Jaarstukken 2023

Home

De gemeente Rotterdam presenteert op deze website de Jaarstukken 2023.

In de Jaarstukken 2023 legt het college verantwoording af over 2023. De Jaarstukken zijn het slotstuk van de P&C cyclus over 2023. Eerder zijn de Begroting 2023, de Eerste herziening 2023, de Tweede herziening 2023 en Eindejaarsbrief 2023 opgesteld en in de gemeenteraad vastgesteld. In de Jaarstukken wordt een toelichting gegeven ten opzichte van de laatst vastgestelde begrotingsstand. Dat is de Eindejaarsbrief 2023.

De controle van de Jaarstukken 2023 door de externe accountant PwC is nog niet afgerond. Tevens loopt er nog een extern onderzoek naar mogelijke fraude. Naar aanleiding van de controle en de uitkomsten van het externe onderzoek kunnen er nog aanpassingen in de Jaarstukken 2023 nodig zijn. De definitieve verklaring van de accountant wordt deze zomer verwacht.

Deze website kent de volgende indeling (bereikbaar via de balk boven en via het menu):

- Totaalbeeld inclusief Infographic
- Programma's
- Paragrafen
- Jaarrekening
- Wijken

Totaalbeeld

Totaalbeeld

Het totaalbeeld van de Jaarstukken 2023.

Voortgang 2023
Infographic
Collegetargets 2023
Coalitieakkoord
Raadsbehandeling
Commissies
Leeswijzer

Voortgang 2023

Voortgang 2023

De Voortgang 2023 geeft een totaalbeeld van de stand van zaken in 2023. De Voortgang bestaat uit 4 algemene blokken: een Voorwoord, Collegetargets, een Financieel beeld en Afwijkingen per programma. Daarna volgt de Voortgang per programma in alfabetische volgorde. Deze is hetzelfde als de Voortgang per programma en tenslotte de Bedrijfsvoering.

Voorwoord

Voor u liggen de Jaarstukken 2023. Hierin kijken we terug naar wat er in 2023 is bereikt en welke middelen daarvoor zijn ingezet.

2023 was een heftig jaar met geweldsincidenten en explosies die ondanks veel inspanning de veiligheid in de stad onder druk zetten. Ook de oorlog in Oekraïne en tussen Hamas en Israël werken door in onze multiculturele stad. In de pers werden meldingen gemaakt van fraude binnen de gemeente, om dit helder te krijgen is een onderzoek ingesteld. Ook leidden een aantal financiële tegenvallers, waaronder een verdere afwaardering van de grondexploitaties van ruim € 22 miljoen uiteindelijk tot een negatief rekeningresultaat. Onder Financieel beeld wordt toegelicht hoe dat komt.

Ondanks een negatief jaarrekeningresultaat kijken we ook terug op mooie momenten zoals de feestelijke eensgezindheid in onze stad bij Koningsdag en de huldiging van Feijenoord.

Er zijn belangrijke mijlpalen bereikt die bijdragen aan een sterker en veerkrachtiger Rotterdam. We boekten vooruitgang in het verminderen van naastplaatsingen en zwerfafval, maakten de stad groener en verbeterden daarmee ons stedelijk milieu. Met het initiatief 'Schil om School' versterkten we de veiligheid en het welzijn van onze schoolgaande jeugd, en door sportdeelname te bevorderen, verbeterden we de gezondheid en het welzijn van onze burgers. Ook introduceerden we nieuwe woonzorgconcepten om aan de veranderende behoeften van onze bevolking te voldoen. Door de gemeenteraad is de gebiedsontwikkeling Oostflank vastgesteld. Goed voor de bouw van 30.000 woningen.

De doelstelling voor het verbeteren van de verkeersveiligheid is in 2023 niet behaald. Wel is in 2023 een aanpak gekozen waardoor we de achterstand in 2024 en 2025 gaan inlopen.

De doelstellingen voor veiligheid, schuldhulpverlening, het verminderen van het aantal Rotterdammers in de bijstand, de bouw van nieuwe woningen en de concerndienstverlening zijn niet gerealiseerd. In 2024 kijken we hoe we hierop kunnen bijsturen.

Ook zien we dat door de toenemende vraag naar elektriciteit en de overgang naar duurzame energiebronnen netcongestie in Rotterdam de komende jaren een flinke uitdaging is. In overleg met Tennet, Stedin en het Havenbedrijf zijn we in gesprek om deze opgave de komende jaren het hoofd te bieden.

Tegelijkertijd zagen we ook positieve ontwikkelingen zoals een schoner Rotterdam en verbeterde biodiversiteit, mede dankzij 13,9 hectare nieuw bijenlandschap. De vervanging van 7.000 lantaarnpalen door led-verlichting maakte onze buitenverlichting duurzamer, en de goedkeuring van ongeveer 2.000 bewonersinitiatieven met een

budget van € 4,2 miljoen benadrukte de sterke gemeenschapszin. Ook is aan 60.462 Rotterdammers Energietoeslag uitgekeerd.

De succesvolle verkiezingen in maart en november, de opening van 39 wijkhubs en de waardering van onze gemeentelijke dienstverlening met een 8,1 tonen de kracht en betrokkenheid van onze gemeenschap en het succes van onze inspanningen om de dienstverlening te verbeteren.

Vooruitkijkend blijven we ons inzetten voor onze doelen en het aanpakken van uitdagingen. Met vertrouwen en geleerde lessen uit zowel successen als financiële uitdagingen streven we samen met alle Rotterdammers naar een veerkrachtige en bloeiende toekomst. Samen zijn we Eén Stad.

Maarten Struijvenberg, Wethouder Financiën, Organisatie, Dienstverlening en Grote Projecten

Collegetargets

Toelichting mijlpalen collegetargets 2023

Mijlpaal gehaald (5):

- **Verminderen naastplaatsingen en zwerfafval:** Het doel is een verbetering bij de laagst scorende 20 wijken door een verbetering van Centrum voor Regelgeving en Onderzoek in de Grond-, Water- en Wegenbouw en de Verkeerstechniek (CROW) score. De mijlpaal voor 2023 is 81,5% of hoger. De realisatie is 82,49%. In 2022 lukte het nog niet om de mijlpaal te realiseren. Ten opzichte van 2022 is de verbetering 2,72%.
- **Meer groen:** De mijlpaal voor 2023 was 5 hectare meer groen. De realisatie is 8,1 hectare waarvan 2,8 hectare als groene daken.
- **Schil om school:** De mijlpaal voor 2023 was om bij 74 scholen met achterstand extra ondersteuning te bieden door bijvoorbeeld schoolzorgteams, tutoren en preventief jongerenwerk. De realisatie is 94 scholen.
- **Sportdeelname:** Het doel is het verhogen van de sportdeelname in Rotterdam. Voor 2023 was de mijlpaal dat 63% van de Rotterdammers minimaal 1 keer in de week sport. Dat is gerealiseerd. Dit is een stijging van 1% ten opzichte van de 0-meting.
- **Bedrijfsruimte:** Het doel is dat het aantal m² bedrijfsruimte in de stad gelijk blijft ten opzichte van de nulmeting. In 2023 is het aantal m² wel afgenomen maar niet onder de nulmeting gekomen. De mijlpaal 2023 is daarmee behaald. Door met name de transformatie van bedrijfsruimten naar woningen de komende jaren wordt een forse afname van de m² bedrijfsruimte verwacht.

Mijlpaal 2023 niet gehaald, maar doelstelling voor 2026 niet in gevaar (4):

- **Bouw nieuwe woningen:** Het doel is om t/m 2026 te starten met het bouwen van tussen de 14.000 – 16.000 nieuwe woningen. De mijlpaal voor 2023 was dat met de bouw van tussen de 7.000 – 8.000 woningen was gestart. De realisatie t/m 2023 is 6.140. De verwachting op basis van de huidige planvoorraad is dat het college dit de komende 2 jaar kan inlopen en de totale doelstelling behaalt.
- **Verbeteren verkeersveiligheid**: Het doel is het verbeteren van de verkeersveiligheid op de 30 meest verkeersonveilige locaties in de stad. De mijlpaal voor 2023 was 10 en de realisatie 2. Er is in 2023 een plan uitgewerkt om het doel te realiseren. Daarmee wordt in 2024 en 2025 een inhaalslag gemaakt.

- **Woonzorgconcepten:** Het doel is 24 extra woonzorgconcepten voor ouderen te realiseren in 2026. De realisatie 2023 is 2, de mijlpaal van 3 is in niet 2023 gerealiseerd. Om te komen tot een uitbreiding naar 20 Thuisplusflats is in 2023 een aanbesteding gestart. Het streven is dat de nieuwe contracten rond de zomer 2024 ingaan.
- **Wijk aan zet:** De mijlpaal voor 2023 was het realiseren van 75% van de afgesproken acties, de realisatie is 62%. 35% van de acties zijn nog niet helemaal af en lopen door in 2024, of worden in zijn geheel doorgeschoven naar 2024. De verwachting is dat de doelstelling van 75% in 2026 wordt gerealiseerd.

Mijlpaal 2023 niet gehaald (4):

- **Veilig:** Het doel is om de Veiligheidsindex gelijk te houden op 110. De gemiddelde score van de Veiligheidsindex daalde van 110 naar 105. De daling wordt veroorzaakt door de subjectieve scores. De streefwaarde voor 2024 is daarmee niet behaald. De objectieve scores zijn vrijwel gelijk aan de vorige periode. De streefwaarde voor de laagst scorende 4 van de 5 wijken is wel verbeterd: Carnisse, Hillesluis, Tussendijken en Lombardijen, maar niet in de Tarwewijk
- **Schuldhulpverlening:** Om armoede tegen te gaan is het doel om in deze collegeperiode de instroom in de schuldhulpverlening te vergroten. De doelstelling voor 2023 was 4.950 intakes en de start van 2.700 schuldregelingen. De realisatie 2023 was 5.326 intakes en 1.929 gestarte schuldregelingen. Voor de intakes is de mijlpaal gehaald, voor de gestarte schuldregelingen niet.
- **Minder Rotterdammers in de bijstand:** Het doel is om in deze collegeperiode het aantal Rotterdammers in de bijstand te verlagen van 34.624 in 2022 naar 30.000 in 2026. De mijlpaal voor 2023 was 32.325, de realisatie was 32.649. In tien jaar tijd is het bijstandsvolume nog niet zó laag geweest.
- **Concerndienstverlening:** Het doel is om het aantal mensen dat ontevreden is met de dienstverlening van de gemeente met 30% te verlagen. De mijlpaal voor 2023 was een verlaging van 7%. De realisatie van de verlaging is 5%. De gemeentelijke dienstverlening scoorde gemiddeld een rapportcijfer van 8,1 in 2023.

Meting vindt later plaats (2):

Voor deze 2 collegetargets ligt in het definitieboekje collegetargets vast dat de meting later plaats vindt.

- **Verminderen CO2 reductie:** De realisatie 2023 wordt najaar 2024 bekend.
- **Jeugdpreventie:** De realisatie 2023 wordt in het tweede kwartaal 2024 bekend.

Financieel beeld 2023

Algemeen

De jaarstukken van 2023 bieden een belangrijk inzicht in het financiële reilen en zeilen van de gemeente Rotterdam gedurende het afgelopen jaar. Het college van burgemeester en wethouders legt hiermee verantwoording af aan de gemeenteraad over zowel het gevoerde beleid als de financiële resultaten. Het rekeningresultaat van 2023 is **€ 41 mln negatief** ten opzichte van de bijgestelde begroting 2023.

Grootste mee- (+) en tegenvallers (-)

- Hogere lasten voor **zorg - € 41,2 mln**, voornamelijk door hogere lasten Jeugdhulp 2022 en 2023 - € 70,7 mln en lagere lasten Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) + € 22,9 mln (Programma Zorg, welzijn en wijkteams)
- Hogere lasten door het vormen van een voorziening voor **vennootschapsbelasting brandstofverkooppunten - € 26,6 mln** (Programma Bestaande stad)
- Een negatieve bijstelling van de **grondexploitaties - € 22,5 mln,** dit is het saldo van hogere bouwkosten en een positieve doorwerking van de grondprijzenbrief 2024 (Programma Stedelijke ontwikkeling)
- Lagere baten **Gemeentefonds - € 16,0 mln** (Programma Algemene middelen)
- Hogere baten **Omgevingsvergunningen + € 13,6 mln** (Programma Bestaande stad)

Reserves

Jaarstukken 2022: **€ 2.729 mln**

Tweede herziening 2023: **€ 2.584 mln**

Jaarstukken 2023: **€ 2.693 mln**

De onttrekkingen aan de reserves zijn in de realisatie € 118,5 mln lager dan begroot. Hierdoor is het totaal aan reserves eind 2023 hoger dan begroot in de bijgestelde begroting 2023.

Voor verrekening van het rekeningresultaat bedraagt de Algemene reserve aan het einde van 2023 € 83,7 mln.

Wilt u meer weten over de reserves, kijk dan op de pagina bij de Balans Reserves.

Weerstandsvermogen

Jaarstukken 2022: 1,5

Tweede herziening 2023: **0,9**

Jaarstukken 2023: **0,6**

Het weerstandsvermogen geeft aan of de gemeente in staat is om financiële tegenvallers op te vangen. Er wordt gestuurd op een weerstandsvermogen van minimaal 1,0, passend bij de financiële risico's die de gemeente loopt. Bij de Tweede herziening 2023 was de verwachting dat het weerstandsvermogen in 2023 en 2024 incidenteel lager dan 1,0 zou zijn. Door het negatieve resultaat over 2023 daalt het Weerstandsvermogen in de realisatie 2023 naar 0,6.

Structureel exploitatiesaldo

Jaarstukken 2022: 1,7%

Tweede herziening 2023: **-4,1%**

Jaarstukken 2023: -2,0%

Het structurele exploitatiesaldo geeft inzicht in de mate waarin de structurele lasten, inclusief de structurele toevoegingen aan reserves, gedekt zijn door structurele baten, inclusief de structurele onttrekkingen aan reserves. Het saldo wordt nominaal weergegeven én als percentage van de totale baten (excl. de onttrekkingen aan de reserves).

Wilt u meer weten over de financiële kengetallen, ga dan naar de paragraaf Financiële kengetallen.

Afwijkingen per programma

Financiële afwijkingen per programma t.o.v. de bijgestelde begroting 2023 (x 1.000)	
Algemene middelen	- € 8.257
Armoede, schuldhulpverlening, integratie en samenleving	€ 1.426
Beheer van de stad	- € 2.837
Belastingen	€ 1.587
Bestaande stad	- € 220
Bestuur	€ 3.051
Cultuur	€ 294
Dienstverlening	€ 2.494
Economische ontwikkeling	- € 1.305

Energietransitie	€ 1.757
Onderwijs	€ 366
Overhead	€ 6.526
Sport en recreatie	€ 1.574
Stedelijke ontwikkeling	- € 26.734
Veilig	€ 333
Volksgezondheid	€ 4.660
Werk en inkomen	€ 9.421
Zorg, welzijn en wijkteams	- € 35.416
Totaal	**- € 41.280**

Een negatief bedrag (met een – ervoor) is een financiële tegenvaller: de gemeente geeft meer geld uit of er komen minder opbrengsten binnen. Een positief bedrag is een financiële meevaller: de gemeente geeft minder geld uit of er komen meer opbrengsten binnen.

Voor een uitgebreide toelichting zie het blokje Financiën onder alle programma's.

Toelichting financiële afwijkingen per programma

De programma’s waar de grootste afwijkingen voorkomen zijn hieronder toegelicht:

Programma Algemene middelen - € 8,3 mln: de baten die de gemeente ontvangt van het Rijk zijn in december geactualiseerd (- € 16,0 mln), hier was voor een lager bedrag al rekening meegehouden in een stelpost (+ € 4,0 mln) verder was er een meevaller in de rente (+ € 5,5 mln).

Programma Bestaande stad - € 0,2 mln: een grote tegenvaller was de noodzaak om een voorziening voor vennootschapsbelasting over de activiteiten brandstofverkooppunten te vormen (- € 26,6 mln), hier tegenover staan ook een aantal meevallers: hogere baten veiling brandstofverkooppunten (+ € 8,9 mln), hogere baten omgevingsvergunningen (WABO) (+ € 13,6 mln), hogere huurbaten en lagere lasten vastgoed (+ € 5,5 mln) en ten slotte lagere baten uit verkopen vastgoed door het verkopen van minder panden (- € 4,3 mln).

Progamma Bestuur € 3,1 mln: door de stijgende rente kan een deel van de pensioenvoorziening voor raadsleden en bestuurders vrijvallen (+ € 2,8 mln).

Programma Overhead € 6,5 mln: door lagere huisvestingskosten (+ € 7,8 mln), hogere bijdrage Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen (UWV) voor personeelslasten bij ziekte (+ € 2,6 mln), lagere programmalasten (+ € 2,2 mln), daartegenover staan hogere kosten voor het nieuwe administratiesysteem GREAT (- € 6,4 mln).

Programma Stedelijke ontwikkeling - € 26,7 mln: dit is voor € 22,5 mln een negatieve bijstelling van de grondexploitaties door macro economische ontwikkelingen, waaronder een stijging van de bouwkosten. Dit is inclusief de grondprijzenbrief Gemeente Rotterdam 2024 die op 21 december 2023 door de gemeenteraad is vastgesteld. Het resultaateffect van de grondprijzenbrief is € 15,7 mln voordelig.

Programma Volksgezondheid € 4,7 mln: vooral door extra rijksmiddelen voor infectiebestrijding en welzijn en preventie die door krapte op de arbeidsmarkt niet allemaal in 2023 konden worden besteed.

Programma Werk en inkomen € 9,4 mln: de grootste meevallers waren de UWV bijdrage voor personeelslasten bij ziekte (+ € 3,0 mln), hogere baten Rotterdam Inclusief (+ € 2,8 mln), vrijval voorziening dubieuze debiteuren bijstandsgerechtigden (+ 1,2 mln) en compensatie van het rijk voor kwijtschelding van schulden van de toeslagenaffaire (+ € 1,4 mln).

Programma Zorg, welzijn en wijkteams - € 35,4 mln: dit is het saldo van een groot aantal posten, de grootste post bestaat uit hogere lasten Jeugdhulp van in totaal (- € 70,7 mln). Deze (- € 70,7 mln) bestaat uit hogere lasten Regeling Jeugdhulp Rijnmond (GRJR) over 2022 (- € 15,8 mln) en 2023 (- € 42,7 mln) en omdat de afrekening voor de opzet Expertisecentrum nog niet heeft plaatsgevonden (- € 12,2 mln). Verder zijn er een aantal meevallers, de grootste daarvan is de lagere lasten Wmo door een lagere productie Wmo-trajecten (+ € 22,9 mln).

Programma Algemene middelen

Financiële positie

Het weerstandsvermogen is een belangrijke maatstaf voor hoe de gemeente er financieel voor staat. Het weerstandsvermogen geeft namelijk een indicatie van de mate waarin de gemeente in staat is om niet begrote financiële tegenvallers op te vangen, zonder de noodzaak om direct te bezuinigen. Het college stuurt op een weerstandsvermogen van minimaal 1,0. Dit is in het coalitieakkoord 2022-2026 Een stad opgenomen.

In de paragraaf Weerstandsvermogen is het meerjarig verloop van de weerstandsvermogen over 2023 weergegeven. In de paragraaf Financiële kengetallen staat een uiteenzetting van onder andere het structureel exploitatiesaldo.

Financiering

Vaak verloopt een deel van de voorgenomen investeringen trager dan gedacht. Zeker in de huidige marktomstandigheden. Een toelichting staat in de paragraaf Investeringen. Dit achterblijven van de realisatie van voorgenomen investeringen, betekent niet alleen dat de oplevering van projecten in de tijd vertraagd worden, maar heeft ook een financieel effect. In de begroting wordt namelijk een bedrag opgenomen om de extern te betalen rentelasten, die samenhangen met de voorgenomen investeringen, te kunnen bekostigen. Deze te betalen rentelasten worden in de begroting weer intern doorbelast. Als er minder geïnvesteerd wordt dan begroot dan is ook sprake van een lagere financieringsbehoefte dan begroot. Dan hoeven er minder rentelasten extern betaald te

worden en wordt er intern minder rentelasten doorbelast dan begroot. Deze afwijkingen ten opzichte van de begroting, waardoor onnodig te veel financiële ruimte wordt geraamd, noemen we ‘planningsoptimisme’. In de begroting 2023 is rekening gehouden met dit fenomeen door een stelpost op te nemen ter correctie (verlaging) van de berekende externe rentelasten. De stelpost wordt berekend, op basis van historische gegevens, door uit te gaan van een lager volume aan investeringen. Over 2023 was er sprake van planningsoptimisme. Het planningsoptimisme bleek groter te zijn dan waarmee rekening was gehouden bij het bepalen van de stelpost. Daardoor was er een lagere financieringsbehoefte dan geraamd. Het tegengaan van planningsoptimisme is een belangrijk aandachtspunt.

Gemeentefonds

Gemeenten krijgen jaarlijks geld van het Rijk uit het gemeentefonds. Het Rijk verdeelt dit geld tussen de gemeenten op basis van verschillende maatstaven. Vanaf 2026 gebruikt het Rijk een nieuwe methode. Daardoor krijgen gemeenten minder geld van het Rijk ten opzichte van de oude methode. De Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG) heeft het Rijk laten weten dat deze nieuwe methode niet voldoende is. Daarin trekt de VNG samen met de gemeente Rotterdam op. Een verdere toelichting op het gemeentefonds is te lezen in het hoofdstuk Gemeentefonds.

Beheer deelnemingen

In 2023 heeft de gemeente als aandeelhouder veel tijd besteed aan netbeheerder Stedin en RET. Ook is er veel energie gestoken in het verlagen van het salaris van de directie van Havenbedrijf Rotterdam. Voor nadere toelichting zie hoofdstuk Projecten en de paragraaf Verbonden Partijen.

Rotterdamse Investeringsmotor

Voor 2022 en 2023 waren toevoegingen aan de bestemmingsreserve Rotterdamse Investeringsmotor (RIM) begroot door verkoop van erfpacht van twee grote wooncorporaties. Deze erfpachtbaten worden geheel toegevoegd aan de RIM. Voor nadere toelichting zie Reserves.

Financiële afwijkingen t.o.v. de bijgestelde begroting 2023 (x 1.000)	**- € 8.257**
Gemeentefonds	- € 15.953
Financieringsbaten	€ 1.013
Overige baten	€ 201
Rente financiering	€ 5.514
Stelpost WOZ	€ 3.955
Overige lasten	€ 350

Reserves	- € 3.337

Een negatief bedrag (met een – ervoor) is een financiële tegenvaller: de gemeente geeft meer geld uit of er komen minder opbrengsten binnen. Een positief bedrag is een financiële meevaller: de gemeente geeft minder geld uit of er komen meer opbrengsten binnen.

Voor een uitgebreide toelichting zie het blokje Financiën onder dit programma.

Programma Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving

Armoede en Schulden

Collegetarget schuldhulpverlening: In deze collegeperiode vergroot de gemeente de instroom in de schuldhulpverlening door in totaal 15.750 intakes af te nemen en schulden worden aangepakt door in totaal 8.200 schuldregelingen te starten

Mijlpaal 2023: intakes 4.950, gestarte schuldregelingen 2.700

Realisatie 2023: intakes 5.326, gestarte schuldregelingen 1.929

De mijlpaal voor het aantal intakes bij het Expertise Team Financiën (ETF) over 2023 is ruimschoots behaald. Dat geldt niet voor het aantal gestarte schuldregelingen. De realisatie ligt lager dan de gestelde mijlpaal. De laatste maanden van het jaar laten een opleving zien in het aantal gestarte schuldregelingen. Omstandigheden die hierbij een rol spelen:

- Per 1 juli 2023 is de aflossingstermijn voor schuldregelingen verkort van 36 naar 18 maanden. Rotterdammers en doorverwijzers hebben gewacht met het aangaan van een schuldregeling tot na 1 juli
- De intake en de verdere overdracht naar de kredietbank (KBR) vinden zorgvuldig plaats. Een volledig overzicht van alle schulden maken en het samen opbouwen van een vertrouwensband vragen aandacht. Redenen hiervoor zijn onder meer schaamte, het verliezen van regie en het imago van schulddienstverlening. Dit proces kost tijd en dat is cruciaal voor het slagen van een schuldregeling.

Het motiveren van Rotterdammers met schulden om hulp te vragen aan de gemeente blijft een belangrijk speerpunt in 2024.

Taal, rekenen en digitale vaardigheden

Aantal trajecten basisvaardigheden

Realisatie 2022: **7.292 afgeronde trajecten basisvaardigheden**

Streefwaarde 2023: 6.350 gestarte trajecten basisvaardigheden

Realisatie 2023 9.127 gestarte trajecten basisvaardigheden

Op 2 februari 2023 stelde de gemeenteraad het beleidskader Het beleidskader basisvaardigheden 2023-2026 Rotterdam Vaardig Verder, Beter in taal, rekenen en digitale vaardigheden' vast. Met een realisatie van 9.127 gestarte trajecten is de doelstelling voor 2023 ruimschoots gehaald.

Financiële afwijkingen t.o.v. de bijgestelde begroting 2023 (x 1.000)	€ 1.426
Armoedebestrijding	- € 846
Samenleving	€ 1.823
Diverse afwijkingen	€ 449

Een negatief bedrag (met een – ervoor) is een financiële tegenvaller: de gemeente geeft meer geld uit of er komen minder opbrengsten binnen. Een positief bedrag is een financiële meevaller: de gemeente geeft minder geld uit of er komen meer opbrengsten binnen.

Voor een uitgebreide toelichting zie het blokje Financiën onder dit programma.

Inburgering

Op 1 januari 2022 trad de Wet inburgering in werking. De gemeente is sindsdien verantwoordelijk voor de begeleiding bij inburgering. De gemeente biedt inburgeraars een programma inburgering aan op allerlei aspecten, waaronder het leren financieel zelfredzaam te zijn, het leren van de taal en toeleiding naar werk en of onderwijs. Alle inburgeraars krijgen een inburgeringstraject op maat om te zorgen dat zij mee kunnen doen aan de Rotterdamse samenleving. In het eerste jaar (2022) waren er nog veel kinderziektes in de nieuwe wet. In 2023 zijn dit er een stuk minder maar er blijven uitdagingen. Samen met (taal)aanbieders maar ook met andere gemeenten en het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid werkt Rotterdam aan oplossingen.

De rijksoverheid bepaalt elk half jaar het aantal vluchtelingen met een verblijfsvergunning (statushouders) die de gemeente een woning en begeleiding bij de inburgering moet bieden. De taakstelling voor gemeente Rotterdam voor 2023 was 1.337. De taakstelling was eerst 1.795 maar is in oktober 2023 naar beneden bijgesteld. De taakstelling voor de huisvesting van statushouders in 2023 is gehaald met zelfs 55 statushouders meer dan de taakstelling. De druk om tijdig huisvesting te vinden voor statushouders blijft onverminderd hoog. De taakstelling zal ook in 2024 hoog zijn en bedraagt voor het eerste halfjaar 693. Voor het tweede halfjaar is de taakstelling nog onbekend.

Samenleven in een stad

In oktober 2023 is het actieplan 'Samenleven in een Stad 2024-2027' door de gemeenteraad vastgesteld. Dit plan is tot stand gekomen na een participatietraject van 50 stadsgesprekken. Hierin hebben 500 Rotterdammers met elkaar en met de gemeente gesproken over discriminatie, gelijkwaardigheid en inburgering. Daarnaast is er gebruik gemaakt van inzichten uit wetenschappelijk onderzoek en adviezen van diverse adviesraden. Het actieplan zet in op discriminatiebestrijding, emancipatie en sociale gelijkwaardigheid. Onder meer op de woningmarkt, de arbeidsmarkt, in de horeca en in het onderwijs neemt de gemeente, samen met partners in de stad, maatregelen om discriminatie terug te dringen en de acceptatie van diversiteit te bevorderen.

In juli 2023 is het Herdenkingsjaar Koloniaal en Slavernijverleden van start gegaan. Dit jaar markeert 150 jaar afschaffing van slavernij. Het herdenkingsjaar loopt tot juli 2024. In samenwerking met met partners en organisaties in de stad faciliteert de gemeente een brede, extra grootse programmering uit van culturele, maatschappelijke en educatieve initiatieven die bedoeld zijn om de bewustwording te vergroten over onze gedeelde geschiedenis. Stadsbrede campagnes brengen dit onderwerp en de activiteiten bij alle Rotterdammers onder de aandacht.

Programma Beheer van de stad

Verminderen naastplaatsingen en zwerfafval

We verminderen zwerfafval en plaatsingen van vuilnis naast afvalcontainers (hierna: naastplaatsingen) in de 20 wijken die het slechtst scoren. Doel in de huidige collegeperiode is een stijging van de CROW-score op plaatsingen naast containers en zwerfafval met gemiddeld 5 procentpunt. De CROW-methode is ontwikkeld om de kwaliteit van de openbare ruimte te meten, waarbij wordt gekeken naar onkruid, zwerfafval, onderhoud groen en verharding, en zo meer. Bijna alle gemeenten gebruiken deze methode.

Realisatie 2022: 79,77% niveau B of hoger

Begroting 2023: 81,5% niveau B of hoger

Realisatie 2023: 82,49% niveau B of hoger

De realisatie van het schoonniveau in 2023 wijkt in positieve zin af van de begroting. Na vaststelling van de nota SamenSchoonR in 2023, is er direct gestart met de uitvoering. Met positief resultaat. Er zijn nog steeds aanzienlijke verschillen tussen de wijken. De uiteenlopende scores benadrukken het belang van een wijkgerichte aanpak, die nu wordt uitgevoerd.

De NietRNaast-aanpak heeft tot doel plaatsing van afval naast containers te verminderen. De aanpak is in 2023 voortgezet en moet ook het zwerfafval in de stad verminderen. Naast de handhavers van Toezicht en Handhaving zijn twintig reinigers in 2023 opgeleid tot controleur huisafval, zodat ze zelf boetes kunnen uitschrijven. In 2023 zijn in totaal 2.891 bestuurlijke- en 142 strafrechtelijke boetes voor dit delict uitgeschreven. Analyses van de registraties leiden tot verdere verbetering van het werkproces. Door de invoering van NietRNaast is er ten opzichte van 2022 1,47% minder afval naast containers gezet. Kijkend naar naastplaatsingen en zwerfafval samen is de gemiddelde verbetering 2,72%: van 79,77% in 2022 naar 82,49% in 2023. De inzet op het tegengaan van zwerfafval en naastplaatsingen wordt de komende jaren onverminderd voortgezet.

Ook vermeldenswaardig is de Aanpak zwerfafval in de Rotterdamse wateren. In 2023 is met de Marien Litter-aanpak ingezet op minder zwerfafval in het water. Om dit te realiseren wordt nauw samengewerkt met de bewonersinitiatieven in de stad, en met professionele partners als het Hoogheemraadschap, Rijkswaterstaat en het Havenbedrijf Rotterdam.

Beeldkwaliteit schoon

90% van de geschouwde buitenruimte scoort B op de CROW-beeldmeetlatten voor Schoon
Realisatie 2022: 91%
Begroting 2023: 90%
Realisatie 2023: 90,45%

Er is sprake van een lichte daling van 0,5% op de score ten opzichte van 2022 waarin het percentage nog lag op 91%.

Pop-up milieuparken

We realiseren jaarlijks minimaal 100 pop-up-milieuparken

Realisatie 2022: **85 pop-up milieuparken**

Realisatie 2023: **120 pop-up milieuparken**

De doelstelling is in 2023 ruimschoots behaald.

Bruggen

Na inspectie van de Parkhavenbrug is besloten aan deze brug eenzelfde reparatie uit te voeren als bij de Coolhavenbrug. De Parkhavenbrug is sinds oktober 2023 weer in gebruik. Dat was later dan gepland, mede door de vertraagde levertijden van onderdelen.

Biodiversiteit

Op 12 oktober 2023 heeft de gemeenteraad ingestemd met het Biodiversiteitskader en de uitvoeringsagenda 2023-2027. Daarin zijn tot 2030 ambitieuze doelen vastgesteld. Om de uitvoering van het biodiversiteitskader te ondersteunen, is de toolbox Natuur inclusief gelanceerd. Deze toolbox biedt praktische acties voor het verbeteren van de biodiversiteit.

Als onderdeel van de Groenagenda is in 2023 al 13,9 hectare bijenlandschap gerealiseerd. Dit is mogelijk gemaakt door minder maaien en de overgang van bestaande begroeiing naar grasvegetatie. Het doel is om in vier jaar tijd 40 hectare bijenlandschap te bereiken.

Led-transitie

Het led-transitieproject loopt sinds 2020 en duurt tot en met 2025. Het gaat om de vervanging van 90.000 armaturen. Inmiddels zijn er in totaal 66.000 armaturen vervangen. Voor 2023 zijn er 7.000 armaturen vervangen. Voor 2024 is de planning dat de volgende circa 7.000 armaturen worden vervangen; dat zijn vooral grondspots en specials.

Financiële afwijkingen t.o.v. de bijgestelde begroting 2023 Beheer van de stad (x 1.000)	- € 1.704
Baten afvalstoffenheffing	€ 600
Aanpak zwerfaval en naastplaatsingen	- € 780
Inzameling en verwerking van afval	- € 4.304
Diverse afwijkingen	€ 1.005
Vennootschapsbelasting	€ 643

Een negatief bedrag (met een – ervoor) is een financiële tegenvaller: de gemeente geeft meer geld uit of er komen minder opbrengsten binnen. Een positief bedrag is een financiële meevaller: de gemeente geeft minder geld uit of er komen meer opbrengsten binnen.

Voor een uitgebreide toelichting zie het blokje Financiën onder dit programma

Programma Belastingen

Belastingopbrengsten

In Rotterdam wordt veel gebouwd. Meer woningen en bedrijfspanden, en nieuwe inzichten in de waardering en investeringen, leiden tot hogere belastingopbrengsten.

Dit was in 2023 het geval bij de precariobelasting, dit is de belasting voor bedrijven of instellingen die gebruik maken van openbare gemeentegrond. Ook voor bouwplaatsen heft de gemeente precariobelasting. De toename in het aantal bouwplaatsen in 2023 heeft tot meer belastingopbrengsten geleid dan vooraf verwacht.

Ook bij onroerendezaakbelasting voor niet-woningen heeft de gemeente hogere baten, dan begroot. De reden van deze hogere belastingopbrengsten is een toename in het aantal objecten en nieuwe inzichten in de waardering en investeringen.

Betaalgedrag en betalingsregelingen

In 2023 zag de gemeente een toename in het aantal aangevraagde betalingsregelingen: er werden 16% meer betalingsregelingen aangevraagd dan in 2022. Het kan zijn dat de gemeente een groter risico loopt op de inning van de opgelegde belastingen. Uiteraard wordt de invloed op de verwachte belastingopbrengsten gevolgd.

Naast het treffen betalingsregelingen kan de gemeente Rotterdammers en ondernemers ook helpen door bijvoorbeeld actieve doorverwijzing naar schuldhulpverlening, en waar nodig een combinatie van beide. Dit doet de gemeente volgens de uitgangspunten van het keurmerk sociaal incasseren. Daarnaast heeft de gemeente

begin 2023 besloten om alle belastingplichtigen in eerste instantie een kosteloze herinnering te sturen. Hiermee zijn veel Rotterdammers geholpen.

Financiële afwijkingen t.o.v. de bijgestelde begroting 2023 Belastingen (x 1.000)	€ 1.587
Hogere baten onroerendezaakbelasting niet woningen	€ 2.049
Hogere baten precariobelasting	€ 793
Hogere aanmanings- en vervolgopbrengsten	€ 750
Voorziening dubieuze debiteuren	- € 2.047
Diverse afwijkingen	**€ 42**

Een negatief bedrag (met een – ervoor) is een financiële tegenvaller: de gemeente geeft meer geld uit of er komen minder opbrengsten binnen. Een positief bedrag is een financiële meevaller: de gemeente geeft minder geld uit of er komen meer opbrengsten binnen.

Voor een uitgebreide toelichting zie het blokje Financiën onder dit programma

Programma Bestaande stad

Zorgen voor een toekomstbestendige gemeentelijke vastgoedportefeuille

- De vernieuwde Kadernota Vastgoed is in september 2023 door de gemeenteraad vastgesteld. Deze nota bevat de spelregels voor vastgoed voor bestuur, ambtenaren en burgers.
- Er is en wordt gewerkt aan 80 projecten in de diverse ontwikkelfases. In de Integrale Huisvestingsplannen (IHP's) is naast de vervangingsopgave een aanpak voor 20 jaar meegenomen. In deze aanpak is de verduurzaming uit een investeringsprogramma belegd.
- Er is voortgang geboekt op het gecompliceerde dossier Volkstuinen. Er is een huurovereenkomst afgesloten voor 2023. Er ligt verder een concepthuurovereenkomst voor de komende 10 jaar. De gemeente heeft het volledige onderhoud op zich genomen en uitgevoerd.
- Er zijn 33 objecten verkocht, met een verkoopresultaat van in totaal € 17,7 mln.

Financiële afwijkingen t.o.v. de bijgestelde begroting 2023 Bestaande stad (x 1.000)	- € 220
Hogere baten brandstofverkooppunten en reclameconcessies	€ 8.858
Hogere baten WABO-leges	€ 13.646
Apparaatslasten	€ 3.430
Goed huren en verhuren, monumenten en funderingen	€ 1.584
Activiteiten gedekt uit bestemmingsreserves	- € 105
Lagere baten verkopen vastgoed	- € 4.288
Onderhoudskosten vastgoed	€ 21

Schiekadeblok	- € 807
Huur vastgoed baten en lasten	€ 5.510
Afwaardering vastgoed	- € 585
Diverse afwijkingen	- € 868
Vennootschapsbelasting brandstofverkooppunten en reclameconcessies	- € 26.616

Een negatief bedrag (met een – ervoor) is een financiële tegenvaller: de gemeente geeft meer geld uit of er komen minder opbrengsten binnen. Een positief bedrag is een financiële meevaller: de gemeente geeft minder geld uit of er komen meer opbrengsten binnen.

Voor een uitgebreide toelichting zie het blokje Financiën onder dit programma.

Omgevingsvergunning en Wet kwaliteitsborging voor het bouwen geïmplementeerd

In 2023 heeft de organisatie voorbereidingen getroffen om 1 januari 2024 klaar te staan voor de Omgevingswet. Processen zijn aangepast, trainingen georganiseerd, IT-systemen verbeterd en met diverse belanghebbenden is er blijvend contact. Bij de gesprekken over en behandeling van de conceptaanvragen is verwezen naar informatie om participatietrajecten vorm te geven. Veel aanvragen om een omgevingsvergunning zijn behandeld en hebben tot een vergunning geleid.

Wet goed verhuurderschap

Sinds 1 juli 2023 is de Wet goed verhuurderschap van kracht. Dat is een belangrijke mijlpaal, omdat daarmee instrumenten beschikbaar zijn gekomen om misstanden op de particuliere verhuurmarkt te kunnen sanctioneren, zoals intimidatie en discriminatie van huurders en uitbuiting van arbeidsmigranten. Met de verhuurvergunning woonruimte die als pilot in Carnisse is ingevoerd, is in deze wijk handhaving op te hoge huren mogelijk.

Programma Bestuur

De gemeenteraad en griffie

De gemeenteraad is het hoogste bestuursorgaan van de gemeente Rotterdam. De leden zijn gekozen door de stemgerechtigde inwoners van Rotterdam. De gemeenteraad bestaat in totaal uit 45 leden. Voorzitter is de burgemeester.

De griffie is de ambtelijke ondersteuning van de gemeenteraad. De medewerkers van de griffie bieden ondersteuning in brede zin, van advies tot het regelen van facilitaire zaken, en van communicatie tot het voorbereiden van vergaderingen. De griffiemedewerkers staan onder leiding van de raadsgriffier.

De gemeenteraad heeft voor de raadsperiode 2022-2026 6 commissies en 2 subcommissies ingesteld:

- Commissie Bestuur, Organisatie, Financiën en Veiligheid (BOFV)
- Commissie Zorg, Welzijn, Cultuur en Sport (ZWCS)
- Commissie Werk en Inkomen, Onderwijs, Samenleven Schuldhulpverlening, Armoedebestrijding en Nationaal Programma Rotterdam Zuid (WIOSSAN) + Subcommissie Bestuur Openbaar Onderwijs Rotterdam (BOOR)
- Commissie Bouwen, Wonen en Buitenruimte (BWB) + Subcommissie Bestemmingsplannen
- Commissie Mobiliteit, Haven, Economie en Klimaat (MHEK)
- Commissie tot Onderzoek van de Rekening (COR)

Naast de ambtelijke ondersteuning door de griffie krijgen raadsleden politiek-inhoudelijke ondersteuning door hun fractieorganisatie. Alle 14 raadsfracties ontvangen jaarlijks een vaste vergoeding voor het organiseren van hun ondersteuning. De verordening fractieondersteuning is in juli 2023 herzien.

Audiovisuele middelen

Voor de vervanging van de audiovisuele middelen in de raadzaal en de Suze Groenewegzaal heeft de aanbesteding plaatsgevonden. Er is een aanbieder gekozen. De nieuwe apparatuur wordt in de komende drie jaar geplaatst. In de zomer van 2024 is als eerste de vervanging van audiovisuele middelen in de raadzaal aan de beurt.

Naast de vervanging van de apparatuur worden de koppelingen tussen het Raadsinformatiesysteem en andere techniek verbeterd.

College van burgemeester en wethouders

Het college van Leefbaar Rotterdam, VVD, D’66 en DENK heeft in 2023 gestuurd op de uitvoering van het tweede jaar van het coalitieprogramma ‘Eén Stad’.

Koers van de Stad

Koers van de Stad is de naam voor een project en een budget waarmee de gemeenteraad een aantal eigen of door inwoners ingebrachte ideeën en initiatieven kan ontwikkelen en uitvoeren.

In juli 2023 besloot de gemeenteraad een deel van het budget voor Koers van de Stad anders te gebruiken. Met de budgettaire wijzigingen voor de jaren 2023, 2024 en 2025 draaide de raad een deel van de door het college voorgestelde bezuinigingen terug. Het gaat om de volgende onderwerpen:

- Bewonersinitiatieven Budget Wijken
- Couleur Locale en Stedelijk Welzijn
- Handgeld wijkmanagers
- Subsidie Burgerpanel

- Aanpak Armoede en Schulden

Tenslotte maakte de gemeenteraad geld vrij om huismeesters weer een vaste plek te geven binnen de seniorenflats. In september 2023 besloot de raad het restantbudget 2023 door te schuiven naar het begrotingsjaar 2025.

Financiële afwijkingen t.o.v. de bijgestelde begroting 2023 Bestuur (x 1.000)	€ 3.051
Vrijval pensioenvoorzieningen	€ 2.796
Koers van de Stad	€ 500
Egalisatiereserves	- € 359
Vrijval reserves	€ 20
Diverse afwijkingen	€ 94

Een negatief bedrag (met een – ervoor) is een financiële tegenvaller: de gemeente geeft meer geld uit of er komen minder opbrengsten binnen. Een positief bedrag is een financiële meevaller: de gemeente geeft minder geld uit of er komen meer opbrengsten binnen.

Voor een uitgebreide toelichting zie het blokje Financiën onder dit programma

Programma Cultuur

Cultuur voor alle Rotterdammers

- Rotterdam voert regelingen uit ter ondersteuning van creatieve en culturele projecten in de stad. In 2023 bleek opnieuw een overvraging van het beschikbare subsidiebudget. Het aantal aanvragers blijft onveranderd hoog. Ook de kosten per project stijgen door hogere lasten en ‘fair pay’: redelijke beloning voor verricht werk.
- Goed werkgeverschap bij instellingen staat onder druk door hoge inflatie, stijgende energieprijzen en huren. De gemeente levert waar mogelijk maatwerk en voert met de acht RCB-instellingen in de Rotterdamse Culturele Basis structureel overleg.
- In het vierde kwartaal van 2023 heeft de gemeente een Noodfonds Energie en Inflatie van € 5,7 mln beschikbaar gesteld voor instellingen die dreigen om te vallen. 32 instellingen hebben middelen ontvangen uit het Noodfonds. Gemeente Rotterdam heeft deze instellingen via het Noodfonds ondersteund om in 2023 hun activiteiten voort te kunnen zetten.

Aantrekkelijke en veerkrachtige stad

- Er zijn veel dwarsverbanden tussen cultuur en andere domeinen. Kunstenaars, ontwerpers en makers vormen veelal het vliegwiel voor economische groei. Daarom is er specifiek beleid op creatieve industrie en investeert Rotterdam in betrokken zzp’ers. Dat gebeurt bijvoorbeeld door de uitvoering van New Deals.

Daarnaast maakt Rotterdam zich hard voor betaalbare werkruimte, zoals dat is beschreven in de Uitvoeringsnota ateliers en broedplaatsen 2023-2030. Ook vraagt Rotterdam aan werkgevers om eerlijke beloningen te bieden. De Creatieve Coalitie Rotterdam is hierin de onze gesprekspartner voor de gemeente.

Een evenwichtig cultureel ecosysteem

- Uit het culturele veld is een programma met uiteenlopende initiatieven gestart onder de noemer ‘New Deals’. Een en ander is de uitkomst van het advies van de Denktank New Deal Cultuur. Deze deals dragen bij aan de transitie van de culturele sector naar een bloeiend geheel, door experimenten op het vlak van digitaal programma, broedplaatsen, makersnetwerken, verbinding met andere domeinen en financiering. Een voorbeeld is Cultural Bridges, een empowermentprogramma dat kleine grassrootorganisaties versterkt. De uitvoering van de deals is najaar 2023 begonnen. Het college heeft hiervoor ongeveer € 2,3 mln beschikbaar gesteld.
- Op 22 juni 2023 heeft de gemeenteraad 'Van onschatbare waarde. Uitgangspuntennota voor het cultuurbeleid 2025-2028' vastgesteld. Dit beleidskader is richtinggevend voor de komende cultuurplanperiode. Bureau BlueYard organiseert en faciliteert de adviescommissie die oktober 2023 is ingesteld onder voorzitterschap van Mei Li Vos.
- Op 27 maart 2023 vond een startbijeenkomst plaats van gemeente, sector en andere belanghebbenden om samen te bouwen aan een veerkrachtige en toekomstbestendige sector. Om deze beweging te ondersteunen is een kernteam Transitie Cultuur geformeerd. Eind vierde kwartaal van 2023 is een kwartiermaker geworven die 1 januari 2024 is gestart. Haar opdracht spitst zich toe op advisering over het cultureel bestel en financiering ervan per 2029, met als mijlpaal het organiseren van een internationale adviesraad in 2025.

Financiële afwijkingen t.o.v. de bijgestelde begroting 2023 Cultuur (x 1.000)	**€ 294**
Transitie en cultuurplanadvisering	€ 303
Diverse afwijkingen	- € 9

Een negatief bedrag (met een – ervoor) is een financiële tegenvaller: de gemeente geeft meer geld uit of er komen minder opbrengsten binnen. Een positief bedrag is een financiële meevaller: de gemeente geeft minder geld uit of er komen meer opbrengsten binnen.

Voor een uitgebreide toelichting zie het blokje Financiën onder dit programma.

Programma Dienstverlening

De Wijk aan Zet

Wijk aan Zet is in 2023 gericht geweest op het realiseren van de verandering die nodig is binnen de gemeentelijke organisatie om de ambities (‘de bedoeling’) van Wijk aan Zet te realiseren. Hierbij ligt de focus op de menskant en wordt gelijktijdig gewerkt aan concrete, kortere termijn resultaten en de grotere beweging die gewenst is.

- De wijkakkoorden zijn opgesteld. Het college staat als collectief achter het resultaat. Bij de Voorjaarsnota 2023 zijn de jaaractieplannen 2023 met daarbij behorende budgetten én extra budget voor de Kleine Kernen aanpak vastgesteld;
- Er zijn instrumenten doorontwikkeld. Bijvoorbeeld een nieuwe werkwijze voor bewonersinitiatieven (in samenwerking met wijkraden en de raad) en het participatieplatform ‘Mijn Rotterdam’;
- Benoeming en inwerkingtreding van wijkwethouders voor alle wijken;
- Binnen de gemeentelijke organisatie zijn stappen gemaakt om wijkgericht te werken.

Collegetarget Wijk aan Zet: Het college realiseert (in deze collegeperiode) naar het oordeel van de wijkraad 75% van de acties die opgenomen zijn in de wijkplannen.
Mijlpaal 2023: 75%
Realisatie 2023: 62%

Op basis van de 39 12-maandsrapportages van de jaaractieplannen 2023 is het percentage van het collegetarget Wijk aan Zet 2023 bepaald. Deze 12-maandsrapportages zijn, tezamen met het wijkverslag dat iedere wijkraad maakt en de aanbiedingsbrief van de wijkraad, opgenomen in de paragraaf Wijken.

In totaal is 62% van de acties voor 2023 naar het oordeel van de wijkraad gerealiseerd. 3% van de acties is niet gerealiseerd in 2023 en wordt ook niet meer gerealiseerd.

Veel acties hebben pas na de besluitvorming van de voorjaarsnota 2023 kunnen starten (medio 2023). In totaal is 62% van de acties voor 2023 naar het oordeel van de wijkraad gerealiseerd. 3% van de acties is niet gerealiseerd in 2023 en wordt ook niet meer gerealiseerd. Alle andere acties (de overige 35%) zijn nog niet helemaal af en lopen door in 2024, of worden in zijn geheel doorgeschoven naar 2024. Dat er relatief veel acties nog niet (helemaal) gerealiseerd zijn heeft diverse oorzaken. Acties kunnen ingewikkelde opgaven zijn die langer dan een jaar in beslag nemen. Hierbij zitten ook acties waar eerst onderzoek moest worden gedaan en het jaar erna de uitvoering volgt. Tenslotte zijn er dus acties die medio 2023 zijn gestart en doorlopen over de jaargrens. De verwachting is dat de doorgeschoven acties in 2024 wel volledig afgerond worden.

Wijkhubs

Wijkgerichte samenwerking door ambtenaren, externe organisaties en actieve bewoners krijgt steeds meer gestalte in de Wijkhubs. Met de opening van de 39 Wijkhubs en de maatwerkplannen voor de programmering per Wijkhub is de basis gelegd voor de verdere ontwikkeling van dit instrument.

- De fysieke realisatie van de 39 Wijkhubs is een feit.
- Iedere Wijkhub heeft een programmeringsplan op maat van de specifieke wijk.
- Sinds november 2023 is de Mobiele Wijkhub structureel meermaals per week inzetbaar.

Meedenken, meedoen en meebeslissen

In maart 2023 heeft het college het plan van aanpak Betrokken Stad 2023-2026 en het jaarplan 2023 vastgesteld. Bij bespreking in de gemeenteraad is de toezegging gedaan om het stuk aan te scherpen, met meetbare doelen. Het vernieuwde plan is in juli ter kennisname aangeboden aan de raad.
Een greep uit de concrete resultaten:

- Vervolg van de succesvolle pilot kinderburgemeester;
- Realisatie van een nieuw initiatievenloket met betere borging van initiatieven;
- Start van een pilot wijkcommunicatie via MijnRotterdam en Rotterdam.nl.

De resultaten van Bewonersinitiatieven en Right 2 Challenge worden apart benoemd.

Bewonersinitiatieven

In 2023 zijn circa 2.000 bewonersinitiatieven goedgekeurd, voor een budget van € 4,2 mln. Voor 2024 heeft het college in juni 2023 de definitieve regels vastgesteld voor bewonersinitiatieven. Dit gebeurde op basis van advies van een werkgroep met vertegenwoordigers van de wijkraden, initiatiefnemers en de stichting Opzoomer Mee. Dit betekent:

- Wijkraden kunnen sinds september 2023 een besluit nemen op aanvragen voor een bewonersinitiatief, zowel grote als kleine aanvragen.
- Wijkraden kunnen sinds september 2023 wijkmanagers mandateren om een besluit te nemen op aanvragen. Diverse wijkraden hebben hiervan gebruikt gemaakt.
- Wijkraden hebben vanaf 2024 de mogelijkheid om bij het college binnen het beschikbare budget aan te geven om 1) subsidierondes vast te stellen, 2) de bijbehorende subsidieplafonds vast te stellen en 3) een maximum van € 10.000 of € 20.000 per aanvraag vast te stellen.

Right 2 Challenge

In 2023 waren er 3 nieuwe challenges:

- Participatie ontwerp voor de speelplek Wilgerplaspark: € 5.000
- Lokaal netwerk armoedebestrijding in kaart brengen: € 49.335
- Jongeren activeren via beheer en schoon Sportpark Nederhage en omgeving: € 20.000

Het totaal aantal challenges in Rotterdam stond eind 2023 op 18.
Right 2 Challenge is in onderstaande aanbestedingen opgenomen in 2023:

- Marktkramen
- Instrumenten arbeidsontwikkeling werkzoekenden spoor C (werkzoekenden met een afstand tot de arbeidsmarkt van 9 tot en met 24 maanden)
- Standaard in aanbestedingen van werken door het Ingenieursbureau
- Tijdelijk beheer vastgoed van de gemeente
- Energieklussers

CityLab010

In 2023 is het inhoudelijke kader voor CityLab010 aangepast aan het collegeakkoord. Hierdoor is het maximaal aan te vragen bedrag verlaagd van € 100.000 naar € 50.000.

- 225 plannenmakers hebben zich in 2023 aangemeld voor CityLab010.
- 117 initiatieven hebben de stap gemaakt naar een subsidieaanvraag. Deze aanvragen zijn voorzien van een ambtelijk advies en beoordeeld door de Stadsjury. Vier leden van de Stadsjury zijn in 2023 herbenoemd; acht nieuwe leden zijn benoemd voor een periode van drie jaar.
- De Stadsjury heeft geoordeeld dat 25 initiatieven vernieuwend zijn en een belangrijke maatschappelijke bijdrage leveren aan Rotterdam. Hiermee is het maximaal aantal positief beoordeelde aanvragen gehonoreerd vanuit het beschikbare subsidiebudget van € 1 mln.

Financiële afwijkingen t.o.v. de Bijgestelde begroting 2023 Dienstverlening (x 1.000)	€ 2.494
Hogere uitkeringen	€ 782
Hogere legesopbrengsten	€ 1.267
Wijkbudget	€ 1.248
Bestemmingsreserve Menselijk Maat	- € 524
Bestemmingsreserve Citylab	- € 391
Diverse afwijkingen	€ 112

Een negatief bedrag (met een – ervoor) is een financiële tegenvaller: de gemeente geeft meer geld uit of er komen minder opbrengsten binnen. Een positief bedrag is een financiële meevaller: de gemeente geeft minder geld uit of er komen meer opbrengsten binnen.

Voor een uitgebreide toelichting zie het blokje Financiën onder dit programma.

Kleine Kernen Aanpak

Het uitvoeringsprogramma van de Kleine Kernen Aanpak (KKA) is voor de zomer vastgesteld. Het is een dynamisch uitvoeringsprogramma dat jaarlijks kan worden aangevuld of bijgesteld.

- De gemeenteraad heeft via de voorjaarsnota 2023 een bedrag van € 8 mln toegekend voor de uitvoering van de eerste reeks projecten. In elke wijk en elk dorp zijn projecten voorbereid en gestart. De gemeente betrekt wijkpartijen zoals woningcorporaties en andere partners bij de integrale ontwikkeling van de dorpen.
- Eind september is op verzoek van de dorps- en wijkraden een conferentie over voorzieningen georganiseerd. De dorps- en wijkraden zijn betrokken bij de uitwerking en realisatie van KKA-projecten en acties uit conferenties.
- Voor maatwerk op het vlak van communicatie en participatie is er extra budget.

Verkiezingen

Op 15 maart 2023 vonden de verkiezingen plaats voor Provinciale Staten en Waterschappen. De verkiezingen zijn goed verlopen. De uitslag is tijdig en onbetwist vastgesteld, na de Centrale Stemopneming op 16 maart in Ahoy.
Kerncijfers:

- 299 stembureaus, waarvan 99% toegankelijk.
- Opkomst ruim 42%.
- 3.500 vrijwilligers

Na de val van het kabinet op 6 juli is op 22 november 2023 de Tweede Kamerverkiezing gehouden. Er werd rekening gehouden met een hogere opkomst. Op 23 november vond de centrale stemopneming plaats en is de uitslag door het gemeentelijk stembureau vastgesteld.
Kerncijfers:

- 378 stembureaus in bedrijf, waarvan 98% toegankelijk.
- Opkomst: 64%.
- Inzet op de verkiezingsdag en de dag erna: 6.100 vrijwilligers, van wie 30% ambtenaren van de gemeente Rotterdam.

Stadsarchief

‘Digitalisering op verzoek’ nam in 2023 een hoge vlucht: op verzoek van burgers zijn 3.137 inventarisnummers gedigitaliseerd en online geplaatst. Er werden verschillende inspecties en onderzoeken uitgevoerd. Het verslag van de gemeentearchivaris kreeg veel aandacht en werd behandeld in de raad.

- Vanwege de herdenking van 150 jaar afschaffing van de slavernij is vanaf juni 2023 de tentoonstelling ‘Koloniaal Rotterdam in het archief’ te zien geweest in het Stadsarchief Rotterdam. Onder de naam ‘Peter Peper’ zijn 25 educatieve voorstellingen voor Rotterdamse basisschoolkinderen georganiseerd. De leerlingen maakten daarin kennis met het koloniaal en slavernijverleden van Rotterdam.
- Het stadsarchief verwierf in 2023 een aantal interessante particuliere collecties, zoals het archief van de Havenwerkgeversvereniging SVZ, egodocumenten over de Tweede Wereldoorlog, het bombardement van 1940, de razzia van 1944, en de eerste 5.000 van in totaal 80.000 dia’s en digitale foto’s gemaakt door een amateurfotograaf van alle straten van Rotterdam vanaf de jaren 80 tot heden. Ook ontving het stadsarchief het eerste aandeel (1873) van de Holland Amerika Lijn.
- Verschillende stukken gaf het stadsarchief in bruikleen aan musea. Zo is de ingekleurde plattegrond van Rotterdam van Johannes de Vou uit 1694 gerestaureerd en tentoongesteld in de Kunsthal.

Tevredenheid concerndienstverlening

Collegetarget tevredenheid concerndienstverlening: We willen dat aan het eind van de collegeperiode 2023-2026 minder Rotterdammers ontevreden (6) zijn over hun contact met de gemeente Rotterdam. In 2025 is het percentage Rotterdammers dat ontevreden is over hun contact met de gemeente met 30% gedaald ten opzichte van 2020.

Realisatie 2023: - 5%

Mijlpaal 2023: - 7%

In 2023 realiseerde de gemeente een daling van 5% van het percentage Rotterdammers dat ontevreden is over hun contact met de gemeente ten opzichte van 2020. Daarmee komt het percentage Rotterdammers dat ontevreden was over hun contact met de gemeente uit op gemiddeld 14,4%. De mijlpaal van 2023 is daarmee net niet gerealiseerd. Ten opzichte van 2022 is een daling gerealiseerd van 7%. De gemeentelijke dienstverlening scoorde gemiddeld een 8,1 in 2023. De belangrijkste verbeteringen zijn:

- Rotterdammers kunnen tijdiger een afspraak maken en de gemiddelde wachttijd in de publiekslocatie is afgenomen. Dit komt door investeringen in de planning- en regiefuncties en extra baliecapaciteit;
- Rotterdammers geven aan dat baliemedewerkers en call-agents hen vriendelijker en duidelijker behandelen. Dit komt door het uitvoeren van projecten die de vriendelijkheid en duidelijkheid beter maken;
- Rotterdammers worden vaker in één keer geholpen aan de telefoon. Met concrete verbeteringen voorkomt de gemeente dat Rotterdammers opnieuw contact moeten opnemen.

Rotterdammers zijn over het algemeen ook tevreden over de Livechat en Digitale Balie. Zo geven Rotterdammers de livechat gemiddeld een 8,8 met een ontevredenheidspercentage van 2,2%. De Digitale Balie (videobellen) scoort een 8,2 met een ontevredenheidspercentage van 13,9%.

De ambitie van de gemeente is om de dalende trend in de ontevredenheid in 2024 en verdere jaren voort te zetten. Er zijn in 2024 wel uitdagingen op dit vlak. Een daarvan is de reisdocumentenpiek. De eerste voorbereidingen om passende en tijdige dienstverlening te kunnen blijven bieden, zijn al in 2023 getroffen. In het kader van de opgave ‘De Rotterdamse Dienstverlening – Doen we zo’ is in 2023 gewerkt aan de vorming van een Klantcontactcentrum dat sinds 1 januari 2024 onderdeel is van de gemeentelijke organisatie. In het Klantcontactcentrum komen telefonie, livechat en publieksreacties samen. De verwachting is dat verdere kwaliteitsverbetering van de eerstelijnsdienstverlening leidt tot een daling van het percentage ontevreden Rotterdammers.

Meer informatie over wat de gemeente doet vanuit de opgave ‘De Rotterdamse Dienstverlening – Doen we zo’, zie 23bb003841

% van de Rotterdammers dat tevereden / ontevreden is over het contact met de gemeente op de volgende onderdelen	**Realisatie 2020**	**2022**	**2023**	Raming 2024
Norm ontevredenheid		-4%	-7%	-20%
Realisatie ontevredenheid		+2%	-5%	
Algemene tevredenheid (ontevredenheid)	**85%**	**85%**	**86%**	

	(15%)	(15%)	(14%)

Programma Economische ontwikkeling

Economische ontwikkelingen

De Rijnmondse economie heeft het in de jaren na de coronapandemie goed gedaan. De economische groei was in 2021 en 2022 met ruim 4% stevig en de werkloosheid was laag: 4,5%. Voor 2023 wordt echter volgens de laatste cijfers een economische krimp geraamd van -1,1%. Dit is fors lager dan het landelijk gemiddelde waar nog een lichte groei van 0,1% te zien is. Dit grote verschil is voor een groot gedeelte te verklaren door de afname van de wereldhandel in 2023. Dit blijkt ook uit de cijfers van het Havenbedrijf waar de overslag met ruim 6% daalde. Deze krimp van de economie slaat dus met name neer in het Haven industrieel complex en de logistieke ketens rondom de haven, maar heeft ook uitstraling naar de stedelijke economie vanwege de groeiende verbondenheid met de stad zoals de maritieme dienstverlening. Door krapte zijn er nog beperkte gevolgen voor de arbeidsmarkt.

Deze economische ontwikkeling onderschrijft de noodzaak om samen met onze partners verder te werken aan de verbreding en vernieuwing van de Rotterdamse economie. Zoals het versterken van het vestigingsklimaat van het life science cluster in de stad en het ondersteunen van de digitalisering van het mkb. Ook zet de gemeente in op het faciliteren van de energietransitie van het haven industrieel complex waar de ambitie ligt om de haven te ontwikkelen tot waterstofhub. De gemeente stimuleert ook het gebruik van walstroom in de haven.

In zijn algemeenheid nam de groei ten opzichte van eerdere jaren verder af, doordat de coronacompensatie niet meer beschikbaar was, bedrijfsfaillissementen geleidelijk toenamen, bestedingen van huishoudens afnamen door de hoge inflatie, terwijl de arbeidsmarkt nog uiterst krap bleef. Een deel van de ondernemers, zoals in de horeca, kampt nog met een grote schuldenlast uit het coronatijdperk. Daarnaast ervoeren mkb’ers, zoals in de horeca en detailhandel, flinke personeelstekorten. Positief is dat in 2023 de opgelopen energielasten zijn gedaald en de inflatie is afgenomen.

De belangrijkste gebeurtenissen en resultaten in 2023 zijn:

- Onder de vlag van het Mkb actieprogramma zijn er in 2023 veel verschillende activiteiten ontplooid. Het Team Ondernemersmaatwerk (TOM) heeft 65 maatwerkverzoeken van horecaondernemers behandeld. De ondernemersbalie heeft ruim 3000 contacten geteld in 2023. Op het evenement Upstream, het grootste evenement voor vernieuwende bedrijven in de regio kwamen 3.000 bezoekers op af.
- Het fonds vitale kerngebieden, als onderdeel van de aanpak vitale kerngebieden, heeft in 2023 een eerste aankoop gedaan op de Schiedamseweg Beneden. Het gaat om de aankoop van een overlastgevende horeca-onderneming die is beëindigd. Doel van de aankoop is om hier na renovatie een leer-werkbedrijf te vestigen.
- Ondernemers in de horeca mogen door het vastgestelde Horeca uitvoeringsplan nu op vrijdag en zaterdag een uur langer open zijn en hun terras uitbreiden. Ook worden meer ‘verlaatjes’ (incidenteel langer open zijn) en meer geluid toegestaan.
- In oktober 2023 heeft het college in het kader van het collegetarget het Actieplan bedrijfsruimte vastgesteld. De gemeente stuurt op behoud van de hoeveelheid bedrijfsruimte en op het juiste bedrijf op de juiste plek.

- Vanuit de subsidieregeling bedrijfsruimte maakindustrie zijn in 2023 drie subsidieaanvragen toegekend. De gemeente heeft in totaal 400.000 euro subsidie verleend, dat private investeringen heeft losgemaakt van ruim 2 miljoen euro. Zo is er onder andere een bijdrage verleend voor intensiever ruimtegebruik in de Spaanse Polder en aan de doorgroei van een mkb-maakbedrijf
- In mei vond in Rotterdam de World Hydrogen Summit plaats. Leiders uit de overheids- en particuliere sector ontmoetten elkaar om samen te werken en zaken te doen, en daarmee de waterstofindustrie vooruit te helpen. Tijdens deze conferentie werd, mede op initiatief van de gemeente Rotterdam, H2Makers gelanceerd, het regionale kenniscentrum voor de waterstofmaakindustrie.

Collegetarget bedrijfsruimte: De doelstelling voor deze collegeperiode is behoud van voldoende bedrijfsruimte door te zorgen dat de omvang m² bedrijfsruimte blijft op het niveau van 1 januari 2022.

Realisatie 1 januari 2023: 4.288.765 m²

Mijlpaal 1 januari 2024: 4.248.765 m²

Realisatie 1 januari 2024: 4.272.299 m2

Na een stijging in 2022 is het aantal m2 bedrijfsruimte in 2023 met ongeveer 16.500 m2 afgenomen. Op basis van een aantal grote gebiedsontwikkelingen is de verwachting dat de komende jaren sprake zal zijn van een forse afname. Dit komt vooral door de transformatie van bedrijfsruimte naar woningen op enkele bedrijventerreinen in de binnenstad. Zo worden er bijvoorbeeld in de gebiedsontwikkelingen van Hunter Douglas, Provimi en Codrigo forse aantallen m2 bedrijfsruimte onttrokken. Daarbij is sprake van beperkte vervanging ter plekke of van compensatiemogelijkheden elders in de stad. Bij het opstellen van het collegetarget is voor deze collegeperiode rekening gehouden met 180.000m2 aan afname door grote gebiedsontwikkelingen waar woningbouw gepland is. Deze ontwikkelingen variëren tussen hard en zacht planaanbod vanuit de woningbouw. Het tempo van de gebiedsontwikkelingen wordt door markmechanismen vertraagd of versneld.

Aanpak 25 winkelstraten om deze in deze collegeperiode de winkelgebieden toekomstbestendiger en economisch vitaal te maken door ze om te vormen naar aantrekkelijker ontmoetings- en verblijfsgebieden

Realisatie 2022: 5

Realisatie 2023 (cumulatief): 24

Meting en monitoring vindt binnen het programma vitale kerngebieden plaats op basis van de gebiedsgerichte aanpakken en subsidieaanvragen aanpak Vitale Kerngebieden.

Als start hanteren we in de regel een afspraak tussen collectieve ondernemers, vastgoedeigenaren en de gemeente om een gezamenlijk document op te stellen. In zo'n document wordt de ambitie en een strategie voor de straat omschreven. Dit gebeurt d.m.v. voorgesprekken met allerlei vertegenwoordigers en belanghebbers in het gebied. De gemeente zet hiervoor kwartiermakers en bedrijfscontactfunctionarissen in.

10.000 keer mkb-ondernemers in 4 jaar van advies of informatie voorzien

Realisatie 2022: **2.434**

Begroting 2023: **2.500**

Realisatie 2023: **5.662**

De meting van deze indicator gebeurt aan de hand van het aantal klantcontacten met mkb-ondernemers. Het gaat om gebruikmaking van de ondernemersbalie en deelname aan bijeenkomsten of workshops, bijvoorbeeld over circulair ondernemen of digitalisering van bedrijfsvoering, koppeling van investeerders aan mkb'ers, en door netwerkevents als Upstream en BT010. We liggen goed op schema om de indicator te behalen. Het verschil tussen 2022 en 2023 wordt verklaard doordat 2022 nog deels een coronajaar was, waardoor veel activiteiten niet mogelijk waren.

Uitlokken van 1 miljard investeringen in Rotterdamse bedrijven en nieuwe vestigers, die banen opleveren

Realisatie 2022: **€ 2,5 miljard en 1.343 banen**

Realisatie cumulatief 2023: **€ 2,62 miljard en 1.986 banen**

In deze indicator nemen we onder mee: financiering van Rotterdamse bedrijven door fondsen als IQCapital, UNIIQ, Energietransitiefonds Rotterdam, subsidie voor innovatie aan Rotterdamse bedrijven, en bedrijven die zich in Rotterdam vestigen met begeleiding door InnovationQuarter of Rotterdam Partners.

Het resultaat van de uitgelokte investeringen is in sterke mate beïnvloed door het investeringsbesluit van Neste in 2022 om zich in de Rotterdamse haven te vestigen. Hiermee zijn investeringen gemoeid van 2,3 miljard euro en 230 banen. Daarnaast is er een trend dat het aantal investeringen in het Rotterdams vestigingsklimaat afneemt en opzichte van eerdere jaren. Deze lagere investeringen passen in een trend waarbij het aantal internationale toetreders in Nederland en breder in Europa is afgenomen. Redenen zijn het na-ijleffect van corona - het internationale reisverkeer neemt weer langzaam toe - , de afgenomen behoefte aan regionale kantoren door het succes van hybride werken, en de geopolitieke situatie, waaronder de Oekraïneoorlog. Dit alles heeft vooralsnog geleid tot een lagere investeringsbereidheid.

Verhogen van de bezettingsgraad van de marktkramen op de warenmarkten naar minimaal 80%.

Realisatie 2022: **68%**

Realisatie 2023: **71%**

De bezettingsgraad van de markten is in 2023 verbeterd, maar de doelstelling is nog niet behaald. Een vaste plaatshouder is verplicht om zijn kraam eenmaal in de veertien dagen in te nemen. Vooral met slecht weer zijn minder kramen op de markt bezet dan het uitgegeven aantal vaste plaatsen. Hierdoor ligt op de marktdag het aantal bezette kramen lager dan het aantal kramen dat als vast is uitgegeven. Het percentage kramen dat als

vaste plaats is uitgegeven, lag in november 2023 op 79 %. Eind november/begin december zijn er weer vaste plaatsen uitgegeven. Het percentage ligt per februari 2024 op 83 %.

Ook als vaste plaatshouders hun plaats niet innemen, betalen zij marktgeld. De op dagbasis lege plaatsen zijn beschikbaar voor de meelopers. Meelopers zijn marktondernemers die op de wachtlijst staan voor een vaste plaats. Om de inname van de marktplaatsen verder te stimuleren, is eind eerste kwartaal 2023 de meldplicht meelopers ingevoerd. Meelopers die op basis van hun inschrijving een goede kans maken op een dagplaats krijgen een oproep zich eenmaal in de veertien dagen te melden. Het doel van deze melding is dat zij een dagplaats kunnen innemen. In 2024 wordt hiermee verdergegaan.

De uitgifte van kramen als vaste plaats verliep minder voorspoedig dan gedacht. Daarom zijn eind 2023 voor de drie grote markten de brancheringsbesluiten aangepast. Met deze aanpassing komen vanaf januari 2024 meer marktondernemers in aanmerking voor een dubbele kraam. Dit stimuleert de uitgifte van marktkramen. Om de diversiteit in aanbod van producten te stimuleren, krijgen ondernemers die een artikel verkopen dat nog niet op die markt wordt verkocht voorrang bij de uitgifte van een vaste plaats.

Financiële afwijkingen t.o.v. bijgestelde begroting 2023 Economische ontwikkeling (x 1.000)	**- € 1.305**
Kansen voor West	- € 2.533
Maakindustrie, Maritiem	€ 713
Rotterdam Square	€ 810
Markten	- € 325
Diverse afwijkingen	€ 30

Een negatief bedrag (met een – ervoor) is een financiële tegenvaller: de gemeente geeft meer geld uit of er komen minder opbrengsten binnen. Een positief bedrag is een financiële meevaller: de gemeente geeft minder geld uit of er komen meer opbrengsten binnen.

Voor een uitgebreide toelichting zie het blokje Financiën onder dit programma.

Programma Energietransitie

CO2 breed

Collegetarget CO2-reductie: We zetten in op minimaal 25% CO2-reductie voor het stedelijk gebied ten opzichte van 1990.

Realisatie 2022: -18%

Mijlpaal 2023: -15%

Realisatie t/m augustus 2023: **bekend najaar 2024**

De rapportage van de Milieudienst Rijnmond (DCMR) van september 2023 laat zien dat de totale CO2-uitstoot in Rotterdam 26,0 Mton (megaton) was. De DCMR-doorrekening van de Rotterdamse klimaataanpak (mei 2023) voorziet dat de dalende trend de komende jaren doorgaat tot minimaal 11,4 Mton minder CO2-uitstoot in 2030.

De uitgebreide rapportages zijn te vinden op deze website van de DCMR

Schoon, duurzaam en robuust energiesysteem

Zonne-energie

- Rotterdam is goed op weg naar de 3,2km2 zonnepanelen in 2026. De analyse van maart 2023 laat zien dat er al 1,1 km2 aan zonnepanelen is gerealiseerd.
- Servicepunt Zon heeft in 2023 39 bedrijven geholpen met het realiseren van zon op bedrijfsdaken.

Windenergie

- Rotterdam werkt mee aan de realisatie van het Convenant realisatie windenergie Stadsregio Rotterdam. Van de Rotterdamse opgave van 50 megawatt vermogen is 20,7 megawatt gerealiseerd (Windpark Nieuwe Waterweg). In 2023 zijn voor twee projecten vergunningen aangevraagd, namelijk voor een windmolen op de Landtong Rozenburg en voor twee windmolens op de locatie Hoekse Baan. Voor de nieuwe windmolen op de Landtong Rozenburg loopt een procedure bij de Raad van State. Verder is in 2023 gewerkt aan de verkenning van de locaties Charloisse Poort en Beneluxplein.

- In de haven is de doelstelling van 300 megawatt in 2023 behaald met de oplevering van windpark Maasvlakte II. In totaal staan er in het havengebied 82 windmolens. In 2023 is er met het Havenbedrijf Rotterdam een verkenning gestart of en hoe in de toekomst minimaal 300 megawatt behouden kan blijven.

Financiële afwijkingen t.o.v. de bijgestelde begroting 2023 Energietransitie (x 1.000)	**€ 1.757**
Mobiliteit - Zero emissie, logistieke hubs, ontwikkeling simulatiemodel	€ 1.482
Diverse afwijkingen	€ 275

Een negatief bedrag (met een – ervoor) is een financiële tegenvaller: de gemeente geeft meer geld uit of er komen minder opbrengsten binnen. Een positief bedrag is een financiële meevaller: de gemeente geeft minder geld uit of er komen meer opbrengsten binnen.

Voor een uitgebreide toelichting zie het blokje Financiën onder dit programma.

Energietransitie in de gebouwde omgeving

- Rotterdam is in volle vaart aan de slag met de verduurzaming van vve's. Voor eigenaar-bewoners starten eind 2023 de eerste gebiedsaanpakken voor isolatie. Met corporaties zijn de nieuwe prestatieafspraken aanstaande. Deze afspraken dragen bij aan verduurzaming van woningen voor huurders.
- Twee gebiedsaanpakken aardgasvrij (Heindijk en Bospolder-Tussendijken) zijn in uitvoering. In vier gebiedsaanpakken is vertraging ontstaan door een investeringsstop van de warmtebedrijven. Die is veroorzaakt door achtereenvolgens de problemen rond Warmtebedrijf Rotterdam en het voorstel voor de Wet collectieve warmtevoorziening. De afgelopen periode hebben we aan een oplossing gewerkt. Daardoor startte voor de zomer in de eerste clusters van Reyeroord West en Pendrecht Zuid de aanleg van stadsverwarming. Ook wordt een doorstart gemaakt met de gebiedsaanpak in Rozenburg. De voortgang van de gebiedsaanpak in Prinsenland-Het Lage Land is afhankelijk van de totstandkoming van een nieuwe concessie voor Eneco. Daarnaast zijn we met een isolatie-aanpak gestart in een aantal lopende gebiedsaanpakken en in twee andere gebieden. Tot slot is in 2023 de voorbereiding gestart van het warmteprogramma dat elke gemeente uiterlijk in 2026 moet hebben vastgesteld.
- Ondernemers in het mkb in de stad krijgen ruime mogelijkheden voor het toekomstbestendig maken van hun bedrijven. De duurzaamheidsvoucher voor ondernemers is een succes. In oktober 2023 is eerder dan gepland een tweede tranche van 500 vouchers van start gegaan. De Klus & Coach-aanpak voor de detailhandel is in het najaar 2023 gestart en loopt door in 2024.

Schouders onder de energietransitie in mobiliteit

Voor de invoering van de zero-emissiezone wordt in 2024 een definitief verkeersbesluit genomen. Publicatie van het ontwerpbesluit is in september 2023 gebeurd en aansluitend heeft de zienswijzeprocedure plaatsgevonden. Ook op andere onderdelen van de Aanpak Nul Emissie Mobiliteit zijn resultaten geboekt:

- De eerste elektrische touringcar is in gebruik genomen door Buzz010
- Inmiddels doen meer dan 100 werkgevers met meer dan 140.000 werknemers mee aan de werkgeversaanpak met als doel de uitstoot van woon-werk- en werk-werkritten te halveren.
- In 2023 zijn er 1.287 openbare laadpunten geplaatst, waardoor Rotterdam nu 6.079 laadpunten voor elektrische voertuigen telt. Daarnaast heeft een aanbesteding plaats gevonden van Bedrijventerreinen Aanpak Gezamenlijke Energie en Laadvoorzieningen (BAGEL).
- Er is gestart met het opstellen van een aanpak voor het verschonen van de taxi's.
- Er is gestart met het opstellen van een aanpak voor het verschonen van Mobiele Werktuigen, zoals materieel in de bouw, op basis van het toegekende Duurzaamheidstransitiebudget en het ondertekende convenant Schoon en Emissieloos Bouwen (SEB).

Programma Onderwijs

Schil om school

Collegetarget Schil om de school: In het schooljaar 2025/2026 hebben 100 basisscholen en scholen voor voortgezet onderwijs, met een achterstandsscore hoger dan 0, een schil om de school waarin minimaal 1 van onderstaande interventies is opgenomen:

- Tutoren
- Mentoren
- Schoolzorgteams
- Preventief jongerenwerk op school
- Slim organiseren met kunstvakdocenten
- Expeditie Digitaal

Realisatie 2022 (0-meting): 61

Begroting 2023: 74

Realisatie 2023: 94

Het totaal aantal scholen is toegenomen van 61 naar 94. Dat is boven de gestelde mijlpaal van 74. 77 scholen namen één interventie af, 13 scholen namen twee interventies af en 4 scholen namen drie interventies af. We zien vooral een stijging van de interventie schoolzorgteams en jongerenwerk op school. Het doel voor 2024 is om te onderzoeken hoe we het bereik van onze interventies kunnen vergroten en de kwaliteit ervan verder kunnen optimaliseren.

Onderwijshuisvesting

De gemeente is verantwoordelijk voor goede huisvesting van scholen in het primair, voortgezet en speciaal onderwijs. In het Integraal Huisvestingsplan (IHP) staat hoe de gemeente de Rotterdamse schoolgebouwen renoveert of vervangt door nieuwbouw. Een Integraal Huisvestingsplan voor de periode 2024-2027 is in 2023 voorbereid en begin 2024 vastgesteld.

De voortgangsrapportage Integraal Huisvestingsplan informeert jaarlijks over de voortgang van het huidige IHP. In 2023 zijn 6 projecten opgeleverd, waarvan 4 basisscholen en 2 scholen voor voortgezet onderwijs. Een uitgebreidere toelichting op de voortgang van het IHP staat in de paragraaf ‘projecten’.

Nieuw Rotterdams Onderwijsbeleid (NROB)

Het Nieuw Rotterdams Onderwijsbeleid is in 2023 bestuurlijk vastgesteld. De gemeente gaat daarin door op de ingeslagen weg om gelijke kansen te bevorderen. De gemeente kiest voor vier actuele speerpunten die moeten bijdragen aan het beste Rotterdamse onderwijs: vergroten van de deelname aan voorschoolse educatie, verbeteren onderwijskwaliteit, betere aansluiting tussen onderwijs en zorg en de aanpak van het aanhoudende personeelskort.

De integratie van zorg, welzijn en cultuur in de schoolomgeving versterkt bovendien het onderwijs en ontzorgt leerkrachten. Een ‘schil’ om de school met interventies om de scholen te ondersteunen bij het bieden van kwalitatief goed onderwijs is opgenomen als collegedoel van het programma Onderwijs.

Een uitgebreide toelichting op de voortgang van het NROB staat onder de 'doelen' van dit programma.

Menstruatieproducten voor scholen

Met het nieuwe programma 'Menstruatieproducten voor Scholen Rotterdam' zorgt Rotterdam ervoor dat er gratis menstruatieproducten beschikbaar zijn op scholen. Hierdoor kunnen leerlingen die niet voldoende geld hebben voor menstruatieartikelen deze nu wél krijgen. Rotterdam is daarmee de eerste stad in Nederland die gratis menstruatieproducten beschikbaar stelt voor alle basis- en middelbare scholen. Een uitgiftepunt voor menstruatieproducten op school vermindert de kans op schooluitval en draagt bij aan het doorbreken van het taboe op menstruatie. Voor de uitvoering van het programma werkt de gemeente Rotterdam samen met stichting Armoedefonds.

Financiële afwijkingen t.o.v. de bijgestelde begroting 2023 Onderwijs (x 1.000)	**€ 366**
Onderwijsbeleid	- € 252
Leerlingenvervoer	- € 1.102
Bewegingsonderwijs	€ 671
Dagprogrammering	€ 790
Diverse afwijkingen	€ 259

Een negatief bedrag (met een – ervoor) is een financiële tegenvaller: de gemeente geeft meer geld uit of er komen minder opbrengsten binnen. Een positief bedrag is een financiële meevaller: de gemeente geeft minder geld uit of er komen meer opbrengsten binnen.

Voor een uitgebreide toelichting zie het blokje Financiën onder dit programma.

Programma Sport en recreatie

Sportdeelname

Collegetarget toename sportdeelname: realisatie van 10% toename in de sportdeelname (inclusief urban sports) in de periode 2022-2026.

- **Realisatie seizoen '21/'22: 62%**
- **Mijlpaal seizoen '22/'23: 63%**
- **Realisatie seizoen '22/'23: 63%**

Metingen vinden tweemaal per jaar plaats in april en november. Het resultaat van seizoen ’22-’23 is uitgekomen op 63%. Hiermee is de tussentijdse target gehaald.

Stimuleren sport en bewegen

Het Rijk heeft aan de gemeente Rotterdam een Specifieke Uitkering (SPUK-regeling) toegekend. Deze regeling houdt in dat de gemeente geld krijgt voor maatschappelijke versterking door sport en beweging, gezondheidsbevordering, cultuurparticipatie en de sociale basis 2023-2026. Met deze regeling kon de gemeente een impuls geven aan de integrale aanpak preventie. In 2023 is voorbereidend werk verricht zodat sport en bewegen vanaf 2024 onderdeel wordt van ketenaanpakken die bijdragen aan het terugdringen van gezondheidsachterstanden. Daarmee is een duidelijke link gelegd tussen sport, welzijn en zorg.

Inspirerende topsport

Door extra activiteiten bij aansprekende internationale topsportevenementen zijn grote aantallen Rotterdammers bereikt. Daaronder ook jongeren met een beperking, zoals bij de Nations League Finales en European Para Championships. In 2023 zijn deze allebei georganiseerd in Rotterdam.

De Grand Départ van de Tour de France Femmes avec Zwift 2024 is toegewezen aan Rotterdam, Den Haag en Dordrecht.

Goede sportaccommodaties

Het Integraal Huisvestingsplan Sport is in 2023 herijkt. Deze wordt in de tweede helft van 2024 voor akkoord aangeboden aan de gemeenteraad. Een nadere toelichting is terug te vinden onder ‘Projecten’.

Toekomstbestendige verenigingen

In 2023 zijn sport-, scouting- en speeltuinverenigingen op verschillende manieren ondersteund om vitaal en toekomstbestendig te blijven. De gemeente Rotterdam heeft daartoe subsidie verleend aan uitvoerende organisaties als Rotterdam Sportsupport en Buurt- en SpeeltuinWerk (BSW). Ook is samengewerkt met regionale en landelijke netwerkpartners.

Steunfonds energie sportverenigingen

In januari 2023 ontving Rotterdam Sportsupport een subsidie van € 1,2 mln om sport- en scoutingverenigingen te ondersteunen die problemen hadden vanwege de gestegen energielasten. Per december had Rotterdam

Sportsupport in 2023 aan 15 verenigingen een financiële bijdrage toegekend. In totaal gaat het om € 106.000. Met 9 verenigingen lopen de trajecten nog. Verenigingen kunnen nog tot 1 juli 2024 een beroep doen op dit steunfonds.

Voor de 57 speeltuinorganisaties in Rotterdam is een tijdelijke subsidieregeling opengesteld, met een plafond van € 200.000. Hiervan is € 130.000 toegekend aan speeltuinorganisaties ter compensatie van de gestegen energielasten. De regeling is eind 2023 afgesloten.

Natuur- en Milieueducatie

In Rotterdam zijn 8 kinderboerderijen en 14 educatieve tuinen gratis toegankelijk. Hier is er een aanbod van schooltuinieren en van lessen aan basisschoolleerlingen.

Financiële afwijkingen t.o.v. de bijgestelde begroting 2023 Sport en recreatie	**€ 1.574**
(x 1.000)	
Sportaccommodaties	€ 1.956
Sportbedrijf	€ 757
Lekker Fit	- € 893
Diverse afwijkingen	- € 247

Een negatief bedrag (met een – ervoor) is een financiële tegenvaller: de gemeente geeft meer geld uit of er komen minder opbrengsten binnen. Een positief bedrag is een financiële meevaller: de gemeente geeft minder geld uit of er komen meer opbrengsten binnen.

Voor een uitgebreide toelichting zie het blokje Financiën onder dit programma.

Programma Stedelijke ontwikkeling

Openbaar groen

Collegetarget meer groen: In deze collegeperiode komt er 20 ha groen bij, of de planvorming hiervoor wordt afgerond zodat de uitvoering ervan uiterlijk in 2026 start.

Mijlpaal 2023: 5 hectare

Realisatie 2023: 8,1 hectare waarvan 2,8 hectare als groene daken

De gemeente werkt met een Groenagenda om de collegetarget te realiseren. Op 20 juni 2023 heeft het college het actieplan Rotterdam gaat voor groen 2023-2026 naar de gemeenteraad gestuurd. Dit actieplan bundelt de inzet van de gemeente op vergroening, klimaatadaptatie (Weerwoord) en biodiversiteit.
In het eerste kwartaal 2024 krijgt de gemeenteraad een inhoudelijk jaarverslag over 2023. De mijlpaal 2023 is gerealiseerd en we liggen op schema. De verwachting is dat de 20 hectare haalbaar is.

Mobiliteit

Rotterdam werkt aan de snelle verduurzaming van de stadslogistiek. Samen met bouwbedrijven is op 13 maart 2023 de Samenwerkingsovereenkomst Duurzame Bouwlogistiek Katendrecht Pols Noord ondertekend. Ook is het verkeersbesluit zero-emissiezone voor bestel- en vrachtauto's in voorbereiding. In september heeft het college van B en W voor de zero-emissiezone het ontwerp-verkeersbesluit vastgesteld en daarna gepubliceerd.

De verkeersveiligheidsprojecten van Rotterdam Veilig Vooruit zijn voortgezet. Een mijlpaal hiervan is de ontwikkeling van de Rotterdamse Verkeersaso Aanpak, zoals benoemd in het coalitieakkoord. In juni 2023 is deze aanpak vastgesteld. Alleen in juni en juli zijn al zo'n 300 verkeersaso's beboet. De maatregelen richten zich op meer gemeentelijke handhavingsinzet, het afsluiten van straten en de inzet van communicatie- en gedragstechnieken.

De raad heeft op 30 november 2023 de maatwerk parkeerproducten vastgesteld voor de gebieden met betaald parkeren. Deze maatwerk parkeerproducten zijn bedoeld voor vijf specifieke doelgroepen. Zij krijgen vanaf 1 april 2024 vanuit een maatschappelijk belang een alternatief voor de normale parkeervergunningen aangeboden.

Collegetarget verbeteren verkeersveiligheid: Verbeteren van de verkeersveiligheid in Rotterdam door effectieve maatregelen te treffen op de dertig meest verkeersonveilige locaties in de stad.

Mijlpaal 2023: 10

Realisatie 2023: 2

In de zomer van 2023 is voor de aanpak van verkeersonveilige locaties overgestapt van de black spot-werkwijze naar de werkwijze conform de definitie van de collegetarget. Als start hebben we de eerste 16 locaties geselecteerd en in voorbereiding genomen. Daarvan zijn er in 2023 twee gereedgekomen. Daarmee wordt een achterstand opgelopen ten opzichte van de jaarmijlpaal van tien locaties. Deze achterstand wordt in 2024 en 2025 ingehaald. In 2023 hebben we vanuit de blackspotaanpak en het subjectieve verkeersveiligheidsprogramma elf andere locaties aangepakt. Er zijn dus meer locaties verkeersveiliger gemaakt dan uitsluitend de collegetarget.

Wonen en bouwen

Collegetarget bouw nieuwe woningen: Het college start in de komende 4 jaar met de bouw van 14.000 – 16.000 nieuwe woningen. Van deze woningen behoort 20% tot het sociale segment en 35% tot het middensegment. Flexwoningen worden bovenop de percentages sociale woningbouw gerealiseerd.

Realisatie 2022: 3.006 woningen (waarvan 10% in het sociale segment en 26% in het middensegment)

Mijlpaal 2023: Cumulatief 7.000 – 8.000

Realisatie cumulatief jan 2022 t/m 2023: 6.140 woningen waarvan ongeveer 19% in het sociale segment, 26% in het middensegment, 27% in het hogere segment en 23% in het topsegment. De laatste 5% in de prijscategorie onbekend

Het college loopt hiermee iets achter op haar doel om te komen tot de start bouw van in totaal 14.000 - 16.000 nieuwe woningen. De verwachting op basis van de huidige planvoorraad is dat het college dit de komende 2 jaar kan inlopen en de totale doelstelling behaalt. Daar wordt extra op gestuurd, onder andere via de Start bouw- en Woningbouwimpuls regelingen van het Rijk (SBI & WBI) en de Rotterdamse Start bouw Regeling (SBR). De segmentering van de planvoorraad, voor sociale- en middensegment woningen, staat daarbij onder druk. Als beheersmaatregel zijn hiervoor nieuwe afspraken met de woningbouwcorporaties gemaakt en worden middelen uit het doorbouwfonds ingezet.

Rotterdams Grondbeleid

In oktober 2023 heeft het college van B en W het Rotterdams Grondbeleid aan de raad ter besluitvorming aangeboden. Met dit nieuwe grondbeleid kan de gemeente haar doelstellingen en ambities realiseren in samenwerking met derden.

Financiële afwijkingen t.o.v. de bijgestelde begroting 2023 Stedelijke ontwikkeling (x 1.000)	- € 26.734
Erfpacht	- € 1.591
Grondexploitaties	- € 22.496
Parkeerexploitatie	- € 3.827
Kansen voor West	€ 2.452
De derde stadsbrug	- € 640
Hoekse lijn	- € 408
A16 Rotterdam	€ 60
Diverse afwijkingen	- € 285

Een negatief bedrag (met een – ervoor) is een financiële tegenvaller: de gemeente geeft meer geld uit of er komen minder opbrengsten binnen. Een positief bedrag is een financiële meevaller: de gemeente geeft minder geld uit of er komen meer opbrengsten binnen.

Voor een uitgebreide toelichting zie het blokje Financiën onder dit programma.

Programma Veilig

Collegetarget Veilig

- **De Veiligheidsindex (VI) binnen het Wijkprofiel heeft in 2026 een gemiddelde score die gelijk of hoger is dan de gemiddelde score op de VI in 2022 (110).**

- **De 5 laagst scorende wijken *) op de VI van 2022 (Carnisse, Hillesluis, Tussendijken, Tarwewijk, Lombardijen) laten in 2026 een stijging van tenminste 5 punten zien t.o.v. 2022. 8) de atypische wijken Zuiderpark/Zuidrand, CS-kwartier, Cool, Zuidplein blijven buiten beschouwing.**

*) De atypische wijken Zuiderpark/Zuidrand, CS-kwartier, Cool, Zuidplein blijven buiten beschouwing.

Resultaten streefwaarde collegetarget Veilig voor 2024:

- De gemiddelde score van de Veiligheidsindex 2024 voor de stad daalt van 110 naar 105. De streefwaarde voor 2024 is daarmee niet behaald. De score van 105 is samengesteld uit de objectieve score van 114 en de subjectieve score van 96. In 2022 was de objectieve score 115 en de subjectieve score 106. De daling wordt voornamelijk veroorzaakt door de subjectieve scores. De objectieve scores zijn vrijwel gelijk aan de vorige periode.
- De streefwaarde voor 2024 is behaald in Carnisse, Hillesluis, Tussendijken en Lombardijen, maar niet in de Tarwewijk.

Toezicht en handhaving

Wijkhandhavers: Een belangrijke bijdrage aan een veilige stad is de zichtbare aanwezigheid van wijkhandhavers in de wijk. Door regelmatig te patrouilleren en op straat aanwezig te zijn, kunnen handhavers direct optreden bij overtredingen en overlast. Bovendien heeft hun aanwezigheid een preventieve werking. Daarnaast bouwen ze vanuit gastheerschap een relatie op met wijkbewoners en ondernemers in de wijk. De gemeente zet daarom in op voldoende zichtbare handhavers in alle wijken.

- Ritme van stad en wijk: inzet van handhavers op plekken en momenten dat de stad daar om vraagt.
- Overlast nachtelijke uren: We pakken straatoverlast aan door meer inzet in de nachtelijke uren. Op basis van data en ervaring wordt nachtelijke handhaving ingezet daar waar dit nodig is.

SSI: In 2023 zijn de handhavers getraind op bewustwording van SSI en voeren zij het gehele jaar preventieve acties uit. Met de politie wordt samengewerkt aan de voorbereidingen om het nieuwe landelijk wetsartikel Seksuele Intimidatie te kunnen handhaven. Ook Inzet op hotspots samen met jongerenwerkers, en is de samenwerking met horecaondernemers en de RET geïntensiveerd.

Excessief geweld: zware schietincidenten / explosies

Binnen het gebied van de gemeente Rotterdam vonden in 2023 221 incidenten van excessief geweld plaats. Daaronder zijn 74 schietincidenten en 147 explosies. De politie-eenheid Rotterdam arresteerde 123 verdachten voor schietincidenten en 76 verdachten voor explosies.

De burgemeester heeft in 2023 een stadsmarinier Excessief geweld aangesteld. Deze stadsmarinier moet de gemeentelijke inzet versterken.

De burgemeester informeert de gemeenteraad viermaal per jaar over de voortgang van de aanpak.

Ondermijning in haven en stad

Op 17 februari 2023 is een ‘Partnerschapsovereenkomst’ ondertekend om de drugsmokkel terug te dringen in de havens van Antwerpen en Rotterdam. De deelnemers zijn de nationale overheden van België en Nederland, de steden en havens van Antwerpen en Rotterdam, en de vijf grootste rederijen van de wereld. Doel van de samenwerking is om elke haven even weerbaar te maken. Naast aandacht voor opsporing is er nadrukkelijk aandacht voor kennis en informatie-uitwisseling, inclusief technologische toepassingen.

In 2023 is de campagne gestart om het debat over drugsgebruik op gang te brengen. De bedoeling is om de bewustwording over de relatie tussen drugsgebruik en criminaliteit te vergroten.

Financiële afwijkingen t.o.v. de bijgestelde begroting Veilig (x 1.000)	**€ 333**
Hogere baten	€ 1.026
Lagere apparaatslasten toezicht en handhaving	€ 1.000
Lagere apparaatslasten organisatieopgave	€ 838
Huldiging Feijenoord	- € 1.797
Subsidie RET en WOCO	€ 895
Reserve verwarde personen	- € 255
Regio	- € 438
Veiligheidsregio Rotterdam Rijnmond	- € 160
Diverse afwijkingen	- € 776

Een negatief bedrag (met een – ervoor) is een financiële tegenvaller: de gemeente geeft meer geld uit of er komen minder opbrengsten binnen. Een positief bedrag is een financiële meevaller: de gemeente geeft minder geld uit of er komen meer opbrengsten binnen.

Voor een uitgebreide toelichting zie het blokje Financiën onder dit programma.

Programma Volksgezondheid

Gezond 010: het akkoord

Preventieve gezondheidsaanpak

In 2020 is Gezond010: het akkoord vastgesteld door de gemeenteraad. 2023 stond in het teken van de herijking van dit plan mede ingegeven door landelijke ontwikkelingen en verandering van de wijze van financieren.

In 2023 heeft het college een rijksbijdrage aangevraagd voor gezondheid, sporten en de sociale basis. Deze aanvraag is verbonden aan het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA), een initiatief van gemeenten en GGD's, zorgverzekeraars en het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS). Dit plan vormt ook de basis voor het nieuwe beleidsplan: 'Gezonder010', dat in het voorjaar van 2024 aan de gemeenteraad wordt voorgelegd.

In het tweede kwartaal van 2023 startte een pilot van een jaar naar mogelijkheden om alcoholmisbruik bij de doelgroep ouderen tijdig te signaleren en de mogelijke interventies daarop. Dit gebeurt in opdracht en met subsidie van het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM) en in samenwerking met het Trimbos Instituut. In het eerste kwartaal van 2024 sluit deze pilot met een overzicht van opbrengsten en aanbevelingen.

Waarborgen van de kwaliteit kinderopvangvoorzieningen

De GGD voert in opdracht van de gemeente het toezicht uit op de Rotterdamse kinderopvangvoorzieningen. Dit betekent dat de GGD jaarlijks alle kinderdagverblijven, locaties buitenschoolse opvang (BSO's) en gastouderbureaus inspecteert en 50% van de gastouders bezoekt. Bij overtredingen van de Wko, adviseert de GGD aan de gemeente om te handhaven.

Met een aangepaste werkwijze in de laatste maanden van 2023 is de GGD erin geslaagd om de door de gemeente Rotterdam gewenste en wettelijk vereiste inspecties uit te voeren. Uiterlijk op 1 juli 2024 zal het college de jaarverantwoording kinderopvang over 2023 indienen bij de Inspectie van het Onderwijs (IvhO). In deze verantwoording staat meer data over het aantal in 2023 uitgevoerde onderzoeken, het aantal handhavingsadviezen en gestarte handhavingstrajecten.

Programmaorganisatie corona

In de 1e helft van 2023 heeft de programmaorganisatie corona de opgedane kennis en ervaring overgedragen aan de GGD. Op 30 juni 2023 is de coronaorganisatie gestopt. Sindsdien ontvangt de GGD nog een specifieke uitkering (SPUK) vaccineren van het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS). De voorlichtings- en vaccinatieactiviteiten met betrekking tot corona voor volwassenen worden geïntegreerd in de GGD-organisatie. De corona vaccinatiecampagne richtte zich in 2023 op de kwetsbare inwoners binnen onze regio. Dit betreft vooral 60-plussers. Daarnaast ging het om een kleinere groep 60-minners met een hoger medisch risico en om zorgmedewerkers.

Publieke gezondheid asielzoekers en vluchtelingen

De GGD heeft een rol in de publieke gezondheid bij de opvang van vluchtelingen. Met de Veiligheidsregio Rotterdam-Rijnmond (VRR) en Geneeskundige Hulpverlening in de regio (GHOR) borgt de GGD de coördinatie van zorg voor asielzoekers en Oekraïense vluchtelingen.

In 2023 zijn alle asielzoekerslocaties één of meerdere keren bezocht door het team Technische Hygiënezorg. Dit team inspecteert locaties en geeft adviezen om infectieziekten te voorkomen. Met de gemeente Rotterdam zijn afspraken gemaakt om de opvanglocaties voor Oekraïners ook in 2023 te bezoeken. Ook zijn er bijvoorbeeld voorlichtingen gegeven en diverse uitbraken van infectieziekten bestreden (waaronder schurft).

Financiële afwijkingen t.o.v. de bijgestelde begroting 2023 Volksgezondheid (x 1.000)	€ 4.660
Infectiebestrijding	€ 1.825
Welzijn en preventie	€ 1.520
Opvang Oekraïeners	€ 550
Regionaal Expertise Centrum TBC	€ 379
Covid-19	€ 386

Een negatief bedrag (met een – ervoor) is een financiële tegenvaller: de gemeente geeft meer geld uit of er komen minder opbrengsten binnen. Een positief bedrag is een financiële meevaller: de gemeente geeft minder geld uit of er komen meer opbrengsten binnen.

Voor een uitgebreide toelichting zie het blokje Financiën onder dit programma.

Programma Werk en inkomen

Ontwikkeling bijstandsvolume

Collegetarget minder Rotterdammers in de bijstand: In deze collegeperiode (eind 2025) daalt het aantal bijstandsuitkeringen in Rotterdam naar 30.000

Realisatie 2022: 32.975

Mijlpaal 2023: 32.325

Realisatie 31 december 2023: 32.649

Een passende baan is de beste bestaanszekerheid voor mensen. Meer geld te besteden, een groter sociaal netwerk en een positiever toekomstperspectief. In 2023 is het 3.385 Rotterdammers (het aantal uitkeringen) gelukt om vanuit de bijstand aan het werk te gaan. In een reguliere baan of als (startend) ondernemer. Dat is een prachtig resultaat in een moeilijk jaar met veel onzekerheid door aanhoudend stijgende prijzen en mondiale spanningen en crises.

Een resultaat dat Rotterdammers allereerst hebben bereikt door hun eigen inzet en mentaliteit. Maar het laat ook zien dat investeren in een goede samenwerking tussen gemeente, werkgevers en partners loont.

3.385 Rotterdammers aan het werk. Dat is hartstikke mooi. En in tien jaar tijd is het bijstandsvolume nog niet zó laag geweest. Het jaar 2023 sluiten we af met 32.649 verstrekte bijstandsuitkeringen. We zijn tevreden met de

dalende trend die in het 2e tertaal is ingezet. Ondanks een moeilijk en onzeker (economisch) jaar, blijven we het beter doen dan de landelijke trend. Tegelijkertijd zien we dat het steeds moeilijker wordt om mensen uit de bijstand aan het werk te krijgen.

De ambitie van 32.325 uitkeringen eind december 2023 hebben we niet gehaald. In de laatste maand van het 3e tertaal zien we een groei van het aantal jongeren in de bijstand. Dit baart ons zorgen. We zijn een onderzoek gestart naar de precieze oorzaken van deze stijging en komen daar in de volgende tertaalmonitor bij uw raad op terug.

Ook zien we een toename van het aantal statushouders in de bijstand. Deze stijging heeft vooral te maken met de stijging van de taakstelling (huisvesten van statushouders).
Tegelijkertijd groeit het aantal bijstandsgerechtigden met (multi-) problematiek, voor wie de stap naar werk nog te groot is. Daardoor is ook de ondersteuningsbehoefte groter en de weg naar werk vaak langer. Werkgevers geven aan dat het door personeelstekorten steeds moeilijker wordt om begeleiding op de werkvloer te bieden. Dat maakt dat werkgevers terughoudend zijn om mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt in dienst te nemen.

Rechtmatigheid

In 2023 zijn er 710 fraudeonderzoeken op basis van vermoedelijke fraude van Rotterdammers (doelstelling 700) en 164 fraudeonderzoeken naar aanleiding van een melding van een collega of instantie (doelstelling 150) afgerond. In totaal zijn er 874 fraudeonderzoeken afgerond en is de doelstelling van totaal 850 fraudeonderzoeken behaald. Ten opzichte van 2022 is dit een significante stijging en is het aantal afgeronde fraudeonderzoeken bijna verdubbeld. De reden is de herijking van de handhavingsaanpak. Het doel hiervan is onder meer een duidelijke verbetering te laten zien in de effectiviteit van het toezicht- en handhavingsproces, de boodschap uitzenden dat fraude niet loont en het bieden van een duidelijk handelingsperspectief aan de uitvoering. Zo wordt er vanuit de keten toezicht en handhaving meer samengewerkt met collega’s om vermoedens van fraude kenbaar te maken en te onderbouwen, zodat deze onderzocht kunnen worden.

Inzet loonkostensubsidie

De Participatiewet biedt met loonkostensubsidie (LKS) een effectief middel om meer mensen aan de slag te helpen. Met deze subsidie krijgt een werkgever compensatie voor een beperkte arbeidsproductiviteit. Het vaker inzetten van deze subsidie biedt meer kwetsbare werkzoekenden een kans op duurzaam werk. In 2023 zijn daartoe verschillende inspanningen verricht. Eén daarvan is de mensen die in aanmerking komen voor loonkostensubsidie vaker vroegtijdig en beter te herkennen. Verder wordt al tijdens de arbeidsontwikkeling gezocht naar een passende baan. Voor 2023 was de ambitie een netto groei naar 1.500 Rotterdammers aan het werk met LKS. Op 31 december 2023 hebben 1.404 Rotterdammers een LKS-baan. Het aantal Rotterdammers aan het werk met LKS is toegenomen, maar de toename is minder dan waarop was ingezet voor 2023.

Monitor derde tertaal 2023 Werk en Inkomen

Meer informatie over de voortgang in het programma Werk en Inkomen staat in de derde tertaalmonitor W&I 2023.

Financiële afwijkingen t.o.v. de bijgestelde begroting 2023 Werk en inkomen (x 1.000)	€ 9.421
Ontvangen bijdrage UWV personeelslasten	€ 3.000
Vrijval voorziening dubieuze debiteuren bijstandsgerechtigden	€ 1.200
Uitvoering Energietoeslag 2022	- € 1.600
Compensatie kwijtschelding schulden Toeslagenaffaire	€ 1.373
Tijdelijke Ondersteuning Zelfstandige Ondernemers (TOZO)	- € 100
Regionaalbureau Zelfstandigen	€ 700
Inzet instrumenten voor begeleiding naar werk	€ 130
Rotterdam inclusief	€ 2.840
Prestatie010 en Jongerenloket	€ 1.140
Diverse afwijkingen	€ 738

Een negatief bedrag (met een – ervoor) is een financiële tegenvaller: de gemeente geeft meer geld uit of er komen minder opbrengsten binnen. Een positief bedrag is een financiële meevaller: de gemeente geeft minder geld uit of er komen meer opbrengsten binnen.

Voor een uitgebreide toelichting zie het blokje Financiën onder dit programma.

Programma Zorg, welzijn en wijkteams

Huiselijk geweld

In 2023 is gewerkt aan het nieuwe beleidsplan ‘Samen naar een toekomst zonder geweld’. Begin 2024 is dit door de gemeenteraad vastgesteld. In dit plan zijn Rotterdamse ambities opgenomen voor het terugdringen van huiselijk geweld, kindermishandeling en seksueel geweld. Het nieuwe plan bouwt voor een groot deel voort op het oude beleidsplan en bestaat uit de speerpunten ‘Voorkomen, signaleren en melden’, ‘Werken aan Veiligheid’, ‘Rotterdamse aanpak op maat’ en ‘Werken aan een sterke keten als fundament van de aanpak’. Ten opzichte van het vorige beleidsplan is er meer aandacht voor genderaspecten en femicide: het doden van vrouwen en meisjes. Verder zijn de aanbevelingen van het evaluatieonderzoek van het Verandertraject Huiselijk Geweld meegenomen, zoals het werken met ervaringsdeskundigen, het plegerperspectief en het samen leren en ontwikkelen.

Jeugdzorg

Januari 2023 zijn de nieuwe contracten lokale jeugdhulp en regionale jeugdhulp gestart. In het nieuwe contractjaar gebeurde veel rondom de Jeugdhulp:

- In juni 2023 is de landelijke Hervormingsagenda Jeugd (HAJ) vastgesteld. In het najaar 2023 is door rijk, gemeenten, aanbieders, professionals en cliëntorganisaties het implementatieplan HAJ opgesteld.
- In de regionale jeugdhulp is een forse begrotingsoverschrijding, daarom is naast de Rotterdamse Bestuurlijke Opdracht Zorg (BOZ) ook een Regionale BestuursOpdracht Kostenbeheersing (RBOK) in ontwikkeling.
- Aangezien de stijging van de Rotterdamse uitgaven aan Jeugdhulp niet zo kan blijven doorgroeien en huidige situatie (en trend) onhoudbaar wordt, gaat de gemeente in 2024 met alle gecontracteerde jeugdzorgaanbieders aan de slag met de landelijke HAJ-opgave, de Rotterdamse BOZ, de regionale bestuursopdracht (RBOK) en de ontwikkelopgaven uit de nieuwe inkoop, om te werken aan een duurzaam jeugdstelsel.

Daarnaast zijn er 3 thema's die landelijke en regionaal spelen in de jeugdzorg:

- **Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming**

Het Toekomstscenario beoogt een integraal systeem- en mensgerichte aanpak voor zorg voor en ondersteuning aan kinderen, gezinnen (doelgroep 0-100 jaar) en huishoudens waarbij sprake is van onveiligheid en/of huiselijk geweld.

In juli 2023 is het landelijk programmaplan goedgekeurd door de partners: Rijk, gemeenten (VNG), gecertificeerde instellingen, Veilig Thuis-organisaties, Raad voor de Kinderbescherming en cliëntvertegenwoordigers. Rotterdam is aangesloten bij de uitrol van het landelijke programmaplan.

Op regionaal niveau is samen met de partners een governancestructuur ingericht met aandacht voor een goede verbinding met de Hervormingsagenda Jeugd. De analyse/verkenningsfase is begin 2024 afgerond. Daarna volgt een meerjarig ontwikkel- en implementatieproces op regionaal en lokaal niveau.

- **Wachttijden specialistische jeugdhulp**

In oktober 2023 en januari 2024 is de gemeenteraad geïnformeerd over de wachtlijstcijfers van de specialistische jeugdhulp, dit op basis van respectievelijk het tweede en derde kwartaal 2023. De cijfers laten een groei van de wachtlijst zien, voornamelijk in de opdracht specialistische ambulante jeugdhulp (E). In het 3de kwartaal van 2023 is gestart met een Rotterdamse verdeeltafel met als doel een betere verdeling van de wachtlijst en meer grip op nieuwe instroom. Daarnaast wordt er verder gewerkt aan de implementatie van de knooppunten. Dit centrale instroompunt moet uiteindelijk zorgen voor betere screening, matching en wachtlijstbeheersing. In maart 2024 volgt een nieuwe voortgangsbrief met daarin de wachtlijstcijfers over heel 2023.

- **Gecertificeerde Instellingen (GI's)**

De gecertificeerde instellingen ondervinden blijvend last door de krappe arbeidsmarkt, hoog ziekteverzuim en verloop. Hierdoor blijft het voor hen een uitdaging om de kwaliteit van hulp te kunnen bieden aan gezinnen die te maken hebben met een jeugdbeschermingsmaatregel. Ondanks intensieve werving lukt het nog onvoldoende om het tij te keren. GI's in de regio Rijnmond hebben daarom besloten afspraken te maken over een goede verdeling van de instroom. De landelijke tarieven en caseloadnorm voor de GI's zijn vastgesteld, waardoor ingezet kan

worden op een verlaging van de caseloads. Verwachting is dat daarmee de werkdruk en het hoge verloop en verzuim verlaagd worden. Dit blijft gezien de huidige arbeidsmarkt echter onzeker. De wijkteams zetten steeds meer in op intensievere en specialistische hulp en specialisten om jeugdbeschermingsmaatregelen te voorkomen, waardoor een dalende trend van de caseload is ingezet.

Inkoop Wmo

De gemeente heeft een aanbesteding voor de Wmo voorbereid. De aanbesteding is gebaseerd op de ambities uit het beleidsplan Heel de Stad. Ook is er rekening gehouden met de doelstellingen over uitvoerbaarheid en financierbaarheid van zorg uit de Bestuursopdracht Zorg. De publicatie van de aanbesteding heeft eind januari 2024 plaatsgevonden. Hiermee ligt de gemeente op koers voor nieuwe Wmo-contracten met ingang van 1 januari 2025, waarmee zorg beschikbaar blijft voor Rotterdammers die dat het hardst nodig hebben.

Bestuurlijke Opdracht Zorg (BOZ)

De vraag naar zorg blijft groeien. Hierdoor groeit de druk op zorgmedewerkers en stijgen de zorguitgaven voor de gemeente. De bestuursopdracht zorg heeft als doel om oplossingen te bedenken om de groeiende vraag en daarbij oplopende zorguitgaven te remmen. Daarmee blijft de zorg houdbaar, uitvoerbaar en betaalbaar.

In januari en in juli 2023 zijn eerste aanpassingen doorgevoerd. Deze zijn gericht op de interne sturing en het doorbreken van automatismen bij de Wmo en Jeugdhulp. Er is een intern dashboard gebouwd om de effecten van deze aanpassingen te monitoren. Na deze eerste aanpassingen van de gemeente zijn op dringend verzoek van de zorg- en welzijnsaanbieders gesprekken gestart om gezamenlijk tot maatregelen te komen. De aanbieders onderschrijven de problematiek en hebben voorstellen gedaan voor de toekomstbestendigheid van het zorgstelsel. Op dit moment worden deze voorstellen verder geconcretiseerd en getoetst op onder meer uitvoerbaarheid, effecten en juridische aspecten.

In 2023 is het niet gelukt om de gehele maatregelenreeks financieel in te vullen. Desondanks blijft het Programma Zorg, welzijn en wijkteams waar de BOZ onder valt, over geheel 2023 binnen budget.

Naast gedane aanpassingen in het Rotterdamse zorgstelsel is er gekeken naar mogelijkheden om in andere sectoren de groeiende zorgvraag te remmen. Problematiek op het gebied van armoede, schulden, werk en wonen kunnen leiden tot een zorgvraag.

Er is een uitvoeringsplan opgesteld om in samenhang de bestaanszekerheid op bovengenoemde aspecten te verbeteren met als doel de zorgvraag te dempen. Eind 2023 is gestart met een pilot in twee wijken: Schiebroek en Bloemhof.

Binnen de gemeentelijke organisatie verandert de manier waarop medewerkers naar zorg en ondersteuning kijken. Niet elke hulpvraag is een zorgvraag. Deze omslag in denken realiseren we door bijeenkomsten, aangepaste werkinstructies en de ontwikkeling van sturingsinstrumenten. Daarnaast is een strategische communicatiewerkgroep geformeerd met communicatieadviseurs van zorg- en welzijnsaanbieders, Samen kijken we hoe we kunnen bijdragen aan de gewenste mentaliteitsverandering in de samenleving en de andere blik op zorg.

Kwetsbare Rotterdammers doen mee

In het plan van aanpak ‘Op weg naar herstel en een thuis’ zijn de ambities en maatregelen voor de komende jaren uitgewerkt. Het doel van dit plan is om dakloze mensen, bankslapers en mensen met psychische/psychosociale problematiek zo zelfstandig mogelijk te laten wonen als dat kan, met daarbij zinvolle daginvulling en sociale contacten. In de afgelopen jaren is vanuit de gemeente geïnvesteerd in het bereik van de groep van dakloze mensen. Er is een uitgebreid woonzorgaanbod, waarbij de ondersteuning die iemand nodig heeft, bepaalt op welke plek iemand de zorg ontvangt. Ter voorkoming van daklоosheid zetten we in op preventie onder andere met de uitvoering van het actieplan bankslapers. In 2023 is het aantal tijdelijke woonplekken voor bankslapers met 24 uitgebreid. Sinds 2023 zien we echter een hogere instroom in de opvang en een lagere door- en uitstroom. Hierdoor hebben we alle zeilen bij moeten zetten om iedereen die recht heeft op opvang van een plek te kunnen voorzien.

Financiële afwijkingen t.o.v. de bijgestelde begroting 2023 Zorg, welzijn en wijkteams (x 1.000)	**- € 35.416**
Zorg	- € 41.181
Welzijn en preventie	€ 5.250
Wijkteams	- € 3.474
Opvang vluchtelingen Oekraïners	€ 5.505
Tegemoetkoming Meerkosten Zorg (TMZ)	€ 1.220
Diverse afwijkingen	- € 2.736

Een negatief bedrag (met een – ervoor) is een financiële tegenvaller: de gemeente geeft meer geld uit of er komen minder opbrengsten binnen. Een positief bedrag is een financiële meevaller: de gemeente geeft minder geld uit of er komen meer opbrengsten binnen.

Voor een uitgebreide toelichting zie het blokje Financiën onder dit programma.

Ouderen

In november 2023 is de Actie-agenda Goud voor Oud gepresenteerd. De actieagenda vormt de plus die dit college voor ouderen realiseert. De uitwerking van de onderwerpen in de actieagenda zijn gezamenlijk met ouderen en partners in de stad opgepakt. Zij spelen ook een belangrijke rol in de uitvoering.

Rotterdam heeft de ambitie om de meest dementievriendelijke stad van Nederland te worden. Onderdeel van de actieagenda voor ouderen is het actieplan dementie, waarin de concrete inzet op deze ambitie is opgenomen. In 2023 zijn 10 trainingen gegeven, over het signaleren van dementie en de ondersteuning en inclusie van mensen met dementie en hun mantelzorgers. De trainingen zijn gegeven aan ambtenaren, welzijnsmedewerkers, medewerkers van woningbouwcorporaties, medewerkers van Stichting Samen010, vrijwilligers en betrokken buurtbewoners. Ook is er een begin gemaakt met het trainen van sleutelfiguren. Er zijn 15 gezondheidsvoorlichters dementie geworven en getraind om voorlichting te geven aan migrantenouderen.

Voor valpreventie is er extra budget beschikbaar uit het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA). Met dit geld wordt gewerkt aan de implementatie van de landelijke ketenaanpak valpreventie. In samenwerking met de partners heeft dit geleid tot een visiedocument 'Ketenaanpak Valpreventie Rotterdam'. Ook is geïnvesteerd in de inzet van e-health en zijn 14 Smart Floors voor het inschatten van het valrisico in gebruik genomen.

Ook de overige inzet op preventie binnen de actieagenda wordt gefinancierd vanuit GALA middelen.

In december 2023 vond de kick-off plaats van Yemma, een serie dialoogbijeenkomsten over cultuursensitief werken. Dit naar aanleiding van de vertoning van de film Yemma over een Marokkaanse vrouw in een Rotterdams verpleeghuis. Er waren ruim 200 professionals aanwezig. In 2024 volgen twee bijeenkomsten, in samenwerking met welzijns- en zorgorganisaties.

Collegetarget woon(zorg)concepten: In de collegeperiode 2022-2026 realiseren we minimaal 14 Thuisplusflats voor ouderen en starten we met de bouw van nieuwe woon(zorg)complexen voor ouderen, zodat in totaal 24 voorzieningen beschikbaar komen.

Realisatie 2022: 1

Mijlpaal 2023: 3

Realisatie 2023: 2

De collegetarget heeft als doel ouderen in Rotterdam zo prettig mogelijk oud te laten worden. De collegetarget bestaat uit twee onderdelen: de uitbreiding van het aantal Thuisplusflats en de bouw van nieuwe woon(zorg) complexen. In 2022 is gestart met de nieuwbouw van Simeon en Anna (Feijenoord). In 2023 is daarnaast gestart met de bouw van Odeon (Centrum). Hiermee wordt de gestelde mijlpaal van 3 complexen in niet 2023 gehaald.

Om te komen tot een uitbreiding naar 20 Thuisplusflats in de stad is er een aanbesteding gestart. De aanbestedingsstukken zijn in november 2023 gepubliceerd. Het streven is dat de nieuwe contracten rond de zomer 2024 ingaan.

Heel de stad: Welzijn

In 2014 is de subsidieregeling Couleur Locale in het leven geroepen ter ondersteuning van lokale partijen voor het organiseren van activiteiten die de welzijnsopdrachten aanvullen. In 2023 is de herijkte subsidieregeling Couleur Locale door het college vastgesteld. Deze herijking geeft meer organisaties uit de wijken de mogelijkheid subsidie aan te vragen. Om dat te bereiken is het aantal voorwaarden aan de subsidieaanvraag flink verminderd. Ook is de maximaal per aanvraag toe te kennen subsidie bepaald op € 35.000. Tot 1 oktober 2023 konden organisaties een subsidie voor 2023 aanvragen.

Voor 2023 was een budget Couleur Locale beschikbaar van € 3.2 mln. Daarvan is € 2.6 mln verleend. Het ging in 2023 om 117 aanvragen. In 2023 is daarnaast een bedrag van € 500.000 uit het budget voor Couleur Locale geheralloceerd en bestemd voor jeugdparticipatie en de regeling informele leerondersteuning.

Impact gedreven werken en monitoring

2023 was het eerste volle jaar van de welzijnsopdracht, die op 1 juni 2022 is begonnen. In 2023 is in samenwerking met de welzijnspartijen voortgang geboekt als het gaat om impactgedreven werken. In 2023 zetten welzijnsaanbieders en gemeentelijke adviseurs de eerste stappen in de uitvoering van de cyclus impactgedreven werken in de wijken. Omdat de uitvoering hiervan nieuwe competenties vraagt van beide partijen hanteren we een groeimodel. Daarbij beginnen we relatief klein door de cyclus te doorlopen vanuit twee thema's (eenzaamheid en sociaal-emotionele vaardigheden), en leren door te doen. De komende jaren voegen we andere thema's toe.

Onderdeel van het impactgedreven werken is het monitoren waarbij we op basis van recente populatiecijfers en -data, met welzijnsaanbieders en wijkpartners gezamenlijk de beoogde maatschappelijke resultaten bepalen. Vervolgens beredeneren we welke factoren het meest bijdragen aan het bereiken daarvan en welke interventies en acties het meest passend zijn. Op basis van metingen en data (monitoring) leren we gezamenlijk wat werkt en passen de inzet hierop aan.

De geregistreerde data worden momenteel voor het eerst ontsloten. In leercirkels analyseren de welzijnsaanbieders gezamenlijk de data en trekken lessen uit deze monitoringsinformatie. Vragen die daarbij centraal staan: welke positieve verandering hebben we weten aan te brengen in het leven van de deelnemende Rotterdammers, welk aanbod zorgt voor de meest positieve verandering, waarom werkt iets wel in het ene gebied en niet in het andere en zo verder. Uiterlijk in Q3 2024 verwachten wij dat dit dashboard operationeel is.

De welzijnspartijen, verenigd in hun platform Win010, zijn nauw betrokken bij de ontwikkelingen rondom BOZ/IZA /GALA. De welzijnspartijen gaan een belangrijke rol spelen in de beweging naar voren die moet leiden tot besparing van de zorgkosten.

Jongerenhubs gericht op talentontwikkeling

Het college wil jongeren meer ruimte geven. Daarom heeft dit college ingezet op hubs als ontmoetingsplekken voor jongeren. Het college wil daarom dat er in 2026, aan het eind van de huidige collegeperiode, niet 20, maar 33 Jongerenhubs in Rotterdam zijn gerealiseerd. Om dit te bereiken, heeft het college in de voorjaarsnota hiervoor € 1,5 mln vrijgemaakt.

De realisatie van de Jongerenhubs is in volle gang. In 2023 zijn in 4 gebieden 6 Jongerenhubs feestelijk geopend. Voor 2024 staat de realisatie van 21 Jongerenhubs op de planning. De inzet is om in januari 2025 de realisatie van 33 Jongerenhubs te voltooien.

Voor de Jongerenhubs zijn in 2023 kwaliteitseisen opgesteld. Met de kwaliteitseisen wordt de toegankelijkheid, veiligheid en programmering gewaarborgd.

In samenwerking met jongeren is in 2023 een beeldmerk voor de Jongerenhubs gemaakt. Voor alle communicatie uitingen m.b.t. de Jongerenhubs wordt het beeldmerk gebruikt. Tevens worden alle locaties voorzien van het beeldmerk.

In 2023 is tijdens diverse bijeenkomsten aan jongeren gevraagd naar hun ideeën voor de Jongerenhubs. De opbrengst van deze gesprekken komt in een visiedocument en een infographic voor jongeren en relevante partners. Dit moet leiden tot heldere verwachtingen van de Jongerenhubs: wat is een Jongerenhub precies – en wat is het juist niet - en hoe Jongerenhubsbijdragen aan jeugdparticipatie en talentontwikkeling.

Jeugdpreventie

Collegetarget Jeugdpreventie: Vanaf 2023 ronden jaarlijks gemiddeld 5.000 kinderen en jongeren (en/of hun ouders/verzorgers) een goed onderbouwde of bewezen effectieve preventieve jeugdinterventie af.

Mijlpaal 2023: **5.000**

Realisatie: **bekend bij Tweede herziening 2024**

Als vastgesteld in de collegetarget Jeugdpreventie ronden vanaf 2023 jaarlijks gemiddeld 5.000 kinderen en jongeren (en/of hun ouders/verzorgers) een goed onderbouwde of bewezen effectieve preventieve jeugdinterventie af. De realisatie 2023 wordt conform het definitieboekje bij de collegetarget, met de gemeenteraad gedeeld bij de Tweede herziening 2024. Meer informatie over de acties en voortgang op deze target vindt u onder het Doel Jongeren zonder achterstand.

Preventieve ondersteuning

Schoolmaatschappelijk werk

Het doel is om met het Schoolmaatschappelijk werk (SMW) signalen eerder in beeld te brengen, waardoor zorgvragen niet onnodig uitgroeien tot problemen die dan alleen nog maar opgelost kunnen worden met zwaardere (specialistische) zorg. Daarom is in 2023 het nieuwe sturings- en kwaliteitskader Schoolmaatschappelijke werk Rotterdam geïmplementeerd. Zo monitort de gemeente een optimale positionering en kwaliteit van het schoolmaatschappelijk werk

Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG)

Ook het CJG zet zich in om tijdig ontwikkeling- en opvoedproblemen te signaleren en ontwikkelachterstanden en jeugdhulp te voorkomen. In 2023 organiseerde de gemeente met het CJG wijkgerichte bijeenkomsten op het verstevigen van de ketensamenwerking tussen partners die een rol spelen bij het opgroeien en opvoeden van kinderen en jongeren. Het CJG zelf was beschikbaar op 23 locaties en via divers (digitaal) aanbod dat is gecreëerd voor contactmomenten, interventies of het bereiken van specifieke doelgroepen, zoals zwangeren en leerlingen met schoolziekteverzuim.

Schoolzorgteams

In een schoolzorgteam werken de intern begeleider van school, de SMW’er, de medewerker van het wijkteam en de schoolcontactpersoon van Passend Primair Onderwijs (PPO) Rotterdam samen om leerlingen die hulp nodig hebben te signaleren en hulp te bieden. In 2023 was op 114 basisscholen een schoolzorgteam actief. Het ging daarbij om basisscholen met een complexe leerling populatie, in de vorm van een hoge tot zeer hoge schoolweging of scholen in het speciaal basisonderwijs (SBO). De eerste evaluatie van januari 2024 van de schoolzorgteams is positief. De professionals die deelnemen aan het schoolzorgteam geven aan dat de samenwerking op de scholen tussen onderwijs en zorg is verbeterd en dat er meer preventief kan worden gehandeld. Er vindt structurele monitoring plaats om de langetermijneffecten van de schoolzorgteams zichtbaar te maken.

Het CJG is in 2023 gestart met een pilot om te kijken welke inzet de schoolzorgteams vanuit het CJG wensen. Zo kan het CJG zo efficiënt mogelijk bij deze structuur aansluiten.

Opvang vluchtelingen Oekraïne

Als gevolg van de inval van Rusland in Oekraïne heeft de gemeente Rotterdam sinds maart 2022 de taakstelling om Oekraïense vluchtelingen op te vangen. Eind 2023 werden er in Rotterdam 2.754 Oekraïense vluchtelingen opgevangen. Van hen verblijven er eind december 2023 1.597 in gemeentelijke opvanglocaties en 1.157 bij particulieren.

Bedrijfsvoering

HR

Formatie & bezetting

Bezetting 31 december 2022: 14.103 fte
Formatie begroting 2023: 13.347 fte
Bezetting 31 december 2023: **14.225 fte**

Eind 2023 was de bezetting 878 fte hoger dan de formatie. De bezetting is de registratie van het feitelijk aantal ambtelijke medewerkers. Deze bezetting zonder formatie betreft over het algemeen capaciteit die wordt betaald met programma en tijdelijke gelden die nog niet is vertaald naar formatie. Bij vrijwel alle organisatieonderdelen is hierdoor de bezetting hoger dan de formatie. Eind 2023 heeft de concerndirectie de clusters opdracht gegeven hun formatie op orde te brengen en de omvang overeen te brengen met de toegekende capaciteit voor uit te voeren taken. Onder voorwaarden kunnen ook tijdelijke toegekende externe gelden nu worden omgezet in tijdelijke formatie.

Arbeidskosten

Realisatie 2022 incl. Programma Corona GGD-GHOR: **€ 1.301 mln (excl. € 1.223 mln)**
Begroting 2023: incl. Programma Corona GGD-GHOR: € 1.355 mln (excl. € 1.336 mln)
Realisatie 2023 incl. Programma Corona GGD-GHOR: € 1.350 mln (excl. € 1.332 mln)

Arbeidskosten bestaan uit loonkosten - van medewerkers in dienst van de gemeente Rotterdam - en kosten van ingehuurde medewerkers. De totale arbeidskosten vielen in 2023 € 5,4 mln lager uit dan begroot. De stijging ten opzichte van 2022 wordt vooral veroorzaakt door de nieuwe CAO.

Financiële beheersing arbeidskosten

Percentage afwijking van de realisatie ten opzichte van de begroting, inclusief Programma corona, in percentage. Het percentage exclusief corona staat tussen haakjes.

Loonkosten

Realisatie 2022 : +1,1% (+1,1%)
Realisatie 2023: -1,3% (-1,3%)

Inhuur

Realisatie 2022 : %-14,6% (-1,6%)
Realisatie 2023: +8,1% (+10,7%)

De toelichting voor zowel loonkosten als inhuur per programma is opgenomen in de paragraaf bedrijfsvoering HRO.

Gemiddelde loonsom per fte

Realisatie 2022 : € 80.062
Realisatie 2023: € 85.487

De stijging is vooral veroorzaakt door de financiële consequenties van de nieuwe CAO.

Formatie per 1.000 inwoners

Realisatie 2022 : 19,3
Realisatie 2023: 19,9

In 2022 is de formatie bijgesteld om te voldoen aan de opgaven voor de stad. Ten opzichte van de G4 geldt dat Rotterdam een grote hoeveelheid uitvoerende, publieks- en handhavende taken zelf uitvoert en rekent dit ook tot de eigen formatie. Denk daarbij ook aan de kassiersfunctie voor de veiligheidsregio en de GGD.

Percentage inhuur

Realisatie 2022: 15,7% (10,4% exclusief corona organisatie)
Begroting 2023: 5,7%
Realisatie 2023: 11,1% (9,9% exclusief corona organisatie)

Begroting en realisatie is inclusief inhuur voor het programma Corona GGD-GHOR. De realisatie exclusief programma Corona staat tussen haakjes.

Verzuim

Realisatie 2022: 6,8%
Streefwaarde 2023: 5,7%
Realisatie 2023: 6,7%

In 2023 is het voortschrijdend verzuimpercentage nagenoeg hetzelfde gebleven, 6,7%. In de verhouding in de verzuimcategorieën is het percentage langverzuim gestegen naar 5,11% (+0,08%) en het kort en middellang verzuim gedaald naar 0,59% (-0,03%) en 1,00% (-0,15%). De meldingsfrequentie is gelijk gebleven en het percentage 0-verzuim (aantal medewerkers dat niet verzuimd heeft) is ten opzichte van december 2022 gestegen naar ruim 42% (+2%).

Stages

Realisatie 2022: 1.048 stagiaires (waarvan 27% op mbo-niveau)
Streefwaarde 2023: 1.000 stagiairs (waarvan 25% op mbo-niveau)
Realisatie 2023: 681 stagiairs (waarvan 25% op mbo-niveau)

De doelstelling uit het coalitieakkoord om 1.000 stageplaatsen per jaar te realiseren is in 2023 niet gehaald. In 2023 zijn er 681 stageplekken ingevuld. Daarvan is meer dan 25% op mbo-niveau. Door de aangetrokken stagemarkt na de coronaperiode kan de gemeente Rotterdam minder plekken vervullen.

Tevredenheid medewerkers

2022: 7,1
2023: 7,1

Financiën

Percentage tijdig betaalde facturen

Realisatie 2022: 90%
Realisatie 2023: 92%

De gemeente stuurt nadrukkelijk aan op het tijdig betalen van haar leveranciers en streeft naar een tijdige betaling van facturen binnen 30 dagen.

Aantal facturen

Aantal facturen 2022: 258.750
Aantal facturen 2023: 246.664

Concernhuisvesting

Aantal werkplekken per fte totale organisatie

Realisatie 2022: 0,5
Realisatie 2023: 0,5

Informatievoorziening en IT

De KPI's (kritische prestatie-indicatoren - waren gestoeld op verouderde wetgeving en op een verouderde manier van werken. Die past niet meer bij de huidige periode van sterke informatietoename en nieuwe wetgeving met de daaruit volgende verplichtingen. Voor 2024 komen er aangepaste kpi's.

ICT kosten

Realisatie 2022: € 171 mln
Begroting 2023: € 183 mln
Realisatie 2023: € 182 mln

De organisatiebrede ICT-kosten bedragen € 182 mln. Dit is inclusief € 5 mln aan geactiveerde arbeidskosten. Ten opzichte van de laatste prognose is er een minimale onderschrijding van € 1 mln.

De stijging van de kosten in 2023 ten opzichte van 2022 is vooral veroorzaakt door implementatiekosten voor het project GREAT (€ 6,4 mln) en vanwege de toegenomen vraag voor software ontwikkelprojecten zoals: projecten ADIDAS, ZekeR en Dé Rotterdamse Dienstverlening (€ 3,6 mln). Het overige deel (€ 1,6 mln) is het saldo van diverse posten waaronder stijging van de contractkosten voor licenties e.d.

ICT kosten per fte

Realisatie 2022: € 12.108
Realisatie 2023: € 12.822

ICT Dienstverlening

Aantal accounts per 31-12-2022: 19.734 aantal accounts
Beschikbaarheid ICT 2022: 99,5% (norm 99,5%)
ICT-middelen per 31-12-2022:16.042 smartphones, 12.806 laptops, 6.676 tablets

Aantal accounts per 31-12-2023: 19.200
Beschikbaarheid ICT 2023: 99,3% (norm 99,5%)
ICT-middelen per 31-12-2023:: 15.796 smartphones, 14.069 laptops, 6.552 tablets

Beschikbaarheid: in januari en oktober 2023 is er een aantal grotere verstoringen geweest in de applicaties van Microsoft (Windows) en Secure Hub. Deze verstoringen zijn veroorzaakt door technische fouten bij de leverancier en zijn door de interne ICT-organisatie binnen 4 uur opgelost. Door de verstoringen ligt de gemiddelde beschikbaarheid iets lager dan in 2022.

Toename aantal laptops: op grote locaties zijn de ‘thin client-werkstations’ vervangen door docking stations. Hierdoor hebben medewerkers een laptop nodig om op kantoor te kunnen werken. Daarnaast werken medewerkers door de aangescherpte werkomgeving liever met een zakelijke laptop dan met een privélaptop.

Privacy en AVG

Aantal datalekken

Realisatie 2022: 231, waarvan 60 gemeld bij de Autoriteit Persoonsgegevens
Realisatie 2023: 245, waarvan 48 gemeld bij de Autoriteit Persoonsgegevens.

Het aantal datalekken nam toe, maar het aantal meldingen bij de Autoriteit Persoonsgegevens is gedaald. De meeste datalekken ontstaan doordat e-mail of papieren post bij de verkeerde ontvanger terechtkomt. De gemeente evalueert datalekken met alle betrokkenen, zodat de organisatie daarvan leert en de juiste maatregelen kan nemen.

Recht van betrokkenen

Realisatie 2022: 128 verzoeken
Realisatie 2023: 123 verzoeken, afhandeling binnen de wettelijke termijn: 78%

De Algemene verordening gegevensbescherming (AVG) biedt burgers de mogelijkheid tot inzage in de eigen persoonsgegevens. In 2023 maakten 123 Rotterdammers gebruik van dit recht.

Afhandeling Woo-verzoeken

Realisatie 2022: 315 WOO-verzoeken, afhandeling binnen de wettelijke termijn: 61%
Realisatie 2023: 278 WOO-verzoeken, afhandeling binnen de wettelijke termijn: 54%

De tijdige afhandeling van verzoeken is iets teruggelopen: van 61 % in 2022 naar 54 % in 2023. Deze daling past in de landelijke trend van afhandeling van verzoeken bij het Rijk. De daling in Rotterdam komt onder meer door complexere aanvragen en een tekort aan beschikbare capaciteit voor de afhandeling in verband met onderbezetting en openstaande vacatures.

Voor een uitgebreide toelichting op de bedrijfsvoering wordt verwezen naar de Paragaaf Bedrijfsvoering.

Financiële afwijkingen t.o.v. de bijgestelde begroting 2023	**€ 6.526**
Overhead (x 1.000)	
Huisvestingskosten	€ 7.819
Diverse baten	€ 2.578
Programmalasten	€ 2.169
Personeel	€ 655
Resultaat verzekeringen	€ 391
Inhuur	- € 1.147
Cloudkosten	- € 6.394
Diverse afwijkingen	€ 456

Een negatief bedrag (met een – ervoor) is een financiële tegenvaller: de gemeente geeft meer geld uit of er komen minder opbrengsten binnen. Een positief bedrag is een financiële meevaller: de gemeente geeft minder geld uit of er komen meer opbrengsten binnen.

Voor een uitgebreide toelichting zie het blokje Financiën onder dit programma.

Infographic

Pagina 4

Infographic

Hierbij de link naar de Infographic Jaarstukken 2023.

Collegetargets 2023

Pagina 5

Collegetargets 2022 - 2026

Collegetargets 2022-2026

Meer dan twintig jaar geleden besloot de Rotterdamse politiek te gaan werken met meetbare doelen, met collegetargets. Dat is een hulpmiddel om beter in beeld te krijgen of ambities worden gerealiseerd en wat de maatschappelijke effecten van beleid zijn? Zo kunnen Rotterdammers zien wat de gemeente waarmaakt en kan de gemeenteraad haar controlerende taak gericht uitvoeren.

In haar rapport ‘Tijd voor targets’ concludeert de Rekenkamer Rotterdam: “Dat in Rotterdam een interessant systeem ontwikkeld is, dat met alle mitsen en maren die horen bij elke poging tot het kwantificeren van politieke doelen en maatschappelijke ontwikkelingen, voor de gemeenteraad een uniek instrument is om het collegeprogramma, de voortgang en de realisatie daarvan, op hoofdlijnen en in samenhang te controleren.”

Hier wordt een overzicht gegeven van de voortgang op de collegetargets. Meer toelichting op de voortgang wordt gegeven in de programma’s. De collegetargets zijn uitgewerkt in een definitieboekje, zodat ze specifiek zijn geformuleerd, betrouwbaar worden gemeten en controleerbaar zijn. Het definitieboekje is geactualiseerd aan de hand van de bevindingen en aanbevelingen van de rekenkamer in het rapport 'Targets tellen'.

Collegetargets	Nulmeting/mijlpaal 2022	2023	2024	2025	2026/Eindwaarde einde collegeperiode
Collegetarget veilig (programma Veilig): • De Veiligheidsindex (VI) binnen het Wijkprofiel heeft in 2026 een gemiddelde score die gelijk of hoger is dan de gemiddelde score op de VI in 2022 (110). • De 5 laagst scorende wijken *) op de VI van 2022 (Carnisse, Hillesluis, Tussendijken, Tarwewijk, Lombardijen) laten in 2026 een stijging van tenminste 5 punten zien t.o.v. 2022.	**Nulmeting: 110** **Nulmeting:** **Carnisse = 85** **Hillesluis = 88** **Tussendijken = 89** **Tarwewijk = 89** **Lombardijen = 90**	**Mijlpaal: n.v.t.** **Realisatie 2023 obv VI 2024:** **Totaal = 105** **Carnisse = 93** **Hillesluis = 94** **Tussendijken = 98** **Tarwewijk = 87** **Lombardijen = 94**	**Mijlpaal: 110** **Mijlpalen:** **Carnisse = 87** **Hillesluis = 90** **Tussendijken = 91** **Tarwewijk = 91** **Lombardijen = 92**	**Mijlpaal:**	**Eindwaarde: 110** **Eindwaarde:** **Carnisse = 90** **Hillesluis = 93** **Tussendijken = 94** **Tarwewijk = 94** **Lombardijen = 95**
Collegetarget verminderen naastplaatsingen en zwerfafval (programma Beheer van de stad): **We verminderen naastplaatsingen en zwerfafval in de 20 wijken die het slechtst scoren. Doel in deze collegeperiode is een stijging van de CROW-score op naastplaatsingen en**	**Nulmeting: 79% niveau B (2021)** **Mijlpaal: 80,25% niveau B of hoger** **Realisatie 2022: 79,77%**	**Mijlpaal: 81,5% niveau B of hoger** **Realisatie 2023: 82,49%**	**Mijlpaal: 82,75% niveau B of hoger**	**Mijlpaal: 84% niveau B of hoger**	**Eindwaarde: 84% niveau B of hoger**

zwerfafval met gemiddeld 5 procentpunt.					
Collegetarget meer groen (programma Stedelijke ontwikkeling): In deze collegeperiode wordt 20 ha groen erbij gerealiseerd of wordt de planvorming afgerond en start de uitvoering ervan uiterlijk in 2026.	**Nulmeting: 0**	**Mijlpaal: 5** **Realisatie 2023: 8,1 hectare waarvan 2,8 hectare als groene daken**	**Mijlpaal: 10**	**Mijlpaal: 15**	**Eindwaarde: 20**
Collegetarget schil om de school (programma Onderwijs): In het schooljaar 2025/2026 hebben 100 basisscholen en voortgezet onderwijs scholen, met een achterstandsscore hoger dan 0, een schil om de school waarin minimaal 1 van onderstaande interventies is opgenomen: - Tutoren - Mentoren - Schoolzorgteams - Preventief Jongerenwerk op school - Slim organiseren met Kunstvakdocenten - Expeditie Digitaal	**Nulmeting: 61** **Mijlpaal: n.v.t.**	**Mijlpaal: 74 (peildatum 1 oktober)** **Realisatie 2023: 94**	Mijlpaal: 87 (peildatum 1 oktober)	Mijlpaal: 100 (peildatum 1 oktober)	Eindwaarde: 100
Collegetarget schuldhulpverlening (programma Armoede, schuldhulpverlening, integratie en samenleving): In deze collegeperiode vergroten we de instroom in de schuldhulpverlening door in totaal 15.750 intakes af te nemen en pakken we schulden aan door in totaal 8.200 schuldregelingen te starten	**Nulmeting: 0**	**Mijlpaal intakes: 4.950** **Mijlpaal gestarte schuldregelingen: 2.700** **Realisatie 2023: Intakes: 5.326 Gestarte schuldregelingen: 1.929**	**Mijlpaal intakes: 5.250** **Mijlpaal gestarte schuldregelingen: 2.800**	**Mijlpaal intakes: 5.550** **Mijlpaal gestarte schuldregelingen: 2.700**	**Eindwaarde intakes: 15.750 (cumulatief)** **Eindwaarde gestarte schuldregelingen: 8.200 (cumulatief)**
Collegetarget minder Rotterdammers in de bijstand (programma Werk en inkomen):	**Nulmeting: 34.624** **Mijlpaal: 33.375** **Realisatie 2022: 32.975**	**Mijlpaal: 32.325** **Realisatie 2023: 32.649**	**Mijlpaal: 31.350**	**Mijlpaal: 30.000**	**Eindwaarde: 30.000**

In deze collegeperiode (eind 2025) daalt het aantal bijstandsuitkeringen in Rotterdam naar 30.000.					
Collegetarget bouw nieuwe woningen (programma Stedelijke ontwikkeling): Het college start de in de komende vier jaar met de bouw van 14.000 – 16.000 nieuwe woningen. Van deze woningen (uitgezonderd tijdelijke woningen) behoort 20% tot het sociale segment en 35% tot het middensegment.	Nulmeting: 0 Mijlpaal: 3.500 -4.000 (20% sociale segment en 35% middensegment) Realisatie 2022: 3.006 (waarvan 10% in het sociale segment en 26% in het middensegment)	Mijlpaal: 7.000 - 8.000 Realisatie cumulatief t/m 2023: 6.140 (waarvan 19 % in het sociale segment en 26% in het middensegment)	Mijlpaal: 10.500 – 12.000	Mijlpaal: 14.000 – 16.000	Eindwaarde: 14.000 – 16.000 (20% sociale segment en 35% middensegment)
Collegetarget verbeteren verkeersveiligheid (programma Stedelijke ontwikkeling): We verbeteren de verkeersveiligheid in Rotterdam door effectieve maatregelen te treffen op de dertig meest verkeersonveilige locaties in de stad.	Nulmeting: 0	Mijlpaal: 10 Realisatie 2023: 2 de achterstand wordt in 2024 en 2025 ingehaald	Mijlpaal: 10	Mijlpaal: 10	Eindwaarde: 30
Collegetarget CO_2-reductie (programma Energietransitie): We zetten in op minimaal 25% CO2-reductie voor het stedelijk gebied t.o. v. 1990.	Nulmeting: -10% t.o. v. 1990 Mijlpaal: Stedelijke CO2-uitstoot minimaal -10% t.o.v. 1990 (3,09 Mton) Realisatie 2022: -18%	Mijlpaal: Stedelijke CO2-uitstoot minimaal -15% t.o.v. 1990 (2.92 Mton) Realisatie 2023 bekend najaar 2024	Mijlpaal: Stedelijke CO2-uitstoot minimaal - 20% t.o.v. 1990 (2,75 Mton)	Mijlpaal: Stedelijke CO2-uitstoot minimaal -25% t.o.v. 1990: (2,58 Mton)	Eindwaarde: Stedelijke CO2-uitstoot minimaal -25% t.o.v. 1990: (2,58 Mton)
Collegetarget Jeugdpreventie (programma Zorg, welzijn en wijkteams): Vanaf 2023 ronden jaarlijks gemiddeld 5.000 kinderen en jongeren (en/of hun ouders	Nulmeting: nog niet bekend.	Mijlpaal: 5.000 Realisatie 2023 bekend bij Tweede herziening 2024	Mijlpaal: 5.000	Mijlpaal: 5.000	Eindwaarde: 5.000

/verzorgers) een goed onderbouwde of bewezen effectieve preventieve jeugdinterventie af.					
Collegetarget toename sportdeelname (programma Sport en recreatie): We realiseren in de periode 2022-2026 een 10% toename in de sportdeelname, inclusief urban sports.	Seizoen 2021/22: (gemiddelde van metingen over november 2021 en april 2022): Wekelijkse sporters: 62%	Seizoen 2022/23: (gemiddelde van de metingen over november 2022 en april 2023): 63% Realisatie: 63%	Seizoen 2023/24 (gemiddelde van metingen over november 2023 en april 2024): 64% Realisatie beschikbaar medio juni 2024	Seizoen 2024/25 (gemiddelde van metingen over november 2024 en april 2025): 68% Realisatie beschikbaar medio juni 2025	Eindwaarde: 67%
Collegetarget woon(zorg) concepten (programma Zorg, welzijn en wijkteams): In de collegeperiode 2022-2026 realiseren we minimaal 14 Thuisplusflats voor ouderen en starten we met de bouw van nieuwe woon(zorg)complexen voor ouderen, zodat in totaal 24 voorzieningen beschikbaar komen.	Nulmeting: n.v.t. Mijlpaal: 1 Realisatie 2022: 1	Mijlpaal: 3 Realisatie 2023: 2	Mijlpaal: 16	Mijlpaal: 24	Eindwaarde: 24
Collegetarget bedrijfsruimte (programma Economische ontwikkeling): De doelstelling voor deze collegeperiode is voldoende bedrijfsruimte door te zorgen dat de omvang m² bedrijfsruimte gelijk blijft aan het huidige niveau.	Nulmeting: 4.248.765 m² Realisatie 2022: 4.288.765 m²	Mijlpaal: 4.248.765 m² Realisatie 2023: 4.272.299 m²	Mijlpaal: 4.248.765 m²	Mijlpaal: 4.248.765 m²	Eindwaarde: 4.248.765 m²
Collegetarget tevredenheid concerndienstverlening (programma Dienstverlening): We willen dat aan het eind van de collegeperiode 2023-2026 minder Rotterdammers ontevreden (6) zijn over hun contact met de gemeente Rotterdam. In 2025 is het percentage Rotterdammers dat ontevreden is over hun contact met de gemeente met 30% gedaald ten opzichte van 2021.	Nulmeting: 14% Mijlpaal: -4% Realisatie 2022: + 2%	Mijlpaal: -7% Realisatie 2023: -5%	Mijlpaal: -20%	Mijlpaal: -30%	Eindwaarde: -30%

Collegetarget wijk aan zet (programma Dienstverlening): Het college realiseert (in deze collegeperiode) 75% van de acties die opgenomen zijn in de wijkplannen.	**Nulmeting: n.v.t.**	**Mijlpaal: 75%**	**Mijlpaal: 75%**	**Mijlpaal: 75% (peildatum 1-11-2025)**	**Eindwaarde: 75%**
	Mijlpaal: n.v.t.	**Realisatie 2023: 62%**			

Coalitieakkoord

Coalitieakkoord - Eén stad

Op 10 juni 2022 is het nieuwe coalitieakkoord gepresenteerd. Leefbaar Rotterdam, VVD, D66 en Denk slaan de handen in een voor één Stad. De komende vier jaar ligt de focus op de uitvoering. Resultaatgericht en dichtbij de Rotterdammers. Het coalitieakkoord vormt de basis van het collegebeleid en de uitvoering daarvan voor de huidige collegeperiode.

Schouder aan schouder voor een veilige, schone en groene stad. Voor de bouw van veel betaalbare woningen en voor de aanpak van de energietransitie. Voor het bieden van kansen aan alle Rotterdammers. Voor het bestrijden van armoede en schuldenproblematiek, voor het tegengaan van racisme en discriminatie en nog veel meer. De komende vier jaar wordt er minder vergaderd en meer gedaan.

Oog voor elkaars belangen, zorgen en prioriteiten

Het coalitieakkoord is een mix van maatregelen, ideeën en acties die soms de ene partij meer aanspreken dan de andere partij. Dat is logisch. In Nederland en in een internationale stad als Rotterdam leven we niet alleen samen, we besturen ook samen. Met oog voor elkaars belangen, zorgen en prioriteiten.

Daadkracht en creativiteit

De komende vier jaar praten we minder over de menselijke maat, maar doen we het gewoon. Niet meer doorverwijzen naar een andere afdeling, maar verder helpen met daadkracht en creativiteit. Diezelfde daadkracht waarmee de stad, net als met haar haven en architectuur, in binnen- en buitenland bekend is geworden. Dit moet het vertrouwen in overheid, bestuur en politiek de komende jaren vergroten. Wat nodig is gezien de lage opkomst bij de laatste gemeenteraadsverkiezingen.

Het nieuwe college van burgemeester en wethouders moet daarin vooropgaan. Met Rotterdammers praten over hoe het gaat en wat de gemeente beter zou kunnen doen. Met andere woorden: het nieuwe college mag even op het bordes staan, maar daarna vooral op de stoep van gewone Rotterdammers.

Lees **het volledige Coalitieakkoord 2022 - 2026.**

Raadsbehandeling

Commissie- en raadsbehandeling

In verband met het lopende onderzoek naar fraude en corruptie kan op dit moment geen datum afgegeven worden voor de ontvangst van de accountantsverklaring. Zonder de accountantsverklaring kan de raad de jaarstukken niet vaststellen. De raad is hierover door middel van een brief geïnformeerd. De behandeling van de jaarstukken 2023 in de commissies is gepland op 5 juni. Het verantwoordingsdebat over de Jaarstukken 2023 in de gemeenteraad is op 13 juni. Het moment van vaststellen van de Jaarstukken 2023 wordt gepland na ontvangst van de accountantsverklaring.

Commissies

Commissies

In de commissies wordt de besluitvorming over de Voorjaarsnota 2023 voorbereid. Iedere commissie behandelt daarin zijn eigen onderwerpen. Voor het vergaderschema van de commissies zie de website van de gemeenteraad.

Commissie Bestuur, Organisatie, Financiën en Veiligheid (BOFV)Commissie Bouwen, Wonen en Buitenruimte (BWB)Commissie Mobiliteit, Haven, Economie en Klimaat (MHEK)Commissie Werk & Inkomen, Onderwijs, Samenleven, Schuldhulpverlening & Armoedebestrijding, NPRZ (WIOSSAN)Commissie Zorg, Welzijn, Cultuur en Sport (ZWCS)Commissie tot Onderzoek van de Rekening (COR)

Commissie Bestuur, Organisatie, Financiën en Veiligheid (BOFV)

De commissie gaat over de volgende programma's en paragrafen:

- Programma Algemene middelen
- Programma Belastingen
- Programma Bestuur
- Programma Dienstverlening
- Programma Overhead
- Programma Veilig
- Paragraaf Bedrijfsvoering
- Paragraaf Financiële kengetallen
- Paragraaf Financiering
- Paragraaf Lokale heffingen
- Paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing
- Paragrafen Investeringen, Subsidies, Sustainable development goals en Verbonden partijen voor zover betrekking op bovenstaande programma's

Betrokken collegeleden: burgemeester Aboutaleb, wethouder Karremans, wethouder Simons en wethouder Struijvenberg.

Commissie Bouwen, Wonen en Buitenruimte (BWB)

De commissie gaat over de volgende programma's en paragrafen:

- Programma Beheer van de stad (Buitenruimte)
- Programma Bestaande stad (Wonen en buitenruimte)
- Programma Stedelijke ontwikkeling (Bouwen, wonen en buitenruimte)
- Paragraaf Grondbeleid
- Paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen
- Paragrafen Investeringen, Subsidies, Sustainbale development goals en Verbonden partijen voor zover betrekking op bovenstaande programma's

Betrokken collegeleden: wethouder Karremans, wethouder Struijvenberg en wethouder Zeegers.

Commissie Mobiliteit, Haven, Economie en Klimaat (MHEK)

De commissie gaat over de volgende programma's en paragrafen:

- Programma Economische ontwikkeling (Haven en economie)
- Programma Energietransitie (Klimaat)
- Programma Stedelijke ontwikkeling (Mobiiliteit)
- Paragraaf Duurzaam
- Paragrafen Investeringen, Subsidies, Sustainbale development goals en Verbonden partijen voor zover betrekking op bovenstaande programma's

Betrokken collegeleden: wethouder Karremans, wethouder Simons en wethouder Zeegers.

Commissie Werk & Inkomen, Onderwijs, Samenleven, Schuldhulpverlening & Armoedebestrijding, NPRZ (WIOSSAN)

De commissie gaat over de volgende programma's en paragrafen:

- Programma Armoede, schuldhulpverlening, integratie en samenleving
- Programma Onderwijs
- Programma Werk en inkomen
- Paragraaf NPRZ
- Paragrafen Investeringen, Subsidies, Sustainbale development goals en Verbonden partijen voor zover betrekking op bovenstaande programma's

Betrokken collegeleden: wethouder Achbar, wethouder Kasmi en wethouder Versnel.

Commissie Zorg, Welzijn, Cultuur en Sport (ZWCS)

De commissie gaat over de volgende programma's en paragrafen:

- Programma Cultuur
- Programma Sport en recreatie
- Programma Volksgezondheid
- Programma Zorg, welzijn en wijkteams
- Paragrafen Investeringen, Subsidies, Sustainbale development goals en Verbonden partijen voor zover betrekking op bovenstaande programma's

Betrokken collegeleden: wethouder Achbar, wethouder Kasmi en wethouder Struijvenberg.

Commissie tot Onderzoek van de Rekening (COR)

Deze commissie richt zich op de ordelijkheid van het (financieel) beheer, alsmede op de rechtmatigheid en de doelmatigheid van de begrotingsuitvoering. De commissie baseert haar onderzoek op de (concept-)jaarstukken en de bevindingen van de accountant. De COR bestaat uit maximaal vijf leden die door de raad uit zijn midden worden benoemd.

Leeswijzer

Pagina 9

Leeswijzer

Opbouw websiteOpbouw programma's

Opbouw website

De Jaarstukken zijn opgebouwd uit de volgende onderdelen:

Hoofdlijnen

De hoofdlijnen geven een totaalbeeld van de jaarstukken onderverdeeld in:

- Voortgang 2023 gaat in op de ontwikkelingen in 2023
- Infographic
- Collegetargets 2022-206 geeft een totaaloverzicht van alle collegetargets én voor zover beschikbaar de realisatie 2023
- Coalitieakkoord bevat een korte samenvatting en een link naar het Coalitieakkoord: Eén stad dat een nadere uitwerking is voor de uitgewerkte begroting
- Commissie- en Raadsbehandeling geeft aan wanneer de behandeling plaats vindt en een link naar de raadsbesluiten

- Commissies geeft inzicht in welke commissies welke programma's en paragrafen aan de orde kunnen komen
- Leeswijzer geeft een uitleg van de opbouw van de begroting en een toelichting op de overgang naar de nieuwe programma-indeling

Programma's

De programma's geven een totaalbeeld van een beleidsmatig onderwerp. Per programma wordt een toelichting gegeven op de voortgang 2023, de doelen, projecten, financiën, kaders en verbonden partijen. Dit wordt hieronder verder toegelicht.

Paragrafen

De paragrafen geven een overkoepelend beeld over de programma's. Er zijn paragrafen die vanuit het Besluit Begroten en Verantwoorden (BBV) zijn voorgeschreven en paragrafen die zijn toegevoegd om een totaal beeld te geven.

Verplichte paragrafen: Lokale heffingen, Weerstandsvermogen en risicobeheersing, Onderhoud kapitaalgoederen, Financiering, Bedrijfsvoering, Verbonden partijen en Grondbeleid.

Niet verplichte paragrafen: BBV Indicatoren, Duurzaam, Financiële kengetallen, Investeringen, Nationaal Programma Rotterdam Zuid, Subsidies en Sustainable development goals.

Financiën

Het onderdeel Financiën bestaat uit de:

- Balans waaronder de geprognotiseerde balans, het kasstroomoverzicht, de reserves en voorzieningen zijn opgenomen.
- Grondslagen en regelgeving waaraan de begroting, herzieningen en jaarstukken moeten voldoen.
- Overzicht van baten en lasten met een totaal overzicht van de baten en lasten van de hele gemeente, het overzicht van incidentele baten en lasten en een overzicht van de baten en lasten per programma.

Wijken

Hier zijn nu nog de wijkagenda's 2018-2022 opgenomen. Ondertussen zijn de wijkraden bezig met het uitwerken van de Wijkakkoorden, deze komen in 2023 ter beschikking.

Opbouw programma's

De programma's zijn opgebouwd uit de volgende onderdelen:

- **Voortgang 2023:** aansluitend op de Voortgang 2023 onder de Hoofdlijnen maar specifiek voor het programma.
- **Doelen van het programma:** hier zijn meerdere doelen per programma mogelijk, voor ieder doel worden de vragen beantwoord: "Wat willen we bereiken?" en "Wat gaan we daarvoor doen?". Hierbij hoort ook steeds een set van indicatoren: de collegetargets, effectindicatoren die aansluiten op "Wat willen we bereiken?" en prestatieindicatoren die aansluiten op "Wat gaan we daarvoor doen?". In de Jaarstukken 2023 is ook een toelichting opgenomen in "Wat hebben we in 2023 bereikt en gedaan?".
- **Projecten:** de belangrijkste projecten die (gaan) bijdragen aan het realiseren van de doelen van het programma worden hier kort toegelicht. Het gaat om projecten met investeringsbedragen groter dan € 10 miljoen in het lopende of komende jaar, projecten die vallen onder de regeling risicovolle projecten, monitor grote projecten, monitor ICT projecten, de belangrijkste grondexploitaties/gebiedsontwikkelingen en anderszins belangrijke projecten.
- **Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen:** tot nu toe werd hiervoor de Engelse term Sustainable Development Goals gebruikt, maar we willen nu overstappen op de Nederlandse naam. Voor ieder programma wordt aangegeven aan welke SDG's het programma bijdraagt, van daaruit wordt verwezen naar de paragraaf Sustainable Development Goals waar een totaalbeeld wordt geschetst.
- **Verantwoordelijke collegeleden:** hier is opgenomen welke collegeleden verantwoordelijk zijn voor de belangrijkste delen van het programma.
- **Omschrijving, kaders en verbonden partijen:** hier is ruimte voor een eventueel uitgebreidere omschrijving, een opsomming van de belangrijkste kaders met een link en wordt aangegeven welke verbonden partijen bijdragen aan het bereiken van de doelen van dit programma. Een uitgebreide toelichting op de Verbonden partijen is te vinden in de paragraaf met hetzelfde onderwerp.

Programma's

Per programma wordt een toelichting gegeven op de voortgang, doelen, projecten, financiën, kaders en verbonden partijen.

Algemene middelen

Gemeentefonds

Treasury

Deelnemingen

Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving

Minder armoede en schulden

Verbeteren taalbeheersing

Nieuwe Rotterdammers nemen deel

Beheer van de stad

Schone en circulaire stad

Veilige en beschikbare buitenruimte

Prettige leefomgeving

Belastingen

Onroerendezaakbelasting (OZB)

Roerendezaakbelasting (RZB)

Logiesbelasting

Bestaande stad

In stand houden erfgoed

Verstedelijken en verbinden

Vitale wijken

Doelmatige vastgoedportefeuille

Bestuur

Rekenkamer

Ombudsman

College, Griffie en Raad

Cultuur

Cultuur voor alle Rotterdammers

Evenwichtig cultureel ecosysteem

Aantrekkelijke, veerkrachtige stad

Dienstverlening

Betrokken overheid

Betrouwbaar stadsarchief

Goed klantcontact

Economische ontwikkeling

Toekomstbestendig ondernemerschap

Excellent ondernemersklimaat

Ruimte voor economie

Energietransitie

Duurzaam energiesysteem

Energietransitie gebouwde omgeving

Energietransitie in mobiliteit

Duurzame haven & industrie

Onderwijs

Vergroten doelgroep bereik

Aanpak personeelstekort

Aansluiting onderwijs jeugdhulp

Verbeteren onderwijskwaliteit

Overhead

Bedrijfsvoering

Sport en recreatie

Stimuleren sport en bewegen

Inspirerende topsport

Toekomstbestendige verenigingen

Goede sportaccomodaties

Laagdrempelige natuureducatie

Stedelijke ontwikkeling

Integraal ontwikkelen van de stad

Fijn leven en verblijven in de delta

Goede groei en verbinding

Veilig

Veilige stad

Crisisbeheersing en brandweer

Volksgezondheid

Robuuste en slagvaardige GGD

Gezonde stad

Werk en inkomen

Inkomenszekerheid & rechtmatigheid

Iedereen vooruit

Zorg, welzijn en wijkteams

Jongeren zonder achterstand

Kwetsbaren doen mee

Ouderen gezond en vitaal

Gezonde Rotterdammers

Algemene middelen

Pagina 11

Algemene middelen

Het programma Algemene middelen levert een bijdrage aan de manier waarop het college werkt aan structureel houdbare gemeentefinanciën. Het programma Algemene middelen is het financieel-technische sluitstuk van de begroting. In de paragrafen Weerstandsvermogen en risicobeheersing, Financiering, Financiële Kengetallen en Verbonden Partijen zijn de inhoudelijke doelstellingen, indicatoren en kengetallen opgenomen.

Voortgang 2023

Doel: Stabiele en rechtvaardige financiering van de gemeente (Gemeentefonds)

Doel: Bestendig beheer Algemene middelen

Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen

Projecten

Financiën

Omschrijving, kaders en verbonden partijen

Verantwoordelijke collegeleden

Voortgang 2023

Financiële positie

Het weerstandsvermogen is een belangrijke maatstaf voor hoe de gemeente er financieel voor staat. het weerstandsvermogen geef namelijk een indicatie van de mate waarin de gemeente in staat is om niet begrote financiële tegenvallers op te vangen, zonder de noodzaak om direct te bezuinigen. Het college stuurt op een weerstandsvermogen van minimaal 1,0. Dit is in het coalitieakkoord 2022-2026 Een stad opgenomen.

In de paragraaf Weerstandsvermogen is het meerjarig verloop van de weerstandsvermogen over 2023 weergegeven. In de paragraaf Financiële kengetallen staat een uiteenzetting van onder andere het structureel exploitatiesaldo.

Financiering

Vaak verloopt een deel van de voorgenomen investeringen trager dan gedacht. Zeker in de huidige marktomstandigheden. Een toelichting staat in de paragraaf Investeringen. Dit achterblijven van de realisatie van voorgenomen investeringen, betekent niet alleen dat de oplevering van projecten in de tijd vertraagd worden, maar heeft ook een financieel effect. In de begroting wordt namelijk een bedrag opgenomen om de extern te betalen rentelasten, die samenhangen met de voorgenomen investeringen, te kunnen bekostigen. Deze te betalen rentelasten worden in de begroting weer intern doorbelast. Als er minder geïnvesteerd wordt dan begroot dan is ook sprake van een lagere financieringsbehoefte dan begroot. Dan hoeven er minder rentelasten extern betaald te worden en wordt er intern minder rentelasten doorbelast dan begroot. Deze afwijkingen ten opzichte van de begroting, waardoor onnodig te veel financiële ruimte wordt geraamd, noemen we ‘planningsoptimisme’. In begroting 2023 is rekening gehouden met dit fenomeen door een stelpost op te nemen ter correctie (verlaging) van de berekende externe rentelasten. Over 2023 was er sprake van planningsoptimisme en bleek groter te zijn dan waarmee rekening was gehouden met het bepalen van de stelpost. Daardoor was er een lagere financieringsbehoefte dan geraamd. Het tegengaan van planningsoptimisme is een belangrijk aandachtspunt.

Gemeentefonds

Gemeenten krijgen jaarlijks geld van het Rijk uit het gemeentefonds. Het Rijk verdeelt dit geld tussen de gemeenten op basis van verschillende maatstaven. Vanaf 2026 gebruikt het Rijk een nieuwe methode. Daardoor krijgen gemeenten minder geld van het Rijk ten opzichte van de oude methode. De Vereniging Nederlandse

Gemeenten (VNG) heeft het Rijk laten weten dat deze nieuwe methode niet voldoende is. Daarin trekt de VNG samen met de gemeente Rotterdam op. Een verdere toelichting op het gemeentefonds is te lezen in het hoofdstuk Gemeentefonds.

Beheer deelnemingen

In 2023 heeft de gemeente als aandeelhouder veel tijd besteed aan netbeheerder Stedin en RET. Ook is er veel energie gestoken in het verlagen van het salaris van de directie van Havenbedrijf Rotterdam. Voor nadere toelichting zie hoofdstuk Projecten en de paragraaf Verbonden Partijen.

Rotterdamse Investeringsmotor

Voor 2022 en 2023 waren toevoegingen aan de bestemmingsreserve Rotterdamse Investeringsmotor (RIM) begroot door verkoop van erfpacht van twee grote wooncorporaties. Deze erfpachtbaten worden geheel toegevoegd aan de RIM. Voor nadere toelichting zie Reserves.

Financiële afwijkingen t.o.v. de bijgestelde Begroting 2023 (x 1.000)	**- € 8.257**
Gemeentefonds	- € 15.953
Financieringsbaten	€ 1.013
Overige baten	€ 201
Rente financiering	€ 5.514
Stelpost WOZ	€ 3.955
Overige lasten	€ 350
Reserves	- € 3.337

Een negatief bedrag (met een – ervoor) is een financiële tegenvaller: de gemeente geeft meer geld uit of er komen minder opbrengsten binnen. Een positief bedrag is een financiële meevaller: de gemeente geeft minder geld uit of er komen meer opbrengsten binnen.

Voor een uitgebreide toelichting zie het blokje Financiën onder dit programma.

Doel: Stabiele en rechtvaardige financiering van de gemeente (Gemeentefonds)

Pagina 13

Doel: Stabiele en rechtvaardige financiering van de gemeente (Gemeentefonds)

AlgemeenHerziening per 2023 en onderhoud verdelingFinancieringssystematiek tot en met 2025
Financieringssystematiek vanaf 2026Wat hebben we in 2023 bereikt en gedaan?Hoe meten we dat?

Algemeen

Het gemeentefonds van het Rijk is een jaarlijkse en tevens de grootste inkomstenbron van de gemeente. De ontwikkeling van het gemeentefonds bepaalt in belangrijke mate hoeveel financiële ruimte de gemeente heeft. Tot het gemeentefonds behoren de algemene uitkering, integratie-uitkeringen en decentralisatie-uitkeringen. Met het geld kunnen gemeenten zelfstandig beleid voeren. Gemeenten moeten echter wel de hun wettelijk opgedragen taken betalen met het geld dat zij uit het gemeentefonds ontvangen. Het gaat bijvoorbeeld om de jeugdzorg en het verstrekken van bijstandsuitkeringen.

Minimaal drie keer per jaar informeert het Rijk de gemeenten over het gemeentefonds:

- in mei/juni op basis van de Voorjaarsnota van het Rijk;
- in september op basis van de Miljoenennota van het Rijk;
- in december op basis van de Najaarsnota van het Rijk.

Herziening per 2023 en onderhoud verdeling

Via maatstaven wordt het gemeentefonds verdeelt tussen gemeenten. Deze maatstaven zijn kenmerken van gemeenten en hun inwoners, zoals het aantal inwoners, het aantal bijstandsgerechtigden, de oppervlakte, en zo meer. Het Rijk stelt de maatstaven meerdere keren per jaar bij. Regelmatig vindt ook een herijking plaats om de verdeling tussen de gemeenten zo accuraat mogelijk te maken.

Op 1 januari 2023 is de meest recente herijking van de verdeelmaatstaven doorgevoerd. Voor gemeenten met een beperkte financiële draagkracht en een lagere sociaaleconomische status, waaronder Rotterdam, geldt tot en met 2025 een aangepaste ingroei om de gevolgen van deze herijking te verminderen. Met deze ingroei is meerjarig rekening gehouden in de begroting 2023. Het negatieve effect voor Rotterdam blijft hierdoor beperkt tot in totaal €22,50 per inwoner voor de periode 2023 tot 2025. De verdeling van dit effect over de verschillende jaren is: € 5 per inwoner in 2023, € 7,50 per inwoner in 2024 en € 10 per inwoner in 2025.

Het nieuwe verdeelmodel voor het gemeentefonds is geen eindstation en vraagt continu onderhoud. In 2023 zijn er verschillende onderzoeken gestart naar gemeentelijke kenmerken als grootstedelijkheid, centrumfunctie sociaal domein en overige eigen middelen. De uitkomsten van deze onderzoeken vormen de basis om in de toekomst tot een nieuwe verdeling te komen.

Financieringssystematiek tot en met 2025

Om voor gemeenten juist meer financiële zekerheden te krijgen, heeft de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) vlak voor de zomer 2022 met het Rijk afgesproken het accres - de jaarlijkse groei of krimp die gekoppeld is de uitgaven van het Rijk - voor de periode 2022-2025 vast te zetten op de standen van de meicirculaire 2022. De algemene uitkering uit het gemeentefonds varieert nog wel, in beperkte mate. Dat komt door aanpassingen van de verdeelmaatstaven en de compensatie voor loon- en prijsontwikkeling.

Financieringssystematiek vanaf 2026

Vanaf 2026 geldt een lager accres. Het Rijk heeft niet de bestaande systematiek gebruikt: de zogenaamde trap-op-trap-af-methode. Dat heeft geleid tot flinke discussies tussen het Rijk en de gemeenten. In de septembercirculaire 2022 heeft het Rijk € 1 miljard aan het Gemeentefonds toegevoegd om het nadelige effect voor 2026 deels te dempen. In de meicirculaire 2023 heeft het Rijk aangekondigd dat dit bedrag vanaf 2027 elk jaar beschikbaar komt. Ondanks deze gedeeltelijke tegemoetkoming is er sprake van een lagere bijdrage uit het gemeentefonds.

Het Rijk heeft in de septembercirculaire 2023 ook de manier waarop het gemeentefonds in deze nieuwe financieringssystematiek wordt geïndexeerd nader uitgewerkt:

1. De indexatie voor volumeontwikkelingen worden vanaf 2027 gebaseerd op een 8-jaars (t-9 t/m t-2) historisch gemiddelde van de ontwikkeling van het bruto binnenlands product (bbp).

2. De methodiek voor het bijstellen van het gemeentefonds voor inflatie zal vanaf 2026 plaatsvinden op basis van de prijs bruto binnenlands product (pbbp) van het lopende jaar, in plaats van op basis van een gecombineerde index.

Wat hebben we in 2023 bereikt en gedaan?

In 2023 trok de gemeente Rotterdam op met andere grote gemeenten en de VNG om het Rijk te laten weten dat deze nieuwe financieringssystematiek nog niet volstaat. Daarnaast heeft Rotterdam de VNG opgeroepen te investeren in de inzet richting het Rijk om de korting op het gemeentefonds vanaf 2026 te repareren.

Het nieuwe verdeelmodel bevat een aantal nieuwe en gewijzigde maatstaven. Dit vormt een risico, omdat de ontwikkeling van bepaalde maatstaven in Rotterdam kan afwijken van de landelijke ontwikkelingen. Dit lijkt in 2023 het geval te zijn voor de nieuwe maatstaf ‘huishoudens met een laag inkomen'. Bij de actualisatie van deze maatstaf in de decembercirculaire 2023 is sprake van een landelijke groei van 3%. De aantallen voor Rotterdam blijven echter gelijk. Dit betekent dat verhoudingsgewijs het aantal huishoudens met een laag inkomen in Rotterdam afneemt ten opzichte van andere gemeenten. Hierdoor ontstaat voor Rotterdam een nadeel in het gemeentefonds van € 12,8 mln. Omdat de ontwikkeling van deze maatstaf voor Rotterdam tegen de trendmatige ontwikkeling ingaat, is hierover navraag gedaan bij het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) en bij het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS). De gesprekken hierover liepen eind 2023 nog.

Volgens het raadsbesluit 23bb007699 wordt sinds 2023 het saldo van de taakmutaties, decentralisatie- en integratie-uitkeringen die zijn toegekend in de decembercirculaire rechtstreeks toegevoegd aan de Bestemmingsreserve Taakmutaties Gemeentefonds. Deze gelden kunnen vervolgens aan de reserve onttrokken en aangewend worden voor de uitvoering van specifieke taken. Voortvloeiend uit dit besluit is er vanuit de decembercirculaire 2023 € 4,1 mln aan deze bestemmingsreserve toegevoegd.

Hoe meten we dat?

De doelstellingen zijn niet dermate gekwantificeerd dat deze meetbaar zijn over 2023.

Doel: Bestendig beheer Algemene middelen

Wat willen we bereiken?Wat gaan we daarvoor doen?Wat hebben we in 2023 bereikt en gedaan?Indicatoren
Toelichting indicatoren

Wat willen we bereiken?

Het programma Algemene Middelen draagt bij aan de manier waarop het college werkt aan structureel houdbare gemeentefinanciën. De basis voor houdbare gemeentefinanciën ligt in een meerjarenbegroting die structureel en reëel in evenwicht is. Houdbare gemeentefinanciën vergen echter meer. Zo wil de gemeente in geval van financiële tegenslag over voldoende geld beschikken om de eerste klappen op te vangen.

De houdbaarheid van gemeentefinanciën kent twee aspecten:

- Voldoende weerbaarheid. Het gaat hierbij om de mogelijkheden om op korte termijn financiële tegenvallers op te vangen zonder direct in de begroting en in de beleidsambities te hoeven ingrijpen.
- Voldoende flexibiliteit in de begroting. Het gaat hierbij om de snelheid waarmee de lasten kunnen worden verlaagd en de baten kunnen worden verhoogd. Verplichtingen die voor meerdere jaren zijn of worden aangegaan beperken de flexibiliteit - ‘wendbaarheid’ - van de begroting. Het gaat om verplichtingen als gevolg van schulden - rente en aflossing van opgenomen geldleningen - , kapitaallasten van investeringen en om beheer- en onderhoudslasten.

Voor de houdbaarheid van gemeentefinanciën zijn weerbaarheid en flexibiliteit dus belangrijk. Vanwege die weerbaarheid en flexibiliteit streeft de gemeente naar:

- Sluitende begroting en meerjarenraming: de structurele lasten zijn niet groter dan de structurele baten.
- Gedegen beheer van deelnemingen en verbonden partijen. De gemeenteraad wordt hierover geïnformeerd bij de P&C-producten en het beheerslag deelnemingen.
- Weerstandvermogen van minimaal 1,0 in alle jaren.
- Gedegen treasury- en financieringsfunctie.
- Zorgen voor voldoende en gedegen financiële ruimte om investeringen mogelijk te maken, om samen met andere partijen te werken aan de toekomst van de stad. De uitdaging is om het beschikbare investerend vermogen zo in te zetten dat Rotterdam een hefboom creëert om andere partijen mee te krijgen om samen te investeren.

Wenselijk is dat de gemeenteraad een integraal beeld krijgt van de gevolgen van beslissingen voor de houdbaarheid van de begroting. Kengetallen en indicatoren kunnen de gemeenteraad ondersteunen bij het nemen van beslissingen.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Zorgdragen dat de hiervoor geldende indicatoren en kengetallen binnen de geldende wettelijke normen en bestuurlijke kaders en de actuele streefwaarden blijven zoals bepaald door de toezichthouder, de Provincie Zuid-Holland.
- Hierover verantwoording afleggen in de P&C-producten.

Wat hebben we in 2023 bereikt en gedaan?

In de paragraaf Financiële Kengetallen wordt de gerealiseerde waarde van de verschillende financiële kengetallen per eind 2023 afgezet tegen bestuurlijke streefwaarden – waaronder het weerstandsvermogen -, wettelijke normen als kasgeldlimiet en renterisiconorm, en streefwaarden die onze toezichthouder, de Provincie Zuid-Holland, hanteert voor de beoordeling van de financiële positie van een gemeente. In de paragraaf Financiële Kengetallen is te lezen wat er bereikt is in 2023 en hoe dit wordt gemeten.

Indicatoren

De gemeente maakt gebruik van financiële kengetallen voor de sturing op en de verantwoording over de financiële positie. De volgende kengetallen en indicatoren zijn behorend tot het programma:

- Weerstandsvermogen
- Structurele exploitatieruimte
- Solvabiliteitsrisico
- EMU-saldo (vorderingssaldo)
- Kasgeldlimiet
- Renterisiconorm
- Schatkistbankieren
- Netto schuldquote

Toelichting indicatoren

Voor verdere informatie daartoe kunt u terecht bij de paragrafen: Financiering, Weerstandsvermogen en risicobeheersing en Financiële Kengetallen.

Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen

Pagina 15

Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen (SDG's)

Hier wordt aangegeven aan welke duurzame ontwikkelingsdoelstellingen dit programma bijdraagt.

Het programma Algemene middelen draagt via het gedegen beheer van bestaande deelnemingen en verbonden partijen, waarmee een verscheidenheid aan publieke belangen wordt gerealiseerd, aan de volgende Duurzame ontwikkelingsdoelstelling:

- SDG 17 Partnerschappen om diensten te bereiken

Voor een uitgebreide toelichting zie de paragraaf Sustainable development goals.

Projecten

Projecten

Aan de orde zijnde deelnemingen.

RET

In 2023 had Rotterdamse Elektrische Tram NV (RET) nog te maken met de gevolgen van corona. Het aantal reizigers lag begin van het jaar nog steeds lager dan voor corona. Ook had het bedrijf te maken met een hoog ziekteverzuim en gestegen energiekoten. Hierdoor was de financiële situatie bij RET zorgelijk. RET heeft met concessieverlener Metropoolregio Rotterdam Den Haag (MRDH) en de gemeente Rotterdam als aandeelhouder gewerkt aan een oplossing om het bedrijf financieel gezond te krijgen. Dit heeft geleid tot een toekomstplan voor RET. In december 2023 heeft het bestuur van MRDH dit plan goedgekeurd. Om het toekomstplan te kunnen uitvoeren, is een versterking van het werkkapitaal van RET nodig. Dit geld maakt de gemeente als aandeelhouder aan RET over, onder een aantal voorwaarden. De details van deze kapitaalstorting worden momenteel uitgewerkt. Zodra dit proces is doorlopen, wordt de gemeenteraad hierover geïnformeerd.

Havenbedrijf Rotterdam

Als aandeelhouder van Havenbedrijf Rotterdam NV bepaalt Rotterdam het beloningsbeleid van de algemene directie. Rotterdam heeft als uitgangspunt dat het salaris binnen de WNT-norm valt. Dat is een ander uitgangspunt dan het Rijk, dat ook aandeelhouder is. Om het beloningsbeleid te wijzigen is overeenstemming tussen beide aandeelhouders nodig. In 2023 heeft discussie plaatsgevonden over de hoogte van het salaris van de nieuwe algemeen directeur. Na het inschakelen van een mediator zijn de aandeelhouders en de raad van commissarissen eens geworden. De uitkomst is dat het salaris van de algemene directie wordt verlaagd. De nieuwe algemeen directeur gaat minder verdienen dan zijn voorganger. De gemeenteraad is hierover per brief geïnformeerd.

Stedin

Voor de overgang naar duurzame energie moet netbeheerder Stedin Holding NV veel investeren in het netwerk. Stedin moet daarvoor veel financiering aantrekken en heeft daarom extra eigen vermogen nodig. Rotterdam is een van de aandeelhouders van Stedin. In september hebben de aandeelhouders, Stedin en het Rijk overeenstemming bereikt over de bijdrage van het Rijk. Het Rijk wordt aandeelhouder van Stedin en stort € 500

mln. in het bedrijf. In december 2023 heeft het Rijk het geld overgemaakt. Bij de Voorjaarsnota 2024 wordt bezien of bijstelling nodig is van de raming van de dividenduitkering van Stedin aan Rotterdam.

Vooralsnog vraagt Stedin geen nieuwe bijdrage van Rotterdam en de andere gemeentelijke aandeelhouders. Met de bijdrage van het Rijk kan Stedin de komende periode vooruit. Door de omvangrijke investeringen in de energietransitie is de kans aanwezig dat Stedin in de toekomst meer geld nodig heeft. Een positieve ontwikkeling is dat de provincie Utrecht, de provincie Zeeland en een aantal Zeeuwse en Utrechtse gemeenten willen bijdragen. Zij zijn bereid om geld beschikbaar te stellen en aandeelhouder van Stedin te worden. De gemeenteraad is hierover geïnformeerd (zie collegebrief 24bb000932).

Sportbedrijf

In 2023 heeft de gemeente als aandeelhouder ingestemd met het wijzigen van de structuur van het Sportbedrijf Rotterdam BV. Vanaf 1 januari 2024 bestaat het Sportbedrijf uit een holding. Daaronder zijn twee dochtervennootschappen actief. Voorheen was het Sportbedrijf één vennootschap. Voor gemeente Rotterdam heeft deze verschuiving geen effect.

Nadere toelichting op de deelnemingen is te lezen in paragraaf Verbonden Partijen.

Financiën

Pagina 17

Financiën

Overzicht baten en lastenToelichting afwijkingen tov bijgestelde begroting 2023

Overzicht baten en lasten

Overzicht van baten en lasten Algemene middelen	Oorspr. Begroting 2023	Bijgestelde Begroting 2023	Realisatie 2023	Afwijking
Baten exclusief reserves	**2.193.212**	**2.317.116**	**2.302.377**	**-14.739**
Bijdragen rijk en medeoverheden	2.102.829	2.217.223	2.201.270	-15.953
Dividenden	88.557	96.585	96.610	25
Financieringsbaten	2.095	4.173	5.186	1.013
Overige opbrengsten derden	7	7	196	189

Overige baten	-276	-872	-884	-12
Lasten exclusief reserves	**-4.016**	**-15.112**	**-24.932**	**-9.819**
Apparaatslasten	0	**0**	**0**	**0**
Inhuur	0	0	0	0
Overige verrekeningen	0	**0**	**0**	**0**
Overige verrekeningen	0	0	0	0
Programmalasten	-4.016	**-15.112**	**-24.932**	**-9.819**
Financieringslasten	26.709	22.415	15.375	-7.040
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	17.929	6.462	4.035	-2.428
Kapitaallasten	-48.994	-44.929	-45.129	-200
Overige programmalasten	340	340	127	-213
Subsidies en inkomensoverdrachten	0	600	661	61
Saldo voor vpb en reserveringen	**2.197.228**	**2.332.228**	**2.327.309**	**-4.920**
Vennootschapsbelasting	**0**	**0**	**0**	**0**
Saldo voor reserveringen	**2.197.228**	**2.332.228**	**2.327.309**	**-4.920**
Reserves	**-169.830**	**11.407**	**8.069**	**-3.337**
Onttrekking reserves	70.686	204.611	204.773	163
Toevoeging reserves	240.516	195.103	198.603	3.500
Vrijval reserves	0	1.899	1.899	0
Saldo	**2.027.398**	**2.343.635**	**2.335.378**	**-8.257**

VERGELIJK SALDO

×

Vergelijking begrotingssaldi Algemene middelen	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**
Oorspronkelijke begroting 2023	2.027.398	2.099.024	2.063.397	2.020.468	
Eerste herziening 2023 / Voorjaarsnota	2.248.142	2.150.194	2.092.552	2.036.182	2.017.255
Tweede herziening 2023 / Begroting 2024	2.273.311	2.329.903	2.264.921	2.198.836	2.183.748
10-maandsrapportage 2023	2.343.635	2.329.903	2.264.921	2.198.836	2.183.748
Jaarstukken 2023 (realisatie)	2.335.378				

Toelichting afwijkingen tov bijgestelde begroting 2023

Een negatief bedrag (met een – ervoor) is een financiële tegenvaller: de gemeente geeft meer geld uit of er komen minder opbrengsten binnen. Een positief bedrag is een financiële meevaller: de gemeente geeft minder geld uit of er komen meer opbrengsten binnen.

Overzicht afwijkingen programma	Afwijking baten	Afwijking lasten	Afwijking reserves	Afwijking saldo
1. Gemeentefonds	-15.953	0	0	-15.953
2. Financieringsbaten	1.013	0	0	1.013
3. Dividenden	25	0	0	25
4. Overige baten	176	0	0	176
5. Externe rente financiering	0	-4.163	0	4.163
6. Interne rente financiering	0	-1.351	0	1.351
7. Stelpost waardering onroerende zaken (WOZ)	0	-3.955	0	3.955
8. Overige Lasten	0	-350	0	350
9. Reserves	0	0	-3.337	-3.337
Totaal afwijkingen	**-14.739**	**-9.819**	**-3.337**	**-8.257**

Het saldo van programma Algemene middelen bedraagt € 8,3 mln nadelig. De belangrijkste oorzaken hiervan zijn:

1. Gemeentefonds
Het resultaat van het gemeentefonds bedraagt € 16 mln negatief, wat nog geen 1% van de begroting is. De belangrijkste reden hiervoor is de actualisatie van de maatstaf ‘huishoudens met een laag inkomen’ in de decembercirculaire. Deze aantallen stijgen landelijk, maar blijven voor Rotterdam gelijk. Verhoudingsgewijs neemt hierdoor het aantal huishoudens met een laag inkomen in Rotterdam af ten opzichte van andere gemeenten. Dit heeft een negatief effect van € 12,8 mln. Het restant van het effect komt door taakmutaties, integratie- en decentralisatieuitkeringen uit de september- en decembercirculaire (€ 1,3 mln) en actualisatie van overige maatstaven (1,9 mln.). Door het tijdstip waarop de september- en decembercirculaire verschijnen kunnen, zoals aangegeven in de Begroting 2024/Tweede Herziening 2023, deze effecten voor het lopende jaar niet verwerkt worden.

Volgens het raadsbesluit wordt sinds 2023 het saldo van de taakmutaties, decentralisatie- en integratie-uitkeringen die zijn toegekend in de decembercirculaire rechtstreeks toegevoegd aan de Bestemmingsreserve Taakmutaties Gemeentefonds. Deze methodiek is ingevoerd, omdat deze mutaties laat in het jaar worden toegekend waardoor besteding van deze middelen in het lopend jaar niet meer mogelijk is. Als gevolg van dit besluit is er op basis van de decembercirculaire 2023 € 4,1 mln aan deze bestemmingsreserve toegevoegd.

2. Financieringsbaten
De rente ontvangsten van het schatkistbankieren (zie paragraaf Financiering voor een nadere verklaring) over het

vierde kwartaal 2023 zijn de oorzaak van de hogere baten van € 1 mln. Vooral door achterblijvende investeringen heeft er een langere periode meer geld op het schatkistbankieren gestaan dan geraamd. Dat heeft geresulteerd in hogere rente-inkomsten.

3. Dividenden
Van het Havenbedrijf Rotterdam N.V. is € 14.659 minder aan dividend ontvangen dan geraamd, terwijl Evides N. V. € 39.384 juist meer dividend heeft uitgekeerd dan was geraamd.

4. Overige baten
De hogere baten van € 176.000 worden voornamelijk veroorzaakt door een ontvangst vanuit de Rotterdamse Electrische Tram N.V. (RET) en de Metropoolregio Rotterdam Den Haag (MRDH) voor hun bijdrage in de gemaakte juridische onderzoeks- en advieskosten voor het dossier van de RET.

5. Externe rente financiering
Het achterblijven van de realisatie van de investeringen in 2023 binnen de gemeentelijke organisatie is een van de voornaamste redenen voor een lagere financieringsbehoefte. Door de lagere financieringsbehoeftes zijn voor € 7 mln lagere externe rentelasten doorgerekend dan geraamd. In de begroting 2023 is rekening gehouden met de planningsoptimisme (zie een nadere toelichting onder Voortgang financiën) waardoor er is uitgegaan van een lagere financieringsbehoefte. De lagere financieringsbehoefte is door een stelpost planningsoptimisme apart inzichtelijk gemaakt. Deze stelpost beperkt het effect van de lagere externe rentelasten met € 2,9 mln. Hiermee komt het resultaat van de lagere externe rentelasten uit op € 4,2 mln. In de paragraaf Financiering staat een nadere toelichting over de ontwikkelingen van de financieringsbehoefte

6. Interne rente financiering
Aan de programma’s wordt een omslagrente van 1,5% over de gemiddelde boekwaarde van de vaste activa doorgerekend. Door het achterblijven van de geplande investeringen is er € 1,8 mln minder omslagrente doorgerekend. In de begroting 2024 is al gewezen op het risico van de financiële effecten van planningsoptimisme (zie een nadere toelichting onder Voortgang financiën). De lagere financieringsbehoefte is door een stelpost planningsoptimisme inzichtelijk gemaakt. Rekening houdend met de stelpost planningsoptimisme van € 1,2 mln komt het nadeel door de lager toegerekende omslagrente uit op € 640.668.

Voor de grondexploitaties geldt dat er over de gemiddelde boekwaarde een andere omslagrente wordt toegerekend. Deze wordt bij de begroting volgens BBV-richtlijnen - het Besluit Begroting en Verantwoording - berekend en bij de jaarrekening geactualiseerd. Dit percentage was bij de begroting 1,2% en is na actualisatie 0,79%. De ontwikkeling van boekwaarde van de grondexploitaties en het lagere toe te rekenen omslagpercentage leiden tot een voordeel van € 2,0 mln.

Per saldo is het resultaat van de interne rente € 1,4 mln voordelig. Zie paragraaf Financiering voor een nadere toelichting over de toerekening van de omslagrente.

7. Stelpost waardering onroerende zaken (WOZ)
De waarde van de stad voor onroerende zaken is mede bepalend voor aan de hoogte van de uitkering uit het gemeentefonds en wordt ten vroegste twee jaar later definitief vastgesteld. Als regel geldt: hoe hoger de waarde van de stad, hoe lager de uitkering uit het gemeentefonds. De waarde van de stad is voor de jaren 2021 en 2022 naar boven bijgesteld. Deze actualisatie heeft plaatsgevonden in 2023 waardoor Rotterdam minder geld heeft

ontvangen uit het gemeentefonds. Om dit op te vangen is in 2023 deze stelpost waardering onroerende zaken (WOZ) aangelegd. Deze stelpost is bedoeld om het nadelig effect onder het onderdeel **1. Gemeentefonds** met € 4 mln te beperken.

8. Overige lasten
Door de lagere financieringsbehoefte zijn voor de provisie- en bankkosten ook minder kosten van € 350.000 gemaakt dan geraamd.

9. Reserves
Onder het onderdeel **1. Gemeentefonds** is toegelicht dat het niet in 2023 te besteden deel van de decembercirculaire - € 4,1 mln - aan de bestemmingsreserve taakmutatie gemeentefonds toegevoegd is. Deze toevoeging was niet begroot en resulteert in een hogere toevoeging in de reserves. Hiertegenover staat een lagere toevoeging dan geraamd van de erfpachtbaten aan de bestemmingsreserve Rotterdamse Investeringsmotor (RIM) voor een bedrag van € 568.703. Dit komt doordat de gerealiseerde erfpachtbaten bij de definitieve afronding van de erfpachtconversies in 2023 lager blijken te zijn dan geraamd. Daarnaast heeft er een hogere onttrekking van € 162.850 dan geraamd plaatsgevonden voor de dekking van kapitaallasten voor de voertuigen.

Omschrijving, kaders en verbonden partijen

Pagina 18

Omschrijving, kaders en verbonden partijen

Omschrijving programmaBeleidskaders, monitoren en regelgevingVerbonden partijen die bijdragen aan het programma

Omschrijving programma

Het programma Algemene middelen is, anders dan de overige programma's van deze begroting, relatief beleidsarm te noemen. Het is eerder het financieel-technische sluitstuk van de begroting. In de paragrafen Weerstandsvermogen en risicobeheersing, Financiering, Financiële Kengetallen en Verbonden Partijen zijn de inhoudelijke doelstellingen, indicatoren en kengetallen opgenomen.

Beleidskaders, monitoren en regelgeving

Wet- en regelgeving

- Financiële-verhoudingswet
- Circulaires uitkering Gemeentefonds
- Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV)
- Burgerlijk Wetboek Boek 2 (rechtspersonen)
- Gemeentewet
- Wet Financiering decentrale overheden (Fido)

- Code Corporate Governance

Beleidskaders

- Verordening Financiën Rotterdam 2021
- Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV)
- Verordening leningverstrekking en garantieverlening Rotterdam 2014
- Treasurystatuut Rotterdam 2021
- Beleidskader Verbonden Partijen en governance samenwerkingrelaties

Monitoring

- Beheerverslag Deelnemingen 2022
- Beheerverslag Deelnemingen 2021
- Beheerverslag Deelnemingen 2020
- Beheerverslag Deelnemingen 2018 - 2019
- Beheerverslag Deelnemingen 2017 - 2018
- Beheerverslag Deelnemingen 2016 - 2017
- Beheerverslag Deelnemingen 2015 - 2016
- Beheerverslag Deelnemingen 2014

Verbonden partijen die bijdragen aan het programma

De volgende Verbonden partijen worden ingezet om het doel van het programma te realiseren:

- Gemeenschappelijke bezit Evides
- Bank Nederlandse Gemeenten Bank N.V.
- Royal Group Schiphol
- Stadion Feijenoord

Een uitgebreide toelichting is te vinden in de Paragraaf Verbonden Partijen.

Verantwoordelijke collegeleden

Pagina 19

Verantwoordelijke collegeleden

Wethouder Struijvenberg

Wethouder Struijvenberg is verantwoordelijk voor de portefeuille Financiën, Organisatie, Dienstverlening en Grote Projecten.

Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving

Pagina 20

Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving

Gelijke kansen voor Rotterdammers in een inclusieve samenleving. Daar zet de gemeente zich voor in. Centraal daarbij staan bestaanszekerheid en gelijkwaardigheid. Dat geldt ook voor bijvoorbeeld nieuwe bewoners en Rotterdammers die moeite hebben met lezen en schrijven. Iedereen moet kansrijk, veilig en gezond kunnen leven.

Voortgang 2023
Doel: Minder armoede en schulden
Doel: Verbeteren taalbeheersing
Doel: Een inclusieve samenleving
Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen
Financiën
Omschrijving, kaders en verbonden partijen
Verantwoordelijke collegeleden

Voortgang 2023

Pagina 21

Voortgang 2023

Armoede en Schulden

Collegetarget schuldhulpverlening: In deze collegeperiode vergroot de gemeente de instroom in de schuldhulpverlening door in totaal 15.750 intakes af te nemen en schulden worden aangepakt door in totaal 8.200 schuldregelingen te starten

Mijlpaal 2023: intakes 4.950, gestarte schuldregelingen 2.700

Realisatie 2023: intakes 5.326, gestarte schuldregelingen 1.929

De mijlpaal voor het aantal intakes bij het Expertise Team Financiën (ETF) over 2023 is ruimschoots behaald. Dat geldt niet voor het aantal gestarte schuldregelingen. De realisatie ligt lager dan de gestelde mijlpaal. De laatste maanden van het jaar laten een opleving zien in het aantal gestarte schuldregelingen. Omstandigheden die hierbij een rol spelen:

- Per 1 juli 2023 is de aflossingstermijn voor schuldregelingen verkort van 36 naar 18 maanden. Rotterdammers en doorverwijzers hebben gewacht met het aangaan van een schuldregeling tot na 1 juli

- De intake en de verdere overdracht naar de kredietbank (KBR) vinden zorgvuldig plaats. Een volledig overzicht van alle schulden maken en het samen opbouwen van een vertrouwensband vragen aandacht. Redenen hiervoor zijn onder meer schaamte, het verliezen van regie en het imago van schulddienstverlening. Dit proces kost tijd en dat is cruciaal voor het slagen van een schuldregeling.

Het motiveren van Rotterdammers met schulden om hulp te vragen aan de gemeente blijft een belangrijk speerpunt in 2024.

Taal, rekenen en digitale vaardigheden

Aantal trajecten basisvaardigheden

Realisatie 2022: **7.292 afgeronde trajecten basisvaardigheden**

Streefwaarde 2023: 6.350 gestarte trajecten basisvaardigheden

Realisatie 2023 9.127 gestarte trajecten basisvaardigheden

Op 2 februari 2023 stelde de gemeenteraad het beleidskader Het beleidskader basisvaardigheden 2023-2026 Rotterdam Vaardig Verder, Beter in taal, rekenen en digitale vaardigheden' vast. Met een realisatie van 9.127 gestarte trajecten is de doelstelling voor 2023 ruimschoots gehaald.

Financiële afwijkingen t.o.v. de bijgestelde begroting 2023 (x 1.000)	€ 1.426
Armoedebestrijding	- € 846
Samenleving	€ 1.823
Diverse afwijkingen	€ 449

Een negatief bedrag (met een – ervoor) is een financiële tegenvaller: de gemeente geeft meer geld uit of er komen minder opbrengsten binnen. Een positief bedrag is een financiële meevaller: de gemeente geeft minder geld uit of er komen meer opbrengsten binnen.

Voor een uitgebreide toelichting zie het blokje Financiën onder dit programma.

Inburgering

Op 1 januari 2022 trad de Wet inburgering in werking. De gemeente is sindsdien verantwoordelijk voor de begeleiding bij inburgering. De gemeente biedt inburgeraars een programma inburgering aan op allerlei aspecten, waaronder het leren financieel zelfredzaam te zijn, het leren van de taal en toeleiding naar werk en of onderwijs. Alle inburgeraars krijgen een inburgeringstraject op maat om te zorgen dat zij mee kunnen doen aan de Rotterdamse samenleving. In het eerste jaar (2022) waren er nog veel kinderziektes in de nieuwe wet. In 2023 zijn dit er een stuk minder maar er blijven uitdagingen. Samen met (taal)aanbieders maar ook met andere gemeenten en het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid werkt Rotterdam aan oplossingen.

De rijksoverheid bepaalt elk half jaar het aantal vluchtelingen met een verblijfsvergunning (statushouders) die de gemeente een woning en begeleiding bij de inburgering moet bieden. De taakstelling voor gemeente Rotterdam voor 2023 was 1.337. De taakstelling was eerst 1.795 maar is in oktober 2023 naar beneden bijgesteld. De taakstelling voor de huisvesting van statushouders in 2023 is gehaald met zelfs 55 statushouders meer dan de taakstelling. De druk om tijdig huisvesting te vinden voor statushouders blijft onverminderd hoog. De taakstelling zal ook in 2024 hoog zijn en bedraagt voor het eerste halfjaar 693. Voor het tweede halfjaar is de taakstelling nog onbekend.

Samenleven in een stad

In oktober 2023 is het actieplan ‘Samenleven in een Stad 2024-2027’ door de gemeenteraad vastgesteld. Dit plan is tot stand gekomen na een participatietraject van 50 stadsgesprekken. Hierin hebben 500 Rotterdammers met elkaar en met de gemeente gesproken over discriminatie, gelijkwaardigheid en inburgering. Daarnaast is er gebruik gemaakt van inzichten uit wetenschappelijk onderzoek en adviezen van diverse adviesraden. Het actieplan zet in op discriminatiebestrijding, emancipatie en sociale gelijkwaardigheid. Onder meer op de woningmarkt, de arbeidsmarkt, in de horeca en in het onderwijs neemt de gemeente, samen met partners in de stad, maatregelen om discriminatie terug te dringen en de acceptatie van diversiteit te bevorderen.

In juli 2023 is het Herdenkingsjaar Koloniaal en Slavernijverleden van start gegaan. Dit jaar markeert 150 jaar afschaffing van slavernij. Het herdenkingsjaar loopt tot juli 2024. In samenwerking met met partners en organisaties in de stad faciliteert de gemeente een brede, extra grootse programmering uit van culturele, maatschappelijke en educatieve initiatieven die bedoeld zijn om de bewustwording te vergroten over onze gedeelde geschiedenis. Stadsbrede campagnes brengen dit onderwerp en de activiteiten bij alle Rotterdammers onder de aandacht.

Doel: Minder armoede en schulden

Pagina 22

Doel: Minder armoede en schulden

Wat willen we bereiken?Wat gaan we daarvoor doen?Wat hebben we in 2023 bereikt en gedaan?Hoe meten we dat?Toelichting indicatoren

Wat willen we bereiken?

- Minder kinderen groeien op in armoede; ieder kind dat opgroeit in armoede is er één te veel. De gemeente wil met effectief en preventief beleid de intergenerationele 'vicieuze armoedecirkel' doorbreken en eraan bijdragen dat deze kinderen en jongeren een beter perspectief krijgen om zich gezond, veilig, kansrijk en als actieve participant aan de samenleving te ontwikkelen.
- Minder Rotterdammers hebben financiële problemen. Deze ambitie bestaat uit de volgende onderdelen:

- We zorgen ervoor dat minder Rotterdammers – en dus ook minder kinderen – leven in armoede
- We helpen meer Rotterdammers uit de problematische schulden
- We beperken de gevolgen van het leven met financiële problemen.

Wat gaan we daarvoor doen?

We zetten onder andere in op vroegsignalering van Rotterdammers met schulden en een groter bereik van inkomensondersteunende voorzieningen.

Op deze onderwerpen willen we aan het einde van deze collegeperiode de volgende resultaten behalen:

Vergroten bereik vroegsignalering

- Een stijging van het aantal partijen dat zich aansluit bij ons convenant vroegsignalering. Hier vloeit uit voort dat het aantal signalen, dat door deze partijen met ons wordt gedeeld, stijgt.
- Een stijgende lijn in het aantal aanmeldingen van het Hulpteam Geldzaken bij het Expertise Team Financiën (ETF)
- Een daling van de mediane schuld* van Rotterdammers die ondersteuning voor hun financiële problemen van de gemeente krijgen.

* Mediaan is de middelste waarde van een groep getallen die gerangschikt wordt volgens grootte, de middelste waarde van de hoogte van de totale schuld moet dalen

Vergroten bereik van inkomensondersteunende regelingen

- Voor de regelingen die al een bereik van 100% of bijna 100% hebben, is het doel dit maximaal te behouden. Dit geldt voor:
    - Kindtegoed
    - Jeugdtegoed
    - Kwijtschelding afvalstoffenheffing
- Voor de regelingen die een lager bereik hebben, is het doel een minimaal bereik van 80 procent te realiseren. Dit geldt voor:
    - AOW-tegoed
    - Individuele Inkomenstoeslag.

Naast deze concrete acties, waarvan we de resultaten jaarlijks meten, zetten we allerlei andere acties in, bijvoorbeeld:

- Het betrekken van grote werkgevers in Rotterdam bij de aanpak van armoede en schulden. Voor het voorjaar van 2024 zijn er gesprekken gevoerd met de eerste 5 grote bedrijven
- Door het instellen van een crisisfonds kunnen Rotterdammers met acute nood worden geholpen
- Er is aanbod van verschillende energiebesparende maatregelen, zoals energieklussers en collectieve energiecoaching, om de energierekening van Rotterdammers te verlagen. Specifieke aandacht is er voor de mensen die in armoede leven hoewel ze werken (werkende armen).

De verantwoording van bovenstaande resultaten treft u aan in de jaarlijkse armoede- en schulden monitor en de voortgangsrapportage op het beleidsplan: "Rotterdam voor iedereen. Samen sterk tegen armoede en schulden. Armoede en schuldenbeleid 2023-2026". Deze rapportages worden in het voorjaar van 2024 aangeboden.

Wat hebben we in 2023 bereikt en gedaan?

Effectieve vroegsignalering

- Het aantal convenantpartners van het convenant vroegsignalering bedraagt per 1 januari 2024 312. Dit is een dynamisch getal, omdat er continue partijen bij komen en partijen af gaan (bijvoorbeeld door faillissement, zoals geregeld voorkomt bij energieleveranciers)
- In 2022 is het Hulpteam Geldzaken (HTG) bij Grip op Geldzaken langzaam uitgebreid. Dit leidde tot een toename van het aantal aanmeldingen van HTG naar het Expertise Team Financiën (ETF) in 2023. Er waren in het derde kwartaal 419 en in het vierde kwartaal 697 aanmeldingen. Dit is een stijging van 60 %.
- In het beleidskader is aangegeven dat we gaan werken met de mediane schuld, omdat die minder gevoelig is voor uitschieters. De mediane schuld* in 2023 was € 19.237 en in 2022 € 19.763.

* Mediaan is de middelste waarde van een groep getallen die gerangschikt wordt volgens grootte, de middelste waarde van de hoogte van de totale schuld moet dalen.

Bereik inkomensondersteunende regelingen

- Kind en Jeugdtegoed
    - Het bereik van zowel het kind- als jeugdtegoed is evenals in 2022 is groter dan 100%. Het bereik kan hoger uitkomen dan 100% omdat het mogelijke bereik gebaseerd is op gedateerde CBS-cijfers. Bereik Kindtegoed 2023: 9.961, bereik Kindtegoed 2022: 10.348. Bereik Jeugdtegoed 2023: 8.967, bereik Jeugdtegoed 2022: 9.105.
    - De bestedingsmogelijkheden zijn uitgebreid; Het Kind – en Jeugdtegoed kan nu ook wordt ingezet voor de vergoeding van een mobiele telefoon en gemeentelijke dienstverleningsproducten, te weten het Verklaring Omtrent Gedrag (VOG) en het rijbewijs
    - Er zijn ook nieuwe aanbieders aangesloten voor de besteding van het Kind- en Jeugdtegoed: Decathlon, 2Wieler Mobiliteitscentrum en Schoolosaurus.

AOW tegoed

- Bereik in 2022 was 68% (12.537 Rotterdammers). De omvang van de totale doelgroep in 2023 is nog niet bekend. Uitgaande van de totale doelgroep van 2022 (17.800), hebben we bij het AOW-tegoed 2023 een bereik behaald van 73% (13.068 Rotterdammers). Het uiteindelijke percentage kan nog variëren
- De bestedingsruimte van het AOW tegoed is op dezelfde wijze uitgebreid als de bestedingsruimte bij het Kind- en Jeugdtegoed.

Kwijtschelding afvalstoffenheffing

- Bereik in 2022 was 94% (35.687 huishoudens). Dat is in 2023 ongeveer gelijk gebleven met 94-95% (36.910 huishoudens)
- In 2023 hebben we aan 27.115 huishoudens automatisch kwijtschelding verleend. Dat was 13% meer dan in 2022. We hebben binnen de doelgroep dus meer huishoudens ambtshalve kunnen helpen. We spannen ons in om dit percentage volgend jaar te verhogen.

Individuele inkomenstoeslag (ITT)

- Het bereikcijfer bij de IIT is niet nauwkeurig vast te stellen. De IIT is er alleen voor huishoudens met een langdurig laag inkomen, zonder uitzicht op inkomensverbetering. Het CBS houdt niet het aantal huishoudens bij waar sprake is van ‘geen zicht op inkomensverbetering’. Bereik in 2022 was 47% van de doelgroep (56.100). Op basis van ditzelfde aantal, zou het bereik in 2023 44% bedragen.

Hoe meten we dat?

Over al deze resultaten vindt jaarlijks in het voorjaar de rapportage plaats in de voortgangsrapportage van het beleidskader armoede en schulden. Voor resultaten waar het cijfers betreft, wordt de Monitor Armoede en Schulden op hetzelfde moment meegestuurd.

Indicatoren	Realisatie 2021	Realisatie 2022	Begroting 2023	Realisatie 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027
Collegetarget: In deze collegeperiode vergroten we de instroom in de schuldhulpverlening door in totaal 15.750 intakes af te nemen en pakken we schulden aan door in totaal 8.200 schuldregelingen te starten	n.v.t.	Nulmeting					Eindwaarde cumulatief vanaf 2023	
a) Intakes		4.459	4.950	5.326	5.250	5.550	15.750	
b) Gestarte schuldregelingen		2.031	2.700	1.929	2.800	2.700	8.200	

Toelichting indicatoren

Collegetarget: Het aantal intakes van Rotterdammers die hulp zoeken voor hun geldproblemen neemt toe

Het aantal intakes van Rotterdammers die hulp zoeken voor hun geldproblemen neemt toe door drie zaken:

- samenwerking met partijen in de stad, onder meer met partijen die het vertrouwen hebben van Rotterdammers;
- vroegsignalering van problematische schulden en
- communicatie over het ondersteuningsaanbod.

Doel: Verbeteren taalbeheersing

Pagina 23

Doel: Taalbeheersing van Rotterdammers verbeteren

Wat willen we bereiken?Wat gaan we daarvoor doen?Wat hebben we in 2023 bereikt en gedaan?Hoe meten we dat?Toelichting indicatoren

Wat willen we bereiken?

De basisvaardigheden van Rotterdammers verbeteren, zodat zij zich in hun dagelijks leven beter kunnen redden. Het doel van de verbetering van taal- en rekenvaardigheden en digitale vaardigheden is dat Rotterdammers vooruitgaan in gezondheid, werk, geld en persoonlijke ontwikkeling. Het beleid richt zich op deze vier thema's. In de uitvoering van dit beleid werken we samen met netwerkpartners binnen de gemeente en in de stad.

Wat gaan we daarvoor doen?

Wij bieden kwalitatief hoogwaardige trajecten basisvaardigheden en aanvullende taalactiviteiten voor laaggeletterde Rotterdammers. Wij streven naar een klanttevredenheid van 80%. Dit meten wij jaarlijks.

Wat hebben we in 2023 bereikt en gedaan?

In 2023 is het nieuwe beleidskader Basisvaardigheden 2023-206 Rotterdam Vaardig Verder vastgesteld. Op basis van dit kader zijn 9.127 trajecten basisvaardigheden opgestart.

Hoe meten we dat?

Indicatoren	Realisatie 2021	Realisatie 2022	Begroting 2023	Realisatie 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027
Aantal gestarte trajecten basisvaardigheden			6.350	**9.127**	6.350	6.150	6.150	

Klanttevredenheid	80%	**Bekend in mei 2024**	80%	80%	80%

Toelichting indicatoren

Aantal gestarte trajecten basisvaardigheden

Met de nieuwe aanbesteding in 2023 zijn trajecten basisvaardigheden ingekocht in plaats van taaltrajecten. Hierdoor zijn de indicatoren anders dan voorheen, waardoor realisatiecijfers opnemen voor 2021 en 2022 geen juiste vergelijking geeft.

Klanttevredenheid

De realisatie 2023 is nog niet bekend. De raad wordt hierover in mei geïnformeerd middels de voortgangsrapportage 2023.

Doel: Een inclusieve samenleving

Pagina 24

Doel: Een inclusieve samenleving

Wat willen we bereiken?Wat gaan we daarvoor doen?Wat hebben we in 2023 bereikt en gedaan?Hoe meten we dat?Toelichting indicatoren

Wat willen we bereiken?

Inburgering

Rotterdamse inburgeraars participeren maximaal in de samenleving (door opleiding voor Rotterdammers jonger dan 27 jaar of werk van Rotterdammers boven 27 jaar) en ze beheersen zo snel mogelijk de Nederlandse taal.

Samenleven

We willen discriminatie zoveel mogelijk voorkomen. Elke Rotterdam heeft recht op een gelijke behandeling waarbij:

- we erkennen dat verschillen ertoe doen
- we leren om ook voorbij deze verschillen te kijken en elkaars unieke eigenschappen te waarderen.
- we geven aandacht aan wat ons verbindt.

Discriminatie kan grote invloed hebben op maatschappelijke en individuele ontwikkeling en gezondheid van

mensen die dit ervaren. Het kan bijvoorbeeld leiden tot talentverspilling, ziekte, schooluitval, zelfisolatie, afkeren van de samenleving, armoede, polarisatie of tot crimineel gedrag. Dit gaat ten koste van de mensen zelf en van de samenleving in het algemeen.

Wat gaan we daarvoor doen?

Inburgering

We voeren de Wet inburgering uit op basis van de hiervoor bedoelde rijksmiddelen. Statushouders die onder eerdere wetten vallen, worden, zoals alle andere Rotterdamse werkzoekenden, begeleid naar werk of een opleiding. Als extra impuls blijven we de Rotterdamse Taalstart aanbieden aan nieuwkomers en begeleiden we gezinsmigranten. Vanaf 2023 wordt de raad jaarlijks geïnformeerd met de rapportage Monitor Inburgering.

Samenleven

Het actieplan Samenleven in een stad 2024 – 2027 beschrijft welke concrete acties er worden ingezet om discriminatie te bestrijden op leefgebieden als woningmarkt, arbeidsmarkt, veiligheid op straat, en waar nodig welke specifieke inzet gericht is op de verschillende discriminatiegronden. In oktober 2023 is het actieplan vastgesteld door de gemeenteraad.

Wat hebben we in 2023 bereikt en gedaan?

Inburgering

In 2023 hebben we voor inburgering onder meer bereikt:

- De taakstelling huisvesting statushouders 2023 is behaald
- We bieden meer maatwerk aan de statushouders door de leerroutes (inburgeringscursussen) ook in de avonden en of de weekeinden te laten plaatsvinden
- Het bijstandsvolume is gestegen naar 3.334. Dit komt door de hogere taakstelling en dus instroom van statushouders in de bijstand. Wel is in 2023 de uitstroom ook toegenomen. In 2022 zijn dit 483 huishoudens en in 2023 zijn 649 huishoudens uitgestroomd. Het grootste gedeelte hiervan, 67%, is naar werk uitgestroomd.

Samenleven

- Eind 2022 en begin 2023 zijn er ongeveer 50 stadsgesprekken georganiseerd. Rotterdammers konden - in aanloop naar het actieplan Samenleven in een Stad 2024-2027- meepraten over het beleid van de gemeente. Ruim 500 Rotterdammers spraken met elkaar en met ambtenaren over discriminatie, gelijkwaardigheid en inburgering. Het definitieve actieplan is in oktober door de raad vastgesteld. Intussen lopen alle activiteiten door die discriminatie tegengaan en de acceptatie van diversiteit bevorderen. In maart 2023 is de antidiscriminatie campagne ‘Zie het. Zeg het. Meld het’ intensiever ingezet. Als onderdeel daarvan is de Erasmusbrug blauw aangelicht in het teken van gelijkwaardigheid

- Het Stadsprogramma Koloniaal en Slavernijverleden zette ook in 2023 in op dialoog, kennisdeling en bewustwording over (de doorwerking van) het koloniale verleden en slavernijverleden. Deze vonden extra groots plaats tijdens het herdenkingsjaar van 1 juli 2023 tot 1 juli 2024. Het gaat onder andere om lesmateriaal voor scholen en docenten, de stadswandelingsapp Koloniaal Rotterdam, de verspreiding van het publieksboek, stamboomworkshops en de regeling kosteloze naamswijziging. Vanuit de toen- en nu subsidieregeling zijn 29 initiatieven of projecten uit de stad toegekend. Deze faciliteren activiteiten die bijdragen aan dialoog, kennisuitwisseling en bewustwording op dit thema.

Hoe meten we dat?

Indicatoren	Realisatie 2021	Realisatie 2022	Begroting 2023	Realisatie 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027
Bijstandsvolume statushouders	2.180	3.118		3.334				
Slagingspercentage inburgering								
Omnibusenquête (% acceptatie van diversiteit):								
Seksuele en gender- diversiteit	**87%**	87%		84%				
Culturele diversiteit	75%	73%		73%				
Religieuze diversiteit	75%	73%		75%				
Het is leuk om te wonen in een stad met mensen met verschillende achtergronden	80%	78%		75%				
Wijkprofiel: Zegt géén discriminatie te ervaren in of buiten de eigen woonbuurt	**81%**	80%		83%				
Inclusiviteitsindex (EUR)								
Discriminatiemonitor:								
Aantal meldingen van discriminatie door Rotterdammer bij ADV (over voorval in of buiten Rotterdam)	674	355		301				
Aantal meldingen over voorval dat plaatsvond binnen Rotterdam	240	248		250				
Aantal geregistreerde discriminatie-incidenten bij de politie	470	520		486				

Toelichting indicatoren

- Het slagingspercentage inburgering geldt voor de nieuwe instroom van inburgeraars die volgens de nieuwe wet sinds 2022 onder de regie van gemeenten vallen. Het inburgeringstraject duurt minimaal drie jaar. DUO heeft deze cijfers momenteel nog niet beschikbaar

- De inclusiviteitsindex van de Erasmus Universiteit Rotterdam en het antidiscriminatie agentschap RADAR zijn te vinden op inclusief010.nl. Deze trendontwikkeling, inzichten en website zijn onderdeel van het plan Rotterdam Tegen Racisme wat is ondernomen door gemeente Rotterdam en is gerealiseerd in samenwerking met de Erasmus Universiteit Rotterdam en het anti-discriminatie agentschap RADAR

Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen

Pagina 25

Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen (SDG's)

Hier wordt aangegeven aan welke duurzame ontwikkelingsdoelstellingen dit programma bijdraagt.

Het programma Armoede, schuldhulpverlening, integratie en samenleving draagt bij aan de Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen: 1 Geen armoede, 2 Geen honger, 5 Gendergelijkheid, 10 Ongelijkheid verminderen.

Voor een uitgebreide toelichting zie de paragraaf Sustainable development goals.

Financiën

Pagina 26

Financiën

Overzicht baten en lastenToelichting afwijkingen tov bijgestelde begroting 2023

Overzicht baten en lasten

Overzicht van baten en lasten Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving	Oorspr. Begroting 2023	Bijgestelde Begroting 2023	Realisatie 2023	Afwijking
Baten exclusief reserves	**16.099**	**60.968**	**54.497**	**-6.471**
Bijdragen rijk en medeoverheden	7.280	52.714	28.099	-24.614
Financieringsbaten	240	324	351	27
Overige opbrengsten derden	8.580	7.931	26.046	18.116
Lasten exclusief reserves	**111.150**	**270.150**	**247.473**	**-22.677**
Apparaatslasten	28.603	**41.128**	**41.426**	**298**
Inhuur	763	998	1.249	252

Overige apparaatslasten	646	1.144	769	-375
Personeel	27.194	38.986	39.407	421
Overige verrekeningen	1.022	**1.286**	**3.498**	**2.212**
Overige verrekeningen	1.022	1.286	3.498	2.212
Programmalasten	81.525	**227.736**	**202.550**	**-25.187**
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	23.228	75.430	57.495	-17.935
Kapitaallasten	0	0	65	65
Overige programmalasten	91	1.368	488	-880
Sociale uitkeringen	37.928	131.076	124.540	-6.536
Subsidies en inkomensoverdrachten	20.278	19.863	19.962	99
Saldo voor vpb en reserveringen	**-95.051**	**-209.182**	**-192.976**	**16.206**
Saldo voor reserveringen	**-95.051**	**-209.182**	**-192.976**	**16.206**
Reserves	**208**	**45.203**	**30.424**	**-14.780**
Onttrekking reserves	208	42.108	27.329	-14.780
Toevoeging reserves	0	0	0	0
Vrijval reserves	0	3.095	3.095	0
Saldo	**-94.843**	**-163.979**	**-162.553**	**1.426**

VERGELIJK SALDO

×

Vergelijking begrotingssaldi Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**
Oorspronkelijke begroting 2023	- 94.843	- 93.988	- 93.309	- 93.236	
Eerste herziening 2023 / Voorjaarsnota	- 106.090	- 108.267	- 105.066	- 103.389	- 103.124
Tweede herziening 2023 / Begroting 2024	- 106.529	- 120.046	- 109.442	- 107.827	- 107.638
10-maandsrapportage 2023	- 163.979	- 120.046	- 109.442	- 107.827	- 107.638
Jaarstukken 2023 (realisatie)	- 162.553				

Toelichting afwijkingen tov bijgestelde begroting 2023

Een negatief bedrag (met een – ervoor) is een financiële tegenvaller: de gemeente geeft meer geld uit of er komen minder opbrengsten binnen. Een positief bedrag is een financiële meevaller: de gemeente geeft minder geld uit of er komen meer opbrengsten binnen.

Overzicht afwijkingen programma	Afwijking baten	Afwijking lasten	Afwijking reserves	Afwijking saldo
1. Armoedebestrijding	184	-12.812	-13.842	-846
2. Samenleving	36	-1.787	0	1.823
3. Diverse afwijkingen	-6.691	-8.078	-938	449
Totaal afwijkingen	**-6.471**	**-22.677**	**-14.780**	**1.426**

Het saldo van programma Armoede, Schuldhulpverlening, Inburgering en Samenleving bedraagt € 1,4 mln voordelig. De belangrijkste oorzaken hiervan zijn:

1. Armoedebestrijding
Op diverse regelingen voor Armoedebestrijding zijn kleine over- en onderbestedingen. Per saldo is er sprake van een tekort. Dit komt onder andere doordat er in 2023 meer gebruik is gemaakt van het AOW-tegoed. Er zijn in 2023
aan diverse bestemmingsreserves lagere onttrekkingen gedaan:

- De bestemmingsreserve Energietoeslag, € 8,8 mln lagere onttrekking: Dit komt omdat de inwoners nog tot 2024 de mogelijkheid hebben om Energietoeslag aan te vragen. Deze kosten worden in 2024 gemaakt.

- De bestemmingsreserve Bijzondere bijstand studenten. € 3,2 mln lagere onttrekking: Er waren voor de regeling Energietoeslag studenten minder aanvragen daar waarmee rekening was gehouden. Volgens de motie ‘Niet gaan schuiven met centen, steel niet van studenten’ is afgesproken dat deze middelen worden ingezet voor de doelgroep studenten. Een plan hiervoor wordt uitgewerkt.

- De bestemmingsreserve Armoedebeleid en de bestemmingsreserve Bijzondere bijstand schuldhulpverlening kenden in 2023 een lagere onttrekking van per saldo € 1,8 mln in verband met het verwachte resultaat op het programma.

2. Samenleving
Er is een voordeel ontstaan door vertraging in de uitvoering van het nieuwe beleidsplan Samenleven. Vanwege de inhaalslag die de komende jaren wordt verwacht zal een bestemmingsvoorstel worden ingediend.

3. Diverse afwijkingen
Dit betreft het saldo van diverse afwijkingen op onder andere de onderdelen Schuldhulpverlening, Inburgering, Participatie en Taal. De bestemmingsreserves Inburgering is in 2023 voor € 938.000 minder onttrokken door een lagere inzet op deze activiteit.

Omschrijving, kaders en verbonden partijen

Omschrijving, kaders en verbonden partijen

Omschrijving programmaBeleidskaders, monitoren en regelgevingVerbonden partijen die bijdragen aan het programma

Omschrijving programma

Gelijke kansen voor Rotterdammers in een inclusieve samenleving. Daar zet de gemeente zich voor in. Centraal daarbij staan bestaanszekerheid en gelijkwaardigheid. Dat geldt ook voor bijvoorbeeld nieuwe bewoners en Rotterdammers die moeite hebben met lezen en schrijven. Iedereen moet kansrijk, veilig en gezond kunnen leven.

Beleidskaders, monitoren en regelgeving

- Beleidskader Het beleidskader basisvaardigheden 2023-2026 Rotterdam Vaardig Verder, Beter in taal, rekenen en digitale vaardigheden’
- De Rotterdamse aanpak van armoede ‘Uit de knoop’
- ‘Reset Rotterdam’
- Actieplan ‘Samenleven in één stad’
- Rotterdamse Aanpak Inburgering
- Monitor Inburgering

Verbonden partijen die bijdragen aan het programma

De volgende Verbonden partijen worden ingezet om het doel van het programma te realiseren:

- Er zijn geen verbonden partijen die worden ingezet voor dit programma.

Een uitgebreide toelichting is te vinden in de paragraaf Verbonden partijen.

Verantwoordelijke collegeleden

Verantwoordelijke collegeleden

Wethouder Mohamed-Hoesein

Wethouder Mohamed-Hoesein is verantwoordelijk voor de portefeuille Wethouder Armoedebestrijding, Schuldhulpverlening en Taal.

Beheer van de stad

Pagina 29

Beheer van de stad

Een schone, hele en veilige buitenruimte die de Rotterdammers en haar bezoekers optimaal kunnen benutten, waarbij wijkgestuurd werken, verduurzaming en circulariteit belangrijk zijn. De opgaven van de stad zoals verdichting en klimaatadaptatie worden innovatief aangepakt.

Voortgang 2023
Doel: Schone en circulaire stad
Doel: Veilige en beschikbare buitenruimte
Doel: Prettige leefomgeving
Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen
Projecten
Financiën
Omschrijving, kaders en verbonden partijen
Verantwoordelijke collegeleden

Voortgang 2023

Pagina 30

Voortgang 2023

Verminderen naastplaatsingen en zwerfafval

We verminderen zwerfafval en plaatsingen van vuilnis naast afvalcontainers (hierna: naastplaatsingen) in de 20 wijken die het slechtst scoren. Doel in de huidige collegeperiode is een stijging van de CROW-score op plaatsingen naast containers en zwerfafval met gemiddeld 5 procentpunt. De CROW-methode is ontwikkeld om de kwaliteit van de openbare ruimte te meten, waarbij wordt gekeken naar onkruid, zwerfafval, onderhoud groen en verharding, en zo meer. Bijna alle gemeenten gebruiken deze methode.

Realisatie 2022: 79,77% **niveau B of hoger**

Begroting 2023: 81,5% niveau B of hoger

Realisatie 2023: 82,49% niveau B of hoger

De realisatie van het schoonniveau in 2023 wijkt in positieve zin af van de begroting. Na vaststelling van de nota SamenSchoonR in 2023, is er direct gestart met de uitvoering. Met positief resultaat. Er zijn nog steeds aanzienlijke verschillen tussen de wijken. De uiteenlopende scores benadrukken het belang van een wijkgerichte aanpak, die nu wordt uitgevoerd.

De NietRNaast-aanpak heeft tot doel plaatsing van afval naast containers te verminderen. De aanpak is in 2023 voortgezet en moet ook het zwerfafval in de stad verminderen. Naast de handhavers van Toezicht en Handhaving zijn twintig reinigers in 2023 opgeleid tot controleur huisafval, zodat ze zelf boetes kunnen uitschrijven. In 2023 zijn in totaal 2.891 bestuurlijke- en 142 strafrechtelijke boetes voor dit delict uitgeschreven. Analyses van de registraties leiden tot verdere verbetering van het werkproces. Door de invoering van NietRNaast is er ten opzichte van 2022 1,47% minder afval naast containers gezet. Kijkend naar naastplaatsingen en zwerfafval samen is de gemiddelde verbetering 2,72%: van 79,77% in 2022 naar 82,49% in 2023. De inzet op het tegengaan van zwerfafval en naastplaatsingen wordt de komende jaren onverminderd voortgezet.

Ook vermeldenswaardig is de Aanpak zwerfafval in de Rotterdamse wateren. In 2023 is met de Marien Litter-aanpak ingezet op minder zwerfafval in het water. Om dit te realiseren wordt nauw samengewerkt met de bewonersinitiatieven in de stad, en met professionele partners als het Hoogheemraadschap, Rijkswaterstaat en het Havenbedrijf Rotterdam.

Beeldkwaliteit Schoon

90% van de geschouwde buitenruimte scoort B op de CROW-beeldmeetlatten voor Schoon
Realisatie 2022: 91%
Begroting 2023: 90%
Realisatie 2023: 90,45%

Er is sprake van een lichte daling van 0,5% op de score ten opzichte van 2022 waarin het percentage nog lag op 91%.

Pop-up Milieuparken

We realiseren jaarlijks minimaal 100 pop-up-milieuparken

Realisatie 2022: **85 pop-up milieuparken**

Realisatie 2023: **120 pop-up milieuparken**

De doelstelling is in 2023 ruimschoots behaald.

Bruggen

Na inspectie van de Parkhavenbrug is besloten aan deze brug eenzelfde reparatie uit te voeren als bij de Coolhavenbrug. De Parkhavenbrug is sinds oktober 2023 weer in gebruik. Dat was later dan gepland, mede door de vertraagde levertijden van onderdelen.

Biodiversiteit

Op 12 oktober 2023 heeft de gemeenteraad ingestemd met het Biodiversiteitskader en de uitvoeringsagenda 2023-2027. Daarin zijn tot 2030 ambitieuze doelen vastgesteld. Om de uitvoering van het biodiversiteitskader te ondersteunen, is de toolbox Natuur inclusief gelanceerd. Deze toolbox biedt praktische acties voor het verbeteren van de biodiversiteit.

Als onderdeel van de Groenagenda is in 2023 al 13,9 hectare bijenlandschap gerealiseerd. Dit is mogelijk gemaakt door minder maaien en de overgang van bestaande begroeiing naar grasvegetatie. Het doel is om in vier jaar tijd 40 hectare bijenlandschap te bereiken.

Led-transitie

Het led-transitieproject loopt sinds 2020 en duurt tot en met 2025. Het gaat om de vervanging van 90.000 armaturen. Inmiddels zijn er in totaal 66.000 armaturen vervangen. Voor 2023 zijn er 7.000 armaturen vervangen. Voor 2024 is de planning dat de volgende circa 7.000 armaturen worden vervangen; dat zijn vooral grondspots en specials.

Financiële afwijkingen t.o.v. de bijgestelde Begroting 2023 Beheer van de stad (x 1.000)	**- € 2.837**
Baten afvalstoffenheffing	€ 600
Aanpak zwerfaval en naastplaatsingen	- € 780
Inzameling en verwerking van afval	- € 4.304
Diverse afwijkingen	€ 1.005
Vennootschapsbelasting	€ 643

Een negatief bedrag (met een – ervoor) is een financiële tegenvaller: de gemeente geeft meer geld uit of er komen minder opbrengsten binnen. Een positief bedrag is een financiële meevaller: de gemeente geeft minder geld uit of er komen meer opbrengsten binnen.

Voor een uitgebreide toelichting zie het blokje Financiën onder dit programma

Doel: Schone en circulaire stad

Pagina 31

Doel: Schone en circulaire stad

Wat willen we bereiken?Wat gaan we daarvoor doen?Wat hebben we in 2023 bereikt en gedaan?Hoe meten we dat?Toelichting indicatoren

Wat willen we bereiken?

In 2050 moet Rotterdam een stad zijn zonder afval. Om dat te bereiken moet de totale hoeveelheid afval afnemen en moeten Rotterdammers het huishoudelijk afval nog beter scheiden. In de Grondstoffennota staan de maatregelen om dit te stimuleren.

Rotterdammers willen een zichtbaar schonere stad. De stad ligt er voor het oog schoon bij en Rotterdammers waarderen het schoonniveau van de buitenruimte positief. De overlast door plaagdieren, zoals ratten, houden we onder controle door een gebiedsgerichte aanpak. Rotterdam is daarnaast op weg naar een afvalvrije en grondstoffenrijke samenleving. Daarbij maken we stapsgewijs de omschakeling van een lineaire naar een circulaire economie. Rotterdam Circulair draagt bij aan de overgang naar een groener, duurzamer, veerkrachtiger, gezonder en schoner Rotterdam.

Met het oog op het klimaat en de volksgezondheid is het gehele gemeentelijke wagenpark in 2030 zonder uitstoot.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We verminderen naastplaatsingen met gemiddeld 5 procentpunt (collegetarget) in de 20 wijken die volgens de CROW-methodiek het slechtst scoren. Dit doen we o.a. door de inzet van integrale NietRnaast-teams en door vaker en strenger te handhaven. Een deel van de reinigingsmedewerkers is opgeleid tot toezichthouder. Zij kunnen nu optreden tegen afval naast de container. We maken meer gebruik van technieken die het gedrag beïnvloeden rondom wijkcontainers (nudging) en we experimenten met digitale middelen om vuil beter te herkennen; dit leidt tot efficiënter ophalen van het vuil.
- We stellen de Rotterdammers in staat om op een eenvoudige en verantwoorde manier afval te scheiden.
  - Ruimere openingstijden van een deel van de milieuparken.
  - Minimaal 100 pop-up-milieuparken per jaar in de verschillende wijken zodat Rotterdammers hun grofvuil makkelijker kunnen wegbrengen.
- We stimuleren circulair hergebruik door in te zetten op refuse, repair, reuse, recycling en afvalscheiding. Dit doen we in kleinschalige projecten met bewoners.
- Voortzetting van de aanpak van zwerfafval en reiniging van de buitenruimte. Dat gebeurt op een gemiddelde van 90% B-schoonniveau volgens de CROW-methodiek.
  - We zetten de reinigingsteams vaker in, stadsbreed en ook in het weekend.
  - Deze zogenaamde ‘runners’ gaan elke dag ‘s ochtends vroeg de wijk in om, los van meldingen buitenruimte (MSB), naastplaatsingen weg te halen.
  - We zetten bij de in- en uitgangen van parken en stranden op piekmomenten grote containers neer.
  - Tegengaan van ongedierteoverlast op straat. Er komen afspraken met restaurants en de markten om te voorkomen dat etensresten op straat belanden.

    - We investeren in zogenaamde ‘Zakken-vullen’-acties. Bewoners en schoolkinderen ruimen zwerfvuil op voor een kleine tegenprestatie (koffie, voucher van de lokale supermarkt, etc.).
- Vergroting van de bewustwording van en kennis over dierenwelzijn. Voortzetting van de acties uit de Nota dierenwelzijn 2019-2022 en het opstellen van een geactualiseerde nota. Daarbij zetten we in op gecombineerde acties in overlappende beleidsvelden, zoals biodiversiteit, groenbeheer, plaagdierbeheersing en evenementen.
- Gebiedsgerichte inzet van plaagdierbeheersing vanaf 2023. Dat gebeurt samen met alle functionarissen die onmisbaar zijn in de aanpak van rattenoverlast. De plaagdierbeheersers krijgen steeds meer een adviserende rol en zijn aanspreekpunt in hun wijk voor alle betrokken partners. Bestrijding is nog steeds een onderdeel van de aanpak, maar preventie en omgevingsmanagement staan bovenaan.
- We streven ernaar dat bewoners de ruimte in de stad als schoon ervaren. De neerwaartse trend van de schoonbeleving uit het Wijkprofiel buigen we om. De subjectieve score op de buitenruimte is gedaald van 96 in 2018 naar 88 in 2022. Dit is gedaan door uitvoering van de genoemde acties en van de interventies uit de Nota SamenschoonR.
- De personenwagens in het wagenpark van de gemeente zijn in 2023 volledig emissieloos. De lichte bedrijfsvoertuigen zijn dat in 2025 en het zware segment, machines en gereedschappen in 2030. Daarbij zijn er twee randvoorwaarden:
    - Het emissieloos rijden moet aansluiten bij de bedrijfsprocessen;
    - Er moeten voldoende laadvoorzieningen en vulpunten voorhanden zijn.
- Rotterdam Circulair maakt onderdeel uit van een grotere overstap waaraan breder binnen de gemeente gewerkt wordt. Meer toelichting daarop is te lezen in de paragraaf 'Klimaat' binnen deze begroting. De paragraaf gaat in op de bijdrage van de transitie naar een circulaire economie:
    - Groener en duurzamer Rotterdam.
    - Betaalbaarder en economisch veerkrachtiger Rotterdam.
    - Gezonder en schoner Rotterdam.

Wat hebben we in 2023 bereikt en gedaan?

Uitrol groente, fruit, etensresten (gfe) hoogbouw

In 2023 is vooral gefocust op het oplossen van storingsproblemen met de wijkcontainers. Daarnaast is de plaatsing van verbeterde gfe-wijkcontainers voorbereid. Eind 2023 konden gfe-wijkcontainers weer geplaatst worden. In de wijk De Esch zijn 37 containers geplaatst voor 2.749 huishoudens.

Wijkgerichte dienstverlening

- We realiseerden 120 pop-up-milieuparken in 2023
- De openingstijden van de milieuparken zijn blijvend verruimd.
- De pilot met betrekking tot het lenen van bakfietsen en aanhangwagens heeft een structureel karakter gekregen. We onderzoeken of er in 2024 meer uitgifteplaatsen bij kunnen komen.
- We experimenteerden met een proef waarbij matrassen aan huis worden ingezameld zonder dat de matrassen bij het overige grofvuil belanden. Daardoor kunnen ze gerecycled worden in plaats van verbrand. De proef loopt nog door in de eerste helft van 2024, waarna een evaluatie zal plaatsvinden.

Participatie en educatie

In 2023 hebben 1.470 bewoners een container geadopteerd. Dat is een toename van 102 ten opzichte van 2022. Via Goedbezig vroegen 629 Rotterdammers een schoonmaakpakket aan om in hun omgeving zwerfafval op te ruimen. De proef met een knijperkast is in 2023 uitgebreid met nog eens twee kasten. Bezien wordt of verdere uitbreiding wenselijk en mogelijk is. De kast met afvalknijpers en afvalzakken dient vooral een sociaal doel en zorgde ervoor dat de wijkconciërge meer contacten kreeg in de wijk.

Voor de educatie ontwikkelde de gemeente een menukaart met een lesaanbod voor scholen. Op de menukaart staan 14 activiteiten voor circulariteit, voorkoming van zwerfafval en scheiding van afval. In 2023 zijn gastdocenten ingezet op scholen. Dit gebeurde in 74 klassen op het primair onderwijs, 18 keer in op het voortgezet onderwijs, en 17 keer in klassen van het speciaal onderwijs. Op Hogeschool InHolland (hbo) is een voorstelling over zwerfafval gespeeld. In 2023 is een onderzoek gestart naar het bereiken van mbo-studenten. In 2024 wordt dit in de praktijk gebracht. In de wijk hebben we 23 activiteiten georganiseerd met verschillende externe organisaties. Zo zijn we meerdere keren aangesloten bij wijkacties met bijvoorbeeld een theaterstuk. Ook zijn we gestart met voorlichting in buurthuizen waar Wmo-radar, NLtraining en Alsare actief zijn.

Aanpak marien zwerfafval

De volgende doelen zijn in 2023 bereikt:

- Aanbesteding voor vangsysteem in Keilehaven succesvol afgerond.
- De Rotte Plasticvrij uitgebreid met ambassadeurs die hier schoonmaken.
- KleanUpKlup is uitgebreid met een elektrische boot en sups.
- Aantal horeca en evenementen zijn aangehaakt bij de bronaanpak van plastic d.m.v. een retourbekersysteem.
- De Community of practise Plastic is geformaliseerd en geprofessionaliseerd in samenwerking met Havenbedrijf Rotterdam, Rijkswaterstaat en Hogeschool Rotterdam

Aanpak plaagdieren en dierenwelzijn

In 2023 is de communicatie over het voederverbod doorgezet. Bij alle communicatie en handhaving wordt de relatie tussen voedsel op straat en rattenoverlast benadrukt. Er wordt gebruik gemaakt van milkpaints en flyers en regelmatig van filmpjes met uitleg dat de in het wild levende dieren geen extra voedsel nodig hebben. Er is inmiddels in iedere wijk een vaste medewerker voor plaagdierbeheersing. Het aantal meldingen van rattenoverlast is in 2023 licht gedaald.

De vernieuwde nota dierenwelzijn 2023-2026 is eind 2023 aangeboden aan de gemeenteraad voor bespreking en vaststelling. Succesvolle bestaande acties zijn gecontinueerd, zoals de chip- je-kat-actie, en er zijn nieuwe acties voor de komende jaren opgenomen. In 2023 is gestart met het voorbereiden van een educatief rattenverblijf bij een kinderboerderij.

Zero- emissionvoertuigen

De gemeente wil in 2030 een emissieloos wagenpark; het programma ‘verduurzaming gemeentelijk wagenpark is volop in uitvoering. Per 1 januari 2024 waren de gemeentelijke personenwagens voor 100%*, de lichte bedrijfsvoertuigen voor 57% en de zware bedrijfsvoertuigen voor 17% verduurzaamd. De doelstellingen liggen op

schema. Dit is ook van belang in verband met de invoering van de Zero Emissie zone Stadslogistiek per 1 januari 2025.

***Er dienen nog enkele hybride voertuigen vervangen te worden**

Daar hebben we in 2023 het volgende voor gedaan:

- Vervangen personenwagens, op enkele hybride voertuigen na. Daarmee is de doelstelling behaald.
- Vervangen van lichte bedrijfsvoertuigen: van 35% in 2022 naar 57% in 2023. We liggen op schema m.b.t. de doelstelling emmissieloos eind 2025.
- Vervangen van een aantal zware bedrijfsvoertuigen: van 9% in 2022 naar 17% in 2023. Doelstelling is eind 2030 volledig emissieloos. De uitvoering ligt nog op schema maar er zijn zeker uitdagingen bij het zwaarste segment, zoals bijvoorbeeld een kolkenzuiger of een sondeerwagen.
- Kleine gereedschappen en werktuigdragers zijn allen vrij van uitstoot; de zwaardere machines volgen in de komende jaren. De doelstelling is eind 2030 emissieloos. De uitvoering van deze doelstelling ligt op schema: 65% over het totaal.
- In 2023 is daarnaast hard gewerkt aan het inzichtelijk maken van alle voertuigen in relatie tot de Zero Emissie zone voor Stadslogistiek. Het aantal bestelbussen en vrachtwagens dat verduurzaamd moet worden voor januari 2025 is in beeld gebracht, evenals het aantal ontheffingen door een langere levertijd of doordat emissieloze wagens nog niet verkrijgbaar waren en vrijstellingen.
- Organisatiebreed deelvervoer voor dienstauto's is uitgerold.

Hoe meten we dat?

Indicator	Realisatie 2021	Begroting 2022	Realisatie 2022	Begroting 2023	Realisatie 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027
Collegetarget verminderen naastplaatsingen en zwerfafval: Gemiddeld 5 procentpunt stijging 20 slechtst scorende wijken naastplaatsingen en zwerfafval	**Nvt**	**80,25% niveau B of hoger**	79,77% niveau B of hoger	81,5% niveau B of hoger	**82,49% niveau B of hoger**	82,75% niveau B of hoger	84% niveau B of hoger	84% niveau B of hoger	
Restafval per inwoner per jaar	**281 kg**	**249 kg**	**264 kg**	**zie toelichting**	**260 kg**	**zie toelichting**	**zie toelichting**	**240 kg**	
Schoon CROW-indicator norm: 90% niveau B	**behaald**	**90%**	**91% B**	**90%B**	**90,45%B**	**90%B**	**90%B**		
100 pop-up milieuparken	Nvt	100	88	100	**120**	100	100		

Toelichting indicatoren

Naastplaatsingen en zwerfafval

Om te meten of het collegetarget op naastplaatsingen en zwerfafval is behaald, gebruiken we de:

- Standaard beeldmeetlat bijgeplaatst afval rondom containers;
- Meetmethoden uit de landelijke CROW Kwaliteitscatalogus Openbare Ruimte.

De realisatie is het gemiddelde van de scores op naastplaatsingen en zwerfafval. Aan beide wordt een even zwaar gewicht toegekend. De 20 slechtst scorende wijken zijn gebaseerd op basis van hun scores over 2021.

Op dit gecombineerde target zetten we kleine stappen vooruit. Het percentage in de tabel ligt een procentpunt hoger dan in de begroting. De interventies in de Nota SamenschoonR 2023 - 2026 zijn nog niet allemaal gestart. De verwachting is dat deze interventies in de buitenruimte de resultaten positief beïnvloeden. Dit geldt ook voor het effect van wijkgerichte maatregelen, zoals extra publieksvoorlichting, meer knijperkasten, werving van meer containeradoptanten, promotie van het gebruik van schoonmaakpakketten, ‘Zakken-vullen’-acties, enzovoorts.

Restafval per inwoner

Het huishoudelijk restafval is het totaal aan ongescheiden fijn en grof restafval per inwoner per jaar. De streefwaarde voor 2026 is opgenomen in de Grondstoffennota 2023-2026. Deze was gesteld op 249 kg. Op basis van de motie ‘Een target waar je je best voor moet doen’ is de streefwaarde bijgesteld naar 240 kg restafval per inwoner in 2026. Er zijn voor deze indicator geen tussentijdse doelstellingen vastgesteld. De realisatie voor 2022 was 264 kg en in 2023 was dit 260 kg. Daarvan is 239 kg restafval en 20 kg grofvuil. Een uitgebreide toelichting op de hoeveelheid en samenstelling van het restafval nemen we op in de Voortgangsrapportage Grondstoffennota van eind eerste kwartaal 2024.

Voor 2024 en 2025 is een flinke inzet nodig op het gescheiden inzamelen van gfe (groente, fruit, etensresten) om het target in 2026 te behalen. Ook op het gescheiden inzamelen van materialen als glas, papier, karton en textiel valt nog winst te behalen.

Beeldkwaliteit Schoon

Sinds 2019 gebruikt de gemeente Rotterdam de landelijke CROW Beeldsystematiek om de kwaliteit van de openbare buitenruimte te monitoren. Voor ‘schoon’ meten we volgens de standaardset beeldmeetlatten en meetmethoden uit de landelijke CROW Kwaliteitscatalogus Openbare Ruimte. We sluiten ook zo veel mogelijk bij deze landelijke standaard aan als we meetlocaties bepalen en gebieden indelen.

In 2023 hebben we de target behaald, met een resultaat van 90,45% niveau B, hoewel de score 0,5% lager uitvalt dan in 2022.

Pop up milieuparken

Het doel is om jaarlijks in elk geval 100 pop-up milieuparken te organiseren. In 2023 is dit target behaald, met 120 pop-up milieuparken. De doelstelling voor 2024 is weer minimaal 100 pop-up milieuparken.

Doel: Veilige en beschikbare buitenruimte

Wat willen we bereiken?Wat gaan we daarvoor doen?Wat hebben we in 2023 bereikt en gedaan?Hoe meten we dat?Toelichting indicatoren

Wat willen we bereiken?

Een buitenruimte die veilig is en waarvan bewoners gebruik kunnen maken. Bewoners zijn tevreden over het beheer en onderhoud van de openbare ruimte.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We stellen eens per 4 jaar een nota vervangingsinvesteringen en een nota onderhoud kapitaalgoederen op. Eens per 5 jaar schrijven we het gemeentelijk rioleringsplan (GRP).
- Tijdige uitvoering van vervangingsonderhoud op basis van de vastgestelde nota's en het GRP. Hierbij nemen we de thema's circulair, duurzaamheid, biodiversiteit, klimaatadaptatie en participatie zoveel mogelijk mee. Hierdoor is er geen sprake van achterstallig onderhoud.
- We onderhouden ons gebied aan groen op een gemiddelde beeldkwaliteit van 90%. Onze verharding onderhouden we met een technische kwaliteit van 85%. We gebruiken hiervoor de normen van de CROW-methodiek.
- In 4 jaar realiseert Rotterdam 40 hectare bijenlandschap. Hiermee voegen we bijna 10% areaal toe aan het bestaande bloem- en kruidenrijk graslandschap in de stad.
- We voeren het dagelijks beheer uit van de buitenruimte en doen periodieke inspecties.
- Ontplofbare oorlogsresten brengen we in kaart. Waar deze een gevaar vormen, worden ze geruimd. Hierdoor voorkomen we toevallige vondsten van oorlogsresten.

Wat hebben we in 2023 bereikt en gedaan?

- In 2023 is de nieuwe nota onderhoud kapitaalgoederen (2023-2026) vastgesteld door het College. Behandeling in de Raad vindt plaats in voorjaar 2024.
- In 2023 is het Programmakader Rotterdams Weerwoord 2030 vastgesteld, en de bijbehorende uitvoeringsagenda Rotterdams Weerwoord is aangeboden aan de gemeenteraad. In deze documenten worden de benodigde inspanningen beschreven om Rotterdam aan te passen aan de effecten van klimaatverandering. Het grootste deel van de maatregelen uit de uitvoeringsagenda wordt uitgevoerd door deze te integreren in lopende trajecten, zoals onderhoudsprojecten in de buitenruimte of het Integraal Huisvestingsplan voor scholen. Jaarlijks wordt de gemeenteraad geïnformeerd over de voortgang van dit programma, samen met de voortgang van het Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP).
- Voor verdere resultaten zie toelichting indicatoren hieronder.

Hoe meten we dat?

Indicatoren	Begroting 2023	Realisatie 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027
Beschikbaarheid van de vitale infrastructuur op bruggen en tunnels bedraagt minimaal 95% (Erasmusbrug).	**Minimaal 95%**	97,25%	Minimaal 95%	Minimaal 95%	Minimaal 95%	
Straatverlichting werkt voor minimaal 95% (conform landelijke norm).	**Minimaal 95%**	96%	**Minimaal 95%**	**Minimaal 95%**	**Minimaal 95%**	
Onderhoud groen heeft een gemiddelde beeldkwaliteit van 90% B.	Gemiddelde beeldkwaliteit 90% B	87 %	Gemiddelde beeldkwaliteit 90% B	Gemiddelde beeldkwaliteit 90% B	Gemiddelde beeldkwaliteit 90% B	
Onderhoud verharding heeft een gemiddelde technische kwaliteit van 85% B.	Gemiddelde technische kwaliteit 85% B	85%	Gemiddelde technische kwaliteit 85% B	Gemiddelde technische kwaliteit 85% B	Gemiddelde technische kwaliteit 85% B	
Aantal hectare bijenlandschap toegevoegd.		13,9			40	

Toelichting indicatoren

Beschikbaarheid van de vitale infrastructuur op bruggen

De beschikbaarheid van de Erasmusbrug voor heel 2023 voldoet aan de gestelde 95%. Echter de brug is bijna 30 jaar oud en vraagt de komende jaren groot onderhoud. Zo wordt in 2024 de conservering van de brug hersteld en is ook de hydrauliek op termijn aan vervanging en revisie toe. Dit geldt voor meerdere bruggen in Rotterdam. Daarom wordt gewerkt aan het grootschalig bruggenprogramma ‘Open/ Dicht’ om de beweegbare bruggen en sluizen de komende jaren van het benodigde onderhoud te kunnen voorzien

Straatverlichting

De landelijke norm voor straatverlichting is minimaal 95%. In Rotterdam werkt de straatverlichting 96%. In 2023 waren er meer storingen veroorzaakt door kabelstoringen bij de netbeheerder.

Onderhoud groen

Rotterdam hanteert de CROW-richtlijn om de beeldkwaliteit van het groen in de buitenruimte te meten, met als ambitie minimaal 90% van het areaal aan niveau B te laten voldoen. Hoewel het ambitieniveau van 90% B in 2023 niet is behaald, met een resultaat van 87%, was dit vooral te wijten aan lagere scores voor gras en beplanting, voornamelijk in het vierde kwartaal van 2023. Schommelingen in groeiomstandigheden, zoals een bijzonder nat najaar en hitte en droogte in het tweede en derde kwartaal, hebben ook bijgedragen aan deze resultaten. Ondanks deze uitdagingen blijven onze ambities hoog. Het natuurlijker beheren van het groen, gericht

op het bevorderen van biodiversiteit, kan leiden tot een iets minder strak onderhoudsbeeld volgens de CROW-meetsystematiek. Om deze ambities te verenigen, is in 2023 een overleg gestart met het kennisinstituut CROW

Onderhoud verharding

De technische kwaliteit van de verhardingen scoort over de hele stad 85% niveau B of beter. In 2023 is stil asfalt aangelegd op de Maasboulevard. Voor Koningsdag 2023 zijn er veel onderhoudswerkzaamheden uitgevoerd langs de route die het koningspaar aflegde.

De hoofd en verzamelwegen scoren gemiddeld 87,5% kwaliteit B en hoger. Daarmee voldoet Rotterdam in 2023 aan het afgesproken kwaliteitsniveau.

Aantal hectare bijenlandschap

In het coalitieakkoord is afgesproken in 4 jaar 40 hectare bijenlandschap te realiseren. Onderdeel van de Groenagenda is de uitbreiding van het bijenlandschap in 2023. Dat gebeurde door minder vaak te maaien en de bestaande vegetatie om te vormen naar grasvegetatie. Er is 13,9 hectare gerealiseerd. De uitbreiding krijgt in 2024 een vervolg.

Doel: Prettige leefomgeving

Pagina 33

Doel: Prettige leefomgeving

Wat willen we bereiken?Wat gaan we daarvoor doen?Wat hebben we in 2023 bereikt en gedaan?Hoe meten we dat?Toelichting indicatoren

Wat willen we bereiken?

Een mooie, diverse en uitnodigende openbare ruimte met een goed gespreid en toegankelijk recreatief aanbod.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Realisatie van 50 aansprekende projecten voor klimaatadaptatie in de openbare buitenruimte waarbij we onder andere groen en bomen toevoegen, en buffers voor regenwater aanleggen. Hiermee beperken we hittestress, droogte en regenwateroverlast. De projecten worden waar mogelijk gekoppeld aan het rioolvervangingsprogramma.
- Groot onderhoud aan en vervangingen van areaal wordt zoveel mogelijk gecombineerd en integraal uitgevoerd om de overlast tot een minimum te beperken.

- Bij vervangingsprojecten op speel- en sportplekken en recreatiegebieden wordt, ingezet op een meer divers aanbod voor meerdere doelgroepen. Hierbij realiseren we meer publieke sportvoorzieningen in de buitenruimte waar Rotterdammers gratis kunnen sporten.
- We realiseren jaarlijks 10 extra watertappunten en 50 extra bankjes.
- We investeren in de toegankelijkheid van de openbare ruimte voor mindervalide Rotterdammers. Dit doen we door jaarlijks slechttoegankelijke plekken in de buitenruimte aan te pakken.

Wat hebben we in 2023 bereikt en gedaan?

In Oud-Charlois zijn de negen sportvoorzieningen opnieuw ingericht. Dit gebeurde aan de hand van participatiemethodes zowel fysiek als digitaal. Daarnaast zijn er nieuwe sportvoorzieningen gerealiseerd zoals het Pumptrack Overschie, freerun en callisthenics in Pernis en Nesselande, en een sportautomaat in het Kralingsebos voor de uitleen van sportmaterialen. In het Roel Langerakpark en de Rilland Bathstraat is een modulaire sportvloer aangelegd voor een betere gebruikservaring. Er zijn proeven gestart met natuurlijke valdempende ondergronden; zoals een ondergrond van kurk bij het Koevordermeer en een ondergrond van perzikpitten bij Melchior Bolstrapad.

Hoe meten we dat?

Indicatoren	Begroting 2023	Realisatie 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027
Het realiseren van 50 klimaatadaptieve projecten	5	2	15	30	50	
Aantal extra geplaatste bankjes	50	77	50	50	50	
Aantal extra geplaatste watertappunten	10	10	10	10	10	

Toelichting indicatoren

Het realiseren van 50 klimaat adaptieve projecten

We maken wijken groener, klimaatadaptiever en meer biodivers door extra groen en waterbergingen toe te voegen aan lopende buitenruimteprojecten (zoals rioleringsprojecten). Het doel is om in deze collegeperiode 50 projecten groener, klimaatadaptiever en meer biodivers uit te voeren. In 2023 zijn twee projecten in uitvoering gegaan. Momenteel bevinden zich 24 andere projecten in verschillende stadia van voorbereiding. Daarnaast zijn twee pleinen succesvol aangelegd.

Aantal extra geplaatste bankjes en watertappunten

In 2023 zijn 116 nieuwe zitelementen geplaatst, waarvan 39 volledig toegankelijk met rug- en armleuningen. Het totale aantal banken is met 39 afgenomen, van 9739 naar 9700. Deze afname komt door het gebruik van betonbanden als zitelementen en de verwijdering van banken door overlast, waaronder die op tijdelijke bouwlocaties.

In 2023 zijn 10 extra watertappunten geplaatst.

Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen

Pagina 34

Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen (SDG's)

Hier wordt aangegeven aan welke duurzame ontwikkelingsdoelstellingen dit programma bijdraagt.

Het programma Beheer van de stad draagt bij aan Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen: 6. Schoon water en sanitiair , 9. Industrie, innovatie en infrastructuur, 12. Verantwoorde consumptie en productie, 13. Klimaatactie, 14. Leven in het water en 15. Leven op het land.

Voor een uitgebreide toelichting zie de paragraaf Sustainable development goals.

Projecten

Pagina 35

Projecten

Lichtmastvervanging projectVervoer en Materieel 2023-2026Waste management systeemGemeentelijk rioleringsplan 2021-2025CO² reductie door versnelde ombouw straatverlichting naar led

Lichtmastvervanging project

Het vervangingsprogramma van lantaarnpalen verloopt volgens planning. Dit jaar worden de lichtmasten vervangen die een verhoogd risico hebben. Er is in april 2023 gestart met het vervangen van lichtmasten per gebied. Het gaat om de lichtmasten uit de jaren ’70 en ’80. Door inflatie, materiaal schaarste en capaciteitsgebrek bij aannemers zijn er hogere kosten dan waarmee rekening is gehouden. Dit is een punt van aandacht. Het project lichtmastenprogramma wordt, naast andere zaken, bekostigd uit het investeringskrediet Assetgroep openbare verlichting 2023-2026.

x € 1.000

Gevoteerd krediet	Realisatie t/m 2022	Raming 2023	Realisatie 2023	Afwijking Realisatie - Raming 2023	Restant krediet
14.930	0	3.476	3.979	503	10.951

Vervoer en Materieel 2023-2026

Dit project betreft de jaarlijkse investering van € 26,0 mln voor de aanschaf van (duurzame) bedrijfsvoertuigen. In 2023 is € 22,7 mln gerealiseerd.

In aanvulling op het investeringskrediet van Vervoer & Materieel zijn voor 2023, 2024 en 2025 ook middelen beschikbaar gesteld uit het Duurzaamheidstransitiebudget (DTB) respectievelijk € 5,3 mln, € 7,2 mln en € 3,8 mln om de hogere lasten van duurzame bedrijfswagens af te dekken. In 2023 zijn een aantal lichte en zware zero emissie bedrijfsvoertuigen besteld waarvan de hogere lasten ten laste van het DTB-budget komen. Op termijn zullen de hogere lasten in de diverse begrotingen landen.

x € 1.000

Gevoteerd krediet	Realisatie t/m 2022	Raming 2023	Realisatie 2023	Afwijking Realisatie - Raming 2023	Restant krediet
104.000	0	28.650	22.702	-5.948	81.298

Waste management systeem

Het doel van het project Waste-management is om het basisregistratiesysteem AfvalRIS in te voeren voor inzameling en hergebruik. Het basisregistratiesysteem houdt alle aanmeldingen bij van grofvuil, wit-en bruingoed en snoeiafval om dit via een uitgekiende route dagelijks in te zamelen. Daarnaast ligt er in het basisregistratiesysteem vast van welke inzamelmiddelen de Rotterdammer gebruik mag maken om het afval aan te bieden, bijvoorbeeld 240 liter container gft. We plannen de chauffeurs en voertuigen op de routes om het afval in te zamelen, de gewogen gewichten van de eindverwerker te registreren en zo te zorgen voor een sluitende afvalstoffenregistratie. AfvalRIS vermindert het aantal handelingen binnen inzameling en hergebruik. Het slaat bovendien de gegevens in één systeem op en verbetert de digitalisering en automatisering van werkprocessen.

x € 1.000

Gevoteerd krediet	Realisatie t/m 2022	Raming 2023	Realisatie 2023	Afwijking Realisatie - Raming 2023	Restant krediet
2.038	1.915	0	0	0	123

Gemeentelijk rioleringsplan 2021-2025

Gemeentelijk rioleringsplan 2021-2025

Het Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP) biedt een overzicht van ontwikkelingen in het watersysteem van Rotterdam. Dit systeem is een samenhangend geheel van het rioolstelsel, de buitenruimte en het oppervlaktewatersysteem. Het onderhoud en beheer van dit systeem betaalt de gemeente uit de exploitatiemiddelen. Vervanging en renovatie van dit systeem betaalt de gemeente uit het investeringskrediet Gemeentelijk Rioleringsplan 2021-2025 en het krediet Gemeentelijk Rioleringsplan 2021-2025. Het streven is om in 5 jaar tijd 200 km riool te vervangen. De laatste jaren bleek het lastig om dit waar te maken. Het integraal

oppakken van rioolwerkzaamheden met andere onderhoudsprojecten vraagt meer voorbereidingstijd. Hierbij speelt de energie- en klimaattransitie een rol. In 2023 zijn we uitgekomen op 33,1 kilometer vervanging.

Klimaatcoaching private ruimte

In 2023 ligt het zwaartepunt op het betrekken van bewoners en eigenaren van de private ruimte bij de uitvoering van weg- en rioolvervangingsprojecten. Een goede combinatie van groen en water vergroot de ‘sponswerking’ van de stad, de biodiversiteit en de leefbaarheid. Het is een taak voor de gemeente, en van private partijen, om de stad als geheel voor te bereiden op een extremer klimaat. Onder de noemer ‘klimaatcoaching private ruimte’ kijken we naar mogelijke inzet van een tuincoach, afkoppelcoach en klimaatcoördinator.

x € 1.000

Gevoteerd krediet	Realisatie t/m 2022	Raming 2023	Realisatie 2023	Afwijking Realisatie - Raming 2023	Restant krediet
98.512	23.920	26.597	17.540	-9.057	57.052
218.193	68.667	53.233	41.494	-11.739	108.032

CO^2 reductie door versnelde ombouw straatverlichting naar led

De gemeente streeft naar zuinige en duurzame openbare verlichting. Daarom gaat de straatverlichting volledig over op led. Er komt een nieuw telemanagementsysteem. Dit systeem stelt de gemeente in staat om storingen zo snel te signaleren, dat hierbij geen burgermelding meer nodig is. Met de overgang naar led wordt ca. 30% energie bespaard ten opzichte van het huidige verbruik. Hiermee leveren we een bijdrage aan de energietransitie. De vervanging doen we in stappen, wijk voor wijk.

Voortgang

Het led-transitieproject loopt sinds 2020 en duurt tot en met 2025, waarbij 90.000 armaturen worden vervangen. Inmiddels zijn er in 66.000 armaturen vervangen.

In 2023 zijn er 7.000 armaturen vervangen. Voor 2024 zijn er ook nog 7.000 armaturen te vervangen, vooral grondspots en specials in led. Eind 2024 moeten de meeste armaturen in de wijk en langs de hoofd- en verzamelwegen zijn omgezet naar led-armaturen.

Het jaar 2025 is gereserveerd voor de restpunten, de uitloop van specials en spots, en voor het aanlichten van kunstwerken die meer aandacht vragen voor de led verlichting. De verwachte afronding is nog steeds voorzien voor eind 2025. Dat lukt als we de prestaties van de afgelopen periodes kunnen vasthouden.

x € 1.000

Gevoteerd krediet	Realisatie t/m 2022	Raming 2023	Realisatie 2023	Afwijking Realisatie - Raming 2023	Restant krediet
51.000	33.628	9.434	2.584	-6.851	14.788

Financiën

Financiën

Overzicht baten en lastenToelichting afwijkingen tov bijgestelde begroting 2023

Overzicht baten en lasten

Overzicht van baten en lasten Beheer van de stad	Oorspr. Begroting 2023	Bijgestelde Begroting 2023	Realisatie 2023	Afwijking
Baten exclusief reserves	**274.723**	**268.095**	**270.026**	**1.931**
Bijdragen rijk en medeoverheden	1.202	2.578	6.082	3.504
Belastingen	95.576	95.604	95.701	97
Overige opbrengsten derden	177.599	168.107	171.479	3.372
Overige baten	347	1.807	-3.236	-5.042
Lasten exclusief reserves	**444.229**	**480.750**	**485.111**	**4.361**
Apparaatslasten	169.038	**185.772**	**188.870**	**3.098**
Inhuur	7.061	10.497	14.259	3.762
Overige apparaatslasten	6.785	6.639	6.838	199
Personeel	155.193	168.636	167.774	-863
Overige verrekeningen	-11.398	**-21.397**	**-14.082**	**7.316**
Overige verrekeningen	-11.398	-21.397	-14.082	7.316
Programmalasten	286.589	**316.376**	**310.323**	**-6.053**
Financieringslasten	0	0	0	0
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	174.703	213.118	208.968	-4.150
Kapitaallasten	71.238	63.886	64.620	734

Overige programmalasten	40.647	36.734	35.283	-1.451
Subsidies en inkomensoverdrachten	0	2.637	1.452	-1.185
Saldo voor vpb en reserveringen	**-169.505**	**-212.655**	**-215.085**	**-2.430**
Vennootschapsbelasting	**800**	**800**	**157**	**-643**
Saldo voor reserveringen	**-170.305**	**-213.455**	**-215.243**	**-1.788**
Reserves	**5.378**	**14.901**	**13.851**	**-1.049**
Onttrekking reserves	5.378	7.291	6.241	-1.049
Toevoeging reserves	0	0	0	0
Vrijval reserves	0	7.610	7.610	0
Saldo	**-164.927**	**-198.555**	**-201.391**	**-2.837**

VERGELIJK SALDO

×

Vergelijking begrotingssaldi Beheer van de stad	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**
Oorspronkelijke begroting 2023	- 164.927	- 164.443	- 169.963	- 173.624	
Eerste herziening 2023 / Voorjaarsnota	- 193.859	- 176.916	- 178.817	- 184.155	- 188.824
Tweede herziening 2023 / Begroting 2024	- 198.555	- 194.755	- 197.641	- 203.719	- 210.550
10-maandsrapportage 2023	- 198.555	- 194.755	- 197.641	- 203.719	- 210.550
Jaarstukken 2023 (realisatie)	- 201.391				

Toelichting afwijkingen tov bijgestelde begroting 2023

Een negatief bedrag (met een – ervoor) is een financiële tegenvaller: de gemeente geeft meer geld uit of er komen minder opbrengsten binnen. Een positief bedrag is een financiële meevaller: de gemeente geeft minder geld uit of er komen meer opbrengsten binnen.

Overzicht afwijkingen programma	**Afwijking baten**	**Afwijking lasten**	**Afwijking reserves**	**Afwijking saldo**
1. Afvalstoffenheffing baten	600	0	0	600
2. Aanpak Zwerfafval en naastplaatsingen	1.317	2.097	0	-780
3. Inzameling en verwerking van afval	0	4.304	0	-4.304
4. Bestemmingsreserves	0	-1.049	-1.049	0

5. Diverse afwijkingen	14	-991	0	1.005
Subtotaal afwijkingen	**1.931**	**4.361**	**-1.049**	**-3.480**
6. Vennootschapsbelasting	0	-643	0	643
Totaal afwijkingen	**1.931**	**3.719**	**-1.049**	**-2.837**

Het saldo van het programma bedraagt € 2,8 mln nadelig. De belangrijkste oorzaken hiervan zijn:

1. Afvalstoffenheffing baten
Door een toename van het aantal bewoonde woningen en nieuwe woningen in aanbouw is er sprake van hogere baten.

2. Aanpak Zwerfafval en naastplaatsingen
Door toenemend en intensiever gebruik van de buitenruimte heeft de gemeente Rotterdam extra inzet (€ 2,1 mln) gepleegd in de aanpak van zwerfafval, naastplaatsingen, schoonmaken van parken en stranden na recreatie en van onkruid op verhardingen. Voor het stadsbreed halen van het schoonniveau is inzet nodig van prikploegen, veegmachines, aannemers en opleiding van medewerkers. Voor een deel van de extra kosten hiervoor is een bijdrage van € 1,3 mln ontvangen van Stichting Nedvang en Stichting Afvalfonds Verpakkingen.

3. Inzameling en verwerking van afval
De verwerkingskosten van restafval en klein chemisch afval zijn toegenomen door onder andere de brand bij Afval Verwerking Rijnmond en de inzameling van lachgascilinders. Daarnaast is extra personeel ingezet bij afvalinzameling voor het rijden van nieuwe routes in het weekend en voor de noodzakelijke vervanging van chauffeurs.

4. Bestemmingsreserves
Lagere uitvoeringslasten bij de projecten Blauwalg Kralingse Plas en Kralingse Bos en lagere kapitaallasten vanuit de Rotterdamse Investeringsmotor resulteren in lagere onttrekkingen vanuit de hiervoor bedoelde bestemmingsreserves.

5. Diverse afwijkingen
Op diverse budgetten zijn kleine afwijkingen.

6. Vennootschapsbelasting
Op de gemeentelijke activiteiten waarvoor een vennootschapsbeslastingplicht geldt is er een voordelig resultaat van € 643.000 behaald door een lagere definitieve aanslag over 2022.

Omschrijving, kaders en verbonden partijen

Pagina 37

Omschrijving, kaders en verbonden partijen

Omschrijving programmaBeleidskaders, monitoren en regelgevingVerbonden partijen die bijdragen aan het programma

Omschrijving programma

Het college staat voor een kwaliteit van de buitenruimte die eraan bijdraagt dat:

- alle Rotterdammers fijn kunnen wonen en leven in de stad;
- bezoekers prettig verblijven in onze wereldstad.

Het beheer van de openbare ruimte is daarbij een stuwende kracht. Een functionele, aantrekkelijke en goed beheerde buitenruimte is:

- de motor achter sociale en economische ontwikkelingen;
- een voorwaarde voor de verdichting van de stad en het bevorderen van circulariteit;
- een kans voor het oplossen van effecten van klimaatverandering, het realiseren van de energietransitie en het stimuleren van de ecologische diversiteit binnen de stad;
- een stimulans voor participatie van Rotterdammers, bezoekers en bedrijven;
- een inspiratiebron voor innovaties, (datagestuurde) methoden en technieken.

Wij doen dat met Slim Beheer: samen met de Rotterdammers in een samenhangende, duurzame gebiedsaanpak in Rotterdamse wijken. Wij stimuleren bewoners en bezoekers de openbare ruimte respectvol te gebruiken en treden op waar de regels en algemeen aanvaarde normen worden overtreden.

Daarbij zetten we in op:

- afvalscheiding bevorderen. Dat doen we door het faciliteren van gescheiden inzameling van gfe voor hoogbouw en het organiseren van pop-up- milieuparken;
- meer en strenger handhaven als afval naast de containers wordt gezet. Daartoe gaan we ook medewerkers van Reiniging opleiden tot handhaver specifiek voor naastplaatsingen;
- het verder uitrollen van de NietRNaast-aanpak, gericht op naastplaatsingen;
- meer groen in plaats van steen. Dat maakt Rotterdam mooier en duurzamer en zorgt tegelijk voor wateropvang;
- onderhoud van onze bruggen en wegen. De basis hiervoor is de Nota Onderhoud Kapitaalgoederen Openbare Ruimte Rotterdam (nieuwe nota wordt in 2023 opgesteld);
- onze ambities zoals genoemd in het Urgentiedocument Rotterdams Weerwoord;
- zoveel mogelijk circulaire producten. We gebruiken deze voor de inrichting, gebruikte materialen en het onderhoud van wegen, groen en water;
- een emissieloos wagenpark. We vervangen gemeentelijke voertuigen op natuurlijke momenten door emissieloze opvolgers voor de verbetering van de luchtkwaliteit;
- het bieden van ondersteuning bij evenementen in de stad vanuit onze expertise.

Beleidskaders, monitoren en regelgeving

- Grondstoffennota 2023-2026
- Programma Circulair 2019 - 2023
- Afvalstoffenverordening Rotterdam 2009
- Wet milieubeheer
- Landelijk Afvalbeheerplan 3
- Nota Samen SchoonR 2023 - 2026
- Nota Dierenwelzijn Rotterdam 2019-2022
- Nota Onderhoud Kapitaalgoederen
- Nota Vervangingsinvesteringen
- Gemeentelijk Rioleringsplan
- Meerjarenplan Vervoer & Materieel 2020-2023: Op weg naar een emissieloos wagenpark

Verbonden partijen die bijdragen aan het programma

De volgende Verbonden partijen worden ingezet om het doel van het programma te realiseren:

- Stedin Groep N.V.

Een uitgebreide toeliichting is te vinden in de paragraaf Verbonden partijen.

Verantwoordelijke collegeleden

Pagina 38

Verantwoordelijke collegeleden

Wordt door M&C B&B ingevuld. Wil je hierin iets aanpassen, neem dan even contact op.

Wethouder Karremans

Wethouder Karremans is verantwoordelijk voor de portefeuille Handhaving, Buitenruimte en Mobiliteit.

"Komende jaren staan er behoorlijk wat werkzaamheden in de stad op de planning. Voor noodzakelijk onderhoud aan straten en wegen, nieuwe inrichting van gebieden

mét vergroening en ook bouwwerkzaamheden. Daarmee ontkomen we niet aan tijdelijke vertraging en omleidingen in het verkeer. We gaan ervoor zorgen dat we hier zo veilig en goed mogelijk doorheen komen. Rotterdam wordt er echt mooier en goed bereikbaar van!’

Wethouder Zeegers

Wethouder Zeegers is verantwoordelijk voor de portefeuille Klimaat, Bouwen en Wonen.

‘Met oog voor de Rotterdammers bouwen we de komende jaren samen met alle partners aan een aantrekkelijke en duurzame stad,’

Belastingen

Pagina 39

Belastingen

Het programma Belastingen levert een bijdrage aan structureel houdbare gemeentefinanciën. Dit programma omvat de opbrengsten van de gemeentelijke belastingen (onroerendezaakbelasting, roerendezaakbelasting en logiesbelasting), en de daarbij behorende uitvoeringskosten voor onder andere het taxeren en waarderen, de heffing en inning en het afhandelen van bezwaar en beroep.

Voortgang 2023

Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen

Financiën

Omschrijving, kaders en verbonden partijen

Verantwoordelijke collegeleden

Voortgang 2023

Pagina 40

Voortgang 2023

Belastingopbrengsten

In Rotterdam wordt veel gebouwd. Meer woningen en bedrijfspanden, en nieuwe inzichten in de waardering en investeringen, leiden tot hogere belastingopbrengsten.

Dit was in 2023 het geval bij de precariobelasting, dit is de belasting voor bedrijven of instellingen die gebruik maken van openbare gemeentegrond. Ook voor bouwplaatsen heft de gemeente precariobelasting. De toename in het aantal bouwplaatsen in 2023 heeft tot meer belastingopbrengsten geleid dan vooraf verwacht.

Ook bij onroerendezaakbelasting voor niet-woningen heeft de gemeente hogere baten, dan begroot. De reden van deze hogere belastingopbrengsten is een toename in het aantal objecten en nieuwe inzichten in de waardering en investeringen.

Betaalgedrag en betalingsregelingen

In 2023 zag de gemeente een toename in het aantal aangevraagde betalingsregelingen: er werden 16% meer betalingsregelingen aangevraagd dan in 2022. Het kan zijn dat de gemeente een groter risico loopt op de inning van de opgelegde belastingen. Uiteraard wordt de invloed op de verwachte belastingopbrengsten gevolgd.

Naast het treffen betalingsregelingen kan de gemeente Rotterdammers en ondernemers ook helpen door bijvoorbeeld actieve doorverwijzing naar schuldhulpverlening, en waar nodig een combinatie van beide. Dit doet de gemeente volgens de uitgangspunten van het keurmerk sociaal incasseren. Daarnaast heeft de gemeente begin 2023 besloten om alle belastingplichtigen in eerste instantie een kosteloze herinnering te sturen. Hiermee zijn veel Rotterdammers geholpen.

Financiële afwijkingen t.o.v. de Bijgestelde Begroting 2023 Belastingen (x 1.000)	**€ 1.587**
Hogere baten onroerendezaakbelasting niet woningen	€ 2.049
Hogere baten precariobelasting	€ 793
Hogere aanmanings- en vervolgopbrengsten	€ 750
Voorziening dubieuze debiteuren	- € 2.047
Diverse afwijkingen	**€ 42**

Een negatief bedrag (met een – ervoor) is een financiële tegenvaller: de gemeente geeft meer geld uit of er komen minder opbrengsten binnen. Een positief bedrag is een financiële meevaller: de gemeente geeft minder geld uit of er komen meer opbrengsten binnen.

Voor een uitgebreide toelichting zie het blokje Financiën onder dit programma

Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen

Pagina 41

Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen (SDG's)

Hier wordt aangegeven aan welke duurzame ontwikkelingsdoelstellingen dit programma bijdraagt.

Het programma Belastingen draagt bij aan Duurzame ontwikkelingsdoelstelling 16. Vrede, justitie en sterke publieke diensten.

Voor een uitgebreide toelichting zie de paragraaf Sustainable development goals.

Financiën

Financiën

Overzicht baten en lastenToelichting afwijkingen tov bijgestelde begroting 2023

Overzicht baten en lasten

Overzicht van baten en lasten Belastingen	Oorspr. Begroting 2023	Bijgestelde Begroting 2023	Realisatie 2023	Afwijking
Baten exclusief reserves	**336.460**	**370.686**	**374.459**	**3.773**
Bijdragen rijk en medeoverheden	0	0	292	292
Belastingen	313.113	346.443	348.632	2.188
Overige opbrengsten derden	23.346	24.242	25.535	1.292
Overige baten	0	0	1	1
Lasten exclusief reserves	**25.266**	**20.811**	**22.496**	**1.686**
Apparaatslasten	20.040	**22.170**	**21.887**	**-283**
Inhuur	506	779	1.167	388
Overige apparaatslasten	682	618	784	166
Personeel	18.853	20.773	19.936	-838
Overige verrekeningen	-14.820	**-15.971**	**-15.476**	**495**
Overige verrekeningen	-14.820	-15.971	-15.476	495
Programmalasten	20.045	**14.611**	**16.085**	**1.474**
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	5.514	3.982	3.848	-134
Kapitaallasten	311	311	311	0
Overige programmalasten	6.267	10.318	11.926	1.608

Sociale uitkeringen	7.952	0	0	0
Saldo voor vpb en reserveringen	**311.194**	**349.875**	**351.962**	**2.087**
Saldo voor reserveringen	**311.194**	**349.875**	**351.962**	**2.087**
Reserves	**0**	**-14.285**	**-14.785**	**-500**
Onttrekking reserves	0	500	0	-500
Toevoeging reserves	0	14.981	14.981	0
Vrijval reserves	0	196	196	0
Saldo	**311.194**	**335.590**	**337.178**	**1.587**

VERGELIJK SALDO

×

Vergelijking begrotingssaldi Belastingen	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**
Oorspronkelijke begroting 2023	311.194	323.286	324.036	324.548	
Eerste herziening 2023 / Voorjaarsnota	334.270	331.863	334.643	337.301	340.225
Tweede herziening 2023 / Begroting 2024	335.590	368.061	371.088	373.561	373.734
10-maandsrapportage 2023	335.590	368.061	371.088	373.561	373.734
Jaarstukken 2023 (realisatie)	337.178				

Toelichting afwijkingen tov bijgestelde begroting 2023

Een negatief bedrag (met een – ervoor) is een financiële tegenvaller: de gemeente geeft meer geld uit of er komen minder opbrengsten binnen. Een positief bedrag is een financiële meevaller: de gemeente geeft minder geld uit of er komen meer opbrengsten binnen.

Overzicht afwijkingen programma	**Afwijking baten**	**Afwijking lasten**	**Afwijking reserves**	**Afwijking saldo**
1. Onroerendezaakbelasting niet-woningen	2.049	0	0	2.049
2. Precariobelasting	793	0	0	793
3. Aanmanings- en vervolgopbrengsten	750	0	0	750
4. Voorziening dubieuze debiteuren	0	2.047	0	-2.047
5. Diverse afwijkingen	181	-361	-500	42
Subtotaal afwijkingen	**3.773**	**1.686**	**-500**	**1.587**

Vennootschapsbelasting	0	0	0	0
Totaal afwijkingen	**3.773**	**1.686**	**-500**	**1.587**

Het saldo van het programma Belastingen bedraagt € 1,6 mln voordelig. De belangrijkste oorzaken hiervan zijn:

1. Onroerendezaakbelasting niet-woningen
Door areaaluitbreiding en nieuwe inzichten in de waardering van vastgoedobjecten zijn de baten op onroerende zaken niet-woningen € 2,0 mln hoger.

2. Precariobelasting
Als bedrijven en instellingen gebruik maken van openbare gemeentegrond moeten zij hiervoor precariobelasting betalen. Door de vele (nieuw)bouwprojecten is het aantal bouwplaatsen in Rotterdam toegenomen. Dit leidt tot € 800.000 aan hogere baten op de precariobelasting.

3. Aanmanings- en vervolgopbrengsten
Ondanks de mitigerende maatregelen die de gemeente heeft getroffen om Rotterdammers te helpen in de stijgende woonlasten, zoals het invoeren van een kosteloze eerste aanmaning, is het betaalgedrag verslechterd. Hierdoor is zijn de aanmanings- en vervolgopbrengsten € 750.000 hoger.

4. Voorziening dubieuze debiteuren
De voorziening dubieuze debiteuren is om risico's op te vangen als belastingen niet kunnen worden betaald. Door de hoge inflatie, de energiecrisis en de nasleep van de coronacrisis is het betaalgedrag verslechterd en is het risico op het niet betalen van facturen toegenomen. Daarom is € 2,1 mln extra toegevoegd aan de voorziening dubieuze debiteuren.

5. Diverse afwijkingen
Hierbij gaat het om een saldo van diverse afwijkingen die leiden tot een voordeel van € 42.000. Dit bedrag is onder andere opgebouwd uit een tegenvaller (€ 500.000) vanwege het doorschuiven van een aantal werkzaamheden voor het project Nieuw Belastingsysteem naar 2024. Deze bedragen worden niet onttrokken aan de bestemmingsreserve. Daar tegenover staan verschillende meevallers, zoals lagere telefonie- en proces- en griffiekosten dan verwacht (€ 329.000).

Omschrijving, kaders en verbonden partijen Pagina 43

Omschrijving, kaders en verbonden partijen

Omschrijving programmaBeleidskaders, monitoren en regelgevingVerbonden partijen die bijdragen aan het programma

Omschrijving programma

Het programma Belastingen levert een bijdrage aan structureel houdbare gemeentefinanciën. Dit programma omvat de opbrengsten van de gemeentelijke belastingen (onroerendezaakbelasting, roerendezaakbelasting en logiesbelasting), en de daarbij behorende uitvoeringskosten voor onder andere het taxeren en waarderen, de heffing en inning en het afhandelen van bezwaar en beroep.

Beleidskaders, monitoren en regelgeving

- Wet en uitvoeringsbesluit waardering onroerende zaken (Wet Woz)
- Wet belastingen op milieugrondslag
- Uitvoeringsbesluit kostenverrekening en gegevensuitwisseling Wet waardering onroerende zaken
- Invorderingswet 1990 (Iw 1990)
- Nadere regels kwijtschelding gemeentelijke en waterschapsbelastingen
- Verordeningen onroerende-zaakbelastingen 2022 (jaarlijks)
- Verordeningen logiesbelasting 2022 (jaarlijks)
- Verordeningen kwijtschelding gemeentelijke belastingen Rotterdam 2022 (jaarlijks)
- Verordeningen belastingen op roerende woon- en bedrijfsruimten 2022 (jaarlijks)

Verbonden partijen die bijdragen aan het programma

De volgende Verbonden partijen worden ingezet om het doel van het programma te realiseren:

- Er zijn geen Verbonden partijen die bijdragen aan het programma Belastingen.

Een uitgebreide toelichting is te vinden in de paragraaf Verbonden partijen.

Verantwoordelijke collegeleden

Pagina 44

Verantwoordelijke collegeleden

Wethouder Struijvenberg

Wethouder Struijvenberg is verantwoordelijk voor de portefeuille Financiën, Organisatie, Dienstverlening en Grote Projecten.

Bestaande stad

Pagina 45

Bestaande stad

Het doel van het programma Bestaande stad is een aantrekkelijke stad en prettige leefomgeving realiseren voor alle Rotterdammers. Met veerkrachtige wijken en een toekomstbestendige gebouwde omgeving. Het programma

waakt over het cultureel erfgoed en beheert en ontwikkelt waar nodig gemeentelijk vastgoed. Het programma stuurt op de integrale ontwikkeling van de Bestaande stad vanuit de rol van marktmeester, rentmeester en huismeester.

Voortgang 2023

Doel: Instandhouden erfgoed

Doel: Verstedelijken en verbinden

Doel: Vitale wijken

Doel: Doelmatige vastgoedportefeuille

Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen

Projecten

Financiën

Omschrijving, kaders en verbonden partijen

Verantwoordelijke collegeleden

Voortgang 2023

Pagina 46

Voortgang 2023

Zorgen voor een toekomstbestendige gemeentelijke vastgoedportefeuille

- De vernieuwde Kadernota Vastgoed is in september 2023 door de gemeenteraad vastgesteld. Deze nota bevat de spelregels voor vastgoed voor bestuur, ambtenaren en burgers.
- Er is en wordt gewerkt aan 80 projecten in de diverse ontwikkelfases. In de Integrale Huisvestingsplannen (IHP's) is naast de vervangingsopgave een aanpak voor 20 jaar meegenomen. In deze aanpak is de verduurzaming uit een investeringsprogramma belegd.
- Er is voortgang geboekt op het gecompliceerde dossier Volkstuinen. Er is een huurovereenkomst afgesloten voor 2023. Er ligt verder een concepthuurovereenkomst voor de komende 10 jaar. De gemeente heeft het volledige onderhoud op zich genomen en uitgevoerd.
- Er zijn 33 objecten verkocht, met een verkoopresultaat van in totaal € 17,7 mln.

Financiële afwijkingen t.o.v. de Bijgestelde Begroting 2023 Bestaande stad (x 1.000)	**- € 220**
Hogere baten brandstofverkooppunten en reclameconcessies	€ 8.858
Hogere baten WABO-leges	€ 13.646
Apparaatslasten	€ 3.430
Goed huren en verhuren, monumenten en funderingen	€ 1.584
Activiteiten gedekt uit bestemmingsreserves	- € 105

Lagere baten verkopen vastgoed	- € 4.288
Onderhoudskosten vastgoed	€ 21
Schiekadeblok	- € 807
Huur vastgoed baten en lasten	€ 5.510
Afwaardering vastgoed	- € 585
Diverse afwijkingen	- € 868
Vennootschapsbelasting brandstofverkooppunten en reclameconcessies	- € 26.616

Een negatief bedrag (met een – ervoor) is een financiële tegenvaller: de gemeente geeft meer geld uit of er komen minder opbrengsten binnen. Een positief bedrag is een financiële meevaller: de gemeente geeft minder geld uit of er komen meer opbrengsten binnen.

Voor een uitgebreide toelichting zie het blokje Financiën onder dit programma.

Omgevingsvergunning en Wet kwaliteitsborging voor het bouwen geïmplementeerd

In 2023 heeft de organisatie voorbereidingen getroffen om 1 januari 2024 klaar te staan voor de Omgevingswet. Processen zijn aangepast, trainingen georganiseerd, IT-systemen verbeterd en met diverse belanghebbenden is er blijvend contact. Bij de gesprekken over en behandeling van de conceptaanvragen is verwezen naar informatie om participatietrajecten vorm te geven. Veel aanvragen om een omgevingsvergunning zijn behandeld en hebben tot een vergunning geleid.

Wet goed verhuurderschap

Sinds 1 juli 2023 is de Wet goed verhuurderschap van kracht. Dat is een belangrijke mijlpaal, omdat daarmee instrumenten beschikbaar zijn gekomen om misstanden op de particuliere verhuurmarkt te kunnen sanctioneren, zoals intimidatie en discriminatie van huurders en uitbuiting van arbeidsmigranten. Met de verhuurvergunning woonruimte die als pilot in Carnisse is ingevoerd, is in deze wijk handhaving op te hoge huren mogelijk.

Doel: Instandhouden erfgoed

Pagina 47

Doel: Eigenheid en Erfgoed

Wat willen we bereiken?Wat gaan we daarvoor doen?Wat hebben we in 2023 bereikt en gedaan?Hoe meten we dat?

Wat willen we bereiken?

De Rotterdamse Erfgoedagenda heeft als doel het gebouwde en aangelegde erfgoed in stand te houden, te koesteren, te laten inspireren en van betekenis te laten zijn bij de ontwikkeling van de stad. De Erfgoedagenda Rotterdam bevat drie programmalijnen:

- **Bescherming en instandhouding**
  Deze programmalijn is gericht op de invulling van wettelijke taken en gemeentelijke regelgeving.

- **Kennisontwikkeling en onderzoek**
  Kennis van de stadsgeschiedenis en inzicht in de ruimtelijke, architectonische en historische achtergronden van de bebouwing vormen een basis voor de ontwikkeling van de stad.

- **Kennisoverdracht en dialoog**
  Bijzondere gebouwen en gebieden zijn altijd verbonden met verhalen over het ontstaan, het gebruik en de manier van leven en werken in een bepaalde periode. Verhalen helpen bij de bewustwording en bij het verkrijgen van draagvlak voor het erfgoed in de stad en bij het gesprek over de betekenis en waarde van gebouwen en plekken. Daarbij gaat het ook om de verhalen die van waarde zijn bij discussies over herontwikkeling of sloop.

Wat gaan we daarvoor doen?

- **Bescherming en instandhouding**
  Inzet hierbij is het behoud van het gebouwde erfgoed door dit te beschermen met een bijzondere juridische status. Rotterdam heeft op dit moment zo'n 1.200 beschermde monumenten.

  De gemeente treedt op als vergunningverlener en houdt toezicht bij restauratie, renovatie, herbestemming en vernieuwing van cultuurhistorisch erfgoed. Sinds 2023 is er extra aandacht en waardering voor particuliere monumenteneigenaren. Ook is er aandacht voor voorlichting en communicatie op het gebied van onderhoud, restauratie en verduurzaming van monumenten.

- **Kennisontwikkeling en onderzoek**
  De gemeente bevordert en bewerkstelligt specifiek onderzoek door Cultuurhistorische Verkenningen, Bouwhistorisch Onderzoek, en Waardestellingen. De conclusies uit deze onderzoeken spelen een rol bij alle planprocessen, transformaties en de ontwikkelingen in de stad waarbij beschermd erfgoed betrokken is. Vanwege aanwijzingsprogramma’s voor gemeentelijke monumenten is er gericht onderzoek naar voor Rotterdam kenmerkende gebouwtypen, perioden en stromingen. In deze collegeperiode, 2022 tot 2026, vindt er specifiek gebiedsgericht onderzoek plaats, en onderzoek naar religieus erfgoed, scholen en architectuur na 1965.

- **Kennisoverdracht en dialoog**
  De gemeente bevordert de ontsluiting en verspreiding van cultuurhistorische kennis en de daarmee verbonden verhalen. Dit gebeurt door ontwikkeling en onderhoud van het erfgoednetwerk en bevordering van de samenwerking tussen cultuurhistorische partners in de stad. In 2023 is uitgebreid cultuurhistorisch onderzoek gedaan naar Pernis, en is dit onderzoek via de wijkraad gedeeld met bewoners. Ook verschijnt er jaarlijks een aantal kleine publicaties over actuele cultuurhistorische gebeurtenissen. Zo verschijnen er in 2023 uitgaven over Pernis en over de Rotterdamse architectuur na 1965.

Wat hebben we in 2023 bereikt en gedaan?

In 2023 is gewerkt met de Rotterdamse Erfgoedagenda. Het uitvoeringsprogramma 2023 tot en met 2027 is in mei 2023 door het college vastgesteld.

- Er zijn 244 aanvragen behandeld voor een omgevingsvergunning voor een monument en zijn er 74 formele vooroverleggen en 81 oriëntatiegesprekken gevoerd. Het aantal en de omvang van de initiatieven en aanvragen neemt toe. Er was sprake van 24 handhavingszaken en minnelijk overleg.
- Er zijn drie gemeentelijke monumenten aangewezen. Het verzoek tot aanwijzing van Coolsingel 93 is in behandeling genomen. Daarnaast liep de inventarisatie en voorbereiding voor de aanwijzing van religieus erfgoed. De inventarisatie naar de onderwijsgebouwen is afgerond; in 2023 is een pilot uitgevoerd op basis van de analyse en waardering van groepen schoolgebouwen.
- Er is gewerkt aan de totstandkoming van een aantal Cultuurhistorische Verkenningen (CV). Daarvan zijn er drie bestuurlijk vastgesteld, voor de Schulpweg, Flanken van Vreewijk, Kralingen en Maashaven. De cultuurhistorische verkenning voor Pernis leidde tot een drukbezochte bewonersavond in december. Deze bijeenkomst is samen met de wijkraad georganiseerd.
- In aanloop naar de invoering van de Omgevingswet zijn voor de Afrikaanderwijk en het Liskwartier ‘voor de cultuurhistorische waarde parapluherzieningen tot stand gekomen.
- Daarnaast is het cultuurhistorisch belang ingebracht in de bestemmingsplannen voor Hoogvliet, Katendrecht, het nieuwe Zomerhofkwartier (ZoHo), het Groothandelsgebouw, het Schiekadeblok en een aantal projectbestemmingsplannen.
- In oktober is het over Pernis gemaakte erfgoedboekje aangeboden aan het bestuur van de Oudheidkamer Pernis. Op 17 november is Post65, een boekje over de architectuur van na 1965, gepresenteerd op het Stadmakerscongres. Een volgeboekte fietstour over dit thema benadrukte de actualiteit ervan. Ook het boekje over de afgebroken boerderij aan het Toepad kwam uit.
- In 2023 is de evaluatie van de ‘Aanpak religieus erfgoed’ voorbereid. Het college bespreekt deze evaluatie begin 2024. De gemeente hield in juni een succesvolle tweede editie van het gebedshuizenfestival Heilige Huisjes. Succesvol bleek het drempelverlagende effect van dit festival. Mensen beleefden – of herbeleefden - religieus erfgoed in de stad. Beheerders van gebedshuizen zijn verenigd in duurzame netwerken die nieuwe doelgroepen kunnen aanspreken. Ook zijn Rotterdamse culturele en maatschappelijke instellingen nauwer verbonden geraakt aan de religieuze gebouwen.
- Vanaf 2023 is er extra aandacht en waardering voor de particuliere monumenteneigenaren en voor de voorlichting en communicatie rond nieuwe ontwikkelingen rond onderhoud, restauratie en verduurzaming van monumenten. In september vond in het stadhuis een avond plaats voor meer dan 200 eigenaren van gemeentelijke monumenten. De komende jaren komen er meer van dergelijke bijeenkomsten, steeds met een ander onderwerp.
- Er is gestart met actualisatie en aanpassing van het Rotterdams Restauratie Fonds (RRF). Drempelverlaging en beter en breder gebruik staan daarbij voorop. Ook komt er een klein fonds voor particuliere eigenaren van gemeentelijke monumenten.
- Het fonds Kleine monumenten is nog in voorbereiding voor oprichting.

Hoe meten we dat?

Dit doel heeft geen indicatoren.

Doel: Verstedelijken en verbinden

Pagina 48

Doel: Verstedelijken en verbinden

Wat willen we bereiken?Wat gaan we daarvoor doen?Wat hebben we in 2023 bereikt en gedaan?Hoe meten we dat?

Wat willen we bereiken?

Rotterdam werkt met vereende krachten aan de bouwopgave van de stad. Een belangrijk onderdeel daarvan is een efficiënt proces van vergunningverlening. Dat betreft niet alleen de bouwgerelateerde vergunningverlening. Het gaat ook om vergunningverlening met raakvlakken als vergunningen voor standplaatsen, de Algemene Plaatselijke Verordening (APV), en woningvorming en -splitsing. Ook dragen we zorg voor actuele kaders en voldoende participatie.

Daarmee faciliteert de gemeente de bouwopgave, de ruimtelijke ordening en bewaking van de ruimtelijke kwaliteit:

- goede groei van de stad;
- een toekomstbestendige stad;
- leefbare wijken.

Wat gaan we daarvoor doen?

- **Faciliteren bouwopgave**
  Het college blijft zich deze collegeperiode inspannen voor een hoge bouwproductie. Participatie bij de totstandkoming van plannen wordt gestimuleerd. Het doel is een zo groot mogelijk draagvlak en vermindering van bezwaar- en beroepsprocedures. Met de invoering per 1 januari 2024 van de Omgevingswet en de Wet kwaliteitsborging voor het bouwen (Wkb) ontstaan belangrijke wijzigingen in de vergunningverlening. De Wkb is gericht op privatisering van toezicht op de bouwproductie. De gemeente blijft echter bestuurlijk verantwoordelijk voor het beoordelen, toezicht en ingrijpen wanneer dat nodig is.
- **Bewaken ruimtelijke kwaliteit**
  - Integratie huidige welstandbeleid in het kader van de invoering Omgevingswet per 1 januari 2024
  - Actualisatie Welstandsnota in verband met invoering Omgevingswet
  - Verduurzaming van erfgoed: verruiming mogelijkheden tot het plaatsen van zonnepanelen op erfgoed
- **Faciliteren ruimtelijke ordening**
  De bestemmingsplannen vormen het planologische-juridische kader van de stad. Op grond van wettelijke

voorschriften moeten bestemmingsplannen actueel zijn. Daarnaast passen we deze bestemmingsplannen aan op grond van concrete initiatieven en politieke wensen.

Een van de onderdelen van de transitie is de omzetting van de huidige gebieds- en projectbestemmingsplannen naar hét Omgevingsplan voor heel Rotterdam. Tijdens de transitiefase voor de Omgevingswet vormen de geldende bestemmingsplannen het tijdelijke omgevingsplan. Het echte omgevingsplan is breder. De ruimtelijk relevante zaken worden erin vastgelegd, en de regels voor de fysieke leefomgeving. Het deel van de Algemene Plaatselijke Verordening (APV) voor het kappen van bomen wordt straks ook opgenomen in het omgevingsplan.

Het grondgebied van Rotterdam is nu opgedeeld in ongeveer 150 bestemmingsplannen. Dat wordt een opdeling in 39 gebieden, en die gebieden moeten vervolgens worden omgezet in één omgevingsplan. Hiervoor is een planning gemaakt. Deze omzetting (transitiefase) moet eind 2030 zijn gerealiseerd. In de transitiefase werkt de gemeente zoveel mogelijk beleidsneutraal.

Wat hebben we in 2023 bereikt en gedaan?

In 2023 is de Omgevingswet en Wet Kwaliteitsborging voor het Bouwen ingevoerd in de gemeentelijke werkwijze. Met regelmaat is met initiatiefnemers gesproken over bouwplannen en aanvragen van vergunningen. Bij die gesprekken en de behandeling van conceptaanvragen is verwezen naar informatie over de vormgeving van participatietrajecten. Veel aanvragen om een omgevingsvergunning hebben tot een vergunning geleid.

In 2023 heeft de gemeentelijke organisatie voorbereidingen getroffen om per 1 januari 2024 klaar te staan voor de Omgevingswet. Processen zijn aangepast, trainingen georganiseerd, ICT-systemen verbeterd en is er met diverse belanghebbenden blijvend contact.

In het laatste kwartaal van 2023 is nog een behoorlijk aantal aanvragen om een omgevingsvergunning ingediend. Op deze aanvragen zijn de Omgevingswet en Wet Kwaliteitsborging voor het Bouwen niet van toepassing. Het grote aantal aanvragen was verwacht; daardoor stonden voldoende medewerkers klaar om de piek op te vangen.

In 2023 lag de nadruk op het ter inzage leggen van bestemmingsplannen. Dit kon tot uiterlijk 1 januari 2024. Er zijn nog geen gebieden omgezet. Dit kon pas na inwerkingtreding van de Omgevingswet. De transitietermijn is verruimd tot eind 2031.

In 2023 is besloten om het omgevingsplan Rotterdam gebiedsgericht op te bouwen. Daartoe is Rotterdam opgesplitst in 39 gebieden. Eind 2023 is er een start gemaakt met 5 gebieden. Inmiddels is het geraamte van het omgevingsplan gereed.

De nieuwe verordening die de bescherming en verbetering van de ruimtelijke kwaliteit regelt, is in werking getreden. De voormalige welstandscommissie heet daardoor nu Commissie omgevingskwaliteit en cultureel erfgoed.

Ook is er een start gemaakt met de actualisatie van de Welstandsnota.

Het college heeft de verruimingsmogelijkheden vastgesteld voor plaatsing van zonnepanelen op erfgoed. De verruimingsmogelijkheden zijn daarna ter inzage gelegd op overheid.nl en aangeboden aan de gemeenteraad.

Hoe meten we dat?

Op basis van ‘oude’ wetgeving, de Wet ruimtelijke ordening, zijn 25 project- en gebiedsbestemmingsplannen opgesteld en begeleid. Deze werkzaamheden lopen door in 2024.

In 2023 zijn ruim 1.000 formele conceptaanvragen ingediend. Dit staat los van het aantal losse vragen van potentiële aanvragers.

In 2023 zijn ruim 3.300 nieuwe aanvragen ontvangen om een omgevingsvergunning voor het bouwen. Een deel hiervan is uitgevallen, vanwege het uitblijven van noodzakelijke aanvullingen, aanpassingen aan aanvragen, of intrekking van de aanvraag.

Er zijn in 2023 ruim 2.000 omgevingsvergunningen voor het bouwen verleend.

Indicator	Realisatie 2021	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027
Omzetten gemiddeld aantal gebieden per jaar naar omgevingsplannen	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	6	6	6	6

Doel: Vitale wijken

Pagina 49

Doel: Vitale wijken

Wat willen we bereiken?Wat gaan we daarvoor doen?Wat hebben we in 2023 bereikt en gedaan?Hoe meten we dat?

Wat willen we bereiken?

Gezond wonen en een klimaatneutraal gebouwde omgeving zijn uitgangspunten voor een toekomstbestendige stad. Als toezichthouder op de basiskwaliteit van de bestaande woningvoorraad levert de gemeente een steeds grotere bijdrage aan de toekomstbestendige stad. Dat begint bij een goede fundering.

Door de druk op de woningmarkt en de stijgende energielasten staat de betaalbaarheid van wonen onder druk. In de rol als marktmeester op de particuliere verhuurmarkt stuurt de gemeente op goed verhuurderschap.

Om een brede groep Rotterdammers een aantrekkelijke wooncarrière te kunnen bieden, is in sommige wijken een grotere differentiatie in de woningvoorraad noodzakelijk.

Voor een basisniveau van veiligheid in de openbare ruimte en van leefbaarheid is toezicht noodzakelijk op de naleving van het omgevingsrecht. Een hoog niveau van naleefgedrag draagt bij aan een aantrekkelijke woonstad. De wettelijke bevoegdheden van de gemeente en de kennis en ervaring op het gebied van vergunningverlening,

toezicht en handhaving zet de gemeente in om het naleefgedrag vast te houden, te verhogen of desnoods af te dwingen. Waar mogelijk vindt samenwerking plaats met veiligheidspartners.

Concreet willen we het volgende bereiken:

- een woningvoorraad waarvan de basiskwaliteit op orde is;
- een toekomstbestendige woningvoorraad doordat investeringen in onderhoud en verbeteringen worden gecombineerd met slim, stapsgewijs verduurzamen;
- wijken met een gedifferentieerde woningvoorraad die aantrekkelijk is voor diverse doelgroepen;
- wijken die goed worden verhuurd en gehuurd met redelijke huurprijzen;
- een goed gefundeerde woningvoorraad;
- inzicht in de stapeling van opgaven en de eigendomssituatie in de bestaande particuliere woningvoorraad;
- naleving van wet- en regelgeving op het gebied van omgevingsrecht, zodat de veiligheid en leefbaarheid zijn geborgd.

Wat gaan we daarvoor doen?

Basiskwaliteit op orde

- De Aanpak Basiskwaliteit stimuleert eigenaren en VvE's in de meest kwetsbare wijken in de stad bij het wegwerken van onderhoudsachterstanden. Zij krijgen hierbij begeleiding en ondersteuning, bijvoorbeeld financiële hulp. Zo zetten ze de eerste verbeter- en verduurzamingsstappen van de woning.
- Eigenaren krijgen ondersteuning bij het opstellen van een onderhoudsplan, zo mogelijk een duurzaam meerjarenonderhoudsplan.
- Per collegeperiode gaat het om een aanpak van 3.000 woningen. Ieder jaar wordt een deel van dit totaalaantal woningen projectmatig opgenomen in de Aanpak Basiskwaliteit. Dit moet uiteindelijk leiden tot de aanpak van alle 3.000 woningen, met gemiddeld 750 woningen per jaar.

Toekomstbestendige woningvoorraad

- Door het programma Bestaande Voorraad krijgen eigenaren – ook in VVE-verband –financiële ondersteuning en advies om de woning op een toekomstbestendig niveau te brengen: beter geïsoleerd, aardgasvrij, bouwkundig en constructief op orde, gezond en veilig.
- Het programma wordt uitgewerkt in een uitvoeringsprogramma Particuliere Woningvoorraad, zodat tussen 2023 en 2027 1.000 tot 2.000 eenheden een grondige aanpak krijgen en daarmee worden vergroot of verbeterd.

Gedifferentieerde woningvoorraad

- Voor een breder woningaanbod en een kwaliteitsslag in de particuliere woningvoorraad in de focuswijken van Rotterdam-Zuid, krijgen eigenaren ondersteuning en begeleiding bij het samenvoegen en vergroten van de woning.
- De inzet om te komen tot een gedifferentieerd woningaanbod vindt plaats in zeven focuswijken in Rotterdam-Zuid en de Landbouwbuurt in Vreewijk.
- Woningeigenaren kunnen € 35.000 subsidie krijgen voor samenvoeging van woningen, en € 20.000 subsidie voor vergroting van hun woning.

Betaalbaar en fijn wonen

- Huurders op de sociale particuliere markt betalen de maximaal redelijke huur volgens het woningwaarderingsstelsel. Ze kunnen rekenen op goed verhuurderschap van hun huisbaas.

Aanpak funderingsproblematiek

- Het funderingsloket voert een actief beleid uit. Dit beleid bestaat uit het informeren, faciliteren, stimuleren en handhaven van particuliere woningeigenaren met woningbezit in funderingsrisicogebieden.

Kennisontwikkeling van de bestaande voorraad

- Om goed zicht te houden op de opgave binnen de bestaande woningvoorraad kan de gemeente in de meest kwetsbare wijken van de stad verschillende programma’s en instrumenten inzetten.

Naleving

Om het naleefgedrag te bevorderen kunnen bewoners en ondernemers de gemeente vragen om advies. Gemeentelijke medewerkers gaan gebieden en wijken in om samen met netwerkpartners controles uit te voeren.

- Bewoners krijgen bijvoorbeeld advies over onderhoud en verduurzaming van hun woning
- Inzet van reguliere handhaving op strijdigheden met het bestemmingsplan, achterstallig onderhoud, illegaal gebruik van objecten en strijdigheid met de huisvestingsverordening. Ook is er handhaving bij sociale problematiek, zoals bij vervuilde woningen
- Aanpak hennepkwekerijen en ondermijning
- Uitvoeringscontrole: toezicht op de bouw
- Uitvoering van het Integraal Handhavingsplan door programmatisch toezicht en handhaving, in samenwerking met veiligheidspartners

Wat hebben we in 2023 bereikt en gedaan?

Basiskwaliteit op orde, toekomstbestendige en gedifferentieerde woningvoorraad

De gegevens zijn nog niet gereed; rapportage aan de gemeenteraad vindt plaats in het eerste of tweede kwartaal 2024.

Het uitvoeringsprogramma Particuliere woningvoorraad wordt in het eerste kwartaal 2024 voorgelegd aan het college. Bedoeling is om in projecten samenvoeging en vergroting te combineren met de basisaanpak, aangevuld met een passende gevelaanpak, geïntegreerd met het complex of het bouwblok aan de slag te gaan.

Er heeft besluitvorming plaatsgevonden over het grotere project Fazantstraat. Hier worden woningen aangekocht om samen te voegen danwel te vergroten en te verbeteren, vindt een aanpak basiskwaliteit plaats voor de overige woningen, inclusief een gevelaanpak. Bewoners zijn geïnformeerd over de aanpak. Daarnaast is er is succesvol een nieuwe tranche van het volkshuisvestingsfonds ingediend. Hierdoor kreeg Rotterdam extra geld om 415 woningen te verbeteren, 255 woningen via aankoop te verbeteren en te verkopen, en voor 160 overige woningen een basis- en gevelaanpak uit te voeren.

Voor de subsidieregeling Samenvoegen en Vergroten zijn geschikte panden geselecteerd. De eigenaren daarvan zijn geïnformeerd over de regeling. Details zijn zichtbaar in het onderdeel ‘hoe meten we dat’.

Betaalbaar en fijn wonen (Goed verhuurderschap)

- Sinds 1 juli 2023 is de Wet goed verhuurderschap van kracht. Het is een belangrijke mijlpaal voor de aanpak, omdat nu instrumenten beschikbaar zijn om misstanden op de particuliere verhuurmarkt te kunnen sanctioneren, zoals intimidatie en discriminatie van huurders en uitbuiting van arbeidsmigranten. Met de verhuurvergunning woonruimte die als pilot in Carnisse is ingevoerd, is in deze wijk handhaving op te hoge huren mogelijk.
- Huurders uit de zes prioritaire wijken en in de rest van de stad krijgen van Huurteam Rotterdam ondersteuning bij het aanvechten van te hoge via de Huurcommissie.
- Op 1 juli 2023 is het meldpunt ongewenst verhuurgedrag ingesteld. Huurders van particuliere huurwoningen hebben de mogelijkheid om melding te maken van bijvoorbeeld discriminatie en intimidatie.
- Met de grote verhuurders in de stad, verenigd in het Platform Particuliere Verhuurders Rotterdam (PPVR), is in juni 2023 een intentieovereenkomst afgesloten. In de overeenkomst zijn afspraken vastgelegd voor goed verhuurderschap.
- In 2023 is de pilot Eerlijk Bieden gestart. Het is een digitaal platform waar particuliere verhuurders woningen te huur kunnen aanbieden en woningzoekenden veilig en anoniem kunnen reageren op te huur aangeboden woningen. De pilot moet een transparant en eerlijk proces voor particuliere verhuringen bevorderen.
- De communicatiecampagne ‘Weet wat je (ver)huurt’ is in 2023 gehouden. Op verschillende plekken in de stad waren uitingen te zien, zijn social media ingezet en mailings gestuurd. De campagne beoogde bekendheid te geven aan de aanpak goed verhuurderschap. Bijna 41.000 personen bezochten de website weetwatjehuurt.nl, en de huurprijscalculator is bijna 36.000 keer ingevuld. In totaal zijn ruim 18.000 verhuurders bereikt.

Aanpak funderingsproblematiek

De funderingsaanpak is in 2023 doorgezet. Via het Funderingsloket is voorlichting en advies gegeven aan particulieren en professionals. De projectwebsite van het Funderingsloket is uitgebreid met informatie over niet-onderheide panden. Er zijn experimenten uitgevoerd met digitale monitoring van woningen in diverse funderingsrisicogebieden. Ook zijn er wijkgerichte aanpakken voor funderingsonderzoek uitgevoerd en is funderingsherstel aangejaagd door procesbegeleiding en het landelijke fonds funderingsherstel. Bij urgente onderzoeks- en herstelprojecten is handhaving ingezet. Details zijn zichtbaar in het onderdeel ‘hoe meten we dat’.

Kennisontwikkeling van de bestaande voorraad

Het vitaliteitsonderzoek is in 2023 voorzien van nieuwe informatie. De gemeente heeft alle gegevens in eigen hand en toekomstige ontwikkelingen en verrijkingen van de gegevens zijn gemakkelijker mogelijk.

Naleving

- Integrale samenwerking zorgt voor een bundeling van expertises en bevoegdheden in het uitvoeren van toezichthoudende en handhavende bevoegdheden. De samenwerking werkt door in het hele proces: melding, inspectie en opvolging. In 2023 is deze ketensamenwerking verder versterkt. Bouwinspecteurs

trekken gezamenlijk op in toezichthoudende controles onder de noemer ‘grip op vastgoed’, integrale controles en ‘intensief beheer’. In 2023 vonden 18 integrale inspecties plaats, waarbij 215 adressen zijn gecontroleerd. De samenwerkingspartners kwamen 12 keer bijeen aan de Nalevingstafel.
- Een losgekomen stuk beton in een verdiepingsvloer van een basisschool in de stad was aanleiding om alle scholen in de stad op dit risico te onderzoeken. Nader onderzoek bij de betrokken school wees uit dat op meerdere plekken sprake was van dergelijke schades. Op basis van de onderzoeken zijn de risico’s weggenomen bij Rotterdamse scholen die gebouwd zijn met hetzelfde systeem.

Naleving - aanpak hennepkwekerijen en ondermijning

In 2023 is voorzichtig gestart met controles zonder de aanwezigheid van de politie. Daarmee is voorkomen een te stevig beroep te doen op beperkte politiecapaciteit. Het aantal ontmantelde kwekerijen is verder afgenomen. Er vindt onderzoek plaats om gerichtere controles te kunnen uitvoeren bij bepaalde bouwtypen. De controles op ondermijning zijn in 2023 verder geïntensiveerd.

Er zijn 517 meldingen onderzocht en 91 kwekerijen ontmanteld. Naar ondermijning zijn 396 controles gedaan. Bij 50 adressen zijn strijdigheden met het mandaat van de gemeente geconstateerd en is handhaving in gang gezet.

In samenwerking met de VRR en DCMR zijn bij diverse branches controles uitgevoerd. De resultaten hiervan komen in de jaarlijkse rapportage aan de gemeenteraad, in het eerste kwartaal van 2024.

Hoe meten we dat?

Voor de diverse projecten Samenvoegen en vergroten zijn in 2023 74 woningen verworven. Dat is exclusief de verwerving door Woonbron in het project Eilandenbuurt. Het totaal aangekochte woningen nam toe tot 312 eenheden in diverse projecten. Deze woningen worden zo snel mogelijk getransformeerd of anders tijdelijk verhuurd. Desondanks staan 97 woningen nog leeg; er zijn nog aanpassingen nodig, of de woningen moeten ofwel verhuurklaar gemaakt worden, ofwel in de verkoop gaan.

Acht woningen zijn daadwerkelijk samengevoegd tot vier woningen die in verkoop gaan.

De getallen voor 2023:

- 74 woningen aangekocht
- 8 woningen verbeterd en samengevoegd tot 4 woningen
- 0 woningen verkocht

In de uitvoering van de subsidieregeling Samenvoegen en vergroten is er ondanks de inspanningen sprake van achterstand op het doel van 40 vaststellingen per jaar.

De getallen voor 2023:

- 26 nieuwe subsidieaanvragen ingediend;
- 11 subsidieaanvragen ingetrokken of geweigerd;
- 7 subsidieaanvragen vastgesteld (2 samenvoegingen en 5 vergrotingen;
- 33 subsidieaanvragen in behandeling (9 samenvoegingen en 24 vergrotingen).

Indicatoren	Realisatie 2021	Realisatie 2022	Begroting 2023	Realisatie 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027
Wijkgerichte aanpak funderingsproblematiek (aantal woningen)	12.600	17.900	22.900	22.300	n.t.b.	n.t.b.	n.t.b.	
Basiskwaliteit woningen (aantal woningen)	864	778	750	n.n.b.*	1500	2250	3000	
Verstrekte subsidies woningvergroting	21	40	40	7	40	40	n.n.b.**	n.n.b.**

Wijkgerichte aanpak funderingsproblematiek (aantal woningen)

Het gaat hierbij om het aantal woningen met houten paalfunderingen. De eigenaren worden door het Funderingsloket gestimuleerd om funderingsonderzoek te laten uitvoeren. Hiervoor is subsidie beschikbaar. In 2024 wordt de funderingsaanpak bijgesteld. Op basis van de bijstelling kan de indicator verder ingevuld worden.

Basiskwaliteit woningen (aantal woningen)

De ambitie is om tot 2026 stadsbreed 3.000 woningen aan te pakken. Het overgrote deel daarvan bevindt zich in gebied van de Nationaal Programma Rotterdam-Zuid (NPRZ). Gemiddeld gaat het op jaarbasis om 750 woningen.

** De meest recente gegevens uit 2023 moet nog over worden gerapporteerd. Dit komt te vroeg voor de jaarstukken 2023.*

Verstrekte subsidies woningvergroting

In 2023 zijn 7 subsidies vastgesteld. 35 aanvragen worden nog getoetst.

*** = Jaren 2026 en 2027 zijn nog niet te ramen omdat de regeling loopt tot september 2026*

Doel: Doelmatige vastgoedportefeuille

Pagina 50

Doel: Het zorgen voor een toekomstbestendige gemeentelijke vastgoedportefeuille

Per doel is aangegeven 'Wat willen we bereiken?', 'Wat gaan we daarvoor doen?' en 'Hoe meten we dat?'. De eerste 2 vragen blijven onveranderd t.o.v. de Begroting 2024 / Tweede herziening 2023.

Bij de Jaarstukken 2023 is een extra blok toegevoegd: 'Wat hebben we in 2023 bereikt en gedaan?' Hier graag aangeven wat in 2023 is bereikt én gedaan. Hierbij kan een verwijzing worden gemaakt naar 'Hoe meten we dat?' en de indicatoren.

Bij 'Hoe meten we dat?' staan de indicatoren. Hier graag de realisatie 2023 invullen én toelichten. Als de realisatiecijfers niet kunnen worden ingevuld, toelichten wanneer deze wel beschikbaar komen.

Wat willen we bereiken?Wat gaan we daarvoor doen?Wat hebben we in 2023 bereikt en gedaan?Hoe meten we dat?

Wat willen we bereiken?

We streven naar een doelmatige inzet van de vastgoedportefeuille voor maatschappelijke doelstellingen, afstoting van vastgoed dat geen gemeentelijk beleidsdoel meer dient, bevordering van urgente transities in de stad en goed onderhoud en verduurzaming van gemeentelijk vastgoed.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Monitoren van de behoefte. Voor het maatschappelijk vastgoed monitort de gemeente de behoefte aan voorzieningen. Wij voeren hier de regie op zodat het voorzieningenniveau op peil is. Prioriteit ligt bij onderwijs, cultuur, sport en recreatie, zorg, welzijn, parkeren en de huisvesting van de gemeentelijke organisatie. Bij deze inzet spelen aspecten als betaalbaarheid en duurzaamheid een belangrijke rol. Vanuit de programma's wordt bepaald wat er moet gebeuren en zorgt de gemeente voor de financiën. Via de Integrale Huisvesting Plannen (IHP's) draagt de gemeente zorg voor vervanging van maatschappelijke panden aan het einde van hun levensduur.

- Onderhoud en verduurzaming. Het goed uitvoeren van het onderhoud van het gemeentelijk vastgoed en het verduurzamen van de vastgoedportefeuille. Het streven is dat de totale portefeuille uiterlijk in 2027 van geactualiseerde duurzame meerjarenonderhoudsplannen (DMJOPs) is voorzien. Op basis van de resultaten van de uitgevoerde pilot DMJOP's is de verdere invulling vormgegeven.
  De gemeente stuurt op verduurzaming van gemeentelijke bezittingen om bij te dragen aan de klimaatdoelstellingen. Vergroening en waterberging dragen bij aan de leefbaarheid in vitale wijken. Deze aanpak zorgt voor de toekomstbestendigheid van de gemeentelijke bezittingen. Onder verduurzaming valt in dit verband het energiezuinig of energieneutraal maken, maar ook het circulair maken wat betreft materiaalgebruik en aanpassingen aan klimaatveranderingen. Daar waar mogelijk gebruiken we daken voor het plaatsen van zonnepanelen. Dit doet de gemeente zelf, of de gemeente stelt daken ter beschikking aan energiecoöperaties of werkt mee aan plannen van haar huurders. Eind september 2023 lagen er in totaal 15.932 panelen op bezittingen van de gemeente Rotterdam. Daarnaast worden mogelijkheden bekeken voor groene daken en wateropvang.

- Bijdragen aan de CO2-ambities. De bijdrage van de concernhuisvestigingsplannen aan de CO2-ambities van de gemeente wordt met de CO2-prestatieladder bijgehouden. Omdat de gemeente van veel huurders geen inzicht heeft in het daadwerkelijke energieverbruik, houden we voor de energieprestaties van de gebouwen de energielabels bij. Bij op te leveren nieuwbouw en grote renovaties wordt de BREEAM- (Building Research Establishment Environmental Assessment Method) of GPR-score geregistreerd. De CO2-prestatieladdder staat al online op Energie - Duurzaam 010.

- Verkoop van objecten. Als een bezitting niet meer bijdraagt aan de ondersteuning van de gemeentelijke beleidsdoelstellingen, verkoopt de gemeente in beginsel dit object. Leidraad is de Kadernota Vastgoed. Tot

aan het verkoopmoment zoekt de gemeente naar mogelijkheden om de objecten zo goed mogelijk te verhuren. Is dit niet mogelijk? Dan komt er leegstandsbeheer in de panden. Begin 2023 was de verwachting dat jaar 51 objecten te verkopen, 79 in 2024 en de 3 resterende in 2025.

Wat hebben we in 2023 bereikt en gedaan?

In 2023 heeft de officiële opening van comedy club Club Haug plaatsgevonden. Club Haug is gevestigd aan de Boompjeskade in het voormalig Waterfrontpand en maakt onderdeel uit van de strategische vastgoedportefeuille. Met de opening van de club zijn piketpalen geslagen voor verdere invulling van de Boompjeskade-strip. Dit moet in 2024 verder vorm krijgen.

In 2023 is de website www.gemeentelijkvastgoed010.nl live gegaan. Op deze website publiceert de gemeente al het te huren en verkopen vastgoed. Hiermee is er een duidelijk platform voor alle geïnteresseerden in het huren of kopen van ons gemeentelijk vastgoed.

Na de brand die op 28 juni het pand Keilewerf 1 in as legde, is het gelukt om een aantal ondernemers hun bedrijfsvoering te laten voortzetten in een bedrijfsruimte aan de Ceintuurbaan 124. De Keilewerf treedt voor de gemeente op als huurder. De betrokken ondernemers zijn geholpen met de verhuring door de gemeente aan de Keilewerf, en ook is het een welkome invulling voor de locatie aan de Ceintuurbaan in de vorm van placemaking. Bij placemaking worden samen met betrokkenen en de gemeenschap ideeën ontwikkeld en getest. Daarna worden deze uitgevoerd om zowel tijdelijke als permanente ruimtes en plekken tot leven te brengen.

In 2023 is het gerenoveerde Drijvend Paviljoen aan de Dokhaven in Heijplaat opgeleverd aan de Hogeschool Rotterdam. Na de feestelijke opening heeft de hogeschool het paviljoen meteen in gebruik genomen voor het onderwijsprogramma en evenementen.

De Jongeren- en Sporthub ‘Spot’ in het centrum van Hoogvliet, aan de Nederhage 10-12, is na verbouwing feestelijk geopend en in gebruik genomen. De verbouwing is betaald door de wijkraad van Hoogvliet.

In 2023 zijn er vier scholen opgeleverd: de Vrije school Vredehof, de Plevier, de Shri Saraswatie en de Nelson Mandela. Voor een behoorlijk aantal scholen is de bouw volop bezig. De projecten die in 2018 zijn gestart worden nu een voor een opgeleverd.

Twee ontwikkelingen voor scholenbouw hebben de Rotterdamse Architectuur Prijs gewonnen. Het Zuidergymnasium won de juryprijs; de jury waardeerde vooral het streven naar behoud van het gebouw en de publieke functie in het gebouw. De Fridtjof Nansen in Ommoord won de publieksprijs.

Daarnaast realiseert de gemeente de duurzaamheidsambities voor de bestaande gebouwen via de Duurzame Meerjarenonderhoudsplannen (Duurzame MJOP's). De MJOP’s brengen de kansen voor verduurzaming in beeld. In 2023 zijn 36 objecten van een DMJOP voorzien. De CO2-prestatieladder maakt de CO2-uitstoot zichtbaar van de gemeente, inclusief de huisvesting van haar organisatie. De certificering voor de CO2 prestatieladder is rond.

Hoe meten we dat?

In 2023 stonden totaal nog 133 objecten op de verkooplijst. In 2023 zijn 33 objecten verkocht. De 18 objecten die niet zijn verkocht in 2023 schuiven door naar 2024 en 2025. Mede door de nieuwe Kadernota Vastgoed wordt de

verkoopplanning voor 2024 en latere jaren opnieuw bekeken. Verkopen kunnen eventueel op een later moment plaatsvinden dan in de oorspronkelijke planning.

De verklaringen voor het niet realiseren van de verkoop, en dus de verkoopopbrengsten, van de 18 genoemde vastgoedobjecten lopen uiteen. Zo kan het in de eerste plaats zijn dat de juridische levering van het vastgoedobject pas plaatsvindt nadat de omgevingsvergunning is afgegeven, in de tweede plaats dat er geen bereidwillige koper is gevonden, of in de derde plaats, dat de Bibob-screening nog niet is afgerond. Andere verklaringen liggen in het feit dat sommige maatschappelijke partijen meer begeleiding nodig hebben bij de aankoop van een vastgoedobject. Zij vragen veelal om een langere financieringstermijn.

Indicatoren	Begroting 2023	Realisatie 2023
Aantal te verkopen objecten	51	33
Resultaat verkoop objecten (opbrengst minus boekwaarde)	€ 22,5 mln	€ 17,7 mln

Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen

Pagina 51

Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen (SDG's)

Hier wordt aangegeven aan welke duurzame ontwikkelingsdoelstellingen dit programma bijdraagt.

Het programma Bestaande stad draagt bij aan Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen: 3. Goede gezondheid en welzijn, 11. Duurzame steden en gemeenschappen en 13. Klimaatactie.

Voor een uitgebreide toelichting zie de paragraaf Sustainable development goals.

Projecten

Pagina 52

Projecten

Programma NPRZ-WonenProjecten Vastgoedontwikkeling

Programma NPRZ-Wonen

De inzet van alle professionele partners in het Nationaal Programma Rotterdam Zuid (NPRZ) is gericht op het vergroten van de kansen voor de zuiderlingen. Het NPRZ geeft daartoe samen met bewoners invulling aan de drie hoofdpijlers: school, werk en wonen. Daarnaast is er aanvullende inzet op veiligheid en cultuur.

Hoofdambitie van de pijler wonen is ervoor te zorgen dat de inwoners van Zuid op korte termijn het verschil merken in de kwaliteit van wonen. Dat kan bijvoorbeeld doordat de eigen woning kwalitatief beter wordt, of omdat er meer mogelijkheden zijn voor een wooncarrière, of omdat de woonomgeving verbetert: meer groen, meer speelgelegenheid, veilige routes, betere bereikbaarheid. Het samenleven in de wijk verbetert ook door meer verbinding, en voorkoming van misstanden op het gebied van leefbaarheid en veiligheid.

Pijler NPRZ-Wonen

In het eerste kwartaal van 2023 hebben alle partners in het NPRZ, waaronder de gemeente en de corporaties, het nieuwe Uitvoeringsplan NPRZ 2023-2027 vastgesteld. Binnen de pijler Wonen is de inzet in 2023 gericht op de woningaanpak - samenvoegen en vergroten in combinatie met verbetering en sloop-nieuwbouw - , verbetering van de buitenruimte verspreid over oude stadswijken, en de aanpak van de winkelstraten Slinge, Katendrechtse Lagendijk – Wolphaertsbocht en Beijerlandselaan – Groene Hilledijk.

Eind 2023 zijn de prestatieafspraken 2024-2025 tussen de gemeente, corporaties en huurdersorganisaties afgesloten. Daarin is de inzet van corporaties in het NPRZ vastgelegd voor verbetering van de eigen voorraad en de manier waarop zij het toewijzings-, huurprijs- en verkoopbeleid inzetten. Ook is in prestatieafspraken opgenomen hoe de wijkgerichte samenwerking van de gemeente en corporaties in de aanpak van de particuliere voorraad nader vorm krijgt.

Het Rijk heeft in het tweede kwartaal 2023 positief besloten op de aanvraag van de vijfde tranche Woningbouwimpuls voor het project De Kaai in Feijenoord. Dit project krijgt een rijksbijdrage van € 3,8 mln. Met deze financiële steun van het Rijk kan Rotterdam 1.000 woningen bouwen op de Kop van Feijenoord, waarvan ca 60% in het betaalbare segment en kan de gemeente van de aangrenzende kade een aantrekkelijke plek maken. Dit project heeft als doel de wijk een kwaliteitsimpuls te geven en vooral om de bewoners in de omliggende wijken mogelijkheden te geven om binnen de wijk door te stromen.

Eind 2023 heeft het Rijk ook besloten een bijdrage van ca € 28 mln toe te kennen voor het NPRZ-gebied 2e tranche van het Volkshuisvestingsfonds. De gemeente zet daar zelf € 12 mln cofinanciering tegenover. Dit bedrag is bedoeld voor het afdekken van de onrendabele top voor de aanpak van 415 woningen. Daarvan koopt de gemeente 255 woningen op voor verbetering, vergroting of samenvoeging. 160 woningen krijgen een gevelaanpak in de vorm van gevelreiniging, vervanging van ramen en kozijnen en eventueel vervanging van gevaarlijke balkons.

De cofinanciering van de aanvragen in het kader van het Volkshuisvestingsfonds en de Woningbouwimpuls wordt, zoals eerder gecommuniceerd, gedekt uit de € 80 mln die het college met het coalitieakkoord heeft vrijgemaakt voor de pijler Wonen.

Belangrijke mijlpalen in 2023 waren de start van de sloop van het Dahliablok, het slaan van de eerste paal bij de Mijnkintbuurt, het besluit om te starten met de aanpak van de Texelsestraat Noord en het Robbenoordplein, en de vaststelling van de nieuwe aanpak voor de Fazantstraat. Dat geldt ook voor de start van verkennende gesprekken met eigenaren en bewoners voor nieuwe projecten in Carnisse en Oud-Charlois. Doel is het informeren over de reden van een aanpak en het in beeld krijgen van ideeën en wensen van bewoners over hun woning en woonomgeving. Daar komen vaak ook vragen over dagelijkse zaken bij over schoon, heel en veilig. Tot slot was een belangrijke mijlpaal in 2023 de start van de gesprekken in de wijk Bloemhof om woningeigenaren te

informeren over de effecten van bodemverzakking in combinatie met funderingsproblematiek. Deze gesprekken liepen parallel aan de gesprekken van de corporaties Woonstad en Hef Wonen met hun huurders.

Projecten Vastgoedontwikkeling

Vastgoedontwikkeling draagt bij aan panden met een maximale maatschappelijke en economische impact voor de stad. De uitvoering wordt gedaan binnen het programma Bestaande Stad; het opdrachtgeverschap en de eindverantwoordelijkheid komen uit de andere begrotingsprogramma's, zoals Onderwijs, Cultuur en Zorg.

Doelstelling voor de periode 2022-2026 is om 59 projecten, hoofdzakelijk uit de Integrale Huisvestingsplannen, op te leveren. Uitzondering vormen de ontwikkelingen rond bijvoorbeeld Boijmans Van Beuningen en de Centrale Bibliotheek Rotterdam, grotere ontwikkelingen die langer duren en die daarom in het begin van de ontwerpfase zitten. In 2022 zijn voor de onderwijsportefeuille 8 gebouwen opgeleverd ter waarde van € 62 mln. In 2023 zijn er 4 scholen opgeleverd, met een waarde van € 28,8 mln. Dit is 3 scholen minder dan verwacht, maar momenteel vindt de uitvoering en afronding van een flink aantal projecten plaats: naar verwachting vindt oplevering in 2024 plaats van 13 gebouwen met een waarde van ongeveer € 206 mln. Dat hoge bedrag komt onder meer door de oplevering van grote projecten als het Olympiacollege, de Hazelaar en Argonautenweg. Om als gemeente inzicht te krijgen in de op te starten en opgeleverde projecten voor alle portefeuilles, komt er in het tweede kwartaal 2024 een monitor.

De inflatie van de bouwkosten maakt de afzonderlijke projecten duurder. Op programmaniveau is een vertraging van de uitgaven te constateren ten opzichte van de voorspellingen in de IHP's. Oorzaken zijn de beperkte capaciteit bij de gemeente en de ontwikkelpartners. Door de gestegen bouwprijzen is hernieuwde ambtelijke en soms ook bestuurlijke besluitvorming noodzakelijk. In de lopende aanbestedingen nemen we weer meer inschrijvingen waar en een normalisering van de inflatie. Desondanks vinden er met partijen nog discussies plaats over de prijsstijgingen gedurende de contractfase.

	Onderwijs inclusief gym	Sport/ recreatie	CHV	Zorg	Cultuur	Meer voudig	Parkeren (inclusief fiets /P+R)	Welzijn	**Totaal**
Initiatieffase	27	16	12	11	8	9	1	1	**85**
Ontwerpfase	36	1	2	4	4	2	4	1	**54**
Uitvoeringsfase	14	5	3	-	1	1	2	-	**26**
Totaal	**77**	**22**	**17**	**15**	**13**	**12**	**7**	**2**	**165**

Financiën

Pagina 53

Financiën

Overzicht baten en lasten

Overzicht van baten en lasten Bestaande stad	Oorspr. Begroting 2023	Bijgestelde Begroting 2023	Realisatie 2023	Afwijking
Baten exclusief reserves	**185.183**	**155.842**	**183.585**	**27.743**
Bijdragen rijk en medeoverheden	1.696	2.522	3.918	1.396
Financieringsbaten	0	0	612	612
Overige opbrengsten derden	183.487	153.320	177.755	24.436
Overige baten	0	0	1.300	1.300
Lasten exclusief reserves	**176.450**	**182.032**	**159.644**	**-22.388**
Apparaatslasten	51.449	**50.149**	**46.702**	**-3.447**
Inhuur	13.204	9.028	8.067	-961
Overige apparaatslasten	861	850	815	-35
Personeel	37.385	40.271	37.820	-2.451
Overige verrekeningen	-112.573	**-119.921**	**-113.755**	**6.166**
Overige verrekeningen	-112.573	-119.921	-113.755	6.166
Programmalasten	237.574	**251.804**	**226.697**	**-25.107**
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	107.710	144.572	121.888	-22.684
Kapitaallasten	107.381	84.748	85.410	662
Overige programmalasten	18.445	17.972	16.745	-1.228
Subsidies en inkomensoverdrachten	4.039	4.512	2.654	-1.857
Saldo voor vpb en reserveringen	**8.732**	**-26.190**	**23.941**	**50.131**
Vennootschapsbelasting	**0**	**1.267**	**27.884**	**26.616**
Saldo voor reserveringen	**8.732**	**-27.458**	**-3.943**	**23.515**
Reserves	**9.287**	**39.053**	**15.318**	**-23.735**
Onttrekking reserves	9.487	42.002	18.267	-23.735
Toevoeging reserves	200	3.700	3.700	0
Vrijval reserves	0	752	752	0

Saldo	18.019	11.596	11.375	-220

VERGELIJK SALDO

×

Vergelijking begrotingssaldi Bestaande stad	2023	2024	2025	2026	2027
Oorspronkelijke begroting 2023	18.019	14.936	- 3.414	- 3.206	
Eerste herziening 2023 / Voorjaarsnota	16.975	9.601	- 6.179	- 6.964	- 6.571
Tweede herziening 2023 / Begroting 2024	11.596	- 102	- 15.260	- 16.345	- 17.024
10-maandsrapportage 2023	11.596	- 102	- 15.260	- 16.345	- 17.024
Jaarstukken 2023 (realisatie)	11.375				

Toelichting afwijkingen t.o.v. bijgestelde begroting 2023

Een negatief bedrag (met een – ervoor) is een financiële tegenvaller: de gemeente geeft meer geld uit of er komen minder opbrengsten binnen. Een positief bedrag is een financiële meevaller: de gemeente geeft minder geld uit of er komen meer opbrengsten binnen.

Overzicht afwijkingen programma	Afwijking baten	Afwijking lasten	Afwijking reserves	Afwijking saldo
1. Brandstofverkooppunten en reclameconcessies	8.858	0	0	8.858
2. WABO-leges	13.646	0	0	13.646
3. Apparaatslasten	0	- 3.430	0	3.430
4. Goed huren en verhuren, monumenten en funderingen	0	-1.584	0	1.584
5. Activiteiten gedekt uit bestemmingsreserves	0	-19.991	-20.096	-105
6. Vastgoed verkopen	-4.288	0	0	-4.288
7. Onderhoudskosten vastgoed	0	-2.215	-2.194	21
8. Schiekadeblok	0	807	0	-807
9. Huur vastgoed: Baten en lasten	2.873	-2.637	0	5.510
10. Afwaardering vastgoed	0	585	0	-585
11. Diverse afwijkingen	6.654	6.077	**-1.445**	-868
Subtotaal afwijkingen	**27.743**	**-22.388**	**-23.735**	**26.396**
1. Brandstofverkooppunten en reclameconcessies (vpb)	0	26.616	0	-26.616

Totaal afwijkingen	**27.743**	**4.228**	**-23.735**	**-220**

Het saldo van programma Bestaande stad bedraagt € 220.000 nadelig. De belangrijkste oorzaken hiervan zijn:

1. Brandstofverkooppunten en reclameconcessies

Er loopt een juridische procedure over de aanslagen vennootschapsbelasting (vpb) en over de activiteiten brandstofverkooppunten en reclameconcessies. Het Gerechtshof Den Haag heeft in hoger beroep bepaald dat de gemeente Rotterdam voor deze activiteiten handelt als onderneming en daarom vennootschapsbelasting verschuldigd is. De gemeente bestrijdt dit standpunt en gaat in 2024 in cassatie. Omdat in 2023 de rechtszaak werd verloren en ook het hoger beroep in 2024 een negatieve uitkomst had, is het noodzaak om de financiële gevolgen te verwerken in de jaarrekening. Dit was niet begroot of voorzien, en leidt tot € 26,6 mln hogere lasten.

De veiling van de drie brandstofverkooppunten heeft € 8,5 mln meer opgeleverd dan begroot. De ligging van alle drie de locaties was gunstig. Ieder jaar schat een extern bureau de verwachte opbrengst. Deze verwachting wordt in de begroting opgenomen. Er is geen inzicht in de bedrijfseconomische overwegingen van een marktpartij om veel of weinig voor een bepaalde locatie te bieden. Dit betekent dat afwijkingen kunnen optreden en ook fors kunnen zijn.

Tot slot zijn de reclameopbrengsten € 389.000 hoger dan begroot. In de stad zijn nieuwe vitrines bijgeplaatst die meer reclameopbrengsten hebben gegenereerd.

2. WABO-leges

De gerealiseerde baten van omgevingsvergunningen voor de Wet Algemene Bepalingen Omgevingsrecht (Wabo) zijn voor 2023 € 13,3 mln hoger dan begroot. Op 1 januari 2024 is de nieuwe Omgevingswet ingegaan. Veel plannen zijn in 2023 opgestart en de planvorming is, ondanks tegenwind in de bouw, doorgezet. Daar is ook op ingezet via het Doorbouwakkoord en is gebruik gemaakt van de Startbouwimpuls (SBI), de Startbouwregeling Rotterdam (SBR) en de Woningbouwimpuls (WBI). Daarnaast zijn er voor € 302.000 minder terugbetalingen voor bezwaar en beroepszaken inzake bouwleges gerealiseerd.

3. Apparaatslasten

Door bezettingsverschillen en vanwege lagere inhuur door minder bouwaanvragen in de eerste drie kwartalen 2023 waren niet alle begrote middelen voor personeel en inhuur nodig. Dit leidde tot € 3,4 mln lagere lasten.

4. Goed huren en verhuren, monumenten en funderingen

Op deze drie onderwerpen zijn de lasten € 1,6 mln lager

- Goed huren en verhuren: € 1,0 mln lagere lasten: Er zijn pas laat in het jaar aanvragen voor verhuurdersvergunningen behandeld, waarvan het werk doorloopt in 2024. Verder zijn niet alle kosten voor de inzet van het Huurteam Rotterdam in 2023 doorbelast.
- Monumenten: € 300.000 lagere lasten. De voornaamste oorzaak is dat het niet op tijd is gelukt het nieuw gewenste fonds voor een kleine monumentenregeling (juridisch) operationeel te krijgen. Hierdoor heeft de jaarlijkse storting van € 200.000 in 2023 niet kunnen plaatsvinden.

- Funderingen: € 290.000 lagere lasten. Niet alle kosten voor de aangegane verplichtingen van meerjarige contracten, zijn in 2023 uitbetaald.

5. Activiteiten gedekt uit bestemmingsreserves

Het gaat om drie bestemmingsreserves:

- Rivièrahal Diergaarde Blijdorp: Lasten en bijbehorende onttrekking € 17,8 mln lager. In het coalitieakkoord 2022-2026 staat een toezegging van een gemeentelijke bijdrage van afgerond € 18 mln voor de restauratie van dit rijksmonument. In juni 2023 hebben gemeente en diergaarde Blijdorp in een convenant afspraken hierover gemaakt. Daarin staat dat het Nationaal Restauratiefonds (NRF) de door de gemeente toegezegde bijdrage zal gaan beheren. De juiste wijze van borging van deze bijdrage vergt het nodige maatwerk en heeft daarom niet meer in 2023 plaats kunnen vinden.
- WABO-leges omgevingsvergunningen: Lagere onttrekking van € 105.000. Een aantal plannen dat is ingediend in 2020 zijn nog niet in behandeling genomen omdat de bouw nog niet is gestart.

- NPRZ: Lasten en bijbehorende onttrekking € 2,1 mln lager voor de particuliere voorraad woningverbetering en subsidieregeling samenvoegen en vergroten voor particulieren. Oorzaak is de verslechterende economische omstandigheden en een beperktere beschikbaarheid van aannemers, wat resulteert in een verminderde toekenning van subsidies. Deze middelen blijven in verband met cofinancieringsverplichtingen beschikbaar binnen de NPRZ bestemmingsreserve.

6. Vastgoed verkopen
De opbrengsten van verkochte panden zijn € 28,3 mln; dat is € 4,3 mln lager dan begroot. Er is een aantal redenen waarom minder objecten dan voorzien zijn verkocht. Het gaat dan bijvoorbeeld om 1) wettelijke termijnen van omgevingsvergunningen die nog niet waren verstreken, 2) meer tijd nodig voor Bibob-screening of 3) geen bereidwillige koper.

7. Onderhoudskosten vastgoed
De onderhoudskosten zijn per saldo € 2,2 mln lager dan begroot. Door vertraging op een aantal grote projecten is er sprake van een onderbesteding. Relatief grote projecten zijn financieel lastig over de jaarschijven heen in te schatten in verband met beperkte capaciteit van aannemers, adviseurs en aanhoudende leveringsproblemen van materialen.

Dit heeft ook geleid tot een lagere onttrekking aan de bestemmingsreserve groot onderhoud (MJOP).

8. Schiekadeblok

Voor de ontwikkellocatie Schiekadeblok is een aanvullende voorziening gevormd van € 807.000. Dit is een actualisering van de berekening die in 2022 is gemaakt. Er is een voorziening gevormd en gevuld, omdat de boekwaarde van de grond hoger is dan de verwachte opbrengst.

9. Huur vastgoed: Baten en lasten

De lasten zijn € 2,6 mln lager dan begroot. Dit heeft te maken met afrekeningen uit eerdere jaren.

Baten: de baten zijn € 2,9 mln hoger dan bij begroot. Bij een aantal huurders wordt gewerkt met omzet-gerelateerde contracten: hoe meer omzet een externe partij heeft, hoe meer verhuuropbrengsten worden gegenereerd. In 2023 zijn meer verhuuropbrengsten binnengekomen dan waarmee in de begroting rekening is gehouden. Daarnaast is er een aantal afrekeningen over eerdere jaren met een positief effect.

10. Afwaardering vastgoed
Ieder jaar wordt een deel van de commerciële vastgoedportefeuille gewaardeerd. Als de marktwaarde lager is dan de boekwaarde dient er afgewaardeerd te worden tot de marktwaarde. Dit jaar gaat het om € 585.000; dit is de afwaardering van de boekwaarde van een vastgoedobject in Rotterdam Hoogvliet.

11. Diverse afwijkingen
Op diverse budgetten zijn kleinere afwijkingen die leiden tot een nadeel van € 868.000.

Omschrijving, kaders en verbonden partijen

Pagina 54

Omschrijving, kaders en verbonden partijen

Omschrijving programmaBeleidskaders, monitoren en regelgevingVerbonden partijen die bijdragen aan het programma

Omschrijving programma

Het doel van het programma Bestaande Stad is veerkrachtige wijken realiseren met een toekomstbestendige woningvoorraad voor alle Rotterdammers. Voor deze ambitie zetten we de aanpak van de woningvoorraad in de wijken op Zuid, via het NPRZ, door.

Om de bestaande woningvoorraad in Rotterdam voldoende beschikbaar te houden voor eigen bewoning en de particuliere woningvoorraad die betaalbaar moet zijn betaalbaar te houden, treden we op als marktmeester. Door opkoopbescherming toe te passen en het programma 'Goed Huren en Verhuren' door te zetten.

Bestaande Stad waakt ook over het erfgoed en beheert en ontwikkelt als rentmeester gemeentelijk (maatschappelijk) vastgoed. De verduurzaming van beide is een belangrijke opgave, die komende periode extra investeringen vraagt. Het programma stuurt op de integrale ontwikkeling van de Bestaande Stad vanuit de rol van marktmeester, rentmeester en huismeester. Zo dragen we bij aan het versterken van Rotterdam als aantrekkelijke en prettige leefomgeving.

Beleidskaders, monitoren en regelgeving

Omgevingsvisie Rotterdam 2040

Woonvisie 2030

Beleidsplan Naleving Omgevingsrecht 2021-2025

Beleidskader verkoop huurwoningen

Meerjarenplan Bouw- en Woningtoezicht 2022-2026

NPRZ Uitvoeringsplannen (waaronder 2023-2027)

Werkprogramma NPRZ

Subsidie en/of lening woningverbetering aanvragen | Rotterdam.nl

Programma Funderingsaanpak

Actieplan goed huren en verhuren

Wet goed verhuurderschap | Rotterdam.nl

Rotterdam Architectuurstad

Vuistregels voor het bouwen (Binnenstad, Stadswijken, Uitbreidingswijken)

Welstand | Rotterdam.nl

Monumenten | Rotterdam.nl

Erfgoedagenda Rotterdam en uitvoeringsagenda 2023-2027

Kadernota Vastgoed

Grondprijsbeleid

Markt-, Grond- en Vastgoedrapportage Rotterdam 2023

De afzonderlijke Integrale huisvestingsplannen van de beleidsdiensten (zie punt 19)

Referentiewaarden

Duurzaamheidskompas

Verbonden partijen die bijdragen aan het programma

De volgende verbonden partijen zetten we in om het doel van het programma te realiseren:

- VRR
- DCMR
- Havenbedrijf Rotterdam
- RET NV
- Sportbedrijf

- Bibliotheek

Een uitgebreide toelichting is te vinden in de paragraaf Verbonden partijen.

Verantwoordelijke collegeleden

Pagina 55

Verantwoordelijke collegeleden

Wethouder Kasmi

Wethouder Kasmi is verantwoordelijk voor de portefeuille Onderwijs, Cultuur en Evenementen. Onderdeel hiervan is het in stand houden van erfgoed.

Wethouder Zeegers

Wethouder Zeegers is verantwoordelijk voor de portefeuille Klimaat, Bouwen en Wonen.

‘Met oog voor de Rotterdammers bouwen we de komende jaren samen met alle partners aan een aantrekkelijke en duurzame stad’

Wethouder Simons

Wethouder Simons is verantwoordelijk voor de portefeuille Haven, Economie, Horeca en Bestuur (wijken en kleine kernen). Onderdeel hiervan is ook het vastgoed van de gemeente.

Bestuur

Pagina 56

Bestuur

Het programma Bestuur bevat de lasten en baten van de gemeenteraad, het college van burgemeester en wethouders (college van B en W) griffie, de Rotterdamse Rekenkamer en de gemeentelijke Ombudsman. De gemeente Rotterdam wil een transparante, democratische overheid zijn, met oog voor verleden, heden en toekomst. De gemeenteraad is de democratisch gekozen volksvertegenwoordiging. De gemeenteraad stelt kaders en controleert het college van B en W. De griffie is de ambtelijke ondersteuning van de gemeenteraad.

Voortgang 2023
Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen
Financiën
Omschrijving, kaders en verbonden partijen
Verantwoordelijke collegeleden

Voortgang 2023

Voortgang 2023

De gemeenteraad en griffie

De gemeenteraad is het hoogste bestuursorgaan van de gemeente Rotterdam. De leden zijn gekozen door de stemgerechtigde inwoners van Rotterdam. De gemeenteraad bestaat in totaal uit 45 leden. Voorzitter is de burgemeester.

De griffie is de ambtelijke ondersteuning van de gemeenteraad. De medewerkers van de griffie bieden ondersteuning in brede zin, van advies tot het regelen van facilitaire zaken, en van communicatie tot het voorbereiden van vergaderingen. De griffiemedewerkers staan onder leiding van de raadsgriffier.

De gemeenteraad heeft voor de raadsperiode 2022-2026 6 commissies en 2 subcommissies ingesteld:

- Commissie Bestuur, Organisatie, Financiën en Veiligheid (BOFV)
- Commissie Zorg, Welzijn, Cultuur en Sport (ZWCS)
- Commissie Werk en Inkomen, Onderwijs, Samenleven Schuldhulpverlening, Armoedebestrijding en Nationaal Programma Rotterdam Zuid (WIOSSAN) + Subcommissie Bestuur Openbaar Onderwijs Rotterdam (BOOR)
- Commissie Bouwen, Wonen en Buitenruimte (BWB) + Subcommissie Bestemmingsplannen
- Commissie Mobiliteit, Haven, Economie en Klimaat (MHEK)
- Commissie tot Onderzoek van de Rekening (COR)

Naast de ambtelijke ondersteuning door de griffie krijgen raadsleden politiek-inhoudelijke ondersteuning door hun fractieorganisatie. Alle 14 raadsfracties ontvangen jaarlijks een vaste vergoeding voor het organiseren van hun ondersteuning. De verordening fractieondersteuning is in juli 2023 herzien.

Audiovisuele middelen

Voor de vervanging van de audiovisuele middelen in de raadzaal en de Suze Groenewegzaal heeft de aanbesteding plaatsgevonden. Er is een aanbieder gekozen. De nieuwe apparatuur wordt in de komende drie jaar geplaatst. In de zomer van 2024 is als eerste de vervanging van audiovisuele middelen in de raadzaal aan de beurt.

Naast de vervanging van de apparatuur worden de koppelingen tussen het Raadsinformatiesysteem en andere techniek verbeterd.

College van burgemeester en wethouders

Het college van Leefbaar Rotterdam, VVD, D'66 en DENK heeft in 2023 gestuurd op de uitvoering van het tweede jaar van het coalitieprogramma 'Eén Stad'.

Koers van de stad

Koers van de Stad is de naam voor een project en een budget waarmee de gemeenteraad een aantal eigen of door inwoners ingebrachte ideeën en initiatieven kan ontwikkelen en uitvoeren.

In juli 2023 besloot de gemeenteraad een deel van het budget voor Koers van de Stad anders te gebruiken. Met de budgettaire wijzigingen voor de jaren 2023, 2024 en 2025 draaide de raad een deel van de door het college voorgestelde bezuinigingen terug. Het gaat om de volgende onderwerpen:

- Bewonersinitiatieven Budget Wijken
- Couleur Locale en Stedelijk Welzijn
- Handgeld wijkmanagers
- Subsidie Burgerpanel
- Aanpak Armoede en Schulden

Tenslotte maakte de gemeenteraad geld vrij om huismeesters weer een vaste plek te geven binnen de seniorenflats. In september 2023 besloot de raad het restantbudget 2023 door te schuiven naar het begrotingsjaar 2025.

Financiële afwijkingen t.o.v. de bijgestelde Begroting 2023 Bestuur (x 1.000)	**€ 3.051**
Vrijval pensioenvoorzieningen	€ 2.796
Koers van de Stad	€ 500
Egalisatiereserves	- € 359
Vrijval reserves	€ 20

Diverse afwijkingen	€ 94

Een negatief bedrag (met een – ervoor) is een financiële tegenvaller: de gemeente geeft meer geld uit of er komen minder opbrengsten binnen. Een positief bedrag is een financiële meevaller: de gemeente geeft minder geld uit of er komen meer opbrengsten binnen.

Voor een uitgebreide toelichting zie het blokje Financiën onder dit programma

Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen

Pagina 58

Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen (SDG's)

Hier wordt aangegeven aan welke duurzame ontwikkelingsdoelstellingen dit programma bijdraagt.

Het programma Bestuur draagt bij aan de duurzame ontwikkelingsdoelstellingen 16. Vrede, justitie en sterke publieke diensten, en 17. Partnerschap om doelstellingen te bereiken.

Een uitgebreide toelichting staat in de paragraaf Sustainable development goals.

Financiën

Pagina 59

Financiën

Overzicht baten en lastenToelichting afwijkingen tov bijgestelde begroting 2023

Overzicht baten en lasten

Overzicht van baten en lasten Bestuur	Oorspr. Begroting 2023	Bijgestelde Begroting 2023	Realisatie 2023	Afwijking
Baten exclusief reserves	**823**	**1.882**	**4.784**	**2.901**
Bijdragen rijk en medeoverheden	11	36	78	42
Overige opbrengsten derden	536	799	862	63
Overige baten	276	1.048	3.844	2.796
Lasten exclusief reserves	**19.698**	**21.169**	**20.783**	**-385**
Apparaatslasten	11.252	**11.880**	**11.591**	**-289**
Inhuur	244	432	297	-135

Overige apparaatslasten	708	735	542	-193
Personeel	10.300	10.713	10.752	39
Overige verrekeningen	634	**605**	**789**	**184**
Overige verrekeningen	634	605	789	184
Programmalasten	7.812	**8.684**	**8.404**	**-280**
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	2.998	3.588	2.559	-1.029
Kapitaallasten	0	0	0	0
Overige programmalasten	1.914	2.167	2.258	91
Subsidies en inkomensoverdrachten	2.900	2.929	3.587	658
Saldo voor vpb en reserveringen	**-18.875**	**-19.286**	**-16.000**	**3.286**
Saldo voor reserveringen	**-18.875**	**-19.286**	**-16.000**	**3.286**
Reserves	**-30**	**-110**	**-345**	**-235**
Onttrekking reserves	100	20	124	104
Toevoeging reserves	130	130	489	359
Vrijval reserves	0	0	20	20
Saldo	**-18.905**	**-19.396**	**-16.345**	**3.051**

VERGELIJK SALDO

×

Vergelijking begrotingssaldi Bestuur	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**
Oorspronkelijke begroting 2023	- 18.905	- 18.910	- 18.910	- 18.910	
Eerste herziening 2023 / Voorjaarsnota	- 19.396	- 18.874	- 18.874	- 19.774	- 19.238
Tweede herziening 2023 / Begroting 2024	- 19.396	- 22.186	- 22.186	- 23.078	- 22.501
10-maandsrapportage 2023	- 19.396	- 22.186	- 22.186	- 23.078	- 22.501
Jaarstukken 2023 (realisatie)	- 16.345				

Toelichting afwijkingen tov bijgestelde begroting 2023

Een negatief bedrag (met een – ervoor) is een financiële tegenvaller: de gemeente geeft meer geld uit of er komen minder opbrengsten binnen. Een positief bedrag is een financiële meevaller: de gemeente geeft minder geld uit of er komen meer opbrengsten binnen.

Overzicht afwijkingen programma	Afwijking baten	Afwijking lasten	Afwijking reserves	Afwijking saldo
1. Vrijval pensioenvoorzieningen	2.796	0	0	2.796
2. Koers van Stad	0	-500	0	500
3. Egalisatiereserves	0	0	-359	-359
4. Vrijval reserves	0	0	20	20
5. Diverse afwijkingen	105	115	104	94
Totaal afwijkingen programma Bestuur	**2.901**	**-385**	**-235**	**3.051**

Het saldo van programma Bestuur bedraagt € 3,1 mln voordelig. De belangrijkste oorzaken hiervan zijn:

1. Vrijval pensioenvoorzieningen
De hogere baten komen door actualisering van de omvang van de pensioenvoorziening voor bestuurders en raadsleden. Door de gestegen rente in 2023 valt € 2,6 mln van de voorziening pensioenen bestuurders vrij. Daarnaast is ook € 188.000 vrijgevallen vanuit de voorziening ex-raadsleden.

2. Koers van Stad
De raad heeft afgelopen september besloten het voor 2023 beschikbare budget van € 500.000 dit jaar niet te besteden. In plaats hiervan wordt bij de jaarrekening een bestemmingsreserve gevormd. In overeenstemming met het besluit van de raad vindt onttrekking van deze reserve in 2025 plaats.

3. Egalisatiereserves
De resultaten op de verschillende onderdelen in het programma leiden tot een toevoeging van € 359.000 aan de egalisatiereserves. Dit is in overeenstemming met door de gemeenteraad gemaakte afspraken.

4. Vrijval reserves
In afstemming met de Ombudsman is de egalisatiereserve Ombudsman derdengelden vrijgevallen. Het restant ad € 20.000 is toegevoegd aan de algemene egalisatiereserve van de Ombudsman.

5. Diverse afwijkingen
Diverse baten en lasten van per saldo € 95.000 voordelig.

Omschrijving, kaders en verbonden partijen

Pagina 60

Omschrijving, kaders en verbonden partijen

Omschrijving programmaBeleidskaders, monitoren en regelgevingVerbonden partijen die bijdragen aan het programma

Omschrijving programma

Gemeenteraad

- Kwalitatief hoogwaardige besluitvorming.
- Controle op de gemeentelijke financiën.
- Betere ontsluiting van informatie die relevant is voor kwalitatief hoogwaardige besluitvorming.

.

College van B en W

- Het uitvoeren van besluiten en afleggen van verantwoording.
- In de uitvoering van besluiten van de gemeenteraad, en van wetten en regelgeving draagt ieder collegelid verantwoordelijkheid voor een eigen portefeuille.
- Het college krijgt bij zijn werkzaamheden ondersteuning van de gemeentelijke ambtenaren.
- Het college legt verantwoording af aan de gemeenteraad over het gevoerde beleid en neemt zijn besluiten gezamenlijk, in 'collegiaal bestuur'.

Griffie

- Continu verbeteren van de informatievoorziening aan de gemeenteraad, aan Rotterdammers en anderen betrokkenen.
- Optimale vergaderondersteuning voor de gemeenteraad.
- Betere zichtbaarheid van de gemeenteraad.
- Onderwijsprogramma’s ontwikkelen

De Rekenkamer

- De Rekenkamer doet onafhankelijk onderzoek naar de doelmatigheid, doeltreffendheid en rechtmatigheid van het door het gemeentebestuur gevoerde beleid.
- Het op grond van dit onderzoek geven van een onafhankelijk oordeel over het functioneren van het gemeentebestuur voor de stad en haar inwoners.
- De Rekenkamer legt de uitkomsten van de onderzoeken vast in rapporten en brieven, en biedt deze aan aan de gemeenteraad, voor politieke behandeling.
- Rapporten en brieven van de Rekenkamer zijn altijd openbaar.

- De Rekenkamer kan toezicht houden, bijvoorbeeld bij de telling van de verkiezingsresultaten.
- De Rekenkamer organiseert waar nodig bijeenkomsten over bepaalde thema's.

De gemeentelijke Ombudsman

- De gemeentelijke Ombudsman is onafhankelijk en bevordert dat de gemeente luistert naar de stad, zodat de bewoners zich gehoord en gezien voelen.
- De Ombudsman is er voor burgers, en ook voor bedrijven en maatschappelijke organisaties.
- De gemeenteraad benoemt samen met de gemeenteraden van enkele omliggende gemeenten de Ombudsman Rotterdam-Rijnmond voor een periode van 6 jaar.
- De Ombudsman onderzoekt en beoordeelt klachten over gemeentelijke diensten, gemeenteambtenaren en bestuurders.
- De Ombudsman probeert klachten zo veel mogelijk snel op te lossen. Als dat niet lukt, geeft hij aan de hand van de behoorlijkheidsvereisten een oordeel over het overheidsoptreden, vaak met aanbevelingen.
- Daarnaast doet de ombudsman op eigen initiatief onderzoek naar gemeentelijke afdelingen of structurele problemen binnen de gemeente.
- De Ombudsman beoordeelt, op grond van de Regeling Melding Vermoeden Misstand, in laatste instantie meldingen van Rotterdamse ambtenaren over integriteitsschendingen binnen de gemeente.
- De gemeente leert van klachten van de Rotterdammers en een goede afhandeling van klachten leidt tot herstel van vertrouwen tussen burger en overheid.

Beleidskaders, monitoren en regelgeving

- Gemeentewet
- Reglement van orde gemeenteraad
- Verordening fractieondersteuning
- Verordening rechtspositie Raads- en Commissieleden Rotterdam 2019
- Mandaatbesluit presidium en griffier

Verbonden partijen die bijdragen aan het programma

De gemeente zet de volgende verbonden partijen in om het doel van het programma Bestuur te realiseren:

- Metropoolregio Rotterdam Den Haag (MRDH)

Een uitgebreide toelichting hierop staat in de paragraaf Verbonden partijen.

Verantwoordelijke collegeleden

Pagina 61

Verantwoordelijke collegeleden

Wethouder Simons

Wethouder Simons is verantwoordelijk voor de portefeuille Haven, Economie, Horeca en Bestuur (wijken en kleine kernen).

'Aan de slag in de wijk, dichtbij en samen met Rotterdammers.'

Cultuur

Pagina 62

Cultuur

Met het cultuurbeleid willen wij een sterk en dynamisch cultureel klimaat realiseren dat past bij de internationale, innovatieve en diverse stad die Rotterdam is. We streven naar een cultureel aanbod dat alle Rotterdammers bereikt en verrijkt, ook dicht bij de mensen in de wijken en meer cultuuronderwijs op de Rotterdamse scholen. Daarnaast is het beleid erop gericht om de kracht van kunst en cultuur in te zetten bij de opgaves die er leven in de stad.

Voortgang 2023
Doel: Cultuur voor alle Rotterdammers
Doel: Evenwichtig cultureel ecosysteem
Doel: Aantrekkelijke en veerkrachtige stad
Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen
Projecten
Financiën
Omschrijving, kaders en verbonden partijen
Verantwoordelijke collegeleden

Voortgang 2023

Pagina 63

Voortgang 2023

Cultuur voor alle Rotterdammers

- Rotterdam voert regelingen uit ter ondersteuning van creatieve en culturele projecten in de stad. In 2023 bleek opnieuw een overvraging van het beschikbare subsidiebudget. Het aantal aanvragers blijft onveranderd hoog. Ook de kosten per project stijgen door hogere lasten en ‘fair pay’: redelijke beloning voor verricht werk.
- Goed werkgeverschap bij instellingen staat onder druk door hoge inflatie, stijgende energieprijzen en huren. De gemeente levert waar mogelijk maatwerk en voert met de acht RCB-instellingen in de Rotterdamse Culturele Basis structureel overleg.
- In het vierde kwartaal van 2023 heeft de gemeente een Noodfonds Energie en Inflatie van € 5,7 mln beschikbaar gesteld voor instellingen die dreigen om te vallen. 32 instellingen hebben middelen ontvangen uit het Noodfonds. Gemeente Rotterdam heeft deze instellingen via het Noodfonds ondersteund om in 2023 hun activiteiten voort te kunnen zetten.

Aantrekkelijke en veerkrachtige stad

- Er zijn veel dwarsverbanden tussen cultuur en andere domeinen. Kunstenaars, ontwerpers en makers vormen veelal het vliegwiel voor economische groei. Daarom is er specifiek beleid op creatieve industrie en investeert Rotterdam in betrokken zzp’ers. Dat gebeurt bijvoorbeeld door de uitvoering van New Deals. Daarnaast maakt Rotterdam zich hard voor betaalbare werkruimte, zoals dat is beschreven in de Uitvoeringsnota ateliers en broedplaatsen 2023-2030. Ook vraagt Rotterdam aan werkgevers om eerlijke beloningen te bieden. De Creatieve Coalitie Rotterdam is hierin de onze gesprekspartner voor de gemeente.

Een evenwichtig cultureel ecosysteem

- Uit het culturele veld is een programma met uiteenlopende initiatieven gestart onder de noemer ‘New Deals’. Een en ander is de uitkomst van het advies van de Denktank New Deal Cultuur. Deze deals dragen bij aan de transitie van de culturele sector naar een bloeiend geheel, door experimenten op het vlak van digitaal programma, broedplaatsen, makersnetwerken, verbinding met andere domeinen en financiering. Een voorbeeld is Cultural Bridges, een empowermentprogramma dat kleine grassrootorganisaties versterkt. De uitvoering van de deals is najaar 2023 begonnen. Het college heeft hiervoor ongeveer € 2,3 mln beschikbaar gesteld.
- Op 22 juni 2023 heeft de gemeenteraad 'Van onschatbare waarde. Uitgangspuntennota voor het cultuurbeleid 2025-2028’ vastgesteld. Dit beleidskader is richtinggevend voor de komende cultuurplanperiode. Bureau BlueYard organiseert en faciliteert de adviescommissie die oktober 2023 is ingesteld onder voorzitterschap van Mei Li Vos.
- Op 27 maart 2023 vond een startbijeenkomst plaats van gemeente, sector en andere belanghebbenden om samen te bouwen aan een veerkrachtige en toekomstbestendige sector. Om deze beweging te ondersteunen is een kernteam Transitie Cultuur geformeerd. Eind vierde kwartaal van 2023 is een kwartiermaker geworven die 1 januari 2024 is gestart. Haar opdracht spitst zich toe op advisering over het cultureel bestel en financiering ervan per 2029, met als mijlpaal het organiseren van een internationale adviesraad in 2025.

Financiële afwijkingen t.o.v. de bijgestelde Begroting 2023 Cultuur (x 1.000)	€ 294
Transitie en cultuurplanadvisering	€ 303
Diverse afwijkingen	- € 9

Een negatief bedrag (met een – ervoor) is een financiële tegenvaller: de gemeente geeft meer geld uit of er komen minder opbrengsten binnen. Een positief bedrag is een financiële meevaller: de gemeente geeft minder geld uit of er komen meer opbrengsten binnen.

Voor een uitgebreide toelichting zie het blokje Financiën onder dit programma.

Doel: Cultuur voor alle Rotterdammers

Pagina 64

Doel: Cultuur voor alle Rotterdammers

Wat willen we bereiken?Wat gaan we daarvoor doen?Wat hebben we in 2023 bereikt en gedaan?Hoe meten we dat?

Wat willen we bereiken?

- De stad beschikt over een breed en aantrekkelijk cultureel aanbod voor een divers publiek.
- Cultuur is voor alle Rotterdammers bereikbaar en toegankelijk. Alle Rotterdammers kunnen iets van hun gading vinden en kunnen meedoen.
- Voldoende en kwalitatief goede voorzieningen en passend (laagdrempelig) aanbod in Rotterdamse wijken en een evenwichtige relatie tussen de wijkgerichte en stedelijke voorzieningen.

Wat gaan we daarvoor doen?

We willen bevorderen dat iedere Rotterdammer kunst en cultuur kan ervaren, beoefenen en beleven. Hierbij is van belang dat cultuur toegankelijk is voor iedereen.

- Dit doen we door een breder cultureel aanbod te creëren.
  - We stimuleren binnen het Cultuurplan het toetreden van nieuwkomers die met hun aanbod een aanvulling zijn op het huidige culturele aanbod. Dit stimuleren we door de Impulsregeling.
  - We geven ruimte aan nieuwe vormen van cultuur door de projectsubsidies, Pitcherperfect010 en CityLab010.
  - Makers en culturele organisaties ondersteunen we door inzet van andere financiering: Rotterdamse Cultuurlening en Crowdfunding. Dit laatste doen we door tot 25% bijdragen aan geselecteerde Rotterdamse projecten via Voordekunst.
- We vinden het belangrijk dat cultuur bereikbaar en toegankelijk is. Daarom brengen we met een Ruimtelijk Kader Cultuur in kaart wat de verhouding is tussen de cultuurparticipatie en de nabijheid van cultureel aanbod. Ook draagt de regeling Lokale Culturele Programmering bij aan een toegankelijk cultuuraanbod. Dit doen we samen met Cultuur Concreet.

- Elke Rotterdammer moet iets van zijn gading kunnen vinden in het aantrekkelijke aanbod. We werken daarom met het culturele doelgroepenmodel, waarmee in kaart wordt gebracht welke doelgroepen onze culturele instellingen bereiken. We zetten in op een verbreding van deze doelgroepen en specifiek op doelgroep Licht, die weinig tot geen cultuur bezoekt.
    - Het plusprogramma 'Maak mee in je Wijk' wordt ingezet om verder te onderzoeken welke activiteiten en communicatie succesvol zijn in het bereiken van de doelgroep Licht.
- Kansengelijkheid: met beleid op Cultuureducatie bevorderen we dat alle bewoners de kans krijgen zich artistiek en cultureel te ontwikkelen. Kinderen en jongeren beschikken over de benodigde 21e-eeuwse vaardigheden om volwaardig te kunnen deelnemen aan de Rotterdamse samenleving. We zetten daarom in op het vergroten van het aantal scholen in Rotterdam dat het cultuuronderwijs verankert in het curriculum of in de leertijduitbreiding. Dit doen we door scholen en culturele partijen met elkaar te verbinden.
- Met de Visie Cultuur op Zuid stimuleert en faciliteert de gemeente talent op Zuid, bouwt ze aan een sterke culturele infrastructuur en zorgt ze voor passende, goede voorzieningen op Rotterdam Zuid. Deze maatregelen dragen bij aan de veerkracht van dit gebied.
- We voeren evenementenbeleid uit dat leidt tot een aantrekkelijk aanbod voor alle Rotterdammers, tot een goede balans tussen levendig en leefbaar en tot versterking van het nationale en internationale profiel van de stad. We doen dit samen met Rotterdam Festivals en andere organisaties.
- Van de structureel gesubsidieerde instellingen wordt een plan van aanpak gevraagd op de 4 p's (programma, publiek, personeel en partners) genoemd in de Code Diversiteit & Inclusie.

Wat hebben we in 2023 bereikt en gedaan?

- Een breder cultureel aanbod.
    - Ruimte voor nieuwkomers in de Impulsregeling: in 2023/2024 zijn 10 organisaties opgenomen in de regeling, waarvan 8 nieuwe organisaties.
    - In het kader van de subsidieregeling Projectsubsidies Cultuur is jaarlijks een budget van € 1,6 mln. beschikbaar. Er zijn 481 aanvragen gedaan voor in totaal € 6,2 mln. In 2023 zijn 162 aanvragen gehonoreerd voor een totaalbedrag van € 2.010.000.
    - In 2023 zijn twee edities van Pitcher Perfect 010 georganiseerd. Daarbij zijn 18 aanvragers ondersteund met een budget voor de uitvoering van hun initiatief.
- De structurele evaluatie van het cultuurbeleid is hernieuwd. Aan de hand van kwantitatieve en kwalitatieve data is geëvalueerd op welke manier aan de doelstellingen is gewerkt en wat de eerste resultaten daarvan zijn. De resultaten zijn meegenomen in de nieuwe Uitgangspuntennota 'Van onschatbare waarde. Uitgangspuntennota voor het cultuurbeleid 2025-2028'.
- De lokale culturele programmering heeft vooral cultuurparticipatie gestimuleerd onder de zogenaamde doelgroep Licht, ofwel de doelgroep die normaal gesproken niet of minder wordt bereikt door kunst- en cultuuractiviteiten, -organisaties of -initiatieven. Hiermee is de cultuur dicht bij de Rotterdammer gebracht.
- Op basis van de data die zijn aangeleverd door culturele instellingen die vanuit het Cultuurplan subsidie krijgen, heeft Rotterdam Festivals in 2023 een integrale analyse gemaakt van het totale publieksbereik. De conclusies zijn dat het beeld door de jaren heen redelijk stabiel is, er voor alle doelgroepen aanbod is, er een lichte verschuiving waarneembaar is van hoofdgroep Intensief ten gunste van groep Middel en Licht.
- In 2023 is voor de tweede maal het programma 'Maak mee in je Wijk' uitgevoerd. Dit programma is gericht op de doelgroep Licht in Prins Alexander en IJsselmonde. Op basis van de pilot is voortgebouwd op de

succesfactoren en gevormde netwerken van lokale en stedelijke culturele organisaties. Uit de resultaten blijkt dat de programmering de beoogde doelgroepen bereikt en vooral in Prins-Alexander duidelijk in een lokale behoefte voorziet.

- Kansengelijkheid: in 2023 is er 26,5 fte aan cultuurcoaches ingezet in primair, voortgezet, speciaal onderwijs en mbo. Een cultuurcoach is in dienst van een cultuurplaninstelling en werkt nauw samen met de school aan de borging van cultuuronderwijs voor Rotterdamse leerlingen en studenten.
- De uitvoeringsagenda van de Visie Cultuur op Zuid was onderdeel van het Uitvoeringsprogramma Nationaal Programma Rotterdam Zuid 2018-2023. In 2023 heeft dit geleid tot een sterkere culturele infrastructuur, met meer culturele plekken op Zuid: meer gebouwen, meer subsidie voor initiatieven en voor instellingen op Zuid, en aandacht voor spreiding. Een ander resultaat was een positieve spot op Zuid met ‘Zomer op Zuid’, het grote evenement dat vier maanden plaatsvond op, voor en met Rotterdam Zuid. Dit evenement heeft bijgedragen aan een hogere cultuurparticipatie, een positievere waardering van Zuid door zowel bewoners als bezoekers, een meer verbonden netwerk van makers en een impuls voor Cultuur voor Zuid. Verduurzaming van de impuls uit dit uitvoeringsprogramma vindt plaats binnen het bestaande Cultuurbeleid. In 2024 volgt een Uitvoeringsagenda voor het voortzetten en borgen in bestaand beleid.
- Ook in 2023 was de evenementenkalender in Rotterdam goedgevuld. Met het eenmalige evenement Zomer op Zuid, kreeg op tal van plaatsen cultuur van Zuid en door Zuid een impuls en werd de doelgroep Licht bereikt. De viering van Koningsdag en tien jaar koningschap van Z.K.H. Willem Alexander zorgde ervoor dat alle ogen op Rotterdam gericht waren en de stad zich in al haar facetten heeft kunnen presenteren aan het hele land.
- In het kader van de planning- en controlcyclus en beleidsgesprekken leveren instellingen inzicht in hun resultaten met betrekking tot de Code Diversiteit & Inclusie. Uitvoering van de Code Diversiteit & Inclusie is maatwerk per instelling.

Hoe meten we dat?

Bezoek aan cultuur in 2022, in % van Rotterdammers

- In 2022 bracht 86% van de Rotterdammers een bezoek aan cultuur. 72% van Rotterdam bezocht gesubsidieerd cultuuraanbod. Bron: Cultuurmonitor Rotterdam 2022. Monitoring vindt eens per 4 jaar plaats.

Verder

- Het begrotingsprogramma Cultuur werkt beperkt met kwantitatieve indicatoren, maar meer met kwalitatieve doelstellingen. Elke vier jaar vinden halverwege de beleidsperiode een evaluatie en rapportage plaats, elk op een apart moment. De evaluatie speelt zich halverwege de beleidsperiode af. Begin 2024 wordt de evaluatie van de beleidsperiode 2021-2022 gepubliceerd. Hierin staan de kwalitatieve analyse van de meerjarenbeleids- en jaarplannen van de culturele instellingen op onder meer de 4 p’s: programma, publiek, personeel en partners. Daarnaast geven kwantitatieve data inzicht in de stand van zaken van de doelstellingen.
- Daarnaast zijn er enkele aparte evaluaties en rapportages:

- Cultuurmonitor Rotterdam 2022: Een onderzoek naar Cultuurdeelname. Monitoring vindt elke vier jaar plaats.
- Ruimtelijk Kader Cultuur is in ontwikkeling en dient als nulmeting voor onder andere cultuurparticipatie per wijk en fysieke afstand van culturele voorzieningen. Het kader zal ingezet worden om te bepalen waar in ruimtelijk en beleidsmatig opzicht inzet nodig is.
- Evaluatie Lokale Culturele Programmering.
- Rapportage Publieksbereik Cultuurplaninstellingen aan de hand van het doelgroepenmodel van Rotterdam Festivals, gepresenteerd in najaar 2023. Rapportage vindt elke twee jaar plaats.
- Vanuit cultuuronderwijs zijn twee interventies onderdeel van de collegetarget Schil om de School. Het gaat om de inzet van kunstvakdocenten om het lerarentekort in het primair onderwijs tegen te gaan en om het programma Muziek in de voorschool dat de taalvaardigheid van peuters versterkt.
- Voortgangsrapportage NPRZ.
- Evaluatie evenementenbeleid.
- Evaluatie intermediaire functie.
- Evaluatie Stichting Kunstzinnige Vorming Rotterdam (SKVR) en de wijken.

Doel: Evenwichtig cultureel ecosysteem

Pagina 65

Doel: Een evenwichtig cultureel ecosysteem

Wat willen we bereiken?Wat gaan we daarvoor doen?Wat hebben we in 2023 bereikt en gedaan?Hoe meten we dat?

Wat willen we bereiken?

- De stad beschikt over een compleet en evenwichtig cultureel ecosysteem dat elementen binnen de culturele sector met elkaar verbindt en een stevige meerwaarde heeft voor andere sectoren.
- Een veerkrachtige en weerbare culturele sector.
- Ruimte voor nieuwe makers, creatieven, kunstenaars en talenten uit de hele stad om zich optimaal te ontplooien.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Samen met de Stichting Kunstaccommodaties Rotterdam (SKAR) werken we aan slim over de stad verspreide werk- en atelierruimten voor kunstenaars en creatieven. Dit gebeurt op basis van gemeentelijk atelier- en broedplaatsenbeleid. Het nieuwe uitvoeringsbeleid ateliers en broedplaatsen wordt najaar 2023 vastgesteld.
- We faciliteren nieuwe vormen van samenwerking tussen instellingen onderling en cultuursector en gemeente. Dit maakt de sector weerbaarder, wendbaarder en veerkrachtiger.
- We stellen een noodsteunregeling Energie en Inflatie ter beschikking om de culturele infrastructuur in stand te houden.

- We maken de betekenis van de culturele en creatieve sector voor andere domeinen zichtbaar- concreet en beleefbaar met de plusprogramma's. Er worden coalities gesmeed om de samenwerking en integrale aanpak tussen cultuur en andere domeinen te verduurzamen.
- We stellen een Ruimtelijk Kader Cultuur op waarop de bestaande culturele voorzieningen te zien zijn en waarop aanvullende stedelijke voorzieningen een plek krijgen die daarmee een bijdrage kunnen leveren aan het evenwichtige cultureel ecosysteem. Het Ruimtelijk Kader Cultuur is naar verwachting in Q2 2024 gereed.
- We werken aan een Integraal Huisvestingsplan 2024-2034 dat de investeringsopgave volledig, gestructureerd en toekomstgericht in beeld brengt.
- We starten met de voorbereidingen voor kenniswerkplaats om de waarde van het culturele ecosysteem beter meetbaar te maken.

Wat hebben we in 2023 bereikt en gedaan?

- Het nieuwe uitvoeringsbeleid ateliers en broedplaatsen is najaar 2023 vastgesteld. De drie hoofddoelstellingen – ruimte voor creatief talent, betaalbaarheid en betekenis voor de stad – zijn erin gehandhaafd. Het aantal werkplekken voor creatieven wordt opnieuw uitgebreid en de verduurzaming van de ateliers begint. Gelet op de groei van de creatieve industrie wordt ingezet op een uitbreiding van het huidig aantal vierkante meter van 67.500 m² bruto vloeroppervlakte (bvo) naar 100.000 m² bvo in 2030. Eind 2023 is de eerste 1000 m² uitbreiding gerealiseerd.

- In 2023 is een noodsteunregeling Energie en Inflatie ter beschikking gesteld en daarmee hebben zijn 32 instellingen in de culturele sector ondersteund.
- In 2023 waren in het kader van de plusprogramma's diverse coalities actief voor:
  - mentale weerbaarheid van jongeren (o.l.v. Quardin met onderwijs, welzijn, zorg en cultuur);
  - jongerenparticipatie/Blockparty van de toekomst (onder leiding van Notes met Rotterdam Festivals, VSB Fonds, Nieuwe Instituut);
  - nieuwe makers: o.a. New Producers Acadamy (Netflix Creative Equity Fund/NL Filmfonds e.a.), Ellae Foundation/Acadamy (o.a. Harper's Bazaar Business Club, Groei met Google Marketing Bootcamp);
  - inclusieve stad (o.l.v. the Niteshop in samenwerking met Boekmanstichting, Dutch Designweek, MVRDV, Unesco).
- In 2023 is een inhoudelijk concept van het Masterplan "Cultuur&Campus Doklaan" opgeleverd. Daarin zijn de beleidsthema's kansengelijkheid, talentontwikkeling en broedplaatsen verankerd. Cultuur is een belangrijk onderdeel van een interdisciplinair programma met (kunstvak)onderwijs, wetenschap en maatschappij. In 2023 is een Europese subsidiebijdrage (€ 5 mln.) toegekend aan Cultuur&Campus. In aanloop naar de uitvoering van het plan wordt in 2024-2025 ervaring opgedaan op kleinere schaal in het gemeentelijke monument Putselaan 178. In 2023 was Cultuur&Campus programmapartner van het Bloemhof festival 2023. In het kader van Zomer op Zuid is dit jaarlijkse wijkfestival versterkt met educatief programma (i.s.m. Rotterdams Weerwoord). Daarvoor is talent uit de wijk verbonden met talent van het hoger kunstvakonderwijs en is een studioprogramma vormgegeven met Erasmus Verbindt

Hoe meten we dat?

Indicatoren	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2030
Aantal m² werk- en atelierruimte	67.500 m²	68.500 m²	nvt	nvt	nvt	nvt	100.000 m²

Verder

- Het begrotingsprogramma Cultuur werkt beperkt met kwantitatieve indicatoren, maar meer met kwalitatieve doelstellingen die elke vier jaar halverwege de beleidsperiode geëvalueerd worden. Rapportage vindt daarom op een apart moment plaats. Deze evaluatie speelt zich halverwege de beleidsperiode af. Begin 2024 is de evaluatie van de beleidsperiode 2021-2022 gepubliceerd. Hierin staan kwalitatieve analyse van de meerjarenbeleids- en jaarplannen van de culturele instellingen op o.a. de 4 p's - programma, publiek, personeel en partners. Ook staan er kwantitatieve data in die inzicht geven in de stand van zaken van de doelstellingen.
- Ruimtelijk Kader Cultuur is in ontwikkeling en wordt in het tweede kwartaal van 2024 naar de raad gestuurd. We brengen hiermee in kaart hoe het ervoor staat met cultuur in de stad aan de hand van verschillende indicatoren zoals aantal m2 en locaties cultuurvoorzieningen, cultuurparticipatie en nabijheid cultuurvoorzieningen

Doel: Aantrekkelijke en veerkrachtige stad

Pagina 66

Doel: Aantrekkelijke en veerkrachtige stad

Wat willen we bereiken?Wat gaan we daarvoor doen?Wat hebben we in 2023 bereikt en gedaan?Hoe meten we dat?

Wat willen we bereiken?

- Dat de stad levendig én leefbaar blijft. Dit vraagt om een goede verankering van cultuur in beleidsdomeinen die een relatie hebben met de fysieke groei van de stad, zoals gebieds- en vastgoedontwikkeling.
- Een stad die aantrekkelijk is voor bewoners, bedrijven en bezoekers, zodat Rotterdam nu en op de lange termijn zowel nationaal als internationaal interessant is als werk-, woon- en verblijfplaats, en als toeristische trekpleister.
- Zichtbaarheid van Rotterdam nationaal en internationaal.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Evenementenbeleid uitvoeren dat leidt tot een aantrekkelijk aanbod voor alle Rotterdammers, een goede balans tussen levendig en leefbaar en een sterker nationaal en internationaal profiel van de stad. We doen dit samen met onder meer Rotterdam Festivals.

- Meerjarige architectuuragenda uitvoeren die is gericht op Rotterdamse eigenheid, een krachtige ontwerpsector, goed opdrachtgeverschap en innovatie. Er is daarbij een sterke samenhang met stedelijke ontwikkeling en maatschappelijke ontwikkeling.
- Film- en mediabeleid uitvoeren door het Rotterdam Film en Media Office als aanspreekpunt. Op die manier investeert de gemeente in talentvolle makers en bindt de gemeente producenten aan de stad. De gemeente werkt hierin samen met diverse partners, waaronder de lokale omroep.

Wat hebben we in 2023 bereikt en gedaan?

- In 2023 was de evenementenkalender bijzonder goed gevuld met een gevarieerd aanbod. Naast het eenmalige evenement Zomer op Zuid zorgde de viering van Koningsdag en tien jaar koningschap ervoor dat alle ogen op Rotterdam gericht waren. De stad kon zich in al haar facetten presenteren, aan het hele land.

- In het kader van de meerjarige architectuuragenda hebben meerdere publieksactiviteiten plaatsgevonden, zoals de Rotterdam Architectuur Maand en Heilige Huisjes. Verder zijn jaarprogramma's van het Nieuwe Instituut, het Keilecollectief en programma die aansluiten op de publicatie Metro010 ondersteund. Met deze projecten is nadrukkelijk de relatie gelegd tussen maatschappelijke ontwikkeling en stedelijke ontwikkeling.
- In de uitvoering van het Film- en Mediabeleid heeft de gemeente geïnvesteerd in talentvolle makers en in de relatie met producenten. De kern van het beleid richt zich op het onderhouden van de film- en media-accounts -zoals de lokale omroep- en het faciliteren van draailocaties. In 2023 zijn bijna 1.000 draailocaties gefaciliteerd en daarmee is Rotterdam de tweede filmlocatiestad van Nederland. Aanvullend zijn projecten ondersteund waarvan de verwachting is dat zij een impuls geven aan de Rotterdamse film- en mediasector. Zo was in 2023 de vierde editie van de succesvolle RTM Pitch: de selectie van één Rotterdams talent om een korte film te maken die te zien is op het IFFR. Verder was in 2023 de tweede editie van de New Producers Academy (NPA), een landelijk initiatief om nieuwe en vernieuwende producenten op te leiden. De NPA is gevestigd in Rotterdam. De films zijn te zien op Netflix en zijn ingediend bij het IFFR.

Hoe meten we dat?

- In het begrotingsprogramma Cultuur wordt niet gewerkt met kwantitatieve indicatoren, maar met kwalitatieve doelstellingen die elke vier jaar halverwege de beleidsperiode geëvalueerd worden en rapportage vindt daarom op een apart moment plaats. Deze evaluatie speelt zich halverwege de beleidsperiode af. Begin 2024 is de evaluatie van de beleidsperiode 2021-2022 gepubliceerd. Hierin worden naast de kwalitatieve analyse van de meerjarenbeleids- en jaarplannen van de culturele instellingen op o.a. de 4 p's (programma, publiek, personeel en partners), kwantitatieve data gebruikt om inzicht te geven in de stand van zaken van de doelstellingen.
- Evaluatie evenementenbeleid.

Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen

Pagina 67

Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen (SDG's)

Hier wordt aangegeven aan welke duurzame ontwikkelingsdoelstellingen dit programma bijdraagt.

Het programma Cultuur draagt bij aan Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen 3. Goede gezondheid en welzijn, 8. Eerlijk werk en economische groei en 10. Ongelijkheid verminderen.

Een uitgebreide toelichting staat in de paragraaf Sustainable development goals.

Projecten

Pagina 68

Projecten

Museum Boijmans Van BeuningenVernieuwing Centrale bibliotheekIntegraal Huisvestingsplan (IHP) Cultuur

Museum Boijmans Van Beuningen

Het oorspronkelijke gebouw van Museum Boijmans Van Beuningen is ontworpen door architect Van der Steur en dateert uit 1935. Met de latere uitbreidingen van de architecten Bodon, Henket en Robbrecht & Daem ontstond een gebouw dat een unieke verzameling van ongeveer 150 duizend museumobjecten herbergt. De bouwdelen Van der Steur, Bodon en Henket, en de Museumtuin en het G.J. de Jongh-monument zijn rijksmonument.

Eind 2018 heeft de gemeente besloten tot asbestsanering en grootschalige renovatie van Museum Boijmans Van Beuningen. Het laatste besluit dateert uit december 2021. De gemeente schrijft daarin dat zij met ambitie wil renoveren, waarbij verdere stappen in de toekomst mogelijk blijven. Op 24 oktober 2023 is de gemeenteraad geïnformeerd over de voortgang van het project. Op 19 december 2023 is de Erfgoedvisie door ons college vastgesteld. Een vernieuwd ontwerpschema en de Erfgoedvisie vormen de basis voor een breed gedragen ontwerp voor een duurzaam en exploitabel museumgebouw.

In april 2024 verwacht het college de gemeenteraad te rapporteren over de voortgang van het project. Daarnaast krijgt de raad halfjaarlijks, in april en oktober, informatie over de voortgang door de voortgangsrapportage in het kader van de Regeling Risicovolle Projecten.

x € 1.000

Gevoteerd	Realisatie t/m 2022	Raming 2023	Realisatie 2023	Afwijking Realisatie - Raming 2023	Restant krediet
34.800	20.987	6.000	4.653	-1.347	9.160

Vernieuwing Centrale bibliotheek

Het project omvat de vernieuwing van de Centrale Bibliotheek Rotterdam als gebouw en voorziening. De bibliotheek voldoet zowel ruimtelijk, functioneel als technisch niet meer aan de gestelde eisen. De huidige

huisvesting van de Centrale Bibliotheek Rotterdam (CBR) is sinds 1983 in gebruik. Het is de drukstbezochte culturele instelling van de stad met ruim 1,4 miljoen bezoekers per jaar.

De CBR heeft de ambitie om te transformeren van 'collectie naar connectie'. De vernieuwde CBR is een uitnodigend platform voor ontmoeten, ontwikkelen, ontspannen, ontdekken, onderzoeken en ondernemen. Alles is gericht op inspiratie en beleving. Dit leidt tot meer bezoekers, een grotere sociaal-maatschappelijke rol en een laagdrempelig, inclusief en op maat gesneden aanbod voor uiteenlopende typen Rotterdammers.

Op 22 juni 2023 heeft de gemeenteraad het Voorlopig Ontwerp voor zowel de Vernieuwing CBR als de Tijdelijke Huisvesting CBR unaniem vastgesteld. Met dit raadsbesluit is het benodigde investeringskrediet van € 150,3 mln voor de Vernieuwing CBR en het benodigde investeringskrediet van € 9,7 mln voor de tijdelijke huisvesting CBR beschikbaar gesteld. Hiervan is in 2022 al € 10 mln beschikbaar gesteld als voorbereidingskrediet.

Het beschikbaar gestelde investeringskrediet voor de Vernieuwing CBR omvat € 3,15 mln uitvoeringskrediet voor herinrichting van omliggende buitenruimte. Dit uitvoeringskrediet is aangevraagd terwijl het dekkingsbesluit nog niet is genomen. Daarom is het beschikbaar gestelde investeringskrediet in het najaar van 2023 gecorrigeerd; na bijstelling bedraagt het investeringskrediet Vernieuwing CBR € 147,15 mln. In de tabel hieronder is het investeringskrediet van € 36,9 mln weergegeven voor de verschillende deelprojecten: Inbouw en inrichting CBR, Publieke fietsenstalling, Voorbereidingskrediet Buitenruimte en de investering voor de Tijdelijke Huisvesting CBR aan de Librijesteeg. Het investeringskrediet voor de Vernieuwing CBR van het gebouw aan de Hoogstraat van € 119,9 mln valt onder het verzamelkrediet IHP.

Na het raadsbesluit van juni 2023 hebben de ontwerpteams voor zowel de Vernieuwing CBR als de Tijdelijke Huisvesting CBR voortvarend doorgewerkt om beide voorlopige ontwerpen uit te werken tot een definitief ontwerp. Parallel hieraan zijn in december 2023 de omgevingsvergunningen voor beide onderdelen ingediend en ter inzage gelegd. Het definitief ontwerp voor de Tijdelijke Huisvesting CBR is inmiddels afgerond en goedgekeurd door de projectorganisatie. De aannemerselectie en het maken van het technisch ontwerp start in 2024. Voor de Vernieuwing CBR is het definitief ontwerp in de afrondende fase.

De voortgang van dit project is onderdeel van de Monitor Grote Projecten.

x € 1.000

Gevoteerd krediet	Realisatie t/m 2022	**Raming 2023**	Realisatie 2023	Afwijking Realisatie - Raming 2023	Restant krediet
36.910	1.995	1.678	-497	-2.175	35.411

Integraal Huisvestingsplan (IHP) Cultuur

Het Integraal Huisvestingsplan Cultuur (IHP) geeft een investeringsagenda voor de vervanging en renovatie van bestaande culturele voorzieningen voor 10 jaar, gerekend vanaf de start in 2021. Het huisvestingsplan geeft ook een doorkijk naar de komende 20 tot 25 jaar. In 2023 werd het IHP herijkt. In deze herijking staan ambities op het gebied van duurzaamheid, parkeren en nieuwe inzichten over renovatie die tot een herberekening van benodigde investeringen leiden. Het doel is om in 2024 het product op te leveren met een doorkijk van 2024 tot 2034.

Het IHP is een plannings- en sturingsinstrument. Het is noodzakelijk om het IHP om de paar jaar te actualiseren om de financiën en in het bijzonder de dekking kloppend te maken en houden.

Financiën

Financiën

Overzicht baten en lastenToelichting afwijkingen tov bijgestelde begroting 2023

Overzicht baten en lasten

Overzicht van baten en lasten Cultuur	Oorspr. Begroting 2023	Bijgestelde Begroting 2023	Realisatie 2023	Afwijking
Baten exclusief reserves	**406**	**3.135**	**2.975**	**-160**
Bijdragen rijk en medeoverheden	100	1.433	1.613	179
Overige opbrengsten derden	306	1.702	1.362	-339
Overige baten	0	0	0	0
Lasten exclusief reserves	**153.833**	**167.298**	**166.844**	**-455**
Apparaatslasten	4.533	**4.698**	**4.876**	**178**
Inhuur	190	190	283	93
Overige apparaatslasten	93	86	107	21
Personeel	4.250	4.423	4.486	63
Overige verrekeningen	540	**436**	**310**	**-126**
Overige verrekeningen	540	436	310	-126
Programmalasten	148.760	**162.164**	**161.658**	**-506**
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	675	1.310	3.212	1.902
Overige programmalasten	100	100	108	9
Subsidies en inkomensoverdrachten	147.986	160.754	158.338	-2.416
Saldo voor vpb en reserveringen	**-153.428**	**-164.163**	**-163.869**	**294**
Saldo voor reserveringen	**-153.428**	**-164.163**	**-163.869**	**294**

Reserves	**1.000**	**2.730**	**2.730**	**0**
Onttrekking reserves	1.000	2.500	2.500	0
Vrijval reserves	0	230	230	0
Saldo	**-152.428**	**-161.433**	**-161.139**	**294**

VERGELIJK SALDO

×

Vergelijking begrotingssaldi Cultuur	2023	2024	2025	2026	2027
Oorspronkelijke begroting 2023	- 152.428	- 151.864	- 151.123	- 150.847	
Eerste herziening 2023 / Voorjaarsnota	- 161.900	- 156.039	- 155.898	- 155.622	- 155.622
Tweede herziening 2023 / Begroting 2024	- 161.433	- 167.240	- 167.062	- 166.759	- 166.759
10-maandsrapportage 2023	- 161.433	- 167.240	- 167.062	- 166.759	- 166.759
Jaarstukken 2023 (realisatie)	- 161.139				

Toelichting afwijkingen tov bijgestelde begroting 2023

Een negatief bedrag (met een – ervoor) is een financiële tegenvaller: de gemeente geeft meer geld uit of er komen minder opbrengsten binnen. Een positief bedrag is een financiële meevaller: de gemeente geeft minder geld uit of er komen meer opbrengsten binnen.

Overzicht afwijkingen programma	Afwijking baten	Afwijking lasten	Afwijking reserves	Afwijking saldo
1. Transitie en cultuurplanadvisering	0	-303	0	303
2. Diverse afwijkingen	-160	-152	0	-9
Totaal afwijkingen	**-160**	**-455**	**0**	**294**

Het saldo van programma Cultuur bedraagt € 294.000 voordelig. De belangrijkste oorzaken hiervan zijn:

1. Transitie en cultuurplanadvisering

Het voornaamste verschil zit in de kosten voor de transitie en de cultuurplanadvisering. Met de transitie wordt het proces bedoeld dat bijdraagt aan een meer weerbare, samenwerkingsgerichte en innovatieve cultuursector die voor alle Rotterdammers toegankelijk is. Het overige verschil wordt veroorzaakt door lagere vaststellingen en verleningen.

2. Diverse afwijkingen

Op diverse budgetten zijn kleine afwijkingen, waaronder een project voor het Informatiepunt Digitale Overheid

(IDO) en de opbrengsten voor Koningsdag. Het project IDO bevindt zich in een startfase, waardoor in 2023 minder is uitgegeven dan initieel verwacht. Wij verwachten daarom in 2024 additionele kosten voor dit project.

Omschrijving, kaders en verbonden partijen

Pagina 70

Omschrijving, kaders en verbonden partijen

Omschrijving programmaBeleidskaders, monitoren en regelgevingVerbonden partijen die bijdragen aan het programma

Omschrijving programma

Met het cultuurbeleid willen wij een sterk en dynamisch cultureel klimaat realiseren dat past bij de internationale, innovatieve en diverse stad die Rotterdam is. We streven naar een cultureel aanbod dat alle Rotterdammers bereikt en verrijkt. Daarnaast is het beleid erop gericht om de kracht van kunst en cultuur in te zetten bij de opgaves die er leven in de stad.

Beleidskaders, monitoren en regelgeving

- Stad in transitie, cultuur in verandering; Uitgangspuntennota voor het Rotterdamse cultuurbeleid 2021-2024
- Stad in transitie, cultuur in verandering; Cultuurplan 2021-2024
- Van onschatbare waarde. Uitgangspuntennota voor het cultuurbeleid 2025-2028
- Evaluatie cultuurbeleid 2021-2022
- Cultuurmonitor Rotterdam 2022: Een onderzoek naar Cultuurdeelname
- Visie Cultuur op Zuid
- Cultuureducatiebeleid
- Beleidskader Evenementen 2019
- Evaluatie wijzigingen Evenementenbeleid 2019-2022
- Advies Denktank New Deal Cultuur 2021
- Film- en mediavisie 2019-2022
- Beleidsvisie Creatieve Industrie
- Architectuurbeleid
- Beleidsvisie Pop
- Projectsubsidies Cultuur | Rotterdam.nl
- Impulsregeling Cultuur | Rotterdam.nl
- CityLab010 | Rotterdam.nl
- Subsidie pitcher perfect 010 | Rotterdam.nl
- Subsidie jaarlijks amateurverenigingen | Rotterdam.nl
- Subsidie Lokale Culturele Programmering | Rotterdam.nl
- Evaluatie Atelier- en broedplaatsenbeleid
- Uitvoeringsnota ateliers en broedplaatsen 2023-2030

Verbonden partijen die bijdragen aan het programma

De volgende Verbonden partijen worden ingezet om het doel van het programma te realiseren:

- Stadsherstel
- Bibliotheek

Een uitgebreide toelichting staat in de paragraaf Verbonden partijen.

Verantwoordelijke collegeleden

Pagina 71

Verantwoordelijke collegeleden

Wethouder Kasmi

Wethouder Kasmi is verantwoordelijk voor de portefeuille Onderwijs, Cultuur en Evenementen.

'Ook de komende jaren zet ik mij met onverminderde energie in voor het behoud van een sterke en weerbare cultuursector. Met een divers cultuuraanbod, dicht bij de mensen in de wijken en meer cultuuronderwijs op onze Rotterdamse scholen.'

Dienstverlening

Pagina 72

Dienstverlening

De gemeente levert passende, eigentijdse en betrouwbare dienstverlening, met oog voor de menselijke maat. De manier van werken draagt bij aan herstel van het vertrouwen in de overheid. De overheidsinformatie vanuit het Stadsarchief is toegankelijk, bruikbaar en op orde. Dat levert een bijdrage aan een goed werkende democratie.

Voortgang 2023
Doel: Betrokken overheid
Doel: Betrouwbaar stadsarchief
Doel: Goed klantcontact
Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen
Financiën
Omschrijving, kaders en verbonden partijen
Verantwoordelijke collegeleden

Voortgang 2023

Voortgang 2023

De Wijk aan Zet

Wijk aan Zet is in 2023 gericht geweest op het realiseren van de verandering die nodig is binnen de gemeentelijke organisatie om de ambities (‘de bedoeling’) van Wijk aan Zet te realiseren. Hierbij ligt de focus op de menskant en wordt gelijktijdig gewerkt aan concrete, kortere termijn resultaten en de grotere beweging die gewenst is.

- De wijkakkoorden zijn opgesteld. Het college staat als collectief achter het resultaat. Bij de Voorjaarsnota 2023 zijn de jaaractieplannen 2023 met daarbij behorende budgetten én extra budget voor de Kleine Kernen aanpak vastgesteld;
- Er zijn instrumenten doorontwikkeld. Bijvoorbeeld een nieuwe werkwijze voor bewonersinitiatieven (in samenwerking met wijkraden en de raad) en het participatieplatform ‘Mijn Rotterdam’;
- Benoeming en inwerkingtreding van wijkwethouders voor alle wijken;
- Binnen de gemeentelijke organisatie zijn stappen gemaakt om wijkgericht te werken.

Collegetarget Wijk aan Zet: Het college realiseert (in deze collegeperiode) naar het oordeel van de wijkraad 75% van de acties die opgenomen zijn in de wijkplannen.
Mijlpaal 2023: **75%**
Realisatie 2023: **62%**

Op basis van de 39 12-maandsrapportages van de jaaractieplannen 2023 is het percentage van het collegetarget Wijk aan Zet 2023 bepaald. Deze 12-maandsrapportages zijn, tezamen met het wijkverslag dat iedere wijkraad maakt en de aanbiedingsbrief van de wijkraad, opgenomen in de paragraaf Wijken.

In totaal is 62% van de acties voor 2023 naar het oordeel van de wijkraad gerealiseerd. 3% van de acties is niet gerealiseerd in 2023 en wordt ook niet meer gerealiseerd.

Veel acties hebben pas na de besluitvorming van de voorjaarsnota 2023 kunnen starten (medio 2023). Desondanks is in totaal 62% van de acties voor 2023 naar het oordeel van de wijkraad gerealiseerd. 3% van de acties is niet gerealiseerd in 2023 en wordt ook niet meer gerealiseerd. Alle andere acties (de overige 35%) zijn nog niet helemaal af en lopen door in 2024, of worden in zijn geheel doorgeschoven naar 2024. Dat er relatief veel acties nog niet (helemaal) gerealiseerd zijn heeft diverse oorzaken. Acties kunnen ingewikkelde opgaven zijn die langer dan een jaar in beslag nemen. Hierbij zitten ook acties waar eerst onderzoek moest worden gedaan en het jaar erna de uitvoering volgt. Tenslotte zijn er dus acties die medio 2023 zijn gestart en doorlopen over de jaargrens. De verwachting is dat de doorgeschoven acties in 2024 wel volledig afgerond worden.

Wijkhubs

Wijkgerichte samenwerking door ambtenaren, externe organisaties en actieve bewoners krijgt steeds meer gestalte in de Wijkhubs. Met de opening van de 39 Wijkhubs en de maatwerkplannen voor de programmering per Wijkhub is de basis gelegd voor de verdere ontwikkeling van dit instrument.

- De fysieke realisatie van de 39 Wijkhubs is een feit.
- Iedere Wijkhub heeft een programmeringsplan op maat van de specifieke wijk.
- Sinds november 2023 is de Mobiele Wijkhub structureel meermaals per week inzetbaar.

Meedenken, meedoen en meebeslissen

In maart 2023 heeft het college het plan van aanpak Betrokken Stad 2023-2026 en het jaarplan 2023 vastgesteld. Bij bespreking in de gemeenteraad is de toezegging gedaan om het stuk aan te scherpen, met meetbare doelen. Het vernieuwde plan is in juli ter kennisname aangeboden aan de raad.
Een greep uit de concrete resultaten:

- Vervolg van de succesvolle pilot kinderburgemeester;
- Realisatie van een nieuw initiatievenloket met betere borging van initiatieven;
- Start van een pilot wijkcommunicatie via MijnRotterdam en Rotterdam.nl.

De resultaten van Bewonersinitiatieven en Right 2 Challenge worden apart benoemd.

Bewonersinitiatieven

In 2023 zijn circa 2.000 bewonersinitiatieven goedgekeurd, voor een budget van € 4,2 mln. Voor 2024 heeft het college in juni 2023 de definitieve regels vastgesteld voor bewonersinitiatieven. Dit gebeurde op basis van advies van een werkgroep met vertegenwoordigers van de wijkraden, initiatiefnemers en de stichting Opzoomer Mee. Dit betekent:

- Wijkraden kunnen sinds september 2023 een besluit nemen op aanvragen voor een bewonersinitiatief, zowel grote als kleine aanvragen.
- Wijkraden kunnen sinds september 2023 wijkmanagers mandateren om een besluit te nemen op aanvragen. Diverse wijkraden hebben hiervan gebruikt gemaakt.
- Wijkraden hebben vanaf 2024 de mogelijkheid om bij het college binnen het beschikbare budget aan te geven om 1) subsidierondes vast te stellen, 2) de bijbehorende subsidieplafonds vast te stellen en 3) een maximum van € 10.000 of € 20.000 per aanvraag vast te stellen.

Right 2 Challenge

In 2023 waren er 3 nieuwe challenges:

- Participatie ontwerp voor de speelplek Wilgerplaspark: € 5.000
- Lokaal netwerk armoedebestrijding in kaart brengen: € 49.335
- Jongeren activeren via beheer en schoon Sportpark Nederhage en omgeving: € 20.000

Het totaal aantal challenges in Rotterdam stond eind 2023 op 18.
Right 2 Challenge is in onderstaande aanbestedingen opgenomen in 2023:

- Marktkramen
- Instrumenten arbeidsontwikkeling werkzoekenden spoor C (werkzoekenden met een afstand tot de arbeidsmarkt van 9 tot en met 24 maanden)
- Standaard in aanbestedingen van werken door het Ingenieursbureau
- Tijdelijk beheer vastgoed van de gemeente
- Energieklussers

CityLab010

In 2023 is het inhoudelijke kader voor CityLab010 aangepast aan het collegeakkoord. Hierdoor is het maximaal aan te vragen bedrag verlaagd van € 100.000 naar € 50.000.

- 225 plannenmakers hebben zich in 2023 aangemeld voor CityLab010.
- 117 initiatieven hebben de stap gemaakt naar een subsidieaanvraag. Deze aanvragen zijn voorzien van een ambtelijk advies en beoordeeld door de Stadsjury. Vier leden van de Stadsjury zijn in 2023 herbenoemd; acht nieuwe leden zijn benoemd voor een periode van drie jaar.
- De Stadsjury heeft geoordeeld dat 25 initiatieven vernieuwend zijn en een belangrijke maatschappelijke bijdrage leveren aan Rotterdam. Hiermee is het maximaal aantal positief beoordeelde aanvragen gehonoreerd vanuit het beschikbare subsidiebudget van € 1 mln.

Financiële afwijkingen t.o.v. de bijgestelde begroting 2023 Dienstverlening (x 1.000)	**€ 2.494**
Hogere uitkeringen	€ 782
Hogere legesopbrengsten	€ 1.267
Wijkbudget	€ 1.248
Bestemmingsreserve Menselijk Maat	- € 524
Bestemmingsreserve Citylab	- € 391
Diverse afwijkingen	€ 112

Een negatief bedrag (met een – ervoor) is een financiële tegenvaller: de gemeente geeft meer geld uit of er komen minder opbrengsten binnen. Een positief bedrag is een financiële meevaller: de gemeente geeft minder geld uit of er komen meer opbrengsten binnen.

Voor een uitgebreide toelichting zie het blokje Financiën onder dit programma.

Kleine Kernen Aanpak

Het uitvoeringsprogramma van de Kleine Kernen Aanpak (KKA) is voor de zomer vastgesteld. Het is een dynamisch uitvoeringsprogramma dat jaarlijks kan worden aangevuld of bijgesteld.

- De gemeenteraad heeft via de voorjaarsnota 2023 een bedrag van € 8 mln toegekend voor de uitvoering van de eerste reeks projecten. In elke wijk en elk dorp zijn projecten voorbereid en gestart. De gemeente betrekt wijkpartijen zoals woningcorporaties en andere partners bij de integrale ontwikkeling van de dorpen.
- Eind september is op verzoek van de dorps- en wijkraden een conferentie over voorzieningen georganiseerd. De dorps- en wijkraden zijn betrokken bij de uitwerking en realisatie van KKA-projecten en acties uit conferenties.
- Voor maatwerk op het vlak van communicatie en participatie is er extra budget.

Verkiezingen

Op 15 maart 2023 vonden de verkiezingen plaats voor Provinciale Staten en Waterschappen. De verkiezingen zijn goed verlopen. De uitslag is tijdig en onbetwist vastgesteld, na de Centrale Stemopneming op 16 maart in Ahoy.
Kerncijfers:

- 299 stembureaus, waarvan 99% toegankelijk.
- Opkomst ruim 42%.
- 3.500 vrijwilligers

Na de val van het kabinet op 6 juli is op 22 november 2023 de Tweede Kamerverkiezing gehouden. Er werd rekening gehouden met een hogere opkomst. Op 23 november vond de centrale stemopneming plaats en is de uitslag door het gemeentelijk stembureau vastgesteld.
Kerncijfers:

- 378 stembureaus in bedrijf, waarvan 98% toegankelijk.
- Opkomst: 64%.
- Inzet op de verkiezingsdag en de dag erna: 6.100 vrijwilligers, van wie 30% ambtenaren van de gemeente Rotterdam.

Stadsarchief

‘Digitalisering op verzoek’ nam in 2023 een hoge vlucht: op verzoek van burgers zijn 3.137 inventarisnummers gedigitaliseerd en online geplaatst. Er werden verschillende inspecties en onderzoeken uitgevoerd. Het verslag van de gemeentearchivaris kreeg veel aandacht en werd behandeld in de raad.

- Vanwege de herdenking van 150 jaar afschaffing van de slavernij is vanaf juni 2023 de tentoonstelling ‘Koloniaal Rotterdam in het archief’ te zien geweest in het Stadsarchief Rotterdam. Onder de naam ‘Peter Peper’ zijn 25 educatieve voorstellingen voor Rotterdamse basisschoolkinderen georganiseerd. De leerlingen maakten daarin kennis met het koloniaal en slavernijverleden van Rotterdam.
- Het stadsarchief verwierf in 2023 een aantal interessante particuliere collecties, zoals het archief van de Havenwerkgeversvereniging SVZ, egodocumenten over de Tweede Wereldoorlog, het bombardement van

1940, de razzia van 1944, en de eerste 5.000 van in totaal 80.000 dia's en digitale foto's gemaakt door een amateurfotograaf van alle straten van Rotterdam vanaf de jaren 80 tot heden. Ook ontving het stadsarchief het eerste aandeel (1873) van de Holland Amerika Lijn.

- Verschillende stukken gaf het stadsarchief in bruikleen aan musea. Zo is de ingekleurde plattegrond van Rotterdam van Johannes de Vou uit 1694 gerestaureerd en tentoongesteld in de Kunsthal.

Tevredenheid concerndienstverlening

Collegetarget tevredenheid concerndienstverlening: We willen dat aan het eind van de collegeperiode 2023-2026 minder Rotterdammers ontevreden (6) zijn over hun contact met de gemeente Rotterdam. In 2025 is het percentage Rotterdammers dat ontevreden is over hun contact met de gemeente met 30% gedaald ten opzichte van 2020.

Realisatie 2023: - 5%

Mijlpaal 2023: - 7%

In 2023 realiseerde de gemeente een daling van 5% van het percentage Rotterdammers dat ontevreden is over hun contact met de gemeente ten opzichte van 2020. Daarmee komt het percentage Rotterdammers dat ontevreden was over hun contact met de gemeente uit op gemiddeld 14,4%. De mijlpaal van 2023 is daarmee net niet gerealiseerd. Ten opzichte van 2022 is een daling gerealiseerd van 7%. De gemeentelijke dienstverlening scoorde gemiddeld een 8,1 in 2023. De belangrijkste verbeteringen zijn:

- Rotterdammers kunnen tijdiger een afspraak maken en de gemiddelde wachttijd in de publiekslocatie is afgenomen. Dit komt door investeringen in de planning- en regiefuncties en extra baliecapaciteit;
- Rotterdammers geven aan dat baliemedewerkers en call-agents hen vriendelijker en duidelijker behandelen. Dit komt door het uitvoeren van projecten die de vriendelijkheid en duidelijkheid beter maken;
- Rotterdammers worden vaker in één keer geholpen aan de telefoon. Met concrete verbeteringen voorkomt de gemeente dat Rotterdammers opnieuw contact moeten opnemen.

Rotterdammers zijn over het algemeen ook tevreden over de Livechat en Digitale Balie. Zo geven Rotterdammers de livechat gemiddeld een 8,8 met een ontevredenheidspercentage van 2,2%. De Digitale Balie (videobellen) scoort een 8,2 met een ontevredenheidspercentage van 13,9%.

De ambitie van de gemeente is om de dalende trend in de ontevredenheid in 2024 en verdere jaren voort te zetten. Er zijn in 2024 wel uitdagingen op dit vlak. Een daarvan is de reisdocumentenpiek. De eerste voorbereidingen om passende en tijdige dienstverlening te kunnen blijven bieden, zijn al in 2023 getroffen. In het kader van de opgave 'De Rotterdamse Dienstverlening – Doen we zo' is in 2023 gewerkt aan de vorming van een Klantcontactcentrum dat sinds 1 januari 2024 onderdeel is van de gemeentelijke organisatie. In het Klantcontactcentrum komen telefonie, livechat en publieksreacties samen. De verwachting is dat verdere kwaliteitsverbetering van de eerstelijnsdienstverlening leidt tot een daling van het percentage ontevreden Rotterdammers.

Meer informatie over wat de gemeente doet vanuit het raadsvoorstel over vaststelling Opgave ‘De Rotterdamse Dienstverlening – doen we zo’ (2023-2026).

% van de Rotterdammers dat tevereden / ontevreden is over het contact met de gemeente op de volgende onderdelen	Realisatie 2020	2022	2023	Raming 2024
Norm ontevredenheid		-4%	-7%	-20%
Realisatie ontevredenheid		+2%	-5%	
Algemene tevredenheid (ontevredenheid)	**85% (15%)**	**85% (15%)**	**86% (14%)**	

Doel: Betrokken overheid

Pagina 74

Doel: Betrokken overheid

Wat willen we bereiken?Wat gaan we daarvoor doen?Wat hebben we in 2023 bereikt en gedaan?Hoe meten we dat?Toelichting indicatoren

Wat willen we bereiken?

De gemeente zet zich in om een betrouwbare en betrokken overheid te verwezenlijken voor alle Rotterdammers.

- Grotere betrokkenheid van burgers, ondernemers en instellingen bij het bepalen van het gemeentelijke beleid.
- Betere aansluiting van het gemeentelijke beleid en de gemeentelijke activiteiten bij de opgaven in de wijken. Zowel bovenstaand punt als dit punt wordt gedaan door middel van de doenvermogentoets. We voeren een Doenvermogentoets in om bij de totstandkoming van beleid al rekening te houden met hoe dit beleid neerslaat in de uitvoering.
- Zorgvuldige, betrouwbare en toegankelijke verkiezingen en referenda.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Uitvoering geven aan Wijk aan Zet
- Uitvoering van de Verordening Wijkraden, met het onderdeel ‘wijkakkoorden’.
- Het organiseren van een inclusief en laagdrempelig, stadsbreed participatieaanbod.
- Regie voeren op een integrale aanpak in de wijken.
- Toegankelijke en betrouwbare verkiezingen organiseren.

Wat hebben we in 2023 bereikt en gedaan?

- De wijkakkoorden zijn opgesteld. Het college staat als collectief achter het resultaat. Bij de Voorjaarsnota 2023 zijn de jaaractieplannen 2023 met daarbij behorende budgetten én extra budget voor de Kleine Kernen aanpak vastgesteld;
- De fysieke realisatie van de 39 Wijkhubs is een feit. Iedere Wijkhub heeft een programmering op maat voor de specifieke wijk. Sinds november 2023 wordt de Mobiele Wijkhub structureel meermaals per week ingezet.
- Benoeming en inwerkingtreding van wijkwethouders.
- Er zijn twee goed verlopen verkiezingen georganiseerd: op 15 maart de verkiezingen voor Provinciale Staten en Waterschappen en op 22 november de Tweede Kamerverkiezing.

Hoe meten we dat?

Indicatoren	Realisatie 2021	Realisatie 2022	Begroting 2023	Realisatie 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027
Collegetarget wijk aan Zet: **Het college realiseert (in deze collegeperiode) 75% van de acties die opgenomen zijn in de wijkplannen.**			75%	62%	75%	75%*	75%	
Groei aantal actieve Rotterdammers: • Bezoekers MijnRotterdam.nl • Bewoners welke een initiatief indient • Aantal reacties op Mijn Rotterdam	N.v.t.	N.n.b.	• 75.000 • N.v.t. • 12.000	• 77.317 • 440 • 18.243	Score 2023+5% groei	Score 2024+5% groei	Score 2025+5% groei	
Meer Rotterdammers hebben vertrouwen in de wijkraden (voorheen deelgemeenten en bestuurscommissies) o.b.v. het Wijkprofiel eens in de twee jaar	**Realisatie 2020: 48%**	48%	N.v.t.	N.v.t.	**49%**	N.v.t.	**50%**	
% Toegankelijkheid stembureaus	96%	97%	96%	99%	96%	96%	96%	
Aantal wijkhubs	13	19	39	39	39	39	39	

Toelichting indicatoren

Collegetarget Wijk aan zet

Op basis van de 39 12-maandsrapportages van de jaaractieplannen 2023 is het percentage van het collegetarget Wijk aan Zet 2023 bepaald. Deze 12-maandsrapportages zijn, tezamen met het wijkverslag dat iedere wijkraad maakt, opgenomen in de paragraaf Wijken.

In totaal is 62% van de acties voor 2023 naar het oordeel van de wijkraad gerealiseerd. 3% van de acties is niet gerealiseerd in 2023 en wordt ook niet meer gerealiseerd.

Veel acties hebben pas na de besluitvorming van de voorjaarsnota 2023 kunnen starten (medio 2023). In totaal is 62% van de acties voor 2023 naar het oordeel van de wijkraad gerealiseerd. 3% van de acties is niet gerealiseerd in 2023 en wordt ook niet meer gerealiseerd. Alle andere acties (de overige 35%) zijn nog niet helemaal af en lopen door in 2024, of worden in zijn geheel doorgeschoven naar 2024. Dat er relatief veel acties nog niet (helemaal) gerealiseerd zijn heeft diverse oorzaken. Acties kunnen ingewikkelde opgaven zijn die langer dan een jaar in beslag nemen. Hierbij zitten ook acties waar eerst onderzoek moest worden gedaan en het jaar erna de uitvoering volgt. Tenslotte zijn er dus acties die medio 2023 zijn gestart en doorlopen over de jaargrens. De verwachting is dat de doorgeschoven acties in 2024 wel volledig afgerond worden.

* peildatum 1-11-2025

Doel: Betrouwbaar stadsarchief

Pagina 75

Doel: Betrouwbaar stadsarchief

Wat willen we bereiken?Wat gaan we daarvoor doen?Wat hebben we in 2023 bereikt en gedaan?Hoe meten we dat?

Wat willen we bereiken?

- Een transparante, democratische overheid met oog voor verleden, heden en toekomst van Rotterdam en de regio.
- Het historisch besef bevorderen door actief de Rotterdamse geschiedenis onder de aandacht te brengen.
- Openbaarheid en toegankelijkheid van overheidsinformatie.
- Bijdragen aan het democratische, culturele, economische en sociale klimaat en het nationale en internationale imago van de stad Rotterdam.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Via verschillende kanalen beschikbaar blijven stellen van bronnen, met voorrang voor het maatschappelijk debat.
- Wegwerken van achterstanden in de toegankelijkheid van archieven en collecties.
- Grootschalige digitaliseringsprojecten, zoals de digitalisering van de bouwtekeningen 1945-1995.
- Actieve verwerving van archieven en collecties die de huidige diverse Rotterdamse samenleving representeren.

Wat hebben we in 2023 bereikt en gedaan?

- Tentoonstelling ‘Koloniaal Rotterdam in het archief’ gerealiseerd.
- Project Digitalisering bouwdossiers gestart.
- Intensivering digitale dienstverlening (10.527 inlichtingen via e-mail, 1.910 via de telefoon), aangepaste openingstijden studiezaal per 1 oktober.

- Verschillende inspecties en onderzoeken uitgevoerd, waaronder het verslag van de gemeentearchivaris.
- Realisatie van EZBA: één zoeksysteem voor bouwdossiers op adres.
- Publicatie Rotterdams Jaarboekje 2023 nieuwe stijl.
- Publicatie straatnamenboekje Little C.
- Diverse archieven en collecties digitaal toegankelijk gemaakt.
- Fase 1 doorontwikkeling Stadsarchief Rotterdam afgerond.

Hoe meten we dat?

- Bezoekerswaardering: bronnen voor de waardering zijn de kwaliteitsmonitor van de Koninklijke Vereniging van Archivarissen in Nederland en zelf gehouden gebruikersonderzoeken. Het Stadsarchief meet de waardering eenmaal per twee jaar. Het afgelopen jaar is de bezoekerswaardering niet gemeten omdat de landelijke kwaliteitsmonitor wordt vernieuwd. De uitrol hiervan zal naar verwachting in 2024 plaatsvinden.
- Aantal bezoekers website Stadsarchief: er is sprake van een verwachte toename in verband met digitalisering, functionele en inhoudelijke verbetering website en de inzet van sociale media.
- Aantal bezoeken studiezaal: het bezoek aan de studiezaal zal naar verwachting verder afnemen naarmate het digitale aanbod groeit.
- Aantal scans digitaliseren op verzoek: door de publieksservice ‘digitaliseren op verzoek’, door digitale dienstverlening en door tegelijkertijd te bouwen aan een online toegankelijk digitaal archief.
- Aantal bereikte leerlingen en volwassen door educatie: de nulmeting is het aantal leerlingen en volwassenen wat deelneemt aan activiteiten georganiseerd door het Stadsarchief in 2021, daarna is de norm 10% groei per jaar.

Indicatoren	Realisatie 2021	Realisatie 2022	Begroting 2023	Realisatie 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027
Bezoekerswaardering, norm 8, onderzoek 2-jaarlijks	N.v.t.	N.v.t.	8	N.v.t.	N.v.t.	8	N.v.t.	
Aantal bezoeken website Stadsarchief	N.b.*	441.957	525.000	707.246	550.000	575.000	600.000	
Aantal bezoeken studiezaal	3.818	3.161	7.000	5.896	6.650	6.500	6.325	
Aantal scans via digitaliseren op verzoek	N.v.t.	290.599	500.000	562.943	500.000	500.000	500.000	
Aantal bereikte leerlingen en volwassenen door educatie	8.998	1.374	10.888	12.298	11.976	13.174	14.491	

Doel: Goed klantcontact

Pagina 76

Doel: Goed klantcontact

Wat willen we bereiken?Wat gaan we daarvoor doen?Wat hebben we in 2023 bereikt en gedaan?Hoe meten we dat?Toelichting indicatoren

Wat willen we bereiken?

- Aan het eind van de collegeperiode 2023-2026 zijn minder Rotterdammers ontevreden over hun contact met de gemeente Rotterdam. In 2025 is het percentage Rotterdammers dat ontevreden is over hun contact met de gemeente met 30% gedaald ten opzichte van 2020. ‘Ontevreden’ is iedereen die het contact met de gemeente beoordeelt met een rapportcijfer 6 of lager.
- Rotterdammers zijn juist en volledig ingeschreven in de Basisregistratie Personen (BRP).

Wat gaan we daarvoor doen?

- Uitvoering van de opgave 'De Rotterdamse Dienstverlening 2023-2026' (23bb003841). De communicatie naar de Rotterdammer moet overzichtelijker en begrijpelijker. De gemeente blijft werken aan eenvoudige formulieren.
- De gemeente werkt aan een logische één-loketgedachte.
- De gemeente werkt gedurende deze bestuursperiode aan één gemeentelijke dienstverleningsapp.
- Voor 2025 zijn er minder én duidelijkere gemeentelijke websites.
- Verbetering van processen en beheersing van risico's Basisregistratie Personen
- Aan de hand van jaarlijkse en maandelijkse controles werken aan verbeteringen voor de BRP (basisregistratie personen).

Wat hebben we in 2023 bereikt en gedaan?

In 2023 realiseerde de gemeente een daling van 5% van het percentage Rotterdammers dat ontevreden is over hun contact met de gemeente ten opzichte van 2020. De gemeentelijke dienstverlening scoorde gemiddeld een 8,1 in 2023. De belangrijkste verbeteringen zijn:

- Rotterdammers kunnen tijdiger een afspraak maken en de gemiddelde wachttijd in de publiekslocatie is afgenomen. Dit komt door investeringen in de doorontwikkeling van planning- en regiefuncties en extra baliecapaciteit;
- Rotterdammers geven aan vriendelijker en duidelijker te worden behandeld door baliemedewerkers en call-agents. Dit komt door het uitvoeren van verbeterprojecten die de vriendelijkheid en duidelijkheid hebben verbeterd;
- Rotterdammers worden vaker in één keer geholpen aan de telefoon. Met concrete verbeteringen voorkomt de gemeente dat Rotterdammers opnieuw contact moeten opnemen.

Rotterdammers zijn over het algemeen ook tevreden over de Livechat en Digitale Balie. Zo geven Rotterdammers de livechat gemiddeld een 8,8 met een ontevredenheidspercentage van 2,2%. De Digitale Balie (videobellen) scoort een 8,2 met een ontevredenheidspercentage van 13,9%.

Hoe meten we dat?

Indicatoren	Realisatie 2020	Begroting 2023	Realisatie 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027
Collegetarget tevredenheid concerndienstverlening: We willen dat aan het eind van de collegeperiode 2023-2026 minder Rotterdammers ontevreden (kleiner of gelijk aan 6) zijn over hun contact met de gemeente Rotterdam. In 2025 is het percentage Rotterdammers dat ontevreden is over hun contact met de gemeente 30% gedaald ten opzichte van 2020.							
Norm Ontevredenheid		**- 7%**		**-20%**	**-30%**	**-30%**	
Realisatie Ontevredenheid			-5%				
Algemene tevredenheid (ontevredenheid)	**84,9% (15,1%)**	**86,0% (14,0%)**	**85,6% (14,4%)**	**87,9% (12,1%)**	**89,4% (10,6%)**		
De Basisregistratie Personen voldoet aan de wettelijke normen (technische controle)	99,9%	99,6%		99,6%	99,6%		
% van de gegevens in de 100-persoonslijst dat correct is (inhoudelijke controle)	73%	80%		80%	80%		

Toelichting indicatoren

De gemeente meet voortdurend de tevredenheid van burgers, ondernemers en bezoekers op de punten algemene tevredenheid, tijdigheid, duidelijkheid en vriendelijkheid. De meting van de tevredenheid van Rotterdammers gebeurt met de methode Netto Promotor Score (NPS). Dat is een wereldwijd gebruikte onderzoeksmethode voor klanttevredenheid. De gemeente meet de klanttevredenheid op de volgende eerstelijns contactopties: chat, telefoon, digitale balie en de publiekslocaties voor burgerzakenproducten. Door een geconstateerde omissie in de berekening van de oorspronkelijke 0-meting is 2020 gekozen als peiljaar in plaats van het oorspronkelijke peiljaar 2021. Met deze keuze blijft de ambitie van het college onveranderd. De Rekenkamer kan zich vinden in het nieuwe peiljaar en de onderbouwing daarvan.

Rotterdammers zijn minder ontevreden over hun contact met de gemeente

Aan het eind van de collegeperiode 2023-2026 zijn minder Rotterdammers ontevreden over hun contact met de gemeente Rotterdam. Richtpunt: een daling van 30% van het percentage ontevreden (rapportcijfer 6 of lager) Rotterdammers in 2025 ten opzichte van 2020. Basisdienstverlening op orde versterkt het vertrouwen van burgers in de overheid.

De Basisregistratie Personen (BRP) voldoet aan de wettelijke normen (technische controle)

Persoonsgegevens staan opgeslagen in de Basisregistratie Personen (BRP). Voor de manier waarop dat gebeurt zijn voorwaarden en regels. Maandelijks voert de Rijksdienst voor Identiteitsgegevens een technische controle uit.

BRP: Inhoudelijke controle

Gemeenten zijn verplicht om jaarlijks de zelfevaluatie op de Basisregistratie Personen uit te voeren. Dit onderzoek bestaat uit een vragenlijst over de kwaliteit van de processen en controle op de kwaliteit van de gegevens. Jaarlijks is er een controle van 100 persoonslijsten aan de hand van brondocumenten. Minimaal 80% van de gegevens in deze 100-persoonslijsten moet goed zijn.

Voor de collegeperiode 2023-2026 zijn er een aantal verbeteracties in gang gezet waaronder het invoeren van een vier-ogen-principe bij de verwerking van aktes in de BRP, trainingen voor medewerkers en inhoudelijke controles bij de Stadswinkel Centrum.

Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen

Pagina 77

Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen (SDG's)

Hier wordt aangegeven aan welke duurzame ontwikkelingsdoelstellingen dit programma bijdraagt.

Het programma Dienstverlening draagt bij aan Duurzame ontwikkelingsdoelstelling: 16. Vrede, justitie en sterke publieke diensten.

Voor een uitgebreide toelichting zie de paragraaf Sustainable development goals.

Financiën

Pagina 78

Financiën

Overzicht baten en lastenToelichting afwijkingen tov bijgestelde begroting 2023

Overzicht baten en lasten

Overzicht van baten en lasten Dienstverlening	Oorspr. Begroting 2023	Bijgestelde Begroting 2023	Realisatie 2023	Afwijking
Baten exclusief reserves	**10.291**	**10.394**	**12.444**	**2.050**
Bijdragen rijk en medeoverheden	250	299	1.082	783
Overige opbrengsten derden	10.041	10.095	11.362	1.267

Overige baten	0	0	0	0
Lasten exclusief reserves	**77.047**	**91.759**	**90.387**	**-1.371**
Apparaatslasten	48.668	**58.273**	**57.671**	**-602**
Inhuur	845	1.125	1.607	482
Overige apparaatslasten	1.336	1.218	1.275	57
Personeel	46.487	55.930	54.789	-1.141
Overige verrekeningen	1.231	**3.920**	**5.923**	**2.002**
Overige verrekeningen	1.231	3.920	5.923	2.002
Programmalasten	27.149	**29.565**	**26.793**	**-2.772**
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	18.790	21.988	19.569	-2.418
Kapitaallasten	166	87	87	0
Overige programmalasten	-111	0	22	22
Subsidies en inkomensoverdrachten	8.303	7.489	7.114	-375
Saldo voor vpb en reserveringen	**-66.756**	**-81.364**	**-77.943**	**3.421**
Saldo voor reserveringen	**-66.756**	**-81.364**	**-77.943**	**3.421**
Reserves	**-1.243**	**2.438**	**1.511**	**-927**
Onttrekking reserves	200	3.027	2.101	-927
Toevoeging reserves	1.443	2.315	2.315	0
Vrijval reserves	0	1.726	1.726	0
Saldo	**-67.999**	**-78.927**	**-76.432**	**2.494**

Vergelijk saldo

×

Vergelijking begrotingssaldi Dienstverlening	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**
Oorspronkelijke begroting 2023	- 67.999	- 62.866	- 63.085	- 63.145	
Eerste herziening 2023 / Voorjaarsnota	- 75.724	- 70.290	- 69.286	- 69.390	- 68.529
Tweede herziening 2023 / Begroting 2024	- 77.927	- 80.370	- 75.444	- 78.984	- 78.142
10-maandsrapportage 2023	- 78.927	- 80.370	- 75.444	- 78.984	- 78.142
Jaarstukken 2023 (realisatie)	- 76.432				

Toelichting afwijkingen tov bijgestelde begroting 2023

Een negatief bedrag (met een – ervoor) is een financiële tegenvaller: de gemeente geeft meer geld uit of er komen minder opbrengsten binnen. Een positief bedrag is een financiële meevaller: de gemeente geeft minder geld uit of er komen meer opbrengsten binnen.

Overzicht afwijkingen programma	Afwijking baten	Afwijking lasten	Afwijking reserves	Afwijking saldo
1. Hogere uitkeringen	782	0	0	782
2. Legesopbrengsten	1.267	0	0	1.267
3. Wijkbudget	0	-1.248	0	1.248
4. Bestemmingsreserve Menselijke Maat	0	0	-524	- 524
5. Bestemmingsreserve Citylab	0	0	-391	- 391
6. Overige afwijkingen	0	-124	-12	112
Subtotaal afwijkingen	**2.050**	**-1.371**	**-927**	**2.494**
Vennootschapsbelasting	0	0	0	0
Totaal afwijkingen	**2.050**	**-1.371**	**-927**	**2.494**

Het saldo van programma Dienstverlening bedraagt € 2,5 mln voordelig. De belangrijkste oorzaken hiervan zijn:

1. Hogere uitkeringen

De baten zijn hoger dan begroot door hogere UWV- en ziektewetuitkeringen. Dit levert een voordeel op van € 782.000.

2. Legesopbrengsten

Door een grotere vraag naar onder andere reisproducten en rijbewijzen dan waarmee rekening was gehouden, vallen de opbrengsten uit leges hoger uit dan verwacht. Dit levert een voordelig resultaat op van € 1,3 mln.

3. Wijkbudget

Het wijkbudget van de wijkraden is niet volledig besteed. De onderbesteding bestaat voor € 976.000 uit lagere uitgaven voor representatie- en communicatiemiddelen en voor € 272.000 uit minder gehonoreerde bewonersinitiatieven.

4. Bestemmingsreserve Menselijke Maat

Door krapte op de arbeidsmarkt is het niet gelukt om alle middelen die waren gereserveerd voor projecten ter verbetering van de menselijke maat uit te geven en heeft er daarrnee een lagere onttrekking vanuit de bestemmingsreserve plaatsgevonden. Een aantal projecten schuift van 2023 naar 2024, evenals de verwachte kosten voor deze projecten. Dit levert per saldo een voordelig resultaat van € 524.000 op.

5. Bestemmingsreserve Citylab

Vanwege administratieve redenen is de onttrekking uit bestemmingsreserve Citylab010 niet verwerkt.

6. Diverse afwijkingen

Op diverse budgetten zijn kleine afwijkingen ontstaan. Per saldo levert dit een voordeel op van € 112.000.

Omschrijving, kaders en verbonden partijen

Pagina 79

Omschrijving, kaders en verbonden partijen

Omschrijving programmaBeleidskaders, monitoren en regelgevingVerbonden partijen die bijdragen aan het programma

Omschrijving programma

De gemeente biedt dienstverlening aan Rotterdamse burgers en ondernemers. Dat doet ze via diverse frontoffice-kanalen: fysiek (via locaties), telefonisch (via 14010), digitaal (via Rotterdam.nl) en schriftelijk. Kortom, we leveren passende dienstverlening voor elke Rotterdammer. De gemeente regisseert een eenvoudige en duidelijke dienstverlening volgens het Programma Dienstverlening 2019-2022. Er komt een opvolger van dit programma: de opgave #010incontact. Hierin staat de mening van de Rotterdammer centraal en werkt de gemeente aan het verbeteren van de dienstverlening van buiten naar binnen.

Het beheer van de basisregistratie personen (BRP) en het organiseren van verkiezingen en referenda maken ook onderdeel uit van Dienstverlening.

Rotterdam wil voor zijn inwoners een transparante, democratische overheid zijn met oog voor verleden, heden en toekomst.

Deze doelstellingen zijn alle drie gekoppeld aan de programmadoelstelling: Rotterdam wil voor zijn inwoners een transparante, democratische overheid zijn met oog voor verleden, heden en toekomst.

Het doel van verwerving van particuliere archieven en collecties is om een representatief beeld te kunnen bieden van de geschiedenis van de stad Rotterdam, nu en in de toekomst. De afgelopen decennia is de samenstelling

van de bevolking van Rotterdam sterk veranderd. Dit moet zich ook gaan vertalen in de collectie. Dit doet eveneens recht aan de toenemende aandacht voor diversiteit en de herkomst en geschiedenis van migranten in de stad.

Beleidskaders, monitoren en regelgeving

- Programma-Dienstverlening-2019-2022.pdf (rotterdam.nl), het Programma Dienstverlening 2023-2026 '010incontact' (wordt in het najaar 2022 aan de raad ter vaststelling aangeboden)
- Raadsbesluit Wijk aan Zet
- Implementatieplan Wijk aan Zet
- Verordening op de Wijkraden
- Archiefwet
- Kieswet

Verbonden partijen die bijdragen aan het programma

De volgende Verbonden partijen worden ingezet om het doel van het programma te realiseren:

- MultiDiensten Rotterdam B.V.
- Dimpact

Een uitgebreide toelichting is te vinden in de paragraaf Verbonden partijen.

Verantwoordelijke collegeleden

Pagina 80

Verantwoordelijke collegeleden

Wethouder Simons

Wethouder Simons is verantwoordelijk voor de portefeuille Haven, Economie, Horeca en Bestuur (wijken en kleine kernen).

'Aan de slag in de wijk, dichtbij en samen met Rotterdammers.'

Wethouder Struijvenberg

Wethouder Struijvenberg is verantwoordelijk voor de portefeuille Financiën, Organisatie, Dienstverlening en Grote Projecten.

Economische ontwikkeling

Pagina 81

Economische ontwikkeling

Het programma richt zich op het verdienvermogen van Rotterdam. Door te zorgen voor de juiste omstandigheden voor het bedrijfsleven komen banen beschikbaar voor Rotterdammers en regiobewoners. Het gaat om versterking van het ondernemersklimaat, een uitstekende gemeentelijke dienstverlening aan bedrijven en ruimte voor ondernemerschap. De gemeente Rotterdam steunt de ontwikkelingen in het midden- en kleinbedrijf naar toekomstbestendig en innovatief ondernemerschap. Zo draagt het programma bij aan een schone, innovatieve en circulaire Rotterdamse economie.

Voortgang 2023
Doel: Toekomstbestendig ondernemerschap
Doel: Excellent ondernemersklimaat
Doel: Meer ruimte voor economie
Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen
Financiën
Omschrijving, kaders en verbonden partijen
Verantwoordelijke collegeleden

Voortgang 2023

Pagina 82

Voortgang 2023

Economische ontwikkelingen

De Rijnmondse economie heeft het in de jaren na de coronapandemie goed gedaan. De economische groei was in 2021 en 2022 met ruim 4% stevig en de werkloosheid was laag: 4,5%. Voor 2023 wordt echter volgens de laatste cijfers een economische krimp geraamd van -1,1%. Dit is fors lager dan het landelijk gemiddelde waar nog een lichte groei van 0,1% te zien is. Dit grote verschil is voor een groot gedeelte te verklaren door de afname van de wereldhandel in 2023. Dit blijkt ook uit de cijfers van het Havenbedrijf waar de overslag met ruim 6% daalde.

Deze krimp van de economie slaat dus met name neer in het Haven industrieel complex en de logistieke ketens rondom de haven, maar heeft ook uitstraling naar de stedelijke economie vanwege de groeiende verbondenheid met de stad zoals de maritieme dienstverlening. Door krapte zijn er nog beperkte gevolgen voor de arbeidsmarkt.

Deze economische ontwikkeling onderschrijft de noodzaak om samen met onze partners verder te werken aan de verbreding en vernieuwing van de Rotterdamse economie. Zoals het versterken van het vestigingsklimaat van het life science cluster in de stad en het ondersteunen van de digitalisering van het MKB. Ook zet de gemeente in op het faciliteren van de energietransitie van het haven industrieel complex waar de ambitie ligt om de haven te ontwikkelen tot waterstofhub. De gemeente stimuleert ook het gebruik van walstroom in de haven.

In zijn algemeenheid nam de groei ten opzichte van eerdere jaren verder af, doordat de coronacompensatie niet meer beschikbaar was, bedrijfsfaillissementen geleidelijk toenamen, bestedingen van huishoudens afnamen door de hoge inflatie, terwijl de arbeidsmarkt nog uiterst krap bleef. Een deel van de ondernemers, zoals in de horeca, kampt nog met een grote schuldenlast uit het coronatijdperk. Daarnaast ervoeren MKB'ers, zoals in de horeca en detailhandel, flinke personeelstekorten. Positief is dat in 2023 de opgelopen energielasten zijn gedaald en de inflatie is afgenomen.

De belangrijkste gebeurtenissen en resultaten in 2023 zijn:

- Onder de vlag van het MKB actieprogramma zijn er in 2023 veel verschillende activiteiten ontplooid. Het Team Ondernemersmaatwerk (TOM) heeft 65 maatwerkverzoeken van horecaondernemers behandeld. De ondernemersbalie heeft ruim 3.000 contacten geteld in 2023. Op het evenement Upstream, het grootste evenement voor vernieuwende bedrijven in de regio kwamen 3.000 bezoekers op af.
- Het fonds vitale kerngebieden, als onderdeel van de aanpak vitale kerngebieden, heeft in 2023 een eerste aankoop gedaan op de Schiedamseweg Beneden. Het gaat om de aankoop van een overlastgevende horeca-onderneming die is beëindigd. Doel van de aankoop is om hier na renovatie een leer-werkbedrijf te vestigen.
- Ondernemers in de horeca mogen door het vastgestelde Horeca uitvoeringsplan nu op vrijdag en zaterdag een uur langer open zijn en hun terras uitbreiden. Ook worden meer 'verlaatjes' (incidenteel langer open zijn) en meer geluid toegestaan.
- In oktober 2023 heeft het college in het kader van het collegetarget het Actieplan bedrijfsruimte vastgesteld. De gemeente stuurt op behoud van de hoeveelheid bedrijfsruimte en op het juiste bedrijf op de juiste plek.
- Vanuit de subsidieregeling bedrijfsruimte maakindustrie zijn in 2023 drie subsidieaanvragen toegekend. De gemeente heeft in totaal 400.000 euro subsidie verleend, dat private investeringen heeft losgemaakt van ruim 2 miljoen euro. Zo is er onder andere een bijdrage verleend voor intensiever ruimtegebruik in de Spaanse Polder en aan de doorgroei van een MKB-maakbedrijf.
- In mei vond in Rotterdam de World Hydrogen Summit plaats. Leiders uit de overheids- en particuliere sector ontmoetten elkaar om samen te werken en zaken te doen, en daarmee de waterstofindustrie vooruit te helpen. Tijdens deze conferentie werd, mede op initiatief van de gemeente Rotterdam, H2Makers gelanceerd, het regionale kenniscentrum voor de waterstofmaakindustrie.

Collegetarget bedrijfsruimte: De doelstelling voor deze collegeperiode is behoud van voldoende bedrijfsruimte door te zorgen dat de omvang m² bedrijfsruimte blijft op het niveau van 1 januari 2022.

Realisatie 1 januari 2023: **4.288.765 m²**

Mijlpaal 1 januari 2024: **4.248.765 m²**

Realisatie 1 januari 2024: **4.272.299 m2**

Na een stijging in 2022 is het aantal m2 bedrijfsruimte in 2023 met ongeveer 16.500 m2 afgenomen. Op basis van een aantal grote gebiedsontwikkelingen is de verwachting dat de komende jaren sprake zal zijn van een forse afname. Dit komt vooral door de transformatie van bedrijfsruimte naar woningen op enkele bedrijventerreinen in de binnenstad. Zo worden er bijvoorbeeld in de gebiedsontwikkelingen van Hunter Douglas, Provimi en Codrigo forse aantallen m2 bedrijfsruimte onttrokken. Daarbij is sprake van beperkte vervanging ter plekke of van compensatiemogelijkheden elders in de stad. Bij het opstellen van het collegetarget is voor deze collegeperiode rekening gehouden met 180.000m2 aan afname door grote gebiedsontwikkelingen waar woningbouw gepland is. Deze ontwikkelingen variëren tussen hard en zacht planaanbod vanuit de woningbouw. Het tempo van de gebiedsontwikkelingen wordt door markmechanismen vertraagd of versneld.

Aanpak 25 winkelstraten om deze in deze collegeperiode de winkelgebieden toekomstbestendiger en economisch vitaal te maken door ze om te vormen naar aantrekkelijker ontmoetings- en verblijfsgebieden

Realisatie 2022: **5**

Realisatie 2023 (cumulatief): **24**

Meting en monitoring vindt binnen het programma vitale kerngebieden plaats op basis van de gebiedsgerichte aanpakken en subsidieaanvragen aanpak Vitale Kerngebieden.

Als start hanteren we in de regel een afspraak tussen collectieve ondernemers, vastgoedeigenaren en de gemeente om een gezamenlijk document op te stellen. In zo'n document wordt de ambitie en een strategie voor de straat omschreven. Dit gebeurt d.m.v. voorgesprekken met allerlei vertegenwoordigers en belanghebbers in het gebied. De gemeente zet hiervoor kwartiermakers en bedrijfscontactfunctionarissen in.

10.000 keer MKB**-ondernemers in 4 jaar van advies of informatie voorzien**

Realisatie 2022: **2.434**

Begroting 2023: **2.500**

Realisatie 2023: **5.662**

De meting van deze indicator gebeurt aan de hand van het aantal klantcontacten met MKB-ondernemers. Het gaat om gebruikmaking van de ondernemersbalie en deelname aan bijeenkomsten of workshops, bijvoorbeeld over circulair ondernemen of digitalisering van bedrijfsvoering, koppeling van investeerders aan MKB’ers, en door netwerkevents als Upstream en BT010. We liggen goed op schema om de indicator te behalen. Het verschil tussen 2022 en 2023 wordt verklaard doordat 2022 nog deels een coronajaar was, waardoor veel activiteiten niet mogelijk waren.

Uitlokken van 1 miljard investeringen in Rotterdamse bedrijven en nieuwe vestigers, die banen opleveren

Realisatie 2022: € 2,5 miljard en 1.343 banen

Realisatie cumulatief 2023: € 2,62 miljard en 1.986 banen

In deze indicator nemen we onder mee: financiering van Rotterdamse bedrijven door fondsen als IQCapital, UNIIQ, Energietransitiefonds Rotterdam, subsidie voor innovatie aan Rotterdamse bedrijven, en bedrijven die zich in Rotterdam vestigen met begeleiding door InnovationQuarter of Rotterdam Partners.

Het resultaat van de uitgelokte investeringen is in sterke mate beïnvloed door het investeringsbesluit van Neste in 2022 om zich in de Rotterdamse haven te vestigen. Hiermee zijn investeringen gemoeid van 2,3 miljard euro en 230 banen. Daarnaast is er een trend dat het aantal investeringen in het Rotterdams vestigingsklimaat afneemt en opzichte van eerdere jaren. Deze lagere investeringen passen in een trend waarbij het aantal internationale toetreders in Nederland en breder in Europa is afgenomen. Redenen zijn het na-ijleffect van corona - het internationale reisverkeer neemt weer langzaam toe - , de afgenomen behoefte aan regionale kantoren door het succes van hybride werken, en de geopolitieke situatie, waaronder de Oekraïneoorlog. Dit alles heeft vooralsnog geleid tot een lagere investeringsbereidheid.

Verhogen van de bezettingsgraad van de marktkramen op de warenmarkten naar minimaal 80%.

Realisatie 2022: 68%

Realisatie 2023: 71%

De bezettingsgraad van de markten is in 2023 verbeterd, maar de doelstelling is nog niet behaald. Een vaste plaatshouder is verplicht om zijn kraam eenmaal in de veertien dagen in te nemen. Vooral met slecht weer zijn minder kramen op de markt bezet dan het uitgegeven aantal vaste plaatsen. Hierdoor ligt op de marktdag het aantal bezette kramen lager dan het aantal kramen dat als vast is uitgegeven. Het percentage kramen dat als vaste plaats is uitgegeven, lag in november 2023 op 79 %. Eind november/begin december zijn er weer vaste plaatsen uitgegeven. Het percentage ligt per februari 2024 op 83 %.

Ook als vaste plaatshouders hun plaats niet innemen, betalen zij marktgeld. De op dagbasis lege plaatsen zijn beschikbaar voor de meelopers. Meelopers zijn marktondernemers die op de wachtlijst staan voor een vaste plaats. Om de inname van de marktplaatsen verder te stimuleren, is eind eerste kwartaal 2023 de meldplicht meelopers ingevoerd. Meelopers die op basis van hun inschrijving een goede kans maken op een dagplaats krijgen een oproep zich eenmaal in de veertien dagen te melden. Het doel van deze melding is dat zij een dagplaats kunnen innemen. In 2024 wordt hiermee verdergegaan.

De uitgifte van kramen als vaste plaats verliep minder voorspoedig dan gedacht. Daarom zijn eind 2023 voor de drie grote markten de brancheringsbesluiten aangepast. Met deze aanpassing komen vanaf januari 2024 meer

marktondernemers in aanmerking voor een dubbele kraam. Dit stimuleert de uitgifte van marktkramen. Om de diversiteit in aanbod van producten te stimuleren, krijgen ondernemers die een artikel verkopen dat nog niet op die markt wordt verkocht voorrang bij de uitgifte van een vaste plaats.

Financiële afwijkingen tov bijgestelde begroting 2023 Economische ontwikkeling (x 1.000)	- € 1.305
Kansen voor West	- € 2.533
Maakindustrie, Maritiem	€ 713
Rotterdam Square	€ 810
Markten	- € 325
Diverse afwijkingen	€ 30

Een negatief bedrag (met een – ervoor) is een financiële tegenvaller: de gemeente geeft meer geld uit of er komen minder opbrengsten binnen. Een positief bedrag is een financiële meevaller: de gemeente geeft minder geld uit of er komen meer opbrengsten binnen.

Voor een uitgebreide toelichting zie het blokje Financiën onder dit programma.

Doel: Toekomstbestendig ondernemerschap

Pagina 83

Doel: Ondersteuning van het mkb naar toekomstbestendig en innovatief ondernemerschap

Het moet voor alle bedrijven en ondernemers - groot en klein, nieuw en bestaand - mogelijk zijn om zich succesvol voor te bereiden op de toekomst. Daarom laat het programma Economische ontwikkeling het brede mkb meebewegen naar een schoon, innovatief en circulair ondernemerschap.

Wat wil de gemeente bereiken?Wat gaan we daarvoor doen?Wat hebben we in 2023 bereikt en gedaan?Hoe meten we dat?Toelichting indicatoren

Wat wil de gemeente bereiken?

Wat wil de gemeente bereiken?

- Ondernemers ervaren optimale dienstverlening
- Bestaande mkb’ers krijgen ondersteuning bij het invoeren van toekomstgerichte bedrijfsvoering en productieprocessen
- De gemeente faciliteert innovatieve startende en groeiende ondernemers in het mkb zodat ze zich sterk kunnen ontwikkelen.

Wat gaan we daarvoor doen?

Aansluitend op de motie Ondernemend Rotterdam krijgen zowel het bestaande midden- en kleinbedrijf als startende en groeiende bedrijven ondersteuning om zich voor te bereiden op de toekomst. Begin 2023 is het mkb-actieprogramma opgeleverd om ondernemers te helpen hun bedrijfsvoering te vernieuwen zodat zij succesvol kunnen blijven ondernemen.

Ondernemers ervaren optimale gemeentelijke dienstverlening.

- De gemeente verbetert de dienstverlening door verdere ontwikkeling van het platform Ondernemen010: website, nieuwsbrief en social media-kanalen. Sterkere samenwerking in winkelstraten en bedrijventerreinen door inzet van bedrijfscontactfunctionarissen en accountmanagers. De gemeente verbetert de informatievoorziening en organiseert netwerkbijeenkomsten.
- De gemeente zet in op minder regels en bureaucratie, en een ‘ja, mits-houding’. Het succesvolle bestaande coronaloket krijgt een nieuwe vorm, waarbij een gemeentelijk expertteam snel handelt, integraal afweegt in de geest van regelgeving, en maatwerk levert in de facilitering van ondernemers.
- Gemeentelijke plannen worden in de conceptfase via de mkb-toets nader onderzocht op impact op het ondernemersklimaat en waar nodig bijgesteld.
- De gemeente versterkt de wijkeconomie door goede aansluiting bij de gebiedsgerichte vragen, kansen en mogelijkheden. Een meer intensieve samenwerking met de gebiedsorganisatie krijgt vorm door structureel contact tussen de bedrijfscontactfunctionarissen en wijkmanagers- en netwerkers, monitoring van de voortgang op managementniveau en inzet van integrale gebiedsteams die regie houden op de uitvoering door de gemeente.

Bestaande mkb’ers krijgen ondersteuning bij de invoering van toekomstgerichte bedrijfsvoering en productieprocessen in het mkb:

- De gemeente ondersteunt bedrijven om toekomstbestendig te ondernemen, zodat ze bijdragen aan een schone, innovatieve, digitale en circulaire economie. Dit gebeurt door de organisatie van activiteiten voor en door ondernemers met als doel ondernemers te informeren, inspireren en activeren.
- De gemeente zet de subsidie voor initiatieven van ondernemerscollectieven op bedrijfsterreinen en in winkelgebieden voort.

De gemeente faciliteert innovatieve startende en groeiende ondernemers in het mkb zodat ze zich sterk kunnen ontwikkelen.

- De gemeente ondersteunt innovatieve, startende en groeiende bedrijven bij de financiering, het vinden van talent en aanboren van nieuwe markten. Dit gebeurt met verschillende partners en netwerken in de stad.
- De gemeente investeert in fondsen, zoals IQCapital, UNIIQ, het Energietransitiefonds Rotterdam (uitvoering door InnovationQuarter) en ICOS Cleantech Fund. Bedrijven kunnen bij deze fondsen financiering aanvragen voor de ontwikkeling van vernieuwende producten en diensten die werkgelegenheid voor Rotterdammers creëren.
- De gemeente helpt ondernemers – waaronder uit het mkb - om gebruik te maken van Europese fondsen voor vernieuwing, digitalisering en verduurzaming, met als voorbeelden Kansen voor West (ca. 30 miljoen) en het Just Transition Fund (ca. 60 miljoen). Voor Kansen voor West zijn wij ook de managementautoriteit.

- De gemeente voert gesprekken met regiopartners en het Rijk om het mkb te betrekken bij projecten van het Nationaal Groeifonds.
- Kansen benutten van de digitale economie door koplopers te faciliteren en het mkb te helpen mee te komen in de toenemende digitalisering. Ook biedt de gemeente ondersteuning bij de aanleg van een excellente digitale infrastructuur door operationele samenwerkingsafspraken te maken met aanbieders voor de aanleg van glasvezel, bewoners en bedrijven te informeren en lobbyactiviteiten uit te voeren ten aanzien van wet- en regelgeving.

Wat gaan we daarvoor doen?

Aansluitend op de aangenomen motie Ondernemend Rotterdam krijgen zowel het bestaande midden- en kleinbedrijf als startende en groeiende bedrijven ondersteuning om zich voor te bereiden op de toekomst. Begin 2023 is het Mkb Actieprogramma opgeleverd om ondernemers te helpen hun bedrijfsvoering te vernieuwen zodat zij succesvol kunnen blijven ondernemen.

Ondernemers ervaren optimale gemeentelijke dienstverlening.

- De gemeente verbetert de dienstverlening door verdere ontwikkeling van het platform Ondernemen010 (website, nieuwsbrief en social media-kanalen). We versterken de samenwerking in winkelstraten en bedrijventerreinen door inzet van bedrijfscontactfunctionarissen en accountmanagers. De gemeente verbetert de informatievoorziening en organiseert netwerkbijeenkomsten.
- De gemeente zet in op minder regels en bureaucratie en een ‘ja, mits-houding’. Het succesvolle bestaande coronaloket krijgt een nieuwe vorm waarbij een gemeentelijk expertteam snel handelt, integraal afweegt in de geest van regelgeving, en maatwerk levert in de facilitering van ondernemers.
- Gemeentelijke plannen worden in de conceptfase via de MKB-toets nader onderzocht op impact op het ondernemersklimaat en waar nodig bijgesteld.
- De gemeente versterkt de wijkeconomie door goede aansluiting bij de gebiedsgerichte vragen, kansen en mogelijkheden. En we intensiveren de samenwerking met de gebiedsorganisatie op het gebied van de wijkeconomie. Dit krijgt vorm door structureel contact tussen de bedrijfscontactfunctionarissen en wijkmanagers- en netwerkers, monitoring van de voortgang op managementniveau en inzet van integrale gebiedsteams die regie houden op de uitvoering door de gemeente.

Bestaande mkb’ers krijgen ondersteuning bij de invoering van toekomstgerichte bedrijfsvoering en productieprocessen in het mkb:

- De gemeente ondersteunt bedrijven om toekomstbestendig te ondernemen, zodat ze bijdragen aan een schone, innovatieve, digitale en circulaire economie. Dit gebeurt door de organisatie van activiteiten voor en door ondernemers met als doel ondernemers te informeren, inspireren en activeren.
- De gemeente zet de subsidie voor initiatieven van ondernemerscollectieven op bedrijfsterreinen en in winkelgebieden voort.

De gemeente faciliteert innovatieve startende en groeiende ondernemers in het mkb zodat ze zich sterk kunnen ontwikkelen.

- De gemeente ondersteunt innovatieve, startende en groeiende bedrijven bij de financiering, het vinden van talent en aanboren van nieuwe markten. Dit gebeurt met verschillende partners en netwerken in de stad.
- De gemeente investeert in fondsen, zoals IQCapital, UNIIQ, het Energietransitiefonds Rotterdam (uitvoering door InnovationQuarter) en ICOS Cleantech Fund. Bedrijven kunnen bij deze fondsen financiering aanvragen voor de ontwikkeling van vernieuwende producten en diensten die werkgelegenheid voor Rotterdammers creëren.
- De gemeente helpt ondernemers – waaronder uit het mkb - om gebruik te maken van Europese fondsen voor vernieuwing, digitalisering en verduurzaming, met als voorbeelden Kansen voor West (ca. 30 miljoen) en het Just Transition Fund (ca. 60 miljoen). Voor Kansen voor West zijn wij ook de managementautoriteit.
- De gemeente voert gesprekken met regiopartners en het Rijk om het mkb te betrekken bij projecten van het Nationaal Groeifonds.

- Kansen benutten van de digitale economie door koplopers te faciliteren en het mkb te helpen mee te komen in de toenemende digitalisering. Ook biedt de gemeente ondersteuning bij de aanleg van een excellente digitale infrastructuur door operationele samenwerkingsafspraken te maken met aanbieders voor de aanleg van glasvezel, bewoners en bedrijven te informeren en lobbyactiviteiten uit te voeren ten aanzien van wet- en regelgeving.

Wat hebben we in 2023 bereikt en gedaan?

- Eind maart stelde het college het mkb-actieprogramma vast. De ambitie is om de komende jaren 10.000 keer ondernemers te steunen bij bedrijfsvraagstukken. Het actieprogramma beoogt uitstekende gemeentelijke dienstverlening en toekomstbestendig ondernemerschap. Onder het mkb-actieprogramma zijn er in 2023 diverse activiteiten ontplooid om de gemeentelijke dienstverlening te versterken:
    - Het coronaloket heeft begin 2023 een structurele doorstart gemaakt met het Team Ondernemersmaatwerk (TOM). In 2023 heeft dit team 65 maatwerkverzoeken van horecaondernemers behandeld.
    - In juni is livechat op Ondernemen010 gelanceerd. Hierdoor kunnen ondernemers op werkdagen van 8.00-20.00 uur en op zaterdag van 9.00-17.00 uur hun vragen direct stellen aan een medewerker van de gemeente.
    - Om de producten en diensten van de gemeente voor ondernemers meer bekend te maken, is het evenement ondernemen010live! georganiseerd. Daar kwamen 250 ondernemers op af; ze reageerden erg positief op het aanbod van de gemeente en de laagdrempelige manier van aanbieden.
    - In oktober is het partnerprogramma MKB010NEXT verlengd voor 4 jaar. Niet-gemeentelijke partijen helpen elkaar om ondernemers goed te bereiken op de vlakken digitaal, duurzaam en circulair. Ook Up!Rotterdam, het programma voor startups en scale-ups is verlengd dit jaar.
    - In mei 2023 vond in samenwerking met de gemeente Rotterdam Upstream plaats. Dit is het grootste evenement voor vernieuwende bedrijven in de regio. Het evenement brengt startups, scale-ups, investeerders, corporates, beleidsmakers en studenten samen. Doel is dat ze de innovatiekracht van de regio vergroten en voor groei van bedrijven zorgen. Op het evenement kwamen ongeveer 3.000 deelnemers af.
    - Sinds de start van het college zijn er op economisch gebied 12 mkb-toetsen uitgevoerd. Zo is bij het opstellen van de subsidie maakindustrie vooraf getoetst welke wensen bij ondernemers leefden en

hoe subsidie zo werkbaar en uitvoerbaar mogelijk te maken is. Ook zijn horecaondernemers betrokken bij het uitvoeringsplan. Het programma van Up Stream is vormgegeven met input van de doelgroep zelf.
    - In november stond het netwerkevent BT010 in het teken van de Toekomst voor bedrijventerreinen in Rotterdam. Ruimte voor bedrijven en duurzaam ondernemen waren centrale thema's. 63 personen namen deel.
    - De website www.ondernemen010.nl is 31.315 keer in 2023 bezocht en er zijn 15 nieuwsbrieven verstuurd naar abonnees. Ook hebben ondernemers die in 2023 in Rotterdam gevestigd zijn een welkomstbrief van wethouder Simons ontvangen.

- Op 28 juni 2023 ging in het M4H-gebied het pand aan de Vierhavenstraat 56/Keileweg 4, ook bekend als Keilewerf 1, door brand volledig verloren. Daarbij raakten 52 creatieve en ambachtelijke makers hun werkplek kwijt. De gemeente heeft de Keilewerf zoveel mogelijk bijgestaan. Direct na de brand heeft een integraal ambtelijk crisisteam de oprichters van de Keilewerf B.V. geholpen bij het vinden van huisvesting. Na de brand boden een aantal particuliere vastgoedeigenaren onderdak aan de getroffen ondernemers aan. Deze 19 locaties zijn verzameld en gedeeld met de Keilewerf B.V. De gemeente sloeg de handen ineen met onder andere Regionaal Bureau Zelfstandigen (RBZ), het Ondernemersklankbord en de Belastingdienst. Er werd een overzicht met relevante informatie en directe contactpersonen gedeeld. Ondernemers konden per onderwerp laagdrempelig terecht bij een medewerker die op de hoogte is van hun situatie en waar mogelijk werd er maatwerk geboden. Vanuit gemeentelijk vastgoed is het gelukt om twee geschikte panden te bemiddelen die op zeer korte termijn konden worden betrokken, één aan de Ceintuurbaan en één aan de Schiehaven. 16 ondernemers hebben hier of elders in de stad een werkplek gevonden. De loods aan de Schiehaven moest ontruimd worden en werd in fases opgeleverd. Een groot deel van de ondernemers is hier al gestart of zal zich er op korte termijn vestigen.

- De subsidieregeling ‘Activiteiten winkelgebieden en bedrijventerreinen Rotterdam’ is samen met ondernemers- en eigenarencollectieven vernieuwd en vastgesteld voor 2023-2025. De subsidie is nu flexibeler inzetbaar en toegankelijker gemaakt voor collectieven met een lager budget. Dit gebeurde dankzij het succes van de eenmalige ‘Subsidieregeling Vergroten aantrekkelijkheid winkelgebieden Rotterdam 2022’. Wegens succes is het beschikbare budget voor de deze subsidie voor het jaar 2024 opgehoogd naar € 500.000.

- Wijk aan Zet: begin 2023 zijn de wijkakkoorden opgesteld. Ongeveer 40 acties vallen onder economische ontwikkeling. Een aantal is al in uitvoering. Het gaat vooral over extra inzet en samenwerking met de ondernemers en wijkraden in de gebieden. Deze samenwerking is intensief en goed.

- Er is ruim € 60 mln beschikbaar uit het Just Transition Fund (JTF)-programma voor de regio Groot-Rijnmond. In januari 2023 is de eerste € 41 mln beschikbaar. Dit bedrag is toegekend aan 26 projecten. De eerste 19 projecten hebben een positief besluit ontvangen. Alle JTF-projecten dragen bij aan de energietransitie in de haven, aan het opvangen van de effecten voor huidige banen en aan ontwikkeling van toekomstige werkgelegenheid. De totale gecommitteerde investering met het JTF voor de regio Groot-Rijnmond bedraagt ruim € 190 mln. In augustus 2023 startte een nieuwe JTF-openstelling van € 0,5 mln. Onderwijsinstellingen en bedrijfsscholen kunnen scholingsvouchers aanvragen voor het opleiden van mensen voor banen in de energietransitie en de haven. Inmiddels zijn 4 aanvragen voor deze openstelling

in behandeling.

- In 2023 is er € 3,5 mln (€ 2,0 mln Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling (EFRO) en € 1,5mln Rijkscofinanciering (EZK)) opengesteld in 2 openstellingen voor het Rotterdamse deel in Kansen Voor West III. Hiervan is 50% bestemd voor innovatie binnen het MKB en 50% voor klimaat en het bevorderen van de transitie voor circulaire economie. In Kansen Voor West III zijn er in 2023 5 projecten beschikt binnen het Rotterdamse deel voor een bedrag van € 4,4 mln aan subsidie en € 4,5 mln aan Rotterdamse cofinanciering bij deze projecten.

- De gemeente zet in op versterking van de digitale economie door het naar Rotterdam halen en begeleiden van toonaangevend internationale congressen, zoals de Immersive Tech week voor augmented en virtual reality, en het met Rotterdam Gaming Connect netwerkevenement positioneren van Rotterdam als stad waar de game-industrie een thuis heeft. Verder is er inzet op de noodzakelijke infrastructuur als de stadsbrede verspreiding van glasvezel voor ondernemers – die overigens ook steeds vaker vanuit huis of op locatie werken - en voor consumenten. De helft van alle huisadressen beschikte in 2023 al over glasvezel.

Hoe meten we dat?

Indicator	Realisatie 2022	Begroting 2023	Realisatie 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027
10.000 keer ondernemers in 4 jaar van advies of informatie voorzien	2434	2.500	5.662	2.500	2.500	10.000	

Toelichting indicatoren

10.000 keer mkb-ondernemers in 4 jaar van advies of informatie voorzien

De meting van deze indicator gebeurt aan de hand van het aantal klantcontacten met mkb-ondernemers. Het gaat om gebruikmaking van de ondernemersbalie en deelname aan bijeenkomsten of workshops, bijvoorbeeld over circulair ondernemen of digitalisering van bedrijfsvoering, koppeling van investeerders aan mkb’ers, en door netwerkevents als Upstream en BT010. We liggen goed op schema om de indicator te behalen. Het verschil tussen 2022 en 2023 wordt verklaard doordat 2022 nog deels een coronajaar was, waardoor veel activiteiten niet mogelijk waren.

Het kan voorkomen dat sommige ondernemers van meerdere mogelijkheden gebruik maken en dubbel worden geteld. De contacten die de bedrijfscontactfunctionarissen, accountmanagers en projectmanagers hebben met ondernemers zijn geen onderdeel van deze indicator. Ook bezoekers van de website ondernemen 010 en klant contacten van 14010 tellen niet mee maar maken we wel inzichtelijk. Zo zijn er 31.315 bezoekers op de website ondernemen010 geweest en heeft 14010 heeft 14.000 ondernemers verder geholpen. De cijfers van 14.000 zijn lager dan afgelopen jaren door een nieuwe registratiemethode en daardoor niet vergelijkbaar met eerdere jaren.

Uit een enquête onder ondernemers bleek het volgende:

- Eén op de zes ondernemers weet goed hoe in contact te komen met de gemeente bij vragen over ondernemen. Twee op de vijf ondernemers weten dit nog niet goed.
- Bijna iedere ondernemer is bekend met de ondersteuning van de gemeente op minimaal één thema. Ondersteuning op het gebied van vergunningen is het bekendst, daarna volgt hulp bij subsidies/financiering /geldzaken en ondersteuning bij digitaler, duurzamer, meer circulair of sociaal ondernemen.
- Twee derde van de ondernemers maakt gebruik van de aangeboden ondersteuning van de gemeente. Ondernemers maken het vaakst gebruik van ondersteuning bij vergunningen.
- Gemiddeld weet één op de drie ondernemers goed wat hij/zij moet doen om het bedrijf toekomstbestendig te maken. Op het gebied van digitalisering zijn ondernemers het beste op de hoogte, maar ondernemers weten nog minder vaak hoe ze hun bedrijf op het gebied van circulariteit toekomstbestendig kunnen maken.
- Ruim 60% van de ondernemers vindt Rotterdam een aantrekkelijke ondernemersstad.

Onderzoek loopt hoe deze enquête regelmatig kan plaatsvinden en het bereik te verhogen zonder ondernemers onnodig ‘lastig te vallen’.

Doel: Excellent ondernemersklimaat

Pagina 84

Doel: Excellent ondernemersklimaat

Rotterdam richt zich op de onderdelen van de economie waarin Rotterdam internationaal en nationaal een onderscheidende positie heeft of kan innemen en die bijdragen aan de verandering van de economie. Het gaat om de verandering naar een klimaatneutraal en circulair haven-industrieel complex, invoering van de waterstofeconomie, een sterk Life Science & Health-cluster en de circulaire economie. Rotterdam richt zich op de onderdelen van de economie waarin Rotterdam internationaal en nationaal een onderscheidende positie heeft of kan innemen en die bijdragen aan de verandering van de economie. Het gaat om de verandering naar een klimaatneutraal en circulair haven-industrieel complex, invoering van de waterstofeconomie, een sterk Life Science & Health-cluster en de circulaire economie.

Daarnaast is de inzet gericht op het aantrekken van bedrijven, investeerders, congressen, zakelijke en toeristische bezoekers en talent om het investerings- en ondernemersklimaat in de stad te versterken.

Wat wil de gemeente bereiken?Wat gaan we daarvoor doen?Wat hebben we in 2023 bereikt en gedaan?Hoe meten we dat?Toelichting indicatoren

Wat wil de gemeente bereiken?

- Een sterk ondernemersklimaat bevorderen door de inzet op de economische ontwikkeling van kansrijke sectoren:
- Versterking en spreiding van toerisme, horeca en hotels in de stad
- Versterken van het investeringsklimaat door het aantrekken van bedrijven, congressen en talent
- Faciliteren circulaire economie en energietransitie in stad en haven.

Wat gaan we daarvoor doen?

Een sterk ondernemersklimaat bevorderen door de inzet op de economische ontwikkeling van kansrijke sectoren:

- De gemeente zet in op een internationaal concurrerende en toekomstbestendige haven en maritieme economie die welvaart biedt voor de stad. De gemeente helpt maritieme bedrijven om innovatiever en meer digitaal, circulair en duurzamer te werken. De energie- en grondstoffentransities zijn alleen haalbaar met voldoende gekwalificeerd personeel en daaraan draagt de gemeente bij, samen met maritieme bedrijven, en kennis- en scholingsinstellingen. Aangezien de haven en de maritieme economie niet stoppen bij de gemeentegrenzen is er regionale samenwerking om het maritieme cluster internationaal te profileren als leidend in Europa. Verder brengen we partijen in de regio bij elkaar voor maritieme samenwerking.
- De gemeente versterkt het innovatie- en vestigingsklimaat voor Life Science & Health (LSH) door de fysieke ontwikkeling van de Erasmus MC health-tech-campus te ondersteunen. Verder draagt de gemeente de komende jaren bij aan de stichting Rotterdam Square dat als verbindend netwerk- en campusorganisatie het LSH-ecosysteem in de stad verder versterkt en uitbouwt. Door haar activiteiten wordt de Erasmus MC health-tech-campus aangevuld met ondernemerschap.

Versterking en spreiding van toerisme, hotels en horeca in de stad:

- De gemeente geeft waar mogelijk meer ruimte voor de horecasector in de vorm van uitbreiding van terrassen, verkenning van nieuwe locaties voor nachthoreca en een goede mix van horeca en woningen. Daartoe is begin 2023 een nieuw Uitvoeringsplan Horeca vastgesteld.
- De gemeente stimuleert de spreiding van bezoekers door samen met ondernemers en bewoners verder te bouwen aan de identiteit en het aanbod van de stad. Die identiteit en dat aanbod brengt de gemeente samen met Rotterdam Partners voor het voetlicht. Daarnaast zetten we in op een spreiding van hotels en andere horeca, zodat de stad in zijn geheel aantrekkelijker wordt voor Rotterdammers, bezoekers en ondernemers.
- De gemeente faciliteert toeristische marktinitiatieven die bijdragen aan vernieuwing - en waar nodig herstel - van de aantrekkingskracht van de stad en de ontwikkeling van aantrekkelijke gebieden en wijken.
- De gemeente werkt aan een toeristische sector die klaar is voor de toekomst, Dat doen we door bezoekers bewust te maken van de mogelijkheden van duurzaam vervoer, zoals trein en ander openbaar vervoer, deelfietsen en zo meer. De gemeente werkt met de sector zelf aan onder meer een verduurzamingstraject voor de hotelsector onder de noemer Hotel Neutraal.
- De gemeente geeft mede richting aan marketingcampagnes, zoals die van Rotterdam Partners, om specifieke bezoekersdoelgroepen aan te trekken, in lijn met de visie Toerisme.

Versterking van het investeringsklimaat door het aantrekken van bedrijven, congressen en talent:

- De gemeente zet zich in om buitenlandse bedrijven naar Rotterdam te halen die bijdragen aan de verandering naar een digitale, schone, innovatieve en circulaire economie. Dat gebeurt door samen met Rotterdam Partners, InnovationQuarter en het Havenbedrijf Rotterdam de vestiging van deze bedrijven actief te ondersteunen

- We versterkende internationale positie van Rotterdam op het gebied van beurzen en congressen. Dit gebeurt door zakelijke evenementen aan te trekken die aansluiten bij de ambities van de stad. Hiertoe werkt de gemeente samen met de branche en Rotterdam Partners.
- Samen met bedrijven, onderwijsinstellingen – waaronder de IT Campus - en andere partijen in de stad versterkt de gemeente lopende uitvoeringsprojecten die zijn gericht op talentontwikkeling en het aantrekken van talent. Dit is een bijdrage aan de oplossing van het tekort op de arbeidsmarkt.
- We ondersteunen Rotterdam Partners om de (financiële) betrokkenheid van het bedrijfsleven bij de activiteiten van Rotterdam Partners te vergroten.

Faciliteren van de circulaire economie en energietransitie in stad en haven:

- Met het programma Energietransitie Haven-Industrieel Complex brengt de gemeente focus aan op zes thema's. Dat zijn de ontwikkeling tot Europe's Hydrogen Hub, met daarbij een speciale focus op innovatie, waterstofmaakindustrie en handel, steun aan projecten voor energiebesparing in de industrie. Het gaat ook om versnelling van de vergunningverlening via het Versnellingshuis, om om- en bijscholing van technisch personeel, om steun voor initiatieven voor versnelling van de grondstoffentransitie, zoals ontwikkeling van Carbon Capture and Utilization (CCU), om vorming van een plastic-hub, en tenslotte om de ontwikkeling van infrastructuur om de transitie mogelijk te maken.
- De gemeente zet in op activiteiten die nieuwe en bestaande ondernemers ondersteunen in de transitie naar de circulaire economie. Het zwaartepunt ligt op de chemische maakindustrie in de haven en op maakbedrijven en consumentendiensten in de stad. Het circulair loket en netwerkactiviteiten om bedrijven te informeren en activeren verbetert de dienstverlening aan bedrijven. Bedrijven en andere partners die op circulair gebied vernieuwende producten en diensten ontwikkelen - en zo daarmee ook werkgelegenheid voor Rotterdammers kunnen creëren – , ondersteunen we met kennis, advies en maatwerksubsidies.

Wat hebben we in 2023 bereikt en gedaan?

- In mei 2023 heeft de gemeente de eerder toegezegde €2,6 miljoen uit coronaherstelmiddelen geïnvesteerd in het regionale vroege fase mkb-innovatiefonds UNIIQ. Deze investering steunt kansrijke innovatieve mkb-bedrijven die bijdragen aan slimme energieoplossingen en een toekomstbestendige economie. Het fonds biedt ondernemers startkapitaal om plannen te realiseren en de meest risicovolle fase - van concept tot veelbelovend bedrijf - te overbruggen. Samen met andere publieke partners wordt totaal €10 mln. extra geïnvesteerd.
- Op 23 februari 2023 stelde de gemeenteraad het nieuwe Uitvoeringsplan Horeca vast. Ondernemers mogen nu op vrijdag en zaterdag een uur langer open zijn en hun terras uitbreiden. Ook worden meer 'verlaatjes' – het incidenteel langer open zijn - en meer geluid toegestaan. De gemeente stelt gratis circulaire terrasvlonders beschikbaar; meer dan 160 ondernemers hebben hiervan gebruikgemaakt.
- In mei vond in Rotterdam de World Hydrogen Summit plaats. Leiders uit de overheids- en particuliere sector ontmoetten elkaar om te discussiëren, samen te werken en zaken te doen, en daarmee de waterstofindustrie vooruit te helpen. Tijdens deze conferentie werd H2Makers gelanceerd, het regionale kenniscentrum voor de waterstofmaakindustrie. Dit gebeurde op initiatief van de gemeente Rotterdam, InnovationQuarter, Metropoolregio Rotterdam Den Haag (MRDH) en de Provincie Zuid-Holland.

- Met inzet op circulair ondernemerschap zijn 400 mkb-bedrijven verder geholpen. De gemeente zet in op versterking van circulair ondernemerschap bij het bestaande mkb en snellere innovaties bij bestaand en nieuw mkb. We zetten daar bijvoorbeeld het ‘circulair loket’ voor in, de CIRCO-tracks, of onze samenwerking aan o.a. het ‘Circular Factory’ programma van BlueCity. Met betrekking tot vroeg innovaties zijn vijf bedrijven toegeleid naar financiering / subsidie. Hiermee zijn door de betreffende vijf bedrijven ook 500.000 euro aan private investeringen gedaan.

- Internationale handel en acquisitie: de laatste week van april waren gemeente en het Havenbedrijf Rotterdam en veertien Rotterdamse bedrijven op handelsmissie in Singapore. De missie is het resultaat van een samenwerking tussen de gemeente Rotterdam, Rotterdam Partners, Rotterdam Maritime Board en het Havenbedrijf Rotterdam. De deelnemende ondernemers waardeerden de missie met een 9,4.

- Met inzet rondom grote congressen wordt gewerkt aan meer impact. Naar aanleiding van het advies van het International Advisory Board (IAB) is een samenwerking tot stand gekomen tussen Rotterdam Partners en verschillende bedrijven om de positie van Rotterdam als bestemming voor beurzen en congressen verder te ontwikkelen. Zo gaf de Rotterdam Games Week bekendheid aan de game-industrie in Rotterdam. In 2023 tekenden in totaal 37 beurs- en congresorganisatoren voor een event in Rotterdam. De economische spin-off hiervan is geraamd op 17,2 miljoen euro. Het afgesproken doel op het verwerven van beurzen en congressen is daarmee behaald. In 2024 is Rotterdam gastheer van meerdere beurzen en congressen. In het bijzonder zullen WEC, WHS, Urban future en Twitchcon zorgen voor veel bezoekers en economische spin-off.

Hoe meten we dat?

Indicator	Realisatie 2022	Begroting 2023	Realisatie 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027
Het uitlokken van € 1 miljard aan investeringen die 2.000 banen opleveren.	2,5 miljard en 1.343 banen	0,25 miljard en 500 banen	0,12 miljard en 643 banen	0,25 miljard en 500 banen	0,25 miljard en 500 banen	1 miljard 2.000 fte	

Toelichting indicatoren

Uitlokken van 1 miljard investeringen in Rotterdamse bedrijven en nieuwe vestigers, die banen opleveren

In deze indicator nemen we onder mee: financiering van Rotterdamse bedrijven door fondsen als IQCapital, UNIIQ, Energietransitiefonds Rotterdam, subsidie voor innovatie aan Rotterdamse bedrijven, en bedrijven die zich in Rotterdam vestigen met begeleiding door InnovationQuarter of Rotterdam Partners.

Het resultaat van de uitgelokte investeringen is in sterke mate beïnvloed door het investeringsbesluit van Neste in 2022 om zich in de Rotterdamse haven te vestigen. Hiermee zijn investeringen gemoeid van 2,3 miljard euro en 230 banen. Daarnaast is er een trend dat het aantal investeringen in het Rotterdams vestigingsklimaat afneemt en

opzichte van eerdere jaren. Deze lagere investeringen passen in een trend waarbij het aantal internationale toetreders in Nederland en breder in Europa is afgenomen. Redenen zijn het na-ijleffect van corona - het internationale reisverkeer neemt weer langzaam toe - , de afgenomen behoefte aan regionale kantoren door het succes van hybride werken, en de geopolitieke situatie, waaronder de Oekraïneoorlog. Dit alles heeft vooralsnog geleid tot een lagere investeringsbereidheid.

Daarnaast hebben de acquisitiepartners, landelijk verenigd in Invest Inholland, vanwege de uitdagingen netcongestie, gebrek aan fysieke ruimte en stikstofproblematiek, een strategiewijziging doorgevoerd. Ze zijn selectiever in het aantrekken van bedrijven en kiezen voor bedrijven die de economische structuur versterken en bijdragen aan maatschappelijke uitdagingen als energietransitie, digitalisering en circulariteit. Sinds 2023 neemt het aantal bedrijven toe dat zich hier mogelijk wil vestigen.

Doel: Meer ruimte voor economie

Pagina 85

Doel: Meer ruimte voor economie en vernieuwend ondernemerschap

Met een groeiend aantal inwoners en de economische opgaven waar we voor staan, neemt de ruimtebehoefte van economische functies toe. Tegelijkertijd is er ruimte nodig voor woningbouw, energietransitie, voorzieningen en natuur. Dit zorgt voor conflicterende ruimteclaims. De opgave is het behouden en creëren van ruimte voor werk en ondernemingen, en van werklocaties die klaar zijn voor de toekomst. Werklocaties moeten passen bij de eisen van de economie van de toekomst en aansluiten bij de principes van goede groei. Ook moet er een goede combinatie zijn van de ruimte voor bedrijven, voor woningbouw én voor voorzieningen zoals winkelgebieden. Een goede combinatie draagt bij aan een aantrekkelijke stad voor ondernemers, inwoners en bezoekers.

Wat wil de gemeente bereiken?Wat gaan we daarvoor doen?Wat hebben we in 2023 bereikt en gedaan?Hoe meten we dat?Toelichting indicatoren

Wat wil de gemeente bereiken?

- Aantrekkelijke winkelgebieden
- Innovatieve werkgebieden
- Toekomstbestendige werklocaties

Wat gaan we daarvoor doen?

Aantrekkelijke winkelgebieden:

- De gemeente zet in op de transformatie van winkelstraten naar aantrekkelijker ontmoetings- en verblijfsgebieden. Hiervoor is het Fonds vitale kerngebieden beschikbaar. We werken samen met vastgoedeigenaren, winkeliers, wijkraden en klanten. Het gaat om een brede aanpak per gemeente waar per winkelgebied maatwerk wordt toegepast.

- We voeren daarnaast gesprekken met de grote verhuurders van winkelpanden om leegstand te voorkomen die het gevolg is van hoge huren.
- De gemeente realiseert aantrekkelijke Rotterdamse warenmarkten voor bezoekers en marktkooplieden. De regelgeving is eind 2021 aangepast om een gevarieerd aanbod mogelijk te maken, zet in op aantrekkelijke marktterreinen en heeft zorg voor een goede bezetting.

Innovatieve werkgebieden:

- De gemeente subsidieert de organisatie Erasmus MC Campus (Stichting Rotterdam Square). Deze stichting is de nieuwe spil die innovaties, wetenschap en bedrijven met elkaar verbindt en zo werkt aan een optimaal health tech-vestigingsklimaat in Rotterdam
- De gemeente geeft invulling aan de ambitie om M4H te ontwikkelen voor innovatieve maakbedrijven die bijdragen aan de energietransitie, de circulaire economie en digitalisering. Samen met het Havenbedrijf Rotterdam zorgt de gemeente voor de juiste ruimtelijke randvoorwaarden
- De gemeente stimuleert het aanbod aan betaalbare werkruimtes voor innovatieve bedrijven in verschillende werkgebieden in de stad. Hiervoor ontwikkelt de gemeente in samenwerking met andere overheden sturingsinstrumenten.

Toekomstbestendige werklocaties:

- De gemeente vernieuwt bedrijventerreinen, om ruimte te bieden aan economische vernieuwing en verplaatsing van economische functies uit andere delen van de stad. Zoals in de Spaanse polder waar de gemeente in samenwerking met de bedrijvenraad de mogelijkheden onderzoekt om de Spaanse polder beter te benutten.
- We stellen ook integrale kaders voor werklocaties en voorzieningen op in samenhang met andere opgaven zoals wonen. Het doel is een evenwichtige ontwikkeling van werkruimtes in relatie tot de groei van het aantal woningen
- De gemeente voert de subsidieregeling ‘Ruimte voor de maakindustrie’ uit. Hiermee biedt de gemeente in de Spaanse Polder en het Makers District nieuwe bedrijven de mogelijkheid zich te vestigen in Rotterdam en bestaande bedrijven te groeien. Beide bedrijfsterreinen zijn voor de maakindustrie interessant. In 2023 is het voorstel gedaan om zowel de gebieden uit te breiden als de looptijd van de regeling te verlengen. Hiermee willen we een beter bereik van de regeling volgens de doelstelling realiseren.
- Inzet van transformatiemanagers die helpen bij de transformatie van leegstaande winkelpanden naar bedrijfsruimten
- De gemeente onderzoekt de inzet van meer sturingsinstrumenten om de beschikbaarheid van bedrijfsruimte te garanderen. Sturingselementen zijn bijvoorbeeld inzet van wet- en regelgeving en van subsidies.
- Inzet van de subsidieregeling ‘Energievouchers’ om ondernemers te ondersteunen die de duurzaamheid van hun bedrijfspand op bedrijventerreinen willen verbeteren.
- We hebben als doelstelling om de omvang m² bvo bedrijfsruimte in de komende vier jaar gelijk aan het huidige niveau gelijk te laten blijven én met een op te stellen actieplan zetten we in op sturing op het juiste bedrijf op de juiste plek.

Wat hebben we in 2023 bereikt en gedaan?

- Het college heeft in 2022 een collegetarget vastgesteld voor het behoud van bedrijfsruimte. In oktober 2023 heeft het college het Actieplan bedrijfsruimte vastgesteld. In het actieplan bedrijfsruimte staan 3 actielijnen en 8 acties waarmee we sturen op behoud van de hoeveelheid bedrijfsruimte en op het juiste bedrijf op de juiste plek.
- Vanuit de subsidieregeling bedrijfsruimte maakindustrie zijn in 2023 drie subsidieaanvragen toegekend. De gemeente heeft 400.000 euro subsidie verleend. Dat heeft private investeringen losgemaakt van ruim € 2 mln en draagt ook bij aan het collegetarget bedrijfsruimte. Zo is er een bijdrage verleend voor intensiever ruimtegebruik in de Spaanse Polder en aan de doorgroei van een mkb-maakbedrijf.
- Het Fonds Vitale Kerngebieden heeft een eerste aankoop gedaan op de Schiedamseweg Beneden. Het gaat om de aankoop van een overlastgevende horeca-onderneming die is beëindigd. Doel van de aankoop is om hier na renovatie een leer-werkbedrijf te vestigen.
- In maart 2023 startte Rotterdam Square officieel. Deze stichting is opgericht op initiatief van Erasmus MC en de gemeente Rotterdam. Rotterdam Square werkt aan versterking van de Life Sciences and Health-sector in Rotterdam. Fysiek uit zich dat in de realisatie van een campus bij het Erasmus MC. Daar kunnen innovatieve zorgondernemers zich vestigen, zodat ondernemerschap, onderzoek, onderwijs en zorg effectiever samengaan. Rotterdam Square heeft een verbindende rol en vult die in door netwerkbijeenkomsten, coachingstrajecten voor startende ondernemers en koppeling van partijen die elkaar kunnen versterken.

Hoe meten we dat?

Indicator	Realisatie 2022	Begroting 2023	Realisatie 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027
Collegetarget bedrijfsruimte: De doelstelling voor deze collegeperiode is voldoende bedrijfsruimte door te zorgen dat de omvang m² bedrijfsruimte gelijk blijft aan het huidige niveau.	**Nulmeting: 4.248.765 m² Realisatie: 4.288.765 m²**	**4.248.765 m2**	**4.272.299 m2**	**4.248.765 m2**	**4.248.765 m2**		
Aanpak van 25 winkelstraten om deze te transformeren naar aantrekkelijker ontmoetings- en verblijfsgebied	5	12	24 (cumulatief)	25 (cumulatief)			
Verhogen van de bezettingsgraad van de marktkramen op de warenmarkten naar minimaal 80% *	68%		71%	80%	80%		

Toelichting indicatoren

Collegetarget bedrijfsruimte

Collegetarget bedrijfsruimte: De doelstelling voor deze collegeperiode is behoud van voldoende bedrijfsruimte door te zorgen dat de omvang m² bedrijfsruimte blijft op het niveau van 1 januari 2022.

Realisatie 1 januari 2023: **4.288.765 m²**

Mijlpaal 1 januari 2024: **4.248.765 m²**

Realisatie 1 januari 2024: **4.272.299 m2**

Na een stijging in 2022 is het aantal m2 bedrijfsruimte in 2023 met ongeveer 16.500 m2 afgenomen. Op basis van een aantal grote gebiedsontwikkelingen is de verwachting dat de komende jaren sprake zal zijn van een forse afname. Dit komt vooral door de transformatie van bedrijfsruimte naar woningen op enkele bedrijventerreinen in de binnenstad. Zo worden er bijvoorbeeld in de gebiedsontwikkelingen van Hunter Douglas, Provimi en Codrigo forse aantallen m2 bedrijfsruimte onttrokken. Daarbij is sprake van beperkte vervanging ter plekke of van compensatiemogelijkheden elders in de stad. Bij het opstellen van het collegetarget is voor deze collegeperiode rekening gehouden met 180.000m2 aan afname door grote gebiedsontwikkelingen waar woningbouw gepland is. Deze ontwikkelingen variëren tussen hard en zacht planaanbod vanuit de woningbouw. Het tempo van de gebiedsontwikkelingen wordt door markmechanismen vertraagd of versneld.

Aanpak 25 winkelstraten

Meting en monitoring vindt binnen het programma vitale kerngebieden plaats op basis van de gebiedsgerichte aanpakken en subsidieaanvragen aanpak Vitale Kerngebieden. Met het vaststellen van de subsidieregeling Aanpak Vitale Kerngebieden stellen we winkelgebieden over de hele stad de komende jaren in staat om aan hun opgave(n) te werken.

Eindstand 2023: Sinds de start in 2022 is er in 24 gebieden samengewerkt door ondernemers, vastgoedpartijen en de gemeente.

Als start hanteren we in de regel een afspraak tussen collectieve ondernemers, vastgoedeigenaren en de gemeente om een gezamenlijk document op te stellen. In zo'n document wordt de ambitie en een strategie voor de straat omschreven. Dit gebeurt d.m.v. voorgesprekken met allerlei vertegenwoordigers en belanghebbers in het gebied. De gemeente zet hiervoor kwartiermakers en bedrijfscontactfunctionarissen in.

Verhogen van de bezettingsgraad van de marktkramen op de warenmarkten naar minimaal 80%.

De bezettingsgraad van de markten is in 2023 verbeterd, maar de doelstelling is nog niet behaald. Een vaste plaatshouder is verplicht om zijn kraam eenmaal in de veertien dagen in te nemen. Vooral met slecht weer zijn minder kramen op de markt bezet dan het uitgegeven aantal vaste plaatsen. Hierdoor ligt op de marktdag het aantal bezette kramen lager dan het aantal kramen dat als vast is uitgegeven. Het percentage kramen dat als vaste plaats is uitgegeven, lag in november 2023 op 79 %. Eind november/begin december zijn er weer vaste plaatsen uitgegeven. Het percentage ligt per februari 2024 op 83 %.

Ook als vaste plaatshouders hun plaats niet innemen, betalen zij marktgeld. De op dagbasis lege plaatsen zijn beschikbaar voor de meelopers. Meelopers zijn marktondernemers die op de wachtlijst staan voor een vaste plaats. Om de inname van de marktplaatsen verder te stimuleren, is eind eerste kwartaal 2023 de meldplicht

meelopers ingevoerd. Meelopers die op basis van hun inschrijving een goede kans maken op een dagplaats krijgen een oproep zich eenmaal in de veertien dagen te melden. Het doel van deze melding is dat zij een dagplaats kunnen innemen. In 2024 wordt hiermee verdergegaan.

De uitgifte van kramen als vaste plaats verliep minder voorspoedig dan gedacht. Daarom zijn eind 2023 voor de drie grote markten de brancheringsbesluiten aangepast. Met deze aanpassing komen vanaf januari 2024 meer marktondernemers in aanmerking voor een dubbele kraam. Dit stimuleert de uitgifte van marktkramen. Om de diversiteit in aanbod van producten te stimuleren, krijgen ondernemers die een artikel verkopen dat nog niet op die markt wordt verkocht voorrang bij de uitgifte van een vaste plaats.

Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen

Pagina 86

Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen (SDG's)

Hier wordt aangegeven aan welke duurzame ontwikkelingsdoelstellingen dit programma bijdraagt.

Het programma Economische ontwikkeling draagt bij aan Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen 8. Eerlijk werk en economische groei en 9. Industrie, innovatie en infrastructuur.

Voor een uitgebreide toelichting zie de paragraaf Sustainable development goals.

Financiën

Pagina 87

Financiën

Overzicht baten en lastenToelichting afwijkingen tov bijgestelde begroting 2023

Overzicht baten en lasten

Overzicht van baten en lasten Economische ontwikkeling	Oorspr. Begroting 2023	Bijgestelde Begroting 2023	Realisatie 2023	Afwijking
Baten exclusief reserves	**4.548**	**5.481**	**4.093**	**-1.388**
Bijdragen rijk en medeoverheden	2.350	3.059	2.022	-1.037
Overige opbrengsten derden	2.199	2.422	2.058	-364
Overige baten	0	0	12	12

Lasten exclusief reserves	**38.936**	**39.673**	**39.115**	**-558**
Apparaatslasten	10.417	**10.766**	**10.848**	**82**
Inhuur	235	268	44	-224
Overige apparaatslasten	209	224	166	-58
Personeel	9.973	10.274	10.638	364
Overige verrekeningen	4.967	**5.430**	**6.236**	**806**
Overige verrekeningen	4.967	5.430	6.236	806
Programmalasten	23.553	**23.477**	**22.031**	**-1.446**
Financieringslasten	0	0	0	0
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	11.713	10.899	10.258	-641
Kapitaallasten	396	131	197	66
Overige programmalasten	85	87	23	-64
Salariskosten WSW en WIW	0	0	0	0
Subsidies en inkomensoverdrachten	11.359	12.359	11.552	-807
Saldo voor vpb en reserveringen	**-34.388**	**-34.192**	**-35.022**	**-830**
Saldo voor reserveringen	**-34.388**	**-34.192**	**-35.022**	**-830**
Reserves	**450**	**4.735**	**4.261**	**-474**
Onttrekking reserves	450	2.670	2.196	-474
Toevoeging reserves	0	411	411	0
Vrijval reserves	0	2.476	2.476	0
Saldo	**-33.938**	**-29.457**	**-30.762**	**-1.305**

Vergelijk saldo

×

Vergelijking begrotingssaldi Economische ontwikkeling	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**
Oorspronkelijke begroting 2023	- 33.938	- 30.604	- 27.474	- 26.839	
Eerste herziening 2023 / Voorjaarsnota	- 31.218	- 30.293	- 26.864	- 26.244	- 25.881
Tweede herziening 2023 / Begroting 2024	- 29.457	- 30.922	- 29.337	- 28.275	- 27.623
10-maandsrapportage 2023	- 29.457	- 30.922	- 29.337	- 28.275	- 27.623
Jaarstukken 2023 (realisatie)	- 30.762				

Toelichting afwijkingen tov bijgestelde begroting 2023

Een negatief bedrag (met een – ervoor) is een financiële tegenvaller: de gemeente geeft meer geld uit of er komen minder opbrengsten binnen. Een positief bedrag is een financiële meevaller: de gemeente geeft minder geld uit of er komen meer opbrengsten binnen.

Overzicht afwijkingen programma	Afwijking baten	Afwijking lasten	Afwijking reserves	Afwijking saldo
1. Kansen voor West	- 1.196	1.336	0	- 2.533
2. Maakindustrie, Maritiem	0	- 713	0	713
3. Rotterdam Square	0	- 810	0	810
4. Markten	- 325	0	0	- 325
5. Bestemmingsreserve Duurzaamheidstransitiebudget	0	- 358	- 358	0
6. Bestemmingsreserve Energietransitiebudget	0	- 116	- 116	**0**
7. Diverse afwijkingen	. 133	103	0	30
Subtotaal afwijkingen	**- 1.388**	**- 558**	**- 474**	**- 1.305**
Vennootschapsbelasting	. 0	0	0	0
Totaal afwijkingen	**- 1.388**	**- 558**	**- 474**	**- 1.305**

Het saldo van programma Economische ontwikkeling bedraagt € 1,4 mln nadelig. De belangrijkste oorzaken hiervan zijn:

1. Kansen voor West

Voor Kansen voor West en Just Transition Fund is het college in de vorige bestuursperiode uitvoeringsovereenkomsten aangegaan met de Europese Commissie, het Rijk en regionale partners. De financiële bijdrage van de gemeente Rotterdam als partner in deze overeenkomsten wordt binnen de begroting gedekt door sturing op onderbesteding bij de afdeling die de beide programma's uitvoert. De onderbesteding en de financiële bijdrage van de partners dekken samen de uitvoeringslasten. De onderbesteding bestond voor een deel uit het eerder dan verwacht financieel afronden van het project RUGGEDIZED. Dit was pas in het vierde kwartaal van 2023 bekend. De realisatie is gelijk aan de begroting. Echter, begroting en realisatie lopen uiteen bij de programma's Stedelijke ontwikkeling en Economische ontwikkeling. Op het programma Stedelijke ontwikkeling zit een onderbesteding van € 2,5 mln en op het programma Economische ontwikkeling een overbesteding van hetzelfde bedrag. Bij de 1e herziening 2024 wordt de begroting op beide programma's aangepast.

2. Maakindustrie, Maritiem

Bij de maakindustrie, het maritieme cluster en de gemeentelijke coördinatie op het havendossier is minder

uitgegeven. Dit komt door vertraging in de projecten bij de marktpartijen, krapte op de arbeidsmarkt wat resulteert in minder inzet om verplichtingen aan te gaan en complexe subsidieaanvragen die meer tijd vragen om te beoordelen waardoor de beschikkingen over de jaargrens heen zijn gegaan.

3. Rotterdam Square.
De subsidie van Rotterdam Square is lager vastgesteld voor de jaren 2021 en 2022, omdat de opbouw van de uitvoerende organisatie van de stichting pas halverwege 2022 op gang kwam. Daardoor waren de kosten lager dan voorzien. Begin 2023 is de organisatie ingericht en het startschot van de werkzaamheden gegeven, maar er is ook dat jaar minder uitgegeven. De middelen uit de onderbesteding moeten behouden blijven voor de subsidie aan de stichting Rotterdam Square. Hierover zijn bestuurlijke afspraken gemaakt. Om die reden wordt € 810.000 die niet in 2021 en 2022 zijn besteed ingediend als bestemmingsvoorstel.

4. Markten
De maatregelen om de leegstand aan te pakken ontwikkelden zich in 2023 minder gunstig ontwikkeld dan geraamd. Hierdoor blijven de marktbaten € 325.000 achter op de begroting. Voor 2024 wordt er verder gewerkt om de leegstand tegen te gaan.

5. Bestemmingsreserve Duurzaamheidstransitiebudget
In 2023 is € 358.000 minder onttrokken. De afwijking wordt veroorzaakt door lagere lasten op circulair ondernemerschap. Er zijn minder prestaties geleverd door het wegvallen van een subsidie-optie en krapte op de arbeidsmarkt. Daarnaast voert een deel van de subsidie-ontvangers hun werkzaamheden uit over de jaargrens, waardoor een deel van de subsidie pas in 2024 wordt besteed. Deze lasten worden daardoor pas in 2024 onttrokken.

6. Bestemmingsreserve Energietransitiebudget
In 2023 is € 116.000 minder onttrokken. De onderbesteding wordt veroorzaakt door de terugvordering van de subsidie voor Groencollect die in dezelfde periode (eind 2023) failliet is gegaan.

7. Diverse afwijkingen
Dit zijn diverse onder- en overschrijdingen, onder andere op Life Science & Health, het MKB actieprogramma, onderzoek en communicatie.

Omschrijving, kaders en verbonden partijen

Pagina 88

Omschrijving, kaders en verbonden partijen

Omschrijving programmaBeleidskaders, monitoren en regelgevingVerbonden partijen die bijdragen aan het programma

Omschrijving programma

Het begrotingsprogramma Economische ontwikkeling gaat over het ‘verdienvermogen’ van Rotterdam. Waarmee verdienen onze bedrijven en ondernemers hun geld en waar kunnen Rotterdammers aan het werk? Het

programma zorgt voor de juiste omstandigheden zodat bedrijven en ondernemers in Rotterdam hun werk optimaal kunnen doen. Daardoor komen binnen die bedrijven banen beschikbaar voor Rotterdammers en regiobewoners en dragen we bij aan een schone, innovatieve en circulaire Rotterdamse economie.

Beleidskaders, monitoren en regelgeving

- Omgevingsvisie Rotterdam
- Herstel- en vernieuwingsagenda Rotterdamse economie
- Havenvisie 2030
- Horecanota Rotterdam 2017-2021
- Gebiedskoersen…..
- Meerjarenperspectief en uitvoeringsprogramma Warenmarkten
- Plintenstrategie voor de Rotterdamse binnenstad
- Roadmap Next Economy
- Visie Toerisme
- Hotelbeleid
- Acquisitiestrategie
- Visie en strategie Rotterdam Makers District
- REO Navigator Werklocaties Rotterdam 2015-2025
- Detailhandelsnota Rotterdam (2017)
- Nota Kantoorruimte (2019)
- Nota bedrijfsruimte (2019)

Verbonden partijen die bijdragen aan het programma

De volgende Verbonden partijen worden ingezet om het doel van het programma te realiseren:

- Glazen Maas Exploitatie B.V.
- Glazen Maas Infrastructuur B.V.
- ICOS Capital Fund 3 C.V.
- ICOS Cleantech Earlystage fund II B.V.
- Innovation Quarter B.V.
- StadshavensOntwikkelingsFonds voor Innovatie & Economie C.V.
- Havenbedrijf Rotterdam N.V.
- Swanbridge Capital B.V.
- Regionale ontwikkelingsmaatschappij Drechststeden

Een uitgebreide toelichting is te vinden in de paragraaf Verbonden partijen.

Verantwoordelijke collegeleden

Pagina 89

Verantwoordelijke collegeleden

Wethouder Simons

Wethouder Simons is verantwoordelijk voor de portefeuille Haven, Economie, Horeca en Bestuur (wijken en kleine kernen).

'Een schone, vernieuwende economie en haven en ondernemerschap maximaal de ruimte geven.'

Energietransitie

Pagina 90

Energietransitie

Rotterdam maakt werk van de energietransitie. We werken toe naar een klimaatneutraal en fossielvrij Rotterdam in en na 2050. Rotterdam draagt bij aan de landelijke reductienorm van 55% in 2030 en zet voor het stedelijk gebied in op minimaal 25% CO2-reductie in 2025 ten opzichte van 1990. Rotterdam houdt nauwgezet de voortgang en omvang bij van de plannen richting 2030. Ook meten we de jaarlijkse uitstoot op het gehele Rotterdamse grondgebied. Voor de haven ondersteunen we met allerlei innovaties de ambities van het Rijk voor reductie in 2030. We versnellen procedures daar waar mogelijk met het Versnellingshuis. Per 2040 moet het stedelijk verkeer in Rotterdam vrij zijn van uitstoot van schadelijke stoffen. Al deze doelen haalt Rotterdam alleen in samenwerking met de partners in de stad en de nationale inspanningen vanuit het Rijk.

Voortgang 2023

Doel: Duurzaam energiesysteem

Doel: Energietransitie gebouwde omgeving

Doel: Energietransitie in mobiliteit

Doel: Duurzame haven en industrie

Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen

Projecten

Financiën

Omschrijving, kaders en verbonden partijen

Verantwoordelijke collegeleden

Voortgang 2023

Pagina 91

Voortgang 2023

CO2 breed

Collegetarget CO2-reductie: We zetten in op minimaal 25% CO2-reductie voor het stedelijk gebied ten opzichte van 1990.

Realisatie 2022: -18%

Mijlpaal 2023: -15%

Realisatie t/m augustus 2023: **bekend najaar 2024**

De rapportage van de Milieudienst Rijnmond (DMCR) van september 2023 laat zien dat de totale CO2-uitstoot in Rotterdam 26,0 Mton (megaton) was. De DCMR-doorrekening van de Rotterdamse klimaataanpak (mei 2023) voorziet dat de dalende trend de komende jaren doorgaat tot minimaal 11,4 Mton minder CO2-uitstoot in 2030.

De uitgebreide rapportages zijn te vinden op deze website van de DCMR

Schoon, duurzaam en robuust energiesysteem

Zonne-energie

- Rotterdam is goed op weg naar de 3,2km2 zonnepanelen in 2026. De analyse van maart 2023 laat zien dat er al 1,1 km2 aan zonnepanelen is gerealiseerd.
- Servicepunt Zon heeft in 2023 39 bedrijven geholpen met het realiseren van zon op bedrijfsdaken.

Windenergie

- Rotterdam werkt mee aan de realisatie van het Convenant realisatie windenergie Stadsregio Rotterdam. Van de Rotterdamse opgave van 50 megawatt vermogen (in welke periode?) is 20,7 megawatt gerealiseerd (Windpark Nieuwe Waterweg). In 2023 zijn voor twee projecten vergunningen aangevraagd, namelijk voor een windmolen op de Landtong Rozenburg en voor twee windmolens op de locatie Hoekse Baan. Voor de nieuwe windmolen op de Landtong Rozenburg loopt een procedure bij de Raad van State. Verder is in 2023 gewerkt aan de verkenning van de locaties Charloisse Poort en Beneluxplein.

- In de haven is de doelstelling van 300 megawatt in 2023 behaald met de oplevering van windpark Maasvlakte II. In totaal staan er in het havengebied 82 windmolens. In 2023 is er met het Havenbedrijf Rotterdam een verkenning gestart of en hoe in de toekomst minimaal 300 megawatt behouden kan blijven.

Financiële afwijkingen t.o.v. de bijgestelde begroting 2023 Energietransitie (x 1.000)	€ 1.757

Mobiliteit - Zero emissie, logistieke hubs, ontwikkeling simulatiemodel	€ 1.482
Diverse afwijkingen	€ 275

Een negatief bedrag (met een – ervoor) is een financiële tegenvaller: de gemeente geeft meer geld uit of er komen minder opbrengsten binnen. Een positief bedrag is een financiële meevaller: de gemeente geeft minder geld uit of er komen meer opbrengsten binnen.

Voor een uitgebreide toelichting zie het blokje Financiën onder dit programma.

Energietransitie in de gebouwde omgeving

- Rotterdam is in volle vaart aan de slag met de verduurzaming van vve's. Voor eigenaar-bewoners starten eind 2023 de eerste gebiedsaanpakken voor isolatie. Met corporaties zijn de nieuwe prestatieafspraken aanstaande. Deze afspraken dragen bij aan verduurzaming van woningen voor huurders.
- Twee gebiedsaanpakken aardgasvrij (Heindijk en Bospolder-Tussendijken) zijn in uitvoering. In vier gebiedsaanpakken is vertraging ontstaan door een investeringsstop van de warmtebedrijven. Die is veroorzaakt door achtereenvolgens de problemen rond Warmtebedrijf Rotterdam en het voorstel voor de Wet collectieve warmtevoorziening. De afgelopen periode hebben we aan een oplossing gewerkt. Daardoor startte voor de zomer in de eerste clusters van Reyeroord West en Pendrecht Zuid de aanleg van stadsverwarming. Ook wordt een doorstart gemaakt met de gebiedsaanpak in Rozenburg. De voortgang van de gebiedsaanpak in Prinsenland-Het Lage Land is afhankelijk van de totstandkoming van een nieuwe concessie voor Eneco. Daarnaast zijn we met een isolatie-aanpak gestart in een aantal lopende gebiedsaanpakken en in twee andere gebieden. Tot slot is in 2023 de voorbereiding gestart van het warmteprogramma dat elke gemeente uiterlijk in 2026 moet hebben vastgesteld.
- Ondernemers in het mkb in de stad krijgen ruime mogelijkheden voor het toekomstbestendig maken van hun bedrijven. De duurzaamheidsvoucher voor ondernemers is een succes. In oktober 2023 is eerder dan gepland een tweede tranche van 500 vouchers van start gegaan. De Klus & Coach-aanpak voor de detailhandel is in het najaar 2023 gestart en loopt door in 2024.

Schouders onder de energietransitie in mobiliteit

Voor de invoering van de zero-emissiezone wordt in 2024 een definitief verkeersbesluit genomen. Publicatie van het ontwerpbesluit is in september 2023 gebeurd en aansluitend heeft de zienswijzeprocedure plaatsgevonden. Ook op andere onderdelen van de Aanpak Nul Emissie Mobiliteit zijn resultaten geboekt:

- De eerste elektrische touringcar is in gebruik genomendoor Buzz010
- Inmiddels doen meer dan 100 werkgevers met meer dan 140.000 werknemers mee aan de werkgeversaanpak met als doel de uitstoot van woon-werk- en werk-werkritten te halveren.

- In 2023 zijn er 1.287 openbare laadpunten geplaatst, waardoor Rotterdam nu 6.079 laadpunten voor elektrische voertuigen telt. Daarnaast heeft een aanbesteding plaats gevonden van van Bedrijventerreinen Aanpak Gezamenlijke Energie en Laadvoorzieningen (BAGEL).

- Er is gestart met het opstellen van een aanpak voor het verschonen van de taxi's.

- Er is gestart met het opstellen van een aanpak voor het verschonen van Mobiele Werktuigen, zoals materieel in de bouw, op basis van het toegekende Duurzaamheidstransitiebudget en het ondertekende convenant Schoon en Emissieloos Bouwen (SEB).

Doel: Duurzaam energiesysteem

Pagina 92

Doel: Duurzaam energiesysteem

In het regeerakkoord is een vermindering opgenomen van 55% op de uitstoot van CO2 op weg naar 2050. Dit betekent dat in 2030 de CO2-uitstoot die samenhangt met de voeding van het landelijk elektriciteitsnet 67% lager ligt dan in 1990. Daarnaast werkt de gemeente Rotterdam aan een robuust, duurzaam energiesysteem dat is aan te passen is aan nieuwe ontwikkelingen. Het elektriciteitsnet is een onderdeel van dit duurzame systeem. Het biedt alternatieven voor de huidige oplossingen bij warmte en kou. Het energiesysteem moet de groei versnellen van de stad en van de uitvoering van andere ruimtelijke opgaven, zoals vergroening, klimaatadaptatie en rioolvervanging.

Wat willen we bereiken?Wat gaan we daarvoor doen?Wat hebben we in 2023 bereikt en gedaan?Hoe meten we dat?Toelichting indicatoren

Wat willen we bereiken?

In 2026 is 3,2 km2 zonnepanelen gerealiseerd

Hiervan staat in 2026 ongeveer 2 km2 aan panelen op daken. Ongeveer 0,3 km2 staat in 2026 langs wegen en pleinen. De gemeente geeft het goede voorbeeld en stelt alle geschikte publieke gebouwen beschikbaar voor de plaatsing van zonnepanelen.

In 2025 is 350 MW windenergie gerealiseerd, waarvan 300 MW in de haven

De gemeente houdt zich aan bestaande afspraken over vijf te realiseren windparken op Rotterdams grondgebied.

Rotterdam werkt aan alternatieve warmte - en koudeoplossingen

De gemeente zet in op duurzame warmte- en koudebronnen voor ruimteverwarming in de gebouwde omgeving.

We werken aan een robuust, adaptief en slim energiesysteem van transport, opslag en distributie

We werken aan een duurzaam, robuust, flexibel maar ook rechtvaardig energiesysteem. In de komende jaren ligt de focus met name op het elektriciteitsnet, waar ontwikkelingen zoals elektrificatie van vervoer, de warmtevraag maar ook industriële processen resulteren in capaciteitstekort op het net, ofwel netcongestie. We werken samen met verschillende stakeholders, waaronder netbeheerder Stedin, om er enerzijds voor te zorgen dat we het elektriciteitsnetwerk ingepast krijgen in een steeds dichterbebouwde stad en anderzijds om samen slimme oplossingen te realiseren om de bestaande capaciteit van het net te realiseren. De gemeente is zorgt ervoor dat we de juiste informatie op tijd bij Stedin krijgen om tijdig het net uit te breiden, zoekt samen met stakeholders naar slimme oplossingen en faciliteert en stimuleert waar nodig om deze te realiseren. Daarnaast stimuleert de gemeente innovaties in het energiesysteem, bijvoorbeeld door vanuit Smart Energy Systems subsidies te verstrekken.

Wat gaan we daarvoor doen?

In 2026 is 3,2 km2 zonnepanelen gerealiseerd

- Stimuleren Zon op daken (bedrijven, scholen, instellingen, energie coöperaties, VvE's). We maken een leidraad Zon op daken voor daken die vallen onder het Besluit Risico Zware Ongevallen (BRZO), welke naar verwachting in het vierde kwartaal van 2023 gereed is.
- Stimuleren Zon op en langs infrastructuur, voor (snelwegen, gemeentelijke infrastructuur en parkeerplaatsen;
- Uitvoering van de zonneparken Slufter en Oranjepolder;
- Voor de daken van het gemeentelijk vastgoed met grotere oppervlakte dan 250 m2 komt er bouwtechnisch onderzoek naar de geschiktheid voor zonnepanelen. Voor kleinere daken brengen meerjarenonderhoudsplannen de maatregelen in beeld, waarna uitvoering volgt.
- De gemeente stimuleert plaatsing van zonnepanelen op daken van monumenten en gebouwen in beschermde stadsgezichten als de karakteristieke waarden van een monument dat toelaten. Ook het programma Bestaande Stad draagt hier aan bij.
- We stimuleren innovatieve technieken voor de opwek, opslag en distributie van zonne-energie.

In 2025 is 350 MW windenergie gerealiseerd, waarvan 300 MW in de haven

- De gemeente ontwikkelt de vanuit de Visie Ruimte en Mobiliteit aangewezen locaties voor windparken
- Zoals in het coalitieakkoord is afgesproken, is de gemeente in gesprek geweest met de provincie over de vraag of er een andere locatie mogelijk is voor de geplande windmolens op de Landtong en het Beneluxplein. De provincie heeft geen ruimte gegeven andere locaties te onderzoeken. Er komt een onderzoek naar de mogelijke ontwikkeling van een windpark op de strekdam bij Hoek van Holland, zoals vastgelegd in de RES 1.0.
- Er komt een kader voor windparken, met duidelijke uitgangspunten, zoals afstandsnormen en financiële participatie van bewoners via onder andere energiecoöperaties. Hierbij gelden de landelijke richtlijnen als uitgangspunt, tenzij Rotterdam die kan verbeteren.

We werken aan alternatieve warmte - en koude oplossingen

- De gemeente werkt aan een strategie voor warmte- en koudebronnen. Daarmee gaat de gemeente na of restwarmte, geothermie en aquathermie goede alternatieven zijn voor het gebruik van fossiele brandstoffen. Onderdeel is een verlaging van de temperatuur van het warmtenet van hoogtemperatuur naar middentemperatuur. Dat maakt het mogelijk dat naast restwarmte uit de haven andere duurzame bronnen met een lagere temperatuur kunnen worden gebruikt, zoals geothermie en aquathermie. Verlaging van de temperatuur zorgt voor een betere capaciteit en beperking van het warmteverlies van het warmtenet.
- De WAT-kaart: dit is de kaart die onderdeel uitmaakt van de vastgestelde transitievisie warmte. Deze kaart laat per buurt het beste alternatief zien voor aardgas en wordt onderdeel van de Rotterdamse warmte-koudestrategie.

We werken aan een robuust, adaptief en slim energiesysteem van transport, opslag en distributie

- We zijn continue in gesprek met Stedin en andere betrokken organisaties om het bestaande elektriciteitsnet slimmer en efficiënter te benutten. Door nieuwe praktijkvoorbeelden samen vast te pakken leren we hoe we beleidsmatig de juiste keuzes maken om de ruimtelijk en financiële impact van de energietransitie op het netwerk kunnen beperken.
- Samen met Stedin werken we aan het opzetten van een data uitwisseling platform, om ervoor te zorgen dat we Stedin tijdig en slimmer kan investeren in de energie-infrastructuur, maar ook om ervoor te zorgen dat Rotterdam het energiesysteem meeneemt als belangrijke voorwaarde in haar stadsontwikkeling.
- Smart Energy Systems koppelt innovaties in het energiesysteem aan economische kansen voor Rotterdam.
- Rotterdam werkt samen met het Rijk in de nationale verkenning naar de verkenning van kernenergie, omdat onderzoek naar alternatieve energiebronnen hoort bij de energietransitie.
- We nemen deel aan de RES-regio Rotterdam-Den Haag met de uitvoeringsagenda en RES 2.0.

Wat hebben we in 2023 bereikt en gedaan?

- **In 2026 is 3,2 km2 zonnepanelen gerealiseerd**

De jaarlijkse meting van zonnepanelen gebeurt in maart, conclusies volgen in het najaar 2024. Tot maart 2023 is er in de gemeente Rotterdam 1,1 vierkante kilometer aan zonnepaneel geïnstalleerd. Dit is een betekenisvolle groei ten opzichte van het jaar ervoor. Voor de grote zonneparken Slufter, Oranjebonnen - bij Hoek van Holland - en het traject rondom de zonneroute A15 zijn stappen gemaakt die de realisatie dichterbij brengen. Daarnaast is de samenwerking met woningcoöperaties en bedrijven verstevigd of opnieuw aangehaald. Dat is belangrijk om gezamenlijk de doelstellingen te realiseren.

- **In 2025 is 350 megawatt windenergie gerealiseerd, waarvan 300 megawatt in de haven**

In 2023 zijn stappen gezet om de doelstelling van 350 megawatt windenergie in 2025 te realiseren. Met de oplevering van windpark Tweede Maasvlakte is de doelstelling van 300 megawatt windenergie in de haven behaald. Dit windpark bevat 22 windmolens en levert 116 megawatt windenergie. Het totaal windenergie in de haven bedraagt 320,2 megawatt. Naast projecten in de haven werkt de gemeente aan de vijf projecten uit de Visie Ruimte en Mobiliteit: Nieuwe Waterweg (opgeleverd in 2019), Hoeksebaan, Landtong Rozenburg Oost, Beneluxplein, en Charloisse Poort.

- **We werken aan alternatieve warmte- en koudeoplossingen**

In 2023 zijn grote stappen gezet met de actualisering van de WAT-kaart. De WAT-kaart 3.0 biedt inzicht in de alternatieven voor verwarming met aardgas, en inzicht in hoe het gehele warmtesysteem met infrastructuur en bronnen eruit kan zien. Vervolgens kan het effect worden bepaald voor de verschillende aspecten van de stedelijke ontwikkeling, zoals de ruimtelijke impact op de stad. Daarnaast zijn in 2023 verdere stappen gezet in het inzichtelijk maken van de potentie van verschillende bronnen; restwarmte, geothermie en aquathermie. Ook heeft de brand bij AvR bevestigd dat diversificatie van de bronnenmix belangrijk is, om niet afhankelijk te zijn van een beperkt aantal bronnen. Hier zet Rotterdam dan ook op in.

- **We werken aan een robuust, adaptief en slim energiesysteem van transport, opslag en distributie**

In 2023 werd definitief duidelijk dat er tot en met 2029 geen extra capaciteit beschikbaar komt in het net in Hoek van Holland, Rozenburg, Hoogvliet, Pernis, Europoort en Botlek. Dit laat zien dat we nog harder met slimme oplossingen aan de slag moeten om de energietransitie niet tot stilstand te laten komen. We hebben onze inzet in het programma Smart Energy Systems geïntensiveerd. Nog niet eerder deden zoveel bedrijven een aanvraag voor Smart Energy Systems-subsidie. In 2023 ontvingen 11 nieuwe projecten een subsidie. Ook maakten bedrijven die eerder Smart Energy Systems-subsidie ontvingen goede vervolgstappen. Zo ontving RABLE een vervolginvestering uit het Energietransitiefonds Rotterdam voor de verdere ontwikkeling van een zelfdragend montagesysteem voor zonnepanelen.

Hoe meten we dat?

Indicatoren	Begroting 2022	Realisatie 2022	Begroting 2023	Realisatie 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027
Collegetarget: We zetten in op minimaal 25% CO2-reductie in 2025 voor het stedelijk gebied, gemeten ten opzichte van 1990.	Stedelijke CO2-uitstoot minimaal -10% t.o.v. 1990 (3.09 Mton)	Stedelijke CO2-uitstoot -18% t.o.v. 1990 (2,82 Mton)	Stedelijke CO2-uitstoot minimaal -15% t.o.v. 1990 (2,92 Mton)	Bekend najaar 2024	Stedelijke CO2-uitstoot minimaal -20% t.o.v. 1990 (2,75 Mton)	Stedelijke CO2-uitstoot minimaal -25% t.o.v. 1990: (2,58 Mton)	Stedelijke CO2-uitstoot minimaal -25 % t.o.v. 1990 (2,58 Mton)	n.v.t.

In 2026 is 3,2 km2 zonnepanelen gerealiseerd.	0,7 km2	1,1 km2 t /m maart 2023*		3,2 km^2	n.v.t.
In 2025 is 350 megawatt windenergie gerealiseerd, waarvan 300 megawatt in de haven.		340,9 megawatt	350 megawatt, waarvan 300 megawatt in haven	n.v.t.	n.v.t.

Toelichting indicatoren

Target CO2

Om aan te sluiten bij het nationale beleid voor terugdringing van CO2- uitstoot, stelt Rotterdam het volgende doel: We zetten in op minimaal 25% CO2-reductie in 2025 voor het stedelijk gebied, gemeten ten opzichte van 1990.

Voor de haven steunt Rotterdam met innovaties de Rijksambities voor reductie in 2030. Er komt een monitoring van de plannen op voortgang en omvang. Er komt ook een jaarlijkse berekening van de uitstoot van het gehele Rotterdamse grondgebied. Uiteraard zijn we voor het behalen van de doelen ook afhankelijk van inzet Rijk en EU.

Op basis van de DCMR-doorrekening zijn de mijlpalen voor 2023 en 2024 bepaald.

Zonnepanelen

*Meting gebeurt met luchtfoto's. Dat is alleen in maart mogelijk, omdat er dan nog geen bladeren aan de bomen hangen. De cijfers volgen in de zomer, na analyse van de foto's. Het is daarmee pas in de zomer van het opvolgende jaar mogelijk om conclusies te trekken over de realisatie in het voorgaande jaar.

Doel: Energietransitie gebouwde omgeving

Pagina 93

Doel: Energietransitie gebouwde omgeving

Het doel van de energietransitie gebouwde omgeving is duurzame en toekomstbestendige wijken, woningen en gebouwen te realiseren. Alle gebouwen moeten in 2050 vrijwel CO2-neutraal zijn. De tussenstap is een stevige CO2-reductie in 2030. Dit gebeurt kosteneffectief en in samenhang met andere beleidsterreinen. Zoveel mogelijk wordt overlast voor bewoners en ondernemers vermeden. Daarom lopen de rioolvervanging en de energietransitie zoveel mogelijk samen.

Wat willen we bereiken?Wat gaan we daarvoor doen?Wat hebben we in 2023 bereikt en gedaan?Hoe meten we dat?Toelichting indicatoren

Wat willen we bereiken?

- **Energiebesparing en verduurzaming van de woningvoorraad en andere gebouwen**
    - Bestaande woningen: eigenaar-bewoners en vve's nemen duurzame energiebesparende maatregelen om hun woningen toekomstbestendig te maken. Het streven is dat er in 2028 geen corporatiewoningen en geen bezit van particuliere verhuurders een energielabel E, F en G heeft. Rotterdammers met krappe financiële mogelijkheden nemen kleine duurzame energiebesparende maatregelen met hulp van energieklussers.
    - Nieuwbouw: Rotterdam heeft een ambitieus nieuwbouwprogramma met flinke duurzame ambities. Met Duurzaamheid in Gebiedsontwikkeling (DGO) helpen we planteams en ontwikkelaars om Rotterdamse duurzaamheidsambities concreet in hun projectplannen op te nemen. Door duurzaamheid vanaf het begin in elk proces mee te laten nemen, blijft er bovendien tempo in de bouwopgave en wordt vertraging verderop in het proces voorkomen. De ontwikkelde Quickscan Duurzaamheid helpt hierbij.
    - Mkb-ruimtes, horecagelegenheden en andere gebouwen: 95% van de kantoren voldoet in 2025 aan de energie label C-verplichting. We ondersteunen het mkb met energiebesparende maatregelen.

- **Betaalbaarheid van de energietransitie en tegengaan energie armoede**. De energietransitie moet betaalbaar zijn voor alle Rotterdammers. Alle Rotterdammers moeten kunnen meedoen Daarom ontzien we kwetsbare Rotterdammers bij maatregelen waarvoor bewoners moeten betalen. In het programma armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving staat meer informatie hierover.

- **Geen fossiele energie in woningvoorraad per 2050**.In 2026 heeft Rotterdam minder aardgasaansluitingen dan in 2022. We voeren de Rotterdamse Transitievisie Warmte (RTvW) uit. Voorwaarde hiervoor is dat er externe financiële middelen beschikbaar komen.

- **Faciliteren concernbrede en stadsbrede verduurzaming**. Er komt een organisatiebrede en stadsbrede verduurzaming. Het doel is dat binnen heel Rotterdam, zowel in de stad als in de ambtelijke organisatie, alle duurzaamheidsambities als vanzelf meegaan in de normale werkzaamheden. Dit gebeurt nu al bij bijvoorbeeld gebiedsontwikkeling en inkoop van gemeente Rotterdam.

Wat gaan we daarvoor doen?

Energiebesparing en verduurzaming van de woningvoorraad en andere gebouwen

Bestaande woningen

- Hulp aan actieve Rotterdammers die met duurzaamheid aan de slag willen gaan. De behoeftes zijn divers. Daarom komt er waar mogelijk maatwerk en vindt aansluiting plaats bij de ontwikkeling van Wijk aan Zet.
- De gemeente promoot rijksregelingen en het Rotterdamse Energietransitiefonds. We blijven energietransitieleningen beschikbaar stellen voor Rotterdammers, vve’s, ondernemers, scholen en sportverenigingen die hun pand willen verduurzamen. We maken dit zo toegankelijk mogelijk.
- De gemeente maakt in 2023 inzichtelijk in welke buurten/wijken isoleren het leidende principe is en tot welk niveau, hiervoor voegen we ‘isolatiewaarden’ toe aan de bestaande WAT-kaart. We starten in 2024 ook met het werken aan een nieuwe WANNEER-kaart en wijkuitvoeringsplannen.

- Vaststelling van de Rotterdamse norm voor energiebesparing. Deze norm zet de Standaard- & Streefwaarden om naar de Rotterdamse situatie.
- De start in 2023 met wijkgerichte aanpakken voor isolatie, als het Rijk hiervoor geld beschikbaar stelt.
- Voortzetting van VvE-010 als hét adviesloket voor vve's die aan de slag willen met het onderhoud en verduurzaming van hun gebouw.
- De gemeente maakt in 2023 prestatieafspraken met woningcorporaties. Hierin is duurzaamheid een belangrijk onderdeel.

Nieuwbouw

- Concreet duurzaamheidsadvies helpt bij de verduurzaming van nieuwbouw, vanaf het eerste begin van de gebiedsontwikkelingen. Projectteams en ontwikkelaars krijgen instrumenten om zelf met duurzaamheid aan de slag te gaan.
- De gemeente heeft een Quickscan gelanceerd waarmee iemand in 5 minuten en 4 stappen een duurzaam advies op hoofdlijnen krijgt voor een bouwproject.

Mkb ruimtes, horeca gelegenheden en andere gebouwen

- Sinds 1 januari 2023 moeten kantoorpanden minimaal energie label C hebben. In 2022 en 2023 is vooral ingezet op informatievoorziening en ondersteuning van vastgoedeigenaren. In 2024 en 2025 werkt de gemeente vooral aan handhaving.
- We bieden alle ondernemers in het midden- en kleinbedrijf in de stad, inclusief de horeca, energiescans. Deze geven inzicht in de meest effectieve aanpassingen om de energierekening te verlagen, inzicht in praktische hulp voor de uitvoering van kleine maatregelen en inzicht in subsidies die helpen verduurzaming van panden en bedrijventerrein te realiseren. In de eerste helft van 2023 zijn al 500 energiescans aangevraagd, voor de tweede helft van 2023 komen nog eens 500 Duurzaamheidsvouchers beschikbaar.
- Ondernemersverenigingen krijgen hulp met een aanpak op bedrijventerreinen om collectieve energiemaatregelen te kunnen uitvoeren. Het gaat om praktische kennis en hulp bij het benutten van subsidies van provincie, Rijk en regio.

Betaalbaarheid van de energietransitie en tegengaan energiearmoede

- Bij hulp om de woning energiezuiniger te maken, biedt de gemeente praktische, gratis hulp aan Rotterdammers die financieel krap zitten. Het gaat om energiebesparende producten en hulp bij de installatie hiervan, door de inzet van energieklussers. Daaronder zijn mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt.
- We trekken samen op met woningcorporaties, aangezien 70% van de Rotterdammers met energiearmoede bij één van de corporaties een woning huurt.
- We bieden extra subsidie aan vve's met appartementen met een lage Waardering Onroerende Zaken (WOZ-waarde)

Geen fossiele energie in de woningvoorraad in 2050

- Bestaande pilots voor aardgasvrije gebieden maakt de gemeente af, waarbij we doorgaan met de acties om lokale banen te creëren volgens het leerwerkakkoord. Er komen gesprekken met het Rijk en met ‘Europa’ over een betaalbaar aanbod.
- 17.500 Rotterdammers zijn op het warmtenet aangesloten, maar koken nog op gas. Hierdoor betalen zij dubbel vastrecht. Zij krijgen informatie over elektrisch koken. We reserveren ruimte voor een toekomstig warmtenet bij projecten waar een start met aardgasvrij maken nog niet mogelijk is.
- De gemeente maakt voor Rotterdammers helder wanneer ze wat ze moeten doen om hun woning goed te isoleren en aardgasvrij te maken. Dit doen we via de Rotterdamse Transitievisie Warmte. De komende jaren gaat de gemeente aan de slag met de invoering van de Wet gemeentelijk instrumentarium warmtetransitie en de Wet collectieve warmtevoorziening. De inwerkingtreding van deze wetten is voorzien op respectievelijk 1 januari 2024 en 1 juli 2024. Tijdig herijken we dan ook de Rotterdamse Transitievisie Warmte, zodat deze in lijn is met de nieuwe wetgeving en met de Omgevingswet
- We starten nieuwe gebiedsaanpakken als er voldoende extern geld beschikbaar is en we een betaalbaar aanbod aan gebouweigenaren kunnen doen. Zo moeten alle bewoners kunnen profiteren van duurzame warmte.

Faciliteren concernbrede en stadsbrede verduurzaming

- We jagen organisatiebreed verduurzamingsinitiatieven aan. Inhoudelijk leggen we hiervoor verantwoording af via de paragraaf klimaat.
- We zetten extra in op effectieve lobby, om de kans op het verkrijgen van rijks- of EU-subsidies voor duurzaamheidsprojecten nog verder te vergroten.

Wat hebben we in 2023 bereikt en gedaan?

Energiebesparing en verduurzaming van de woningvoorraad en andere gebouwen

Er loopt veel voor en in de gebouwde omgeving van Rotterdam. Van advies & ondersteuning voor VvE's, tot energieklussers en bestaande en nieuwe gebiedsaanpakken op het gebied van isolatie en aardgasvrij. Met de in 2023 toegekende gelden kunnen de projecten in 2024 op stoom zijn. Onzekere factor zijn de consequenties van de val van het Kabinet zowel in financiële zin als qua wetgeving.

- *Bestaande woningen*
  We zijn in volle vaart aan de slag met VvE's. Voor eigenaar-bewoners starten zijn we eind 2023 gestart met de eerste gebiedsaanpakken isolatie. Met corporaties zijn nieuwe prestatieafspraken gemaakt, die bijdragen aan verduurzaming van woningen voor Rotterdammers.

- *Nieuwbouw*
  Duurzaamheidsadviseurs zijn betrokken geweest bij een aantal nieuwbouwprojecten, om ambities met betrekking tot de energietransitie, circulaire economie, klimaatadaptatie en een gezonde leefomgeving vroegtijdig te borgen in de planvorming.

- *Bedrijfsruimte*
  In 2023 hebben 576 mkb-ondernemers gebruik gemaakt van de Duurzaamheidsvoucher, waarvan 551 voor een Energiescans en 25 voor een dakscan-zonnepanelen. Daarnaast hebben ruim 500 winkeliers een Klus & Coach advies gehad en zijn energiebesparende maatregelen uitgevoerd.

Betaalbaarheid van de energietransitie en tegengaan energiearmoede.

We gaan door met projecten als energieklussers, waterzijdig inregelen (het efficiënt instellen van de waterstroom in radiatoren), convenant corporaties en extra subsidie voor VvE's met lage WOZ. We streven ernaar de gehele collegeperiode de doelgroep te bereiken.

Geen fossiele energie in de woningvoorraad in 2050

- Het afgelopen jaar hebben we stappen gezet in de gebiedsaanpakken aardgasvrij. Twee gebiedsaanpakken (Heindijk en Bospolder-Tussendijken) zijn in uitvoering. In vier gebiedsaanpakken is vertraging ontstaan door een investeringsstop van de warmtebedrijven. Die vertraging is veroorzaakt door achtereenvolgens de problemen rond Warmtebedrijf Rotterdam en het voorstel voor de Wet collectieve warmtevoorziening. De afgelopen periode hebben we aan een oplossing gewerkt. Daardoor kan voor de zomer in de eerste clusters van Reyeroord West en Pendrecht Zuid de aanleg van stadsverwarming starten. Ook wordt een doorstart gemaakt met de gebiedsaanpak in Rozenburg. De voortgang van de gebiedsaanpak in Prinsenland-Het Lage Land is afhankelijk van de totstandkoming van een nieuwe concessie voor Eneco.Tegelijkertijd ontstaan nieuwe warmte-initiatieven in de stad. Daarnaast zijn we met een isolatie-aanpak gestart in een aantal lopende gebiedsaanpakken en in twee andere gebieden. Tot slot is de voorbereiding gestart van het warmteprogramma dat elke gemeente uiterlijk in 2026 moet hebben vastgesteld. Onderdeel hiervan is de actualisatie van de WAT-kaart (zie hoofdstuk Duurzaam energiesysteem).

Faciliteren concernbrede en stadsbrede verduurzaming

- *Lobby*
  De lobbyinzet is – na de val van het kabinet in juli 2023 en het Rotterdamse voorzitterschap van de G4 (vanaf Prinsjesdag) - gericht op de Tweede Kamerverkiezingen en de formatie van een nieuw kabinet. Rotterdam en de G4 zetten daarbij in op een betaalbare en betrouwbare energie- en warmtevoorziening voor onze inwoners. De uitvoering moet doorgaan, waarbij het Rijk een belangrijk verschil kan maken met toegankelijke subsidies die juist kwetsbare doelgroepen beter ondersteunen, effectieve wetgeving (Wet collectieve warmte, Wet gemeentelijke instrumenten warmtetransitie en Energiewet) en toereikende en structurele bekostiging van gemeentelijke taken.

Hoe meten we dat?

Indicatoren	Realisatie 2022	Begroting 2023	Realisatie 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027
Drie gebiedsgerichte aanpakken isolatie gestart in 2023		3	6*	n.t.b. (nog geen budget)			n.t.b.
Per jaar traject advies & ondersteuning verduurzaming voor 30 grote VvE's en 20 kleine VvE's	**Groot: 23 gestart Klein: 38**	Groot: 30 Klein: 20	Groot: 60** Klein: 55	Groot: 60 Klein: 40	Groot: 90 Klein: 60	Groot: 120 Klein: 80	n.t.b.
Energielabel van 8.358 corporatiewoningen met E, F, of G-label verbeterd in 202.			Geen gegevens***			8.358 (in 2028)	n.v.t.
Aantal huis-aan-huis bezoeken van energieklussers		3.500	8.000	n.t.b. (nog geen budget na 2023)	n.t.b. (nog geen budget na 2023)	n.t.b. (nog geen budget na 2023)	n.t.b. (nog geen budget na 2023)
Afname aantal aardgasaansluitingen en aantal WEQ dat aardgasvrij is gemaakt (gebruikt geen aardgas meer voor koken, verwarming en bereiding van warm tapwater)	Nulmeting****		Cijfers bekend voorjaar 2024			10.000*	
Afname aardgasgebruik stad in m3	Nulmeting****	-10% t.o. v. 2021	Cijfers bekend voorjaar 2024	-15% t.o. v. 2021	-20% t.o. v. 2021	-25% t.o. v. 2021*	n.t.b.

Toelichting indicatoren

* Er zijn 6 gebiedsgerichte aanpakken isolatie gestart in Pendrecht, Reyeroord, Het Lage Land, Prinsenland, Beverwaard en Schiebroek.

** In 2023 is de 60e grote VvE begonnen aan het advies & ondersteuningstraject. Om meer grote VvE’s te kunnen bedienen in 2024, is in 2023 gestart met de voorbereidingen voor een Europese aanbesteding. Voor deelname aan het advies- & ondersteuningstraject is deelname aan de cursus hierover verplicht. 5 VvE’s hebben deelgenomen aan de cursus in 2023.

*** Er zijn geen exacte resultaten van de corporaties over 2023 bekend, o.a. doordat sommige E, F of G labels verbeteren door enkel administratieve handelingen (het herlabelen van woningen n.a.v. de veranderde rekenmethodiek voor energielabels per 01-01-2021).

**** In overleg met Stedin werken we toe naar een correcte nulmeting en een goede jaarlijkse monitor hiervoor.

Doel: Energietransitie in mobiliteit

Doel: Energietransitie in mobiliteit

In de stedelijke mobiliteit liggen veel mogelijkheden voor vermindering van de CO2-uitstoot. De ontwikkelingen op het gebied van uitstootvrije mobiliteit gaan hard. Door hiervan gebruik te maken, lijkt het haalbaar om al voor 2040 over te schakelen naar een uitstootvrij mobiliteitssysteem in de stad. Daarbij vullen fiets, openbaar vervoer en deelmobiliteit elkaar aan en is het gemotoriseerd verkeer schoon. Dat is goed voor het klimaat én voor schone lucht.

Wat willen we bereiken?Wat gaan we daarvoor doen?Wat hebben we in 2023 bereikt en gedaan?Hoe meten we dat?Toelichting indicatoren

Wat willen we bereiken?

- Per 2040 stoten het stedelijk verkeer en mobiele werktuigen geen schadelijke stoffen meer uit. Voor 2026 is de inzet: 20% schone passages binnen de ring.
- In de collegeperiode 2022 tot 2026 spant de gemeente zich in voor de invoering van de zero-emissiezone voor stadslogistiek binnen de ring van Rotterdam per 2025. Voor een aantal voertuigcategorieën geldt een overgangsregeling tot 2030.
- We verbeteren de laadpaalinfrastructuur en breiden deze uit. We komen met een aanpak voor de komende 10 jaar. Daarin wordt aangegeven waar de laadpalen komen en hoe het energienetwerk dit aan kan. We kijken daarbij naar betere technieken en waar mogelijk dubbel gebruik met andere auto’s, andere soorten voertuigen of schepen (walstroom).
- Er komen stappen in de richting van emissievrij personenvervoer in 2040 hieronder vallen taxi's, doelgroepenvervoer, openbaar vervoer en deelmobiliteit. Daarnaast wordt doelgroepgericht ingezet op verduurzaming, bijvoorbeeld via werkgevers en een nog op te zetten bewonersaanpak.
- Verduurzaming van mobiele werktuigen.
- Het gemeentelijke wagenpark is emissievrij in 2030. De voortgang hierop wordt twee keer per jaar gerapporteerd in het Klimaatactieplan Rotterdam.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Rotterdam spant zich in om 1 januari 2025 een zero-emissiezone voor alle zakelijke bestel- en vrachtauto’s in te voeren. Deze inspanningsverplichting heeft het college in 2020 in het Convenant ZES vastgesteld. Invoering van de zone gebeurt in samenspraak met de logistieke sector en de partners uit het Convenant ZES. Bijkomende acties, zoals persoonlijk advies en subsidieregelingen, zorgen ervoor dat de zero emissiezone voor iedere ondernemer haalbaar is, van zzp’er tot multinational. Huidige milieuzones

worden voortgezet, uitgezonderd de milieuzone stad die vervalt met de invoering van de zero-emissiezone.

- De gemeente stimuleert de versnelling van de aanleg van laadinfrastructuur zodat iedereen in Rotterdam makkelijk kan laden waar en wanneer dat nodig is. Dit betekent meer openbare laadpalen en laadpleinen, snelladers voor logistiek en taxi, en ondersteuning van bedrijven, vve's en huurders. Uitbreiding van het laadnetwerk gebeurt in nauwe samenwerking met de netbeheerder en sluit aan bij de energiesysteemvisie van de stad. Invoering van 'slim laden' op alle publieke laadpunten.
- Inzet op minder reizen, meer fietsen en lopen, en emissievrije gemotoriseerde voertuigen. De gemeente benadert alle werkgevers in Rotterdam voor de overgang naar duurzame mobiliteit. Kennisdeling en goede voorbeelden versnellen de mobiliteitstransitie in werk gerelateerd verkeer. De gemeente onderzoekt hierbij ook hoe we beter met partijen als Rijkswaterstaat en Havenbedrijf Rotterdam (HbR) op kunnen trekken in onze gezamenlijke ambities.
- Er komt een aanpak voor de verduurzaming van mobiele werktuigen.

Wat hebben we in 2023 bereikt en gedaan?

- Voor de invoering van de zero-emissiezone wordt in 2024 een definitief verkeersbesluit genomen. Publicatie van het ontwerpbesluit is in september 2023 gebeurd en aansluitend heeft de zienswijzeprocedure plaatsgevonden.
- De eerste elektrische touringcar in gebruik genomen door Buzz010.
- Inmiddels doen meer dan 100 werkgevers, met meer dan 140.000 werknemers mee aan de werkgeversaanpak Duurzame Mobiliteit met als doel de uitstoot van woon-werk- en werk-werkritten te halveren.
- In de zomer van 2023 is het 5.000 openbare laadpunt geplaatst voor het laden van elektrische voertuigen. Eind 2023 telt Rotterdam bijna 5.400 openbare laadpunten. Daarnaast heeft een aanbesteding plaats gevonden van Bedrijventerreinen Aanpak Gezamenlijke Energie en Laadvoorzieningen (BAGEL).
- Voor een tiental locaties zijn de voorbereidingen gestart voor het plaatsen van snelladers, vanuit de (gegunde) concessie voor openbare snelladers.
- In oktober is de nieuwe Samenwerkingsovereenkomst getekend van de Nationale Agenda Laadinfrastructuur, Rotterdam vormt samen met Amsterdam, Utrecht en Den Haag een regio en werkt samen aan de realisatie van laadinfastructuur. Onderdeel hiervan is de landelijke werkgroep Slim laden voor iedereen.
- Er is gestart met het opstellen van een aanpak voor het verschonen van de taxi's.
- De voorbereiding van de aanbesteding van het (WMO) doelgroepenvervoer is gestart, hierin wordt het verschonen van de voertuigen (ZE) opgenomen.

- In 2023 is het deelvervoer voor de gemeentelijke medewerkers uitgebreid naar 100 elektrische deelauto's en 175 deelfietsen.

- In januari en februari is de pilot binnen het raamwerkcontract Stadse Werken uitgevoerd. Enkele honderden meters riool is volledig zero-emissie aangelegd.

- In oktober is het Schoon en Emissieloos Bouwen (SEB) convenant door de gemeente Rotterdam ondertekend. We onderschrijven de ambitie om in 2030 de zero-emissie mobiele werktuigen in te zetten. Op basis van het toegekende Duurzaamheidstransitiebudget (DTB) en het SEB-convenant werken we naar de doelen van het convenant toe.

Hoe meten we dat?

Indicatoren	Nulmeting 2021	Realisatie 2022	Begroting 2023	Realisatie 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027
Schone passages binnen de ring*	8,6%	10,6%		Data nog niet bekend**		20%		

Toelichting indicatoren

Schone passages binnen de ring

*Het gaat hierbij om het percentage passages van schone motorvoertuigen (ook vracht) binnen de ring: elektrisch, waterstof en hybride. Het gaat hier niet om unieke voertuigen, wat in de praktijk betekent dat een voertuig meerdere keren geregistreerd kan worden. Met deze indicator meten we de voortgang van elektrificatie, ook wel verschoning.

**De data over 2023 zijn bekend in februari 2024 en wordenaangevuld bij de eerste herziening.

Doel: Duurzame haven en industrie

Pagina 95

Doel: Duurzame haven en industrie

Tijdens de collegeperiode 2022 tot 2026 stuurt de gemeente aan op verduurzaming van gevestigde bedrijven voor de circulaire haveneconomie. De huidige uitstoot van de haven en industrie is nog 11% hoger dan in 1990. In 2019 was dit nog 24%. De benodigde transities in de haven, zoals sluiting van de kolencentrales, komst van de waterstofeconomie of afvang van CO2, start in de huidige collegeperiode, maar kan pas na 2026 doorgroeien. De transities zijn afhankelijk van wereldwijde ontwikkelingen en nationale sturing. De uitstoot bij de kolencentrales nemen toe door de oorlog in Oekraïne en de ambitie om aardgas te besparen. Ondanks deze afhankelijkheid wil

Rotterdam voor 2025 sturen op vermindering van uitstoot en gerealiseerde projecten, om het routeplan naar 2030 in te vullen. Dat draagt bij aan de positionering van de haven als waterstof-hub van Europa, en mede daardoor als dé duurzame wereldhaven van de toekomst.

Wat willen we bereiken?Wat gaan we daarvoor doen?Wat hebben we in 2023 bereikt en gedaan?Hoe meten we dat?Toelichting indicatoren

Wat willen we bereiken?

Versnellen walstroom en stimuleren verduurzaming scheepvaart

- Versnelde invoering van walstroom en stimulering van verduurzaming in de scheepvaart. Kades in stedelijk gebied, voor binnenvaart en zeescheepvaart, krijgen deze coalitieperiode walstroom. Voor de binnenvaart is walstroom al goed uitgerold en gaat het om opvolgen of er locaties ontbreken. Voor de zeescheepvaart gaat het om Parkkade, Lloydkade en Wilhelminakade.
- Er komt een generatorverbod op plekken waar generatoren overlast veroorzaken voor bewoners.
- Ondersteuning van innovatie in het varen op elektriciteit voor de binnenvaart, en het gebruik van waterstof en groene brandstoffen.
- Doelstellingen - die de gemeente nastreeft voor 2030: 90% van de roll-on roll-of, offshore, ferry's, 100% van de cruiseschepen gebruikt walstroom, en dat geldt voor 50% van de grootste containerschepen. Als de EU de ambities omhoog bijstelt doen wij dat ook.

Elektrificatie, aanlanding Wind op zee en energiebesparing industrie

De gemeente wil:

- Energiebesparing in de grote industrie in de haven aanjagen en opvolgen.
- Infrastructuur en innovatie voor elektriciteit en stoom bevorderen.
- Verdere inzet op aanlanding en landinfrastructuur bevorderen van grootschalige wind op zee voor de elektrificatie van het haven-industrieel complex (HIC) en de lokale productie van groene waterstof.
- Infrastructuur en opslagcapaciteit op orde brengen van zowel elektriciteit als waterstofinfrastructuur.

Wat gaan we daarvoor doen?

Versnellen walstroom en stimuleren verduurzaming scheepvaart

- Samen met het Havenbedrijf Rotterdam werken aan walstroomprojecten. De gemeente is aanjager voor de kades in stedelijk gebied. Oplossing van knelpunten, zowel in de ruimtelijke inrichting als financieel. Voor de kades in het havengebied is het Havenbedrijf Rotterdam de voortrekker en helpt de gemeente daarbij
- Stimuleren van vergroening van de binnenvaart
- We zorgen dat de grondstoffentransitie en de energietransitie in de haven zoveel mogelijk elkaar versterken.

Elektrificatie en energiebesparing industrie

- Rotterdam is onderdeel van het Groei door Reductie-project. Daarin krijgen bedrijven ambitieuze energiescans en monitoring van de voortgang die ze maken.
- Samenwerking met DCMR en Deltalinqs voor kennisdeling op het gebied van energiebesparing. Verkenning van de mogelijkheden voor handhaving van de verplichting tot energiebesparing in de industrie.
- De gemeente gaat in gesprek met Stedin, Havenbedrijf en Deltalinqs voor uitbreiding van de infrastructuur voor elektriciteit en stoom en waar nodig faciliteren we aanlanding van windparken op zee in de haven en op de tweede Maasvlakte.

Wat hebben we in 2023 bereikt en gedaan?

Walstroom & Verduurzamen scheepvaart

- We helpen het Havenbedrijf Rotterdam zo goed mogelijk met de walstroomprojecten voor Parkkade, Lloydkade en Wilhelminakade (Cruiseterminal). Er is een regeling voor haalbaarheidsstudies walstroom (vouchers) gestart. Rotterdam werkt samen met Hamburg en Antwerpen in een lobby bij de Europese Commissie voor walstroom. Ook werkt Rottedam aan de juridische uitwerking van het generatorverbod.

- De gemeente werkt samen met het Havenbedrijf Rotterdam aan een aanpak voor verschoning van de binnenvaart. Daar is winst te behalen. Eind 2023 is een eerste opzet voor een aanpak voor de verschoning van de binnenvaart bekend gemaakt . Dit wordt in 2024 verder uitgewerkt en het emissielabel binnenvaart wordt daarbij ingezet.

Elektrificatie & energiebesparing industrie

- Deltalinqs heeft een analyse gemaakt van de Groei door Reductie-scans van de afgelopen jaren. De bedrijven zijn blij met de resultaten en hebben allemaal amibitieuze besparingsplannen opgenomen in hun meerjarenplanning.

- Samen met DCMR hebben we in oktober een kennissessie voor de industrie over energiebesparing georganiseerd.

- In 2023 is er netcongestie afgekondigd voor Botlek en Europoort. Dit betekent dat bedrijven daar geen nieuwe of grotere aansluiting kunnen krijgen. We werken samen met Stedin, Havenbedrijf en Deltalinqs om waar we kunnen de gevolgen te beperken.

Hoe meten we dat?

Rotterdam ondersteunt met innovaties de ambities van het Rijk voor de vermindering van uitstoot in 2030 voor de haven. Er komt een strakke monitoring van de plannen. De DCMR rekent de voortgang jaarlijks door. Ook komt er een jaarlijkse meting van de uitstoot van schadelijke stoffen voor het gehele Rotterdamse grondgebied.

Indicatoren	Nulmeting 2022	Begroting 2023	Realisatie 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027
Walstroom 1*	Geen walstroom aan de Park- Lloyd- en Wilhelminakade	6x Parkkade gerealiseerd	Geen	5x Lloydkade gerealiseerd	Cruiseterminal gerealiseerd		
Walstroom 2**	0 van de 8		2 ligplaatsen offshore opgeleverd	4 van de 8	8 van de 8		
Walstroom 3***	0% van de plannen	Heatmap, lijst alle ligplaatsen, uitvoeringsplan 1, vouchers, generatorverbod en nieuwe maatwerksubsidies	Voucherregeling gestart, 1 maatwerksubsidie verleend	50% van de plannen	100% van de plannen		

Toelichting indicatoren

In de uitwerking van het programma Energietransitie zullen we een concrete indicator formuleren op het aantal of de kwaliteit van de vergunningen dat per jaar wordt aangevraagd in het Versnellingshuis Energietransitie HIC.

Specifieke versnelling van de aanleg van drie types walstroom, waarbij ook de inzet van Havenbedrijf Rotterdam en partijen in de haven essentieel is:

Walstroom 1*

Tot en met 2026 komen er walstroomvoorzieningen voor zeeschepen aan de volgende stedelijke kades: een ligplaats voor een cruiseschip aan de Wilhelminakade, zes ligplaatsen aan de Parkkade, vijf ligplaatsen aan de Lloydkade.

Walstroom 2**

Tot en met 2026 komen er walstroomvoorzieningen voor de grootste zeeschepen: drie ligplaatsen voor ‘deep sea’-containerschepen, drie ligplaatsen voor ferry’s en twee ligplaatsen voor offshore-schepen. Alle container- en ferryterminals moeten voor 2030 walstroomfaciliteiten hebben en hebben projecten hiervoor in voorbereiding. Het is nog onzeker welke van deze vóór 2026 walstroom krijgen en welke tussen 2026 en 2030; de aantallen zijn ambitieus maar haalbaar.

Walstroom 3***

Voor alle ligplaatsen in de Rotterdamse haven komt een Plan van Aanpak versnelling walstroom voor de periode 2024 tot 2030. Rotterdam stimuleert versnelling van de aanleg met nieuw beleid, een inventarisatie en analyse van alle ligplaatsen in de haven, selectie van de ligplaatsen voor het eerste uitvoeringsplan en vervolgens uitgifte van vouchers voor quickscans, instelling van generatorverboden en nieuwe maatwerksubsidies.

Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen

Pagina 96

Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen (SDG's)

Hier wordt aangegeven aan welke duurzame ontwikkelingsdoelstellingen dit programma bijdraagt.

Het programma Energietransitie draagt bij aan:

- SDG 1 Geen Armoede
- SDG 3 Goede gezondheid en welzijn
- SDG 7 Betaalbare en duurzame energie
- SDG 8 Waardig werk en economische groei
- SDG 9 Industrie, innovatie en infrastructuur
- SDG 11 Duurzame steden en gemeenschappen
- SDG 12 Verantwoorde consumptie en productie
- SDG 13 Klimaatactie
- SDG 14 Leven in het water
- SDG 15 Leven op het land
- SDG 17 Partnerschap om doelstellingen te bereiken

Voor een uitgebreide toelichting zie de paragraaf Sustainable development goals.

Projecten

Pagina 97

Projecten

In het Klimaat Actieplan Rotterdam is een overzicht van de projecten te vinden.

Financiën

Pagina 98

Financiën

Overzicht baten en lastenToelichting afwijkingen tov bijgestelde begroting 2023

Overzicht baten en lasten

Overzicht van baten en lasten Energietransitie	Oorspr. Begroting 2023	Bijgestelde Begroting 2023	Realisatie 2023	Afwijking
Baten exclusief reserves	**35.622**	**29.274**	**17.691**	**-11.583**
Bijdragen rijk en medeoverheden	35.610	28.539	16.706	-11.833
Financieringsbaten	12	32	34	1
Overige opbrengsten derden	0	703	951	248
Overige baten	0	0	1	1
Lasten exclusief reserves	**35.240**	**80.063**	**37.702**	**-42.361**
Apparaatslasten	8.644	**11.917**	**8.521**	**-3.396**
Inhuur	468	1.208	55	-1.153
Overige apparaatslasten	115	141	187	46
Personeel	8.061	10.567	8.280	-2.288
Overige verrekeningen	3.282	**8.477**	**10.370**	**1.894**
Overige verrekeningen	3.282	8.477	10.370	1.894
Programmalasten	23.314	**59.669**	**18.810**	**-40.859**
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	20.554	38.027	12.681	-25.346
Kapitaallasten	643	894	897	3
Overige programmalasten	0	-13	-36	-24
Subsidies en inkomensoverdrachten	2.118	20.761	5.269	-15.493
Saldo voor vpb en reserveringen	**382**	**-50.788**	**-20.011**	**30.777**
Saldo voor reserveringen	**382**	**-50.788**	**-20.011**	**30.777**
Reserves	**-12.379**	**8.303**	**-20.718**	**-29.021**
Onttrekking reserves	7.621	38.213	9.192	-29.021
Toevoeging reserves	20.000	34.361	34.361	0
Vrijval reserves	0	4.451	4.451	0

Saldo	-11.997	-42.485	-40.729	1.757

VERGELIJK SALDO

×

Vergelijking begrotingssaldi Energietransitie	2023	2024	2025	2026	2027
Oorspronkelijke begroting 2023	- 11.997	- 2.182	- 2.259	- 2.231	
Eerste herziening 2023 / Voorjaarsnota	- 43.988	- 4.965	- 4.968	- 4.945	- 4.945
Tweede herziening 2023 / Begroting 2024	- 42.485	- 6.647	- 6.358	- 6.323	- 6.323
10-maandsrapportage 2023	- 42.485	- 6.647	- 6.358	- 6.323	- 6.323
Jaarstukken 2023 (realisatie)	- 40.729				

Toelichting afwijkingen tov bijgestelde begroting 2023

Een negatief bedrag (met een – ervoor) is een financiële tegenvaller: de gemeente geeft meer geld uit of er komen minder opbrengsten binnen. Een positief bedrag is een financiële meevaller: de gemeente geeft minder geld uit of er komen meer opbrengsten binnen.

Overzicht afwijkingen programma	Afwijking baten	Afwijking lasten	Afwijking reserves	Afwijking saldo
1. Mobiliteit - Zero emissie, logistieke hubs, ontwikkeling simulatiemodel	467	- 2.340	- 1.325	1.482
2. Energiearmoede, Gebiedsaanpakken, Walstroom	- 12.052	- 12.052	0	0
3. Bestemmingsreserve Rotterdamse Investeringsmotor	0	- 20.520	- 20.520	0
4. Bestemmingsreserve Duurzaamheidstransitiebudget	0	- 4.842	- 4.842	0
5. Bestemmingsreserve Energietransitiebudget	0	- 2.237	- 2.237	0
6. Diverse afwijkingen	2	- 370	- 97	275
Subtotaal afwijkingen	**- 11.583**	**- 42.361**	**- 29.021**	**1.757**
Vennootschapsbelasting	0	0	0	0
Totaal afwijkingen	**- 11.583**	**- 42.361**	**- 29.021**	**1.757**

Het saldo van programma Energietransitie bedraagt € 1,8 mln voordelig. De belangrijkste oorzaken hiervan zijn:

1. Mobiliteit - Zero emissie, logistieke hubs, ontwikkeling simulatiemodel
De baten zijn € 467.000 hoger dan begroot. Bijdragen van het rijk uit december voor twee duurzaamheidsprojecten waren niet begroot.

De lasten zijn € 2,3 mln lager doordat:

- Het werkplan voor de Zero Emissiezone is later van start gegaan door krapte op de arbeidsmarkt.
- De kosten voor het opstellen van een beoordeling- en cameraplan in 2023 lager uitvallen; deze kosten komen nu voor het grootste deel ten laste van 2024.
- Een speciaal aangestelde consultant pas in oktober van start ging door een tegenvallend resultaat van de eerste aanbesteding voor logistieke hubs.
- De ontwikkeling van een simulatiemodel pas later in het jaar is gestart, vanwege beperkte capaciteit en een Europees project, waarvan pas later de uitslag is ontvangen.

Er is verder € 1,3 mln minder onttrokken aan een aantal reserves in verband met tragere realisatie dan begroot. Het in 2023 niet onttrekken aan de reserves laadinfrastructuur emissieloze voertuigen en verduurzaming mobiele werktuigen verklaren het grootste verschil (€ 1,1 mln). Verder is aan de bestemmingsreserve autoluwfonds € 190.000 minder onttrokken.

2. Energiearmoede, Gebiedsaanpakken, Walstroom
De baten en lasten zijn € 12,1 mln lager dan begroot. Door lagere uitgaven werd ook minder gebruik gemaakt van rijksmiddelen. Het gaat om:

- Op Energiearmoede is voor een lager bedrag aan subsidies verstrekt voor isolatievouchers aan VvE's (door het langere besluitvormingsproces van VvE's) en woningcorporaties, waarbij het meer tijd koste dan verwacht om goede uitvoeringsafspraken te maken om te garanderen dat de subsidie via woningcorporaties terecht komt bij de sociale huurwoningen.
- Er is minder uitgegeven voor de Gebiedsaanpakken aardgasvrije wijken door vertraging van wetgeving rondom Warmtebedrijf Rotterdam, het wetsvoorstel Wet collectieve warmtevoorziening en de brand bij de AVR.
- Het project Walstroom Lloydkade on hold, doordat de wetgeving voor openbare kades niet voldeed aan de verwachting van de Europese Commissie.

3. Bestemmingsreserve Rotterdamse Investeringsmotor
De lagere lasten en onttrekking aan de Bestemmingsreserve Rotterdams Investeringsmotor heeft eveneens te maken met vertraging in de wetgeving rondom Warmtebedrijf Rotterdam, het wetsvoorstel Wet collectieve warmtevoorziening en de brand bij de AVR. De werkzaamheden hebben daardoor tot eind 2023 stilgestaan. Voor de Walstroom Wilhelminakade is een subsidie met een terugbetaalverplichting verstrekt. Hierdoor is de subsidie omgezet naar een lening en heeft daarvoor een administratieve correctie plaatsgevonden. Hierdoor zijn zowel de lasten als de onttrekking komen te vervallen.

4. Bestemmingsreserve Duurzaamheidstransitiebudget
Voor het Duurzaamheidstransitiebudget (DTB) is € 4,8 mln minder onttrokken. De lasten zijn lager door vertraging van projecten. Het gaat hierbij vooral om gebiedsgerichte aanpak, isolatie van koopwoningen, aanleg walstroom, het waterstofbudget en het Rotterdamse Burgerberaad. De lasten van en onttrekking aan de reserve schuiven door naar 2024. Voor een aantal projecten is er in 2023 minder aan de reserve onttrokken dan begroot. Het gaat om de gebiedsgerichte aanpakken voor isolatie van koopwoningen en verduurzaming van mobiele werktuigen. Beide projecten hebben langere de tijd nodig om op stoom te komen. Dat komt door personele capaciteitsproblemen en een langere voorbereidingstijd dan was verwacht. Een ander project is walstroom;

hiervoor bleek de aanbesteding meer tijd te vragen en er bijvoorbeeld wel subsidies zijn beschikt die later worden uitgekeerd. Hierdoor wordt er pas later geld voor subsidies onttrokken.

5. Bestemmingsreserve Energietransitiebudget
Voor het Energietransitiebudget (ETB) is € 2,2 mln minder onttrokken. Dat komt door vertraging van projecten. Dit gaat vooral om programma's Walstroom, Energie van Rotterdam, Energievouchers voor VvE's en het Energietransitiefonds. De lasten en de onttrekking aan de reserve schuiven door naar 2024.

6. Diverse afwijkingen
Dit zijn diverse afwijkingen binnen het programma Energietransitie.

Omschrijving, kaders en verbonden partijen

Pagina 99

Omschrijving, kaders en verbonden partijen

Omschrijving programmaBeleidskaders, monitoren en regelgevingVerbonden partijen die bijdragen aan het programma

Omschrijving programma

Rotterdam maakt werk van de energietransitie. We werken aan lange termijn oplossingen: toewerken naar een klimaatneutraal en fossielvrij Rotterdam in en na 2050 en per 2040 is het stedelijk verkeer in Rotterdam uitstootvrij van schadelijke stoffen (inclusief mobiele werktuigen). We leveren de Rotterdamse bijdrage aan de landelijke reductienorm van -55% in 2030 en zetten voor het stedelijk gebied in op minimaal -25% CO2-reductie in 2025, gemeten ten opzichte van 1990. Voor de haven zorgen we dat de Rijksambities voor voldoende reductie in 2030 worden ondersteund door onze inzet op innovaties. We zullen de plannen richting 2030 strak monitoren op daadwerkelijke voortgang en omvang. Ook meten we de jaarlijkse uitstoot van het gehele Rotterdamse grondgebied. Uiteraard zijn we hierbij afhankelijk van inzet Rijk en EU.

We zorgen ervoor dat alle bewoners kunnen meedoen aan de energietransitie en daarvan de vruchten kunnen plukken. Hierbij gaat het bijvoorbeeld om het helpen van bewoners met schulden en het creëren van lokale banen in de energietransitie. Rioolvervanging en energietransitie trekken samen op om de overlast voor de Rotterdammer zo veel mogelijk te beperken. Daarnaast zetten we in op energiebesparing. Dat wat we niet aan energie gebruiken of grondstoffen, hoeft ook niet opgewekt, geproduceerd of vervoerd te worden. Uiteraard geldt dit ook voor onze gemeentelijke organisatie. We ontzien kwetsbare Rotterdammers bij maatregelen die een financiële inbreng nodig hebben.

Beleidskaders, monitoren en regelgeving

- Aanpak Nul emissie mobiliteit
- Actieplan isolatie woningen en toekomstbestendige VvE's
- Bodemenergieplan Centrumgebied Rotterdam

- Bouwverordening 2010
- Convenant ZES - Zero Emissie Stadslogistiek Rotterdam
- Gemeentelijke visie duurzame biomassa
- Gemeentelijke visie waterstof
- Havenvisie
- Hoogbouwvisie 2019
- Kader Stedelijke Ontwikkeling
- Klimaat Actieplan Rotterdam
- Leidraad werkwijze gebiedsaanpakken aardgasvrij
- Leidraad Windenergie
- Meerjarenplan Bouw en Woningtoezicht 2018-2021
- Nieuwe energie voor Rotterdam (Drift rapport)
- Omgevingsvisie
- Raadsakkoord Energietransitie
- RES 1.0 - Regionale Energiestrategie Rotterdam – Den Haag
- Van zooi naar mooi, programma Rotterdam Circulair 2019-2023
- Rotterdam gaat voor groen
- Rotterdam Kaart van de Stad - Verkenning ontwikkelkansen lange termijn
- Rotterdams Duurzaamheidskompas
- Rotterdamse Energiesysteemvisie
- Rotterdamse Transitievisie Warmte 1.0 (2021)
- Resilient Rotterdam
- Schone Energiestrategie
- Staat van de stad 2020
- Stappenplan aardgasvrije wijken
- Stappenplan Zero Emissie Stadsdistributie;
- Startnota versnelling windenergie
- Startnota versnelling zonne-energie
- Strategie Walstroom Rotterdamse Haven
- Trend CO2-uitstoot & effect Rotterdamse klimaataanpak
- Uitvoeringsagenda Biodiversiteit
- Verhaal van de stad
- Verordening Bodemenergiesystemen Rotterdam
- WANNEER-kaart aardgasvrij
- WAT-kaart aardgasvrij

Verbonden partijen die bijdragen aan het programma

De volgende Verbonden partijen worden ingezet om het doel van het programma te realiseren:

- Energie Transitie Fonds
- Stedin Groep N.V.
- Warmtebedrijf Holding B.V.
- Havenbedrijf Rotterdam N.V.

Een uitgebreide toelichting is te vinden in de paragraaf Verbonden partijen.

Verantwoordelijke collegeleden

Pagina 100

Verantwoordelijke collegeleden

Wordt door M&C B&B ingevuld. Wil je hierin iets aanpassen, neem dan even contact op.

Wethouder Simons

Wethouder Simons is verantwoordelijk voor de portefeuille Haven, Economie, Horeca en Bestuur (wijken en kleine kernen).

'Een schone en vernieuwende economie met een haven die vooroploopt als waterstofcentrum en energie-hotspot stelt toekomstige werkgelegenheid voor Rotterdammers zeker.'

Wethouder Zeegers

Wethouder Zeegers is verantwoordelijk voor de portefeuille Klimaat, Bouwen en Wonen.

'Klimaat is de grootste uitdaging waar we concreet mee aan de slag gaan. Daarom zetten we in op stevige versnelling van verduurzaming en helpen we Rotterdammers en Rotterdamse bedrijven bij de uitvoering daarvan.'

Onderwijs

Pagina 101

Onderwijs

Binnen het programma Onderwijs voert de gemeente wettelijke taken uit, zoals leerlingenvervoer, voor- en vroegschoolse educatie (vve), voortijdig schoolverlaten, onderwijs aan kinderen van statushouders en asielzoekers en onderwijshuisvesting. Daarnaast voert de gemeente stedelijk onderwijsbeleid uit waarvoor zowel gemeentelijke als rijksmiddelen worden ingezet.

Voortgang 2023

Doel: Vergroten doelgroep bereik

Doel: Aanpak personeelstekort

Doel: Aansluiting onderwijs jeugdhulp

Doel: Verbeteren onderwijskwaliteit

Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen

Projecten

Financiën

Omschrijving, kaders en verbonden partijen

Verantwoordelijke collegeleden

Voortgang 2023

Pagina 102

Voortgang 2023

Schil om school

Collegetarget Schil om de school: In het schooljaar 2025/2026 hebben 100 basisscholen en scholen voor voortgezet onderwijs, met een achterstandsscore hoger dan 0, een schil om de school waarin minimaal 1 van onderstaande interventies is opgenomen:

- Tutoren
- Mentoren
- Schoolzorgteams
- Preventief jongerenwerk op school
- Slim organiseren met kunstvakdocenten
- Expeditie Digitaal

Realisatie 2022 (0-meting): 61

Begroting 2023: 74

Realisatie 2023: 94

Het totaal aantal scholen is toegenomen van 61 naar 94. Dat is boven de gestelde mijlpaal van 74. 77 scholen namen één interventie af, 13 scholen namen twee interventies af en 4 scholen namen drie interventies af. We zien vooral een stijging van de interventie schoolzorgteams en jongerenwerk op school. Het doel voor 2024 is om te onderzoeken hoe we het bereik van onze interventies kunnen vergroten en de kwaliteit ervan verder kunnen optimaliseren.

Onderwijshuisvesting

De gemeente is verantwoordelijk voor goede huisvesting van scholen in het primair, voortgezet en speciaal onderwijs. In het Integraal Huisvestingsplan (IHP) staat hoe de gemeente de Rotterdamse schoolgebouwen renoveert of vervangt door nieuwbouw. Een Integraal Huisvestingsplan voor de periode 2024-2027 is in 2023 voorbereid en begin 2024 vastgesteld.

De voortgangsrapportage Integraal Huisvestingsplan informeert jaarlijks over de voortgang van het huidige IHP. In 2023 zijn 6 projecten opgeleverd, waarvan 4 basisscholen en 2 scholen voor voortgezet onderwijs. Een uitgebreidere toelichting op de voortgang van het IHP staat in de paragraaf ‘projecten’.

Nieuw Rotterdams Onderwijsbeleid (NROB)

Het Nieuw Rotterdams Onderwijsbeleid is in 2023 bestuurlijk vastgesteld. De gemeente gaat daarin door op de ingeslagen weg om gelijke kansen te bevorderen. De gemeente kiest voor vier actuele speerpunten die moeten bijdragen aan het beste Rotterdamse onderwijs: vergroten van de deelname aan voorschoolse educatie, verbeteren onderwijskwaliteit, betere aansluiting tussen onderwijs en zorg en de aanpak van het aanhoudende personeelskort.

De integratie van zorg, welzijn en cultuur in de schoolomgeving versterkt bovendien het onderwijs en ontzorgt leerkrachten. Een ‘schil’ om de school met interventies om de scholen te ondersteunen bij het bieden van kwalitatief goed onderwijs is opgenomen als collegedoel van het programma Onderwijs.

Een uitgebreide toelichting op de voortgang van het NROB staat onder de 'doelen' van dit programma.

Menstruatieproducten voor scholen

Met het nieuwe programma 'Menstruatieproducten voor Scholen Rotterdam' zorgt Rotterdam ervoor dat er gratis menstruatieproducten beschikbaar zijn op scholen. Hierdoor kunnen leerlingen die niet voldoende geld hebben voor menstruatieartikelen deze nu wél krijgen. Rotterdam is daarmee de eerste stad in Nederland die gratis menstruatieproducten beschikbaar stelt voor alle basis- en middelbare scholen. Een uitgiftepunt voor

menstruatieproducten op school vermindert de kans op schooluitval en draagt bij aan het doorbreken van het taboe op menstruatie. Voor de uitvoering van het programma werkt de gemeente Rotterdam samen met stichting Armoedefonds.

Financiële afwijkingen t.o.v. de bijgestelde begroting 2023 Onderwijs (x 1.000)	€ 366
Onderwijsbeleid	- € 252
Leerlingenvervoer	- € 1.102
Bewegingsonderwijs	€ 671
Dagprogrammering	€ 790
Diverse afwijkingen	€ 259

Een negatief bedrag (met een – ervoor) is een financiële tegenvaller: de gemeente geeft meer geld uit of er komen minder opbrengsten binnen. Een positief bedrag is een financiële meevaller: de gemeente geeft minder geld uit of er komen meer opbrengsten binnen.

Voor een uitgebreide toelichting zie het blokje Financiën onder dit programma.

Doel: Vergroten doelgroep bereik

Pagina 103

Doel: Vergroten doelgroep bereik

Wat willen we bereiken?Wat gaan we daarvoor doen?Wat hebben we in 2023 bereikt en gedaan?Hoe meten we dat?

Wat willen we bereiken?

Het vergroten van het aantal doelgroepkinderen dat gebruikt maakt van het aanbod voorschoolse educatie (VE). Dit doel weerspiegelt ons streven naar een inclusieve educatieve omgeving, waarin elk kind, ongeacht achtergrond, gelijke toegang heeft tot kwalitatief onderwijs en de bijbehorende kansen

Wat gaan we daarvoor doen?

Om het doel te bereiken, zetten we in op de volgende maatregelen:

- **Een wijkgerichte aanpak voor het vergroten van het bereik**
  We ontwikkelen een wijkgerichte aanpak en voeren deze in om het bereik van doelgroeppeuters te vergroten. Deze aanpak omvat nauwe samenwerking met lokale gemeenschappen, scholen en ouders om ervoor te zorgen dat het voorschoolse educatie-aanbod zo toegankelijk mogelijk is voor alle

doelgroepkinderen. Door in te spelen op de specifieke behoeften en uitdagingen van elke wijk willen we het aantal deelnemende kinderen aanzienlijk vergroten.

- **Toegankelijke voorschoolse educatie voor peuters in gezinnen met beperkte inkomens**
  We erkennen het belang van financiële barrières in de toegang tot onderwijs. Daarom onderzoeken we de mogelijkheden voor het gratis aanbieden van VE aan peuters met een indicatie uit gezinnen met een inkomensgrens tot in 110% van het wettelijk sociaal minimum (WSM). Door voor deze gezinnen de financiële drempel weg te nemen, verwachten we meer deelname van kinderen aan het VE-programma.

Wat hebben we in 2023 bereikt en gedaan?

- In 2023 zijn eerste stappen gezet voor een wijkgerichte aanpak om te bevorderen dat meer peuters met een indicatie deel gaan nemen aan voorschoolse educatie. De keuze is gemaakt om te beginnen in Feijenoord, Prins Alexander en Hoogvliet. Daar is gestart met het in kaart brengen van de organisaties die direct betrokken zijn bij het welzijn en de educatie van jonge kinderen. Vervolgens zijn gesprekken gevoerd met deze organisaties om de behoeften en uitdagingen in elk van de gebieden te begrijpen, evenals de mogelijkheden voor verdere samenwerking.
- Om de voorschoolse educatie toegankelijker te maken voor peuters in gezinnen met een beperkt inkomen heeft het Rijk financiering toegekend om te starten in het gebied dat valt onder het Nationaal Programma Rotterdam-Zuid (NPRZ). Een regeling voor het NPRZ-gebied is in ontwikkeling en richt zich op peuters met een indicatie, waarvan de ouders een inkomen hebben tot 130% van het wettelijk sociaal minimum.

Hoe meten we dat?

Meer doelgroeppeuters met de indicatie Extra spelen en leren maken gebruik van het aanbod voorschoolse educatie.

- In 2027 maakt 5 procent meer doelgroeppeuters met de indicatie 'Extra spelen en leren' gebruik van de voorschoolse educatie, in vergelijking met 2024. Monitoring vindt eens per jaar plaats.

Doel: Aanpak personeelstekort

Pagina 104

Doel: Aanpak personeelstekort

Wat willen we bereiken?Wat gaan we daarvoor doen?Wat hebben we in 2023 bereikt en gedaan?Hoe meten we dat?

Wat willen we bereiken?

Een aantrekkelijkere werkstad creëren voor onderwijsprofessionals. Rotterdam is een stad die onderwijsprofessionals uit diverse sectoren aanspreekt en uitnodigt om er te werken en te wonen.

Wat gaan we daarvoor doen?

Om het doel te bereiken, zetten we in op de volgende maatregelen:

- **Bevorderen van zij-instroom**
  We bevorderen actief de zij-instroomtrajecten naar het onderwijs. Dit houdt in dat we medewerkers uit andere sectoren stimuleren en ondersteunen om over te stappen naar het onderwijs. We organiseren onder meer voorlichtingsbijeenkomsten en stellen hiervoor subsidie beschikbaar aan de onderwijsinstellingen.

- **Stimuleren anders organiseren**
  We stimuleren het anders organiseren van het onderwijs om de duurzame inzetbaarheid van onderwijzend personeel te vergroten. We stellen hiervoor onder meer subsidie beschikbaar aan de onderwijsinstellingen.

- **Uitbreiding van lerarenbeurzen en Rotterdampas**
  We zetten ons in voor de uitbreiding van lerarenbeurzen en het beschikbaar stellen van de Rotterdampas voor onderwijsprofessionals in alle onderwijssectoren.

- **Verbetering van parkeren en beschikbare woningen voor leraren**
  We richten ons op het verbeteren van de parkeervoorzieningen en het vergroten van de beschikbaarheid van betaalbare woningen voor onderwijsprofessionals.

Met deze maatregelen willen wij een omgeving creëren waarin onderwijsprofessionals zich gewaardeerd, ondersteund en gemotiveerd voelen om hun cruciale rol in het onderwijs uit te voeren.

Wat hebben we in 2023 bereikt en gedaan?

De Rotterdamse aanpak leraren is bedoeld om het lerarentekort en de personeelstekorten in de kinderopvang te beperken. Enkele in 2023 genomen maatregelen:

- Er zijn 11.100 Rotterdampassen en 575 lerarenbeurzen toegekend aan leraren en medewerkers kinderopvang.
- De parkeerverordening is aangepast. Door deze aanpassing zijn er meer parkeervergunningen beschikbaar voor scholen en kinderopvanglocaties in gebieden met betaald parkeren.
- Er zijn opnieuw subsidies verstrekt om scholen te helpen de werkdruk te verlagen en starters beter te begeleiden.
- Er zijn 3 bijeenkomsten geweest om potentiële zij-instromers te informeren over werken in het primair onderwijs en kinderopvang. De gemeente organiseert deze bijeenkomsten met opleiders en schoolbesturen.
- In het schooljaar 2022-2023 zijn er in Rotterdam 141 zij-instromers in het onderwijs gestart. Subsidie van de gemeente maakt extra begeleiding van startende zij-instromers mogelijk.
- Er is subsidie verstrekt aan de Opleidingsschool Rotterdam. Hier werken lerarenopleidingen en scholen samen om leraren in het voortgezet onderwijs en mbo voor te bereiden op de onderwijspraktijk. Studenten van de lerarenopleiding kregen mede hierdoor een stageplaats met goede begeleiding.

Hoe meten we dat?

Een aantrekkelijkere werkstad creëren voor de onderwijsprofessional

- Percentage lerarentekort in Rotterdam op basis van openstaande en verborgen vacatures (inclusief vervanging) in het (speciaal) basisonderwijs, het (voortgezet) speciaal onderwijs en het voortgezet onderwijs.
- Het bereik van de Rotterdampas en de Lerarenbeurs is in 2027 groter dan in 2024.

Monitoring vindt eens per jaar plaats.

Doel: Aansluiting onderwijs jeugdhulp

Pagina 105

Doel: Aansluiting onderwijs jeugdhulp

Wat willen we bereiken?Wat gaan we daarvoor doen?Wat hebben we in 2023 bereikt en gedaan?Hoe meten we dat?

Wat willen we bereiken?

Het realiseren van een beter en passender ondersteuningsaanbod voor kinderen en jongeren met een ondersteuningsbehoefte. We streven naar een onderwijslandschap waarin elk kind en elke jongere, ongeacht hun specifieke behoeften, de juiste ondersteuning ontvangt om succesvol te leren en zich te ontwikkelen.

Wat gaan we daarvoor doen?

Om het doel te bereiken, zetten we in op de volgende maatregelen:

- **Taskforce dekkend netwerk**
  Een speciale taskforce gaat de wachtlijsten voor gespecialiseerd onderwijs aanpakken. Deze taskforce richt zich op het in beeld brengen van knelpunten in de toeleiding en het vinden van oplossingen om de wachtlijsten te verminderen. Door nauwe samenwerking met de samenwerkingsverbanden en de scholen streven we naar een snellere en soepele overgang naar het gespecialiseerd onderwijs.

- **Taskforce thuiszitters**
  Een andere taskforce richt zich op het verminderen van thuiszitters. Samenwerking met scholen, hulpverleners en ouders moet leiden tot beter begrip van de oorzaken van thuiszitten en tot effectieve oplossingen. Door middel van gepersonaliseerde plannen, intensieve begeleiding en samenwerking met lokale instanties, streven we ernaar om thuiszitters terug te leiden naar passend onderwijs.

- **Stimuleren innovatieklassen**
  We investeren in de uitbreiding en ontwikkeling van innovatieklassen. Deze schoolklassen krijgen een

aanbod van intensieve ondersteuning en gepersonaliseerd onderwijs voor kinderen en jongeren met ondersteuningsbehoeften. Op maat gemaakte leermethoden, gespecialiseerde leraren en ander ondersteunend (zorg)personeel creëren een omgeving waarin deze leerlingen succesvol kunnen leren en groeien.

Door deze maatregelen zetten we in op een fundamentele verbetering van het ondersteuningsaanbod voor kinderen en jongeren met een ondersteuningsbehoefte.

Wat hebben we in 2023 bereikt en gedaan?

Voor het speerpunt aansluiting onderwijs, preventie en jeugdhulp zijn in 2023 diverse voorbereidende stappen gezet.

- De Taskforce Thuiszitters behandelt casussen van leerlingen die uitgevallen zijn in het onderwijs en helpt hen een passende plek te vinden.
- In samenwerking met partners is gewerkt aan de instelling van een Taskforce Dekkend netwerk. Deze taskforce zoekt oplossingen voor de wachtlijsten in het speciaal onderwijs en bij jeugdhulp.
- Om dit dekkend netwerk te realiseren, organiseren onderwijs-, preventie- en jeugdhulppartners samen innovatieklassen.

Hoe meten we dat?

We streven naar een beter en passender ondersteuningsaanbod voor kinderen en jongeren met een ondersteuningsbehoefte

- In 2027 zijn er meer samenwerkingsafspraken gemaakt tussen scholen in het regulier en het gespecialiseerd onderwijs rondom expertise-uitwisseling dan in 2024.
- In 2027 zijn er meer innovatieklassen dan in 2024.

Monitoring vindt eens per jaar plaats.

Doel: Verbeteren onderwijskwaliteit

Pagina 106

Doel: Verbeteren onderwijskwaliteit

Wat willen we bereiken?Wat gaan we daarvoor doen?Wat hebben we in 2023 bereikt en gedaan?Hoe meten we dat?Toelichting indicatoren

Wat willen we bereiken?

Een betere en meer doelgerichte ondersteuning van scholen, inclusief een schil om de school. We streven naar een onderwijslandschap waarin scholen de juiste middelen en begeleiding krijgen om doelgerichter en effectiever

onderwijs te bieden. Onze focus ligt op het versterken van scholen en het creëren van een omgeving waarin leerlingen optimaal kunnen leren en groeien, zowel binnen als buiten de klaslokalen.

Wat gaan we daarvoor doen?

Om het doel te bereiken, zetten we in op de volgende maatregelen:

- **Verhogen onderwijskwaliteit**
  We stellen subsidie beschikbaar aan scholen om de kwaliteit van het onderwijs te bevorderen op specifieke thema's. Door het richten van financiële middelen op specifieke onderwijsgebieden, stellen we scholen in staat om gerichter en effectiever te werken aan het versterken van de kennis en vaardigheden van hun leerlingen.

- **Stimuleren educatief partnerschap**
  We stellen subsidie beschikbaar voor het verstevigen van educatief partnerschap om de samenwerking en betrokkenheid tussen scholen en ouders/verzorgers te versterken. Het bevorderen van educatieve partnerschappen en het actief betrekken van ouders bij het onderwijsproces, leidt tot een gezamenlijke inspanning om het leren van leerlingen te ondersteunen en te versterken.

- **Mbo-uitvoeringsagenda ontwikkelen**
  We ontwikkelen een uitvoeringsagenda voor het middelbaar beroepsonderwijs (mbo). Hiermee beogen we onder andere de aansluiting tussen het onderwijs en de arbeidsmarkt te bevorderen.

- **Veiligheid in en om scholen vergroten**
  We stellen subsidie beschikbaar om de veiligheid van scholen en hun omgeving te vergroten.

Door deze maatregelen te implementeren, zetten we ons in voor een betere en meer doelgerichte ondersteuning van scholen en hun bredere gemeenschap.

Wat hebben we in 2023 bereikt en gedaan?

- Voor alle Rotterdamse scholen in primair en voortgezet onderwijs is het schoolontwikkelingsbudget beschikbaar gesteld. Scholen hebben dit budget ingezet voor activiteiten die de kennis en vaardigheden van de leerlingen versterken. Alle Rotterdamse scholen in primair en voortgezet onderwijs hebben een schoolontwikkelingsbudget ontvangen. Scholen hebben dit budget ingezet voor activiteiten die de kennis en vaardigheden van de leerlingen versterken.

- In samenwerking met onderwijsinstellingen is in 2023 gestart met de ontwikkeling van de mbo-uitvoeringsagenda. De definitieve vaststelling van deze agenda wordt verwacht in het tweede kwartaal van 2024.

- In oktober 2023 is het convenant 'Veiligheid in en om het onderwijs' ondertekend met het vo en mbo. Dit convenant heeft geleid tot een netwerk- en overlegstructuur om veiligheidsvraagstukken binnen het

onderwijs te bespreken. Via de werkagenda stellen de aan het convenant deelnemende partners jaarlijks gezamenlijke activiteiten vast en voeren deze vervolgens uit. Verder breidt het jongerenwerk op scholen zich uit en is er subsidie beschikbaar gesteld om de veiligheid van scholen en hun omgeving te verbeteren.

Hoe meten we dat?

Betere en gerichtere ondersteuning van scholen met interventies ter bevordering van de kwaliteit van onderwijs

- Percentage Rotterdamse basisschoolleerlingen op het streefniveau en fundamentele niveau van de referentieniveaus taal, lezen en rekenen en de resultaten uit het onderwijsresultaten model in het vo. Monitoring vindt eens per jaar plaats.
- Collegetarget Schil om de school. Zie onderstaande tabel voor de monitoring.

Indicatoren	Realisatie 2021	Realisatie 2022	Begroting 2023	Realisatie 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027
Collegetarget schil om school:								
In het schooljaar 2025/2026 hebben 100 basisscholen en scholen voor voortgezet onderwijs, met een achterstandsscore hoger dan 0, een schil om de school waarin minimaal 1 van onderstaande interventies is opgenomen:		**61**	**74**	**94**	**87**	**100**	**100**	
• **Tutoren**								
• **Mentoren**								
• **Schoolzorgteams**								
• **Preventief Jongerenwerk op school**								
• **Slim organiseren met Kunstvakdocenten**								
• **Expeditie Digitaal**								

Toelichting indicatoren

Collegetarget: Schil om de school

Het totaal aantal scholen is toegenomen van 61 naar 94. Dat is boven de gestelde mijlpaal van 74. 77 scholen namen één interventie af, 13 scholen namen twee interventies af en 4 scholen namen drie interventies af. We zien vooral een stijging van de interventie schoolzorgteams en jongerenwerk op school. Het doel voor 2024 is om te onderzoeken hoe we het bereik van onze interventies kunnen vergroten en de kwaliteit ervan verder kunnen optimaliseren.

Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen (SDG's)

Hier wordt aangegeven aan welke duurzame ontwikkelingsdoelstellingen dit programma bijdraagt.

Het programma Onderwijs draagt bij aan Duurzame ontwikkelingsdoelstelling 4. Kwaliteitsonderwijs.

Voor een uitgebreide toelichting zie de paragraaf Sustainable development goals.

Projecten

Pagina 108

Projecten

Integraal Huisvestingsplan Onderwijs

Integraal Huisvestingsplan Onderwijs

Samen met het Rotterdamse onderwijs wordt elke vier jaar een Integraal Huisvestingsplan (IHP) opgesteld. Hierin staat hoe Rotterdamse scholen vervangen of gerenoveerd worden. Momenteel worden er 82 projecten gerealiseerd die zijn opgenomen in zowel het IHP 2015-2019 als het vervolgplan voor de periode 2020-2023.

Een Integraal Huisvestingsplan voor de periode 2024-2027 is 15 februari 2024 vastgesteld. In samenspraak met de schoolbesturen is een lijst opgesteld met 34 panden die de komende 4 jaar in aanmerking komen voor vervanging of renovatie.

In 2023 zijn er 6 projecten opgeleverd, bestaande uit 4 basisscholen en 2 scholen voor voortgezet onderwijs. Een voorbeeld is het nieuwe schoolgebouw voor de Regenboogschool Shri Saraswatie, dat het oude gebouw vervangt. De school onderscheidt zich door te focussen op buitenonderwijs en een gebouwontwerp op kinderschaal. De buitenruimtes zijn net zo belangrijk als de klaslokalen, waardoor het buitenleren wordt gestimuleerd.

Rotterdam werkt met een voortschrijdende indicatieve meerjaren investeringsplanning (VIMIP). Hierin wordt een toelichting gegeven op de financiële gevolgen van de integrale huisvestingsplannen onderwijs en incidentele grotere investeringsprojecten. Deze planning geeft onder andere een overzicht van de verwachte oplevering van projecten voor de komende vijf jaar en de uitputting van het investeringskrediet. In juli 2023 is er een actualisatie van het VIMIP opgeleverd. De volgende actualisatie staat gepland voor het voorjaar van 2024.

x € 1.000

Gevoteerd krediet	Realisatie t/m 2022	Raming 2023	Realisatie 2023	Afwijking Realisatie-Raming 2023	Restant krediet
516.214	258.692	95.000	109.282	14.282	148.240

Financiën

Overzicht baten en lastenToelichting afwijkingen tov bijgestelde begroting 2023

Overzicht baten en lasten

Overzicht van baten en lasten Onderwijs	Oorspr. Begroting 2023	Bijgestelde Begroting 2023	Realisatie 2023	Afwijking
Baten exclusief reserves	**69.514**	**75.893**	**71.099**	**-4.793**
Bijdragen rijk en medeoverheden	68.005	74.823	70.553	-4.270
Overige opbrengsten derden	1.509	1.070	546	-524
Lasten exclusief reserves	**221.885**	**227.881**	**222.410**	**-5.471**
Apparaatslasten	19.527	**20.506**	**21.485**	**979**
Inhuur	517	427	342	-85
Overige apparaatslasten	338	338	481	143
Personeel	18.672	19.742	20.662	920
Overige verrekeningen	60.343	**62.031**	**63.121**	**1.090**
Overige verrekeningen	60.343	62.031	63.121	1.090
Programmalasten	142.015	**145.344**	**137.803**	**-7.540**
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	24.671	15.862	10.293	-5.569
Kapitaallasten	0	0	0	0
Overige programmalasten	0	0	2	2
Sociale uitkeringen	11.384	14.830	16.072	1.242
Subsidies en inkomensoverdrachten	105.960	114.651	111.436	-3.215
Saldo voor vpb en reserveringen	**-152.371**	**-151.988**	**-151.310**	**678**
Saldo voor reserveringen	**-152.371**	**-151.988**	**-151.310**	**678**
Reserves	**312**	**934**	**623**	**-312**

Onttrekking reserves	312	934	623	-312
Toevoeging reserves	0	0	0	0
Vrijval reserves	0	0	0	0
Saldo	**-152.059**	**-151.054**	**-150.688**	**366**

VERGELIJK SALDO

×

Vergelijking begrotingssaldi Onderwijs	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**
Oorspronkelijke begroting 2023	- 152.059	- 155.876	- 155.155	- 151.626	
Eerste herziening 2023 / Voorjaarsnota	- 149.448	- 150.712	- 149.320	- 146.553	- 146.553
Tweede herziening 2023 / Begroting 2024	- 151.054	- 160.874	- 158.996	- 155.683	- 155.529
10-maandsrapportage 2023	- 151.054	- 160.874	- 158.996	- 155.683	- 155.529
Jaarstukken 2023 (realisatie)	- 150.688				

Toelichting afwijkingen tov bijgestelde begroting 2023

Een negatief bedrag (met een – ervoor) is een financiële tegenvaller: de gemeente geeft meer geld uit of er komen minder opbrengsten binnen. Een positief bedrag is een financiële meevaller: de gemeente geeft minder geld uit of er komen meer opbrengsten binnen.

Overzicht afwijkingen programma	**Afwijking baten**	**Afwijking lasten**	**Afwijking reserves**	**Afwijking saldo**
1. Onderwijsbeleid	-2.673	-2.733	-312	-252
2. Nationaal Programma Onderwijs	-2.227	-2.227	0	0
3. Leerlingenvervoer	0	1.102	0	-1.102
4. Bewegingsonderwijs	148	-523	0	671
5. Dagprogrammering	0	-790	0	790
6. Diverse afwijkingen	-41	-300	0	259
Totaal afwijkingen	**-4.793**	**-5.471**	**-312**	**366**

Het saldo van programma Onderwijs bedraagt € 366.000 voordelig. De belangrijkste oorzaken hiervan zijn:

1. Onderwijsbeleid

De onderwijssector kampt met een tekort aan gekwalificeerd personeel, variërend van leraren tot ondersteunend

personeel. Dit personeelstekort leidt ertoe dat niet alle geplande activiteiten volledig zijn uitgevoerd. Aangezien het merendeel van deze activiteiten gefinancierd wordt door geld van het Rijk, zijn de gerealiseerde baten ook lager. De rijksmiddelen worden de komende jaren ingezet.

2. Nationaal Programma Onderwijs
Door de krappe arbeidsmarkt zijn niet alle middelen volgens de oorspronkelijke planning ingezet. Daarnaast heeft de aanpak van een aantal onderdelen een langere doorlooptijd vanwege capaciteitstekort bij de uitvoerende partijen. Het geld voor dit programma mag worden ingezet tot eind schooljaar 2024/2025.

3. Leerlingenvervoer
Het tekort van €1,1 mln komt vooral door de bevordering van zelfredzaamheid onder leerlingen, en dan met name tijdens de overgang van het basisonderwijs naar het voortgezet onderwijs. Zo maken leerlingen niet langer gebruik van taxivervoer en reizen zij in plaats daarvan met eigen vervoer. Dit leidt tot eenmalig hogere kosten vanwege vaste contractuele afspraken met de vervoerder, maar het heeft een positief effect op de toekomstige kosten.

4. Bewegingsonderwijs
De baten zijn hoger doordat meer middelbare scholen gebruik hebben gemaakt van gemeentelijke gymzalen. De lasten zijn lager doordat minder leerlingen hebben deelgenomen aan schoolzwemmen dan geprognosticeerd.

5. Dagprogrammering
De lagere lasten voor dagprogrammering komen voornamelijk door het sluiten van één basisschool in 2023. Hierdoor is de geplande subsidie niet toegekend, en de subsidie van het voorgaande schooljaar voor deze school is lager vastgesteld.

6. Diverse afwijkingen
Op diverse budgetten zijn kleine afwijkingen ontstaan.

Omschrijving, kaders en verbonden partijen Pagina 110

Omschrijving, kaders en verbonden partijen

Omschrijving programmaBeleidskaders, monitoren en regelgevingVerbonden partijen die bijdragen aan het programma

Omschrijving programma

Binnen het programma Onderwijs voert de gemeente wettelijke taken uit. Daaronder zijn onderwijshuisvesting, leerlingenvervoer, voor- en vroegschoolse educatie (vve), voortijdig schoolverlaten (vsv) en onderwijs aan kinderen van statushouders en asielzoekers.

Voor voldoende en kwalitatief goede onderwijshuisvesting investeert de gemeente in toekomstbestendige schoolgebouwen. Het accent ligt bij onderwijshuisvesting op het efficiënt en doelmatig gebruik van onderwijsgebouwen en de beschikbaarstelling van voldoende capaciteit voor bewegingsonderwijs.

Daarnaast voert de gemeente stedelijk onderwijsbeleid uit. De gemeente zet in op vier actuele speerpunten die moeten bijdragen aan het beste Rotterdamse onderwijs: vergroten van de deelname aan voorschoolse educatie, verbeteren onderwijskwaliteit, betere aansluiting tussen onderwijs en zorg en de aanpak van het aanhoudende personeelskort. Voor dit beleid is zowel gemeentelijk geld als geld van het Rijk beschikbaar. Ook is er stedelijk beleid voor schoolzwemmen.

Beleidskaders, monitoren en regelgeving

- Nieuw Rotterdams Onderwijsbeleid
- Subsidieregeling Nieuw Rotterdams Onderwijsbeleid 2024-2025
- Aanpak voortijdige schoolverlating: VSV-aanpak 2020-2024
- Wet op het primair onderwijs (WPO)
- Wet op het voortgezet onderwijs (WVO)
- Wet op de expertisecentra (WEC)
- Wet educatie en beroepsonderwijs (WEB)
- Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek (WHO)
- Leerplichtwet
- Jeugdwet
- Wet passend onderwijs
- Thuiszittersaanpak, in G4-verband (samenwerking van de vier grote steden)
- Integraal Huisvestingsplan Onderwijs
- Verordening voorzieningen huisvesting onderwijs Rotterdam

Verbonden partijen die bijdragen aan het programma

De volgende Verbonden partijen worden ingezet om het doel van het programma te realiseren:

- Bestuur Openbaar Onderwijs Rotterdam (BOOR)

Een uitgebreide toelichting is te vinden in de paragraaf Verbonden partijen.

Verantwoordelijke collegeleden

Pagina 111

Verantwoordelijke collegeleden

Wethouder Kasmi

Wethouder Kasmi is verantwoordelijk voor de portefeuille Onderwijs, Cultuur en Evenementen.

'Iedereen verdient een goede toekomst. Daarom maak ik mij hard voor gelijke kansen, talentontwikkeling en goed onderwijs voor elk kind in Rotterdam.'

Overhead

Pagina 112

Overhead

De uitvoering van de gemeentelijke kerntaken en basisactiviteiten - de ‘primaire processen’ - krijgen centrale ondersteuning. Deze ondersteuning bestaat uit een variatie aan taken, zoals de ambtelijke voorbereiding van de bestuurlijke besluitvorming, financiën en inkoop, juridische advisering, communicatie, HR, ICT, facilitaire zaken, onderzoek en innovatie, auditing en control.

Voortgang 2023
Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen
Projecten
Financiën
Omschrijving, kaders en verbonden partijen
Verantwoordelijke collegeleden

Voortgang 2023

Pagina 113

Voortgang 2023

HR

Formatie & bezetting

Bezetting 31 december 2022: 14.103 fte
Formatie begroting 2023: 13.347 fte
Bezetting 31 december 2023: **14.225 fte**

Eind 2023 was de bezetting 878 fte hoger dan de formatie. De bezetting is de registratie van het feitelijk aantal ambtelijke medewerkers. Deze bezetting zonder formatie betreft over het algemeen capaciteit die wordt betaald met programma en tijdelijke gelden die nog niet is vertaald naar formatie. Bij vrijwel alle organisatieonderdelen is hierdoor de bezetting hoger dan de formatie. Eind 2023 heeft de concerndirectie de clusters opdracht gegeven

hun formatie op orde te brengen en de omvang overeen te brengen met de toegekende capaciteit voor uit te voeren taken. Onder voorwaarden kunnen ook tijdelijke toegekende externe gelden nu worden omgezet in tijdelijke formatie.

Arbeidskosten

Realisatie 2022 incl. Programma Corona GGD-GHOR: **€ 1.301 mln (excl. € 1.223 mln)**
Begroting 2023: incl. Programma Corona GGD-GHOR: € 1.355 mln (excl. € 1.336 mln)
Realisatie 2023 incl. Programma Corona GGD-GHOR: € 1.350 mln (excl. € 1.332 mln)

Arbeidskosten bestaan uit loonkosten - van medewerkers in dienst van de gemeente Rotterdam - en kosten van ingehuurde medewerkers. De totale arbeidskosten vielen in 2023 € 5,4 mln lager uit dan begroot. De stijging ten opzichte van 2022 wordt vooral veroorzaakt door de nieuwe CAO.

Financiële beheersing arbeidskosten

Percentage afwijking van de realisatie ten opzichte van de begroting, inclusief Programma corona, in percentage. Het percentage exclusief corona staat tussen haakjes.

Loonkosten

Realisatie 2022 : +1,1% (+1,1%)
Realisatie 2023: -1,3% (-1,3%)

Inhuur

Realisatie 2022 : -14,6% (-1,6%)
Realisatie 2023: +8,1% (+10,7%)

De toelichting voor zowel loonkosten als inhuur per programma is opgenomen in de paragraaf bedrijfsvoering HRO.

Gemiddelde loonsom per fte

Realisatie 2022 : € 80.062
Realisatie 2023: € 85.487

De stijging is vooral veroorzaakt door de financiële consequenties van de nieuwe CAO.

Formatie per 1.000 inwoners

Realisatie 2022 : 19,3
Realisatie 2023: 19,9

In 2022 is de formatie bijgesteld om te voldoen aan de opgaven voor de stad. Ten opzichte van de G4 geldt dat Rotterdam een grote hoeveelheid uitvoerende, publieks- en handhavende taken zelf uitvoert en rekent dit ook tot de eigen formatie. Denk daarbij ook aan de kassiersfunctie voor de veiligheidsregio en de GGD.

Percentage inhuur

Realisatie 2022: 15,7% (10,4% exclusief corona organisatie)
Begroting 2023: 5,7%
Realisatie 2023: 11,1% (9,9% exclusief corona organisatie)

Begroting en realisatie is inclusief inhuur voor het programma Corona GGD-GHOR. De realisatie exclusief programma Corona staat tussen haakjes.

Verzuim

Realisatie 2022: 6,8%
Streefwaarde 2023: 5,7%
Realisatie 2023: 6,7%

In 2023 is het voortschrijdend verzuimpercentage nagenoeg hetzelfde gebleven, 6,7%. In de verhouding in de verzuimcategorieën is het percentage langverzuim gestegen naar 5,11% (+0,08%) en het kort en middellang verzuim gedaald naar 0,59% (-0,03%) en 1,00% (-0,15%). De meldingsfrequentie is gelijk gebleven en het percentage 0-verzuim (aantal medewerkers dat niet verzuimd heeft) is ten opzichte van december 2022 gestegen naar ruim 42% (+2%).

Stages

Realisatie 2022: 1.048 stagiaires (waarvan 27% op mbo-niveau)
Streefwaarde 2023: 1.000 stagiairs (waarvan 25% op mbo-niveau)
Realisatie 2023: 681 stagiairs (waarvan 25% op mbo-niveau)

De doelstelling uit het coalitieakkoord om 1.000 stageplaatsen per jaar te realiseren is in 2023 niet gehaald. In 2023 zijn er 681 stageplekken ingevuld. Daarvan is meer dan 25% op mbo-niveau. Door de aangetrokken stagemarkt na de coronaperiode kan de gemeente Rotterdam minder plekken vervullen.

Tevredenheid medewerkers

2022: 7,1
2023: 7,1

Financiën

Percentage tijdig betaalde facturen

Realisatie 2022: **90%**
Realisatie 2023: **92%**

De gemeente stuurt nadrukkelijk aan op het tijdig betalen van haar leveranciers en streeft naar een tijdige betaling van facturen binnen 30 dagen.

Aantal facturen

Aantal facturen 2022: **258.750**
Aantal facturen 2023: **246.664**

Concernhuisvesting

Aantal werkplekken per fte totale organisatie

Realisatie 2022: **0,5**
Realisatie 2023: **0,5**

Informatievoorziening en IT

De KPI's (kritische prestatie-indicatoren - waren gestoeld op verouderde wetgeving en op een verouderde manier van werken. Die past niet meer bij de huidige periode van sterke informatietoename en nieuwe wetgeving met de daaruit volgende verplichtingen. Voor 2024 komen er aangepaste kpi's.

ICT kosten

Realisatie 2022: **€ 171 mln**
Begroting 2023: **€ 183 mln**
Realisatie 2023: **€ 182 mln**

De organisatiebrede ICT-kosten bedragen € 182 mln. Dit is inclusief € 5 mln aan geactiveerde arbeidskosten. Ten opzichte van de laatste prognose is er een minimale onderschrijding van € 1 mln.

De stijging van de kosten in 2023 ten opzichte van 2022 is vooral veroorzaakt door implementatiekosten voor het project GREAT (€ 6,4 mln) en vanwege de toegenomen vraag voor software ontwikkelprojecten zoals: projecten

ADIDAS, ZekeR en Dé Rotterdamse Dienstverlening (€ 3,6 mln). Het overige deel (€ 1,6 mln) is het saldo van diverse posten waaronder stijging van de contractkosten voor licenties e.d.

ICT kosten per fte

Realisatie 2022: € 12.108
Realisatie 2023: € 12.822

ICT Dienstverlening

Aantal accounts per 31-12-2022: 19.734 aantal accounts
Beschikbaarheid ICT 2022: 99,5% (norm 99,5%)
ICT-middelen per 31-12-2022:16.042 smartphones, 12.806 laptops, 6.676 tablets

Aantal accounts per 31-12-2023: 19.200
Beschikbaarheid ICT 2023: 99,3% (norm 99,5%)
ICT-middelen per 31-12-2023:: 15.796 smartphones, 14.069 laptops, 6.552 tablets

Beschikbaarheid: in januari en oktober 2023 is er een aantal grotere verstoringen geweest in de applicaties van Microsoft (Windows) en Secure Hub. Deze verstoringen zijn veroorzaakt door technische fouten bij de leverancier en zijn door de interne ICT-organisatie binnen 4 uur opgelost. Door de verstoringen ligt de gemiddelde beschikbaarheid iets lager dan in 2022.

Toename aantal laptops: op grote locaties zijn de ‘thin client-werkstations’ vervangen door docking stations. Hierdoor hebben medewerkers een laptop nodig om op kantoor te kunnen werken. Daarnaast werken medewerkers door de aangescherpte werkomgeving liever met een zakelijke laptop dan met een privélaptop.

Privacy en AVG

Aantal datalekken

Realisatie 2022: 231, waarvan 60 gemeld bij de Autoriteit Persoonsgegevens
Realisatie 2023: 245, waarvan 48 gemeld bij de Autoriteit Persoonsgegevens.

Het aantal datalekken nam toe, maar het aantal meldingen bij de Autoriteit Persoonsgegevens is gedaald. De meeste datalekken ontstaan doordat e-mail of papieren post bij de verkeerde ontvanger terechtkomt. De gemeente evalueert datalekken met alle betrokkenen, zodat de organisatie daarvan leert en de juiste maatregelen kan nemen.

Recht van betrokkenen

Realisatie 2022: 128 verzoeken
Realisatie 2023: 123 verzoeken, afhandeling binnen de wettelijke termijn: 78%

De Algemene verordening gegevensbescherming (AVG) biedt burgers de mogelijkheid tot inzage in de eigen persoonsgegevens. In 2023 maakten 123 Rotterdammers gebruik van dit recht.

Afhandeling Woo-verzoeken

Realisatie 2022: 315 WOO-verzoeken, afhandeling binnen de wettelijke termijn: 61%
Realisatie 2023: 278 WOO-verzoeken, afhandeling binnen de wettelijke termijn: 54%

De tijdige afhandeling van verzoeken is iets teruggelopen: van 61 % in 2022 naar 54 % in 2023. Deze daling past in de landelijke trend van afhandeling van verzoeken bij het Rijk. De daling in Rotterdam komt onder meer door complexere aanvragen en een tekort aan beschikbare capaciteit voor de afhandeling in verband met onderbezetting en openstaande vacatures.

Voor een uitgebreide toelichting op de bedrijfsvoering wordt verwezen naar de Paragaaf Bedrijfsvoering.

Financiële afwijkingen t.o.v. de bijgestelde Begroting 2023	€ 6.526
Overhead (x 1.000)	
Huisvestingskosten	€7.819
Diverse baten	€ 2.578
Programmalasten	€ 2.169
Personeel	€ 655
Resultaat verzekeringen	€ 391
Inhuur	- € 1.147
Cloudkosten	- € 6.394
Diverse afwijkingen	€ 456

Een negatief bedrag (met een – ervoor) is een financiële tegenvaller: de gemeente geeft meer geld uit of er komen minder opbrengsten binnen. Een positief bedrag is een financiële meevaller: de gemeente geeft minder geld uit of er komen meer opbrengsten binnen.
Voor een uitgebreide toelichting zie het blokje Financiën onder dit programma.

Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen

Pagina 114

Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen (SDG's)

Hier wordt aangegeven aan welke duurzame ontwikkelingsdoelstellingen dit programma bijdraagt.

Het programma Overhead draagt bij aan Duurzame ontwikkelingsdoelstelling 16. Vrede, justitie en sterke publieke diensten.

Voor een uitgebreide toelichting zie de paragraaf Sustainable development goals.

Projecten

Pagina 115

Projecten

Anders werkenIntegraal Huisvestingsplan (IHP) ConcernhuisvestingDagedreven WerkenDigitale stadRAVE Rotterdamse Digitale Infrastructuur (RDI) GREAT

Anders werken

Hybride werken binnen de gemeente Rotterdam is nu echt een onderdeel van de organisatiecultuur. Het programma is daarom in september 2023 geëindigd; de nieuwe werkwijze en de laatste aanpassingen aan gebouwen en ICT zijn overgedragen aan de staande organisatie. In 2024 worden de laatste investeringen in het kader van Anders Werken gedaan. Het gaat om aanpassingen aan gebouwen en de realisatie van de laatste wijkhubs.

x € 1.000

Gevoteerd	Realisatie t/m 2022	Raming 2023	Realisatie 2023	Afwijking realisatie - raming 2023	Restant krediet
31.476	15.158	10.194	7.396	-2.798	8.923

Integraal Huisvestingsplan (IHP) Concernhuisvesting

Het Integraal huisvestingsplan voor concernhuisvesting geeft inzicht in de huisvestingsopgaven, zowel vanuit het perspectief van de gemeente in de rol van eigenaar of verhuurder, als vanuit het perspectief van de gemeente als huurder en gebruiker. Op basis van dit plan plant de gemeente de nodige vervangingsinvesteringen.

x € 1.000

Gevoteerd	Realisatie	Raming	Realisatie 2023		Restant krediet

		2023		Afwijking Realisatie - Raming 2023	
	t/m 2022				
25.947	0	1.200			

Dagedreven Werken

Het programma Datagedreven Werken (DGW) heeft tot doel dat de gemeentelijke organisatie steeds meer werkt op basis van data.

Data zijn de ‘grondstof’ voor beleidsplannen op allerlei terreinen. Op basis van de data bouwt de gemeente informatieproducten die helpen het beleid vorm te geven en uit te voeren. Deze informatieproducten helpen allerlei actuele vraagstukken effectiever en efficiënter aan te pakken en realtime aan te sturen.

Dit project maakt onderdeel uit van de Monitor ICT-Projecten (MIP). In de MIP zijn de grootste en meest risicovolle programma’s en projecten van de gemeente opgenomen. De meest recente MIP is op de website van de gemeenteraad te vinden. De MIP geeft inzicht in de voortgang en de resultaten van dit project. De rapportage wordt besproken in het college en in de gemeenteraad.

Digitale stad

De Digitale Stad maakt het mogelijk een innovatietraject te doorlopen dat allerlei realtime datastromen gestandaardiseerd zichtbaar maakt. Dat gebeurt door een ‘3D Digital Twin dataplatform’ met datamarktplaats. Hierbij worden ook de mogelijke rollen van de overheid onderzocht en hoe de overheid vervolgens anderen kan stimuleren om mogelijkheden te ontdekken.

Dit project maakt onderdeel uit van de MIP. De meest recente MIP is op de website van de gemeenteraad te vinden. De MIP geeft inzicht in de voortgang en de resultaten van dit project.

RAVE

Het beoogde resultaat van het programma Rotterdamse Aanpak Vervanging e-Suite (RAVE) is een nieuw zaakplatform. Dit zaakplatform is gebaseerd op Common Ground dat in ieder geval de huidige e-Suite vervangt.

Dit project maakt onderdeel uit van de MIP. De meest recente MIP is op de website van de gemeenteraad te vinden. De MIP geeft inzicht in de voortgang en de resultaten van dit project.

x € 1.000

Gevoteerd	Realisatie t/m 2022	Raming 2023	Realisatie 2023	Afwijking Realisatie - Raming 2023	Restant krediet
1.153	0	1.153	993	-160	160

Rotterdamse Digitale Infrastructuur (RDI)

Rotterdam staat voor een aantal integrale digitale opgaven. Dat is de reden om de Rotterdamse datastrategie te ontwikkelen. Om de digitale ambities van de verschillende clusters te kunnen voorzien, is een toekomstvaste en schaalbare IT-infrastructuur nodig. De coronaperiode heeft verschillende trends versneld. Daardoor moest de gemeente op een andere manier werken. De ambitie van de gemeente is dat medewerkers, bewoners en ondernemers flexibel, digitaal en met de juiste competenties kunnen werken, kunnen samenwerken en informatie met elkaar kunnen delen. Om dit mogelijk te maken, werkt de gemeente binnen het programma de Rotterdamse Digitale Infrastructuur aan vier projectsporen: toegang tot systemen, digitale werkomgeving, integratie van data en werkomgevingen, en IT- en data infrastructuur.

Dit project maakt onderdeel uit van de MIP. De meest recente MIP is op de website van de gemeenteraad te vinden. De MIP geeft inzicht in de voortgang en de resultaten van dit project.

GREAT

Het project GREAT omvat de invoering van een nieuw toekomstbestendig en gebruiksvriendelijk standaardsysteem in de cloud voor de concernadministratie en de ondersteunende financiële processen en inkoopprocessen. De livedatum van GREAT is met een jaar uitgesteld naar 1 januari 2025. Eind 2023 is het besluit genomen om door te gaan met GREAT, mede op advies van een externe adviseur. Het invoeren en ontwikkelen van maatwerk van GREAT is inmiddels vergevorderd.

Dit project maakt onderdeel uit van de MIP. De meest recente MIP is op de website van de gemeenteraad te vinden. De MIP geeft inzicht in de voortgang en de resultaten van dit project.

Financiën

Pagina 116

Financiën

Overzicht baten en lastenToelichting afwijkingen tov bijgestelde begroting 2023

Overzicht baten en lasten

Overzicht van baten en lasten Overhead	Oorspr. Begroting 2023	Bijgestelde Begroting 2023	Realisatie 2023	Afwijking
Baten exclusief reserves	**8.103**	**8.714**	**11.025**	**2.311**
Bijdragen rijk en medeoverheden	907	1.782	3.750	1.968
Dividenden	1.000	0	0	0

Overige opbrengsten derden	6.196	6.051	6.761	710
Overige baten	0	880	513	-367
Lasten exclusief reserves	**430.449**	**459.409**	**452.006**	**-7.403**
Apparaatslasten	288.786	**313.825**	**318.502**	**4.677**
Inhuur	19.114	34.993	39.296	4.303
Overige apparaatslasten	6.358	7.613	8.641	1.029
Personeel	263.314	271.220	270.565	-655
Overige verrekeningen	-8.459	**-13.711**	**-11.211**	**2.500**
Overige verrekeningen	-8.459	-13.711	-11.211	2.500
Programmalasten	150.121	**159.295**	**144.715**	**-14.580**
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	119.665	129.203	115.300	-13.903
Kapitaallasten	25.775	25.189	25.434	245
Overige programmalasten	614	2.738	1.821	-917
Salariskosten WSW en WIW	0	0	0	0
Sociale uitkeringen	0	0	0	0
Subsidies en inkomensoverdrachten	4.067	2.165	2.160	-5
Saldo voor vpb en reserveringen	**-422.346**	**-450.695**	**-440.981**	**9.714**
Saldo voor reserveringen	**-422.346**	**-450.695**	**-440.981**	**9.714**
Reserves	**0**	**3.953**	**766**	**-3.187**
Onttrekking reserves	0	7.708	4.521	-3.187
Toevoeging reserves	0	4.880	4.880	0
Vrijval reserves	0	1.125	1.125	0
Saldo	**-422.346**	**-446.742**	**-440.216**	**6.526**

VERGELIJK SALDO

×

Vergelijking begrotingssaldi Overhead	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**
Oorspronkelijke begroting 2023	- 422.346	- 407.659	- 404.340	- 404.578	
Eerste herziening 2023 / Voorjaarsnota	- 444.007	- 415.645	- 411.093	- 407.872	- 406.011
Tweede herziening 2023 / Begroting 2024	- 446.742	- 453.199	- 447.173	- 443.906	- 442.074

10-maandsrapportage 2023	- 446.742	- 453.199	- 447.173	- 443.906	- 442.074
Jaarstukken 2023 (realisatie)	- 440.216				

Toelichting afwijkingen tov bijgestelde begroting 2023

Een negatief bedrag (met een – ervoor) is een financiële tegenvaller: de gemeente geeft meer geld uit of er komen minder opbrengsten binnen. Een positief bedrag is een financiële meevaller: de gemeente geeft minder geld uit of er komen meer opbrengsten binnen.

Overzicht afwijkingen programma	Afwijking baten	Afwijking lasten	Afwijking reserves	Afwijking saldo
1. Huisvestingskosten	404	-7.415	0	7.819
2. Diverse baten	2.578	0	0	2.578
3. Programmalasten	0	-2.169	0	2.169
4. Personeel	0	-655	0	655
5. Resultaat Verzekeringen	-671	-1.062	0	391
6. Inhuur (incl. dekking)	0	1.147	0	-1.147
7. Cloudkosten	0	3.207	-3.187	-6.394
8. Diverse afwijkingen	0	-456	0	456
Subtotaal afwijkingen	**2.311**	**-7.403**	**-3.187**	**6.526**
Vennootschapsbelasting	0	0	0	0
Totaal afwijkingen	**2.311**	**-7.403**	**-3.187**	**6.526**

Het saldo van programma Overhead bedraagt € 6,5 mln voordelig. De belangrijkste oorzaken hiervan zijn:

1. Huisvestingskosten
De huisvestingskosten zijn lager dan begroot, vooral de kosten van energie, huurdersonderhoud en inzet op projecten.

2. Diverse baten
De hogere baten zijn voornamelijk vergoedingen vanuit het UWV vanwege ziektegelden, zwangerschappen en uitkeringen uit hoofde van WAO/WIA. Daarnaast zijn er hogere opbrengsten door detachering van personeel bij externe partijen.

3. Programmalasten

Enerzijds is sprake van een nadelig resultaat op interne dienstverlening, onder andere op het gebied van interimmanagement, HR en ICT. Anderzijds vallen de inkopen en uitbestede werkzaamheden lager uit dan begroot, waaronder kosten voor mobiliteit van medewerkers, Eigen Risicodragerschap (ERD) en ICT (licenties, Infrastructuur, monitoring en analyse).

4. Personeel

Afgezien van een begrote taakstelling op personeel van -€ 2,6 mln, vallen de personele lasten € 3,3 mln lager uit dan begroot. Dat komt vooral door niet of later ingevulde vacatures, deels door de krapte op de arbeidsmarkt en deels door vacaturemanagement, vooruitlopend op de financiële opgave vanaf 2024.

5. Resultaat Verzekeringen

Het positieve resultaat bij verzekeringen is vooral het gevolg van een gunstig letselschadeverloop.

6. Inhuur (incl. dekking)

De langer openstaande vacatures in combinatie met een hoger verzuim en de benodigde inzet voor vooral ICT-projecten hebben geleid tot meer inhuur van personeel dan begroot. Dit is deels terugverdiend door dekking uit tijdschrijven op projecten uit andere programma's.

7. Cloudkosten

De kosten voor het nieuwe administratiesysteem (project GREAT) zijn hoger dan begroot. Dit komt door maatwerk en uitloop van de livegang naar 1 januari 2025. Voor GREAT is er minder onttrokken aan de reserve Cloudkosten, omdat de kosten voor dataconversie, cutover, testen en opleiden zijn doorgeschoven naar 2024. Ook van het project Rotterdamse Digitale Infrastructuur (RDI) schuift een deel van de activiteiten en bijbehorende kosten door naar 2024. Dit is financieel neutraal, omdat de onttrekking aan de bestemmingsreserve Cloudkosten evenredig lager is.

8. Diverse afwijkingen

Dit betreft een groot aantal geringe afwijkingen tussen de realisatie en de begroting.

Omschrijving, kaders en verbonden partijen

Pagina 117

Omschrijving, kaders en verbonden partijen

Omschrijving programmaBeleidskaders, monitoren en regelgevingVerbonden partijen die bijdragen aan het programma

Omschrijving programma

De uitvoering van de gemeentelijke kerntaken en basisactiviteiten - de ‘primaire processen’ - krijgen centrale ondersteuning. Deze ondersteuning bestaat uit een variatie aan taken, zoals de ambtelijke voorbereiding van de bestuurlijke besluitvorming, financiën en inkoop, juridische advisering, communicatie, HR, ICT, facilitaire zaken, onderzoek en innovatie, auditing en control.

De samenwerking tussen deze ondersteuning enerzijds, en beleid en uitvoering anderzijds, draagt in belangrijke mate bij aan een kwalitatief hoogwaardige, efficiënt werkende organisatie. Dat is belangrijk voor een goede dienstverlening aan de Rotterdammers en aan de stad, op alle beleidsterreinen en op alle niveaus. Zo draagt het programma bij aan de collegedoelstellingen.

Een uitgebreide toelichting is opgenomen in de paragraaf bedrijfsvoering. Hierin zijn de inhoudelijke doelstellingen, programma's beschreven.

Beleidskaders, monitoren en regelgeving

Beleidskader

- Visie open data

Beleidsmonitor

- Vensters voor Bedrijfsvoering
- Monitor ICT Projecten (MIP), de volgende Monitor ICT projecten verschijnt in november.

Wet- en regelgeving

- Gebruiksvergunning
- ARBO wet
- BHV
- Milieuvergunning
- Besluit Begroting en Verantwoording (BBV)

Verbonden partijen die bijdragen aan het programma

De volgende Verbonden partijen worden ingezet om het doel van het programma te realiseren:

- SSC FLEX B.V.

Een uitgebreide toelichting is te vinden in de paragraaf Verbonden partijen.

Verantwoordelijke collegeleden

Pagina 118

Verantwoordelijke collegeleden

Wethouder Struijvenberg

Wethouder Struijvenberg is als waarnemend wethouder verantwoordelijk voor de portefeuille Financiën, Organisatie en Dienstverlening.

Sport en recreatie

Pagina 119

Sport en recreatie

Veel ruimte voor sporten, spelen en bewegen. Dat staat centraal binnen het programma Sport en recreatie. We zetten erop in dat zoveel mogelijk Rotterdammers gaan en blijven sporten en bewegen. Zo dragen we bij aan een prettig woon- en verblijfsklimaat voor Rotterdammers en de bezoekers van Rotterdam. Ook brengen we hiermee diverse Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen (SDG's) dichterbij. We bereiken deze doelen mede door een hoogwaardig aanbod voor sport, spel en bewegen. Daarnaast besteden we veel aandacht aan natuureducatie en -beleving en een gezonde en duurzame leefstijl.

Voortgang 2023
Doel: Stimuleren sport en bewegen
Doel: Inspirerende topsport
Doel: Toekomstbestendige verenigingen
Doel: Goede sportaccommodaties
Doel: Laagdrempelige natuureducatie
Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen
Projecten
Financiën
Omschrijving, kaders en verbonden partijen
Verantwoordelijke collegeleden

Voortgang 2023

Pagina 120

Voortgang 2023

Sportdeelname

Collegetarget toename sportdeelname: realisatie van 10% toename in de sportdeelname (inclusief urban sports) in de periode 2022-2026.

- **Realisatie seizoen '21/'22: 62%**
- **Mijlpaal seizoen '22/'23: 63%**
- **Realisatie seizoen '22/'23: 63%**

Metingen vinden 2-jaarlijks plaats in april en november. Het resultaat van seizoen ’22-’23 is uitgekomen op 63%. Hiermee is de tussentijdse target gehaald.

Stimuleren sport en bewegen

Het Rijk heeft aan de gemeente Rotterdam de brede SPUK-regeling toegekend. Deze regeling houdt in dat de gemeente geld krijgt voor maatschappelijke versterking door sport en beweging, gezondheidsbevordering, cultuurparticipatie en de sociale basis 2023-2026. Met deze regeling kon de gemeente een impuls geven aan de integrale aanpak preventie. In 2023 is voorbereidend werk verricht zodat sport en bewegen vanaf 2024 onderdeel wordt van ketenaanpakken die bijdragen aan het terugdringen van gezondheidsachterstanden. Daarmee is een duidelijke link gelegd tussen sport, welzijn en zorg.

Inspirerende topsport

Door extra activiteiten bij aansprekende internationale topsportevenementen zijn grote aantallen Rotterdammers bereikt. Daaronder ook jongeren met een beperking, zoals bij de Nations League Finales en European Para Championships. In 2023 zijn deze allebei georganiseerd in Rotterdam.

De Grand Départ van de Tour de France Femmes avec Zwift 2024 is toegewezen aan Rotterdam, Den Haag en Dordrecht.

Goede sportaccommodaties

Het Integraal Huisvestingsplan Sport is in 2023 herijkt. Deze wordt in de tweede helft van 2024 voor akkoord aangeboden aan de gemeenteraad. Een nadere toelichting is terug te vinden onder ‘Projecten’.

Toekomstbestendige verenigingen

In 2023 zijn sport-, scouting- en speeltuinverenigingen op verschillende manieren ondersteund om vitaal en toekomstbestendig te blijven. De gemeente Rotterdam heeft daartoe subsidie verleend aan uitvoerende organisaties als Rotterdam Sportsupport en Buurt- en SpeeltuinWerk (BSW). Ook is samengewerkt met regionale en landelijke netwerkpartners.

Steunfonds energie sportverenigingen

In januari 2023 ontving Rotterdam Sportsupport een subsidie van € 1,2 mln om sport- en scoutingverenigingen te ondersteunen die problemen hadden vanwege de gestegen energielasten. Per december had Rotterdam Sportsupport in 2023 aan 15 verenigingen een financiële bijdrage toegekend. In totaal gaat het om € 106.000. Met 9 verenigingen lopen de trajecten nog. Verenigingen kunnen nog tot 1 juli 2024 een beroep doen op dit steunfonds.

Voor de 57 speeltuinorganisaties in Rotterdam is een tijdelijke subsidieregeling opengesteld, met een plafond van € 200.000. Hiervan is € 130.000 toegekend aan speeltuinorganisaties ter compensatie van de gestegen energielasten. De regeling is eind 2023 afgesloten.

Natuur- en Milieueducatie

In Rotterdam zijn 8 kinderboerderijen en 14 educatieve tuinen gratis toegankelijk. Hier is er een aanbod van schooltuinieren en van lessen aan basisschoolleerlingen.

Financiële afwijkingen t.o.v. de bijgestelde Begroting 2023 Sport en recreatie	**€ 1.574**
(x 1.000)	
Sportaccommodaties	€ 1.956
Sportbedrijf	€ 757
Lekker Fit	- € 893
Diverse afwijkingen	- € 247

Een negatief bedrag (met een – ervoor) is een financiële tegenvaller: de gemeente geeft meer geld uit of er komen minder opbrengsten binnen. Een positief bedrag is een financiële meevaller: de gemeente geeft minder geld uit of er komen meer opbrengsten binnen.

Voor een uitgebreide toelichting zie het blokje Financiën onder dit programma.

Doel: Stimuleren sport en bewegen

Pagina 121

Doel: Stimuleren sport en bewegen

Wat willen we bereiken?Wat gaan we daarvoor doen?Wat hebben we in 2023 bereikt en gedaan?Hoe meten we dat?Toelichting indicatoren

Wat willen we bereiken?

Alle Rotterdammers hun leven lang met plezier aan het sporten krijgen en in beweging houden.

Wat gaan we daarvoor doen?

Onderzoek en kennisdeling

In kaart brengen van de behoefte van wijkbewoners en van het aanbod aan sporten en bewegen in de wijk. De gemeente stimuleert dat het aanbod aansluit op de vraag. Onder andere door het product Sportregie brengt de gemeente jaarlijks vraag en aanbod op wijkniveau in kaart. Het Sportbedrijf Rotterdam voert dit uit.

Samenwerken sportpartners

De gemeente stimuleert tot sportdeelname en begeleidt Rotterdammers naar structureel sporten bij een sportaanbieder. Dat gebeurt door inzet van schoolsportclinics, programma's op Cruijff Courts en Krajicek Playground. Zo houdt de gemeente verenigingen vitaal, toekomstbestendig en toegankelijk. Er start een 'living lab' voor mensen met een licht verstandelijke beperking. Ook zet de gemeente combinatiefunctionarissen, schoolsportverenigingen en swapgym in. Dit doet de gemeente in het bijzonder voor doelgroepen die achterblijven in sporten en bewegen.

Samenwerken niet-sportpartners

De basisschool is een vindplaats om de Rotterdamse jeugd vroeg te laten kennismaken met sporten en bewegen. Het beleid van de gemeente Rotterdam is erop gericht basisschoolleerlingen structureel meer te laten bewegen, en hen meer te laten leren over gezonde voeding en een gezonde leefstijl. De gemeente werkt hierbij zoveel mogelijk samen met uitvoeringspartners.

Via de subsidieregeling 'Rotterdam Lekker Fit! primair onderwijs 2023-2024' komen Lekker Fit!- basisscholen voor het schooljaar 2023-2024 in aanmerking voor subsidie voor Lekker Fit!-activiteiten. Het gaat om ongeveer de helft van alle Rotterdamse basisscholen. Niet-Lekker Fit!-scholen kunnen subsidie aanvragen voor losse onderdelen. Voor het schooljaar 2024-2025 werkt de gemeente aan een herijking van Lekker Fit!.

Met een goed sport- en beweegaanbod stimuleert de gemeente ouderen om te gaan sporten en bewegen. Daarnaast worden ouderen, die bijvoorbeeld meedoen aan Val-niet trainingen (valpreventie), doorverwezen naar een activiteit die bij hen past. Zodat ze na een dergelijke training blijven sporten en bewegen.

Toegankelijkheid

De gemeente maakt sporten en bewegen voor mensen met een beperking beter toegankelijk. Hiervoor is samen met partners in de stad het plan Rotterdam Sport Onbeperkt opgesteld. Dit vloeit onder meer voort uit de aanbevelingen uit het onderzoek van Mulier Instituut naar de ervaringen en belemmeringen van Rotterdammers met een beperking.

De toegankelijkheid wordt verbeterd door:

- Betere toegang tot informatie door inzet en promotie van de landelijke website Uniek Sporten. Deze website toont het sportaanbod voor mensen met een beperking, biedt nieuwsberichten en wijst op evenementen.
- Via en met ondersteuning van Rotterdam Sportsupport bieden sportverenigingen een aanbod nieuwe sporten aan.
- In kaart brengen van de toegankelijkheid van bestaande sportaccommodaties in Rotterdam en van mogelijkheden om die toegankelijkheid te verbeteren.
- Nadrukkelijker opnemen van de toegankelijkheid binnen het Integraal Huisvestingsplan (IHP).
- Verbetering van het zwemaanbod en zwemles voor kinderen met een beperking. Bijvoorbeeld door verbetering van kennis van zwemdocenten voor het geven van zwemles voor kinderen met een beperking, en door de ontwikkeling en start van extra zwemlessen voor kinderen met een beperking.
- Uitvoering van een pilot om speeltuinen toegankelijker te maken en daarmee het samen spelen door kinderen met en zonder beperking te stimuleren. Rotterdam werkt hierbij samen met onder de Stichting Buurt- en Speelwerk Rotterdam (BSW), SportMee en Stichting het Gehandicapte Kind (SGK).
- Via SportMee wil de gemeente drempels verlagen voor Rotterdammers met een beperking om te gaan sporten of bewegen. Deze Rotterdammers krijgen via SportMee een begeleidingsmogelijkheid naar passend sport- of beweegaanbod.
- Met financiering van het Rijk begint de gemeente in de periode 2023-2026 een 'living lab' (een onderzoek of innovatie die in de stad wordt uitgevoerd in plaats van het "laboratorium"). Het doel is om met betrokken organisaties uit te zoeken of betere ondersteuning en sterkere stimulans een positief effect heeft op sporten en bewegen voor mensen met een licht verstandelijke beperking.

Subsidies

De gemeente voert enkele subsidieregelingen uit voor diverse levensfasen en doelgroepen, zoals mensen met een beperking, kinderen, sport, scouting en speeltuinverenigingen, ‘urban sport’ en kleine initiatieven.

Impact van sport/Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA)

Rotterdam werkt samen met verschillende partijen, uit verschillende domeinen. Die samenwerking moet leiden tot motivering van groepen die weinig bewegen om meer te gaan sporten en bewegen. Het zijn vooral volwassenen, tieners/jongeren en mensen met een beperking. Sport kan bijdragen aan het halen van doelen voor gezondheid, deelname aan de samenleving en bestrijding van eenzaamheid. Dit past binnen het landelijke Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA). Met de SPUK-rijksgelden, die gekoppeld zijn aan het GALA en het Sportakkoord II, kunnen ‘combinatiefunctionarissen’ zich inzetten voor de genoemde doelgroepen. Deze combinatiefunctionarissen richten zich op sport en bewegen, in combinatie met bijvoorbeeld eenzaamheidsbestrijding, betere gezondheid, minder overgewicht, meer participatie en zo meer. Hiervoor worden vooraf doelen bepaald.

Openbare ruimte

Steeds meer Rotterdammers sporten en bewegen in de openbare ruimte. Door de openbare ruimte prettig in te richten voor functionele verplaatsingen, en voor recreatieve en sportieve activiteiten, nodigt de stad uit tot sporten en bewegen. Er loopt een verkenning van de rol van sport in de openbare ruimte, onder meer door een passende norm voor sporten in de openbare ruimte op te stellen, zoals dat ook bij binnen- en buitensport is gedaan. Verder komt er een nieuwe uitvoeringsagenda voor urban sports.

Wat hebben we in 2023 bereikt en gedaan?

Samenwerken sportpartners

- In schooljaar 2022/2023 hebben ruim 3.700 kinderen gesport via het aanbod van sportverenigingen en -aanbieders bij 22 schoolsportverenigingen. Hiervan zijn 900 kinderen doorgestroomd naar de reguliere locatie/het reguliere aanbod van de clubs.

Samenwerken niet-sportpartners

- De gemeente zet de subsidieregeling ‘Rotterdam Lekker Fit! primair onderwijs 2023-2024’ niet door. Er komt een nieuwe aanpak voor kinderen met overgewicht en motorische achterstanden. De herijking van Lekker Fit! vindt plaats in 2024, onder andere met partners in de gebieden.
- Het laten deelnemen van ouderen aan sport- en beweging is opgenomen in de ketenaanpak voor valpreventie (Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA)).

Toegankelijkheid

- Er is een Rotterdamse pagina ontwikkeld op de landelijke website van Uniek Sporten. Deze pagina is in augustus gelanceerd en gepromoot en in 2023 ruim 31.500 keer bezocht. In 2022 is de landelijke site 19.900 keer bezocht voor informatie over Rotterdam (stijging van 159%).
- Sportbedrijf Rotterdam heeft de huidige toegankelijkheid van de gemeentelijke sportaccommodaties in beeld gebracht, evenals maatregelen om dit te verbeteren. Het besluit over de daadwerkelijke uitvoering volgt in 2024.
- Toegankelijkheid is opgenomen in het Integraal Huisvestingsplan (IHP) Sport en in de investeringsregeling (de ‘een-derde-regeling’) voor verenigingen.
- Er zijn 160 zweminstructeurs van Sportbedrijf Rotterdam, Optisport en Sportfondsen opgeleid door SportMee over lesgeven aan kinderen met een beperking. In samenwerking met SportMee en de zwembadexploitanten zijn er 6 extra zwemlesgroepen gestart voor kinderen met een beperking.
- Vanwege Schoolsport010 zijn binnen het speciaal basisonderwijs en cluster 3 & 4-scholen clinics aangeboden. Ook is de Special Final georganiseerd, een speciale editie van de Final voor speciaal basisonderwijs en cluster 3 & 4-scholen.
- SportMee heeft ruim 1.150 mensen met een beperking of chronische aandoening geholpen bij het vinden van een sport die bij hen past.
- Een Living Lab voor mensen met een licht verstandelijke beperking is gestart. Er wordt samengewerkt met sport- en beweegaanbieders, Pameijer, Haagse Hogeschool, Erasmus MC en ervaringsdeskundigen.
- Eind 2023 is de pilot gestart om speeltuinen toegankelijker te maken en samen spelen door kinderen met en zonder beperking makkelijker te maken. Er is een aantal locaties bezocht en er is bekeken wat de knelpunten zijn en wat de mogelijkheden zijn om deze weg te nemen. De pilot krijgt een voortzetting in 2024.

Subsidies

- In 2023 is de subsidieregeling 010 Sport en Spel gestart. In totaal was er € 150.000 beschikbaar waarvoor Rotterdammers een aanvraag konden doen voor evenementen op het gebied van sporten, spelen, scouten

of bewegen. In 2023 is het beschikbare budget van € 150.000 verleend en zijn er 28 evenementen ondersteund. De evenementen waren verspreid over de hele stad, enkele voorbeelden zijn een Urban Sports Winter Event, De Overmaas Buurtdag en het Empower Moves evenement van Randy Emanuels.

Openbare ruimte

- In 2023 is er gewerkt aan een nieuwe uitvoeringsagenda voor urban sports. De inhoud van deze nieuwe agenda wordt bepaald door Rotterdammers zelf. In 2023 is met enquêtes, gesprekken, evenementen en andere samenkomsten informatie opgehaald voor de inhoud van de agenda. Presentatie van de uitvoeringsagenda aan de gemeenteraad is voorzien in het tweede kwartaal van 2024.
- De motie Impuls subsidieregelingen urban sports en Citylab010 is uitgevoerd. Zo is voor 2024 het subsidiebudget van de urban sports-regeling verhoogd. Op verschillende plekken is de openbare ruimte uitgebreid, zoals bij Skateland.
- Op de Kosboulevard is er op initiatief van bewoners een openbaar calisthenics- en freerun-sportpark geopend.
- In de winter van 2022-2023 zijn verschillende urban sports aangeboden, waaronder skateboarden, freerunnen en pannavoetbal. Het gaat om aanvullende activiteiten op de pleinprogrammering.
- Met de aftrap van het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) is in 2023 gestart met een samenhangende aanpak voor de gezonde leefomgeving. Sport en bewegen is hiervan een onderdeel.

Hoe meten we dat?

Indicatoren	Realisatie seizoen '21-'22	Begroting seizoen '22-'23	Realisatie seizoen '22-'23	Begroting seizoen '23-'24	Raming seizoen '24-'25	Raming seizoen '25-'26	Raming seizoen '26-'27
Collegetarget toename sportdeelname: We realiseren in de periode 2022-2026 een 10% relatieve toename in de wekelijkse sportdeelname inclusief urban sports. De wekelijkse sportdeelname zal toenemen van 62% in 2022 naar 68% in 2026.							
Wekelijkse sporters	**62%**	**63%**	**63%**	**64%**	**68%**	**68%**	**68%**

Toelichting indicatoren

Target toename sportdeelname

Rotterdam realiseert in de periode 2022-2026 een toename van 10% in de wekelijkse sportdeelname (inclusief urban sports). De wekelijkse sportdeelname neemt toe van 62% in 2021 naar 68% in 2026.

De realisatie in seizoen '22/'23 is vastgesteld op 63%. Hiermee is het target 2023 bereikt.

Doel: Inspirerende topsport

Pagina 122

Doel: Inspirerende topsport

Wat willen we bereiken?Wat gaan we daarvoor doen?Wat hebben we in 2023 bereikt en gedaan?Hoe meten we dat?

Wat willen we bereiken?

De sterke topsportpositie van Rotterdam verzilveren voor de stad op sportief, economisch, toeristisch en maatschappelijk vlak.

Wat gaan we daarvoor doen?

De gemeente Rotterdam is gaststad van het TeamNL-turnprogramma en werkt samen met de nationale kanosprintploeg voor de accreditatie door NOC*NSF. Met de bonden die betrokken zijn bij het Nationaal Vechtsportcentrum onderzoekt de gemeente mogelijkheden om hun programma's ook in Rotterdam te huisvesten.

Met het 010-puntenplan Turnen werkt de gemeente aan een vruchtbare samenwerking tussen breedtesportverenigingen in het turnen. Onderdelen zijn een talentprogramma, scholen met een sportprofiel, topsportprogramma en topsportevenementen.

Via Rotterdam Topsport wil de gemeente verschillende topsportevenementen in Rotterdam organiseren. Het gaat van kleinschalige Nederlandse Kampioenschappen tot aansprekende WK's, zoals het WK Shorttrack in 2024. Rotterdam Topsport ondersteunt deze evenementen financieel en met advies over en hulp bij de organisatie.

Faciliteren van de Grand Départ Tour de France Femmes avec Zwift 2024 inclusief randprogramma en activeringen, om zoveel mogelijk Rotterdammers te bereiken en te inspireren. Rotterdam werkt nauw samen met Den Haag, Dordrecht en overige regiogemeenten.

Wat hebben we in 2023 bereikt en gedaan?

- In 2023 heeft Rotterdam de volgende internationale topsportevenementen gefaciliteerd: UEFA Nations League Finals, European Para Championships en WK King of the Court.
- De opdracht voor de 17 side events is gegeven aan en uitgevoerd door Sportbedrijf Rotterdam.
- Bij de UEFA Nations League Finals zijn dankzij inzet van de gemeente Rotterdam, 100 kaarten beschikbaar gesteld voor jongeren met een beperking en jongeren met begeleiders uit gebieden met een lage sociaaleconomische achtergrond.
- In 2023 ontstond duidelijkheid over de verwerving van 3 zeer omvangrijke evenementen. De onderhandelingen met het Internationaal Olympisch Comité over de Youth Olympic Games 2030 zijn gestopt. De Grand Départ Tour de France 2025 is gegund aan Lille. De pogingen om de Grand Départ Tour de France Femmes avec Zwift 2024 naar Rotterdam te halen zijn succesvol geweest. Rotterdam faciliteert dit evenement in nauwe samenwerking met de gemeenten Den Haag, Dordrecht en overige regiogemeenten.
- In de zomer van 2023 vond voor de tweede keer het Rotterdam Cycling Festival plaats. Voor de derde keer werd het scholenprogramma in het voortgezet onderwijs Rotterdam Cycling on Tour georganiseerd. Daarmee zijn Rotterdamse jongeren enthousiast gemaakt over fietsen en wielrennen.

Hoe meten we dat?

- Acquireren en faciliteren van minstens 1 eenmalig internationaal topsportevenement per jaar.
- Jaarlijks minimaal 17 side events bij sportevenementen.

In 2023 zijn beide doelstellingen behaald.

Doel: Toekomstbestendige verenigingen

Pagina 123

Doel: Toekomstbestendige verenigingen

Wat willen we bereiken?Wat gaan we daarvoor doen?Wat hebben we in 2023 bereikt en gedaan?Hoe meten we dat?

Wat willen we bereiken?

Vitale, toekomstbestendige en toegankelijke speeltuin-, scouting- en sportverenigingen. Deze verenigingen zijn verspreid over de stad en vervullen een maatschappelijke rol in de wijk.

Wat gaan we daarvoor doen?

Rotterdam Sportsupport helpt de sport- en scoutingverenigingen in de volle breedte: vrijwilligers, accommodaties, veilig sportklimaat, financiën, leden en organisatie. Buurt- en speeltuinwerk (BSW) en de LOS (een brancheorganisatie voor buitenspelen, vrije tijd en natuur) helpen de speeltuinverengingen in Rotterdam. Met BSW heeft de gemeente een subsidierelatie, LOS is een landelijke organisatie die haar brede expertise op het gebied van speeltuinwerk deelt met de gemeente en de BSW.- Hiermee helpt de gemeente verenigingen in hun vitaliteit en toekomstbestendigheid, zodat Rotterdammers de mogelijkheid hebben en houden om bij een vereniging te sporten en bewegen.

Op verschillende onderwerpen helpt de gemeente speeltuinverenigingen, zodat zij vitaal blijven, toekomstbestendig zijn en ieder kind in Rotterdam de mogelijkheid heeft om buiten te spelen in een veilige omgeving. De gemeente werkt hierin samen met Buurt- en Speeltuinwerk en de LOS. De speeltuinverenigingen kunnen verschillende mogelijkheden van partners gebruiken, in aanvulling op stedelijke voorzieningen als Zorgzaam 010 en de Unie van Vrijwilligers Rotterdam (UVV). Deze Rotterdamse organisaties bieden diensten aan voor bemiddeling tussen vraag en aanbod van en naar vrijwilligers. Speeltuinverenigingen kunnen van deze diensten gebruik maken door bijvoorbeeld een vraag naar vrijwilligers op de website van Zorgzaam 010 te plaatsen of informatie op te vragen over het werven van vrijwilligers. De UVV biedt een gerichtere bemiddeling aan tussen vrijwilligers die bij UVV ingeschreven staan en de vraag vanuit een vereniging.

De uitvoering van het huidige speeltuinenbeleid loopt tot en met 2024. Met de speeltuinverenigingen en andere belanghebbenden ontwikkelt de gemeente een vernieuwd beleidskader voor de speeltuinen. Dit kader wordt in 2024 aan de gemeenteraad aangeboden.

Wat hebben we in 2023 bereikt en gedaan?

Uit vitaliteitsonderzoek blijkt dat in 2023

- 87% van de sportverenigingen zichzelf als (enigszins) vitaal beschouwt. In 2022 was dit 89%. Dit verschil is te verklaren doordat sportverenigingen vrijwillig deelnemen aan het vitaliteitsonderzoek. In 2023 hebben andere verenigingen deelgenomen dan in 2022. Nog steeds geldt dat bijna 9 op de 10 verenigingen zichzelf als vitaal beschouwt.
- Het percentage scoutingverenigingen dat zichzelf als vitaal beschouwt ongeveer gelijk is gebleven ten opzichte van 2022, namelijk circa 78%.
- Alle speeltuinverenigingen zichzelf als vitaal beschouwen. In 2022 was dit 95%.

In 2023 kregen sport-, scouting- en speeltuinverenigingen hulp om vitaal en toekomstbestendig te blijven. De gemeente Rotterdam verleent daartoe subsidie aan uitvoerende organisaties, zoals Rotterdam SportSupport en Buurt- en SpeeltuinWerk (BSW) en werkt hierin samen met regionale en landelijke partners.

Sport en scouting

Sportverenigingen in Rotterdam zijn in 2023 op verschillende manieren ondersteund, op onderwerpen als accommodatie, financiën, leden, maatschappelijk ondernemen, organisatie, vrijwilligers en veilig sportklimaat. Zij zijn hierdoor in staat gesteld zich verder te ontwikkelen op de onderwerpen die binnen de eigen club aandacht vragen.

De organisatie van scouting in Rotterdam functioneert in de basis goed. De ledenaantallen van scouting zijn de afgelopen jaren toegenomen, in 2023 vooral in de jongste leeftijdsgroep. De verwachting is dat de ledenaantallen blijven stijgen. Vernieuwingen en behoud van vitale en toekomstbestendige scoutingverenigingen blijven belangrijk.

De ondersteuning aan scoutinggroepen is verder geïntegreerd binnen de structuur voor sportverenigingen. Het afgelopen jaar is een speciale scouting-versie van de vitaliteitsmonitor gebruikt en namen 3 scoutingverenigingen deel aan een schoolsportvereniging. Het resultaat uit deze vitaliteitsmonitor is dat circa 78% van de scoutingverenigingen zichzelf als vitaal beschouwt. Dit percentage is gelijk gebleven ten opzichte van 2022. De ondersteuning door een verenigingsconsulent bij Rotterdam Sportsupport wordt in 2024 voortgezet.

Een aantal concrete resultaten binnen sport en scouting

- In 2023 zijn 243 verschillende sportverenigingen en scoutinggroepen door Rotterdam Sportsupport ondersteund op een totaal van 883 (aan)vragen.
- In 2023 is in het kader van de gestegen energieprijzen met 29 sportverenigingen en 3 scoutinggroepen het stappenplan voor het Steunfonds doorlopen. Aan 15 sportverenigingen uit 10 verschillende sporttakken is geld uit het Steunfonds Energie uitgekeerd.
- In 2023 zijn 106 verschillende sportverenigingen en scoutinggroepen geholpen om het veilig sportklimaat op hun club te verbeteren. Zo zijn er onder meer 298 trainers en 24 vertrouwenscontactpersonen opgeleid en begeleid.

Speeltuinen

In 2023 is het hulpaanbod aan speeltuinverenigingen uitgebreid. De inzet van de verenigingsconsulent is geïntensiveerd. Er is veel aandacht uitgegaan naar de vrijwilligers. Vanwege de extra focus op vitaliteit is in 2023 minder ingezet op vernieuwing. De wens en noodzaak voor inzet op toekomstbestendigheid krijgt de komende jaren aandacht.

Een aantal concrete resultaten bij speeltuinverenigingen

- Door gerichte ondersteuning en begeleiding bij 3 verenigingen is gebleken dat niet-vitale verenigingen stappen kunnen zetten om hun vitaliteit te versterken. Ook zijn verenigingen in staat de speeltuin te vernieuwen.
- 34 speeltuinverenigingen hebben gebruikgemaakt van de subsidieregeling voor een eenmalige bijdrage in de gestegen energiekosten.

Hoe meten we dat?

Stabilisatie van het percentage sport-, scouting- en speeltuinverenigingen dat zichzelf als vitaal ziet (zelfreflectie uit de Vitaliteitsmonitor). 90% van de verenigingen zag zichzelf in 2022 als vitaal.

Stabilisatie in 2023 is behaald. 87% van de sportverenigingen zichzelf als (enigszins) vitaal beschouwt. Het verschil tussen 2022 en 2023 is 2%. Dit is niet significant en binnen gebruikelijke verschillen. Nog steeds beschouwt bijna 9 op de 10 verenigingen zichzelf als vitaal. Daarnaast heeft de gemeente Rotterdam als meetinstrument ‘De stabilisatie van het percentage sport-, scouting- en speeltuinverenigingen dat zichzelf als vitaal ziet’. Deze cijfers laten nog een stabilisatie zien.

Doel: Goede sportaccommodaties

Pagina 124

Doel: Goede sportaccommodaties

Wat willen we bereiken?Wat gaan we daarvoor doen?Wat hebben we in 2023 bereikt en gedaan?Hoe meten we dat?

Wat willen we bereiken?

Kwalitatief hoogwaardige, duurzame, goed toegankelijke en voldoende sportvoorzieningen, met aandacht voor mensen met een beperking.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Herijking van het Integraal Huisvestingsplan Sport (2024-2034).
- Uitvoering van het Integraal Huisvestingsplan (IHP) Sport 2021-2025.

- Aanpassen van de investeringsregeling (de ‘een-derde-regeling’) voor sportverenigingen. Doel is dat de verenigingen deze regeling vaker en beter gebruiken. In de nieuwe regeling is er extra aandacht voor renovatie en toegankelijkheid van clubgebouwen. De regeling wordt aantrekkelijker voor kleinere aanvragen.
- In kaart brengen van de toegankelijkheid van bestaande sportaccommodaties en van verbetermogelijkheden.
- Nadrukkelijker opnemen van de toegankelijkheid binnen het IHP voor borging binnen huidige beleid en programma’s.

Wat hebben we in 2023 bereikt en gedaan?

- In 2023 is aan 19 verenigingen subsidie verleend vanuit de 'een-derde-regeling'. In 2023 gebeurde dit voor een totaalbedrag van € 600.000, ten opzichte van € 350.000 in 2022.
- Er zijn aanpassing doorgevoerd in de investeringsregeling accommodaties voor sportverenigingen. Verenigingen kunnen deze regeling nu vaker en beter gebruiken. In de nieuwe regeling is er extra aandacht voor renovatie en toegankelijkheid van clubgebouwen. De regeling is aantrekkelijker en makkelijker gemaakt voor kleinere aanvragers of aanvragen van kleine bedragen.
- Het Integraal Huisvestingsplan (IHP) Sport is uitgewerkt in het eerste Uitvoeringsprogramma IHP Sport 2021-2025. Dat richt zich op projecten die in deze periode van start gaan of uitgevoerd worden. Bovendien wordt het herijkte IHP Sport en Recreatie in 2024 besproken in de gemeenteraad. Toegankelijkheid, duurzaamheid, parkeren, groei van de stad en verbetering van het gebruik (functiemenging) krijgen extra aandacht.
- Voor de herijking van het IHP is onderzoek gedaan naar de mogelijkheden om verder te verduurzamen dan de huidige wettelijke verplichting – Bijna EnergieNeutraal Gebouw (BENG) – en daarmee nieuwbouw sportaccommodaties EnergieNeutraal (ENG) te maken. Voor het buitensportcomplex Steeds Hooger en de sporthal Schuttersveld is inzichtelijk gemaakt welke bouwkundige, financiële en organisatorische maatregelen nodig zijn om toe te werken naar energieneutrale sportaccommodaties.
- Om buitensportcomplexen breder en beter te benutten, zijn inmiddels 11 complexen aangehaakt bij ‘Claim je veld’. De nadruk ligt op kwaliteit, een stabiele, duurzame samenwerking met de hoofdgebruiker.
- Sportbedrijf Rotterdam is campagnes gestart om verhuur van gymzalen onder de aandacht te brengen. Samen met Sportregie wordt vooral ingezet op laag bezette locaties. Sportbedrijf Rotterdam zet ook in op het aantrekkelijker maken van gymzalen, bijvoorbeeld door plaatsing van interactieve wanden. Bezettingscijfers over 2023 zijn nog niet bekend; op basis van de 8-maandsrapportage wordt een bezettingsgraad verwacht van 22%. Dat was in 2022 21%.
- Sportbedrijf Rotterdam is campagnes gestart om verhuur van gymzalen onder de aandacht te brengen. Samen met Sportregie wordt vooral ingezet op laag bezette locaties. Sportbedrijf Rotterdam zet ook in op het aantrekkelijker maken van gymzalen, bijvoorbeeld door plaatsing van interactieve wanden. Bezettingscijfers over 2023 zijn nog niet bekend (deze volgen in het tweede kwartaal 2024); op basis van de 8-maandsrapportage wordt een bezettingsgraad verwacht van 22%. Dat was in 2022 21%.

Hoe meten we dat?

Het aantal verleende subsidies aan verenigingen in het kader van ‘een-derde-regeling’; in 2022 is aan 19 verenigingen subsidie verleend, de gemeente Rotterdam streeft naar een toename van het aantal

subsidieverleningen. In 2023 zijn opnieuw 19 subsidies verleend. Het totaalbedrag aan verleningen was met bijna € 600.000 wel flink hoger dan in 2022 (€ 350.000).

Doel: Laagdrempelige natuureducatie

Doel: Laagdrempelige natuureducatie

Wat willen we bereiken?Wat gaan we daarvoor doen?Wat hebben we in 2023 bereikt en gedaan?Hoe meten we dat?

Wat willen we bereiken?

Een zowel financieel als fysiek bereikbaar aanbod op het gebied van Natuur- en Milieueducatie (NME).

Wat gaan we daarvoor doen?

Een nieuwe uitvoeringsagenda NME beschrijft hoe de natuur- en milieueducatie er tussen 2024-2026 uit gaat zien. Deze uitvoeringsagenda is een nadere uitwerking van het NME-beleidskader, houdt rekening met actuele ontwikkelingen en trends, en richt het aanbod vraaggestuurd in. Natuur- en milieueducatie worden uitgebreid naar scouting- en speeltuinverengingen. Ook komt er een verbeterde samenwerking door inrichting van een ‘NME-coalitie’ van aanbieders van natuur- en milieueducatie.

Belevenisgerichte activiteiten spelen een centrale rol in NME. De uitvoering van de NME-lessen in het onderwijs gebeurt hoofdzakelijk door de Stichting Natuurstad, en verder door kleinere NME-organisaties. De lessen zijn geconcentreerd op de vier grootste belevenisplekken van NME-activiteiten: Diergaarde Blijdorp, kinderboerderijen, schooltuinen, scouting- en speeltuinverenigingen.

Wat hebben we in 2023 bereikt en gedaan?

- Stichting Natuurstad verzorgt educatieve natuurlessen en schooltuinieren op basisscholen. Hiermee levert Stichting Natuurstad de grootste bijdrage aan het bereiken van kinderen op Rotterdamse basisscholen. In de loop van 2024 worden de behaalde resultaten (bereik aantal scholen) bekend.
- Stichting Natuurstad beheert 8 kinderboerderijen en verschillende educatieve tuinen in Rotterdam waar de educatieve natuurlessen worden gegeven en kinderen schooltuinieren.
- Diergaarde Blijdorp biedt interactieve lessen voor het basisonderwijs. De focus ligt op een duurzame gedragsverandering. Eind 2023 heeft Diergaarde Blijdorp de aandacht van 'klassieke dierentuin' verschoven naar natuurherstel en soortbehoud.

Dierenopvang

- De realisatie van het dierenasiel aan de Abraham van Stolkweg heeft vertraging opgelopen. De gemeenteraad is hierover in november 2023 geïnformeerd. De oplevering is verschoven naar 2024. De uitvoering van de wettelijke taak dierenopvang is met een overeenkomst met de Dierenbescherming geborgd. Gedurende de loop van deze overeenkomst vindt de oplevering en ingebruikname van het asiel plaats.

Hoe meten we dat?

- Aantal en percentage Rotterdamse basisscholen dat NME-lessen volgt. In 2022 betrof dit 204 Rotterdamse basisscholen (staat gelijk aan 94%). Rotterdam zet in op stabilisatie van deelname.

De deelnamecijfers over 2023 worden in tweede kwartaal 2024 bekend gemaakt.

Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen Pagina 126

Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen (SDG's)

Hier wordt aangegeven aan welke duurzame ontwikkelingsdoelstellingen dit programma bijdraagt.

Het programma Sport en recreatie draagt bij aan Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen: 1. Geen armoede, 3. Goede gezondheid en welzijn, 4. Kwaliteitsonderwijs, 8. Eerlijk werk en economische groei, 10. Ongelijkheid verminderen en 16. Sterke publieke diensten.

Voor een uitgebreide toelichting zie de paragraaf Sustainable development goals.

Projecten Pagina 127

Projecten

Integraal Huisvestingsplan (IHP) Sport

Integraal Huisvestingsplan (IHP) Sport

Het Integraal Huisvestingsplan Sport 2020-2030 (IHP Sport) richt zich op vervanging en renovatie van sportaccommodaties en clubgebouwen van sportverenigingen. Het IHP Sport is uitgewerkt in het eerste Uitvoeringsprogramma IHP Sport 2021-2025. Dat richt zich op de projecten die tijdens de looptijd van het programma zijn opgestart of uitgevoerd.

Het IHP Sport is opgesplitst in 2 tranches. In mei 2020 heeft het college besloten voorrang te geven aan de urgente projecten. Dit is benoemd als eerste tranche. Het gaat om:

- Vervanging van zwembad Overschie (initiatieffase)
- Huis op Zuid (oplevering begin 2024)
- Sporthal Stadionpark (uitvoering)
- Vervanging sporthal Schuttersveld (uitvoering)
- Vernieuwing van Nieuw-Terbregge (oplevering eerste helft 2024)
- Uitbreiding van het Topsportcentrum (voorbereidingsfase)

De eerste 7 IHP-projecten (uit de eerste en tweede tranche) zijn afgerond of worden begin 2024 opgeleverd.

Ook is de herijking van het IHP-Sport en Recreatie gereed ter bespreking en vaststelling door de gemeenteraad in 2024. De thema's toegankelijkheid en duurzaamheid, parkeren, groei van de stad en verbetering van gebruik (functiemenging) krijgen hierbij extra aandacht.

Financiën

Pagina 128

Financiën

Overzicht baten en lastenToelichting afwijkingen tov bijgestelde begroting 2023

Overzicht baten en lasten

Overzicht van baten en lasten Sport en recreatie	Oorspr. Begroting 2023	Bijgestelde Begroting 2023	Realisatie 2023	Afwijking
Baten exclusief reserves	**4.852**	**12.004**	**11.728**	**-276**
Bijdragen rijk en medeoverheden	0	8.791	7.916	-875
Overige opbrengsten derden	4.852	3.212	3.812	600
Lasten exclusief reserves	**97.023**	**108.404**	**105.590**	**-2.813**
Apparaatslasten	8.190	**8.421**	**8.265**	**-156**
Inhuur	226	196	178	-18
Overige apparaatslasten	182	196	259	62
Personeel	7.782	8.029	7.829	-200
Overige verrekeningen	-2.833	**-2.201**	**166**	**2.367**

Overige verrekeningen	-2.833	-2.201	166	2.367
Programmalasten	91.666	**102.183**	**97.159**	**-5.024**
Financieringslasten	0	0	0	0
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	14.004	15.872	10.382	-5.490
Kapitaallasten	187	187	750	563
Overige programmalasten	1.180	1.056	866	-190
Subsidies en inkomensoverdrachten	76.295	85.069	85.162	93
Saldo voor vpb en reserveringen	**-92.170**	**-96.400**	**-93.863**	**2.538**
Saldo voor reserveringen	**-92.170**	**-96.400**	**-93.863**	**2.538**
Reserves	**199**	**6.193**	**5.229**	**-964**
Onttrekking reserves	199	4.353	3.389	-964
Toevoeging reserves	0	0	0	0
Vrijval reserves	0	1.839	1.839	0
Saldo	**-91.971**	**-90.207**	**-88.634**	**1.574**

VERGELIJK SALDO

×

Vergelijking begrotingssaldi Sport en recreatie	2023	2024	2025	2026	2027
Oorspronkelijke begroting 2023	- 91.971	- 90.602	- 89.762	- 89.749	
Eerste herziening 2023 / Voorjaarsnota	- 92.712	- 90.732	- 88.892	- 88.179	- 88.179
Tweede herziening 2023 / Begroting 2024	- 90.207	- 95.004	- 93.024	- 92.250	- 92.250
10-maandsrapportage 2023	- 90.207	- 95.004	- 93.024	- 92.250	- 92.250
Jaarstukken 2023 (realisatie)	- 88.634				

Toelichting afwijkingen tov bijgestelde begroting 2023

Een negatief bedrag (met een – ervoor) is een financiële tegenvaller: de gemeente geeft meer geld uit of er komen minder opbrengsten binnen. Een positief bedrag is een financiële meevaller: de gemeente geeft minder geld uit of er komen meer opbrengsten binnen.

Overzicht afwijkingen programma	Afwijking baten	Afwijking lasten	Afwijking reserves	Afwijking saldo

1. Sportaccommodaties	3	-1.953	0	1.956
2. Sportbedrijf	0	-757	0	757
3. Lekker Fit	0	0	-893	-893
4. Diverse afwijkingen	-279	-103	-71	-247
Totaal afwijkingen	**-276**	**-2.813**	**-964**	**1.574**

Het saldo van het programma Sport en Recreatie bedraagt € 1,6 mln voordelig. De belangrijkste oorzaken hiervan zijn:

1. Sportaccommodaties
Het verschil heeft meerdere oorzaken:

- In het coalitieakkoord zijn voor 2023 extra middelen beschikbaar gesteld voor het realiseren van publieke sportvoorzieningen in de buitenruimte. Een van deze projecten is de Folkert Elzingastraat, dit project is vanwege de brede gebiedsontwikkeling in 2023 uitgewerkt; uitvoering vindt plaats in 2024 (€700.000).
- Door vertraging en temporisering van huisvestingsprojecten en de vrijval van kapitaallasten ontstaat er in de jaarrekening een onderschrijding (€900.000).
- De lagere aanvraag van subsidie heeft gezorgd voor een onderbesteding. (€300.000)

2. Sportbedrijf
De herwaardering op kapitaallasten van accommodaties heeft een eenmalig positief resultaat veroorzaakt.

3. Lekker Fit
De verwachte frictielasten voor de afbouw van inzet SSC Flex-medewerkers was geraamd op € 893.000. Deze lasten vielen lager uit dan geraamd, namelijk € 300.000. Er is bewust voor gekozen om deze lasten niet te onttrekken omdat de lasten binnen de begroting van het programma past. De kosten voor de afbouw van SSC Flex blijven ongewijzigd. Dat geldt ook voor de totale beschikbare middelen die hierbij horen.

4. Diverse afwijkingen
Op diverse budgetten zijn kleine afwijkingen. Deze leiden per saldo tot een afwijking van € 247.000.

Omschrijving, kaders en verbonden partijen

Pagina 129

Omschrijving, kaders en verbonden partijen

Omschrijving programmaBeleidskaders, monitoren en regelgevingVerbonden partijen die bijdragen aan het programma

Omschrijving programma

Veel ruimte voor sporten, spelen en bewegen. Dat staat centraal binnen het programma Sport en recreatie. De inzet is dat zoveel mogelijk Rotterdammers gaan en blijven sporten en bewegen. Dat draagt bij aan een prettig woon- en verblijfsklimaat in Rotterdam. Ook brengt Rotterdam hiermee de realisatie van diverse Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen (SDG's) dichterbij. Daarnaast is er veel aandacht voor natuureducatie en -beleving en een gezonde en duurzame leefstijl.

Beleidskaders, monitoren en regelgeving

- Visie en actieprogramma voor vitale en toekomstbestendige speeltuinverenigingen
- Uitvoeringsprogramma speeltuinverenigingen
- Beleidskader "NME heeft de toekomst – vernieuwing van natuur- en milieueducatie in Rotterdam" (november 2013)
- Sportnota 2021+ Rotterdam, wereldse sportstad
- Integraal Huisvestingsplan Sport 2020-2030
- Beleidskader zwemmen
- Beleidsnota Urban Sport

Verbonden partijen die bijdragen aan het programma

De volgende Verbonden partijen worden ingezet om het doel van het programma te realiseren:

- Sportbedrijf Rotterdam BV;
- Stichting Natuurstad Rotterdam.

Een uitgebreide toelichting is te vinden in de paragraaf Verbonden partijen.

Verantwoordelijke collegeleden

Pagina 130

Verantwoordelijke collegeleden

Wethouder Achbar

Wethouder Achbar is verantwoordelijk voor de portefeuille Welzijn, Samenleven, Sport en Digitale Inclusie.

'Een lang en gezond leven is niet voor iedereen vanzelfsprekend. Samen met partners in de stad werken we aan sporten en bewegen voor jong en oud en een gezonder en vitaler Rotterdam.'

Stedelijke ontwikkeling

Pagina 131

Stedelijke ontwikkeling

Wie in Rotterdam woont, of de stad regelmatig bezoekt, ziet het gebeuren: Rotterdam verandert snel. Het aantal Rotterdammers stijgt en de stad groeit. Belangrijk is dat iedereen hier fijn kan leven, wonen, werken, leren, bewegen en recreëren. Het programma Stedelijke ontwikkeling wil dit alles in goede banen leiden.

Voortgang 2023

Doel: Integraal ontwikkelen van de stad

Doel: Fijn leven en verblijven in de delta

Doel: Goede groei en verbinding

Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen

Projecten

Financiën

Omschrijving, kaders en verbonden partijen

Verantwoordelijke collegeleden

Voortgang 2023

Pagina 132

Voortgang 2023

Openbaar groen

Collegetarget meer groen: In deze collegeperiode komt er 20 ha groen bij, of de planvorming hiervoor wordt afgerond zodat de uitvoering ervan uiterlijk in 2026 start.

Mijlpaal 2023: 5 hectare

Realisatie 2023: 8,1 hectare waarvan 2,8 hectare als groene daken

De gemeente werkt met een Groenagenda om de collegetarget te realiseren. Op 20 juni 2023 heeft het college het actieplan Rotterdam gaat voor groen 2023-2026 naar de gemeenteraad gestuurd. Dit actieplan bundelt de inzet van de gemeente op vergroening, klimaatadaptatie (Weerwoord) en biodiversiteit.
In het eerste kwartaal 2024 krijgt de gemeenteraad een inhoudelijk jaarverslag over 2023. De mijlpaal 2023 is gerealiseerd en we liggen op schema. De verwachting is dat de 20 hectare haalbaar is.

Mobiliteit

Rotterdam werkt aan de snelle verduurzaming van de stadslogistiek. Samen met bouwbedrijven is op 13 maart 2023 de Samenwerkingsovereenkomst Duurzame Bouwlogistiek Katendrecht Pols Noord ondertekend. Ook is het verkeersbesluit zero-emissiezone voor bestel- en vrachtauto's in voorbereiding. In september heeft het college van B en W voor de zero-emissiezone het ontwerp-verkeersbesluit vastgesteld en daarna gepubliceerd.

De verkeersveiligheidsprojecten van Rotterdam Veilig Vooruit zijn voortgezet. Een mijlpaal hiervan is de ontwikkeling van de Rotterdamse Verkeersaso Aanpak, zoals benoemd in het coalitieakkoord. In juni 2023 is deze aanpak vastgesteld. Alleen in juni en juli zijn al zo'n 300 verkeersaso's beboet. De maatregelen richten zich op meer gemeentelijke handhavingsinzet, het afsluiten van straten en de inzet van communicatie- en gedragstechnieken.

De raad heeft op 30 november 2023 de maatwerk parkeerproducten vastgesteld voor de gebieden met betaald parkeren. Deze maatwerk parkeerproducten zijn bedoeld voor vijf specifieke doelgroepen. Zij krijgen vanaf 1 april 2024 vanuit een maatschappelijk belang een alternatief voor de normale parkeervergunningen aangeboden.

Collegetarget verbeteren verkeersveiligheid: Verbeteren van de verkeersveiligheid in Rotterdam door effectieve maatregelen te treffen op de dertig meest verkeersonveilige locaties in de stad.

Mijlpaal 2023: 10

Realisatie 2023: 2

In de zomer van 2023 is voor de aanpak van verkeersonveilige locaties overgestapt van de black spot-werkwijze naar de werkwijze conform de definitie van de collegetarget. Als start hebben we de eerste 16 locaties geselecteerd en in voorbereiding genomen. Daarvan zijn er in 2023 twee gereedgekomen. Daarmee wordt een achterstand opgelopen ten opzichte van de jaarmijlpaal van tien locaties. Deze achterstand wordt in 2024 en 2025 ingehaald. In 2023 hebben we vanuit de blackspotaanpak en het subjectieve verkeersveiligheidsprogramma elf andere locaties aangepakt. Er zijn dus meer locaties verkeersveiliger gemaakt dan uitsluitend de collegetarget.

Wonen en bouwen

Collegetarget bouw nieuwe woningen: Het college start in de komende 4 jaar met de bouw van 14.000 – 16.000 nieuwe woningen. Van deze woningen behoort 20% tot het sociale segment en 35% tot het middensegment. Flexwoningen worden bovenop de percentages sociale woningbouw gerealiseerd.

Realisatie 2022: 3.006 woningen (waarvan 10% in het sociale segment en 26% in het middensegment)

Mijlpaal 2023: Cumulatief 7.000 – 8.000

Realisatie cumulatief jan 2022 t/m 2023: 6.140 woningen waarvan ongeveer 19% in het sociale segment, 26% in het middensegment, 27% in het hogere segment en 23% in het topsegment, de laatste 5% in de prijscategorie onbekend

Het college loopt hiermee iets achter op haar doel om te komen tot de start bouw van in totaal 14.000 - 16.000 nieuwe woningen. De verwachting op basis van de huidige planvoorraad is dat het college dit de komende 2 jaar

kan inlopen en de totale doelstelling behaalt. Daar wordt extra op gestuurd, onder andere via de Start bouw- en Woningbouwimpuls regelingen van het Rijk (SBI & WBI) en de Rotterdamse Start bouw Regeling (SBR). De segmentering van de planvoorraad, voor sociale- en middensegment woningen, staat daarbij onder druk. Als beheersmaatregel zijn hiervoor nieuwe afspraken met de woningbouwcorporaties gemaakt en worden middelen uit het doorbouwfonds ingezet.

Rotterdams Grondbeleid

In oktober 2023 heeft het college van B en W het Rotterdams Grondbeleid aan de raad ter besluitvorming aangeboden. Met dit nieuwe grondbeleid kan de gemeente haar doelstellingen en ambities realiseren in samenwerking met derden.

Financiële afwijkingen t.o.v. de bijgestelde begroting 2023 Stedelijke ontwikkeling (x 1.000)	- € 26.734
Erfpacht	- € 1.591
Grondexploitaties	- € 22.496
Parkeerexploitatie	- € 3.827
Kansen voor West	€ 2.452
De derde stadsbrug	- € 640
Hoekse lijn	- € 408
A16 Rotterdam	€ 60
Diverse afwijkingen	- € 285

Een negatief bedrag (met een – ervoor) is een financiële tegenvaller: de gemeente geeft meer geld uit of er komen minder opbrengsten binnen. Een positief bedrag is een financiële meevaller: de gemeente geeft minder geld uit of er komen meer opbrengsten binnen.

Voor een uitgebreide toelichting zie het blokje Financiën onder dit programma.

Doel: Integraal ontwikkelen van de stad

Pagina 133

Doel: Integraal ontwikkelen van de stad

Wat willen we bereiken?Wat gaan we daarvoor doen?Wat hebben we in 2023 bereikt en gedaan?Hoe meten we dat?Toelichting indicatoren

Wat willen we bereiken?

- **Werken met de Omgevingswet en uitvoering geven aan de doelen van de Omgevingsvisie**. In de Omgevingsvisie Rotterdam staan opgaven waar de stad voor staat. De koers en hoofdkeuzes geven richting aan hoe de gemeente hiermee omgaat. Uitwerken van deze doelen gebeurt in samenspraak met bewoners, ondernemers en gebruikers van de stad.
- **Een zo gunstig mogelijke balans vinden tussen maatschappelijke opbrengsten en financieel resultaat**. De gemeente krijgt geld door bijvoorbeeld grond te verkopen, erfpacht om te zetten of een bestemmings- of omgevingsplan aan te passen. Dit geld kan de gemeente gebruiken voor nieuwe plannen. Soms neemt de gemeente met lagere opbrengsten genoegen, als dat een maatschappelijk doel dient, zoals het bouwen van meer betaalbare woningen.
- **Voorbereiding en uitvoering geven aan gebiedsontwikkelingen**. Plannen maken voor elk gebied en wijk en waar nodig nieuwe ontwikkelingen voorbereiden. Dit gebeurt samen met bedrijven en andere organisaties. In de wijken komen de opgaven rond wonen, werken en verblijven samen. De uitvoering gebeurt in samenspraak met de stad.

Wat gaan we daarvoor doen?

Omgevingswet

- Werken in de geest van de Omgevingswet met de vastgestelde Rotterdamse Omgevingsvisie. Het maken van een Uitvoeringsstrategie, gekoppeld aan meerjarige investeringen. Daarbij wordt medefinanciering gezocht bij andere partners en overheden.
- Actualiseren of herzien van de Omgevingsvisie in 2023. Waar nodig trekt de gemeente samen op met anderen.

Balans maatschappelijke opbrengsten en financieel resultaat

- Starten van ruimtelijke ontwikkelingen zoals Merwehaven en Parkhaven en daarop sturen door gemeentelijk grondbeleid. Afhankelijk van de situatie is dit verwerving, Wet voorkeursrecht gemeente (Wvg), onteigening, verkoop, sanering, bouwrijp maken en inrichten van gronden. Passief sturen door contractbeheer en de markt uitdagen om nieuwe ontwikkelingen te realiseren en te financieren die passen bij de gemeentelijke prioriteiten.
- Vertalen van gemeentelijke ambities naar grondexploitaties (onder andere Merwehaven en Parkhaven). De sturing geschiedt via de eigen grondexploitaties op Goede Groei. Veel ontwikkelingen vinden plaats op grond die niet in eigendom is van de gemeente, zoals in Brainpark en Stadsdriehoek. Daarom stroomlijnt de gemeente deze initiatieven. Samen vormen de gemeentelijke en particuliere ontwikkelingen de verstedelijkingsopgave.
- De gemeenteraad krijgt hierover verschillende rapportages, zoals de Monitor Grondexploitaties.

Gebiedsontwikkelingen

- Rotterdammers meer betrekken bij de inrichting en leefbaarheid van hun wijk. Ze hebben meer zeggenschap over hun wijk, met buitenruimte en mobiliteit als aandachtspunten.

- Bouwen van 3.500 tot 4.000 woningen per jaar, inclusief circa 400 studentenkamers. Daarbij is de gemeente afhankelijk van bouwondernemingen en andere marktpartijen, en van woningbouwcorporaties.
- Als basis hiervoor: goede monitoring van de woningvoorraad als geheel, naar prijssegment en eigendomssituatie. De prijsontwikkeling binnen de particuliere voorraad huur- en koopwoningen krijgt bijzondere aandacht.
- In samenhang met de woningbouw werken aan voldoende werklocaties (programma Economische Ontwikkeling) en groen- en maatschappelijke voorzieningen (programma Maatschappelijke Ontwikkeling) om ‘goede groei’ mogelijk te maken, bijvoorbeeld door een groennorm op te nemen bij de eisen voor nieuwbouw.
- Een zo integraal mogelijke uitvoering op wijkniveau van de vele verschillende beleidsdoelstellingen van de gemeente.
- Bouw van een nieuwe studentencampus. De gemeente dringt er bij de Erasmus Universiteit Rotterdam en de Rotterdamse hogescholen op aan hun verantwoordelijkheid te nemen voor de huisvesting van studenten uit binnen- en buitenland.

Wat hebben we in 2023 bereikt en gedaan?

Omgevingswet

Op 21 december 2023 heeft de gemeenteraad de partiële herziening van de Omgevingsvisie voor de Oostflank en bijbehorende Gebiedsuitwerking Oostflank vastgelegd. Met dit besluit heeft de gemeenteraad de kaders vastgelegd voor de ontwikkeling van het gebied tussen de Alexanderknoop en Zuidplein. Belangrijke kaders daarbij zijn:

- Investeringen in de groenstructuur, zoals de aanleg van een nieuw rivierpark op de noord- en zuidoever en het versterken van de verbindingen zoals via de Bos-as tussen het Schollebos in Capelle en het Kralingse Bos.
- Realisatie van circa 30.000 woningen, 30.000 arbeidsplaatsen en voorzieningen in gemengde buurten, met veel groen en water.
- Een nieuwe stadsbrug, een hoogwaardige ov-verbinding en permanent station bij Stadionpark als aanjagers voor de gebiedsontwikkeling en het vergroten van kansen voor mensen.
- Behouden en versterken van de sportvoorzieningen in het gebied.

Deze ontwikkelingen en investeringen dragen bij aan het realiseren van één ongedeelde stad en toekomstige bestendige wijken, zoals in de Omgevingsvisie is aangegeven.

Balans maatschappelijke opbrengsten en financieel resultaat

- In oktober 2023 heeft het college van B en W het Rotterdams Grondbeleid aan de raad ter besluitvorming aangeboden. De belangrijkste doelstelling van dit grondbeleid is: De gemeente zet zich in om binnen de gestelde kaders en met inzet van de ter beschikking staande instrumenten en financiële middelen, door middel van grondbeleid gemeentelijke doelstellingen en ambities te realiseren in samenwerking met derden.
- In 2023 zijn de grondexploitaties Merwehaven, Parkhaven, Slinge 303, Transformatie Voetbalvelden Overschie, Schuttersveld en Texelsestraat Noord geopend en is de voorbereiding van de grondexploitatie Schoterboshof van start gegaan.

- In december 2023 heeft de raad de grondprijzenbrief gemeente Rotterdam 2024 vastgesteld. Deze grondprijzenbrief behandelt de belangrijkste principes en richtlijnen die worden toegepast bij het bepalen en vaststellen van de grondwaarde die de gemeente vraagt bij de verkoop in eigendom of uitgifte in erfpacht van grond. De nieuwe grondprijzen hebben effect op de waardering van de grondexploitaties. Dit effect is verwerkt in deze jaarstukken. Het resultaateffect is € 15,7 mln voordelig en is onderdeel van het totale resultaat op de grondexploitaties. Voor vier grondexploitaties geldt dat de minimale grondprijs volgens de grondprijzenbrief niet is verwerkt, aangezien de voor deze grondexploitaties vastgestelde programma's met onderliggende uitgangspunten dan niet meer kunnen worden gerealiseerd. Het gaat hier om de grondexploitaties Merwehaven, Katendrecht, Rijnhaven en Sportcampus. Wel zijn voor deze grondexploitaties de (vaste) sociale grondprijs en de (vaste) grondprijs voor maatschappelijke voorzieningen toegepast.

Gebiedsontwikkelingen

Bij de toelichting indicatoren is beschreven wat de gemeente afgelopen jaar bereikt heeft binnen de woningbouwopgave. De andere onderdelen van integrale gebiedsontwikkelingen, zoals werklocaties en maatschappelijke voorzieningen, staan vermeld in de begrotingsprogramma's Economische Ontwikkeling en Bestaande Stad.

Hoe meten we dat?

Indicatoren	Realisatie 2022	Begroting 2023	Realisatie 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027
Collegetarget bouw nieuwe woningen: Het college start de in de komende vier jaar met de bouw van 14.000 – 16.000 nieuwe woningen. Van deze woningen (uitgezonderd tijdelijke woningen) behoort 20% tot het sociale segment en 35% tot het middensegment	3.006 (10% sociaal - 26% midden)	7.000 – 8.000 (20% sociaal - 35% midden)	6.140 (19% sociaal - 26% midden)	10.500 – 12.000 (20% sociaal - 35% midden)	14.000 – 16.000 (20% sociaal - 35% midden)		
400 studentenkamers	0	800	394	1.200	1.600	1.600	

Toelichting indicatoren

Collegetarget Start bouw nieuwe woningen

In 2022 en 2023 is gestart met de bouw van 6.140 woningen.

Dit aantal is als volgt opgebouwd:

- Sociaal segment: 19,1% (1.158 woningen)

- Middensegment: 25,7% (1.555 woningen)
- Hoger segment: 26,5% (1.607 woningen)
- Topsegment: 23,4% (1.418 woningen)
- Onbekend segment: 5,3% (318 woningen)
- Flexwonen: 84 woningen

Ondanks de tegenwind in de bouw, is de bouwproductie ten opzichte van vorige jaar met 6% gestegen en is een forse inhaalslag gemaakt met de bouw van woningen in het sociale segment. Ook is gestart met 394 studentenwoningen waarvan het grootste gedeelte wordt gerealiseerd in het eerste wooncomplex op Brainpark aan de K.P. Mandelelaan. Tot slot zijn er flinke stappen gezet op het uitwerken van de planvoorraad: In 2023 zijn voor circa 11.000 nog te bouwen woningen vergunningen aangevraagd. Komend jaar legt het college de focus daarom op het realiseren van deze woningen en gebruikt hierbij waar nodig de inzet van SBI-, WBI -en SBR-middelen om de bouw van (betaalbare) woningen maximaal door te zetten.

Studentenkamers

De verwachting is dat de achterstand, die met name in 2022 is opgebouwd, de komende 2 jaar wordt ingelopen.

Doel: Fijn leven en verblijven in de delta

Pagina 134

Doel: Fijn leven en verblijven in de delta

Wat willen we bereiken?Wat gaan we daarvoor doen?Wat hebben we in 2023 bereikt en gedaan?Hoe meten we dat?Toelichting indicatoren

Wat willen we bereiken?

- **Het realiseren van groene en blauwe verbindingen en het verlevendigen van de rivieroevers**. In een steeds drukkere stad is een prettige buitenruimte belangrijk. Daarom richten we ons op betere routes langs de rivieren, verlevendiging van de oevers door er functies aan toe te voegen, verbetering en vergroening van verbindingen tussen wijken en door wijken heen, zodat er aantrekkelijke routes ontstaan voor beweging, ontmoeting en recreatie. Deze collegeperiode ligt de focus met name op de volgende groenblauwe verbindingen: Heemraadssingel – Van Aerssenlaan, Steilrand, Rotterdamse Rotte en Rondje bruggen Nieuwe Maas.

- **Ruim baan voor fietsers en voetgangers**. In de hele stad, in het bijzonder in de binnenstad en bij ov-knooppunten, komt er meer ruimte voor voetgangers, fietsers en het ov. Dit zorgt voor een veliger gevoel en ruimte voor ondernemers in de buitenruimte, zoals voor horeca. Daarnaast zorgt dit voor mogelijkheden de stad te verdichten, terwijl de gezondheid verbetert en de wijken prettig leefbaar blijven. Waar nodig en

mogelijk hanteren we een maximumsnelheid van 30 kilometer per uur als norm. De ruimte die vrijkomt bij de mobiliteitstransitie kunnen we gebruiken voor kwaliteitsverbetering en vergroening. Dit draagt bij aan biodiversiteit en klimaatadaptatie.

- **Het groener en meer klimaatadaptief maken van parken, straten, plein en boulevards.** Om fijn te kunnen leven, maakt de gemeente de stad biodiverser en groener. De maatregelen staan in de Uitvoeringsagenda Biodiversiteit die wordt opgenomen in de Groenagenda. In ‘stenige’ stadswijken verbetert en vergroent de gemeente de openbare ruimte. Verder zorgt de gemeente voor betere pleinen door meer groen en groeiruimte voor bomen, betere wateropvang en nieuwe groene locaties in de wijken. Deze maatregelen zorgen voor koelere buitenruimte in de zomer, een gezondere leefomgeving en minder kans op wateroverlast bij hevige regenbuien.

- **Verbetering van de (milieu)kwaliteit van de leefomgeving.** De overheid heeft de plicht om de milieukwaliteit op orde te brengen of te houden. Rotterdam doet dit door geluidsoverlast, luchtvervuiling en bodemverontreiniging terug te dringen en de kans te beperken op en het effect van milieu-incidenten bij het werken met en vervoeren van gevaarlijke stoffen. Dit is essentieel voor een gezonde fysieke leefomgeving.

Wat gaan we daarvoor doen?

Groene en blauwe verbindingen

- Nieuwe Maas versterken als centraal park met focus op het gebied tussen de stadsbruggen (Rondje Bruggen). We verkennen de mogelijkheden voor meer levendige functies, zoals horeca en recreatief gebruik van plekken langs de rivier.
- Het Rotterdamse deel van Landschapspark De Rotte versterken, van de dam tot de Zevenhuizerplas. We richten ons daarbij vooral op het recreatieve gebruik op en aan de Rotte. Via het recreatieschap Rottemeren draagt de gemeente bij aan de ontwikkeling van het Landschapspark ten noorden van Rotterdam.
- Groene verbindingen versterken, bijvoorbeeld langs singels en dijken. Groenblauwe verbindingen, zoals de Rotterdamse Rotte en Heemraadssingel-Van Aerssenlaan worden verbeterd. Dat is goed voor recreatie, biodiversiteit en biedt bescherming tegen wateroverlast. Hierover staat meer informatie in het begrotingsprogramma Beheer van de stad.
- De drie stadsprojecten Nelson Mandelapark, Rijnhavenpark en getijdenpark Feijenoord verder ontwikkelen. Deze projecten dragen bij aan levendige rivieroevers.

Ruim baan voor fietsers en voetgangers

- Stimulering van actieve mobiliteit voor alle doelgroepen door het aanleggen van fiets- en wandelpaden. Extra aandacht voor scholen en ov-knooppunten.

- Verkeerscirculatieplan voor de hele stad en uitvoeringsstrategie voor een autoluwere binnenstad en het Oude Westen, Nieuwe Westen, Middelland en Oude Noorden.
- Jaarlijks de aanpak van de tien meest verkeersonveilige plekken. Opsporing van asociaal rijgedrag en aanpakken van de daders.
- Voorbereiding op de snelheidsnorm van maximaal 30 km per uur in de stad.

Groenagenda: Groener en klimaatadaptief

- Vergroenen door 20 hectare extra groen aan te leggen. Waar mogelijk koppelen we de werkzaamheden hiervoor aan rioolvervanging en andere opgaven in de ondergrond en de herinrichting van de openbare ruimte (begrotingsprogramma Beheer van de stad).
- Meer en meer divers groen aanleggen om de groenstructuur van Rotterdam te versterken. Uitgangspunten: aanpassing aan klimaatverandering en meer biodiversiteit. Zo dragen we bij aan verkoeling en gaan we overlast bij neerslag en droogte tegen.
- Uitvoeren 50 klimaatadaptieve, groene projecten en 15 groenblauwe pleinen.
- Groenblauwe schoolpleinen realiseren.
- Stadsprojecten voorbereiden en waar mogelijk realiseren: Hofbogen, Hofplein, Westblaak, Schouwburgplein en Alexanderplein.
- Het ontwikkelkader Oostflank verder uitbouwen. Dit ontwikkelkader zet in op het versterken van het groene raamwerk, waarbij kwaliteit en verbindingen in de stad en met het ommeland verbeteren. Concreet op te lossen grote schakels: Rivieroeverpark, Bos-as Prinsenlaan.

Verbetering van de leefomgeving

- Per gebied bekijken wat nodig is om geluidsoverlast te verminderen en te voorkomen. Dat kan bijvoorbeeld door betere isolatie, stil asfalt of een slimme inrichting van het gebied, waarbij bijvoorbeeld kantoren dienen als geluidsschild voor woningen.
- Maatregelen nemen om de luchtkwaliteit te verbeteren, onder andere door de uitstoot van het wegverkeer, de scheepvaart en de industrie terug te dringen. Deze maatregelen hangen sterk samen met verduurzaming van mobiliteit, vergroening, klimaatbeleid en de energietransitie. Zie ook het begrotingsprogramma Energietransitie.
- Risico’s beperken bij het vervoer van gevaarlijke stoffen en bij bedrijven die werken met gevaarlijke stoffen. Er wordt bijvoorbeeld bij vergunningverlening, toezicht en handhaving geprioriteerd op basis van de risico’s van de activiteiten. Daarbij besteden we bijzondere aandacht aan de veiligheid van nieuwe, zich snel ontwikkelende technologieën.
- De bodemkwaliteit in de stad verbeteren waar dat mogelijk is, gericht op het voorkomen van mogelijk contact met verontreinigde grond. Ook gaan we verspreiding van verontreinigingen in het havengebied tegen met een gebiedsgerichte aanpak, in samenwerking met onder meer de provincie en het Havenbedrijf Rotterdam.

Wat hebben we in 2023 bereikt en gedaan?

Groene en blauwe verbindingen

Voor de Rotte is de aanpak voor deze collegeperiode opgesteld. Hierbinnen worden meerdere projecten uitgewerkt en zoveel mogelijk al gerealiseerd. Voor Rondje Bruggen Nieuwe Maas zijn ambities opgesteld. De komende periode worden deelprojecten hierbinnen uitgewerkt. Voor de Heemraadssingel/Van Aerssenlaan is de aanpak gekoppeld aan het onderhoud van het groen en de paden van de singel, met kansen voor biodiversiteit en recreatie. Voor de Steilrand worden deelprojecten uitgewerkt, zoals een ontdekroute, natuurspeelplaats en vier bootcamp-plekken.

Het voorlopig ontwerp voor het inrichtingsplan voor de Linker Rottekade tussen de Goudse Singel en de Noorderbrug is bijna afgerond en wordt in april met bewoners besproken. De beoogde start uitvoering is voorjaar 2025. Met dit plan worden de oevers groen ingericht en de langzaamverkeersverbinding verbeterd.

Ruim baan voor fietsers en voetgangers

- De fietsinfrastructuur is op negen locaties verbeterd, bijvoorbeeld door fietsstroken te verbreden of fietsoversteken te optimaliseren. Hiermee zijn meerdere scholenlocaties en ov-knooppunten beter bereikbaar geworden.
- In juni 2023 is ‘De Aanpak Verkeerscirculatieplan Rotterdam 2023-2030' vastgesteld door het college van B en W en op 13 september besproken met de raadcommissie Mobiliteit, Haven, Economie en Klimaat. In het vervolg hierop hebben we een maatregelenpakket opgesteld en hier hebben we in de stad gesprekken over gevoerd, onder andere met wijkraden en ondernemersgroepen.
- Twaalf verkeersonveilige locaties zijn aangepakt. Verder hebben we in samenwerking met politie en openbaar ministerie op meerdere manieren asociaal rijgedrag bestreden onder meer door meerdere grote verkeersaso-acties, het uitdelen van bekeuringen aan verkeersaso's en het plaatsen van flitspalen.
- De voorbereidingen voor het verlagen van de snelheid van 50 km per uur naar 30 km per uur zijn voortgezet. We hebben in dit kader gesprekken gevoerd met hulpdiensten, ov-partijen en wijkraden, om te bepalen waar de snelheid wel en niet naar 30 km per uur kan. In tussentijd voeren we in het belang van de verkeersveiligheid al 30 kilometer per uur in op wegen waar dit al wenselijk en mogelijk is. Zo hebben we de Jonker Fransstraat, Rodenrijselaan en een deel van de Laan van Nieuw Blankenburg voorzien van een 30 km per uur snelheidsregime.

Groenagenda: Groener en klimaatadaptief

In 2023 is het actieplan Rotterdam gaat voor groen: de groenagenda 2023 gepresenteerd aan de raad. Naast het toevoegen van 20 hectare gaat het om het realiseren van de volgende doelstellingen:

- 40 hectare bijenlandschap, waarvan tot en met 2023 13,1 hectare is gerealiseerd.
- Aanpak 15 pleinen, hiervan zijn er 2 gereed, 2 in uitvoering en 11 in voorbereiding

- Realiseren van 50 klimaatadaptieve projecten, hiervan zijn inmiddels 2 projecten in uitvoering en 24 in voorbereiding

Verbetering van de leefomgeving

De inzet op het gebied van luchtkwaliteit, geluid, bodem en omgevingsveiligheid is onverminderd van belang, voor een gezonde leefomgeving. Rotterdam voldoet aan de huidige Europese wettelijke norm voor stikstofdioxide (NO2) en fijn-stof. Vermindering van de luchtverontreiniging blijft nog steeds noodzakelijk, omdat de normen zullen worden aangescherpt vanuit Europa.

De gemeente zet de maatregelen uit de Koersnota Schone Lucht door. De koersnota Geluid en de geluidsbelastingkaarten zijn vastgesteld.

Hoe meten we dat?

Indicatoren	Realisatie 2022	Begroting 2023	Realisatie 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027
Collegetarget: In deze collegeperiode wordt 20 ha groen erbij gerealiseerd of wordt de planvorming afgerond en start de uitvoering ervan uiterlijk in 2026	**0**	**5**	**8,1 ha, waarvan 2,8 ha groene daken**	**10**	**15**	**20**	**?**
Collegetarget: We verbeteren de verkeersveiligheid in Rotterdam door effectieve maatregelen te treffen op de dertig meest verkeersonveilige locaties in de stad.	10	10	**2**	10	10	Eindwaarde: 30	

Toelichting indicatoren

Collegetarget meer groen

Tot eind 2023 staat de teller op 8,1 hectare extra groen. Hiervan is 2,8 hectare gelegen op groene daken. Na 1,5 jaar ligt de voortgang van het collegetarget op schema.

Collegetarget verbeteren verkeersveiligheid

In de zomer van 2023 is voor de aanpak van verkeersonveilige locaties overgestapt van de black spot-werkwijze naar de werkwijze volgens de definitie van de collegetarget. Als start hebben we de eerste 16 locaties geselecteerd en in voorbereiding genomen. Daarvan zijn er in 2023 2 gereedgekomen. Daarmee wordt een achterstand opgelopen ten opzichte van de jaarmijlpaal van 10 locaties. Deze achterstand zal in 2024 en 2025 worden ingehaald.

NB: de realisatie 2022 maakt nog geen onderdeel uit van de collegetarget, maar is voor de volledigheid opgenomen.

Doel: Goede groei en verbinding

Doel: Goede groei en verbinding

Wat willen we bereiken?Wat gaan we daarvoor doen?Wat hebben we in 2023 bereikt en gedaan?Hoe meten we dat?Toelichting indicatoren

Wat willen we bereiken?

- **De stad groeit binnenstedelijk en versterkt daarbij bestaande plekken**. Binnenstedelijke groei ontziet de buitengebieden en geeft meer draagvlak voor bestaande voorzieningen in de stad. Dit leidt ook tot verbinding tussen bestaande wijken en de kleine kernen: ‘één stad gevoel’. Gevolg van binnenstedelijk bouwen is toenemende druk op recreatieve voorzieningen in de stad en de buitengebieden. Daarom vinden er investeringen plaats in bestaande en nieuwe groengebieden in en om de stad. Rotterdam bouwt bij voorkeur bij ov-haltes. Behoud en versterking van de karakteristieken van een plek of gebied vormen uitgangspunt voor nieuwe ontwikkelingen.

- **Er is hoogwaardig ov op stedelijke en regionale schaal beschikbaar**. Opwaardering bestaande netwerk en aanleg van nieuwe verbindingen lost knelpunten op en geeft ruimte voor ontwikkelingen. Een verandering van vervoerswijze naar ov en het creëren van snellere, directere verbindingen verbetert de stedelijke leefkwaliteit en vergroot de kansen op werk, onderwijs en sociale interactie. Met een nieuwe oeververbinding tussen Kralingen en Feijenoord en IJsselmonde, inclusief hoogwaardig openbaar vervoer en een nieuw treinstation bij Stadionpark verbetert de beschikbaarheid van ov. Toegankelijkheid van het ov bevorderen door het ov gratis te maken voor specifieke doelgroepen.

- **Gebieden zijn goed bereikbaar en de doorstroming blijft op peil, met gebruikmaking van nieuwe mobiliteitstechnologie**. Evenwichtige programmering, verdeeld over de verschillende stedelijke centra, om goede groei van de stad mogelijk te maken. Verzachten van verwachte verkeershinder door werkzaamheden door het optimaal benutten van beschikbare infrastructuur, mede door koppeling van netwerken en spreiding over verkeerssoorten - waaronder fiets, voetganger, auto en ov - met slimme services en informatie. Daarbij is bereikbaarheid een regionale opgave. Daarom is er intensieve samenwerking met andere overheden in de regio en het bedrijfsleven.

- **Ruimte verdelen we verstandig, met oog voor minder winstgevende functies en door mobiliteit (inclusief parkeren) anders te organiseren**. De urgentie om de ruimte goed te verdelen is hoog. Dat komt doordat Rotterdam aan verschillende transities tegelijk werkt, zoals de mobiliteitstransitie, de energietransitie en de klimaatopgaven. Deze komen allemaal samen in gebiedsontwikkelingen als Merwe-

Vierhavens. De gemeente wil voorkomen dat sommige functies uit de stad verdwijnen. Denk aan werklocaties of maatschappelijke voorzieningen. Daarom zorgt zij voor efficiënt (dubbel-)gebruik van de schaarse ruimte. Met zogenoemde ‘mengmilieus’ blijven de bestaande schaarse functies in de stad en worden parkeervoorzieningen dubbel gebruikt. Daarnaast zorgt de gemeente voor een gastvrij betaald parkeersysteem binnen de ring Rotterdam. Dat draagt bij aan een optimale verdeling van ruimte voor mobiliteit over alle Rotterdammers en bezoekers.

- **Betaalbare woningen voor verschillende doelgroepen**. Nieuwe bouwprojecten in de wijken dragen bij aan wijken voor iedereen. Nieuwbouwwoningen in het sociale segment en het middensegment worden vooral voor studenten, jongeren, ouderen en sociale stijgers gebouwd.

Wat gaan we daarvoor doen?

Binnenstedelijke groei

- Plannen ontwikkelen om een aantrekkelijke omgeving te zijn voor woningen, werklocaties, voorzieningen en groen. De gemeente plant de grootste groei in de Binnenstad op twee oevers, in de Oostflank, op Zuid en in M4H.
- Een toekomstige planvoorraad met woningen voor de langere termijn ontwikkelen. Daarvan maken ook de maatschappelijke, culturele, landschappelijke en economische functies deel uit.
- Het StartR Flexwonen-concept verder uitwerken. De eerste twee locaties zijn in Feijenoord (Persoonsdam - KV100) en Hoogvliet (Sayhaey). Vooral jonge Rotterdammers en mensen met spoed vinden namelijk lastig een woning. Binnen dit concept zijn lopende projecten met flexwoningen versneld en aanzienlijke aantallen flexwoningen op nieuwe locaties geplaatst. Ook verkent de gemeente innovatieve mogelijkheden om de woningvoorraad beter te benutten, zoals woningdelen en collectieve woonvormen.
- De kwaliteit en beleving van fiets- en looproutes tussen wijken verbeteren door bijvoorbeeld fietspaden of fietsstroken aan te leggen. Daarmee wordt de reistijd korter. Zo profiteren ook bestaande plekken van de groei van de stad. Dit sluit aan op de ambities voor de openbare ruimte voor verblijf en vergroening.
- Een 3D-ordeningsprincipe om goede keuzes te maken voor de ondergrond. De groei van de stad zorgt namelijk voor een enorme belasting op de ondergrond.
- Kaderstellende plannen als Oostflank ontwikkelen. Deze plannen zetten in op een gebalanceerde woningvoorraad.

Hoogwaardig openbaar vervoer

- Gratis openbaar vervoer voor ouderen en voor kinderen tot 12 jaar. Kleinere barrièrewerking van de rivier door deze te benutten voor personenvervoer over water. Onderzoek naar kansen van verbetering van ov naar Rozenburg en andere kleine kernen.
- Werken aan een nieuwe stadsbrug tussen Kralingen en Feijenoord/IJsselmonde inclusief hoogwaardig openbaar vervoer (tramkwaliteit) tussen Kralingse Zoom en Zuidplein en een nieuw treinstation bij Stadionpark. Het voorkeursalternatief wordt vastgelegd in een partiële herziening van de Rotterdamse Omgevingsvisie.

- Uitbreiding van capaciteit en frequentie van het bestaande Rotterdamse metronetwerk. Samen met RET en de Metropoolregio Rotterdam Den Haag (MRDH) werken aan hogere kwaliteit van tramlijnen. Opwaardering van de spoorlijn Leiden-Dordrecht, inclusief nieuwe treinstations bij Van Nelle en Stadionpark, met het Rijk en de regio. Daarbij oog houden voor het inlopen van het corona-effect en de ontwikkeling van het personeelstekort bij de RET.
- Inspanning om een snelle, hoogwaardige en vrijliggende busverbinding tussen Zuidplein en Rotterdam Centraal door de Maastunnel te realiseren.
- Hoogwaardig openbaar vervoer (hov) draagt bij aan de bereikbaarheid van bestaande woon-, werk-, onderwijs- en voorzieningenlocaties en een flink aantal nieuwe gebiedsontwikkelingen, zoals Feyenoord City, EMC Campus, Cultuur & Campus, Kralingse Zoom en de Van Nelleknoop.

Goede bereikbaarheid en doorstroming

- Verkeerslichtinstallaties en verkeersmonitoring up-to-date houden. Gebruikmaken van smart mobility-technologie. Innovatie, bijvoorbeeld door verkeerslichten intelligent te maken en te laten communiceren.
- Uitstekende benutting van beschikbare netwerken om de dagelijkse bereikbaarheid en doorstroming optimaal te houden. Bij incidenten sturing van het verkeer over alternatieve routes en informatie aan de reiziger via diverse kanalen. Afspraken binnen de provincie over beperking van verkeershinder. Bij werkzaamheden bevordering van de overstap op de fiets, het ov of deelmobiliteit.
- Bevordering van het digitaliseren en automatiseren van de mobiliteit (smart mobility), zoals onderling communicerende voertuigen en op termijn zelfrijdende voertuigen. Samenwerking met bedrijven en netwerken draagt bij aan een internationaal imago van Rotterdam als innovatieve stad.
- Verkeersmodellering, data-inwinning en databeheer als basis voor regeling van het verkeer en vorming van beleid.

Ruimte verstandig verdelen

- Gebruikmaking van referentiewaarden maatschappelijke voorzieningen bij nieuwe ontwikkelingen. Dit zorgt voor een goede mix van functies en voorkomt dat functies uit de stad verdwijnen die minder winstgevend, maar wel hard nodig zijn.
- Verdeling van de ruimte voor mobiliteit met oog voor natuurvriendelijk bouwen op redelijke afstand van routes voor hoogwaardig openbaar vervoer en verstandige ordening van de ruimte in de ondergrond.
- Parkeerregelgeving en facilitering van parkeerproducten die doel- en klantgericht zijn. Invoering van betaald parkeren binnen de Ring Rotterdam. Groter betaal- en gebruiksgemak van betaald parkeren door innovatie, zoals digitalisering. Bevordering van parkeren in garages en P+R’s in plaats van op straat. Verwijzen van deelmobiliteit naar aangewezen plekken. Onderzoek naar plekken voor mobiliteitshubs, eventueel in combinatie met inpandig parkeren.
- Doorgaan met het faciliteren van fietsparkeren bij ov-haltes en publiekstrekkende bestemmingen. Deze voorzieningen komen op logische plekken en passen in de openbare ruimte.
- Ontwikkeling van Merwe-Vierhavens met meer ruimte voor groen door gebruik te maken van andere mobiliteitsvormen en het parkeren in collectieve bovengrondse mobiliteitshubs. Daarmee is de bereikbaarheid geborgd en worden de omliggende wijken minder belast.

- Met wijkbewoners nagaan welke behoeften en belemmeringen er zijn om zich te verplaatsen naar werk, onderwijs, zorg of sociale activiteiten. Op basis daarvan terugdringing vervoersarmoede en ervoor zorgen dat iedereen zich prettig en veilig kan verplaatsen.
- Zorgen voor balans tussen de verschillende vervoersstromen (ov, auto, fiets, voetganger) in de ontwikkelingsstrategie Oostflank.

Betaalbare woningen

- Beleidsmatig inzetten op meer betaalbare woningen, zowel in de bestaande bouw als nieuwbouw. Hiervoor de woningvoorraad monitoren als geheel, naar prijssegment en eigendomssituatie. De prijsontwikkeling binnen de particuliere voorraad huur- en koopwoningen krijgt bijzondere aandacht, bijvoorbeeld door het laten uitvoeren van aanvullende onderzoeken over verhuringen.
- Inzetten op specifieke groepen in de nieuwbouw. Nieuwbouwwoningen in het sociale segment en het middensegment worden namelijk vooral gebouwd voor studenten, jongeren, ouderen en sociale stijgers. Deze inzet op specifieke groepen moet zorgen voor doorstroming, zodat ook andere woningzoekenden meer kans maken.
- Voor studenten 400 woningen per jaar, waaronder een nieuwe studentencampus bouwen.
- Voor ouderen 10 woon-zorgconcepten in nieuwbouw starten in de periode 2022-2026.
- Samen met belanghebbenden en stakeholders mogelijkheden bieden zodat er meer geschikte woningen voor ouderen komen. En in het licht van de toekomstige WoonZorgvisie beoordelen wat er qua opgave en financiën op de gemeente en stakeholders afkomt.
- De Woonvisie eind 2023 herzien met als basis het Woonakkoord. Raadsvoorstel over Uitgangspunten Woonakkoord Rotterdam. Hiervoor komt een zorgvuldig proces van participatie.
- De huisvesting van statushouders in 2023 vooral laten verzorgen door woningcorporaties. Daarnaast statushouders huisvesten via leegstandsbeheer, via particuliere verhuur en in tijdelijke woningbouw.

Wat hebben we in 2023 bereikt en gedaan?

De stad groeit binnenstedelijk en versterkt daarbij bestaande plekken

- Gewerkt aan het garanderen van een planvoorraad van nieuwe woningbouwprojecten voor de middellange termijn, met onder andere de voortgang in de Verkenning Van Nelle Knoop en de voorbereidingen in de Oostflank.
- Start van de Nationale Omgevingsvisie Extra (NOVEX) Haven in samenwerking met het Havenbedrijf.

Hoogwaardig openbaar vervoer

- Gratis openbaar vervoer aangeboden aan AOW-ers en kinderen tot 12 jaar. Met bijna 717.000 passagiers is 2023 een recordjaar voor de watertaxi qua passagiersaantallen voor het personenvervoer over water in Rotterdam. De grootste stijging vond plaats in de aanbestede veerdiensten met 14%. Deze 136.000 passagiers zijn allemaal emissievrij vervoerd over de Nieuwe Maas. Watertaxi heeft op eigen initiatief sinds april een extra veerdienst opgestart tussen Centrum en Kop van Zuid en heeft hiermee al 75.000 passagiers vervoerd. De bezettingsgraad op dit traject is door de veerverbinding enorm toegenomen ten opzichte van het reguliere vervoer op afroep. Met de MRDH en busvervoerder EBS is overlegd over verbetering van het busvervoer van Rozenburg.

- Op 21 december heeft de gemeenteraad de eerste herziening van de Rotterdamse Omgevingsvisie vastgesteld. Daarmee is besloten over de ruimtelijke kaders en uitgangspunten voor de ontwikkeling van de Oostflank (het gebied tussen Alexander en Zuidplein) van de stad. Eén van de vastgestelde uitgangspunten is het voorkeursalternatief voor de stadsbrug, hoogwaardige openbaar vervoerverbinding tussen Kralingse Zoom en Zuidplein en station Stadionpark. De komende jaren wordt dit voorkeursalternatief verder uitgewerkt in de planning- en studiefase.
- Samen met de RET en MRDH is gewerkt aan de voorbereiding van de capaciteitsuitbreiding van de metro. De MRDH heeft het Plan Toekomstvast Tramnet vastgesteld. Hierin is het door het college van B en W opgestelde en met de raad besproken gemeentelijke advies verwerkt. De MIRT-verkenning Oude Lijn is inhoudelijk van start gegaan. Deze verkenning ziet op een frequentieverhoging op de Oude Lijn en het openen van de stations Van Nelle en al genoemde Stadionpark. De gemeente en MRDH hebben financiële afspraken gemaakt om de RET weer een stabiele basis te bieden na de coronacrisis. Met de RET is meegedacht over het oplossen van de aanhoudende personeelstekorten bij de vervoerder.
- De hoogwaardige busverbinding tussen Rotterdam Centraal via de Maastunnel is technisch en organisatorisch voorbereid, zodat deze in 2024 in gebruik kan worden genomen.
- De aanleg van de stadsbrug met hoogwaardig openbaar vervoer, de voorgenomen capaciteitsuitbreiding metro, het Plan Toekomstvast Tramnet, de opwaardering van de Oude Lijn en de HOV Maastunnel dragen met elkaar bij aan het verbeteren van de bereikbaarheid van de belangrijkste gebiedsontwikkelingen in de stad.
- Werken aan een nieuwe oeververbinding tussen Kralingen en Feijenoord/IJsselmonde inclusief hoogwaardig openbaar vervoer (tram of metro) tussen Kralingse Zoom en Zuidplein. In deze bestuursperiode zet het college de beslissende stap naar een voorkeursvariant.
- Hoogwaardig openbaar vervoer (hov) draagt bij aan de bereikbaarheid van bestaande woon-, werk-, onderwijs- en voorzieningenlocaties en een flink aantal nieuwe gebiedsontwikkelingen, zoals Feyenoord City, Hart van Zuid en Cultuur&Campus.
- Start NOVEX zuidelijke Randstad met directe link met MIRT – Verkenning Oude Lijn.

Goede bereikbaarheid en doorstroming

- In 2023 zijn in het kader van het vervangingsprogramma op 17 kruispunten de verkeerslichten vervangen. Daarnaast zijn op drie kruispunten waar voorheen geen verkeerslichten stonden, verkeerslichten geplaatst. Al de nieuw geplaatste verkeerslichten zijn voorbereid op de nieuwste intelligente verkeersregelinstallaties (iVRI). Vanwege een discussie die op dit moment op landelijk niveau loopt over aansluitingseisen en beheerkosten van de iVRI’s, worden op dit moment de verkeerslichten alleen voorbereid op slimme technologie, en nog niet daadwerkelijk in de praktijk ingezet. Verder zijn op meer dan 25 kruispunten de verkeersregelingen (software) vernieuwd of verbeterd, met als doel de doorstroming van onder andere fietsers en openbaar vervoer te verbeteren.
- Op het gebied van benutting van de beschikbare netwerken heeft 2023 in het teken gestaan van de grote afsluiting van de Roseknoop. Ondanks de enorme impact is de stad tijdens de afsluiting van dit kruispunt van april tot oktober goed bereikbaar gehouden. Pijlers onder dit succes zijn: de uitgebreide communicatiecampagne, het aanbieden van alternatieve vervoerswijzen (zoals watertaxi, deelvervoer en gratis buurtbus) en het zo goed mogelijk faciliteren van alternatieve routes. Deze insteek vormt inmiddels de blauwdruk bij grote vervolgprojecten met een dergelijke impact op het stedelijk netwerk. Naast de lokale maatregelen werken wordt nauw samengewerkt met de Zuid-Holland Bereikbaar om de regio als geheel

goed bereikbaar te houden tijdens alle verstoringen. Een gezamenlijke meerjarenplanning, draagvlak om meer te doen dan alleen maar omleiden en het stimuleren van fiets en openbaar vervoer zijn inmiddels gemeengoed in deze samenwerking. Als voorbeeld kan de ingreep aan de Spijkenisserbrug / Hartelcorridor worden genoemd waar gezamenlijk met Rijkswaterstaat, Nissewaard en de Provincie Zuid-Holland wordt opgetrokken om de regio bereikbaar te houden.

- Op het gebied van smart mobility is in 2023 samengewerkt met BMW en zijn pilots uitgevoerd op het gebied van navigatie, laadpaalgebruik en slimme functies voor auto's. Daarnaast is samen met BMW een internationaal evenement over mobiliteitsinnovaties georganiseerd waaraan veel verschillende partijen hebben deelgenomen. Ook is in 2023 samengewerkt met onder andere RET, MRDH en Rotterdam The Hague Airport (RTHA) aan een aanbesteding en implementatieplan voor een pilot met zelfrijdende bussen tussen RTHA en metrostation Meijersplein.

Ruimte verstandig verdelen

- Per 1 maart is in het zuidwestelijk deel van De Esch betaald parkeren ingevoerd. De invoering van betaald parkeren is in mei 2023 tijdelijk gestopt. Aanleiding hiervoor waren signalen over de behoefte aan maatwerkoplossingen. In het vervolg hierop heeft de raad op 30 november de maatwerk parkeerproducten vastgesteld. Deze zijn bedoeld voor vijf specifieke doelgroepen in de stad, die vanaf 1 april 2024 vanuit een maatschappelijk belang een alternatief voor de normale parkeervergunningen wordt aangeboden. Daarnaast zijn in negen parkeersectoren de betaald parkeertijden verlengd van maandag t/m zondag tot 23.00 uur. Het betaal- en gebruiksgemak van parkeergarages is bevorderd door de verdere invoering van inrijden op kenteken en de mogelijkheid van betalen met een app. Andere maatregelen in dit verband waren toepassing van lagere tarieven dan op straat, het digitaal beschikbaar stellen van beschikbare capaciteit op de website en uniforme en duidelijke bebording naar garages door lichtborden.
- De nieuwe fietsenstalling bij het metrostation Kralingse Zoom is in gebruik genomen. Bij de metrostations Slinge en Capelsebrug is met het oog op een betere optimalisatie van het fietsparkeren de inrichting van het voorplein onder handen genomen. Hierbij is ook ruimte gerealiseerd voor deelmobiliteit. Bij het Centraal Station is de deel-hub op het Weena in gebruik genomen. Bij het metrostation Hoek van Holland Haven zijn in samenwerking met de RET 12 fietskluizen in gebruik genomen. Bij het metrostation Hoek van Holland Strand is tijdens het afgelopen zomerseizoen een tijdelijke stalling gerealiseerd. Op de Binnenrotte staat er tijdens de marktdagen een pop-up fietsenstalling aan de noordkant van de markt (rondom de zebra bij de Meent) om de extra fietsparkeerdruk op te vangen. Op de Coolsingel zijn er ter hoogte van de Decathlon en Bijenkorf tijdelijke pop-up fietsenstallingen geplaatst met dranghekken om de fietsparkeerdruk op te vangen.
- Samen met bewoners en ondernemers van de wijken Oud Mathenesse en het Witte Dorp is inzicht verkregen in de aanwezige belemmeringen, behoeften en snelle acties om hun mobiliteit te verbeteren. Door deze wijkaanpak het afgelopen jaar zijn verschillende quick wins uitgevoerd, zoals de realisatie van buurthubs, langere groentijden voor voetgangers en schoolklassen de oversteekplaats Franselaan-Tjalklaan, het starten van fietsstimuleringsprogramma’s op scholen in de wijk en het verbeteren van de opgangen naar de tramhaltes aan de Schiedamseweg. De Fietsbank is opgebouwd als een netwerkorganisatie van een groot aantal partijen, waaronder Fietspunt, Vraagwijzer, ANWB en basisscholen. Onder meer via Fietsbankpunt Charlois zijn in 2023 603 fietsen verstrekt. Ook voor doelgroepgerichte fietslessen is een netwerkorganisatie opgebouwd, waarmee het aanbod van fietslessen voor meerdere doelgroepen onderdeel van het (welzijns)aanbod in de wijken kan worden.

- Op 21 december heeft de gemeenteraad de eerste herziening van de Rotterdamse Omgevingsvisie vastgesteld. Hierin is het onderdeel Oostflank en de nieuwe stadsbrug nader uitgewerkt. Daarbij is de ontwikkelvisie Oostflank gebruikt als onderbouwing. Bij de nieuwe gebiedsontwikkelingen in de ontwikkelvisie is gekozen voor een balans in het faciliteren van alle modaliteiten, maar hierbij worden wel de fiets en het ov vooropgesteld, inclusief het met marktpartijen realiseren van mobiliteitshubs om het gebruik deelmobiliteit te stimuleren.

Betaalbare woningen voor verschillende doelgroepen

- De concept woonvisie is in oktober 2023 door het college vastgesteld, het woonakkoord is het basisuitgangspunt geweest. Begin 2024 wordt de woonvisie besproken in de Raad.
- Afspraken maken met medeoverheden (Regioakkoord en Realisatieagenda) en corporaties (Prestatieafspraken) over voldoende betaalbare woningen.
- Er is ingezet op specifieke doelgroepen in nieuwbouw en begonnen met de bouw van:
    - 394 studentenwoningen;
    - 2 woonzorgcomplexen;
    - 2 locaties met 84 flexwoningen.
- De taakstelling van statushouders is behaald door samenwerking met de corporaties en de inzet innovatieve woonvormen (woonschepen, flexwoningen en/of bestaande gebouwen).
- Contact leggen met particuliere verhuurders en meer inzicht verkregen in de werking van de particuliere verhuurmarkt. In 2023 is de intentieovereenkomst Samen Goed Verhuren Rotterdam getekend.

Hoe meten we dat?

Indicatoren	Realisatie 2021	Realisatie 2022	Begroting 2023	Realisatie 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027
Relatieve aandeel actieve en duurzame verplaatsingen	60,1%	63,8%	nvt	67,8%				
Betalingsgraad bij betaald parkeren		90%	90%	90%	91%	91%	92%	
Bezettingsgraad gemeentelijke garages en P+R-voorzieningen		30%	32%	32%	34%	36%	38%	

Toelichting indicatoren

Relatieve aandeel actieve en duurzame verplaatsingen

Met 67,8% is de positieve trend in het relatieve aandeel actieve en duurzame verplaatsingen weer geheel opgepakt, voor het eerst sinds de jaren waarin het reisgedrag gekenmerkt werd door Covid-19. Deze groei wordt veroorzaakt door een stevig herstel van het aantal ov reizigers en voetgangers. Daarnaast is het aantal auto verplaatsingen licht gedaald en zet de verschoning van het wagenpark zich verder door. Het fietsgebruik is dit jaar wel iets gedaald, wat er waarschijnlijk mee te maken heeft dat 2023 een relatief regenachtig jaar geweest is.

Betalingsgraad bij betaald parkeren

De realisatie in 2023 ligt met 90% op koers.

Bezettingsgraad gemeentelijke garages en P+R-voorzieningen

De realisatie in 2023 ligt met 32% op koers. De bezettingsgraad is gestegen ten opzichte van 2022, met name doordat er in 2023 geen beperkingen meer zijn geweest door corona. Er komen hierdoor weer meer bezoekers naar Rotterdam en de mate van thuiswerken neemt af.

Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen

Pagina 136

Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen (SDG's)

Hier wordt aangegeven aan welke duurzame ontwikkelingsdoelstellingen dit programma bijdraagt.

Het programma Stedelijke Ontwikkeling draagt bij aan Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen: 9. Industrie, innovatie, 11. Duurzame steden en gemeenschappen en 15. Leven op het land.

Voor een uitgebreide toelichting zie de paragraaf Sustainable development goals.

Projecten

Pagina 137

Projecten

Gebiedsontwikkelingen deels in of richting uitvoeringDiverse Gebiedsuitwerkingen in de OmgevingsvisieGrote opgaven randvoorwaardelijk voor grote gebiedsontwikkelingen

Gebiedsontwikkelingen deels in of richting uitvoering

Merwe-Vierhavens M4H

M4H is een gebiedsontwikkeling die komende jaren zorgt voor een bruisend stadsdeel met woningen, bedrijvigheid, horeca, evenementen, onderwijs en cultuur.

In 2023 is het Ontwerpbestemmingsplan en de Milieueffectrapportage (MER) M4H ter inzage gelegd. Op 22 juni 2023 heeft de gemeenteraad het masterplan Merwehaven en de grondexploitatie vastgesteld. Daarnaast is er definitief circa €13 mln. ter beschikking gesteld vanuit NOVEX Gebiedsbudget voor de gebiedsontwikkeling M4H. Tot slot is in december 2023 het warmteplan M4H vastgesteld door de gemeenteraad.

Feyenoord City

Feyenoord City is een grote gebiedsontwikkeling met duizenden woningen en een scala aan voorzieningen. Na de vernietiging van het bestemmingsplan en het besluit van het college om de gebiedsontwikkeling voort te zetten zonder een nieuw stadion eind 2022, is in 2023 gewerkt aan de herziening van de Gebiedsvisie Stadionpark uit 2018 en de herziening van het Masterplan Feyenoord City uit 2019. Er is een ambitiedocument opgesteld voor de Waterkant (waar voorheen het nieuwe stadion gepland stond) na een uitgebreide participatietraject halverwege het jaar en de herziening van de gemeentelijke grondexploitatie uit 2021. Deze documenten zullen in het voorjaar van 2024 ter besluitvorming aan de raad worden aangeboden. In oktober heeft het college de eindrapportage en het reflectierapport naar de raad gestuurd waarmee de raad Feyenoord City 1.0 formeel kan afsluiten.

Zie voor de 9e en meest recente voortgangsrapportage: Voortgangsrapportage Feyenoord City.

Brainpark

De daadwerkelijke transformatie van Brainpark 1 is in 2023 gestart. Greystar is in juli begonnen met de bouw van haar project aan de K.P. Van der Mandelelaan 130. De 614 (studenten) woningen zullen in 2026 opgeleverd worden.

Verder is het bestemmingsplan van Fase 1 en 2a van ontwikkelaar Bakkers Hommen unaniem vastgesteld door de gemeenteraad. Het gaat hier om 743 huurwoningen in het midden- en hogere segment. Het bestemmingsplan van fase 2b is in het 4e kwartaal ter inzage gelegd, evenals dat van het project Rush van Van der Vorm Vastgoed. Beide projecten kennen circa 400 huurwoningen voor de doelgroepen studenten en starters (Van der Vorm) en ouderen (Bakkers Hommen).

Rijnhaven

De Rijnhaven is een samenhangende gebiedsontwikkeling die bestaat uit een verstedelijkingsprogramma en de aanleg van het Rijnhavenpark. Het dempen van de haven is in volle gang en het nieuwe land wordt steeds beter zichtbaar. Eind 2023 is een tweetal kwaliteitskaders opgeleverd: het Warmteplan is vastgesteld door de gemeenteraad en het college heeft het Voorlopig Ontwerp voor het landdeel van het Rijnhavenpark vrijgegeven. De komende tijd wordt de aanbesteding voor het eerste bouwblok voorbereid.

Het Rijnhavenpark (onderdeel van de gebiedsontwikkeling Rijnhaven) is opgenomen in de Monitor Grote Projecten. Zie voor de meest recente rapportage de volgende link: Monitor Grote Projecten

Hart van Zuid

De omgeving rondom Zuidplein en Ahoy' ontwikkelt zich stap voor stap tot een aantrekkelijk centrum. Afgelopen jaar is de herinrichting van de Gooilandsingel afgerond en feestelijk geopend, gecombineerd met een zomerfeest voor bezoekers en bewoners van het gebied. Tijdens het winterfeest in december is het gebied opnieuw in het zonnetje gezet en zijn bewoners en bezoekers geïnformeerd over de ontwikkelingen voor de komende jaren.

Het hotel naast Ahoy' is in gebruik genomen en er is gestart met de bouw van de naastgelegen parkeergarage. In december 2023 in Winkelcentrum Zuidplein een vestiging geopend van het nieuwe Werkcentrum Rijnmond, een samenwerkingsverband van 20 partners uit de regio. Het werkcentrum is het 1-ingangsloket voor werkzoekenden en werkgevers met vacatures. Het werkcentrum Rijnmond levert een belangrijke bijdrage aan de sociale doelstellingen van Hart van Zuid.

Dit project valt onder de Monitor Grote Projecten. Zie voor de meest recente rapportage de volgende link: Monitor grote projecten.

Hart van Zuid								x € 1.000
Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2022	**Raming 2023**	**Raming 2024**	**Raming 2025**	**Raming 2026**	**Raming 2027**
159.800	64	159.864	143.150	6.650	10.000	0	0	0

Diverse Gebiedsuitwerkingen in de Omgevingsvisie

Oostflank

Op 21 december 2023 heeft de gemeenteraad de partiële herziening van de Omgevingsvisie voor de Oostflank en bijbehorende Gebiedsuitwerking Oostflank vastgelegd. Met dit besluit heeft de gemeenteraad de kaders vastgelegd voor de ontwikkeling van het gebied tussen de Alexanderknoop en Zuidplein. Belangrijke kaders daarbij zijn:

- Investeringen in de groenstructuur, zoals de aanleg van een nieuw rivierpark op de noord- en zuidoever en het versterken van de verbindingen zoals via de Bos-as tussen het Schollebos in Capelle en het Kralingse Bos;
- Realisatie van circa 30.000 woningen, 30.000 arbeidsplaatsen en voorzieningen in gemengde buurten, met veel groen en water;
- Een nieuwe stadsbrug, een hoogwaardige ov-verbinding en permanent station bij Stadionpark als aanjagers voor de gebiedsontwikkeling en het vergroten van kansen voor mensen;
- Behouden en versterken van de sportvoorzieningen in het gebied.

Deze ontwikkelingen en investeringen dragen bij aan het realiseren van één ongedeelde stad en toekomstbestendige wijken.

Binnenstad op twee oevers

In 2023 is gewerkt aan het invulling geven aan de in 2021 vastgestelde Koers Binnenstad. In deze koers is de inzet gericht op een groene en vitale binnenstad op twee oevers, voor iedereen in 2040. Hiervoor is gewerkt aan diverse activiteiten en projecten om tot concrete resultaten te komen binnen deze collegeperiode en het dichterbij brengen van de ambities uit de Koers Binnenstad. Hiervoor is het product Uitvoering Koers Binnenstad 2024 – 2026 opgesteld, dat overzicht geeft van de voornaamste lopende werkzaamheden vanuit verschillende portefeuilles. Dit stelt de gemeente in staat om effectiever en gerichter te sturen op samenhang en goede groei in de binnenstad. Zo kan worden bijgestuurd en in worden gespeeld op nieuwe ontwikkelingen in de binnenstad van morgen en zorgen dat ontwikkelingen van meerwaarde zijn voor de bestaande stad. Hiervoor zijn ook de verschillende wijkraden in het gebied Binnenstad geïnformeerd en is aansluiting gezocht met de prioriteiten tussen de Uitvoering Koers Binnenstad en de Jaaractieplannen. Meer informatie: Binnenstad.

Koers op Zuid

Op 5 december 2023 is door het college de gebiedsgerichte uitwerking voor Zuid vastgesteld: Koers op Zuid. Deze integrale ruimtelijk-economische koers agendeert nieuwe opgaven, geeft randvoorwaarden mee aan bestaande ontwikkelingen en brengt samenhang in de ambities voor Zuid. In de Koers wordt gekeken naar de samenhang van wonen, openbaar vervoer, werken en leren, groen en klimaat. Het gaat om balans tussen nieuwe ontwikkelingen en de huidige kwaliteiten van Zuid, zodat iedereen zich er thuis voelt. Veranderen en toch jezelf blijven. De raadsbehandeling en vaststelling is beoogd in het voorjaar 2024. Meer informatie: Koers op Zuid.

Grote opgaven randvoorwaardelijk voor grote gebiedsontwikkelingen

Oeververbinding tussen Kralingen en Feijenoord/IJsselmonde

De gemeente werkt met het Rijk en de regio aan twee projecten die belangrijk zijn voor de grote gebiedsontwikkelingen:

- Een nieuwe stadsbrug tussen Kralingen en Feijenoord/IJsselmonde, inclusief hoogwaardig openbaar vervoer (hov);
- Een nieuw station Stadionpark.

In het Bestuurlijk Overleg met het Rijk van november 2022 is gekozen voor een stadsbrug. Ook hebben gemeente, Rijk en regio afspraken gemaakt over de bekostiging. In 2023 is gewerkt aan de uitwerking in de zogenaamde Planning- en Studiefase, het vervolg van een MIRT-verkenning. De opdrachtgevers (Rijk, Metropoolregio Rotterdam Den Haag, Rotterdam) werkten in 2023 aan de Kwartiermakersfase, naast de verankering van de besluiten uit het MIRT 2022 in de herziening van de Rotterdamse omgevingsvisie.

In 2023 is een grote stap gezet richting een nieuwe oeververbinding in Rotterdam. Eind 2022 zijn samen met het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat en Binnenlandse Zaken, de Metropoolregio Rotterdam Den Haag en

de Provincie Zuid-Holland afspraken gemaakt over de bekostiging van een nieuwe stadsbrug tussen Kralingen en Feijenoord/IJsselmonde, een Hoogwaardige ov-lijn tussen Kralingse Zoom en Zuidplein en een permanent station bij stadionpark. Gekoppeld aan deze bereikbaarheidsinvestering zijn afspraken gemaakt over de bouw van 35.000 woningen in de Oostflank (waarvan 30.000 op Rotterdams grondgebied) in de periode tot 2040.

De afspraken over de nieuwe stadsbrug, HOV-lijn, station en verstedelijking zijn verankerd in een herziening van de Rotterdamse Omgevingsvisie. Op 21 december heeft de gemeenteraad deze herziening vastgesteld. Daarnaast heeft de gemeenteraad het dekkingsvoorstel voor de Rotterdamse bijdrage aan de stadsbrug, HOV-lijn en station vastgesteld. Ook is eind 2023 het projectplan voor de volgende fase (Planning- en studiefase) vastgesteld. Met deze besluiten is de weg vrij voor de ondertekening van de Bestuursovereenkomst en de start van de uitwerking van de stadsbrug, HOV en station (Planning- & studiefase) begin 2024 (18 januari 2024).

P+R Meijersplein

In 2023 is de selectieleidraad voor de aanbesteding van het ontwerpteam gepubliceerd. Hier hebben 8 partijen zich op ingeschreven. In 2024 zal dit worden teruggebracht naar 1, met gunning in augustus.

P+R Kralingse Zoom

In 2023 zijn 5 partijen geselecteerd die een schetsontwerp gaan maken voor de optopping van de bestaande parkeergarage. Dit leidt in mei 2024 tot gunning, waarna het winnende ontwerpteam een definitief ontwerp kan gaan maken.

Roseknoop

De werkzaamheden van de Roseknoop lopen voorspoedig. De Laan op Zuid en het Varkenoordseviaduct zijn op maandag 2 oktober 2023 heropend, vier weken eerder dan de planning. De 2e Rosestraat (tussen de Laan op Zuid en het Albeda College) is in december 2023 weer opengesteld voor al het verkeer. Aan de andere kant van de 2e Rosestraat (tussen de Laan op Zuid, Beijerlandselaan en Hilledijk) vinden tot eind september 2024 nog verschillende werkzaamheden plaats; herinrichting, asfaltering, bestratingswerkzaamheden, groenvoorzieningen, stedelijk meubilair wordt geplaatst. Naar verwachting wordt het resterende deel van de Roseknoop (Rosestraat, Beijerlandselaan en de Putselaan) volgens planning opgeleverd.

Dit project valt onder de Monitor Grote Projecten. Zie voor de meest recente rapportage de volgende link: Monitor grote projecten

A16 Rotterdam

Met de aanleg van de “A16 Rotterdam” zorgt Rijkswaterstaat aan de noordrand van Rotterdam voor een nieuwe snelwegverbinding tussen de A16 bij het Terbregseplein en de A13 bij de Doenkade. Dit zal vanaf eind 2025

leiden tot een betere doorstroming en bereikbaarheid van stad en regio. Langs het vliegveld is een deel van de nieuwe snelweg in gebruik genomen als vervanging van de Doenkade. In het Lage Bergse Bos is de tunnel in ruwbouw gereed gekomen en worden de tunnelinstallaties aangebracht, zodat op maaiveldniveau het park weer heringericht kan gaan worden. Voor de vervanging van het bestaande viaduct in de A16 boven de Hoofdweg zijn de werkzaamheden gestart die de aanleg van de tijdelijke bypass aan de westzijde mogelijk moeten maken. Hierbij wordt geprobeerd de hinder zoveel mogelijk te beperken.

Dit project valt onder de Monitor Grote Projecten. Zie voor de meest recente rapportage de volgende link: Monitor grote projecten

Stadsprojecten

De Stadsprojecten zijn investeringen in de buitenruimte, met een veel breder effect dan alleen een aantrekkelijke buitenruimte. Ze dragen bij aan de mobiliteitstransitie en klimaatadaptatie, aan de economie van de stad en aan werkgelegenheid. Ze zorgen er ook voor dat er ruimte voor nieuwe woningen ontstaat in de stad. Het Definitief Ontwerp (DO) voor het Stadsproject Hofplein is inmiddels vastgesteld en ook een aantal andere Stadsprojecten is ver gevorderd met het ontwerp. Voor onder andere Hofbogenpark en Alexanderplein wordt naar verwachting het DO in 2023 vastgesteld. Middelen worden aangevraagd op basis van de projecten waarvan verwacht wordt dat ze het komende jaar een definitief ontwerp vast kunnen stellen; de hoogte van het krediet is daarom elk jaar anders.

De projecten Hofbogenpark, Hofplein en Rijnhavenpark vallen onder de Monitor Grote Projecten. Zie voor de meest recente rapportage de volgende link: Monitor grote projecten

Zeven stadsprojecten								x € 1.000
Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2022	**Raming 2023**	**Raming 2024**	**Raming 2025**	**Raming 2026**	**Raming 2027**
133.433	63.401	196.834	19.259	18.028	32.831	58.762	52.700	15.250

Financiën

Pagina 138

Financiën

Overzicht baten en lastenToelichting afwijkingen tov bijgestelde begroting 2023

Overzicht baten en lasten

Overzicht van baten en lasten Stedelijke ontwikkeling	Oorspr. Begroting 2023	Bijgestelde Begroting 2023	Realisatie 2023	Afwijking
Baten exclusief reserves	**429.815**	**341.767**	**320.917**	**-20.851**
Bijdragen rijk en medeoverheden	7.237	16.025	20.526	4.500
Financieringsbaten	0	0	8	8
Overige opbrengsten derden	447.869	364.478	308.861	-55.617
Overige baten	-25.290	-38.736	-8.478	30.258
Lasten exclusief reserves	**320.109**	**363.592**	**339.821**	**-23.771**
Apparaatslasten	171.768	**201.953**	**197.820**	**-4.133**
Inhuur	14.769	28.209	28.075	-134
Overige apparaatslasten	3.498	3.804	4.565	761
Personeel	153.501	169.940	165.180	-4.760
Overige verrekeningen	-12.846	**-31.894**	**-42.949**	**-11.055**
Overige verrekeningen	-12.846	-31.894	-42.949	-11.055
Programmalasten	161.187	**193.534**	**184.951**	**-8.583**
Financieringslasten	0	0	0	0
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	109.005	143.910	128.977	-14.933
Kapitaallasten	18.565	15.447	19.594	4.147
Overige programmalasten	4.376	4.883	7.709	2.826
Salariskosten WSW en WIW	0	0	0	0
Subsidies en inkomensoverdrachten	29.240	29.293	28.670	-623
Saldo voor vpb en reserveringen	**109.706**	**-21.825**	**-18.905**	**2.920**
Saldo voor reserveringen	**109.706**	**-21.825**	**-18.905**	**2.920**
Reserves	**48.409**	**56.365**	**26.711**	**-29.654**
Onttrekking reserves	55.919	88.087	58.432	-29.655
Toevoeging reserves	7.510	67.269	67.269	0
Vrijval reserves	0	35.548	35.548	0
Saldo	**158.115**	**34.540**	**7.807**	**-26.734**

VERGELIJK SALDO

×

Vergelijking begrotingssaldi Stedelijke ontwikkeling	2023	2024	2025	2026	2027
Oorspronkelijke begroting 2023	158.115	47.120	48.001	56.620	
Eerste herziening 2023 / Voorjaarsnota	58.040	49.397	57.401	66.188	65.905
Tweede herziening 2023 / Begroting 2024	44.540	42.962	55.133	62.021	63.119
10-maandsrapportage 2023	34.540	42.962	55.133	62.021	63.119
Jaarstukken 2023 (realisatie)	7.807				

Toelichting afwijkingen tov bijgestelde begroting 2023

Een negatief bedrag (met een – ervoor) is een financiële tegenvaller: de gemeente geeft meer geld uit of er komen minder opbrengsten binnen. Een positief bedrag is een financiële meevaller: de gemeente geeft minder geld uit of er komen meer opbrengsten binnen.

Overzicht afwijkingen programma	Afwijking baten	Afwijking lasten	Afwijking reserves	Afwijking saldo
1. Erfpacht	440	2.031	0	-1.591
2. Grondexploitaties	-14.869	12.869	5.242	-22.496
3. Parkeerexploitatie	-1.988	1.838	0	-3.827
4. Kansen voor West	80	-2.372	0	2.452
5. De derde stadsbrug	0	640	0	-640
6. Hoekse Lijn	-463	-14.942	-14.887	-408
7. A16 Rotterdam	0	3.157	3.217	60
8. Diverse afwijkingen	-4.051	-26.992	-23.226	-285
Totaal afwijkingen	**-20.851**	**-23.771**	**-29.654**	**-26.734**

Het saldo van programma Stedelijke Ontwikkeling bedraagt € 26,7 mln nadelig. De belangrijkste oorzaken hiervan zijn:

1. Erfpacht

Het saldo op erfpacht komt netto lager uit dan begroot. De tegenvaller betreft enerzijds de lagere incidentele baten uit conversies en ontheffingsvergoedingen door het wijzigen van de gebruiksbepalingen van grondcontracten en anderzijds de hogere afschrijvingslasten. De gemeente kan maar beperkt sturen op de erfpachtbaten.

2. Grondexploitaties

Het resultaat op grondexploitaties bedraagt € 57,5 mln negatief. Dit is € 22,5 mln meer dan begroot. Dit resultaat is inclusief het effect vanuit het hanteren van de grondprijzen uit de "grondprijzenbrief Gemeente Rotterdam 2024", die de raad op 21 december 2023 heeft vastgesteld. Het resultaateffect vanuit de grondprijzenbrief is € 15,7 mln voordelig. In de laatste begroting stond het resultaat op grondexploitaties nog op € 35 miljoen negatief, waarbij is benoemd dat het in lijn der verwachtingen zou liggen dat het negatieve resultaat nog substantieel zou oplopen. De ontwikkeling van het resultaat op de grondexploitatieportefeuille is in grote mate afhankelijk van de marktontwikkelingen. De resultaatnemingen zijn onder andere afhankelijk van macro-economische ontwikkelingen zoals het niet verder stijgen van de vrij op naam prijzen, de stijgende bouwkosten en de stijgende kosten voor bouw- en woonrijp maken van grond.

3. Parkeerexploitatie

Op de parkeerexploitatie is een nadeel gerealiseerd van € 3,8 mln bestaande uit € 2 mln lagere parkeerbaten en € 1,8 mln hogere lasten.
De parkeerinkomsten zijn lager uitgevallen omdat er minder naheffingen parkeerbelastingen (parkeerboetes) zijn geschreven door incidentele systeemstoringen en hogere uitval van scanauto’s in het laatste kwartaal. Daarnaast zijn ook de opbrengsten uit bezoekersregeling voor bewoners sinds mei structureel lager. Naar de oorzaken van deze daling vindt nader onderzoek plaats.

De hogere lasten worden veroorzaakt door afwijkingen op diverse budgetten. De belangrijkste afwijkingen betreffen de hogere kosten van oninbare naheffingsaanslagen (€ 577.000), hogere energiekosten (€ 514.000) en overige kleinere afwijkingen met nadelig effect van (€ 748.000). De kosten van oninbare naheffingsaanslagen worden per jaareinde geactualiseerd en fluctueren afhankelijk van veranderingen in betaalgedrag, ouderdom en samenstelling van de openstaande parkeervorderingen. De energiekosten zijn gestegen door de hogere energieprijzen.

4. Kansen voor West

Voor Kansen voor West en Just Transition Fund is het college in de vorige bestuursperiode meerjarige uitvoeringsovereenkomsten aangegaan met de Europese Commissie, het Rijk en regionale partners. De financiële bijdrage van de gemeente Rotterdam als partner in deze overeenkomsten wordt binnen de begroting gedekt door sturing op onderbesteding bij de afdeling die de beide programma’s uitvoert. De onderbesteding en de financiële bijdrage van de partners dekken samen de uitvoeringslasten. De onderbesteding bestond voor een deel uit het eerder dan verwacht financieel afronden van het project RUGGEDIZED. Dit was pas in het vierde kwartaal van 2023 bekend. De realisatie is gelijk aan de begroting. Echter, begroting en realisatie lopen uiteen als gekeken wordt naar de programma's Stedelijke ontwikkeling en Economische ontwikkeling. Op het programma Stedelijke ontwikkeling zit een onderbesteding van € 2,5 mln en op het programma Economische ontwikkeling een overbesteding van hetzelfde bedrag. Bij de 1e herziening 2024 wordt de begroting op beide programma's aangepast.

5. De derde stadsbrug

De voorbereidingskosten van de derde stadsbrug zijn uitgekomen op € 640.000. Dit was niet begroot, omdat in december 2023 pas is besloten dat de gemeente Rotterdam dit bedrag aan de voorbereiding bijdraagt.

6. De Hoekse Lijn

Begin 2023 zijn de werkzaamheden hiervoor afgerond. Door vertraging in de financiële afwikkeling van het project

zijn per saldo minder lasten en baten gerealiseerd voor hetzelfde bedrag. Het negatieve saldo wordt verklaard door een administratieve correctie.

7. A16 Rotterdam
De lasten zijn € 3,2 mln hoger dan begroot in verband met vervroegde afboeking van een investering. Dit wordt gedekt uit de bestemmingsreserve Rotterdamse Investeringsmotor (RIM) en heeft dus geen invloed op het resultaat van dit programma. Zowel lasten als baten uit de bestemmingsreserve RIM waren niet begroot.

8. Diverse afwijkingen
Op diverse budgetten zijn kleinere afwijkingen die per saldo een nadeel opleveren van € 285.000.

Omschrijving, kaders en verbonden partijen Pagina 139

Omschrijving, kaders en verbonden partijen

Omschrijving programmaBeleidskaders, monitoren en regelgevingVerbonden partijen die bijdragen aan het programma

Omschrijving programma

Rotterdam verandert snel. Samen met het aantal inwoners groeit de stad. Belangrijk is dat iedereen fijn kan leven, wonen, werken, leren, bewegen en recreëren. Het programma Stedelijke Ontwikkeling wil dit in goede banen leiden.

Nieuwe ontwikkelingen moeten positief uitpakken voor alle Rotterdammers en gebruikers, en bijdragen aan het erfgoed en de identiteit van de stad. Zij moeten ook bijdragen aan de vijf perspectieven van de Rotterdamse Omgevingsvisie:

- Compact
- Inclusief
- Gezond
- Productief
- Duurzaam

Voor deze ‘goede groei’ werkt de gemeente aan beleid voor wonen, mobiliteit, landschap, milieu, stedenbouw, planologie, gebiedsexploitatie, gebiedsontwikkeling en duurzaamheid. Dit beleid staat niet op zichzelf, maar is altijd in verbinding met de identiteit en de kwaliteiten van een plek. Vanzelfsprekend werkt de gemeente de collegeambities uit in samenhang met alle relevante begrotingsprogramma’s.

Maar de ruimte in de stad en het beschikbare geld zijn beperkt. Daarom moet de gemeente keuzes maken. Dit begrotingsprogramma maakt deze keuzes inzichtelijk. Onder het programma valt ook een aantal investeringen die voor 'goede groei' nodig zijn. Het gaat hierbij om investeringen voor een oeververbinding of de aanleg van stadsparken.

Centraal in dit begrotingsprogramma staat de Omgevingsvisie. Onderdelen van de hoofdkeuzes uit deze visie zijn benut bij het opstellen van de programmadoelen. De taken die de gemeente naast het programma uitvoert, hebben ook een plek in de doelenboom.

Beleidskaders, monitoren en regelgeving

- Aanpak Nul Emissie Mobiliteit
- Actieplan Geluid 2019-2023
- Actieplan Middenhuur
- Actieplan Middenkoop
- Archeologische waarden- en beleidskaart Rotterdam
- Architectuurnota
- Beleidskader Groepsrisico
- Beleidsnota betaald parkeren Rotterdam 2019
- Beleidsregeling Parkeernormen 2018
- Bodemenergieplan Centrumgebied Rotterdam
- Coalitieakkoord 2022 – 2026: Eén Stad
- Fietskoers 2025
- Gebiedsvisie Hoboken 2030
- Gebiedsvisie Nieuw Kralingen
- Gebiedsvisie Rotterdam Central District
- Gebiedsvisie Stadionpark
- Handboek Rotterdamse Stijl
- Hoogbouwvisie 2019
- Ik ga voor groen
- Koersnota Bodemkwaliteit 2021
- Koersnota Geluid
- Koersnota Schone Lucht 2019-2022
- Kwaliteitsbeleid Studentenhuisvesting
- Langer Thuis-akkoord
- Milieuzone kaart
- Natuurkaart Rotterdam
- Nota Actief Bodem- en Baggerbeheer 2013
- Ontwikkelplan Landschapspark De Rotte
- OV-Visie Rotterdam 2018-2040
- Programma Rivier als getijdenpark
- Programma Rivieroevers
- Programmakader WeerWoord 2030 - Rotterdams Weerwoord
- Recreatiekader Rottemeren
- Referentiewaarden maatschappelijke voorzieningen 2021
- Resilient Rotterdam
- Rotterdam gaat voor groen 2018-2022
- Rotterdam gaat voor groen: de groenagenda 2023-2026

- Rotterdam gaat voor groen
- Rotterdam Loopt 2025
- Rotterdam Veilig Vooruit
- Rotterdammers over Mobiliteit 2020
- Rotterdamse Adaptatiestrategie
- Klimaatopgaven in kaart
- Rotterdamse agenda regionale landschap
- Rotterdamse Mobiliteits Aanpak
- Rotterdamse Omgevingsvisie (De Veranderstad: werken aan een wereldstad voor iedereen)
- Rotterdamse Welstandsnota
- Stadsprojecten
- Stappenplan Zero Emissie Stadslogistiek 2025
- Stedelijk verkeersplan
- Thuis in Rotterdam: Addendum Woonvisie 2020
- Toekomstperspectief binnenstedelijke Nieuwe Maas
- Toekomstperspectief binnenstedelijke Rotte
- Ontwikkelplan Landschapspark De Rotte
- Uitvoeringsagenda Biodiversiteit (raadsinformatie.nl)
- Uitvoeringsagenda 2023-2026: concrete acties tegen extremer klimaat - Rotterdams Weerwoord
- Uitvoeringsagenda Biodiversiteit
- Uitvoeringsprogramma Mobiliteit
- Urgentiedocument Rotterdams WeerWoord
- Verordening Bodemenergiesystemen Rotterdam
- Verordening Starterslening
- Verordening toegang woningmarkt en samenstelling woningvoorraad 2021 (doelgroepenverordening)
- Visie Openbare Ruimte 2020-2030
- Vuistregels Bouwen
    - Beleidsregel buitenklimaat: luchtkwaliteit bij scholen en kinderdagverblijven
    - Ontheffingsbeleid wet geluidhinder

Verbonden partijen die bijdragen aan het programma

De volgende Verbonden partijen worden ingezet om het doel van het programma te realiseren:

- RET Infrastructuur B.V.
- RET N.V.
- Stedin Groep N.V.
- Stadion Feijenoord
- Stichting Zuid Holland Bereikbaar
- Grondbank RZG Zuidplas
- Nieuw-Reijerwaard
- Instandhouding en Beheer DCMR
- Metropoolregio Rotterdam - Den Haag
- Recreatieschap Rottemeren

Een uitgebreide toelichting is te vinden in de paragraaf Verbonden partijen.

Verantwoordelijke collegeleden

Pagina 140

Verantwoordelijke collegeleden

Wethouder Karremans

Wethouder Karremans is verantwoordelijk voor de portefeuille Handhaving, Buitenruimte en Mobiliteit.

'We zorgen ervoor dat iedereen zich in de stad op een veilige manier kan verplaatsen. Met het OV, de fiets, de auto of lopend, alle mooie plekken in de stad zijn bereikbaar!'

Wethouder Zeegers

Wethouder Zeegers is verantwoordelijk voor de portefeuille Klimaat, Bouwen en Wonen.

'Ik heb Rotterdam zien veranderen van grauw en grijs naar aantrekkelijk, divers en groen. Ik kijk ernaar uit om samen met Rotterdammers verder te bouwen aan de stad.'

Veilig

Pagina 141

Veilig

Wij werken aan een veilige stad waar iedereen zich thuis en welkom voelt.

Voortgang 2023
Doel: Veilige stad
Doel: Crisisbeheersing en brandweer
Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen
Financiën
Omschrijving, kaders en verbonden partijen
Verantwoordelijke collegeleden

Voortgang 2023

Pagina 142

Voortgang 2023

Collegetarget Veilig

- **De Veiligheidsindex (VI) binnen het Wijkprofiel heeft in 2026 een gemiddelde score die gelijk of hoger is dan de gemiddelde score op de VI in 2022 (110).**
- **De 5 laagst scorende wijken *) op de VI van 2022 (Carnisse, Hillesluis, Tussendijken, Tarwewijk, Lombardijen) laten in 2026 een stijging van tenminste 5 punten zien t.o.v. 2022. 8) de atypische wijken Zuiderpark/Zuidrand, CS-kwartier, Cool, Zuidplein blijven buiten beschouwing.**

*) De atypische wijken Zuiderpark/Zuidrand, CS-kwartier, Cool, Zuidplein blijven buiten beschouwing.

Resultaten streefwaarde collegetarget Veilig voor 2024:

- De gemiddelde score van de Veiligheidsindex 2024 voor de stad daalt van 110 naar 105. De streefwaarde voor 2024 is daarmee niet behaald. De score van 105 is samengesteld uit de objectieve score van 114 en de subjectieve score van 96. In 2022 was de objectieve score 115 en de subjectieve score 106. De daling wordt voornamelijk veroorzaakt door de subjectieve scores. De objectieve scores zijn vrijwel gelijk aan de vorige periode.
- De streefwaarde voor 2024 is behaald in Carnisse, Hillesluis, Tussendijken en Lombardijen, maar niet in de Tarwewijk.

Toezicht en handhaving

Wijkhandhavers: Een belangrijke bijdrage aan een veilige stad is de zichtbare aanwezigheid van wijkhandhavers in de wijk. Door regelmatig te patrouilleren en op straat aanwezig te zijn, kunnen handhavers direct optreden bij overtredingen en overlast. Bovendien heeft hun aanwezigheid een preventieve werking. Daarnaast bouwen ze vanuit gastheerschap een relatie op met wijkbewoners en ondernemers in de wijk. De gemeente zet daarom in op voldoende zichtbare handhavers in alle wijken.

- Ritme van stad en wijk: inzet van handhavers op plekken en momenten dat de stad daar om vraagt.
- Overlast nachtelijke uren: We pakken straatoverlast aan door meer inzet in de nachtelijke uren. Op basis van data en ervaring wordt nachtelijke handhaving ingezet daar waar dit nodig is.

SSI: In 2023 zijn de handhavers getraind op bewustwording van SSI en voeren zij het gehele jaar preventieve acties uit. Met de politie wordt samengewerkt aan de voorbereidingen om het nieuwe landelijk wetsartikel Seksuele Intimidatie te kunnen handhaven. Ook Inzet op hotspots samen met jongerenwerkers, en is de samenwerking met horecaondernemers en de RET geïntensiveerd.

Excessief geweld: zware schietincidenten / explosies

Binnen het gebied van de gemeente Rotterdam vonden in 2023 221 incidenten van excessief geweld plaats. Daaronder zijn 74 schietincidenten en 147 explosies. De politie-eenheid Rotterdam arresteerde 123 verdachten voor schietincidenten en 76 verdachten voor explosies.

De burgemeester heeft in 2023 een stadsmarinier Excessief geweld aangesteld. Deze stadsmarinier moet de gemeentelijke inzet versterken.

De burgemeester informeert de gemeenteraad viermaal per jaar over de voortgang van de aanpak.

Ondermijning in haven en stad

Op 17 februari 2023 is een ‘Partnerschapsovereenkomst’ ondertekend om de drugsmokkel terug te dringen in de havens van Antwerpen en Rotterdam. De deelnemers zijn de nationale overheden van België en Nederland, de steden en havens van Antwerpen en Rotterdam, en de vijf grootste rederijen van de wereld. Doel van de samenwerking is om elke haven even weerbaar te maken. Naast aandacht voor opsporing is er nadrukkelijk aandacht voor kennis en informatie-uitwisseling, inclusief technologische toepassingen.

In 2023 is de campagne gestart om het debat over drugsgebruik op gang te brengen. De bedoeling is om de bewustwording over de relatie tussen drugsgebruik en criminaliteit te vergroten.

Financiële afwijkingen t.o.v. de bijgestelde begroting Veilig (x 1.000)	**€ 333**
Hogere baten	€ 1.026
Lagere apparaatslasten toezicht en handhaving	€ 1.000
Lagere apparaatslasten organisatieopgave	€ 838
Huldiging Feijenoord	- € 1.797
Subsidie RET en WOCO	€ 895
Reserve verwarde personen	- € 255
Regio	- € 438
Veiligheidsregio Rotterdam Rijnmond	- € 160
Diverse afwijkingen	- € 776

Een negatief bedrag (met een – ervoor) is een financiële tegenvaller: de gemeente geeft meer geld uit of er komen minder opbrengsten binnen. Een positief bedrag is een financiële meevaller: de gemeente geeft minder geld uit of er komen meer opbrengsten binnen.

Voor een uitgebreide toelichting zie het blokje Financiën onder dit programma.

Doel: Veilige stad

Wat willen we bereiken?Wat gaan we daarvoor doen?Wat hebben we in 2023 bereikt en gedaan?Hoe meten we dat?Toelichting indicatoren

Wat willen we bereiken?

Rotterdam is een veilige stad zijn waar iedereen zich welkom en thuis voelt. Dit meten we aan de hand van de Veiligheidsindex dat deel uitmaakt van het Wijkprofiel.

Wat gaan we daarvoor doen?

Wijkveiligheid

- In samenwerking met de wijkraad, bewoners en wijkprofessionals, acties uitvoeren die gericht zijn op het vergroten van de wijkveiligheid.
- Werken aan wijkveiligheid met bijvoorbeeld de pleinenaanpak, stewards, jongerenwerkers, mosquito's, cameratoezicht, Buurt Preventie en het Veiligheidsloket waar bewoners en ondernemers overlast kunnen melden. Ook zijn er actieprogramma's, waaronder Geweldig Beverwaard, het Buurtverbeterplan Pupillenbuurt en het actieprogramma 'werken aan een menswaardig bestaan EU-arbeidsmigranten'.
- In alle wijken zijn accounthouders Veiligheid actief. In de wijken Bloemhof, Carnisse, Hillesluis, Tussendijken, Lombardijen en in het Centrum is er extra aandacht voor wijkveiligheid, bijvoorbeeld door de inzet van stadsmariniers.
- In 2024 wordt de uitvoering van het cameraproject Bloemhof voltooid. Het gaat om een uitbreiding met 9 camera's. Dit project heeft als doel om de openbare orde te herstellen die – veelal - jongeren met crimineel gedrag veroorzaken. Andere cameraprojecten zijn op dit moment nog niet vastgesteld.

Toezicht en handhaving

- Een belangrijk aspect van handhaving is de zichtbare aanwezigheid van handhavers in de wijk. Door regelmatig te patrouilleren en op straat aanwezig te zijn, kunnen handhavers direct optreden bij overtredingen en overlast. Bovendien heeft hun aanwezigheid een preventieve werking. Burgers houden zich eerder aan de regels als ze weten dat handhaving in de buurt is. De gemeente zet daarom in op voldoende zichtbare handhavers in alle wijken.
- Bijdragen aan een veilige stad, een groter veiligheidsgevoel en minderen overlast op straat, door inzet van handhavers op plekken en momenten dat de stad daar om vraagt. (Prestatieindicator: totaal aantal handhavers)
- Uitbreiding aantal (wijk)handhavers, voornamelijk in de focuswijken. (Prestatieindicator: totaal aantal handhavers)
- We pakken straatoverlast aan door meer inzet in de nachtelijke uren.
- Inzet van (wijk)handhavers en jongerenwerkers tegen seksuele straatintimidatie op hotspots, en een sterkere samenwerking met horecaondernemers en de RET.

Ondermijning in de haven en de stad

- In de Rotterdamse haven is de gemeente met publieke en private partners een langdurige en integrale aanpak gestart: de Uitvoeringsagenda Haven. Doel is de drugscriminaliteit en corruptie te verminderen en te voorkomen, met aandacht voor de economische concurrentiepositie. Dat gebeurt onder andere door drugs tegen te houden bij bron- en doorvoerlanden, de weerbaarheid onder haven- en overheidspersoneel en jongeren te vergroten door voorlichting en training, en uithalers en andere criminelen of criminele bedrijven preventief en repressief aan te pakken. Daarnaast wordt voorkomen dat bedrijven in de haven drugscriminaliteit kunnen faciliteren en dat drugscriminelen fysieke en digitale toegang hebben tot de logistieke keten van de Rotterdamse haven.
- De gemeente zet met partners in op de aanpak van ondermijnende criminaliteit in Rotterdam. Het gaat bij de aanpak om signalering om daarmee de informatiepositie te verbeteren, om voorkoming door barrières op te werpen, bewustwording en het creëren van weerbaarheid, en om een concrete bestuursrechtelijke, strafrechtelijke, privaatrechtelijke of fiscaalrechtelijke aanpak. Ook gaat het hierbij om de publiek-private samenwerking en stimulering van positieve ontwikkelingen.
- Op basis van de Wet bevordering integriteitsbeoordelingen (Bibob) en volgens het gemeentelijke Bibob-beleid onderzoeken van vergunningaanvragen, vastgoedtransacties en subsidieverstrekking. Aan de hand van de onderzoeksresultaten kan de gemeente voorkomen dat ze onbedoeld criminele activiteiten faciliteert.

Radicalisering, extremisme, polarisatie en maatschappelijke onrust

Rotterdam wil radicalisering, extremisme, polarisatie en maatschappelijke onrust tegengaan. Dat gebeurt op basis van de Rotterdamse aanpak Radicalisering, Extremisme en Polarisatie (REP). De aanpak bestaat uit preventieve groepsgerichte interventies, deskundigheidsbevordering, een persoonsgerichte aanpak bij radicalisering en extremisme, alertheid op mogelijke sociale instabiliteit, en advies en inzet bij polarisatie.

Digitale criminaliteit

De komende jaren zet de gemeente in op:

- deelname aan en organiseren van – al dan niet bestuurlijke - oefeningen met belangrijke partners.
- samenwerking met FERM; FERM is een stichting die zich inzet voor een sterkere weerbaarheid tegen digitale criminaliteit in het havenindustrieel complex van Rotterdam.
- het bestrijden van digitale criminaliteit in samenwerking met de politie, het Openbaar Ministerie en de Veiligheidsalliantie Rotterdam.
- uitvoering van de actielijnen uit het Cyberbeeld Rotterdam 2022.

High Impact Crimes

De gemeente zet in op het voorkomen en terugdringen van overvallen, straatroven en woninginbraken. Dat gebeurt met een integrale persoonsgerichte aanpak van HIC-daders, organisatie van preventieacties – zowel online als in de wijken -, gericht op ondernemers en inwoners van de stad. Slachtoffers van HIC-delicten krijgen de nodige nazorg om hun gevoel van veiligheid te herstellen.

Jeugdoverlast en -criminaliteit

Er komt een nieuw actieprogramma aanpak jeugdcriminaliteit om de ambities uit het coalitieakkoord te realiseren. Inzet is om de kans op strafbaar gedrag te verkleinen en herhaling daarvan te voorkomen door een intensieve ondersteuning van jongeren die in aanraking komen met politie en justitie.

Veilig Openbaar Vervoer

- Financiering van de volledig risicogestuurde inzet van ov-surveillanten in de metro op woensdag, donderdag, vrijdag en zaterdag van 17.30 uur tot einde dienst.
- Financiering van de opleiding van ov-surveillanten tot ov-surveillant-plus of junior boa-ov, en financiering van hun daadwerkelijke inzet als ov-surveillant-plus. Deze surveillanten krijgen de bevoegdheid om beperkt te kunnen handhaven, bijvoorbeeld door het uitdelen van boetes. De ov-surveillant-plus kan eventueel doorgroeien tot een volwaardige boa-ov. Op deze manier maakt het college, in nauwe afstemming met de RET, de ambitie waar om toezicht en handhaving in de metro tijdens de avond en het begin van de nacht te versterken om zo de sociale veiligheid op peil te houden.

Woonoverlast

- Het laten toetreden van meer particuliere verhuurders tot het samenwerkingsverband voor de aanpak van complexe woonoverlast.
- Nog meer benutten van bestuurlijke gedragsaanwijzingen, op grond van de Wet aanpak woonoverlast, zowel voor overlastgevende huurders als verhuurders die zich niet of onvoldoende inzetten tegen woonoverlast.
- Vergroting van het vertrouwen van de melder in de samenwerking van de verschillende organisaties die meewerken aan de aanpak van woonoverlast.
- Betere communicatie met melders over de aanpak van complexe woonoverlast.
- Meer bekendheid geven aan de aanpak van woonoverlast en het Meldpunt Woonoverlast.

Levendige stad

Inzet van 21 horecastewards in de avond en nacht, niet alleen op vrijdagen en zaterdagen, maar ook op donderdagen.

Actieprogramma EU-arbeidsmigranten

Sinds 2021 kent Rotterdam met het actieprogramma ‘Werken aan een menswaardig bestaan’ een integrale aanpak op het gebied van arbeidsmigratie. In het aangescherpte actieprogramma ‘Meer grip op arbeidsmigratie’ (medio 2023-medio 2026) gaat Rotterdam onverminderd door met inzet op het gebied van registratie, het bevorderen van zelfredzaamheid en het tegengaan van uitbuiting en overlast. De gemeente versterkt de inzet in de geprioriteerde wijken, start een regionale coalitie met werkgevers en zet druk op het Rijk om wetgeving te realiseren. De doelen en acties per actielijn staan vermeld in het actieprogramma ‘Meer grip op arbeidsmigratie’. De gemeenteraad ontvangt jaarlijks een voortgangsrapportage.

Wat hebben we in 2023 bereikt en gedaan?

Wijkveiligheid

Samen met bewoners en het wijknetwerk voerde de gemeente in 2023 143 acties uit die zijn opgenomen in de jaaractieplannen van de wijkraden. Er is regelmatig overlegd met de wijkraden. De voorlopige stand is dat 79% van de acties naar tevredenheid van de wijkraad is uitgevoerd. 20% van de acties uit 2023 wordt voortgezet in 2024. Voorbeelden van de afgeronde acties zijn het houden van schouwen, organisatie van veiligheidsbijeenkomsten met politie en andere veiligheidspartners, de aanpak van jeugdoverlast en plaatsing van toezichtposten. Een voorbeeld van een in 2023 met bewoners afgesproken actie die in 2024 wordt uitgevoerd, is de vergroting van de veiligheidsbeleving.

De accounthouders en stadsmariniers hebben gewerkt aan de wijkveiligheid. Dit doen zij door zichtbaar en benaderbaar te zijn voor het wijknetwerk en bewoners, en door samen te werken aan verbetering van de veiligheid in de wijken. Werken aan wijkveiligheid is gedaan met behulp van bijvoorbeeld de pleinstewards, jongerenwerkers, mosquito’s, cameratoezicht, Buurt Preventie en het Veiligheidsloket waar bewoners en ondernemers overlast kunnen melden. Actieprogramma’s, waaronder Geweldig Beverwaard, het Buurtverbeterplan Pupillenbuurt en het actieprogramma ‘Werken aan een menswaardig bestaan EU-arbeidsmigranten’ dragen bij aan een grotere wijkveiligheid.

In 2023 is in een aantal wijken gestart met het bedenken of uitvoeren van acties die de veiligheidsbeleving moeten vergroten. In Beverwaard en Lombardijen is dit op basis van de uitkomsten van het wijkprofiel 2022 besloten. In de wijken Pendrecht, Zuidwijk en de Strevelsweg en omliggende straten is hiertoe besloten na signalen van het wijknetwerk. In Rozenburg en Hoek van Holland maakt het deel uit van de kleinekernenaanpak.

In het derde kwartaal van 2023 is gestart met een aanpak van de veiligheidsbeleving in de Strevelsweg en omliggende straten, en in Lombardijen, Hoek van Holland en Rozenburg. Samen met bewoners is of wordt momenteel verkend welke problemen er zijn als het gaat om de veiligheidsbeleving.

In 2023 zijn diverse camera-uitbreidingen en verplaatsingen gerealiseerd. Begin juli 2023 is aan de kade van de Merwehaven een schip aangemeerd dat is bestemd voor de opvang van statushouders. Om de omgeving Merwehaven goed in beeld te brengen ter handhaving van de openbare orde, zijn er vier Mobiele Camera Units Light (MCU’s Light) in verlichtingsmasten bevestigd.

De drie belangrijkste thema’s op het gebied van veiligheid en criminaliteit in Delfshaven zijn jeugdcriminaliteit, drugshandel en -overlast, en ondermijning. Daarom worden 12 locaties voorzien van een camera. Daarvan zijn enkele posities nog in uitvoering. Ook zijn er extra's camera’s geplaatst of camera's verplaatst op basis van de Evaluatie Cameratoezicht 2022. Dat is gebeurd aan het Verschoorplein, de Bas Jungeriusstraat, Schere-Menenkamp, Putsebocht en Kerkwervesingel-Vaerhorst. Ook is de verplaatsing naar de ingang van het wijkpark Oude Westen eind 2023 uitgevoerd.

In het derde kwartaal van 2023 is gestart met een aanpak van de veiligheidsbeleving in de Strevelsweg en omliggende straten, en in Lombardijen, Hoek van Holland en Rozenburg. Samen met bewoners is of wordt momenteel verkend welke problemen er zijn als het gaat om de veiligheidsbeleving.

In 2023 zijn diverse camera-uitbreidingen en verplaatsingen gerealiseerd. Begin juli 2023 is aan de kade van de Merwehaven een schip aangemeerd dat is bestemd voor de opvang van statushouders. Om de omgeving Merwehaven goed in beeld te brengen ter handhaving van de openbare orde, zijn er vier Mobiele Camera Units Light (MCU’s Light) in verlichtingsmasten bevestigd.

De drie belangrijkste thema's op het gebied van veiligheid en criminaliteit in Delfshaven zijn jeugdcriminaliteit, drugshandel en -overlast, en ondermijning. Daarom worden 12 locaties voorzien van een camera. Daarvan zijn enkele posities nog in uitvoering. Ook zijn er verplaatsingen of bijplaatsingen van camera's uitgevoerd op basis van de Evaluatie Cameratoezicht 2022. Dat is gebeurd aan het Verschoorplein, de Bas Jungeriusstraat, Schere-Menenkamp, Putsebocht en Kerkwervesingel-Vaerhorst. Ook is de verplaatsing naar de ingang van het wijkpark Oude Westen eind 2023 uitgevoerd.

Toezicht en Handhaving

Wijkhandhavers

De rol van wijkhandhaver als vast gezicht en aanspreekpunt voor bewoners, ondernemers en ketenpartners in een wijk is verder ontwikkeld. Met het dichter in contact staan met burgers en ondernemers in de wijk speelt de wijkhandhaver sneller in op de behoefte van de wijk. Een aantal wijken heeft inmiddels eigen wijkhandhavers. De werving van nieuwe wijkhandhavers is in volle gang. Met de nieuwe lichting is het mogelijk meer vaste wijkhandhavers in de wijk in te zetten. Het streven is om - volgens het coalitieakkoord en de wijkakkoorden - eind 2024 in alle wijken minstens een wijkhandhaver te hebben. De wijkhandhaver is het vast gezicht in de wijk.

De belangrijkste taken van de wijkhandhaver zijn:

1. Herkenbaar en zichtbaar op straat aanwezig zijn:
2. Het actief onderhouden van netwerken in de wijk:
3. Handhavend optreden waar nodig.

Seksuele straatintimidatie

In 2023 zijn de handhavers getraind op bewustwording van seksuele straatintimidatie. Zij voeren het gehele jaar preventieve acties uit. De handhavers bereiden samen met de politie de handhaving voor van het nieuwe landelijk wetsartikel Seksuele Intimidatie. Ook is er samen met jongerenwerkers inzet op hotspots. De samenwerking met horecaondernemers en de RET is geïntensiveerd.

Pilot pool handhavingsreservisten

Binnen de gemeentelijke organisatie zijn vijftien potentiële handhavingsreservisten geworven die – in pilotvorm - starten als handhavingsreservist naast hun huidige functie.

Winkelstratenaanpak

De handhaving op verkeerd of dubbel geparkeerde voertuigen in de winkelstraten is in 2023 als reguliere handhavingstaak binnen Handhaving ingevoerd. Langdurig dubbel geparkeerde voertuigen wordt hiermee tegengegaan. Verdere intensivering van handhaving vindt plaats, wanneer dit nodig blijkt. Vooralsnog volstaat de huidige handhaving.

Rotterdamse Verkeersaso Aanpak

Asociaal en onveilig verkeersgedrag in Rotterdam leidt tot overlast voor de bewoners en publiek. Om dergelijk overlast terug te dingen is in 2023, zoals opgenomen in het coalitieakkoord - in 2023 de “Rotterdamse Verkeersaso Aanpak” opgesteld. Handhaving is één van de instumenten. Naast een gedragscampagne over asociaal gedrag in het verkeer zijn ondersteunende ‘verkeers-aso-acties” gehouden. Op verschillende locaties is gehandhaafd op te hard optrekken, knallende uitlaten en harde muziek. Dit heeft geleid tot 100 boetes en 32 officiële waarschuwingen. De acties hebben geleid tot aanzienlijk minder overlast. Deze succesvolle aanpak is nu onderdeel van de reguliere werkzaamheden binnen handhaving. De aanpak wordt voortgezet.

De reguliere inzet van fietshandhaving in de probleemgebieden is in 2023 voorgezet, gebaseerd op de vraag uit de wijken.

Werving en Selectie

Vanuit het coalitieakkoord zijn middelen toegekend om extra (wijk)handhavers te werven. Er wordt volop ingezet op de werving van extra handhavers. Vanwege de krapte op de arbeidsmarkt is naast de werving van ervaren handhavers een maatwerk BBL-traject (zgn. traineeship) ontwikkeld. Vanaf januari 2023 wordt een één-jarig leerwerktraject (beroepsbegeleidende leerweg) aangeboden met als afronding een diploma richting MBO-3. Het BBL-traject is opgezet in samenwerking met de onderwijsinstellingen Zadkine en Albeda en het interne opleidingscentrum van de afdeling Handhaving. Er wordt geworven via social media en informatie- en banenmarkten. Daarnaast is er een wervingsvideo gemaakt en een campagne gestart om aan een positieve beeldvorming van handhavers en het handhavingsvak te werken.

Een aantal voorbeelden van de inzet van handhaving 2023 die niet is opgenomen in de begroting treft u hieronder aan:

Lachgas

Sinds 2023 valt het lachgas landelijk onder de Opiumwet. Het uitschrijven van een boete door Handhaving is uitgebreid: nu kan de politie ook handhaven op bezit van lachgas en overgaan tot inbeslagname. Nadelig gevolg is een toename van op straat gedumpte lachgascilinders. Voor het veilig en milieuverantwoord opruimen en afvoeren van de (achtergelaten) lachgascilinders werken de handhavers samen met een hiertoe gespecialiseerd extern bedrijf.

Bierfietsen

Sinds 1 oktober 2023 geldt een verbod op de groepsfiets ('bierfiets") in het centrum en in Kralingen-Oostwijk. Dit op de groepsfiets bevordert de verkeersveiligheid en voorkomt overlast. Binnen de aangewezen gebieden houden handhavers groepsfietsen staande. De aanbieder of exploitant krijgt een last onder dwangsom opgelegd. Treffen handhavers in die gebieden de groepsfiets aan, dan houden zij deze staande en krijgt de aanbieder of exploitant een boete.

Ondermijning in de haven en de stad

De gemeente zet zich samen met partners in om drugscriminaliteit en corruptie in de Rotterdamse haven te verminderen en te voorkomen. Een belangrijke activiteit is het tegenhouden van drugs bij bron- en doorvoerlanden. De gemeente vergroot ook de bewustwording en weerbaarheid onder overheidspersoneel en onder jongeren.

Het Havenbedrijf Rotterdam werkt samen met gemeente, douane en politie aan de aanleg van een zogenaamd ‘virtueel hek’. Op strategische plekken in de haven komen er slimme camera’s die gevaren signaleren en specifieke zones in de haven bewaken. Het is ook mogelijk de beelden van deze camera’s te koppelen met camerabeelden van bijvoorbeeld drones. In 2023 is het netwerk aan camera’s uitgebreid tot het huidige aantal van 225.

Het afgelopen jaar is er uit ondermijningsgelden meebetaald aan een mobiele escaperoom over Mensenhandel. Deze escaperoom is ontwikkeld door de politie. Door deze escaperoom leren jongeren de signalen van seksuele of criminele uitbuiting te herkennen. In 2023 is de escaperoom voor het eerst ingezet bij een school. Zowel leerlingen als het onderwijspersoneel konden de escaperoom doorlopen. Op basis onderzoeken door het Centrum tegen Kinderhandel en Mensenhandel heeft de gemeente de kennis en expertise over criminele uitbuiting van zo’n 300 eerstelijnsprofessionals vergroot met een speciaal ontwikkelde training.

De winkelstratenaanpak is op verzoek van de gemeenteraad uitgebreid met drie winkelstraten: Crooswijkseweg, Slinge en Wolphaertsbocht. Binnen de gemeentelijke organisatie is er een nauwe samenwerking van de directie Veiligheid met collega’s van de programma’s Stedelijke ontwikkeling, Economische ontwikkeling en Beheer van de stad.

Het Bestuurlijk Toezicht Team (BTT) is een multidisciplinair team dat controleert of bedrijven zich houden aan wet- en regelgeving. Het BTT kijkt naar strafrechtelijke, bestuurlijke, sociale en fiscale overtredingen. Gemeente, politie, Belastingdienst, DMCR Milieudienst Rijnmond en de Nederlandse Arbeidsinspectie (NLA) maken deel uit van het team. Het team maakt gebruik van de expertise van private partijen, zoals REACT. Deze organisatie haalt namaakgoederen uit de handel.

Voorbeelden van overtredingen die het BTT aanpakt, zijn illegale handel in goederen of onrechtmatig ondernemen. De controles richten zich op de wet- en regelgeving voor bestemming, bouwen en brandveiligheid, ruimtelijke ordening, milieu en ook voor personen die werken, maar tegelijk een uitkering ontvangen. Iedere partner controleert op basis van de eigen bevoegdheden.

Het BTT heeft in 2023 meer controles uitgevoerd dan in voorgaande jaren. Dat kon dankzij extra controledagen en de inzet van de partners. Er zijn 396 controles uitgevoerd bij bedrijven. Dat zijn er 210 meer dan in 2022. De resultaten lopen uiteen; gemeente en partners pakken ze vaak verder op.

Het college verwacht het verslag 2023 over de ondermijning in haven en stad en de bestuurlijke handhaving 2023 in april 2024 naar de gemeenteraad te kunnen sturen.

Radicalisering, extremisme, polarisatie en maatschappelijke onrust

De gemeente heeft in 2023 bijgedragen aan het tegengaan van radicalisering, extremisme, polarisatie en maatschappelijke onrust. Honderden professionals zijn getraind om radicalisering te herkennen en te weten waar zij signalen kunnen melden of advies kunnen vragen. Daarnaast zijn met drie weerbaarheidsprojecten ruim 700 jongeren bereikt om minder vatbaar te worden voor radicalisering. Ook heeft de gemeente adviesgesprekken gevoerd en bijdragen geleverd aan gepolariseerde situaties. Dit gebeurde vooral rondom de spanningen in het Midden-Oosten, door bijvoorbeeld gesprekken te faciliteren en contacten met Rotterdamse gemeenschappen te onderhouden.

High Impact Crimes

De stimuleringsregeling inbraakpreventie, waarvoor werd samengewerkt met woningbouwcorporaties, is op 1 januari 2024 vervallen. Sinds 2015 is voor miljoenen geïnvesteerd in inbraakpreventie in het woningbezit van Woonstad, Hef Wonen, Havensteder en Stichting Ouderenhuisvesting Rotterdam (SOR). Het aantal woninginbraken in Rotterdam is sinds 2015 met bijna 66% gedaald. De woningbouwcorporaties maakten de afgelopen jaren steeds minder gebruik van deze stimuleringsregeling. Veel inbraakwerende maatregelen waren al getroffen. De stimuleringsregeling inbraakpreventie blijft wel bestaan voor particuliere huizenbezitters in Rotterdam.

De burgemeester stuurt in het eerste kwartaal van 2024 de HIC-jaarrapportage over 2023 aan de raad.

Jeugdoverlast en -criminaliteit

In 2023 is de Group Violence Intervention (GVI) begonnen met het selecteren van concrete gevallen van jeugdoverlast en -criminaliteit. De GVI werkt vanuit het principe ‘leren door te doen’. De eerste praktijkgevallen gaven inzicht in de problemen en hulpvragen van jongeren. Daardoor kan er nu beter op deze problemen en vragen ingespeeld worden. Er zijn ook afspraken gemaakt over hoe het proces van incident naar concrete casus loopt. Daarbij werkt de GVI samen met het Zorg- en Veiligheidshuis (ZVHRR).

De communicatiestrategie Geweldig Rotterdam is in 2023 voortgezet. Het doel is om de norm onder jongeren voor wapen- en geweldgebruik te veranderen. Onderdeel van de strategie zijn collegetours met bekende sprekers. De laatste daarvan was in mei 2023 met rapper ICE in de Maassilo. Er kwamen ruim 200 jongeren uit heel de stad op af. Financiering van de communicatiestrategie door het ministerie van Justitie en Veiligheid loopt in ieder geval tot half 2024 door.

Sinds maart 2023 lopen pleinstewards rondes op de pleinen en in de straten waar de veiligheidsregisseurs van de gemeente hun inzet noodzakelijk vinden. De pleinstewards zijn vooral op weekendavonden aanwezig. In de zomerperiode zijn zij ook ingezet op de stranden van Nesselande en Hoek van Holland. Bij evenementen kunnen ze incidenteel worden ingezet. De pleinstewards zorgen door hun aanwezigheid voor extra zichtbaarheid. Als gastheren in de buitenruimte spreken zij bewoners en bezoekers laagdrempelig en preventief aan op overlastgevend gedrag. Omwonenden en partners zijn positief over de inzet van de pleinstewards.

Veilig Openbaar Vervoer

Ook in 2023 heeft de inzet van ov-surveillanten in de metro weer plaatsgevonden, op woensdag, donderdag, vrijdag en zaterdag vanaf 17.30 uur tot einde dienst.

In 2023 is de RET gestart met het opleiden van ov-surveillanten tot OVS+.

Uit de dit jaar verschenen klantenbarometer openbaar vervoer blijkt dat het Rotterdamse ov op sociale veiligheid ruimschoots een voldoende scoort en op peil blijft. De scores komen overeen met het landelijk gemiddelde. Wel zijn er zorgen over een toename van verwarde personen en dak- en thuislozen in en rond het openbaar vervoer. Gemeente en RET bespreken de mogelijkheden voor een aanpak en voor versterking van toezicht en handhaving rond het einde van de avond en het begin nacht.

Woonoverlast

In 2023 heeft de gemeente een nieuw actieplan woonoverlast opgesteld. Het plan is sinds 1 januari 2024 van kracht. In het actieplan zijn afspraken gemaakt om de aanpak van woonoverlast opnieuw bij de Rotterdammers onder de aandacht te brengen. Er wordt daartoe een communicatieplan opgesteld. Verder komt er een bredere inzet van instrumenten in de stad om woonoverlast aan te pakken, zoals het stoplichtmodel in Kralingen.

Het vertrouwen van melders in de gezamenlijke aanpak van woonoverlast is in 2023 ongeveer gelijk gebleven. Het gemiddelde cijfer voor het vertrouwen in de aanpak van woonoverlast is iets gedaald van 4,8 naar 4,6 op een schaal van 10, maar het aantal melders dat de gemeente een voldoende geeft is juist licht gestegen van 41,9% naar 43,0%. In het nieuwe actieplan zijn duidelijke afspraken gemaakt over de reactietermijnen en het aantal contactmomenten met de melder. Snel, helder en vaak communiceren vergroot het vertrouwen van de melder in de aanpak van woonoverlast.

In 2023 zijn 9 nieuwe particuliere verhuurders aangesloten bij de werkwijze van het regionale convenant woonoverlast. Bij het eerstvolgende tekenmoment treden zij formeel toe. Vanaf dat moment nemen er 35 verhuurders deel aan het convenant. Zij vertegenwoordigen ongeveer 75% van het aantal huurwoningen in Rotterdam.

De gemeente zette in 2023 bestuurlijke maatregelen in op grond van de Wet aanpak woonoverlast. In totaal zijn er 2 gedragsaanwijzingen opgelegd aan de huurders van 2 adressen. Daarnaast is er vanwege aanhoudende woonoverlast 4 keer een last onder dwangsom verbeurd voor een gedragsaanwijzing uit 2022.

Rotterdam was de eerste gemeente in Nederland die een gedragsaanwijzing aan een verhuurder oplegde. Dat gebeurde omdat deze verhuurder zich onvoldoende had ingezet om de woonoverlast te stoppen.

Het college stuurt het jaarverslag woonoverlast 2023 in het tweede kwartaal van 2024 aan de gemeenteraad.

Levendige stad

In het in 2023 vastgestelde ‘Uitvoeringsplan horeca’ staan ruimte voor de horeca, ondernemerschap en het nachtleven centraal. Concrete verruimingen zijn:

- Het aantal keren dat in een horeca-inrichting incidenteel meer geluid mag worden gemaakt is verhoogd van 10 naar 12.
- Het aantal keren dat de horeca-inrichting iets later mag sluiten dan de officiële sluitingstijd is verhoogd van 10 naar 15.
- De avondhoreca mag op vrijdag- en zaterdagnacht een uur langer openblijven, namelijk tot 03.00 uur in plaats van 02.00 uur. Dit geldt niet voor de terrassen.

Het aantal horecastewards in Rotterdam is uitgebreid van 15 naar 21. Om het nachtleven voor alle bezoekers veiliger te maken, in het bijzonder voor kwetsbare personen, is de Safe’R-spot gelanceerd: het sociaal nachtpunt. Dit is een locatie waar bezoekers van het nachtleven terechtkunnen met vragen en voor hulp. De pilot is gestart in het vierde kwartaal van 2023.

Het college is eind 2023 begonnen met het opstellen van de horecagebiedsplannen voor de komende 3 jaar. Het horecagebiedsplan is zowel een visie- als een uitvoeringsdocument. Hierin staat het perspectief voor de ontwikkeling van horeca dat past bij het karakter van het gebied. In deze ontwikkeling is er aandacht voor de ruimtelijke ontwikkeling, de economische stand van zaken, het vestigingsklimaat en de veiligheidssituatie.

Eind 2023 is de nieuwe nota Horecavergunningen, toezicht en handhaving ter vaststelling aan de gemeenteraad aangeboden. Het Team drank & horeca van de gemeente is in 2023 uitgebreid van 8 fte naar 13 fte met een uiteindelijke groei naar 16 fte. Dit team controleert of horecaondernemers zich houden aan de vergunningvoorschriften.

Hoe meten we dat?

Indicatoren	Realisatie 2021	Realisatie 2022	Begroting 2023	Realisatie 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027
Collegetarget Veilig: De Veiligheidsindex (VI) binnen het Wijkprofiel heeft in 2026 een gemiddelde score die gelijk of hoger is dan de gemiddelde score op de VI in 2022 (110)	**nvt**	**110**	**nvt**	**Resultaat VI 2024: 105 Streefwaarde voor VI 2024 was 110 of hoger**	**nvt**	**nvt**	**110 of hoger**	
Collegetarget Veilig: De 5 laagst scorende wijken op de VI van 2022 (Carnisse, Hillesluis, Tussendijken, Tarweijk, Lombardijen) laten								

in 2026 een stijging van tenminste 5 punten zien t.o. v. 2022.							
Carnisse	**nvt**	**85**	**nvt**	**Resultaat VI 2024: 93** Streefwaarde voor VI 2024 was 87	nvt	**nvt**	**90**
Hillesluis	**nvt**	**88**	**nvt**	**Resultaat VI 2024: 94** Streefwaarde voor VI 2024 was 90	nvt	**nvt**	**93**
Tussendijken	**nvt**	**89**	**nvt**	**Resultaat VI 2024: 98** Streefwaarde voor VI 2024 was 91	nvt	**nvt**	**94**
Tarwewijk	**nvt**	**89**	**nvt**	**Resultaat VI 2024: 87** Streefwaarde voor VI 2024 was 91	nvt	**nvt**	**94**
Lombardijen	**nvt**	**90**	**nvt**	**Resultaat VI 2024: 94** Streefwaarde voor VI 2024 was 92	nvt	**nvt**	**95**
Bezetting totaal aantal handhavers	**409,9 fte**	**399,9 fte**	**385,5 fte**	**per 31 december 2023: 429,1 fte**			
Aantal HIC-delicten :							
Woninginbraken	1.012	1.150	**nvt**	**1270**	**nvt**	**nvt**	**nvt**
Straatroven	265	304	**nvt**	**297**	**nvt**	**nvt**	**nvt**

Overvallen	80	86	**nvt**	**54**	**nvt**	**nvt**	**nvt**

Toelichting indicatoren

Veiligheidsindex

Eens per twee jaar rapporteert het college aan de hand van het Wijkprofiel over de collegetarget veiligheid. Het Wijkprofiel wordt iedere twee jaar samengesteld op basis van gegevens van het voorgaande jaar. Het Wijkprofiel 2022 is dus gebaseerd op data uit 2021 en het Wijkprofiel 2024 op data uit 2023. De Veiligheidsindex is een van de drie pijlers van het Wijkprofiel en bestaat uit een subjectieve en een objectieve index.

De 5 laagst scorende wijken *) op de Veiligheidsindex 2022 zijn Carnisse, Hillesluis, Tussendijken, Tarwewijk en Lombardijen. Deze laten in 2026 een stijging zien van tenminste 5 punten zien ten opzichte van 2022.

*) buiten beschouwing blijven de atypische wijken Zuiderpark/Zuidrand, Cool, Zuidplein gelaten. In deze wijken zijn relatief veel bezoekers. De score op de Veiligheidsindex is hierdoor vertekend.

Resultaten streefwaarde collegetarget Veilig voor 2024:

- De gemiddelde score van de Veiligheidsindex 2024 voor de stad daalt van 110 naar 105. De streefwaarde voor 2024 is daarmee niet behaald. De score van 105 is samengesteld uit de objectieve score van 114 en de subjectieve score van 96. In 2022 was de objectieve score 115 en de subjectieve score 106. De daling wordt voornamelijk veroorzaakt door de subjectieve scores. De objectieve scores zijn vrijwel gelijk aan de vorige periode.
- De streefwaarde voor 2024 is behaald in Carnisse, Hillesluis, Tussendijken en Lombardijen, maar niet in de Tarwewijk.

Totaal aantal handhavers

Definitie handhavers: boa’s, wijkbeheerders en de taakaccenten jeugd, wonen, drank & horeca, bike, motor, gevaarlijke en hinderlijke honden, markten, ondermijning, schoon en milieu (inclusief inhuur).

Aantal HIC-delicten

High Impact Crime jaarcijfers 2023 (januari t/m december)

Woninginbraken: **1270** stijging van 10,1% t.o.v. 2022

daling van 32,0% t.o.v. 2019 (pre-corona)

Straatroven: **297** daling van 2,3% t.o.v. 2022

daling van 35,4% t.o.v. 2019 (pre-corona)

Overvallen:	**54**	daling van 37,2% t.o.v. 2022
		daling van 60% t.o.v. 2019 (pre-corona)

Ten opzichte van 2022 was er in 2023 een lichte stijging van het aantal woninginbraken. Het aantal straatroven bleef nagenoeg stabiel. Het aantal overvallen daalde tot historisch lage cijfers.

De stijging bij woninginbraak is hoofdzakelijk te verklaren door de vergelijking van de eerste kwartalen van 2023 en 2022. In 2022 waren er nog deels coronamaatregelen van kracht. Het eerste kwartaal van het jaar is onderdeel van het Donkere Dagen Offensief (DDO). Normaliter zijn de donkere dagen een jaarlijks piekmoment in woninginbraken. In de maanden januari tot en met maart 2023 vonden 115 inbraken meer plaats dan in diezelfde periode in 2022. Met een totale stijging van 117 inbraken op jaarbasis in 2023 bleven de inbraakcijfers vanaf april dus nagenoeg gelijk aan die van 2022. Vanaf het tweede kwartaal geeft de vergelijking van 2023 met 2022 een realistischer beeld, zonder het dempende effect van de coronamaatregelen. Met de nieuwe ‘Houd Boeven Buiten’-preventiecampagne zijn tijdens het Zomeroffensief ’23 en het Donkere dagen Offensief ’23-’24 positieve resultaten geboekt. In deze piekmaanden zijn er minder woninginbraken gepleegd dan in het voorgaande jaar.

Doel: Crisisbeheersing en brandweer

Pagina 144

Doel: Crisisbeheersing en brandweer

Wat willen we bereiken?Wat hebben we in 2023 bereikt en gedaan?

Wat willen we bereiken?

Gemeenten zijn op basis van de Wet Veiligheidsregio’s verplicht gemeenschappelijke regelingen te treffen.

In de Veiligheidsregio Rijnmond (VRR) werken de Regionale Brandweer, Geneeskundige Hulpverlening bij Ongevallen en Rampen (GHOR), Ambulancezorg en de Gemeenschappelijke Meldkamer van politie, brandweer en ambulancedienst intensief samen. Zij bieden professionele hulp bij en bescherming tegen mogelijke risico's en bedreigingen.

De gezamenlijke brandweer is een samenwerkingsverband tussen bedrijven in het haven- en industriegebied en de gemeente Rotterdam. De gezamenlijke brandweer verzorgt in dit gebied de brandbestrijding en hulpverlening. Ook heeft deze organisatie de wettelijke verplichting overgenomen om een bedrijfsbrandweer van de aangesloten bedrijven in stand te houden.

Er zijn geen prestatie- of effectindicatoren.

Wat hebben we in 2023 bereikt en gedaan?

De VRR en de gezamenlijke brandweer leveren hun begroting en jaarverslag zelfstandig aan bij de gemeenteraad van Rotterdam.

Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen

Pagina 145

Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen (SDG's)

Hier wordt aangegeven aan welke duurzame ontwikkelingsdoelstellingen dit programma bijdraagt.

Het programma Veilig draagt bij aan Duurzame ontwikkelingsdoelstellingl 16. Vrede, justitie en sterke publieke diensten.

Voor een uitgebreide toelichting zie de paragraaf Sustainable development goals.

Financiën

Pagina 146

Financiën

Overzicht baten en lastenToelichting afwijkingen tov bijgestelde begroting 2023

Overzicht baten en lasten

Overzicht van baten en lasten Veilig	Oorspr. Begroting 2023	Bijgestelde Begroting 2023	Realisatie 2023	Afwijking
Baten exclusief reserves	**13.647**	**30.000**	**22.332**	**-7.668**
Bijdragen rijk en medeoverheden	8.411	23.594	15.693	-7.901
Overige opbrengsten derden	5.236	6.405	6.636	230
Overige baten	0	0	3	3
Lasten exclusief reserves	**183.131**	**206.551**	**198.295**	**-8.256**
Apparaatslasten	83.518	**93.197**	**91.744**	**-1.453**
Inhuur	410	1.792	1.833	41
Overige apparaatslasten	8.024	2.487	3.477	990

Personeel	75.084	88.917	86.433	-2.484
Overige verrekeningen	-177	**834**	**2.614**	**1.780**
Overige verrekeningen	-177	834	2.614	1.780
Programmalasten	99.790	**112.521**	**103.937**	**-8.583**
Financieringslasten	0	0	0	0
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	28.831	33.883	26.564	-7.319
Kapitaallasten	682	564	564	0
Overige programmalasten	138	178	142	-36
Sociale uitkeringen	0	0	5	5
Subsidies en inkomensoverdrachten	70.139	77.896	76.663	-1.233
Saldo voor vpb en reserveringen	**-169.485**	**-176.552**	**-175.964**	**588**
Saldo voor reserveringen	**-169.485**	**-176.552**	**-175.964**	**588**
Reserves	**30**	**504**	**248**	**-255**
Onttrekking reserves	30	255	0	-255
Vrijval reserves	0	248	248	0
Saldo	**-169.455**	**-176.048**	**-175.715**	**333**

VERGELIJK SALDO

×

Vergelijking begrotingssaldi Veilig	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**
Oorspronkelijke begroting 2023	- 169.455	- 174.246	- 173.896	- 173.468	
Eerste herziening 2023 / Voorjaarsnota	- 174.697	- 182.047	- 182.136	- 181.626	- 182.009
Tweede herziening 2023 / Begroting 2024	- 174.174	- 194.920	- 195.031	- 194.485	- 194.805
10-maandsrapportage 2023	- 176.048	- 194.920	- 195.031	- 194.485	- 194.805
Jaarstukken 2023 (realisatie)	- 175.715				

Toelichting afwijkingen tov bijgestelde begroting 2023

Overzicht afwijkingen programma	**Afwijking baten**	**Afwijking lasten**	**Afwijking reserves**	**Afwijking saldo**
1. Hogere baten	1.026	0	0	1.026

2. Lagere apparaatslasten toezicht en handhaving	0	-1.000	0	1.000
3. Programma Haven	-6.256	-6.256	0	0
4. Lagere apparaatslasten Organisatieopgave	0	-838	0	838
5. Huldiging Feyenoord	0	1.797	0	-1.797
6. Subsidie RET en WOCO	0	-895	0	895
7. Reserve 'verwarde personen'	0	0	-255	-255
8. Regio	-2.438	-2.000	0	-438
9. VRR	0	160	0	-160
10. Diverse afwijkingen	0	776	0	-776
Subtotaal afwijkingen				
Vennootschapsbelasting	0	0	0	0
Totaal afwijkingen	**-7.668**	**-8.256**	**-255**	**333**

Het saldo van het programma bedraagt € 333.000 voordelig. De belangrijkste oorzaken hiervan zijn:

1. Hogere baten
De hogere baten bestaan uit een hogere opbrengst van huisvuilboetes, ontvangen ziektegelduitkeringen en overige baten.

2. Lagere apparaatslasten toezicht en handhaving
Sinds 2022 worden handhavers ingedeeld in een hogere functionele schaal met een hoger salaris. De herwaardering wordt geleidelijk uitgevoerd. Ook zijn er veel aspirant-handhavers geworven. Omdat zij het opleidingstraject nog moeten doorlopen, starten zij in de aanloopschaal (€ 2 mln).
Bij Toezicht zijn er relatief veel medewerkers die vanwege hun jarenlange werkervaring op de hoogste trede van hun salarisschaal krijgen uitbetaald, terwijl de begrote loonkosten volgens de concernkaders zijn gebaseerd op een lager normbedrag. Daarnaast zijn er cao-verhogingen geweest op cluster-specifieke loonkosten, zoals de onregelmatigheidstoeslag. Deze verhogingen zijn niet gecompenseerd in de begroting (- € 1 mln).

3. Programma Haven
Op de valreep is duidelijk geworden dat de uitvoering van een deel van het programma Haven pas in 2024 plaatsvindt. Het programma, dat zich richt op de aanpak van drugssmokkel in de haven, wordt volledig door het Rijk gefinancierd. De latere uitvoering heeft gevolgen voor zowel de baten als de lasten (€ 6,2 mln).

4. Lagere apparaatslasten organisatieopgave

Vanwege de organisatieopgave is in 2023 gestart met de krimp van de organisatie. Per saldo is er € 838.000 minder uitgegeven aan apparaat dan was begroot. Wel hebben er wat verschuivingen plaatsgevonden tussen personeel en overige apparaatslasten.

5. Huldiging Feyenoord

Voor de huldiging van Feyenoord op de Coolsingel op 15 mei 2023 is € 1,8 mln uitgegeven aan beveiliging. Dit bedrag was niet begroot en voldeed niet aan de eisen voor de Eindejaarsbrief 2023 om alsnog te worden begroot. Het college beschouwt deze kosten als een toegestane overschrijding.

6. Subsidies

Op subsidies is een meevaller gerealiseerd van € 895.000 ten opzichte van de begroting. De RET heeft in 2023 € 600.000 teruggegeven van de subsidie ov surveillanten 2022, omdat het in dat jaar niet lukte om elke functie te vervullen. Verder maakten de woningcorporaties in 2023 slechts beperkt gebruik van de subsidie hang- en sluitwerk (subsidie WOCO). 2023 in het laatste jaar dat deze subsidieregeling nog beschikbaar was (€ 295.000).

7. Reserve 'verwarde personen'

De reserve verwarde personen van het Zorg en Veiligheidshuis Rotterdam Rijnmond is in 2023 niet aangesproken, terwijl dit wel was begroot. De reden hiervoor is de verwachting, dat dat deze reserve in de komende jaren harder nodig is.

8. Regio

Bij de regionale samenwerkingsverbanden, waarvoor Rotterdam slechts kassier is, is een onderschrijding gerealiseerd op zowel de baten als de lasten. Dat komt door een verschuiving van de uitvoering van een aantal zaken naar 2024, waardoor zowel de baten als de lasten verschuiven. Dit betreft met name de versterkingspijlers van Riec.

9. Veiligheidsregio Rotterdam Rijnmond (VRR)

De bijdrage aan de VRR is € 160.000 hoger uitgevallen dan begroot. Het gaat om lasten over 2022. De gerealiseerde lasten van 2023 zijn voor een deel nog gebaseerd op schattingen van de VRR, omdat de definitieve afrekening nog niet beschikbaar is.

10. Diverse afwijkingen

Er zijn diverse kleine afwijkingen.

Omschrijving, kaders en verbonden partijen

Omschrijving programmaBeleidskaders, monitoren en regelgevingVerbonden partijen die bijdragen aan het programma

Omschrijving programma

Samen met partners, bewoners en ondernemers werkt het college aan het minimaal handhaven van het huidige veiligheidsniveau en versterking waar het nodig is.

De samenleving verandert snel en wordt complexer. Rotterdam is een grote, internationale stad en gebeurtenissen in de wereld hebben in toenemende mate hier hun impact. Dreiging van terrorisme, gevoelde tegenstellingen tussen groepen, verstoringen in de openbare ruimte, incidenten met verwarde personen, ondermijnende criminaliteit en vuurwapengeweld vormen nieuwe uitdagingen en hebben effect op de veiligheid in de stad en op het gevoel van veiligheid van Rotterdammers. Ontwikkelingen kunnen elkaar bovendien versterken. In combinatie met verregaande digitalisering brengt dit nieuwe risico’s met zich mee.

De handhavers van Toezicht en Handhaving dragen bij aan de veiligheid en leefbaarheid in wijken. Vanwege de verdichting van de stad, groeit de druk op de buitenruimte en neemt het belang van het bevorderen van naleving van wet- en regelgeving toe.

Beleidskaders, monitoren en regelgeving

- Actieplan Samen tegen woonoverlast 2019-2023
- Coffeeshopbeleid
- Beleidsregel ‘Wet aanpak woonoverlast in Rotterdam’
- Veiligheidskoers 2023-2027
- Hoofdlijnen Veiligheidskoers 2023-2027
- De Rotterdamse aanpak High Impact Crime 2020-2023
- Uitvoeringsplan Horeca
- Collegebrief over Vernieuwde Aanpak Radicalisering, Extremisme en Polarisatie
- Beleidskader Cameratoezicht
- Burgemeestersbrief Ontwikkelingen Cameratoezicht 2023

- Algemene plaatselijke verordening Rotterdam
- Afvalstoffenverordening Rotterdam 2009
- Wet administratiefrechtelijke handhaving verkeersvoorschriften (Wet ‘Mulder’)
- Visie Stadswachten Vertrouwd op Straat
- Programma In de bak. Naastplaatsingen 2019-2022
- Schoon Genoeg! Rotterdams offensief tegen zwerfvuil
- Algemene wet bestuursrecht
- Beleidsregels boa’s
- Domeinlijst boa’s
- Verordening parkeerregulering en parkeerbelastingen
- Taxiverordening Rotterdam 2013
- Beleidsplan Naleving Omgevingsrecht 2021-2025
- Uitvoeringsplan aanpak complexe woonoverlast
- Fietskoers 2025
- Fietsparkeerstrategie binnenstad

Verbonden partijen die bijdragen aan het programma

De gemeente zet als Verbonden partijen in:

- Glazen Maas
- Havenbedrijf Rotterdam
- Gezamenlijke brandweer voor het haven- en industriegebied van Rotterdam
- Openbaar lichaam Veiligheidsregio Rotterdam Rijnmond

Een uitgebreide toelichting is te vinden in de paragraaf Verbonden partijen.

Verantwoordelijke collegeleden

Pagina 148

Verantwoordelijke collegeleden

Burgemeester Aboutaleb

Burgemeester Aboutaleb is verantwoordelijk voor de portefeuille Openbare Orde en Veiligheid.

'Extremisme en radicalisering hebben telkens een ander gezicht. Daarom moeten we voortdurend alert zijn. Onze belangrijkste taak is om spanningen in de samenleving te signaleren en te voorkomen dat er dreigende situaties ontstaan.'

Wethouder Karremans

Wethouder Karremans is verantwoordelijk voor de portefeuille Handhaving, Buitenruimte en Mobiliteit.

'Onze handhavers zijn onmisbaar in de Rotterdamse straten. We zetten ze daar in waar het nodig is om de rust en veiligheid te vergroten.'

Wethouder Versnel

Wethouder Versnel is verantwoordelijk voor de portefeuille Werk & inkomen, Nationaal Programma Rotterdam Zuid en EU-arbeidsmigranten.

‘Ook al zijn ze hier vaak tijdelijk, EU-arbeidsmigranten horen er ook gewoon bij. We willen dat ook zij een goed leven kunnen hebben in onze stad. Malafide uitzendbureaus die hen uitbuiten, pakken we aan.’

Volksgezondheid

Pagina 149

Volksgezondheid

Het programma Volksgezondheid ondersteunt beweging en gezonde leefstijl, bevordert een gezonde leefomgeving en verschuift inzet van mensen en middelen van genezing naar preventie. Dit wordt onder meer gedaan door vroege signalering van risico’s en het verbeteren van de preventie-infrastructuur, zodat gezondheidsverschillen afnemen. De gemeente stelt hulp en ondersteuning beschikbaar om gezond – of gezonder - te kunnen leven. Ook stimuleert en ondersteunt de gemeente een passende houding en vaardigheden tegen bijvoorbeeld drugs en ten opzichte van alcohol. Daarbij hoort ook dat Rotterdammers oog hebben voor het

belang van beweging voor een gezond leven, en dat de leefomgeving voor Rotterdammers bijdraagt aan een gezond leven.

Voortgang 2023
Doel: GGD voert haar wettelijke taken gedegen uit
Doel: Gezonde stad
Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen
Financiën
Omschrijving, kaders en verbonden partijen
Verantwoordelijke collegeleden

Voortgang 2023

Pagina 150

Voortgang 2023

Gezond 010: het akkoord

Preventieve gezondheidsaanpak

In 2020 is Gezond010: het akkoord vastgesteld door de gemeenteraad. 2023 stond in het teken van de herijking van dit plan mede ingegeven door landelijke ontwikkelingen en verandering van de wijze van financieren.

In 2023 heeft het college een rijksbijdrage aangevraagd voor gezondheid, sporten en de sociale basis. Deze aanvraag is verbonden aan het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA), een initiatief van gemeenten en GGD's, zorgverzekeraars en het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS). Dit plan vormt ook de basis voor het nieuwe beleidsplan: 'Gezonder010', dat in het voorjaar van 2024 aan de gemeenteraad wordt voorgelegd.

In het tweede kwartaal van 2023 startte een pilot van een jaar naar mogelijkheden om alcoholmisbruik bij de doelgroep ouderen tijdig te signaleren en de mogelijke interventies daarop. Dit gebeurt in opdracht en met subsidie van het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM) en in samenwerking met het Trimbos Instituut. In het eerste kwartaal van 2024 sluit deze pilot met een overzicht van opbrengsten en aanbevelingen.

Waarborgen van de kwaliteit kinderopvangvoorzieningen

De GGD voert in opdracht van de gemeente het toezicht uit op de Rotterdamse kinderopvangvoorzieningen. Dit betekent dat de GGD jaarlijks alle kinderdagverblijven, locaties buitenschoolse opvang (BSO's) en gastouderbureaus inspecteert en 50% van de gastouders bezoekt. Bij overtredingen van de Wko, adviseert de GGD aan de gemeente om te handhaven.

Met een aangepaste werkwijze in de laatste maanden van 2023 is de GGD erin geslaagd om de door de gemeente Rotterdam gewenste en wettelijk vereiste inspecties uit te voeren. Uiterlijk op 1 juli 2024 zal het college de jaarverantwoording kinderopvang over 2023 indienen bij de Inspectie van het Onderwijs (IvhO). In deze verantwoording staat meer data over het aantal in 2023 uitgevoerde onderzoeken, het aantal handhavingsadviezen en gestarte handhavingstrajecten.

Programmaorganisatie corona

In de 1e helft van 2023 heeft de programmaorganisatie corona de opgedane kennis en ervaring overgedragen aan de GGD. Op 30 juni 2023 is de coronaorganisatie gestopt. Sindsdien ontvangt de GGD nog een specifieke uitkering (SPUK) vaccineren van het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS). De voorlichtings- en vaccinatieactiviteiten met betrekking tot corona voor volwassenen worden geïntegreerd in de GGD-organisatie. De corona vaccinatiecampagne richtte zich in 2023 op de kwetsbare inwoners binnen onze regio. Dit betreft vooral 60-plussers. Daarnaast ging het om een kleinere groep 60-minners met een hoger medisch risico en om zorgmedewerkers.

Publieke gezondheid asielzoekers en vluchtelingen

De GGD heeft een rol in de publieke gezondheid bij de opvang van vluchtelingen. Met de Veiligheidsregio Rotterdam-Rijnmond (VRR) en Geneeskundige Hulpverlening in de regio (GHOR) borgt de GGD de coördinatie van zorg voor asielzoekers en Oekraïense vluchtelingen.

In 2023 zijn alle asielzoekerslocaties één of meerdere keren bezocht door het team Technische Hygiënezorg. Dit team inspecteert locaties en geeft adviezen om infectieziekten te voorkomen. Met de gemeente Rotterdam zijn afspraken gemaakt om de opvanglocaties voor Oekraïners ook in 2023 te bezoeken. Ook zijn er bijvoorbeeld voorlichtingen gegeven en diverse uitbraken van infectieziekten bestreden (waaronder schurft).

Financiële afwijkingen t.o.v. de bijgestelde begroting 2023 Volksgezondheid (x 1.000)	**€ 4.660**
Infectiebestrijding	€ 1.825
Welzijn en preventie	€ 1.520
Opvang Oekraïeners	€ 550
Regionaal Expertise Centrum TBC	€ 379
Covid-19	€ 386

Een negatief bedrag (met een – ervoor) is een financiële tegenvaller: de gemeente geeft meer geld uit of er komen minder opbrengsten binnen. Een positief bedrag is een financiële meevaller: de gemeente geeft minder geld uit of er komen meer opbrengsten binnen.

Voor een uitgebreide toelichting zie het blokje Financiën onder dit programma.

Doel: GGD voert haar wettelijke taken gedegen uit

Doel: GGD voert haar wettelijke taken gedegen uit

Wat willen we bereiken?Wat gaan we daarvoor doen?Wat hebben we in 2023 bereikt en gedaan?Hoe meten we dat?

Wat willen we bereiken?

Een robuuste en slagvaardige GGD Rotterdam-Rijnmond die ook in geval van crisis in staat is de publieke gezondheid te beschermen en te bevorderen.

Wat gaan we daarvoor doen?

De GGD past geleerde lessen vanuit de programmaorganisatie corona toe. De GGD werkt en denkt mee aan de landelijke ontwikkelingen ter versterking van de infectieziektebestrijding, zoals de Landelijke Functie Opschaling Infectieziektebestrijding (LFI) en de Pandemische Paraatheid van het ministerie van VWS. De GGD bereidt zich voor op nieuwe en herziene wetgeving, waaronder de Omgevingswet en aanpassing van de Wet publieke gezondheid (Wpg).

Wat hebben we in 2023 bereikt en gedaan?

De GGD Rotterdam-Rijnmond bewaakt, beschermt en bevordert de gezondheid voor de 13 gemeenten in regio Rijnmond vanuit de Wpg.

De taken die de GGD uitvoert binnen de gemeenschappelijke regeling zijn vastgelegd in een meerjarenbegroting. Hierover vindt twee keer per jaar verantwoording plaats aan het Algemeen Bestuur van de GGD door een tussentijdse- en een jaarrapportage.

Hieronder zijn een aantal taken beschreven die de GGD specifiek voor de gemeente Rotterdam uitvoert op basis van aanvullende financiering vanuit de gemeente of vanuit het Rijk.

Landelijke ontwikkelingen en nieuwe/ herziene wetgeving

Voor de jaren 2023 en 2024 heeft het ministerie van VWS een specifieke uitkering (SPUK) aan iedere GGD beschikbaar gesteld voor de ‘Versterking van de Infectieziektebestrijding en Pandemische paraatheid’ (VIP): de VIP-SPUK. Deze SPUK wordt naar verwachting vanaf 2025 omgezet in een structurele investering waarvan de omvang en inhoud nader wordt bepaald in 2024. In het kader van de VIP-SPUK heeft de GGD tijdelijk capaciteit aangetrokken. Door deze inzet levert de GGD een belangrijke bijdrage aan het wegnemen van kwetsbaarheden in de dienstverlening, aan bovenregionale samenwerking, het versterken van de wetenschappelijke kennisinfrastructuur en het slim en versneld opleiden van professionals ten behoeve van infectieziektebestrijding (artsen, verpleegkundigen, onderzoekers, data-analisten, beleidsadviseurs etc.).

Gemeentelijke advisering gezonde leefomgeving

Met de invoering van het basis- en plusproduct ‘Advisering Gezonde Leefomgeving’ per 1 januari 2023 heeft de GGD voorgesorteerd op de invoering van de omgevingswet per 1 januari 2024. Met de uitvoering van deze producten realiseert de gemeente Rotterdam via de GGD dat gezondheid in een zo vroeg mogelijk stadium van de stedelijke planvorming wordt ingebracht in de ruimtelijke opgaven en het ruimtelijk beleid van de gemeente. Enkele voorbeelden waar deze advisering heeft plaatsgevonden zijn Merwe-Vierhavens, Oostflank en Park Rijnhaven.

De evaluatie van ‘Advisering Gezonde Leefomgeving’ wordt in het eerste kwartaal van 2024 verwacht.

Aanpassen aan klimaatverandering

De GGD heeft aandacht voor de menselijke kant van klimaatverandering en werkt samen met Rotterdams WeerWoord aan een klimaatbestendig 2025. Denk hierbij aan de ontwikkeling van een Rotterdams hitteplan, het monitoren van nieuwe infectierisico’s en veranderende milieufactoren, zoals droogte, hitte, wateroverlast en luchtkwaliteit. Verder is er inzet op crisisbeheersing op het brede terrein van publieke gezondheid, denk hierbij bijvoorbeeld aan een langdurige hittegolf.

Centrum Seksueel Geweld

Het Centrum Seksueel Geweld (CSG) biedt professionele hulp aan iedereen die seksueel geweld heeft meegemaakt – online, offline of een combinatie, kort of lang(er) geleden. Het centrum biedt medische en psychologische zorg en forensisch onderzoek. De financiering vindt plaats vanuit middelen van Decentralisatie Uitkering Vrouwen Opvang (DUVO) vanuit Rotterdam als een van de centrumgemeenten.

In 2023 zijn er 228 acute meldingen binnengekomen (incident vond minder dan 7 dagen geleden plaats) en 203 niet-acute meldingen. Daarnaast bedroeg het aantal adviesvragen van en consulten aan slachtoffers, naasten en professionals 646. Dit is een toename ten opzichte van 2022 (576). Deze cijfers betreffen de totale dienstverlening van het CSG, er wordt geen onderscheid tussen gemeenten gemaakt.

Beperken besmettingen hiv met PrEP-zorg

Mensen met een verhoogd risico op hiv kunnen een beroep doen op de PrEP-zorg. PrEP staat voor Pre-Expositie Profylaxe, een medicijn ter voorkoming van hiv. PrEP is een succesvol middel en heeft het aantal hiv-infecties zowel in Nederland als wereldwijd teruggebracht.
GGD Rotterdam-Rijnmond verstrekt via een specifieke subsidie vanuit het ministerie van VWS de PrEP-zorg aan een beperkte groep kwetsbare mensen met een verhoogd risico op hiv. Vanaf augustus 2024 wordt de PrEP-regeling ondergebracht in de subsidieregeling Aanvullende Seksuele Gezondheidszorg (ASG) en zodoende structureel gefinancierd vanuit het ministerie van VWS. Tot die periode zet de gemeente Rotterdam extra financiële middelen in om de wachtlijsten bij het Centrum Seksuele Gezondheid aan te pakken en daarmee het aantal besmettingen met hiv te beperken. Sinds de gemeentelijke financiering in oktober 2023 is gestart heeft de GGD al 103 extra cliënten kunnen behandelen. De wachtlijst is meer dan gehalveerd, van 139 cliënten op de wachtlijst begin oktober naar 63 cliënten op de wachtlijst begin februari 2024.

Nu Niet Zwanger

De bewezen effectieve methodiek Nu Niet Zwanger is onderdeel van het programma Stevige Start in Rotterdam. Hulpverleners van onder meer de psychiatrie, maatschappelijke opvang, Centrum Jeugd & Gezin (CJG) en het 'Nu Niet Zwanger' team van de GGD, voeren gesprekken met cliënten over kinderwens, seksualiteit en anticonceptie. Zij helpen (potentiële) ouders in kwetsbare omstandigheden om een geïnformeerde keuze te maken over hun kinderwens en het voorkomen van onbedoelde zwangerschappen. In totaal zijn er in 2023 één of meerdere gesprekken gevoerd met 1.439 cliënten. In Rotterdam zijn er 27 deelnemende organisaties en 191 aandachtsfunctionarissen. In oktober 2023 is het convenant voor Nu Niet Zwanger met de 27 organisaties (opnieuw) getekend.

Corona

De GGD heeft er in 2023 voor gekozen om op herkenbare en vertrouwde plekken, verspreid over de regio, aanwezig te zijn met GGD-vaccinatielocaties. In 2023 heeft de GGD vanuit meer dan 30 wijkgebouwen en ziekenhuizen gevaccineerd. Op meerdere plekken is er daarnaast een mobiele vaccinatiebus ingezet.

Er is in 2023 opnieuw aandacht besteed aan voorlichting rondom corona. Het Preventie & Voorlichtingsteam organiseerde wekelijks meerdere activiteiten om burgers te informeren, onder andere op markten en door groepsbijeenkomsten in bijvoorbeeld zorginstellingen.

In Rotterdam is bijna 40% van de 60-plussers gevaccineerd tijdens de najaarscampagne. Dit is lager dan in de najaarscampagne van 2022, waar 54% van de 60-plussers waren gevaccineerd. Dit komt waarschijnlijk door de kortere loopduur van de najaarscampagne 2023 en het verminderde urgentiegevoel bij inwoners.

Verdiepend toezicht onderwijs

De GGD houdt met reguliere kinderopvanginspecties toezicht op de wettelijke basisvoorwaarden voor de kwaliteit van voorschoolse educatie (ve) op alle ve-locaties. In opdracht van gemeente Rotterdam (afdeling Onderwijs, team Jonge Kind) voert de GGD Rotterdam-Rijnmond in het kader van de aanpak 'Onderzoek Kwaliteit voorschoolse educatie' verdiepende inspecties uit op basis van de Rotterdamse afspraken uit het Kwaliteitskader voorschoolse educatie 2022.

Alle 60 geselecteerde locaties (100%) zijn bezocht en geïnspecteerd in de periode februari 2023 tot en met februari 2024.

Toezicht Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo)

Gemeenten hebben de taak toezicht te houden op de kwaliteit van de uitvoering van de Wmo. Rotterdam laat dit toezicht uitvoeren door de GGD Rotterdam-Rijnmond (Toezicht Wmo).

In 2023 is gerapporteerd over onder andere een onderzoek naar beschermd wonen, over preventief toezicht en meerdere heronderzoeken. Alle rapportages zijn te vinden op de pagina van Toezicht Wmo op de website van de GGD Rotterdam-Rijnmond.

In 2023 zijn twintig calamiteiten in behandeling genomen door Toezicht Wmo. Calamiteiten worden niet altijd gemeld. Het zelfonderzoek en de verbetermaatregelen zijn niet altijd afdoende. Daarom organiseerde het Toezicht Wmo in 2023 de conferentie 'Leren van elkaar' voor gemeenten en aanbieders, naar aanleiding van het rapport Analyse calamiteiten 2016-2021.

In 2023 ontving het Team Toezicht Wmo 47 signalen, 27 daarvan gingen over de kwaliteit van Wmo-ondersteuning aan cliënten en de toegankelijkheid van de gemeenten in de regio Rotterdam-Rijnmond. Bijvoorbeeld over de veiligheid van de voorziening, de deskundigheid en kwalificatie van medewerkers, de doeltreffendheid van de begeleiding en de lange doorlooptijden bij de gemeente. Deze cijfers betreffen alle werkzaamheden van het team Toezicht en zijn niet specifiek te koppelen aan een bepaalde gemeente, omdat aanbieders vaak in meerdere gemeenten werken.

Hoe meten we dat?

Eens in de vier jaar verschijnt de GGD-gezondheidsmonitor die inzicht geeft in de gezondheid, het welzijn en de leefstijl van de inwoners van Rotterdam. In 2023 zijn de resultaten van de Gezondheidsmonitor Volwassenen en Ouderen (V&O) 2022 en de Gezondheidsmonitor Jongvolwassenen 2022 gepubliceerd. Dit zijn extra metingen in het kader van de ZonMW corona-subsidie. Van de Gezondheidsmonitor V&O 2022 is voor elke gemeente (13) een rapport gemaakt en zijn de cijfers opgenomen in de databank op de website ‘Gezondheid in kaart’.

Via surveillance monitort de GGD de ontwikkeling van infectieziekten, inclusief tuberculose en soa’s.

Doel: Gezonde stad

Pagina 152

Doel: Gezonde stad

Wat willen we bereiken?Wat gaan we daarvoor doen?Wat hebben we in 2023 bereikt en gedaan?Hoe meten we dat?

Wat willen we bereiken?

Een leefomgeving die beschermt tegen gezondheidsschade en die uitnodigt tot gezond gedrag.

Wat gaan we daarvoor doen?

Samen met partners werkt de gemeente vanuit ‘Gezond010: het akkoord 2020-2023’ (en het opvolgende beleidsplan Gezonder010) aan een gezonde woon- en leefomgeving door onder andere verbetering van de kwaliteit van de leefomgeving. Dit doen we onder andere door het bewaken van kwaliteitsnormen (bijvoorbeeld luchtkwaliteit), het geven van advies over en het verbeteren van een gezonder voedselaanbod op diverse plekken in de stad. Door meer plekken in de stad beweegvriendelijker, groener, toegankelijker en rookvrij te maken.

Wat hebben we in 2023 bereikt en gedaan?

- Alle tramhaltes in het centrum zijn rookvrij gemaakt en alle Centra voor Jeugd & Gezin hebben een rookvrije ingang.
- Alle scholen van het Albeda College in Rotterdam hebben een gezonder voedselaanbod in de kantine: 60% of meer van het aanbod is gezond.
- Er zijn twee publiekscampagnes ontwikkeld. Een campagne voor ouderen om vallen te voorkomen (valpreventie) en een campagne voor een breed publiek over de invloeden van onze voedselomgeving op de keuzes die we maken en de gevolgen van die keuzes op onze gezondheid en voor de leefomgeving.
- 748 Rotterdammers met een grote afstand tot de arbeidsmarkt hebben in 2023 een gezondheidstraject, gericht op het verbeteren van fysieke en mentale gezondheid, afgerond en daarmee hun gezondheid duurzaam verbeterd. Ook zijn in 2023 al 734 nieuwe aanmeldingen voor trajecten in 2024.

Hoe meten we dat?

Over de voortgang van de uitvoering van het lokale preventieakkoord en de lokale nota volksgezondheid (Gezond 010: het akkoord 2020-2023) vindt jaarlijks rapportage aan de gemeenteraad plaats.

Eens in de vier jaar verschijnt de GGD Gezondheidsmonitor.

Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen Pagina 153

Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen (SDG's)

Hier wordt aangegeven aan welke duurzame ontwikkelingsdoelstellingen dit programma bijdraagt.

Het programma Volksgezondheid draagt bij aan Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen: 3. Goede gezondheid en welzijn en 11. Duurzame steden en gemeenschappen.

Voor een uitgebreide toelichting zie de paragraaf Sustainable development goals.

Financiën Pagina 154

Financiën

Overzicht baten en lastenToelichting afwijkingen tov bijgestelde begroting 2023

Overzicht baten en lasten

Overzicht van baten en lasten Volksgezondheid	Oorspr. Begroting 2023	Bijgestelde Begroting 2023	Realisatie 2023	Afwijking
Baten exclusief reserves	**14.422**	**68.815**	**55.481**	**-13.335**
Bijdragen rijk en medeoverheden	10.121	64.296	50.404	-13.891
Overige opbrengsten derden	4.301	4.520	5.077	557
Lasten exclusief reserves	**48.397**	**103.344**	**85.349**	**-17.995**
Apparaatslasten	19.870	**47.460**	**45.345**	**-2.115**
Inhuur	301	19.559	18.496	-1.063
Overige apparaatslasten	455	499	696	197
Personeel	19.113	27.402	26.153	-1.249
Overige verrekeningen	138	**9**	**1.746**	**1.737**
Overige verrekeningen	138	9	1.746	1.737
Programmalasten	28.389	**55.874**	**38.257**	**-17.617**
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	6.900	26.539	14.108	-12.432
Kapitaallasten	18	18	18	0
Overige programmalasten	0	0	6	6
Sociale uitkeringen	0	0	295	295
Subsidies en inkomensoverdrachten	21.470	29.317	23.831	-5.486
Saldo voor vpb en reserveringen	**-33.975**	**-34.528**	**-29.868**	**4.660**
Saldo voor reserveringen	**-33.975**	**-34.528**	**-29.868**	**4.660**
Reserves	**0**	**0**	**0**	**0**
Onttrekking reserves	0	0	0	0
Saldo	**-33.975**	**-34.528**	**-29.868**	**4.660**

VERGELIJK SALDO

×

Vergelijking begrotingssaldi Volksgezondheid	2023	2024	2025	2026	2027
Oorspronkelijke begroting 2023	- 33.975	- 33.954	- 33.920	- 33.894	

Eerste herziening 2023 / Voorjaarsnota	- 34.424	- 34.978	- 34.945	- 34.919	- 34.919
Tweede herziening 2023 / Begroting 2024	- 34.528	- 37.404	- 37.370	- 37.309	- 37.552
10-maandsrapportage 2023	- 34.528	- 37.404	- 37.370	- 37.309	- 37.552
Jaarstukken 2023 (realisatie)	- 29.868				

Toelichting afwijkingen tov bijgestelde begroting 2023

Een negatief bedrag (met een – ervoor) is een financiële tegenvaller: de gemeente geeft meer geld uit of er komen minder opbrengsten binnen. Een positief bedrag is een financiële meevaller: de gemeente geeft minder geld uit of er komen meer opbrengsten binnen.

Overzicht afwijkingen programma	Afwijking baten	Afwijking lasten	Afwijking reserves	Afwijking saldo
1. Infectieziektebestrijding	1.355	-470	0	1.825
2. Welzijn en Preventie	-3.055	-4.575	0	1.520
3. Opvang Oekraïners	-2.288	-2.838	0	550
4. Regionaal Expertise Centrum TBC	-86	-465	0	379
5. Covid-19	-9.261	-9.647	0	386
Totaal afwijkingen	**-13.335**	**-17.995**	**0**	**4.660**

Het saldo van programma Volksgezondheid bedraagt € 4,7 mln voordelig. De belangrijkste oorzaken hiervan zijn:

1. Infectieziektebestrijding
Bij Infectieziektebestrijding is een onderbesteding te zien van per saldo € 1,8 mln. Dit komt doordat er extra rijksmiddelen zijn ontvangen voor de versterking van infectieziektebestrijding en de pandemische paraatheid bij GGD ‘en. Door de krapte op de arbeidsmarkt heeft het langer geduurd om de vacatures voor aanvullende en vaste formatie te vervullen. Voor de reizigersvaccinaties zijn er meer inkomsten gerealiseerd dan verwacht.

2. Welzijn en Preventie
Bij Welzijn en Preventie is een onderbesteding te zien van per saldo € 1,5 mln. Dit komt voornamelijk doordat het Rijk extra middelen beschikbaar heeft gesteld. Deze middelen zijn in 2023 ingezet voor diverse gezondheidstrajecten. Door de krappe arbeidsmarkt en het later opstarten dan verwacht, zijn dit jaar niet alle geplande werkzaamheden uitgevoerd.

3. Opvang vluchtelingen Oekraïners
Doordat de gemeente op de locatie Charloisse Lagedijk Oekraïners met een zorgvraag heeft opgevangen, zijn hiervoor zorglasten begroot op het programma Volksgezondheid. Uiteindelijk zijn de kosten voor deze extra zorg gedekt vanuit een andere regeling die behoort bij het programma Zorg, Welzijn en Wijkteams (ZWW). Hierdoor zijn de lasten grotendeels terechtgekomen bij het programma ZWW. Dit levert een voordeel op van € 0,6 mln op

het programma Volksgezondheid.

4. Regionaal Expertise Centrum Tuberculosebestrijding (REC TBC)
Bij REC TBC is een onderbesteding van € 0,4 mln. Dit komt doordat verschillende vacatures moeilijk zijn te vervullen door de krapte op de arbeidsmarkt.

5. Covid-19
De rijksbijdrage voor het toedienen van de covid-19 vaccinatie is volledig opgenomen in de begroting en de prognose. De opkomst voor de coronavaccinaties in het najaar was echter lager dan verwacht. Hierdoor zijn er minder kosten gemaakt en daardoor ook lagere rijksvergoedingen. Per saldo is er een onderbesteding van € 0,4 mln.

Omschrijving, kaders en verbonden partijen

Pagina 155

Omschrijving, kaders en verbonden partijen

Omschrijving programmaBeleidskaders, monitoren en regelgevingVerbonden partijen die bijdragen aan het programma

Omschrijving programma

Het programma volksgezondheid ondersteunt bewegen en gezonde leefstijlen, bevordert een gezonde leefomgeving en verschuift inzet van mensen en middelen van curatie naar preventie, onder andere door vroege signalering van risico's, verbeteren van de preventie-infrastructuur, zodat gezondheidsverschillen afnemen. Dit doet de gemeente door hulp en ondersteuning beschikbaar te stellen om gezond – of gezonder - te kunnen leven. Ook stimuleert en ondersteunt de gemeente een positieve houding en vaardigheden bijvoorbeeld tegenover drugs en alcohol. Daarbij hoort ook dat Rotterdammers oog hebben voor het belang van bewegen voor een gezond leven, en dat de leefomgeving voor Rotterdammers bijdraagt aan een gezond leven.

Beleidskaders, monitoren en regelgeving

- De GGD voert wettelijke taken uit voortvloeiend uit de Wet Publieke gezondheid.
- En Wet Kinderopvang wetten.nl - Regeling - Wet kinderopvang - BWBR0017017 (overheid.nl)

Verbonden partijen die bijdragen aan het programma

De volgende Verbonden partijen worden ingezet om het doel van het programma te realiseren:

GGD Rotterdam-Rijnmond

De GGD Rotterdam-Rijnmond heeft de volgende ambitie:

Inwoners in de regio Rotterdam Rijnmond zijn gezond en vitaal. Ze zijn goed beschermd tegen publieke gezondheidsrisico's én leven en wonen in een gezonde leefomgeving die uitnodigt tot het maken van gezonde keuzes.

Concreet levert de GGD een bijdrage aan de gezondheid van Rotterdammers met o.a. de volgende onderdelen:

- Infectieziekten bestrijden en voorkomen
- Technische hygiënezorg
- Tuberculosebestrijding
- Reizigerszorg
- Medische milieukunde
- Seksuele gezondheid en soa-bestrijding
- Psychosociale hulp en onderzoek na ramp/crisis
- Monitoring en onderzoeken van de gezondheidssituatie
- Toezicht kinderopvang

Een uitgebreide toelichting is te vinden in de paragraaf Verbonden partijen.

Verantwoordelijke collegeleden Pagina 156

Verantwoordelijke collegeleden

Wethouder Achbar

Wethouder Achbar is verantwoordelijk voor de portefeuille Welzijn, Samenleven, Sport en Digitale Inclusie.

'Een lang en gezond leven is niet voor iedereen vanzelfsprekend. Samen met de partners in de stad werken we aan een gezonder en vitaler Rotterdam.'

Wethouder Buijt

Wethouder Buijt is verantwoordelijk voor de portefeuille Zorg, Ouderen en Jeugdzorg.

Werk en inkomen Pagina 157

Werk en inkomen

Rotterdammers die niet zelfstandig in een inkomen kunnen voorzien, krijgen een bijstandsuitkering. Deze uitkering geeft de noodzakelijke zekerheid en rust om stappen te zetten in de mens- en arbeidsontwikkeling. Daarbij krijgen deze Rotterdammers steun van de gemeente om hun economische zelfstandigheid naar vermogen te vergroten.

Voortgang 2023

Doel: Inkomenszekerheid en rechtmatigheid

Doel: Iedereen vooruit richting werk!

Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen

Projecten

Financiën

Omschrijving, kaders en verbonden partijen

Verantwoordelijke collegeleden

Voortgang 2023

Pagina 158

Voortgang 2023

Ontwikkeling bijstandsvolume

Collegetarget minder Rotterdammers in de bijstand: In deze collegeperiode (eind 2025) daalt het aantal bijstandsuitkeringen in Rotterdam naar 30.000

Realisatie 2022: 32.975

Mijlpaal 2023: 32.325

Realisatie 31 december 2023: 32.649

Een passende baan is de beste bestaanszekerheid voor mensen. Meer geld te besteden, een groter sociaal netwerk en een positiever toekomstperspectief. In 2023 is het 3.385 Rotterdammers (het aantal uitkeringen) gelukt om vanuit de bijstand aan het werk te gaan. In een reguliere baan of als (startend) ondernemer. Dat is een prachtig resultaat in een moeilijk jaar met veel onzekerheid door aanhoudend stijgende prijzen en mondiale spanningen en crises.

Een resultaat dat Rotterdammers allereerst hebben bereikt door hun eigen inzet en mentaliteit. Maar het laat ook zien dat investeren in een goede samenwerking tussen gemeente, werkgevers en partners loont.

3.385 Rotterdammers aan het werk. Dat is hartstikke mooi. En in tien jaar tijd is het bijstandsvolume nog niet zó laag geweest. Het jaar 2023 sluiten we af met 32.649 verstrekte bijstandsuitkeringen. We zijn tevreden met de

dalende trend die in het 2e tertaal is ingezet. Ondanks een moeilijk en onzeker (economisch) jaar, blijven we het beter doen dan de landelijke trend. Tegelijkertijd zien we dat het steeds moeilijker wordt om mensen uit de bijstand aan het werk te krijgen.

De ambitie van 32.325 uitkeringen eind december 2023 hebben we niet gehaald. In de laatste maand van het 3e tertaal zien we een groei van het aantal jongeren in de bijstand. Dit baart ons zorgen. We zijn een onderzoek gestart naar de precieze oorzaken van deze stijging en komen daar in de volgende tertaalmonitor bij uw raad op terug.

Ook zien we een toename van het aantal statushouders in de bijstand. Deze stijging heeft vooral te maken met de stijging van de taakstelling (huisvesten van statushouders).
Tegelijkertijd groeit het aantal bijstandsgerechtigden met (multi-) problematiek, voor wie de stap naar werk nog te groot is. Daardoor is ook de ondersteuningsbehoefte groter en de weg naar werk vaak langer. Werkgevers geven aan dat het door personeelstekorten steeds moeilijker wordt om begeleiding op de werkvloer te bieden. Dat maakt dat werkgevers terughoudend zijn om mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt in dienst te nemen.

Rechtmatigheid

In 2023 zijn er 710 fraudeonderzoeken op basis van vermoedelijke fraude van Rotterdammers (doelstelling 700) en 164 fraudeonderzoeken naar aanleiding van een melding van een collega of instantie (doelstelling 150) afgerond. In totaal zijn er 874 fraudeonderzoeken afgerond en is de doelstelling van totaal 850 fraudeonderzoeken behaald. Ten opzichte van 2022 is dit een significante stijging en is het aantal afgeronde fraudeonderzoeken bijna verdubbeld. De reden is de herijking van de handhavingsaanpak. Het doel hiervan is onder meer een duidelijke verbetering te laten zien in de effectiviteit van het toezicht- en handhavingsproces, de boodschap uitzenden dat fraude niet loont en het bieden van een duidelijk handelingsperspectief aan de uitvoering. Zo wordt er vanuit de keten toezicht en handhaving meer samengewerkt met collega’s om vermoedens van fraude kenbaar te maken en te onderbouwen, zodat deze onderzocht kunnen worden.

Inzet loonkostensubsidie

De Participatiewet biedt met loonkostensubsidie (LKS) een effectief middel om meer mensen aan de slag te helpen. Met deze subsidie krijgt een werkgever compensatie voor een beperkte arbeidsproductiviteit. Het vaker inzetten van deze subsidie biedt meer kwetsbare werkzoekenden een kans op duurzaam werk. In 2023 zijn daartoe verschillende inspanningen verricht. Eén daarvan is de mensen die in aanmerking komen voor loonkostensubsidie vaker vroegtijdig en beter te herkennen. Verder wordt al tijdens de arbeidsontwikkeling gezocht naar een passende baan. Voor 2023 was de ambitie een netto groei naar 1.500 Rotterdammers aan het werk met LKS. Op 31 december 2023 hebben 1.404 Rotterdammers een LKS-baan. Het aantal Rotterdammers aan het werk met LKS is toegenomen, maar de toename is minder dan waarop was ingezet voor 2023.

Monitor derde tertaal 2023 Werk en Inkomen

Meer informatie over de voortgang in het programma Werk en Inkomen staat in de derde tertaalmonitor W&I 2023.

Financiële afwijkingen t.o.v. de bijgestelde begroting 2023 Werk en inkomen (x 1.000)	€ 9.421
Ontvangen bijdrage UWV personeelslasten	€ 3.000
Vrijval voorziening dubieuze debiteuren bijstandsgerechtigden	€ 1.200
Uitvoering Energietoeslag 2022	- € 1.600
Compensatie kwijtschelding schulden Toeslagenaffaire	€ 1.373
Tijdelijke Ondersteuning Zelfstandige Ondernemers (TOZO)	- € 100
Regionaalbureau Zelfstandigen	€ 700
Inzet instrumenten voor begeleiding naar werk	€ 130
Rotterdam inclusief	€ 2.840
Prestatie010 en Jongerenloket	€ 1.140
Diverse afwijkingen	€ 738

Een negatief bedrag (met een – ervoor) is een financiële tegenvaller: de gemeente geeft meer geld uit of er komen minder opbrengsten binnen. Een positief bedrag is een financiële meevaller: de gemeente geeft minder geld uit of er komen meer opbrengsten binnen.

Voor een uitgebreide toelichting zie het blokje Financiën onder dit programma.

Doel: Inkomenszekerheid en rechtmatigheid

Pagina 159

Doel: Inkomenszekerheid en rechtmatigheid

Door het verstrekken van een uitkering wordt inkomenszekerheid geboden die Rotterdammers in staat stelt om mee te doen naar vermogen.

Wat willen we bereiken?Wat gaan we daarvoor doen?Wat hebben we in 2023 bereikt en gedaan?Hoe meten we dat?Toelichting indicatoren

Wat willen we bereiken?

We verstevigen de basis voor bestaanszekerheid door rechtmatige, tijdige en voorspelbare uitkeringsverstrekking.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Bieden van toegankelijke dienstverlening met de menselijke maat;
- Actief informeren over rechten en plichten;
- Opsporen van onrechtmatigheden en fraude door middel van een verbeterde ketenaanpak.

Toelichting

De gemeente zet digitale instrumenten in om het aanvragen van een bijstandsuitkering zo duidelijk en toegankelijk mogelijk te maken. Rotterdammers die digitaal minder vaardig zijn of niet beschikken over de juiste middelen kunnen langskomen op een van onze locaties. De aanvraag wordt zo snel mogelijk afgehandeld, zodat er snel duidelijkheid is over het inkomen. Elke Rotterdamse bijstandsgerechtigde heeft een eigen contactpersoon. Deze medewerker geeft bij vragen over de uitkering direct zelf antwoord of gaat op zoek naar het juiste antwoord. Het gaat altijd om de balans tussen rechtvaardigheid en rechtmatigheid, en het zo mogelijk leveren van maatwerk.

Bij het ontvangen van een bijstandsuitkering horen rechten en plichten. Zo moeten bijstandsgerechtigden, op basis van de inlichtingenplicht, wijzigingen doorgeven die van belang zijn voor het bepalen van het recht op en de hoogte van de uitkering. Op basis daarvan wordt de uitkering aangepast aan de nieuwe situatie.

Een afname van niet-verwijtbare onrechtmatigheden begint bij goede en duidelijke communicatie. De gemeente informeert alle Rotterdammers met een bijstandsuitkering over de rechten en plichten die horen bij de Participatiewet. Dat gebeurt digitaal, telefonisch en via persoonlijk contact.

Soms geeft iemand met een uitkering wijzigingen of andere informatie bewust niet of foutief door. Rotterdam wil onrechtmatigheden en fraude zoveel mogelijk terugdringen. Op drie manieren vindt onderzoek plaats naar mogelijk misbruik: heronderzoek, fraudeonderzoek en de ketenaanpak toezicht inkomen. Een heronderzoek richt zich op de rechtmatigheid van de bijstandsuitkering zonder dat er een signaal is dat er iets niet klopt. Een fraudeonderzoek vindt plaats als er signalen van fraude zijn. De gemeente verhoogt het aantal uitgevoerde heronderzoeken en fraudeonderzoeken. Daarom komen er meer sociaal rechercheurs. Zij werken samen met collega’s binnen de gemeentelijke organisatie, zoals de directie Veiligheid, en met het Openbaar Ministerie en de politie. De handhavingsteams gaan dichter op de uitvoering opereren. Dit betekent dat de fraudeteams meer in een keten georganiseerd worden.

Wat hebben we in 2023 bereikt en gedaan?

Tot en met eind december zijn er 710 fraudeonderzoeken op basis van vermoedelijke fraude van Rotterdammers (doelstelling 700) en 164 fraudeonderzoeken naar aanleiding van een melding van een collega of instantie (doelstelling 150) afgerond. In totaal zijn er 874 fraudeonderzoeken afgerond en is de doelstelling van totaal 850 fraudeonderzoeken behaald. Ten opzichte van 2022 is dit een significante stijging en is het aantal afgeronde fraudeonderzoeken bijna verdubbeld. De reden is de herijking van de handhavingsaanpak. Het doel hiervan is onder meer een duidelijke verbetering te laten zien in de effectiviteit van het toezicht- en handhavingsproces, de boodschap uitzenden dat fraude niet loont en het bieden van een duidelijk handelingsperspectief aan de uitvoering. Zo wordt er vanuit de keten toezicht en handhaving meer samengewerkt met collega’s om vermoedens van fraude kenbaar te maken en te onderbouwen, zodat deze onderzocht kunnen worden.

Daarnaast zijn er 3.091 heronderzoeken in 2023 afgerond. Het gaat hier om een controle om de juistheid van een uitkeringssituatie vast te stellen. In de meeste heronderzoeken (90%) wordt geen onrechtmatigheid gevonden

Als het gaat om de tijdige afhandeling van bijstandsaanvragen en de tijdigheid van de verwerking van inkomstenverrekeningen zijn in 2023 de normen (> 90%) behaald. Hierdoor worden burgers op tijd geholpen en dit heeft ook een positief effect op het aantal inkomende telefoongesprekken en klachten. Het aantal ingediende klachten in 2023 (589) is ten opzichte van 2022 (748) afgenomen.

Hoe meten we dat?

Indicatoren	Realisatie 2021	Realisatie 2022	Begroting 2023	Realisatie 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027
% Rechtmatige verstrekking van bijstand	99,99%	98,4%	> 97%	NTB				
% Besluiten bijstandsaanvraag (levensonderhoud) binnen wettelijke termijn	95,3%	94,1%	> 90%	91%				
Aantal afgeronde fraudeonderzoeken*	421	267	850	874				
Aantal ingediende klachten over bejegening	64	59	< 60	61				

* De indicator voor het aantal afgeronde fraudeonderzoeken is (vanaf de derde tertaalmonitor W&I 2023) verbreed door naast meldingen van Rotterdammers ook meldingen van collega's/andere instanties mee te nemen. De doelstelling is daarmee vergroot van 700 naar 850. Voor meer informatie over deze wijziging, zie 'Uitbreiden indicatoren handhaving; 23bb005740'. [link nog toe te voegen].

Toelichting indicatoren

Voor een nadere toelichting over de voortgang van deze indicatoren wordt verwezen naar de Monitor Werk & Inkomen 3e tertaal 2023.

Doel: Iedereen vooruit richting werk!

Pagina 160

Doel: Iedereen vooruit richting werk!

Rotterdammers doen mee naar vermogen op de arbeidsmarkt of in de samenleving.

Wat willen we bereiken?Wat gaan we daarvoor doen?Wat hebben we in 2023 bereikt en gedaan?Hoe meten we dat?Toelichting indicatoren

Wat willen we bereiken?

- Het aantal Rotterdamse huishoudens met een bijstandsuitkering laten dalen naar 30.000 eind 2025;
- Zoveel mogelijk Rotterdammers doen mee naar vermogen en stromen uiteindelijk uit naar duurzaam werk;
- Meer mensen met een arbeidsbeperking aan de slag, passend bij hun vermogen, ontwikkeling en talenten.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Werkzoekenden ondersteunen bij de uitstroom naar duurzaam werk;
- Werkgevers – essentiële partners bij het realiseren van duurzame uitstroom – ondersteunen om gezamenlijk de personeelstekorten te verminderen;
- Rotterdammers stappen laten zetten richting werk door hen te helpen bij de praktische belemmeringen die zijn ervaren;
- Rotterdammers in een kwetsbare situatie specifieke ondersteuning bieden bij hun ontwikkeling;
- Via het gemeentelijk sociaal ontwikkelbedrijf Rotterdam Inclusief (RI) werk bieden aan Rotterdammers met een arbeidsbeperking en Rotterdammers die langdurig werkloos zijn;
- Loonkostensubsidie (LKS) inzetten om de drempel voor werkgevers te verlagen om kwetsbare Rotterdammers met een verminderde loonwaarde in dienst te nemen;
- Reguliere bedrijven, ondernemers en werkgevers stimuleren meer aangepast werk te creëren voor onze doelgroepen;
- Regionaal intensief samen te werken met partners uit het bedrijfsleven, het onderwijs en regiogemeenten;

Toelichting

We ondersteunen Rotterdammers, die aan het einde van hun WW-periode zijn, in hun zoektocht naar werk . Inzet is een baan te vinden voor de WW-uitkering eindigt. Dit voorkomt dat zij in de bijstand terechtkomen. Werkzoekende Rotterdammers die een uitkering aanvragen, worden zo snel mogelijk benaderd door een werkcoach. Die maakt afspraken over de weg naar werk. Het gaat om duurzame uitstroom naar werk; de inzet is dat zo weinig mogelijk mensen terugkeren in een uitkeringssituatie. Zodra een werkzoekende uitstroom, stopt onze dienstverlening niet. We bieden werkzoekenden met betaald werk en inkomsten boven de bijstandsnorm maximaal zes maanden begeleiding die is gericht op werkbehoud.

Deeltijdwerk kan een belangrijke opstap zijn naar een volledige baan. Tegelijkertijd brengt deeltijdwerk vanuit een uitkering (financiële) onzekerheden met zich mee. We experimenteren met mogelijkheden om de stap naar deeltijdwerk te vergemakkelijken door deze onzekerheden te minimaliseren.

Via het WerkgeversServicepunt Rijnmond (WSPR) ondersteunt de gemeente zowel het mkb als grotere ondernemingen bij personele vraagstukken. Momenteel zijn er meer vacatures dan beschikbaar personeel. De gemeente stimuleert daarom werkgevers om op een pragmatische manier personeel te werven, bijvoorbeeld door meer te kijken naar competenties dan formele kwalificaties. Daarnaast brengt de gemeente werkgevers en werkzoekenden op diverse manieren bij elkaar en maakt informatie over elkaar inzichtelijk. De focus ligt daarbij op maatschappelijk cruciale beroepen en de drie grote transities waar onze regio momenteel mee te maken heeft: digitalisering, energietransitie en de overgang naar een circulaire economie.

Rotterdammers die praktische belemmeringen ervaren om stappen te zetten gericht op het bevorderen van zelfredzaamheid, participatie en het vinden van werk, kunnen rekenen op hulp van de gemeente. Dat gebeurt bij voorkeur in combinatie met op werk en leren gerichte activiteiten. Maar ook is er inzet op de beheersing van de Nederlandse taal, op het voorkomen van schulden en op beschikbare kinderopvang.

Zo nodig krijgen Rotterdammers in een kwetsbare situatie specifieke ondersteuning bij hun ontwikkeling. Het gaat bijvoorbeeld over werkzoekenden met een specifieke belemmering, werkzoekenden uit bepaalde leeftijdscategorieën of met een bepaalde verblijfsstatus. Het gaat om: Rotterdammers met fysieke en/of psychische problematiek, jongeren, Rotterdammers met een licht verstandelijke beperking, ouderen, langdurig werklozen met een kwetsbare arbeidsmarktpositie, statushouders en niet-uitkeringsgerechtigden.

Om Rotterdammers met een arbeidsbeperking en/of langdurig werklozen aan het werk te helpen, zet Rotterdam Inclusief onder andere in op detachering van medewerkers met een SW- of Nieuw Beschut-indicatie bij reguliere werkgevers. Rotterdam Inclusief biedt hen zo nodig jobcoaching. Werknemers die door een arbeidsbeperking niet bij een reguliere werkgever aan de slag kunnen, biedt Rotterdam Inclusief werk in een beschutte omgeving. Ook is er inzet op simpel switchen, supported employment en zichtbare aanwezigheid op Zuid.

Om meer Rotterdammers te laten werken, intensiveert de gemeente de inzet van loonkostensubsidie, het aanbieden van aanvullende voorzieningen als jobcoaching, werkplekaanpassingen en vervoer, en het realiseren van - al dan niet gemeentelijke - garantiebanen.

We stimuleren werkgevers om meer aangepast werk te creëren voor onze doelgroep. Dat doen we door middel van het stimuleren van de beweging richting de impacteconomie, de Rotterdamse werkgelegenheidsparagraaf en social return. De kans op passende matches tussen werkzoekenden en werkgevers wordt verrgroot door instrumenten als jobcarving, jobcreatie en open hiring. Het WSPR adviseert werkgevers hoe zij deze instrumenten kunnen toepassen.

In regionale samenwerking zijn al meerdere geslaagde programma’s en projecten opgezet. Alle partners hebben de ambitie uitgesproken om de komende jaren meer mensen uit de regio te helpen om ontwikkelstappen te zetten en duurzaam werk te vinden en te behouden. Om dat te kunnen doen, starten we met het Rijnmonds Arbeidsmarktperspectieffonds, komt er een Regionaal Werkcentrum en neemt de gemeente Rotterdam deel aan andere samenwerkingsinitiatieven.

Wat hebben we in 2023 bereikt en gedaan?

Een passende baan is de beste bestaanszekerheid voor mensen. Meer geld te besteden, een groter sociaal netwerk en een positiever toekomstperspectief. In 2023 is het 3.385 Rotterdammers (het aantal uitkeringen) gelukt om vanuit de bijstand aan het werk te gaan. In een reguliere baan of als (startend) ondernemer. Dat is een prachtig resultaat in een moeilijk jaar met veel onzekerheid door aanhoudend stijgende prijzen en mondiale spanningen en crises. Een resultaat dat Rotterdammers allereerst hebben bereikt door hun eigen inzet en mentaliteit. Maar het laat ook zien dat investeren in een goede samenwerking tussen gemeente, werkgevers en partners loont.

3.385 Rotterdammers aan het werk. Dat is hartstikke mooi. En in tien jaar tijd is het bijstandsvolume nog niet zó laag geweest. Het jaar 2023 sluiten we af met 32.649 verstrekte bijstandsuitkeringen. We zijn tevreden met de dalende trend die in het 2e tertaal is ingezet. Ondanks een moeilijk en onzeker (economisch) jaar, blijven we het beter doen dan de landelijke trend. Tegelijkertijd zien we dat het steeds moeilijker wordt om mensen uit de bijstand aan het werk te krijgen.

De ambitie van 32.325 uitkeringen eind december 2023 hebben we niet gehaald. In de laatste maand van het 3e tertaal zien we een groei van het aantal jongeren in de bijstand. Dit baart ons zorgen. We zijn een onderzoek gestart naar de precieze oorzaken van deze stijging en komen daar in de volgende tertaalmonitor bij uw raad op terug. Ook zien we een toename van het aantal statushouders in de bijstand. Deze stijging heeft vooral te maken met de stijging van de taakstelling (huisvesten van statushouders).
Tegelijkertijd groeit het aantal bijstandsgerechtigden met (multi-) problematiek, voor wie de stap naar werk nog te groot is. Daardoor is ook de ondersteuningsbehoefte groter en de weg naar werk vaak langer. Werkgevers geven aan dat het door personeelstekorten steeds moeilijker wordt om begeleiding op de werkvloer te bieden. Dat maakt dat werkgevers terughoudend zijn om mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt in dienst te nemen.

De Participatiewet biedt met loonkostensubsidie (LKS) een effectief middel om meer mensen aan de slag te helpen. Met deze subsidie krijgt een werkgever compensatie voor een beperkte arbeidsproductiviteit. Het vaker inzetten van deze subsidie biedt meer kwetsbare werkzoekenden een kans op duurzaam werk. In 2023 worden daartoe verschillende inspanningen verricht. Een daarvan is de mensen die in aanmerking komen voor loonkostensubsidie vaker vroegtijdig en beter te herkennen. Verder wordt al tijdens de arbeidsontwikkeling gezocht naar een passende baan. Voor 2023 was de ambitie een netto groei naar 1.500 Rotterdammers aan het werk met LKS. Op 31 december 2023 hebben 1.404 Rotterdammers een LKS-baan. Het aantal Rotterdammers aan het werk met LKS is toegenomen, maar de toename is minder dan waarop was ingezet voor 2023. Enkele externe en interne factoren die hierop van invloed zijn: stoppen van relatief veel arbeidsovereenkomsten met LKS, minder (passende) vacatures beschikbaar, mogelijkheden LKS en ondersteunende faciliteiten nog te weinig bekend bij werkgevers en binnen onze eigen organisatie meer focus nodig op het (duurzaam) matchen en plaatsen en voor de begeleiding van werkgevers. Met deze uitdagingen zijn we aan de slag om het aantal Rotterdammers aan het werk met LKS in 2024 te laten toenemen en de achterstand in te lopen. Voor meer informatie over de voortgang op de ketenaanpak LKS wordt verwezen naar [link toevoegen raadsinformatiebrief; deze brief gaat in op de realisatie, de uitdagingen, de inzet in 2023 en de geplande inzet voor 2024).

Een heel positieve ontwikkeling is de groei van het aantal banen Nieuw Beschut Werk. Met 311 Nieuw Beschut werkplekken is de gemeentelijke doelstelling van 317 banen nagenoeg gehaald. Dit betekent ook dat er sprake is van een inhaalslag in het aantal Nieuw Beschut werkplekken ten opzichte van de landelijke doelstellingen. Een mooi resultaat voor een kwetsbare groep Rotterdammers.

Hoe meten we dat?

Indicatoren	Realisatie 2021	Realisatie 2022	Begroting 2023	Realisatie 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027
Collegetarget minder Rotterdammers in de bijstand: In deze collegeperiode (eind 2025) daalt het aantal bijstandsuitkeringen in Rotterdam naar 30.000 *	**34.624**	**33.666**	**32.325**	**32.649**	**31.350**	**30.000**		
Instroom in de bijstand	8.264	5.223	8.425**	6.655				
Uitstroom								
- naar werk	4.649	2.684	4.825**	3.385				
- overig	5.194	3.497	4.650**	3.596				

Aantal Rotterdammers aan het werk met loonkostensubsidie (LKS)	928	1.179	1.500	1.404	1.800	2.100
Aantal gerealiseerde gemeentelijke garantiebanen	446	509	550	551		
Aantal gerealiseerde banen Nieuw Beschut	190	237	317	311		
% van de werkzoekenden bij Prestatie010 heeft een geregistreerde tegenprestatie	80%	76%	85%	75%		
% van de meest kansrijke werkzoekenden bij Prestatie010 zet een vervolgstap in de persoonlijke ontwikkeling	26%	33%	50%	40%		

* Startpunt (0-meting Rekenkamer) voor deze collegetarget is de stand van 1 juli 2022, namelijk 34.028 bijstandsuitkeringen.

** Dit zijn ramingen die jaarlijks worden bijgesteld. Leidend hierin is de collegetarget om eind 2025 het aantal bijstandsuitkeringen te laten dalen tot 30.000.

Toelichting indicatoren

Voor een nadere toelichting over de voortgang van deze indicatoren wordt verwezen naar de Monitor Werk & Inkomen 3e tertaal 2023.

Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen

Pagina 161

Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen (SDG's)

Hier wordt aangegeven aan welke duurzame ontwikkelingsdoelstellingen dit programma bijdraagt.

Het programma Werk en inkomen draagt bij aan Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen 8. Eerlijk werk en economische groei.

Voor een uitgebreide toelichting zie de paragraaf Sustainable development goals.

Projecten

Pagina 162

Projecten

Adidas

Adidas

In 2020 besloten de vier grote steden (G4) om hun samenwerking in IT-dienstverlening voor de domeinen Werk en Klantinteractie te stoppen. Voor beide domeinen vervangt de gemeente Rotterdam de IT-dienstverlening door de applicatie Thomas (project Adidas). Thomas maakt het mogelijk de digitale dienstverlening beter af te stemmen op de specifieke situatie van de Rotterdammers met een bijstandsuitkering. Dat geldt voor de aanvraag levensonderhoud (ALO) en de aanvraag van de uitkering voor oudere werkzoekenden (IOAW), de duurzame uitstroom naar werk en de begeleide participatie.

In 2023 heeft de focus van het programma Thomas DUP gelegen op voorbereiding, analyse en bouw van de nieuwe applicatie. Doel is om in 2024 Thomas DUP in gebruik te nemen en het daarmee mogelijk te maken de applicatie RMW uit te faseren.

De voortgang van het project Adidas is opgenomen in de Monitor ICT Projecten.

Financiën

Pagina 163

Financiën

Overzicht baten en lastenToelichting afwijkingen tov bijgestelde begroting 2023

Overzicht baten en lasten

Overzicht van baten en lasten Werk en inkomen	Oorspr. Begroting 2023	Bijgestelde Begroting 2023	Realisatie 2023	Afwijking
Baten exclusief reserves	**547.527**	**578.368**	**579.893**	**1.525**
Bijdragen rijk en medeoverheden	535.888	567.739	570.996	3.257
Financieringsbaten	0	0	0	0
Overige opbrengsten derden	11.638	10.630	8.914	-1.716
Overige baten	0	0	-16	-16
Lasten exclusief reserves	**790.890**	**856.294**	**838.299**	**-17.995**
Apparaatslasten	171.764	**185.329**	**182.124**	**-3.205**
Inhuur	3.401	7.823	8.522	699
Overige apparaatslasten	4.947	5.264	4.354	-910
Personeel	163.415	172.242	169.248	-2.994
Overige verrekeningen	-3.929	**-3.059**	**-1.089**	**1.970**

Overige verrekeningen	-3.929	-3.059	-1.089	1.970
Programmalasten	623.056	**674.025**	**657.265**	**-16.760**
Financieringslasten	0	0	0	0
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	40.317	44.341	38.461	-5.880
Kapitaallasten	0	0	0	0
Overige programmalasten	107	107	-17.351	-17.458
Salariskosten WSW en WIW	56.450	54.178	52.748	-1.430
Sociale uitkeringen	516.191	560.784	568.549	7.765
Subsidies en inkomensoverdrachten	9.990	14.615	14.857	243
Saldo voor vpb en reserveringen	**-243.364**	**-277.926**	**-258.406**	**19.520**
Saldo voor reserveringen	**-243.364**	**-277.926**	**-258.406**	**19.520**
Reserves	**2.157**	**9.168**	**-931**	**-10.099**
Onttrekking reserves	2.157	36.243	26.144	-10.099
Toevoeging reserves	0	28.817	28.817	0
Vrijval reserves	0	1.742	1.742	0
Saldo	**-241.207**	**-268.758**	**-259.337**	**9.421**

VERGELIJK SALDO

×

Vergelijking begrotingssaldi Werk en inkomen	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**
Oorspronkelijke begroting 2023	- 241.207	- 229.015	- 226.661	- 223.781	
Eerste herziening 2023 / Voorjaarsnota	- 272.131	- 232.885	- 230.690	- 221.266	- 217.450
Tweede herziening 2023 / Begroting 2024	- 268.758	- 247.470	- 245.687	- 235.584	- 231.439
10-maandsrapportage 2023	- 268.758	- 247.470	- 245.687	- 235.584	- 231.439
Jaarstukken 2023 (realisatie)	- 259.337				

Toelichting afwijkingen tov bijgestelde begroting 2023

Een negatief bedrag (met een – ervoor) is een financiële tegenvaller: de gemeente geeft meer geld uit of er komen minder opbrengsten binnen. Een positief bedrag is een financiële meevaller: de gemeente geeft minder geld uit of er komen meer opbrengsten binnen.

Overzicht afwijkingen programma	Afwijking baten	Afwijking lasten	Afwijking reserves	Afwijking saldo
1. Ontvangen bijdrage UWV personeelslasten	3.000	0	0	3.000
2. BUIG-saldo 2023	4.200	- 1.489	- 5.689	0
3. Vrijval voorziening dubieuze debiteuren bijstandsgerechtigden	0	- 1.200	0	1.200
4. Uitvoering Energietoeslag 2022	0	1.600	0	- 1.600
5. Compensatie kwijtschelding schulden Toeslagenaffaire	1.373	0	0	1.373
6. Tijdelijke Ondersteuning Zelfstandige Ondernemers	- 4.500	- 4.500	- 100	-100
7. Opvang Vluchtelingen Oekrainers	- 1.376	- 1.376	0	0
8. Rijnmond Arbeidsmarkt Perspectieffonds	0	- 2.000	- 2.000	0
9. Regionaalbureau Zelfstandigen	0	- 700	0	700
10. Inzet instrumenten voor begeleiding naar werk	250	- 850	- 970	130
11. Rotterdam Inclusief	- 1.850	- 5.630	- 940	2.840
12. Prestatie010 en Jongerenloket	170	- 1.370	- 400	1.140
13. Diverse afwijkingen	258	- 480	0	738
Subtotaal afwijkingen	**1.525**	**- 17.995**	**- 10.099**	**9.421**
Vennootschapsbelasting	0	0	0	0
Totaal afwijkingen	**1.525**	**- 17.995**	**- 10.099**	**9.421**

Het saldo van programma Werk en Inkomen bedraagt € 9,4 mln voordelig. De belangrijkste oorzaken hiervan zijn:

1. Ontvangen bijdrage UWV personeelslasten

Vanuit het Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen (UWV) is een bedrag van € 3,0 mln ontvangen voor een financiële bijdrage bij ziekte, zwangerschapsverlof en ouderschapsverlof. Deze extra baten zijn niet begroot.

2. BUIG-saldo 2023

Het definitieve BUIG-budget (Bundeling Uitkeringen Inkomensvoorzieningen Gemeenten) 2023 voor Rotterdam bedraagt € 550,8 mln. Dit is € 4,2 mln meer dan het voorlopige budget. Het hogere budget voor Rotterdam komt door een hogere landelijk macrobudget voor 2023. Dit budget is geactualiseerd op basis van de realisatiecijfers van aantal en prijs 2022, nieuwe inzichten in de conjunctuur, effecten van rijksbeleid en de loon- en prijsbijstelling. De totale uitkeringslasten (inclusief loonkostensubsidie) in 2023 bedragen € 563,9 mln. Dit is bijna

€ 1,5 mln minder dan werd geraamd voor 2023. In 2023 is per saldo een tekort op de BUIG van € 13,1 mln. Dit tekort is kleiner dan werd geraamd bij de eerste en tweede herziening (€ 18,8 mln). Door deze meevaller van € 5,7 mln is minder onttrokken uit de bestemmingsreserve BUIG.

3. Vrijval voorziening dubieuze debiteuren bijstandsgerechtigden

Jaarlijks treft de gemeente een voorziening dubieuze debiteuren om het risico van het niet volledig kunnen innen van vorderingen op bijstandsgerechtigden op te vangen. In 2023 is een meevaller ontstaan op deze voorziening van € 1,2 mln door een hoger terugbetalingsniveau dan verwacht. Het benodigde voorzieningspercentage is gedaald van 70,9% in 2022 tot 63,8% in 2023.

4. Uitvoering Energietoeslag 2022

De uitvoering van de Energietoeslag 2022 liep door in de eerste maanden van 2023. Het Rijk heeft voor de uitvoering hiervan € 7,0 mln beschikbaar gesteld in 2022. Over 2022 is € 3,2 mln besteed. Een deel van deze middelen (€ 1,4 mln) is doorgeschoven naar 2023. Gebleken is dat voor de verdere afhandeling in 2023 toch meer inzet nodig was dan verwacht. Het budget is met € 1,6 mln overschreden. Er zijn te weinig middelen doorgeschoven van 2022 naar 2023.

5. Compensatie kwijtschelding schulden Toeslagenaffaire

Het gaat hier om een vordering (van € 1,4 mln) vanuit de gemeente op het Rijk voor de kwijtschelding op gemeentelijke schulden voor slachtoffers van de toeslagenaffaire.

6. Tijdelijke Ondersteuning Zelfstandigen Ondernemers (Tozo)

De regeling Tijdelijke Overbrugging Zelfstandige Ondernemers is in 2020 tot stand gekomen als een tijdelijke regeling voor zelfstandig ondernemers, waaronder zzp'ers, die door de coronacrisis financieel in de problemen kwamen en niet in hun eigen levensonderhoud konden voorzien. In 2023 is voor een totaal van € 4,4 mln meer ontvangen dan begroot aan vorderingen op levensonderhoud, bedrijfskredieten en voorschotten Tozo. Dit leidde tot een terugvordering van het Rijk voor hetzelfde bedrag.

7. Opvang Vluchtelingen Oekrainers

De voorwaarden voor het uitkeren van het leefgeld zijn in maart 2023 aangescherpt. Vluchtelingen met werk ontvingen sindsdien geen leefgeld meer. Het uitgekeerde bedrag is daardoor lager dan begroot.

8. Rijnmond Arbeidsmarkt Perspectieffonds

Voor het Rijnmond Arbeidsmarkt Perspectieffonds was voor 2023 een onttrekking geraamd aan de reserves van € 2,0 mln voor de uitgiftes van subsidies. Door de daadwerkelijke toekenning van de subsidies begin 2024 zijn er geen lasten gemaakt in 2023. Een onttrekking aan de reserve was niet nodig; de onttrekking vindt plaats in 2024.

9. Regionaal Bureau Zelfstandigen

Het Regionaal Bureau Zelfstandigen kreeg in 2023 minder aanvragen voor ondersteuning van starters dan was ingeschat. Dit heeft tot lagere kosten geleid van € 700.000. De focus lag vooral op schuldhulpdienstverlening aan ondernemers en minder op ondersteuning aan startende ondernemers. De kosten voor schuldhulp-dienstverlening horen bij het programma Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving.

10. Inzet instrumenten voor begeleiding naar werk

Sinds het begin van 2023 is op alle instrumenten meer gestuurd op relevantie en effectiviteit. Het is gebleken dat bij de fysieke en mentale diagnoses in sommige gevallen met andere dienstverlening ondervangen kon worden. Hierdoor zijn er minder trajecten afgenomen. Daarnaast zijn over het instrument dealmaking afspraken gemaakt met werkgevers over nieuwe samenwerkingsvormen en aanpassingen van bestaande samenwerkingen. Deze afspraken hebben nog beperkt geleid tot kosten in 2023. Per saldo hebben bovenstaande afwijkingen geleid tot een onderbesteding van € 130.000 op de uitgaven van instrumenten voor begeleiding naar werk.

11. Rotterdam Inclusief

Over 2023 zijn de totale baten € 20,5 mln. Dit is € 2,4 mln hoger dan begroot. De hogere baten is nader te verdelen in hogere interne baten (negatieve lasten in de tabel) van € 4,3 mln en lagere externe baten van € 1,9 mln.

Op ambtelijk personeel en medewerkers die vallen binnen de Wet sociale werkvoorziening (WSW) is een voordelig resultaat van € 2,2 mln behaald. Dit komt vooral door terughoudendheid bij het invullen vacatures, hogere uitstroom bij WSW en hogere uitgaven dan begroot op inhuur. Tegenover de hogere omzet staan hogere inkoopkosten van € 870.000.

De inrichting van een efficiënter proces voor behandeling van aanvragen heeft vertraging opgelopen. Dit heeft geleid tot een lagere onttrekking van de bestemmingsreserve Breed Offensief voor een bedrag van € 940.000.

12. Prestatie010 en Jongerenloket

Bij het Jongerenloket en Prestatie010 is een voordelig resultaat van € 1,1 mln gerealiseerd. De verklaring hiervan is hoofdzakelijk een onderbesteding op de arbeidskosten bij Prestatie010, omdat in 2023 al is vooruitgelopen op een daling van het personeelsbudget vanaf 2024. Ook is de aanbesteding voor spoor D stopgezet.

13. Diverse afwijkingen

Het gaat hier om een saldo van verschillende kleine afwijkingen.

Omschrijving, kaders en verbonden partijen

Omschrijving, kaders en verbonden partijen

Dit onderdeel is ingevuld bij de Begroting en hoeft alleen te worden geactualiseerd. Check s.v.p. ook of de hyperlinks nog allemaal werken!

Omschrijving programmaBeleidskaders, monitoren en regelgevingVerbonden partijen die bijdragen aan het programma

Omschrijving programma

Rotterdammers, die niet zelfstandig in hun inkomen kunnen voorzien, krijgen een bijstandsuitkering. De gemeente ondersteunt deze Rotterdammers om hun economische zelfstandigheid naar vermogen te vergroten. Door inkomen te bieden ontstaat de noodzakelijke zekerheid en rust om stappen te zetten naar mens- en arbeidsontwikkeling. Ook ontstaat de ruimte om zo veel mogelijk zelf de regie te houden. Het hebben van werk biedt naast een inkomen grote maatschappelijke waarde. Dat geldt ook voor het verrichten van een maatschappelijke activiteit. Het levert een bijdrage aan de ontwikkeling en ontplooiing van Rotterdammers, het onderhouden van sociale contacten en het toenemen van zelfvertrouwen, eigenwaarde, gezondheid en zelfstandigheid.

We geven uitvoering aan de missie door inzet op:

- Arbeidsparticipatie: zoveel mogelijk Rotterdammers werken (naar vermogen) en verdienen hun eigen inkomen.
- Arbeidsontwikkeling: versterken van de arbeidsmarktpositie van werkzoekenden. Versterken van de arbeidsmarkt door regionale samenwerking en dienstverlening aan werkgevers.
- Begeleide participatie: bieden van specifieke arrangementen en passend werk aan Rotterdammers met een arbeidsbeperking
- Inkomensregelingen: elke Rotterdammer die daar recht op heeft, ontvangt tijdig een juiste bijstandsuitkering. Elke werkzoekende kan rekenen op passende en betrouwbare dienstverlening.

Beleidskaders, monitoren en regelgeving

- Beleidskader Participatie 2023-2026
- Tweede tertaaltertaalmonitor Werk en Inkomen 2023

Verbonden partijen die bijdragen aan het programma

De volgende Verbonden partijen zetten zich in om het doel van het programma te realiseren:

- Wigo4it C.V.

Een uitgebreide toelichting is te vinden in de paragraaf Verbonden partijen.

Verantwoordelijke collegeleden

Pagina 165

Verantwoordelijke collegeleden

Wordt door M&C B&B ingevuld. Wil je hierin iets aanpassen, neem dan even contact op.

Wethouder Versnel

Wethouder Versnel is verantwoordelijk voor de portefeuille Werk & Inkomen, Nationaal Programma Rotterdam Zuid en EU-arbeidsmigranten.

‘We willen zoveel mogelijk Rotterdammers aan het werk en uit de bijstand helpen. En met de grote hoeveelheid vacatures is dit HET moment om daarin flinke stappen vooruit te zetten. We hebben iedereen nodig in onze stad.’

Zorg, welzijn en wijkteams

Pagina 166

Zorg, welzijn en wijkteams

Met het programma Zorg, welzijn en wijkteams beschermt en bevordert de gemeente de gezondheid van Rotterdammers. Het programma richt zich er ook op dat Rotterdammers zich op alle levensterreinen zelfstandig kunnen redden, zo nodig met een beroep op familie, vrienden en buren. De gemeente zorgt voor passende ondersteuning en hulp voor Rotterdammers die dat nodig hebben. Verder bevordert de gemeente dat kinderen en jongeren kansrijk, veilig en gezond kunnen opgroeien.

Voortgang 2023
Doel: Jongeren zonder achterstand
Doel: Kwetsbaren doen mee
Doel: Ouderen gezond en vitaal
Doel: Gezonde Rotterdammers
Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen
Projecten
Financiën

Voortgang 2023

Pagina 167

Voortgang 2023

Huiselijk geweld

In 2023 is gewerkt aan het nieuwe beleidsplan ‘Samen naar een toekomst zonder geweld’. Begin 2024 is dit door de gemeenteraad vastgesteld. In dit plan zijn Rotterdamse ambities opgenomen voor het terugdringen van huiselijk geweld, kindermishandeling en seksueel geweld. Het nieuwe plan bouwt voor een groot deel voort op het oude beleidsplan en bestaat uit de speerpunten ‘Voorkomen, signaleren en melden’, ‘Werken een Veiligheid’, ‘Rotterdamse aanpak op maat’ en ‘Werken aan een sterke keten als fundament van de aanpak’. Ten opzichte van het vorige beleidsplan is er meer aandacht voor genderaspecten en femicide: het doden van vrouwen en meisjes. Verder zijn de aanbevelingen van het evaluatieonderzoek van het Verandertraject Huiselijk Geweld meegenomen, zoals het werken met ervaringsdeskundigen, het plegerperspectief en het samen leren en ontwikkelen.

Jeugdzorg

Januari 2023 zijn de nieuwe contracten lokale jeugdhulp en regionale jeugdhulp gestart. In het nieuwe contractjaar gebeurde veel rondom de Jeugdhulp:

- In juni 2023 is de landelijke Hervormingsagenda Jeugd (HAJ) vastgesteld. In het najaar 2023 is door rijk, gemeenten, aanbieders, professionals en cliëntorganisaties het implementatieplan HAJ opgesteld.
- In de regionale jeugdhulp is een forse begrotingsoverschrijding, daarom is naast de Rotterdamse Bestuurlijke Opdracht Zorg (BOZ) ook een Regionale BestuursOpdracht Kostenbeheersing (RBOK) in ontwikkeling.
- Aangezien de stijging van de Rotterdamse uitgaven aan Jeugdhulp niet zo kan blijven doorgroeien en huidige situatie (en trend) onhoudbaar wordt, gaat de gemeente in 2024 met alle gecontracteerde jeugdzorgaanbieders aan de slag met de landelijke HAJ-opgave, de Rotterdamse BOZ, de regionale bestuursopdracht (RBOK) en de ontwikkelopgaven uit de nieuwe inkoop, om te werken aan een duurzaam jeugdstelsel.

Daarnaast zijn er 3 thema’s die landelijke en regionaal spelen in de jeugdzorg:

- **Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming**

Het Toekomstscenario beoogt een integraal systeem- en mensgerichte aanpak voor zorg voor en ondersteuning aan kinderen, gezinnen (doelgroep 0-100 jaar) en huishoudens waarbij sprake is van onveiligheid en/of huiselijk geweld.

In juli 2023 is het landelijk programmaplan goedgekeurd door de partners: Rijk, gemeenten (VNG), gecertificeerde instellingen, Veilig Thuis-organisaties, Raad voor de Kinderbescherming en cliëntvertegenwoordigers. Rotterdam is aangesloten bij de uitrol van het landelijke programmaplan.

Op regionaal niveau is samen met de partners een governancestructuur ingericht met aandacht voor een goede verbinding met de Hervormingsagenda Jeugd. De analyse/verkenningsfase is begin 2024 afgerond. Daarna volgt een meerjarig ontwikkel- en implementatieproces op regionaal en lokaal niveau.

- **Wachttijden specialistische jeugdhulp**

In oktober 2023 en januari 2024 is de gemeenteraad geïnformeerd over de wachtlijstcijfers van de specialistische jeugdhulp, dit op basis van respectievelijk het tweede en derde kwartaal 2023. De cijfers laten een groei van de wachtlijst zien, voornamelijk in de opdracht specialistische ambulante jeugdhulp. In het 3de kwartaal van 2023 is gestart met een Rotterdamse verdeeltafel met als doel een betere verdeling van de wachtlijst en meer grip op nieuwe instroom. Daarnaast wordt er verder gewerkt aan de implementatie van de knooppunten. Dit centrale instroompunt moet uiteindelijk zorgen voor betere screening, matching en wachtlijstbeheersing. In maart 2024 volgt een nieuwe voortgangsbrief met daarin de wachtlijstcijfers over heel 2023.

- **Gecertificeerde Instellingen (GI’s)**

De gecertificeerde instellingen ondervinden blijvend last door de krappe arbeidsmarkt, hoog ziekteverzuim en verloop. Hierdoor blijft het voor hen een uitdaging om de kwaliteit van hulp te kunnen bieden aan gezinnen die te maken hebben met een jeugdbeschermingsmaatregel. Ondanks intensieve werving lukt het nog onvoldoende om het tij te keren. GI’s in de regio Rijnmond hebben daarom besloten afspraken te maken over een goede verdeling van de instroom. De landelijke tarieven en caseloadnorm voor de GI’s zijn vastgesteld, waardoor ingezet kan worden op een verlaging van de caseloads. Verwachting is dat daarmee de werkdruk en het hoge verloop en verzuim verlaagd worden. Dit blijft gezien de huidige arbeidsmarkt echter onzeker. De wijkteams zetten steeds meer in op intensievere en specialistische hulp en specialisten om jeugdbeschermingsmaatregelen te voorkomen, waardoor een dalende trend van de caseload is ingezet.

Inkoop Wmo

De gemeente heeft een aanbesteding voor de Wmo voorbereid. De aanbesteding is gebaseerd op de ambities uit het beleidsplan Heel de Stad. Ook is er rekening gehouden met de doelstellingen over uitvoerbaarheid en financierbaarheid van zorg uit de Bestuursopdracht Zorg. De publicatie van de aanbesteding heeft eind januari 2024 plaatsgevonden. Hiermee ligt de gemeente op koers voor nieuwe Wmo-contracten met ingang van 1 januari 2025, waarmee zorg beschikbaar blijft voor Rotterdammers die dat het hardst nodig hebben.

Bestuurlijke Opdracht Zorg (BOZ)

De vraag naar zorg blijft groeien. Hierdoor groeit de druk op zorgmedewerkers en stijgen de zorguitgaven voor de gemeente. De bestuursopdracht zorg heeft als doel om oplossingen te bedenken om de groeiende vraag en daarbij oplopende zorguitgaven te remmen. Daarmee blijft de zorg houdbaar, uitvoerbaar en betaalbaar.

In januari en in juli 2023 zijn eerste aanpassingen doorgevoerd. Deze zijn gericht op de interne sturing en het doorbreken van automatismen bij de Wmo en Jeugdhulp. Er is een intern dashboard gebouwd om de effecten van deze aanpassingen te monitoren. Na deze eerste aanpassingen van de gemeente zijn op dringend verzoek van de zorg- en welzijnsaanbieders gesprekken gestart om gezamenlijk tot maatregelen te komen. De aanbieders onderschrijven de problematiek en hebben voorstellen gedaan voor de toekomstbestendigheid van het zorgstelsel. Op dit moment worden deze voorstellen verder geconcretiseerd en getoetst op onder meer uitvoerbaarheid, effecten en juridische aspecten.

In 2023 is het niet gelukt om de gehele maatregelenreeks financieel in te vullen. Desondanks blijft het Programma Zorg, welzijn en wijkteams waar de BOZ onder valt, over geheel 2023 binnen budget.

Naast gedane aanpassingen in het Rotterdamse zorgstelsel is er gekeken naar mogelijkheden om in andere sectoren de groeiende zorgvraag te remmen. Problematiek op het gebied van armoede, schulden, werk en wonen kunnen leiden tot een zorgvraag.

Er is een uitvoeringsplan opgesteld om in samenhang de bestaanszekerheid op bovengenoemde aspecten te verbeteren met als doel de zorgvraag te dempen. Eind 2023 is gestart met een pilot in twee wijken: Schiebroek en Bloemhof.

Binnen de gemeentelijke organisatie verandert de manier waarop medewerkers naar zorg en ondersteuning kijken. Niet elke hulpvraag is een zorgvraag. Deze omslag in denken realiseren we door bijeenkomsten, aangepaste werkinstructies en de ontwikkeling van sturingsinstrumenten. Daarnaast is een strategische communicatiewerkgroep geformeerd met communicatieadviseurs van zorg- en welzijnsaanbieders, Samen kijken we hoe we kunnen bijdragen aan de gewenste mentaliteitsverandering in de samenleving en de andere blik op zorg.

Kwetsbare Rotterdammers doen mee

In het plan van aanpak ‘Op weg naar herstel en een thuis’ zijn de ambities en maatregelen voor de komende jaren uitgewerkt. Het doel van dit plan is om dakloze mensen, bankslapers en mensen met psychische/psychosociale problematiek zo zelfstandig mogelijk te laten wonen als dat kan, met daarbij zinvolle daginvulling en sociale contacten. In de afgelopen jaren is vanuit de gemeente geïnvesteerd in het bereik van de groep van dakloze mensen. Er is een uitgebreid woonzorgaanbod, waarbij de ondersteuning die iemand nodig heeft, bepaalt op welke plek iemand de zorg ontvangt. Ter voorkoming van dakloosheid zetten we in op preventie onder andere met de uitvoering van het actieplan bankslapers. In 2023 is het aantal tijdelijke woonplekken voor bankslapers met 24 uitgebreid. Sinds 2023 zien we echter een hogere instroom in de opvang en een lagere door- en uitstroom. Hierdoor hebben we alle zeilen bij moeten zetten om iedereen die recht heeft op opvang van een plek te kunnen voorzien.

Financiële afwijkingen t.o.v. de bijgestelde Begroting 2023 Zorg, welzijn en wijkteams (x 1.000)	- € 35.416
Zorg	- € 41.181
Welzijn en preventie	€ 5.250
Wijkteams	- € 3.474
Opvang vluchtelingen Oekraïners	€ 5.505
Tegemoetkoming Meerkosten Zorg (TMZ)	€ 1.220
Diverse afwijkingen	- € 2.736

Een negatief bedrag (met een – ervoor) is een financiële tegenvaller: de gemeente geeft meer geld uit of er komen minder opbrengsten binnen. Een positief bedrag is een financiële meevaller: de gemeente geeft minder geld uit of er komen meer opbrengsten binnen.

Voor een uitgebreide toelichting zie het blokje Financiën onder dit programma.

Ouderen

In november 2023 is de Actie-agenda Goud voor Oud gepresenteerd. De actieagenda vormt de plus die dit college voor ouderen realiseert. De uitwerking van de onderwerpen in de actieagenda zijn gezamenlijk met ouderen en partners in de stad opgepakt. Zij spelen ook een belangrijke rol in de uitvoering.

Rotterdam heeft de ambitie om de meest dementievriendelijke stad van Nederland te worden. Onderdeel van de actieagenda voor ouderen is het actieplan dementie, waarin de concrete inzet op deze ambitie is opgenomen. In 2023 zijn 10 trainingen gegeven, over het signaleren van dementie en de ondersteuning en inclusie van mensen met dementie en hun mantelzorgers. De trainingen zijn gegeven aan ambtenaren, welzijnsmedewerkers, medewerkers van woningbouwcorporaties, medewerkers van Stichting Samen010, vrijwilligers en betrokken buurtbewoners. Ook is er een begin gemaakt met het trainen van sleutelfiguren. Er zijn 15 gezondheidsvoorlichters dementie geworven en getraind om voorlichting te geven aan migrantenouderen.

Voor valpreventie is er extra budget beschikbaar uit het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA). Met dit geld wordt gewerkt aan de implementatie van de landelijke ketenaanpak valpreventie. In samenwerking met de partners heeft dit geleid tot een visiedocument ’Ketenaanpak Valpreventie Rotterdam’. Ook is geïnvesteerd in de inzet van e-health en zijn 14 Smart Floors voor het inschatten van het valrisico in gebruik genomen.

Ook de overige inzet op preventie binnen de actieagenda wordt gefinancierd vanuit GALA middelen.

In december 2023 vond de kick-off plaats van Yemma, een serie dialoogbijeenkomsten over cultuursensitief werken. Dit naar aanleiding van de vertoning van de film Yemma over een Marokkaanse vrouw in een Rotterdams verpleeghuis. Er waren ruim 200 professionals aanwezig. In 2024 volgen twee bijeenkomsten, in samenwerking met welzijns- en zorgorganisaties.

Collegetarget woon(zorg)concepten: In de collegeperiode 2022-2026 realiseren we minimaal 14 Thuisplusflats voor ouderen en starten we met de bouw van nieuwe woon(zorg)complexen voor ouderen, zodat in totaal 24 voorzieningen beschikbaar komen.

Realisatie 2022: 1

Mijlpaal 2023: 3

Realisatie 2023: 2

De collegetarget heeft als doel ouderen in Rotterdam zo prettig mogelijk oud te laten worden. De collegetarget bestaat uit twee onderdelen: de uitbreiding van het aantal Thuisplusflats en de bouw van nieuwe woon(zorg) complexen. In 2022 is gestart met de nieuwbouw van Simeon en Anna (Feijenoord). In 2023 is daarnaast gestart met de bouw van Odeon (Centrum). Hiermee wordt de gestelde mijlpaal van 3 complexen in 2023 niet gehaald.

Om te komen tot een uitbreiding naar 20 Thuisplusflats in de stad is er een aanbesteding gestart. De aanbestedingsstukken zijn in november 2023 gepubliceerd. Het streven is dat de nieuwe contracten rond de zomer 2024 ingaan.

Heel de stad: Welzijn

In 2014 is de subsidieregeling Couleur Locale in het leven geroepen ter ondersteuning van lokale partijen voor het organiseren van activiteiten die de welzijnsopdrachten aanvullen. In 2023 is de herijkte subsidieregeling Couleur Locale door het college vastgesteld. Deze herijking geeft meer organisaties uit de wijken de mogelijkheid subsidie aan te vragen. Om dat te bereiken is het aantal voorwaarden aan de subsidieaanvraag flink verminderd. Ook is de maximaal per aanvraag toe te kennen subsidie bepaald op € 35.000. Tot 1 oktober 2023 konden organisaties een subsidie voor 2023 aanvragen.

Voor 2023 was een budget Couleur Locale beschikbaar van € 3.2 mln. Daarvan is € 2.6 mln verleend. Het ging in 2023 om 117 aanvragen. In 2023 is daarnaast een bedrag van € 500.000 uit het budget voor Couleur Locale geheralloceerd en bestemd voor jeugdparticipatie en de regeling informele leerondersteuning.

Impact gedreven werken en monitoring

2023 was het eerste volle jaar van de welzijnsopdracht, die op 1 juni 2022 is begonnen. In 2023 is in samenwerking met de welzijnspartijen voortgang geboekt als het gaat om impactgedreven werken. In 2023 zetten welzijnsaanbieders en gemeentelijke adviseurs de eerste stappen in de uitvoering van de cyclus impactgedreven werken in de wijken. Omdat de uitvoering hiervan nieuwe competenties vraagt van beide partijen hanteren we een groeimodel. Daarbij beginnen we relatief klein door de cyclus te doorlopen vanuit twee thema’s (eenzaamheid en sociaal-emotionele vaardigheden), en leren door te doen. De komende jaren voegen we andere thema’s toe.

Onderdeel van het impactgedreven werken is het monitoren waarbij we op basis van recente populatiecijfers en -data, met welzijnsaanbieders en wijkpartners gezamenlijk de beoogde maatschappelijke resultaten bepalen.

Vervolgens beredeneren we welke factoren het meest bijdragen aan het bereiken daarvan en welke interventies en acties het meest passend zijn. Op basis van metingen en data (monitoring) leren we gezamenlijk wat werkt en passen de inzet hierop aan.

De geregistreerde data worden momenteel voor het eerst ontsloten. In leercirkels analyseren de welzijnsaanbieders gezamenlijk de data en trekken lessen uit deze monitoringsinformatie. Vragen die daarbij centraal staan: welke positieve verandering hebben we weten aan te brengen in het leven van de deelnemende Rotterdammers, welk aanbod zorgt voor de meest positieve verandering, waarom werkt iets wel in het ene gebied en niet in het andere en zo verder. Uiterlijk in Q3 2024 verwachten wij dat dit dashboard operationeel is.

De welzijnspartijen, verenigd in hun platform Win010, zijn nauw betrokken bij de ontwikkelingen rondom BOZ/IZA /GALA. De welzijnspartijen gaan een belangrijke rol spelen in de beweging naar voren die moet leiden tot besparing van de zorgkosten.

Jongerenhubs gericht op talentontwikkeling

Het college wil jongeren meer ruimte geven. Daarom heeft dit college ingezet op hubs als ontmoetingsplekken voor jongeren. Het college wil daarom dat er in 2026, aan het eind van de huidige collegeperiode, niet 20, maar 33 Jongerenhubs in Rotterdam zijn gerealiseerd. Om dit te bereiken, heeft het college in de voorjaarsnota hiervoor 1,5 miljoen vrijgemaakt.

De realisatie van de Jongerenhubs is in volle gang. In 2023 zijn in 4 gebieden 6 Jongerenhubs feestelijk geopend. Voor 2024 staat de realisatie van 21 Jongerenhubs op de planning. De inzet is om in januari 2025 de realisatie van 33 Jongerenhubs te voltooien.

Voor de Jongerenhubs zijn in 2023 kwaliteitseisen opgesteld. Met de kwaliteitseisen wordt de toegankelijkheid, veiligheid en programmering gewaarborgd.

In samenwerking met jongeren is in 2023 een beeldmerk voor de Jongerenhubs gemaakt. Voor alle communicatie uitingen m.b.t. de Jongerenhubs wordt het beeldmerk gebruikt. Tevens worden alle locaties voorzien van het beeldmerk.

In 2023 is tijdens diverse bijeenkomsten aan jongeren gevraagd naar hun ideeën voor de Jongerenhubs. De opbrengst van deze gesprekken komt in een visiedocument en een infographic voor jongeren en relevante partners. Dit moet leiden tot heldere verwachtingen van de Jongerenhubs: wat is een Jongerenhub precies – en wat is het juist niet - en hoe Jongerenhubsbijdragen aan jeugdparticipatie en talentontwikkeling.

Jeugdpreventie

Collegetarget Jeugdpreventie: Vanaf 2023 ronden jaarlijks gemiddeld 5.000 kinderen en jongeren (en/of hun ouders/verzorgers) een goed onderbouwde of bewezen effectieve preventieve jeugdinterventie af.

Mijlpaal 2023: 5.000

Realisatie: **bekend bij Tweede herziening 2024**

Als vastgesteld in de collegetarget Jeugdpreventie ronden vanaf 2023 jaarlijks gemiddeld 5.000 kinderen en jongeren (en/of hun ouders/verzorgers) een goed onderbouwde of bewezen effectieve preventieve jeugdinterventie af. De realisatie 2023 wordt conform het definitieboekje bij de collegetarget, met de gemeenteraad gedeeld bij de Tweede herziening 2024. Meer informatie over de acties en voortgang op deze target vindt u onder het Doel Jongeren zonder achterstand.

Preventieve ondersteuning

Schoolmaatschappelijk werk

Het doel is om met het Schoolmaatschappelijk werk (SMW) signalen eerder in beeld te brengen, waardoor zorgvragen niet onnodig uitgroeien tot problemen die dan alleen nog maar opgelost kunnen worden met zwaardere (specialistische) zorg. Daarom is in 2023 het nieuwe sturings- en kwaliteitskader Schoolmaatschappelijke werk Rotterdam geïmplementeerd. Zo monitort de gemeente een optimale positionering en kwaliteit van het schoolmaatschappelijk werk

Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG)

Ook het CJG zet zich in om tijdig ontwikkeling- en opvoedproblemen te signaleren en ontwikkelachterstanden en jeugdhulp te voorkomen. In 2023 organiseerde de gemeente met het CJG wijkgerichte bijeenkomsten op het verstevigen van de ketensamenwerking tussen partners die een rol spelen bij het opgroeien en opvoeden van kinderen en jongeren. Het CJG zelf was beschikbaar op 23 locaties en via divers (digitaal) aanbod dat is gecreëerd voor contactmomenten, interventies of het bereiken van specifieke doelgroepen, zoals zwangeren en leerlingen met schoolziekteverzuim.

Schoolzorgteams

In een schoolzorgteam werken de intern begeleider van school, de SMW’er, de medewerker van het wijkteam en de schoolcontactpersoon van Passend Primair Onderwijs (PPO) Rotterdam samen om leerlingen die hulp nodig hebben te signaleren en hulp te bieden. In 2023 was op 114 basisscholen een schoolzorgteam actief. Het ging daarbij om basisscholen met een complexe leerling populatie, in de vorm van een hoge tot zeer hoge schoolweging of scholen in het speciaal basisonderwijs (SBO). De eerste evaluatie van januari 2024 van de schoolzorgteams is positief. De professionals die deelnemen aan het schoolzorgteam geven aan dat de samenwerking op de scholen tussen onderwijs en zorg is verbeterd en dat er meer preventief kan worden gehandeld. Er vindt structurele monitoring plaats om de langetermijneffecten van de schoolzorgteams zichtbaar te maken.

Het CJG is in 2023 gestart met een pilot om te kijken welke inzet de schoolzorgteams vanuit het CJG wensen. Zo kan het CJG zo efficiënt mogelijk bij deze structuur aansluiten.

Opvang vluchtelingen Oekraïne

Als gevolg van de inval van Rusland in Oekraïne heeft de gemeente Rotterdam sinds maart 2022 de taakstelling om Oekraïense vluchtelingen op te vangen. Eind 2023 werden er in Rotterdam 2.754 Oekraïense vluchtelingen opgevangen. Van hen verblijven er eind december 2023 1.597 in gemeentelijke opvanglocaties en 1.157 bij particulieren.

Doel: Jongeren zonder achterstand

Pagina 168

Doel: Jongeren zonder achterstand

Wat willen we bereiken?Wat gaan we daarvoor doen?Wat hebben we in 2023 bereikt en gedaan?Hoe meten we dat?Toelichting indicatoren

Wat willen we bereiken?

De jeugd heeft een kansrijk toekomstperspectief

- De jeugd is ondersteund in zijn schoolsucces.
- De jeugd is ondersteund in zijn sociaal-emotionele vaardigheden.
- De jeugd groeit op in een positief pedagogisch opvoedklimaat.
- De jeugd wordt preventief ondersteund in het voorkomen van middelengebruik.

De jeugd groeit veilig op

- De jeugd heeft een veilig thuis met opvoedvaardige ouder(s)/verzorger(s).

De jeugd is mentaal gezond

- De jeugd wordt vroegtijdig, preventief en effectief ondersteund bij mentale problemen.
- De jeugd krijgt die ondersteuning zoveel mogelijk in zijn eigen leefomgeving.
- De jeugd krijgt ondersteuning passend bij de vraag.

Wat gaan we daarvoor doen?

De jeugd heeft een kansrijk toekomstperspectief

- We versterken de sociaal-emotionele vaardigheden van kinderen en jongeren en de opvoedvaardigheden van ouders door het aanbieden van goed onderbouwde en effectieve preventie interventies. Dit doen we in alle gebieden en online via het Subsidiekader Jeugdpreventie: ‘Versterken en Voorkomen’ .

De Jeugd groeit veilig op

- Sinds 2018 kunnen Rotterdammers die dat nodig hebben Wmo-maatwerkondersteuning ontvangen. Daarbij is ook een Wmo-gezinsarrangement inbegrepen. Dit gezinsarrangement is bedoeld om kwetsbare ouders te ondersteunen bij hun taak als opvoeder van hun kinderen. Boven op de uren vanuit de Wmo is aanvullende zorg mogelijk om naast de Wmo ondersteuning ook lichte laagfrequente opvoedingsondersteuning te geven.
- Met de nieuwe inkoop Wmo is besloten om de bestaande gezinsarrangementen uit te breiden in intensiteit, al blijft de totale inzet beperkt tot maximaal 3 uur per week. Daarnaast is de mogelijkheid geboden om een gezinsarrangement in te zetten voor de doelgroep die te maken heeft met huiselijk geweld. Volgens dezelfde systematiek Wmo ondersteuning en opvoedingsondersteuning.
- Met de aanduiding ‘uitbreiding’ gezinsarrangementen’ gaat het om het intensiveren van de bestaande gezinsarrangementen en de uitbreiding met de huiselijk geweld doelgroep: de aanbieders Wmo.

De jeugd is mentaal gezond

- We creëren passende preventieve interventies en ondersteuning, die toegankelijk en bewezen effectief zijn. We versterken sociaal-emotionele vaardigheden en voorkomen psychosociale problematiek bij kinderen en jongeren. Dit doen we onder andere met inzet van het Schoolmaatschappelijk werk, Centrum Jeugd & Gezin (CJG), Kinder- en jongerenwerk en het Subsidiekader Jeugdpreventie: ‘Versterken en Voorkomen’.

- We bevorderen toegankelijke jeugdhulp, passend bij de vraag, en van goede kwaliteit.
- We zorgen voor capabele, efficiënte hulpverleners.
- We investeren in Schoolzorgteams, zodat kinderen en hun ouders/gezinnen door een goede signalering en zorgcoördinatie op de school eerder en meer nabij de ondersteuning en hulp kunnen krijgen die ze nodig hebben en die passend is bij hun ondersteuningsbehoefte.

Wat hebben we in 2023 bereikt en gedaan?

De jeugd is mentaal gezond: Passende preventieve interventies en ondersteuning

In 2023 ondersteunde de gemeente de Rotterdamse jeugd met preventieve interventies en passende ondersteuning.

Preventieve interventies
Via het subsidiekader Jeugdpreventie: ‘Versterken en voorkomen’ zijn passende preventieve interventies geleverd. Aan deze inzet is het collegetarget Jeugdpreventie gekoppeld.

- **Collegetarget Jeugdpreventie**: Vanaf 2023 ronden jaarlijks gemiddeld 5.000 kinderen en jongeren (en/of hun ouders/verzorgers) een goed onderbouwde of bewezen effectieve preventieve jeugdinterventie af.
- **Mijlpaal 2023**: 5.000
- **Realisatie tot en met december 2023:** nog niet bekend

De realisatiecijfers tot en met december 2023 zijn op het moment van schrijven nog niet bij de gemeente aangeleverd. De jeugdpreventie-aanbieders dienen de door de accountant gecontroleerde realisatiecijfers over het jaar 2023 uiterlijk op 1 april 2024 aan te leveren. Daarna checkt de gemeente of alle

verantwoordingsdocumenten conform de vereisten van de Subsidieverordening Rotterdam zijn aangeleverd en zet de gemeente de cijfers van de verschillende aanbieders in een totaaloverzicht voor het collegetarget Jeugdpreventie. De realisatiecijfers 2023 worden daarom, conform afspraken in het definitieboekje rondom de collegetargets, pas bij de 2e herziening 2024 met de raad gedeeld.

Ondanks het ontbreken van de jaarcijfers 2023 kan over de voortgang wel de volgende informatie worden gedeeld:

- In 2023 zijn voor plusminus 6.500 deelnemers goed onderbouwde en bewezen effectieve preventieve jeugdinterventies gesubsidieerd. Of het collegetarget voor 2023 gehaald wordt, hangt onder meer af van de werving van deelnemers en van de tussentijdse uitval bij de trainingen.
- Bij de 2e herziening van de begroting 2023 ontstond een eerste beeld van de realisatie op basis van de halfjaarrapportages van de grote jeugdpreventie-aanbieders (met meer dan € 100.000,- subsidie). Toen liep de realisatie iets achter bij de verwachtingen: Minimaal 2.115 deelnemers waren in de eerste 4 tot 6 maanden van 2023 gestart met een goed onderbouwde of bewezen effectieve interventie en minimaal 933 deelnemers hadden zo'n interventie succesvol afgerond.
- Vanwege het iets achterblijven van de realisatiecijfers in het eerste half jaar, zijn diverse acties ondernomen. Zo zijn er in het najaar van 2023 leersessies met alle jeugdpreventie-aanbieders georganiseerd over het beter bereiken van de doelgroep en het voorkomen van tussentijdse uitval bij de trainingen.

Passende ondersteuning

Naast de inzet op preventieve interventies is passende preventieve ondersteuning geleverd door Schoolmaatschappelijk werk en het Centrum voor Jeugd en Gezin. Professionals van deze basisvoorzieningen in de wijk en op school leiden ook toe naar de interventies van het subsidiekader Jeugdpreventie.

<u>Schoolmaatschappelijk werk (SMW)</u>

Het doel is om met het SMW signalen eerder in beeld te brengen waardoor zorgvragen niet onnodig uitgroeien tot problemen die dan alleen nog maar opgelost kunnen worden met zwaardere (specialistische) zorg. Daarom is in 2023 het nieuwe sturings- en kwaliteitskader Schoolmaatschappelijk werk Rotterdam geïmplementeerd. Zo stuurt de gemeente op een optimale positionering en kwaliteit van het schoolmaatschappelijk werk. Een goed voorbeeld daarvan is de positionering van SMW in de schoolzorgteams, waardoor de lijnen tussen het schoolmaatschappelijk werk en het wijkteam in de gemeentelijke keten van zorg korter zijn geworden, leerlingen en hun ouders eerder passende ondersteuning en hulp ontvangen en de school wordt ontzorgd.

<u>Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG)</u>

Ook het CJG zet zich in om tijdig te signaleren en erger te voorkomen. In 2023 organiseerde de gemeente met het CJG wijkgerichte bijeenkomsten op het verstevigen van de ketensamenwerking tussen partners die een rol spelen bij het opgroeien en opvoeden van kinderen en jongeren. Deze wijkgerichte bijeenkomsten zijn nadrukkelijk gericht op het gezamenlijk (met onderwijs, kinderopvang en peuterspeelzalen) in beeld brengen en houden van de kwetsbare kinderen/gezinnen, deze te voorzien van passende ondersteuning en hulp en zo nodig toe te leiden naar het wijkteam. Daarmee ligt de focus van de inzet van CJG op de kwetsbare kinderen/gezinnen en wordt in de wijken en gebieden maatwerk geleverd op basis van de signalen van CJG-professionals en ketenpartners.

Het CJG zelf was beschikbaar op 23 locaties en via divers digitaal aanbod dat is gecreëerd voor contactmomenten, interventies of het bereiken van specifieke doelgroepen.

Een voorbeeld van een specifieke doelgroep waar het CJG zich op richt is de -9 maanden doelgroep in kader van het programma Stevige Start. De geboortecontactpersonen van CJG halen de contacten met verloskundigen verder aan om samen zo vroeg mogelijk signalen van kwetsbaarheid op te kunnen vangen. De vormgeving van de nieuwe wet rondom Prenataal Huisbezoek wordt in Rotterdam zowel inhoudelijk als financieel vanuit het Programma Stevige Start vormgegeven.

Schoolzorgteams

In een schoolzorgteam werken de intern begeleider van school, de SMW'er, de medewerker van het wijkteam en de schoolcontactpersoon van Passend Primair Onderwijs (PPO) Rotterdam samen om leerlingen die hulp nodig hebben te signaleren en hulp te bieden. Eind 2023 was op 114 basisscholen een schoolzorgteam actief. Het ging daarbij om basisscholen met een hoge tot zeer hoge schoolweging of scholen in het speciaal basisonderwijs (SBO). Binnen het totaal van 114 scholen, telden 72 schoolzorgteams mee voor het collegetarget 'schil om de school' op de meetdatum voor dat collegetarget, namelijk 1 oktober 2023.

De eerste evaluatie van de schoolzorgteams is positief. De professionals die deelnemen aan het schoolzorgteam geven aan dat de samenwerking op de scholen tussen onderwijs en zorg is verbeterd en dat er meer preventief kan worden gehandeld. Er vindt structurele monitoring plaats om de langetermijneffecten van de schoolzorgteams zichtbaar te maken.
Het CJG is in 2023 gestart met een pilot om te kijken welke inzet de schoolzorgteams vanuit het CJG wensen. Zo kan het CJG zo efficiënt mogelijk bij deze structuur aansluiten.

Hoe meten we dat?

Indicatoren	Realisatie 2021	Realisatie 2022	Begroting 2023	Realisatie 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027
Collegetarget jeugdpreventie: Vanaf 2023 ronden jaarlijks gemiddeld 5.000 kinderen en jongeren (en/of hun ouders /verzorgers) een goed onderbouwde of bewezen effectieve preventieve jeugdinterventie af.	Nog niet te meten	Nog niet te meten	5.000	Nog niet te meten	5.000	5.000	5.000	
27 Jongerenhubs gericht op talentontwikkeling	11	16	10	9	21	33		
% Van alle jongeren tot 18 jaar met jeugdbescherming (BBV-indicator)								
Rotterdam	**1,4%**	**1,3%**		**1,3%**				
Nederland	**1,2%**	**1,1%**		**1,0%**				
% Van alle jongeren van 12 tot 23 jaar met jeugdreclassering (BBV-indicator)			.					
Rotterdam	**0,7%**	**0,6%**		**0,6%**				
Nederland	**0,3%**	**0,3%**		**0,3%**				

Toelichting indicatoren

Target Jeugdpreventie

De realisatiecijfers tot en met december 2023 zijn op het moment van schrijven nog niet bij de gemeente aangeleverd. De jeugdpreventie-aanbieders dienen de door de accountant gecontroleerde realisatiecijfers over het jaar 2023 uiterlijk op 1 april 2024 aan te leveren. Daarna checkt de gemeente of alle verantwoordingsdocumenten conform de vereisten van de Subsidieverordening Rotterdam zijn aangeleverd en zet de gemeente de cijfers van de verschillende aanbieders in een totaaloverzicht voor het collegetarget jeugdpreventie. De realisatiecijfers 2023 worden daarom, conform afspraken in het definitieboekje rondom de collegetargets, pas bij de 2e herziening 2024 met de raad gedeeld.

Jongerenhubs

De realisatie van de Jongerenhubs is in volle gang. In 2023 zijn in 4 gebieden 6 Jongerenhubs feestelijk geopend. Voor 2024 staat de realisatie van 21 Jongerenhubs op de planning. De inzet is om in januari 2025 de realisatie van 33 Jongerenhubs te voltooien.

% Van alle jongeren tot 18 jaar met jeugdbescherming

Het percentage jongeren tot 18 jaar met een Jeugdbeschermingsmaatregel en het percentage jeugdigen van 12-23 jaar met een jeugdreclasseringsmaatregel. Het betreft hierbij maatregelen die door een rechter zijn opgelegd. Het gaat om het percentage jeugdigen met een ondertoezichtstellingen en het percentage jeugdigen met een jeugdreclasseringsmaatregel. De indicator heeft geen streefwaarde en daarom zijn de jaren 2022 t/m 2026 blanco.

De gegevens in de bron ‘Waar staat je gemeente.nl’ worden elk half jaar aangepast. De gegevens over de tweede helft van 2023 zijn nog niet beschikbaar. De percentages in de tabel betreffen dus de eerste helft van 2023

Percentage van alle jongeren van 12 tot 23 jaar met jeugdreclassering

De gegevens in de bron ‘Waar staat je gemeente.nl’ worden elk half jaar aangepast. De gegevens over de tweede helft van 2023 zijn nog niet beschikbaar. De percentages in de tabel betreffen dus de eerste helft van 2023.

Doel: Kwetsbaren doen mee

Pagina 169

Doel: Kwetsbaren doen mee

Wat willen we bereiken?Wat gaan we daarvoor doen?Wat hebben we in 2023 bereikt en gedaan?Hoe meten we dat?Toelichting indicatoren

Wat willen we bereiken?

- Kwetsbare Rotterdammers wonen zoveel mogelijk zelfstandig met ondersteuning in de wijk of thuis.
- Directe en duurzame veiligheid voor slachtoffers van huiselijk geweld (bij geweld eerst werken aan directe veiligheid van het slachtoffer en daarna aan onderliggende risicofactoren zodat het geweld niet terugkeert).
- Verminderen van het aantal daklozen.

Wat gaan we daarvoor doen?

Kwetsbare Rotterdammers wonen zoveel mogelijk zelfstandig met ondersteuning in de wijk of thuis

- We bieden samenhangende professionele ondersteuning door verlenen basishulp en casusregie.
- We werken samen met de regio voor een aanbod beschermd wonen inclusief spreiding.
- We gaan differentiëren in woonzorgaanbod, onder andere door het inkopen van semimurale arrangementen.
- We creëren goede randvoorwaarden voor zelfstandig wonen mét ondersteuning. Dit doen we bijvoorbeeld door middel van het uitsluitend via directe bemiddeling laten uitstromen van cliënten uit de opvang en uit beschermd wonen naar een eigen woning. Deze mensen ontvangen een huurzorgcontract waarbij minimaal een jaar nazorg wordt geboden. In dit kader worden de procesafspraken met corporaties en zorgaanbieders aangepast.

Directe en duurzame veiligheid slachtoffers van huiselijk geweld

- We zorgen voor passende hulp voor slachtoffers en plegers van huiselijk geweld door: sterke wijkteams, de mogelijkheid van een huiselijk geweld arrangement, een vorm van directe toegang tot de crisisopvang en de inzet van ambulante hulpverlening.
- We werken aan het oplossen van knelpunten in de crisisopvang vanuit een ontwikkelagenda. Knelpunten zijn er vooral in de doorstroom en uitstroom vanuit de crisisopvang. Dat heeft onder andere te maken met de krappe huizenmarkt. Er worden onder meer oplossingen gezocht in de vorm van urgentie, afspraken met wooncorporaties en het eerder in zetten van ambulante hulp om een crisissituatie te voorkomen. Dit moet nog verder worden uitgewerkt
- We zorgen voor het meer effectief inzetten van het tijdelijk huisverbod door het vergroten van kennis en verkennen van een ruimere toepassing van dit verbod.
- We dragen zorg voor een sterk Centrum Huiselijk Geweld en Kindermishandeling (Filomena). De verhuizing naar Little C in 2023 zorgt voor betere verbinding met het Centrum Seksueel Geweld Rotterdam (CSG) en het Erasmus MC.

Verminderen van het aantal daklozen

- Verminderen van instroom in opvang en beschermd wonen onder meer door preventieve inzet zoals het voorkomen van huisuitzettingen en het verbeteren van de aanpak van bankslapers.
- We benutten 25% van de vrijgekomen sociale huurwoningen voor de uitstroom uit voorzieningen en initiatieven, zoals Wonen Eerst.
- Verblijfsduur in de opvang verkorten: het doel is een maximale verblijfsduur voor volwassen van 3 maanden per 2026.
- Werktrajecten als Individuele Plaatsing en Steun (IPS) verhogen: in de periode tot 2026 krijgen minimaal 50 mensen hulp naar betaald werk via de IPS.

Wat hebben we in 2023 bereikt en gedaan?

Kwetsbare Rotterdammers

In 2023 is druk op de opvang verder opgelopen. We zagen een toename van ongeveer 10% in het aantal nieuw afgegeven toelatingspassen (CO-pas). Er is geen duidelijke oorzaak of doelgroep die de toename verklaart. Daarnaast loopt de verblijfsduur op. Dit komt mede doordat verschillende urgente doelgroepen aanspraak doen op een beperkter aantal sociale huurwoningen. De afgenomen beschikbaarheid van sociale huurwoningen maakt dat de wachttijd voor een woning verder is opgelopen. Ook zien we GGZ-problematiek bij een deel van de mensen in de opvang. Deze problematiek en ook de wachtlijsten in de GGZ werken belemmerend in het herstel en de doorstroom. Tot de zomer zagen we nog ruimte om de bestaande capaciteit van de opvang beter te benutten. Vanaf september was die ruimte er niet meer. Vanaf het najaar zijn dan ook diverse maatregelen genomen om de druk op de opvang te verlichten wat geresulteerd heeft in de inzet van ruim 100 extra plekken.

Eén van de oorzaken van de druk op de opvang is de teruggelopen beschikbaarheid van woningen. Deze is nog verder teruggelopen dan de prognoses eerder in 2023. Hierdoor komen er nog minder woningen beschikbaar voor de uitstroom uit de opvang en (beschermde) woonzorgvoorzieningen en loopt de wachttijd voor een woning verder op. Dit maakt dat enkele ambities uit het plan van aanpak ‘Op weg naar herstel en een thuis’ momenteel lastig realiseerbaar zijn. Denk hierbij aan het terugdringen van de verblijfsduur in de opvang en de ambities met Wonen Eerst.

Slachtoffers huiselijk geweld

Vanuit de aanpak huiselijk geweld is veel gedaan in 2023: de uitvoering van de wettelijke taken rondom Veilig Thuis, de crisisopvang en het tijdelijk huisverbod. Er zijn daarnaast andere specifieke activiteiten uitgevoerd. Zo is met de partners van het Verandertraject een Verbeteragenda opgesteld, waaraan de komende jaren gezamenlijk wordt gewerkt. Hierin zijn onderwerpen als pleger, preventie en samenwerken opgenomen. Vanuit de HuiselijkGeweld-Leerwerkplaats zijn wisselstages en casusreflectiebijeenkomsten georganiseerd. De leernetwerken plegerperspectief en ervaringsdeskundigheid zorgden voor meer gezamenlijk kennis over deze onderwerpen.

De samenwerking tussen Filomena, het Centrum Seksueel Geweld en het Erasmus MC is versterkt door de voorbereiding van de verhuizing naar de nieuwe locatie Little C in het 2e kwartaal van 2024.

Om de kwaliteit van het tijdelijk huisverbod te vergroten, zijn scholingsworkshops gegeven aan hulpofficieren van justitie. Ook zijn we samen met de andere G4-gemeenten een lobby gestart voor het vergroten van de effectiviteit van het tijdelijk huisverbod.

Naast publiekcampagnes om kennis over huiselijk en seksueel geweld te vergroten en de route naar hulpverlening onder de aandacht te brengen, is er ook via interactief theater voorlichting gegeven in het onderwijs. Tijdens Orange the World 2023 is er veel aandacht besteed aan de campagne tegen geweld tegen vrouwen en meisjes.

Hoe meten we dat?

Indicatoren	Realisatie 2021	Realisatie 2022	Begroting 2023	Realisatie 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027
Toename van aantal meldingen waarbij duur van huiselijk geweld bij melding korter is dan 1 jaar	78%	86%	79%	87%	88%	88%	89%	
WORDT VANAF 2024 VERVANGEN: **Toename aantal gezinnen dat na 1 jaar passende zorg stabiel en veilig is**	87%	88%	88%	81%				
NIEUW VANAF 2024: Daling van het aantal hermeldingen bij Veilig Thuis Rotterdam Rijnmond				40,4%	40%	39,5%	39,5%	

Toelichting indicatoren

Toename van aantal meldingen waarbij duur van huiselijk geweld bij melding korter is dan 1 jaar

De cijfers zijn sinds 2017 geregistreerd in het systeem van Veilig Thuis Rotterdam Rijnmond (VTRR). De registratie wordt steeds nauwkeuriger en volledi ger. Voor de indicator ‘duur geweld’ registreert VTRR de duur van het geweld vóór de eerste melding. Cliënten kunnen dit echter niet altijd aangeven. Het percentage is berekend over het aantal casussen waarvan de duur wél bekend is. De cijfers zijn 1x per jaar beschikbaar, na afloop van het jaar.

Toename aantal gezinnen dat na 1 jaar passende zorg stabiel en veilig is

Deze cijfers worden sinds 2017 geregistreerd in het systeem van Veilig Thuis Rotterdam Rijnmond (VTRR). Voor de indicator ‘duurzaam oplossen’ registreert de VTRR of de situatie van de cliënt na 12 maanden stabiel en veilig is. Dit doet de VTRR alleen voor de casussen die zelf zijn onderzocht. Aangezien dit slechts een relatief klein deel van de meldingen betreft, is besloten om deze te vervangen door een nieuwe indicator: daling van het aantal hermeldingen.

Daling van het aantal hermeldingen bij Veilig Thuis

Via het CBS zijn vanaf 2023 ook cijfers beschikbaar met betrekking tot de aanpak van huiselijk geweld. Eén van de indicatoren is ‘daling van het aantal hermeldingen bij Veilig Thuis’. Aangezien dit een beter beeld geeft van het succesvol oplossen van het geweld wordt vanaf 2024 op deze indicator gemeten.

Proeftuin

De gemeente Rotterdam draagt in 2024 opnieuw actief bij aan het regionaal beproeven: de proeftuin. Op deze wijze wordt gewerkt aan de invoering van het Toekomstscenario. Daarbij benut Rotterdam de ervaringen uit de praktijk (de proeftuin) voor ontwikkeling, uitwerking en versteviging van beleid en uitvoering binnen de kind- en gezinsbeschermingsketen op lokaal, regionaal en landelijk niveau.

Doel: Ouderen gezond en vitaal

Pagina 170

Doel: Ouderen gezond en vitaal

Wat willen we bereiken?Wat gaan we daarvoor doen?Wat hebben we in 2023 bereikt en gedaan?Hoe meten we dat?Toelichting indicatoren

Wat willen we bereiken?

Oudere Rotterdammers zijn zo lang mogelijk vitaal

- Meer ouderen omarmen een gezonde leefstijl.
- Minder ouderen zijn eenzaam.

Oudere Rotterdammers wonen zo lang mogelijk zelfstandig

- Ouderen kunnen langer zelfstandig blijven wonen.
- Ouderen krijgen passende zorg en ondersteuning.
- Rotterdam is een dementievriendelijke stad.

Wat gaan we daarvoor doen?

Oudere Rotterdammers zijn zo lang mogelijk vitaal

- Inzet op valpreventie door interventies als ‘Thuis Onbezorgd Mobiel’ en ‘Minder vallen door meer bewegen’.
- Ouderen sporten en bewegen meer door inzet van bijvoorbeeld laagdrempelig beweegaanbod, ‘walking sports’ en de Senior games.
- Inzet op de huisbezoeken aan 75+’ers en het verwijzen naar voorzieningen in de wijk

- Activiteiten rondom zingeving en rouwverwerking, zoals ‘Ouderdom komt met vragen’, ‘Rouw en verlies’, ‘Zin in Leven’ en maatjesprojecten.

Oudere Rotterdammers wonen zo lang mogelijk zelfstandig

- Ontwikkeling van woon(zorg)concepten voor ouderen. Dit gebeurt zowel in nieuwbouw als in bestaande seniorencomplexen. Op dit moment zijn er 6 Thuisplusflats. Dit aantal breiden we uit met 14 nieuwe Thuisplusflats, door in bestaande seniorencomplexen dagelijkse activiteiten en een vast Thuisplusflat-team met medewerkers van welzijn, wonen en zorg te realiseren. Daarnaast wordt ook ingezet op de ontwikkeling van nieuwe woon(zorg)concepten en daarmee aan het toevoegen van geschikte woningen bestemd voor ouderen. Wijkgerichte samenwerking en een dementievriendelijke stad.
- Organisatie van niet-geïndiceerde dagbesteding en het stimuleren van projecten als bijvoorbeeld ‘DemenTalent’, voetbalherinneringen en ‘BedtimeStories’.
- Brede uitvraag naar welke ondersteuning passend is om zelfstandig te kunnen blijven wonen.
- Aanbod van passende ondersteuning vanuit wijkteam of Wmo- maatwerkvoorzieningen.

Wat hebben we in 2023 bereikt en gedaan?

In 2023 zijn de meeste acties vanuit de actieagenda Goud voor Oud samen met de partners in gang gezet. Bij onderstaande indicatoren geven we aan wat er in 2023 is bereikt.

Zorg- en wijkrestaurants

Dit college vindt zorg- en wijkrestaurants belangrijk. Hier kunnen ouderen elkaar ontmoeten en samen een betaalbare, gezonde maaltijd nuttigen. Samen eten is immers gezellig en voorkomt eenzaamheid. Voor de zomer 2023 is een subsidieregeling opengesteld, waarmee de komende jaren ruim 2 miljoen euro beschikbaar gesteld wordt om voor de komst van nieuwe zorg- en wijkrestaurants te ondersteunen en voor het stimuleren van om hun bedrijfsvoering te verduurzamen. In 2023 zijn de eerste 9 subsidies verstrekt.

Huismeesters met sociale rol

Een ander onderdeel van de actieagenda voor ouderen is om, in samenwerking met de wooncorporaties, in te zetten op huismeesters met een sociale rol in de seniorencomplexen. De motie Stadsbreed uitrollen van huismeesters is in juli 2023 aangenomen, evenals het amendement dat hiervoor nog eens € 500.000 beschikbaar stelt. Samen met de corporaties komt er een plan van aanpak. (Document RotterdamRaad - [23bb004848] Stadsbreed uitrollen huismeesters - iBabs RIS).

Hoe meten we dat?

Indicatoren	Realisatie 2021	Begroting 2022	Realisatie 2022	Begroting 2023	Realisatie 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027

Collegetarget woon(zorg)concepten: In de collegeperiode 2022-2026 worden, zowel in bestaande wooncomplexen voor ouderen als in nieuwbouw waarvan de bouw gaat starten, 24 woon(zorg)concepten voor ouderen gerealiseerd.	Niet van toepassing	1	1	3	2	16	24	**24**
Aantal deelnemers valpreventietrainingen	75	288	300	608	nntb	608	608	608
Aantal bezochte ouderen en doorverwijzingen naar voorzieningen in de wijk	**1.288 859**	**2.500 625**	**1.992 525**	**2.500 625**	**nntb**	**2.500 625**	**2.500 625**	**2.500 625**
Aantal organisaties in Rotterdam dat het predicaat dementievriendelijk heeft				4	1	4	6	2

Toelichting indicatoren

Collegetarget woonzorgconcepten

De collegetarget heeft als doel ouderen in Rotterdam zo prettig mogelijk oud te laten worden. De collegetarget bestaat uit twee onderdelen: de uitbreiding van het aantal Thuisplusflats en de bouw van nieuwe woon(zorg) complexen. In 2022 is gestart met de nieuwbouw van Simeon en Anna (Feijenoord). In 2023 is daarnaast gestart met de bouw van Odeon (Centrum). Hiermee wordt de gestelde mijlpaal van 3 complexen in 2023 niet gehaald.

Om te komen tot een uitbreiding naar 20 Thuisplusflats in de stad is er een aanbesteding gestart. De aanbestedingsstukken zijn in november 2023 gepubliceerd. Het streven is dat de nieuwe contracten rond de zomer 2024 ingaan.

Aantal deelnemers valpreventietrainingen

Er zijn valpreventietrainingen Thuis Onbezorgd Mobiel en Minder Vallen door meer bewegen gegeven. Het aantal deelnemers vormt de indicator. Het gaat om absolute aantallen per jaar, niet optellend. In 2022 hebben 300 ouderen een valpreventietraining gevolgd. Via de welzijnsopdracht was de opgave voor 2023 om 600 ouderen te laten deelnemen aan een valpreventieve beweeginterventie, met de intensivering vanuit het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) is in 2023 extra aanbod gefinancierd. Het is op dit moment nog niet bekend hoeveel ouderen daadwerkelijk hebben deelgenomen, de cijfers worden verwacht in het tweede kwartaal van 2024.

Aantal bezochte ouderen en doorverwijzingen naar voorzieningen in de wijk

Het gaat om de reguliere huisbezoeken, waarbij een 75+’er bezoek krijgt van een getrainde vrijwilliger. Bij de doorverwijzing naar voorzieningen gaat het om verwijzingen naar wijkteam, wijknetwerk, VraagWijzer of welzijnsaanbod. De cijfers over 2023 worden begin februari verwacht.

Aantal organisaties in Rotterdam dat het predicaat dementievriendelijk heeft

In een dementievriendelijke stad kunnen mensen met dementie meedoen aan activiteiten. Voor hen en voor hun mantelzorgers is er passende ondersteuning. Knelpunten worden vroegtijdig gesignaleerd en er is een ketensamenwerking tussen zorg- en welzijnsorganisaties en gemeente om signalen tijdig en adequaat op te kunnen pakken. Het predicaat dementievriendelijke reikt Alzheimer Nederland uit aan organisaties die dementievriendelijk willen worden. Als gemeente willen wij onze medewerkers van Publieksbalies en Maatschappelijke Ondersteuning in de Wijk (MOW) scholen in het herkennen van en het omgaan met dementie. We stimuleren onze partners dit te doen en zo het predicaat te behalen. De cijfers zijn absolute aantallen per jaar, niet optellend.

In 2023 heeft tot nu toe één organisatie het predicaat Dementievriendelijk ontvangen van Alzheimer Nederland: woningbouwcorporatie Havensteder. Meerdere welzijnsorganisaties willen hun organisatie dementievriendelijk maken en het predicaat behalen. De toewijzing van het predicaat Dementievriendelijk blijft achter. Alzheimer Nederland is de werkwijze aan het actualiseren.

Doel: Gezonde Rotterdammers

Pagina 171

Doel: Gezonde Rotterdammers

Wat willen we bereiken?Wat gaan we daarvoor doen?Wat hebben we in 2023 bereikt en gedaan?Hoe meten we dat?Toelichting indicatoren

Wat willen we bereiken?

- Rotterdammers ontmoeten elkaar in de Huizen van de Wijk en doen samen activiteiten.
- Rotterdammers ondersteunen elkaar zoveel mogelijk via vrijwilligerswerk.
- Rotterdammers weten de weg naar passende ondersteuning te vinden.
- Rotterdammers ontvangen indien nodig passende ondersteuning.
- Rotterdamse mantelzorgers blijven vitaal en voelen zich ondersteund in hun zorgtaak.
- Rotterdammers zijn digitaal vaardig en maken gebruik van e-health.
- Rotterdammers worden ondersteund in hun ‘right to cooperate’.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We zorgen voor passend activiteitenaanbod in de Huizen van de Wijk.

- We zorgen ervoor dat Welzijn in ieder gebied gebruikt maakt van Zorgzaam 010 en zowel bewoners als organisaties hiernaar verwijst.

- We zorgen voor een mantelzorgondersteuner in ieder gebied.
- We bieden passende en integrale ondersteuning door verlenen van basishulp en casusregie.
- We gaan meer algemene en flexibele vormen van respijtzorg ontwikkelen.
- We versterken de digitale vaardigheden van Rotterdammers door meer passend aanbod en meer zichtbaarheid.
- We stimuleren het gebruik van e-health door meer en meer zichtbaar aanbod, passend bij de specifieke hulpvraag. Voor digitale vaardigheid (of beperking) in relatie tot het digitale zorg- en welzijnsaanbod bieden zorgaanbieders, welzijnspartijen en de bibliotheek verschillende vormen van ondersteuning aan om digitaal vaardig te worden.
- We wijzen Rotterdammers de weg in het ondersteuningslandschap (bijvoorbeeld in de wijk en naar een wijkteam of zorgaanbieder).

Wat hebben we in 2023 bereikt en gedaan?

- In de Huizen van de Wijk is een gevarieerd aanbod van activiteiten gericht op de drie prioritaire doelgroepen van de welzijnsopdracht, te weten: ouderen, kwetsbare rotterdammers en jeugdigen. Daarbij is ook gestart met een pilot om de Huizen van de Wijk ook buiten de reguliere openingstijden beschikbaar te stellen aan organisaties/verenigingen uit de wijk.
- In ieder gebied maakt de welzijnspartij gebruik van Zorgzaam010 en verwijst bewoners daar naartoe. Zorgzaam010 heeft fysieke steunpunten in de 7 Huizen van de Wijk.
- Iedere welzijnspartij heef een mantelzorgondersteuner die specifiek wordt ingezet op de ondersteuning van mantelzorgers.
- Welzijnspartijen hebben een gevarieerd aanbod van activiteiten om oudere Rotterdammers meer digitaal vaardig te maken. Voorbeelden daarvan zijn inloopspreekuren, maar ook cursussen en themabijeenkomsten.
- E-health wordt gestimuleerd door o.a. de comfortwoningen die in 4 gebieden bestaan, de uitleenservice waarbij ouderen kennis kunnen nemen en de voordelen van e-healthtoepassingen kunnen ervaren. In ieder gebied heeft de welzijnspartij de beschikking over de zogenaamde digikoffer die gebruikt wordt bij voorlichting over e-health en het digitaal vaardiger maken van ouderen.

Hoe meten we dat?

Indicatoren

	Realisatie 2021	Realisatie 2022	Begroting 2023	Realisatie 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027
Aantal cliënten met een maatwerkvoorziening/arrangement Wmo (BBV indicator)								
Rotterdam	**86**	**84**						
Nederland	**niet bekend**	**700**						
% Van alle jongeren tot 18 jaar met jeugdhulp (BBV indicator)								
Rotterdam	**8,7%**	**8,8%**		**8,1%**				
Nederland	**13,2%**	**13,4%**		**11,1%**				
Aantal Rotterdammers dat voor ondersteuning gebruik maakt van de wijkteams	9.299	10.071		**10.145**				
Aantal vragen van Mantelzorgers en partners dat bij de Mantelfoon binnenkomt	800	1.020	1.200	1.100	1.200	1.300	1.400	

Toelichting indicatoren

Het aantal cliënten met een maatwerkvoorziening/arrangement Wmo (BBV-indicator, Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten)

Deze indicator geeft een inschatting van het aandeel van de Rotterdamse bevolking dat gebruik maakt van een Wmo-maatwerkvoorziening. Dit kan gaan om een integraal Wmo-arrangement, een woningaanpassing of vervoer op maat. Het gaat om alle vormen van ondersteuning die op grond van de Wmo verstrekt wordt en waarvoor in Rotterdam een beschikking is vereist. De indicator toont het aantal cliënten met een Wmo-maatwerkvoorziening per 1.000 inwoners. De indicator heeft geen streefwaarden, maar laat de ontwikkeling zien. Daarom zijn de jaren 2023 tot en met 2027 blanco.

Het percentage van alle jongeren tot 18 jaar met jeugdhulp (BBV-indicator)

Het percentage jongeren tot 18 jaar met jeugdhulp ten opzichte van alle jongeren tot 18 jaar. Onder jeugdhulp wordt verstaan de hulp en zorg zoals deze bedoeld en beschreven is in de Jeugdwet (2014). Het betreft hulp en zorg aan jongeren en hun ouders bij psychische, psychosociale en of gedragsproblemen, een verstandelijke beperking van de jongere, of opvoedingsproblemen van de ouders. De indicator heeft geen streefwaarde maar laat de ontwikkeling zien daarom zijn de jaren 2023 tot en met 2027 blanco. Bron: CBS-cijfers 1e halfjaar 2023.

Het aantal Rotterdammers dat voor ondersteuning gebruik maakt van de wijkteams

Deze indicator geeft het gemiddeld aantal actieve casussen weer: hoeveel Rotterdammers maken op enig moment in een kalenderjaar gebruik van ondersteuning door de wijkteams. De indicator heeft geen streefwaarden, maar laat de ontwikkeling zien. Daarom zijn de jaren 2024 tot en met 2026 blanco. Het aantal actieve casussen

voor de realisatie 2023 is voor de periode 1 januari 2023 tot 1 januari 2024. De stijgingen vanaf 2021 worden volledig veroorzaakt doordat de gemeente de gedupeerden van de Toeslagenaffaire die geholpen worden bij de wijkteams worden opgeteld. Het totaal aantal actieve casussen is al langere tijd redelijk stabiel.

Het aantal vragen van mantelzorgers en partners dat bij de Mantelfoon binnenkomt

De gemeente blijft in zetten op een gestage groei van de bekendheid en het bereik van Mantelfoon bij mantelzorgers en partners. In 2023 zijn er ongeveer 1110 mantelzorgvragen binnengekomen.

Sorga

Met Sorga worden de Wmo en Jeugdwerkprocessen in de backoffice vergaand geautomatiseerd. De gebruikers krijgen daarbij op een zo gebruiksvriendelijke manier ondersteuning. Het uiteindelijke doel is dat de burger met zorgbehoefte zo snel mogelijk zorg geleverd krijgt. Rotterdam heeft naast de software de bijbehorende ontwikkelaars overgenomen van Wigo4IT om de applicatie in eigen beheer verder te ontwikkelen. De infrastructurele overgang van Sorga naar gemeente Rotterdam heeft in juni 2023 plaatsgevonden.

Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen

Pagina 172

Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen

Hier wordt aangegeven aan welke duurzame ontwikkelingsdoelstellingen dit programma bijdraagt.

Het programma Zorg, welzijn en wijkteams draagt bij aan Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen: 3. Goede gezondheid en welzijn en 10. Ongelijkheid verminderen.

Voor een uitgebreide toelichting zie de paragraaf Sustainable development goals.

Projecten

Pagina 173

Projecten

SorgaIntegraal Huisvestingsplan (IHP) ZorgIntegraal Huisvestingsplan (IHP) Welzijn

Sorga

Met Sorga worden de Wmo en Jeugdwet processen in de backoffice vergaand geautomatiseerd, waarbij de gebruikers op een zo gebruiksvriendelijke manier worden ondersteund. Met als uiteindelijke doel dat de burger

met zorgbehoefte zo snel mogelijk deze zorg geleverd krijgt. Rotterdam heeft naast de software de bijbehorende ontwikkelaars overgenomen van Wigo4IT om de applicatie in eigen beheer verder te ontwikkelen. De infrastructurele overgang van Sorga naar gemeente Rotterdam heeft in juni 2023 plaatsgevonden. De voortgang van het project Sorga is opgenomen in de Monitor ICT Projecten oktober 2023 tot en met januari 2024.

Tijdens het programma Ontvlechting Sorga uit Socrates hebben er op meerdere momenten data migraties plaatsgevonden van verschillende productgroepen. De laatste migratie van 19 april 2023 betrof de grootste migratie van WMO arrangementen. Zoals eerder aangegeven zijn er in het tweede en derde kwartaal problemen ontstaan rondom het informatiemanagement als gevolg van de migratie. Een gevolg van de migratie was dat gegevens in de keten niet meer consistent waren tussen de bestelmodule en Sorga. In het tweede en derde kwartaal is gewerkt aan herstellen van deze data-discrepanties en is er ingezet op betere monitoring in de keten. In het vierde kwartaal heeft ook een rest-datamigratie plaatsgevonden naar Sorga en de Bestelmodule van een groep gemiste voorzieningen. In het vierder kwartaal is er een tevens een traject gestart door Financial Auditing om zowel het besluitvormingsproces als de resultaten van de laatste datamigratie te monitoren. Naast de inzet op betere monitoring en informatie ontsluiting is Sorga ook gestart met de doorontwikkeling van nieuwe functionaliteit. Er is gewerkt aan verdere automatisering om efficiëntere processen in te richten. Ter automatisering van handmatige processen worden de "verzoek om toewijzing" berichten (315 berichten) geautomatiseerd waardoor er geen handmatige handelingen meer zijn voor BO medewerkers. Deze ontwikkelingen zullen in 2024 worden voortgezet.

Integraal Huisvestingsplan (IHP) Zorg

In 2023 is gewerkt aan het nieuwe IHP Zorg (Beschermd Wonen & Maatschappelijke Opvang). Bij de Voorjaarsnota 2024 worden de herijkte Integrale Huisvestingsplannen (IHP's) 2024-2034 ter besluitvorming voorgelegd aan het college om vervolgens ter vaststelling te worden aangeboden aan de gemeenteraad. Het IHP is een programma voor renovatie en vervanging van gemeentelijk vastgoed, inclusief de daarvoor benodigde middelen en dekking. Het IHP Zorg (Beschermd Wonen en Maatschappelijke Opvang) heeft een vrij kleine portefeuille. In totaal heeft de gemeente voor deze doelgroepen 18 panden in eigendom. We hanteren net als in het voorgaande IHP de volgende uitgangspunten:

- Opvang liefst in eigendom van de gemeente. De panden die we voor deze functies in ons bezit hebben willen we behouden en wanneer uitbreiding nodig is heeft het de voorkeur de panden zelf te verwerven danwel te ontwikkelen.
- Wonen: markt/corporaties eerst aan zet. Als het gaat om doorstroomvoorzieningen of beschermd wonen zien we daar in eerste instantie een taak voor de corporaties en/of andere investeerders. Omdat het vastgoed zeer schaars is en de nood hoog, zetten we in op het behoud van een kleine flexibele schil in eigendom van de gemeente.

In 2023 is behalve aan de herijking van het nieuwe IHP in dit kader gewerkt aan de volgende projecten:

- Aankoop opvangvoorziening Lange Hilleweg afgerond (betreft bestaande opvangvoorziening CVD)

- Voorbereiding verbouwing Kralingse Plaslaan voor opvang jongvolwassenen (oplevering in 2027)
- Verbouwing Oude Watering Beverwaard voor beschermd wonen jongvolwassenen (oplevering in 2024)
- Verbouwing Volkelstraat Winteropvang voorbereid (oplevering 2024)

Integraal Huisvestingsplan (IHP) Welzijn

Het Integraal Huisvestingsplan Welzijn geeft een investeringsagenda voor de vervanging en renovatie van bestaande welzijnsvoorzieningen voor 10 jaar, gerekend vanaf de start in 2021 en een doorkijk naar 20 tot 25 jaar.

Voortgang lopende projecten:
Vanuit het IHP zijn er 6 panden in de initiatieffase. Van deze 6 panden moeten er 5 vervangen worden:

1. Huis van de Wijk Oud-Mathenesse
2. Huis van de Wijk Schiebroek-Zuid
3. Huis van de Wijk Irene
4. Huis van de Wijk de Hoekstee
5. Huis van de Wijk Riederkwartier

Voor het zesde pand, het Huis van de Wijk de Banier, loopt een traject om te beoordelen of het vervangen of gerenoveerd moet worden.

Financiën

Pagina 174

Financiën

Overzicht baten en lastenToelichting afwijkingen tov bijgestelde begroting 2023

Overzicht baten en lasten

Overzicht van baten en lasten Zorg, welzijn en wijkteams	Oorspr. Begroting 2023	Bijgestelde Begroting 2023	Realisatie 2023	Afwijking
Baten exclusief reserves	**34.047**	**132.283**	**110.739**	**-21.543**
Bijdragen rijk en medeoverheden	24.169	126.483	106.868	-19.615
Overige opbrengsten derden	9.878	5.800	3.871	-1.929
Overige baten	0	0	1	1
Lasten exclusief reserves	**914.095**	**1.048.088**	**1.058.148**	**10.060**
Apparaatslasten	103.475	**121.273**	**129.079**	**7.806**

Inhuur	5.175	6.039	9.983	3.944
Overige apparaatslasten	1.714	1.795	3.002	1.207
Personeel	96.585	113.439	116.095	2.656
Overige verrekeningen	1.499	**-436**	**14.443**	**14.880**
Overige verrekeningen	1.499	-436	14.443	14.880
Programmalasten	809.122	**927.251**	**914.625**	**-12.626**
Financieringslasten	0	0	0	0
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	146.986	150.770	108.204	-42.566
Kapitaallasten	750	809	750	-59
Overige programmalasten	0	0	333	333
Sociale uitkeringen	418.302	461.646	455.353	-6.293
Subsidies en inkomensoverdrachten	243.084	314.026	349.986	35.959
Saldo voor vpb en reserveringen	**-880.048**	**-915.805**	**-947.409**	**-31.604**
Saldo voor reserveringen	**-880.048**	**-915.805**	**-947.409**	**-31.604**
Reserves	**21.371**	**52.012**	**48.200**	**-3.812**
Onttrekking reserves	21.371	48.553	44.741	-3.812
Toevoeging reserves	0	0	0	0
Vrijval reserves	0	3.459	3.459	0
Saldo	**-858.677**	**-863.793**	**-899.209**	**-35.416**

VERGELIJK SALDO

×

Vergelijking begrotingssaldi Zorg, welzijn en wijkteams	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**
Oorspronkelijke begroting 2023	- 858.677	- 868.157	- 822.162	- 792.502	
Eerste herziening 2023 / Voorjaarsnota	- 857.831	- 868.412	- 821.568	- 788.772	- 775.530
Tweede herziening 2023 / Begroting 2024	- 863.793	- 929.790	- 891.132	- 843.891	- 830.391
10-maandsrapportage 2023	- 863.793	- 929.790	- 891.132	- 843.891	- 830.391
Jaarstukken 2023 (realisatie)	- 899.209				

Toelichting afwijkingen tov bijgestelde begroting 2023

Een negatief bedrag (met een – ervoor) is een financiële tegenvaller: de gemeente geeft meer geld uit of er komen minder opbrengsten binnen. Een positief bedrag is een financiële meevaller: de gemeente geeft minder geld uit of er komen meer opbrengsten binnen.

Overzicht afwijkingen programma	Afwijking baten	Afwijking lasten	Afwijking reserves	Afwijking saldo
1. Zorg	-12.128	25.569	-3.484	-41.181
2. Welzijn en preventie	1.877	-3.558	-185	5.250
3. Wijkteams	4.729	8.203	0	-3.474
4. Opvang vluchtelingen Oekraïne	-14.205	-19.710	0	5.505
5. Tegemoetkoming Meerkosten Zorg (TMZ)	0	-1.220	0	1.220
6. Diverse afwijkingen	-1.817	775	-144	-2.736
Totaal afwijkingen	**-21.544**	**10.059**	**-3.813**	**-35.416**

Het saldo van programma Zorg, Welzijn en Wijkteams bedraagt € 35,4 mln nadelig. De belangrijkste oorzaken hiervan zijn:

1. Zorg

In het totaal zijn voor Zorg € 12,1 mln lagere baten gerealiseerd dan begroot, € 25,6 mln hogere lasten en is er € 3,5 mln minder aan de reserves onttrokken. Het saldo voor Zorg is hierdoor € 41,2 mln nadelig. Hierna volgt een uitsplitsing.

Jeugdhulp (€ 70,7 mln nadelig)

De baten Jeugdhulp zijn € 12,2 mln lager omdat de afrekening voor de specifieke uitkering Opzet Expertisecentrum Jeugdhulp nog niet in de realisatie is verwerkt. De lasten Jeugdzorg zijn € 15,8 mln hoger dan begroot, doordat het resultaat van de jaarrekening 2022 van de Gemeenschappelijke Regeling Jeugdhulp Rijnmond (GRJR) hoger is uitgevallen. Ook is er sprake van nagekomen kosten uit 2022 op Lokale Jeugdhulp. Deze ontwikkelingen waren al langer in beeld, maar hebben niet geleid tot een aanpassing bij de tweede herziening omdat toen al de verwachting was dat dit gecompenseerd zou worden door lagere uitgaven op de Wmo-arrangementen. Op basis van de voorlopige jaarrekening 2023 van de GRJR is nu ook, op voorspraak van de accountant van de GRJR een aanvullende overschrijding op de lasten Jeugdzorg voor de gemeente Rotterdam van € 42,7 mln in de realisatie opgenomen. In eerdere jaren werd een afwijking ten opzichte van de laatst vastgestelde begroting pas in het volgende boekjaar verantwoord, op het moment dat er een vastgestelde jaarrekening van de GRJR was. Achterliggende oorzaak is dat het aantal jeugdigen dat gebruik maakt van de dure landelijk ingekochte zorg (Landelijke Transitie Arrangement) toegenomen is.

Wmo (€ 22,9 mln voordelig)

De lasten voor Wmo-maatwerkvoorzieningen zijn € 1,2 mln hoger door een sterke stijging van offerteprijzen, zowel bij de hulpmiddelen als bij de woningaanpassingen. De redenen van de prijsstijgingen zijn de stijging van de

prijzen van grondstoffen, transportkosten en loonstijgingen.
De baten van de eigen bijdragen voor de Wmo zijn € 1,4 mln lager dan begroot. Dit komt door een lagere instroom van GGZ-cliënten binnen de Wmo dan verwacht. De lasten van de Wmo-arrangementen zijn € 25,5 mln lager dan begroot. De declaraties op de voorlopige afrekeningen van de Wmo-arrangementen zijn door lagere productie lager uitgevallen.

Maatschappelijke opvang (€ 4,8 mln voordelig)
De baten voor Maatschappelijke Opvang zijn € 2,4 mln hoger dan begroot, doordat er meer baten zijn ontvangen voor de Straatdokter. De lasten voor Maatschappelijke Opvang zijn € 5,9 mln lager dan begroot. De afrekening van de in 2022 verleende subsidies is lager dan begroot, omdat de activiteiten door de subsidieontvangers tegen lagere kosten zijn uitgevoerd. Ook konden diverse verbouwingen die voor 2023 gepland stonden niet in dat jaar worden uitgevoerd. Uit de bestemmingsreserve Blokhuismiddelen is in 2023 door de lagere lasten € 3,5 mln minder onttrokken dan begroot.

Zorg en veiligheid (€ 1,3 mln voordelig)
Op Zorg en veiligheidzijn € 0,9 mln lagere baten gerealiseerd, door terugbetaling van subsidies voor Prostitutie Maatschappelijk werk. De lasten voor Zorg en Veiligheid zijn € 2,2 mln lager dan begroot door de afronding van het actieprogramma Huiselijk Geweld.

Zorg voor kwetsbare personen (€ 0,5 mln voordelig)
Voor de Zorg voor kwetsbare personen is een lagere last van € 0,5 mln gerealiseerd.

2. Welzijn en preventie
De baten zijn € 1,9 mln hoger door extra geld van het Rijk voor het welzijn van Rotterdammers. Door de krappe arbeidsmarkt en het later opstarten dan was verwacht, zijn in 2023 niet alle geplande welzijns- en preventie-interventies uitgevoerd. Hierdoor zijn de lasten € 3,6 mln
lager.

3. Wijkteams
De lasten van personeel en bedrijfsvoering van de Wijkteams en Wmo-loketten zijn hoger geweest dan begroot. Er is meer gebeld naar het gemeentelijk telefoonnummer 14010, er is meer inzet van tolken geweest en er is extra werk geweest bij de doorontwikkeling van de backoffice systemen. Daarnaast zijn er lagere kosten doordat aanvullende middelen voor basishulp jeugd niet volledig zijn benut.

4. Opvang vluchtelingen Oekraïne
In 2023 zijn relatief kostbare opvanglocaties op schepen vervangen door opvang in verbouwde kantoorpanden waardoor de kwaliteit van de opvang is verhoogd. De middelen die ontvangen zijn vanuit het Rijk ter compensatie van de gemaakte kosten zijn niet volledig uitgegeven, per saldo € 5,5 mln.

5. Tegemoetkoming Meerkosten Zorg (TMZ)
De lasten voor premiebijdragen in de collectieve polis van het Rotterdampakket zijn € 1,2 mln lager vanwege minder aanvragen en lagere uitvoeringskosten.

6. Diverse afwijkingen
Op diverse budgetten zijn kleine afwijkingen.

Omschrijving, kaders en verbonden partijen

Omschrijving, kaders en verbonden partijen

Omschrijving programmaBeleidskaders, monitoren en regelgevingVerbonden partijen die bijdragen aan het programma

Omschrijving programma

Met het programma Zorg, welzijn en wijkteams zet de gemeente in op het beschermen en bevorderen van de gezondheid van Rotterdammers. Ook zet het programma er op in dat Rotterdammers op alle levensterreinen zich zelfstandig kunnen redden, en daarbij zo nodig een beroep kunnen doen op bijvoorbeeld familie, vrienden en buren. De gemeente zorgt voor passende ondersteuning en hulp voor Rotterdammers die dat nodig hebben. Verder bevordert de gemeente dat kinderen en jongeren kansrijk, veilig en gezond kunnen opgroeien.

Beleidskaders, monitoren en regelgeving

Beleidskaders

- Heel de Stad - Beleidsplan Maatschappelijke Ondersteuning en Jeugdhulp 2021-2026
- Bouwen aan een toekomst zonder geweld

Beleidsmonitor

- Raadsmonitor Welzijn, Zorg en Jeugdhulp
- Wijkprofiel
- Regionaal Beleidsplan 2018-2020 Beschermd Wonen

Wet- en regelgeving

- Verordening maatschappelijke ondersteuning en Jeugdhulp Rotterdam 2018

- Beleidsregels maatschappelijke ondersteuning en jeugdhulp Rotterdam 2018
- Nadere regels maatschappelijke ondersteuning en jeugdhulp Rotterdam 2018
- Wmo 2015
- Wet verplichte meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling
- Wet tijdelijk huisverbod

Verbonden partijen die bijdragen aan het programma

De volgende Verbonden partijen worden ingezet om het doel van het programma te realiseren:

- Jeugdhulp Rijnmond

Een uitgebreide toelichting is te vinden in de paragraaf Verbonden partijen.

Verantwoordelijke collegeleden

Pagina 176

Verantwoordelijke collegeleden

Wethouder Achbar

Wethouder Achbar is verantwoordelijk voor de portefeuille Welzijn, Samenleven, Sport en Digitale Inclusie.

'Ik zet me in voor één Rotterdam, voor een stad waarin iedere Rotterdammer dezelfde kansen heeft.'

Wethouder Buijt

Wethouder Buijt is verantwoordelijk voor de portefeuille Zorg, Ouderen en Jeugdzorg.

Jaarverslag - Paragrafen

Pagina 177

Paragrafen

De paragrafen geven een overkoepelend beeld over de programma's. Er zijn paragrafen die vanuit het Besluit Begroten en Verantwoorden (BBV) zijn voorgeschreven en paragrafen die zijn toegevoegd om een totaal beeld te geven.

Verplichte paragrafen: Lokale heffingen, Weerstandsvermogen en risicobeheersing, Onderhoud kapitaalgoederen, Financiering, Bedrijfsvoering, Verbonden partijen en Grondbeleid.

Niet verplichte paragrafen: BBV-indicatoren, Financiële kengetallen, Investeringen, Klimaat, Nationaal Programma Rotterdam Zuid, Subsidies en Sustainable development goals.

BBV-indicatoren | Bedrijfsvoering | Financiële kengetallen
Financiering | Grondbeleid | Investeringen
Klimaat | Lokale heffingen | Nationaal Programma Rotterdam Zuid
Onderhoud kapitaalgoederen | Subsidies | Sustainable development goals
Verbonden partijen | Weerstandsvermogen en risicobeheersing

BBV-indicatoren

Pagina 178

BBV-indicatoren

Voor de vergelijkbaarheid tussen gemeenten wordt door het Besluit Begroten en Verantwoorden (BBV) een verplichte set aan indicatoren voorgeschreven. De verplichte indicatoren over de laatste 5 jaar zijn hier opgenomen. Op de website www.waarstaatjegemeente.nl. vindt u een overzicht van de verplichte indicatoren van alle gemeenten, waarbij ook een vergelijking wordt gemaakt met het gemiddelde over heel Nederland. De realisatiecijfers zijn niet voor alle jaren ingevuld. De realisatiecijfers kennen verschillende bronnen, bij deze bronnen zijn de realisatiecijfers dan (nog) niet beschikbaar.

	BBV-Taakveld	Definitie	Bron	Realisatie 2019	Realisatie 2020	Realisatie 2021	Realisatie 2022	Realisatie 2023
0. Bestuur en ondersteuning								
1	Formatie	Fte per 1.000 inwoners	Eigen gegevens	18,0	18,4	18,8	19,3	19,9
2	Bezetting	Fte per 1.000 inwoners	Eigen gegevens	17,9	19,1	20,3	21,2	21,1
3	Apparaatskosten	Kosten per inwoner	Eigen begroting	1.583	1.673	1.934	2.008	2.066
4	Externe inhuur	Kosten als % van totale loonsom + totale kosten inhuur externen	Eigen begroting	13,9	14,1	18,1	15,7	11,1

5	Overhead	% van totale lasten	Eigen begroting	11,9	11,2	11,4	11,8	12,3
1. Veiligheid								
6	Verwijzingen Halt	Aantal per 1.000 jongeren	Bureau Halt	15	11	8	10	
7	Winkeldiefstallen	Aantal per 1.000 inwoners	CBS	4,2	3,2	3,0	3,9	
8	Geweldsmisdrijven	Aantal per 1.000 inwoners	CBS	9,3	9,0	8,9	9,3	
9	Diefstallen uit woning	Aantal per 1.000 inwoners	CBS	2,9	2,2	1,6	1,8	
10	Vernielingen en beschadigingen (in de openbare ruimte)	Aantal per 1.000 inwoners	CBS	8,1	9,0	8,8	8,5	
3. Economie								
11	Functiemenging	%	LISA	55,3	55,6	55,9	56,5	
12	Vestigingen (van bedrijven)	Aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 t/m 64 jaar	LISA	131,3	139,9	151,0	163,2	
4. Onderwijs								
13	Absoluut verzuim	Aantal per 1.000 leerlingen	DUO	2,1	2,4	2,6	2,5	
14	Relatief verzuim	Aantal per 1.000 leerlingen	DUO	58	44	46	53	
15	Vroegtijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie (vsv-ers)	% deelnemers aan het VO en MBO onderwijs	Ingrado	3,1	2,5	2,7	3,4	
5. Sport, cultuur en recreatie								
16	Niet-sporters	%	Gezondheidsenquête (CBS, RIVM)		50,2		47,8	
6. Sociaal domein								
17	Banen	Aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd 15 – 64 jaar	LISA	871,3	884,4	899,2	919,0	
18	Jongeren met een delict voor de rechter	% 12 t/m 21 jarigen	Verwey Jonker Instituut – Kinderen in Tel	2	2	2	2	
19	Kinderen in uitkeringsgezin	% kinderen tot 18 jaar	Verwey Jonker Instituut – Kinderen in Tel	14	15	14	13	
20	Netto arbeidsparticipatie	% van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de beroepsbevolking	CBS	65,0	64,8	65,9	68,2	

21	Werkloze jongeren	% 16 t/m 22 jarigen	Verwey Jonker Instituut – Kinderen in Tel	2	3	2		
22	Personen met een bijstandsuitkering	Aantal per 10.000 inwoners	CBS	891,5	938,2	1001,8	885,3	821,7
23	Lopende re-integratievoorzieningen	Aantal per 10.000 inwoners van 15 – 64 jaar	CBS	111,9	143,0	157,3	171,1	212,4
24	Jongeren met jeugdhulp	% van alle jongeren tot 18 jaar	CBS			8,7	8,8	8,1
25	Jongeren met jeugdbescherming	% van alle jongeren tot 18 jaar	CBS			1,5	1,5	1,3
26	Jongeren met jeugdreclassering	% van alle jongeren van 12 tot 23 jaar	CBS			0,8	0,7	0,6
27	Cliënten met een maatwerkarrangement WMO	Aantal per 10.000 inwoners	GMSD	840	850	860	840	
7. Volksgezondheid en Milieu								
28	Omvang huishoudelijk restafval	Kg/inwoner	CBS	278	297	286		
29	Hernieuwbare elektriciteit	%	RWS		13,3	11,7		
8. Vhrosv								
30	Gemiddelde WOZ waarde	Duizend euro	CBS	191	221	245	275	320
31	Nieuw gebouwde woningen	Aantal per 1.000 woningen	Basisregistratie adressen en gebouwen	6,4	6,4	3,4	6,6	
32	Demografische druk	%	CBS	58,4	58,1	57,7	57,5	57,2
33	Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden	In Euro's	COELO	668	691	707	792	830
34	Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden	In Euro's	COELO	742	776	793	880	918

Bedrijfsvoering

Pagina 179

Bedrijfsvoering

In deze paragraaf treft u informatie aan met betrekking tot de bedrijfsvoering van de gemeente.

Organisatieontwikkeling
Huisvesting en facilitair
HR
IT en informatievoorziening
Openbaarheidsparagraaf
Privacy en AVG
Juridisch
Lokale economie en MKB
Toelichting rechtmatigheidsverantwoording
Frauderisicomanagement
Audits en control

Organisatieontwikkeling

Pagina 180

Organisatieontwikkeling

Inleiding

Onderdeel van de voorjaarsnota 2023 was een bezuiniging van in totaal € 150 mln voor de collegeperiode tot en met 2027. Deze bezuiniging op de organisatie staat los van de bezuiniging uit het coalitieakkoord. Stoppen met groeien, meer flexibel en efficiënter werken is het doel voor de gemeentelijke organisatie. Zo geeft de gemeente uiteindelijk structureel minder geld uit aan de eigen organisatie en haalt op die manier wat druk af van de gemeentelijke begroting.

Het op een andere manier inrichten van de organisatie om efficiënter te werken gebeurt niet van de ene op de andere dag. Vooral omdat de dienstverlening aan Rotterdammers centraal blijft staan en altijd doorgaat. Ook de ontwikkeling waarin de gemeentelijke organisatie niet vanuit clusters maar vanuit het hele concern kijkt naar concernbrede vraagstukken kost tijd.

De ambitie blijft om de organisatieontwikkeling uit te voeren zonder gedwongen ontslagen. Dat gebeurt met de inzet en ontwikkeling van het talent van de medewerkers in het achterhoofd, net als het streven naar het zijn en blijven van een aantrekkelijke werkgever.

Kortetermijnmaatregelen voor 2024: bewuster keuzes maken en zo de kosten drukken

De eerste € 20 mln van de totaal € 150 mln bespaart de gemeente in 2024 door bewuster keuzes te maken. De gemeente bezuinigt op personeel, inhuur en materiaal. Het zwaartepunt voor 2024 ligt op vacaturemanagement.

De overige maatregelen zijn niet gericht op grote structurele posten, maar het zijn vooral maatregelen uit kostenbewustzijn. Deze maatregelen zijn ingedeeld in twee categorieën:
1. Versoberen: minder geld uitgeven aan verschillende zaken, zoals het vereenvoudigen van het eindejaarsgeschenk, minder geld voor personeelsuitjes, dienstreizen, declaraties, borrels, lunches, bijeenkomsten,

catering en huur van externe locaties. En geen Management Talent Programma en minder trainees in 2024.
2. Uitstellen of vertragen: in 2024 stelt de gemeente bepaalde investeringen of onderhoud uit. Voorbeelden zijn het vertragen of verminderen van het standaard onderhoud en verbetering van gebouwen. Of het uitstellen van investeringen in ICT.

NB In de tussentijdse rapportage van augustus 2023 staan de kortetermijnmaatregelen uitgebreider omschreven.

Middellange termijn: bewustere keuzes in grotere lijnen

Om bewustere keuzes te maken is sturing in de omvang van de organisatie nodig. Om dit te realiseren is voor 2024 een vernieuwd mechanisme vastgesteld waarover de door de concerndirectie besloten in te richten concerntafel ‘Sturen op omvang’ beslist. Daarbij geldt het volgende uitgangspunt: bij een besluit tot personele groei dient gelijktijdig besloten te worden waar de krimp plaatsvindt die de groei mogelijk maakt.

Voor de bezuinigingen op de middellange termijn lopen de absolute bezuinigingen op. In 2025 is dat € 25 mln, in 2026 € 55 mln en in 2027 € 50 mln.

De organisatie is in 2023 ook begonnen met het inhoudelijk vormgeven van de sporen waarop zij keuzes moet maken:

- de staf/lijn-dynamiek; indicatief € 35 mln
- dienstverleningsstrategie en wijkgericht werken; indicatief € 10 mln
- beleid, onderzoek en strategie; indicatief € 5 mln
- topstructuur en sturingsfilosofie; geen taakstelling, maar mogelijk wel doorwerkende besparingen.

Huisvesting en facilitair

Pagina 181

Huisvesting en facilitair

In 2023 zijn de kantoren ingericht met meer plekken voor digitaal overleg en voor elke afdeling een duidelijke ontmoet- en samenwerkplek. Dit wordt in 2024 afgerond in alle gebouwen. Sinds eind 2023 heeft elke wijk een wijkhub-locatie. De locatie Librijesteeg is voor een deel al verlaten en sluit definitief in de zomer van 2024.

De energietarieven lagen voor de gemeente in 2023 aanzienlijk hoger dan de jaren ervoor. De gemeente heeft energiebesparende maatregelen in de gebouwen genomen en breidt deze uit. Dit draagt bij aan verduurzaming en drukt de kosten voor energie.

HR

OntwikkelingenBemensingArbeidskosten

Ontwikkelingen

Algemeen

Behalve de ambitieuze opgaven voor de stad, heeft het college voor 2024-2027 een aanvullende uitdagende opgave geformuleerd voor de gemeentelijke organisatie. Gaandeweg wordt duidelijk hoe en in welke mate de clusters de financiële opgave doorvertalen naar structurele gevolgen voor organisatie(omvang), werk en medewerkers. Medewerkers houden dagelijks de gemeente Rotterdam draaiend en brengen complexe opgaven tot een goed einde. Om dit te voor elkaar te krijgen heeft de gemeente een goed HRO-beleid en zorgt voor een goede uitvoering daarvan. Zo kunnen medewerkers doen wat ze moeten doen, zijn ze hiervoor goed toegerust, vitaal en gemotiveerd. Medewerkers hebben oog voor de menselijke maat en werken in een cultuur waar integriteit en gelijkwaardigheid de basis zijn. 2023 was gericht op thema’s die hieraan direct bijdragen.

Arbeidsmarkt

Ook in 2023 was sprake van krapte op de arbeidsmarkt. Eind 2023 staat bijna 26% van de gestelde vacatures nog open, tegenover een kleine 3% eind 2022. De vacatures die moeilijker zijn te vervullen, zijn voor een groot deel gelijk aan 2022. De vacatures vallen in de categorieën bouwkunde, groenvoorziening, logistiek, projectmanagement en innovatie (IT). Voor alle vakgebieden geldt dat vacatures voor specialistische functies en vacatures waarvoor ervaring nodig is, moeilijker zijn te vervullen.

De gemeente pakt de krapte op de arbeidsmarkt aan met verschillende initiatieven:

- Voor het zo goed mogelijk invullen van moeilijk vervulbare vacatures is in 2023 de zichtbaarheid van de gemeente Rotterdam versterkt bij specifieke doelgroepen met een boodschap en uitingen die op de doelgroep zijn afgestemd.
- In 2023 zijn de voorbereidingen gedaan voor een nieuw werkgeversmerk van de gemeente Rotterdam. Een merk of gezicht als werkgever is cruciaal voor het succes op de arbeidsmarkt. Dit maakt het verschil in het beeld dat huidige en toekomstige medewerkers van de gemeente Rotterdam hebben. En het onderscheidt de gemeente als werkgever van andere werkgevers.
- Het contract voor de website www.werkenvoorrotterdam.nl is in 2023 verlengd. Op deze website verwelkomt de gemeente Rotterdam elk jaar ruim 600.000 (potentiële) werkzoekenden.

Deze initiatieven vormen een goede basis om de komende jaren door te gaan met activiteiten die te maken hebben met de arbeidsmarkt. Zeker in deze tijd van organisatieontwikkeling en bezuinigingen.

In 2023 zijn 885 vacatures vervuld, dat is 70% van het totaal aantal opengestelde vacatures. Dit is een daling vergeleken met 2022, toen is met 1513 vervulde vacatures 89% van het totaal aantal opengestelde vacatures vervuld. Daarin zijn verschillen tussen clusters. Zo is voor cluster BCO een stevige daling (-60%) in aantal aangenomen sollicitanten in 2023, terwijl cluster SB een stijging (30%) laat zien.

32% van de sollicitanten die in 2023 zijn aangenomen zijn interne medewerkers. Zij zijn intern doorgestroomd naar een andere functie. In 2022 was dat 35%.

Strategisch capaciteitsinvulling en mobiliteit

Vanuit de bezuinigingsopgave voor de organisatie was medio 2023 de opdracht dat alle clusters extra kritisch afwegen wat de noodzaak is van het vervullen van elke vacature die ontstaat door uitstroom of natuurlijk verloop. Het doel van dit aangescherpte vacaturemanagement in 2023 én ook in 2024 is het realiseren van een lagere gemiddelde bezetting van de organisatie met een besparend effect op de totale loonkosten.

Er is nadrukkelijk niet gekozen voor generieke maatregelen, zoals een algehele vacaturestop en het niet verlengen van alle tijdelijke contracten, vanwege het risico op negatieve effecten van zulke maatregelen. Denk aan oplopende werkdruk voor medewerkers op die plekken waar generieke maatregelen (toevallig) neerslaan of het verder aantasten van de (demografische) opbouw van het personeelsbestand. De opdracht aan clusters en leidinggevenden om een extra kritische afweging te maken over de invulling van ontstane vacatures, blijft van kracht tot het moment waarop die keuzes gemaakt zijn.

Eind 2023 is besloten over te gaan op het mechanisme waarin de verbinding tussen budget, formatie en bezetting wordt benut om de grip op de totale organisatieomvang te vergroten. Onderdeel daarvan is dat het management en het bestuur voor de lange(re) termijn moeten kiezen waar zij medewerkers specifiek op inzetten. Op die manier wordt de basis gelegd voor een passende en meer duurzame organisatieomvang.

Aanvullend is de gemeente in 2023 begonnen met het onder de loep nemen van de organisatie-inrichting, governance en de sturingsprincipes. Hiervoor zijn drie uitgangspunten benoemd: één concern, de Rotterdammer centraal, en groei en ontwikkeling van talenten in de organisatie. De verdere uitwerking en invulling loopt door in 2024.

Diversiteit, Inclusie en Gelijkwaardigheid

Het actieplan Samenleven in Eén Stad is eind 2023 gepresenteerd aan de raad. In dit plan staat ook een paragraaf over de gemeentelijke organisatie als werkgever. Het uitgangspunt is dat medewerkers hun werk voor de stad met alle uitdagingen en ontwikkelingen zo goed mogelijk kunnen doen. Ook is het belangrijk dat de gemeente begrijpt wat er leeft en wat de stad nodig heeft. De gemeentelijke organisatie heeft daarom aandacht voor het binnenbrengen en -houden van verschillende perspectieven. Aan de ene kant is dat nodig om een goede en aantrekkelijke werkgever te zijn en om de continuïteit te garanderen. Ook is het belangrijk dat de medewerkers een afspiegeling zijn van alle Rotterdammers. Zo houden we begrip voor en verbinding met Rotterdammers en is de gemeente goed in staat de behoeften en wensen van Rotterdammers te vertalen naar passende oplossingen.

Ook vergroot dit het vertrouwen in de ambtenaren. Diversiteit, Inclusie en Gelijkwaardigheid (DIG) is een randvoorwaarde om het werk voor Rotterdam goed te doen. In 2023 is de basis gelegd voor het concernbrede voorstel DIG met daarin de inzet op leiderschap, medewerkerschap en het inbedden van DIG in de medewerkersreis.

Integriteit

Integriteit is onderdeel van het dagelijks handelen van een organisatie. De balans tussen hard en soft controls is belangrijk. Na 2 jaar onderzoek bracht de Rekenkamer Rotterdam eind november een rapport uit over ambtelijke integriteit. Het college heeft de conclusies en aanbevelingen omarmd. Deze zijn verwerkt in het jaarplan Ambtelijke Integriteit 2024.

Ook in nieuwsitems kreeg integriteit veel aandacht, bijvoorbeeld in het RTL Nieuws op basis van een beroep op de Wet open overheid (Woo) bij alle gemeenten. Bovendien kwam de NRC met een aantal artikelen over integriteitskwesties bij de gemeente Rotterdam. Werken aan integriteit is nooit af, het gaat altijd door.

Een uitgebreide beschouwing en cijfermatig inzicht is opgenomen in het Jaarverslag Ambtelijke Integriteit 2023.

Medewerkerstevredenheidsonderzoek (MTO)

Sinds 2013 meet de organisatie jaarlijks de tevredenheid en betrokkenheid van de medewerkers bij de gemeentelijke organisatie. In 2023 vulde 64% van de ambtelijke medewerkers het MTO in. Dat is een hogere respons dan in 2022 (61%). Ook alle medewerkers vanuit externe inhuur zijn uitgenodigd om mee te doen aan het MTO. Totaal kwam daarmee de respons op 59%. Schriftelijke vragenlijsten zijn verstuurd naar medewerkers van Rotterdam Inclusief. Gemiddeld gaven de medewerkers de gemeente als werkgever een rapportcijfer van 7,1.

Enkele bevindingen uit het MTO 2023:

- De tevredenheid over de werkplek thuis stijgt verder met een rapportcijfer van 7,8 in 2023 (7,4 in 2022).
- De tevredenheid over de werkplek op kantoor is vergeleken met 2022 iets gestegen: 60% is het eens met deze stelling in 2023 vergeleken met 59% in 2022.
- 26% van de respondenten vindt de werkdruk gemiddeld genomen nog steeds te hoog.
- Diversiteit, Inclusie en Gelijkwaardigheid scoort in totaal een 7,5, dit is dezelfde score als in 2022.
- 79% van de respondenten geeft aan te weten hoe zij in contact kunnen komen met een vertrouwenspersoon, als dat nodig is.
- Het onderwerp werkdruk is elk jaar een aandachtspunt. De scores op werkdruk en werkstress zijn hetzelfde gebleven en op enkele stellingen is een verbetering zichtbaar vergeleken met 2022.

Verzuim

In 2023 is het voortschrijdend verzuimpercentage nagenoeg hetzelfde gebleven, 6,7%. In de verhouding in de verzuimcategorieën is het percentage langverzuim gestegen naar 5,11% (+0,08%) en het kort en middellang verzuim gedaald naar 0,59% (-0,03%) en 1,00% (-0,15%). De meldingsfrequentie is gelijk gebleven en het percentage 0-verzuim (aantal medewerkers dat niet verzuimd heeft) is ten opzichte van december 2022 gestegen naar ruim 42% (+2%).

Behalve de onverminderde aandacht voor verzuim is onderzoek gedaan naar de hele verzuimketen samen met alle betrokken partners. Het resultaat is een top 4 van verbeterpunten. Die zijn omgezet in concrete acties met een planning. De verbeterpunten zijn gericht op de hele verzuimketen. De inmiddels gestarte aanpak loopt door in 2024.

De gemeente hanteert het eigen-regiemodel, waarbij de leidinggevende een hoofdrol heeft in de verzuimbegeleiding van zijn/haar medewerkers. Leidinggevenden krijgen ondersteuning bij het vervullen van deze rol zodat zij ook de rol van casemanager goed kunnen invullen. Een van de verbeterpunten gaat over het optimaliseren van het verzuimproces. Een goed ingericht verzuimproces is belangrijk om te kunnen sturen op de kwaliteit en tijdigheid van alle onderdelen binnen dit proces.

Bemensing

Formatie en bezetting

Eind 2023 was de bezetting 878 fte hoger dan de formatie. De bezetting is de registratie van het feitelijk aantal ambtelijke medewerkers. Bij vrijwel alle organisatieonderdelen is de bezetting hoger dan de formatie. Zoals in eerdere verantwoording is aangegeven is er een aantal verklaringen voor deze bezetting zonder formatie. Met name de programmagelden en andere (semi) incidentele budgetten hebben wel mensen maar geen formatie.

Het college heeft in het eerste kwartaal van 2023 vanwege de omvang van de organisatie nadrukkelijk gevraagd om strakkere sturing, (bestuurlijke) verantwoording én ruimte voor snelle aanpassingen aan bestuurlijke wensen en maatschappelijke ontwikkelingen. Daarom is gekozen voor sturing op formatie en budget. De kernboodschap voor de organisatie is:

In het licht van groeiende opgaven, beperkte middelen en een krappe arbeidsmarkt, gaan we naar effectieve inzet van capaciteit. Weg van het automatische mechanisme om meer capaciteit binnen te halen voor nieuwe of groeiende opgaven.

De uitgangspunten voor sturen op de omvang van de organisatie zijn in 2023 uitgewerkt. De organisatie heeft deze uitgangspunten eind 2023 aangenomen. De uitgangspunten zijn:

- Formatie staat rechtstreeks in relatie tot de opgaven van de gemeente (ambities uit coalitieakkoord, voorjaarsnota, meerjarenbegroting, wettelijke en niet wettelijke taken). Vanuit die opgaven wordt bepaald welke formatie en welk budget voor arbeidskosten nodig zijn om de ambities en taken uit te voeren. Dat is de norm. Sturen op formatie en het besluit om niet meer te groeien, betekenen voor de organisatie én het bestuur dat zij echt inhoudelijke keuzes moeten maken. Daar ligt een relatie met het programma Kiezen

voor Rotterdam. Deze keuzes bepalen waar de gemeente medewerkers op inzet. Formatie en bezetting worden daarom zo snel mogelijk naar die norm gebracht en moeten ook met elkaar in evenwicht zijn.
- De afspraak is dat ook incidentele budgetten die voor minimaal twee jaar zijn toegekend, worden vertaald naar formatie. Die formatie krijgt de aanduiding tijdelijke formatie en kent een duidelijke einddatum. Eind 2023 is daarom begonnen met een administratieve herstelactie om deze budgetten te vertalen naar formatie.

Ontwikkeling bezetting

Vergeleken met 2022 is de bezetting per saldo gestegen met ongeveer 120 fte. De fte bij Cluster Stadsbeheer is als gevolg van afspraken in het coalitieakkoord Eén Stad en de Voorjaarsnota 2023 gegroeid met ruim 200 fte bij de afdelingen Toezicht & Handhaving, Reiniging, Parkeervoorzieningen, Gebiedsbeheer, Circulair en Inzameling & Hergebruik. Ook de ambtelijke bezetting bij Cluster Maatschappelijke Ontwikkeling is gegroeid met 65 fte. Met name bij de onderdelen Gemeentelijke Inzet & Projecten en Participatie & Stedelijke Zorg. Tot slot is er ook een kleine groei bij het cluster Stadsontwikkeling met 35 fte. Specifiek bij Duurzaamheid, Mobiliteit en Ruimtelijk Ontwerp.

Naast deze groei is er ook sprake van krimp. Cluster Werk en Inkomen laat over de hele linie een daling in de ambtelijke bezetting zien van zo'n 50 fte. Cluster Bestuurs- en Concernondersteuning, waar de bedrijfsvoeringsfuncties zijn ondergebracht, krimpt met circa 150 fte. De krimp is in principe bij elke afdeling te zien, maar vooral bij HRO, Communicatie en Accounting.

In- en uitstroom

In het kalenderjaar 2023 zijn 1.362 nieuwe collega’s begonnen bij de gemeente Rotterdam. 1.243 medewerkers verlieten de organisatie.

Vergeleken met voorgaande jaren zien we een trendbreuk. Eerder was het aantal nieuwe medewerkers duidelijk een stuk hoger dan het aantal medewerkers dat de organisatie verliet. In 2023 zien we dat dit dichtbij elkaar komt.

Bij de leeftijdscategorie 55 jaar en ouder is de uitstroom hoger dan de instroom. Bij alle andere leeftijdscategorieën is dit andersom. 51% van de instroom is jonger dan 35 jaar en 37% van de uitstroom is 55 jaar of ouder. Deze percentages zijn vergelijkbaar met 2022.

Stages

De doelstelling uit het coalitieakkoord om 1.000 stageplaatsen per jaar te realiseren is in 2023 niet gehaald. In 2023 zijn er 681 stageplekken ingevuld. Daarvan is meer dan 25% op mbo-niveau. Door de aangetrokken stagemarkt na de coronaperiode kan de gemeente Rotterdam minder plekken vervullen.

Coronaorganisatie

De coronaorganisatie die nog over is, verzorgt onder andere de ondersteuning van de komende vaccinatiecampagnes voor het voorkomen van COVID-19. Voor de najaarscampagne 2023 zijn 300 medewerkers extern ingehuurd. Naar verwachting wordt de capaciteit komend half jaar weer flink afgebouwd. De GGD wacht op landelijke ontwikkelingen of er structurele budgetten komen voor vaccinatiestraten.

Arbeidskosten

De totale arbeidskosten vielen in 2023 € 5,4 mln lager uit dan begroot. Dit wordt vooral veroorzaakt door:

- Programma Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving - totale afwijking + € 0,7 mln (waarvan + € 0,4 mln loonkosten en + € 0,3 mln inhuur).

Bij Grip op geldzaken is er extra ingezet op armoede en schuldhulpverlening. Vanaf 2024 stelt het Rijk geld beschikbaar. Door de verdere digitalisering voor de Rotterdampas zijn de personeelslasten en externe inhuur hoger dan begroot. Bij het Programma- en Projectmanagementbureau zijn er hogere personele lasten doordat er inzet was op projecten waar geen vergoeding tegenover staat en doordat het aantal opdrachten is teruggelopen. Voor Participatie en Stedelijke Zorg is bij de 2e begrotingsherziening 2023 extra budget beschikbaar gesteld, waarbij de werving later is gestart. Bij de Kredietbank Rotterdam waren minder aanvragen, waardoor er ook minder personeel nodig was.

Voor de doorstroomlocatie van de asielzoekers en statushouders was tijdens de laatste aanpassing van de begroting nog niet inzichtelijk wat de personeelslasten zouden gaan worden. De lasten worden volledig gedekt door het COA (Centraal Orgaan opvang asielzoekers).

- Programma Beheer van de Stad - totale afwijking + € 2,9 mln (waarvan - € 0,9 mln loonkosten en + € 3,8 mln inhuur).

Interne doorstroom van medewerkers naar de functies van controleur huisvuil zorgt voor vacatures bij Schone Stad. Deze worden ingevuld door extra inhuur. Daarbovenop kent de directie veel bezetting zonder dat daar formele formatieplaatsen tegenover staan, en is er sprake van een inmiddels verouderde taakstelling op personeel.

De formatie van Openbare Werken is gegroeid om extra werkzaamheden uit de nota vervangingsinvesteringen en nota kapitaalgoederen te kunnen uitvoeren. Het is niet gelukt om zowel de vacatures als het natuurlijk verloop op te vullen. Om dit op te lossen worden er medewerkers ingehuurd.

- Programma Bestaande Stad - totale afwijking - € 3,4 mln (waarvan - € 2,45 mln loonkosten en - € 0,96 mln inhuur).

Bij Bouw- en Woningtoezicht is er sprake van grote schaarste op de arbeidsmarkt voor de specialistische functie van bouwinspecteur. Het vinden van geschikt en betaalbaar personeel is heel moeilijk. Binnen deze functie kiezen sommige ambtelijke medewerkers ervoor zzp'er te worden. De gemeente kan door de regelgeving op inhuur slechts zeer beperkt zzp'ers inzetten op regulier werk. Ook bij Vastgoed stond een aantal vacatures langere tijd open en zijn nog niet alle vacatures ingevuld.

- Programma Dienstverlening - totale afwijking - € 0,7 mln (waarvan - € 1,1 mln loonkosten en + € 0,5 mln inhuur).

Er zijn in 2023 extra arbeidskrachten geworven om klaar te zijn voor de verwachte stijging in de vraag naar reisproducten (de ‘paspoortpiek’) vanaf 2024. Het is door de huidige krapte op de arbeidsmarkt beperkt gelukt om vaste medewerkers te werven. Daardoor is er in 2023 een onderbesteding op salarislasten ontstaan. Een aanzienlijk deel van de extra benodigde inzet wordt daarom ingehuurd. De dekking hiervoor komt uit de onderbesteding op personeelslasten.

- Programma Energietransitie - totale afwijking - € 3,4 mln (waarvan - € 2,3 mln loonkosten en - €1,2 mln inhuur).

De onderschrijding heeft betrekking op latere invulling van de vacatures en nog openstaande vacatures van adviseurs en programmamanagers. Daarnaast is er op verschillende projecten sprake van inzet via uitbesteed werk. Hierdoor landen deze kosten niet op de kostensoort inhuur.

- Programma Onderwijs - totale afwijking + € 0,8 mln (waarvan + € 0,9 mln loonkosten en - € 0,1 mln inhuur).

Bij Leerrecht en Ondersteuning is extra personeel ingezet voor schoolcontroles en op projecten die niet kostendekkend waren. Ook bij maatschappelijke ondersteuning is extra personeel ingezet en bij onderwijs waren er extra kosten vanwege langdurig verzuim.

- Programma Overhead - totale afwijking + € 3,6 mln (waarvan - € 0,7 mln loonkosten en + € 4,3 mln inhuur).

Er is sprake van extra inhuur door het opvangen van ziekteverzuim en door de vraag naar capaciteit binnen de organisatie, door invulling van openstaande vacatures die waren ontstaan door vacaturemanagement, door krapte op de arbeidsmarkt en door behoefte aan medewerkers voor projecten als GREAT. De taakstelling voor GREAT is geschreven onder personele lasten. Dit is niet ingediend als knelpunt; het verantwoordelijke organisatieonderdeel moet dit binnen de eigen begroting opvangen.

- Programma Stedelijke Ontwikkeling - totale afwijking - € 4,9 mln (waarvan - € 4,8 mln loonkosten en - € 0,1 mln inhuur).

Voor Parkeren is inhuurbudget begroot voor lastig te vervullen functies in de uitvoering. Deze functies zijn dit jaar meer dan verwacht vervuld met eigen personeel. Bij Ruimte, Wonen & Milieu is vacatureruimte niet opgevuld door de taakstelling organisatieopgave. Bovendien was de begroting voor inhuur te hoog door een te optimistisch ingeboekt werkpakket 2023 vanuit de opdracht gevende afdelingen. Dit laatste geldt ook voor Ruimtelijk Ontwerp & Advies. Ook vielen loonkosten hoger uit dan verwacht door een hogere ambtelijke bezetting. De kosten hiervoor worden uit het inhuurbudget gedekt.

Ook voor deze afdeling is het door krapte op de arbeidsmarkt moeilijk om gekwalificeerd personeel te werven.

Bij het Projectmanagementbureau is er sprake van een tekort op de dekking voor bepaalde activiteiten en vond - net als bij het Ingenieursbureau- een verschuiving plaats van kosten voor inhuur naar vaste loonkosten. De voeren werkzaamheden zijn bij het Ingenieursbureau toegenomen, waardoor er meer personeel is ingehuurd.

De afdeling Mobiliteit heeft de formatie met 24 fte opgehoogd, maar door krapte op de arbeidsmarkt is niet alle capaciteit direct vervuld. Ook bij Gebiedsexploitatie was er een lagere bezetting wegens krapte op de arbeidsmarkt. Hierdoor was het noodzakelijk om extern in te huren. Deze externe inhuur wordt ook ingezet om juniormedewerkers op te leiden.

- Programma Veilig - totale afwijking - € 2,4 mln (loonkosten).

Bij Handhaving wordt een onderbesteding veroorzaakt door de herwaardering van de functie van Handhaver. Deze herwaardering wordt geleidelijk uitgevoerd en is afhankelijk van de vraag of een medewerker voldoet aan de opleidingscriteria. Daarnaast zijn er aspirant handhavers die het volledige opleidingstraject nog moeten doorlopen. Toezicht kent een overbesteding die wordt veroorzaakt door het grote aantal medewerkers in de hoogste trede van de loonschaal. De directie Veilig is al gestart met de taakstelling uit de organisatieopgave en heeft daarom bij alle onderdelen een onderbezetting.

- Programma Volksgezondheid - totale afwijking - € 2,5 mln (waarvan - € -1,3 mln loonkosten en - € 1,2 mln inhuur).

Voor de coronaorganisatie is minder inhuur noodzakelijk door de mildere variant van corona, waardoor de opkomst voor coronavaccinaties eerder dan verwacht lager werd. Bij het Regionaal Expertise Centrum TBC is er sprake van nog niet ingevulde vacatures. De afdeling Publieke Gezondheid heeft een lagere bezetting door moeilijk vervulbare vacatures en door krapte op de arbeidsmarkt. Dit geldt vooral voor kinderopvang, inspectie en gezondheid & milieu. Voor de versterking infectieziektebestrijding is het volledige budget van VIP SPUK (toekenning door het Rijk) geboekt op loonkosten. Het budget is niet tijdig overgeboekt naar andere verantwoordingscategorieën.

- Programma Werk en Inkomen - totale afwijking - € 2,3 mln (waarvan - € 3 mln loonkosten en + € 0,7 mln inhuur).

In het gehele programma is sprake van moeilijk te vervullen vacatures vanwege de krapte op de arbeidsmarkt. Ook is er vanwege de organisatieopgave nu al sprake van terughoudendheid om vacatures direct te vervullen.

- Programma Zorg, Welzijn en Wijkteams - totale afwijking + € 6,6 mln (waarvan + € 2,7 mln loonkosten en + € 3,9 mln inhuur).

Er is sprake van een hogere bezetting dan de formatieve ruimte bij administratie bedrijfsprocessen en bij vakontwikkeling. Deze kosten worden gedekt door interne doorbelastingen en door tijd te schrijven. Daarnaast is er sprake van een onterechte boeking van inhuurkosten bij deze afdeling. Dit is gecorrigeerd, maar niet zichtbaar op de kostensoort inhuur. Voor Participatie en Stedelijke Zorg zijn extra budgetten ontvangen voor de uitbreiding van Centraal Onthaal Jongeren. De werving van medewerkers verliep moeizaam. Daarnaast was er een regelmatige uitstroom waardoor vacatures ingevuld moesten worden.

Het Programma- en Projectmanagementbureau kende een terugloop in opdrachten en een inzet op projecten waar geen vergoeding tegenover staat.

Voor de opvang vluchtelingen Oekraïne was tijdens de laatste aanpassing van de begroting nog niet inzichtelijk wat de inhuurlasten zouden gaan worden. Inmiddels is duidelijk dat het Rijk deze kosten volledig vergoedt.

Er is een overbesteding bij Gemeentelijke Inzet & Projecten door de inhuurkosten van Toeslagen010. Deze kosten worden gedekt door het Rijk. De Bestuurlijke Opdracht Zorg heeft geleid tot extra werkzaamheden bij de uitvoeringsorganisatie maatschappelijke ondersteuning in de wijk (MOW). Ook deze kosten dekt het Rijk.

IT en informatievoorziening

Pagina 183

IT en informatievoorziening

DigitaliseringProject opschonen websites

Digitalisering

Voor het college en de gemeentelijke organisatie staan de maatschappelijke opgaven in de stad centraal. Digitalisering biedt voorzieningen om de dienstverlening te verbeteren en de collegedoelen sneller en beter te realiseren. De ontwikkelingen van digitalisering gaan snel. De manier waarop Rotterdammers werken, onderwijs volgen, wonen, zorg ontvangen, recreëren en zich verplaatsen verandert. De organisatie moet goed toegerust zijn om met deze ontwikkelingen mee te gaan. Dit betekent dat de gemeente over betrouwbare ICT-voorzieningen beschikt en snel en flexibel inspeelt op nieuwe ontwikkelingen. Er zijn stappen gezet om deze voorzieningen toekomstbestendig te houden en te verbeteren.

In 2023 is gewerkt aan de volgende punten:

- Het algoritmeregister is aangevuld met zowel nieuwe als bestaande algoritmes. In 2023 is een koppeling met het landelijke register gerealiseerd. Voor deze werkzaamheden is een algoritme-expert aangenomen. Het algoritmekader is intern geëvalueerd en de algoritme-risicoscan is gebruiksvriendelijker gemaakt. De externe Algoritmeadviesraad heeft over verschillende algoritmes haar advies uitgebracht. Voor medewerkers is een e-learning gemaakt over het gebruik van algoritmetoepassingen. Betrokken medewerkers kunnen zich voor ontwikkelingen en kennisuitwisseling rond Artificiële Intelligentie aansluiten bij een gebruikersgroep (community of practice).
- Voor de Rotterdamse datastrategie ‘Daden met data 2021-2025’, zijn stappen gezet om data voor maatschappelijke opgaven in te kunnen zetten. Zo zijn technische voorzieningen om data uit te wisselen (het datafundament) opgeleverd. Daarnaast zijn procedures geïmplementeerd voor het toetsen op verantwoorde inzet van data (privacy, security en ethiek). Hiervoor zijn teams met gebundelde expertise ingesteld die informatieproducten toetsen. Tot slot zijn via een data-academie een groot aantal ambtenaren getraind in datagebruik.
- De bestuurlijke samenwerking in VNG-verband en met andere grote gemeenten is voortgezet. Waar mogelijk groeit deze samenwerking toe naar één digitale overheidsarchitectuur en één basisinfrastructuur, met gezamenlijke kaders en gezamenlijke voorzieningen: Common Ground en Gezamenlijke Gemeentelijke Uitvoering (‘1x ontwikkelen, 342x toepassen’). De gemeente Rotterdam is samen met de VNG en andere gemeenten bezig met deze ontwikkeling. Rotterdam is hierbij nadrukkelijk met de VNG en G4 in gesprek over het beheer van de door Common Ground ontwikkelde producten.

- De Rotterdamse verbindingen met Europa groeien en de positie van Rotterdam wordt op Europees niveau relevanter en daarmee waardevoller. Voor de Digitale transformatie neemt de gemeente deel aan verschillende netwerken en partnerschappen, voor Europese lobby op vele wet- en regelgeving voor digitalisering (AI, Data uitwisselingsstandaarden, Cybersecurity, e-Identity) en voor samenwerking bij Europese subsidie-/projecten.
  In 2023 is Rotterdam voorzitter van de cities council van OASC (Open Agile Smart Cities) en lid geworden van Cities Coalition for Digital Rights. Rotterdam was gastheer van de Immersive Techweek.
- In 2023 was informatiebeveiliging opnieuw van essentieel belang, vanwege toegenomen wereldwijde dreiging. Met als doel het zo hoog mogelijk houden van de cyberweerbaarheid van digitale systemen van de gemeente. En tegelijkertijd aantoonbaar voldoen aan landelijke verplichtingen, zoals de Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO). Vanuit de Eenduidige Normatiek Single Information Audit (ENSIA) verantwoordingsproces heeft de gemeente Rotterdam voldaan aan de wettelijke verplichtingen.
- Voor de bewustwording op alle niveaus binnen de organisatie zijn verschillende activiteiten ondernomen. Zoals de voortzetting van de 'Blijf Alert'-campagne en het organiseren van het HACK010-event, waarmee de gemeente samen met ethische hackers aandacht vraagt voor kwetsbaarheden.
  In november 2023 deed gemeente Rotterdam voor het eerst mee aan de grootschalige cybercrisisoefening ISIDOOR. Tijdens deze oefening activeerde de gemeente haar crisisplannen en is de veerkracht van haar organisatie getest.
  Tot slot is in 2023 het informatiebeveiligingsbeleid herschreven. Het beleid is aangepast aan de nieuwe wetten en regels waaraan de gemeente moet voldoen. Dit gaat specifiek om de nieuwe Europese NIS2-wetgeving, die in 2024 van kracht wordt.
- In 2023 is verder gewerkt aan het verminderen van het aantal websites en gebruikersportalen. Door ze onder te brengen onder Rotterdam.nl, Mijnloket of uit te faseren. Bestaande portalen zijn samengevoegd. Ter vervanging van het zaaksystem eSuite is PodiumD in gebruik genomen. Dit zaaksysteem is eigentijds en is voor meer producten in te zetten.
  Afsluitend zijn in 2023 grote stappen gezet in het mogelijk maken van DigiD-machtigingen, zowel vrijwillig als via bewindvoerders. In 2024 zijn deze vormen van machtigen breder in te zetten. Hiermee is Rotterdam een van de eerste gemeenten in Nederland die deze nieuwe vorm van machtigen aanbiedt aan Rotterdammers en ondernemers.

In 2023 is de lopende Digitaliseringsagenda afgerond en is het vervolg - de Opgave Digitale Transformatie begonnen.

DE MIP

De Monitor ICT Projecten (MIP) geeft inzicht in de voortgang van de grootste en meest risicovolle ICT-programma’s en -projecten. Het college en de gemeenteraad bespreken de rapportage. In 2023 zijn 3 MIP-rapportages opgeleverd (4-maandelijks). In 2024 verschijnt de MIP-rapportage 2 keer per jaar (6-maandelijks).

Project opschonen websites

De gemeente is een concernbreed traject begonnen om het aantal websites te verminderen. En om alle websites die dat nog niet zijn, te laten voldoen aan wet- en regelgeving. Inmiddels zijn de aantallen externe websites en domeinnamen omlaag gebracht van 360 naar 99 eind 2023. Daarmee is het einde nog niet in zicht. De gemeente

werkt aan de overgang van meerdere sites naar de website www.rotterdam.nl. De gemeente toetst de websites vooral op toegankelijkheid.

Binnen de organisatie is ook de afspraak gemaakt dat alle aanvragen voor nieuwe websites via de afdeling communicatie verlopen. Zo houdt de gemeente zicht op de kwaliteit én op de kwantiteit van websites.

Openbaarheidsparagraaf

Pagina 184

Openbaarheidsparagraaf

De openbaarheidsparagraaf van de gemeente Rotterdam is een verplichte paragraaf in de jaarverantwoording die voortvloeit uit de Wet open overheid (Woo). De focus van deze openbaarheidsparagraaf is de beschrijvende en kwalitatieve verantwoording op hoofdlijnen over de activiteiten die zijn uitgevoerd in 2023 op de thema's actieve openbaarmaking, passieve openbaarmaking en informatiehuishouding.

Organisatie en samenwerking

Voor de invoering van de Woo is een programma ingericht dat in nauwe samenwerking met het Woo team, het rijksprogramma RDDI en de G4 de invoering van de Woo begeleidt. Het programma heeft hiervoor tot en met 2026 de tijd.

Actieve openbaarmaking

Actieve openbaarmaking betekent het uit eigen beweging openbaar maken van de informatie van de 11 verplichte informatiecategorieën in de Woo, en wat de gemeente daarnaast nodig vindt om een transparante organisatie te zijn. De belangrijkste activiteiten om de bewustwording van Woo in de organisatie te vergroten en de Woo in te voeren zijn:

- Projecten gericht op concernbrede bewustwording, voorlichtingsbijeenkomsten en trainingen.
- Technische aansluiting op een landelijk publicatieplatform (wettelijk verplicht); een marktconsultatie is afgerond.
- Beleids- en kwaliteitskaders voor het creëren, redigeren en publiceren van documenten passend binnen het vigerend concernbeleid van de informatiehuishouding.
- Inzichtelijk krijgen van de processen met een publicatie-element (verplicht vanuit de Woo).

In 2023 is op de website www.rotterdam.nl een pagina gepubliceerd met (verwijzingen naar) openbare informatie, waaronder de 11 verplichte informatiecategorieën volgens de Woo (www.rotterdam.nl/openbare-informatie).

De gemeente werkt in 2024 verder aan de bovengenoemde activiteiten. Voor het programma Rotterdam Transparant ligt in 2024 de prioriteit bij:

- Het ondersteunen van pilots gericht op actieve openbaarmaking.
- In afwachting van een landelijk publicatieplatform inspelen op de ontwikkelingen, door - samen met andere gemeenten – verder te gaan met het voorbereiden en realiseren van het actief publiceren van documenten volgens de Woo. Zoals de landelijke planning er nu uitziet, is dit vanaf het derde kwartaal 2025 verplicht.

Passieve openbaarmaking

Passieve openbaarmaking betekent het openbaar maken van informatie na een Woo-verzoek. In 2023 ontving de gemeente Rotterdam 278 verzoeken. En van andere overheden 43 verzoeken om zienswijzen. 54% van de verzoeken is binnen de wettelijke beslistermijn van 4 tot 6 weken afgehandeld. Het op tijd afhandelen van verzoeken blijft een aandachtspunt. Onder de Woo is de beslistermijn verkort naar uiterlijk 6 weken, voorheen 8 weken. Informatie is niet altijd meteen vindbaar. Gemeente Rotterdam ontvangt regelmatig complexe en omvangrijke verzoeken die veel tijd vragen om af te handelen.

Het overzicht van de genomen Woo-besluiten publiceert de gemeente op haar website.

Via de P&C-cyclus ontvangt de gemeenteraad informatie over de afhandeling van Woo-verzoeken, zoals totale aantallen inclusief afhandelingstermijn. Deze manier van informeren vloeit voort uit een op 8 april 2021 aangenomen motie.

Relevant om te melden is dat gemeente Rotterdam heeft meegewerkt aan de invoeringstoets Woo die het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninksrijksrelaties heeft uitgevoerd.

Het doel van deze invoeringstoets is het in kaart brengen van de knelpunten en best practices van de Woo. De staatssecretaris heeft op 7 december 2023 de uitkomsten van deze toets naar de Eerste en Tweede Kamer verstuurd. Daarin is een van de aandachtspunten dat overheden het Woo-proces kunnen optimaliseren om het afhandelen van verzoeken in tijd en kwaliteit te verbeteren. In 2024 is daarom gepland het Woo-proces rond passieve openbaarmaking met een procesexpert te herijken.

2023 was het 2e jaar dat het centrale Woo-team operationeel was. Met dit team is capaciteit beschikbaar om de organisatie te adviseren over het afhandelen van Woo-verzoeken.

Informatiehuishouding als randvoorwaarde

Een goede informatiehuishouding is en blijft een randvoorwaarde om informatie te kunnen vinden en ontsluiten. Het gaat om de vindbaarheid en volledigheid van een enorme hoeveelheid gegevens in verschillende verschijningsvormen (document, data, audio, sms etc.). De stroom aan digitale en voor een deel nog papieren informatie is heel groot en blijft toenemen. Zo ook het aantal te beheren ICT-systemen en applicaties.

In 2023 is begonnen met applicatierationalisatie, meer informatie inzichtelijk opslaan in een beperkt aantal informatiebeheer-proof-systemen. De verwachting is dat extra inspanningen op Business Continuity Management (BCM) bijdragen aan een meer risicogestuurde manier van werken en procesmanagement.

Ook is de gemeente begonnen met pilots met het Rijk (RDDI) en de VNG die gericht zijn op kennisdeling en trainingen voor informatiebeheer.

Daarnaast is er meer inzet op compliance van openbaarheid, privacybescherming en informatiebeveiliging. Deze extra inzet moet leiden tot het beter beschikbaar en vindbaar maken van informatie, die de gemeente volledig en veilig bewaart.

Privacy en AVG

Pagina 185

Privacy

De gemeente beschikt over gevoelige gegevens van Rotterdammers en medewerkers. Van cameratoezicht, verlening van horecavergunningen, een plan van aanpak voor kwetsbare jongeren of schulddienstverlening. De gemeente heeft hiervoor persoonsgegevens nodig. Hoeveel processen gebruikmaken van persoonsgegevens en welke dat zijn, houdt de gemeente bij in het register van verwerkingen. Dat is ook een verplichting vanuit de AVG (Algemene Verordening Gegevensbescherming). Op die manier houdt de gemeente overzicht en inzicht in de persoonsgegevens waar zij voor verantwoordelijk is. In 2023 kende de gemeente meer dan 600 verwerkingen in het register.

Sommige processen hebben een hoog privacy-risico. Dat betekent dat de impact groot is wanneer de gegevens in verkeerde handen komen. In dat geval is een DPIA (Data Protection Impact Assessment) verplicht. Er zijn nu 248 DPIA’s uitgevoerd op de meest risicovolle processen. In het register van verwerkingen zijn de samenvattingen te lezen.

Het veilig omgaan met persoonsgegevens geldt ook voor de samenwerking met externe partijen. De gemeente heeft met 260 verwerkers overeenkomsten afgesloten die verwerkingen uitvoeren voor of met de gemeente. Afhankelijk van de samenwerkingsrelatie kunnen dat ook convenanten zijn, zoals het RIEC.

Terugkijkend op 2023 is te zien dat de gemeente elk jaar en ook dit jaar stappen vooruitzet. De nog jonge wetgeving – de AVG werd in 2018 ingevoerd – maakt dat privacy als vast onderdeel van de werkprocessen tijd nodig had om een even zwaarwegend onderdeel van de bedrijfsvoering te worden als bijvoorbeeld HR of Financiën. Nu weten de procesverantwoordelijken steeds sneller de weg naar de privacy-officers van de clusters te vinden, voor advies of ondersteuning bij privacy-gerelateerde onderwerpen.
Ook is de governance verbeterd met een gestructureerde sturing op jaarplannen en op privacy-thema’s, zowel op concernniveau als in de clusters.

De basis is dus steeds meer op orde, maar de tijd staat niet stil. Nieuwe ontwikkelingen volgen elkaar snel op. Er komt een pakket aan Europese wet -en regelgeving op gemeenten af die ook gevolgen hebben voor het privacybeleid van de gemeente Rotterdam. De VNG maakt een impactanalyse samen met gemeenten. Ook gemeente Rotterdam doet hieraan mee.
De grote uitdagingen voor de komende jaren zijn:

- Kunstmatige intelligentie en (algoritmes, ChatGTP, etc.)
- Digitale technologie en datagedreven werken
- Cybersecurity

De snelle opmars van de technologie en daarmee de toename van privacyrisico's is voor de Autoriteit Persoonsgegevens aanleiding om de focus op 'dataprotectie in een digitale samenleving' te leggen. De AP is ook toezichthouder op het gebruik van algoritmes wanneer daarvoor persoonsgegevens worden gebruikt.

De uitdaging ligt in het vinden van een goede balans tussen privacywetgeving en de mogelijkheden van datatechnologie.

Datalekken

In 2023 werden 245 meldingen gedaan van datalekken, waarvan er 48 bij de Autoriteit Persoonsgegevens (AP) zijn gemeld. Het aantal datalekken is de afgelopen drie jaar ongeveer gelijk (253 in 2021, 231 in 2022). Verreweg de meeste datalekken ontstaan doordat e-mail of post bij de verkeerde ontvanger terechtkomt. In 21 gevallen ging het om financiële gegevens, in 28 gevallen een BSN-nummer en 10 keer om bijzondere persoonsgegevens. Dat zijn gegevens over religie, gezondheid, etnische achtergrond, seksuele geaardheid, lidmaatschap van een politieke partij of vakbond, genetische of biometrische kenmerken. Alle overige datalekken betroffen algemene persoonsgegevens (zoals naam, adres, kenteken etc.). De gemeente evalueert datalekken na afloop met de betrokkenen, zodat de organisatie daarvan leert en de juiste maatregelen kan nemen. Maar met miljoenen brieven en e-mails per jaar is een datalek nooit helemaal uit te sluiten.

Bewustwording (awareness)

Om bewustwording van privacy-risico's bij medewerkers te vergroten zet de organisatie verschillende interventies in. Zo zijn er verschillende e-learnings over Privacy en informatiebeveiliging. Ook is er een aanbod van mini-modules en inzet van andere communicatiemiddelen zoals workshops, de cybersecuritymaand met een talkshow, en doen de clusters veel om (nieuwe) leidinggevenden en medewerkers goed te informeren over hoe veilig om te gaan met persoonsgegevens.

Transparantie

Naast de privacyverklaring staat op de website van de gemeente ook het register van verwerkingen en een register met algoritmes.
Clusters geven ook specifieke informatie over verwerkingen, zoals bij Werk en Inkomen en bij cameratoezicht. Op deze manier hoopt de gemeente zo transparant mogelijk te zijn over het gebruik van persoonsgegevens en het doel daarvan.

Recht van betrokkenen

De AVG zorgt ervoor dat burgers (tot op zekere hoogte) kunnen beschikken over hun eigen persoonsgegevens. In 2023 hebben burgers 123 keer gebruik gemaakt van hun rechten, tegenover 135 in 2022 en 336 in 2021 (in dat jaar vond het landelijke bij de GGD's plaats dat tot veel AVG verzoeken leidde). De meeste aanvragen waren een verzoek om inzage in de persoonsgegevens.

Juridisch

Pagina 186

Juridisch

Bezwaarbehandeling

In 2023 zijn 10.607 bezwaarschriften ontvangen. Dat zijn er minder dan in 2022 met 11.122 bezwaarschriften.

Net als in 2022 was ook in 2023 een verschuiving te zien. Bezwaren tegen reguliere besluiten binnen de Participatiewet namen wederom sterk af. Wel ontving de gemeente op dat rechtsgebied ruim 1.100 energietoeslag-bezwaren. Op het rechtsgebied openbare orde namen bezwaren tegen sluitingen en exploitatievergunningen toe.
Onveranderd waren de meeste bezwaren tegen een kostenbeschikking huishoudelijk afval. Het aantal bleef hetzelfde als in 2022.

Een belangrijke doelstelling is om als dat mogelijk is, snel praktische oplossingen te bieden voor problemen die bezwaarmakers ervaren. Daarmee zijn zij vaak beter geholpen dan met het moeten voeren van lange, ingewikkelde juridische procedures. De gemeente registreert de mate waarin deze manier van oplossingsgericht werken succesvol is. Dat percentage stijgt nog elk jaar: van 29% in 2019 tot 38% in 2023.
De gemeente voert doorlopend een klantwaarderingsonderzoek uit onder bezwaarmakers. Dit onderzoek laat eenzelfde mate van tevredenheid van bezwaarmakers zien als in 2022. Het belangrijkste verbeterpunt voor bezwaarmakers ging ook in 2023 over de doorlooptijd. De procesoptimalisatie waar de gemeente in 2023 mee is begonnen, heeft als belangrijkste doelstelling om die tijd korter te maken.

Beroepsbehandeling

In 2023 werden bijna 1.650 procedures bij de rechter ontvangen. Dat zijn er zo'n 200 meer dan in 2022. De stijging ging vooral over het aantal beroepszaken en voorlopige voorzieningen. Inhoudelijk komt de stijging vooral door de energietoeslagzaken.

Van alle uitspraken in beroep bleef zo'n driekwart van de zaken in stand. Dat is iets meer dan in 2022. In de beroepsbehandeling blijft de menselijke maat de trend. De rechtbank draagt meer dan voorheen op om tot een schikking te komen.

Kwaliteit

In 2023 vond een periodieke update van alle processen plaats. De gemeente beoordeelde ze op de mate van effectiviteit, efficiëntie, eenduidigheid en onderlinge samenhang. De conclusies van deze beoordelingen zet de gemeente in 2024 in voor een hogere kwaliteit, kostenbesparing en vooral een nóg klantgerichtere werkwijze.

De afdeling Juridische diensten is ISO-gecertificeerd, een internationaal keurmerk voor kwaliteitsmanagement. Ook in 2023 voldeed Juridische diensten aan deze norm.

Lokale economie en MKB

Pagina 187

Lokale economie en MKB

Een van de Rotterdamse ambities is het versterken van de regionale en stedelijke econo-mie. De gemeente heeft oog voor de lokale economie en streeft een MKB-vriendelijke inrichting van haar offerteaanvragen na. Uiteraard zonder dat dit leidt tot enige vorm van discriminatie van ondernemers.

Zo nodigt de gemeente bij een meervoudig onderhandse offerteaanvraag ook minimaal 2 Rot-terdamse partijen uit. Belangrijke voorwaarden daarbij zijn dat die partijen geschikt en beschikbaar moeten zijn, dat het past binnen de kaders van geldende wet- en regelgeving en dat de belangen van de gemeente Rotterdam hiermee gediend zijn.

De gemeente is ook voortdurend bezig om te zorgen dat in de Europese aanbestedingen geen onnodige barrières staan voor kleinere bedrijven, zodat ook zij meer kans maken om in een (Europese) aanbesteding een opdracht te winnen. Concreet gaat dat bijvoorbeeld om het opdelen van een aanbesteding in percelen of het stellen van ervaringseisen waar ook MKB-bedrijven aan kunnen voldoen.

Samen met MKB-Rotterdam Rijnmond organiseert de gemeente regelmatig branchegerichte bijeenkomsten waarin MKB-ondernemers en medewerkers van de gemeente elkaar ontmoeten. Het doel hiervan is dat ondernemers inzicht krijgen wat de gemeente nodig heeft op hun vakgebied en hoe de inkoop is geregeld. En dat de gemeente beter inzicht krijgt in de lokale markt in die branche.

In 2023 zijn voor de zorgaanbestedingen diverse sessies gehouden met ondernemers uit de zorg. en organiseerde de gemeente samen met MKB Rotterdam themabijeenkomsten. In 2023 waren de thema's Flexibele arbeid en Nieuwe Europese regels voor duurzaamheid. Beide themabijeenkomsten zijn goed bezocht.

De gemeente actualiseert elk kwartaal de aanbestedingskalender, zodat het MKB laagdrempelig en vroegtijdig op de website www.Rotterdam.nl kan inzien wat de gemeente allemaal aanbesteedt.

Door deze aanpak zijn de volgende resultaten bereikt:

- Het aandeel in geld van het inkoopvolume dat naar Rotterdamse MKB-ondernemers binnen de Stadsregio gaat is 45% (2022: 37%).
- Het aandeel in geld van het inkoopvolume dat naar MKB-ondernemingen gaat is 83% (2022: 81%).
- Het aandeel in geld van het inkoopvolume dat naar ondernemingen gaat binnen de Stadsregio is 52% (2022: 49%).

Dit is exclusief de inzet van lokale onderaannemers bij grote opdrachten die aan niet-Rotterdamse bedrijven zijn gegund.

In onderstaande grafiek staan de verhoudingen zoals hierboven uitgeschreven op basis van uitgaven (€) *.

*) Voor Rotterdam is de postcodereeks 3000-3089, 3150, 3151, 3180, 3181, 3190-3199 gebruikt.

Voor de regio Rotterdam zijn de volgende postcodes gebruikt: 3000-3089, 2650-2652, 2660-2662,2665,2690,2900-2909,2920-2926,2980,2981,2983-2994,3100-3102,3111-3119,3121-3125,3130-3137,3141-3146,3151,3161,3162,3165,3171,3180,3181,3190-3197,3199-3208,3220-3225,3231,3232,3237.

Toelichting rechtmatigheidsverantwoording

Pagina 188

Toelichting rechtmatigheidsverantwoording

InleidingToelichting op geconstateerde afwijkingenNiet financiële onrechtmatighedenDe stand van de interne beheersing van rechtmatigheid

Inleiding

In 2022 is het wetsvoorstel ‘Wet versterking decentrale rekenkamers’ door de Eerste en Tweede Kamer aangenomen. In de nieuwe wet zijn bepalingen opgenomen over de verantwoording van rechtmatigheid in de jaarrekening van gemeenten.

Vanaf het verslagjaar 2023 moet het college van Burgemeester en Wethouders een rechtmatigheidsverantwoording opnemen in de jaarrekening. Hiermee wordt verantwoording afgelegd over de naleving van de financiële rechtmatigheid door de gemeente. Financiële rechtmatigheid heeft betrekking op het voldoen aan wet- en regelgeving bij het uitvoeren van financiële beheershandelingen.

Het college heeft in de rechtmatigheidsverantwoording in de jaarrekening aangegeven of de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties rechtmatig tot stand zijn gekomen. De verantwoording door het college van Burgemeester en Wethouders is opgenomen in de jaarrekening.

In deze paragraaf wordt nader ingegaan op de volgende aspecten:

- Toelichting op geconstateerde rechtmatigheidsafwijkingen;
- Toelichting op niet-financiële onrechtmatigheden;
- De stand van de beheersing van rechtmatigheid.

Toelichting op geconstateerde afwijkingen

In dit onderdeel wordt een toelichting gegeven op de geconstateerde rechtmatigheidsfouten en -onduidelijkheden. Hierbij wordt de door de raad vastgestelde rapportagegrens gehanteerd van 0,05% van het totaal van de lasten, inclusief toevoegingen aan de reserves. De rapportagegrens bedraagt € 2,4 miljoen. Onrechtmatigheden die door de raad zijn geaccepteerd of onder de rapportagegrens liggen worden niet toegelicht. De afspraken voor de toelichting op onrechtmatigheden en welke onrechtmatigheden zijn geaccepteerd zijn vastgelegd in de Kadernota accountantscontrole en rechtmatigheid rekening 2023 ev. en in de Verordening Financiën Rotterdam 2021.

De toelichting op de onrechtmatigheden bestaat uit:

- Een beschrijving van de geconstateerde afwijking;
- Een toelichting op het ontstaan van de afwijking;
- De maatregelen die worden ondernomen om afwijkingen in de toekomst te voorkomen.

In 2023 zijn de volgende rechtmatigheidsfouten en -onduidelijkheden boven de rapportagegrens vastgesteld (bedragen in € miljoen):

	Omschrijving en proces	**Fouten**	**Onduidelijk-heden**
1.	Onrechtmatigheden proces aanbesteden	€ 19,7	
2.	Onrechtmatigheid Inkoop Wijkteams	€ 63,1	
3.	Onrechtmatigheden Verstrekte subsidies en Bijdragen	€ 6,2	€ 10,4
4.	Onrechtmatigheden Wet Maatschappelijke Ondersteuning		€ 5,9

De fouten en onduidelijkheden worden hieronder toegelicht.

De GR Jeugdhulp Rijnmond (GRJR) voert voor de gemeente Rotterdam activiteiten uit. De controle van de jaarrekening van de GR JR door de externe accountant is nog niet afgerond. Ook de controle op de rechtmatigheid van de energietoeslag is nog niet afgerond. Uitkomsten van de controle kunnen leiden tot een aanpassing van de rechtmatigheidsverantwoording en een aanvullende toelichting in de paragraaf bedrijfsvoering.

1. **Onrechtmatigheid proces aanbesteden**

In het proces Aanbesteden zijn vanuit de reguliere en systeemgerichte controle voor € 19,7 miljoen aan fouten geconstateerd.

- ***Beschrijving van de geconstateerde afwijking***

Vanuit de reguliere controle zijn er 32 dossiers onrechtmatig bevonden voor een totaalbedrag van € 15,7 miljoen. Bij 24 dossiers (€ 1,6 miljoen) is de oorzaak van de onrechtmatigheid in 2022 of eerder ontstaan. De nieuw geconstateerde fout in de Jaarrekening betreft 8 dossiers (€ 14,1 miljoen) door het overschrijden van de Europees aanbesteden drempel. Op deze posten heeft extrapolatie van de fout plaatsgevonden (niet geëxtrapoleerd betreft de fout € 1,3 miljoen).

In totaal zijn er vanuit de systeemgerichte controle op 35 contracten fouten gevonden voor een totaalbedrag van € 4,0 miljoen. Omdat de fout in het proces is geconstateerd vindt er geen extrapolatie plaats.

- ***Toelichting op het ontstaan van de afwijking***

De oorzaak van de fout voor de nieuwe dossiers is divers en op hoofdlijnen te verdelen naar overschrijding van de EU-drempel zonder EU-aanbesteding en naar opdrachten die doorlopen na expiratie van de overeenkomst.

Voor een aantal dossiers loopt de fout door vanuit 2022 zonder dat daarvoor Europese aanbestedingen plaatsvinden. Hiervoor is gekozen omdat het om een gering bedrag gaat en het niet proportioneel is om Europees aan te besteden.

De fout bij de systeemgerichte controle van contracten wordt voornamelijk veroorzaakt door overschrijding van de EU-drempel bij overbruggingsovereenkomsten.

- ***Maatregelen ter voorkoming in de toekomst***

Verbeterpunt bij expirerende contracten is een tijdige start van de aanbesteding en in het geval van een overbruggingsovereenkomst een betere opvolging en sturing op het advies vanuit het Juridisch Escalatie Overleg om de drempel niet te overschrijden. Momenteel loopt er een pilot Categoriemanagement bij cluster Bestuurs- en Concernondersteuning. Dit is een pilot om onder andere eerder inzicht in de markt en de marktontwikkeling te verkrijgen, zodat de gemeente Rotterdam hierop vroegtijdig kan inspelen bij aanbestedingen. Hiermee kan de noodzaak tot overbruggingsovereenkomsten worden geminimaliseerd en ook het uitlopen op de planningen bij aanbestedingen worden verminderd.

Als de pilot Categoriemanagement bij het cluster Bestuurs- en Concernondersteuning positief verloopt wordt dit mogelijk concernbreed uitgerold om hier verdere invulling aan te geven.

2. **Onrechtmatigheid Inkoop Wijkteams**

- ***Beschrijving van de geconstateerde afwijking***

Vanuit het cluster Maatschappelijke Ontwikkeling is er een rechtmatigheidsfout ontstaan van € 63,1 miljoen. De rechtmatigheidsfout heeft betrekking op de inkoop van ondersteuning voor de wijkteams. De onrechtmatigheid is via het proces van interne beheersing geconstateerd en vervolgens gemeld aan het college en de raad.

- ***Toelichting op het ontstaan van de afwijking***

In de aanloop naar de aanbesteding van de ondersteuning voor de wijkteams is er vertraging ontstaan vanwege een kort geding over de aanbesteding van WMO-maatwerkondersteuning. De kort gedingen en de opvolging van de uitspraak van de voorzieningenrechter hebben gezorgd voor vertraging in de planning van de nieuwe aanbestedingen. De raad is in juli 2022 over de vertraging geïnformeerd. De lopende contracten voor WMO-maatwerkondersteuning eindigden op 31 december 2022. Vanwege een benodigde implementatietermijn van zes maanden was het onhaalbaar om de nieuwe contracten op 1 januari 2023 te laten ingaan. Om de cliënten vanaf 1 januari 2023 wel de vereiste ondersteuning te kunnen blijven geven is onderzocht op welke manier de zorgcontinuïteit voor cliënten van de wijkteams vanaf 1 januari 2023 kon worden geborgd. De enige reële optie was om de lopende contracten te verlengen tot aan de ingangsdatum van de nieuwe contracten. Hoewel deze verlenging vanuit het contractrecht mogelijk was, bleek dit vanuit aanbestedingsrechtelijk perspectief onrechtmatig omdat de contractbepaling waar de verlenging op was gebaseerd geen reguliere verlengingsbepaling betrof.

Bij de continuering van de contracten zonder aanbesteding heeft er een zorgvuldige afweging plaatsgevonden vanuit cluster Maatschappelijke Ontwikkeling en heeft hierover afstemming plaatsgevonden met de Wethouder.

De nieuwe aanbesteding is inmiddels volgens planning doorlopen zodat er per 1 januari 2024 weer reguliere, rechtmatige contracten zijn. De geconstateerde onrechtmatigheid is hiermee tot 2023 beperkt gebleven.

- ***Maatregelen ter voorkoming in de toekomst***

In de nieuwe contracten zijn flexibeler bepalingen opgenomen die bij een volgende inkoop de gemeente meer ruimte geven om rechtmatig te verlengen, mochten er zich onvoorziene omstandigheden voordoen in de aanbestedingsfase. Het eerder geconstateerde juridische knelpunt zal zich niet meer voor kunnen doen. Hiermee wordt herhaling van deze onrechtmatigheid in de toekomst voorkomen.

3. **Onrechtmatigheid Verstrekte subsidies en Bijdragen**

In het proces Verstrekte subsidies en bijdragen is voor het subsidiedeel in absolute zin voor € 662.801 aan fouten geconstateerd. Omdat dit bevindingen uit de steekproefcontrole betreft extrapoleert dit naar een bedrag van € 6,2 miljoen. Aan onduidelijkheden is in absolute zin € 389.386 geconstateerd, geëxtrapoleerd leidt dit tot een onrechtmatigheid van € 10,4 miljoen.

- ***Beschrijving van de geconstateerde afwijking***

Vanuit de procescontroles zijn er bij een aantal subsidiedossiers afwijkingen geconstateerd. De geëxtrapoleerde fout van € 6,2 miljoen wordt voornamelijk (€ 5,4 miljoen) veroorzaakt doordat een verleningsbeschikking niet voldoet aan de vereisten van de Subsidieverordening Rotterdam 2014. Het resterende bedrag wordt veroorzaakt

door het niet juist toepassen van de korting bij de subsidievaststelling. De onduidelijkheden in rechtmatigheid van geëxtrapoleerd € 10,4 miljoen worden voornamelijk veroorzaakt door subsidies die zonder het vereiste accountantsproduct of eigen onderzoek zijn vastgesteld.

- ***Toelichting op het ontstaan van de afwijking***

In 8 dossiers zijn fouten geconstateerd, waar uit de controle blijkt dat op basis van de verantwoording de subsidie lager had moeten worden vastgesteld. De beleidsafdeling heeft ervoor gekozen om dit niet altijd te doen, of niet in de verwachte mate en heeft die keuze niet voldoende onderbouwd. De meeste dossiers met bevindingen betreffen omvangrijke subsidieverstrekkingen met een veelheid aan prestatieafspraken en uit te voeren activiteiten. Dit maakt ook de verantwoording, de controle daarop en de subsidievaststelling complex. In 1 dossier is de subsidievorm niet benoemd (dit betreft de grootste extrapolatiefout). Dit had bij de controle op de verleningsbeschikking opgemerkt moeten worden, maar dit is niet gebeurd.

In 4 dossiers zijn onduidelijkheden geconstateerd, voornamelijk doordat het accountantsproduct niet is aangeleverd of een ander accountantsproduct dan was gevraagd is aangeleverd. Dit had bij de controle op de verleningsbeschikking en bij de beoordeling van de verantwoording geconstateerd moeten worden.

- ***Maatregelen ter voorkoming in de toekomst***

Het maken van SMART prestatieafspraken in de verleningsbeschikking blijft een continu punt van aandacht. De afspraken bieden houvast bij de verantwoording en vaststelling. Dit aandachtspunt wordt om deze reden benadrukt in werkinstructies en in de subsidietrainingen.

In 2023 zijn er meerdere kenniscafé’s georganiseerd voor zowel beleidsadviseurs, de subsidieadministratie en voor financiële medewerkers. De inhoud van de kenniscafé’s wordt zoveel mogelijk gerelateerd aan vaak voorkomende fouten en/of vragen uit de praktijk. Het doel is om hiermee de kennis te verhogen, een zichtbaar aanspreekpunt te vormen en daarmee het foutpercentage te verlagen.

In 2024 is er binnen de Subsidieadministratie gestart met themabijeenkomsten om de kwaliteit van de controles te verbeteren. Denk aan de formele toets, de controle van de beschikkingen (o.a. check opvragen van juiste accountantsproducten, check op juiste subsidievorm in beschikking). Hiermee kunnen fouten zoals die in 2023 zijn geconstateerd worden voorkomen of geminimaliseerd.

Met ingang van januari 2024 is het deelwaarnemingen proces door de Subsidieadministratie uitgebreid. Hierbij wordt scherper gecontroleerd op tussentijdse rapportages of tussentijdse communicatie die mogelijk tot wijziging in de subsidieverlening leidt. Dossiers met een verleend bedrag vanaf € 6,5 miljoen worden standaard meegenomen in de deelwaarneming controle.

Met de implementatie van GREAT op 1-1-2025 (vervanging van het huidige financieel administratieve systeem, waaronder subsidies) worden een aantal nieuwe beheersmaatregelen ingevoerd. Subsidierelaties worden proactief benaderd met een herinneringsbericht wanneer zij de tussentijdse rapportage moeten indienen en daarnaast ontvangen relaties een bericht dat zij een afwijking van 10% of meer van de verleningsbeschikking moeten melden.

4. Onrechtmatigheid proces Wet Maatschappelijke Ondersteuning (WMO)

In het proces WMO is er vanuit de controle voor € 5,9 miljoen aan onduidelijkheden geconstateerd.

- ***Beschrijving van de geconstateerde afwijking***

Bij de gegevensgerichte controle op de persoonsgebonden budgetten (PGB) kan er bij één post op grond van het dossier niet worden vastgesteld dat de cliënt beschikte over de Nederlandse nationaliteit. Hierdoor kan niet worden vastgesteld dat de cliënt rechtmatig in Nederland verbleef gedurende de zorgduur in 2023 en is dit als onduidelijkheid aangemerkt. Deze onduidelijkheid extrapoleert naar een bedrag van € 3,2 miljoen.

Bij de gegevensgerichte controle Collectief Aanvullend Vervoer (CAV) is bij één post geconstateerd dat de identificatie van de cliënt aan de hand van een legitimatiebewijs bij de eerste aanvraag ontbreekt en is dit als onduidelijkheid aangemerkt. Deze onduidelijkheid extrapoleert naar een bedrag van € 2,7 miljoen.

- ***Toelichting op het ontstaan van de afwijking***

PGB: De betreffende cliënt heeft voor het eerst in 2007 ondersteuning in de zorg ontvangen. De cliënt had in 2007 een vergunning voor verblijf voor bepaalde tijd met verblijfscode 2 met een afloopdatum in 2012. Op basis van de eerste aanvraag in 2007 had cliënt op basis van de verblijfsvergunning recht op zorg. Reisdocumenten voor vreemdelingen kunnen volgens de Vreemdelingenwet 2000 een geldig identiteitsbewijs zijn. Uit de documenten moet blijken wie de vreemdeling is en wat zijn verblijfsrechtelijke positie is. Dit laatste is belangrijk omdat een vreemdeling slechts in aanmerking komt voor een maatwerkvoorziening als hij rechtmatig verblijf houdt in Nederland.

In 2015 is de cliënt op basis van overgangsrecht overgegaan van de AWBZ naar de WMO. In 2021 heeft cliënt op basis van de WMO een persoonsgebonden budget ontvangen met een looptijd van 2021 tot 2024. Bij deze aanvraag zijn de ID-gegevens niet zichtbaar vastgelegd.

Er is door kwaliteitsmedewerkers in het dossier en in het archief gezocht of de ID-gegevens ergens genoteerd stonden. Deze zijn niet gevonden waardoor niet is vast te stellen dat de cliënt in het bezit was van een geldig document (verblijfsvergunning, paspoort, ID kaart) bij het verstrekken van de aanvraag in 2021. De cliënt is in 2023 overleden waardoor dit niet meer kan worden vastgesteld.

CAV: De cliënt heeft in 2019 een beschikking ontvangen voor collectief aanvullend vervoer (periode 2019-2024). De legitimatie was niet vastgelegd in het dossier. De adviseur heeft geprobeerd contact op te nemen met de client om alsnog de ID-gegevens op te vragen. Dat is niet gelukt.

De adviseur heeft de schoondochter van cliënt gesproken met verzoek om ID-gegevens aan te leveren. Hier is niets meer op vernomen en in het archief was geen dossier van de cliënt te vinden.

- ***Maatregelen ter voorkoming in de toekomst***

Binnen het cluster loopt er momenteel een opdracht naar de toekomstbestendigheid van het systeem GIDSO dat door de frontoffice wordt gehanteerd.

Onderzocht wordt of er binnen de applicatie de mogelijkheid bestaat (of kan worden aangepast) om velden verplicht te vullen. Hierbij kan de procesflow niet worden voortgezet indien de ID-gegevens niet zijn ingevuld/ toegevoegd, waarmee wordt voorkomen dat de ID-gegevens worden vergeten of overgeslagen. Deze aanpassing wordt onderzocht en zal niet op korte termijn zijn gerealiseerd. Voor de korte termijn blijft het de verantwoordelijkheid van de adviseur om alle gegevens correct en zichtbaar in het dossier op te nemen. Vanuit de kwaliteitsmedewerkers zal er bij controles extra gelet worden op de vastlegging van de ID-gegevens.

Niet financiële onrechtmatigheden

Er zijn geen niet-financiële onrechtmatigheden. De naleving van de bepalingen vanuit de Wet financiering decentrale overheden (Wet fido) en bijbehorende regelingen, zoals het voldoen aan de wettelijke normen inzake schatkistbankieren, de kasgeldlimiet en de renterisiconorm zijn toegelicht in de paragraaf Financiering.

De stand van de interne beheersing van rechtmatigheid

Het college steunt voor de naleving van de rechtmatigheid op de interne beheersingsstructuur van de ambtelijke organisatie en de verantwoordelijkheden zoals staan beschreven in de nota sturen en verantwoorden.

De clusters hebben de verantwoordelijkheid om de doelstellingen van het gemeentebestuur te realiseren. Bij het realiseren van deze doelstellingen moeten de voorwaarden die de wetgever, het gemeentebestuur en de concerndirectie hieraan hebben gesteld, in acht worden genomen. Het management van de clusters is integraal verantwoordelijk voor de inrichting en uitvoering van haar processen en legt hier verantwoording over af.

Voor het invullen van deze verantwoordelijkheid worden de managers vanuit expertise ondersteund op de gebieden financiën, inkoop, HR, ICT, facilitaire zaken, huisvesting, privacy, security, informatiehuishouding, fiscaal, juridisch en communicatie. Deze ondersteuning bestaat uit dienstverlening in de vorm van uitvoeren, adviseren, bewaken, signaleren en regisseren op het gebied van de bedrijfsvoering.

De directie middelen en control adviseert het lijnmanagement kritisch met betrekking tot het proces van onder andere besturen en monitoren en bewaakt mee of de doelstellingen op een beheerste en verantwoorde (doelmatige en rechtmatige) wijze kunnen worden bereikt. De directie middelen en control kan onafhankelijk escaleren in de richting van de hoogste ambtelijke leiding of bestuur.

Het college en het management hebben diverse sturing- en beheersingsinstrumenten tot hun beschikking om de rechtmatigheid te monitoren. Ze ontvangen periodiek beheersingsinformatie via dashboards, controlerapportages en P&C-rapportages en het college heeft de mogelijkheid om op rechtmatigheid en andere aspecten te sturen bijvoorbeeld via staf-meetings en de sturingsgesprekken.

Periodiek worden sturings- en verantwoordingsgesprekken gevoerd. Beheersingsinformatie wordt per object van sturing en verantwoording gestructureerd en periodiek gebundeld in rapportages voor sturings- en verantwoordingsgesprekken. Hierin komt ook rechtmatigheid aan de orde. Het doel van de gesprekken is om de voortgang in de realisatie van de gestelde doelen te bespreken, risico’s en kansen te identificeren en om benodigde beheersmaatregelen te bepalen.

De afdelingen Concern Auditing en Financial Audit hebben als taak om vanuit een onafhankelijke positie vast te stellen of de doelstellingen zijn gerealiseerd, of er doelmatig en rechtmatig is gehandeld en of er betrouwbaar wordt gerapporteerd. Financial Audit rapporteert meerdere keren per jaar aan de directie, het college en aan de Commissie tot Onderzoek van de Rekening (COR) over de gevonden getrouwheids- en rechtmatigheidsafwijkingen.

De rapportage van Financial audit met de gedurende het jaar geconstateerde rechtmatigheidsfouten en -onduidelijkheden vormt het uitgangspunt voor de Rechtmatigheidsverantwoording door het college.

Frauderisicomanagement

Pagina 189

Frauderisicomanagement

De gemeente Rotterdam heeft gedragscodes en integriteitscodes ontwikkeld om fraude tegen te gaan. Voor de materieel financieel kritieke processen is per proces een frauderisico-analyse opgesteld. In deze analyse staan risico's vanuit het perspectief druk, gelegenheid en rationalisatie uitgelegd en zijn beheersmaatregelen in kaart gebracht.

Om fraude te voorkomen en op tijd te ontdekken, zet de gemeente in op bewustwording en preventie. Dit zijn vaste onderdelen in de 5 pijlers van integriteitsbeleid. Daarbij laten aangetoonde schendingen na onderzoek weer de kwetsbaarheden zien. Dat geldt ook voor actief zoeken, steekproeven en gegevensanalyse.

Om bewustwording te vergroten zijn er binnen de gemeente projecten en activiteiten, zoals: trainingen, leiderschapsprogramma's met onderdeel Ethisch Leiderschap, intervisiebijeenkomsten, rondetafelgesprekken, het introductieprogramma voor nieuwe medewerkers, het afleggen van de ambtseed, vragen bij het Medewerkers Tevredenheid Onderzoek en een e-learning integriteit.

Naast de hierboven genoemde hard & soft controls, vormt coördinatie & toetsing een pijler van het integriteitsbeleid: toezien op de juiste toepassing van de regelgeving. De gemeente heeft hiervoor onder meer een meldregeling en een onderzoeksprotocol.

In 2020 heeft de afdeling Concern Auditing met de audit Hard Controls Fraude onderzoek gedaan naar de mate waarin het management stuurt op de 'harde controle' om fraude te voorkomen en op tijd te signaleren. De hoofdconclusie uit het rapport luidde:

'(…) dat het frauderisicomanagement versterkt moet worden, te beginnen bij het inventariseren van risico's, gevolgd door bewuste afweging van inzet van hard en soft controls en monitoren en bijsturen op basis van informatie (worden de controls uitgevoerd en worden de risico's voldoende afgedekt).'

Sindsdien is projectmatig veel bereikt in het vergroten van het bewustzijn van frauderisico's, het per cluster beschrijven en monitoren van een top 3 aan fraude-risicovolle processen, en het op basis daarvan invoeren van passende maatregelen. Clusters hebben de significante risico's beoordeeld: een top 3. En concernbreed: de top 15 kritische processen.

Het is een uitdaging het onderwerp ‘levend’ te houden in een context van hoge werkdruk en toenemende kwaliteitseisen. In 2023 zijn onder meer deze stappen gezet om het onderwerp op de agenda te houden en om de aanpak verder te verstevigen:

- agendering van frauderisicomanagement in de sturingsgesprekken;
- vorming van een concernbreed overleg van clustervertegenwoordigers frauderisicomanagement met het oog op uitwisseling van kennis en ervaring;
- onderzoek naar en verbeteraanpak contractmanagement en -beheer;
- actualisatie van risico-analyses in diverse clusters.

De Rekenkamer Rotterdam heeft in november een rapport uitgebracht over Ambtelijke integriteit, een onderzoek naar detecteren, oppakken en onderzoeken, afhandelen en leren. Vanuit dit onderzoek zijn een zestal aanbevelingen uitgebracht. Deze aanbevelingen zijn:

1. Richt 1 procedure in voor alle vermoedelijke integriteitsmeldingen (ongewenst gedrag, misstanden, schendingen).
2. Heroverweeg de rol en verantwoordelijkheden van de vertrouwenspersonen.
3. Bereid leidinggevenden beter voor op hun rol in het integriteitsproces.
4. Zorg voor effectievere communicatie naar alle betrokkenen.
5. Vergroot uniformiteit, voorspelbaarheid en transparantie en kwaliteit en uitvoering van integriteitsonderzoeken.
6. Bevorder het lerend vermogen van de gemeente en maak ruimte voor reflectie.

Het rapport is in februari in de raad behandeld en alle aanbevelingen zijn omarmd. Vanuit de gemeente is er gestart met de uitwerking van de aanbevelingen. Bepaalde aanbeveling vragen meer tijd om in te voeren en de invoering heeft ook financiële consequenties voor de uitvoering van het proces, deze worden voor de zomer inzichtelijk.

Het aantal meldingen en de aard van de vermoedens van integriteitsschendingen en misstanden staan in onderstaande tabel.

Categorie	Meldingen
Fraude en corruptie	22
Diefstal en verduistering	15
Geweld en intimidatie	17
Belangenverstrengeling	21
Verspilling en misbruik van gemeentelijke eigendommen	6
Misdragingen binnen en buiten werktijd	42

Misbruik en manipulatie van informatie	46
Ongeoorloofde afwezigheid	4
Overig	41
Totaal	**214**

Als de uitkomsten van de onderzoeken daarvoor aanleiding geven, heeft de gemeente aanpassingen in de bedrijfsvoering doorgevoerd. Voor de meldingen die nog in behandeling zijn, is op basis van de huidige informatie beoordeeld of er een risico op een materiële afwijking voor de jaarrekening bestaat. Op dit moment is daarvoor geen indicatie.

Als de uitkomsten van het onderzoek gericht op mogelijke fraude en corruptie bij Stadsontwikkeling daartoe aanleiding geven zal de paragraaf bedrijfsvoering daarop worden aangepast.

Audits en control

Pagina 190

Audits en control

Algemeen

In opdracht van het college of de concerndirectie voert Concern Auditing audits uit op het gebied van doelmatigheid en doeltreffendheid van processen, systemen, projecten, programma’s en organisatieonderdelen.

Directie Middelen en Control is er om de organisatie en het bestuur te adviseren bij en toe te zien op het sturen, beheersen en verantwoorden, zodat de doelen voor Rotterdam gerealiseerd worden.

Doorontwikkeling stuurinformatie en P&C

Voor het verbeteren van de interne stuurinformatie zijn in 2023 de MijnRapportages-app en het Concerndashboard live gegaan. Met de MijnRapportages-app kunnen automatisch Voortgangsrapportages worden gegenereerd. In het Concerndashboard is voor de hele gemeente financiële- en personeelsinformatie beschikbaar tot en met de vorige dag.

Voor het verbeteren van de P&C producten is in 2023 met de fracties de nieuwe opzet van de begroting geëvalueerd. De nieuwe opzet is meer op hoofdlijnen en beleidsmatiger. De conclusie uit de evaluatie is dat de raad tevreden is met de nieuwe opzet. Uit de evaluatie zijn nieuwe verbeterpunten geformuleerd die in 2023 zijn opgepakt. Een aantal verbeterpunten gaan over het vernieuwen van de website www.watdoetdegemeente.rotterdam.nl. In 2023 is gestart met de bouw van de nieuwe website. Het voornemen is om de nieuwe website in 2024 bij de Begroting 2025 in gebruik te nemen.

Auditprogramma

Concern Auditing voert in opdracht van het college en de concerndirectie audits uit en geeft advies, gevraagd en ongevraagd.

In 2023 hebben wij gerapporteerd over de onderzoeken:

- Organisatiereflectie directie Gebiedsontwikkeling (Stedelijke Ontwikkeling)
- Audit opzet stem- en telproces verkiezingen PWS 2023
- Leeronderzoek Tweede Kamer verkiezingen 2023
- Leeronderzoek Wijk aan Zet
- Evaluatie jaarrekeningproces 2022
- Audit raadsmotie doelmatigheid in dienstverlening
- Audit Cultuurcampus Rotterdam
- Audit grip op verzuim
- Projectaudit GREAT

Afgelopen jaar zijn de missie en visie van Concern Auditing herijkt om de toegevoegde waarde van audits te vergroten. In samenspraak met de organisatie is de meerjarige auditagenda 2024-2026 bepaald, met drie vaste onderzoeksthema's:

- sturen op doelen coalitieakkoord en omgaan met risico's
- de lerende organisatie
- doeltreffendheid en doelmatigheid.

De thema's zijn op hoofdlijnen en worden jaarlijks geconcretiseerd in een jaarschijf. Daarbij benut Concern Auditing de input vanuit de organisatie en risicosignalen vanuit de omgeving. Bij de keuze voor onderwerpen wordt rekening gehouden met het belang voor stad en concern, actualiteit en de onderzoeksplannen van andere partijen zoals Onderzoek en Business Intelligence (BCO) en Rekenkamer Rotterdam.

Financiële kengetallen

Pagina 191

Financiële kengetallen

Voor de sturing op en de verantwoording over de financiële positie van de gemeente wordt gebruikt gemaakt van verschillende financiële kengetallen.

BeleidRegulier exploitatiesaldoStructureel exploitatiesaldoWeerstandsvermogenSolvabiliteitsratio BelastingcapaciteitNetto schuldquoteNetto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningenKasgeldlimiet RenterisiconormEMU-saldoKapitaallastenratioKengetal grondexploitaties

Beleid

De basis voor houdbare gemeentefinanciën is gelegen in een meerjarenbegroting die structureel en reëel in evenwicht is. Houdbare gemeentefinanciën vergen echter meer dan dat. Zo wil de gemeente in geval van financiële tegenslag voldoende mogelijkheden hebben om de eerste klappen op te vangen.

De houdbaarheid van de gemeentefinanciën kent twee aspecten:

- Voldoende weerbaarheid. Het betreft de mogelijkheden om op korte termijn financiële klappen te kunnen incasseren zonder direct in de begroting en daarmee in de beleidsambities te hoeven ingrijpen.
- Voldoende flexibiliteit van de begroting. Het betreft de snelheid waarmee de lasten kunnen worden verlaagd en de baten kunnen worden verhoogd. De flexibiliteit van de begroting (ook wel wendbaarheid genoemd) wordt beperkt door verplichtingen die voor meerdere jaren zijn of worden aangegaan. Het gaat dan om bijvoorbeeld verplichtingen als gevolg van schulden (rente en aflossing van opgenomen geldleningen), kapitaallasten van investeringen, apparaatslasten, beheer- en onderhoudslasten.

Voor de houdbaarheid van de gemeentefinanciën zijn weerbaarheid en flexibiliteit dus belangrijke termen. Wenselijk is dat de gemeenteraad een integraal beeld krijgt van de consequenties van beslissingen voor de houdbaarheid van de begroting. Kengetallen kunnen de gemeenteraad ondersteunen bij het maken van afwegingen. Onderstaande tabel geeft weer welke kengetallen hiervoor worden gebruikt. Met uitzondering van de kapitaallastenratio zijn alle kengetallen wettelijk voorgeschreven. Behoudens de kasgeldlimiet en de renterisiconorm zijn de wettelijk voorgeschreven kengetallen niet van een wettelijke norm voorzien. Wel heeft de provincie Zuid-Holland, in zijn rol van financieel toezichthouder, zogeheten 'signaalwaarden' geïntroduceerd.

Kengetallen houdbare Rotterdamse gemeentefinanciën

Weerbaarheid	• Weerstandsvermogen* • Solvabiliteitsratio*
Flexibiliteit: Saldo begroting	• Reguliere exploitatieruimte* • Structurele exploitatieruimte* • Belastingcapaciteit*
Flexibiliteit: Schuld	• Netto schuldquote* • Netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen* • Kasgeldlimiet* • Renterisiconorm*
Flexibiliteit: Investeringen	• EMU-saldo* • Kapitaallastenratio • Kengetal grondexploitaties*

**Deze kengetallen zijn wettelijk voorgeschreven.*

Financiële kengetallen zijn getallen die de verhouding uitdrukken tussen bepaalde onderdelen van de begroting en de balans. Ze helpen bij de beoordeling van de financiële positie. In dit onderdeel van de jaarstukken is per kengetal de stand per 31 december 2023 weergegeven.

Het is niet wenselijk om een individueel kengetal te gebruiken voor de beoordeling van de financiële positie. De kengetallen moeten altijd in samenhang worden bezien, omdat ze alleen gezamenlijk en in hun onderlinge verhouding een goed beeld geven van de financiële positie. Centraal in de beoordeling staan naar het oordeel van het college het exploitatiesaldo (regulier en structureel) en het weerstandsvermogen. De andere kengetallen zijn zinvolle zijlichten.

De financiële kengetallen tonen de financiële positie van de gemeente op 31 december 2023. De solvabiliteitsratio lag ruim boven de signaalwaarde die door de Provincie Zuid-Holland als risicovol wordt beschouwd. De netto-schuldquote past in de categorie die door de provincie als 'minst risicovol' wordt beschouwd. We hebben voldaan aan de wettelijke financieringsvoorschriften (i.c. de kasgeldlimiet en de renterisiconorm), de lokale lastendruk lag vorig jaar in de buurt van het landelijk gemiddelde, de kapitaallastenratio is ten opzicht van 2022 licht gestegen en het risico met betrekking tot de grondexploitaties was eind 2023 gering.

Regulier exploitatiesaldo

Het reguliere exploitatiesaldo betreft het verschil tussen de lasten en de baten. In 2023 is een negatief exploitatiesaldo van € 41 mln gerealiseerd. In de begroting werd - zoals te doen gebruikelijk - uitgegaan van een exploitatiesaldo van € 0.

Regulier exploitatiesaldo (bedragen x € 1 mln)	Rekening 2021	Rekening 2022	Begroting 2023	Rekening 2023
Baten exclusief reserves	4.077	4.871	4.471	4.410
Lasten exclusief reserves	4.152	4.388	4.714	4.573
Onttrekkingen en vrijval reserves	193	225	595	477
Toevoegingen reserves	145	623	352	356
Regulier exploitatiesaldo	**-27**	**85**	**0**	**-41**

Structureel exploitatiesaldo

Het structurele exploitatiesaldo geeft inzicht in de mate waarin de structurele lasten, inclusief de structurele toevoegingen aan reserves, gedekt zijn door structurele baten, inclusief de structurele onttrekkingen aan reserves. Het saldo wordt nominaal weergegeven én als percentage van de totale baten (excl. de onttrekkingen aan de reserves). Er is een licht negatief structureel exploitatiesaldo gerealiseerd in 2023.

Structureel exploitatiesaldo (bedragen x € 1 mln)	Rekening 2021	Rekening 2022	Begroting 2023	Rekening 2023
Structurele baten exclusief onttrekkingen aan reserves	3.509	3.830	4.122	4.007

Structurele lasten exclusief toevoegingen aan reserves	3.294	3.761	4.316	4.108
Structurele onttrekkingen aan reserves	12	12	13	14
Structurele toevoegingen aan reserves	0	0	0	0
Structureel exploitatiesaldo	**226**	**82**	**-181**	**-87**
Totale baten (exclusief mutaties reserves)	4.077	4.871	4.423	4.410
Structureel exploitatiesaldo (%)	**5,6%**	**1,7%**	**-4,1%**	**-0,4%**
Norm BBV: evenwicht				

Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen geeft een indicatie van de mate waarin de gemeente in staat is om niet begrote financiële tegenvallers op te vangen, zonder de noodzaak om direct te bezuinigen. De benodigde weerstandscapaciteit wordt bepaald op basis van een inventarisatie en analyse van de risico's die de gemeente loopt. Voor een meer uitgebreide toelichting op dit kengetal wordt verwezen naar de Paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing. In het Coalitieakkoord 2022-2026 is afgesproken dat gestreefd wordt naar een weerstandsvermogen van minimaal 1,00 voor alle jaren.

De beschikbare weerstandscapaciteit is ultimo 2023 lager uitgevallen dan begroot. Dit komt met name door het negatieve jaarrekeningresultaat. Als gevolg hiervan is ook het weerstandsvermogen lager uitgevallen dan begroot.

Weerstandsvermogen (bedragen x € 1 mln, balansstanden ultimo jaar)	**Rekening 2021**	**Rekening 2022**	**Begroting 2023**	**Rekening 2023**
Beschikbare weerstandscapaciteit	302	274	163	114
Benodigde weerstandscapaciteit	222	182	182	182
Weerstandsvermogen	**1,36**	**1,51**	**0,90**	**0,63**
Norm gemeente Rotterdam o.g.v. Coalitieakkoord 2022-2026: 1,00				

Solvabiliteitsratio

De solvabiliteitsratio geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan zijn financiële verplichtingen te voldoen. Het wordt berekend door het eigen vermogen af te zetten tegen het totale vermogen (i.c. het balanstotaal). Het eigen vermogen is opgebouwd uit de algemene reserve, de bestemmingsreserves en het (reguliere) exploitatiesaldo.

De solvabiliteitsratio is in 2023 gedaald ten opzichte van 2022. De daling van de solvabiliteitsratio wordt veroorzaakt door een daling van het eigen vermogen door inzet van reserves in combinatie met een stijging van het balanstotaal. De solvabiliteitsratio ligt ruim boven de signaalwaarde die door de Provincie Zuid-Holland als risicovol wordt beschouwd (20%).

Solvabiliteitsratio (in %, bedragen x € 1 mln, balansstanden ultimo jaar)	**Rekening 2021**	**Rekening 2022**	**Begroting 2023**	**Rekening 2023**

Eigen vermogen	2.331	2.815	2.584	2.652
Balanstotaal	4.162	4.396	4.691	4.588
Solvabiliteitsratio	**56,0%**	**64,0%**	**55,1%**	**57,8%**

Belastingcapaciteit

De belastingcapaciteit geeft weer hoe de lokale lastendruk in de gemeente Rotterdam zich verhoudt tot het landelijk gemiddelde. Het geeft hiermee een indicatie van de ruimte om extra inkomsten uit belastingen te genereren. De belastingcapaciteit wordt berekend door de totale woonlasten van een meerpersoonshuishouden van de gemeente in enig jaar te vergelijken met het landelijk gemiddelde in het voorafgaande jaar en uit te drukken in een percentage. De Provincie Zuid-Holland beschouwt een belastingcapaciteit hoger dan 105% als risicovol. Tot en met 2021 werd de gemiddelde aanslag OZB-woning berekend voor koop- én huurwoningen tezamen. Vanaf 2022 wordt alleen het gemiddelde voor koopwoningen gepresenteerd.

Belastingcapaciteit (bedragen x € 1)	**Rekening 2021**	**Rekening 2022**	**Begroting 2023**	**Rekening 2023**
OZB-lasten voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde	192	260	276	274
Afvalstoffenheffing voor een gezin	377	384	384	384
Rioolheffing voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde	226	236	259	259
Eventuele heffingskorting	0	0	0	0
Totale woonlasten voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde	**795**	**880**	**918**	**917**
Woonlasten landelijk gemiddelde voor gezin in t-1	776	868	904	904
Woonlasten t.o.v. landelijk gemiddelde in t-1	**102%**	**101%**	**102%**	**101%**

Netto schuldquote

De netto schuldquote weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen. Het geeft daarmee een indicatie van de mate waarin de rente en de aflossingen op de exploitatie drukken.

De netto schuldquote is in 2023 gestegen ten opzichte van 2022. In 2023 is de gemeente voor zijn financiering meer afhankelijk geworden van externe financieringsbronnen. De netto schuldquote past in de categorie 'minst risicovol'.

Netto schuldquote (in %, bedragen x € 1 mln, balansstanden ultimo jaar)	**Rekening 2021**	**Rekening 2022**	**Begroting 2023**	**Rekening 2023**
Vaste schulden	601	677	976	668
Netto vlottende schuld	556	221	448	288
Overlopende passiva	570	563	563	835

Financiële activa excl. verstrekte leningen en kapitaalverstrekking	0	0	0	0
Uitzettingen < 1 jaar	-455	-509	-431	-422
Liquide middelen	0	-14	0	-52
Overlopende activa	-305	-369	-369	-329
Saldo	966	569	1.188	986
Totale baten (exclusief mutatie reserves)	4.077	4.871	4.423	4.410
Netto schuldquote (saldo / totale baten)	**23,7%**	**11,7%**	**26,9%**	**22,4%**
Signaleringswaarden Provincie Zuid-Holland: <90% is minst risicovol, 90-130% is neutraal, >130% is meest risicovol.				

Netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen

De netto schuldquote wordt zowel in- als exclusief doorgeleende gelden gepresenteerd. Op die manier wordt duidelijk in beeld gebracht wat het aandeel van de door de gemeente verstrekte leningen is en wat dit betekent voor de schuldpositie. Het kengetal wordt op dezelfde wijze berekend als de nettoschuldquote, met dien verstande dat bij de financiële activa ook alle verstrekte leningen worden betrokken. Een aanzienlijk deel van de opgenomen gelden is doorgeleend aan woningcorporaties en deelnemingen. Dit bedrag neemt de komende jaren wel gestaag af.

De netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen is, net als de netto schuldquote, lager dan in de begroting voorzien. Ook deze past in de categorie 'minst risicovol'.

Netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen (in %, bedragen x € 1 mln, balansstanden ultimo jaar)	**Rekening 2021**	**Rekening 2022**	**Begroting 2023**	**Rekening 2023**
Vaste schulden	601	677	976	668
Netto vlottende schuld	556	221	448	288
Overlopende passiva	570	563	563	835
Financiële activa excl. verstrekte leningen en kapitaalverstrekking	-115	-101	-84	-98
Uitzettingen < 1 jaar	-455	-509	-431	-422
Liquide middelen	0	-14	0	-52
Overlopende activa	-305	-369	-369	-329
Saldo	851	469	1.104	888
Totale baten (exclusief mutatie reserves)	4.077	4.871	4.423	4.410
Netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen (saldo / totale baten)	**20,9%**	**9,6%**	**25,0%**	**20,1%**
Signaleringswaarden Provincie Zuid-Holland: <90% is minst risicovol, 90-130% is neutraal, >130% is meest risicovol.				

Kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet betreft een plafond voor de kortlopende schuld van de gemeente, met als doel een te grote gevoeligheid voor rentefluctuaties op de kortlopende schuld te voorkomen. De kasgeldlimiet is wettelijk bepaald op 8,5% van het begrotingstotaal. Indien de kortlopende schuld van een gemeente voor het derde achtereenvolgende kwartaal de kasgeldlimiet overschrijdt, dient de gemeente haar toezichthouder hiervan op de hoogte te stellen en een plan voor te leggen om het daaropvolgende kwartaal weer aan de kasgeldlimiet te voldoen.

In 2023 werd in alle kwartalen voldaan aan de limiet.

Kasgeldlimiet (bedragen x € 1 mln)	**2022 Q1**	**2022 Q2**	**2022 Q3**	**2022 Q4**	**2023 Q1**	**2023 Q2**	**2023 Q3**	**2023 Q4**
Grondslag voor norm: omvang oorspronkelijke begroting	4.151	4.151	4.151	4.151	4.354	4.354	4.354	4.354
Kasgeldlimiet o.g.v. wet Fido: 8,5% van grondslag	353	353	353	353	370	370	370	370
Gemiddelde korte schuld	410	285	69	0	28	34	1	25
Gemiddelde korte middelen	-58	-77	-160	-102	-81	-58	-172	-60
Gemiddelde netto korte schuld	352	208	-91	-102	-53	-24	-171	-35
In % begroting	8,5%	5,0%	-2,2%	-2,5%	-1,2%	-0,5%	-3,9%	-0,8%
Ruimte (+) / Overschrijding (-)	**0**	**144**	**444**	**455**	**423**	**394**	**541**	**405**

Renterisiconorm

De renterisiconorm heeft als doel om toekomstige renterisico’s op de kortlopende schuld te beperken. De renterisico’s worden berekend als de som van de aflossingen en de renteherzieningen op de bestaande langlopende schuld. Er geldt een wettelijke norm. Het totale jaarlijkse renterisicobedrag mag niet groter zijn dan 20% van het begrotingstotaal. De renterisiconorm dwingt daarmee tot spreiding van de aflossingen en renteherzieningen. In 2023 is aan de renterisiconorm voldaan.

Renterisiconorm (bedragen x € 1 mln)	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**
Grondslag voor norm: omvang oorspronkelijke begroting	3.937	4.151	4.354	4.562	4.562	4.562	4.562
Renterisiconorm o.g.v. wet Fido: 20% van grondslag	787	830	871	912	912	912	912
Renteherzieningen	0	0	0	0	0	50	0
Aflossingen	415	25	105	185	100	101	87
Risicobedrag	415	25	105	185	100	151	87
In % begroting	11%	1%	2%	4%	2%	3%	2%
Ruimte (+) / Overschrijding (-)	**373**	**805**	**766**	**727**	**812**	**762**	**825**

EMU-saldo

EU-lidstaten mogen een EMU-tekort realiseren van maximaal 3% van het bruto binnenlands product (bbp). In dit maximale tekort mogen, naast de Rijksoverheid, ook de decentrale overheden een aandeel hebben. Voor het jaar 2023 is afgesproken dat de gezamenlijke ruimte voor de decentrale overheden 0,4% van het bbp bedraagt. De gezamenlijke ruimte voor de gemeenten bedraagt 0,27% van het bbp. In de Septembercirculaire Gemeentefonds 2022 zijn de individuele referentiewaarden gepubliceerd, die de afzonderlijke gemeenten in 2023 als richtsnoer konden hanteren. De referentiewaarde voor Rotterdam bedroeg -€167 mln.

De begroting van gemeenten wordt opgesteld conform een (gemodificeerd) stelsel van baten en lasten. Het EMU-saldo wordt echter niet berekend op basis van baten en lasten, maar op basis van ontvangsten en uitgaven. Anders dan in het stelsel van baten en lasten drukken investeringsuitgaven en aan- en verkopen in het jaar waarin de transactie wordt gedaan volledig op het EMU-saldo. Er wordt geen rekening gehouden met afschrijvingen, noch met toevoegingen aan reserves en voorzieningen. De afwijkende berekening van het EMU-saldo kan ertoe leiden dat een gemeente bij een sluitende begroting een EMU-tekort realiseert. In 2023 is een EMU-tekort gerealiseerd. Echter, het tekort is als gevolg van planningsoptimisme minder hoog uitgevallen dan begroot. Het tekort is wel groter dan de referentiewaarde. Vooralsnog is er geen aanleiding om te veronderstellen dat het Rijk hieraan (financiële) consequenties zal verbinden.

EMU-saldo (bedragen x € 1 mln)	Rekening 2021	Rekening 2022	Begroting 2023	Rekening 2023
1. Exploitatiesaldo voor toevoeging c.q. onttrekking aan reserves	-75	483	-231	-162
2. Mutaties (im)materiële vaste activa	-108	-123	-425	-241
3. Mutatie voorzieningen	-6	16	-1	26
4. Mutatie voorraden (incl. bouwgronden in exploitatie)	-44	21	21	-24
5. Boekwinst bij verkoop effecten en (im)materiële vaste activa	0	0	0	0
Berekend EMU-saldo	**-232**	**397**	**-636**	**-401**

Kapitaallastenratio

De kapitaallastenratio wordt berekend door het totaal van rente- en afschrijvingslasten (met betrekking tot schulden en investeringen) af te zetten tegen de totale baten (excl. onttrekkingen aan reserves). Niet alleen het aangaan van schuld leidt tot lasten die de flexibiliteit van de begroting negatief beïnvloeden, hetzelfde geldt voor investeringen. Investeringen leiden tot kapitaallasten, die gedurende de afschrijvingstermijn van de investering als last op de begroting drukken, waardoor de flexibiliteit van de begroting afneemt. Er geldt geen wettelijke of andere norm voor deze ratio. Er is op dit moment geen zinvolle signaleringswaarde voor dit kengetal te bepalen op basis van literatuur of de praktijk van andere gemeenten. Voor de beoordeling moet vooral naar de ontwikkeling in de tijd worden gekeken. De ratio is in 2023 nagenoeg zoals in de begroting was voorzien.

Kapitaallastenratio (bedragen x € 1 mln)	Rekening 2021	Rekening 2022	Begroting 2023	Rekening 2023

Rentelasten	15	14	22	15
Afschrijvingen	133	145	141	143
Saldo	148	159	163	158
Totale baten (exclusief mutatie reserves)	4.077	4.871	4.423	4.410
Kapitaallastenratio (%)	**3,6%**	**3,3%**	**3,7%**	**3,6%**

Kengetal grondexploitaties

Het kengetal grondexploitaties geeft een indicatie van het financiële risico dat de gemeente loopt in verband met zijn grondportefeuille. Het kengetal wordt berekend door de boekwaarde van de grondexploitaties af te zetten tegen de totale baten van de gemeente (excl. onttrekkingen aan reserves). De boekwaarde van de grondexploitaties is negatief, doordat de gemeente in het verleden verliezen heeft genomen op de grondexploitaties. Een negatief kengetal betekent dat er geen boekwaarde is die moet worden terugverdiend door verkoop van grond. De gemeente loopt dus beperkt risico op zijn voorraden grond.

De waarde van het kengetal grondexploitaties is in 2023 gelijk gebleven ten opzichte van 2022. Het kengetal valt nog steeds ruimschoots in de categorie die door de Provincie Zuid-Holland als 'minst risicovol' wordt beoordeeld.

Grondexploitaties (in %, bedragen x € 1 mln, balansstanden ultimo jaar)	**Rekening 2021**	**Rekening 2022**	**Begroting 2023**	**Rekening 2023**
Bouwgronden in exploitatie	-111	-146	-166	-131
Totale baten (exclusief mutatie reserves)	4.077	4.871	4.423	4.410
Ratio grondexploitaties (%)	**-2,7%**	**-3,0%**	**-3,8%**	**-3,0%**
Signaleringswaarden Provincie Zuid-Holland: < 20% is minst risicovol, 20-35% is neutraal, > 35% is meest risicovol.				

Financiering

Pagina 192

Financiering

De treasuryfunctie van de gemeente omvat alle activiteiten die voorzien in de financieringsbehoefte van de gemeente. De gemeente moet altijd over voldoende geld beschikken om aan alle verplichtingen te kunnen voldoen: het op tijd betalen van uitkeringen, subsidies, salarissen en facturen van derden. Hiervoor kan de gemeente op dagelijkse basis korte geldleningen aantrekken. Om investeringen in de stad mogelijk te maken, trekt de gemeente geldleningen aan met een langere looptijd. Het financieringsbeleid is nodig om de rente die de gemeente moet betalen op de aangetrokken leningen te beheersen en de daarmee samenhangende risico’s te beperken. Het andere belangrijke aandachtsveld binnen de treasuryfunctie betreft het verstrekken van leningen en het verlenen van garanties door de gemeente bij de uitoefening van haar publieke taak.

Beleid

Financiering

De Wet financiering decentrale overheden (Wet fido) geeft de wettelijke kaders voor de treasuryfunctie van decentrale overheden. Een belangrijk uitgangspunt van de wet is dat een gemeente voorzichtig moet omgaan met publieke middelen. Dit uit zich onder andere in de beheersing van renterisico's. Hierbij gelden als wettelijke normen de kasgeldlimiet en de renterisiconorm. Ook stelt de Wet fido strenge eisen aan de kredietwaardigheid van tegenpartijen en de te gebruiken instrumenten.

Soms heeft de gemeente voor een bepaalde periode overtollig geld. De gemeente heeft dan meer geld op de bankrekeningen staan dan strikt noodzakelijk is. Dit mag tot een bepaald drempelbedrag. Daarboven moet de gemeente dat geld aanhouden bij het ministerie van Financiën in 's Rijks schatkist. Dit wordt 'verplicht schatkistbankieren' genoemd.

Artikel 212 van de Gemeentewet verplicht de gemeente de gemeentelijke regelgeving voor de financieringsfunctie vast te leggen. Dit heeft de gemeente gedaan in de Verordening financiën Rotterdam 2021. De regels zijn verder uitgewerkt in het Treasurystatuut Rotterdam 2021.

De financiering van de gemeentelijke investeringen vindt plaats met geld dat de gemeente al gespaard heeft in de vorm van reserves en voorzieningen, de interne financieringsmiddelen. De daarboven benodigde financiering gebeurt met extern aangetrokken geldleningen. De gemeente rekent ook rente over de reserves en voorzieningen. De rentevergoeding die wordt toegerekend aan de reserves en voorzieningen wordt de 'bespaarde rente' genoemd. De bespaarde rente is geen uitgave zoals de werkelijke rente die de gemeente voor opgenomen geldleningen moet betalen. De bespaarde rente blijft binnen de eigen begroting beschikbaar en wordt toegevoegd aan de bestemmingsreserve Rotterdamse investeringsmotor (RIM).

De totale gemeentelijke financieringskosten bestaan daarmee uit de externe rentelasten over de opgenomen geldleningen en de berekende rentelasten over de interne financieringsmiddelen. De gemeente werkt met een omslagrentemethodiek. Dat wil zeggen dat de gemeentelijke financieringskosten via het programma Algemene Middelen worden toegerekend aan de overige gemeentelijke programma's op basis van de boekwaarde van desbetreffende investeringen op de balans.

In het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) zijn bepalingen en richtlijnen opgesteld voor de berekening van de bespaarde rente, de omslagrente die wordt toegerekend aan de investeringen en de omslagrente die wordt toegerekend aan de bouwgronden in exploitatie (BIE). Jaarlijks worden op basis van de BBV-richtlijnen de verschillende interne rentepercentages berekend. Voor het begrotingsjaar 2023 was de omslagrente investeringen vastgesteld op 1,50%, evenals de bespaarde rente over de reserves en voorzieningen. De bestendige gedragslijn is om beide rentepercentages aan elkaar gelijk te houden. Daarnaast bestaan er rijksregels voor het toerekenen van rente aan de Voorziening pensioenen bestuurders. Aan deze voorziening

moet jaarlijks een toevoeging plaatsvinden voor het percentage waartegen de voorziening contant is gemaakt. Volgens voorschriften van het Rijk is de rentetoerekening voor pensioenvoorzieningen voor 2023 gesteld op 2,472%.

De omslagrente, de bespaarde rente en de rente over de Voorziening pensioenen bestuurders wijken in 2023 op realisatiebasis niet af van de begroting. Voor de omslagrente BIE vindt volgens de BBV-richtlijnen bij jaarrekening nacalculatie plaats op basis van de werkelijk gerealiseerde rentelasten. De omslagrente BIE wordt bepaald als het gewogen gemiddelde rentepercentage van de bestaande leningenportefeuille, naar de verhouding vreemd vermogen / totaal vermogen. Deze omslagrente BIE komt bij nacalculatie uit op 0,79% en is lager dan begroot (1,2%).

Op grond van bovenstaande bepalingen en richtlijnen zijn in de jaarstukken 2023 de volgende rentepercentages onderscheiden:

- Omslagrente bouwgronden in exploitatie: 0,79%
- Omslagrente investeringen: 1,5%
- Bespaarde rente: 1,5%
- Rentetoerekening Voorziening pensioenen bestuurders: 2,472%

Leningverstrekking en garantieverlening

Gemeenten mogen volgens de Wet fido uitsluitend geldleningen verstrekken en garanties verlenen uit hoofde van de publieke taak. De gemeenteraad bepaalt of er sprake is van een publieke taak. De vraag daarbij is of overheidsingrijpen noodzakelijk is om een maatschappelijk belang te realiseren. Bij het verstrekken van geldleningen en garanties is een motivering van de overwegingen voor dit overheidsingrijpen vereist. Naast de gemeenteraad moet ook de toezichthouder, de Provincie Zuid-Holland, dit kunnen toetsen. Een belangrijke overweging voor de gemeenteraad hierbij is of de te ondersteunen activiteiten direct of indirect van belang zijn voor de eigen inwoners. Daarnaast is een belangrijke afweging of de gemeente de meest geëigende overheidspartij is om deze activiteiten te ondersteunen.

De Verordening leningverstrekking en garantieverlening Rotterdam 2014 biedt het kader voor het verstrekken van leningen en de verlening van garanties voor rechtspersonen. Bij leningverstrekking of garantieverlening stelt de gemeente zich terughoudend op volgens het “nee, tenzij" principe. Daarbij houdt de gemeente nadrukkelijk rekening met wettelijke kaders. De gemeente beheerst en verlaagt de risico’s die samenhangen met de leningverstrekking en garantieverlening door toepassing van een actief kredietrisicobeheer.

Ontwikkeling financiering

De ontwikkeling van de investeringen en de ontwikkeling van de financieringsmiddelen zijn belangrijk om de ontwikkeling van het financieringstekort te kunnen bepalen. Het financieringstekort is het verschil tussen het bedrag van de verwachte boekwaarde van de investeringen en de beschikbare financieringsmiddelen. Door de ontwikkeling van de bestaande leningenportefeuille met die van het financieringstekort te combineren ontstaat inzicht in de ontwikkeling van de totale leningenpositie van de gemeente.

Investeringen

De onderstaande tabel toont de ontwikkelingen van de boekwaarde van de gemeentelijke investeringen. Het gaat hierbij om de investeringen in immateriële, materiële en financiële vaste activa en de voorraden. De immateriële vaste activa hebben betrekking op bijdragen aan activa van derden (Hart van Zuid: zwembad en kunstenpand) en voorbereidingskosten voor nog niet geactiveerde grondexploitaties. Tot de materiële vaste activa behoren onder andere de terreinen, gebouwen en vervoermiddelen van de gemeente. De financiële vaste activa bestaan voornamelijk uit aandelenkapitaal door deelname in verbonden partijen en verstrekte geldleningen aan derden. De voorraden, die voornamelijk bestaan uit bouwgronden in exploitatie, worden in dit overzicht ook tot de investeringen gerekend.

De boekwaarde van de (im)materiële vaste activa kwam € 184,2 mln lager uit dan begroot. Voor meer informatie over de investeringen in materiële vaste activa, zie de paragraaf Investeringen. De boekwaarde van de financiële vaste activa was eind 2023 € 33,6 mln hoger dan geraamd. De boekwaarde van de voorraden bestaat voornamelijk uit bouwgronden in exploitatie en handelsgoederen, waaronder projectmatig aangekochte panden. Deze post kwam € 44,2 mln hoger uit dan geraamd. Zie voor de ontwikkelingen van de voorraden de balanspagina Voorraden. De netto banksaldi zijn in 2023 gestegen naar een saldo van € 37,5 mln. Ten opzichte van de rekening 2022 is dit een stijging van € 36,4 mln. Het kasstroomoverzicht (zie onderaan deze pagina) geeft een nader inzicht in de mutatie van de netto banksaldi.

Investeringen (standen ultimo jaar)	Rekening 2020	Rekening 2021	Rekening 2022	Begroting 2023	Rekening 2023
Immateriële vaste activa	**43.207**	**52.053**	**47.493**	**45.529**	**44.166**
Materiële vaste activa	**2.747.174**	**2.846.283**	**2.974.312**	**3.401.155**	**3.218.307**
Kapitaalverstrekkingen	397.859	429.908	444.416	443.935	463.278
Leningen (woningcorporaties en verbonden partijen)	163.903	86.575	69.141	52.643	52.643
Overige financiële vaste activa	15.038	28.414	31.448	31.091	45.370
Financiële vaste activa	**576.800**	**544.898**	**545.004**	**527.669**	**561.291**
Voorraden	**-85.161**	**-41.591**	**-62.698**	**-83.208**	**-38.996**
Netto banksaldi	**-5.281**	**-9.866**	**1.157**	**0**	**37.513**
Totaal investeringen	**3.276.739**	**3.391.777**	**3.505.269**	**3.891.145**	**3.822.281**

Financieringsmiddelen

De investeringen in vaste activa en voorraden worden gefinancierd met reserves, voorzieningen en externe schulden. De langlopende schulden bestaan uit lange leningen met een looptijd van 1 jaar of langer en overige vaste schuld. De overige vaste schuld bestaat vooral uit de ontvangen afkoopsommen erfpacht. De gemeente moet deze afkoopsommen als schuld op de balans opnemen en gedurende de oorspronkelijke looptijd van de afgekochte erfpachtcontracten jaarlijks laten vrijvallen in het resultaat. De kasgeldleningen zijn externe geldleningen met een looptijd van korter dan 1 jaar. Ten slotte wordt het overig netto werkkapitaal tot de financieringsmiddelen gerekend. Het netto werkkapitaal bestaat uit het saldo van de debiteuren, crediteuren en overlopende posten.

De boekwaarde van het eigen vermogen is eind 2023 € 68,2 mln hoger dan begroot. Dit kwam door lager dan geraamde onttrekkingen aan diverse reserves, zoals de bestemmingsreserves Rotterdamse Investeringsmotor, Taakmutaties Gemeentefonds, Rivierahal Blijdorp en Energietoeslag. Zie voor de ontwikkelingen van de reserves de balanspagina Reserves. Ook de omvang van de voorzieningen was € 26,8 mln hoger dan begroot door een toevoeging aan de verliesvoorziening Grondexploitaties (zie paragraaf Grondbeleid voor informatie over de grondexploitaties). Voor meer informatie over voorzieningen, zie de balanspagina Voorzieningen.

Bij begroting achterblijvende investeringen, een hogere reservepositie en hogere voorzieningen hebben ertoe geleid dat er in 2023 minder langlopende leningen zijn aangetrokken dan geraamd. De langlopende schulden waren eind 2023 € 308,7 mln lager dan geraamd. Ook de behoefte aan kasgeld was in 2023 aanmerkelijk lager. Zo werd er van andere overheden veel geld ontvangen met een specifiek bestedingsdoel (zie balanspagina overlopende passiva). Het netto werkkapitaal steeg hierdoor en de noodzaak om geld op de markt te lenen nam af.

Financieringsmiddelen (standen ultimo jaar)	Rekening 2020	Rekening 2021	Rekening 2022	Begroting 2023	Rekening 2023
Eigen vermogen	2.406.294	2.331.061	2.814.556	2.583.925	2.652.115
Voorzieningen	109.763	104.246	120.291	119.361	146.202
Interne financieringsmiddelen	**2.516.057**	**2.435.307**	**2.934.847**	**2.703.287**	**2.798.317**
Obligatieleningen en onderhandse geldleningen	878.092	563.426	638.658	939.199	628.922
Overige leningen	36.501	37.079	38.326	37.221	38.823
Langlopende schulden	**914.593**	**600.505**	**676.983**	**976.420**	**667.744**
Kasgeldleningen	**0**	**425.000**	**60.000**	**300.000**	**125.000**
Overig netto werkkapitaal	**-153.911**	**-69.036**	**-166.562**	**-88.562**	**231.221**
Totaal lopende financieringsmiddelen	**3.276.739**	**3.391.777**	**3.505.269**	**3.891.145**	**3.822.281**

Ontwikkeling leningenpositie

De bovenstaande ontwikkelingen leidden tot een afname van de schuldpositie ten opzichte van de raming met € 485,3 mln. Vergeleken met de stand per ultimo 2022 is de schuld gestegen met € 55,3 mln.

De solvabiliteit en de netto schuldquote zijn verbeterd ten opzichte van de begroting. Voor meer informatie over deze kengetallen, zie de paragraaf Financiële kengetallen.

Ontwikkeling leningenpositie (standen ultimo jaar)	Rekening 2020	Rekening 2021	Rekening 2022	Begroting 2023	Rekening 2023
Kasgeldleningen	0	425.000	60.000	300.000	125.000
Obligatieleningen en onderhandse geldleningen	878.092	563.426	638.658	939.199	628.922
Totaal korte en lange geldleningen	**878.092**	**988.426**	**698.658**	**1.239.199**	**753.922**

Rente

De Europese Centrale Bank heeft de beleidsrente in 2023 aanzienlijk verhoogd met als doel om de inflatie te beteugelen. De beleidsrente steeg van 2,0% naar 4,0%. De laatste renteverhoging vond plaats in september. Deze beleidsrente heeft invloed op de rente voor kasgeldleningen die tot september een vergelijkbare stijging liet zien en daarna stabiliseerde. De rente op langlopende leningen steeg nog iets langer door. In oktober werd duidelijk dat de beleidsrente waarschijnlijk niet verder zou worden verhoogd. Sinds het hoogtepunt in oktober 2022 was de inflatie gedaald en deze bewoog zich in de richting van de door de centrale bank gewenste 2%. Bij een verdere daling van de inflatie in 2024 zal de ECB de beleidsrente weer gaan verlagen. Deze verwachting zorgde voor een daling van de lange rente aan het eind van 2023.

Renteresultaat

Het onderstaande renteschema geeft inzicht in de rentelasten en -baten, het renteresultaat en de wijze waarop de rente wordt toegerekend aan de verstrekte leningen, investeringen en grondexploitaties. In 2023 bedroeg het gemiddelde rentepercentage over de opgenomen korte en lange leningen 2,2%. Het percentage dat aan bespaarde rente is toegerekend aan de reserves en voorzieningen was 1,5%. Het percentage van de omslagrente, waarmee de financieringskosten intern zijn toegerekend aan de gemeentelijke programma's, was ook 1,5%.

Een lagere schuldpositie leidde ondanks de stijgende marktrente voor wat betreft de externe rentelasten tot een voordeel van € 4,2 mln ten opzichte van de begroting. De rentebaten op verstrekte leningen kwamen juist door de stijgende marktrente iets hoger uit dan begroot. Hieronder valt ook het geld dat was gestald bij de schatkist. Daarover heeft de gemeente een rentevergoeding ontvangen. Bij de nacalculatie is de toegerekende omslagrente aan bouwgronden in exploitatie gedaald van 1,2% naar 0,79%. Samen met de lagere negatieve boekwaarde heeft dit gezorgd voor een rentevoordeel van € 2,0 mln. Uiteindelijk kwamen de totaal toe te rekenen financieringskosten € 7,2 mln lager uit dan geraamd. De realisatie van de nieuwe investeringen bleef achter bij de verwachtingen waardoor € 0,7 mln minder omslagrente kon worden toegerekend. Het renteresultaat kwam € 6,5 mln hoger uit dan begroot.

Renteschema	**Rekening 2020**	**Rekening 2021**	**Rekening 2022**	**Begroting 2023**	**Rekening 2023**
Externe rentelasten korte en lange leningen	-22.824	-15.088	-13.868	-19.538	-15.375
Rentebaten verstrekte leningen	7.576	5.923	2.592	4.148	5.161
Saldo externe rentelasten en rentebaten	**-15.248**	**-9.165**	**-11.276**	**-15.389**	**-10.214**
Omslagrente bouwgronden in exploitatie (BIE)	-1.390	-1.110	-1.046	-3.494	-1.469
Toe te rekenen externe rente	**-16.638**	**-10.275**	**-12.322**	**-18.884**	**-11.683**
Rente over eigen vermogen (toevoeging RIM)	-41.047	-42.110	-34.966	-42.218	-42.218
Rente over voorzieningen (toevoeging RIM)	-1.017	-384	-148	-141	-141
Rente over pensioenvoorziening en vooruitontvangen subsidies	-147	-47	-286	-1.048	-1.060
Totaal toe te rekenen rente	**-58.849**	**-52.816**	**-47.721**	**-62.291**	**-55.102**
Toegerekende omslagrente	61.381	56.916	50.267	53.412	52.738

Renteresultaat	**2.532**	**4.100**	**2.546**	**-8.879**	**-2.364**

Wettelijke normen

In de Wet financiering decentrale overheden (Wet fido) zijn drie wettelijke normen opgenomen waaraan de gemeente moet voldoen. Zo moeten tijdelijk overtollige middelen boven een vastgestelde drempel worden aangehouden in ‘s Rijks schatkist. Bij het aantrekken van korte leningen (met looptijd tot één jaar) mag het gemiddelde saldo de kasgeldlimiet niet langdurig overschrijden. Het saldo aan aflossingen en renteherzieningen op de bestaande portefeuille lange leningen (met looptijd van één jaar of langer) mag in enig jaar niet hoger zijn dan de renterisiconorm.

Drempel schatkistbankieren

Om de staatsschuld te beperken moeten gemeenten liquide middelen aanhouden in de schatkist bij het Rijk of uitzetten bij medeoverheden. Om te voorkomen dat onverwachte ontvangsten en uitgestelde betalingen direct leiden tot onrechtmatigheid mag er bij gemeenten een beperkt positief saldo op de bankrekeningen aanwezig zijn. Gemiddeld per kwartaal mag dit saldo niet meer zijn dan een vastgesteld drempelbedrag. Het drempelbedrag is gerelateerd aan de omvang van de begroting: 2% over de eerste schijf van € 500 mln en 0,2% over het meerdere daarboven. Voor 2023 kwam het drempelbedrag voor de gemeente Rotterdam uit op € 17,7 mln. Dagelijks wordt het saldo op de verschillende bankrekeningen bepaald en een positief saldo wordt overgeboekt naar de schatkistrekening. De gemiddelde banksaldi bleven ruim onder de drempel en daarmee is geheel 2023 voldaan aan deze norm.

Drempelbedrag schatkistbankieren	**2021**	**2022**	**2023**	**2023 Q1**	**2023 Q2**	**2023 Q3**	**2023 Q4**
Grondslag voor norm: omvang oorspronkelijke begroting	3.937.110	4.150.519	4.354.412	4.354.412	4.354.412	4.354.412	4.354.412
Drempelbedrag o.g.v. Wet fido	**13.749**	**17.301**	**17.709**	**17.709**	**17.709**	**17.709**	**17.709**
Gemiddelde omvang banksaldi	**2.898**	**5.003**	**7.247**	**6.082**	**8.660**	**5.943**	**8.304**
Ruimte (+) / overschrijding (-)	**10.852**	**12.298**	**10.462**	**11.627**	**9.049**	**11.766**	**9.405**

Kasgeldlimiet

De gemeente mag haar activiteiten niet onbeperkt met kort geld financieren. In de Wet fido is hiervoor de kasgeldlimiet opgenomen, waarmee een maximum wordt gesteld aan de netto kortlopende schuld. De kasgeldlimiet is gelijk aan 8,5% van het begrotingstotaal van de oorspronkelijke begroting 2023 en bedroeg € 370,1 mln. De kasgeldlimiet wordt getoetst aan het kwartaalgemiddelde van de netto vlottende schulden en mag niet meer dan drie achtereenvolgende kwartalen overschreden worden. Bij een dreigende structurele overschrijding van de kasgeldlimiet worden nieuwe lange leningen aangetrokken. Een groot deel van het jaar had de gemeente voldoende geld op de bank staan. In de eerste helft van het jaar zijn telkens voor een korte periode enkele kasgeldleningen aangetrokken en aan het eind van het jaar is de gemeente weer de markt opgegaan om kasgeldleningen aan te trekken. In 2023 is voldaan aan de vereisten uit de Wet fido met betrekking tot de kasgeldlimiet. Geen enkel kwartaal is de kasgeldlimiet overschreden.

Kasgeldlimiet	**2022 Q1**	**2022 Q2**	**2022 Q3**	**2022 Q4**	**2023 Q1**	**2023 Q2**	**2023 Q3**	**2023 Q4**

Grondslag voor norm: omvang oorspronkelijke begroting	4.150.519	4.150.519	4.150.519	4.150.519	4.354.412	4.354.412	4.354.412	4.354.412
Kasgeldlimiet o.g.v. wet Fido: 8,5% van grondslag	**352.794**	**352.794**	**352.794**	**352.794**	**370.125**	**370.125**	**370.125**	**370.125**
Gemiddelde vlottende schulden	410.302	284.963	69.301	62	28.156	34.284	745	25.145
Gemiddelde vlottende middelen	-57.876	-76.614	-160.013	-102.214	-81.143	-57.816	-171.513	-60.088
Gemiddelde netto vlottende schulden	**352.427**	**208.349**	**-90.713**	**-102.153**	**-52.987**	**-23.532**	**-170.767**	**-34.943**
In % begroting	8,5%	5,0%	-2,2%	-2,5%	-1,2%	-0,5%	-3,9%	-0,8%
Ruimte (+) / overschrijding (-)	**367**	**144.445**	**443.507**	**454.947**	**423.112**	**393.657**	**540.892**	**405.068**

Renterisiconorm

Bij de structurering van de lange schuld moet de gemeente rekening houden met de renterisiconorm. Deze norm heeft als doel het toekomstig renterisico te beperken door de aflossingen en renteherzieningen te spreiden. Voorkomen moet worden dat er in enig jaar een te grote concentratie plaatsvindt van aflossingen en renteherzieningen op lopende leningen. Het renterisicobedrag wordt volgens de Wet fido berekend als de som van de renteherzieningen en de aflossingen. Het totale renterisicobedrag mag niet groter zijn dan 20% van het begrotingstotaal van de voorliggende begroting. Het renterisicobedrag op de langlopende schuld kwam in 2023 uit op € 104,7 mln en bleef daarmee ruim onder de gestelde norm. Nieuw af te sluiten leningen worden zodanig gestructureerd dat de renterisiconorm ook in de komende jaren niet wordt overschreden.

Renterisiconorm	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**
Grondslag voor norm: omvang oorspronkelijke begroting	3.937.110	4.150.519	4.354.412	4.561.733	4.561.733	4.561.733	4.561.733
Renterisiconorm o.g.v. wet Fido: 20% van grondslag	**787.422**	**830.104**	**870.882**	**912.347**	**912.347**	**912.347**	**912.347**
Renteherzieningen	0	0	0	0	0	50.000	0
Aflossingen	414.666	24.769	104.736	185.074	100.277	100.587	86.998
Risicobedrag	**414.666**	**24.769**	**104.736**	**185.074**	**100.277**	**150.587**	**86.998**
In % begroting	10,5%	0,6%	2,4%	4,1%	2,2%	3,3%	1,9%
Ruimte (+) / overschrijding (-)	**372.756**	**805.335**	**766.146**	**727.273**	**812.070**	**761.760**	**825.349**

Renterisicobeheer

Bij het afsluiten van nieuwe leningen loopt de gemeente een renterisico. Tevens bestaat er een renterisico op het moment van renteherziening bij een lopende lening. Een stijging van de rentetarieven ten opzichte van de begroting leidt namelijk tot hogere rentelasten. Als onderdeel van het renterisicobeheer maakt de gemeente op beperkte schaal gebruik van renteswaps.

Renteswaps zijn instrumenten waarmee de lange rente kan worden vastgelegd. In 2009 en 2010 heeft de gemeente renteswaps afgesloten om toekomstige renterisico’s te beperken. Daarbij zijn de renterisico's van € 185 mln aan onderliggende financieringsbehoefte ingedekt. Ter beperking van tegenpartijrisico’s zijn deze swaps

alleen afgesloten bij de BNG Bank. Deze bank heeft met een AAA-rating de hoogst mogelijke kredietwaardigheid. Op deze renteswaps drukken geen onderpandverplichtingen. Bij een rentedaling heeft de gemeente dan ook geen verplichting om liquide middelen te storten.

Leningverstrekking

De Verordening leningverstrekking en garantieverlening Rotterdam 2014 biedt het kader voor het verstrekken van leningen en de verlening van garanties voor rechtspersonen. Bij leningverstrekking en garantieverlening stelt de gemeente zich terughoudend op volgens het “nee, tenzij" principe. In afwijking hiervan worden bepaalde investeringen gestimuleerd via specifieke regelgeving. Zo kan onder de Regeling Investeringssubsidies breedtesport-, scouting- en speeltuinverenigingen naast een subsidie een aanvullende lening verstrekt worden.

De bestaande portefeuille verstrekte geldleningen heeft een aflopend karakter. Tot 1994 verstrekte de gemeente leningen aan woningbouwcorporaties. In 1994 is de gemeente een overeenkomst aangegaan met het Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW) waardoor de leningen van woningbouwcorporaties worden gewaarborgd door het WSW. Sinds dat moment trekken de woningbouwcorporaties zelfstandig hun leningen aan op de kapitaalmarkt en niet meer bij de gemeente. De komende jaren zal de omvang van de aan de woningcorporaties verstrekte leningen verder dalen. Oorspronkelijk was de gemeente ook de financier van de deelneming RET Infrastructuur BV en haar dochter RET Railgebonden Voertuigen BV. In 2016 is besloten dat de Metropoolregio Rotterdam Den Haag (MRDH) de rol als financier van beide entiteiten overneemt van de gemeente. Slechts een beperkt pakket met leningen bleef achter bij de gemeente. Deze worden in de komende jaren afgelost volgens het afgesproken aflossingsschema en vervolgens geherfinancierd bij de MRDH.

De overige financiële activa betreffen leningen aan sportverenigingen en welzijnsorganisaties. Daarnaast gaat het om leningen voor de economische ontwikkeling. Ook de leningen die lopen via de Kredietbank Rotterdam, het Nationaal Restauratiefonds (NRF) en het Stimuleringsfonds Volkshuisvesting Nederlandse Gemeenten (SVN) vallen onder deze categorie.

Verstrekte leningen (standen ultimo jaar)	Rekening 2020	Rekening 2021	Rekening 2022	Begroting 2023	Rekening 2023
Woningcorporaties	103.933	44.075	35.141	27.143	27.143
Deelnemingen	51.000	42.500	34.000	25.500	25.500
Overige verbonden partijen	8.970	0	0	0	0
Totaal leningen	**163.903**	**86.575**	**69.141**	**52.643**	**52.643**
Sportverenigingen	3.817	4.053	3.878	3.741	3.905
Economische ontwikkeling	7.660	9.640	10.025	10.025	10.426
Overig	3.561	14.721	17.545	17.325	23.164
Totaal overige financiële vaste activa	**15.038**	**28.414**	**31.448**	**31.091**	**37.495**
Totaal verstrekte leningen	**178.941**	**114.989**	**100.588**	**83.734**	**90.138**

Garantieverlening

Bij de gemeentelijke garantieverlening wordt onderscheid gemaakt tussen de gemeentelijke achtervangpositie bij de waarborgfondsen, garanties voor particulieren en garanties voor rechtspersonen.

Achtervang waarborgfondsen
De gemeente fungeert als achtervanger bij twee verschillende waarborgfondsen, de Stichting Waarborgfonds Eigen Woningen (WEW) en de Stichting Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW). Als achtervanger is de gemeente verplicht om renteloze leningen te verstrekken aan de waarborgfondsen als die in liquiditeitsproblemen komen door een te laag fondsvermogen.

Het WEW biedt via de Nationale Hypotheek Garantie (NHG) aan de geldgevers zekerheid voor het geval de hypotheekgever niet aan zijn financiële verplichtingen voldoet. Geldgevers kunnen het WEW aanspreken voor de restschuld bij gedwongen verkoop. De achtervangfunctie van de gemeente geldt alleen voor hypotheken die tot 1 januari 2011 zijn afgesloten, daarna is sprake van 100% achtervang van het Rijk. Hierdoor neemt de Rotterdamse achtervangpositie bij WEW jaarlijks verder af.

Het WSW heeft als doel om de toegang tot de kapitaalmarkt voor de deelnemende woningcorporaties te bevorderen. Daarvoor biedt zij zekerheid aan geldgevers van woningcorporaties voor de rente- en aflossingsverplichtingen van de geborgde geldleningen. De woningcorporaties betalen hiervoor een borgstellingsvergoeding aan het WSW. Als de buffers van het WSW op enig moment ontoereikend zijn, kan het WSW de woningcorporaties aanspreken op een obligoverplichting. Dit is een voorwaardelijke verplichting tot liquiditeitssteun. Als deze steun onvoldoende blijkt om de liquiditeitsproblemen van het WSW op te lossen, dan wordt de achtervang van het Rijk en de gemeenten aangesproken. In 2018 is het WSW een strategisch programma gestart om het borgstelsel te versterken. In 2021 zijn de gemaakte afspraken vastgelegd in verschillende overeenkomsten, waaronder ook nieuwe achtervangovereenkomsten met gemeenten. De nieuwe overeenkomsten bevatten een aantal verbeteringen voor de positie van de gemeente als achtervanger. De versterking van de positie van het WSW heeft onder andere geleid tot de invoering van een direct door het WSW bij de woningcorporaties opvraagbare obligolening en tot betere afspraken over het onderpand dat het WSW heeft op het vastgoed van woningcorporaties. Vóór 1 augustus 2021 stonden gemeenten rechtstreeks in de achtervang voor individuele leningen. Voor leningen na 1 augustus 2021 worden leningen achteraf aan gemeenten toegerekend naar rato van het bezit van de betreffende corporatie dat zich in de gemeente bevindt.

In lijn met de voorgaande jaren wordt het risicobedrag in de onderstaande tabel weergegeven als het totaal van de toegerekende borgstellingen die de waarborgfondsen hebben afgegeven op Rotterdams grondgebied. Dit is niet het werkelijke risicobedrag voor de gemeente Rotterdam. Bij aanspraak op alle achtervangers door het WSW voor renteloze leningen wordt het hier gepresenteerde bedrag als verdeelsleutel gehanteerd. Nu het strategisch programma door het WSW voltooid is, is de VNG gevraagd een methodiek te ontwikkelen voor de verslaglegging over de achtervangpositie en de berekening van het risico waarmee de achtervangpositie gepaard gaat.

Borgstellingen door waarborgfondsen (standen ultimo jaar)	Rekening 2020	Rekening 2021	Rekening 2022	Begroting 2023	Rekening 2023
WEW	2.951.000	2.435.000	2.273.000	2.073.000	2.049.000
WSW	6.677.957	7.068.944	7.576.507	7.576.507	6.961.380

Totaal borgstellingen door waarborgfondsen	**9.628.957**	**9.503.944**	**9.849.507**	**9.649.507**	**9.010.380**

Garanties voor particulieren

De garanties in de volkshuisvesting aan particulieren hebben voornamelijk betrekking op een regeling die gold tot 1995. Volgens deze regeling verstrekte de gemeente garanties voor hypothecaire geldleningen van particulieren. Bij verliezen op grond van deze regeling neemt het Rijk 50% voor zijn rekening. Met de komst van de NHG in 1995 is deze regeling gestopt. Daarnaast heeft de gemeente zich garant gesteld voor door het Nationaal Restauratiefonds (NRF) verstrekte leningen. In 2023 is er door NRF een nieuwe Rotterdamse restauratiehypotheek verstrekt van € 0,5 mln.

Garanties t.b.v. volkshuisvesting particulieren (standen ultimo jaar)	Rekening 2020	Rekening 2021	Rekening 2022	Begroting 2023	Rekening 2023
Hypotheekgaranties	29.957	27.233	24.510	21.787	21.787
Garantie NRF-leningen	3.930	2.900	2.329	1.529	2.079
Totaal garanties t.b.v. volkshuisvesting particulieren	**33.887**	**30.133**	**26.839**	**23.316**	**23.866**

Garanties voor rechtspersonen

In het verleden zijn op verschillende beleidsgebieden garanties voor rechtspersonen verstrekt. Bij de risicobeoordeling van de garanties wordt onderscheid gemaakt in verschillende categorieën met hun eigen specifieke kenmerken.

Enkele geldnemers (onder andere Stichting Argos Zorggroep, Stichting Horizon en SKVR) hebben in 2023 de leningen bij hun financiers afgelost, waarmee de afgegeven garanties zijn vervallen. In 2023 zijn geen nieuwe garanties voor rechtspersonen verleend. Voor meer toelichting op de garanties, zie de balanspagina Niet uit de balans blijkende verplichtingen.

Garanties t.b.v. rechtspersonen (standen ultimo jaar)	Rekening 2020	Rekening 2021	Rekening 2022	Begroting 2023	Rekening 2023
Zorg	7.202	6.322	5.272	3.157	3.157
Sport en recreatie	2.094	1.282	827	365	365
Kunst en cultuur	904	730	556	426	269
Overig	727	665	601	575	575
Totaal garanties t.b.v. rechtspersonen	**10.927**	**8.999**	**7.257**	**4.523**	**4.366**

Kredietrisicobeheer

Bij het verstrekken van leningen en het verlenen van garanties loopt de gemeente het risico dat de betrokken partijen niet aan hun financiële verplichtingen aan de gemeente kunnen voldoen. Daarom neemt de gemeente risicobeperkende maatregelen en voert een actief kredietrisicobeheer. De gemeente berekent de risico's op wanbetaling van de betreffende geldnemers. Dit wordt het kredietrisico genoemd. In 2012 is de

kredietrisicoreserve ingesteld om deze risico's te kunnen afdekken. Bij leningverstrekking of garantieverlening dient eenmalig een bijdrage te worden gestort voor de dekking van deze kredietrisico's. Daarnaast betaalt de geldnemer aan de gemeente een renteopslag of garantiepremie, die als voeding dient voor de kredietrisicoreserve. De onderstaande tabel toont per ultimo 2023 de bedragen waarover risico wordt gelopen en het kredietrisico.

Het kredietrisicobedrag voor de achtervangposities in het Waarborgfonds Eigen Woning en het Waarborgfonds Sociale Woningbouw kan op dit moment nog niet berekend worden en wordt daarom op PM gesteld. Naar verwachting zal de VNG in de loop van 2024 met een advies komen hoe het kredietrisicobedrag met betrekking tot de achtervangpositie in het WSW te berekenen.

Voor garanties ten behoeve van volkshuisvesting particulieren baseert de gemeente zich bij het berekenen van het kredietrisicobedrag op bancaire richtlijnen. Met behulp van een kredietrisicomodel zijn de bedragen berekend die minimaal zouden moeten worden gereserveerd om de risico's van de leningverstrekking en de garantieverlening voor rechtspersonen te kunnen opvangen. De kredietrisicoreserve (€ 19,6 mln) is vooralsnog toereikend om het hier berekende totale kredietrisicobedrag te kunnen dekken. Pas als er ook een goede inschatting kan worden gemaakt van de risico's die samenhangen met de achtervang in de waarborgfondsen, kan worden vastgesteld of de kredietrisicoreserve toereikend is.

Kredietrisicoberekening	**Uitstaand bedrag**	**Kredietrisico**
Borgstellingen door waarborgfondsen	9.010.380	PM
Garanties t.b.v. volkshuisvesting particulieren	23.866	668
Garanties t.b.v. rechtspersonen	4.366	1.167
Verstrekte leningen	90.138	6.235
Totaal	**9.128.749**	**8.070**

Kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht geeft een overzicht van de banksaldi en liquide middelen die beschikbaar zijn gekomen en van het gebruik van deze geldmiddelen in 2023. Het kasstroomoverzicht is opgesteld op basis van de indirecte methode en bestaat uit kasstromen operationele-, investerings- en financieringsactiviteiten. Dit kasstroomoverzicht betreft additionele informatie die op grond van het BBV niet verplicht is.

KASSTROMEN UIT OPERATIONELE ACTIVITEITEN	**2023**
Exploitatieresultaat	-162.440
Aanpassing voor:	
Afschrijvingen MVA en waardeverminderingen	143.392

Afschrijvingen bijdragen aan activa in eigendom van derden	1.965
Mutatie voorzieningen	25.911
Subtotaal	171.268
Voorraden en onderhanden werk	-23.702
Mutatie in werkkapitaal	
Kortlopende uitzettingen (excl. Liquide middelen)	86.989
Kortlopende schulden (excl. Rek.-couranten en kortlopende leningen)	228
Overlopende activa	39.465
Overlopende passiva	271.099
	397.782
Kasstroom uit operationele activiteiten	**382.907**

KASSTROMEN UIT INVESTERINGSACTIVITEITEN	**2023**
Investeringen	-449.921
Desinvesteringen en bijdragen derden	63.895
Subtotaal	-386.026
Verstrekking leningen ug (woningcorporaties en verbonden partijen)	0
Aflossingen leningen ug (woningcorporaties en verbonden partijen)	16.498
Subtotaal	16.498
Verstrekking overige leningen ug en uitzettingen > 1 jaar	-20.669
Aflossingen overige leningen ug en uitzettingen > 1 jaar	6.746
Subtotaal	-13.922
Mutatie kapitaalverstrekkingen	-18.862
Kasstroom uit investeringsactiviteiten	**-402.314**

KASSTROMEN UIT FINANCIERINGSACTIVITEITEN	**2023**
Mutatie kortlopende geldleningen	65.000

Mutatie vaste schulden (excl. Leningen og)	497
Aangetrokken leningen og	95.000
Aflossingen leningen og	-104.736
Kasstroom uit financieringsactiviteiten	**55.761**
Mutatie geldmiddelen	**36.355**

Toelichting op de geldmiddelen	
Stand per 1 januari	1.158
Mutatie geldmiddelen	36.355
Stand per 31 december	37.512
Liquide middelen volgens rekening per 31-12-2023	**37.513**
Verschil	**0**

Grondbeleid

Pagina 193

Grondbeleid

De paragraaf Grondbeleid geeft de kaders weer voor de ruimtelijke economische ontwikkelingen in de stad. Daarnaast wordt ingegaan op de verwachte marktontwikkelingen voor woningbouw en werklocaties, de financiële uitgangspunten van het grondbeleid en de risico's voor de grondexploitatieportefeuille.

BeleidExterne ontwikkelingenWijze van uitvoering grondbeleidResultaten grondexploitatieportefeuille ResultaatnemingReserves grondzaken

Beleid

Rotterdam werkt aan een aantrekkelijke woonstad met een sterke economie, zoals vastgelegd in de Omgevingsvisie Rotterdam, en zoals verwoord in het coalitieakkoord 'Eén Stad'. De uitwerking van fijn wonen en leven in een wereldstad richt zich erop dat mensen in allerlei levensfasen en met verschillende inkomens en woonwensen fijn kunnen wonen, werken en verblijven in Rotterdam. Vandaag, morgen en overmorgen.

De ambities voor de toekomst zijn aangescherpt in de Omgevingsvisie Rotterdam: “De Veranderstad, werken aan een wereldstad voor iedereen”. Daarin staat dat Rotterdam kiest voor goede groei. Groei die bijdraagt aan het welzijn van de inwoners, aan een duurzame samenleving en aan economische vooruitgang. Om richting te bepalen bij goede groei wordt gebruik gemaakt van het kompas met de perspectieven: compact, gezond, inclusief, duurzaam en productief. En om goede groei te concretiseren, worden in deze omgevingsvisie vijf hoofdkeuzes gemaakt. Belangrijke hoofdkeuzen voor het grondbeleid zijn daarbij: Verstedelijken & verbinden, Prettig leven in de delta en Schouders onder de energie- en grondstoffentransitie.

Bouwen en ontwikkelen in Rotterdam moet voor nu en voor de lange termijn. Het verlichten van de druk op de woningmarkt blijft daarbij de belangrijkste opgave, met name voor middeninkomens, studenten en ouderen.

De komende jaren wordt ingezet op het jaarlijks starten met de bouw van 3.500 tot 4.000 woningen, zowel vanuit een actieve als een faciliterende rol.

Het thema betaalbaarheid is nadrukkelijk een belangrijk aandachtspunt in deze bouwopgave. Zo zet het college zich met het Doorbouwakkoord maximaal in op de realisatie van betaalbare woningen conform de collegedoelstelling. Daarnaast spelen duurzaamheid en energiezuinig een grote rol. Dit te realiseren, vraagt om flinke keuzes, maatregelen en investeringen.

De gemeente zet zich in om nieuw investerend en organiserend vermogen voor Rotterdam aan te trekken. Zodoende wil de gemeente innovatieve initiatieven stimuleren en optimaal ruimte bieden.

Externe ontwikkelingen

Ontwikkelingen woningbouw

Onder invloed van gestegen energiekosten, hoge inflatie en in navolging daarvan stijgende kapitaal- en hypotheekrentes, is de woningmarkt veranderd. Woningzoekenden en beleggers maakten een pas op de plaats, de vraag naar woningen – met name in het hogere nieuwbouwsegment – nam vanwege alle onzekerheden af. Dit had afkoeling van de koopmarkt en een daling van de landelijke transactieprijzen – na 9 jaar van onophoudelijke prijsstijgingen – tot gevolg.

In 2023 begon het tij voorzichtig te keren. Er was sprake van een daling van de inflatie ten opzichte van 2022 (3,8 procent versus 10 procent). De sterke stijging van de hypotheekrente lijkt achter de rug. De hypotheekrente stabiliseerde tussen de 4 en 5 procent en daalde licht aan het einde van 2023.

In de eerste helft van 2023 was daarom al sprake van herstel van de nieuwbouwmarkt, zowel landelijk als in Rotterdam. Alhoewel er een sterke toename was in de verkoopdynamiek in Rotterdam, steeg het aanbod niet. Er zijn relatief weinig nieuwe projecten in verkoop gegaan vergeleken met eerdere jaren. Belangrijkste problemen in de nieuwbouw blijven tekorten aan materialen en arbeidskrachten, die tot hogere bouwkosten leiden. Dit vormt een risico voor de daadwerkelijke start bouw, met name in de betaalbare segmenten.

Daarnaast nam de investeringsbereidheid van beleggers in de huursector af. Dit kwam onder andere door onduidelijkheid over (de financiële consequenties van) nieuw rijksbeleid om de woningmarkt betaalbaar te houden

en de gestegen rentes waardoor het rendement op investeringen in vastgoed is afgenomen. In 2023 was er een stijgend aandeel van het aanbod in de bestaande koopmarkt afkomstig uit de huurmarkt. Het afnemende huuraanbod had een stijging van de gemiddelde vrijesectorhuurprijzen tot gevolg.

In 2023 is gestart met de bouw van ruim 3.178 woningen, waarvan 29 procent in het sociale segment en 25 procent in het middensegment.

Zie ook de toelichting op het programma Stedelijke Ontwikkeling voor de ontwikkelingen woningbouw.

Ontwikkelingen werklocaties

De gestegen rente en de hoge energieprijzen hebben een rem gezet op de vraag en bereidheid om te investeren in kantoren, bedrijfsruimte en logistiek vastgoed en daarmee op de beleggingstransacties. Naast de rente zijn beleggers bezorgd over de plannen van het demissionaire en het volgende kabinet. Buitenlandse beleggers verlegden hun focus naar andere landen. Mede hierdoor lag de vraag naar beleggingen in 2023 fors lager dan in 2022. Kantoren en winkels liggen het slechtst in de markt. Veel grote vastgoedpartijen die in Nederland opereren hebben een Amerikaanse oorsprong. Omdat het vastgoedklimaat daar nog meer onder druk staat dan hier, bestaat de kans dat negatieve ontwikkelingen overslaan naar de Nederlandse (met name kantoor-) markt. Tegelijkertijd moesten beleggers afwaarderen op andere delen van hun portefeuille, waardoor vastgoed in hun ogen een te groot aandeel krijgt en (deels) wordt verkocht, wat het aanbod kan laten toenemen. Ondanks een lichte correctie op de waarde is de verwachting dat bedrijfsruimten en logistiek vastgoed voor beleggers interessant blijven.

Bij de kantoren is de inhaalvraag na de coronapandemie opgedroogd. Dit is met name zichtbaar bij de kantoren met grotere vloeroppervlaktes. De vraag naar kleinere metrages is stabiel. Het beschikbare aanbod in vierkante meters is afgenomen ten opzichte van 2022. Dit komt onder andere doordat nieuwbouw niet rendabel is en organisaties slechts beperkt ruimte afstoten, hoewel meer mensen thuis werken. Het ontbreekt ook in Rotterdam zowel aan vraag als aan kwalitatief aanbod. De langetermijnverwachting is dat de trek naar de stad aanhoudt en het aandeel van de grote steden in de totaalvraag naar kantoren hoog blijft. Randvoorwaarde is de verruiming van het aanbod in de meest aantrekkelijke gebieden (met name het gebied rondom het Centraal Station).

Het aanbod van bedrijfsruimtes is afgenomen ten opzichte van 2022. Omdat de vraag naar bedrijfsruimten en logistiek vastgoed er wel is, blijft de schaarste en de wenselijkheid van het beter benutten van bestaande locaties en panden groot.

Ondanks de huidige economische omstandigheden heeft de winkelvastgoedmarkt een goed jaar achter de rug. Hoewel de opname van winkelruimte is gedaald (er is minder winkelruimte verhuurd en/of verkocht), is het aantal winkels dat in gebruik is genomen gestegen. Het ruime aanbod neemt hierdoor af. Dit wordt versterkt door de transformatie (met name naar wonen) van verouderde winkelpanden op incourante locaties. In tegenstelling tot de kantorenmarkt zijn het hier juist de grote winkelruimtes die het beter doen dan de kleinere winkels; er is sprake van een schaalvergroting in de detailhandel. Er zijn ook zorgen: dalende verkopen (verkoopvolume), personeelstekorten en forse huurverhogingen dwingen steeds meer winkeliers tot stoppen. Dit kan resulteren in een toenemende winkelleegstand. Dit is echter buiten de winkelconcentratiegebieden een kans om bijvoorbeeld bedrijfsruimte te creëren. Op die manier krijgt de wijkeconomie nieuwe kansen.

Wijze van uitvoering grondbeleid

De gemeente hanteert sinds 2013 de ‘normatief residuele methode’ voor het tot stand komen van grondprijzen. Hierbij wordt op basis van kengetallen bepaald welk aandeel (grondquote) de grond heeft in de stichtingskosten van het te realiseren vastgoed.

Daarnaast zet de gemeente zich in voor de marktbenadering en aantrekking van investerend vermogen. Specifieke beleidsdoelstellingen vragen om een gerichte aanpak in programma’s, zoals het actieplan Middenkoop. Om versnelling in de woningbouwopgave mogelijk te maken wordt het grondbeleid voortdurend vernieuwd en waar mogelijk verruimd of aangescherpt. In december 2023 heeft de raad de grondprijzenbrief gemeente Rotterdam 2024 vastgesteld. Deze grondprijzenbrief behandelt de belangrijkste principes en richtlijnen die worden toegepast bij het bepalen en vaststellen van de grondwaarde die de gemeente vraagt bij de verkoop in eigendom of uitgifte in erfpacht van grond. De nieuwe grondprijzen hebben effect op de waardering van de grondexploitaties. Dit effect is verwerkt in deze jaarstukken. Het resultaateffect is € 15,7 mln voordelig en is onderdeel van het totale resultaat op de grondexploitaties. Voor vier grondexploitaties geldt dat de minimale grondprijs volgens de grondprijzenbrief niet is verwerkt, aangezien de voor deze grondexploitaties vastgestelde programma's met onderliggende uitgangspunten dan niet meer kunnen worden gerealiseerd. Het gaat hier om de grondexploitaties Merwehaven, Katendrecht, Rijnhaven en Sportcampus. Wel zijn voor deze grondexploitaties de (vaste) sociale grondprijs en de (vaste) grondprijs voor maatschappelijke voorzieningen toegepast. In 2024 zal het Rotterdams Grondbeleid ter besluitvorming worden aangeboden aan de gemeenteraad. De belangrijkste doelstelling van dit grondbeleid is: De gemeente zet zich in om binnen de gestelde kaders en met inzet van de ter beschikking staande instrumenten en financiële middelen, door middel van grondbeleid gemeentelijke doelstellingen en ambities te realiseren in samenwerking met derden.

In september 2023 is de inschrijving voor de Startbouwregeling geopend. Met deze regeling wordt een financiële stimulans gegeven aan bouwprojecten met woningen in het middensegment, die dreigen stil te vallen. Deze regeling is onderdeel van het eerder genoemde Doorbouwakkoord. Ook is in 2023 het doorbouwfonds opgericht ter ondersteuning van de Rotterdamse bouwopgave.

Het ruimtelijk economisch perspectief, de gemeentelijke rolopvatting en de gewenste sturing op gebiedsontwikkelingen met behulp van het grondinstrumentarium, hebben gevolgen voor de wijze waarop en het tempo waarin gebiedsontwikkelingen tot uitvoering komen. Gebiedsontwikkelingen zijn steeds complexer. Dat komt onder andere door de betrokkenheid van meerdere partijen en het bouwen in de bestaande leefomgeving.

De complexiteit van gebiedsontwikkelingen dwingt de gemeente scherp te zijn op de wijze waarop zij haar schaarse mensen en middelen inzet. De inzet van actief grondbeleid (grondexploitaties) biedt de meeste mogelijkheden om te sturen op de gebiedsontwikkeling. Daarnaast heeft de gemeente via in het verleden gesloten privaatrechtelijk grondcontracten de mogelijkheid om, behalve via publiekrechtelijke weg, ook privaatrechtelijk op het grondgebruik te sturen. Een andere mogelijkheid is samenwerking met partners aan te gaan, maar er zijn ook veel situaties waarin de gemeente een ontwikkeling alleen faciliteert.

Op basis van actuele marktanalyses en van gemeentelijke ambities, bijvoorbeeld om een aantrekkelijke doelgroep in de gemeente te kunnen huisvesten, stelt de gemeente de eigen lopende grondexploitaties bij op project- en portefeuilleniveau. Voor het ondervangen van projectspecifieke risico’s bevat een aantal grondexploitaties een

post 'onvoorzien' als onderdeel van de reguliere kosten- en opbrengstsoorten. Projectoverstijgende risico's, zoals macro-economische effecten en marktontwikkelingen, hebben hun weerslag op het benodigde weerstandsvermogen voor de gemeentelijke begroting.

Voor het inzicht op portefeuilleniveau wordt de gemeenteraad jaarlijks de Markt-, Grond- en Vastgoedrapportage Rotterdam (MGVR) aangeboden. Voor de MGVR onderzoekt de gemeente de trends en marktontwikkelingen bij woningbouw, werklocaties en maatschappelijke voorzieningen. De analyse van deze ontwikkelingen leidt tot een uiteenzetting van risico's en kansen voor het planaanbod in Rotterdam en een raming van het benodigde weerstandsvermogen.

Resultaten grondexploitatieportefeuille

Overzicht grondexploitatieportefeuille

Grondexploitaties worden in principe alleen naar uitvoering gebracht als deze minimaal financieel neutraal kunnen worden uitgevoerd. Wel kan daarvoor een bijdrage uit gemeentelijke middelen nodig zijn, zoals een bijdrage uit een bestemmingsreserve.

In 2023 is gestart met de uitvoering van de grondexploitaties Parkhaven, Merwehaven, Slinge 303, Transformatie Voetbalvelden Overschie, Texelsestraat Noord en Schuttersveld. Rekening houdend met het afsluiten van de afgeronde grondexploitaties Noordelijk Niertje, Wilgentuin en Centrumplan IJsselmonde komt het aantal actieve grondexploitaties uit op 79 (ultimo 2022 waren dat er 76).

De grondexploitatieportefeuille bevat in totaal 15.300 nog te realiseren woningen, 170.000 m2 bvo (bruto vloeroppervlak) kantoren, 148.000 m2 bedrijven en 7.800 m2 bvo winkels in de periode 2023-2040.

Financieel resultaat

De projectadministratie van de grondexploitaties bevat enerzijds de gerealiseerde kosten en opbrengsten en anderzijds de begroting van de nog te maken kosten en voorziene opbrengsten. De gemeente maakt alle posten contant. Gesaldeerd ontstaat daardoor de netto contante waarde (NCW) van het project.

Voor een betrouwbare inschatting van de waardeontwikkeling van de grondexploitatieportefeuille zijn verschillende externe factoren van invloed. Door de economische ontwikkelingen kan sprake zijn van prijsdalingen of -stijgingen. In de grondexploitaties rekent de gemeente daarom met langjarige gemiddelde parameters voor kosten- en opbrengststijgingen en voor renteontwikkelingen. Een verandering van de langjarige parameters kan grote invloed hebben op de uitkomst van de NCW-berekening.

De lange-termijn parameters die worden gehanteerd voor de periode 2024 t/m 2033 zijn:

Rente	1,2%
Disconteringsvoet	2%
Opbrengststijging	1% (2024+2025: -3%, 2026: 2%)

Kostenstijging	2% (2024: 5%, 2025: 4%)

Het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) schrijft de berekeningswijze voor voor het aan de grondexploitaties toe te rekenen rentepercentage. Langjarig bedraagt dit percentage voor Rotterdam 1,2%.

Voor 2023 is een nacalculatie op het rentepercentage uitgevoerd. Dit heeft geleid tot een rentepercentage van 0,79% voor 2023.

Daarnaast voert de gemeente jaarlijks een analyse uit om te bepalen of een aanpassing nodig is voor de langjarige indexparameters. Op basis van de analyse komt het percentage van de opbrengststijging meerjarig op 1% uit (met uitzondering van een daling van 3% in 2024 en 2025 en een stijging van 2% in 2026). Vanaf 2034 staat de opbrengststijging op 0%. Dit is een beheersmaatregel die voortkomt uit het BBV in relatie tot de 10-jaars termijn van de grondexploitaties. Hiermee is duidelijk dat de opbrengstparameter voor de korte termijn meebeweegt met de marktontwikkelingen en voor de lange termijn geleidelijk richting de vastgestelde 0% gaat. Het percentage voor de kostenstijging komt meerjarig op 2% uit (met uitzondering van een stijging van 5% in 2024 en een stijging van 4% in 2025).

Raming nog te maken kosten en opbrengsten

De ramingen van de nog te maken kosten en nog te realiseren opbrengsten in de grondexploitaties zijn gebaseerd op de inzichten ultimo 2023 en de daarbij behorende inschatting van de uitgangspunten, de parameters (indices) en de risico's. Uiteraard is deze inschatting omgeven door onzekerheden en wordt deze periodiek herzien, waarbij de waardering in het komende jaar zowel positief als negatief kan uitvallen.

Afhankelijk van de marktomstandigheden zijn er onzekerheden voor de geraamde afzetmogelijkheden voor woning- en werklocaties en voor de mogelijke uitkomsten daarvan.

De nog te maken kosten en te realiseren zijn in onderstaande tabel weergegeven. Ter indicatie is tevens de boekwaarde ultimo 2023 van de onderhanden grondexploitaties opgenomen. Deze boekwaarde is inclusief de aan de grondexploitaties toegerekende rente.

Toekomstige kosten en opbrengsten (nominaal)	Ultimo 2022 (mln)	Ultimo 2023 (mln)	Boekwaarde ultimo 2023 (mln)
Apparaatskosten	55	64	212
Verwervingen	121	23	561
Bouw- en woonrijpmaken	353	490	1.283
Overige kosten	130	94	383
Totaal kosten	**659**	**671**	**2.439**
Gronduitgiften	569	588	1.615

Subsidies	12	16	533
Overige opbrengsten	24	21	274
Totaal opbrengsten	**605**	**625**	**2.422**

De mutaties in de toekomstige kosten en opbrengsten wordt met name veroorzaakt door de grondexploitaties die in 2023 in uitvoering zijn gegaan (Parkhaven, Merwehaven, Slinge 303, Transformatie Voetbalvelden Overschie, Texelsestraat Noord en Schuttersveld) en de afwijkende waarderingsmethodiek die is toegepast voor de grondexploitatie Feyenoord City.

De grondexploitatie Feyenoord City is in 2023 niet gewaardeerd tegen de contante waarde, zoals gebruikelijk en ook vastgelegd in het grondbeleid, maar tegen de directe opbrengstwaarde waarbij ook de onontkoombare kosten zijn meegenomen. Doordat er geen nieuw stadion kan worden gerealiseerd is het huidige bestuurlijk vastgestelde programma niet realiseerbaar. Aanpassing van het programma vraagt om bestuurlijke besluitvorming. Waardering tegen de contante waarde geeft daardoor geen reëel beeld van de waarde van de grondexploitatie. Omdat de directe opbrengstwaarde (inclusief onontkoombare kosten) negatief is, is voor de grondexploitatie Feyenoord City een (verlies)voorziening getroffen van € 16,1 mln.

In 2024 zal een herziening van de grondexploitatie Feyenoord City plaatsvinden en wordt de waardering weer in lijn gebracht met de waardering van de rest van de grondexploitatieportefeuille.

Voor projectspecifieke risico's die zich in een grondexploitatie kunnen voordoen wordt in de grondexploitatiebegroting een bedrag 'onzekerheidsreserve' opgenomen. Het totaal van de in de individuele grondexploitaties opgenomen onzekerheidsreserves (als onderdeel van de overige kosten) bedraagt ultimo 2023 € 55,5 mln (ultimo 2022: € 59,2 mln). Dit bedrag komt voort uit een simulatie van voor ieder individueel project geïnventariseerde kansen en risico's die gedurende de looptijd van het betreffende project kunnen voor komen. Als geen rekening gehouden zou worden met kansen, zou dit bedrag hoger worden.

Het verwachte eindresultaat op NCW van alle projecten (positieve en negatieve resultaten) bedraagt - € 54,1 mln (ultimo 2022: € 7,9 mln). Het verwachte eindresultaat op eindwaarde (EW) van alle projecten (positieve en negatieve resultaten) bedraagt - € 59,6 mln (ultimo 2022: 15,7 mln).

Het verwachte eindresultaat is gedaald ten opzichte van vorig jaar (2022) door met name de macro-economische ontwikkelingen zoals het niet verder stijgen van de vrij op naam prijzen, de stijgende bouwkosten en stijgende kosten voor bouw- en woonrijp maken. Doordat de verkoopprijs van de bouwgrond residueel wordt bepaald (opbrengsten van de bouwgrond minus de kosten van de bouwgrond) is het resultaat over 2023 verder negatief geworden.

Resultaatneming

De resultaatnemingen op de grondexploitatieportefeuille bestaan uit drie onderdelen, te weten:

1. Winstnemingen
    - Tussentijdse winstneming
    - Terugdraaien van in eerdere jaren genomen winsten

    - Winstnemingen bij afsluiten van een grondexploitatie
2. Mutaties op de voorzieningen
3. Verliesnemingen

Ad 1 Winstnemingen

De berekeningswijze voor tussentijdse winstnemingen wordt voorgeschreven door het BBV en is gebaseerd op de financiële voortgang van het project in relatie tot het verwachte (positieve) resultaat. In overleg met de accountant is een berekeningswijze tot stand gekomen die voldoet aan de BBV-vereisten en die tevens recht doet aan het onzekere karakter van de grondexploitaties. Naarmate de resterende looptijd van een grondexploitatie langer is, worden de onzekerheden groter. De voorziene grondopbrengsten kunnen in de toekomst bijvoorbeeld fors tegenvallen. Conform de gehanteerde systematiek zijn de project-specifieke risico's verwerkt in de onzekerheidsreserves met als gevolg een drukkend effect op de tussentijdse winstnemingen.

Reeds gerealiseerde winsten worden teruggenomen als de totale winst op basis van de huidige inzichten kleiner is dan de reeds gerealiseerde winst. In de systematiek wordt hier rekening mee gehouden. De basis voor de winstberekening is de eindwaarde.

Bij het afsluiten van een grondexploitatie met een positief saldo wordt het volledige saldo als resultaat genomen.

In 2023 is op de grondexploitaties per saldo € 0,8 mln winst genomen (tussentijdse winst, terug gedraaide winst van in eerdere jaren genomen winsten en winsten bij het afsluiten).

Ad 2 Voorziening verliesgevende grondexploitaties

In geval van een negatief NCW-saldo gedurende de looptijd van een project treft de gemeente bij de jaarafsluiting een (verlies)voorziening ter grootte van het negatieve saldo.

Het saldo van een project kan fluctueren gedurende de looptijd. Bij de jaarafsluiting wordt per project bepaald of de benodigde voorziening hoger of lager is dan de bij de vorige jaarrekening getroffen voorziening. Als de benodigde voorziening hoger is, vindt een toevoeging aan de voorziening plaats ter grootte van het verschil. Als de benodigde voorziening lager is, vindt een vrijval plaats ter grootte van het verschil.

De verliesvoorziening ultimo 2023 bedraagt € 200,8 mln op contante waarde (ultimo 2022: € 123,1 mln). Op eindwaarde bedraagt de verliesvoorziening € 233,4 mln (ultimo 2022: € 142,1 mln). Per saldo is de verliesvoorziening toegenomen met € 77,7 mln. Deze toename komt voor € 56,7 mln ten laste van de algemene middelen en € 21,0 mln wordt gedekt vanuit bestemmingsreserves en toegerekende rente.

Ad 3 Verliesnemingen

Verliesnemingen boekt de gemeente bij het afsluiten van een grondexploitatie met een negatief saldo.

In 2023 is op de grondexploitaties € 1,6 mln verlies genomen. Het gaat hier met name om een correctie op een administratief project dat met behulp van de verliesneming wordt geëlimineerd uit de tussentijdse resultaatneming.

Het negatieve saldo van de resultaatnemingen van € 57,5 mln op de grondexploitatieportefeuille brengt de gemeente ten laste van de algemene middelen.

Verdienvermogen

Het verdienvermogen van de grondexploitatieportefeuille bedraagt ultimo 2023 € 130,6 mln (ultimo 2022: € 130,9 mln). Dit is de som van alle verwachte positieve projectresultaten (NCW) van de grondexploitaties in uitvoering (voor de projecten met een negatief saldo wordt een verliesvoorziening getroffen).

Verloop verdienvermogen	**Bedragen (mln)**
Verdienvermogen ultimo 2022	130,9
Wijzigingen grondexploitaties gedurende 2023	**0,5**
Winstnemingen 2023	-0,8
Verdienvermogen ultimo 2023	**130,6**

Het verdienvermogen van de grondexploitaties in uitvoering is ten opzichte van 2022 afgenomen met € 0,3 mln. Deze afname (per saldo) komt door:

- Een verbetering van € 0,5 mln door aanpassingen in de grondexploitaties met een positief saldo. Dit als gevolg van het herzien van grondexploitaties, het in uitvoering nemen van grondexploitaties en aanpassingen van parameters, opbrengstenramingen en kostenramingen.
- Een verslechtering door winstnemingen van per saldo € 0,8 mln in 2023. In 2023 zijn op de grondexploitaties conform de spelregels tussentijdse winstnemingen geboekt (€ 9,7 mln), zijn in het verleden genomen winsten teruggedraaid (- € 9,4 mln) en is bij het afsluiten van grondexploitaties winst genomen (€ 0,5 mln).

Het totaal van het verdienvermogen wordt voor 35% bepaald door de (verwachte) resultaten van uitbreidingslocaties Park Zestienhoven en Nesselande. De binnenstedelijke locaties dragen beperkt bij aan het verdienvermogen van de grondexploitatieportefeuille. Uitzonderingen hierop zijn de ontwikkelingen Nieuw Kralingen, Kop van Zuid, Katendrecht en Parkstad (door in het verleden genomen verliezen). Binnenstedelijke (her)ontwikkeling is complexer en risicovoller dan de ontwikkeling van uitleggebieden. De kosten voor verwerving zijn bijvoorbeeld hoger en vaak is de grond vervuild. Hoewel dergelijke projecten voor de ruimtelijke ontwikkeling wenselijk zijn, zijn ze zonder de inzet van eigen middelen doorgaans financieel niet haalbaar als ze traditioneel worden ontwikkeld. Daarom zoekt de gemeente naar andere manieren van ontwikkelen, met als kenmerk meer samenwerking met eindgebruikers en investeerders. Omdat er nauwelijks grondexploitaties met een (groot)

positief saldo aan de portefeuille worden toegevoegd en het aantal grondexploitaties vrij stabiel is, zal het verdienvermogen de komende jaren meer onder druk komen te staan.

Het verdienvermogen tegen eindwaarde bedraagt € 154,9 mln (ultimo 2022: € 157,7 mln).

Reserves grondzaken

Voor de projectspecifieke risico's wordt in de grondexploitaties een onzekerheidsreserve ingerekend (zie hierboven). Daarnaast wordt voor de project overstijgende risico's de benodigde weerstandscapaciteit voor de grondexploitatieportefeuille berekend. De weerstandscapaciteit is onderdeel van het weerstandsvermogen van de gemeente Rotterdam. Dit is in lijn met de beleidsnota Weerstandsvermogen en Risicobeheersing zoals die door de gemeenteraad is vastgesteld op 10 november 2022.

Voor de bepaling van de weerstandscapaciteit wordt met een risicoanalyse voor verschillende scenario's het financieel effect bepaald van risico's die volgen uit de marktanalyse van woon- en werklocaties en van de algemene prijsontwikkelingen. Dit is gedaan aan de hand van een risicoanalyse. Hierbij zijn de omgevingsrisico's vertaald in verschillende scenario's.

Het resultaat op de grondexploitaties over 2023 bedroeg € 57,5 mln negatief. In de laatste begroting (2e herziening 2023) stond dit op € 25 mln negatief. In de eindejaarsbrief 2023 is op basis van de toen bekende gegevens het begrote resultaat neerwaarts bijgesteld naar € 35 mln negatief.

De ontwikkeling van het resultaat op de grondexploitatieportefeuille is in grote mate afhankelijk van de marktontwikkelingen. De resultaatnemingen zijn onder andere afhankelijk van macro-economische ontwikkelingen zoals de stijging van de bouwkosten en rentetarieven. Doordat de verkoopprijs van bouwgrond residueel (opbrengst van de bouwgrond minus de kosten van de bouwgrond) wordt bepaald, is het resultaat op de grondexploitaties flink onder druk komen te staan. Dit heeft geleid tot dit negatief resultaat.

De benodigde weerstandscapaciteit ultimo 2023 bedraagt € 35 mln (ultimo 2022: € 88 mln).

Investeringen

Pagina 194

Investeringen

In deze paragraaf wordt een overzicht van de nieuwe en lopende investeringen gepresenteerd. De raad geeft met het voteren van kredieten het college toestemming meerjarige investeringsuitgaven te doen en/of verplichtingen aan te gaan. Het college bewaakt de voortgang en afsluiting van het gevoteerde krediet.

BeleidLopende investeringenAfgeronde investeringen

Beleid

Rotterdam groeit, verandert en veroudert. Om hierop in te spelen moet de gemeente investeren. Om te kunnen investeren, moet de gemeente over investerend vermogen beschikken. Het beleid is erop gericht om dit investerend vermogen te borgen. Er worden drie investeringsruimten onderscheiden:

1. Investeringsruimte voor vervanging, renovatie of restauratie van huidige bezittingen;
2. Reguliere investeringsruimte voor investeringen die leiden tot nieuwe bezittingen;
3. Extra investeringsruimte voor investeringen die leiden tot nieuwe bezittingen, die is ontstaan uit de verkoop van aandelen Eneco (2020) en de eeuwigdurende afkoop van erfpacht door enkele woningcorporaties (2022-2023).

Met verstandig investeringsbeleid willen we zekerstellen dat deze investeringsruimten nu en in de toekomst voldoende omvang hebben, passend bij de verwachte groei van de stad, de maatschappelijke opgaven waarvoor de stad staat en bij het huidige voorzieningenniveau. Daarnaast willen we bevorderen dat de schaarse investeringsruimten weloverwogen en transparant worden ingezet.

De gemeente Rotterdam staat er gelukkig niet alleen voor. We trekken samen op met inwoners, ondernemers, woningcorporaties, waterschappen, de provincie Zuid-Holland, de Metropoolregio Rotterdam Den Haag (MRDH), het Rijk, de Europese Unie en ander partijen. Daarbij geldt: hoe meer investerend vermogen van andere partijen wordt aangetrokken, hoe beter dat is voor Rotterdam en voor de Rotterdammers. Het eigen investerend vermogen fungeert daarbij als hefboom voor het aantrekken van extern investerend vermogen. Onderstaande afbeelding illustreert dit.

In de Beleidsnota Investeringen Rotterdam 2020 is aangegeven hoe we dit beleid vormgeven.

Lopende investeringen

Uit onderstaande tabel blijkt welke investeringen in materiële vaste activa thans worden gedaan. De kredieten voor deze investeringen zijn al door de raad verleend (gevoteerd). Daarmee is aan het college toestemming gegeven om meerjarige investeringsuitgaven te doen en/of verplichtingen aan te gaan. Iedere investering is kort omschreven. Per investering is hieronder meer detailinformatie te vinden door op de (i) knop te klikken.

Programma	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2022	Realisatie 2023	Raming 2023	Afwijking Realisatie - Raming 2023
Dienstverlening	**950**	**277**	**0**	**0**	**0**
Website Stadsarchief	350	277	0	0	0

Stadswinkelprojecten 2022	600	0	0	0	0

Veilig	**5.230**	**2.741**	**-86**	**400**	**-486**
Handhavingssysteem Redline	1.700	130	-130	200	-330

Taakapplicatie Stadszaken	1.500	903	44	200	-156

Inrijbeperkende maatregelen	2.030	1.709	0	0	0

Stedelijke ontwikkeling	**975.100**	**376.161**	**74.258**	**162.925**	**-88.667**	
Fietsenstalling Capelsebrug	975	627	-1	20	-21	
A16 Rotterdam	31.625	1.063	1.783	26.364	-24.581	

Verkeersmanagementsystemen 2021	16.565	8.396	5.215	6.000	-785

Ovonde Hoek van Holland	1.691	1.513	66	178	-112

Haltevoorzieningen personenvervoer over water	718	310	0	408	-408
Stationsomgeving Hoek van Holland Strand	3.630	3.309	397	321	76
Vervanging Verkeersregelinstallaties 2020	6.000	5.906	66	94	-28

Fysieke Maatregelen	5.400	4.885	1.829	515	1.314
Verkeersveiligheid 2020 - 2022					
Fietspaden 2020 - 2022	14.400	6.871	3.391	5.000	-1.609

Uitbreiding straatparkeren	997	1.134	-4	0	-4

Producteninnovatie straatparkeren	890	352	204	306	-102

Uitbreiding aantal fietstrommels	1.504	865	285	150	135

Bewegwijzering aanbrengen in parkeergarages volgens Rotterdamse huisstijl	418	55	259	400	-141

Vervangen parkeermanagementsystemen en toegangscontrolesystemen van parkeervoorzieningen	5.995	1.074	218	400	-182
Brandmeldinstallatie/ CO-LPG detectie veiligheid in parkeergarages	2.122	1.282	279	550	-271

Uitbreiding van laadinfra in Parkeergarages	4.093	2.553	511	700	-189
H6-weg Hoek van Holland fase 2	17.991	10.957	21	50	-29
Beter Benutten - Bereikbaarheid	2.040	1.620	0	200	-200

Beter Benutten - Fietsbeleid	1.532	1.140	0	200	-200

Bushaltetoegankelijkheid 2015	5.000	3.799	199	100	99

Fysieke Maatregelen	3.395	3.385	0	0	0
Verkeersveiligheid 2016					

Fysieke Maatregelen	3.200	3.566	27	0	27
Verkeersveiligheid 2019					

Vervanging Verkeersregelinstallaties	4.812	4.770	0	0	0

2018

Vervanging verkeersregelinstallaties	3.900	3.880	5	0	5

2019

Centrum Fiets As	3.532	2.841	0	0	0

Fietspaden	2.926	3.111	-185	0	-185

Fietspaden 2018	1.030	1.023	0	0	0

Fietsroutes (restant)	1.337	1.235	79	102	-23
Oprit verlengde Willemsbrug	168	73	0	94	-94
Buitenruimte Hoek van Holland Haven	8.018	7.247	143	100	43

Mobiliteit ANPR (Automatic Number Plate Recognition-camera's) systemen	1.000	252	281	375	-94

Herontwerp Ontheffingen Verkeer en Vervoer/Toezicht Verkeer en Vervoer	500	90	573	110	463

Optimalisatie OV-tracés Maastunnel en Van Brienenoordbrug	4.500	0	979	1.500	-521
A16 Rotterdam Vervolg 2	5.967	0	0	0	0

Inrichting fietsenstalling Beursgallery	2.029	9	118	200	-82

Scanunits	1.550	171	384	380	5

Bewegwijzering Parkeren	1.855	49	283	300	-17
SO GO Buitenruimte A16 Rotterdam	6.462	0	165	534	-369
So GO Brainpark I	3.600	0	327	500	-173

SO GO Gebiedsontwikkelingsfonds	1.325	38	508	570	-63
toekenning vrijval 2021					

SO GO Gebiedsontwikkelingsfonds	5.000	26	1.779	3.022	-1.243
toekenning juli 2022					

SO GO Gebiedsontwikkelingsfonds	5.000	146	485	2.001	-1.516
toekenning november 2022					
SO MOB Pontons	3.025	2.175	0	3.025	-3.025

SO GO Voorbereidingskosten	10.000	0	85	1.000	-915
Grondexploitaties (IVA's) 2022-2026					

SO MOB	28.400	0	1.925	3.000	-1.075
Verkeersmanagementsystemen 2023 - 2026					

SO GO vergroeningsopgave	3.491	644	743	2.300	-1.557

SO GO Paviljoens Coolsingel	21.500	21.429	0	0	0

Hart van Zuid	159.800	143.150	565	6.650	-6.085
Voorplein Depotgebouw	6.500	1.595	3.297	4.905	-1.608

Vergroeningsopgaaf Museumpark	12.159	11.063	995	4.454	-3.459

Gebiedontwikkeling Merwehaven	6.700	5.728	49	0	49
Buitenruimte Leuvehaven	4.333	802	91	417	-326
Herinrichting Plein 't Landje	6.000	266	173	171	2

Bijdrage aan de herinrichting van het Lage Bergse Bos	4.035	15	0	0	0
Zeven Stadsprojecten	196.834	19.259	6.962	18.028	-11.066

Impuls maatschappelijke voorzieningen	18.880	0	519	1.200	-681

Gebiedsontwikkeling Schiekadeblok	22.700	0	0	0	0

Voorbereidingskrediet	16.500	11.416	3.745	4.000	-255
Grondexploitaties (IVA)					
Coolsingel	47.500	39.136	1.730	2.490	-760

Mobiliteitsmaatregelen Feyenoord City	28.643	5.573	5.173	1.000	4.173

Schieveen	9.700	6.320	742	2.059	-1.317

Project Mainport Rotterdam (PMR) 150 ha (Vlinderstrik)	19.700	11.295	1.259	2.699	-1.440

Verzamelkrediet kleinschalige gebiedsontwikkelingen	10.000	1.223	2.471	3.467	-996

Flexibele Huivesting	3.025	84	333	0	333

Odeon	700	716	48	0	48

NPRZ - Verzamelkrediet Programma	16.260	1.233	1.828	3.391	-1.562
Buitenruimte					

Verzamelkrediet Gebiedsontwikkeling	5.188	373	1.889	2.391	-502
2021					

Roseknoop	39.815	3.043	8.599	25.750	-17.151

SO GO Museumtuin	3.000	0	286	118	168

SO Noordrand Zuiderpark (NPRZ)	500	0	178	350	-172

SO MOB Fysieke Maatregelen	7.200	0	1.986	0	1.986
verkeersveiligheid 2023 tm 2026					

SO MOB Verkeersveiligheidsaanpak	4.500	0	712	2.015	-1.303
Centrum en omgeving					

SO MOB Fietsstraten Ventwegen	200	0	119	0	119
Maastunnelcorridor					

SO MOB Buurtfietsenstalling Mauritsstraat	241	0	0	0	0
Control-room Bereikbaarheid en Veiligheid	525	0	0	125	-125

SO GO Voorbereidingskosten	3.700	0	1.660	3.700	-2.040
Buitenruimte					
SO MOB Autoluw	1.000	0	1.388	561	827

SO GO Alexanderknoop (mobiliteitsfonds)	3.500	0	0	500	-500

SO GO Merwe Vierhavens (mobiliteitsfonds)	7.300	0	63	1.000	-937

SO GO Rijnhaven (mobiliteitsfonds)	4.000	0	0	500	-500

Aanschaf en plaatsing parkeerautomaten op straat	6.227	0	1.608	1.100	508

Uitbreidingen en vervanging camera's in parkeervoorzieningen	1.500	0	1.061	1.000	61

Openbare parkeergarage Zoomstraat wijzigen naar stallingsgarage	212	0	114	212	-98

Verzamelkrediet Gebiedsontwikkeling	10.480	0	366	1.788	-1.422

2023

SO GO Getijdenpark Keilehaven	514	0	514	514	0

Urban Water Buffer (deel HvZ)	602	0	74	602	-528

SO GO Merwe Vierhavens (mobiliteitsfonds)	14.600	0	0	700	-700

SO GO Prgramma kleine kernen aanpak	8.000	0	241	4.000	-3.759
Vervanging fietstrommels	1.220	0	0	0	0

Beheer van de stad	**1.705.769**	**893.393**	**168.303**	**216.460**	**-48.157**
CO2 reductie door versnelde ombouw straatverlichting naar LED	51.000	33.628	2.584	9.434	-6.851
Werkplaatssysteem Vervoer & Materieel	1.000	866	0	0	0

Rijksmonument Crooswijk	800	618	137	182	-45

Gemeentelijk Rioleringsplan 2021-2025	98.512	23.920	17.540	26.597	-9.057

Vervanging vrijverval riolen 2021-2025	218.193	68.667	41.494	53.233	-11.739

Rotterdams Weerwoord (gemeentelijk vastgoed)	10.116	8.338	1.809	0	1.809

Schiebruggen CE-Markering	8.000	0	0	0	0
Beweegbare objecten, modernisering, centralisering & CE-Markering	4.000	0	0	0	0
Urgente Vervaningsinvesteringen	27.421	2.840	3.163	2.534	628

kademuren

Conservering grote stalen en betonnen bruggen	15.500	0	378	600	-222
Digitaliseren Onderhoud Management Systeem	342	265	33	77	-44

Inzamelmiddelen Containers 2018 t/m 2022	23.570	23.974	983	0	983
Vervanging Prullenbakken	4.765	4.350	1.677	0	1.677

Vervanging vrijval riolen	196.700	196.700	1.647	0	1.647

Gemeentelijk rioleringsplan 2016-2020	61.073	52.328	0	0	0

Vervanging civiele kunstwerken	48.982	47.989	1	0	1

Maastunnel renovatie	204.741	190.454	1.608	2.921	-1.312

Openbare verlichting 2017-2022	11.979	11.832	844	0	844

Assetbeheersysteem	1.015	108	0	0	0

Blauwe verbinding fase 2	7.026	4.460	27	0	27

Begraafplaatsen en Crematorium 2016-2019	1.000	943	0	0	0

Bruggen en tunnels	33.925	33.796	0	0	0

Thema vak natuur begraven op begraafplaats Hofwijk	1.384	1.311	0	0	0

Wastemanagementsysteem	2.038	1.915	0	0	0
Verkeersdynamisch systeem Hoek van Holland	810	757	83	53	30
Investeringskrediet Wegen 2019 - 2022	113.461	101.642	2.674	7.039	-4.365

Investeringskrediet Groen 2019 - 2022	27.362	28.134	10	0	10

Investeringskrediet Water 2019 - 2022	9.750	5.712	-180	0	-180

Investeringskrediet Spelen 2019 - 2022	7.373	7.000	-413	0	-413

Eiland van Brienenoord, brug Zuiddiepje	5.231	4.568	69	663	-594

Modernisering Schiebruggen	30.437	4.483	2.807	3.000	-193
Maastunnel Roltrappen 2.0	4.320	2.386	1.649	1.934	-285

Assetgroep Civiele kunstwerken 2023-2026	4.900	5	1.275	3.900	-2.625
Assetgroep Wegen 2023-2026	126.182	99	30.891	26.593	4.298

Assetgroep Groen en bomen 2023-2026	38.800	0	10.374	9.700	674
Assetgroep Oppervlaktewater 2023-2026	16.215	0	2.522	4.054	-1.532
Assetgroep Beeldende kunst en	1.170	0	62	265	-203

monumenten 2023-2026

Assetgroep Openbare verlichting 2023-2026	14.930	0	3.979	3.476	503
Assetgroep Spelen 2023-2026	23.200	0	3.417	5.800	-2.382

Begraven en Cremeren 2023-2026	4.225	160	687	1.640	-952

Leiding Ingravingen Systeem (LIS)	835	523	352	312	41

Inzamelmiddelen 2023-2026	58.190	0	9.770	14.548	-4.778

Sportcampus en Park De Twee Heuvels	61.800	28.131	108	700	-592

Forza - MOR	2.871	489	1.420	1.583	-163

Voertuigen/Werktuigen 2023 t/m 2026	104.000	0	22.702	28.650	-5.948

Klimaatadaptatie: Vergroening	6.500	0	36	1.500	-1.464

Buitenruimte

Upcycle Mall	400	0	23	50	-27

Vangsysteem Keilehaven	125	0	0	125	-125

Aanleg 4 groenblauwe verbindingen	9.600	0	62	5.300	-5.238

Bestaande stad	**1.639.471**	**442.931**	**194.269**	**212.631**	**-18.362**
Gymlokalen Lekker Fit	5.900	5.614	0	0	0

Vernieuwing Centrale Bibliotheek Rotterdam (excl. gebouw)	36.910	1.995	-497	1.678	-2.175

Groen-blauw dak de Doelen	459	716	-45	0	-45

Baroeg	2.400	249	445	800	-355

Aanleg sportcomplex Sperwers	1.500	0	361	1.500	-1.139

Realisatie Dierenasiel	7.420	923	3.674	2.420	1.254

IHP Sport 2020 voorbereidingskrediet	14.890	3.261	10.573	10.420	153
Vastgoed 2021	3.000	1.514	-1.038	485	-1.523

Vloercoating parkeergarages	3.650	413	0	0	0	

Kantoorpanden label C	855	189	112	36	76	554

Programma	**Nieuw gevoteerd**	**Rea**
Bestaande stad	**1.639.471**	
Kantoorpanden label C	855	

Doel krediet: Conform wet- en regelgeving moeten alle kantoorp
energielabel A. Door het doorvoeren van deze verplichting worde
investeren in 5 panden, waarbij het gaat om een totaal investerin
herhuisvestingsvraagstuk speelt, volgen op een later moment ap

Verantwoording: Door een wijziging in wet- en regelgeving is de r
op welke panden wel/niet over minimaal label C beschikken. Doo
binnen de CHV portefeuille ingezet, maar wel om minmaal energ

Details	**Initieel bedrag**	**Realis**
		t/m
Realisatie	855	
Bijdragen van derden	0	
Netto investering (Rotterdams geld)	N.v.t.	N

Huisvesting voor- en vroegschoolse educatie in scholen	10.000	0	0	0	0	10.000

Programma	**Nieuw gevoteerd**
Bestaande stad	**1.639.471**

Pilot aardgasvrij (gemeentelijk vastgoed)	6.300	161	13	1.569	-1.556	6.125
Huis van de Wijk t Steiger t.b.v planontwikkeling Schalm /Katendrecht	135	87	22	0	22	26

Huisvesting voor- en vroegschoolse educatie in scholen	10.000	

Doel krediet: Het uitbreiden van scholen in het basisonderwijs v
voor- en vroegschoolse educatie en scholen te optimaliseren.

Details	**Initieel bedrag**	**R**
Realisatie	10.000	
Bijdragen van derden	0	
Netto investering (Rotterdams geld)	N.v.t.	

Programma	**Nieuw gevoteerd**	**Realisa**
Bestaande stad	**1.639.471**	
Pilot aardgasvrij (gemeentelijk vastgoed)	6.300	161

Doel krediet: In het coalitieakkoord zijn vijf wijken aangewezen
Bospolder Tussendijken, Reyeroord (IJsselmonde), Rozenburg e
stadsverwarming of een ander aardgasvrij alternatief. In de vijf w

Verantwoording: Het aansluiten op stadsverwarming van gemeen
aangewezen pilotwijken. Door onder andere discussie rond het e
stilgelegen en is vertraging ontstaan. De voorgenomen investerin
ook gestart met andere gebieden naast de pilotwijken (Oude Noo
De uitgaven voor gemeentelijke vastgoed in dit gebied worden o

Details	**Initieel bedrag**	**Realisatie t/m 2022**
Realisatie	6.300	161
Bijdragen van derden	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	N.v.t.	N.v.t

Programma	**Nieuw gevoteerd**
Bestaande stad	**1.639.47**
Huis van de Wijk t Steiger t.b.v	135

Energieplan de Doelen	2.769	230	2.350	1.804	546	188
Gebiedsontwikkeling Nieuw Kralingen	53.391	4.323	6.843	21.911	-15.068	42.226

planontwikkeling Schalm /Katendrecht

Doel krediet: Voorbereidingskosten voor een welzijnsvastgoedo

Details	**Initieel bedrag**
Realisatie	135
Bijdragen van derden	0
Netto investering (Rotterdams geld)	N.v.t.

Programma	**Nieuw gevoteerd**	**Realis**
Bestaande stad	**1.639.471**	
Energieplan de Doelen	2.769	2

Doel krediet: Het verduurzamen van De Doelen door een functio

Verantwoording: De onderbesteding heeft te maken met vertragi

Details	**Initieel bedrag**	**Realisati t/m 20**
Realisatie	2.769	2
Bijdragen van derden	0	
Netto investering (Rotterdams geld)	N.v.t.	N.v

Programma	**Nieuw gevoteerd**	**Realisati**
Bestaande stad	**1.639.471**	
Gebiedsontwikkeling Nieuw Kralingen	53.391	4.323

Doel krediet: Het realiseren van milieuparken.

Verantwoording: Dit is een lopend project rondom de verplaatsing meerdere locaties. De eerste locatie, de HER, wordt eind eerste tweede kwartaal 2025 diverse andere locaties.

Details	**Initieel bedrag**	**Realisatie t/m 2022**
Realisatie	53.391	4.323
Bijdragen van derden	2.825	0

Onderwijshuisvesting	516.214	258.692	112.741	95.000	17.741	144.781
Onderwijshuisvesting - regiodeal	44.400	326	0	0	0	44.074
NPRZ Wonen	154.204	94.299	13.632	11.981	1.651	46.273

Netto investering (Rotterdams geld)	N.v.t.	N.v.t.

Programma	**Nieuw gevoteerd**	**Realisati**
Bestaande stad	**1.639.471**	
Onderwijshuisvesting	516.214	258.692

Doel krediet: Dit krediet is bedoeld om te investeren in onderwijs

de ambitie om de achterstanden in de onderwijshuisvesting aan t

Verantwoording: De onderwijshuisvestingsprojecten zijn in volle g

name OBS De Plevier, Vrijeschool Vredehof, Shri Saraswatie, W

afgerond, wat heeft geleid tot aanvullende uitgaven.

Details	**Initieel bedrag**	**Realisatie t/m 2022**
Realisatie	516.214	258.692
Bijdragen van derden	0	400
Netto investering (Rotterdams geld)	N.v.t.	N.v.t.

Programma	**Nieuw gevoteerd**	**Rea**
Bestaande stad	**1.639.471**	
Onderwijshuisvesting - regiodeal	44.400	

Doel krediet: Krediet is bedoeld voor onderwijshuisvesting waarn

Zuid (NRPZ). Het Rijk draagt hier € 14 mln aan bij.

Details	**Initieel bedrag**	**Realis t/m**
Realisatie	44.400	
Bijdragen van derden	14.000	
Netto investering (Rotterdams geld)	N.v.t.	

Programma	**Nieuw gevoteerd**	**Realisatie**
Bestaande stad	**1.639.471**	
NPRZ Wonen	154.204	94.299

Doel krediet: Dit krediet is bedoeld om woningen te kunnen kope

Nieuwbouw Hazelaarweg 50 - Rijndam oplevering 2020	13.318	5.145	7.898	5.733	2.166	275
Nieuwbouw Argonautenweg - Sport en Zorg	465	0	0	147	-147	465

Zuid (NPRZ) verwerft de gemeente particuliere woningen, waarv
ingezet ten behoeve van nieuwbouw ofwel aangepakt (vergroot /

Verantwoording: Aan de Van Eversdijckstraat is een grote strateg
2023 waardoor de begroting niet meer aangepast kon worden. D
geweest meer en sneller woningen aan te kopen ten behoeve va
Texelsestraat."

Details	Initieel bedrag	Realisatie t/m 2022
Realisatie	154.204	0
Bijdragen van derden	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	N.v.t.	N.v.t.

Programma	Nieuw gevoteerd	Rea
Bestaande stad	**1.639.471**	
Nieuwbouw Hazelaarweg 50 - Rijndam oplevering 2020	13.318	5

Doel krediet: Dit krediet is bestemd voor investering in het Onde
De Brug, de Tyltylschool en Rijndam Revalidatie. Het betreft hier
Rijndamgedeelte wordt volledig gedekt door de inkomsten uit de

Verantwoording: Vanwege aanzienlijke prijsstijgingen en extra bij
nieuwbouw Hazelaarweg in 2023 naar boven bijgesteld en zijn er

Details	Initieel bedrag	Realis t/m
Realisatie	13.318	5
Bijdragen van derden	0	
Netto investering (Rotterdams geld)	N.v.t.	

Programma	Nieuw gevoteerd	Rea
Bestaande stad	**1.639.471**	
Nieuwbouw Argonautenweg - Sport	465	

Top 6 parkeergarages	16.600	7.733	1.878	8.012	-6.133	6.989
Leuvehaven Paviljoen	6.100	5.945	0	0	0	155

en Zorg

Doel krediet: Dit krediet is bedoeld als investeringskrediet om in
Plan (IHP) is een nieuwbouwproject voor onderwijs in combinatie
onderwijsdeel. Dit krediet betreft het deel van sport en zorg. Deze

Details	Initieel bedrag	Realis t/m 2
Realisatie	465	
Bijdragen van derden	0	
Netto investering (Rotterdams geld)	N.v.t.	N

Programma	Nieuw gevoteerd	Realisat
Bestaande stad	**1.639.471**	
Top 6 parkeergarages	16.600	7.733

Doel krediet: Op 21 juni 2016 heeft het college van B&W het Pa
gemeenteraad. Tegelijkertijd heeft het college een aantal besluite
uitwerking van de bestuursopdracht parkeren. Er is geconstateer
Jacobsplaats, Beverwaard en Markthal) bouwkundige gebreken z
ontwerp- en uitvoeringsfase. Dit krediet wordt ingezet om deze g

Verantwoording: Drie van de zes parkeergarages zijn in eerdere
2024 af te ronden. Het renoveren van het parkeerdak van het Sc
Schouwburgplein.

Details	Initieel bedrag	Realisatie t/m 2022
Realisatie	16.600	7.733
Bijdragen van derden	0	3.724
Netto investering (Rotterdams geld)	N.v.t.	N.v.t.

Programma	Nieuw gevoteerd	R
Bestaande stad	**1.639.471**	
Leuvehaven Paviljoen	6.100	

Doel krediet: In het Maritiem District wordt het Leuvehavenpavilj
(Haveninformatiepunt) en horeca.

Erasmus University College	20.300	13.068	0	0	0	7.232
Verbouwing Spinozaweg 300	500	150	220	0	220	129
Zonnepanelen vastgoed	3.750	1.780	542	1.100	-558	1.427

Details	Initieel bedrag	Real t/n
Realisatie	6.100	
Bijdragen van derden	0	
Netto investering (Rotterdams geld)	N.v.t.	

Programma	Nieuw gevoteerd	Rea
Bestaande stad	**1.639.471**	
Erasmus University College	20.300	1

Doel krediet: Dit krediet dient voor het verbouwen en geschikt m
University College.

Details	Initieel bedrag	Realis t/m
Realisatie	20.300	1
Bijdragen van derden	0	
Netto investering (Rotterdams geld)	N.v.t.	

Programma	Nieuw gevoteerd	Rea
Bestaande stad	**1.639.471**	
Verbouwing Spinozaweg 300	500	

Doel krediet: Het pand aan de Spinozaweg 300 (IJsselmonde), v
tijd. Op basis van een gezamenlijke verkenning tussen stichting p
dekking van de bijbehorende kapitaalslasten is geborgd in de kos

Details	Initieel bedrag	Realis t/m 2
Realisatie	500	
Bijdragen van derden	0	
Netto investering (Rotterdams geld)	N.v.t.	N

Programma	Nieuw gevoteerd	Realisa

Huis op Zuid	33.200	11.834	15.721	15.732	-11	5.646
Museum Boijmans Van Beuningen	34.800	20.987	4.653	6.000	-1.347	9.160

Bestaande stad	**1.639.471**	
Zonnepanelen vastgoed	3.750	1.780

Doel krediet: Dit krediet is bestemd voor het aanbrengen van cir

uit de besparing op energiekosten en een toegekende subsidie v

Verantwoording: Door uitloop planningen - door niet tijdig kunnen

de werkzaamheden in 2024 worden afgerond. Oorspronkelijk wa

Details	**Initieel bedrag**	**Realisatie t/m 2022**
Realisatie	3.750	1.780
Bijdragen van derden	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	N.v.t.	N.v.t

Programma	**Nieuw gevoteerd**	**Realisa**

Bestaande stad	**1.639.471**	
Huis op Zuid	33.200	11.834

Doel krediet: Het Huis op Zuid bestaat uit ongeveer 24 apparten

sporthal met drie zaaldelen en sportgerelateerde horeca, en de b

Afrikaanderwijk, de Afrikaanderhal en de huidige basisschool te v

Rotterdam Zuid (NPRZ). Het verbindt de Afrikaanderwijk en de K

Verantwoording: De lagere realisatie ten opzichte van de prognos

realisatie is meer in lijn met de prognose gelopen (drie facturen u

Details	**Initieel bedrag**	**Realisatie t/m 2022**
Realisatie	33.200	11.834
Bijdragen van derden	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	N.v.t.	N.v.t

Programma	**Nieuw gevoteerd**	**Realisati**

Bestaande stad	**1.639.471**	
Museum Boijmans Van Beuningen	34.800	20.987

Uitbreiding P+R Kralingse Zoom	750	0	160	0	160	590
Uitbreiding P+R Meijersplein	880	0	82	132	-50	798

Doel krediet: In december 2017 heeft de gemeenteraad een voo
van Beuningen. De kosten die gepaard gaan met de planvoorber
voorbereidingskrediet. Het gaat dan om kosten voor onder meer
en ambtelijke inzet vanuit de gemeente. In december 2018 heeft
(als onderdeel van het investeringsbudget) om te starten met de
en een Bestek worden opgesteld.

Verantwoording: In de voortgangsrapportages aan de gemeenter
hiervoor waren de uitkomsten van de doorrekeningen van de ram
alternatieve scenario's onderzocht die in 2024 aan college en raa
niet voorziene vertraging ontstaan, waardoor het voorbereidingsk

Details	Initieel bedrag	Realisatie t/m 2022
Realisatie	34.800	20.987
Bijdragen van derden	0	305
Netto investering (Rotterdams geld)	N.v.t.	N.v.t.

Programma	Nieuw gevoteerd	Rea
Bestaande stad	**1.639.471**	
Uitbreiding P+R Kralingse Zoom	750	

Doel krediet: Uitbreiden P+R Kralingse Zoom met drie lagen, tot

Details	Initieel bedrag	Realis t/m 2
Realisatie	750	
Bijdragen van derden	0	
Netto investering (Rotterdams geld)	N.v.t.	N

Programma	Nieuw gevoteerd	Reali
Bestaande stad	**1.639.471**	
Uitbreiding P+R Meijersplein	880	

Doel krediet: Uitbreiding capaciteit P+R Meijersplein. Realiseren

Details	Initieel bedrag	Realisa

Vervanging koelmachines Nieuwe Luxor	600	0	136	0	136	464

Programma	Nieuw gevoteerd	Re
Bestaande stad	**1.639.471**	
Vervanging koelmachines Nieuwe Luxor	600	

Doel krediet: Aansluiting van Nieuwe Luxor (gemeentelijk vastgo

in 2021 aan vervanging toe en dus is dit een natuurlijk vervangin

Details	Initieel bedrag	Reali
		t/m
Realisatie	600	
Bijdragen van derden	0	
Netto investering (Rotterdams geld)	N.v.t.	

Uitbreiding atletiekcomplex Langepad	850	0	519	680	-161	331

Programma	Nieuw gevoteerd	Reali
Bestaande stad	**1.639.471**	
Uitbreiding atletiekcomplex Langepad	850	

Doel krediet: Uitbreiding naar een 8-baans atletiekbaan.

Details	Initieel bedrag	Realisa
		t/m 2
Realisatie	850	
Bijdragen van derden	0	
Netto investering (Rotterdams geld)	N.v.t.	

Fundatievervanging kunstgrasveld vv de Spartaan	135	131	0	0	0	4

Programma	Nieuw gevoteerd

Aankoop pand Kralingse Plaslaan	7.740	1.998	119	1.675	-1.555	5.622
Cultuurcampus Rotterdam	5.000	7	833	600	233	4.159

Bestaande stad	**1.639.471**
Fundatievervanging kunstgrasveld vv de Spartaan	135

Doel krediet: Vervangen van de lava/rubber fundatielaag tbv ee

Details	**Initieel bedrag**
Realisatie	135
Bijdragen van derden	0
Netto investering (Rotterdams geld)	N.v.t.

Programma	**Nieuw gevoteerd**	**Realisati**
Bestaande stad	**1.639.471**	
Aankoop pand Kralingse Plaslaan	7.740	1.998

Doel krediet: Aankoop en verbouwing van de Kralingse Plaslaar

Verantwoording: Vanwege de herijking van de scope, werd de or goedgekeurd. Het project is nu in de voorbereidingsfase. In 2025 uitgegeven.

Details	**Initieel bedrag**	**Realisatie t/m 2022**
Realisatie	7.740	1.998
Bijdragen van derden	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	N.v.t.	N.v.t.

Programma	**Nieuw gevoteerd**	**Realis**
Bestaande stad	**1.639.471**	
Cultuurcampus Rotterdam	5.000	

Doel krediet: Binnen de Regiodeal Rotterdam Zuid 2019-2022 is Daarom is binnen het werkprogramma NPRZ - Wonen 2019-202 van het buitenruimte programma is om de komende jaren aantrel buitenruimte. Een woonomgeving die aantrekkelijk en groen is. B

Details	**Initieel bedrag**	**Realisati**

Integraal Huisvestingsplan (IHP)	592.331	1.019	7.579	13.941	-6.362	583.733
Verbouwing locatie Beverwaard voor de opvang van de doelgroep jongeren 18+	2.158	139	1.406	1.879	-473	614

		t/m 20
Realisatie	5.000	
Bijdragen van derden	0	
Netto investering (Rotterdams geld)	N.v.t.	N.v

Programma	Nieuw gevoteerd	Realisatie
Bestaande stad	**1.639.471**	
Integraal Huisvestingsplan (IHP)	592.331	1.019

Doel krediet: In een IHP worden vervangingsinvesteringen van g
gebracht, die nodig zijn voor kosten efficiënte (toekomstgerichte)

Verantwoording: Vanwege een langer voorbereidingstraject voor

Details	Initieel bedrag	Realisatie t/m 2022
Realisatie	592.331	1.019
Bijdragen van derden	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	N.v.t.	N.v.t.

Programma	Nieuw gevoteerd
Bestaande stad	**1.639.471**
Verbouwing locatie Beverwaard voor de opvang van de doelgroep jongeren 18+	2.158

Doel krediet: Verbouwing locatie Beverwaard voor de opvang va

Details	Initieel bedrag	Re t
Realisatie	2.158	
Bijdragen van derden	0	
Netto investering (Rotterdams geld)	N.v.t.	

Integraal huisvestingsplan - Concernhuisvesting IHP-CHV (Vastgoed)	25.947	0	103	1.200	-1.097	25.843

Programma	Nieuw gevoteerd	Reali
Bestaande stad	**1.639.471**	
Integraal huisvestingsplan - Concernhuisvesting IHP-CHV (Vastgoed)	25.947	

Doel krediet: Vervangingsinvesteringen voor inrichting van conc

startdatum 2021 en 2022.

Verantwoording: Voor de gemeentelijke locaties Kleinpolderplein

100.000 uitgegeven op het project wintersteunpunt Rotterdam-Zu

Details	Initieel bedrag	Realisa t/m 2(
Realisatie	25.947	
Bijdragen van derden	0	
Netto investering (Rotterdams geld)	N.v.t.	N.

Digitalisering bouwdossier	300	0	0	300	-300	300

Programma	Nieuw gevoteerd	Realis
Bestaande stad	**1.639.471**	
Digitalisering bouwdossier	300	

Doel krediet: Het doel van het krediet is om de hard- en softwar

Details	Initieel bedrag	Realisat t/m 20
Realisatie	300	
Bijdragen van derden	0	
Netto investering (Rotterdams geld)	N.v.t.	N.\

Klimaatadaptief maken eigen vastgoed	385	0	0	385	-385	385

Programma	Nieuw gevoteerd	Real
Bestaande stad	**1.639.471**	
Klimaatadaptief maken eigen vastgoed	385	

Doel krediet: Bijdrage onderhoudsmaatregelen en -projecten aa

Nieuw vastgoed -stimuleren adaptief bouwen	980	0	0	980	-980	980
Aankoop opvanglocatie de Hille	2.310	0	2.306	2.310	-4	4

gevolg van klimaatverandering. Recent onderzoek laat zien dat e

wateroverlast. Bij bestaand vastgoed kan gedacht worden waterb

Details	Initieel bedrag	Realisa t/m 2
Realisatie	385	
Bijdragen van derden	0	
Netto investering (Rotterdams geld)	N.v.t.	N

Programma	Nieuw gevoteerd	Rea
Bestaande stad	**1.639.471**	
Nieuw vastgoed - stimuleren adaptief bouwen	980	

Doel krediet: Bijdrage in nieuwbouw of renovatieproject aan de g

gevolg van klimaatverandering. Recent onderzoek laat zien dat e

wateroverlast.

Verantwoording: Dit krediet is bedoeld voor een bijdrage (in nieuw

Weerwoord gesignaleerde problemen als gevolg van klimaatvera

beschikbaar blijven.

Details	Initieel bedrag	Realis t/m
Realisatie	980	
Bijdragen van derden	0	
Netto investering (Rotterdams geld)	N.v.t.	N

Programma	Nieuw gevoteerd	Rea
Bestaande stad	**1.639.471**	
Aankoop opvanglocatie de Hille	2.310	

Doel krediet: De opvanglocatie aan de Lange Hilleweg 256 is in

voor Dienstverlening (CvD). Ter versterking van haar liquiditeitsp

voor de gemeente en huurder grote onzekerheid op over het beh

nachtopvang, 60 plaatsen dagbesteding en 29 plekken BW / soci

toekomst.

CSG en Filomena in Little C	1.541	0	9	1.541	-1.533	1.533
Bewaakte fietsenstalling OV-knooppunt Kralingse Zoom	1.133	0	917	680	237	216

Details	Initieel bedrag	Realis t/m 2
Realisatie	2.310	
Bijdragen van derden	0	
Netto investering (Rotterdams geld)	N.v.t.	N

Programma	Nieuw gevoteerd	Realisati

Bestaande stad	1.639.471	
CSG en Filomena in Little C	1.541	0

Doel krediet: Het Centrum voor Seksueel Geweld en Filomena (Veilig Thuis), nu gehuisvest bij de GGD op de Schiedamsdijk, ga

Verantwoording: Krediet was aangevraagd om in 2023 te gebruik wordt het grootste deel van het krediet pas gebruikt in 2024. Het

Details	Initieel bedrag	Realisatie t/m 2022
Realisatie	1.541	0
Bijdragen van derden	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	N.v.t.	N.v.t.

Programma	Nieuw gevoteerd	R

Bestaande stad	1.639.471
Bewaakte fietsenstalling OV-knooppunt Kralingse Zoom	1.133

Doel krediet: De bouw en inrichting van een bewaakte openbare

Details	Initieel bedrag	Rea t/
Realisatie	1.133	
Bijdragen van derden	0	
Netto investering (Rotterdams geld)	N.v.t.	

Vastgoed 2024	3.000	0	0	0	0	3.000
Energietransitie	**58.654**	**12.177**	**442**	**5.195**	**-4.753**	**46.035**
Rotterdam Climate Proof (RCP) Groene Daken	7.600	6.807	0	0	0	793
Rotterdam Climate Proof (RCP) Waterpleinen	10.500	5.370	378	1.437	-1.059	4.752

Programma	**Nieuw gevoteerd**	**Rea**
Bestaande stad	**1.639.471**	
Vastgoed 2024	3.000	

Doel krediet: Om kleine en onverwachte investeringen in gebou

aangevraagd. Deze investeringen kunnen worden gedekt uit de h

Details	**Initieel bedrag**	**Realis t/m**
Realisatie	3.000	
Bijdragen van derden	0	
Netto investering (Rotterdams geld)	N.v.t.	

Programma	**Nieuw gevoteerd**	**Realis**
Energietransitie	**58.654**	**12.17**
Rotterdam Climate Proof (RCP) Groene Daken	7.600	6.80

Doel krediet: Dit krediet is bedoeld voor de aanleg van groene d

aantrekkelijkere stad.

Details	**Initieel bedrag**	**Realisati t/m 202**
Realisatie	7.600	6.80
Bijdragen van derden	0	
Netto investering (Rotterdams geld)	N.v.t.	N.v

Programma	**Nieuw gevoteerd**	**Realis**
Energietransitie	**58.654**	**12.17**
Rotterdam Climate Proof (RCP) Waterpleinen	10.500	5.37

Doel krediet: Dit krediet is bedoeld voor slimme ontwerpen van

combinatie met extra kwaliteit van de buitenruimte.

Gebiedsaanpak aardgasvrij Bospolder Tussendijken II	2.800	0	0	1.558	-1.558	2.800

Verantwoording: De realisatie loopt achter op de raming als gevo
overige financieing die nog niet rond is en ontwerpen mbt waterp
doorschuiven naar 2024.

Details	Initieel bedrag	Realisati t/m 202
Realisatie	10.500	5.37
Bijdragen van derden	0	
Netto investering (Rotterdams geld)	N.v.t.	N.v.

Programma	Nieuw gevoteerd	Reali
Energietransitie	**58.654**	**12.1**
Gebiedsaanpak aardgasvrij Bospolder Tussendijken II	2.800	

Doel krediet: Dekking onrendabele top procesbeschrijving Gebie

Verantwoording: er is onderzocht of een vervolg kan worden geg
niet uitgekomen. We komen na de zomer met een voorstel voor h
om tot een nieuwe concessie voor Eneco te komen. Hier wordt n

Details	Initieel bedrag	Realisat t/m 20
Realisatie	2.800	
Bijdragen van derden	0	
Netto investering (Rotterdams geld)	N.v.t.	N.

Gebiedsaanpak Aardgasvrij (correctie 2021)	2.200	0	0	2.200	-2.200	2.200

Programma	Nieuw gevoteerd	Realisa
Energietransitie	**58.654**	**12.17**
Gebiedsaanpak Aardgasvrij (correctie 2021)	2.200	

Doel krediet: Gebiedsaanpak Aardgasvrij

Verantwoording: de gebiedsaanpakken hebben vertraging opgelo
problemen met WbR, het wetsvoorstel Wet Collectieve Warmtevo
een van de warmtebedrijven. Daardoor zijn veel minder materiële

RAVE 2024 - 2027	8.000	0	0	0	0	8.000
Vervangingsinvesteringen ICT 2024	16.261	0	60	0	60	16.201

de gebiedsaanpakken stonden tot eind 2023 on hold. Bij het opst

Door de brand bij AVR in september was er echter sprake van ni

Details	Initieel bedrag	Realisati
		t/m 202
Realisatie	2.200	
Bijdragen van derden	0	
Netto investering (Rotterdams geld)	N.v.t.	N.v.

Programma	Nieuw gevoteerd	Realisat
Energietransitie	**58.654**	**12.177**
RAVE 2024 - 2027	8.000	0

Doel krediet: Het programma RAVE uit de Digitaliseringsagenda

investeringscomponent. De investering betreft de vervanging van

Details	Initieel bedrag	Realisatie
		t/m 2022
Realisatie	8.000	0
Bijdragen van derden	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	N.v.t.	0

Programma	Nieuw gevoteerd	Real
Energietransitie	**58.654**	**12.**
Vervangingsinvesteringen ICT 2024	16.261	

Doel krediet: Jaarlijks wordt een deel van de ICT-infrastructuur,

technische levensduur en functionele eisen.

Details	Initieel bedrag	Realisa
		t/m 2
Realisatie	16.261	
Bijdragen van derden	0	
Netto investering (Rotterdams geld)	N.v.t.	

Vervangingsinvesteringen IHP-CHV, start uitvoering 2024 en 2025	11.294	0	4	0	4	11.290

Programma	Nieuw gevoteerd	Rea
Energietransitie	**58.654**	**12**
Vervangingsinvesteringen IHP-CHV, start uitvoering 2024 en 2025	11.294	

Doel krediet: Vervangingsinvesteringen voor inrichting van CHV startdatum 2023 en 2024.

Details	Initieel bedrag	Realis t/m 2
Realisatie	11.294	
Bijdragen van derden	0	
Netto investering (Rotterdams geld)	N.v.t.	

Overhead	**84.652**	**23.705**	**20.844**	**28.491**	**-7.646**	**40.103**
Meldkamer fysieke beveiliging Concernhuisvesting	1.435	209	95	605	-510	1.131

Programma	Nieuw gevoteerd	Realis
Overhead	**84.652**	**23.7**
Meldkamer fysieke beveiliging Concernhuisvesting	1.435	20

Doel krediet: Inrichten van een centrale meldkamer (CMK) voor locaties, openen en sluiten van objecten en verificatie van alarme

Verantwoording:

Door de complexiteit van de gekozen ruimte voor de alarm centra voordat de werkbeschrijvingen werden opgeleverd. Hierdoor zijn januari 2024 kon worden gestartwaardoor minder kosten zijn gen

Details	Initieel bedrag	Realisati t/m 202
Realisatie	1.435	20
Bijdragen van derden	0	
Netto investering (Rotterdams geld)	N.v.t.	N.v

Businesscase Anders Werken	31.476	15.158	7.396	10.194	-2.798	8.923

Programma	Nieuw gevoteerd	Realisati

Vervangingsinvesteringen IHP-CHV	18.444	441	-90	3.906	-3.996	18.093

Overhead	**84.652**	**23.705**
Businesscase Anders Werken	31.476	15.158

Doel krediet: Anders werken in en met de stad. Investeringen in

Verantwoording:

De realisatie loopt achter op de raming als gevolg van diverse ve

verschuift de afronding van een aantal taken binnen het project d

Details	**Initieel bedrag**	**Realisatie t/m 2022**
Realisatie	31.476	15.158
Bijdragen van derden	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	N.v.t.	N.v.t.

Programma **Nieuw gevoteerd** **Reali**

Overhead	**84.652**	**23.**
Vervangingsinvesteringen IHP-CHV	18.444	

Doel krediet: Vervangingsinvesteringen voor inrichting van conc

startdatum 2021 en 2022.

Verantwoording:

Een aantal projecten is doorgeschoven naar het jaar 2024 of verd

inzichten (o.a. vanuit SO gebiedsontwikkeling en de clusters waa

projecten wordt zo goed mogelijk ingeschat in welk jaar welk dee

inschatten van de kosten en het moment van realiseren is een pu

de regel vaak een beperkte impact op het resultaat van een boek

zal de noodzaak tot betere inschattingen vergroten.

Details	**Initieel bedrag**	**Realisa t/m 2**
Realisatie	18.444	
Bijdragen van derden	0	
Netto investering (Rotterdams geld)	N.v.t.	N.

Vervangingsinvesteringen ICT 2022	16.059	7.803	7.291	4.345	2.946	964

Programma	Nieuw gevoteerd	Reali
Overhead	**84.652**	**23.**
Vervangingsinvesteringen ICT 2022	16.059	7.8

Doel krediet: Jaarlijks wordt een deel van de ICT-infrastructuur, technische levensduur en functionele eisen. Voor de geraamde v van de bijbehorende kapitaallasten zijn meerjarig begroot binnen

Verantwoording:

Dit hoofdkrediet is onderverdeeld naar 4 deelkredieten, waaronde extra maatwerk dat dient te worden opgeleverd, zijn de investerir overschrijding laat zien ten opzichte van de raming.

Details	Initieel bedrag	Realisa t/m 2(
Realisatie	16.059	7.8
Bijdragen van derden	0	
Netto investering (Rotterdams geld)	N.v.t.	N.

Vervangingsinvesteringen ICT 2023 (INV Krediet)	7.750	0	3.986	6.481	-2.495	3.764

Programma	Nieuw gevoteerd	Reali
Overhead	**84.652**	**23.**
Vervangingsinvesteringen ICT 2023 (INV Krediet)	7.750	

Doel krediet: Jaarlijks wordt een deel van de ICT-infrastructuur, technische levensduur en functionele eisen.

Verantwoording:

Op de MJIP investeringsmomenten wordt door de afdeling ICT al hardware verder kan om te beoordelen of de daadwerkelijk inves de aangekondigde bezuinigingen en de Cloud transitie die de Ro premise hardware. Dit betekent dat een aantal investeringen die vergroot de afdeling ICT ook de kans dat de Rotterdam, door de kapitaalslasten kunnen worden ingezet voor de cloud exploitatiek

Details	Initieel bedrag	Realisa t/m 2(
Realisatie	7.750	

DA RAVE 2023	1.153	0	993	1.153	-160	160
DWH GREAT 2022/2023	1.200	94	935	930	5	171
Vervanging AV apparatuur commissie- en raadszaal	1.000	0	238	330	-92	762

Bijdragen van derden	0	
Netto investering (Rotterdams geld)	N.v.t.	N.

Programma	**Nieuw gevoteerd**	**Realisati**
Overhead	**84.652**	**23.705**
DA RAVE 2023	1.153	0

Doel krediet: Het programma DA RAVE uit de Digitaliseringsage

Details	**Initieel bedrag**	**Realisatie t/m 2022**
Realisatie	1.153	0
Bijdragen van derden	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	N.v.t.	N.v.t.

Programma	**Nieuw gevoteerd**	**Realisati**
Overhead	**84.652**	**23.705**
DWH GREAT 2022 /2023	1.200	94

Doel krediet: Data Warehouse-aanpassingen in het kader van h

Details	**Initieel bedrag**	**Realisatie t/m 2022**
Realisatie	1.200	94
Bijdragen van derden	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	N.v.t.	N.v.t.

Programma	**Nieuw gevoteerd**	**Realis**
Overhead	**84.652**	**23.70**
Vervanging AV apparatuur commissie- en raadszaal	1.000	

Terreinvoorzieningen	5.400	0	0	400	-400	5.400
Roompanels vergaderzalen	735	0	0	147	-147	735
Zorg, welzijn en wijkteams	**19.000**	**6.586**	**13.840**	**7.000**	**6.840**	**-1.426**
OVO Transitiekosten	19.000	6.586	13.840	7.000	6.840	-1.426

Doel krediet: Vervangingsinvesteringen voor AV inrichting raads

Details	**Initieel bedrag**	**Realisati**
		t/m 202
Realisatie	1.000	
Bijdragen van derden	0	
Netto investering (Rotterdams geld)	N.v.t.	N.v.

Programma	**Nieuw gevoteerd**	**Realisat**
Overhead	**84.652**	**23.705**
Terreinvoorzieningen	5.400	0

Doel krediet: Infrastuctuur voor de laadvoorzieningen KPP en La

Details	**Initieel bedrag**	**Realisatie**
		t/m 2022
Realisatie	5.400	0
Bijdragen van derden	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	N.v.t.	N.v.t.

Programma	**Nieuw gevoteerd**	**Realisati**
Overhead	**84.652**	**23.705**
Roompanels vergaderzalen	735	0

Doel krediet: Roompanels vergaderzalen

Details	**Initieel bedrag**	**Realisatie**
		t/m 2022
Realisatie	735	0
Bijdragen van derden	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	N.v.t.	N.v.t.

Programma	**Nieuw gevoteerd**	**Realisat**

Zorg, welzijn en wijkteams	**19.000**	**6.586**
OVO Transitiekosten	19.000	6.586

Doel krediet: Ombouwen van panden naar opvangplekken voor

Verantwoording:

Er zijn meer panden omgebouwd dan waar rekening mee is gehc

na goedkeuring volledig gedekt vanuit het rijk. In 2024 zal een ve

Details	**Initieel bedrag**	**Realisatie t/m 2022**
Realisatie	19.000	6.586
Bijdragen van derden	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	N.v.t.	N.v.t.

TOTAAL	**4.488.827**	**1.757.972**	**471.870**	**633.102**	**-161.232**	**2.258.985**

Afgeronde investeringen

Uit onderstaande tabel blijkt welke investeringen het afgelopen jaar zijn afgerond. Het gevoteerde krediet wordt afgesloten.

In de tabel is per krediet een beschrijving van het doel van het krediet, een verantwoording over de realisatie van het krediet en een overzicht met detailinformatie opgenomen. Per investering is hieronder meer detailinformatie te vinden door op de (i) knop te klikken.

Programma	**Nieuw gevoteerd**	**Realisatie t/m 2022**	**Realisatie 2023**	**Raming 2023**	**Afwijking Realisatie - Raming 2023**	**Restant krediet**
Dienstverlening	**2.785**	**1.129**	**56**	**0**	**56**	**1.600**
Vervanging Gemeentelijke Basis Administratie (GBA)	1.700	0	0	0	0	1.700

Programma	**Nieuw gevoteerd**	**Realisatie t/m 2022**	**Realisatie 2023**	**Raming 2023**	**Afwijking Realisatie - Raming 2023**	**Restant krediet**
Dienstverlening	**2.785**	**1.129**	**56**	**0**	**56**	**1.600**
Vervanging Gemeentelijke Basis Administratie (GBA)	1.700	0	0	0	0	1.700

Doel krediet: De vervanging van de Gemeentelijke Basis Administratie (GBA) vindt plaats onder de naam Operatie BRP (Basisregistratie Personen). Gemeenten kunnen op termijn aansluiten op deze voorziening met

Digitalisering Persoonskaarten	1.085	1.129	56	0	56	-100

Burgerzakenmodules.

Verantwoording: Het investeringskrediet kan worden afgesloten, aangezien het project nooit van start is gegaan en niet meer zal doorgaan.

Details	Initieel bedrag	Realisatie t/m 2022	Realisatie 2023
Realisatie	1.700	0	0
Bijdragen van derden	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	N.v.t.	N.v.t.	

Programma	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2022	Realisatie 2023	Raming 2023	Afwijking Realisatie - Raming 2023	Restant krediet
Dienstverlening	**2.785**	**1.129**	**56**	**0**	**56**	**1.600**
Digitalisering Persoonskaarten	1.085	1.129	56	0	56	-100

Doel krediet: Het krediet wordt ingezet voor digitalisering van persoonskaarten en akten voor de raadpleging voor onder meer nalatenschapsonderzoeken en informatieverzoeken. Digitalisering is noodzakelijk voor de concernhuisvesting en centrale opslag bij het Stadsarchief.

Verantwoording: De kosten zijn hoger uitgevallen dan verwacht, door onder andere een ophoging van exemplaren en externe factoren, waaronder coronacrisis. Aangezien het project inmiddels is afgerond in 2023, zal het krediet worden beëindigd.

Details	Initieel bedrag	Realisatie t/m 2022	Realisatie 2023
Realisatie	1.085	1.129	56
Bijdragen van derden	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	N.v.t.	N.v.t.	

Stedelijke ontwikkeling	**2.105**	**527**	**16**	**74**	**-58**	**1.563**
Uitbreiding van beheer op afstand in stallingsgarages	305	228	10	20	-10	68

Programma	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2022	Realisatie 2023	Raming 2023	Afwijking Realisatie - Raming 2023	Restant krediet
Stedelijke ontwikkeling	**2.105**	**527**	**16**	**74**	**-58**	**1.563**
Uitbreiding van beheer op afstand in stallingsgarages	305	228	10	20	-10	68

Doel krediet: Investeren in parkeersystemen en camerasystemen waardoor de stallingsgarages op afstand beheerd kunnen worden.

Verantwoording: Door de investering kunnen stallingsgarages op afstand worden beheerd.

Details	Initieel bedrag	Realisatie t/m 2022	Realisatie 2023
Realisatie	305	228	10
Bijdragen van derden	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	N.v.t.	N.v.t.	

Fietsvoorziening Lijnbaan 30	400	299	6	4	2	95

Programma	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2022	Realisatie 2023	Raming 2023	Afwijking Realisatie - Raming 2023	Restant krediet
Stedelijke ontwikkeling	**2.105**	**527**	**16**	**74**	**-58**	**1.563**
Fietsvoorziening Lijnbaan 30	400	299	6	4	2	95

Doel krediet: Realisatie fietsvoorziening aan de Lijnbaan 30.

Verantwoording: Deze fietsvoorziening is in 2022 gerealiseerd

Details	Initieel bedrag	Realisatie t/m 2022	Realisatie 2023
Realisatie	400	299	6
Bijdragen van derden	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	N.v.t.	N.v.t.	

Voetbalvelden Overschiese Kleiweg	1.400	0	0	50	-50	1.400

Programma	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2022	Realisatie 2023	Raming 2023	Afwijking Realisatie - Raming 2023	Restant krediet
Stedelijke ontwikkeling	**2.105**	**527**	**16**	**74**	**-58**	**1.563**
Voetbalvelden Overschiese Kleiweg	1.400	0	0	50	-50	1.400

Doel krediet: Woningbouwontwikkeling op de voormalige voetbalvelden AVS Germinal aan de Overschiese Kleiweg. Vooruitlopend om alvast de grex te openen/verwerven van percelen waar een voorkeursrecht op is gevestigd.

Verantwoording: Het krediet is aangevraagd voor de verwervingen die door het vestigen van WVG in de voorbereidingsfase zouden kunnen/moeten plaatsvinden. Het is nu een grex en de verwervingen lopen via de grexen. Dit krediet is niet langer nodig

Details	Initieel bedrag	Realisatie t/m 2022	Realisatie 2023
Realisatie	1.400	0	0

Bestaande stad	**33.502**	**28.576**	**630**	**1.904**	**-1.273**	**4.296**
Gymzaal Heijplaat	2.917	2.610	0	0	0	307
Vastgoedbeheersysteem	4.356	4.401	0	0	0	-45

Bijdragen van derden	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	N.v.t.	N.v.t.	

Programma	**Nieuw gevoteerd**	**Realisatie t/m 2022**	**Realisatie 2023**	**Raming 2023**	**Afwijking Realisatie - Raming 2023**	**Restant krediet**
Bestaande stad	**33.502**	**28.576**	**630**	**1.904**	**-1.273**	**4.296**
Gymzaal Heijplaat	2.917	2.610	0	0	0	307

Doel krediet: Deze kredietaanvraag is bestemd voor de bouw van een gymzaal in het Nieuwe Dorp te Heijplaat. De gemeente treedt actief op bij de gymzaal omdat de gemeente wettelijk verplicht is om een gymaccommodatie beschikbaar te stellen aan een basisschool. De gemeente zal deze gymzaal geheel volgens gemeentelijk beleid en het Programma van Eisen ontwikkelen en exploiteren.

Verantwoording: De gymzaal Heijplaat is in 2021 opgeleverd. Het project is in 2021 afgesloten. Het krediet moet afgesloten worden.

Details	**Initieel bedrag**	**Realisatie t/m 2022**	**Realisatie 2023**
Realisatie	2.917	2.610	0
Bijdragen van derden	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	N.v.t.	N.v.t.	

Programma	**Nieuw gevoteerd**	**Realisatie t/m 2022**	**Realisatie 2023**	**Raming 2023**	**Afwijking Realisatie - Raming 2023**	**Restant krediet**
Bestaande stad	**33.502**	**28.576**	**630**	**1.904**	**-1.273**	**4.296**
Vastgoedbeheersysteem	4.356	4.401	0	0	0	-45

Doel krediet: Dit project gaat om de aanbesteding en invoering van een nieuw vastgoedbeheersysteem voor het commercieel en maatschappelijk vastgoed van de gemeente Rotterdam, inclusief bijbehorende koppelingen met andere systemen, waaronder het boekhoudsysteem Oracle. Het doel is om een professioneel beheer uit te voeren van al het vastgoed van de gemeente.

Verantwoording: Het project Verbetering Vastgoed Informatie & Beheer datgekoppeld is aan dit krediet is reeds gereed gemeld. Dit kredietnummer kan afgesloten worden.

Details	**Initieel bedrag**	**Realisatie t/m 2022**	**Realisatie 2023**
Realisatie	4.356	4.401	0
Bijdragen van derden	0	0	0
Netto investering	N.v.t.	N.v.t.	

						(Rotterdams geld)
Aanpassing theater Oude Luxor	2.090	2.499	-409	1.654	-2.063	0

Programma	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2022	Realisatie 2023	Raming 2023	Afwijking Realisatie - Raming 2023	Restant krediet
Bestaande stad	**33.502**	**28.576**	**630**	**1.904**	**-1.273**	**4.296**
Aanpassing theater Oude Luxor	2.090	2.499	-409	1.654	-2.063	0

Doel krediet: Het theater wil in de na-coronaperiode in het Oude Luxor langdurige producties draaien. Hiervoor wordt samengewerkt met een theaterproducent (v.d. Ende). Om hiervoor succesvol in de nationale markt te kunnen draaien moet capacteit worden verhoogd naar 1006 stoelen.

Verantwoording: Dit project is afgerond, maar had eind 2022 te kampen met een overschrijding. In 2023 heeft Luxor zelf het verschil (€ 409.000) aan de gemeente betaald, zodat het krediet nu niet meer overschreden wordt. Er stond overigens een onjuiste prognose 2023 ingevuld. Dit krediet kan worden afgesloten.

Details	Initieel bedrag	Realisatie t/m 2022	Realisatie 2023
Realisatie	2.090	2.499	-409
Bijdragen van derden	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	N.v.t.	N.v.t.	

Kunstgrasveld Rozenburg	1.005	777	0	0	0	228

Programma	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2022	Realisatie 2023	Raming 2023	Afwijking Realisatie - Raming 2023	Restant krediet
Bestaande stad	**33.502**	**28.576**	**630**	**1.904**	**-1.273**	**4.296**
Kunstgrasveld Rozenburg	1.005	777	0	0	0	228

Doel krediet: Realisatie kunstgrasveld V.V. Rozenburg

Verantwoording: Project is gerealiseerd met minder kosten door uitbesteding aan het Sportbedrijf. Krediet kan worden afgesloten.

Details	Initieel bedrag	Realisatie t/m 2022	Realisatie 2023
Realisatie	1.005	777	0
Bijdragen van derden	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	N.v.t.	N.v.t.	

Vastgoed 2022	3.000	0	0	250	-250	3.000

Programma	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2022	Realisatie 2023	Raming 2023	Afwijking Realisatie - Raming 2023	Restant krediet
Bestaande stad	**33.502**	**28.576**	**630**	**1.904**	**-1.273**	**4.296**

Vastgoed 2022	3.000	0	0	250	-250	3.000

Doel krediet: Om kleine en onverwachte investeringen in gebouwen of voorzieningen te realiseren wordt jaarlijks een vast investeringskrediet aangevraagd. Deze investeringen kunnen worden gedekt uit de huur die de gemeente bij gebruikers in rekening brengt.

Verantwoording: Dit krediet gaat niet meer worden gebruikt. Ieder jaar wordt voor Vastgoed een algemeen project aangemaakt waar € 3,0 mln krediet op komt te staan. Dit is bedoeld om voortgang in nieuwe projecten niet onnodig te vertragen. In 2022 en 2023 is dit krediet overigens niet nodig gebleken. Daarom kan dit krediet worden afgesloten.

Details	Initieel bedrag	Realisatie t/m 2022	Realisatie 2023
Realisatie	3.000	0	0
Bijdragen van derden	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	N.v.t.	N.v.t.	

Vastgoed 2023	3.000	0	0	0	0	3.000

Programma	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2022	Realisatie 2023	Raming 2023	Afwijking Realisatie - Raming 2023	Restant krediet
Bestaande stad	**33.502**	**28.576**	**630**	**1.904**	**-1.273**	**4.296**
Vastgoed 2023	3.000	0	0	0	0	3.000

Doel krediet: Om kleine en onverwachte investeringen in gebouwen of voorzieningen te realiseren wordt jaarlijks een vast investeringskrediet aangevraagd. Deze investeringen kunnen worden gedekt uit de huur die de gemeente bij gebruikers in rekening brengt.

Verantwoording: Dit krediet gaat niet meer worden gebruikt. Ieder jaar wordt voor Vastgoed een algemeen project aangemaakt waar € 3,0 mln krediet op komt te staan. Dit is bedoeld om voortgang in nieuwe projecten niet onnodig te vertragen. In 2022 en 2023 is dit krediet overigens niet nodig gebleken. Daarom kan dit krediet worden afgesloten.

Details	Initieel bedrag	Realisatie t/m 2022	Realisatie 2023
Realisatie	3.000	0	0
Bijdragen van derden	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	N.v.t.	N.v.t.	

Sportvoorzieningen (kunstgrasvelden /sportaccommodaties)	17.134	18.289	1.039	0	1.039	-2.194

Programma	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2022	Realisatie 2023	Raming 2023	Afwijking Realisatie - Raming 2023	Restant krediet
Bestaande stad	**33.502**	**28.576**	**630**	**1.904**	**-1.273**	**4.296**
Sportvoorzieningen	17.134	18.289	1.039	0	1.039	-2.194

(kunstgrasvelden /sportaccommodaties)

Doel krediet: In februari 2018 is de gemeenteraad akkoord gegaan met een investeringskrediet van € 17,1 mln voor de intensivering van budgetten voor sportvoorzieningen. In het besluit wordt gerefereerd naar de aangenomen motie Verzelfstandiging in goede staat. Een maatregel die in deze motie is genoemd, is de kwaliteitsslag van sportcomplexen, met de wens om gemeentelijke sportvoorzieningen in een goede staat van onderhoud over te dragen aan het Sportbedrijf.

Verantwoording: Door uitloop planning van het project LMO/de Zwervers, met name de buitenruimte (sloopvergunning, flora-fauna-vleermuizen) heeft het gereedkomen van het project één jaar later plaatsgevonden. Het tekort op het krediet is een gevolg van prijsstijgingen 2018-2023 voor alle onder het krediet vallende projecten. Het project is nu afgerond.

Details	Initieel bedrag	Realisatie t/m 2022	Realisatie 2023
Realisatie	17.134	18.289	1.039
Bijdragen van derden	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	N.v.t.	N.v.t.	

Overhead	**544**	**146**	**406**	**398**	**8**	**-8**
Vernieuwing Rotterdam. nl	544	146	406	398	8	-8

Programma	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2022	Realisatie 2023	Raming 2023	Afwijking Realisatie - Raming 2023	Restant krediet
Overhead	**544**	**146**	**406**	**398**	**8**	**-8**
Vernieuwing Rotterdam.nl	544	146	406	398	8	-8

Doel krediet: Het project vernieuwing Rotterdam.nl levert een vernieuwde corporate gemeentelijke website (www.rotterdam.nl). We besteden een systeem en de ontwikkeling en implementatie van de website aan. De nieuwe website biedt bewoners en ondernemers verbeterde digitale dienstverlening in heldere taal, volgens de laatste wettelijke kaders op het gebied van privacy, security, toegankelijkheid en archivering. Doel is het verbeteren van de gebruikersvriendelijkheid, helderheid en vindbaarheid van de digitale dienstverlening en informatievoorziening via rotterdam.nl. Naast de Producten en Dienstencatalogus (PDC) vindt de bezoeker informatie over nieuws, de gebieden, collegeprioriteiten en andere stads-gerelateerde content op de site.

Verantwoording: De vernieuwde website www.rotterdam.nl waarvoor het krediet is aangevraagd, is eind 2022 met succes live gegaan en de financiële afwikkeling heeft begin 2023 plaatsgevonden. Met de vernieuwing van de website is de digitale toegang naar de Gemeente voor de burger enorm verbeterd.

Details	Initieel bedrag	Realisatie t/m 2022	Realisatie 2023
Realisatie	544	146	406
Bijdragen van derden	0	0	0

Netto investering (Rotterdams geld)	N.v.t.	N.v.t.				
Onderwijs	**4.430**	**0**	**0**	**0**	**0**	**4.430**
Toekomstbestendige digitalisering primair /voortgezet onderwijs	4.430	0	0	0	0	4.430

Programma	**Nieuw gevoteerd**	**Realisatie t/m 2022**	**Realisatie 2023**	**Raming 2023**	**Afwijking Realisatie - Raming 2023**	**Restant krediet**
Onderwijs	**4.430**	**0**	**0**	**0**	**0**	**4.430**
Toekomstbestendige digitalisering primair/voortgezet onderwijs	4.430	0	0	0	0	4.430

Doel krediet: Brede investering in economie door digitale infrastructuur en vaardigheden voor primair en voortgezet onderwijs toekomstbesteding te maken.

Verantwoording: Het krediet aangevraagd voor een betere en veiligere digitalisering bij het po/vo onderwijs. In 2021-2022 is gedegen onderzoek gedaan naar de haalbaarheid van een dekkend glasvezel netwerk voor het onderwijs, maar is gebleken dat dit beter en efficiënter door marktpartijen gedaan kon worden. Aanvullende programma's zijn, zoals lesprogramma's van de ITcampus, zijn niet activeerbaar, waarmee dit krediet kan vrijvallen en afgesloten worden.

Details	**Initieel bedrag**	**Realisatie t/m 2022**	**Realisatie 2023**
Realisatie	4.430	0	0
Bijdragen van derden	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	N.v.t.	N.v.t.	

TOTAAL	**43.366**	**30.377**	**1.108**	**2.376**	**-1.268**	**11.881**

Klimaat

Klimaat

De gemeente werkt aan zowel de energietransitie als aan de transitie naar een circulaire economie en tegelijkertijd creëren we een gezonde en klimaatbestendige leefomgeving. Deze vier ambities zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden en versterken elkaar in de uitvoering. Zo werken we aan goede groei van de stad en creëren we een robuust pad naar een gezond, groen en schoon Rotterdam met een duurzame toekomst. In deze paragraaf verantwoorden we onze integrale inspanningen en transitiebudgetten voor duurzaamheid. In de begrotingsprogramma's verantwoorden we de inspanningen en targets.

Wat willen we bereiken?Wat gaan we daarvoor doen? Prestatie-indicatorVoortgang 2023

Wat willen we bereiken?

Samenwerking met en stimuleren van de verduurzaming van de stad

Om onze klimaatdoelen te halen, hebben we de inzet van de hele stad nodig. De afgelopen periode zijn veel initiatieven ontwikkeld, netwerken ontstaan en afspraken gemaakt. Nu is het van belang meer naar uitvoering en opschaling te gaan. Hier willen we samen met de partners en de Rotterdamse samenleving de schouders onder zetten.

- De focus komt te liggen op de uitvoering en opschaling
- We trekken samen op in lobby richting het Rijk en de EU
- We blijven stevig sturen op CO2 impact, waarbij DCMR jaarlijks monitort op effect (terugkijkend) en op doorrekenen van de targets: liggen er voldoende plannen en ambities om de lange termijn doelen te halen. Integratie met doelstellingen rondom ketenimpacts (scope 3) en daarmee de grondstoftransitie is noodzakelijk om klimaatdoelstellingen te halen.

We betrekken bewoners in het verduurzamen van de stad

Rotterdammers weten wat zij zelf kunnen doen om een bijdrage te leveren aan het verduurzamen van hun leefomgeving en dus de stad. We ondersteunen effectieve bewonersinitiatieven waar nodig en mogelijk en laten hun stem meewegen in onze besluitvorming bijvoorbeeld via het Burgerberaad.

Stimuleren verduurzaming stad en haven door het Duurzaamheidstransitiebudget en het Energietransitiefonds

We willen de juiste innovaties in de regio versnellen en zo het verdienvermogen voor de stad en de werkgelegenheid voor Rotterdammers bevorderen. En het mogelijk maken dat VvE's, kleine bedrijven, maatschappelijke organisaties en woningeigenaren voldoende en juiste financieringsmogelijkheden hebben voor het verbeteren en verduurzamen van hun panden.

Het goede voorbeeld geven door een duurzame bedrijfsvoering

Rotterdam is een betrouwbare, geloofwaardige en inspirerende gemeente. Daarom geven we zelf het goede voorbeeld en zijn we transparant over wat we zelf doen op het gebied van duurzaamheid. Want goed voorbeeld doet goed volgen. We stellen prioriteiten en richten onze aandacht op onderdelen waar we het grootste verschil kunnen maken op het gebied van energiebesparing, CO2-reductie en grondstoffenreductie in onze bedrijfsvoering én in de keten. Daarnaast benutten we kansen voor synergie tussen verschillende initiatieven.

We maken jaarlijks ons energieverbruik en CO2-uitstoot openbaar, rapporteren over de maatregelen, communiceren intern en extern over ons interne verduurzamingsbeleid en nemen actief deel aan keteninitiatieven.

Wat gaan we daarvoor doen?

Samenwerking met en stimuleren van de verduurzaming van de stad

Voor elke sector uit het landelijke Klimaatakkoord zijn doelen geformuleerd. Per sector werken we samen met onze partners een aanpak uit om de CO2 reductiedoelstellingen te halen. Ook maken we afspraken over de uitvoering. De gemeente coördineert de voortgang van de uitvoering en monitort het effect op de doelstellingen.

- We betrekken de verschillende sectoren, zoals de Haven en Industrie, Circulair en de gezondheidszorg bij de opgave.
- De gemeente maakt een concreet actieprogramma voor circulair en werken hierin nauw samen met de partners in de stad. De tafel richt zich vooral op voedselconsumptie, textiel, elektronica en verpakkingen.

We betrekken bewoners in het verduurzamen van de stad

We organiseren een Rotterdams Burgerberaad voor het klimaat: een gelote groep Rotterdammers wordt gevraagd welke klimaatmaatregelen zij voorstellen om de klimaatdoelen voor 2030 te realiseren. In 2024 zal het eerste Burgerberaad georganiseerd worden en worden de eerste plannen voorgelegd aan de Raad.

Stimuleren verduurzaming stad en haven door het Duurzaamheidstransitiebudget en het Energietransitiefonds

We vormen een Duurzaamheidstransitiebudget (DTB) van €100 mln. Het fonds wordt ingezet voor het versnellen van innovatie, het bevorderen van het verdienvermogen en werkgelegenheid, de vergroening van de Rotterdam, het verduurzamen van de energie-opwekking, de transitie naar een circulaire economie voor Rotterdam. Daarnaast willen we ook het energiegebruik van bewoners en ondernemingen reduceren, als ook dat van de gemeente zelf. We investeren in projecten met de hoogste reductie van uitstoot van schadelijke stoffen per bestede euro en de grootste vermindering van de afhankelijkheid van fossiele bronnen.

We zetten het Energietransitiefonds (ETF) voort in samenwerking met Innovation Quarter en ondersteunen hiermee de financiering van innovatieve bedrijven en grote duurzame projecten die bijdragen aan de Rotterdamse energietransitie en circulaire economie. De middelen van het Energietransitiefonds worden revolverend ingezet, via leningen of aandelenkapitaal. We streven ernaar om ten minste drie deals per jaar af te sluiten, die nauw aansluiten bij onze doelen voor de energie- en grondstoffentransitie. Daarbij dienen deze projecten/investeringen bij te dragen aan nevendoelen, zoals werkgelegenheid en milieu. Daarnaast verstrekken we energietransitieleningen voor verduurzaming en verbetering van panden aan VvE’s, kleine bedrijven, maatschappelijke organisaties en woningeigenaren. Dit doen wij samen met Stichting Stimuleringsfonds Volkshuisvesting.

Het goede voorbeeld geven door een duurzame bedrijfsvoering

We geven het goede voorbeeld als gemeentelijke organisatie. Daarbij richten we onze aandacht op processen binnen onze bedrijfsvoering waar we het grootste verschil kunnen maken. De verantwoording over de doelstellingen en afspraken vindt plaats via diverse programma's:

- Meerjarenplan 'Op weg naar een emissie loos wagenpark' (2030)
- Energiebesparing gemeentelijke vastgoedportefeuille en concernhuisvesting
- Energiebesparing assets openbare ruimte (gemaal van de toekomst, led transitie openbare verlichting e.d.)
- Verschoning zakelijke reizen (mobiliteitspas)
- Maatschappelijk Verantwoord Inkopen (MVI)
- We richten een stuurcyclus in op basis van het 'Plan, Do, Check, Act'-principe (PDCA-cyclus) volgens de CO2-Prestatieladder, zodat een systeem ontstaat waarbij sprake is van continue verbetering. We starten met het in kaart brengen van de CO2 voetafdruk van ons eigen energie- en brandstoffenverbruik en de zakelijke kilometers. En we maken een actieplan energiebesparing voor het gehele concern (aansluiten bij de landelijke Rijksoverheid campagne 'Zet ook de knop om'). Beide publiceren we op onze website. Het systeem wordt jaarlijks getoetst door een externe audit
- We verbreden onze scope naar ketenemissies van gemeentelijke opdrachten en projecten. Onze focus ligt op activiteiten en sectoren met de grootste uitstoot én potentiële invloed van de gemeente om een reductie-aanpak door te voeren.

Prestatie-indicator

- CO2-bewust certificaat trede 3 (2022/2023).
- Impact analyse concern inkoop; CO2 bewust certificaat trede 4 (2023/2024), trede 5 (2024/2025).

Voortgang 2023

Rotterdamse klimaataanjagers

In september 2022 besloot het college B&W om het Rotterdams Klimaatakkoord om te zetten in een vervolgaanpak: de Rotterdamse Klimaataanjagers. De kaders hiervoor zijn eind 2022 vastgesteld en met de gemeenteraad besproken. De aanvraag voor het Duurzaamheidstransitiebudget is in juli 2023 toegekend.

In de collegeperiode 2023 – 2026 wordt ingezet op versnellen van acties in de stad. Hiervoor moeten netwerken en nieuwe doelgroepen & sectoren gemobiliseerd, uitgedaagd en aangejaagd worden om meer meters te maken in de energie- en grondstoffentransitie. Thema's waarbinnen kansen worden gezien om aan te jagen zijn Circulair, Haven & industrie, Zorg en Bouw (Platform Ontwikkeling Rotterdam).

De afgelopen periode zijn nieuwe afspraken gemaakt met nieuwe Klimaataanjagers of zijn we bezig geweest met het vernieuwen van de afspraken met de bestaande Klimaataanjagers.

Een voorbeeld van de Aanjager Zorg is dat op 31 augustus de negen SRZ-ziekenhuizen in de regio Rijnmond de Werkgeversaanpak Duurzame Mobiliteit hebben ondertekend. Daarmee zijn zij partner geworden binnen de Alliantie Duurzame Mobiliteit. De alliantie is tot stand gekomen in samenwerking tussen werkgevers, gemeente Rotterdam en Zuid-Holland Bereikbaar als uitvoeringsorganisatie. De ziekenhuizen verbinden zich aan de ambitie

om actief aan de slag te gaan met het verduurzamen van het woon-werkverkeer van hun medewerkers en het zakelijk verkeer.

Namens de gemeenteraad zijn de leden van de commissie MHEK uitgenodigd op 17 november 2023 om kennis te maken en kort te horen wat de visie van deze Klimaataanjagers voor 2024 is. Er is toen ook een werkbezoek gebracht aan een bouwlocatie in Rotterdam als voorbeeld van duurzaam bouwen door de Aanjager Bouw en het Erasmus MC om een van de projecten te bezoeken van de Klimaataanjager Zorg.

Energietransitiefonds Rotterdam

InnovationQuarter is fondsbeheerder van het Energietransitiefonds Rotterdam (ETF-R). In 2023 zijn 4 investeringen gedaan vanuit het ETF-R, waarmee het doel van 3 investeringen in 2023 ruimschoots is gehaald. Het gaat om de volgende projecten/bedrijven:

- Rable Holding BV.
  RABLE produceert een innovatief uitklapbaar montagesysteem voor zonnepanelen. Een oplossing die de montage van zonnepanelen op alle platte daken mogelijk maakt, zelfs wanneer de dakconstructie zeer zwak is. Daarmee is grootschalige uitrol van zonenergie mogelijk, waar dat door de zwakke dakconstructie vaak nog niet kon. (https://www.rable.com).

- Kalpana
  Het bedrijf levert high tech coatings en barrière-lagen voor zonnecellen, OLED-displays, batterijonderdelen en elektrolyser-onderdelen. Het betreft een high tech ontwikkeling, die als enabling technology tot betere producten kan leiden, zoals flexibele zonnepanelen. (https://www.kalpana-systems.com)

- Solar Duck
  Het Rotterdamse bedrijf levert drijvende zonsystemen voor toepassing op zee. Samen met RWE hebben zij de aanbesteding van windpark Hollandse Kust West gewonnen. De constructie van SolarDuck is specifiek gericht op zee en is niet te vergelijken met de drijvende lichte constructies voor gebruik op binnenwater. (https://www.solarduck.tech).

- EST Floattech
  Dit bedrijft biedt batterijoplossingen voor schepen: binnenvaartschepen, ponten, plezierjachten, sleepboten. Onder meer door middel van een batterij containersysteem dat plug-and-play aan land kan worden opgeladen en vervolgens aan boord van bijvoorbeeld een binnenvaartschip kan zorgen voor de elektrische aandrijving van de motoren en ‘hotelfunctie’ van het schip. Dus emissieloos varen en aanmeren. (https://www.est-floattech.com).

Energietransitieleningen voor verduurzaming panden

De energietransitieleningen voor verduurzaming en verbetering van panden zijn sinds 2021 beschikbaar. Sinds september 2023 kunnen energiegemeenschappen ook aanvragen bij de gemeente indienen.

Tot eind 2023 ontvingen we ongeveer 625 aanvragen, waarvan 275 in 2023. Daarmee is een totaalbedrag van circa € 6.275.000 beschikbaar gesteld aan leningaanvragers en de verduurzaming van de stad. Het gebruik van de energietransitieleningen qua aantal aanvragen neemt sinds de opening lineair toe. Opmerkelijk is dat deze ontwikkeling in het laatste halfjaar van 2023 met een verdubbeling van het totale verleende bedrag gemoeid gaat.

Rotterdams Burgerberaad Klimaat

Er wordt een Rotterdams Burgerberaad Klimaat georganiseerd waar 130 gelote Rotterdammers in een reeks bijeenkomsten (Q2 en Q3 van 2024) aan de slag gaan met het vraagstuk hoe we als stad meer kunnen doen om de klimaatdoelen kunnen halen.

In september 2023 heeft de gemeenteraad de startnotitie van het burgerberaad, waarin alle uitgangspunten staan geformuleerd, vastgesteld. De startnotitie geeft een zo compleet als compact mogelijk beeld van het Rotterdams Burgerberaad Klimaat in het algemeen, en de kaders die aan het burgerberaad worden meegegeven in het bijzonder. Parallel aan de behandeling van de startnotitie is de projectorganisatie gestart.

Duurzaamheidstransitiebudget

Het Duurzaamheidstransitiebudget (DTB) is in januari 2023 gestart en is de opvolger van het Energietransitiebudget (ETB). Voor de periode 2023 tot en met 2026 is vanuit het Coalitieakkoord €100 miljoen beschikbaar gesteld voor het DTB. Van enkele ETB-projecten lopen er kosten door.

Enkele succesvolle projecten in 2023 zijn:

- Toekomstbestendig MKB-Circulair ondernemerschap, waarbij de inzet o.m. is gericht op startend en bestaand MKB dat circulair wil ondernemen en daarbij ondersteuning vraagt, en gericht op de vroege innovatiefase van nieuwe marktinitiatieven.
- Duurzaam ondernemen in het kader van een toekomstbestendig MKB, waarmee met het aanbieden van Energiescans voor alle MKB-’ers ondernemers op praktische wijze ontzorgd worden met advies over energiebesparende maatregelen.
- Werkgeversaanpak Mobiliteit die zich richt op het in samenwerking met bedrijven verduurzamen van het woon-werkverkeer en zakelijk verkeer.

Van een aantal projecten is er in 2023 minder onttrokken dan begroot, waaronder de gebiedsgerichte aanpakken isoleren koopwoningen en verduurzaming mobielen werktuigen. Beide projecten hebben langer de tijd nodig om

op te starten en om op stoom te komen, vanwege personele capaciteitsproblemen en dat er een langere voorbereidingstijd nodig is gebleken. De middelen die in het opstartjaar niet gebruikt worden, worden in de opvolgende uitvoeringsjaren benut, want de opgave en doelstellingen zijn ongewijzigd.

Een ander project is walstroom waar voor de aanbesteding meer tijd nodig was en er bijvoorbeeld wel subsidies zijn beschikt die later worden uitgekeerd en daardoor later worden onttrokken.

Fondsbeheer monitort structureel op de besteding van de DTB-projecten om strak te sturen op de financiën en resultaten. Over alle projecten wordt periodiek gerapporteerd over de voortgang op resultaten en realisatie.

Het college heeft besloten om voor 14 projecten in de ronde van november 2023 financiering voor de komende jaren uit het DTB toe te kennen. Sommige projecten zijn nieuw en sommige projecten zijn meerjarig toegekend. Het betreft de volgende projecten die voor deze ronde zijn toegekend vanuit het Duurzaamheidstransitiebudget:

Programma Rotterdam Circulair

Energiebank RET

Subsidieregeling duurzaam bouwen

Circolab Maritime

Voucherregeling Flex scans netcongestie

Klimaataanjagers (inclusief aanjager POR)

Werkgeversaanpak Duurzame Mobiliteit

Renovatie monument Putselaan 178

Verduurzamen woningen Carnisse / Charlois

Toekomstbestendig MKB – Duurzaam ondernemen

3,2 km2 zonnepanelen in 2026

Verduurzamen gemeentelijk wagenpark

Verstevigen en opschalen Rotterdamse ETF

Backbone Rozenburg

Het goede voorbeeld

In 2023 werd de gemeente gecertificeerd op trede 3 van de CO2 Prestatieladder. In 2022 startte het implementatieproces van de CO2 Prestatieladder trede 3. Dit is een instrument om het energie en CO2 reductiebeleid binnen de gemeentelijke organisatie te structureren en periodiek te evalueren op verbetermogelijkheden. Voor de certificering is een jaarlijks terugkerende interne en externe audit vereist op de voortgang van de uitstootvermindering van de gemeentelijke bedrijfsvoering. Daarnaast beoordeelt de audit onze communicatie over de eigen voorbeeldrol en actieve deelname aan sectorinitiatieven.

Het energieverbruik beweegt mee met variërende omstandigheden, zoals het weer, areaalgrootte en organisatieomvang. In 2022 was sprake van een lichte stijging van het energieverbruik (3%), voornamelijk door gestegen elektriciteitsverbruik bij rioolgemalen en civiele kunstwerken. Desondanks daalde de uitstoot omdat er minder diesel werd getankt in het wagenpark. De voortgang over 2023 wordt gerapporteerd bij de eerstvolgende herziening. Doelstelling is de uitstoot in 2030 met 55% te verminderen ten opzichte van 2019 door structurele besparingen op het energieverbruik en emissievrij werken.

Lokale heffingen

Pagina 196

Lokale heffingen

De paragraaf Lokale heffingen geeft inzicht in de samenstelling van de gemeentelijke belastingen en heffingen in 2023; de relatieve druk van de lokale belastingen en heffingen en het kwijtscheldingsbeleid.

BeleidInkomstenKostendekkendheid tarievenLokale lastendrukKwijtscheldingsbeleid

Beleid

Inwoners en ondernemers in Rotterdam betalen lokale heffingen. Hiermee dragen zij bij aan het welzijn, de leefbaarheid en voorzieningen in onze stad. Deze lokale heffingen zijn een belangrijk onderdeel van de inkomsten van de gemeente.

Belastingheffing is een ingrijpende bevoegdheid van overheden in relatie tot de belastingbetalers. Dat vraagt om helderheid over de besteding van het belastinggeld, maar evenzeer om een correcte benadering van de belastingbetaler. Voor de relatie overheid - belastingbetaler gelden de volgende uitgangspunten:

- Rechtmatigheid
- Rechtszekerheid
- Rechtsgelijkheid
- Doelmatigheid
- Doeltreffendheid

De Kadernota Lokale Lasten 2022-2026 beschrijft naast de vertaling van de uitgangspunten uit het coalitieakkoord ‘Eén Stad’, het Rotterdamse beleid op het gebied van lokale heffingen. De Kadernota geeft antwoord op vragen als: welke lokale lasten worden in Rotterdam geheven, op grond waarvan, wie betalen deze lasten, wat zijn de opbrengsten, en welke beleidsuitgangspunten gelden hierbij. Daarmee stelt de gemeenteraad de kaders voor het door het college te voeren lokale lastenbeleid voor de komende jaren vast. En daarover legt het college periodiek verantwoording af richting raad. Vanwege wijzigingen in wet- en regelgeving en beleid is de kadernota tijdens de begrotingsbehandelingen herzien en opnieuw vastgesteld door de gemeenteraad.

Bij de begrotingsbehandelingen van 2022 heeft de gemeenteraad besloten om voor het heffingsjaar 2023 op een aantal vlakken af te wijken van de Kadernota. Zo is bijvoorbeeld besloten om de afvalstoffenheffing niet te laten stijgen. Rotterdamse huishoudens hebben in 2023 hetzelfde bedrag betaald als in 2022. Hiermee zijn Rotterdammers tegemoet gekomen in de stijgende kosten van bestaan. Daarnaast heeft de gemeenteraad bij de voorjaarsnota van 2023 besloten om de invoeringsdatum van de cruisebelasting, in afwijking van het coalitieakkoord, te verschuiven naar 2025.

Bij de begrotingsbehandelingen van 2023, afgelopen november, heeft de gemeenteraad opnieuw besloten om de Kadernota op een aantal onderwerpen te herzien. Hiermee is de Kadernota licht gewijzigd. Deze wijzingen hebben effect voor het heffingsjaar 2024. De financiële uitgangspunten blijven onverkort overeind.

Inkomsten

De totale opbrengsten uit de heffing van gemeentelijke belastingen in 2023 bedraagt € 775 mln. In onderstaande tabel staat een specificatie van de opbrengsten van de belangrijkste belasting- en heffingsoorten.

Inkomsten lokale heffingen	Bijgest. Begroting 2023	Realisatie 2023	Afwijking
Onroerende zaakbelasting	330.480	332.519	2.039
Logiesbelasting	15.648	15.785	137
Reclame- en precariobelasting	13.691	14.335	644
Algemene parkeerbelasting	136.600	135.443	-1.157
Leges omgevingsvergunningen	28.620	41.959	13.339
Rioolheffing	95.604	95.701	97
Bedrijfsreinigingsrecht	4.700	5.447	747
Afvalstoffenheffing	102.730	103.330	600

Totaal	**728.072**	**744.519**	**16.447**

Kostendekkendheid tarieven

Tijdens de begrotingsbehandeling 2023 zijn door de gemeenteraad ook de belastingverordeningen 2023 (inclusief de tarieven 2023) vastgesteld. Op grond van het Besluit Begroten en Verantwoorden provincies en gemeenten (BBV) dient in de paragraaf Lokale Heffingen van de jaarstukken de gemeente zich te verantwoorden of en in welke mate de tarieven voor heffingsjaar 2023 kostendekkend zijn geweest. Deze bepaling geldt overigens alleen voor tarieven waarvoor uitsluitend maximaal kostendekkende tarieven mogen worden geheven (zoals riool- en afvalstoffenheffing, leges publiekszaken, lijkbezorgingsrechten en omgevingsvergunningen) en niet voor algemene belastingen (waaronder onroerendezaakbelasting (OZB), precario- en reclamebelasting, precario standplaatsen, liggeld woonschepen en parkeerregulering en -belastingen). De algemene belastingen worden derhalve in deze paragraaf verder buiten beschouwing gelaten.

De kostendekkendheid wordt berekend op basis van de methode die vastgesteld is in de Kadernota Lokale Lasten 2022-2026. De realisatiecijfers over heffingsjaar 2023 worden daarbij afgezet tegen de begrote cijfers uit de primaire begroting 2023 die de gemeenteraad heeft vastgesteld. Deze begrotingscijfers gelden namelijk als onderbouwing van de geraamde kostendekkendheid van de vastgestelde tarieven 2023. Per verordening wordt de gerealiseerde kostendekkendheid toegelicht aan de hand van de totaal begrote en totaal gerealiseerde kosten en baten toegeschreven aan de tarieven 2023.

Naam verordening 2023	Begrote kostendekkendheid	Gerealiseerde kostendekkendheid
Algemene legesverordening	84%	97%

Naam verordening 2023	Begrote kostendekkendheid	Gerealiseerde kostendekkendheid
Algemene legesverordening	84%	97%
Berekening kostendekkendheid Algemene legesverordening		
Personeelskosten	6.738	6.071
Specifieke automatiseringskosten	199	259
Materiële kosten	1.451	1.451
Overhead (eigen cluster)	1.016	890
Overhead (concern)	2.889	2.697
Totale kosten	**12.293**	**11.370**
Opbrengst heffingen	**10.381**	**11.049**
Dekkingspercentage	**84%**	**97%**

Toelichting verschil begrote en gerealiseerde kosten 2023:	Op het totaalniveau van deze verordening wijken de gerealiseerde lasten niet significant af van de begrote lasten. Uit onderstaande tabel per hoofdstuk van deze verordening blijkt dat de lagere gerealiseerde kosten vooral het gevolg zijn van lagere personeels- en overheadkosten dan geraamd. Dit is het gevolg van personeelsverloop en het moeilijk vervullen van vacatureruimte.
Toelichting verschil begrote en gerealiseerde baten 2023:	Op totaalniveau van deze verordening wijken de gerealiseerde baten niet significant af van de begrote baten. Uit onderstaande tabel per hoofdstuk van deze verordening blijkt onder meer dat tegenover minder gerealiseerde baten door minder aanvragen milieuzonering, taxivergunningen en leges gebruik van de weg, er meer gerealiseerde baten staan door een versnelde aanleg van glasvezel en aanvragen evenementen, parkeerontheffingen en verhuurdersvergunningen.

Afvalstoffenheffing	82%	79%

Naam verordening 2023	**Begrote kostendekkendheid**	**Gerealiseerde kostendekkendheid**
Afvalstoffenheffing	82%	79%
Berekening kostendekkendheid Afvalstoffenheffing		
Personeelskosten	25.736	27.270
Materiële kosten	94.704	98.692
Overhead (eigen cluster)	264	274
Overhead (concern)	4.600	4.766
Totale kosten	**125.304**	**131.002**
Opbrengst heffingen	**102.580**	**103.330**
Dekkingspercentage	**82%**	**79%**
Toelichting verschil begrote en gerealiseerde kosten 2023:	De toename van de kosten komt vooral door een stijging van de personeels- en materiële kosten. De personeelskosten zijn gestegen doordat er 24 (fte) nieuwe medewerkers zijn aangeworven voor Schone Stad. Deze uitbreiding van de formatie en invulling van vacatureruimte is verwerkt in de Tweede Herziening 2023. De materiële kosten zijn toegenomen door hogere tarieven voor vuilverwerkingskosten en een stijging van de kosten voor het beheer van inzamelmiddelen (o.a. onderhoud aan containers en meer tranportkosten vanwege extra inzet wagens).	
Toelichting verschil begrote en gerealiseerde baten 2023:	Als gevolg van nieuwe objecten in aanbouw en een toename van bewoonde objecten is sprake van een hogere opbrengst ten op zichte van de begroting.	

Bedrijfsreinigingsrecht	98%	97%

Naam verordening 2023	**Begrote kostendekkendheid**	**Gerealiseerde kostendekkendheid**
Bedrijfsreinigingsrecht	98%	97%
Berekening kostendekkendheid Bedrijfsreinigingsrecht		
Personeelskosten	1.106	1.741

Materiële kosten	3.397	3.562
Overhead (eigen cluster)	29	30
Overhead (concern)	263	272
Totale kosten	**4.795**	**5.605**
Opbrengst heffingen	**4.700**	**5.447**
Dekkingspercentage	**98%**	**97%**
Toelichting verschil begrote en gerealiseerde kosten 2023:	De totale lasten voor verzamelen en verwerking huishoudelijk en bedrijfsafval zijn in 2023 meer dan begroot. In het raster Afvalstoffenheffing is hiervoor reeds een verklaring gegeven. Het grootste deel van deze totale kosten wordt toegerekend aan de afvalstoffenheffing; het restant aan bedrijfsreinigingsrecht.	
Toelichting verschil begrote en gerealiseerde baten 2023:	Afwijking op de baten worden voornamelijk veroorzaakt door de effecten van de inhaalslag m.b.t. de opgelegde aanslagen riching ondernemers. Er is gebleken dat een aantal ondernemeders geen gebruik maakt van de diensten van de gemeente Rotterdam en/of een externe partij. Als gevolg van deze actie worden de ondernemers alsnog belast met het Bedrijfsreinigingsrecht.	

Rioolheffing	92%	96%

Naam verordening 2023	**Begrote kostendekkendheid**	**Gerealiseerde kostendekkendheid**
Rioolheffing	92%	96%
Berekening kostendekkendheid Rioolheffing		
Personeelskosten	18.593	17.870
Specifieke automatiseringskosten	807	454
Materiële kosten	72.165	70.552
Overhead (eigen cluster)	4.039	3.882
Overhead (concern)	8.017	7.705
Totale kosten	**103.620**	**100.463**
Opbrengst heffingen	**95.576**	**95.701**
Dekkingspercentage	**92%**	**96%**
Toelichting verschil begrote en gerealiseerde kosten 2023:	Vanwege krapte op de arbeidsmarkt loopt de invulling van vacatures voor bepaalde functies vertraging op. Dit laat zich terugzien in lagere personeelskosten dan begroot. Rioolprojecten worden steeds duurder per project. Dit omdat het werk van rioolvervanging steeds integraler wordt uitgevoerd en ook omdat participatie vanuit wijken steeds belangrijker wordt. Dit resulteert erin dat projecten steeds groter en complexer worden en de uitvoeringssnelheid afneemt. Hierdoor is er sprake van onderbesteding over de jaarschijf 2023. Dit heeft ook geleid tot lagere materiële kosten dan begroot. De verwachting is dat deze onderbesteding komende jaren wordt ingelopen.	

			Toelichting verschil begrote baten 2024 en 2023:		Niet van toepassing.
Rechten Markten	54%	50%	**Naam verordening 2023**	**Begrote kostendekkendheid**	**Gerealiseerde kostendekkendheid**
			Rechten Markten	54%	50%
			Berekening kostendekkendheid Rechten Markten		
			Personeelskosten	1.410	1.474
			Specifieke automatiseringskosten	24	0
			Materiële kosten	1.417	1.433
			Overhead (eigen cluster)	357	464
			Overhead (concern)	499	494
			Totale kosten	**3.707**	**3.865**
			Opbrengst heffingen	**1.990**	**1.939**
			Dekkingspercentage	**54%**	**50%**
			Toelichting verschil begrote en gerealiseerde kosten 2023:	De specifieke automatiseringskosten zijn onderschreden. In de begroting is rekening gehouden met licentie- en onderhoudskosten van het Marktadministratiesysteem (Mas). Omdat in 2023 is overgegaan op een andere applicatie zijn deze kosten in 2023 uitgebleven. Verder zijn door herwaardering van managementfuncties de overheadkosten toegenomen.	
			Toelichting verschil begrote en gerealiseerde baten 2023:		Niet van toepassing
Retributieverordening Openbare Werken	54%	48%	**Naam verordening 2023**	**Begrote kostendekkendheid**	**Gerealiseerde kostendekkendheid**
			Retributieverordening Openbare Werken	54%	48%
			Berekening kostendekkendheid Retributieverordening Openbare Werken		
			Personeelskosten	128	246
			Materiële kosten	117	63
			Overhead (eigen cluster)	28	53
			Overhead (concern)	55	106
			Totale kosten	**329**	**468**
			Opbrengst heffingen	**176**	**225**

			Dekkingspercentage	**54%**	**48%**
			Toelichting verschil begrote en gerealiseerde kosten 2023:	Door een toename van het aantal aan te leggen parkeerplaatsen zijn de gerealiseerde lasten hoger dan de oorspronkelijke begroting. Daarnaast blijkt een nadere analyse dat de personele inzet voor afhandeling van de verschillende aanvragen structureel hoger te zijn dan initieel ingeschat bij de oorspornkelijke begroting	
			Toelichting verschil begrote en gerealiseerde baten 2023:	Door een toename van het aantal aan te leggen parkeerplaatsen zijn de gerealiseerde baten hoger dan de oorspronkelijke begroting.	
Lijkbezorgingsrechten	94%	84%	**Naam verordening 2023**	**Begrote kostendekkendheid**	**Gerealiseerde kostendekkendheid**
			Lijkbezorgingsrechten	94%	84%
			Berekening kostendekkendheid Lijkbezorgingsrechten		
			Personeelskosten	2.031	2.469
			Materiële kosten	3.349	4.459
			Omslagrente	163	136
			Overhead (eigen cluster)	450	152
			Overhead (concern)	876	570
			Totale kosten	**6.870**	**7.786**
			Opbrengst heffingen	**6.482**	**6.557**
			Dekkingspercentage	**94%**	**84%**
			Toelichting verschil begrote en gerealiseerde kosten 2023:	Bij het opstellen van de begroting is bij het vaststellen van de personeelskosten en overhead uitgegaan van doorbelasting door middel van tijdschrijven. Met ingang van 2023 wordt geen tijd meer geschreven. De personeelskosten en bijbehorende overhead worden nu berekend op basis van de formatie van de betrokken afdeling. Deze gewijzigde kostentoerekening heeft geleid tot hogere personeelskosten dan geraamd en tegelijkertijd tot lagere overheadkosten.	
			Toelichting verschil begrote en gerealiseerde baten 2023:	Niet van toepassing	
Leges Publieksrechten	71%	76%	**Naam verordening 2023**	**Begrote kostendekkendheid**	**Gerealiseerde kostendekkendheid**
			Leges Publieksrechten	71%	76%

Berekening kostendekkendheid Leges Publieksrechten		
Personeelskosten	4.386	4.972
Materiële kosten	5.487	5.022
Overhead (eigen cluster)	1.109	1.141
Overhead (concern)	2.313	2.722
Totale kosten	**13.295**	**13.857**
Opbrengst heffingen	**9.495**	**10.502**
Dekkingspercentage	**71%**	**76%**
Toelichting verschil begrote en gerealiseerde kosten 2023:	Door de hogere vraag naar legesproducten zijn ook de totale kosten per saldo iets hoger uitgevallen dan begroot (€ 0,6 mln). Zo was er meer personele inzet benodigd voor de extra producten en is daardoor ook de doorbelaste concernoverhead iets hoger dan begroot. De materiële kosten zijn iets lager uitgekomen dan begroot. De kosten voor bezorging en beveiliging zijn lager dan voorgaande jaren (deze waren vorige jaren hoger door de invloed van corona). Bij de Tweede Herziening 2023 heeft geen bijstelling plaatsgevonden omdat er op dat moment nog onvoldoende zicht was op de totale omvang van de afwijking.	
Toelichting verschil begrote en gerealiseerde baten 2023:	Door de hogere vraag naar legesproducten zijn ook de totale baten per saldo iets hoger uitgevallen dan begroot (€ 1 mln), met name door een hoger aantal afgegeven reisproducten en rijbewijzen. In totaal gaat het om ca. 16.000 extra producten. Bij de Tweede Herziening 2023 heeft geen bijstelling plaatsgevonden omdat er op dat moment nog onvoldoende zicht was op de totale omvang van de afwijking.	

Leges Omgevingsvergunning	98%	106%

Naam verordening 2023	**Begrote kostendekkendheid**	**Gerealiseerde kostendekkendheid**
Leges Omgevingsvergunning	98%	106%
Berekening kostendekkendheid Leges Omgevingsvergunning		
Personeelskosten	18.312	22.468
Specifieke automatiseringskosten	589	830
Materiële kosten	8.399	8.051
Overhead (eigen cluster)	190	231
Overhead (concern)	7.260	8.783
Totale kosten	**34.749**	**40.363**
Opbrengst heffingen	**34.020**	**42.689**
Dekkingspercentage	**98%**	**106%**
Toelichting verschil	De gerealiseerde kosten zijn hoger dan begroot. Hoofdzakelijke reden hiervoor is dat er meer WABO-aanvragen in	

begrote en gerealiseerde kosten 2023:	de hogere legesschijven (bouwkosten vanaf € 1,1 mln) zijn ingediend dan geraamd. Hierdoor zijn de personeelskosten en cluster- en concernoverhead hoger dan begroot. De automatiseringskosten zijn hoger dan begroot door complexe aanpassingen in het systeem en doorontwikkeling WABO/esuite.
Toelichting verschil begrote en gerealiseerde baten 2023:	Meer opbrengsten dan begroot a.g.v. meer aanvragen in de hogere legesschijven (bouwkosten vanaf € 1,1 mln) Deze aanvragen zijn met name in het 4de kwartaal ingediend, mogelijk om gebruik te maken van de op dat moment nog geldende wet en regelgeving. Op 01-01-2024 wordt de nieuwe Omgevingswet ingevoerd. Er zijn in 2023 meer plannen opgestart en de planvorming is, ondanks het negatieve bouwklimaat (hogere materiaal prijzen, gestegen lonen en hogere rente), doorgezet. Daar is ook op ingezet via het in de zomer van 2023 afgesloten Doorbouwakkoord. Er is gebruik gemaakt van de Startbouwimpuls (SBI), de Startbouwregeling Rotterdam (SBR) en de Woningbouwimpuls (WBI). Startbouwimpuls is een extra financiële steun waarmee we de opdracht waarmaken om met meer tempo en regie te blijven doorbouwen. Startbouwregeling is in juni 2023 door de gemeente Rotterdam opengesteld om de bouw van woningen uit het midden-segment die op het punt staan te starten te ondersteunen. Via de Woningbouwimpuls helpt en stimuleert het Rijk o.a. woningcorporaties en ontwikkelaars met verschillende instrumenten om de woningbouw te vernellen. Ook zijn er meer aanvragen ingediend met een milieucomponent die in 2024 onder de leges zouden gaan vallen.

Kostendekkendheid per hoofdstuk

De Algemene legesverordening bestaat uit hoofdstukken die de tarieven van een veelheid van uiteenlopende dienstverlening regelt. In onderstaande tabel wordt per hoofdstuk de gerealiseerde kostendekkendheid toegelicht.

Hoofdstuk Algemene Legesverordening 2023	Begrote kostendekkendheid	Gerealiseerde kostendekkendheid
2. Gebruikersvergunningen	98%	92%

Hoofdstuk Algemene Legesverordening 2023	Begrote kostendekkendheid	Gerealiseerde kostendekkendheid
2. Gebruikersvergunningen	98%	92%
Berekening kostendekkendheid hoofdstuk 2. Gebruikersvergunningen		
Personeelskosten	245	384
Materiële kosten	4	7
Overhead (eigen cluster)	4	6
Overhead (concern)	122	187

Totale kosten	**375**	**584**
Opbrengst heffingen	**367**	**536**
Dekkingspercentage	**98%**	**92%**
Toelichting verschil begrote en gerealiseerde kosten 2023:	De kosten zijn hoger dan begroot a.g.v de verhuurdersvergunning Carnisse (APV) , deze is per 1 juli 2023 komen te vervallen door de invoering van de Verhuurvergunning Carnisse vanaf 1 juli 2023 op grond van de Wet Goed Verhuurderschap. Deze wijziging kon niet voorzien worden bij het opstellen van deze verordening en primaire begroting 2023. Derhalve ook niet voor de effecten hiervan op de gerealiseerde kosten, opbrengsten en het dekkingspercentage over 2023.
Toelichting verschil begrote en gerealiseerde baten 2023:	De opbrengsten zijn hoger dan begroot a.g.v. inpassen Verhuurvergunning Carnisse per 1 juli 2023. Deze wijziging kon niet voorzien worden bij het opstellen van deze verordening en primaire begroting 2023. Derhalve ook niet van effecten hiervan op de gerealiseerde kosten, opbrengsten en het dekkingspercentage over 2023. De tussentijdse meerkosten en - opbrengsten zijn gemeld bij de Tweede Herziening 2023.

3. Drank en Evenementen	47%	47%

Hoofdstuk Algemene Legesverordening 2023	**Begrote kostendekkendheid**	**Gerealiseerde kostendekkendheid**
3. Drank en Evenementen	47%	47%
Berekening kostendekkendheid hoofdstuk 3. Drank en Evenementen		
Personeelskosten	1.107	979
Specifieke automatiseringskosten	94	125
Materiële kosten	389	316
Overhead (eigen cluster)	20	19
Overhead (concern)	528	502
Totale kosten	**2.138**	**1.942**
Opbrengst heffingen	**998**	**922**
Dekkingspercentage	**47%**	**47%**
Toelichting verschil begrote en gerealiseerde kosten 2023:	De personeelskosten vallen lager uit dan begroot vanwege verloop van personeel. De invulling van personeel verliep moeizaam gelet op de krapte op de arbeidsmarkt. De personeelskosten en de daaraan gekoppelde overheadkosten vallen daarom lager uit dan begroot. De kosten t.b.v. de verbetering van het registratiesysteem Evenementen zijn aan de andere kant hoger uitgevallen dan begroot.
Toelichting verschil begrote en gerealiseerde baten 2023:	De baten vallen hoger uit dan begroot omdat er meer exploitatie- en evenementenvergunningen zijn aangevraagd. In 2023 zijn er meer aanvragen voor evenementen ontvangen dan begroot. Indien een horeca-inrichting wordt overgenomen dan dient er zowel een nieuwe exploitatie- als Alcholwetvergunning te worden aangevraagd. De groei betreft nog deels herstel van de coronapandemie.

4. Alcoholwet	31%	80%

Hoofdstuk Algemene Legesverordening 2023	Begrote kostendekkendheid	Gerealiseerde kostendekkendheid
4. Alcoholwet	31%	80%
Berekening kostendekkendheid hoofdstuk 4. Horeca en Evenementen		
Personeelskosten	295	261
Specifieke automatiseringskosten	25	33
Materiële kosten	104	84
Overhead (eigen cluster)	5	5
Overhead (concern)	141	134
Totale kosten	**570**	**518**
Opbrengst heffingen	**179**	**414**
Dekkingspercentage	**31%**	**80%**
Toelichting verschil begrote en gerealiseerde kosten 2023:	De personeelskosten vallen lager uit dan begroot vanwege verloop van personeel. De invulling van personeel verliep moeizaam gelet op de krapte op de arbeidsmarkt. De personeelskosten en de daaraan gekoppelde overheadkosten vallen daarom lager uit dan begroot. De kosten t.b.v. de verbetering van het registratiesysteem Evenementen zijn aan de andere kant hoger uitgevallen dan begroot.	
Toelichting verschil begrote en gerealiseerde baten 2023:	De baten vallen hoger uit dan begroot, Door het hogere aantal overnames dan geraamd, zijn ier ook meer Alcoholwetvergunningen aangevraagd dan begroot. Als een horeca-inrichting wordt overgenomen dan dient er zowel een nieuwe exploitatie- als Alcholwetvergunning te worden aangevraagd. Er zijn daarnaast meer ontheffingen (art. 35 Alcoholwet) verleend. De groei betreft nog deels herstel van de coronapandemie.	

5. Wet op de Kansspelen	7%	95%

Hoofdstuk Algemene Legesverordening 2023	Begrote kostendekkendheid	Gerealiseerde kostendekkendheid
5. Wet op de Kansspelen	7%	95%
Berekening kostendekkendheid hoofdstuk 5. Wet op de Kansspelen		
Personeelskosten	74	65
Specifieke automatiseringskosten	6	8
Materiële kosten	26	21
Overhead (eigen	1	1

cluster)		
Overhead (concern)	35	33
Totale kosten	**142**	**129**
Opbrengst heffingen	**10**	**123**
Dekkingspercentage	**7%**	**95%**
Toelichting verschil begrote en gerealiseerde kosten 2023:	De personeelskosten vallen lager uit dan begroot door met het verloop van personeel. De invulling van personeel verliep moeizaam gezien de krapte op de arbeidsmarkt. Personeelskosten en daaraan gekoppelde overheadkosten vallen daardoor lager uit dan begroot. Externe advieskosten en ontwikkelkosten ten behoeve van de verbetering van het registratiesysteem Evenementen zijn daarentegen fors hoger uitgevallen dan begroot. Aan hoofdstuk 5 wordt 5% van de totale kosten toegerekend via een vaste verdeelsystematiek.	
Toelichting verschil begrote en gerealiseerde baten 2023:	Bij de initiële begroting is ten onrechte geen rekening gehouden met de verlenging van 3 grote vergunningen van speelautomatenhallen. Daarnaast zijn er een stuk meer aanwezigheidsvergunningen voor 2 gokkasten afgegeven dan begroot.	

6. Leges Gebruik van de Weg	91%	54%

Hoofdstuk Algemene Legesverordening 2023	**Begrote kostendekkendheid**	**Gerealiseerde kostendekkendheid**
6. Leges Gebruik van de Weg	91%	54%
Berekening kostendekkendheid hoofdstuk 6. Gebruik van de Weg		
Personeelskosten	962	831
Materiële kosten	140	47
Overhead (eigen cluster)	209	180
Overhead (concern)	415	358
Totale kosten	**1.726**	**1.416**
Opbrengst heffingen	**1.571**	**761**
Dekkingspercentage	**91%**	**54%**
Toelichting verschil begrote en gerealiseerde kosten 2023:	In 2023 is gestart met het in rekening brengen van leges voor het gebruik van de weg. Vanwege het ontbreken van historische gegevens zijn hierbij een aantal aannames gedaan voor wat het aantal aanvragen als voor de benodigde werkzaamheden voor behandeling van een aanvraag. Het aantal aangevraagde vergunningen in 2023 blijft achter ten opzichte van de initiële ramingen wat resulteert in zowel lagere baten als lagere lasten. Initieel was uitgegaan van een licht stijgende trend qua aanvragen gerelateerd aan bouw- en sloopopgaven, terwijl de realisatie juist een daling laat zien van het aantal aanvragen. Tegelijkertijd blijken de benodigde werkzaamheden die bij één aanvraag komen kijken groter dan initieel was aangenomen.	

				Mede op basis van deze eerste ervaringsgegevens zullen de aannames voor zowel het aantal aanvragen als voor de benodigde werkzaamheden voor 2025 gecorrigeerd worden.	
			Toelichting verschil begrote en gerealiseerde baten 2023:		Zie bovenstaande
7. Verkeer en Vervoer	102%	101%	**Hoofdstuk Algemene Legesverordening 2023**	**Begrote kostendekkendheid**	**Gerealiseerde kostendekkendheid**
			7. Verkeer en Vervoer	102%	101%
			Berekening kostendekkendheid hoofdstuk 7. Verkeer en Vervoer		
			Personeelskosten	252	258
			Specifieke automatiseringskosten	33	93
			Materiële kosten	88	33
			Overhead (eigen cluster)	7	9
			Overhead (concern)	72	139
			Totale kosten	**452**	**532**
			Opbrengst heffingen	**463**	**536**
			Dekkingspercentage	**102%**	**101%**
			Toelichting verschil begrote en gerealiseerde kosten 2023:	De kosten zijn hoger dan begroot doordat er meer automatiseringskosten zijn gemaakt voor de ontwikkeling en verwerken van de DigiD-audit (een toets of aan de gestelde veiligheidseisen wordt voldaan), beveiliging en upgrades. Doordat er enerzijds meer aanvragen voor 1-jaars parkeerontheffingen, maar anderzijds minder milieuzonering zijn ontvangen zijn per saldo de personele en overheadskosten lager dan begroot. De materiële kosten zijn lager dan begroot, omdat er minder dossiers voor advies aangeboden behoefden te worden.	
			Toelichting verschil begrote en gerealiseerde baten 2023:	De gerealiseerde opbrengsten zijn hoger dan begroot. Reden hiervan is dat er meer aanvragen 1-jaars parkeerontheffingen zijn afgegeven dan begroot. Anderzijds zijn er minder vrachtauto's een ontheffing nodig hebben, omdat er meer met emissieklasse-6-vrachtauto's gereden wordt naar de Maasvlakte en binnen de milieuzone. De voornaamste oorzaak is dat in 2023 de productie en levering van emissieklasse-6-vrachtauto's flink is toegenomen. De emissieklasse van een voertuig geeft aan hoe 'schoon' een voertuig is. Hoe hoger het getal van de emissieklasse, hoe minder luchtverontreinigende stoffen uit de uitlaat komt.	
8. Dienstverlening Stadsarchief	100%		**Hoofdstuk Algemene Legesverordening 2023**	**Begrote kostendekkendheid**	**Gerealiseerde kostendekkendheid**

8. Dienstverlening Stadsarchief	100%

Berekening kostendekkendheid hoofdstuk 8. Dienstverlening Stadsarchief		
Personeelskosten	189	172
Materiële kosten	144	172
Totale kosten	**333**	**344**
Opbrengst heffingen	**333**	**344**
Dekkingspercentage	**100%**	**100%**
Toelichting verschil begrote en gerealiseerde kosten 2023:	Met ingang van eind 2022 kunnen bezoekers online kosteloos eenvoudiger scans downloaden van reeds gedigitaliseerde bouwdossiers met behulp van de EZBA (Eén Zoeksysteem voor Bouwdossiers op Adres) en maken bezoekers vaker foto's met hun eigen mobiele apparaten. Dit resulteert in een lagere inzet van personeel en materiaal (-€ 24). In 2023 is meer opslag archief gerealiseerd (€ 37). Dit wordt veroorzaakt door uitbreiding van bestaande contracten.	
Toelichting verschil begrote en gerealiseerde baten 2023:	Niet van toepassing	

9. Leges Leidingen 99%

Hoofdstuk Algemene Legesverordening 2023	**Begrote kostendekkendheid**	**Gerealiseerde kostendekkendheid**
9. Leges Leidingen	99%	

Berekening kostendekkendheid hoofdstuk 9. Leges Leidingen		
Personeelskosten	3.532	3.080
Materiële kosten	555	769
Overhead (eigen cluster)	767	669
Overhead (concern)	1.523	1.328
Totale kosten	**6.376**	**5.846**
Opbrengst heffingen	**6.306**	**7.360**
Dekkingspercentage	**99%**	**126%**
Toelichting verschil begrote en gerealiseerde	Het verschil in begrote en gerealiseerde kosten zit met name in personele kosten. Het is lastig gebleken om met name goede inhuurkrachten te vinden. Op dit moment wordt door de markt veel duurder personeel aangeboden dan we normaliter bij de gemeente hebben. Dit maakt het zeer lastig voor detacheringsbureaus om in te spelen op de	

kosten 2023:	vraag vanuit de gemeente. Daarnaast sluit het beschikbare aanbod niet altijd aan op de gevraagde kwalificatie.
Toelichting verschil begrote en gerealiseerde baten 2023:	De overschrijding van de baten heeft te maken met het grootschalig uitrollen van glasvezel. Deze heeft wederom de verwachting overtroffen. We hebben dit jaar een aantal zeer grote aanvragen voor het aanleggen van glasvezel ontvangen en dit heeft geleid tot hogere baten.

10. Overige commerciële activieiten buitenruimte	97%

Hoofdstuk Algemene Legesverordening 2023	**Begrote kostendekkendheid**	**Gerealiseerde kostendekkendheid**
10. Overige commerciële activieiten buitenruimte	97%	

Berekening kostendekkendheid hoofdstuk 10. Overige commerciële activiteiten buitenruimte

Personeelskosten	82	40
Specifieke automatiseringskosten	41	0
Materiële kosten	1	1
Overhead (eigen cluster)	3	1
Overhead (concern)	53	16
Totale kosten	**179**	**58**
Opbrengst heffingen	**174**	**53**
Dekkingspercentage	**97%**	**91%**

Toelichting verschil begrote en gerealiseerde kosten 2023:	De kosten zijn lager dan begroot, omdat er in 2023 minder aanvragen vergunningen toegelaten taxiorganisatie, deelmobiliteit en Koningsdagvergunningen zijn aangevraagd, waardoor er lagere personele- en overheadskosten gerealiseerd zijn.
Toelichting verschil begrote en gerealiseerde baten 2023:	De gerealiseerde opbrengsten zijn lager dan begroot, omdat er 2023 maar 1 aanvraag vergunning toegelaten taxiorganisatie en 1 aanvraag deelmobilteit en geen aanvragen marktvergunningen Koningsdag ingediend zijn. Ter gelegenheid van het bezoek van de koninklijke familie aan Rotterdam tijdens Koningsdag 2023 is er op de Binnenrotte een podium gebouwd. Bijgevolg was er op de Binnenrotte (waar andere jaren de kramen staan waarvoor de marktvergunning Koingsdag wordt verleend) geen plaats voor een grote markt met kramen.

Lokale lastendruk

De onroerendezaakbelasting, afvalstofheffing en rioolheffing die de gemeente aan Rotterdammers oplegt, vormen samen de gemeentelijke woonlasten. Voor een beeld van de lokale lastendruk volgt hierna een schets van de recente tarievenontwikkeling in de gemeente. Bedragen zijn in hele euro's tenzij anders vermeld.

Ontwikkeling woonlasten 2022-2024

In tabel hieronder is een verdeling van de gemeentelijke woonlasten voor een meerpersoonshuishouden naar jaar weergeven, uitgesplitst per belastingsoort. Het bedrag dat bij OZB is vermeld, betreft het gemiddelde aanslagbedrag voor koopwoningen. Bron: COELO - kerngegevens belastingen grote gemeenten (voor de jaren 2022 en 2023).

Woonlasten meerpersoonshuishouden	2022	2023	2024
OZB aanslag	260	282	292
ASH - meerpersoons	384	384	287
RIO (basistarief)	236	259	437
Totale woonlasten	880	925	1016

Vergelijking G4-niveau

De lokale lastendruk verschilt ook per gemeente. In de onderstaande tabellen maken wij een vergelijking voor een meerpersoonshuishoudens in Rotterdam en de andere G4-gemeenten.

In de tabel hieronder zie je de vergelijking voor een meerpersoonshuishouden voor 2023. De bedragen die bij OZB zijn vermeld, betreffen de aanslagbedragen per gemeente bij een WOZ-waarde van € 433.000 (gemiddelde WOZ-waarde koopwoningen in Rotterdam voor 2023). Merk op: deze vergelijking met G4-gemeenten staat los van het gemiddelde aanslagbedrag in andere gemeenten aangezien de gemiddelde WOZ-waarde per koopwoning per gemeente verschilt.

Gemeenten 2023	Onroerendezaakbelasting	Rioolheffing	Afvalstoffenheffing	Totaal
Utrecht	342	237	366	945
Amsterdam	187	160	459	806
Rotterdam	282	259	384	925
Den Haag	220	177	460	857

In de tabel hieronder zie je de vergelijking voor een meerpersoonshuishouden voor 2024. De bedragen die bij OZB zijn vermeld, betreffen de aanslagbedragen per gemeente bij een WOZ-waarde van € 441.000 (gemiddelde

WOZ-waarde koopwoningen in Rotterdam voor 2024). Merk op: deze vergelijking met G4-gemeenten staat los van het gemiddelde aanslagbedrag in andere gemeenten aangezien de gemiddelde WOZ-waarde per koopwoning per gemeente verschilt.

Gemeenten 2024	Onroerendezaakbelasting	Rioolheffing	Afvalstoffenheffing	Totaal
Utrecht	372	246	442	1060
Amsterdam	204	167	469	840
Rotterdam	301	287	437	1025
Den Haag	240	185	480	905

Kwijtscheldingsbeleid

Voor het heffingsjaar 2023 bedroeg het maximale kwijtscheldingspercentage 76,5% van de aanslag afvalstoffenheffing.

In 2023 is in ongeveer 37.300 gevallen kwijtschelding verleend, waarvan in circa 27.500 gevallen sprake is van automatische kwijtschelding. Met de automatische kwijtschelding probeert de gemeente Rotterdammers die er recht op hebben direct kwijtschelding te verlenen. Daarnaast zijn er ook Rotterdammers die zelf kwijtschelding aanvragen. Het toekenningspercentage daarover was 30%.

Nationaal Programma Rotterdam Zuid

Pagina 197

Nationaal Programma Rotterdam Zuid (NPRZ)

In deze paragraaf treft u meer informatie aan over de activiteiten binnen de Regio Deal (2019-2022), Regio Deal (2023-2026) en de NPLV regeling Kansrijke Wijk van het Nationaal Programma Rotterdam Zuid (NPRZ).

Wat willen we bereiken?Wat hebben we gedaan in 2023?Wat heeft het gekost in 2023?

In het Nationaal Programma Rotterdam Zuid (NPRZ), werken het Rijk, de gemeente Rotterdam, woningcorporaties, zorginstellingen, schoolbesturen, bedrijfsleven, bewoners, politie en Openbaar Ministerie integraal aan het verbeteren van de kansen voor Rotterdammers op Zuid. Samen zorgen deze partners dat de kansen van Zuiderlingen worden vergoot zodat hun opleidingsniveau, arbeidsparticipatie en woonkwaliteit in 20 jaar stijgen naar het gemiddelde van de vier grote steden in Nederland. Naast maatregelen op het gebied van school, werk en wonen, moet intensieve inzet op veiligheid en cultuur de kwaliteit van leven van Rotterdammers op Zuid verhogen. De gemeente Rotterdam is dus één van de partners binnen het NPRZ. De wethouder NPRZ is één van de bestuursleden van het NPRZ en legt aan de gemeenteraad verantwoording af over de gemeentelijke inzet binnen het programma.

Deze integrale aanpak van het NPRZ loopt inmiddels elf jaar en heeft op verschillende plekken in Nederland navolging gekregen. In de eerste helft van 2022 is een Midtermreview uitgevoerd o.l.v. oud Minister Martin van Rijn. Op basis van zijn bevindingen en het debat daarover met de partners en de gemeenteraad is een nieuw uitvoeringsprogramma opgesteld voor de periode 2023-2027.

Voor de periode 2018 tot en met 2022 is door de rijksoverheid € 130 mln beschikbaar gesteld: de gemeente Rotterdam heeft dit aangevuld met nogmaals € 130 mln. Deze cofinanciering is destijds afgesproken met het Rijk in de Regio Deal Rotterdam Zuid. Een deel van deze middelen zijn doorgeschoven naar 2023 t/m 2025, maar voor veel activiteiten uit het voorgaande uitvoeringsprogramma liepen de middelen in 2023 af. Om de continuïteit van Dagprogrammering (pijler School) en het verlagen van de caseload van (werk)consulenten op Zuid (pijler Werk) te kunnen waarborgen is door het Rijk een overbruggingsfinanciering voor het jaar 2023 verstrekt van respectievelijk € 7,6 mln en € 3,2 mln. Eind 2023 is een nieuwe Regio Deal (Regio Deal Rotterdam Zuid II) door het Rijk toegekend van in totaal € 30 mln voor de periode 2023-2026. Daarnaast is eind 2023 in het kader van het Nationaal Programma Leefbaarheid en Veiligheid (NPLV) de regeling Kansrijke Wijk toegekend voor in totaal € 69,25 mln voor de periode 2023-2025.

De verantwoording in deze paragraaf is gebaseerd op de Regio Deal 2019-2022, de Regio Deal 2023-2026 en de regeling Kansrijke Wijk (2023-2025) en behandelt daarmee de pijlers Wonen, School, Thuisbasis op Orde, Werk en Veilig. De nadruk zal in deze jaarrekening nog liggen op de Regio Deal 2019-2022 en de overbruggingsfinancieringen die zijn toegekend.
Voor de pijlers Wonen en Veilig zijn er daarnaast Rijksbijdragen die specifiek voor die pijler zijn (zoals Volkshuisvestingsfonds en Preventie met Gezag). Hier wordt niet over gerapporteerd in deze paragraaf; deze komen terug in de betreffende begrotingsprogramma's.

Onder de kop 'wat willen we bereiken?' zijn de doelen per pijler benoemd en gedefinieerd. Deze volgen door een inhoudelijke toelichting op de activiteiten onder 'wat hebben we bereikt in 2023?' en de financiële tabellen en toelichting hierop onder 'wat heeft het gekost?'

Wat willen we bereiken?

Onderstaand wordt ingegaan op wat we willen bereiken.

Op basis van het Uitvoeringsplan NPRZ 2023 – 2027 is ingezet op vijf pijlers: Thuisbasis op Orde, School, Werk, Wonen en Veilig waarvoor een integrale aanpak wordt nagestreefd om tot het grootste maatschappelijk effect te komen. Het onderdeel economische structuurversterking is toegevoegd onder de pijler Werk. De te behalen doelen van deze pijlers zijn in het Uitvoeringsplan als volgt vastgesteld:

- Thuisbasis op Orde: het bieden van een stevige thuisbasis voor de bewoners op Zuid, om de kans op een succesvolle schoolcarrière voor kinderen en de kans op werk voor volwassen te vergroten.
- School: het aanpakken van onderwijsachterstanden, het vergroten van de ontwikkelkansen van kinderen en het toerusten van jongeren voor de arbeidsmarkt met name richting Techniek en Zorg. Hiertoe wordt onder meer de verlengde schooltijd in Rotterdam Zuid uitgebreid naar andere wijken buiten de Children's Zone en investeren we in onderwijshuisvesting van het voortgezet onderwijs.

- Werk: het vergroten van de arbeidsparticipatie van bewoners van Rotterdam Zuid, waardoor het aantal mensen dat afhankelijk is van de bijstand structureel wordt verminderd.
- Wonen: ingrepen in de verouderde woningvoorraad van Rotterdam Zuid moeten ervoor zorgen dat gemengde woonmilieus gerealiseerd worden, zodat woonruimte beschikbaar komt voor sociale stijgers uit Zuid. Gelijktijdig zetten we in op het toekomstbestendig maken van de woningvoorraad en daarmee aantrekkelijke, leefbare en inclusieve woonmilieus
- Veilig: het effectiever signaleren, voorkomen en aanpakken van ondermijnende activiteiten.

Voor al deze pijlers is participatie en onderzoek een overkoepelend thema. Het doel hiervan is om het eigenaarschap van bewoners over de belangrijkste uitdagingen waar Rotterdam Zuid voor staat te versterken. Dit gebeurt onder andere door het organiseren van een burgerberaad NPRZ. Het doel van het onderzoek is om een betere onderbouwing te krijgen van de interventies in de regio.

Effectindicatoren		**2018**	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**
School								
Een hogere gemiddelde score op de Centrale Eindtoets scholen op Zuid	Streefwaarde				531,9	531,9	531,9	
	Referentiewaarde							
Werk*								
Trendbreuk in bijstandsontwikkeling op Zuid	Streefwaarde	38,9%	38,4%	37,9%	37,4%	37,4%	40,00%	
	Referentiewaarde	40,3%	40,1%	40,2%	40,2%	40,33%	40,02%	
Absolute ontwikkeling bijstandspopulatie op Zuid	Referentiewaarde	14.203	13.507	14.567	13.974	13.291	13.065	
Uitstroom naar werk op Zuid	Streefwaarde	2.100	2.200	2.200	2.200	2.200		
	Referentiewaarde	1.909	1.854	1.423	1.919	1.725	1.467	
Wonen								
Steigers op Zuid	Streefwaarde		750	1.500	2.250	3.000		
	Referentiewaarde		780	1.956	2.820	3.598		
Cultuur								
Verhoging cultuurparticipatie en nieuw beeldbepalend instituut	Streefwaarde							
	Referentiewaarde	81%				82%		

Toelichting indicatoren

Wonen
2022 was het laatste jaar van looptijd Steigers op Zuid, het streven was 3.000 woningen en de realisatie was 3.598. Hiermee is voldaan aan de prestatie.

Cultuur
Cultuurmonitor 2023 1-meting

Het Rotterdamse cultuuraanbod wordt in 2022 gebruikt door 86% van alle Rotterdammers (van 15 tot en met 79 jaar). Bijna driekwart van de inwoners van Rotterdam (72%) maakt wel eens gebruik van door de gemeente gesubsidieerd cultuuraanbod. Deze bezoekerspercentages voor Rotterdam totaal zijn vergelijkbaar met de cijfers uit 2018.

In de periode tussen 2018 (0-meting) en 2022 (1-meting) is de cultuurparticipatie onder Rotterdammers van Zuid wel gestegen van 81% naar 84%. Het verschil in participatie tussen bewoners op Zuid en bewoners in de rest van Rotterdam is daarmee kleiner geworden. In 2018 86% Rotterdam totaal tegenover 81% Rotterdammers op Zuid, in 2022 86% Rotterdam totaal versus 84% Rotterdammers van Zuid. De inzet van (onder andere) de Regio Deal Impuls heeft hier zichtbaar resultaat opgeleverd.

Net als in 2018 worden bioscopen/filmhuizen, theaters, concertzalen, festivals en musea het vaakst bezocht; zowel door bewoners op Zuid als niet-Zuid bewoners. Wel is er een verschil in deelname aan culturele genres tussen de op Zuid en niet-Zuid bewoners. Rotterdammers van Zuid bezoeken minder vaak concertzalen/ podia, musea en festivals. Cultuurparticipatie in wijkgebouwen, wijktheaters en lokale cultuurcentra, deelname aan culturele workshops, cursussen en lessen is onder de Rotterdammers van Zuid wel hoger dan elders in de stad. Geconcludeerd kan worden dat meer Rotterdammers van Zuid participeren of toegang hebben tot cultuur en het culturele aanbod in de stad. De 1-meting vond plaats voor de uitvoering van het grote evenement op Zuid: De Zomer op Zuid.

Wat hebben we gedaan in 2023?

In de onderstaande paragrafen wordt toegelicht wat er binnen de verschillende pijlers is gedaan in 2023. Overkoepelend geldt dat met de aanpak Wijk aan Zet het afgelopen jaar meer is aangesloten bij wat de wijk nodig heeft en Rotterdammers meer zeggenschap te geven over hun directe omgeving. Onderdeel daarvan is een goede aansluiting bij de wijkraden en Wijk aan Zet. Inmiddels is met alle wijkraden één of meerdere kennismakingsgesprekken het programmabureau NPRZ en de wethouder NPRZ gevoerd. De afspraak is gemaakt om vanuit het NPRZ de wijkraden op Zuid 2 keer per jaar te bezoeken.

2.1 Pijler Thuisbasis op orde

In de begroting 2023 was de pijler Thuisbasis op Orde nog geen onderdeel van de paragraaf NPRZ en waren hier nog geen middelen opgenomen in de begroting. Om die reden zal hier nu nog niet over worden gerapporteerd in de jaarrekening 2023.

2.2 Pijler School

Dagprogrammering
Om gelijke kansen te realiseren en de talenten van de kinderen beter te benutten werken wij in het NPRZ met de scholen en vele partners aan tien uur extra leertijd, de Dagprogrammering. In deze uren bieden scholen extra activiteiten aan voor hun leerlingen op het gebied van taal, rekenen, sociaal-emotioneel leren, sport en gezondheid, kunst en cultuur, wetenschap en techniek, ICT en media, natuur en milieu, burgerschap en loopbaanoriëntatie.

In 2023 (tweede helft schooljaar 2022-2023 en eerste helft 2023-2024) bieden in totaal 42 scholen op Zuid Dagprogrammering aan: 35 scholen in het primair onderwijs (po) en 7 scholen in het voortgezet onderwijs (vo). In het vo wordt niet tien uur maar zes uur extra leertijd voor één derde van de leerlingen aangeboden.

Begin 2023 is de eerste rapportage opgeleverd van de schouw Dagprogrammering op zes scholen. De onderzoeksbureaus Sardes en DSP-groep hebben op deze scholen een opbrengstenonderzoek uitgevoerd in de vorm van een schouw. Hiermee is in beeld gebracht hoe de Dagprogrammering loopt, wat de opbrengsten zijn en hoe de kwaliteit versterkt kan worden. De uitkomsten van het onderzoek zijn aangeboden aan de gemeenteraad (zie wethoudersbrief Kasmi van 8 maart 2023, kenmerk M2206-2635 - 23bo003601). Alle scholen met Dagprogrammering zullen worden geschouwd. In 2023 zijn de onderzoekbureaus ook gestart met een tweede ronde schouwen op negen po en zes vo scholen.

De rapportage van deze tweede schouw wordt in het voorjaar van 2024 aangeboden aan de raad.

Met ingang van het schooljaar 2023-2024 is de uurprijs van Dagprogrammering eenmalig verhoogd naar 5 euro per kind per uur (was 3,73 euro per leerling per uur). Deze uurpijs zal jaarlijks met 2% worden geïndexeerd.

In 2023 is in samenwerking met scholen en aanbieders gewerkt aan een scholingstraject voor vakleerkrachten binnen de Dagprogrammering. Deze scholing is gericht op het verbeteren van de pedagogische en didactische kennis en vaardigheden van vakleerkrachten. Hiermee willen we de kwaliteit van de Dagprogrammering verder verbeteren en de opbrengsten bij de leerlingen vergroten.

Huisvesting
Op 19 februari 2018 is het convenant ‘Herontwerp voortgezet onderwijs Rotterdam Zuid’ gesloten tussen de gemeente en de drie grote schoolbesturen voor voortgezet onderwijs BOOR, LMC-VO (nu SARO) en CVO. Het doel hiervan is in enkele jaren te komen tot een veelzijdiger, solide en toekomstbestendig voortgezet onderwijsaanbod op Rotterdam Zuid dat beter is afgestemd op de behoefte van de huidige en toekomstige leerlingen en hun ouders. Door het herontwerp ontstaan scholen van gezonde omvang, met aansprekende keuzemogelijkheden voor ouders en leerlingen en wordt leegstand zoveel mogelijk gereduceerd.

Het onderwijsaanbod is betreft drie clusters van onderwijs:

- Stadionpark, rond de Kuip,
- Hart van Zuid, rond Ahoy en het Motorstraatgebied
- Kop van Zuid/Katendrecht

Een aantal huisvestingsprojecten uit het convenant zijn in de afgelopen jaren al opgeleverd en een deel is nog in verschillende fasen van uitvoering.
In het gebied Hart van Zuid is al geruimere tijd reeds vernieuwd onderwijsaanbod aanwezig, onder andere:

Zuiderpark College (vmbo); Montfort College (mavo, havo, vwo) en Avicenna College (SIVOR) (vmbo t/m vwo). In 2022 is de renovatie van het Zuidergymnasium in het Poortgebouw van het voormalige Zuiderziekenhuis afgerond en heeft de school het nieuwe schoolgebouw definitief in gebruik genomen.

Op Katendrecht is de Young Businessschool in 2020 uitgebreid met vrijeschoolonderwijs, Vrije school De Kaap.

In Stadionpark en op de Kop van Zuid worden nog drie nieuwe scholen gebouwd. In 2023 is gestart met de bouw van de twee scholen in het Stadionpark gebied; die in 2026 worden opgeleverd. Het gaat hier om scholen die vmbo, mavo, havo en vwo onderwijs aanbieden. Juliana verhuist in 2025 naar de Roerdomplaan waar voorheen Portus CBSplus (nu Portus Meridiem) gevestigd was.

Op de Laan op Zuid komt medio 2026 de Onderwijslocatie Laan op Zuid (voorheen Plot Z). Er komt één nieuwe onderwijslocatie waarin het instituut voor Communicatie, Media en Informatietechnologie (CMI) van de Hogeschool Rotterdam en de nieuwe Hugo de Groot (voortgezet onderwijs) van stichting BOOR zullen worden gehuisvest. Op 3 februari 2022 hebben de gemeente, de Hogeschool Rotterdam en stichting BOOR hiervoor een samenwerkingsovereenkomst ondertekend. Het CMI gaat zich in het gebouw de Onderwijslocatie Laan op Zuid vestigen met circa 4.000 studenten en Hugo de Groot met circa 800 havo- en vwo-leerlingen. De mavo-afdeling van Hugo de Groot gaat naar De Hef.

Aanpak Beste Leraren
Ook in 2023 deden de scholen in het NPRZ-gebied mee aan het stedelijk programma Beste Leraren. Deze aanpak viel onder het Rotterdams onderwijsbeleid 2019-2022 Gelijke Kansen voor Elk Talent vastgesteld en was verlengd tot eind 2023. De aanpak Beste Leraren was gericht op het tegengaan van het lerarentekort en het professionaliseren en binden van onderwijzend personeel. In 2023 hebben scholen vanuit deze aanpak subsidie ontvangen waarmee ze inzetten op diverse actielijnen: het verhogen van de instroom, het beperken van uitval en anders organiseren.

Het tegengaan van het personeelstekort in het onderwijs en kinderopvang is één van de vier speerpunten van het Nieuw Rotterdams Onderwijsbeleid. In het convenant Regio Deal Rotterdam Zuid II dat in 2023 is afgesloten hebben we voor de po en vo scholen extra middelen beschikbaar. Deze Regio Deal middelen kunnen scholen vanaf 2024-2025 inzetten voor verminderen van werkdruk, het ontzorgen van schoolteams of de begeleiding en binding van startende docenten of stagiairs.

2.3 Pijler Werk

Een aanzienlijk deel van de beroepsbevolking van Zuid bevindt zich in een kwetsbare positie en is niet zonder meer in staat om de kansen die de aanhoudend krappe arbeidsmarkt biedt te verzilveren. Velen van hen beschikken niet over de kwalificaties, vaardigheden, financiële mogelijkheden en het sociale netwerk om op eigen kracht een stap vooruit te zetten. Met name voor werkzoekenden met een uitkering is ondersteuning nodig om de toeleiding naar de arbeidsmarkt duurzaam tot stand te brengen en daarmee niet meer afhankelijk te zijn van een bijstandsuitkering.

Het is van groot belang om de uitgangspositie van schoolverlaters, werkzoekenden en werkenden van Rotterdam Zuid structureel te versterken. Dat is niet alleen goed voor de mensen zelf, de scholen of de gemeente Rotterdam.

Juist werkgevers hebben er een groot belang bij om samen met ons meer te investeren in het ontsluiten en ontwikkelen van het onbenutte arbeidspotentieel op Zuid. Nog te vaak blijven vacatures onvervuld in afwachting van de alleskunner, het schaap met vijf poten. En de komende jaren gaan nog veel werkenden met pensioen, dus de personeelskrapte zal aanhouden. Door de digitalisering en de energietransitie verandert bovendien de economische structuur. Er ontstaan nieuwe verdienmodellen, waarvoor ook andere kennis en vaardigheden gevraagd worden. Een tekort aan voldoende geschikte werknemers beperkt dan onze kansen op economische groei. Het belemmert het functioneren van cruciale maatschappelijke sectoren, zoals de zorg, het onderwijs, het OV en de politie. Door deze ontwikkelingen worden werkgevers uitgedaagd om op een andere manier met hun vraag naar arbeidskrachten om te gaan. De werkzoekenden van Zuid moeten kunnen meeprofiteren van de mogelijkheden die nu ontstaan. Want ze zijn simpelweg nodig en te veel van hen blijven nu nog onopgemerkt. Samen met betrokken werkgevers brengen we daar stapje voor stapje, wijk voor wijk, verandering in.

Het in 2019 ingerichte programma Samen voor Zuid is daarom in 2023 gecontinueerd. Met de extra middelen van de gemeente en de rijksoverheid is het mogelijk gemaakt om op Zuid de caseload van de werkcoaches aanzienlijk te verlagen. De werkzoekende en de werkcoach besteden daardoor samen meer gerichte aandacht aan het onder controle krijgen van belemmeringen en aan het zoeken en vinden van werk. Hulpvragen en ontwikkeldoelen worden vertaald in concrete activiteiten in de week, zodat ritme en structuur worden opgebouwd. Zo kan de stap naar werk met vertrouwen worden gezet. De begeleiding wordt vanuit verschillende disciplines vormgegeven, met aandacht voor o.a. taal, scholing en lifecoaching, en indien nodig ook schuldhulp of inzet vanuit het wijkteam. Daarnaast is ook de caseload van inkomensconsulenten op Zuid lager, zodat zij voldoende aandacht kunnen besteden aan de mensen van Zuid die in de bijstand zitten en zo kunnen zorgen dat de maandelijkse uitkering juist is. Om voor de werkzoekenden de onzekerheden rond het maandelijks inkomen zoveel mogelijk weg te nemen en hen op dat vlak te ontzorgen is het project Met Inkomenszekerheid naar Werk gestart. Om de stap naar werk te zetten is het belangrijk om bijvoorbeeld qua toeslagen te weten waar je aan toe bent. Voor ouders met kleine kinderen die afhankelijk zijn van een bijstandsuitkering is bij de ontwikkeling richting werk extra aandacht voor de beschikbaarheid en betaalbaarheid van kinderopvang. We zetten loonkostensubsidie in om werkgevers te stimuleren om werkzoekenden met een uitkering een baan te gunnen.

Als toegankelijke voorziening in de buurt spelen de Leerpraktijkcentra een belangrijke rol. Werkzoekenden met een uitkering kunnen in het Leerpraktijkcentrum in de wijk structuur opbouwen en hun leerwerktrajecten volgen. De verbinding met betrokken werkgevers in de wijk, de sectoren die voor de economische transities van belang zijn (haven, bouw & techniek en zorg) en de cruciale maatschappelijke beroepen (o.a. kinderopvang, onderwijs, politie, OV) wordt daarbij verder versterkt

Ondanks de weerbarstigheid van het vraagstuk en de complexe problematiek waar werkzoekenden met een uitkering vaak mee worstelen zagen we in 2023 in tegen stelling tot de voorgaande jaren een voorzichtige positieve trend in de ontwikkeling van de bijstandspopulatie op Zuid (- 0,3%) ten opzichte van de rest van Rotterdam.

Oude pijler cultuur
In 2023 zijn voor cultuur de ingezette impulsen culturele programmering, talentontwikkeling en planvorming NCWI (inmiddels cultuurcampus genoemd), binnen de Regio Deal 2018-2022 inhoudelijk afgerond. De pijler Cultuur binnen de Regiodeal 2019-2022 is afgesloten met de Zomer op Zuid 2023. ’Zomer op Zuid’ was een groot evenement, dat de hele zomer lang duurde, Zuid op de kaart zette en liet zien wat Zuid te bieden heeft. In aanloop

naar het evenement zijn programma's en netwerken verbonden. Met deze intensivering en ontsluiting in de zomer van 2023 is aangesloten bij een nieuw en breder publiek en bijgedragen aan een hogere cultuurparticipatie van Rotterdammers op Zuid.

Voor de succesvolle ontwikkelingen en interventies uit de Regio Deal Cultuur zijn mogelijkheden voor continuering verkend, waaronder programmering cultuurankers (onder andere Kunstenpand, programmaraad en jongerenhub Zuidplein) en platforms en regelingen voor talentontwikkeling (onder andere IMPACT, PitcherPerfect). In 2023 heeft verdere uitwerking plaatsgevonden van het instituut (Cultuur&Campus) naar een realiseerbaar plan. Ook is een start gemaakt met de samenwerking om de hub Bauhaus te realiseren.

Voor de ontwikkeling van een Cultuur&Campus zijn de ruimtelijke uitgangspunten vastgelegd in een conceptmasterplan. Over deze uitgangspunten is overeenstemming bereikt tussen onderwijspartners Codarts, Hogeschool Rotterdam en Erasmus Universiteit en gemeente Rotterdam. Een sluitende businesscase is een vereiste voor vaststelling van het masterplan. Daarom is daarna een proces opgestart van rekenen en tekenen gericht op de financiële haalbaarheid. Na vaststelling gaat een nieuwe fase in, waarin wordt gestart met de ontwikkeling van de huisvesting op het Charloisse Hoofd en de culturele programmering.

Door toekenning van Europese subsidie (impulsregeling New European Bauhaus (NEB)) wordt versneld een kleinschalige start gemaakt met het Cultuur&Campus concept. In een NEB lighthouse project aan de Putselaan wordt ervaring opgedaan met het campusmodel. Geheel in lijn met de NEB gedachte worden kunst, cultuur en onderwijs daar samengebracht met wetenschap en technologie. In 2024 start de verbouwing en verduurzaming van een gemeentelijk monument aan de Putselaan tot de hub Bauhaus. In deze hub op Zuid werken de betrokken partijen samen, als opmaat naar het Campusmodel voor de toekomst. Cultuur&Campus is onderdeel van een grotere gebiedsontwikkeling die Zuid een stevige impuls zal geven.

2.4 Pijler Wonen

De middelen in de pijler dragen bij aan de fysieke doelstellingen van het NPRZ-programma binnen de pijler Wonen. De projecten zijn concreet opgezet om invulling te geven aan de gemeentelijke opgave binnen het NPRZ of dienen ter ondersteuning en facilitering van de opgave van derden (zoals woningcorporaties).

Basisaanpak Particuliere voorraad
In 2018 heeft het college het Uitvoeringsplan Steigers op Zuid 2.0 vastgesteld waarmee de aanpak voor 3.000 woningen is gegarandeerd. Eigenaren van woningen in de wijken op Zuid worden gestimuleerd onderhoudsachterstanden weg te werken en worden verleid om door middel van 'slim onderhoud' de eerste verduurzamingsstappen te zetten en ook een duurzaam meerjaren onderhoudsplan (groen MJOP) op te stellen. Alle rondes (4) van Steigers op Zuid 2.0 zijn gestart, het aanbestedingstraject voor het aantrekken van adviesbureaus voor de uitvoering van de 4e ronde is eind 2022 afgerond.

In 2023 is gestart met de aanpak Nazorg, waarvoor woningen en VvE's in aanmerking komen die subsidie hebben ontvangen voor uitvoering achterstallig onderhoud.. De eigenaren worden persoonlijk benaderd door inspecteurs van de gemeente als signalen komen van verval, waarbij een aanschrijving kan volgen.

In totaal zijn binnen het project Steigers op Zuid 3.598 woningen aangewezen. Daarnaast is voor 301 woningen de aanpak Nazorg uitgevoerd. Tot en met eind 2023 hebben 2.379 eigenaren het gratis groene MJOP ontvangen die door ruim 1300 eigenaren is vastgesteld. Er is subsidie en gunstige lening producten beschikbaar voor aangewezen adressen. Tot nu toe hebben bijna 900 eigenaren gebruik gemaakt van de subsidiemogelijkheid. De negatieve effecten van crises zijn nog steeds duidelijk merkbaar in projecten. Eigenaren hebben meer tijd nodig om de financiering voor onderhoud en verbeteringen rond te krijgen en krapte bij bouwbedrijven, hoge kosten van bouwmaterialen en arbeid en druk bij beheerkantoren gelden nog steeds.

Toekomstperspectieven

Mede naar aanleiding van de herdefiniëring van het project Fazantstraat is in 2021 gestart met de formulering van een Toekomstperspectief Carnisse. Op 29 november 2022 heeft het college van B&W het “Ruimtelijk Toekomstperspectief Carnisse 2023” goedgekeurd In 2024 zal dit toekomstperspectief verder worden geconcretiseerd in een handelingsperspectief dat wordt opgesteld samen met woningcorporaties Woonbron en Woonstad en de wijk. Het voornemen is dit handelingsperspectief eind 2024 vast te laten stellen. Voor de Tarwewijk is vanaf 2022 een participatieadviseur ingehuurd voor de participatie met bewoners en andere stakeholders om de ambities voor de wijk in beeld te brengen. In maart 2024 zal de actuele projectinventarisatie worden afgestemd met de wijkraad en woningcorporatie Woonstad, het voornemen is om Toekomstperspectief en Handelingsperspectief Tarwewijk uiterlijk eind 2024 bestuurlijk te laten vaststellen.

Grondige aanpak particuliere voorraad: sloop- nieuwbouw

In 2023 zijn een aantal herstructureringsprojecten vanuit de Regio Deal in uitvoering gekomen nadat een participatietraject met bewoners heeft plaatsgevonden (onder andere de projecten Groningerstraat en Carnisse Poort).

Voor de projecten Texelsestraat, Robbenoordplein en Pleinweg-Goereesestraat heeft het college van BenW in 2022 c.q. 2023 een startbesluit genomen. De gemeenteraad heeft in 2023 besloten om de grondexploitatie Texelsestraat in uitvoering te brengen (raadsbesluit 28 september 2023). In 2024 worden de raadsbesluiten verwacht voor het openen van de grondexploitaties Robbenoordplein (1e kwartaal) en Pleinweg-Goereesestraat (juni 2024) waarna de fysieke werkzaamheden starten.

Grondige aanpak particuliere voorraad: transformatie bestaande voorraad (programma samenvoegen en vergroten)

Er zijn meerdere woonblokken in de focuswijken geselecteerd waar het de ambitie is om zoveel mogelijk woningen samen te (laten) voegen. Het gaat dan onder meer om de woningen rondom Carnisse Poort, de Boulevard Zuid, in projectgebied Oud Carnisse en in het project Utrechtsestraat. Naast genoemde projectgebieden worden sinds 2023 ook op locaties buiten deze gebieden woningeigenaren benaderd door een gemeentelijke samenvoegadviseur die hen informeert en adviseert over de (subsidie)mogelijkheden. De Subsidieregeling Samenvoegen en Vergroten is in 2022 door het college verlengd met vier jaar.

In project Swiego (Van Swietenlaan/Goereesestraat) worden de woningen door de gemeente Rotterdam vrij op de markt aangekocht, waarna de woningen met een samenvoeg-/vergrootverplichting, als samengevoegde kluswoning of als opgeknapte woning worden verkocht aan particulieren met zelfbewoningsplicht. Tot en met 2023

zijn er 66 woningen aangekocht, zijn er 24 woningen verduurzaamd naar energielabel B of beter, zijn er 8 woningen naar 4 woningen samengevoegd en is de uitvoering gestart om 12 woningen naar 6 woningen samen te voegen.

In 2020 is de uitvoeringsovereenkomst met Stichting Wijkverbetering Rotterdam Zuid ondertekend, waarna de stichting totaal 33 woningen van de gemeente en van de markt heeft verworven om deze vervolgens grondig te verbeteren en in het middensegment te verhuren. Op basis van een evaluatie eind 2022 heeft de stichting in 2023 een voorstel voor herziene afspraken uitgewerkt. Begin 2024 wordt op basis van het voorstel besloten over voortzetting van het project en zullen de herziene afspraken worden vastgelegd in een allonge op de uitvoeringsovereenkomst.

Voor project Fazantstraat fase 2 is – na afwijzing door de gemeenteraad in december 2020 van de voorgestelde combinatieaanpak (samenvoegen & sloop-nieuwbouw) - in november 2023 door het college de nieuwe aanpak voor de Fazantstraat goedgekeurd en de Wvg ingetrokken, nadat de afgelopen 3 jaar ca. 70 woningen zijn aangekocht onder de Wvg. De woningen worden verbeterd, verduurzaamd en waar mogelijk vergroot. De overige woningen in de straat zijn van particuliere eigenaren en worden opgenomen in de Aanpak Basiskwaliteit, de opvolger van Steigers op Zuid. Ook is er een subsidiemogelijkheid (10%) voor een gevelaanpak en het vernieuwen van de portiek entrees. Woningcorporatie Woonbron heeft ook bezit in het gebied en zal voor deze woningen ook deelnemen aan de gevelaanpak.

Voor de gebiedsaanpak Bloemhof is in 2023 een verkenning gestart om te komen tot een scope-bepaling, opgave-duiding en concretisering van de aanpak. Tevens is er in 2023 een Intentieovereenkomst getekend met de woningcorporaties HefWonen en Woonstad Rotterdam om de samenwerking vast te leggen. Doel van deze verkenning is het krijgen van een bestuurlijke toezegging om te mogen starten met de Gebiedsaanpak (inclusief de benodigde financiële middelen en benodigde capaciteit). In oktober 2023 is gestart met een informatiecampagne (via informatiemarkten en huisbezoek) voor alle bewoners van Bloemhof over de problematiek van bodemdaling en woningen zonder onderheide fundering. Deze campagne loopt door in 2024 en de aangedragen inzichten en aandachtspunten zullen waar mogelijk worden meegenomen in de uiteindelijke bestuurlijke besluitvorming over de te realiseren gebiedsaanpak.

Nader overleg is gewenst over de eisen voor de verduurzaming van de woningen, gezien de vve problematiek waarbij de zeggenschap niet exclusief bij de gemeente ligt en de verplichting wel.

Vanwege de gestegen vastgoedprijzen en bouwkosten is het aannemelijk geworden dat de doelstelling van 1.400 woningen in de grondige aanpak t/m 2030 niet behaald zal worden. In 2022 is met het rijk afgesproken dat de target voor de grondige aanpak van de particuliere voorraad neerwaarts is bijgesteld naar 700 tot 900 aan te pakken woningen t/m 2030, waarbij de ambitie hoger moet liggen. Een aantal van 700 woningen is de absolute ondergrens.

Verbetering woonmilieus en buitenruimte
Voor verbetering van de buitenruimte is in 2023 in diverse projecten gewerkt aan de kwalitatieve verbetering van de buitenruimte, zoals de aanpak van de Nijverheidsstraat, de buurt Linker-Halve-Vlieger en op het Slotboomplein. Tevens is bij een aantal grote projecten gewerkt aan de planvorming en/of de voorbereiding van de uitvoering. Dit geldt voor diverse Inrichtingsplannen in Carnisse (o.a. Carnisselaan, Goereesestraat). Daarnaast zijn in 2023 diverse kleine projecten op basis van bewonersinitiatieven uitgevoerd (nieuwe

inrichting van de Herman Costerstraat, vergroening van de omgeving bij het theehuis in het Afrikaanderpark, . een vergroeningsactie op het Robbenoordplein).

Op de Boulevard Zuid zet de Alliantie Hand in Hand zich in de periode 2019-2029 in voor een sterke lokale economie en een aantrekkelijke woonomgeving op de Beijerlandselaan en Groene Hilledijk. In de Alliantie werken de gemeente Rotterdam, het NPRZ, ondernemers, vastgoedeigenaren, veiligheidspartners en andere belangrijke partijen in het gebied samen. Het programma NPRZ Wonen levert een belangrijke bijdrage aan de fysieke pijler van het programma Hand in Hand (zowel buitenruimte, gebiedsontwikkeling en vastgoedaanpak). Om deze doelstellingen te behalen verwerft de gemeente Rotterdam een deel van het vastgoed in dit winkelgebied.

Fase 1, 2 en 3 van het puien- en gevelherstel op de Beijerlandselaan & Groene Hilledijk zijn afgerond, Op de winkelboulevard zijn door de gemeente totaal ca. 71 winkelpanden aangekocht ten behoeve van kwaliteitsverbetering en transformatie (waaronder samenvoegen). Er hebben diverse nieuwe invullingen /verplaatsingen plaatsgevonden van nieuwe ondernemers en de eerste bedrijfsruimtes zijn getransformeerd tot woningen. De bovenliggende woningen worden veelal gerenoveerd om vervolgens verkocht te worden aan toekomstige eigenaren-bewoners.

Ook in Charlois zet de gemeente in op verbetering van het winkelgebied aan de Katendrechtse Lagedijk en Wolphaertsbocht (KatWol). In het laatste jaar van deze aanpak (2023) zijn er in dit gebied nog 5 panden fysiek opgeknapt en getransformeerd van een slecht draaiende-/uitziende winkel tot een woning. Via de in 2022 gestarte subsidieregeling voor een verbeterde uitstraling van complexe winkelpanden zijn in 2023 7 panden verbeterd en staat de aanpak van 18 panden nog gepland voor 2024.

Sinds 2019 worden 4 wijkconciërges ingezet in de wijken Feijenoord, Afrikaanderwijk, Hillesluis en Bloemhof-Landbouwbuurt. De wijk conciërges zijn ook in 2023 ingezet op de onderdelen schoon heel en veilig (via signaleren, oplossen en voorkomen).

Regionale spreiding
In 2021 heeft de gemeente Rotterdam een bijdrage van € 1 mln. verleend als cofinanciering voor de door Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland vastgestelde subsidieregeling “Spreiding sociale woningbouw regio Rotterdam”. Met de substantiële bijdrage vanuit de Rotterdamse NPRZ-middelen wordt meebetaald aan een positieve financiële prikkel voor de betere spreiding van de sociale woningvoorraad over de Rotterdamse regio. In totaal is t/m 2023 is er voor 645 woningen subsidie aangevraagd door 7 randgemeenten in 13 projecten. Subsidieaanvragen konden door de randgemeenten worden ingediend tot 1 januari 2024 en worden vastgesteld op basis van het slaan eerste paal van de woningen. De regeling zal zodoende worden afgerond in de eerste helft van 2025.

2.5 Pijler Veilig

In de begroting 2023 was de pijler Veilig nog geen onderdeel van de paragraaf NPRZ en waren hier nog geen middelen opgenomen in de begroting. Om die reden zal hier nu nog niet over worden gerapporteerd in de jaarrekening 2023.

Wat heeft het gekost in 2023?

In onderstaande tabel is op het niveau van de Regio Deal 2019-2022 het totaal van realisatie en begroting opgenomen. In de laatste kolom wordt ook het gerealiseerde bedrag aan cofinanciering vanuit de gemeente gepresenteerd.

Pijlers	Totale Rijksbijdrage	Begroting 2023	Realisatie 2023	Verplichtingen 2023	Afwijking begroting realisatie 2023	Totale realisatie ultimo 2023	Totale cofinanciering ultimo 2023
School	44	4,4	0,0	0,0	4,4	29,1	30,5
Werk	24	2,3	2,6	0,0	-0,3	24,0	24,9
Wonen	60	15,3	1,9	0,0	13,3	30,4	36,3
Cultuur	2	0,1	0,2	0,0	-0,1	2,0	2,3
Totaal	**130**	**22,1**	**4,8**	**0,0**	**17,3**	**85,5**	**93,9**

Eind 2023 zijn nieuwe middelen toegekend voor het NPRZ met een nieuwe Regio Deal (2023-2026) en de regeling Kansrijke Wijk (2023-2025). In onderstaande tabel is het totaal van begroting en realisatie opgenomen per pijler/activiteit. Voor alleen de Regio Deal is er met het Rijk een co-financieringsverplichting opgenomen.

Pijlers	Totale Rijksbijdrage	Begroting 2023	Realisatie 2023	Afwijking begroting realisatie 2023	Totale realisatie ultimo 2023	Totale cofinanciering ultimo 2023	Totale vereiste cofinanciering
Thuisbasis op orde	17,05	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	12,92
School	58,92	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	6,2
Werk & economische structuurversterking	14,40	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	4,13
Wonen	5,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	5
Veilig	0,26	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0
Programmabureau, Onderzoek & Participatie	3,61	0,00	0,36	-0,36	0,36	0,00	1,75
Totaal	**99,24**	**0,00**	**0,36**	**-0,36**	**0,36**	**0,00**	30,00

Aangezien deze middelen pas aan het einde van het jaar 2023 beschikbaar zijn gekomen is hiervan nog weinig benut in 2023. De nadruk van de besteding van deze middelen zal liggen op de jaren 2024 en 2025.

3.1 Pijler Thuisbasis op orde

Er zijn geen Rijksmiddelen ingezet in 2023. Toelichting volgt bij een volgend P&C product.

3.2 Pijler School

1. Children's Zone
De Children's Zone is gericht op betere leerprestaties van kinderen. De school is hierbij het aangrijpingspunt. Het verbeteren van de leerprestaties begint met het geven van extra lessen en betere lessen, afstemming met ouders als partners in de opvoeding, en met andere organisaties in de wijk om een zinvolle dagbesteding voor deze kinderen tot stand te brengen.

2. Dagprogrammering buiten Children's Zone
In 2023 (tweede helft schooljaar 2022-2023 en eerste helft 2023-2024) bieden in totaal 42 scholen op Zuid Dagprogrammering aan: 35 scholen in het primair onderwijs (po) en 7 scholen in het voortgezet onderwijs (vo).

3. Herstructurering VO
In 2018 is het convenant 'herontwerp voortgezet onderwijs Rotterdam Zuid' gesloten. Naast de dekking van de Regio Deal is ook de cofinanciering (door gemeente) geregeld. In 2023 is er geen realisatie geweest, omdat deze pas wordt gerealiseerd bij oplevering van de nieuwe objecten Plot Z en het Stadionpark die op in 2026 opgeleverd worden.

4. Leraren
Vanuit de aanpak Beste Leraren is in 2019/2020 gestart om extra te investeren in de dertig scholen van Children's Zone van het primair en speciaal onderwijs. In 2023 is deze lijn voortgezet, waarbij ook de andere primair onderwijsscholen binnen NPRZ hier gebruik van kunnen maken.

5. Cultuurcampus
Uit de onderzoeksfase is naar voren gekomen dat de onderwijscomponent een belangrijk fundament vormt voor een NCWI. Planvormingskosten zijn in de jaren 2020, 2021 en 2022 ten laste gebracht van de pijler onderwijs. Principeafspraak is dat de inzet zal worden gecontinueerd. Voor 2024 en 2025 zijn ook Rijksmiddelen beschikbaar komen voor dekking van planvormingskosten en programmeringskosten.

Vanuit de toegekende Europese subsidie (New European Bauhaus) is er budget om vooruitlopend op de ontwikkeling van het instituut een pilot te starten, waarbij de verbinding tussen kunst, cultuur en onderwijs enerzijds en wetenschap en technologie anderzijds centraal staat. Onderdeel van de opgave is bovendien om hierbij de buurt / omgeving te betrekken.

3.3 Pijler Werk

Via het programma Samen voor Zuid zijn extra werkconsulenten ingezet op de kwetsbare doelgroepen en scholingstrajecten ingezet ter ondersteuning van deze doelgroep richting arbeid. Tegelijkertijd is voor de aanpak versterking aanbodkant minder op de Regio Deal verantwoord. Het is niet zo dat hier geen kosten voor gemaakt zijn, want deze kosten zijn voor een groot deel verantwoord op de overbruggingsfinanciering 2023 (totaal € 3,2 mln) die beschikbaar is gesteld door het Rijk. Voor het LeerWerkAkkkoord (LWA) en Onderzoek (punt 4 en 5 uit de tabel) zijn er geen kosten verantwoord op de Regio Deal. Op het totaal is de volledige € 24 mln van de regiodeal voor Werk besteed.

3.4 Pijler Wonen

De Regio Deal-middelen worden gebruikt als dekking voor projecten in de focuswijken, tuinsteden en tuindorpen in Rotterdam Zuid, die bijdragen aan de fysieke doelstellingen van het NRPZ binnen de pijler Wonen. De projecten zijn concreet opgezet om invulling te geven aan de gemeentelijke opgave binnen het NPRZ of dienen ter ondersteuning en facilitering van de opgave van derden (zoals woningcorporaties).

In bovenstaande tabel worden de middelen verantwoord die worden ingezet voor de drie thema's die zijn opgenomen in de Regio Deal Rotterdam Zuid (2019-2025) voor de pijler Wonen. De opgenomen verplichtingen en bestedingen hebben betrekking op de rijksmiddelen uit de Regio Deal en op de gemeentelijke cofinanciering. De term verplichting zoals die in bovenstaande tabel is gebruikt, betreft de binnen de projecten aangegane verplichtingen met derden, zoals die in de concernadministratie zijn opgenomen (financieel administratief verplicht, conform definitie Sisa). Deze term heeft hier dus geen betrekking op de intern aangegane verplichtingen die via formeel afgegeven verleningsbesluiten zijn verplicht.

Voor thema 1 (Grondige aanpak particuliere voorraad: sloop/nieuwbouw en samenvoegen) wordt een groot deel van de Regio Deal middelen voor de pijler Wonen van het NPRZ ingezet ten behoeve van de grondige aanpak van de bestaande particuliere woningvoorraad. Hiertoe wordt een groot aantal projecten uitgevoerd van sloop /nieuwbouw, transformatie en samenvoegen van woningen. In 2023 is niets financieel administratief verplicht in de projecten (zoals nieuwe opdrachten verstrekt n.a.v. offertes). Wel zijn er binnen dit thema voor € 6,85 mln. aan formele verleningsbesluiten afgegeven (juridisch verplicht) voor de projecten Swiego fase 1, Utrechtsestraat, Bloemhof en voor de apparaatskosten ten behoeve van het programma Transformatie overig (o.a. Seringenbuurt, Boekweitstraat, Dahliablok en Mijnkintbuurt blok 3). In 2023 is € 1,1 mln. aan bestedingen gerealiseerd ten behoeve van de grondexploitatie Groningerstraat.

De sloop/nieuwbouw projecten worden grotendeels binnen grondexploitaties uitgevoerd, en deze hebben meestal een looptijd van 10 jaar. Binnen transformatie- en samenvoeg-projecten is een belangrijk onderdeel het aankopen van (aangrenzende) woningen hetgeen een langjarige inspanning vergt. Om deze reden heeft de gemeente Rotterdam richting het Rijk aangeven dat de looptijd van de specifieke uitkering Regio Deal NPRZ (nu 2019 t/m 2025) voor de pijler Wonen een te korte periode is om de afgesproken prestatiedoelen te kunnen realiseren en verlengd zou moeten worden tot 15 jaar. Daarom is op aangeven van Rotterdam in de rijksbeschikking voor de specifieke uitkering Regio Deal NPRZ (van 10 december 2019) de mogelijkheid opgenomen om de looptijd voor de pijler Wonen te verlengen (art 3.3).

Voor thema 2 (woonmilieus: buitenruimte en winkelstraten) is in 2023 niets financieel administratief verplicht. Wel zijn er binnen dit thema voor € 0,4 mln. aan formele verleningsbesluiten afgegeven (juridisch verplicht) voor het buitenruimteproject Eksterstraat e.o. en het Nelson Mandelapark. In 2023 is € 0,4 mln. aan bestedingen gerealiseerd ten behoeve van de projecten Beijerlandselaan / Groene Hilledijk, Carnisse-Goereesestraat.

Dat er voor de Grondige aanpak particuliere voorraad (thema 1) en Woonmilieus onderdeel buitenruimte en winkelstraten (thema 2) in 2023 minder middelen zijn besteed dan oorspronkelijk was begroot wordt vooral veroorzaakt door prijsstijgingen van koopwoningen in het NPRZ-gebied. Daardoor werden er in 2023 minder verwervingen uitgevoerd ten opzichte van de oorspronkelijke raming. Daarnaast zijn de fysieke uitvoeringswerkzaamheden voor een aantal projecten (oa Bloemhof, Seringenbuurt en Boekweitstraat en Koppen Amelandseplein) vertraagd en worden in 2024 heroverwogen. De redenen hiervoor waren vooral de noodzakelijk

geworden planwijzigingen als gevolg van gebleken funderings-problematiek (Bloemhof) dan wel de benodigde afstemming met de aanwezige VvE's (Amelandseplein).

Tenslotte bestond in 2023 de laatste mogelijkheid voor begrotingsaanpassing bij de 2e bestuursrapportage (juli 2023). Daardoor konden opdoemende projectvertragingen in de tweede helft 2023 niet meer worden vertaald naar een neerwaartse bijstelling van de begroting.

Voor thema 3 (regionale spreiding) is in 2021 een bijdrage van € 1 mln. formeel verleend als cofinanciering door de Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland vastgestelde subsidieregeling "Spreiding sociale woningbouw regio Rotterdam". In de voorjaarsnota 2023 heeft de provincie haar subsidie inbreng met € 1 mln. verhoogd waardoor het totale beschikbare subsidiebudget uitkomt op € 6 mln. Met de bijdrage vanuit de Rotterdamse NPRZ-middelen wordt meebetaald aan een positieve financiële prikkel (€ 7.500,- per extra door een woningcorporatie gestarte sociale woning in een Rotterdamse randgemeente; totaal 800 woningen) voor de betere spreiding van de sociale woningvoorraad over de Rotterdamse regio. Tegelijkertijd met het afgeven van het formele commitment is een voorschot (50%) aan de provincie betaald. Eind 2023 is er voor 645 woningen subsidie aangevraagd door 7 randgemeenten in 32 projecten. Daarmee is ruim 81% van het subsidiebudget belegd. Tevens is eind 2023 de subsidie vastgesteld voor 8 projecten voor in totaal 411 woningen. Op grond van de gerealiseerde prestatie (411 gestarte woningen) en het Rotterdamse aandeel in het subsidiebudget is nu €0,44 mln. als besteding opgenomen in de verantwoording.

Aanvragen kunnen door de randgemeenten worden ingediend bij de provincie tot 1 januari 2024. De projectsubsidie wordt uiterlijk één jaar na subsidieverlening vastgesteld (op basis van het slaan eerste paal van de woningen). De regeling zal zodoende worden afgerond in de eerste helft van 2025. Na provinciale vaststelling van alle subsidies ontvangt de gemeente Rotterdam begin 2025 een eindverantwoording van de regeling en zal het verschuldigde restbedrag van de Rotterdamse bijdrage worden betaald aan de provincie.

3.5 Pijler Veilig

Er zijn geen Rijksmiddelen ingezet in 2023. Toelichting volgt bij een volgend P&C product.

3.6 Programmabureau, Onderzoek & Participatie

Voor het programmabureau NPRZ is jaarlijks € 0,5 mln beschikbaar vanuit de regeling Kansrijke Wijk. In 2023 is hiervan € 0,36 mln besteed en voornamelijk ingezet op de bemensing van het programmabureau. Het betreft drie medewerkers die zijn ingezet op het gebied van de pijler wonen, burgerparticipatie, partnercommunicatie en onderzoek. Waar in voorgaande jaren BZK zijn bijdrage aan het programmabureau NPRZ via gedetacheerde capaciteit inbracht is dit vanaf nu in de vorm van deze middelen.

Onderhoud kapitaalgoederen

Pagina 198

Onderhoud kapitaalgoederen

De straten, pleinen en parken van Rotterdam zijn van alle Rotterdammers. Hier kan je sporten, hangen, spelen, wandelen, ontdekken, ontmoeten, chillen, fietsen, tuinieren en nog veel meer. De openbare ruimte is van iedereen en voor iedereen. Het is het visitekaartje van de stad. Daarom moeten we ervoor zorgen dat deze openbare ruimte altijd schoon, heel en veilig is. Een goed verzorgde openbare ruimte zorgt ook voor tevreden inwoners, ondernemers, meer bezoekers, meer investeerders en daarmee een gezonde groei van Rotterdam. Goed beheer en onderhoud is misschien niet altijd sexy, maar is op de lange termijn gewoon verstandig beleid. Beheer is meer dan behoud van het bestaande. Beheer is vormgeven van de toekomst door bij te dragen aan de grote transitieopgaven in de stad: we gaan de stad vergroenen, meer klimaatadaptief, meer biodivers maken en we willen steeds meer materialen hergebruiken. De Nota Kapitaalgoederen 2023-2027 berekent hoeveel middelen we nodig hebben voor het goed onderhouden van de openbare ruimte van Rotterdam. Hier zijn extra middelen voor nodig, omdat onze wegen en voetpaden, groen & parken en speelplekken extra aandacht nodig hebben.

BeleidFinanciële consequenties

Beleid

Beleidsmatig en financieel kader

De gemeente heeft veel onderhoudsgevoelige kapitaalgoederen zoals: wegen, groen en bomen, oppervlaktewater, civiele kunstwerken, openbare verlichting, spelen, beeldende kunst en monumenten, parkeervoorzieningen, containers en gebouwen. Het beleid hiervoor is opgenomen in 2 nota’s;

- Nota Onderhoud Kapitaalgoederen 2023-2027
- Kadernota Vastgoed (2018)

In de Nota Onderhoud Kapitaalgoederen 2023 - 2027 staat hoeveel geld nodig is om de bestaande openbare ruimte veilig en beschikbaar te beheren en te onderhouden. Deze nota gaat dus over het dagelijks beheer, periodiek beheer en groot onderhoud om het einde van de levensduur van de assets te halen. De nota gaat niet over de vervangingsinvesteringen. Die zijn berekend in de Nota Vervangingsinvesteringen en in 2021 vastgesteld door de gemeenteraad. Voor het gemeentelijk vastgoed is de Kadernota Vastgoed van kracht.

De Nota Onderhoud Kapitaalgoederen maakt financieel voornamelijk onderdeel uit van het programma Beheer van de stad. De Kadernota Vastgoed maakt financieel onderdeel uit van het programma Bestaande Stad.

Riolering heeft een eigen financiering en beleidskader. Het Gemeentelijk Rioleringsplan 5 (2021-2025) is in het eerste kwartaal 2021 door de gemeenteraad vastgesteld.

De nota onderhoud kapitaalgoederen 2023-2027 wordt in het eerste kwartaal 2024 ter besluitvorming aan de gemeenteraad voorgelegd. De daaruit voortvloeiende financiële consequenties zijn eerder na besluitvorming bij de voorjaarsnota 2023 in de gemeentelijke begroting verwerkt.

Financiële consequenties

Exploitatie

Hieronder is een tabel opgenomen met de financiële omvang van de begrote en gerealiseerde lasten voor wat betreft onderhoud van kapitaalgoederen in de exploitatie.

Onderdeel (product) (bedragen x € 1 mln)	Begroting 2023	Realisatie 2023	Verschil
Wegen	39,5	41,9	-2,4
Groen en bomen	39,0	38,1	0,9
Speelvoorzieningen	2,2	3,6	-1,4
Civiele kunstwerken	27,8	23,8	4,0
Beeldende kunst en monumenten	2,0	2,2	-0,2
Begraafplaatsen	1,8	2,8	-1,0
Oppervlaktewater	5,6	5,7	-0,1
Verkeersinstallatie	3,7	3,7	0
Openbare verlichting	5,0	5,3	-0,3
Parkeervoorzieningen	6,5	6,2	0,2
Toezichtcamera's	0,2	0,2	0
Afvalvoorzieningen	2,5	2,0	0,5
Vastgoed	45,3	43,0	2,3
Totaal	**181,1**	**178,4**	**2,7**

Toelichting

Het beheer en onderhoud van kapitaalgoederen gebeurt door middel van assetmanagement waarbij conditie en urgentie een belangrijke rol spelen. Met het beschikbare budget wordt continu afgewogen welke assets op welke wijze te onderhouden.

Het uitvoeren van groot, klein en storingsonderhoud is een continue proces wat jaargrenzen overstijgt. Capaciteit, levering van materialen, afhankelijkheid van aannemers, complexiteit van het onderhoud, etc resulteert erin dat onderhoud zowel iets versneld als vertraagd uitgevoerd kan worden. In 2023 is er sprake van een geringe afwijking van € 2,7 mln ten opzichte van de begroting.

Veiligheid en beschikbaarheid van Rotterdamse assets

De Nota Onderhoud Kapitaalgoederen 2023-2027 gaat er vanuit dat de Rotterdamse assets veilig en beschikbaar zijn. Door in 2023 wederom volop onderhoudswerkzaamheden uit te voeren zijn de Rotterdamse assets veilig en

beschikbaar gebleven. Het programma beheer van de stad bevat een verdere detaillering van diverse assetgroepen

Wegen

Areaal wegen	Areaal m2
Rijbaan (hoof- en verzamelwegen)	1.900.000
Rijbaan (overige wegen)	7.960.000
Parkeerruimte	2.640.000
Fietspad	1.660.000
Voetpad	10.830.000
Overig (o.a. verharde bermen, inritten en bushaltes)	630.000

Groen en bomen

Assetgroep	Beheergroep	Areaal (m2)
Beplanting		**1.346.000**
	Bodembedekkers	133.000
	Hagen	184.000
	Heesters	1.052.000
Bosplantsoen		**5.867.000**
Grassen		**16.060.000**
	Bloemrijk gras	6.689.000
	Gazon	8.878.000
	Moeras en oververgetatie	314.000
Sierbeplanting		**314.000**
	Sierbeplanting	313.000
	Losse bakken	1.380
Overig		**883.000**

Begraafplaatsen	**518.000**
Totaal Groen	**25.416.000**

Bomen	Straatbomen	140.800
Bomen	Plantsoenbomen	25.200
Totaal Bomen		**166.000 stuks**

Oppervlaktewater

Areaal oppervlaktewater	Aantal
Hoofdwaterwegen	140 km
Overige waterwegen	250 km
Beschoeiing	700 km
Duikers	2.072

Civiele kunstwerken

Areaal Civiele kunstwerken	Aantal
Beweegbare bruggen	47 stuks
Sluizen	11 stuks
Vaste bruggen	957 stuks
Viaducten	44 stuks
Onderdoorgangen	32 stuks
Maastunnel-tracé	1 stuk
Kademuren en glooiingen	49 km
Keermuren	16 km
Vlonders, steigers en overige objecten	189 stuks

Openbare verlichting

Areaal Openbare verlichting	Aantal
Lichtmasten	94.000
Armaturen	106.900
Grondspots (sierverlichting)	2.000
Electriciteitskast voor eigen electriciteitsnet	40
Wegwijzers met verlichting	542
Wegwijzers zonder verlichting	1.631
Portalen voor wegwijzers	43
(Historische) klokken	97

Spelen

Areaal Spelen	Aantal
Verblijfsplekken	1.202
Speel- en sporttoestellen	6.209

Beeldende kunst en monumenten

Areaal Beeldende kunst en monumenten	Aantal
Beeldende kunst - Topcollectie	116
Beeldende kunst - A-collectie	88
Beeldende kunst - B-collectie	56
Beeldende kunst - C-collectie	28
Beeldende kunst - D-collectie	22
Beeldende kunst - Gedenktekens	85
Monumenten - Torens	7
Monumenten - Poorten en pleinen	7
Monumenten - Monumentale fonteinen	6
Monumenten - Overige	8
Bijzondere voorzieningen - Fonteinen	107
Bijzondere voorzieningen - Watertappunten	88
Bijzondere voorzieningen - Evenementkasten	40

Bijzondere voorzieningen - Toiletvoorzieningen	32
Bijzondere voorzieningen - Douches	6

Investeringen

Hieronder is een tabel opgenomen met de financiële omvang van de begrote en gerealiseerde lasten voor wat betreft de vervangingsinvesteringen 2023.

Onderdeel (taakveld) (bedragen x € 1 mln)	Begroting 2023	Realisatie 2023	Verschil
Wegen	30,8	33,8	-3,0
Groen en bomen	9,7	10,4	-0,7
Speelvoorzieningen	5,8	3,0	2,8
Civiele Kunstwerken	13,1	10,9	2,3
Beeldende kunst en monumenten	0,3	0,1	0,2
Begraafplaatsen	1,8	0,8	1,0
Oppervlaktewater	4,1	2,3	1,7
Verkeerinstallaties	7,1	7,4	-0,3
Openbare Verlichting	12,9	7,4	5,5
Parkeervoorzieningen	4,5	4,3	0,2
Afvalvoorzieningen	14,5	11,7	2,9
Vastgoed	206,8	176,8	30,1
Totaal	**311,4**	**268,9**	**45,5**

Toelichting

De financiele afwijking ten opzichte van de begroting 2023 bedraagt gesaldeerd € 46 mln waarvan € 30 mln betrekking heeft op vastgoed. Als gevolg van diverse vertragingen bedroeg de realisatie van de investeringen vastgoed in 2022 circa € 82 mln. In 2023 is volop gewerkt aan diverse vastgoedprojecten om deze opgelopen achterstanden in te lopen. Desalniettemin was de planning van een aantal projecten te optimistisch. Verder vindt vervanging van assets zo veel mogelijk integraal plaats en worden onderwerpen als klimaatadaptatie, extra vergroening, energietransitie, circulariteit en duurzaamheid direct meegenomen. Ook participatie van de wijken wordt steeds belangrijker. Tot slot mislukken er soms ook aanbestedingen waardoor vervangingen vertragen. Dit alles maakt projecten complexer en de voorbereidingstijd langer.

Subsidies

Subsidies

Subsidies zijn financiële bijdragen aan burgers of organisaties voor activiteiten die bijdragen aan de realisatie van een door de gemeenteraad vastgesteld beleidsdoel.

BeleidSubsidielijstEU-subsidies

Beleid

De gemeentelijke Subsidieverordening Rotterdam 2014 bevat de spelregels voor subsidieverlening. De verordening bepaalt dat er twee subsidievormen zijn: eenmalige subsidies en jaarlijkse subsidies. Een eenmalige subsidie verstrekt de gemeente voor één of meer prestaties of activiteiten die in beginsel van bepaalde duur zijn. Een jaarlijkse subsidie verstrekt de gemeente per kalender- of boekjaar.

De subsidielijst geeft een overzicht van de subsidielasten in 2023. In de lijst staan ook negatieve subsidiebedragen. Dit kunnen teruggevorderde subsidies zijn, die in voorgaande jaren zijn betaald aan de burgers of organisaties. De bedragen in de onderstaande lijst zijn in euro's (geen duizendtallen) afgerond.

Subsidielijst

Gesubsidieerde instelling	Realisatie 2023
Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving	**8.902.447**
Alsare B.V.	-18.080
B.V. Recreatiecentrum Oostervant	18.998
DIVERSION Holding B.V.	85.985
Eros-Tediro-Combinatie	13.500
Interculturele Stichting Salaam	49.990
Mediators-and-Coaches	49.500
Money Start	49.500

NCB Opleidingen B.V.	43.823
Stichting Anders Rotterdam	76.250
Stichting Belastingmuseum prof.dr. Van der Poel	-23.374
Stichting Beter Zien Anders Kijken	12.816
Stichting Colours of Impact	16.000
Stichting Community & Voedselsurplus	53.794
Stichting De Schuilplaats Hoek van Holland	9.000
Stichting DOCK	235.800
Stichting Dress for Success Rotterdam	98.181
Stichting EDUVO	144.352
Stichting Gaarkeuken van Rotterdam	35.000
Stichting Giovanni van Bronckhorst Foundation	-1.155
Stichting Goud van Noord	45.000
Stichting Het Fort	-4.000
Stichting House of Hope	38.000
Stichting Ik Geef	12.540
Stichting Jarige Job	83.885
Stichting Jeugdeducatiefonds	218.250
Stichting Jeugdfonds Sport & Cultuur Rotterdam	2.383.672
Stichting Jeugdvakantieland Rotterdam	154.098
Stichting Kledingbank Rotterdam	50.000
Stichting MAIT (Mijn Administratie is Top)	49.500
Stichting Mano	419.151
Stichting Me & Society, Bureau voor Diversiteitmanagement	129.459
Stichting Meedoen in Rotterdam	1.371.111
Stichting Novum NL	36.500
Stichting Ondersteuning Kind En Huisdier Omgeving Rotterdam	30.199
Stichting Present Rotterdam	49.500
Stichting Proteas	3.768
Stichting Rijnmond Multicultureel Centrum	22.575

Stichting Rotterdamse Uitdaging	30.000
Stichting Rotterdamse Vereniging van Katholiek Onderwijs	50.000
Stichting SAMEN010	17.500
Stichting Vitaal Pendrecht	68.294
Stichting Voedselbanken Nederland, Regio Rotterdam	142.189
Stichting Warm Rotterdam	46.000
Stichting Welmoede	-9.100
Stichting Wijkpastoraat Rotterdam West	37.000
Stichting Wilskracht Werkt	22.843
Van Veldhuizen Stichting	146.508
Congress Care B.V.	12.403
Diverse subsidies privé personen	445.106
Dona Daria, Centrum voor Vrouwen en Emancipatie	83.434
KSamuel.com	20.199
MeToo Coaching, Training en Advies	25.000
Nederlandse Vereniging tot Integratie van Homoseksualiteit COC Rotterdam	24.200
OPPERCLAES	41.321
Personal Change Lab	23.512
Platform Levensbeschouwelijke en Religieuze Organisaties Rotterdam	21.895
Stichting &tree	19.575
Stichting ABAN / ABAN Foundation	22.500
Stichting Bibliotheek Rotterdam	-15.609
STICHTING BO DIVERSITY	17.820
Stichting Buddy to Buddy Nederland	27.895
Stichting De Muren hebben Oren	14.000
Stichting Empowerment Foundation	53.869
Stichting GayRotterdam	15.510
Stichting Gedeeld Verleden Gezamenlijke Toekomst	53.711
Stichting Humanitas	326.773
Stichting Mara	20.756

Stichting Methodelink.nl	54.461
Stichting Mutua Amicitia Intorno	46.000
Stichting Open Mind	11.800
Stichting Pride Photo Award	7.635
Stichting Queer Rotterdam	49.980
Stichting RIDM	24.955
Stichting Rotterdam Pride	150.000
Stichting SABI	69.700
Stichting Samenwerkende Kerken in Nederland-Rotterdam	33.520
Stichting Sirkaf	12.975
Stichting Theaterwerkplaats voor Ouwe Rotten (TOR)	17.000
Stichting Tropical Rhythm Connection Promotion	30.745
Stichting Veelkleurige Religies Rotterdam	50.000
Stichting VluchtelingenWerk Nederland	296.474
Stichting Voice of Afghan Women - Educational and Cultural Peace Foundation	177.062
Takkie Music	21.950
Beheer van de stad	**775.960**
Ahornli B.V.	675
Blauwe Bagger	5.000
C. Meindertsma	5.000
Club Trade B.V.	5.000
CoCreate Good Life	15.743
Creatief Beheer	129.605
De Fabriek	3.879
De Hillevliet V.O.F.	-1.006
De Middellander B.V.	5.000
Diverse subsidies privé personen	166.646
Fruitleather Rotterdam	5.000
iCOON beheer B.V.	3.763
La Pizza Noord V.O.F.	1.375

Mingo B.V.	5.000
Mundo Kinderopvang B.V.	4.538
ONZE stichting	8.678
Sparta Rotterdam B.V.	47.910
Stichting Fietsenstalling Blijdorp	-9.942
Stichting Hogeschool Rotterdam	1.800
Stichting Samenwerkende Vrijescholen Zuid-Holland	10.530
Stichting Woonbron	1.300
Stichting Woonstad Rotterdam	55.963
Stichting Zwerfkatten Rijnmond	40.000
Van Kessel Holding B.V.	3.720
Vercierderij	5.000
Vereniging van Bewoners van het Centraal Wonen Komplex Zevenkamp	8.575
Vereniging van Eigenaars gebouw City-Building te Rotterdam, afdeling wonen	6.250
Vermeer Eemhaven International B.V.	11.326
Verstegen Capital B.V.	18.820
VvE appartementengebouw 2e Katendrechtse Haven, bouwnummers 1 tot en met 131, gevestigd te Rotterdam	7.730
VvE Sint Jacobsplaats 10 tot en met 144 (even nummers) te Rotterdam	3.188
Waterleider	5.000
Why Knot Design	5.000
Wijkwerkcoöperatie U.A.	189.896
Bestaande stad	**3.942.989**
Adrie Markesteijn Beheer B.V.	5.806
Afhaalcentrum Istanbul	1.513
Alblas Tweewielers V.O.F.	9.000
casa di mamma	7.000
Diverse subsidies privé personen	294.992
DMS Monumenten BV	25.000
Groszek 3 B.V.	2.250
Guven Meubel	6.775

Intrahof Gouda B.V.	20.000
J. Nederveen Beheer B.V.	63.788
Kapsalon Barth	3.320
Kapsalon The Mix	1.918
Lyv B.V.	-97.500
Maatschap Joosen-Cockx	7.000
Musa Automobielen	3.500
Nilda Hira Doner	2.638
R&T AFRO Supermarket B.V.	1.188
Remach Vastgoed B.V.	3.000
Restaurant-Pizzeria Piccolino	7.000
Sheikh, S.M.	4.998
Stichting het Rotterdams-Joodse Hulpfonds	85.000
Stichting Open Monumentendag Rotterdam	49.999
Stichting Prolepha	35.000
Stichting RiF010	1.800.000
Stichting Stimuleringsfonds Volkshuisvesting Nederlandse Gemeenten	135.000
Stichting VvE-010	595.756
Stichting Wijkverbetering Rotterdam Zuid	24.000
Supermarkt Shumen	3.175
Tandartspraktijk P.H. van Wonderen B.V.	-141
Toko Rilah	1.125
Vereniging tot Behoud van Natuurmonumenten in Nederland	416.384
Vereniging van Eigenaars Donkerslootstraat 50 te Rotterdam	6.000
Vereniging van Eigenaars Flatgebouw Bonaventurastraat 60 te Rotterdam	2.230
Vereniging van Eigenaars gebouw aan de Bree 16ab	6.000
Vereniging van Eigenaars gebouw Polslandstraat 88 A en B	3.521
Vereniging van eigenaars gebouw Randweg 150ab te Rotterdam	4.556
Vereniging van Eigenaars Groepstraat 37 te Rotterdam	6.000
Vereniging van Eigenaars Pleinweg 102 en 104 te Rotterdam	24.000

Vereniging van Eigenaars Pleinweg 90 en 92 te Rotterdam	20.298
Vereniging van Eigenaars Ploegstraat 21 te Rotterdam	6.000
Vereniging van Eigenaars Ploegstraat 57ab te Rotterdam	6.000
Vereniging van Eigenaars Polslandstraat 84 te Rotterdam	6.000
Vereniging van Eigenaars Slinge 534 en 550 te Rotterdam	4.659
Vereniging van Eigenaars van Gebouw Pleinweg 138-140 te Rotterdam	11.000
Vereniging van Eigenaars West-Varkenoordseweg 355 te Rotterdam	6.000
Vereniging van Eigenaren Flat Geervlietstraat nummer 28 ab te Rotterdam	6.000
Vereniging van Eigenaren Heenvlietstraat 45 a en b te Rotterdam	4.768
VvE Bonnaventurastraat 62 a en b	6.000
VvE Flat Dorpsweg 57/Pendrechtstraat 2-4 te Rotterdam	12.889
VvE Flatgebouw Boelstraat 35, Voetjesstraat 33 tot en met 39 (oneven nummers) te Rotterdam	45.000
VvE flatgebouw West Varkenoordseweg 365/ Elzendaal 3 tot en met 5 te Rotterdam	27.000
VvE Goereesestraat 11abc en 13abc	17.991
VvE Goereesestraat 15abc en 17abc	17.991
VvE Goereesestraat 19abc en 21abc	17.997
VvE Goereesestraat 23abc en 25abc	17.994
VvE Goereesestraat 27abc en 29abc	17.991
VvE Goereesestraat 31abc en 33abc	17.994
VvE Goereesestraat 35abc en 37abc	17.997
VvE Goereesestraat 39abc en 41abc	17.994
VvE Goereesestraat 43abc en 45abcd	19.703
VvE Heenvlietstraat 47 a en b te Rotterdam	6.000
VvE Pleinweg 106-108	24.000
VvE van Gebouw Texelsestraat 3B, 3A en 3A en Pleinweg 136A, 136C, 136B en 136D	16.934
Cultuur	**158.050.440**
Afdeling Rotterdam en Omstreken van de Maatschappij tot Bevordering der Toonkunst	15.000
Afrikaanderwijk Coöperatief U.A.	182.100
Alexander Kamerkoor	2.000
Art Index Rotterdam	15.000

Calandkoor	1.500
Capella Rotterdam	2.000
Certain Animals	2.000
Chabotgroep	1.000
Chapeau	1.500
Christelijk gemengd koor "Canticum Novum"	2.520
Christelijk Gemengd Koor Delfshaven	1.500
Christelijk Koor Joy	1.500
Christelijke Muziekvereniging "Door Eendracht Sterk"	2.000
Christelijke Oratoriumvereniging Sursum Corda	4.000
Couleurs Vocales	1.500
De Buren van Marlies	1.000
Diverse subsidies privé personen	1.025.083
Dockyard Mannenkoor	1.500
Eerste Hoekse Accordeonvereniging	1.000
Encore	1.500
Erasmus Studentenkoor Rotterdamsch Schoon	1.500
Folkhouse Matrix	17.000
HipHopHuis Holland	862.700
Holland Harbour Entertainment B.V.	11.700
Hoogvliets Smartlappenkoor Tranen met Tuiten	1.500
Huisden, D.N.	4.500
In-Soo Productions B.V.	3.000
J. Broere Holding B.V.	199.779
Kaapse Koppen	1.500
Kamerkoor Rotterdam	2.000
Kamerkoor Voci Volanti	2.000
Kamerorkest Ars Musica	2.000
Kindercantorij Open Hof	1.500
Klein Rotterdams Toneel	1.000

Kokon Architectuur & Stedenbouw B.V.	4.500
Koninklijke Christelijke Oratorium Vereniging Halleluja	3.000
Koor Hemelsbreed	2.000
Koor Van de Rotterdamse Opera	1.500
Laura Cnossen Photography	10.000
Louise	5.000
Make Way Film B.V.	17.000
Marlijn van Dijk	2.000
Mixed Voices	1.500
Mundo Kinderopvang B.V.	53.000
Muziekvereniging Rotterdam aan Zee	5.000
Nada	27.835
OBK Gebouw	16.237
Oecumenisch Koor Together	1.500
Oudere- Jongerenkoor O. Jee	1.500
Ouderenkoor Pernis	1.154
PLETTIEPOES	3.000
Popkoor Given	1.500
Popkoor Paper Moon	1.500
Popkoor Puur Zang Enzo	1.500
R.A.V. Scala	1.000
Rachel Uitvaart Service	10.000
Rauwkost-Collective	9.000
Reformatorische Oratoriumvereniging Psallite Deo	1.200
Rib Art Space	30.000
Rooijakkers Media	10.000
Rotterdam Festivals	12.767.210
Rotterdam Yurttan Sesler Korosu (R.Y.S.K.)	1.500
Rotterdams Majoretten Peloton	1.000
Rotterdams Symfonisch Blaasorkest	2.000

Rotterdamse Accordeonvereniging Progressio-Marinucci	1.000
Rotterdamse Kunststichting	493.527
Rotterdamse Mandoline Vereniging Aeoline	1.000
Rotterdamse Poppenspelers Coöperatieve Vereniging U.A.	24.000
Rozenburgs Dameskoor	1.500
Rozenburgse Harmonievereniging Uitspanning door Inspanning	2.000
Russisch-Oekrains Zang- en Dansensemble Kalinka	4.000
Scapino Ballet Rotterdam	1.354.500
Semper Cantantes	1.500
Sital Media	4.000
Smartlappenkoor Hoekse Tranentrekkers	1.500
Stichting Cultuur Concreet	2.743.940
Stichting "Conny Janssen Danst"	605.900
Stichting "Hans en Koor"	2.000
Stichting (A)WAKE	79.000
Stichting A Tale of a Tub	101.800
Stichting Acteursgroep Wunderbaum	392.200
Stichting Altstadt Rotterdam	45.000
Stichting Amenti MoveMeant	70.000
Stichting Archell Thompson Foundation	10.000
Stichting Architectuur Instituut Rotterdam (AIR)	577.800
Stichting Arminius	210.192
Stichting Art Promotions Rotterdam	5.000
Stichting Art Studio	236.900
Stichting AVL Mundo	180.100
Stichting Bades Foundation	12.000
Stichting Bibliotheek Rotterdam	24.159.911
Stichting Big Salsa Band	2.000
Stichting Buma Cultuur	20.000
Stichting C-010	101.900

Stichting Cafetheaterfestival	23.000
Stichting Capoeira Beto	1.500
Stichting Centrum Beeldende Kunst	3.658.500
Stichting Charlois aan het Water	15.000
Stichting Chrysalid	3.403
Stichting CineNoord	6.000
Stichting Circus Rotjeknor	269.300
Stichting CLUB GEWALT	140.900
Stichting Concert- en congresgebouw De Doelen	7.040.500
Stichting Continuiteit O.T.	21.500
Stichting Creative Action Now	92.146
Stichting Cult North.	102.490
Stichting CultuurRijk Overschie	44.840
Stichting Cultuurwerkplaats IJsselmonde	718.246
Stichting Dansateliers	390.000
Stichting de Bende / Hotel Modern	269.900
Stichting de Bühne	6.000
Stichting De Dependance	98.500
Stichting de Frikandel	5.000
Stichting De Geheime Tuin	26.000
Stichting De Nieuwe Lichting	257.393
Stichting De Veerkrachtige Gemeenschap	10.000
Stichting Designplatform	136.100
Stichting Dig It Up	149.457
Stichting Digital Playground	293.200
Stichting DOCK	24.998
Stichting Doelenensemble	210.300
Stichting Domestica Rotterdam	5.000
Stichting Dosti	7.000
Stichting Drijfzand	1.000

Stichting Dutch Dance League	40.000
Stichting Dutch Double Bass Festival	5.000
Stichting Ellae Foundation	75.000
Stichting Epitome Entertainment	187.500
Stichting Escola Portatil de Musica Holanda	4.000
Stichting Extra Extra	207.000
Stichting F.U.N.	13.500
Stichting FilmTent	24.237
Stichting Free-DOM	16.000
Stichting Frontaal Podium	62.900
Stichting Future Vintage	5.000
Stichting Game Changers	75.000
Stichting Garage Rotterdam	61.400
Stichting Grande Loge	5.000
Stichting Groenemorgen	5.000
Stichting Grondvesten	30.000
Stichting Grote of Sint-Laurenskerk te Rotterdam	235.000
Stichting Havelok	5.800
Stichting Hendrik Chabot	389.608
Stichting het Nederlands Studenten Orkest	3.000
Stichting Het Nieuwe Instituut	100.000
Stichting Het Nieuwe Werk	1.000
Stichting Het Speelhuis	2.500
Stichting HIJS	257.900
Stichting HipSick	40.000
Stichting Historisch Charlois	3.000
Stichting Historisch Genootschap Hoek van Holland	1.133
Stichting Hommes Foundation	5.000
Stichting House of Knowledge	197.736
Stichting House of Urban Arts	280.600

Stichting Hraunmosi	8.000
Stichting IMPACT-DIY	42.500
Stichting Independent School for the City	106.500
Stichting InSuNed	10.000
Stichting International Film Festival Rotterdam	2.255.525
Stichting INTERNATIONALE ARCHITECTUUR BIENNALE ROTTERDAM	172.100
Stichting Ja-Room	97.800
Stichting Jazz International Rotterdam	131.000
Stichting Jazz010	4.000
Stichting Jazzpodium Rotterdam	335.200
Stichting Jeugdtheater Hofplein	2.436.191
Stichting Jewellery in Culture	12.000
Stichting John 106	40.000
Stichting Ken Je Stad, Maak Je Stad	24.500
Stichting Kenniscentrum Cultuureducatie Rotterdam	2.022.248
Stichting Kiran	2.000
Stichting Kito Events	36.000
Stichting Klangendum	2.000
Stichting Klassiek op Zuid	19.140
Stichting Kongsi	10.000
Stichting Kunstaccommodatie Rotterdam	1.003.500
Stichting Kunsthal Rotterdam	3.371.500
Stichting Kunstinstituut Melly	843.400
Stichting Kunstzinnige Vorming Rotterdam	9.235.560
Stichting LantarenVenster	1.816.500
Stichting Laurens Vocaal Rotterdam.	210.100
Stichting LAVA | Burning Bridges	15.000
Stichting LIBI	15.000
Stichting Liedhuis	22.000
Stichting Live at Rotown	361.600

Stichting Lloydscompany	167.600
Stichting Luxor Theater Rotterdam	2.687.179
Stichting Maas theater en dans	1.988.550
Stichting Maasstedelijk Kamerkoor	2.000
Stichting Maasstedelijk Meisjeskoor	1.500
Stichting Maasstedelijk Senior Kamerkoor	2.000
Stichting Maniacs Theaterproducties.	3.000
Stichting Maritiem Museum Rotterdam	6.040.843
Stichting Melopee	3.500
Stichting MiMa	26.280
Stichting Misiconi	60.000
Stichting Mooi Weer & Zo	134.000
Stichting Moois Media	11.875
Stichting Motel Mozaique	429.500
Stichting Moving Futures	10.000
Stichting Museum Rotterdam	2.367.170
Stichting Music Matters	323.400
Stichting Mutua Amicitia Intorno	5.850
Stichting Muziektent Pernis	5.600
Stichting Muziektheater De Ontmoeting	5.000
Stichting Mystiek Mediterrane Muziek	10.000
Stichting N8w8 Rotterdam	95.546
Stichting Namahskar	1.500
Stichting Natuurhistorisch Museum Rotterdam	1.148.614
Stichting Nederlands Fotomuseum	1.148.300
Stichting Nederlands Studenten Kamerkoor	2.500
Stichting Nemesis	19.780
Stichting NextKin	20.000
Stichting Office for Metropolitan Information	109.200
Stichting Onderwater Producties	29.000

Stichting Open Monumentendag Rotterdam	10.000
Stichting Open Rotterdam	841.616
Stichting Operator Radio	88.100
Stichting OTREDAD	15.000
Stichting Otterdam	7.000
Stichting Panah Studio	15.000
Stichting Passionate Bulkboek	318.865
Stichting Pier 10	5.000
Stichting Playgrounds	24.900
Stichting Pluspunt Rotterdam	14.089
Stichting Poëet Club	7.500
Stichting Poetry International	307.000
Stichting Poeziebus	10.000
Stichting Poppodium Baroeg	460.900
Stichting Popunie	486.700
Stichting Popwaarts	9.000
Stichting POW WOW NL	75.000
Stichting Prinses Christina Concours	14.000
Stichting Public Art Squad-Environmental Art for Public Spaces	362.117
Stichting Punt 5	113.568
Stichting Recht op Ontwikkeling	88.472
Stichting Reverb Rotterdam	10.000
Stichting Richting	10.000
Stichting Roffa Mon Amour	60.000
Stichting RoMeO	69.300
Stichting Roodkapje	358.392
Stichting Root Rotterdam	12.000
Stichting RotjeKoor	1.500
Stichting Rotown Magic	112.100
Stichting Rotterdam International Fringe Festival (North Sea Round Town)	10.000

Stichting Rotterdam Topsport	239.500
Stichting Rotterdams Jazz Orkest	26.000
Stichting Rotterdams Jongenskoor	1.500
Stichting Rotterdams Philharmonisch Orkest	7.866.000
Stichting Rotterdams Volkstheater	161.500
Stichting Rotterdams Wijktheater	590.900
Stichting Rotterdamse Dakendagen	82.000
Stichting Sahne	5.200
Stichting SANNE	1.500
Stichting SAZ	1.500
Stichting SeriousFilm	12.500
Stichting Shimmer	14.600
Stichting Silver Line	156.000
Stichting Sinfonia Rotterdam	583.515
Stichting Skateland Rotterdam	5.000
Stichting Smoke and Mirrors	12.500
Stichting Spicecake	4.500
Stichting SpraakuhlooS	202.500
Stichting Stadsmuziek	15.000
Stichting Stadspodium Rotterdam	56.000
Stichting STEL	12.500
Stichting Streekarchief Eiland IJsselmonde	3.650
Stichting Symfonieorkest Rijnmond	2.000
Stichting Taal en Theater Studio de Bakkerij	316.644
Stichting Tall Tales Company	111.060
Stichting Tante Nino	1.600
Stichting Teddy shouldn't smoke	20.000
Stichting The Mystifiers	5.000
Stichting The Writer's Guide (to the Galaxy)	128.200
Stichting Theater Babel Rotterdam	465.750

Stichting Theater Rotterdam	9.537.150
Stichting theater 't Kapelletje	68.000
Stichting Theater Zuidplein	4.102.875
Stichting tot Beheer Museum Boijmans Van Beuningen Rotterdam	13.816.940
Stichting tot de Verbeelding	-8.500
Stichting Transistor	191.200
Stichting Turks Volksdansen	7.500
Stichting Urland	191.200
Stichting V2_, Instituut voor de instabiele media	414.000
Stichting Verhalenhuis Belvedere	308.200
Stichting Vessel 11	80.000
Stichting VICA	4.500
Stichting voordekunst	64.500
Stichting Vox Interna	1.800
Stichting Vrienden Koor Op Zuid	2.920
Stichting WaaR art and culture	9.898
Stichting WArd/waRD	60.000
Stichting WAT WE DOEN	190.600
Stichting Watch That Sound	113.800
Stichting Wereldmuseum Rotterdam	5.685.000
Stichting Wereldmuziek in Nederland	8.182
Stichting Wijkpastoraat Rotterdam West	1.500
Stichting Women Connected	99.500
Stichting Woordnacht	7.000
Stichting Worm	1.241.950
Stichting Xclusiv	280.100
Stichting ZangExpress	25.000
Stichting.TMP	20.000
Strong Through Art Stichting	750
Studio Adams B.V.	49.005

Tamboer- & Trompetterkorps Euro-Band	4.500
That's It, koor voor lichte muziek	1.500
The Eriskay Connection	8.862
The Gents Mainport Barbershop Singers Rotterdam	1.500
The Skyline Sisters	2.500
Theater Walhalla	570.500
Traore, A.	12.500
V.Z.O.D.	3.500
Verenigd Schouwburgplein	80.000
Vereniging Drumfanfare Excelsior Rotterdam	1.000
Vereniging MultiCulti Koor Rotterdam Noord	1.500
Vereniging Ondersteboven	1.500
Vereniging Rotterdams Barok Ensemble	2.000
Vereniging Rotterdams Jeugd Symfonie Orkest	45.500
Vereniging Turks Klassieke Muziek Koor	2.000
Vereniging van Amateur Kamermusici in Rotterdam	2.000
Villa Zebra	654.744
Vocaal Ensemble Tiramisu	2.000
Vocalgroup-WE	1.500
Willem de Kooning Stichting	23.500
World music & Dance Centre	330.200
Zanggroep "AFTER EIGHT"	1.500
Dienstverlening	**6.388.280**
Actavius B.V.	91.520
Anemoi BV	53.564
Biomi-Farming B.V.	-9.994
Bobbinhood	72.346
Buurman Groep B.V.	75.891
Circulaire Tuin BV	3.326
Coastruction B.V.	73.695

CurrentWerkt B.V.	86.000
De Savornin Lohmanschool voor p.c. basisonderwijs	25.000
Digi Surfer B.V.	10.000
Diverse subsidies privé personen	293.988
ebike-2accu	100.000
Fabulous Fungi B.V.	90.000
Fungi to Bee B.V.	-61.437
Get Personal Now	25.000
HatRabbits B.V.	1.559
Living Light B.V.	90.000
Luid Fruit B.V.	90.000
Moor Holding B.V.	68.400
Natuurspeeltuin De Speeldernis	4.951
New Momentum B.V.	99.863
Quardin B.V.	100.000
ReTHNK B.V.	93.587
Retrobike Rotterdam	23.616
Speaksee B.V.	8.000
Springtail B.V.	78.650
Stichting Ambition by Sport Foundation	-3.367
Stichting Bewoners Zuidpleingebied	-2.500
Stichting Bewonersorganisatie Ommoord	-979
Stichting Bioto	90.000
Stichting Boost	100.000
Stichting BurgerPanel	51.875
Stichting Cities of Things	7.790
Stichting Collectief Kapitaal	55.000
Stichting Drift t.b.a. (time based art)	45.000
Stichting DUO for a JOB	75.000
Stichting Duurzaam Brouwen	100.000

Stichting Enver	71.897
Stichting Exodus Nederland	44.934
Stichting Floating Students	-50.000
Stichting Future Factory	5.000
Stichting Garage2020	27.182
Stichting Groenemorgen	6.560
Stichting iHUB Onderwijs	6.043
Stichting JAN	3.934
Stichting Kongsi	51.646
Stichting Kralingen aan de Maas	89.646
Stichting Kunstlab + Buren	45.000
Stichting Mixblik	100.000
Stichting Natuurhistorisch Museum Rotterdam	1.992
Stichting Opzoomer Mee Rotterdam	3.488.530
Stichting Pluspunt Rotterdam	-2.282
Stichting Skateland Rotterdam	100.000
Stichting Torentuin Liskwartier	67.500
Stichting Urban Culture Lab	65.489
Stichting Vitaal Pendrecht	-6.868
Stichting Waardenhuis	48.974
Uitgeverij Wilde Haren	100.000
VanHier Design B.V.	10.000
WEAR B.V.	10.000
ZZ__HatRabbits	-2.242
Economische ontwikkeling	**11.552.320**
Almina Patisserie B.V.	2.375
Aytac Noten	3.330
Biondoil Netherlands B.V.	179.900
BlueBlocks B.V.	39.550
BlueCity010 B.V.	160.000

de Clercq & Vermonden t.h.o.d.n. Primera Boulevard Zuid	2.040
Deltalinqs	6.720
Diverse subsidies privé personen	80.103
El-Aziz Çigköfte Rotterdam	4.360
Erdotex B.V.	19.285
Euro Equipment Nederland B.V.	96.978
Factory 19	180.000
FNsteel B.V.	-10.580
GroenCollect B.V.	-85.000
Havenbedrijf Rotterdam N.V.	49.500
Juwelier de Bosporus	4.850
Kapsenberg van Waesberge B.V.	42.812
Liman Home Decor	2.650
Liman Online	2.650
OBBOTEC B.V.	23.498
Ondernemersvereniging Beursplein Rotterdam	24.999
Ondernemersvereniging Hoek van Holland	9.536
Ondernemersvereniging Nesselande	24.999
Ondernemersvereniging Oude Noorden	-5.366
Ondernemersvereniging Overschie	5.000
Ondernemersvereniging Zuidplein	16.762
Ondernemingsvereniging Kruiskade Rotterdam	8.995
Parkmanagement Bedrijventerrein Charloise Poort	14.250
Pimp my Nails & Beauty Salon	1.020
RAMLAB B.V.	-513
Regionale Ontwikkelingsmaatschappij InnovationQuarter B.V.	1.384.878
Rob de Feestmaker	2.000
Rotterdam Airport B.V.	-33.600
Snoopy Mode V.O.F.	1.056
Stichting Awaerness Kollektif	-10.730

Stichting Bedrijven Investeringszone gebruikers Mahokwartier	15.725
Stichting Bedrijven Investeringszone Lusthofstraat e.o.	12.856
Stichting Bedrijven Investeringszone WittedeWithkwartier	3.648
Stichting BIZ Gebruikers en eigenaren Boulevard Kralingen e.o.	17.237
Stichting BIZ Gebruikers West Kruiskade e.o.	24.999
Stichting BIZ Gebruikers Winkelboulevard Zuid	32.860
Stichting BIZ Hillergersberg	24.999
Stichting BIZ Hoek van Holland Centrum	22.299
Stichting BIZ Hoogkwartier	1.958
Stichting BIZ Hoogvliet Gadering	10.965
Stichting BIZ Kleiwegkwartier	17.282
Stichting Biz Middelland	5.861
Stichting BIZ Nieuwe Binnenweg Delfshaven	40.144
Stichting BIZ Rotterdam Centrum	4.765
Stichting BIZ Winkelcentrum Schiebroek	26.778
Stichting Erasmus MC Campus	-13.551
Stichting Integrale Aanpak en Promotie Plein 1953	2.420
Stichting Rotterdam Partners	7.751.243
Stichting Rotterdam The Hague Innovation Airport	87.349
Stichting Urban Department Store Rotterdam	2.500
Stichting Venture Café Rotterdam	287.871
Stichting Voor Goed	519.550
Stichting Winkeliersvereniging Asterloplein	20.179
Stichting Zwaanshalskwartier	7.757
GBN Groep B.V.	100.000
Stichting IT Campus Rotterdam	16.704
Stichting Erasmus Trustfonds (SET)	9.000
Stichting Albeda	45.000
SunSet Clinics	3.250
Sweets Zone	2.650

Tareshma Mode	1.020
Vereniging van Winkelbedrijven Het Lage Land	12.233
Vereniging van Winkeliers in het Winkelcentrum Groot IJsselmonde	24.999
Vereniging Winkel Promenade Lijnbaan en omgeving	22.784
Vereniging Winkelcentrum Hoogvliet	24.999
Vereniging Winkeliers De Hesseplaats	18.325
Winkelcentrum Prinsenland	11.009
Winkeliersvereniging De Binnenhof	18.119
Winkeliersvereniging EMR	13.025
Winkeliersvereniging Plaza Rotterdam	24.999
Winkeliersvereniging Zevenkamp	9.705
ZEEMAN textielSupers B.V.	18.499
Energietransitie	**6.557.654**
Autobedrijf F1 Rotterdam	-700
Battolyser B.V.	100.000
Blockchain Fieldlab B.V.	48.000
Broekman Distriport B.V.	80.000
Cruise Port Shore Power B.V.	1.648.000
Deltalinqs	300.000
Deniz Cars	700
Diverse subsidies privé personen	105.305
Energie van Rotterdam B.V.	229.010
Elestor B.V.	50.000
EnerTrans BV	25.000
Flying Fish Exploration B.V.	20.000
F & L Powerrental B.V.	50.000
Greenchoice B.V.	9.378
Harriet Real Estate B.V.	6.000
Havenbedrijf Rotterdam N.V.	350.000
Heijmans Materieel Beheer	11.136

HySiLabs	59.140
HyGro Energy B.V.	9.924
KRSolar B.V.	12.630
Mothership Art Stichting	74.552
NetVerder B.V.	350.000
Proton Ventures	100.000
Renewable Iron Fuel Technology B.V.	45.409
Recycling Kombinatie REKO B.V.	100.000
RABLE Group B.V.	15.000
Rotterdam Urban Developments B.V.	19.500
Rotterdam Urban Developments II BV	4.500
SDC Verifier Holding B.V.	14.949
S4 Energy Nederland B.V.	15.000
Steven's Gym	-700
Stichting De Ketting	-700
Stichting Hef Wonen	435.600
Stichting MaasWonen	233.143
Stichting Ouderenhuisvesting Rotterdam	24.000
Stichting Pauw	63.574
Stichting STC-Group	160.000
Stichting VvE-010	604.085
Stichting Woonbron	246.950
Stichting Zonnebank Rotterdam	-149.756
Unify Energy B.V.	50.000
Vereniging FME	620.000
Vereniging van Eigenaars bedrijfsruimten/woningen Krabbedijkestraat 1 tot en met 95(oneven nummers) te Rotterdam	20.000
Vereniging van eigenaars Burgemeester Meineszlaan 43ab te Rotterdam	3.000
Vereniging van Eigenaars C.P. Tielestraat 5 te Rotterdam	3.000
Vereniging van Eigenaars Doedesstraat 9Ab te Rotterdam	3.000
Vereniging van Eigenaars Flat Duizendschoonstraat 19 te Rotterdam	2.098

Vereniging van Eigenaars flatgebouw Bergselaan 15 te Rotterdam	4.500
Vereniging van Eigenaars Flatgebouw Pasteursinget 29 en 31 te Rotterdam	9.000
Vereniging van Eigenaars Flatgebouw Schieweg 215 te Rotterdam	5.596
Vereniging van Eigenaars Flatgebouw Wieringerstraat 13 en 15 te Rotterdam	2.000
Vereniging van eigenaars gebouw Kleiweg 109AB te Rotterdam	3.000
Vereniging van eigenaars gebouw Kleiweg 111AB te Rotterdam	3.000
Vereniging van eigenaars Paetsstraat 30 en 32 te Rotterdam	9.000
Vereniging van Eigenaars Pasteursingel 9/11 te Rotterdam	9.000
Vereniging van Eigenaars Randweg 38AB te Rotterdam	-1.008
Vereniging van Eigenaars Statenweg 90	4.500
Vereniging van Eigenaars Van der Meydestraat 40 te Rotterdam	4.325
Vereniging Van Eigenaars Zegenstraat 111	3.000
Vereniging van eigenaars Zonnebloemstraat 61 ab-63 ab te Rotterdam	6.000
Vereniging van Eigenaren Mathenesserlaan 451-453	2.000
VvE flatgebouw Walenburgerweg 127 tot en met 129 te Rotterdam	9.000
VvE Amelandseplein 6 en 7	9.000
VVE Avenue Concordia te Rotterdam	3.000
VvE Finsestraat 50-56 (even) te Rotterdam	16.000
VvE flatgebouw Platostraat 31 tot en met 77(oneven) te Rotterdam	48.000
VvE Grote Visserijstraat 81AB	-4.500
VvE Söderblomplaats 340 tot en met 706 (even nummers) te Rotterdam	23.000
VVE Statensingel 137 te Rotterdam	4.500
VVE Strevelsweg 800 t/m 1054	42.667
VvE Veenoord 2 tot en met 216 en 304 tot en met 518 te Rotterdam	90.948
Woningstichting Ressort Wonen	72.400
ZEF B.V.	10.000
Onderwijs	**95.584.996**
Avant sanare B.V.	27.454
Beregoed Opvang B.V.	76.764
BLOS Kinderopvang B.V.	29.234

BSO Kleinrijkje	104.093
De Droomplaats Holding B.V.	294.568
De Kralingsche School	43.585
de Passie, stichting voor Evangelisch Bijbelgetrouw Onderwijs	113.110
De Vereniging De Van Oldenbarneveltschool voor algemeen bijzonder onderwijs	52.395
Diverse subsidies privé personen	943.457
Erasmus Universitair Medisch Centrum Rotterdam (Erasmus MC)	72.129
gro-up Kinderopvang B.V.	2.276.819
gro-up Peuteropvang B.V.	4.579.013
GSR - Vereniging voor Gereformeerd Voortgezet Onderwijs in de Randstad	95.665
Heijbergschool	44.191
Het Randstadje Noord B.V.	74.886
Het Randstadje West B.V.	76.086
Hoornbeeck College	36.324
Indigo B.V.	33.396
Jinc	591.500
Kiddoozz B.V.	566.377
Kiddoozz Rotterdam B.V.	240.872
Kinder Service Hotels B.V.	62.404
Kindercentrum De Klaver-Heijplaat B.V.	37.352
Kindercentrum De Wonderwolk B.V.	58.928
Kindercentrum Emma B.V.	60.204
Kindercentrum Prinses Amalia B.V.	-872
Kinderdagverblijf De Zeebaboe B.V.	162.903
Kinderdagverblijf Satu	46.944
KindeRdam Groep Holding B.V.	66.684
KindeRdam Kinderopvang B.V.	280.380
Komkids Kinderopvang B.V.	180.531
LEV Scholengroep West-Nederland (LEV-WN)	83.824
Martinusstichting voor speciaal en voortgezet speciaal onderwijs	81.872

Montessorischool, Vereniging De Rotterdamse	52.951
Mundo Kinderopvang B.V.	187.906
Norlandia Kinderopvang Rotterdam B.V.	205.630
Oberon B.V.	4.103
Partou B.V.	-3.031
Rotterdamse Vereniging voor Katholiek Onderwijs	345.234
Rudolf Steiner College	177.572
Samenwerkingsverband Koers VO	459.565
Samenwerkingsverband Passend Primair Onderwijs Rotterdam	104.187
Seva Kinderopvang Rotterdam B.V.	48.541
Small Kidz Bredestraat B.V.	53.038
St. voor Interconfessioneel en Algemeen Bijzonder Voortgezet Onderwijs te R'dam e.o.	3.214.956
STC-Group/Scheepvaart en Transport	190.593
Stichting Albeda	667.969
Stichting Bibliotheek Rotterdam	70.000
Stichting BOOR	17.837.196
Stichting CED-Groep	175.131
Stichting CJG Rijnmond	1.015.739
Stichting Digital Playground	49.700
Stichting Educatief Informatie Centrum	113.922
Stichting Geloven in de Wijk	102.857
Stichting Grafisch Lyceum Rotterdam	168.849
Stichting GroeiBriljant	-191.209
Stichting Groos	14.911
Stichting gro-up Buurtwerk	109.824
Stichting HefGroep-KindeRdam	20.635.344
Stichting Het Talentencollege	216.970
Stichting Hindoe Onderwijs Nederland	132.326
Stichting Hogeschool Rotterdam	422.109
Stichting Hout- en Meubileringscollege	56.241

Stichting Huiswerkklas Oude Westen	-1.167
Stichting iHUB Onderwijs	262.471
Stichting IMC Weekendschool	-13.000
Stichting Interregionaal Onderwijs Zaanstad	288.837
Stichting Islamitisch Primair Onderwijs Rijnmond (SIPOR)	2.203.273
Stichting IT Campus Rotterdam	541.667
Stichting Katholiek Voortgezet Onderwijs Rotterdam	90.196
Stichting Katholieke Peuteropvang Rotterdam en omstreken	5.061.671
Stichting Kenniscentrum Cultuureducatie Rotterdam	561.667
Stichting Kiddoozz Peuteropvang	459.903
Stichting Kind en Onderwijs Rotterdam (stichting voor christelijk primair onderwijs)	3.044.805
Stichting Kindercentrum Het Kompas	235.189
Stichting Kinderopvang Nissewaard	25.739
Stichting Koninklijke Visio, expertisecentrum voor slechtziende en blinde mensen	26.458
Stichting Kunstzinnige Vorming Rotterdam	325.000
Stichting MEE Rotterdam Rijnmond	21.750
Stichting Meestert!	11.520
Stichting Onderwijs Koninklijke Auris Groep	189.786
Stichting Onderwijsgroep EduMare	103.469
Stichting Opwijs	496.790
Stichting Opwijs Opvang	288.989
Stichting Passionate Bulkboek	40.000
Stichting Peuter&Co	-1.366.291
Stichting Peuterspeelzalen Hindoe Onderwijs	72.027
Stichting Prokino Kinderopvang	225.740
Stichting Rotterdamse Schoolvereniging	36.642
Stichting Rotterdamse Vereniging van Katholiek Onderwijs	8.204.162
Stichting Samenwerkende Vrijescholen Zuid-Holland	75.572
Stichting Samenwerkingsverband VO Voorne-Putten-Rozenburg	62.930
Stichting Samenwerkingsverband Voortgezet Onderwijs Nieuwe Waterweg Noord	60.326

Stichting Scholengemeenschap Montessori Lyceum Rotterdam	159.693
Stichting School Maatschappelijk Werk Rijnmond (SMWR)	20.177
Stichting STC-Group	81.474
Stichting Studentmentoren Rotterdam	624.864
Stichting Van Brienenoordschool	333.225
Stichting voor Christelijk Voortgezet Onderwijs op Reformatorische Grondslag Driestar-Wartburg	273.551
Stichting voor Educatie en Beroepsonderwijs Zadkine	489.753
Stichting voor Interconfessioneel Basisonderwijs te Rotterdam eo	242.814
Stichting voor Islamitisch Voortgezet Onderwijs in Rotterdam e.o.	597.896
Stichting voor Protestants-Christelijk Basis en Orthopedagogisch Onderwijs	9.593.951
Stichting voor Rooms-Katholiek Voorbereidend Hoger en Middelbaar Onderwijs voor Noordelijk Rotterdam	63.985
Stichting Yulius Onderwijs	187.801
Van Veldhuizen Stichting	236.497
Vereniging Montessorischool Kralingen (MSK)	41.346
Vereniging tot het Verstrekken van Basisonderwijs op Reformatorische Grondslag te Kootwijkerbroek en Rotterdam	10.368
Vereniging tot het Verstrekken van Onderwijs op Gereformeerde Grondslag	14.401
Vereniging voor Christelijk Voortgezet Onderwijs te Rotterdam en omgeving	2.960.375
ZZ_Beregoed Kinderdagverblijf	-32.573
ZZ_Gereformeerd Scholengemeenschap Randstad	-6.645
ZZ_Stichting voor Christelijk Voortgezet Onderwijs op Reformatorische Grondslag "De Wartburg"	-44.698
ZZ_Vriendjeskring Kinderopvang	-31.574
Overhead	**235.000**
Stichting Herdenking 14 mei 1940	30.000
Stichting LOKAAL Rotterdam	167.000
Stichting Rotterdams Comite ter Behartiging van Nationale Belangen	38.000
Sport en recreatie	**37.765.205**
Abdel-Kwan Rotterdam	59.086
Algemene Sport Vereniging Indus '67	10.471
B.V. Recreatiecentrum Oostervant	1.068.985
Buurt- en Speeltuin Vereniging Kralingseveer	12.851

Buurt en Speeltuinver Terbregge	12.851
Buurt en Speeltuinvereniging "De Klimroos"	22.202
Buurt- en Speeltuinvereniging "De Vuurklip"	12.851
Buurt en Speeltuinvereniging "Het Lage Land"	15.585
Buurt- en Speeltuinvereniging Bodelo	22.202
Buurt en Speeltuinvereniging Levenslust	9.351
Buurt- en Speeltuinvereniging N.H.V.O.	15.968
Buurt- en Speeltuinvereniging Zalmplaat	12.851
De Kralingsche Troep groep X	2.991
De Rotterdamse Lawn Tennis Club Lommerrijk	11.018
Diverse subsidies privé personen	38.198
Dr. WOOOW! B.V.	10.000
Eros-Tediro-Combinatie	-100
Exploitatie Topsportcentrum B.V.	520.086
Exploitatiemaatschappij Oostelijk Zwembad B.V.	777.829
Free to Move	7.500
Hockey Club Feijenoord	17.330
Hockey Club Rotterdam	56.958
Hockeyvereniging Delfshaven	8.000
Honkbalvereniging Portland Poema's	2.500
Klaas Kittengroep	2.057
Korfbalvereniging Nikantes	3.899
Lawn Tennis Club "Hoogvliet"	75.000
Maasgroep 18	1.875
Maslouhi, A. El	9.250
Natuurspeeltuin De Speeldernis	179.018
Omnivereniging De Pont	7.150
Optisport Exploitaties B.V.	568.649
Optisport Rotterdam B.V.	405.591
R.K.C. W.I.O.N.	3.421

R.L.T.V. Deuce-Again	1.500
R.V. & A.V. Steeds Hooger	-31.945
Recreatiecentrum Zevenkampse Ring B.V.	1.129.784
RIO - 010	10.000
RIS, Rotterdamse vereniging voor aangepast sporten	7.500
Roeivereeniging Nautilus	10.688
Rotterdam Marathon B.V.	429.472
Rotterdamse Atletiek Vereniging Pro Patria A.L.O. Combinatie	2.157
Rotterdamse Gemengde Hockey Club Tempo '34	75.000
Rotterdamse Hockeyvereniging Leonidas	11.966
Rotterdamse Sportvereniging Trekvogels	5.303
Rotterdamse Sportvereniging USV	17.456
Rotterdamse Voetbal- en Athletiek Vereniging "Overmaas"	6.850
Rotterdamse Voetbalvereniging Transvalia	18.843
Rozenburgse Badminton Club Sobat-Waterweg	6.626
Rozenburgse Vrijwillige Brigade tot het Redden van Drenkelingen	10.623
Schaatsvereniging Rotterdam	8.047
Scouting Albert Schweitzergroep	1.808
Scouting Brownseagroep 66	2.078
Scouting Charlois Rotterdam	1.787
Scouting De Spoorzoekers	2.188
Scouting Dorus Rijkers Nesselande	2.140
Scouting Hoogvliet	2.310
Scouting Impeesa Rotterdam	862
Scouting Olivier van Noort	2.234
Scouting Starrenburg Groep 38	1.974
Scoutinggroep Hillegersberg	1.829
Sociëteit gevestigd in de Rotterdamsche Manège 'De Jockey Club'	-5.509
Speeltuin en Ontspanningsvereniging Kralingen	12.851
Speeltuin Vereniging "Het Westen"	15.968

Speeltuin Vereniging Crooswijk	22.202
Speeltuin Vereniging Pernis	12.851
Speeltuinvereniging Afrikaanderplein	22.202
Speeltuinvereniging "De Driehoek"	22.202
Speeltuinvereniging "Het Noorden"	12.468
Speeltuinvereniging "Hoek van Holland"	23.897
Speeltuinvereniging "Schiewijk"	9.351
Speeltuinvereniging Charlois	3.500
Speeltuinvereniging De Hoeve	9.351
Speeltuinvereniging de Torteltuin	19.085
Speeltuinvereniging De Waal	15.968
Speeltuinvereniging Hillesluis	22.202
Speeltuinvereniging Jeugdveld	15.968
Speeltuinvereniging Katendrecht	12.851
Speeltuinvereniging Meeuwenplaat	12.851
Speeltuinvereniging Millinx	15.968
Speeltuinvereniging Neeltje Jans	12.468
Speeltuinvereniging Ommoord	19.085
Speeltuinvereniging Vreewijk De Vaan	15.968
Spinn Events B.V.	4.250
Sportbedrijf Rotterdam B.V.	2.940.728
Sportfondsen Rotterdam Noord N.V.	1.294.276
Sportvereniging H.O.V./D.J.S.C.R.	10.382
Sportvereniging Ommoord	33.784
Sportvereniging Victoria	75.000
Stichting "Clubhuizen Albert Schweitzer Groep"	2.162
Stichting Ambition by Sport Foundation	40.000
Stichting B.E.K.A. '66	-571
Stichting Bewonersorganisatie 110-Morgen	9.351
Stichting BOOR	456.820

Stichting Buurt- en Speeltuinwerk Rotterdam	1.682.177
Stichting Buurtlab	134.896
Stichting Calandtroep	1.621
Stichting Code Groen educatie	9.871
Stichting Confetti	15.968
Stichting De Betrokken Spartaan	44.300
Stichting de Botanische Tuin Afrikaanderwijk	17.873
Stichting De Zandtuin	15.968
Stichting DOCK	7.050
Stichting Dorus Rijkers Nesselande	5.210
Stichting Excelsior4All	80.000
Stichting Feijenoord OldStars	7.750
Stichting Feyenoord Foundation	40.000
Stichting Game Changers	49.500
Stichting Gehandicapten Tennis Alexanderstad	2.500
Stichting Gezond Natuur Wandelen Nederland	15.000
Stichting GroenGoed	23.960
Stichting gro-up Buurtwerk	161.467
Stichting Het Startblok	2.500
Stichting Hindoe Onderwijs Nederland	12.646
Stichting Honkbal op Zuid	52.064
Stichting House of Esports Gamen in de Maatschappij	60.000
Stichting Ik Kan	13.933
Stichting Integrale Yoga Nederland	7.445
Stichting Interregionaal Onderwijs Zaanstad	12.646
Stichting Islamitisch Primair Onderwijs Rijnmond (SIPOR)	66.503
Stichting Kind en Onderwijs Rotterdam (stichting voor christelijk primair onderwijs)	202.871
Stichting Kinderboerderij "De Heij"	10.745
Stichting Kinderboerderij Pernis	10.390
stichting kinderen in de speeltuinen van IJsselmonde	320.493

Stichting Koninklijke Rotterdamse Diergaarde	914.010
Stichting Kunstzinnige Vorming Rotterdam	22.400
Stichting Lekker Groen	33.442
Stichting Manege De Hazelaar	41.000
Stichting MEE Rotterdam Rijnmond	155.924
Stichting Misiconi	2.500
Stichting Natuurstad Rotterdam	9.786.579
Stichting Odilia	20.634
Stichting Orenda	4.246
Stichting Queer Gym	15.000
Stichting Roei-accommodatie Skadi	75.000
Stichting Roeivalidatie	2.500
Stichting Rotterdam Sportsupport	5.747.763
Stichting Rotterdam Topsport	5.144.035
Stichting Rotterdams Milieucentrum (RMC)	17.530
Stichting Rotterdamse Munt	25.612
Stichting Rotterdamse Vereniging van Katholiek Onderwijs	427.471
Stichting Rozenburg Bloeit	140.011
Stichting Scouting De Argonauten	884
Stichting Scouting Rozenburg	5.000
Stichting Scouting Schout bij Nacht Doorman - MOVO	1.548
Stichting Scoutingregio Rond de Rotte	-26.352
Stichting Skateland Rotterdam	168.133
Stichting Speelcentrum Weena	190.631
Stichting Speeltuin "Ali Baba"	15.968
Stichting Speeltuin De Feijenoordse Middenstip	18.702
Stichting Speeltuin Oude Dijk	12.468
Stichting Speeltuin Oudeland	12.851
Stichting Sportbureau Tino	4.000
Stichting Sportland	21.027

Stichting Stella Maris	1.751
Stichting Steunfonds Kinderboerderij Hoek van Holland	6.754
Stichting Summer BeachLife	8.000
Stichting Techniek, Arbeid en Organisatie	6.800
Stichting ter behartiging van de belangen van de Prinses Irene Groep 45	1.725
Stichting TG De Klassieken	14.000
Stichting tot Behartiging van de Belangen van de Groep 17 Oranje-Blauw/Theofilus	1.081
Stichting tot behartiging van de belangen van de Prins Hendrikgroep	2.130
Stichting Urban Culture Lab	147.295
Stichting Vogelasiel De Houtsnip	24.676
Stichting Vogelklas Karel Schot	153.183
Stichting voor Interconfessioneel Basisonderwijs te Rotterdam eo	18.230
Stichting voor Protestants-Christelijk Basis en Orthopedagogisch Onderwijs	237.347
Stichting WIFFEL WAFFEL	15.968
Stichting Zeeverkenners te Hillegersberg	1.393
Stichting Zwemgym	2.500
Tafeltennisvereniging "De Beer"	1.688
The Rangers Rotterdam	3.512
Vereniging Binnenste Buiten	12.468
Vereniging Cornelis Tromp Groep 14	1.638
Vereniging Scouting Sint Patrick groep	1.871
Voetbalvereniging Alexandria '66	2.000
Voetbalvereniging Oud Leerlingen van het Doven Instituut	950
Voetjebal Rijnmond	3.875
Wijk- en Speeltuinvereniging Bospolder- tussen Dijken	38.170
Wijk- en Speeltuinvereniging Tarwewijk	15.968
WSV Pendrecht	3.500
Zwemmen Rotterdam-Zuid	2.445
Zwemvereniging De Zeehond '73	33.940
Stedelijke ontwikkeling	**1.515.583**

Aveco De Bondt B.V.	13.422
BVL Bouwadvies B.V.	35.108
City Hub Rotterdam B.V.	50.000
De Funderingswinkel	11.861
Esselink Bouwmaterialen B.V.	32.300
GKB Machines B.V.	47.500
Lessgo B.V.	-50.000
Mego Mobility BV	45.000
Meubelmakerij Rotterdam B.V.	8.081
Oscar Circulair B.V.	50.000
Pakkethelden B.V.	50.000
Pike Delivery B.V.	24.477
's Zomers V.O.F.	10.500
Sandra Lobbe	9.671
School voor Speciaal Basisonderwijs Laurens-Cupertino	80.000
Steenvlinder B.V.	603.750
Stichting Bedrijven Investeringszone Lusthofstraat e.o.	2.320
Stichting BOOR	60.000
Stichting Buzz010	-10.866
Stichting Fietsenstalling Blijdorp	-42.499
Stichting iHUB Onderwijs	80.000
Stichting Kind en Onderwijs Rotterdam (stichting voor christelijk primair onderwijs)	80.000
Stichting PlezierriVier De Rotte	4.000
Stichting Rotterdamse Vereniging van Katholiek Onderwijs	80.000
Techniek & Methode B.V.	60.958
Vereniging Montessorischool Kralingen (MSK)	80.000
Vlot Holding B.V.	100.000
Veilig	**4.046.293**
Body Muscles Supplementenwinkel	-10.000
Diverse subsidies privé personen	21.116

Doha Groen B.V.	-1.875
Feyenoord Rotterdam N.V.	38.727
Jewelry Box	-10.000
Rotterdamse Elektrische Tram N.V., afgekort R.E.T. N.V.	3.696.602
Sofra market	-1.210
Stichting Buurt- en Speeltuinwerk Rotterdam	63.470
Stichting FERM	25.000
Stichting Havensteder	5.515
Stichting Hef Wonen	33.585
Stichting Inclusia	80.000
Stichting Laureus Foundation the Netherlands	66.667
Stichting Ouderenhuisvesting Rotterdam	2.369
Stichting Woonstad Rotterdam	38.726
The Box Fashion	-2.400
Volksgezondheid	**22.174.823**
Aafje Hulpthuis B.V.	18.000
Antes Zorg B.V.	84.203
Arthur Hoeve	50.506
Avant sanare B.V.	48.689
B&A WMO Diensten B.V.	-7.022
Boba Levensloopbegeleiding B.V.	-17.000
Gezonde Leefstijl Company B.V.	-34.763
Huisartsenpraktijk Feijenoord B.V.	29.925
Indigo B.V.	36.897
JorFit Paramedie B.V.	21.431
Netwerk van Organisaties van Oudere Migranten	42.862
SOL Sociaal BV	156.435
Stichting @ease	83.720
Stichting Aafje Thuiszorg Huizen Zorghotels	140.325
Stichting Albeda	384.750

Stichting Argos Zorggroep	10.000
Stichting CJG Rijnmond	19.388.000
Stichting DOCK	102.604
Stichting Geloven in de Wijk	10.125
Stichting gro-up Buurtwerk	238.224
Stichting Het Witte Bos	24.631
Stichting Humanitas	-39.473
Stichting InMovement	141.875
Stichting MEE Rotterdam Rijnmond	349.230
Stichting Radar WMO diensten	235.433
Stichting Rotterdam Sportsupport	380.138
Stichting SOL Samen Ondernemend Leren	285.078
Stichting ZONBOOG	10.000
Werk en inkomen	**1.598.993**
Diverse subsidies privé personen	16.723
Stichting Albeda	-1.212
Stichting Innovatiefonds PROVSO.WORKS	127.931
Stichting MKB-Rotterdam	-8.560
iHUB Zorg B.V.	135.012
Reakt B.V.	379.982
Rotterdamse Douwers	402.500
Stichting De Heilige Boontjes	245.376
Stichting Excelsior4All	45.000
Stichting Maaszicht	75.000
Stichting Nidos	-90.690
Stichting Opboxen	100.000
Stichting Rotterdam Recruitment Agency	171.930
Zorg, welzijn en wijkteams	**122.238.355**
JAS	14.329
Abdel-Kwan Rotterdam	8.560

Antes Zorg B.V.	5.437.207
Avant sanare B.V.	2.708.474
B&A WMO Diensten B.V.	-392
Bewonersorganisatie vereniging Terbregge's Belang	5.277
Bewonersorganisatie Vreewijk	30.141
Bewonersvereniging Provenierswijk	18.990
BLOS Kinderopvang 2 B.V.	341
BLOS Kinderopvang B.V.	10.751
BSO Kleinrijkje	7.438
Christelijke Jongeren Club Time Out	3.500
De Droomplaats WTC Kinderopvangservice B.V.	24.706
De Droomplaats Zuid Kinderopvang Service B.V.	7.664
De Huischmeesters BV	-4.567
De Huischmeesters Zuid-Holland B.V.	46.224
De Inloop Stichting Johanna	10.301
De Middellander B.V.	47.715
de Passie, stichting voor Evangelisch Bijbelgetrouw Onderwijs	18.175
De Verbindingskamer	41.625
Dienst Gezondheid & Jeugd Zuid-Holland Zuid	165.000
Diverse subsidies privé personen	425.912
Dona Daria, Centrum voor Vrouwen en Emancipatie	380.043
Erasmus Universitair Medisch Centrum Rotterdam (Erasmus MC)	413.036
FS Fysio	3.458
gro-up Kinderopvang B.V.	291.798
Het Randstadje Noord B.V.	23.051
Het Randstadje West B.V.	60.584
iHUB Zorg B.V.	5.237.047
Indigo B.V.	1.979.872
Jong Actief Rotterdam	47.500
KBO-PCOB	-2.940

Kerk van de Nazarener Rotterdam	9.100
Kiddoozz B.V.	187.169
Kiddoozz Rotterdam B.V.	89.445
Kinder Service Hotels B.V.	15.177
Kindercentrum De Wonderwolk B.V.	4.085
Kinderdagverblijf De Zeebaboe B.V.	52.902
Kinderdagverblijf Satu	7.258
KindeRdam Kinderopvang B.V.	720.951
KindeRdam Service Bureau B.V.	893.639
Knokken zonder Vechten	-75.000
Komkids Kinderopvang B.V.	6.669
Kwintessens	-36.464
Leids Universitair Medisch Centrum LUMC	553.147
Lunch Bunch B.V.	18.995
May Quality Services	13.775
MplX Urban Sports B.V.	6.994
Mundo Kinderopvang B.V.	24.712
Netwerk van Organisaties van Oudere Migranten	80.000
Nico Adriaans Stichting (NAS)	6.658.844
Norlandia Kinderopvang Rotterdam B.V.	42.461
Oberon B.V.	-9.066
On the job B.V.	-73
Ontmoetingscentrum Prinsenhof	235.100
P.I. Research B.V.	78.700
Parnassia Groep B.V.	4.689.127
Praktijk4kids	340.594
Productiehuis HHVA B.V.	109.300
Reakt B.V.	994.656
Samenwerkingsverband Passend Primair Onderwijs Rotterdam	114.000
Sanna op Zuid	50.000

Schakenbosch Zorg Voor Jeugdigen B.V.	3.240.000
Seva Kinderopvang Rotterdam B.V.	11.630
Sezer Consult B.V.	48.307
SOL Sociaal BV	1.452.831
Stadstrainers B.V.	13.325
STC-Group/Scheepvaart en Transport	132.500
Stichting "Hulp- en Ontmoetingscentrum Portland"	6.125
Stichting Aafje Thuiszorg Huizen Zorghotels	49.662
Stichting Adelaida	35.000
Stichting Against Violence	33.598
Stichting Albeda	972.419
Stichting Atlas Feijenoord	16.700
Stichting B For You	107.500
Stichting Beheer De Nieuwe Nachtegaal	127.517
Stichting Bewonersorganisatie 110-Morgen	26.165
Stichting Bewonersorganisatie Kleiwegkwartier (B.O.K.)	12.581
Stichting Bewonersorganisatie Ommoord	5.187
STICHTING BIG BROTHERS BIG SISTERS OF ROTTERDAM	300.000
Stichting BLEND Bloemhof	6.210
Stichting BOOR	72.700
Stichting Brede Raad Rotterdam	693.488
Stichting Brillante	44.945
Stichting Buurtlab	36.300
Stichting Careyn	21.734
Stichting CED-Groep	-7.317
Stichting Centrum voor Levensvragen voor Rotterdam en Omstreken	342.566
Stichting Centrum voor Vrijwillige en Professionele Maatschappelijke Dienstverlening	9.776.724
Stichting Chris en Voorkom!	14.804
Stichting Citysteward Rotterdam	199.526
Stichting CJG Rijnmond	7.918.931

Stichting CJV Kampwerk Pernis	1.260
Stichting Confro	197.550
Stichting Corridor Dienstverlening	796.281
Stichting Creative Action Now	49.500
Stichting Cultur.@11	10.555
Stichting Dames van Nu	20.542
Stichting Danspaleis	21.750
Stichting De Haven	57.950
Stichting de Huiskamer 2.0	33.020
Stichting De Roodkapjes	72.000
Stichting De Tijdmachine	10.000
Stichting De Uil	8.000
Stichting De Veerkrachtige Gemeenschap	-6.550
Stichting deRotterdamseZorg.nl	500.000
Stichting DOCK	410.921
Stichting Enver	2.913.855
Stichting Excelsior4All	96.000
Stichting Exodus Nederland	137.532
Stichting Exodus Zuid-Holland	-5.463
Stichting Eye-opener Foundation	3.500
Stichting Fier	2.881.937
Stichting Formaat, Werkplaats voor Participatief Drama	44.000
Stichting FYNDER FOUNDATION	18.600
Stichting Geestelijke Gezondheidszorg Delfland	1.000.000
Stichting Giovanni van Bronckhorst Foundation	47.500
Stichting Goedwerk Foundation	76.572
Stichting Goud van Noord	44.684
Stichting Groene Oase Carnissetuin	22.500
Stichting GroenGoed	60.372
Stichting gro-up Buurtwerk	82.795

Stichting Het Fort	-9.145
Stichting Het Kinderparadijs Meidoorn	511.904
Stichting Hogeschool Leiden	53.238
Stichting Hogeschool Rotterdam	10.860
Stichting Hospice De Liefde	7.000
Stichting Hospice IJsselPolder	4.000
Stichting Hospice Rotterdam	4.000
Stichting House of Hope	262.775
Stichting Hout- en Meubileringscollege	95.869
Stichting Humanitas	4.025.139
Stichting IMC Weekendschool	47.000
Stichting Inloophuis Rotterdam	130.000
Stichting JESS	217.204
STICHTING JEUGDBESCHERMING ROTTERDAM RIJNMOND	-1.421.216
Stichting Jeugdformaat	9.613
Stichting JIJ	20.737
Stichting Jong010	110.000
Stichting Joods Maatschappelijk Werk	30.055
Stichting Kanjertraining	-20.920
Stichting Katholieke Peuteropvang Rotterdam en omstreken	8.225
Stichting Kind en Onderwijs Rotterdam (stichting voor christelijk primair onderwijs)	12.440
Stichting Kinder- en Jongeren Rechtswinkel Rotterdam	2.000
Stichting Kindercentrum Het Kompas	7.766
Stichting Kinderopvang Mundo	9.916
Stichting KOCO Rotterdam	50.934
Stichting Kringloopcentrum Hoek van Holland	9.830
Stichting Kroeldekens Vreewijk	3.250
Stichting Kunst en Vliegfabriek Charlois	35.000
Stichting Kunst=Zinnig	3.280
Stichting Kunstzinnige Vorming Rotterdam	20.000

Stichting Kwadraad	63.727
Stichting Laurens	42.520
Stichting Laureus Foundation the Netherlands	277.500
Stichting Leger des Heils Welzijns- en Gezondheidszorg	13.272.034
Stichting Link2Work	50.000
Stichting LOKAAL Rotterdam	262.984
Stichting Maaszicht	132.578
Stichting Maatschappelijke Dienstverlening Rijnmond Plus	467.156
Stichting MadeBy	33.000
Stichting MAEH	10.000
Stichting Magneet	30.212
Stichting MAIT (Mijn Administratie is Top)	60.000
Stichting Mano	188.360
Stichting Mara	22.885
Stichting Me & Society, Bureau voor Diversiteitmanagement	55.499
Stichting MEE Rotterdam Rijnmond	1.664.841
Stichting Mens Centraal	67.471
Stichting Minters	44.019
STICHTING MOV	-7.283
Stichting Move - verzamel je kracht!	65.500
Stichting Netwerk Nieuw Rotterdam	95.000
Stichting NL Cares	21.100
Stichting Oeverloos	14.104
Stichting Ontmoeting	2.563.291
Stichting Opa's en Oma's Passen Op Een Huisdier	15.500
Stichting Open Arms	19.297
Stichting Opzoomer Mee Rotterdam	2.687.042
Stichting Ouderenhuisvesting Rotterdam	41.549
Stichting Pameijer	3.795.621
Stichting Parenting Coordination Nederland	22.800

Stichting PerspeKtief	3.611.272
Stichting Peuter&Co	30.059
Stichting Platform Islamitische Organisaties Rijnmond (S.P.I.O.R.)	730.425
Stichting Present Rotterdam	49.500
Stichting Prokino Kinderopvang	145.823
Stichting Prokino Zorg	467.238
Stichting Radar WMO diensten	824.047
Stichting Rivierduinen	1.422.820
Stichting Rotterdam in Koor	28.209
Stichting Rotterdams Handwerk	29.268
Stichting Rotterdams Ongedocumenteerden Steunpunt	215.875
Stichting Rotterdamse Munt	33.000
Stichting Ruwe Diamant	3.600
Stichting Samen Ondernemend Leren Jeugd	477.924
Stichting SAMEN010	162.196
Stichting Samenwerkende Kerken in Nederland-Rotterdam	9.900
Stichting Samenwerking Christelijke Maatschappelijke Activering te Rotterdam	731.341
Stichting Schiezicht.info	24.800
Stichting School Maatschappelijk Werk Rijnmond (SMWR)	1.012.747
Stichting Seinpost Slinge Maatschappelijk	20.000
Stichting SeniorenStudent	50.000
Stichting Slachtofferhulp Nederland	221.952
Stichting SOL Samen Ondernemend Leren	-35.650
Stichting SOMNL	38.610
Stichting Spirit 55+	9.495
Stichting STC-Group	63.819
Stichting Steunpunt Ontmoeting Educatie en Recreatie	28.877
Stichting Straatzorg Rotterdam	28.000
Stichting Team Toekomst	25.000
Stichting Theater Babel Rotterdam	100.000

Stichting Timon	266.261
Stichting Unie van Vrijwilligers	646.742
Stichting United 010	9.500
Stichting VanHarte	59.990
Stichting Veilig Thuis Rotterdam Rijnmond	2.556.753
Stichting Vestia	-2.622
Stichting Villa Pinedo	25.545
Stichting Vitaal Pendrecht	49.342
Stichting VluchtelingenWerk Nederland	46.631
Stichting Voedseltuin Rotterdam	33.000
Stichting Voice of Afghan Women - Educational and Cultural Peace Foundation	84.590
Stichting voor Christelijk Voortgezet Onderwijs op Reformatorische Grondslag Driestar-Wartburg	46.765
Stichting voor Educatie en Beroepsonderwijs Zadkine	714.634
Stichting voor Interconfessioneel Basisonderwijs te Rotterdam en omstreken	5.793
Stichting voor Interconfessioneel Basisonderwijs te Rotterdam eo	18.000
Stichting voor Protestants-Christelijk Basis en Orthopedagogisch Onderwijs	456.003
Stichting Vrienden van het Klooster (VK)	366.939
Stichting Vrijwilligerswinkel	351.172
Stichting VU	39.430
Stichting We Are Concerned	9.655
Stichting Welzijn Doven Rotterdam e.o.	36.493
Stichting Who Am I ?!	95.682
Stichting Wijkalliantie IJsselmonde (SWI)	9.027
Stichting Wijkbus Alexander	128.930
Stichting Wijkbus Charlois	48.429
Stichting Wijkbus Feijenoord	136.195
Stichting Wijkbus Hoogvliet/Pernis	52.275
Stichting Wijkpastoraat Rotterdam West	64.800
Stichting wijkrestaurant Sjaantje	64.491
Stichting Wijkvervoer Hillegersberg/Schiebroek	40.224

Stichting Wilskracht Werkt	121.656
Stichting Yulius	2.000.000
Stichting Zorgbelang Inclusief	880.697
Stichting Zorgvrijstaat	167.045
SVZV (Stichting Zijwaarts)	10.000
Tao of Care B.V.	200.000
Theater in Feite	100.825
Thuismakers Collectief	63.359
Van Veldhuizen Stichting	1.366.392
Vereniging Bewonersorganisatie Overschie	8.587
Vereniging De Pupillen	49.500
Vereniging Het Buurtatelier, Zwaerdecroonstraat, Rotterdam	258.321
Vereniging voor Christelijk Voortgezet Onderwijs te Rotterdam en omgeving	488.835
Vereniging Wijkbus Groot IJsselmonde	64.000
Verus, Vereniging voor katholiek en christelijk onderwijs	-6.720
Wereldwijs	13.532
WorkLab B.V.	235.476
You Talentontwikkeling	19.383
ZZ_Antes Zorg B.V..	190.472
ZZ_Stichting Arosa	1.280
Totaal	**481.329.338**

EU-subsidies

In dit overzicht zijn alle Europese subsidies opgenomen. Ook de subsidies die de Gemeente Rotterdam ontvangt via bijvoorbeeld het Rijk. In de specificatie van de Balans is voor dit soort subsidie de soort organisatie opgenomen die daadwerkelijke de bedragen aan ons uitbetaald.

Naam	Subsidiabele kosten	Ontvangen subsidiebedragen / -voorschotten
LIFE2014-2020(Fonds)	80.408	-
Bijdragen4Gemeentes	-	
KvWTBbijdragenG4&P4	1.098.209	1.108.118

H2020-RUGGEDISED(Fonds)	2.255.934	941.537
LIFEIPDeltanatuur	440.724	809.465
LIFEUrbanRoofs	103.959	1.308.408
POP3oeversSchieveen	-	37.844
HarmonyEU	-	100.677
InterregNWEURBCON	150.584	24.965
KvWATL	796.184	788.327
H2020DecarbCityPipes2050	-	-
H2020SavetheHomes	102.922	-
FondsprojectMobi-Mix	547.422	570.165
BCOH2020ICarus	-	-
H2020SEEDS	48.527	26.152
Europeandigitalcitizens	8.054	-
H2020UserCentriCtities	147.193	-
KvWLeerpraktijkcentraR-Z	-	-
KvWBRIDGE-Gaanv-eBaan	136.955	144.269
SZWESFReintegratie20-22	5.101.783	23.382.700
SZWArbeidstoel.20-21	-	100
MinI&WLIFE-IPNAS	85.517	-
RVOSUVIS21-2-02712296	32.185	-
HEUFEAST	-	-
EUDEPDIGIHUB	-	100.971
KvW3TB(fonds)	-	1.550.048
HEUCultuurcampusPutseln.	-	1.729.734
HEUBUILD	-	8.156
EUShareDiMobiHubsubmitte	59.569	-
KvWIIIBo-TuCLLD	62.536	2.521
EUUrbanplanning2030	2.566	199.688
HEUWoodcircles	-	154.354
KvWIIIGaan-v.e-baan23-25	-	-

EUHorizonEKIP	-	61.772
KvWLeerpraktijkCentrum	-	-
EUHealthyMealforall	-	160.000
SZWArbeidsmarktAMR22-23	3.959.352	-
InterregNSRGLEAM	-	-
PiloClimateNeutralCities	-	61.250
SZWPROVSO2023-2025	-	-

Sustainable development goals

Pagina 200

Paragraaf Sustainable Development Goals

Geen armoede (SDG 1) en geen honger (SDG 2)Goede gezondheid en welzijn (SDG 3)Kwaliteitsonderwijs (SDG 4)Schoon water en sanitair (SDG 6)Betaalbare en duurzame energie (SDG 7)Eerlijk werk en economische groei (SDG 8)Innovatie en duurzame infrastructuur (SDG 9)Ongelijkheid verminderen (SDG 10), gendergelijkheid (SDG 5),Duurzame steden en gemeenschappen (SDG 11)Verantwoorde consumptie en productie (SDG 12)Klimaatactie (SDG 13)Leven op het land (SDG 14) en leven in het water (SDG 15)Vrede, veiligheid en sterke publieke diensten (SDG 16)Partnerschappen om de doelen te bereiken (SDG 17)

Sustainable development Goals (SDG, Duurzame ontwikkelingsdoelen)

De SDG's (Sustainable Development Goals of Duurzame Ontwikkelingsdoelen) zijn zeventien doelen om van de wereld een betere plek te maken in 2030. De SDG's zijn afgesproken door de landen die zijn aangesloten bij de Verenigde Naties (VN), waaronder Nederland. Ook Rotterdam heeft de SDG's omarmd en heeft zich aangesloten bij de VNG-campagne'Gemeenten 4 Global Goals'. In beleid en plannen zoals het Rotterdams Weerwoord, 'Uit de Knoop', Gezond010 enVeilig@Rotterdam zijn doelen en indicatoren opgesteld die een duidelijke relatie hebben met deSDG's. Ook bedrijven en organisaties in Rotterdam waaronder de Erasmus Universiteit, Hogeschool Rotterdam, Albeda college, Havenbedrijf Rotterdam, De Rabobank en Verstegen Spices hebben de SDG's doorgevoerd in hun bedrijfsvoering.

Crisissen op het gebied van wonen, energie, klimaat en verdeling van welvaart in de samenleving leggen extra druk op het realiseren van de ambities van onze stad. Het brede welvaartsbegrip en de SDG's kunnen dienen als gemeenschappelijke stip op de horizon voor alle partijen, in Rotterdam maar ook regionaal en (inter)nationaal, bieden een gedeelde taal en helpen de krachten van partijen te bundelen. Zo versterken we de samenwerking met onze partners én vergroten we de kansen van Rotterdam om meer Europese subsidies te verwerven om samen te bouwen aan de toekomst van de stad.

Daartoe heeft de gemeente Rotterdam in september vorig jaar rapportage Doelen voor Rotterdamse doeners gepubliceerd (internationaal heet dat een ‘Voluntary Local Review’ (VLR)): een overzicht dat laat zien hoe Rotterdam ervoor staat op elk van de zeventien duurzame ontwikkelingsdoelen, wat de aanpak is om de situatie verder te verbeteren en welke inspirerende praktijkvoorbeelden van werken met SDG’s er in de stad te vinden zijn.

In de in het voorjaar 2024 te publiceren Staat van de Stad legt de gemeente Rotterdam een link naar het brede welvaartsbegrip en de duurzame doelen: we brengen niet alleen de welvaart van de stad in kaart, maar juist ook het welzijn, alles wat mensen van waarde vinden. En dat niet alleen nu en hier, maar ook ‘elders’ en ‘later’. We willen de negatieve consequenties van onze keuzes niet afwentelen op latere generaties of op plekken elders in de wereld. Zo geven we richting aan beleid en uitvoering en vertalen we een abstract en mondiaal verhaal, naar een Rotterdams verhaal met concrete doelen voor de stad.

De paragraaf Sustainable Development Goals en het jaarverslag van de gemeente Rotterdam

In onderstaande dwarsdoorsnede van de begroting treft u een rapportage over SDG’s aan de hand van bestaand en voorgenomen beleid de aandachtspunten in de realisatie daarvan. Bij elke SDG wordt aangegeven in welk programma de realisatie van beleid is beschreven en welke bestaande collegetargets relevant zijn.

Geen armoede (SDG 1) en geen honger (SDG 2)

Doel is dat minder Rotterdammers – en dus ook minder kinderen – leven in armoede. Daarbij helpen we meer Rotterdammers uit de problematische schulden en beperken we de gevolgen van het leven met financiële problemen. Om dat te bereiken proberen we zo vroeg mogelijk te signaleren dat Rotterdammers schulden hebben en vergroten we het bereik van inkomensondersteunende voorzieningen.

Voor een betaalbare energietransitie ontzien we kwetsbare Rotterdammers bij maatregelen waarvoor bewoners moeten betalen.

Wat hebben we in 2023 bereikt en gedaan?

Eind 2023 werken 312 (maatschappelijke) instellingen mee aan vroegsignalering. Aanmeldingen zijn met 60% toegenomen naar 697. Daarbij is de gemiddelde schuld € 34.439. Het bereik van inkomensondersteunende voorzieningen is hoog: zoals het kind en jeugdtegoed 100%, AOW tegoed van 68% naar 73% en de kwijtschelding afvalstoffenheffing is ongeveer gelijk gebleven met 94%. Verder hebben we aan 27.115 huishoudens automatisch kwijtschelding kunnen verlenen. Dat is 13% meer dan in 2022.

Bij de aanpak van armoede betrekken we grote werkgevers in Rotterdam. Met een aanbod van energiebesparende maatregelen helpen we Rotterdammers om hun energierekening te verlagen met specifieke aandacht voor werkende armen.

Programma’s: Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving, Zorg, welzijn en wijkteams, Sport en recreatie, Energietransitie

Collegetarget: Ondersteuning aanpak schulden

Goede gezondheid en welzijn (SDG 3)

Doel is een leefomgeving en voorzieningen die beschermen tegen gezondheidsschade en die uitnodigen tot gezond gedrag en het welzijn van Rotterdammers bevorderen. Het gaat hier ook om Rotterdammers hun leven lang met plezier aan het sporten krijgen en in beweging houden en een breed en aantrekkelijk cultureel aanbod en voorzieningen die goed toegankelijk is voor een divers publiek. We richten ons daarbij op alle Rotterdammers en ouderen en jongeren in het bijzonder, evenals kwetsbare Rotterdammers. Specifieke doelen zijn onder meer (langer) zelfstandig wonen, minder eenzaamheid en het verbeteren van de mentale gezondheid. Voor de realisatie van deze doelstellingen is een robuuste en slagvaardige GGD-organisatie nodig die ook in geval van crisis in staat is de publieke gezondheid te beschermen en te bevorderen.

Wat hebben we in 2023 bereikt en gedaan?

Samen met partners werkt de gemeente vanuit ‘Gezond010: het akkoord 2020-2023’ (en het opvolgende beleidsplan Gezonder010) aan verbetering van de kwaliteit van de leefomgeving. In dat kader zijn alle tramhaltes in het centrum zijn rookvrij gemaakt en hebben alle Centra voor Jeugd en Gezin hebben een rookvrije ingang. Alle scholen van het Albeda College in Rotterdam hebben een gezonder voedselaanbod in de kantine.

Voor de gezondheid en welzijn van Rotterdammer is in de Huizen van de Wijk een gevarieerd aanbod van activiteiten beschikbaar. Welzijnspartijen hebben een gevarieerd aanbod van activiteiten om oudere Rotterdammers meer digitaal vaardig te maken. E-Health wordt gestimuleerd door o.a. de comfortwoningen die in 4 gebieden bestaan, de uitleenservice waarbij ouderen kennis kunnen nemen en de voordelen van e-Healthtoepassingen kunnen ervaren.

Opvallende resultaten zijn dat in het schooljaar 2022/2023 ruim 3.700 kinderen hebben gesport via het aanbod van sportverenigingen en -aanbieders bij 22 schoolsportverenigingen. Voor de toegankelijkheid van sport heeft het Sportbedrijf Rotterdam in beeld gebracht wat de huidige toegankelijkheid van de gemeentelijke sportaccommodaties is en hoe dit verbeterd kan worden. 160 Zweminstructeurs van zijn opgeleid over lesgeven aan kinderen met een beperking en voor deze doelgroep zijn 6 extra zwemlesgroepen gestart. SportMee heeft ruim 1150 mensen met een beperking en/of chronische aandoening ondersteund bij het vinden van een sport die bij hen past.

In 2023 is er gewerkt aan een nieuwe uitvoeringsagenda voor urban sports die dit jaar in de gemeenteraad wordt besproken. De inhoud van deze nieuwe agenda wordt bepaald door Rotterdammers zelf. In de winter van 2023 is er aanvullend ingezet op pleinprogrammering met verschillende urban sports, zoals skateboarden, freerunnen en pannavoetbal.

Een breder cultureel aanbod is onder meer te zien in de deelname van 8 nieuwe organisaties in de impulsregeling voor nieuwkomers. In 2023 zijn 162 aanvragen gehonoreerd voor een totaal bedrag van € 2.010.000 in het kader van de subsidieregeling Projectsubsidies Cultuur.

De uitvoeringsagenda van de Visie Cultuur op Zuid heeft in 2023 geresulteerd in versterking van de culturele infrastructuur met meer culturele plekken op Zuid. Afgelopen jaar was er in Rotterdam sprake van een

goedgevulde evenementenkalender. Naast het eenmalige evenement Zomer op Zuid, waarmee vier maanden lang op tal van locaties cultuur van Zuid en door Zuid een impuls heeft gekregen, waren alle ogen op Rotterdam gericht met de viering van Koningsdag en tien jaar koningschap van Z.K.H. Willem Alexander.

Doelgroepen: kwetsbare personen, ouderen en jongeren

Het terugdringen van de verblijfsduur in de opvang en de ambities met Wonen Eerst zijn lastig te realiseren. Oorzaken liggen in de teruggelopen beschikbaarheid van woningen. Ook zien we GGZ-problematiek bij een deel van de mensen in de opvang. Deze problematiek en ook de wachtlijsten in de GGZ werken belemmerend in het herstel en de doorstroom. Vanuit de aanpak huiselijk geweld is veel gedaan in 2023: de uitvoering van de wettelijke taken rondom Veilig Thuis, de crisisopvang en het tijdelijk huisverbod.

In 2023 zijn veel acties vanuit de actieagenda Goud voor Oud samen met de partners in gang gezet. In zorg- en wijkrestaurants hier kunnen ouderen elkaar daar kunnen ontmoeten en samen een betaalbare, gezonde maaltijd kunnen nuttigen. De komende jaren worden nieuwe zorg- en wijkrestaurants ondersteund. In samenwerking met de wooncorporaties wordt ingezet op huismeesters met een sociale rol in de seniorencomplexen.

In 2023 ondersteunde de gemeente de Rotterdamse jeugd met preventieve interventies en passende ondersteuning. Bovendien zijn in 2023 in 4 gebieden 6 Jongerenhubs feestelijk geopend.

Programma's: Volksgezondheid, Sport en recreatie, Cultuur, Zorg, welzijn en wijkteams, Bestaande stad en Energietransitie

Collegetargets:

- Toename sportdeelname
- Woonzorgconcepten
- Jeugdpreventie

Kwaliteitsonderwijs (SDG 4)

Het doel is een inclusieve educatieve omgeving, waarin elk kind en jongere, ongeacht achtergrond, gelijke toegang heeft tot onderwijs en de bijbehorende kansen, en de juiste ondersteuning krijgt om succesvol te leren en zich te ontwikkelen. Daartoe willen we een onderwijslandschap waarin scholen de juiste middelen en begeleiding krijgen om doelgerichter en effectiever onderwijs te bieden. Meer specifieke doelen zijn het verbeteren van de onderwijskwaliteit, de aanpak van het personeelstekort, het vergroten van het aantal doelgroepkinderen dat gebruikt maakt van het aanbod voorschoolse educatie en het realiseren van een beter en passender ondersteuningsaanbod voor kinderen en jongeren met een ondersteuningsbehoefte.

De gemeente kan dit doel bereiken met een stedelijk onderwijsbeleid en de uitvoering van taken voor leerlingenvervoer, voor- en vroegschoolse educatie (vve), voortijdig schoolverlaten, onderwijs aan kinderen van statushouders en asielzoekers en onderwijshuisvesting.

Wat hebben we in 2023 bereikt en gedaan?

We boeken goede voortgang in het aantal scholen dat een schil om de school heeft. Met name de interventie schoolzorgteam groeit enorm. Op dit moment zijn er 69 basisscholen waar actieve schoolzorgteams zorgen voor snelle en effectieve ondersteuning bij kinderen met zorgvragen (peildatum mei 2023). Bovendien blijven we in gesprek met de aanbieders om ervoor te zorgen dat de interventies op de juiste plek in de stad terechtkomen.

Programma's: Onderwijs, Sport en recreatie

Collegetargets: Schil om de School

Schoon water en sanitair (SDG 6)

Doel is een robuust, betrouwbaar en klimaatbestendig stedelijk watersysteem. Daarbij wordt de ruimte in de stad – dus ook het wateroppervlak - als schoon ervaren. Dat doen we door beheer en onderhoud van de gemeentelijke riolering, gemalen, persleidingen en kolken.

Rotterdam werkt in de waterketen nauw samen met de waterschappen en Evides aan het stedelijk watersysteem van de toekomst, klimaatbestendig en circulair. Waterschappen dragen formeel zorg voor de kwaliteit en kwantiteit van de binnenwateren, Rijkswaterstaat doet dat voor de Maas.

Via de uitvoeringsagenda Weerwoord bereiden we de stad voor op de gevolgen van extremer weer, zoals hevige regenval. Via klimaatadaptieve projecten, zoals het realiseren van waterbergingen en het aanleggen van meer en biodiverser groen, verminderen we de wateroverlast bij extreem weer en ontlasten we de waterketen.

Wat hebben we in 2023 bereikt en gedaan?

In 2023 is de nieuwe nota onderhoud kapitaalgoederen (2023-2026) vastgesteld door het College. Behandeling in de Raad vindt plaats in voorjaar 2024. Dit is de basis voor tijdig (vervangings-)onderhoud waarbij we de thema’s circulair, duurzaamheid, biodiversiteit, klimaatadaptatie en participatie zoveel mogelijk meenemen. In de wijken is extra groen en worden waterbergingen toegevoegd aan lopende buitenruimteprojecten (zoals rioleringsprojecten). Het doel is om in deze collegeperiode 50 projecten groener, klimaatadaptiever en meer biodivers uit te voeren. Dit ligt op koers. In 2023 zijn ook 10 extra watertappunten geplaatst.

In de aanpak van marien zwerfafval zijn diverse doelen bereikt, zoals een bronaanpak van plastic bij evenementen door een retourbekersysteem en uitbreiding van de KleanUpKlup met een elektrische boot en sups. Ambassadeurs helpen met de schoonmaak van de Rotte.

Programma: Beheer van de stad

Collegetargets: n.v.t.

Betaalbare en duurzame energie (SDG 7)

We werken aan een robuust en duurzaam energiesysteem. Betaalbaarheid van de energietransitie en tegengaan energiearmoede staan centraal. In de gebouwde omgeving wordt gewerkt aan duurzame en toekomstbestendige

wijken, woningen en gebouwen. Voor de stedelijke mobiliteit is het streven om al voor 2040 over te schakelen naar een uitstootvrij mobiliteitssysteem.

De energietransitie moet betaalbaar zijn voor alle Rotterdammers. Alle Rotterdammers moeten kunnen meedoen. Daarom ontzien we kwetsbare Rotterdammers bij maatregelen waarvoor bewoners moeten betalen. In het programma armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving staat meer informatie hierover.

Wat hebben we in 2023 bereikt en gedaan?

Energiesysteem

Tot maart 2023 (jaarlijks meetmoment) is er in de gemeente Rotterdam 1,1 vierkante kilometer aan zonnepaneel geïnstalleerd. Met de oplevering van windpark Tweede Maasvlakte is de doelstelling van 300 megawatt windenergie in de haven behaald. Dit windpark bevat 22 windmolens en levert 116 megawatt windenergie.

In 2023 werd definitief duidelijk dat er tot en met 2029 geen extra capaciteit beschikbaar komt in het net in Hoek van Holland, Rozenburg, Hoogvliet, Pernis, Europoort en Botlek. Dit laat zien dat we nog harder met slimme oplossingen aan de slag moeten om de energietransitie niet tot stilstand te laten komen.

Betaalbaarheid

Er loopt veel voor en in de gebouwde omgeving van Rotterdam. Van advies & ondersteuning voor VvE's, tot energieklussers en bestaande en nieuwe gebiedsaanpakken op het gebied van isolatie en aardgasvrij. Om de betaalbaarheid te stimuleren gaan we door met projecten als energieklussers, waterzijdig inregelen (het efficiënt instellen van de waterstroom in radiatoren), convenant corporaties en extra subsidie voor VvE's met lage WOZ. We streven ernaar de gehele collegeperiode de doelgroep te bereiken.

Programma: Energietransitie

Collegetargets: n.v.t.

Eerlijk werk en economische groei (SDG 8)

We richten ons op het verdienvermogen van Rotterdam en Rotterdammers die naar vermogen meedoen op de arbeidsmarkt. Door te zorgen voor de juiste omstandigheden voor het bedrijfsleven komen banen beschikbaar voor Rotterdammers en regiobewoners. Het gaat om versterking van het ondernemersklimaat, een uitstekende gemeentelijke dienstverlening aan bedrijven en ruimte voor ondernemerschap. De gemeente Rotterdam steunt de ontwikkelingen in het midden- en kleinbedrijf naar toekomstbestendig en innovatief ondernemerschap. Daarbij werken we aan een stad die aantrekkelijk is voor bewoners, bedrijven en bezoekers en verzilveren we de sterke topsportpositie van Rotterdam. zodat Rotterdam nu en op de lange termijn zowel nationaal als internationaal interessant is als werk-, woon- en verblijfplaats, en als toeristische trekpleister. In een aantrekkelijk en bedrijvig Rotterdam doen zoveel mogelijk Rotterdammers mee naar vermogen en stromen uiteindelijk uit naar duurzaam werk.

Wat hebben we in 2023 bereikt en gedaan?

Ter ondersteuning van het mkb naar toekomstbestendig en innovatief ondernemerschap zijn onder de vlag van het Mkb actieprogramma in 2023 diverse activiteiten ontplooid om de gemeentelijke dienstverlening te versterken, zoals een livechat op Ondernemen010 voor vragen van ondernemers aan de gemeente, het evenement ondernemen010live! waar 250 ondernemers op af zijn gekomen, 3000 deelnemers variërend van startups, scale-ups, investeerders, corporates, beleidsmakers en studenten aan Upstream voor het vergroten van de innovatiekracht van de regio groei van bedrijven. Verder is de website www.ondernemen010.nl is 31.315 keer in 2023 bezocht en er zijn 15 nieuwsbrieven verstuurd naar abonnees.

Het bevorderen van een sterk ondernemersklimaat is onder meer gebeurd door een investering samen met andere publieke partners van in totaal € 10 mln voor kansrijke innovatieve mkbbedrijven die bijdragen aan slimme energieoplossingen en een toekomstbestendige economie. Voor versterking van circulair ondernemerschap hebben we bijvoorbeeld het ‘circulair loket’ ingezet, de CIRCO-tracks, of onze samenwerking aan o.a. het ‘Circular Factory’ programma van BlueCity. In mei vond in Rotterdam de World Hydrogen Summit plaats waarmee de waterstofindustrie vooruit wordt geholpen. Een voorbeeld van een congres waarmee we de positie van Rotterdam als bestemming voor beurzen en congressen verder ontwikkelen. Een ander sprekend voorbeeld is de Rotterdam Games Week die leidt tot bekendheid van de Game industrie in Rotterdam. In 2023 tekenden in totaal 37 beurs- en congresorganisatoren voor een event in Rotterdam. De economische spin-off hiervan is geraamd op € 17,2 mln. Internationaal bevorderen we de handel ook. De laatste week van april 2023 waren gemeente en het Havenbedrijf Rotterdam en veertien Rotterdamse bedrijven op handelsmissie in Singapore. Innovatief ondernemerschap wordt ook financieel ondersteund. Zo is er is ruim € 60 mln beschikbaar uit het Just Transition Fund (JTF)-programma voor de regio Groot-Rijnmond. In januari 2023 is de eerste € 41 mln beschikbaar. Dit bedrag is gecommitteerd aan 26 projecten.

Ter versterking van de horeca in de stad stelde de gemeenteraad het nieuwe Uitvoeringsplan Horeca vast. Ondernemers mogen nu op vrijdag en zaterdag een uur langer open zijn en hun terras uitbreiden.

Meer ruimte voor economie krijgt concreet inhoud met het Actieplan bedrijfsruimte dat we in oktober 2023 hebben vastgesteld. Met 3 actielijnen en 8 acties sturen we op behoud van de hoeveelheid bedrijfsruimte en op het juiste bedrijf op de juiste plek. Met het nieuwe uitvoeringsbeleid ateliers en broedplaatsen dat najaar 2023 is vastgesteld wordt het aantal werkplekken voor creatieven opnieuw uitgebreid en er wordt een start gemaakt met de verduurzaming van de ateliers. Gelet op de groei van de creatieve industrie wordt ingezet op een uitbreiding van het huidig aantal vierkante meter van 67.500 m² bvo naar 100.000 m² bvo in 2030. Eind 2023 is de eerste 1.000 m² uitbreiding gerealiseerd. Vanuit de subsidieregeling bedrijfsruimte maakindustrie is € 400.000 subsidie verleend, dat private investeringen heeft losgemaakt van ruim € 2 mln. Een voorbeeld waar ook vernieuwend ondernemerschap wordt gerealiseerd is Rotterdam Square. In maart 2023 is deze stichting opgericht op initiatief van Erasmus MC en de gemeente Rotterdam en werkt aan versterking van de Life Sciences and Health-sector in Rotterdam. Fysiek uit zich dat in de realisatie van een campus bij het Erasmus MC.

Rotterdam is een aantrekkelijke stad voor bewoners, bedrijven en bezoekers. In 2023 heeft Rotterdam een aantal internationale topsportevenementen gefaciliteerd, zoals de UEFA Nations League Finals en de European Para Championships. Er waren veel evenementen. In het oog springend was het eenmalige evenement Zomer op Zuid. De viering van Koningsdag en tien jaar koningschap van Z.K.H. Willem Alexander heeft ervoor gezorgd dat alle ogen op Rotterdam gericht waren en de stad zich in al haar facetten heeft kunnen presenteren aan het hele land. In het kader van de Meerjarige architectuuragenda hebben meerdere (publieks)activiteiten plaatsgevonden zoals

de Rotterdam Architectuur Maand en Heilige Huisjes. In 2023 zijn bijna 1.000 draailocaties voor media en film gefaciliteerd en daarmee is Rotterdam de tweede stad van Nederland.

Met een groter verdienvermogen van een aantrekkelijk Rotterdam kunnen meer Rotterdammers een passende baan vinden. In 2023 is het 3.385 Rotterdammers gelukt om vanuit de bijstand aan het werk te gaan. In een reguliere baan of als (startend) ondernemer. Een prachtig resultaat dat Rotterdammers hebben bereikt door hun eigen inzet en mentaliteit, maar het is ook het gevolg van een goede samenwerking tussen gemeente, werkgevers en partners.

Zo sluiten we het jaar 2023 af met 32.649 verstrekte bijstandsuitkeringen, wat in tien jaar tijd nog niet zó laag is geweest. Tegelijkertijd zien we het aantal bijstandsgerechtigden met (multi) problematiek toenemen. Daardoor is de ondersteuningsbehoefte groter en de weg naar werk vaak langer. Met loonkostensubsidie (LKS) krijgen we meer mensen aan de slag.

In 2023 is gewerkt aan het vroegtijdig en beter herkennen van mensen die hiervoor in aanmerking komen en wordt al tijdens de arbeidsontwikkeling gezocht naar een passende baan. Op 31 december 2023 hebben 1.404 Rotterdammers een LKS-baan. Een positieve ontwikkeling is de groei van het aantal banen Nieuw Beschut Werk. Met 311 Nieuw Beschut werkplekken is de gemeentelijke doelstelling van 317 banen nagenoeg gehaald.

Programma's: Werk en inkomen, Economische Ontwikkeling, Energietransitie, Sport en recreatie, Cultuur

Collegetargets:

- Naar 30.000 bijstandsgerechtigden
- Handhaven bedrijfsruimte

Zie ook SDG’s 5 en 10.

Innovatie en duurzame infrastructuur (SDG 9)

Doel is het integraal ontwikkelen van een duurzame infrastructuur in een stad waar het fijn leven en verblijven is. Daartoe wordt gewerkt aan het verbeteren van de leefomgeving die groener en meer klimaat adaptief wordt ingericht, met een goede bereikbaarheid en doorstroming, ruim baan voor fietsers en voetgangers en een hoogwaardig OV. Doel is ook een duurzame en innovatieve economische infrastructuur: zie daarvoor ook SDG 8.

Wat hebben we in 2023 bereikt en gedaan?

In 2023 is het Actieplan Rotterdam gaat voor groen gepresenteerd aan de raad. Naast de realisatie van 8,1 hectare groen is tot en met 2023 13,1 hectare bijenlandschap is gerealiseerd. Daarbij zijn 2 pleinen aangepakt, 2 in uitvoering en 11 in voorbereiding. Verder zijn 2 klimaatadapatieve projecten in uitvoering en 24 in voorbereiding (totaal 50).

In juni 2023 is ‘De Aanpak Verkeerscirculatieplan Rotterdam 2023-2030' vastgesteld door het college van B en W en op 13 september besproken met de raadcommissie Mobiliteit, Haven, Economie en Klimaat. In het vervolg hierop hebben we een maatregelenpakket opgesteld en hier hebben we in de stad gesprekken over gevoerd, o.a. met wijkraden en ondernemersgroepen. We hebben op negen locaties fietsinfrastructuur verbeterd, bijvoorbeeld

door fietsstroken te verbreden of fietsoversteken te optimaliseren. Verder wordt gewerkt aan de verbetering van fietsparkeren met pop-up fietsenstallingen als er sprake is van extra parkeerdruk, maar ook met in gebruik nemen van de nieuwe fietsenstalling bij het metrostation Kralingse Zoom. Deelmobiliteit is gestimuleerd met bijvoorbeeld de deel-hub op het Weena bij het Centraal Station.

Voor de aanpak van verkeersonveilige locaties zijn de eerste 16 locaties geselecteerd en in voorbereiding genomen. Daarvan zijn er in 2023 2 gereedgekomen. De voorbereidingen voor het verlagen van de snelheid van 50 km per uur naar 30 km per uur zijn voortgezet. De Jonker Fransstraat, Rodenrijselaan en een deel van de Laan van Nieuw Blankenburg zijn al voorzien van een 30 km per uur snelheidsregime.

We hebben gratis openbaar vervoer aangeboden aan AOW-ers en kinderen tot 12 jaar. Met bijna 717.000 passagiers is 2023 een recordjaar voor de watertaxi qua passagiersaantallen voor het personenvervoer over water in Rotterdam. Samen met de RET en MRDH hebben we gewerkt aan de voorbereiding van de capaciteitsuitbreiding van de metro. De gemeente en MRDH hebben financiële afspraken gemaakt om de RET weer een stabiele basis te bieden na de coronacrisis. De aanleg van de stadsbrug met hoogwaardig openbaar vervoer, de voorgenomen capaciteitsuitbreiding metro, het Plan Toekomstvast Tramnet, de opwaardering van de Oude Lijn en de HOV Maastunnel dragen met elkaar bij aan het verbeteren van de bereikbaarheid van de belangrijkste gebiedsontwikkelingen in de stad.

Op het gebied van smart mobility hebben we in 2023 samengewerkt met BMW en hebben we pilots uitgevoerd, op het gebied van navigatie, laadpaalgebruik en slimme functies voor auto's.

De gemeente zet in op versterking van de digitale economie. Onder andere door het laten landen en begeleiden van toonaangevend internationale congressen zoals de Immersive Tech week (augmented en virtual reality) en het positioneren van Rotterdam als stad waar de gameindustrie een thuis heeft met het Rotterdam Gaming Connect netwerkevenement. Verder wordt ingezet op de noodzakelijke infrastructuur zoals de stadsbrede uitrol van glasvezel voor ondernemers (die ook steeds vaker vanuit huis of op locatie werken) en consumenten. De helft van alle huisadressen kon in 2023 al beschikking over een glasvezel Internet.

We hebben onze inzet in het innovatieprogramma Smart Energy Systems geïntensiveerd. Nog niet eerder deden zoveel bedrijven een aanvraag voor Smart Energy Systems-subsidie. In 2023 ontvingen 11 nieuwe projecten een subsidie.

Daarnaast werken we aan versnelde invoering van walstroom en stimulering van verduurzaming in de scheepvaart. Eind 2023 is een eerste opzet voor een aanpak voor de verschoning van de binnenvaart bekend gemaakt. Samen met het Havenbedrijf Rotterdam werken aan walstroomprojecten voor Parkkade, Lloydkade en Wilhelminakade (Cruiseterminal).

Programma’s: Stedelijke ontwikkeling, Economische ontwikkeling, Beheer van de stad, Energietransitie

Collegetarget: Verbeteren verkeersveiligheid

Ongelijkheid verminderen (SDG 10), gendergelijkheid (SDG 5),

Voor de vermindering van ongelijkheid werkt de gemeenten aan het verbeteren van de basisvaardigheden van Rotterdammers, maximale participatie van inburgeraars door het verbeteren van de taalbeheersing, het stimuleren van een inclusieve samenleving en voorkomen van discriminatie en cultuur die voor alle Rotterdammers bereikbaar en toegankelijk is.

Wat hebben we in 2023 bereikt en gedaan?

In 2023 is het nieuwe beleidskader Basisvaardigheden 2023-2026 Rotterdam Vaardig Verder vastgesteld. Op basis van dit kader zijn 9.127 trajecten basisvaardigheden opgestart

Voor wat betreft inburgering bieden we meer maatwerk aan de statushouders door de leerroutes (inburgeringscursussen) ook in de avonden e/o de weekenden te laten verzorgen

Het bijstandsvolume van statushouders is gestegen naar 3.334 als gevolg van de hogere taakstelling en dus instroom van statushouders in de bijstand. De is in 2023 gestegen naar 649 huishoudens.

Eind 2022 en begin 2023 zijn er ca. 50 stadsgesprekken georganiseerd in aanloop naar het actieplan Samenleven in een Stad 2024-2027. Ruim 500 Rotterdammers spraken met elkaar en met ambtenaren over discriminatie, gelijkwaardigheid en inburgering. In maart 2023 is de antidiscriminatie campagne ‘Zie het. Zeg het. Meld het’ intensiever dan voorheen ingezet. Als onderdeel daarvan is de Erasmusbrug blauw aangelicht in het teken van gelijkwaardigheid Het Stadsprogramma Koloniaal en Slavernijverleden zet ook in 2023 in op dialoog, kennisdeling en bewustwording over (de doorwerking van) het koloniale en slavernijverleden. De acties worden extra groots ingezet gedurende het Herdenkingsjaar (1 juli 2023 tot 1 juli 2024). Vanuit de Toen- en Nu subsidieregeling zijn 29 initiatieven of projecten uit de stad toegekend. Hiermee faciliteren we activiteiten die bijdragen aan dialoog, kennisuitwisseling en bewustwording op dit thema.

De lokale culturele programmering heeft vooral cultuurparticipatie gestimuleerd onder de zogenaamde doelgroep Licht, ofwel de doelgroep die normaal gesproken niet of minder wordt bereikt door kunst- en cultuuractiviteiten, -organisaties of -initiatieven. In 2023 is voor de tweede maal het programma 'Maak mee in je Wijk' uitgevoerd gericht op de doelgroep Licht in Prins Alexander en IJsselmonde. In 2023 is 26,5 fte cultuurcoaches ingezet in primair, voortgezet, speciaal onderwijs en mbo.

Tot slot is vermeldenswaardig dat de Pilot Eerlijk te huur is gestart waarmee particuliere verhuurders woningen te huur aan kunnen bieden en woningzoekenden veilig en anoniem kunnen reageren op woningen.

Programma's: Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving, Zorg, welzijn en wijkteams, Cultuur

Collegetargets: n.v.t.

Duurzame steden en gemeenschappen (SDG 11)

Doel is vitale en leefbare wijken in Rotterdam en goede groei en integrale ontwikkeling van de stad. Daartoe faciliteren we de bouwopgave, de ruimtelijke ordening, bewaken we de ruimtelijke kwaliteit en zorgen we voor een schone stad.

Wat hebben we in 2023 bereikt en gedaan?

Voor vitale en leefbare wijken heeft de aanpak van naastplaatsingen en zwerfafval prioriteit.

In de 20 slechtst scorende wijken is een score voor schoon van 82,49% niveau B of hoger bereikt. De interventies in de Nota SamenschoonR 2023 - 2026 zijn nog niet allemaal gestart. De verwachting is dat deze interventies in de buitenruimte de resultaten positief beïnvloeden. Dit zijn ook wijkgerichte maatregelen, zoals extra publieksvoorlichting, werving van meer containeradoptanten, ‘Zakken-vullen’-acties, enzovoorts. Verder zijn in 2023 120 pop-up milieuparken gerealiseerd.

De gemeente heeft de ambitie om Rotterdammers nog meer en beter te betrekken bij ontwikkelingen en maatregelen die hun leefomgeving raken. Daartoe zijn wijkraden ingesteld en wijkakkoorden opgesteld. Bovendien kunnen Rotterdammers terecht bij 39 wijkhubs. Een mooi voorbeeld van samenwerken is dat we samen met bewoners en ondernemers van de wijken Oud Mathenesse en het Witte Dorp inzicht hebben gekregen in de aanwezige belemmeringen, behoeften en snelle acties om hun mobiliteit te verbeteren. Door deze wijkaanpak hebben we het afgelopen jaar verschillende quickwins uitgevoerd, zoals de realisatie van buurthubs en langere groentijden voor voetgangers en schoolklassen.

Vitale wijken hebben een toekomstbestendige en gedifferentieerde woningvoorraad. De gemeente draagt hieraan bij door programma’s gericht op het op orde krijgen van de basiskwaliteit van particuliere woningvoorraad, maar ook door ingrijpender aanpak gecombineerd met een samenvoegen en vergroten van woningen. Er heeft besluitvorming plaatsgevonden over het grotere project Fazantstraat en bewoners zijn geïnformeerd over de keuze van de aanpak. Hier koopt de gemeente woningen aan om deze samen te voegen danwel te vergroten en te verduurzamen. Ook krijgen de overige eigenaren hulp bij de aanpak van achterstallig onderhoud en het verbeteren van de uitstraling van hun bouwblok. Er is succesvol een nieuwe tranche volkshuisvestingsfonds ingediend waardoor we additionele financiering hebben gekregen om projecten te starten om 415 woningen te verbeteren, 255 via aankoop te verbeteren en verkopen en voor 160 overige woningen een basis- en gevelaanpak.

Om betaalbaar en fijn wonen te realiseren zijn met de Wet goed verhuurderschap instrumenten beschikbaar zijn gekomen om misstanden op de particuliere verhuurmarkt zoals discriminatie, intimidatie, en uitbuiting van arbeidsmigranten te kunnen sanctioneren. Huurders worden bijgestaan in raad en daad door middel van het Huurteam. De door ons ontwikkelde Huurprijsindicator helpt huurders om te bepalen of zij mogelijk een te hoge huur betalen. In een jaar tijd is al bijna 36.000 keer gebruik gemaakt van deze tool.

Per 1 juli 2023 is het meldpunt ongewenst verhuurgedrag ingesteld. Met de grote verhuurders in de stad, verenigd in het Platform Particuliere Verhuurders Rotterdam (PPVR), is in juni 2023 een intentieovereenkomst afgesloten. Goed verhuurderschap is een van de speerpunten van dit platform. De Wet goed verhuurderschap biedt gemeenten de mogelijkheid een verhuurvergunning woonruimte te introduceren. In Rotterdam is deze verhuurvergunning vorig jaar als pilot – vooruitlopend op de Wet betaalbare huur - in de wijk Carnisse ingevoerd. Hier kan de gemeente sinds 1 januari 2024 handhaven op te hoge huren. De communicatiecampagne ‘Weet wat je (ver)huurt’ is in 2023 ingezet met als doel om meer bekendheid te geven aan de aanpak.

Integrale samenwerking zorgt voor een bundeling van expertises en bevoegdheden in het uitvoeren van toezichthoudende en handhavende bevoegdheden. Bouwinspecteurs trekken gezamenlijk op in toezichthoudende controles in het kader van ‘grip op vastgoed’, integrale controles en ‘intensief beheer’. In een jaar zijn 215

adressen zijn gecontroleerd, waarbij 101 misstanden zijn geconstateerd. In 2023 is voorzichtig gestart met het doen van controles zonder de aanwezigheid van de politie gelet op hun capaciteit.

Voor de diverse projecten Samenvoegen en vergroten hebben we in 2023 74 woningen verworven. Het totaal aan aangekochte woningen is daarmee toegenomen tot 312 eenheden in de diverse projecten. Deze woningen worden beheerd en zo snel mogelijk getransformeerd of anders tijdelijke verhuurd. Er staan 97 woningen nog leeg omdat deze nog aangepast/verhuurklaar gemaakt moeten worden of in de verkoop gaan.

De concept woonvisie is in oktober 2023 door het college vastgesteld, het woonakkoord is het basisuitgangspunt geweest. Begin 2024 wordt de woonvisie besproken in de Raad. We hebben afspraken gemaakt met medeoverheden (Regioakkoord en Realisatieagenda) en corporaties (Prestatieafspraken) over voldoende betaalbare woningen. Voor specifieke doelgroepen is begonnen met de bouw van 394 studentenwoningen, 2 woonzorgcomplexen en 2 locaties met 84 flex-woningen. In 2022 en 2023 is gestart met de bouw van 6.184 woningen. Ondanks de tegenwind in de bouw, is de bouwproductie ten opzichte van vorige jaar met 6% gestegen en is een forse inhaalslag gemaakt met de bouw van woningen in het sociale segment.

Op 21 december 2023 heeft de gemeenteraad de kaders vastgelegd voor de ontwikkeling van het gebied tussen de Alexanderknoop en Zuidplein gericht op investeringen in de groenstructuur, realisatie van circa 30.000 woningen, 30.000 arbeidsplaatsen en voorzieningen in gemengde buurten, met veel groen en water, een nieuwe stadsbrug, een hoogwaardige OV-verbinding en een permanent station bij Stadionpark en het behouden en versterken van de sportvoorzieningen in het gebied.

In 2023 is de omgevingswet en Wet Kwaliteitsborging voor het Bouwen geïmplementeerd. Bovendien heeft de organisatie voorbereidingen getroffen om 1 januari 2024 klaar te staan voor de Omgevingswet. Processen zijn aangepast, trainingen georganiseerd, IT-systemen verbeterd en met diverse belanghebbende is blijvend contact. In 2023 is besloten om het omgevingsplan Rotterdam gebiedsgericht op te bouwen. Daartoe is Rotterdam opgesplitst in 39 gebieden. Eind 2023 is er een start gemaakt met 5 gebieden. Inmiddels is het casco van het omgevingsplan gereed.

Programma's: Bestaande stad, Beheer van de stad, Energietransitie, Stedelijke ontwikkeling, Volksgezondheid

Collegetargets:

- Woningbouw
- Verminderen naastplaatsingen en zwerfafval

Verantwoorde consumptie en productie (SDG 12)

Doelen voor Rotterdam zijn een duurzame haven en industrie en een circulaire stad. We sturen aan op verduurzaming van gevestigde bedrijven voor de circulaire haveneconomie. Dat draagt bij aan de positionering van de haven als waterstof-hub van Europa, en mede daardoor als dé duurzame wereldhaven van de toekomst. Transities zijn afhankelijk van wereldwijde ontwikkelingen en nationale sturing. In 2050 moet Rotterdam een stad zijn zonder afval. Om dat te bereiken moet de totale hoeveelheid afval afnemen en moeten Rotterdammers het huishoudelijk afval nog beter scheiden.

Wat hebben we in 2023 bereikt en gedaan?

De gemeente ondersteunt bedrijven om toekomstbestendig te ondernemen, zodat ze bijdragen aan een schone, innovatieve, digitale en circulaire economie. Dit gebeurt door de organisatie van activiteiten voor en door ondernemers met als doel ondernemers te informeren, inspireren en activeren. In oktober hebben we ons partnerprogramma, waarbij niet-gemeentelijke partijen elkaar helpen om ondernemers goed te bereiken op de vlakken digitaal, duurzaam en circulair, genaamd MKB010NEXT, verlengd voor 4 jaar. Ook Up!Rotterdam, het programma voor startups en scale-ups is verlengd dit jaar. In 2023 is er een bedrag van € 3.500.000 opengesteld voor het Rotterdamse deel in Kansen Voor West III. In Kansen Voor West III zijn er in 2023 5 projecten beschikt binnen het Rotterdamse deel voor een bedrag van € 4.354.229 aan subsidie en € 4.532.297 aan Rotterdamse cofinanciering.

In de Grondstoffennota staan de maatregelen om dit te stimuleren om te bereiken dat Rotterdam in 2050 een stad is zonder afval. Het huishoudelijk restafval is het totaal aan ongescheiden fijn en grof restafval per inwoner per jaar. De realisatie voor 2022 was 264 kg en in 2023 was dit 260 kg. Daarvan is 239 kg restafval en 20 kg grofvuil. In 2023 is de plaatsing van verbeterde gfe-wijkcontainers voorbereid. Eind 2023 konden gfe-wijkcontainers weer geplaatst worden. In de wijk De Esch zijn 37 containers geplaatst voor 2749 huishoudens.

Voor educatie ontwikkelde de gemeente een menukaart met een lesaanbod voor scholen. Op de menukaart staan 14 activiteiten die zich richten op circulariteit, het voorkomen van zwerfafval en scheiding van afval. In 2023 zijn gastdocenten (vanuit externe partijen) ingezet op scholen. Dit gebeurde in/voor 74 klassen op het primair onderwijs, 18 keer in/voor op het voortgezet onderwijs, 17 keer in/voor klassen van het speciaal onderwijs. Op het HBO (InHolland) is een voorstelling over zwerfafval gespeeld. In de wijk hebben we 23 activiteiten georganiseerd met verschillende externe partijen.

Rotterdam Circulair maakt onderdeel uit van een grotere overstap waaraan breder binnen de gemeente gewerkt wordt. Meer toelichting daarop is te lezen in de paragraaf 'Klimaat'. De paragraaf gaat in op de bijdrage van de transitie naar een circulaire economie aan een groener en duurzamer Rotterdam, betaalbaarder en economisch veerkrachtiger Rotterdam en een gezonder en schoner Rotterdam.

Programma's: Beheer van de stad, Economische ontwikkeling, Energietransitie

Collegetargets: n.v.t.

Klimaatactie (SDG 13)

We werken toe naar een klimaatneutraal en fossielvrij Rotterdam in en na 2050. Rotterdam draagt bij aan de landelijke reductienorm van 55% in 2030 en zet voor het stedelijk gebied in op minimaal 25% CO2-reductie in 2025 ten opzichte van 1990. Voor de haven ondersteunen we met allerlei innovaties de ambities van het Rijk voor reductie in 2030. Per 2040 moet het stedelijk verkeer in Rotterdam vrij zijn van uitstoot van schadelijke stoffen. Al deze doelen haalt Rotterdam alleen in samenwerking met de partners in de stad en de nationale inspanningen vanuit het Rijk.

Wat hebben we in 2023 bereikt en gedaan?

Voor een uitgebreide toelichting wordt verwezen naar de paragraaf klimaat.

Zie ook SDG 7, betaalbare en duurzame energie voor het werken aan een robuust en duurzaam energiesysteem.

Programma's: Energietransitie, Bestaande stad en Beheer van de stad

Collegetarget: CO2 reductie

Leven op het land (SDG 14) en leven in het water (SDG 15)

Doel is verbetering van de (milieu)kwaliteit van de leefomgeving. Dat draagt bij aan een fijn leven en verblijven in een stad die groeit. Rotterdam doet dit door geluidsoverlast, luchtvervuiling en bodemverontreiniging terug te dringen en de kans te beperken op en het effect van milieu-incidenten bij het werken met en vervoeren van gevaarlijke stoffen. Dit is essentieel voor een gezonde fysieke leefomgeving. De stad groeit binnenstedelijk en versterkt daarbij bestaande plekken. Binnenstedelijke groei ontziet de buitengebieden en geeft meer draagvlak voor bestaande voorzieningen in de stad. Er vinden investeringen plaats in bestaande en nieuwe groengebieden in en om de stad.

Verder wordt zorggedragen voor een financieel als fysiek bereikbaar aanbod op het gebied van Natuur- en Milieueducatie (NME).

Wat hebben we in 2023 bereikt en gedaan?

De gemeente zet de maatregelen uit de Koersnota Schone Lucht door, de koersnota Geluid en de geluidsbelastingkaarten zijn vastgesteld.

Bij het ontwikkelen van plannen gaat het om een aantrekkelijke omgeving te zijn voor woningen, werklocaties, voorzieningen en groen. De gemeente plant de grootste groei in de Binnenstad op twee oevers, in de Oostflank, op Zuid en in M4H.

In 2023 is het Actieplan Rotterdam gaat voor groen: de Groenagenda 2023 gepresenteerd aan de raad. In 2023 is 8,1 hectare groen toegevoegd aan de stad. Hiervan is 2,8 hectare gelegen op groene daken. Het bijenlandschap is in 2023 uitgebreid, vooral door minder vaak maaien en de bestaande vegetatie om te vormen naar grasvegetatie. Er is 13,9 hectare gerealiseerd.

Rotterdam hanteert de CROW-richtlijn om de beeldkwaliteit van het groen in de buitenruimte te meten. Het resultaat voor 2023 van 87%, met als ambitie minimaal 90% van het areaal aan niveau B te laten voldoen. Het natuurlijker beheren van het groen, gericht op het bevorderen van biodiversiteit, kan leiden tot een iets minder strak onderhoudsbeeld volgens de CROW-meetsystematiek.

Verder is hard gewerkt aan groene en blauwe verbindingen. Voor de Rotte is de aanpak voor deze collegeperiode opgesteld. Hierbinnen worden meerdere projecten uitgewerkt en zoveel mogelijk al gerealiseerd. Voor Rondje Bruggen Nieuwe Maas zijn ambities opgesteld. De komende periode worden deelprojecten hierbinnen uitgewerkt. Voor de Heemraadssingel/Van Aerssenlaan is de aanpak gekoppeld aan het onderhoud van het groen en de paden van de singel, met kansen voor biodiversiteit en recreatie. Voor de Steilrand worden deelprojecten uitgewerkt, zoals een ontdekroute, natuurspeelplaats en vier bootcamp-plekken. Het voorlopig ontwerp voor het

inrichtingsplan voor de Linker Rottekade tussen de Goudse Singel en de Noorderbrug is bijna afgerond en wordt binnenkort vastgesteld. Met dit plan worden de oevers groen ingericht en de langzaamverkeersverbinding verbeterd.

De aanpak van marien zwerfafval is bij SDG6 schoon water beschreven.

De stichting Natuurstad verzorgt educatieve natuurlessen en schooltuinieren op basisscholen. Deze stichting beheert 8 kinderboerderijen en verschillende educatieve tuinen waar de educatieve natuurlessen worden gegeven en kinderen schooltuinieren. Diergaarde Blijdorp biedt interactieve lessen voor het primair onderwijs, waarbij de focus op een duurzame gedragsverandering ligt.

Programma's: Stedelijke ontwikkeling, Energietransitie en Beheer van de stad

Collegetarget: 20 ha meer groen

Vrede, veiligheid en sterke publieke diensten (SDG 16)

Doel voor Rotterdam is om een veilige stad te zijn waar iedereen zich welkom en thuis voelt. Als gemeente Rotterdam willen we een transparante, democratische, betrouwbare en betrokken overheid zijn met een goed klantcontact. Op gebied van vrede en veiligheid zet de gemeente zich samen met haar partners onverminderd in voor de opgaven beschreven in de veiligheidskoers 2023-2027 (hyperlink).

1. Bouwen aan veilige wijken
2. Voorkomen van jeugdcriminaliteit
3. Bestrijden van ondermijnende criminaliteit
4. Omgaan met polarisatie en tegengaan van extremisme
5. Bestrijden van cybercriminaliteit en criminaliteit met grote impact

Hierbij zorgt de gemeente voor een goede balans tussen preventie en repressie: met de komende periode meer aandacht voor jeugd en kwetsbare doelgroepen ook om Rotterdammers meer weerbaar te maken en te beschermen voor criminaliteit.

Hierbij zorgt de gemeente voor sterke publieke diensten. Met de komst van Wijk aan Zet versterkt de gemeente haar samenwerking met bewoners en ondernemers en benutten we waar mogelijk bewonersinitiatieven. Met maatschappelijke organisaties werken we aan hulp bij problemen zoals armoede, schulden en eenzaamheid. Met het organiseren van wijkhubs en meer professionals in wijken zorgt de gemeente voor makkelijker en direct contact tussen inwoners en overheid.

Wat hebben we in 2023 bereikt en gedaan?

De wijkakkoorden zijn opgesteld. Bij de Voorjaarsnota 2023 zijn de jaaractieplannen 2023 met daarbij behorende budgetten én extra budget voor de Kleine Kernen aanpak vastgesteld. Doel is om 75% van de acties die opgenomen zijn in de wijkplannen te realiseren. In totaal is 62% van de acties voor 2023 naar het oordeel van de wijkraad gerealiseerd. 3% van de acties is niet gerealiseerd in 2023 en wordt ook niet meer gerealiseerd.

De fysieke realisatie van de 39 Wijkhubs is een feit. Iedere Wijkhub heeft een programmeringsplan op maat van de specifieke wijk.

Verder zijn er twee goed verlopen verkiezingen georganiseerd: op 15 maart de verkiezingen voor Provinciale Staten en Waterschappen en op 22 november de Tweede Kamerverkiezing.

In 2023 realiseerde de gemeente een daling van 5% van het percentage Rotterdammers dat ontevreden is over hun contact met de gemeente ten opzichte van 2020. De gemeentelijke dienstverlening scoorde gemiddeld een 8.1 in 2023. Belangrijke verbeteringen liggen onder meer in een afname van de gemiddelde wachttijd, een vriendelijker en duidelijkere behandeling door baliemedewerkers en callagents en het in één keer helpen van Rotterdammers aan de telefoon.

De Veiligheidsindex (VI) laat in 2024 een lagere score zien dan in 2022: van 110 naar 105. Daarentegen zijn vier van de vijf laagst scorende wijken vooruitgegaan. Alleen voor de Tarwewijk is de score in 2024 nog niet gehaald. Vooral de subjectieve beleving is achteruitgegaan. In een aantal wijken is daarom gestart met het uitvoeren van acties die de veiligheidsbeleving vergroten. Voor de wijkveiligheid voerde de gemeente in 2023 143 acties uit die zijn opgenomen in de jaaractieplannen van de wijkraden. Voorbeelden van de afgeronde acties zijn het houden van schouwen, organisatie van veiligheidsbijeenkomsten met politie en andere veiligheidspartners, de aanpak van jeugdoverlast en plaatsing van toezichtposten. Om jeugdoverlast en -criminaliteit tegen te is in 2023 de aanpak in relatie tot jeugd verbreed door de samenwerking met veiligheid en het sociaal domein verder te versterken, zodat de jeugd in Rotterdam kansrijker opgroeit en uiteindelijk minder snel betrokken raakt bij criminaliteit. Hiernaast lopen sinds maart 2023 pleinstewards rondes op pleinen en in straten waar de veiligheidsregisseurs van de gemeente hun inzet noodzakelijk vinden. De pleinstewards zijn vooral op weekendavonden aanwezig. In de zomerperiode zijn zij ook ingezet op de stranden van Nesselande en Hoek van Holland. Bij evenementen kunnen ze incidenteel worden ingezet.

In 2023 is de rol van wijkhandhaver als vast gezicht en aanspreekpunt voor bewoners, ondernemers en ketenpartners in een wijk verder ontwikkeld. Deze sluit steeds beter aan op de behoefte van de wijk. Een aantal wijken heeft inmiddels eigen wijkhandhavers en in 2024 geldt dit voor alle Rotterdamse wijken. Prioriteiten in de gemeentelijke handhaving liggen onder meer bij parkeeroverlast in winkelstraten, de Rotterdamse Verkeersaso Aanpak en lachgas.

We willen drugscriminaliteit en corruptie in Rotterdam en de haven verminderen en voorkomen. Dat gebeurt onder andere met de aanpak ondermijnende criminaliteit in de stad en door drugs tegen te houden bij bron- en doorvoerlanden. De gemeente vergroot de bewustwording en weerbaarheid van jongeren en van (semi) overheidspersoneel. Het Havenbedrijf Rotterdam werkt samen met de gemeente, de Douane, en de politie aan de aanleg van een zogenaamd ‘virtueel hek’. Op strategische plekken in de haven worden slimme camera’s geïnstalleerd die gevaren signaleren en specifieke zones in de haven bewaken. Het Bestuurlijk Toezicht Team (BTT) is een multidisciplinair team dat controleert of bedrijven zich houden aan wet- en regelgeving. Het BTT heeft in 2023 396 controles uitgevoerd bij bedrijven.

Verder is in 2023 gerealiseerd:

- Honderden professionals zijn getraind om radicalisering te kunnen herkennen en te weten waar zij signalen kunnen melden of advies kunnen vragen. Daarnaast zijn ruim 700 jongeren bereikt om minder vatbaar te worden voor radicalisering door drie weerbaarheidsprojecten.
- Op het grensvlak zorg- en veiligheid heeft de gemeente de samenwerking geïntensiveerd met een nieuwe lokale aanpak. De lokale aanpak helpt om sneller preventief te handelen en voorkomt dat situaties verslechteren.
- Vormgeven van de aanpak bestrijden van digitale criminaliteit en het digitaal weerbaar maken en houden van de stad. Digitale criminaliteit heeft in veel gevallen een grote impact op slachtoffers. In 2023 is de aanpak verder versterkt en wordt meer focus aangebracht op gebied van digitale criminaliteit en openbare orde en veiligheid. De stimuleringsregeling inbraakpreventie in samenwerking met woningbouwcorporaties is per 1 januari 2024 vervallen. Het aantal woninginbraken in Rotterdam is met bijna 66% gedaald sinds 2015.
- Ook in 2023 heeft de inzet van OV-surveillanten in de metro weer plaatsgevonden (op woensdag, donderdag, vrijdag en zaterdag vanaf 17.30 uur tot einde dienst). Uit de dit jaar verschenen klantenbarometer OV blijkt dat het Rotterdamse OV qua sociale veiligheid over de gehele linie ruimschoots een voldoende scoort en op peil blijft.
- In 2023 heeft de gemeente een nieuw actieplan woonoverlast opgesteld dat vanaf 1 januari 2024 van kracht is. Het vertrouwen van melders in de gezamenlijke aanpak van woonoverlast is in 2023 ongeveer gelijk gebleven. In 2023 zijn 9 nieuwe particuliere verhuurders aangesloten bij de werkwijze van het regionale convenant woonoverlast. Na het toetreden van deze verhuurders zijn er in totaal 35 verhuurders deelnemer aan het convenant. Zij vertegenwoordigen ongeveer 75% van het totale aantal huurwoningen in Rotterdam.
- Het aantal horecastewards in Rotterdam uitgebreid van 15 naar 21 voor een veilige nacht. Om het nachtleven voor alle bezoekers veiliger te maken, in het bijzonder voor kwetsbare personen, is de Safe’R spot gelanceerd (sociaal nachtpunt).

Programma's: Veiligheid, Dienstverlening, Bestuur, Overhead, Belastingen, Sport en recreatie

Collegetargets:

- Veilig
- Tevredenheid concerndienstverlening
- Wijk aan Zet

Partnerschappen om de doelen te bereiken (SDG 17)

Samenwerken gebeurt al sinds vele tientallen jaren in diverse nationale en internationale samenwerkingsverbanden op de in voorgaande hoofdstukken aan de orde gekomen beleidsterreinen. Rotterdam is geen eiland: samenwerking is onmisbaar om de beleidsdoelstellingen en doorbraken te realiseren. Daarom wordt beleid gezamenlijk of in samenspraak met veel verschillende bedrijven, maatschappelijke organisaties en andere overheden gemaakt.

Ook de uitvoering vindt vaak samen plaats. In 2023 zijn hier grote stappen gezet door de samenwerking met wijkraden die concreet wordt door het doel om 75% van de afgesproken acties uit wijkakkoorden te realiseren. Op

gebiedsniveau wordt met het Nationaal Programma Rotterdam Zuid ingezet op verdere verbetering van het onderwijs, het ondersteunen van werkzoekenden en het verminderen van het aantal mensen in de bijstand, voor meer cultuuraanbod en het verbeteren van de woningvoorraad, zodat sociale stijgers ook op Zuid blijven wonen. Met maatschappelijke instellingen wordt gewerkt aan de aanpak van armoede en eenzaamheid, enzovoorts.

Op regionaal niveau wordt o.a. samengewerkt op milieugebied (DCMR), werkgelegenheid (de Arbeidsmarktregio) , Veiligheid (VRR, veiligheidshuis), openbaar vervoer en economisch vestigingsklimaat (Metropoolregio Rotterdam Den Haag), groene ruimte (recreatiegebieden), jeugd, (jeugdhulp Rotterdam Rijnmond) en gezondheid (GGD Rotterdam Rijnmond).

Op hoger schaalniveau vindt de samenwerking plaats o.a. in G4 verband en als lid van de VNG en de VZHG (Vereniging Zuid-Hollandse gemeenten). Internationale samenwerking zit in de genen van onze havenstad. Rotterdam heeft al jaren een actief internationaal programma en onderhoudt wereldwijd contacten en relaties en behartigt daarbij onze belangen. Onder andere bij de Europese Unie. Rotterdam volgt de beleidsontwikkelingen over de rol en het belang van de SDG's voor het Europees beleid op, zoals vertaald in de reflectiepaper over een duurzaam Europa van de EU-commissie (juni 2019), en de Green Deal van de nieuwe EU-commissie (2020-2027)) en past ze toe in haar eigen beleidsontwikkelingen. Verder werken we samen met zuster- en partnersteden, in netwerken als Eurocities (ontstaan in 1986 in Rotterdam), het Comite van de Regio's, ICLEI, Global Resilient Cities, C40, U20 , EFUS (veiligheid) en TDA (transport decarbonisation alliance).
Naast bestuurlijke inzet is Rotterdam ook op ambtelijk niveau (internationaal) actief en wordt Rotterdam als koploper op tal van terreinen (mobiliteit, klimaatadaptatie) gezien en gewaardeerd.

Verbonden partijen

Pagina 201

Verbonden partijen

De paragraaf Verbonden Partijen geeft inzicht in de belangrijkste beleidsvoornemens en ontwikkelingen van rechtspersonen waarin de gemeente Rotterdam een financieel én bestuurlijk belang heeft. Deze rechtspersonen worden ook wel de 'verbonden partijen' genoemd. De beleidsvoornemens gaan over gemeentelijke deelname in nieuwe verbonden partijen, over het beheer en over de beëindiging van gemeentelijke deelname in bestaande verbonden partijen door liquidatie, afstoting of verkoop van een verbonden partij. Daarnaast biedt de paragraaf inzicht in de belangrijkste beleidsmatige ontwikkelingen, waaronder die te maken hebben met de borging van het Rotterdamse publieke belang en de belangrijkste risico's. Tot slot geeft de paragraaf de ontwikkelingen weer van de vermogensposities en de nettoresultaten van alle verbonden partijen, en per beleidsprogramma staat aangegeven welk verbonden partij bijdraagt aan het programma.

Opbouw paragraaf Verbonden PartijenBeleidBeleidsuitgangspunten en kadersLijst van verbonden partijen

Opbouw paragraaf Verbonden Partijen

Voor de Jaarstukken 2023 is de paragraaf Verbonden Partijen als volgt opgebouwd, waarbij waar nodig onderscheid gemaakt wordt qua type verbonden partij:

1. **Beleid en kaders**; geeft inzicht in de definiëring van verbonden partijen, de kaders vanuit het BBV en de beleidsuitgangspunten ten aanzien van enkele verbonden partijen die prominent voor de Rotterdamse publieke belangen zijn.;
2. **Lijst van verbonden partijen**, waar de kwalitatieve en kwantitatieve kerngegevens voor de Jaarstukken 2023 per verbonden partijen worden weergegeven.
   Daarna wordt nader ingegaan op de verschillende type verbonden partijen die de gemeente Rotterdam kent.
   1. *vennootschappen*: overzicht van de nieuwe, te continueren en te beëindigen vennootschappen en de verwachte dividendstromen richting de gemeente Rotterdam;
   2. *stichtingen*: overzicht van de nieuwe, te continueren en te beëindigen stichtingen;
   3. *verenigingen*: overzicht van de nieuwe, te continueren en te beëindigen verenigingen;
   4. *gemeenschappelijke regelingen*: overzicht van de nieuwe, te continueren en te beëindigen gemeenschappelijke regelingen.

Beleid

Wettelijk kader - BBV

Op grond van het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) is het college van burgemeester en wethouders verplicht om de gemeenteraad inzicht te geven in de relaties met rechtspersonen. Dit biedt de gemeenteraad de mogelijkheid om haar toezichthoudende rol te vervullen. Gemeentelijke deelname aan rechtspersonen is een manier om het publiek belang te dienen of een bepaalde publieke taak uit te voeren.

Als de gemeente zowel een *bestuurlijk* als een *financieel* belang heeft bij een bepaalde privaatrechtelijke of publiekrechtelijke rechtspersoon, dan is sprake van een verbonden partij. Daarnaast kan ook het college van burgemeester en wethouders besluiten een publiek of privaatrechtelijke organisatie als verbonden partij aan te merken. Bij privaatrechtelijke personen gaat het om deelnemingen, zoals een vennootschap, en bij publiekrechtelijke personen gaat het bijvoorbeeld om gemeenschappelijke regelingen.

Het BBV (in artikel 1, lid 1c en 1d) specificeert de begrippen bestuurlijk en financieel belang als volgt:

- *bestuurlijk belang*: zeggenschap door vertegenwoordiging van de gemeente in het bestuur van een organisatie, bijvoorbeeld in directie, Algemeen Bestuur, Dagelijks Bestuur of Algemene Vergadering van Aandeelhouders. Het kan ook gaan om zeggenschap in de vorm van stemrecht;
- *financieel belang*: bij het financiële belang van de gemeente gaat het meestal om een gestort aandelenkapitaal, bijdragen aan bijvoorbeeld een fonds, verstrekte leningen of verleende garanties. De gemeente loopt financieel risico als ze zo'n beschikbaar gesteld bedrag niet terugkrijgt, bijvoorbeeld als de verbonden partij failliet gaat en daardoor niet aan haar verplichtingen kan voldoen. Als het financieel belang uitsluitend bestaat uit een subsidierelatie, dan is die rechtspersoon geen verbonden partij, maar een gesubsidieerde instelling.

De gemeente Rotterdam kent in totaal 36 verbonden partijen aan het eind van 2023. Het gaat hierbij om 21 deelnemingen, 4 stichtingen, 2 verenigingen (allemaal privaatrechtelijke rechtspersonen) en 9 gemeenschappelijke regelingen (publiekrechtelijke rechtspersonen). In 2024 verwacht de gemeente haar

aandeelhouderschap dan wel relatie met 1 verbonden partijen te beëindigen. Per type verbonden partij wordt, later in deze paragraaf, nader toegelicht welke relaties worden aangegaan of verbroken.

Het BBV als kader voor de paragraaf

Voor het opstellen van de paragraaf hanteert de gemeente het BBV als kader voor de te presenteren informatie over de verbonden partijen. Conform artikel 15 van het BBV is de gemeente verplicht inzage te bieden in:

1

a. de visie op en de beleidsvoornemens omtrent verbonden partijen;
b. de lijst van verbonden partijen, die wordt onderverdeeld in:

- verbonden partijen;
- stichtingen en verenigingen;
- gemeenschappelijke regelingen;
- vennootschappen en coöperaties;

2

In de lijst van verbonden partijen wordt tenminste de volgende informatie opgenomen:

a. de wijze waarop de gemeente een belang heeft in de verbonden partij en het publiek belang dat ermee gediend wordt;
b. het belang dat de gemeente in de verbonden partij heeft aan het begin en de verwachte omvang aan het einde van het begrotingsjaar;
c. de verwachte omvang van het eigen vermogen en het vreemd vermogen van de verbonden partij aan het begin en aan het einde van het begrotingsjaar;
d. de verwachte omvang van het financiële resultaat van de verbonden partij in het begrotingsjaar;
e. de eventuele risico’s, van de verbonden partij voor de financiële positie van de provincie onderscheidenlijk gemeente.

Beleidskaders, beleidsmonitoren en wet- en regelgeving

Burgerlijk Wetboek Boek 2 (rechtspersonen)

Besluit begroting en verantwoording (BBV)

Code Corporate Governance

Beleidskader Verbonden Partijen en governance samenwerkingrelaties

Beheerverslag Deelnemingen 2022

Beheerverslag Deelnemingen 2021

Beheerverslag Deelnemingen 2020

Beheerverslag Deelnemingen 2018-2019

Beheerverslag Deelnemingen 2017-2018

Beheerverslag Deelnemingen 2016-2017

Beheerverslag Deelnemingen 2015-2016

Beleidsuitgangspunten en kaders

Beleidsuitgangspunten

De algemene beleidsdoelstelling van verbonden partijen is de behartiging van het publiek belang van de gemeente Rotterdam door een organisatie met een private of publieke rechtsvorm. De gemeente verbindt zich daaraan door bijvoorbeeld kapitaal te storten of zeggenschap te krijgen. Bij verbonden partijen gelden de volgende voorwaarden:

- de financiële en beleidsmatige risico's die de gemeente loopt, staan in redelijke verhouding tot het publiek belang;
- de deelneming is het efficiëntste en effectiefste instrument om het beoogde beleidsdoel te bereiken;
- het publiek belang en het toezicht daarop is niet al op een andere manier volledig geborgd.

Kaders

Deze voorwaarden zijn afgeleid van bepalingen in het gemeentelijke Beleidskader Verbonden Partijen dat in 2023 door de gemeenteraad is vastgesteld. Nieuw hierin is de grotere vraag naar samenwerking van de gemeente met de bestuurlijke relaties en bijbehorende governance vragen. In dit beleidskader zijn de wettelijke basis, de beleidsuitgangspunten en het proces rond het aangaan, beheer en het afstoten van verbonden partijen op hoofdlijnen opgeschreven. Ook komt de governance van bestuurlijke relaties aan bod. Deze uitgangspunten zijn van toepassing tijdens de komende bestuursperiode en gaan over de taakverdeling tussen de raad en het college en de manier van informeren en verantwoorden richting de gemeenteraad.

Samen met het Burgerlijk Wetboek Boek 2 en de Code Corporate Governance vormen voornoemde bepalingen de belangrijkste richtlijnen voor het beleid ten aanzien van verbonden partijen - zo wordt er in het Beleidskader ingegaan op de relatie tussen en bevoegdheden voor de Raad vis-a-vis de Verbonden Partijen. De uitvoering van de algemene beleidsdoelstelling is onder te verdelen in:

- de gemeentelijke deelname in nieuwe verbonden partijen;
- het beheer en de evaluatie van gemeentelijke deelname in bestaande verbonden partijen;
- de wijziging en beëindiging van gemeentelijke deelname in bestaande verbonden partijen.

Bij het aangaan van een nieuwe verbonden partij heeft de gemeenteraad op basis van de Gemeentewet het recht om wensen en bedenkingen te uiten. Dit betekent dat het college pas kan besluiten tot het oprichten of

participeren in een nieuwe verbonden partij nadat de gemeenteraad in de positie is geweest om haar wensen en bedenkingen te uiten.

Voor het beheer en afstoten bepaalt de Gemeentewet dat in principe het college verantwoordelijk is voor de uitvoering en besluitvorming rondom verbonden partijen en dat de gemeenteraad wordt geïnformeerd. In de praktijk blijkt echter dat wanneer er sprake is van grote belangen voor de gemeente zoals de strategie van het Havenbedrijf.

Als het gaat om het beheer van een verbonden partij dan betekent dit dat de gemeente als aandeelhouder van een vennootschap of lid van een vereniging of gemeenschappelijke regeling gedurende het jaar onder andere betrokken is bij het opstellen en vaststellen van begrotingen en jaarrekeningen, de strategie of jaarplan, majeure investeringsbeslissingen en benoemingen van bestuurders, toezichthouders alsmede commissarissen van een verbonden partij. De basis hiervoor zijn vaak de statuten, overeenkomsten of wetgeving afhankelijk van het type verbonden partij.

Daarnaast informeert het college en de gemeenteraad bij een voornemen een verbonden partij te verzelfstandigen. Eenzelfde rol vervult het college bij uittreding en beëindiging van de gemeentelijke deelname of het liquideren van bestaande verbonden partijen.

Koppeling met Coalitieakkoord Rotterdam 2022-2026: Eén Stad

In het Coalitieakkoord staan de beleidsvoornemens om de uitdagingen die Rotterdam kent het hoofd te bieden en van Rotterdam een nog betere stad te maken. Ook de gemeentelijke verbonden partijen spelen hierbij een rol. Zo zijn onder andere het Havenbedrijf, Stedin en het Energietransitiefonds, waarvan de gemeente Rotterdam aandeelhouder is, belangrijke partners voor de gemeente in de energietransitie, maar ook in kwesties van arbeidsgelegenheid. Zo wordt er bijvoorbeeld met bedrijven in de Rotterdamse haven samengewerkt aan de om- en bijscholing van mensen met afstand tot de arbeidsmarkt of oudere werkzoekenden.

Uit het Coalitieakkoord volgt ook dat de gemeente, indien als onderdeel van de afspraken met Stedin een kapitaalstorting noodzakelijk is, hiervoor Eneco-middelen inzet. Als uitwerking van eerdere Rotterdamse besluitvorming noemt dit Coalitieakkoord daarnaast de opbrengsten van de verkoop van onze deelname in Eneco.

Ook zal de gemeente onderzoeken hoe de governance en betrokkenheid bij instellingen die het gemeentelijk cultuurbezit beheren, transparanter en verstevigd kan worden.

Realisatie en stand van zaken 2023

De beleidsvoornemens voor de verbonden partijen worden opgenomen in de paragraaf Verbonden Partijen van de begroting. Aan het einde van het boekjaar legt het college vervolgens verantwoording af over dit gevoerde beleid in de gelijknamige paragraaf van de jaarstukken.

Ook wordt jaarlijks door het college het Beheerverslag Deelnemingen aan de gemeenteraad aangeboden. Doel van het Beheerverslag is om de gemeenteraad van Rotterdam grondiger te informeren over de ontwikkelingen

binnen deelnemingenportefeuille en de individuele deelnemingen, gelet op de grote publieke en financiële belangen die zijn gemoeid met deze deelnemingen.

Daarnaast zijn met betrekking tot de verbonden partijen voor 2023 enkele belangrijke beleidsvoornemens en ontwikkelingen te benoemen voor de meest omvangrijke deelnemingen wanneer wordt gekeken naar de impact op de publieke (verduurzaming, energievoorziening en mobiliteit) en financiële (dividend en gestort kapitaal) belangen voor de gemeente.

1. Havenbedrijf

Havenbedrijf Rotterdam (HbR) werkt continue aan het ontwikkelen van de haven om de efficiëntie en betrouwbaarheid van de Rotterdamse haven te vergroten.

Het jaar 2023 was een jaar van nieuwe ontwikkelingen. Het havenbedrijf heeft met haar aandeelhouders een nieuwe beloningsbeleid opgesteld. De beloning van de bestuurders werd opnieuw beoordeeld en hieruit is er een nieuwe beloningsbeleid waar alle partijen zich in kunnen vinden. HbR heeft de Chief Operational Officer (COO) benoemd als de nieuwe Chief Executive Officer (CEO). In 2024 zal het Havenbedrijf het zoektocht naar een nieuwe COO starten.

In 2024 (en verdere jaren) zet HbR met diverse partners onder meer in op het verder ontwikkelen van infrastructuur om CO2 te reduceren, onder andere door initiatieven als Porthos (CO2-afvang en -opslag) en walstroom. Daarnaast zal de onderneming zich de komende jaren inspannen voor het aantrekken van bedrijven die gespecialiseerd zijn in circulaire productieprocessen en hernieuwbare energie zoals: Import en conversie van waterstof, aanlanding van windenergie en opwekking hernieuwbare energie in de haven. De doelstellingen ten aanzien van CO2 reductie zijn de afgelopen jaren niet behaald. Het behalen van deze doelstellingen zal de komende jaren scherpe keuzes vereisen van het Havenbedrijf en gemeente Rotterdam.

De geopolitieke en economische ontwikkeling zorgen voor de nodige uitdagingen voor het Havenbedrijf.

2. Stedin

Rotterdam heeft in 2021, met andere aandeelhouders, bijgedragen door een storting van totaal € 200 mln te doen en door €251 mln aan winst uit de verkoop van een dochteronderneming in Stedin te laten. Om het vermogen van Stedin verder te versterken is door het Rijk in 2023 nog € 500 mln ingebracht, nadat hierover intensieve besprekingen zijn gevoerd tussen de bestaande aandeelhouders, het Rijk en Stedin. Het is verder de bedoeling dat een aantal provincies en gemeenten in het verzorgingsgebied van Stedin die nu nog geen aandeelhouder zijn ook nog toetreden. Hun gezamenlijke inbreng zal waarschijnlijk circa € 35 mln bedragen. Hiervoor hebben verdere besprekingen in 2023 plaatsgevonden, en realisatie wordt verwacht rond het einde van het eerste kwartaal van 2024.

De toetreding door nieuwe partijen leidt ertoe dat de zeggenschap van Rotterdam iets afneemt, maar aan de andere kant is het gunstig dat door de toetreding van nieuwe aandeelhouders er meer partijen zijn die de kapitaalbehoefte van Stedin invullen.

Daarmee is de kapitaalbehoefte dan tot 2027 ingevuld. De resterende kapitaalbehoefte voor de periode daarna wordt later in beeld gebracht, als er duidelijkheid is over het nieuwe methodebesluit dat dan zal gelden. Het methodebesluit wordt door de Autoriteit Consument en Markt periodiek vastgesteld en gaat over de manier waarop netbeheerders hun tarieven bepalen. Het doel hiervan is dat de tarieven die netbeheerders mogen aanrekenen enerzijds redelijk zijn voor de gebruikers van de energienetten en anderzijds voldoende dekking geeft voor de kosten van netbeheerders en ruimte te laten om de benodigde investeringen te doen.

Het dividend dat Stedin aan Rotterdam uitkeert, wordt door veel factoren beïnvloed. Naast de daling van het relatieve aandelenbelang van Rotterdam (verwatering) ten gevolge van het geld dat de Staat stort en de aandelen die het Rijk daarmee verkrijgt, gaat het onder meer om een mogelijke boekhoudkundige stelselwijziging die van invloed is op het dividend, aanpassing van het dividendbeleid en de financiële performance van Stedin. Omwille van deze onzekerheden is het wenselijk om pas bij de volgende herziening van de begroting te besluiten over eventuele wijzigingen als de besluitvorming van de betrokken partijen is afgerond. Rotterdam heeft als aandeelhouder in 2023 ingezet om de tarief stijgingen te matigen.

Op beleidsmatig gebied zal 2024 ook in het teken staan van het managen van netcongestie. Ook Stedin krijgt in toenemende mate te maken dat de capaciteit van haar elektriciteitsnetten tegen haar grenzen aanloopt. Dit heeft de volle aandacht van Stedin. Zij zet hierbij niet alleen in op uitbreiding van het net, maar probeert ook door verslimming en digitalisering van het net de capaciteit beter te benutten.

3. RET

De RET heeft in 2023 gewerkt, samen met haar aandeelhouders MRDH en de gemeente Rotterdam, aan een herstelplan om de post-corona problematiek in het OV te boven te komen. Naast de gedaalde aantallen reizigers heeft de RET, net zoals andere OV-bedrijven in Nederland, ook nog te maken gehad met hogere energieprijzen en een krappe arbeidsmarkt, dat laatste wat vaak gepaard gaat in de OV-sector met een hoog ziekteverzuim. Eind 2023 is er duidelijkheid gekomen over dit herstelplan, wat o.a. ingaat op wat de RET, MRDH en de gemeente Rotterdam gaan doen om het OV een impuls te geven; onderdeel hiervan is dat de gemeente Rotterdam in 2024 werkt aan een kapitaalstorting aan de RET, zodat de RET een stabiele financiële basis heeft om de komende jaren te opereren en het reizigersherstel in goede orde te kunnen laten verlopen. In 2024 wordt dit plan geëffectueerd, waardoor er een beter toekomstperspectief ontstaat voor de RET en daarmee het OV voor onze regio.

Daarnaast zijn er gesprekken tussen meerdere vervoerders, vervoersautoriteiten en het Rijk omtrent de gevolgen van de nieuwe reizigerspatronen, gestegen energiekosten en de verdere toekomst van het OV-landschap. Vooralsnog heeft dit geen effect op de waardering van de deelneming RET N.V.; de financiële risico's zijn belegd in de vervoersconcessies tussen RET en de MRDH.

Na jaren van voorbereiding en werkzaamheden was 2023 ook het jaar waarop project ‘Metro aan Zee’ gerealiseerd werd. Strandliefhebbers worden nu met de metro tot op luttele meters van de branding van het populaire strand van Hoek van Holland gebracht.

4. Evides

In de afgelopen jaren is door de droge zomers en verontreiniging van oppervlaktewater duidelijk geworden dat de beschikbaarheid van toegankelijkheid en kwalitatief goed drinkwater niet zonder meer vanzelfsprekend is en dat voor de borging daarvan voor de toekomst ook in 2024 e.v. fors geïnvesteerd zal moeten in productielocaties en drinkwatercapaciteit. Er is extra inzet nodig om de waterkwaliteit van gronden oppervlaktewater in Nederland te verbeteren, dit geldt ook voor de belangrijkste bron van Evides: de Maas. Ook duurzaamheid blijft een belangrijk beleidsdoel van Evides. De organisatie heeft de doelstelling om in 2025 energieneutraal te zijn. Dit alles zorgt voor een stijgende investeringsdruk bij Evides (net zoals bij de andere waterbedrijven in Nederland). De inschatting is dat de organisatie deze investeringen met haar eigen middelen kan dragen, maar het uit te keren dividend wel zal dalen. Dit als gevolg van stijgende kosten voor financiering van de investeringen en fors hogere kosten voor chemicaliën die nodig zijn voor het zuiveren van water. Het drinkwater voor huishoudens steeg in 2022 licht met 0.5%. Dit komt vooral door de gestegen energie- prijzen. Op verzoek van de aandeelhouder zijn de tarieven in 2023 gematigd.

5. Sportbedrijf

Het Sportbedrijf heeft als missie om sport en beweging in Rotterdam te faciliteren met toegankelijke, schone en veilige sportvoorzieningen en voorziet in programmering om mensen (inwoners van Rotterdam en omgeving) in beweging te krijgen en te houden. In 2023 heeft het Sportbedrijf gesprekken gevoerd met Rotterdam over het wijzigen van haar organisatiestructuur. In het nieuwe organisatiestructuur wil het Sportbedrijf bestaan uit een holding met twee dochterondernemingen. Dit zal een juridische wijziging worden en niet een financiële. In 2024 zal het Sportbedrijf deze wijzigingen verder uitwerken.

Lijst van verbonden partijen

Vennootschappen

Tekst

Verbonden partij	Taakveld	Soort	Status
Bank Nederlandse Gemeenten N.V.	Treasury	Vennootschap	Te continueren

Verbonden partij	Taakveld	Soort	Status
Bank Nederlandse Gemeenten N.V.	Treasury	Vennootschap	Te continueren

Algemene gegevens	
Vestigingsplaats:	Den Haag
Publiek belang:	De BNG is opgericht (1914) om de kredietwaardigheid van gemeenten te versterken. De BNG kan gezien worden als een inkoopcombinatie van geld namens de gemeenten.
Bestuurlijk belang:	Door vertegenwoordiging van het college van B en W in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders.
Financieel belang:	321.555 aandelen met een nominale waarde van 2,50 euro. BNG Bank is de bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang. De bank draagt duurzaam bij aan het laag houden van de kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger.
Risico-inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)	BNG Bank is de bank van en voor overheden en instellingen die het maatschappelijk belang dienen. De bank heeft toegang tot financieringsmiddelen tegen relatief scherpe prijzen, die weer worden doorgegeven aan decentrale overheden en aan instellingen voor het maatschappelijk belang. Hier kleven weinig risico's aan. BNG Bank is afhankelijk van de marktomstandigheden, gezien de aanhoudende volatiliteit in de markt acht de bank het daarom niet verantwoord een uitspraak te doen over de resultaatsprognose over 2021 en verder.
Ontwikkelingen en behaalde resultaten in 2023:	Over 2022 realiseerde BNG Bank een nettowinst na belastingen van EUR 300 miljoen (2021: EUR 221 miljoen). De verwachte netto resultaat over het boekjaar 2023 is EUR 236 miljoen.

Financiële gegevens **Betreft een eigen inschatting, BNG geeft geen prognoses vóór de publicatie van het jaarverslag.*	**Jaarrekening 2022 (geactualiseerd)**	**Begroting 2023***	**Jaarrekening 2023***
Boekwaarde	97	97	97

				Netto resultaat:	300.000	236.000	236.000
				Eigen vermogen per 31/12:	5.062.000	5.062.000	5.062.000
				Vreemd vermogen per 31/12:	143.995.000	143.995.000	143.995.000

Energie Transitie Fonds	Milieubeheer - Duurzaam, bodem, geluid en handhaving	Vennootschap	Te continueren	**Verbonden partij**	**Taakveld**	**Soort**	**Status**
				Energie Transitie Fonds	Milieubeheer - Duurzaam, bodem, geluid en handhaving	Vennootschap	Te continueren
				Algemene gegevens			
				Vestigingsplaats:			Rotterdam
				Publiek belang:	Verduurzaming van de productie, infrastructuur en gebruik van energie en het versterken van de circulaire economie in Rotterdam		
				Bestuurlijk belang:	Het college is vertegenwoordigd in de Algemene vergadering van Aandeelhouders		
				Financieel belang:	De gemeente heeft 100 mln. aan kapitaal toegezegd.		
				Risico-inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)	Het risico op afwaardering staat voor alle investeringsfondsen op ‘licht verhoogd’ vanwege de aard van de activiteiten (het verstrekken van leningen, garanties en/of risicodragend participeren) van dit specifieke type deelnemingen. In de investeringsstrategie zijn de kaders vastgelegd waarbinnen het fondsmanagement investeringen mag verrichten		
				Ontwikkelingen en behaalde resultaten in 2023:	In 2023 heeft het energietransitiefonds enkele investeringen gedaan en ontwikkelt het fonds zich langzamerhand uit de opstartfase (oprichting begin 2021). Daarbij begint de investerings portefeuille van het ETF te groeien en is het ETF team ook op volle kracht om het fonds goed te beheren.		
				Financiële gegevens ***** *Jaarrekening 2023 nog niet beschikbaar, cijfers van begroting 2023 gehanteerd.*	**Jaarrekening 2022 (geactualiseerd)**	**Begroting 2023**	**Jaarrekening 2023***
				Boekwaarde	6.341	13.753	29448
				Netto resultaat:	-6.069		
				Eigen vermogen per 31/12:	6.341	13.753	13753
				Vreemd vermogen per 31/12:	43	38	38

Gemeenschappelijk Bezit Evides (GBE)	Treasury	Vennootschap	Te continueren	**Verbonden partij**	**Taakveld**	**Soort**	**Status**
				Gemeenschappelijk Bezit Evides (GBE)	Treasury	Vennootschap	Te continueren
				Algemene gegevens			
				Vestigingsplaats:			Rotterdam

Publiek belang:	De deelneming is voortgekomen uit het Drinkwaterleidingbedrijf Rotterdam (1874). Evides wint, zuivert en levert veilig en schoon drink- en industriewater aan 2,5mln. euro consumenten en bedrijven in Zuid-Holland- Zuid, Zeeland en op de Brabantse Wal. Daarnaast maakt Evides zich sterk voor het hergebruik van afvalwater, als dat kan.
Bestuurlijk belang:	Het college van B en W is vertegenwoordigd in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders. De waterkwaliteit is landelijk geregeld.
Financieel belang:	De gemeente Rotterdam bezit 936.398 aandelen tegen een nominale waarde van 0,05 euro.
Risico-inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)	GBE BV is houder van 50% aandelen in Evides NV. Onze gemeente heeft een belang van 50,6% in GBE. De hoogte van de solvabilliteit (ruim 40%) en de hoogte van het eigen vermogen is ruimschoots voldoende (ten opzichte van de gemeentelijke boekwaarde) om het financieel risico af te dekkken. Het financieel risico voor de gemeente is zeer beperkt.
Ontwikkelingen en behaalde resultaten in 2023:	Het nettoresultaat daalt naar verwachting tot € 36,2 mln. Deze prognose is afgegeven tijdens de aandeelhoudersvergadering in november 2023. Stijgende prijzen voor grondstoffen, hogere kapitaalslasten leiden tot een lager netto resultaat dan oorspronkelijk was begroot op € 54 mln. De jaarrekening is nog niet beschikbaar.

Financiële gegevens *	**Jaarrekening 2022 (geactualiseerd)**	**Begroting 2023***	**Jaarrekening 2023***
Boekwaarde	853 .000	1.143.000	848.043
Netto resultaat:	46.100	54.000	36.200
Eigen vermogen per 31/12:	589.200	619.700	619.700
Vreemd vermogen per 31/12:	792.700	810.000	810.000

Verbonden partij	**Taakveld**	**Soort**	**Status**
Glazen Maas Exploitatie B.V.	Economische ontwikkeling	Vennootschap	Te beëindigen

Algemene gegevens	
Vestigingsplaats:	Rotterdam
Publiek belang:	Verdere stimulering van de open breedband markt in Rotterdam en daaraan gerelateerde bedrijvigheid in Rotterdam. Inmiddels heeft het college van B en W besloten dat ter borging van dit publieke belang, gemeentelijke betrokkenheid via het aandeelhouderschap niet langer noodzakelijk is.
Bestuurlijk belang:	Omdat de gemeente aandelen heeft, vertegenwoordigt het college van B en W de gemeente in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders. Ambtelijke vertegenwoordigers vormen de statutaire directie.
Financieel	Kapitaalstorting van 25.000 euro bij oprichting van de vennootschap.

belang:	
Risico-inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)	De boekwaarde van Glazen Maas Exploitatie B.V. is beperkt en de aansprakelijkheid van de gemeente als aandeelhouder strekt niet verder dan dit bedrag. Het risico voor de gemeente is daarmee laag.
Ontwikkelingen en behaalde resultaten in 2023:	In 2021 is besloten de Deelneming Glazen Maas Exploitatie en Glazen Maas Infrastructuur te beëindigen. In 2023 is begonnen met een onderzoek wat van het Glazen Maas netwerk binnen de gemeente moet blijven en wat verkocht kan worden. In 2024 zal hier besluitvorming op plaatsvinden.

Financiële gegevens *	**Jaarrekening 2022 (geactualiseerd)**	**Begroting 2023***	**Jaarrekening 2023***
Boekwaarde	25	25	25
Netto resultaat:	2	10	10
Eigen vermogen per 31/12:	55	60	60
Vreemd vermogen per 31/12:	80	50	50

Glazen Maas Infrastructuur B.V.	Economische ontwikkeling	Vennootschap	Te beëindigen

Verbonden partij	**Taakveld**	**Soort**	**Status**
Glazen Maas Infrastructuur B.V.	Economische ontwikkeling	Vennootschap	Te beëindigen

Algemene gegevens	
Vestigingsplaats:	Rotterdam
Publiek belang:	Verdere stimulering van de open breedband markt in en daaraan gerelateerde bedrijvigheid in Rotterdam. Inmiddels heeft het college van B en W besloten dat ter borging van dit publieke belang, gemeentelijke betrokkenheid via het aandeelhouderschap niet langer noodzakelijk is.
Bestuurlijk belang:	Omdat de gemeente aandelen heeft, vertegenwoordigt het college van B en W de gemeente in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders. Ambtelijke vertegenwoordigers vormen de statutaire directie.
Financieel belang:	Omvang van de gedane kapitaalstorting van 395.000 euro bij oprichting van de vennootschap.
Risico-inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)	De boekwaarde van Glazen Maas Infrastructuur B.V. is beperkt en de aansprakelijkheid van de gemeente als aandeelhouder strekt niet verder dan dit bedrag. Het risico voor de gemeente is daarmee laag.
Ontwikkelingen en behaalde resultaten in 2023:	In 2021 is besloten de Deelneming Glazen Maas Exploitatie en Glazen Maas Infrastructuur te beëindigen. In 2023 is begonnen met een onderzoek wat van het Glazen Maas netwerk binnen de gemeente moet blijven en wat verkocht kan worden. In 2024 zal hier besluitvorming op

plaatsvinden.

Financiële gegevens ** Jaarrekening 2021 nog niet beschikbaar, cijfers van begroting 2021 gehanteerd.*	Jaarrekening 2022 (geactualiseerd)	Begroting 2023*	Jaarrekening 2023*
Boekwaarde	125	125	125
Netto resultaat:	2	-14	-14
Eigen vermogen per 31/12:	386	376	376
Vreemd vermogen per 31/12:	2	2	2

Verbonden partij	Taakveld	Soort	Status
Havenbedrijf Rotterdam N.V.	Treasury	Vennootschap	Te continueren

Algemene gegevens	
Vestigingsplaats:	Rotterdam
Publiek belang:	Borgen van de continuïteit en kwaliteit van de havenvoorzieningen en invloed op de ontwikkeling van het havenindustriële complex.
Bestuurlijk belang:	Vertegenwoordiging in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders en benoeming van de leden van de Raad van Bestuur en Raad van Commissarissen.
Financieel belang:	De boekwaarde van de uitgezette middelen (gestort agio en aandelenkapitaal) ter waarde van 327.144.000 euro.
Risico-inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)	Havenbedrijf Rotterdam N.V. is een financieel robuust bedrijf met een stabiele kasstroom.
Ontwikkelingen en behaalde resultaten in 2023:	De overslag staat per 2023 op 438,8. Dit is een daling van 3,3%. In 2023 was de doelstelling om tussen 275 en 325 miljoen euro te investeren in het haven- en industriecomplex. Met 295,4 miljoen euro is dit binnen de gestelde bandbreedte. Dit kwam onder andere door bijstelling van de scope van investeringen, mondiale logistieke problemen, maar ook door vertraging door de stikstofcrisis. Het havenbedrijf werkt aan diverse projecten waarmee de onderneming 20 tot 25% van de Nederlandse CO -reductiedoelstelling voor 2030 kan bereiken. In mei 2021 werd bekend dat de Nederlandse overheid circa 2 miljard euro reserveert voor bedrijven die vanaf 2026 CO willen afvangen en voor opslag aanleveren aan het Porthos-project dat door het Havenbedrijf samen met Energie Beheer Nederland en Gasunie wordt ontwikkeld. Waterstof wordt steeds belangrijker in de energietransitie. Er loopt nu een reeks van projecten, zowel op het vlak van grootschalige lokale productie, de import van waterstof van overzee, als toepassing in de transportsector en in de industrie in Rotterdam, Moerdijk, Chemelot en Duitsland.

Financiële gegevens	Jaarrekening 2022 (geactualiseerd)	Begroting 2023*	Jaarrekening 2023*
Boekwaarde	327.144	327.144	327.144
Netto resultaat:	247.231	230.000	237.000
Eigen vermogen per 31/12:	4.313.882	4.400.000	4.553.017
Vreemd vermogen per 31/12:	1.906.753	1.950.000	1.608.904

ICOS Capital Fund 3 C.V.	Economische ontwikkeling	Vennootschap	In oprichting

Verbonden partij	Taakveld	Soort	Status
ICOS Capital Fund 3 C.V.	Economische ontwikkeling	Vennootschap	In oprichting
Algemene gegevens			
Vestigingsplaats:			Hoofddorp
Publiek belang:	Voorzien in de regionale behoefte aan een innovatiefonds met ruime investeringscapaciteit voor bestaande bedrijven met groeipotentie om zo bij te dragen aan de doorontwikkeling van kansrijke cleantech ontwikkelingen in Rotterdam.		
Bestuurlijk belang:	Op dit moment is de gemeente nog stille vennoot. De gemeente is voornemens in 2021 als stille vennoot (limited partner) toe te treden tot de commanditaire vennootschap en zal daarmee vertegenwoordigd zijn in de algemene vergadering van aandeelhouders.		
Financieel belang:	Het financieel belang van de gemeente Rotterdam is 4.000.000,-. Het bedrag wordt per investering in delen opgevraagd en de kosten van het fonds worden per kwartaal opgevraagd.		
Risico-inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)	Het risico op afwaardering staat voor alle investeringsfondsen op 'licht verhoogd' vanwege de aard van de activiteiten (het verstrekken van leningen, garanties en/of risicodragend participeren) van dit specifieke type deelnemingen.		
Ontwikkelingen en behaalde resultaten in 2023:	ICOS CF 3 heeft eind 2023 circa 37mln. aan investeringen uitstaan. Gedurende 2023 heeft ICOS meerdere investeringen gedaan, waaronder gezamenlijk met Technopartner en RVO.		

Financiële gegevens ***** *Jaarrekening 2023 nog niet goedgekeurd - voorlopige cijfers.*	**Jaarrekening 2022 (geactualiseerd)**	**Begroting 2023***	**Jaarrekening 2023***
Boekwaarde	2.776	3.000	3.910
Netto resultaat:	-1543		-1700
Eigen vermogen per 31/12:	16253		21193
Vreemd vermogen per 31	794	0	1847

				/12:			
ICOS Cleantech Earlystage fund II B.V.	Economische ontwikkeling	Vennootschap	Te continueren	**Verbonden partij**	**Taakveld**	**Soort**	**Status**
				ICOS Cleantech Earlystage fund II B.V.	Economische ontwikkeling	Vennootschap	Te continueren
				Algemene gegevens			
				Vestigingsplaats:			Badhoevedorp
				Publiek belang:	Ontwikkeling en stimulering van cleantechbedrijven (aanbieden van technologische oplossingen die gericht zijn op een schonere en veilige leefomgeving en daarmee een transitie faciliteren naar een duurzame economiesector) in het Clean Tech Delta-gebied (Rijnmond en Drechtsteden).		
				Bestuurlijk belang:	Vertegenwoordiging van het college van B en W in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders.		
				Financieel belang:	Deze deelneming vertegenwoordigd een boekwaarde van circa 2,2 mln. op de gemeentelijke balans.		
				Risico-inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)	Het risico op afwaardering staat voor alle investeringsfondsen op 'licht verhoogd' vanwege de aard van de activiteiten (het verstrekken van leningen, garanties en/of risicodragend participeren) van dit specifieke type deelnemingen.		
				Ontwikkelingen en behaalde resultaten in 2023:	De investeringsperiode is geëindigd en de ondernemingen moeten voldoende groeien om verkocht te kunnen worden. Verwacht wordt dat het fonds in de komende jaren zal sluiten.		
				Financiële gegevens ***** *Jaarrekening 2023 nog niet beschikbaar, cijfers van begroting 2023 gehanteerd.*	**Jaarrekening 2022 (geactualiseerd)**	**Begroting 2023***	**Jaarrekening 2023***
				Boekwaarde	2.161	2.161	2.187
				Netto resultaat:	1.050	17	17
				Eigen vermogen per 31/12:	3.755	2.700	2.700
				Vreemd vermogen per 31/12:	4.023	4.250	4.250
Innovation Quarter B.V.	Economische ontwikkeling	Vennootschap	Te continueren	**Verbonden partij**	**Taakveld**	**Soort**	**Status**
				Innovation Quarter B.V.	Economische ontwikkeling	Vennootschap	Te continueren
				Algemene gegevens			
				Vestigingsplaats:			Den Haag
				Publiek belang:	De gemeente Rotterdam wil op deze wijze de regionale economie stimuleren, in het bijzonder op het gebied van innovatie.		
				Bestuurlijk belang:	De gemeente heeft aandelen en zodoende vertegenwoordigt het college van B en W de gemeente Rotterdam in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders.		

Financieel belang:	Kapitaalstorting van 3 mln euro en een jaarlijkse exploitatiebijdrage van 660.000 euro en 165.000 euro voor de (nog) niet in de exploitatiebijdrage geïntegreerde bijdrage Zuid-Hollands Investeringsplatform (ZIP). De gemeente heeft een extra kapitaalstorting toegezegd van 7,68 mln. vanuit de Eneco-middelen; deze kapitaalstorting zal in 2022 en 2023 geeffectueerd worden.
Risico-inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)	Het risico op afwaardering staat voor alle investeringsfondsen op 'licht verhoogd' vanwege de aard van de activiteiten (het verstrekken van leningen, garanties en/of risicodragend participeren) van dit specifieke type deelnemingen.
Ontwikkelingen en behaalde resultaten in 2023:	De gemeente heeft in 2023 een evaluatie op IQ en haar eigen gemeentelijke rol hierin laten uitvoeren. Hieruit zijn meerdere aandachtspunten geidentificeerd waarmee IQ en de gemeente mee aan de slag gaan, om zo als gemeente een betere samenwerking met IQ te realiseren en meer impact te genereren.

Financiële gegevens ***** *Jaarrekening 2023 nog niet beschikbaar, cijfers van begroting 2023 gehanteerd.*	**Jaarrekening 2022 (geactualiseerd)**	**Begroting 2023**	**Jaarrekening 2023***
Boekwaarde	2.954	10.634	10.633
Netto resultaat:	1.532	-1.576	-1.576
Eigen vermogen per 31/12:	95.384	111.777	111.777
Vreemd vermogen per 31/12:	35.355	8.000	8.000

MultiDiensten Rotterdam B.V. | Burgerzaken | Vennootschap | te beëindigen per 1-1-2024

Verbonden partij	**Taakveld**	**Soort**	**Status**
MultiDiensten Rotterdam B.V.	Burgerzaken	Vennootschap	te beëindigen per 1-1-2024

Algemene gegevens	
Vestigingsplaats:	Rotterdam
Publiek belang:	Er is door de gemeenteraad van de gemeente Rotterdam geen publiek belang vastgesteld voor MDR B.V. Wel heeft MDR B.V. twee publieke doelen: (1) Het bieden van betaalde arbeid voor personen met een afstand tot de arbeidsmarkt om zo werkervaring op te doen en (2) Het fungeren als het telefonisch klantcontactcentrum van de gemeente Rotterdam (14010). Beide publieke doelen worden uitgevoerd door de dochter Ro!Entree B. V.
Bestuurlijk belang:	Het college van Burgemeester & Wethouders van de gemeente Rotterdam is de aandeelhouder van MDR B.V. Het bestuur van de vennootschap bestaat uit 3 statutaire directeur-bestuurders: clustercontroller

	dienstverlening, directeur Klantcontact en de directeur Werk & Inkomen. Zij zijn allen ambtenaren die uit hoofde van hun functie bestuurder bij MDR B.V. zijn. Ambtenaren die uit hoofde van hun functie bestuurder bij een vennootschap zijn krijgen daar geen een bezoldiging voor.
Financieel belang:	€ 90.000 maatschappelijk kapitaal, waarvan € 18.151 geplaatst.
Risico-inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)	Er zijn geen risico's waarvoor geen maatregelen zijn getroffen en die van materiële betekenis zijn in relatie tot de financiële positie.
Ontwikkelingen en behaalde resultaten in 2022:	Het jaar 2022 was het 1e jaar van het beleidsplan 'koerswijziging RO! Entree 2022-2024'. Kern van het beleidsplan is een afbouw van het publieke doel ' werkervaring opdoen en instromen op de arbeidsmarkt' naar een professioneel telefonisch klantcontactcentrum. De gemeente Rotterdam stelt zich ten doel een professioneel telefonisch Klantcontactcentrum met de volgende jaarlijkse resultaten: - 90-95% van de binnenkomende gesprekken beantwoorden; - 70% van de binnenkomende gesprekken binnen 30 seconden opnemen én - Het aantal ontevreden bellers over de kwaliteit van het gesprek moet omlaag, van 26% in 2022 naar 18% in 2025. Een daling van 30% (gelijk aan 8 procentpunten). In 2022 zijn deze gewenste resultaten nog niet gerealiseerd. In 2022 is wel de basis gelegd voor 2023 en verder. In 2023 zijn 1,1 mln calls binnengekomen, waarvan 97% is beantwoord. 69% is binnen een halve minuut opgenomen. Het % ontevreden bellers is gedaald van 26% naar 21%. Een daling van 20% (gelijk aan 5 procentpunten). Een en andere is gerealiseerd door een noodzakelijke toename van de capaciteit en het volgen van de cao-gemeenten o.a. een uurloon van minimaal € 14. Ook is geïnvesteerd in work force management, een toename van de medewerkerstevredenheid en het aanleren van zoveel mogelijk skills zodat een medewerker verschillende vragen kan beantwoorden. De volgende stap is het integreren van telefonie, chatfunctie, email etc, in één afdeling (omnichannel). Om die reden is de B.V. per 1-1-2024 ontbonden. Het personeel en de activiteiten zijn naar de gemeente overgegaan. De vennootschappen MDR B.V. en Ro!Entree kunnen worden opgeheven.

Financiële gegevens*	**Jaarrekening 2022 (geactualiseerd)**	**Begroting 2023***	**Jaarrekening 2023***
Boekwaarde	18	18	18
Netto resultaat:	465	-800	-586
Eigen vermogen per 31/12:	1.320	520	734
Vreemd vermogen per 31/12:	1.918	1.000	1.000

Verbonden partij	**Taakveld**	**Soort**	**Status**
Ontwikkelingsmaatschappij Rijnmond B.V.	Begeleide participatie	Vennootschap	Te beëindigen

Ontwikkelingsmaatschappij Rijnmond B.V.	Begeleide participatie	Vennootschap	Te beëindigen

Algemene gegevens	
Vestigingsplaats:	Rotterdam
Publiek belang:	Het werkgelegenheidsbeleid van de gemeente Rotterdam uitvoeren en, mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt begeleiden naar regulier werk, buiten of binnen de vennootschap. Daarbij houdt de vennootschap rekening met de belangen van haar aandeelhouder, binnen het kader van een evenwichtig beleid.
Bestuurlijk belang:	Omdat de gemeente aandelen heeft, vertegenwoordigt het college van B en W de gemeente Rotterdam in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders.
Financieel belang:	De gemeente Rotterdam heeft de aandelen verkregen voor een waarde van 1,00 euro. De gemeente houdt 4.000 gewone aandelen tegen een nominale waarde van 4,50 euro per aandeel. Daarnaast zijn door de gemeente Rotterdam aanloopkosten gemaakt als gevolg van de aandelenoverdracht ter hoogte van ongeveer 750.000 euro.
Risico-inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)	Aangezien er nog steeds sprake is van een negatief exploitatieresultaat heeft het cluster Werk en Inkomen ook in 2021 liquiditeitssteun geboden ter hoogte van het bedrag van het netto resultaat. Voorts was er een aanvullende bijdrage nodig om aan openstaande verplichtingen uit 2020 te kunnen voldoen en is er een bijdrage voor overname van activa ontvangen.
Ontwikkelingen en behaalde resultaten in 2023:	VERKOCHT OP 25 JAN 2022 De werksoorten en activiteiten die voorheen onderdeel waren van de vennootschap zijn in 2021 opgestart onder directie Rotterdam Inclusief. De contractuele verplichtingen die nog in de vennootschap aanwezig waren, zijn overgedragen aan de gemeente Rotterdam. Doordat een aantal contracten nog enige tijd in de vennootschap is achtergebleven zijn er nog wel kosten gemaakt. Op 25 januari 2022 is een besluit genomen door de Algemene Vergadering van Aandeelhouders om de nog in de vennootschap aanwezige activa tegen actuele waarde over te dragen aan de gemeente Rotterdam en om tot ontbinding van de vennootschap over te gaan. Het jaar 2022 zal in het teken staan van de verdere ontbinding van de vennootschap.

Financiële gegevens	**Jaarrekening 2022 (geactualiseerd)**	**Begroting 2023***	**Jaarrekening 2023***
Boekwaarde	0	nvt	nvt
Netto resultaat:	-394	nvt	nvt
Eigen vermogen per 31/12:	18	nvt	nvt
Vreemd vermogen per 31/12:	231	nvt	nvt

Verbonden partij	**Taakveld**	**Soort**	**Status**
Regionale Ontwikkelingsmaatschappij Drechtsteden Beheer N.V.	Treasury	Vennootschap	Te beëindigen

Algemene gegevens	
Vestigingsplaats:	Dordrecht
Publiek belang:	De ROM-D Beheer N.V. is uitsluitend opgericht voor het beheer van andere vennootschappen, waaronder Regionale Ontwikkelingsmaatschappij Drechtsteden C.V. Kil III.
Bestuurlijk belang:	Het college van B en W vertegenwoordigt de gemeente Rotterdam in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders.
Financieel belang:	Kapitaalstorting van 561.155 euro.
Risico-inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)	ROM-D Beheer loopt geen commerciële risico's, waardoor het risico voor de gemeente beperkt is. De gemeente ontvangt geen dividend vanuit de vennootschap dus er is geen risico op missende dividendbaten. Voort is de boekwaarde met EUR6.000 beperkt te noemen en wordt er op basis van de huidige iznichten geen afboeking verwacht.
Ontwikkelingen en behaalde resultaten in 2023:	De resultaten van ROM-D Beheer worden bepaald door de ontwikkelingen binnen de twee in beheer zijnde vennootschappen, waaronder Kil III C.V. Zie toelichting aldaar.

Financiële gegevens *	**Jaarrekening 2022 (geactualiseerd)**	**Begroting 2023***	**Jaarrekening 2023***
Boekwaarde	6	6	6
Netto resultaat:	8	28	8
Eigen vermogen per 31/12:	55	82	55
Vreemd vermogen per 31/12:	227	350	227

Regionale Ontwikkelingsmaatschappij Drechtsteden Dordtse Kil III C.V. Treasury Vennootschap Te beëindigen

Verbonden partij	**Taakveld**	**Soort**	**Status**
Regionale Ontwikkelingsmaatschappij Drechtsteden Dordtse Kil III C.V.	Treasury	Vennootschap	Te beëindigen

Algemene gegevens	
Vestigingsplaats:	Dordrecht
Publiek belang:	Ontwikkeling van de bedrijfsterreinen optimaal op elkaar af te stemmen en de betrokkenheid van de aanpalende regio bij de plannen te vergroten.
Bestuurlijk belang:	De directie van ROM-D C.V. wordt gevormd door ROM-D Beheer N.V. College van B en W wordt vertegenwoordigd bij de vergadering van vennoten.
Financieel belang:	Kapitaalstortingvan 561.155 euro.
Risico-inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)	Het financiële risico voor de gemeente Rotterdam is gering en beperkt tot de boekwaarde van EUR 0,5 miljoen. Op dit moment zijn er geen indicatoren waartoe tot afboeking van deze boekwaarde zou moeten worden besloten.

Ontwikkelingen en behaalde resultaten in 2023:	De belangrijkste doelstelling van de ROM-D is het meewerken aan het behoud en de creatie van werkgelegenheid, door via gebiedsontwikkeling werklocaties te ontwikkelen in de regio van Dordrecht. Dit betreffen veelal ontwikkelingen en herontwikkelingen van bedrijfsterreinen. Ook in 2021 was de belangstelling voor de uitgifte van de resterende kavels niet merkbaar beïnvloed door de Covid-19 pandemie en is er goede voortgang geboekt. De verwachting is dat in de nieuwe collegeperiode alle kavels zullen zijn uitgegeven. De gemeente onderzoekt thans op welke termijn zij kan uittreden of kan worden uitgekocht.

Financiële gegevens	**Jaarrekening 2022 (geactualiseerd)**	**Begroting 2023***	**Jaarrekening 2023***
Boekwaarde	561	561	561
Netto resultaat:	1.739	5.564	1.739
Eigen vermogen per 31/12:	11.643	17.207	11.643
Vreemd vermogen per 31/12:	4.967	1.500	4.967

RET Infrastructuur B.V. | Treasury | Vennootschap | Te continueren

Verbonden partij	**Taakveld**	**Soort**	**Status**
RET Infrastructuur B.V.	Treasury	Vennootschap	Te continueren

Algemene gegevens	
Vestigingsplaats:	Rotterdam
Publiek belang:	Verzelfstandiging van de RET werd bij wet gevorderd (Wp2000 in relatie tot openbare aanbesteding vervoersconcessies). Daarbij is het economisch eigendom in een aparte vennootschap ondergebracht, vanwege het publieke belang van de OV-infrastructuur en aan deze infrastructuur verbonden metro- en tramvoertuigen..
Bestuurlijk belang:	Het college van B en W heeft aandeelhoudersbevoegdheden, waaronder benoeming en ontslag van de directeur van RET Infrastructuur B.V.
Financieel belang:	Inbrengwaarde (boekwaarde) railinfrastructuur en strategische activa (metrostations).
Risico-inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)	De vennootschap werkt met een nulresutlaat, waarbij de kosten van beheer en onderhoud worden gedekt door een separate concessievergoeding van MRDH. Na de overdracht van de gemeentelijke leningportefeuille blijft het risico beperkt tot het ingebrachte eigen vermogen.
Ontwikkelingen en behaalde resultaten in 2023:	De investeringen in beheer en onderhoud van de OV-infrastructuur en de railvoertuigen zijn volgens de voorwaarden van MRDH uitgevoerd.

Financiële	**Jaarrekening 2022 (geactualiseerd)**	**Begroting 2023***	**Jaarrekening 2023***

gegevens*					
*					
Boekwaarde			0	0	0
Netto resultaat:			0	0	0
Eigen vermogen per 31/12:			14	14	14
Vreemd vermogen per 31/12:			712.807	675.000	675.000

RET N.V.	Treasury	Vennootschap	Te continueren

Verbonden partij	**Taakveld**	**Soort**	**Status**
RET N.V.	Treasury	Vennootschap	Te continueren
Algemene gegevens			
Vestigingsplaats:			Rotterdam
Publiek belang:	Verzelfstandiging van de RET werd bij wet gevorderd (Wp2000 in relatie tot openbare aanbesteding vervoersconcessies). Het publieke belang betreft een betrouwbaar, veilig en optimaal uitgevoerd (bereikbaar, tijdig) openbaar vervoer met een hoge kwaliteitsbeoordeling door de reiziger.		
Bestuurlijk belang:	De gemeente Rotterdam is vertegenwoordigd in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders.		
Financieel belang:	De gemeente heeft 99,2% van het geplaatste aandelenkapitaal tegen een totale waarde van 7,5 mln. euro.		
Risico-inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)	RET geeft in opdracht van de MRDH uitvoering aan de Rail- en busconcessie Rotterdam e.o. De exploitatie van de vervoersconcessies wordt periodiek herijkt volgens de concessievoorwaarden. Voor onze gemeente blijft het financieel risico beperkt tot de inbreng bij de verzelfstandiging. De voortdurende COVID-19-crisis leidt er ook in 2021 toe dat RET een lagere omzet heeft. RET verwacht een structureel lager reizigersvolume. RETheeft daartoe maatregelen genomen om de financiële gevolgen hiervan op te vangen, zijnde interne besparingen als ontvangst van externe subsidie-stromen van o.a. het Rijk.		
Ontwikkelingen en behaalde resultaten in 2023:	In 2023 heeft de RET smaen met de MRDH en de gemeente Rotterdam een toekosmtperspectief opgesteld om een positieve meerjarig businsess case te hebben. Dit toekomstperspectief vraagt veel inzet en bezuinigingen vanuit de RET, een verhoogde uitkering vanuit de MRDH en flankerend beleid vanuit de gemeente Rotterdam.		

Financiële gegevens*	**Jaarrekening 2022 (geactualiseerd)**	**Begroting 2023***	**Jaarrekening 2023***
Boekwaarde	7.500	7.500	7.500
Netto resultaat:	1.100	-15.000	-5.000

				Eigen vermogen per 31/12:	150.556	148.282	148.282
				Vreemd vermogen per 31/12:	315.981	315.000	315.000

Royal Schiphol Group NV	Treasury	Vennootschap	Te continueren	**Verbonden partij**	**Taakveld**	**Soort**	**Status**
				Royal Schiphol Group NV	Treasury	Vennootschap	Te continueren
				Algemene gegevens			
				Vestigingsplaats:	Schiphol, Haarlemmermeer		
				Publiek belang:	Als nationale (Schiphol) en regionale (Rotterdam The Hague Airport) luchthaven Nederlandse en Rotterdamse burgers optimaal en duurzaam blijven verbinden met de rest van de wereld en op een verantwoorde wijze (rekening houdend met stakeholders, omwonenden en natuur) een bijdrage te leveren aan de welvaart en welzijn van Nederland en Rotterdam.		
				Bestuurlijk belang:	Het college van B&W is vertegenwoordigd in de jaarlijkse Algemene Vergadering van Aandeelhouders.		
				Financieel belang:	4.099 aandelen A tegen een nominale waarde van 454 euro.		
				Risico-inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)	Als gevolg van de COVID-19 pandemie was Royal Schiphol Group (hierna: RSG) vorig jaar, maar is zij ook dit jaar niet in staat dividend uit te keren. Onder meer door de verkregen NOW steun. Het effect voor de komende jaren wordt intensief gemonitord en geanalyseerd door RSG via sceanrio-analyses. Op basis van deze analyses en de gesprekken met de vennootschap kan de gemeentelijke meerjareige diidenraming daarop adequaat worden aangepast. De relatief beperkte omvang van de boekwaarde van RSG maakt dat de gemeente een afboeing op dit moment niet als een reeel risico ziet gegeven de nog altijd solide financiële positie en kredietwaardigheid van RSG.		
				Ontwikkelingen en behaalde resultaten in 2023:	2023 stond voor Schiphol in het kader van opschaling van vluchten na de Corona periode met het gewenste beveigingsniveau en capaciteit bagage afhandeling. De mei- en zomervakanties zijn naar tevredenheid afgerond zonder noemenswaardie wachttijden en vertragingen.		
				Financiële gegevens *	**Jaarrekening 2022 (geactualiseerd)**	**Begroting 2023***	**Jaarrekening 2023***
				Boekwaarde	1.164	1.164	1.164
				Netto resultaat:	103.712	150.000	150.000
				Eigen vermogen per 31/12:	3.530.837	3.700.000	3.700.000
				Vreemd	6.359.978	5.400	5.400

			vermogen per 31/12:	
Sportbedrijf Rotterdam B.V.	Treasury	Vennootschap	Te continueren	

Verbonden partij	**Taakveld**	**Soort**	**Status**
Sportbedrijf Rotterdam B.V.	Treasury	Vennootschap	Te continueren

Algemene gegevens	
Vestigingsplaats:	Rotterdam
Publiek belang:	Uitvoering van de taken op het gebied van sportvoorzieningen en van sport- en recreatieve programmering (hoofdlijnenbesluit College).
Bestuurlijk belang:	De gemeente Rotterdam is enig (100%) aandeelhouder. College van B&W is vertegenwoordigd in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders.
Financieel belang:	Kapitaalstorting van de gemeente Rotterdam ter waarde van 4.700.000 euro.
Risico-inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)	Gezien de langdurige sluiting van veel van de locaties van het Sportbedrijf ondervindt het Sportbedrijf aanzienlijk negatieve (financiële) consequenties van de coronamaatregelen. Het Sportbedrijf heeft maatregele getroffen, zowel intern als extern (o.a. steunprogramma's vanuit de Rijksoverheid) om de consequenties zo veel mogelijk te mitigeren. De financiele positie van het Sportbedrijf is vooralsnog van voldoende omvang om de tegenslagen van de coronamaatregelen te trotseren.
Ontwikkelingen en behaalde resultaten in 2023:	Het Sportbedrijf heeft als missie om sport en beweging in Rotterdam te faciliteren met toegankelijke, schone en veilige sportvoorzieninge en voorziet in programmering om mensen (inwoners van Rotterdam en omgeving) in beweging te krijgen en te houden. 2021 was wederom een lastig jaar voor de organisatie; veel van haar locaties moesten vanwege de coronamaatregelen (deels) gesloten worden en veel van de diensten de het Sportbedrijf aanbiedt konden niet, of slechts in afgezwakte vorm, doorgang vinden. Het resultaat van het Sportbedrijf Rotterdam lijkt zich daarom te hebben ontwikkeld conform de prognose. Het verlies van omzet door de coronamaatregelen is zo veel mogelijk gecompenseerd door gemeentelijke subsidies, Rijkssubsidies en (incidentele) besparingen. In 2023 heeft het Sportbedrijf gesprekken gevoerd met Rotterdam over het wijzigen van haar organisatiestructuur. In het nieuwe organisatiestructuur wil het Sportbedrijf bestaan uit een holding met twee dochterondernemingen. Dit zal een juridische wijziging worden en niet een financiële. In 2024 zal het Sportbedrijf deze wijzigingen verder uitwerken.

Financiële gegevens *	**Jaarrekening 2022 (geactualiseerd)**	**Begroting 2023***	**Jaarrekening 2023***
Boekwaarde	6.551	6.551	6.551
Netto resultaat:	-302	-4.822	-746
Eigen vermogen per 31/12:	10.902	5.334	10.156
Vreemd	19.115	19.666	22.434

		vermogen per 31/12:	

StadshavensOntwikkelingsFonds voor Innovatie & Economie C.V.	Economische ontwikkeling	Vennootschap	Te continueren

Verbonden partij	Taakveld	Soort	Status
StadshavensOntwikkelingsFonds voor Innovatie & Economie C.V.	Economische ontwikkeling	Vennootschap	Te continueren

Algemene gegevens	
Vestigingsplaats:	Rotterdam
Publiek belang:	Bijdragen aan een duurzame gebiedsontwikkeling van het Stadshavensgebied, met de structuurvisie als grondslag. Gezien het karakter van het fonds en in het licht van de Europese betrokkenheid zullen de projecten aantoonbaar maatschappelijke effecten genereren.
Bestuurlijk belang:	De gemeente heeft zeggenschap binnen de Commanditaire Vennootschap uit hoofde van de gesloten samenwerkingsovereenkomst en heeft zeggenschap door zittingname in het toezichthoudende Investeringscomité.
Financieel belang:	De gemeente heeft een bijdrage (inbrengverplichting) verstrekt van 2.250.000 euro ten behoeve van de fondsactiviteiten. Dit is gerealiseerd door de rijkssubsidie van Nota Ruimte - gelabeld voor Stadshavens - in te zetten als cofinanciering voor de Europese middelen.
Risico-inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)	Net als voorgaande jaren, zijn de juridische risico's voor de gemeente Rotterdam, gezien de gekozen juridische constructie, minimaal. Daarbij spelen er geen dossiers/actualiteiten die noemenswaardig zijn. Omdat het fondsvermogen is gevoed met Europese subsidiemiddelen i. p.v. kapitaalstortingen is de gemeentelijke boekwaarde nihil. Negatieve fondsresultaten raken de gemeentelijke financiën daarmee niet.
Ontwikkelingen en behaalde resultaten in 2023:	SOFIE zit in de afrondende fase als investeringsfonds. Het fondsmanagement is verlengd tot en met juni 2024. Er wordt nu gekeken of SOFIE als fonds wordt doorgezet, of dat de middelen elders worden gebruikt, in bijv. een ander fonds met andere doelstellingen.

Financiële gegevens ***** *Jaarrekening 2023 nog niet beschikbaar, cijfers van begroting 2023 gehanteerd.*	Jaarrekening 2022 (geactualiseerd)	Begroting 2023	Jaarrekening 2023*
Boekwaarde	0	0	0
Netto resultaat:	-94	-531	-531
Eigen vermogen per 31/12:	11.274	17.501	17.501
Vreemd vermogen per 31/12:	449	0	0

Stadsherstel Historisch Rotterdam N.V.	Treasury	Vennootschap	Te continueren

Verbonden partij	Taakveld	Soort	Status
Stadsherstel	Treasury	Vennootschap	Te continueren

Historisch Rotterdam N.V.	

Algemene gegevens	
Vestigingsplaats:	Rotterdam
Publiek belang:	Stadsherstel Historisch Rotterdam NV heeft tot doel het op een maatschappelijk en economisch verantwoorde wijze aankopen, renoveren, en exploiteren van monumentale en beeldbepalende gebouwen in Rotterdam.
Bestuurlijk belang:	Het college van B en W is vertegenwoordigd in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders en heeft het benoemingsrecht voor een van de zes commissarissen.
Financieel belang:	15.470 aandelen van elk nominaal 100 euro.
Risico-inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)	Stadsherstel laat al jaren een stabiel positief financieel resultaat zien. Ten opzichte van de doelstelling van de vennootschap en in relatie tot de activiteiten, is de risicobeheersing met name gericht op de bezettingsgraden van het onroerend goed, solvabiliteit, kwaliteit van restauratieprojecten en regelgeving. De directie is van mening dat genoemde risico's in voldoende mate worden beheerst. Deze risico's worden ook elk kwartaal door de raad van commissarissen gemonitord. De solvabiliteit heeft als streefratio 60% en dient niet onder 50% te geraken. De solvabiliteit bedroeg aan het eind van 2022 meer dan 60%.
Ontwikkelingen en behaalde resultaten in 2023:	Het opheffen van de coronamaatregelen gaf perspectief aan de huurders die panden met een publieksfunctie in gebruik hebben. De energiecrisis die het gevolg was van het conflict in Oekraïne leidde tot nieuwe uitdagingen in verband met de veel hogere energiekosten. Dit leidt tot initiatieven om de panden energiezuiniger te maken. In 2022 kon het gerenoverde Heineken Gebouw geopend worden. Aan de molens aan de Kralingse Plas werd in 2022 grootschalig onderhoud verricht, bijna overeenkomend met een restauratie. Ook aan veel andere panden, waaronder het Henkespand in historisch Delfshaven en aan Huize Brennikmeijer aan de Eendrachtsweg heeft onderhoud plaatsgevonden. De verhuurgraad per ultimo 2022 bedroeg circa 94%, wat tevredenstellend is.

Financiële gegevens*	**Jaarrekening 2022 (geactualiseerd)**	**Begroting 2023***	**Jaarrekening 2023***
Boekwaarde	1.547	1.547	1.547
Netto resultaat:	511	470	511
Eigen vermogen per 31/12:	19.004	18.500	19.004
Vreemd vermogen per 31/12:	11.733	12.000	11.733

Stedin Holding N.V.	Treasury	Vennootschap	Te continueren

Verbonden partij	**Taakveld**	**Soort**	**Status**
Stedin Holding N.V.	Treasury	Vennootschap	Te continueren

Algemene gegevens

Vestigingsplaats:	Rotterdam
Publiek belang:	Het bezit is voortgekomen uit de fusie van het voormalig Rotterdamse Gemeentelijk Energie Bedrijf (GEB, opgericht 1879). met energie- en netwerkbedrijven van andere (omliggende) gemeenten. Het publiek belang is dat Stedin zorg draagt voor het aanleggen, beheren en onderhouden van de gas- en elektriciteitsnetten. Ook minimaliseert Stedin de uitval of onderbreking van de gas- en elektriciteitstoevoer.
Bestuurlijk belang:	Vertegenwoordiging in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders en voorzitterschap van de Aandeelhouderscommissie van Stedin
Financieel belang:	De gemeente Rotterdam bezit 1.575.145 aandelen met elk een nominale waarde van 100 euro. Daarnaast heeft de gemeente Rotterdam 131.852 cumulatief preferente aandelen met elk een nominale waarde van 100 euro. Het aandeelhoudersbelang van de gemeente Rotterdam bedroeg op per ultimo 2023 27,9%.
Risico-inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)	De boekwaarde van Stedin op de financiële balans van de gemeente is EUR 63,9 mln. Het risico op waardevermindering (afboeking) van de gemeentelijke boekwaarde is zeer klein. Reden hiervan is dat de reële marktwaarde van Stedin hoger is dan de gemeentelijke boekwaarde. Daarnaast kent Stedin een degelijke financiële structuur, rentabiliteit en cashflow, hetgeen een afboeking niet waarschijnlijk maakt. Een risico voor de gemeente treedt op wanneer Stedin gegeven haar vermogenspositie of tegenvallende resultaten een lager dividend uitkeert dan in de begroting van de gemeente is opgenomen. De dividendprognoses worden periodiek bijgesteld.
Ontwikkelingen en behaalde resultaten in 2023:	Stedin Groep behaalde over 2023 een positief resultaat van EUR 170 miljoen (2022: EUR 81 miljoen; op vergelijkbare grondslagen). Rotterdam zal een dividend ontvangen van in totaal circa EUR 16 miljoen. In lijn met eerdere verwachtingen trad het Rijk in 2023 toe als aandelhouder, met een inbreng van EUR 500 miljoen, nadat de bestaande aandeelhouders in de jaren ervóór al EUR 200 miljoen hadden ingebracht en afgezien van dividenden. De vermogensversterking die hieruit resulteerde is van belang voor de enorme opgave waarvoor Stedin geplaatst is met betrekking tot de energietransitie. Elektriciteitsnetten moeten worden verzwaard om voldoende capaciteit te hebben voor het transport van Elektriciteit. Uitdaging hierbij is dat energie tegenwoordig op veel plaatsen wordt opgewekt, en zowel vragers als aanbieders van elektriciteit hebben ruimte nodig op het net. De pieken tussen vraag en aanbod zijn niet altijd in evenwicht, waardoor er sprake kan zijn van te weinig ruimte op de netten. Hierdoor kunnen particuliere en zakelijke gebruikers (vragers én aanbieders van energie) soms niet aangesloten worden, wat maatschappelijk zeer ongewenst is. Het oplossen van deze congestie vergt investeringen van miljarden over de komende jaren. De investeringen in 2023 bedroegen EUR 832 miljoen, zo'n 15% méér dan het jaar ervoor.

Financiële gegevens	**Jaarrekening 2022 (geactualiseerd)**	**Begroting 2023***	**Jaarrekening 2023**
Boekwaarde	63.916	63.916	63.916
Netto resultaat:	81.000	0	170.000
Eigen vermogen per 31/12:	2.589.000	3.525.000	3.221.000

			Vreemd vermogen per 31/12:	4.916.000	5.100.000	5.063.000

Stadion Feijenoord		Vennootschap	Te continueren	**Verbonden partij**	**Taakveld**	**Soort**	**Status**
				Stadion Feijenoord		Vennootschap	Te continueren
				Algemene gegevens			
				Vestigingsplaats:			Rotterdam
				Publiek belang:	Het aandeelhouderschap is ontstaan vanuit de conversie van een achtergestelde lening uit 1994 ten behoeve van de renovatie van De Kuip. Het (nieuwe) stadion speelt een belangrijke rol in de voorgenomen gebiedsontwikkeling in Feyenoord. Daarnaast is het voor Rotterdam belangrijk om een multifunctionele evenementenlocatie in de stad te hebben.		
				Bestuurlijk belang:	De gemeente heeft als houder van één aandeel in beperkte mate zeggenschap in de aandeelhoudersvergadering (0,02%).		
				Financieel belang:	Aan het preferente aandeel van de gemeente is een agioreserve van 7,9 mln. euro verbonden.		
				Risico-inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)	Er is de afgelopen jaren fors geinvesteerd in de plannen voor een nieuw stadion, en corona heeft een zeer forse impact gehad op de inkomsten. Uiteindelijk is besloten voor geen nieuw stadion, maar een verbouwing/vernieuwing van het huidige.		
				Ontwikkelingen en behaalde resultaten in 2023:	Het minimale resultaat en negatieve eigen vermogen heeft geen directe impact op de boekwaarde van het preferente aandeel. Gegeven de discussie rondom Stadion Feijenoord heeft de gemeente nog geen uitsluitsel genomen rondom haar aandeelhouderschap in Stadion Feijenoord.		
				Financiële gegevens ** Cijfers gebaseerd op het jaarverslag 2021-2022 (Stadion Feijenoord werkt met een gebroken boekjaar)*	**Jaarrekening 2022 (geactualiseerd)**	**Begroting 2023**	**Jaarrekening 2023***
				Boekwaarde	7.941	13.391	7.941
				Netto resultaat:	-3.327	-2.000	-3.327
				Eigen vermogen per 31/12:	-17.542	-6.064	-17.542
				Vreemd vermogen per 31/12:	32.569	70.000	32.569

Swanbridge Capital B.V.	Treasury	Vennootschap	Te continueren	**Verbonden partij**	**Taakveld**	**Soort**	**Status**
				Swanbridge Capital B.V.	Treasury	Vennootschap	Te continueren
				Algemene gegevens			
				Vestigingsplaats:			Rotterdam

Publiek belang:	De gemeente hecht aan het innovatieklimaat in de stad, in het bijzonder rond de medische zorg. De gemeente ondersteunt de Life Science- sector door voldoende investeringskapitaal beschikbaar te stellen voor start-ups in een vroege fase van productontwikkeling, via Swanbridge Capital levert de gemeente hier zijn bijdrage aan.
Bestuurlijk belang:	Vertegenwoordiging van het college van B en W in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders en het benoemingsrecht van één lid van de Investor Board.
Financieel belang:	Het totale gemeentelijke commitment bedraagt 1 mln euro; met dit bedrag bezit de gemeente 24,69% van de aandelen.
Risico-inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)	Het risico op afwaardering is voor alle investeringsfondsen 'licht verhoogd' vanwege de aard van de activiteiten (het verstrekken van leningen, garanties en/of risicodragend participeren) van dit specifieke type deelnemingen. Het meest recente kwartaalrapport geeft geen aanleiding tot afwaardering.
Ontwikkelingen en behaalde resultaten in 2023:	Swanbridge Capital zit in de afrondede fase als investerignsfonds; ze investeert niet meer in nieuwe activiteiten, maar beheert enkel nog haar lopende portefeuille. Daarbij kijkt het fonds naar kopers voor de huidige investerings, om zo richting de exit-fase te gaan van het fonds als geheel.

Financiële gegevens ***** *Jaarrekening 2023 nog niet beschikbaar, cijfers van begroting 2023 gehanteerd.*	**Jaarrekening 2022 (geactualiseerd)**	**Begroting 2023***	**Jaarrekening 2023***
Boekwaarde	600	700	446
Netto resultaat:	347	-120	-120
Eigen vermogen per 31/12:	660	750	750
Vreemd vermogen per 31/12:	1169	1400	1400

Vennootschappen kennen verschillende vormen: een besloten, naamloze of commanditaire vennootschap. Als de gemeente aandelen in een vennootschap heeft, neemt de gemeente op die manier deel in het aandelenkapitaal. Een dergelijk financieel belang met een derde rechtspersoon is pas een verbonden partij als de gemeente tevens een bestuurlijk belang heeft. Dit kan door een vertegenwoordiging in het bestuur of de Algemene Vergadering van Aandeelhouders, het hebben van stemrecht en zo meer.

In de tabel hierboven wordt nadere informatie gegeven voor de vennootschappen waarin de gemeente Rotterdam een aandeelhouderschap kent. De tabel biedt per vennootschap inzicht in de naam, vestigingsplaats, en in de publieke, bestuurlijke en financiële belangen. Conform artikel 15 van het BBV biedt de tabel daarnaast inzicht in de ontwikkeling van de boekwaarden, het eigen en vreemd vermogen en het nettoresultaat.

Hieronder wordt een korte uiteenzetting gegeven over de:

1. Te continueren gemeentelijke deelname in vennootschappen, inclusief indicatieve dividend raming;

2. Gemeentelijke deelname in nieuw op te richten vennootschappen of nieuwe deelname in bestaande vennootschappen;
3. Te beëindigen gemeentelijke deelname in vennootschappen.

Te continueren gemeentelijke deelname in vennootschappen, inclusief gerealiseerde Dividend opbrengst

De gemeente was eind 2023 aandeelhouder in 21 vennootschappen, waarbij de intentie is om haar deelname in 17 vennootschappen te continueren en in 1 vennootschappen te beëindigen (zie de paragraaf over de te beëindigen vennootschappen).

De vennootschappen Bank Nederlandse Gemeenten Bank NV (BNG Bank), Gemeenschappelijk Bezit Evides BV, Havenbedrijf Rotterdam NV, Sportbedrijf Rotterdam, Stedin Groep NV en de Royal Schiphol Group NV zijn enkele verbonden partijen die bij een positief nettoresultaat een deel van de winst als dividend uitkeren aan de gemeente als aandeelhouder. Dat deel hangt af van de pay-outratio: de procentueel aan aandeelhouders uitgekeerde winst. De geraamde dividendopbrengst voor 2023 van bovengenoemde is afgerond €97 mln.

Te beëindigen gemeentelijke deelname in vennootschappen

De gemeente heeft besloten om de deelname in 4 vennootschappen te beëindigen door als aandeelhouder uit te treden, de verbonden partij te verkopen of te liquideren. Dat zijn: Glazen Maas Exploitatie B.V. & Glazen Maas Infrastructuur B.V., Regionale Ontwikkelingsmaatschappij Drechtsteden Beheer N.V. en Regionale Ontwikkelingsmaatschappij Drechtsteden Dordtse Kil III C.V.

- MultiDiensten Rotterdam B.V.: de gemeente wil telefonie, chatfunctie, email etc, in één afdeling (omnichannel) integreren. Om die reden is de B.V. per 1-1-2024 ontbonden. Het personeel en de activiteiten zijn naar de gemeente overgegaan. De vennootschappen MDR B.V. en Ro!Entree kunnen worden opgeheven.
- SOFIE zit in de afrondende fase als investeringsfonds. Het fondsmanagement is verlengd tot en met juni 2024. Er wordt nu gekeken of SOFIE als fonds wordt doorgezet, of dat de middelen elders worden gebruikt, in bijv. een ander fonds met andere doelstellingen.
- In 2020 heeft de gemeente haar belang in Tower Hotel Rotterdam (THR) verkocht. De transactie heeft in delen plaatsgevonden. In augustus 2023 heeft de gemeente de laatste betaling ontvangen en zijn de resterende aandelen in THR overgedragen. De verkoop van THR is volledig afgerond.

Relevant om te vermelden is dat de gemeente, bij een beëindiging, afhankelijk is van derden, waaronder de desbetreffende deelneming, debiteuren en crediteuren, of de belastingdienst. In de lijst van verbonden partijen van deze paragraaf is een nadere toelichting opgenomen over de status van de beëindiging van de gemeentelijke deelname in voornoemde verbonden partijen.

Stichtingen

Tekst

Verbonden partij	Taakveld	Soort	Status
Stichting Bestuur openbaar onderwijs Rotterdam	Onderwijs en leerlingzaken	Stichting	Te continueren

Verbonden partij	Taakveld	Soort	Status
Stichting Bestuur openbaar onderwijs Rotterdam	Onderwijs en leerlingzaken	Stichting	Te continueren

Algemene gegevens	
Vestigingsplaats:	Rotterdam
Publiek belang:	Goede uitvoering en spreiding van het openbaar onderwijs in Rotterdam.
Bestuurlijk belang:	De gemeenteraad is toezichthouder van de stichting BOOR. De gemeenteraad keurt de strategische beleidskoers, de begroting en de jaarrekening goed. Daarnaast benoemt zij de leden van het college van bestuur, waarvan specifiek de voorzitter in functie.
Financieel belang:	n.v.t.
Risico-inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)	n.v.t.
Ontwikkelingen en behaalde resultaten in 2023:	n.v.t.

Financiële gegevens *	Jaarrekening 2022 (geactualiseerd)	Begroting 2023*	Jaarrekening 2023*
Netto resultaat:	13.367	-3.365	2.910
Eigen vermogen per 31/12:	60.179	53.340	63.089
Vreemd vermogen per 31/12:	105.861	84.367	127.516

Verbonden partij	Taakveld	Soort	Status
Stichting Bibliotheek Rotterdam	Media	Stichting	Te continueren

Verbonden partij	Taakveld	Soort	Status
Stichting Bibliotheek Rotterdam	Media	Stichting	Te continueren

Algemene gegevens	
Vestigingsplaats:	Rotterdam
Publiek belang:	Gezien de verantwoordelijkheid van de gemeente voor de openbare bibliotheek, en de nauwe verwevenheid tussen bibliotheekwerk en democratie, is gekozen voor een constructie als verbonden partij.

Bestuurlijk belang:	Statutaire bevoegdheden als aangesloten instelling.
Financieel belang:	De inbrengwaarde van de activa (collectie, inventaris).
Risico-inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)	Bibliotheek Rotterdam kampt niet met actuele risico's. Voor de langere termijn zijn er risico's in de vorm van een teruglopend aantal betalende leden en de mogelijkheid van een lager subsidieniveau. Bibliotheek Rotterdam heeft voor het genereren van eigen inkomsten een contributiemodel, volwassen leden betalen een contributie voor lidmaatschap van de bibliotheek (leden <18 zijn gratis lid). Landelijk staat dit model onder druk, door het teruglopen van het aantal betalende leden. Naast een terugloop van eigen inkomsten is de terugloop van subsidie een risico voor Bibliotheek Rotterdam. Het grootste deel van de inkomsten van de bibliotheek is afkomstig van subsidies. Zowel een terugloop in subsidieniveau als een ontoereikende indexatie leidt tot een risico in het op niveau houden van de aanwezigheid in de stad en de kwaliteit van de dienstverlening. Vooral de ongunstige economische ontwikkelingen zoals de hoge CPI en rentestijgingen, maken dit risico extra prangend. Omdat Bibliotheek Rotterdam nu en in de toekomst in toenemende mate afhankelijk is van de samenwerkingen met diverse partners in de stad, geldt een terugloop in subsidie en een toenemende kostendruk bij partners ook als risico, die het behalen van de doelstellingen van Bibliotheek Rotterdam kunnen belemmeren. Ten aanzien van de Centrale Bibliotheek aan de Hoogstraat, heeft de gemeenteraad op 26 november 2020 besloten het traject tot een Voorlopig Ontwerp voort te zetten. Dit heeft ertoe geleid dat in 2023 het voorlopig ontwerp voor de vernieuwde Centrale Bibliotheek en voor de tijdelijke huisvesting aan de Librijesteeg is vastgesteld.
Ontwikkelingen en behaalde resultaten in 2023:	Bibliotheek Rotterdam help Rotterdammers bewust, kritisch en actief deel te nemen aan de samenleving. Dit doet de bibliotheek door enerzijds een uitgebreide programmering aan te bieden waarin Rotterdammers kennis en vaardigheden aangereikt krijgen om mee te kunnen doen. Anderzijds doet de bibliotheek dit door het aanbod laagdrempelig en in de nabijheid van Rotterdammers aan te bieden. Bibliotheek Rotterdam biedt een laagdrempelig en toegankelijk netwerk aan bibliotheekvestigingen, met een aanbod dat is afgestemd op de samenstelling en behoeften van het gebied. De bibliotheek vormt een hoeksteen in het oplossen van sociaal-maatschappelijke problemen waar Rotterdam mee kampt. In het bijzonder het terugdringen van laaggeletterdheid, het ontwikkelen van (digitale) basisvaardigheden en het voorkomen van eenzaamheid (in het bijzonder onder ouderen). De programmering van de bibliotheek is afgestemd op deze uitdagingen. Ook in 2023 heeft Bibliohteek Rotterdam zich hier hard voor ingezet. Na een aantal jaren die in het teken hebben gestaan van de COVID-pandemie, laat Bibliotheek Rotterdam in 2023 een jaar zien waarin uiteenlopende parameters, zoals bezoekerscijfers, zich sterk herstellen. Bibliohteek Rotterdam laat hiermee zien dat het nog steeds één van de belangrijkste culturele organisaties is in Rotterdam. In 2023 heeft Bibliotheek Rotterdam via een specifieke uitkering van het Rijk middelen ontvangen om twee locaties uit te breiden en twee nieuwe bibliotheeklocaties te realiseren. Dit wordt de komende jaren uitgevoerd.

Financiële gegevens *	**Jaarrekening 2022 (geactualiseerd)**	**Begroting 2023***	**Jaarrekening 2023***
Netto resultaat:	-/- 534	-2	1.500
Eigen vermogen per 31/12:	8.807	8.307	10.464

			Vreemd vermogen per 31/12:	6.174	5.617	5.392

Stichting Natuurstad	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	Stichting	Te continueren	**Verbonden partij**	**Taakveld**	**Soort**	**Status**
				Stichting Natuurstad	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	Stichting	Te continueren
				Algemene gegevens			
				Vestigingsplaats:			Rotterdam
				Publiek belang:	Het bevorderen van kennis en waardering voor natuur en milieu in Rotterdam onder meer door de exploitatie van kinderboerderijen en educatieve tuinen en het aanbieden van lesprogramma's over natuur, milieu en duurzaamheid.		
				Bestuurlijk belang:	Benoeming van alle leden van de raad van toezicht, benoemingsrecht voor de directeur, informatierecht voor alle benodidgde informatie		
				Financieel belang:	Kapitaalstorting van 340.000 euro en jaarlijkse subsidie van 9.384.027 euro.		
				Risico-inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)	Stichting Natuustad functioneert bestuurlijk en financieel naar behoren. Risico laag.		
				Ontwikkelingen en behaalde resultaten in 2023:	Door de coronamaatregelen zijn verschillende prestaties niet (geheel) behaald. Kinderboerderijen waren bijvoorbeeld geruime tijd dicht.		
				Financiële gegevens *	**Jaarrekening 2022 (geactualiseerd)**	**Begroting 2023***	**Jaarrekening 2023***
				Netto resultaat:	0	0	0
				Eigen vermogen per 31/12:	1.137	1.387	0
				Vreemd vermogen per 31/12:	2.239	1.976	0

Stichting Zuid-Holland bereikbaar	Mobiliteit	Stichting	Te continueren	**Verbonden partij**	**Taakveld**	**Soort**	**Status**
				Stichting Zuid-Holland bereikbaar	Mobiliteit	Stichting	Te continueren
				Algemene gegevens			
				Vestigingsplaats:			Rotterdam
				Publiek belang:	Het publiek belang is gelegen in het kunnen uitvoeren van een gezamenlijk programma van mobiliteitsmaatregelen ter verbetering van de bereikbaarheid en ter bevordering van duurzame gedragsverandering in de regio op de korte termijn. In dit programma worden deel- en gezamenlijk belangen van de moederorganisaties geïntegreerd. Via de stichting kunnen aanbestedingen worden gedaan ter uitvoering van dit programma.		
				Bestuurlijk belang:	De wethouder Handhaving, Buitenruimte en Mobiliteit is lid van de stuurgroep, die de jaarplannen, met daarin de strategische doelen, en de begroting vaststelt. De stichting kent een Raad van Toezicht, de leden waarvan door de stuurgroep zijn benoemd.		
				Financieel belang:	De gemeente betaalt een vaste jaarlijkse exploitatiebijdrage van € 272.000. Daarnaast kan de gemeente werkbudgetten,		

	aanbestedingen en projecten mede-bekostigen op basis van het jaarplan.
Risico-inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)	Door de directe aansturing vanuit de stuurgroep heeft de stichtingsbestuurder een strikt mandaat, dat met waarborgen is omkleed, zodat er geen bijzondere financiële risico's voor de moedersorganisaties zijn.
Ontwikkelingen en behaalde resultaten in 2023:	In 2022, het startjaar van de stichting, heeft Zuid-Holland Bereikbaar de organisatie opgezet waarin acht partijen samenwerken en een gezamenlijk programma vormgeven en uitwerken, gericht op bereikbaarheid en duurzame gedragsverandering. De samenwerkingsovereenkomst is aangegaan voor onbepaalde tijd, waarbij elke partij de mogelijkheid heeft om schriftelijk op te zeggen met een opzegtermijn van drie jaar. Het gezamenlijk belang is uitgewerkt in een gedragen jaarplan 2022 en 2023. Inhoudelijke pijlers werden in 2023 verder ontwikkeld op het gebied van planning en programmering van hinder-gevende infrastructurele projecten alsook evenementen en op het gebied van verkeersmanagement, mobiliteitsmanagement, communicatie en ontwikkeling. Daarnaast is een gebiedsgerichte aanpak gestart met het vormen van vier gebiedsteams en bijbehorende gebiedstafels in Zuid-Holland. Hieronder valt gebiedsaanpak Rotterdam en omgeving, waar tevens omliggende gemeenten aan deelnemen. In deze gebiedstafel zijn hoofdlijnen van een ambities, doelstellingen en een meerjarige gebiedsagenda geformuleerd. De gebiedstafel heeft in 2023 al gebleken een goed platform te bieden voor gebiedsgerichte kwesties ten aanzien van hinder en duurzame mobiliteitsverandering die de gemeentelijke grenzen en beheersobjecten overstijgen. Het streven is in 2024 de eerste maatregelen volgend uit de gebiedsagenda uit te voeren. Tot slot voerde Zuid-Holland Bereikbaar diverse projecten uit omtrent mobiliteitsmaatregelen ter verbetering van de bereikbaarheid en ter bevordering van duurzame gedragsverandering. Voor Rotterdam betreft dit onder andere de werkgeversaanpak Duurzame Mobiliteit, de logistieke aanpak Ecostars en de mobiliteitsmaatregelen bij de renovatie van de Roseknoop.

Financiële gegevens **Stichting Zuid-Holland Bereikbaar (ZHB) heeft geen winstoogmerk - eventueel batig saldo vloeit jaarlijks terug naar partners. Feitelijk is het resultaat nihil. Vanuit deze beschikt ZHB ook niet over een eigen vermogen. De financiering van ZHB bestaat uit exploitatie-, werk- en projectbudgetten afkomstig van de samenwerkingspartners; er is geen sprake van vreemd vermogen.*	**Jaarrekening 2022 (geactualiseerd)**	**Begroting 2023***	**Jaarrekening 2023***
Netto resultaat:	2.678.000	-/- 1.067.000	(1.013.321)
Eigen vermogen per 31/12:	2.989.000	1.922.000	1.865.415

Vreemd vermogen per 31/12:	5.379.000	2.525.000	2.500.000

Een verbonden partij kan een stichting zijn. Stichtingen waarin de gemeente een bestuurlijk en financieel belang heeft, of waartoe het College expliciet besloten vallen onder de term verbonden partij. Dit geldt alleen als er *geen* sprake is van een subsidierelatie. Als de gemeente een stichting in overwegende mate subsidie geeft, valt die stichting onder ‘gesubsidieerde instellingen’ en is het geen verbonden partij.

In 2022 kent de gemeente Rotterdam vier stichtingen die zich classificeren als verbonden partij. Al deze stichtingen worden in 2024 gecontinueerd.

Gemeentelijke deelname in nieuw op te richten stichtingen of nieuwe gemeentelijke deelname in bestaande stichtingen

Geen.

Te beëindigen gemeentelijke deelname in stichtingen

Geen.

Verenigingen

Tekst

Verbonden partij	Taakveld	Soort	Status
Wigo4It C. V.	Inkomensregelingen	Vereniging	Te continueren

Verbonden partij	Taakveld	Soort	Status
Wigo4It C.V.	Inkomensregelingen	Vereniging	Te continueren
Algemene gegevens			
Vestigingsplaats:			Den Haag
Publiek belang:	Zonder winstoogmerk de ICT-functie voor de sociale diensten van de G4 verzorgen. De afgelopen jaren hebben de diensten de overstap gemaakt naar dezelfde ICT-systemen voor de gemeentelijke taken rond 'werk' en ‘inkomen’. Wigo4it beheert deze systemen en ontwikkelt ze door.		
Bestuurlijk belang:	Vertegenwoordiging door het college van B en W (vakwethouder) in de algemene deelnemersvergadering. Het bestuur heeft een externe adviesraad ingesteld om de visie en aanpak van Wigo4it te kunnen spiegelen aan de kennis en ervaring van deskundigen en managers van binnen en buiten de overheid.		
Financieel belang:	In het deelnemersconvenant staat dat elke deelnemer 25.000 euro in het eigen vermogen van de Coöperatie Wigo4it U.A. stort. Daarnaast is er een jaarlijkse bijdrage. De deelnemersbijdrage van de gemeente Rotterdam is in 2023 8 mln euro.		

			Risico-inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)	Indien van toepassing, worden risico's afgedekt door het vormen van een voorziening binnen de corporatie.		
			Ontwikkelingen en behaalde resultaten in 2023:	De organisatie wordt aangepast naar een Fit For Purpose organisatie.		
			Financiële gegevens	**Jaarrekening 2022 (geactualiseerd)**	**Begroting 2023***	**Jaarrekening 2023***
			Netto resultaat:	322	-2.900	-2900
			Eigen vermogen per 31/12:	9.986	2.100	2.100
			Vreemd vermogen per 31/12:	11.931	11.000	11.000
Dimpact	Inkomensregelingen	Vereniging	Te continueren	**Verbonden partij**	**Taakveld**	**Soort**	**Status**
				Dimpact	Inkomensregelingen	Vereniging	Te continueren
				Algemene gegevens			
				Vestigingsplaats:			Enschede
				Publiek belang:	Volgens artikel 2 van de statuten fungeert de coöperatie fungeert als een katalysator voor gestandaardiseerde, integrale gemeentelijke informatievoorziening ten behoeve van de (digitale) dienstverlening en bedrijfsvoering.		
				Bestuurlijk belang:	Stemrecht over onder meer besluiten over de jaarlijkse lidmaatschapsbijdrage, de benoeming van de raad van commissarissen, de begroting en jaarrekening en wijziging van de statuten van de coöperatie.		
				Financieel belang:			Een jaarlijkse lidmaatschapsbijdrage (gering)
				Risico-inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)			Geen gegevens beschikbaar.
				Ontwikkelingen en behaalde resultaten in 2023:			Geen gegevens beschikbaar.
				Financiële gegevens *	**Jaarrekening 2022 (geactualiseerd)**	**Begroting 2023***	**Jaarrekening 2023***
				Netto resultaat:	172	3.450	172
				Eigen vermogen per 31/12:	2.335	1.840	2.335
				Vreemd vermogen per 31/12:	3.218	3.200*	3.218

Ook een coöperatieve vereniging kan een verbonden partij zijn. Een coöperatieve vereniging heeft als doel in bepaalde materiële behoeften van de leden te voorzien. In tegenstelling tot een gewone vereniging kan een coöperatieve vereniging de aansprakelijkheid van de leden beperken of helemaal uitsluiten.

Zo is de gemeente Rotterdam bijvoorbeeld lid van de vereniging "Wigo4it". Dit is een coöperatie die in dienst van én samen met de 4 grote gemeenten (Amsterdam, Rotterdam, Utrecht en Den Haag) - integrale ICT- oplossingen ontwikkelt voor het aanvragen en verstrekken van uitkeringen, het begeleiden van mensen naar werk en het aanvragen en verstrekken van zorg.

Te continueren gemeentelijke deelname in verenigingen

De gemeente continueert haar deelname in de verenigingen Wigo4it en Dimpact.

Gemeentelijke deelname in nieuw op te richten verenigingen of nieuwe gemeentelijke deelname in bestaande verenigingen

Geen.

Te beëindigen gemeentelijke deelname in verenigingen

Geen.

Gemeenschappelijke regelingen

Tekst

Verbonden partij	Taakveld	Soort	Status
GGD Rotterdam-Rijnmond	Volksgezondheid	Gemeenschappelijke Regeling	Te continueren

Verbonden partij	Taakveld	Soort	Status
GGD Rotterdam-Rijnmond	Volksgezondheid	Gemeenschappelijke Regeling	Te continueren

Algemene gegevens	
Vestigingsplaats:	Rotterdam
Publiek belang:	De lichamelijke gezondheid van de bevolking of van specifieke groepen beschermen en bevorderen, en daarnaast ziekten onder de bevolking voorkomen of vroegtijdig opsporen.
Bestuurlijk belang:	De gemeente Rotterdam heeft één lid en één plaatsvervangend lid in het Algemeen Bestuur.
Financieel belang:	Rotterdam voert deze regeling uit. Uitgaven voor de uitvoering van deze wettelijke taken en inkomsten vanuit regiogemeenten (inwonerbijdragen) zijn onderdeel van de gemeentebegroting. Voor het complete verzorgingsgebied Rotterdam-Rijnmond is het budget in 2022 in totaal 10,1 mln euro. 5,1 mln komt hiervan

voor rekening van de gemeente Rotterdam.

Risico-inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)	Rotterdam is risicodrager voor deze regeling als eigenaar en uitvoerende organisatie van de GGD. Er is echter in het bestaan van de regeling in al die jaren geen negatief resultaat geweest waarvoor een beroep gedaan moest worden op de gemeente Rotterdam.
Ontwikkelingen en behaalde resultaten in 2023:	De begroting 2023 was nog gebaseerd op de begroting 2022 en geïndexeerd conform de brief van de gemeentesecretarissen-kring van de regio Rotterdam-Rijnmond. Daarnaast zijn twee wijzigingen doorgevoerd. Het gaat daarbij om twee externe ontwikkelingen die onontkoombaar zijn: de inwerkingtreding van de omge-vingswet en de inspecties van gastouders. In begroting 2024 zijn in maart 2023 vervolgens nieuwe afspraken gemaakt omtrent de omvang van het pakket basisproducten dat de GGD Rotterdam-Rijnmond voor alle gemeenten uitvoert. Daarbij is extra geld beschikbaar gekomen voor het kunnen blijven uitvoeren van het wettelijke basistakenpakket op het minimaal noodzakelijke niveau. In het Algemeen Bestuur (AB) werd in 2023 de begroting 2024 succesvol behandeld en vastgesteld, werd een uitgewerkt en aangenomen voorstel om een Dagelijks Bestuur (DB) in te stellen geaccepteerd en werd de aanpassing van de gemeenschappelijke regeling goedgekeurd. Deze drie mijlpalen hebben veel voorbereiding gevergd, maar gaan de GGD de komende tijd verder helpen om de uitvoering van de taken in de bestuurlijke omgeving beter vorm te geven. Ook in 2023 heeft de GGD Rotterdam-Rijnmond inwoners gevaccineerd tegen Covid-19 in opdracht van en bekostigd door het Ministerie van VWS door middel van een Specifieke Uitkering (SPUK) Vaccineren. De Covid-19 vaccinatiecampagne richtte zich in 2023 op de kwetsbare inwoners binnen onze regio. Dit betreft vooral 60-plussers en daarnaast ook een kleinere groep 60-minners die een hoger medisch risico lopen. Verder waren zorgmedewerkers onderdeel van de doelgroep. De GGD heeft er in 2023 voor gekozen om op herkenbare en vertrouwde plekken, verspreid over de regio, aanwezig te zijn met GGD-vaccinatielocaties. Hiermee werd de toegang voor inwoners laagdrempeliger gemaakt. In 2023 heeft de GGD in meer dan 30 wijkgebouwen en ziekenhuizen gevaccineerd. Er is daarnaast op meerdere plekken een mobiele vaccinatiebus ingezet. Tussen 1 januari tot en met 1 oktober 2023 zijn 14.437 inwoners beschermd met een Covid- vaccinatie. Het betreft hier vooral inwoners die we met intensievere voorlichting en laagdrempelige vaccinatielocaties konden bereiken. In de reguliere dienstverlening en de basistaken zijn verder geen bijzonderheden te melden

Financiële gegevens	**Jaarrekening 2022 (geactualiseerd)**	**Begroting 2023***	**Jaarrekening 2023***
Netto resultaat:	nvt	N.v.t.	nvt
Eigen vermogen per 31/12:	nvt	N.v.t.	nvt
Vreemd vermogen per 31/12:	nvt	N.v.t.	nvt

Verbonden partij	**Taakveld**	**Soort**	**Status**
Grondbank RZG Zuidplas	Wonen en bouwen	Gemeenschappelijke Regeling	Te continueren

Grondbank RZG Zuidplas	Wonen en bouwen	Gemeenschappelijke Regeling	Te continueren

Algemene gegevens	
Vestigingsplaats:	Den Haag
Publiek belang:	Het behartigen van het belang van de gemeente Rotterdam in het ontwikkelingsgebied van de Zuidplas voor wat betreft de ontwikkeling van de woningbouw, bedrijventerreinen en het waarborgen van voldoende hoogwaardige plankwaliteit.
Bestuurlijk belang:	De gemeente Rotterdam heeft één lid in het Dagelijks Bestuur lid, die tevens tweede vice-voorzitter is en een vervanger. Daarnaast heeft de gemeente Rotterdam twee leden in het Algemeen Bestuur.
Financieel belang:	De gemeente Rotterdam draagt naar rato bij aan deze gemeenschappelijke regeling en is voor 40% deelnemer. De deelnemersbijdrage van de gemeente Rotterdam bedraagt in 2020 0,9 mln. euro.
Risico-inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)	Op 1 juli 2021 zijn de Grondbank RZG Zuidplaspolder en de gemeente Zuidplas een koopovereenkomst overeengekomen voor de overdracht van alle gronden van de Grondbank. Deze koopovereenkomst is gesloten onder de ontbindende voorwaarde dat het omgevingsplan voor de functies wonen en werken onherroepelijk wordt. Het risico dat het omgevingsplan niet onherroepelijk wordt is klein. In dat worst case scenario zal er sprake zijn van afboeking van de waarde van de gronden en een verliesneming voor de deelnemers. Uitvoering van de koopovereenkomst zal voor de Grondbank leiden tot een budgetneutrale afsluiting. Zuidplas heeft in de zomer van 2023 aangegeven dat zij door de sterk gewijzigde economische omstandigheden geen integrale grondexploitatie voor de gehele ontwikkeling kunnen vaststellen en daarmee niet de middelen hebben om in één transactie de volledige positie van de Grondbank over te nemen. Zuidplas gaat wel door met de planologische procedures en is aan het onderzoeken onder welke voorwaarden een gefaseerde afname van de gronden van de Grondbank mogelijk is. Gevolg hiervan is dat de Grondbank niet, zoals nu opgenomen in de gemeenschappelijke regeling, eind 2024 kan worden beëindigd. Momenteel wordt het besluitvormingsproces, inclusief zienswijzeprocedure bij raden en Staten, voor verlenging van de regeling voorbereid. De (financiële) effecten van de gefaseerde uitname door Zuidplas kunnen nog niet goed worden ingeschat. Het uitgangspunt en streven blijft om de Grondbank budgetneutraal af te kunnen sluiten.
Ontwikkelingen en behaalde resultaten in 2023:	Zie risico- inschatting

Financiële gegevens	**Jaarrekening 2022 (geactualiseerd)**	**Begroting 2023***	**Jaarrekening 2023***
Netto resultaat:	21.515	11.000	
Eigen vermogen per 31/12:	4.262	-	
Vreemd vermogen per	92.500	93.000	92.400

		31/12:	

Instandhouding en Beheer DCMR	Milieubeheer	Gemeenschappelijke Regeling	Te continueren

Verbonden partij	**Taakveld**	**Soort**	**Status**
Instandhouding en Beheer DCMR	Milieubeheer	Gemeenschappelijke Regeling	Te continueren

Algemene gegevens	
Vestigingsplaats:	Schiedam
Publiek belang:	De milieuproblemen in de regio Rijnmond worden aangepakt door intensieve samenwerking tussen betrokken overheden. Rotterdam heeft een groot deel van de uitvoering van de milieutaken neergelegd bij de DCMR Milieudienst Rijnmond. Die geeft bijvoorbeeld milieuvergunningen af, voert controles uit, begeleidt bodemsaneringen of laat milieumetingen uitvoeren. De dienst stelt ook milieuexpertise beschikbaar en adviseert rond het beleid van de gemeente Rotterdam.
Bestuurlijk belang:	De wethouder Milieu zit in Dagelijks Bestuur, de wethouders Milieu en Financiën zitten in het Algemeen Bestuur
Financieel belang:	De gemeente Rotterdam draagt jaarlijkse naar rato bij aan deze gemeenschappelijke regeling. De deelnemersbijdrage van de gemeente Rotterdam bedraagt in 2023 EUR 21,5 mln.
Risico-inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)	DCMR kent een systeem van risicomanagement. Voor in beeld zijnde risico's zijn bestemmingsreserves gevormd. Daarnaast wordt een ratio weerstandsvermogen aangehouden van 1,0< x <1,4. Mochten er zich risico's voordoen waar niet in voorzien is, en waarvoor ook het weerstandsvermogen ontoereikend is, dan kan Rotterdam uit hoofde van deelname in de gemeenschappelijke regeling voor ca 1/3 worden aangesproken.
Ontwikkelingen en behaalde resultaten in 2023:	Ook in 2023 lag de aandacht binnen het werkpakket van de GR DCMR op de wettelijke vergunningverlenings-, toezichts- en handhavingstaken. Daarnaast lag de nadruk op de advisering bij complexe vraagstukken op het gebied van gezondheid en leefomgevingskwaliteit bij de woningbouwopgave, alsmede op de voorbereidingen voor de implementatie van de Omgevingswet.

Financiële gegevens *	**Jaarrekening 2022 (geactualiseerd)**	**Begroting 2023***	**Jaarrekening 2023***
Netto resultaat:	0	0	0
Eigen vermogen per 31/12:	3.200	2.900	2.900
Vreemd vermogen per 31/12:	10.000	14.000	14.000

Jeugdhulp Rijnmond	Maatwerkdienstverlening	Gemeenschappelijke Regeling	Te continueren

Verbonden partij	**Taakveld**	**Soort**	**Status**

Jeugdhulp Rijnmond	Maatwerkdienstverlening	Gemeenschappelijke Regeling	Te continueren

Algemene gegevens	
Vestigingsplaats:	Rotterdam
Publiek belang:	Een kwalitatief goede en efficiënte uitvoering van jeugdhulp in het Rijnmondgebied van de gemeenschappelijke regeling.
Bestuurlijk belang:	Elke deelnemende gemeente wijst vanuit haar College van B en W een vertegenwoordiger in het Algemeen Bestuur aan, alsmede een plaatsvervanger.
Financieel belang:	De gemeente draagt naar rato bij aan deze gemeenschappelijke regeling en is voor ongeveer 56% deelnemer. De deelnemersbijdrage van de gemeente is in 2022 175,6 mln euro, De gemeenschappelijke regeling Jeugdhulp Rijnmond is een inkoopcombinatie van vijftien gemeenten voor de inzet van jeugdhulp en kent slechts een klein eigen vermogen (ongeveer 1,0%) en geen vreemd vermogen. Ze sluit geen financieringen af (schulden/vreemd vermogen). Bij een eventueel tekort dragen de gemeenten naar rato bij en bij een overschot (nettoresultaat) ontvangen zij naar rato.
Risico-inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)	De geleverde P&C producten vanuit de GRJR blijken niet tijdig genoeg om in de sturing van de budgetten van Rotterdam mee te nemen. Zowel bij de GRJR als de Gemeente Rotterdam zijn trajecten opgestart om deze informatievoorziening op gewenst niveau te krijgen.
Ontwikkelingen en behaalde resultaten in 2023:	De gemeenten hebben samen een visie op de jeugdhulp: de Regiovisie Nabij en Passend. In regionaal (GRJR-)verband bouwen de gemeenten aan een “jeugdhulp-infrastructuur” die aansluit bij “sterke lokale infrastructuren”. Gemeenten zorgen zo dat gezinnen in hun leefomgeving ondersteuning en basishulp kunnen vinden die op elkaar aansluiten. En dat op het juiste moment zo nodig ook persoonsgebonden specialistische hulp komt. Om tot een realistische begroting te komen, met minder tegenvallers achteraf, is ingeschat welke hulp in welke mate beschikbaar moet zijn. Toch is er bij de tweede bestuursrapportage een tekort op de begroting van de GRJR aangekondigd, met als gevolg dat de voorbereidingen voor een Regionale bestuurstuursopdracht kostenbeheersing (RBOK) is gestart.

Financiële gegevens *	**Jaarrekening 2022 (geactualiseerd)**	**Begroting 2023***	**Jaarrekening 2023***
Netto resultaat:	0	0	0
Eigen vermogen per 31/12:	0	-	0
Vreemd vermogen per 31/12:	N.v.t.	-	N.v.t.

Verbonden partij	**Taakveld**	**Soort**	**Status**
Metropoolregio Rotterdam - Den Haag	Overhead	Gemeenschappelijke Regeling	Te continueren

Rotterdam - Den Haag

Algemene gegevens	
Vestigingsplaats:	Rotterdam
Publiek belang:	De samenwerking tussen de gemeenten bevorderen met het oog op het vernieuwen van de economie en het verbeteren van de bereikbaarheid in de metropoolregio Rotterdam Den Haag.
Bestuurlijk belang:	Burgemeester en portefeuillehouders Verkeer & Vervoer en Economie & Werkgelegenheid nemen zitting in Algemeen Bestuur.
Financieel belang:	De gemeente Rotterdam draagt naar rato bij aan deze gemeenschappelijke regeling voor het onderdeel Economisch Vestigingsklimaat. De overige bijdrage is afkomstig uit Rijksmiddelen (BDU Verkeer en Vervoer). De deelnemersbijdrage van de gemeente Rotterdam bedraagt in 2022 1,81 mln euro (2,77 euro per inwoner).
Risico-inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)	Sinds 2017 financiert de MRDH zowel de bestaande als de toekomstige railinvestieringen in het OV zelf. De hieraan verbonden risico's zijn beperkt, o.a. omdat de MRDH zelf zorg draagt voor de integrale bekostiging van rente en afschrijving van alle door haar goedgekeurde railinvesteringen Voor elke verstrekte lening, garantstelling en borgstelling, wordt een toereikende risicoreservering opgebouwd als onderdeel van het eigen vermogen van de MRDH. Ook heeft het algemeen bestuur van de MRDH eind 2017 de Verordening bussenleningen vastgesteld Ook voor elke verstrekte lening wordt een toereikende risicoreservering opgebouwd als onderdeel van het eigen vermogen van de MRDH. De benodigde weerstandscapaciteit voor de financieringsactiviteiten wordt in 2024 bereikt. Er is dan geen dekkingstekort op de te bereiken reserve. De meerjarenbegroting geeft aan dat er na 2024 ook toevoegingen aan de reserve nodig zullen zijn om de benodigde weerstandscapaciteit te bereiken.
Ontwikkelingen en behaalde resultaten in 2023:	Op 26 mei 2023 stelde het algemeen bestuur de Strategische Agenda van de MRDH vast. Hierin zijn zes ambities opgenomen als kader voor de invulling van de meerjarenbegroting: 1) Investeren in bereikbaarheid om de bewonersgroei in de regio te faciliteren. 2) Toekomstbestendige economie faciliteren 3) Actieve en collectieve vormen van mobiliteit stimuleren 4) Vernieuwen van werklocatie 5) Versterken van het regionale mobiliteitsnetwerk 6) Herstellen van het OV-systeem.

Financiële gegevens *	**Jaarrekening 2022 (geactualiseerd)**	**Begroting 2023***	**Jaarrekening 2023***
Netto resultaat:	1.336	0	1.336
Eigen vermogen per 31/12:	33.844	33.389	33.844
Vreemd vermogen per	1.550.055	1.351.706	1.550.055

				31/12:

Nieuw-Reijerwaard	Wonen en bouwen	Gemeenschappelijke Regeling	Te continueren

Verbonden partij	Taakveld	Soort	Status
Nieuw-Reijerwaard	Wonen en bouwen	Gemeenschappelijke Regeling	Te continueren

Algemene gegevens	
Vestigingsplaats:	Gemeente Ridderkerk
Publiek belang:	De GR Nieuw Reijerwaard heeft tot doel en als belang het binnen diens rechtsgebied ontwikkelen en realiseren van minimaal 90 hectare bedrijventerrein op de locatie Nieuw Reijerwaard met de daarbij horende ontsluiting en het daarbij horende groen.
Bestuurlijk belang:	Benoeming twee leden en twee plaatsvervangende leden van het Algemeen Bestuur en het Dagelijks Bestuur.
Financieel belang:	De gemeente Rotterdam draagt naar rato risico in deze gemeenschappelijke regeling.
Risico-inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)	In 2023 zijn meer gronden verkocht dan begroot dus de voortgang laat goede verkoopresultaten zien. Het grootste civiel technische werk in het project is op 1 juli 2023 conform planning gerealiseerd en binnen burget uitgevoerd.
Ontwikkelingen en behaalde resultaten in 2023:	In 2023 zijn meer gronden verkocht dan begroot dus de voortgang laat goede verkoopresultaten zien. Het grootste civiel technische werk in het project is op 1 juli 2023 conform planning gerealiseerd en feestelijk geopend.

Financiële gegevens	Jaarrekening 2022 (geactualiseerd)	Begroting 2023*	Jaarrekening 2023*
Netto resultaat:	0	0	0
Eigen vermogen per 31/12:	0	0	0
Vreemd vermogen per 31/12:	133.801	136.720	128.501

Gezamenlijke brandweer voor het haven- en industriegebied van Rotterdam	Crisisbeheersing en brandweer	Gemeenschappelijke Regeling	Te continueren

Verbonden partij	Taakveld	Soort	Status
Gezamenlijke brandweer voor het haven- en industriegebied van Rotterdam	Crisisbeheersing en brandweer	Gemeenschappelijke Regeling	Te continueren

Algemene gegevens	
Vestigingsplaats:	Rotterdam-Europort
Publiek belang:	De Gezamenlijke Brandweer is een samenwerkingsverband tussen bedrijven in het haven- en industriegebied van Rotterdam en de Gemeente Rotterdam. De organisatie verzorgt in dit gebied de brandbestrijding en

	hulpverlening en heeft daarbij de verplichting tot het instand houden van een bedrijfsbrandweer (Wet veiligheidsregio's) overgenomen van de bedrijven die aangesloten zijn.
Bestuurlijk belang:	Het bestuur bestaat uit vertegenwoordigers van de gemeente Rotterdam en de bedrijven en wordt voorgezeten door de burgemeester van Rotterdam.
Financieel belang:	De gemeente Rotterdam draagt naar rato bij aan deze gemeenschappelijke regeling. De deelnemersbijdrage van de gemeente Rotterdam bedroeg in 2023 EUR 10,4 mln.
Risico-inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)	Door het positieve resultaat over 2023 zal het eigen vermogen met ongeveer EUR 1 mln toenemen ten opzichte van 2022; daarmee is het weerstandsvermogen ultimo 2023 (EUR 5,7 mln) ruim voldoende in relatie tot de financiële risico's (kans * impact) die niet zijn voorzien in de begroting 2024. Uitzondering hierbij is het volgende risico: de GB heeft voor de komende jaren een aanzienlijke verplichting ten aanzien van FLO-uitkeringen. De cumulatieve verplichting per jaareinde 2023 bedraagt ruim EUR 21 mln. Gezien het feit dat deze verplichting in de komende jaren (binnen een bepaalde bandbreedte) min of meer gelijkblijvend is, hoeft hier volgens het BBV geen voorziening voor in de balans te hoeven worden opgenomen. Het is echter allesbehalve ondenkbaar dat in de komende jaren niet meer aan de voorwaarden om niet te voorzien in de balans kan worden voldaan, met als gevolg een forse voorziening en een (sterk) negatief eigen vermogen. Het bestuur van het Openbaar Lichaam Gezamenlijke Brandweer is op de hoogte van dit risico. Hierbij dient wel aangetekend te worden dat dit vooral een 'boekhoudkundig' risico is: het opnemen van deze verplichting heeft geen gevolgen voor de liquiditeit van de GB, maar het negatieve eigen vermogen kan wel gevolgen hebben voor toekomstige kredietverstrekking en/of impact hebben op de wijze van toezicht door de Provincie. Het is daarbij ook waarschijnlijk dat de Provincie dan herstelmaatregelen zal eisen van de deelnemers in de gemeenschappelijke regeling.
Ontwikkelingen en behaalde resultaten in 2023:	De positieve financiële koers in 2022 is in 2023 voortgezet. Het exacte resultaat over 2023 moet op het moment van schrijven nog worden vastgesteld, maar de verwachting is een overschot op de exploitatie van ongeveer EUR 1,3mln (exclusief projecten), waarmee het weerstandsvermogen verder versterkt zal worden. Dit resultaat ligt enigszins hoger dan was opgenomen in de laatste begrotingswijziging 2023. De resultaten op projecten zullen worden toegevoegd, danwel onttrokken worden aan de individuele bestemmingsreserves. In 2023 zijn geen nieuwe langlopende financiële verplichtingen aangegaan, waardoor -door reguliere aflossingen- de langlopende schulden verder zijn afgenomen ten opzichte van 2022. Vanzelfsprekend hebben deze ontwikkelingen een positief effect op de solvabiliteit van de GB, die door de controlerend accountant ultimo 2022 als fragiel werd beoordeeld.

Financiële gegevens	**Jaarrekening 2022 (geactualiseerd)**	**Begroting 2023***	**Jaarrekening 2023***
Netto resultaat:	2.350	1.057	1.300
Eigen vermogen per 31/12:	4.640	5.447	5.690
Vreemd vermogen per 31/12:	21.258	19.901	19.901

Verbonden	**Taakveld**	**Soort**	**Status**
Openbaar Lichaam Gezamenlijke Brandweer	9 Gemeenschappelijke	Te	

lichaam Regeling continueren **partij**

Veiligheidsregio Rotterdam Rijnmond

Openbaar lichaam Veiligheidsregio Rotterdam Rijnmond	9	Gemeenschappelijke Regeling	Te continueren

Algemene gegevens

Vestigingsplaats:	Rotterdam
Publiek belang:	Gemeenten zijn op basis van art. 9 van de Wet Veiligheidsregio's verplicht gemeenschappelijke regelingen te treffen om de taken die in deze artikelen staan uit te voeren. In de VRR werken de Regionale Brandweer, Geneeskundige Hulpverlening bij Ongevallen en Rampen, Ambulancezorg en de Gemeenschappelijke Meldkamer van politie, brandweer en ambulance intensief samen. Zij bieden professionele hulp en bescherming bij mogelijke risico's en bedreigingen.
Bestuurlijk belang:	De burgemeester van Rotterdam is voorzitter van het Algemeen en Dagelijks Bestuur van de Veiligheidsregio Rotterdam-Rijnmond.
Financieel belang:	De deelnemersbijdrage van de gemeente Rotterdam voor de basiszorg van de VRR is 56,3% van de totale deelnemersbijdragen van de regiogemeenten. Dat komt voor 2023 neer op € 57,5 mln. Daarnaast zijn er afspraken gemaakt dat het verwachte tekort voor 2023 van de VRR op basis van nacalculatie aan de deelnemende gemeenten wordt doorbelast. Waardoor het resultaat voor de basiszorg brandweer en crisisbeheersing uitkomt op 0. Het resultaat van 8 ton is van de ambulancezorg. Verder heeft de gemeente Rotterdam afspraken met de VRR gemaakt voor extra dienstverlening in 2023 buiten de basiszorg van de VRR voor een bedrag van € 1,3 mln.
Risico-inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)	De opgenomen risico's liggen hoger dan het weerstandsvermogen. De VRR hanteert voor een gezond weerstandsvermogen een ratio van minimaal 1, waarbij voor de benodigde weerstandscapaciteit wordt uitgegaan van de netto-risico's. Op basis van de verwachte ontwikkeling van het resultaat de komende jaren en de inschatting van de netto-risico's verwacht men dat de ratio weer op 1 of hoger uit komt.
Ontwikkelingen en behaalde resultaten in 2023:	Het afgelopen jaar is de VRR weer veel in actie geweest. Een aantal voorbeelden hiervan zijn de brand bij de afvalverwerker AVR in de Botlek, een felle brand in een loods op de Keileweg en het schietdrama in september. Om dit allemaal uit te kunnen voeren is er veel aandacht voor de medewerkers. Een onderdeel daarvan is het toekomstbestendig maken van de piketorganisatie. Daarnaast blijft de VRR de inwoners van de regio handvatten geven om hun zelfredzaamheid te vergroten. Bij de ambulancezorg is een pilot met een zorgcoördinatiecentrum goed verlopen. Zorgcoördinatie is veelbelovend en wordt inmiddels gezien als een onmisbaar instrument om te anticiperen op de alsmaar toenemende zorgvraag. Naast de huisartsenposten participeren ook de acute GGZ en acute thuiszorg hierin. Het afgelopen jaar heeft ook de opvang van asielzoekers en ontheemden nog aandacht gevraagd. Samen met diverse gemeenten uit de regio heeft de VRR een menswaardige opvang weten te creëren en behouden. Komend jaar worden de laatste taken in dit kader overdragen naar de lokale overheden.

In de maatschappij ziet de VRR ook de digitalisering verder toenemen. Dit levert echter ook risico's op. Het afgelopen jaar is op dit thema veel geoefend. Deze oefeningen hebben aangetoond dat het belangrijk is dat het bestaande waarschuwings- en alarmeringssysteem, de zgn. WAS-palen, naast NL-Alert moeten blijven bestaan.

Daarnaast heeft de VRR zich ook goed voorbereid op de invoering van de Omgevingswet per 1-1-2024. Om het bevoegd gezag te ondersteunen is er een Producten- en Dienstencatalogus ontwikkeld, die helder omschrijft wat de VRR doet in het kader van de Omgevingswet.

Door maandenlange voorbereiding binnen de VRR en goede samenwerking met tientallen partners heeft Koning Willem-Alexander zijn verjaardag in Rotterdam gevierd en is het een prachtige en veilige dag geworden. Dit geldt ook voor de probleemloze huldiging van landskampioen Feyenoord op de Coolsingel.

Financiële gegevens	**Jaarrekening 2022 (geactualiseerd)**	**Begroting 2023***	**Jaarrekening 2023***
Netto resultaat:	976	800	800
Eigen vermogen per 31/12:	6.157	6.157	6.157
Vreemd vermogen per 31/12:	63.445	56.069	56.069

Recreatieschap Rottemeren	Ruimte en wonen	Gemeenschappelijke Regeling	Te continueren

Verbonden partij	**Taakveld**	**Soort**	**Status**
Recreatieschap Rottemeren	Ruimte en wonen	Gemeenschappelijke Regeling	Te continueren

Algemene gegevens	
Vestigingsplaats:	Schiedam
Publiek belang:	Het behartigen van het gemeenschappelijk belang van de deelnemers voor wat betreft de ontsluiting, de ontwikkeling, aanleg en het beheer in het kader van de openluchtrecreatie en waar mogelijk het toerisme en van natuur en landschap in het gebied waarvoor de regeling geldt.
Bestuurlijk belang:	De gemeente Rotterdam heeft één zetel in het Dagelijks Bestuur en twee zetels in het Algemeen Bestuur.
Financieel belang:	De gemeente Rotterdam draagt naar rato bij aan deze gemeenschappelijke regeling. De deelnemersbijdrage van de gemeente Rotterdam bedraagt in 2023 € 3,8 mln.
Risico-inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)	Recreatieschap Rottemeren kent een systeem van riscomanagement. Voor in beeld zijnde risico's zijn bestemmingsreserves gevormd. Daarnaast wordt een weerstandsvermogen aangehouden.

Ontwikkelingen en behaalde resultaten in 2023:	Het Ontwikkelplan voor Landschapspark de Rotte is in 2021 vastgesteld. Dit Ontwikkelplan geldt voor de komende 10 jaar. In 2022 is het uitvoeringsplan voor de komende jaren vastgesteld. In 2023 is een start gemaakt met de voorbereidingen voor het uitvoeren van een kwaliteitsimpuls in het Lage Bergse Bos, parallel aan de aanleg van de A16 die ook door dit gebied loopt. Eind 2023 is een voorstel voor wijziging van de GR in het AB vastgesteld inclusief een voorstel voor wijziging van de verhouding deelnemersbijdragen.

Financiële gegevens	**Jaarrekening 2022 (geactualiseerd)**	**Begroting 2023***	**Jaarrekening 2023***
Netto resultaat:	20	0	300
Eigen vermogen per 31/12:	12.704	8.257	12.437
Vreemd vermogen per 31/12:	10.142	0	9.095

De Wet gemeenschappelijke regelingen (WGR) biedt overheden de mogelijkheid een deel van hun bestuurstaken te verplaatsen naar een openbaar lichaam. Dit wordt ‘verlengd lokaal bestuur’ genoemd. Gemeenten kunnen dan een openbaar lichaam instellen. Zo’n openbaar lichaam is een rechtspersoon en kent drie organen: een algemeen bestuur, een dagelijks bestuur en een voorzitter. Dit hoofdstuk gaat alleen in op de gemeenschappelijke regelingen die een ‘verbonden partij’ zijn. Daaronder vallen niet de zogeheten lichte regelingen, omdat in deze regelingen geen sprake is van een bestuurlijk onderdeel. Het zijn samenwerkingsverbanden zonder bestuursorganen.

Te continueren gemeentelijke deelname in gemeenschappelijke regelingen

De gemeente continueerde in 2023 haar deelname in negen gemeenschappelijke regelingen. Dit zijn: Metropoolregio Rotterdam - Den Haag, GGD Rotterdam-Rijnmond, Grondbank RZG Zuidplas, DCMR, Jeugdhulp Rijnmond, Nieuw Reijerwaard, Openbaar Lichaam Gezamenlijke Brandweer, Openbaar lichaam Veiligheidsregio Rotterdam Rijnmond en het Recreatieschap Rottemeren.

Gemeentelijke deelname in nieuw op te richten gemeenschappelijke regelingen of nieuwe gemeentelijk deelname in bestaande gemeenschappelijke regelingen

Geen

Te beëindigen deelname in gemeenschappelijke regelingen

Geen

Weerstandsvermogen en risicobeheersing

De paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing geeft inzage in de ontwikkeling van het weerstandvermogen, waarbij de financiële risico’s worden afgezet tegen de weerstandscapaciteit die beschikbaar is om ze op te vangen.

BeleidRisico'sBeschikbare weerstandscapaciteitWeerstandsvermogenWettelijk voorgeschreven kengetallen

Beleid

De gemeente Rotterdam wil voorkomen dat elke niet begrote, financiële tegenvaller direct dwingt tot bezuinigen, zonder dat hiertoe een onnodig hoge, financiële buffer wordt aangehouden. Hiertoe wordt periodiek geïnventariseerd welke majeure financiële risico’s (groter dan € 1,0 mln) de gemeente loopt, waarvoor geen beheersmaatregelen of voorzieningen zijn getroffen en geen verzekering is afgesloten. Op basis hiervan wordt door middel van risico-simulatie de benodigde weerstandscapaciteit bepaald en afgezet tegen de beschikbare weerstandscapaciteit. Het beleid is erop gericht om de verhouding tussen de beschikbare weerstandscapaciteit en de benodigde weerstandscapaciteit (i.c. het weerstandsvermogen) ten minste 1,00 te laten zijn.

Risico's

In de Begroting 2024 en Tweede Herziening 2023 zijn de voornaamste financiële risico's gepresenteerd die voor het jaar 2023 werden voorzien. Daarbij is een onderscheid gemaakt tussen kwantificeerbare en niet-kwantificeerbare risico's. Op grond hiervan is met behulp van een risico-simulatiemodel de benodigde weerstandscapaciteit bepaald op € 182 mln.

Belangrijke risico’s hebben betrekking op grondexploitaties, de inkomensregeling BUIG, het gemeentefonds en tweedelijns WMO. Ook wordt middels een stelpost rekening gehouden met de niet-kwantificeerbare risico's, w.o. ook het risico op claims, boetes en dwangsommen moet worden begrepen. Deze risico's zijn als volgt omschreven:

Kwantificeerbare risico's	Kans op risico	Ingeschat minimumbedrag (x € 1.000,-)	Ingeschat maximumbedrag (x € 1.000,-)	Kans op optreden i jaar
Grondexploitaties	buiten model	88.000	88.000	2023 e
Op basis van het meest actuele Meerjarenperspectief Grond & Vastgoed is door middel van een risicoanalyse het financiële effect bepaald van de risico's die volgen uit de marktanalyse van wonen en werklocaties, en van de algemene prijsontwikkelingen. Hiervoor zijn de omgevingsrisico's vertaald in verschillende scenario's en is de benodigde weerstandscapaciteit berekend.				
Inkomensregeling (BUIG)	25%	0	75.000	20
	50%	0	55.000	20
	40%	0	55.000	20

	30%	0	55.000	20
	25%	0	55.000	20

De inkomsten die Rotterdam van het Rijk ontvangt voor het verstrekken van bijstandsuitkeringen schieten mogelijk tekort om de hiermee samenhangende lasten te dekken. Het Rijk verdeelt het landelijk beschikbare budget (het zogeheten macrobudget BUIG) tussen de gemeenten. Specifieke risico's zijn:
- Eén van de uitgangspunten in de berekening van het BUIG-saldo is de verwachte ontwikkeling van het landelijke bijstandsvolume o.b.v. de meest recente CPB-ramingen. Als het Rotterdamse bijstandsvolume een ongunstigere ontwikkeling van het aantal uitkeringen kent zal dit leiden tot een financieel tekort.
- Wijziging van budgetaandeel Rotterdam in het BUIG-budget. Dit kent twee onderdelen: (1) veranderingen in verdeelmod voor bijstandsbudgetten (jaarlijkse actualisatie van verdeelmaatstaven) en (2) veranderingen in de verdeling van het LKS-deelbudget op basis van gerealiseerde LKS-uitgaven in het vorige jaar. Eind september 2023 wordt het definitieve BUIG-budget 2023 en het voorlopig BUIG-budget 2024 bekend gemaakt. Een wijziging van slechts 0,1% in het aandeel van Rotterdam betekent direct een stijging/daling van de inkomsten met € 6 mln.
- Op basis van tussenrapportages voor de doorontwikkeling van het BUIG-verdeelmodel lijkt het er sterk op dat het aande van Rotterdam vanaf 2024 fors lager gaat worden. Pas bij publicatie eind september zal de uitkomst van het nieuwe verdeelmodel 2024 bekend worden. Uitgaande van de tussentijdse uitkomsten wordt voor 2024 de kans van optreden op een BUIG-tekort verhoogd naar 50% (was 25%). Voor de jaren daarna wordt dit jaarlijks afgebouwd waarbij wordt uitgegaan dat met SZW nadere afspraken worden gemaakt om de verslechtering ongedaan/kleiner te maken.

Voor het bepalen van het maximale tekort op de BUIG wordt uitgegaan van 10% van de BUIG lasten (circa € 550 mln). Voor een eventueel extra tekort kan namelijk een beroep worden gedaan op de vangnetregeling (voor zover dat extra tekort door de accountant als rechtmatig is beoordeeld en niet wordt gecompenseerd door meevallers uit de voorgaande twee jaren).

Gemeentefonds (omvang)	50%	0	15.000	20
	50%	0	30.000	20

Bij Voorjaarsnota 2022 (Rijk)/meicirculaire 2022 hebben gemeenten met het Rijk afgesproken het gemeentefonds voor de periode t/m 2025 te fixeren. Voor de periode vanaf 2026 zal een nieuwe financieringssystematiek i.p.v. de 'trap-op-trap-af-systematiek' nader worden worden uitgewerkt, waaronder de volume- en prijsontwikkeling. Daarnaast kan het vervolgtraject van de herijking van het gemeentefonds (w.o. onderzoeken grootstedelijke kosten, centrumfunctie en eigen inkomsten) vanaf 2026 en het periodieke onderhoud van het gemeentefonds vanaf 2026 tot een lager gemeentefonds leiden.

Gemeentefonds (BTW-compensatiefonds)	25%	0	10.000	2023 e

Risico dat -landelijke- declaraties bij het BTW-compensatiefonds (BCF) zich anders ontwikkelen dan geraamd.

Gemeentefonds (ontwikkeling verdeelmaatstaven)	50%	0	15.000	2023 e

Risico dat de bestaande verdelingsmaatstaven zich anders ontwikkelen dan geraamd.

Tweedelijns Wmo	25%	0	10.000	2023 e

In 2015 is de uitvoering van de Jeugdwet en de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) overgedragen aan gemeente Iedereen die op basis van deze wetten zorg vraagt en geïndiceerd krijgt, dient die zorg ook te krijgen (compensatieplicht). Door de zorg dichterbij te organiseren worden meer Rotterdammers bereikt met hogere zorguitgaven tot gevolg. Met de Bestuurlijke Opdracht Zorg wordt het afremmen van de groei in de zorg nagestreefd. Het risico bestaat dat de zorguitgaven ondanks de (deels nog in te vullen) beheersingsmaatregelen buiten de budgettaire kaders treden.

Risico-opslag niet-kwantificeerbare risico's	50%	0	50.000	2023 e.
Voor de niet-kwantificeerbare risico's wordt een opslag in het risicosimulatiemodel opgenomen. Deze risico's worden hierr afzonderlijk toegelicht.				

De volgende risico's hebben zich in 2023 daadwerkelijk voorgedaan:

- De uitkering uit het Gemeentefonds is in 2023 ca. € 20 mln lager uitgevallen dan begroot. De belangrijkste reden hiervoor is de actualisatie van de maatstaf 'huishoudens met een laag inkomen' in de decembercirculaire. Deze aantallen stijgen landelijk, maar blijven voor Rotterdam gelijk. Verhoudingsgewijs neemt hierdoor het aantal huishoudens met een laag inkomen in Rotterdam af t.o.v. andere gemeenten. Dit heeft een negatief effect van € 12,8 mln.
- Het resultaat op grondexploitaties over 2023 bedroeg € 57,5 mln negatief. In de laatste begroting stond dit op € 25 mln negatief. In de Eindejaarsbrief 2023 is een bedrag van € 35 mln negatief genoemd. Verdere toelichting op het negatieve resultaat is te lezen in de paragraaf Grondbeleid.

Vanwege toekomstige pensioenverplichtingen van (oud-)collegeleden heeft de gemeente een pensioenvoorziening. De benodigde hoogte is grotendeels afhankelijk van de rentestand en wordt periodiek berekend. Een hogere rente leidt tot een lagere benodigde voorziening. De tussentijdse opgave van de pensioenverzekeraar over de benodigde hoogte van de voorziening Pensioenen Bestuurders liet een overschot zien. De uiteindelijke vrijval over 2023 was € 2,6 mln.

Beschikbare weerstandscapaciteit

Bij de beschikbare weerstandscapaciteit wordt gerekend met de volgende bestanddelen:

- De algemene reserve;
- De bestemmingsreserves die zijn gevormd om een specifiek financieel risico af te dekken (kortweg aangeduid als: de risicoreserves);
- De wettelijk verplichte stelpost voor onvoorziene lasten (kortweg aangeduid als: stelpost onvoorzien).

Hiermee wordt aangesloten bij het primaire doel van het weerstandsvermogen: het opvangen van plotselinge, niet begrote financiële tegenvallers, zonder dat er direct moet worden bezuinigd. Het beleid is er daarbij op gericht om de verhouding tussen de beschikbare en de benodigde weerstandscapaciteit ten minste 1,00 te laten zijn.

Beschikbare weerstandscapaciteit (bedragen x € 1 mln, balansstanden ultimo jaar)	Rekening 2021	Rekening 2022	Begroting 2023	Rekening 2023
Kredietrisicoreserve	19	19	20	20
Bestemmingsreserve BUIG meerjarig	36	19	25	31
Bestemmingsreserve Decentralisatie AWBZ	1	1	0	0
Bestemmingsreserve Tweedelijns Wmo en Jeugdhulp	32	58	22	22
Risicoreserves	88	98	66	72

Algemene reserve	214	176	97	42
Stelpost onvoorzien	1	1	1	0
Beschikbare weerstandscapaciteit	302	274	163	114

Weerstandsvermogen

Conform coalitieakkoord wordt deze bestuursperiode gestuurd op een weerstandsvermogen van minimaal 1,00, passend bij de financiële risico's die de gemeente loopt. Dit houdt in dat de beschikbare weerstandscapaciteit voldoende is om de financiële risico's op te vangen. Met andere woorden: de beschikbare weerstandscapaciteit is tenminste gelijk aan de benodigde weerstandscapaciteit.

De beschikbare weerstandscapaciteit is lager uitgevallen dan begroot. Dit komt met name door het negatieve jaarrekeningresultaat, waardoor de algemene reserve lager is uitgevallen dan begroot. Als gevolg hiervan is ook het weerstandsvermogen lager uitgevallen dan begroot.

De benodigde weerstandscapaciteit wordt bij de jaarstukken niet opnieuw berekend. Het benodigd weerstandsvermogen wordt geactualiseerd bij de eerste herziening en de tweede herziening.

Weerstandsvermogen (bedragen x € 1 mln, balansstanden ultimo jaar)	**Rekening 2021**	**Rekening 2022**	**Begroting 2023**	**Rekening 2023**
Beschikbare weerstandscapaciteit	302	274	163	114
Benodigde weerstandscapaciteit	222	182	182	182
Weerstandsvermogen	1,36	1,51	0,90	0,63
Norm gemeente Rotterdam op grond van coalitieakkoord 2022-2026: minimaal 1,00				

Wettelijk voorgeschreven kengetallen

Onderstaand worden uitsluitend de financiële kengetallen weergegeven die op grond van het Besluit Begroting en Verantwoording moeten worden vermeld in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing. Het complete overzicht van alle door de gemeente Rotterdam gehanteerde financiële kengetallen, inclusief toelichting, is terug te vinden in het onderdeel Financiële Kengetallen.

Verplichte financiële kengetallen o.g.v. BBV	**Rekening 2021**	**Rekening 2022**	**Begroting 2023**	**Rekening 2023**
Netto schuldquote	23,7%	11,7%	26,9%	22,4%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	20,9%	9,6%	25,0%	20,1%
Solvabiliteitsratio	56,0%	64,0%	55,1%	57,8%
Structurele exploitatiesaldo	5,6%	1,7%	-4,1%	-0,4%
Grondexploitatie	-2,7%	-3,0%	-3,8%	-3,0%
Belastingcapaciteit	102%	101%	102%	101%

Jaarrekening

Pagina 203

Jaarrekening

Dit onderdeel bevat de Jaarrekening volgens het BBV artikel 24 lid 3. Het overzicht van baten en lasten bevat de gerealiseerde baten en lasten per programma.

Grondslagen
Balans
Overzicht van baten en lasten
Rechtmatigheidsverantwoording
Verantwoording WNT
SiSa-verantwoording
BBV-taakvelden

Grondslagen

Pagina 204

Grondslagen

Als basis voor het opstellen van de begroting en de jaarstukken zijn diverse algemene grondslagen van toepassing, waaronder verschillende bepalingen vanuit de Gemeentewet, het Besluit begroting en verantwoording (BBV), de begrotingscirculaire vanuit de provincie Zuid-Holland, de Verordening financiën Rotterdam en Regeling financiën Rotterdam. Daarnaast zijn er verschillende specifieke kaders en uitgangspunten. Deze uitgangspunten zijn terug te vinden in de paragrafen. In dit onderdeel worden enkele algemene principes toegelicht die voor alle programma’s gelden.

Algemene grondslagenAanpassingen in hiërarchieënWaarderingsgrondslagenGrondslagen voor resultaatbepaling
Overige grondslagen

Algemene grondslagen

De jaarrekening is opgemaakt met inachtneming van de voorschriften van het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV). De waardering van de activa en passiva en de bepaling van het resultaat vindt plaats op basis van historische kosten. Activa worden gewaardeerd tegen verkrijgings- of vervaardigingsprijs. Tenzij bij het desbetreffende balanshoofd anders is vermeld, worden de activa en passiva opgenomen tegen nominale waarden. De baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben. Baten en winsten worden slechts genomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het begrotingsjaar, worden in acht genomen als zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Aanpassingen in hiërarchieën

In 2023 zijn de hiërarchieën niet gewijzigd.

Waarderingsgrondslagen

Vaste activa

Immateriële vaste activa

De immateriële vaste activa worden gewaardeerd tegen de verkrijgings- c.q. vervaardigingsprijs verminderd met de afschrijvingen en waardeverminderingen die naar verwachting duurzaam zijn.

De bijdragen aan activa in eigendom van derden worden verantwoord onder de immateriële vaste activa. Bijdragen aan activa in eigendom van derden kunnen worden geactiveerd als zij voldoen aan de bepalingen van artikel 61 BBV. Waardering gebeurt tegen het bedrag van de verstrekte bijdragen, verminderd met afschrijvingen. De afschrijvingsduur is maximaal de afschrijvingstermijn (gebruiksduur) van het betreffende actief bij de derde.

De kosten van onderzoek en ontwikkeling voor een bepaald actief worden niet geactiveerd, met uitzondering van kosten voor toekomstige grondexploitaties.

De kosten voor toekomstige grondexploitaties worden gedurende 5 jaar geactiveerd. Als na het 5e jaar nog geen overgang naar een actieve grondexploitatie heeft plaatsgevonden worden de geactiveerde kosten uit het eerste jaar afgeschreven. Voor de voorbereidingskosten voor grondexploitaties geldt dat de plannen tot ontwikkeling van de grond hiervoor bestuurlijke instemming moeten hebben.

Materiële vaste activa met economisch nut

De in erfpacht uitgegeven gronden zijn gewaardeerd tegen de eerste uitgifteprijs (i.c. de waarde die bij eerste uitgifte als basis voor de canonberekening in aanmerking is genomen). Gronden waarvan de erfpacht eeuwigdurend is afgekocht, zijn tegen registratiewaarde gewaardeerd.

Wanneer investeringen grotendeels of meer worden gedaan voor riolering, het inzamelen van huishoudelijk afval of andere alsook voor rechten die op grond van art. 229 lid 1 a en b Gemeentewet worden geheven, dan worden deze investeringen op de balans opgenomen in een aparte categorie: investeringen met economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven.

De overige investeringen met economisch nut zijn gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs. Ontvangen specifieke investeringsbijdragen van derden worden op de desbetreffende investering in mindering gebracht; in die gevallen wordt op het saldo afgeschreven.

Bij duurzame waardevermindering van een bestaand actief wordt de boekwaarde gecorrigeerd via een te treffen voorziening indien waardeherstel nog kan optreden.

Investeringen met een meerjarig economisch nut worden slechts geactiveerd als het bruto investeringsbedrag € 0,1 miljoen of meer bedraagt, ongeacht de levensduur van het actief.

Materiële vaste activa in de openbare ruimte met maatschappelijk nut

De investeringen in de openbare ruimte met maatschappelijk nut (bruggen, tunnels, wegen, viaducten, sluizen, monumenten, kunst, kademuren en glooiingen) zijn gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs – of vervaardigingsprijs. Deze investeringen worden geactiveerd als het bruto investeringsbedrag € 0,1 miljoen of meer bedraagt, ongeacht de levensduur van het actief. Investeringen in gronden en terreinen worden altijd geactiveerd.

Specifieke investeringsbijdragen van derden worden op de desbetreffende investering in mindering gebracht; in die gevallen wordt op het saldo afgeschreven. De vervaardigingsprijs omvat ook een deel van de toerekenbare indirecte vervaardigingskosten en de rentekosten over het vervaardigingstijdvak die aan de geactiveerde investering toegerekend kunnen worden.

Overhead

De aan investeringen verbonden overheadkosten worden als onderdeel van de verkrijgings- of vervaardigingsprijs opgenomen in de waardering van vaste activa en van bouwgronden in exploitatie.

Afschrijvingen

Slijtende investeringen worden afgeschreven op basis van de verwachte gebruiksduur, waarbij rekening wordt gehouden met een eventuele restwaarde. De afschrijving gebeurt op lineaire basis, met uitzondering van voor verhuur bestemde bedrijfsgebouwen.

De bedrijfsgebouwen die zijn bestemd voor de verhuur worden niet lineair maar annuïtair afgeschreven naar gelang de verwachte gebruiksduur met een maximum van 40 jaar. Hiervoor is gekozen vanaf 2010, zodat de huuropbrengsten gelijklopen met de kapitaallasten (afschrijving en rente). Op vastgoedobjecten en materiële vaste activa, die als onderdeel van gebiedsontwikkeling zijn vervaardigd kan (in het geval ze zijn samengesteld uit meerdere componenten) één gezamenlijk afschrijvingstermijn worden gehanteerd. Deze afschrijvingstermijn is niet langer dan de afschrijvingstermijn van de component met de langste afschrijvingstermijn.

Gehanteerde afschrijvingstermijnen in hoofdlijnen (jaren)	
Gebouwen	10 - 40
Infrastructuur	10 - 50
Installaties	5 - 20
Voer- en vaartuigen	5 - 30

Een nadere specificatie van de afschrijvingstermijnen staat in de afschrijvingstabel in de Verordening financiën Rotterdam 2021.

De afschrijving start in het jaar volgend op het jaar van ingebruikname. Voor de ‘Vervoermiddelen’ (leaseauto’s) geldt dat afschrijving direct bij ingebruikname plaatsvindt. Dit houdt verband met het feit dat in de leasetermijnen (opbrengst) ook het afschrijvingsdeel is gedekt. Door deze systematiek zijn de afschrijvingskosten gelijk aan de dekking die in de leasetermijnen zit.

Voor software geldt een afschrijvingstermijn van vijf jaar. De concernbrede bedrijfsvoeringsystemen hebben echter een langere afschrijvingstermijn van tien jaar, omdat zij door hun complexiteit niet binnen een termijn van vijf jaar buiten gebruik zullen worden gesteld.

Bij de waardering wordt in voorkomende gevallen rekening gehouden met een bijzondere vermindering van de waarde, als deze naar verwachting duurzaam is. Als waardeherstel nog mogelijk is, wordt de waarde gecorrigeerd via een voorziening. Bij de waardering van de commerciële vastgoedportefeuille is het uitgangspunt dat de koper de grond in eigendom verkrijgt en daarom geen erfpacht van toepassing is.

Financiële vaste activa

Kapitaalverstrekkingen aan gemeenschappelijke regelingen en leningen u/g zijn opgenomen tegen nominale waarde. Waar van toepassing is een voorziening voor verwachte oninbaarheid in mindering gebracht.

Participaties in het aandelenkapitaal van nv’s en bv’s (kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen in de zin van het BBV) zijn gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs van de aandelen. Als de waarde van de aandelen structureel daalt tot onder de verkrijgingsprijs vindt afwaardering plaats.

Vlottende activa

Voorraden

De voorraden worden gewaardeerd tegen verkrijgings- of vervaardigingsprijs of lagere marktwaarde.

Bouwgronden in exploitatie

De ‘Bouwgronden in exploitatie’ zijn gewaardeerd tegen de vervaardigingsprijs of tegen de lagere marktwaarde. De vervaardigingsprijs omvat de kosten die rechtstreeks aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend.

Voor bouwgronden in exploitatie met een looptijd langer dan 10 jaar zijn risico-beperkende maatregelen toegepast (op project- of portefeuilleniveau). Deze risico-beperkende maatregelen zijn:

- Per grondexploitatie is een actuele en goed onderbouwde raming van de uitgaven en inkomsten beschikbaar
- Investeringen worden zoveel mogelijk afgestemd op het genereren van inkomsten ten einde het financieringsrisico te beperken
- Een realistisch, op de marktvraag afgestemd uitgifteprogramma (zowel qua planning als typologie); Door middel van de portefeuillesturing wordt tweemaal per jaar het in de portefeuille opgenomen uitgifteprogramma afgezet tegen de voorziene marktvraag (aantallen, fasering en typologie)
- Een adequate beheersing van de grondexploitatieportefeuille (zoals monitoring van marktontwikkelingen en periodieke confrontatie van opgenomen programma versus marktvraag op gebiedsniveau, dit mede op basis van provinciale kaders omtrent de programmering)
- De parameter ‘opbrengstenstijging’, waarmee de geraamde grondopbrengsten in de NCW-berekening geïndexeerd wordt, wordt na het 10e jaar verlaagd naar 0,0%. Met deze maatregel wordt voorzichtigheid in de financiële uitkomsten van de grondexploitatie betracht

De richtlijnen voor het nemen van winsten en verliezen uit de grondexploitaties zijn opgenomen in de grondslagen voor resultaatbepaling. Genomen resultaten zijn in de waardering verdisconteerd. In het geval een voorziening voor een verwacht verlies leidt tot een negatieve stand van een grondexploitatie, wordt de voorziening voor de hoogte van dit negatieve bedrag credit op de balans gepresenteerd.

Uitzettingen met een rente typische looptijd korter dan één jaar en overlopende activa

De vorderingen worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Eventuele voorzieningen wegens oninbaarheid worden met de boekwaarde van vorderingen verrekend.

Liquide middelen

De liquide middelen worden tegen nominale waarde opgenomen.

Vaste passiva

Eigen vermogen

Het eigen vermogen bestaat uit de algemene, bestemmingsreserves en het gerealiseerde resultaat volgend uit het overzicht van baten en lasten. Van bestemmingsreserves die niet met juridisch onontkoombare verplichtingen zijn belast, valt het (restant)saldo van een bestemmingsreserve zonder voorafgaand raadsbesluit ten gunste van het ‘resultaat na bestemming’ vrij als:

a. het doel waarvoor de bestemmingsreserve is gevormd vervalt; of

b. gedurende drie jaren niets aan de bestemmingsreserve is onttrokken of toegevoegd.

Voorzieningen

Voorzieningen worden gevormd voor verplichtingen of verwachte verliezen of risico's waarvan de omvang redelijkerwijs is in te schatten op de balansdatum. Onder voorzieningen worden ook opgenomen de van derden verkregen middelen die specifiek moeten worden besteed. Uitzondering hierop vormen de van Europese en Nederlandse overheidslichamen verkregen middelen. Deze worden gepresenteerd bij de 'Overlopende passiva overheidsmiddelen'.

De voorzieningen zijn gewaardeerd tegen nominale waarde van de betrokken verplichting c.q. het voorzienbare verlies.

De voorziening bouwgronden in exploitatie is echter tegen contante waarde gewaardeerd. Ook de pensioenverplichting voor wethouders is echter tegen de contante waarde van de (al opgebouwde) toekomstige uitkeringsverplichtingen gewaardeerd.

Vaste schulden met een rente typische looptijd van één jaar of langer

Vaste schulden worden gewaardeerd tegen de nominale waarde, verminderd met gedane aflossingen. Vooruit ontvangen afkoopsommen erfpacht vallen naar voortgang van de afkoopperiode vrij ten gunste van het resultaat. De vaste schulden hebben een rente typische looptijd van één jaar of langer.

Vlottende passiva

De vlottende passiva worden gewaardeerd tegen de nominale waarde.

Buiten balanstelling

Borg- en garantstellingen

Voor zover leningen door de gemeente gewaarborgd zijn, is buiten de balanstelling het totaalbedrag van de geborgde schuldrestanten per einde boekjaar opgenomen.

Niet uit de balans blijkende rechten en verplichtingen

Renteswaps

De gemeente gaat derivaten aan om renterisico's af te dekken in overeenstemming met Regeling uitzettingen en derivaten decentrale overheden (Ruddo). De gemeente gaat alleen volledige effectieve hedges aan en op grond daarvan worden de derivaten verantwoord onder de niet uit de balans blijkende verplichtingen. De marktwaarde van de derivaten wordt bepaald als de contante waarde van alle vaste en verwachte variabele cashflows. Bij de berekening van de marktwaarde wordt gebruik gemaakt van de relevante Interest Rate Swap curve.

Grondslagen voor resultaatbepaling

Personeelslasten

Personeelslasten worden in principe toegerekend aan het boekjaar waarop ze betrekking hebben. Als gevolg van het formele verbod op het opnemen van voorzieningen c.q. schulden uit hoofde van jaarlijks terugkerende arbeidskostengerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume, worden sommige personele lasten echter toegerekend aan de periode waarin uitbetaling plaatsvindt; daarbij moet worden gedacht aan componenten zoals ziektekostenpremie ten behoeve van gepensioneerden en overlopende verlofaanspraken.

Algemene uitkering

Met betrekking tot de verwerking van de algemene uitkering heeft de commissie BBV een stellige uitspraak gedaan. Deze uitspraak houdt in dat in de jaarrekening de algemene uitkering wordt opgenomen overeenkomstig de in het jaar laatst gepubliceerde accresmededeling.

Dividend

Dividendopbrengsten van deelnemingen worden als bate genomen op het moment waarop het dividend betaalbaar wordt gesteld.

Erfpacht

De vooruit ontvangen afkoopsommen bij tijdelijk in erfpacht uitgegeven gronden vallen vrij ten gunste van het resultaat naar gelang de looptijd van het erfpachtcontract.

Resultaatneming grondexploitatie

Winstneming op bouwgronden in exploitatie

Voor het bepalen van de tussentijdse winstnemingen hanteert de gemeente de Percentage of Completion methode, rekening houdend met onzekerheden in de projecten. De winstneming wordt hierbij bepaald op basis van de voortgang van de realisatie van de grondexploitatiebegroting. In individuele gevallen kan op basis van planspecifieke omstandigheden beargumenteerd worden afgeweken.

Als winstnemingsformule geldt: het percentage voortgang in de opbrengsten, vermenigvuldigd met het percentage in de voortgang in de kosten, vermenigvuldigd met de verwachte winst (gecorrigeerd voor onzekerheden).

Verliesneming op bouwgronden in exploitatie

Bij actieve grondexploitaties met een verwacht negatief resultaat wordt een voorziening getroffen ter hoogte van dit negatieve verwachte resultaat. De voorziening is afzonderlijk zichtbaar onder de balanspost Voorraden /onderhanden werk. In het geval de voorziening groter is dan de boekwaarde van de betreffende bouwgrond in exploitatie, is het restant van de voorziening aan de passiefzijde van de balans onder de voorzieningen gepresenteerd. Het voorzienbare verlies wordt bij afsluiten van het complex als gerealiseerd resultaat in de grondexploitatie verwerkt.

Parameters grondexploitaties

In de grondexploitaties wordt gerekend met langjarige gemiddelde parameters voor kosten- en opbrengstenstijging en renteontwikkelingen. Uitzonderingen op deze algemene lijn zijn de parameters in de grondexploitaties Nesselande en Feyenoord City. Dit wordt in de paragraaf Grondbeleid toegelicht.

Langjarige parameters grondexploitaties	2023	2024 e.v.
Rente	0,79%	1,2%
Opbrengstenstijging	0%	2024-2025: -3%, 2026-2033: 1%, 2034 e.v.: 0%
Kostenstijging	6%	2024: 5%, 2025: 4%, 2026 e.v.: 2%
Disconteringsvoet	2%	2%

Het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) schrijft de berekeningswijze voor het rentepercentage voor.

Het te hanteren percentage is een gewogen gemiddelde rente over de gemeentelijke leningenportefeuille, berekend naar de verhouding vreemd vermogen versus totaal vermogen.

Voor de toekomstige jaren is de uitkomst van de berekening 1,2%. Het gerealiseerde percentage over 2023 bedraagt 0,79%.

De te hanteren discontovoet is, in overeenstemming met de voorschriften van de commissie BBV, gelijk aan het maximale meerjarig streefpercentage van de Europese Centrale Bank voor de inflatie binnen de Eurozone. Deze bedraagt 2,0%.

Gebruik van schattingen

Bij het opstellen van de jaarrekening doet het college van burgemeester en wethouders schattingen en veronderstellingen die medebepalend zijn voor de opgenomen bedragen. Dit gebeurt in overeenstemming met algemeen geldende grondslagen.

Overige grondslagen

Eigen bijdragen van het Centraal administratiekantoor (CAK)

Het CAK is verantwoordelijk voor de juistheid en volledigheid van de eigen bijdragen op grond van de Wmo die het CAK int voor de gemeente. Op grond van de kadernota Rechtmatigheid melden wij: “Door de systematiek te kiezen van het vaststellen van de eigen bijdragen door het CAK, heeft de wetgever in feite bepaald, dat de verantwoordelijkheid voor de juistheid en volledigheid van de eigen bijdragen geen gemeentelijke verantwoordelijkheid is. Dat betekent dat door de gemeenten geen zekerheden over de omvang en hoogte van de eigen bijdragen kunnen worden verkregen als gevolg van het niet kunnen vaststellen van de juistheid op persoonsniveau, zoals hiervoor is toegelicht."

Rechtmatigheidsverantwoording

Op 14 maart 2024 heeft de gemeenteraad het normenkader en de kadernota accountantscontrole en rechtmatigheid 2023 vastgesteld. Het normenkader en de kadernota accountantscontrole 2023 bevatten bepalingen voor de rechtmatigheidsverantwoording van het college van B&W. Het normenkader bevat de van toepassing zijnde interne en externe regelgeving. De kadernota accountantscontrole en rechtmatigheidsverantwoording bevat bepalingen over de verantwoordingsgrens, de rapportagegrens, begrotingsrechtmatigheid en specifieke bepalingen over verstrekte subsidies.

Met de raad zijn er in het normenkader afspraken gemaakt welke begrotingsonrechtmatigheden geaccepteerd zijn. Dat betekent dat deze afwijkingen nog steeds onrechtmatig zijn maar door de raad worden geaccepteerd.

In de volgende gevallen zijn begrotingsafwijkingen niet geaccepteerd:

A. Er is in de volgende twee situaties sprake van een onacceptabele overschrijding van lasten en investeringskredieten:

- Er is gehandeld buiten het door de gemeenteraad vastgestelde beleid;

- Er is sprake van een overschrijding op programmaniveau van

  - de lasten, zonder direct compenserende baten, of
  - cumulatief gevoteerde investeringskredieten

die niet tijdig aan de raad zijn voorgelegd danwel gemeld bij risico's.

Begrotingswijzigingen als gevolg van verwachte overschrijdingen van lasten en cumulatief gevoteerde investeringskredieten op programmaniveau worden als tijdig beschouwd indien deze voor het laatst bij de eindejaarsbrief ter besluitvorming aan de gemeenteraad worden aangeboden;

B. Voor afwijkingen op het niveau van het programma zijnde onderschrijding van lasten, onderschrijding van het cumulatief gevoteerd krediet, onderschrijding van baten en overschrijding van baten geldt dat deze onrechtmatig zijn, wanneer deze niet tijdig aan de gemeenteraad zijn gemeld. Deze afwijkingen worden als tijdig beschouwd indien deze voor het laatst op het moment van de tweede herziening aan de gemeenteraad worden gemeld.

Balans

De vaste activa bestaan uit de immateriële, de materiële en de financiële vaste activa. De vlottende activa bestaan uit voorraden, debiteuren (uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar), liquide middelen en overlopende activa. De vaste passiva bestaat uit eigen vermogen, voorzieningen en vaste schulden met een rentetypische looptijd van één jaar of langer. De vlottende passiva bestaan uit crediteuren (netto-vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar) en overlopende passiva. In onderstaande tabel wordt in de kolom 31-12-2022 de cijfers voor resultaatbestemming getoond en in de kolom 01-01-2023 de cijfers na resultaatbestemming.

Overige onderdelenGebeurtenissen na balansdatum

VASTE ACTIVA	31-12-2022	01-01-2023	31-12-2023
Immateriële vaste activa			
Bijdragen aan activa in eigendom van derden	36.066	36.066	34.102
Onderzoek en ontwikkeling	11.427	11.427	10.065
Subtotaal Immateriële vaste activa	**47.493**	**47.493**	**44.166**
Materiële vaste activa			
Investeringen met een economisch nut	2.030.712	2.030.712	2.147.105
Investeringen met een economisch nut met heffing	217.961	217.961	245.945
Investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut	725.638	725.638	825.257
Subtotaal Materiële vaste activa	**2.974.312**	**2.974.312**	**3.218.307**
Financiële vaste activa			
Kapitaalverstrekkingen	444.416	444.416	463.278
Leningen	69.141	69.141	52.643
Overige financiële vaste activa	31.448	31.448	45.370
Subtotaal Financiële vaste activa	**545.004**	**545.004**	**561.291**
TOTAAL VASTE ACTIVA	**3.566.809**	**3.566.809**	**3.823.765**

VLOTTENDE ACTIVA	31-12-2022	01-01-2023	31-12-2023
Voorraden	-62.698	-62.698	-38.996
Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar	509.001	509.001	422.012
Liquide middelen	14.402	14.402	52.345

Overlopende activa	368.616	368.616	329.151
Totaal vlottende activa	**829.321**	**829.321**	**764.511**
TOTAAL ACTIVA	**4.396.130**	**4.396.130**	**4.588.276**

BUITEN BALANSTELLING	**31-12-2022**	**01-01-2023**	**31-12-2023**
Niet uit balans blijkende rechten:			
BTW-compensatie gratis openbaar vervoer; bezwaar terug te vorderen compensabele BTW 2022	419	419	419

VASTE PASSIVA	**31-12-2022**	**01-01-2023**	**31-12-2023**
Eigen vermogen			
Algemene reserve	175.747	192.880	83.677
Bestemmingsreserves	2.553.493	2.621.676	2.609.717
Gerealiseerd resultaat	85.316		-41.280
Subtotaal Eigen vermogen	**2.814.556**	**2.814.556**	**2.652.115**
Voorzieningen	120.291	120.291	146.202
Vaste schulden met een renteypische looptijd van één jaar of langer	676.983	676.983	667.744
Subtotaal Voorzieningen en Vaste schulden met een rentetypische looptijd van één jaar of langer	**797.275**	**797.275**	**813.946**
Totaal vaste passiva	**3.611.830**	**3.611.830**	**3.466.061**

VLOTTENDE PASSIVA	**31-12-2022**	**01-01-2023**	**31-12-2023**
Netto-vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar	220.829	220.829	287.644
Overlopende passiva	563.471	563.471	834.571
Totaal vlottende passiva	**784.300**	**784.300**	**1.122.215**
TOTAAL PASSIVA	**4.396.130**	**4.396.130**	**4.588.276**

BUITEN BALANSTELLING	**31-12-2022**	**01-01-2023**	**31-12-2023**
Niet uit balans blijkende verplichtingen:			

Borgstellingen waarborgfondsen met achtervang gemeente Rotterdam	9.849.507	9.849.507	9.010.380
Garanties volkshuisvesting particulieren	26.839	26.839	23.866
Garanties ten behoeve van rechtspersonen	7.257	7.257	4.366
Indirecte garantstellingen uit hoofde van gemeenschappelijke regelingen	64.833	64.833	

Overige onderdelen

Gebeurtenissen na balansdatum

Gebeurtenissen na balansdatum

Immateriële vaste activa

Pagina 206

Immateriële vaste activa

Immateriële vaste activa zijn niet-tastbare activa die over een langere periode van economische waarde zijn.

Immateriële vaste activa	31-12-2022	Correctie/ overboeking	Vermeerdering	Afschrijving	31-12-2023
Bijdragen aan activa in eigendom van derden	36.066	0	0	1.965	34.102
Onderzoek en ontwikkeling	11.427	-5.198	3.836	0	10.065
Totaal	**47.493**	**-5.198**	**3.836**	**1.965**	**44.166**

Toelichting verloopstaat

Bijdragen aan activa in eigendom van derden
De beginbalans van de bijdragen aan activa in eigendom van derden heeft betrekking op de boekwaarden van het Zwembad en Kunstenpand Hart van Zuid, Calandkanaal en bijdrage Turnhal Topsportcentrum Rotterdam.

Onderzoek en ontwikkeling
Onder onderzoek en ontwikkeling zijn de voorbereidingskosten voor (toekomstige) grondexploitaties opgenomen.

Correctie/overboeking
Het bedrag van correctie/overboeking -€ 5,2 mln heeft betrekking op de volgende overboekingen naar Voorraad (Bouwgronden in exploitatie):

- Voorbereidingskosten voor de Grondexploitaties Merwehaven -€ 2,9 mln
- Woningbouwproject Parkhaven -€ 1,3 mln

- Slinge 303 -€ 446.512
- VVV Overschie -€ 419.766
- Schuttersveld -€ 144.260
- Texelsestraat -€ 6.074

Vermeerdering

Het bedrag van de vermeerdering € 3,8 mln betreft voorbereidingskosten voor (toekomstige) grondexploitaties, waaronder voor het Schiekadeblok een bedrag van € 1,3 mln.

Afschrijving

Het bedrag van € 2,0 mln heeft betrekking op reguliere afschrijvingen.

Materiële vaste activa

Pagina 207

Materiële vaste activa

Materiële vaste activa zijn de geactiveerde materiële tastbare bezittingen die de gemeente langdurig inzet voor de realisatie van beleidsdoelen en bedrijfsvoering. In onderstaande tabel wordt het verloop weergegeven per subcategorie en de totalen per hoofdcategorie. Onder de tabel is per subcategorie toegelicht waar de posten betrekking op hebben.

Toelichting verloopstaat

Materiële vaste activa	31-12-2022	Correctie/ overboeking	Investering	Desinvestering	Afschrijving	Bijdrage van derden	Duurzame waardevermin-dering	31-12-2023
Investeringen met een economisch nut:								
Gronden en terreinen	8.169	682	0	0	115	0	810	7.927
Gronden en terreinen in erfpacht	156.631	-1.900	4.445	3.749	0	0	0	155.427
Bedrijfsgebouwen	1.546.617	75.969	7.498	0	52.428	7.498	950	1.569.208
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	235	0	0	0	32	0	203	0
Vervoermiddelen	89.632	0	22.607	7.022	20.524	0	0	84.693
Machines, apparaten en installaties	10.704	7.628	0	0	1.465	0	0	16.867
Overige materiële vaste activa	76.141	15.667	0	0	23.495	0	503	67.810
Materiële vaste activa in uitvoering	142.583	-104.187	214.715	0	0	7.939	0	245.173

(projecten)								
Subtotaal investeringen met een economisch nut	**2.030.712**	**-6.140**	**249.265**	**10.771**	**98.059**	**15.436**	**2.465**	**2.147.105**
Investeringen met een economisch nut met heffing:								
Gronden en terreinen	126	0	0	0	11	0	0	115
Bedrijfsgebouwen	7.505	687	0	0	461	0	0	7.731
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	169.184	63.700	0	0	7.523	31.886	0	193.475
Machines, apparaten en installaties	11.382	0	0	0	3.012	0	0	8.371
Overige materiële vaste activa	13.418	4.059	0	0	1.559	15	0	15.904
Materiële vaste activa in uitvoering (projecten)	16.345	-68.447	76.669	0	0	4.218	0	20.348
Subtotaal investeringen met een economisch nut met heffing	**217.961**	**0**	**76.669**	**0**	**12.566**	**36.119**	**0**	**245.945**
Investeringen in de openbare ruimten met een maatschappelijk nut:								
Gronden en Terreinen	13.774	-168	0	0	954	0	0	12.652
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	576.566	62.555	0	0	22.456	2.343	0	614.322
Overige materiële vaste activa	69.992	40.825	0	0	6.891	26	0	103.900
Materiële vaste activa in uitvoering (projecten)	65.306	-103.213	134.664	0	0	2.375	0	94.383
Subtotaal invest. in de openbare ruimten met een maatschappelijk nut	**725.638**	**0**	**134.664**	**0**	**30.302**	**4.744**	**0**	**825.257**
Totaal materiële vaste activa		**-6.140**	**460.598**	**10.771**	**140.927**	**56.299**	**2.465**	**3.218.307**

Toelichting verloopstaat

Investeringen met een economisch nut

Gronden en terreinen

Het bedrag van € 682.402 in de kolom Correctie/overboeking heeft betrekking op de activering van Langepad 16 uitbreiding PAC Atletiek. De duurzame waardevermindering van € 809.605 heeft betrekking op de toevoeging aan de voorziening Schiekadeblok. De stand van de voorziening ultimo 2023 is € 46,5 mln.

Gronden en terreinen in erfpacht

In 2018 is in de jaarrekening een correctie doorgevoerd van € 1,9 mln voor Eendrachtsplein 3. Dit bedrag is destijds ten onrechte onder Gronden en terreinen in erfpacht verantwoord. Deze had betrekking op Vaste schulden (afkoopsommen). Dit bedrag is in 2023 gecorrigeerd en credit verantwoord in de kolom Correctie /overboeking.

In 2023 is voor € 4,4 mln grond uitgegeven in erfpacht, waarvan € 993.554 niet-afkoop (canon) en € 3,5 mln afkoop. De afschrijvingen voor verkopen erfpachtrecht gronduitgiften bedragen € 3,7 mln. Dit bedrag is verantwoord onder desinvestering.

Bedrijfsgebouwen
Het bedrag van € 76 mln in de kolom Correctie/overboeking heeft voor € 76,7 mln betrekking op activeringen en voor -€ 734.842 op interne overboekingen vanuit en naar Voorraad (zie toelichting “Correctie/overboeking”). Hieronder een specificatie van de activeringen groter dan € 5 mln:

- Argonautenweg 55 – nieuwbouw Wolfert Dalton € 33,9 mln
- Olympiaweg 395 – Olympiacollege renovatie fase 1 € 9,3 mln
- Plevier 97 sloop/nieuwbouw de Plevier-school € 8,7 mln
- Jacominastraat 64 Nelson Mandela school € 8,4 mln
- Schiedamseweg 280 Shri Sarawatieschool € 5,1 mln

Het bedrag van € 7,5 mln in de kolom Investering heeft betrekking op investeringen Opvang Vluchtelingen Oekraïne (OVO). Hier is subsidie voor ontvangen, welke is verantwoord onder bijdrage van derden.

Het bedrag in de kolom Duurzame waardevermindering van € 950.175 heeft voor € 584.637 betrekking op een afboeking op de boekwaarde van object Middenbaan-Noord 218 (naar aanleiding van de jaarlijkse taxatie) en overige afboekingen voor een bedrag van € 365.538.

Grond-, weg- en waterbouwkundige werken
Er zijn diverse boekwaarden afgeboekt voor een bedrag van € 202.903. Dit bedrag is vermeld in de kolom Duurzame waardevermindering.

Vervoermiddelen
De vervoermiddelen betreffen voertuigen in eigen beheer. Het gaat om gemeentelijke voertuigen, waaronder afval inzamelwagens en voertuigen voor externe klanten. De voertuigen worden na afloop van de leaseperiode vervangen. Er is een continue stroom van vervanging, waardoor de balanswaarde stabiel is. Er zijn dit jaar vervoermiddelen aangeschaft voor een totaalbedrag van € 22,6 en de kosten als gevolg van buitengebruikstellingen waren € 22,6 mln.

Machines, apparaten en installaties
Er is voor € 7,6 mln geactiveerd. Hieronder een specificatie van de activeringen groter dan € 1 mln:

- CIH Waste Management € 1,9 mln
- Parkeerautomaten € 1,6 mln

- Vervangen parkeermanagement- en toegangscontrolesystemen € 1,3 mln
- Camera's parkeervoorziening € 1,1 mln

Overige materiële vaste activa
In 2023 is voor een bedrag van € 15,7 mln geactiveerd. Hieronder een specificatie van de activeringen groter dan € 1 mln:

- Smartphones € 2,2 mln
- Laptops € 2,1 mln
- Monitoren € 1,3 mln
- Upgrade Concern Datawarehouse € 1,2 mln

Er zijn diverse boekwaarden afgeboekt voor een bedrag van € 502.733. Dit bedrag is verantwoord onder Duurzame waardevermindering.

Materiële vaste activa in uitvoering (projecten)
In de kolom Investering is een bedrag opgenomen van € 6,3 mln die betrekking heeft op investeringen van de nog niet in gebruik genomen objecten Opvang Vluchtelingen Oekraïne (OVO). Hiervoor is een bijdrage ontvangen die is verantwoord in de kolom Bijdrage van derden.

Het totaalbedrag van de nog niet in gebruik genomen activa is € 245,2 mln, waarvan hieronder de specificatie:

- Onderwijshuisvesting € 56,7 mln
- Nieuwbouw Hazelaarweg 50-Rijndam € 39,1 mln
- Museum Boijmans Van Beuningen € 25,5 mln
- Huis van Zuid € 25,0 mln
- NPRZ – Wonen € 16,1 mln
- BVO Sparta € 11,7 mln
- Overige € 64,1 mln

Investeringen met een economisch nut met heffing

Bedrijfsgebouwen
In 2023 is voor het krediet vervangingsinvesteringen Begraafplaatsen/crematoria 2023-2026 € 687.315 geactiveerd.

Grond-, weg- en waterbouwkundige werken
In 2023 is voor een totaal van € 63,7 mln geactiveerd, waarvan hieronder een specificatie:

- Rioolvervanging € 46,5 mln
- Gemeentelijk rioleringsplan € 16,5 mln
- Rotterdams weerwoord € 673.775

Het bedrag van € 31,9 onder bijdrage van derden heeft betrekking op de voorziening rioolvervanging.

Overige materiële vaste activa
In 2023 is voor een totaal van € 4,1 mln geactiveerd, waarvan hieronder een specificatie van de activeringen:

- Prullenbakken € 1,7 mln
- Containers € 916.505
- GFT Kralingen IJsselmonde € 893.195
- Overige € 572.843

Materiële vaste activa in uitvoering (projecten)
Het totaalbedrag van de nog niet in gebruik genomen activa is € 20,3 mln, waarvan hieronder de specificatie:

- Inzamelmiddelen containers/prullenbakken € 16,8 mln
- Openbare verlichting 2017-2020 (INV Krediet) € 1,8 mln
- Overige € 2,8 mln

Investeringen in de openbare ruimten met een maatschappelijk nut

Gronden en terreinen
Er is in een bedrag van -€ 167.500 gedeactiveerd voor Groene Daken.

Grond-, weg- en waterbouwkundige werken
Het totaal van de activeringen in 2023 is € 62,6 mln. Hieronder een specificatie van de activeringen groter dan € 4 mln:

- Wegen € 33,4 mln
- CO2 reductie, ombouw straatverlichting naar LED € 4,9 mln
- Vervanging Hertekade € 4,9 mln
- Coolsingel 3e deelactivering € 4,5 mln

Het bedrag in de kolom bijdragen van derden van € 2,3 mln houdt verband met de onder deze categorie verantwoorde activeringen.

Overige materiële vaste activa
Totaal in 2023 geactiveerd bedrag is € 40,8 mln. Hieronder een specificatie van de activeringen groter dan € 4 mln:

- Buitenruimte Museumpark en voorplein € 15,1 mln
- Groen en bomen € 10,4 mln
- Verkeersmanagement systemen € 4,2 mln

Materiële vaste activa in uitvoering (projecten)
Het totaalbedrag van de nog niet in gebruik genomen activa is € 94,4 mln, waarvan hieronder de specificatie:

- Zeven Stadsprojecten € 15,4 mln
- Roseknoop € 11,6 mln
- Fietspaden € 7,8 mln
- Eiland van Brienenoord, brug Zuiddiepje € 4,1 mln
- Maastunnel Roltrappen € 4,0 mln
- Mobiliteitsmaatregelen Feyenoord City € 3,9 mln
- Schieveen € 3,5 mln

- Meerkosten Landtunnel € 3,0 mln
- Overige € 41,1 mln

Correctie/overboeking

In de kolom Correctie/overboeking worden de overboekingen vanuit de Materiële vaste activa in uitvoering (projecten) naar de diverse categorieën opgenomen (activeringen). Ook worden in deze kolom interne overboekingen van/naar andere balanscategorieën vermeld. Het saldo van de kolom Correctie/overboeking -€ 6,1 mln onder Investeringen economisch nut heeft betrekking op de volgende overboekingen:

naar Voorraden (Bouwgronden in exploitatie):

- Merwehaven -€ 3,5 mln
- Lage Weide -€ 333.666
- Insulindestraat 240-248 -€ 239.462
- Slinge 303 -€ 161.714

naar Vaste schulden (afkoopsommen):

- Eendrachtsplein 3
  (correctie jaarrekening 2018) - € 1,9 mln

Afschrijving

Het bedrag van € 125,3 mln heeft betrekking op reguliere afschrijvingen.

Financiële vaste activa

Pagina 208

Financiële vaste activa

De Financiële vaste activa geeft inzage in de kapitaalverstrekkingen, de leningen en de overige financiële vaste activa.

Toelichting verloopstaat

	31-12-2022	Vermeerdering	Verminderingen en aflossingen	Buitengewone waardevermindering	31-12-2023
Kapitaalverstrekkingen aan:					
Deelnemingen	436.819	19.344	326	-326	456.163
Overige verbonden partijen	7.597	0	0	481	7.116
Totaal kapitaalverstrekkingen	**444.416**	**19.344**	**326**	**155**	**463.278**

Leningen aan:					
Woningbouwcorporaties	35.141	0	7.998	0	27.143
Deelnemingen	34.000	0	8.500	0	25.500
Totaal leningen	**69.141**	**0**	**16.498**	**0**	**52.643**
Overige financiële vaste activa:					
Overige langlopende leningen	31.448	12.794	6.784	-38	37.495
Overige uitzettingen met een rentetypische looptijd van één jaar of langer	0	7.875	0	0	7.875
Totaal overige financiële vaste activa	**31.448**	**20.669**	**6.784**	**-38**	**45.370**
Totaal financiële vaste activa	**545.004**	**40.012**	**23.608**	**118**	**561.291**

Toelichting verloopstaat

Kapitaalverstrekkingen

Kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen

Het beginsaldo van de post deelnemingen bestaat voornamelijk uit de reeds gedane kapitaalverstrekkingen aan het Havenbedrijf Rotterdam NV (€ 327,1 mln) en Stedin Holding (€ 63,4 mln). Daarnaast heeft er een kapitaalstorting plaatsgevonden aan de Rotterdamse Electrische Tram (RET) van € 7,5 mln als onderdeel van een afspraak tussen Metropoolregio Rotterdam Den Haag, RET en de gemeente over de verdeling van de financiële consequenties van de vertraagde oplevering van de Hoekse Lijn. Ook wordt hier onder andere de deelname in het aandelenkapitaal van Stadion Feijenoord NV (€ 7,9 mln) en het Sportbedrijf Rotterdam (€ 6,6 mln) verantwoord.

In 2023 heeft er een uitbreiding plaatsgevonden in de deelname aan het Energietransitiefonds. De totale deelname bedraagt nu medio 2023 € 29,4 mln (+ € 14,6 mln). Daarnaast is onder andere ook de deelname in het Innovation Quarter met € 3,8 mln verhoogd.

De vermindering en buitengewone waardevermindering hebben betrekking op het afwikkelen van de deelneming in het Tower Hotel Rotterdam.

Kapitaalverstrekkingen aan overige verbonden partijen

Dit zijn kapitaalverstrekkingen aan voormalige gemeentelijke instellingen. Per 1 januari 2023 was de boekwaarde € 7,6 mln. In 2023 is hierop € 481.000 afgeschreven.

Leningen

Leningen aan woningcorporaties

Tot begin jaren ’90 heeft de gemeente leningen verstrekt aan de woningcorporaties voor de bouw en renovatie van woningen. Voor deze leningen betalen de woningcorporaties jaarlijks rente en aflossing. In 2023 is een bedrag van € 8 mln afgelost.

Leningen aan deelnemingen

Per 1 januari 2007 is de Rotterdamse Electrische Tram (RET) verzelfstandigd. Na de verzelfstandiging is de gemeente de RET blijven financieren tot de Metropoolregio Rotterdam Den Haag het grootste deel van de portefeuille overnam in 2017 en 2018. Er resteren nu nog enkele leningen aan RET Infrastuctuur BV en RET Railgebonden voertuigen BV. In 2023 is € 8,5 mln afgelost op deze leningen.

Overige financiële vaste activa

Overige langlopende leningen

Het betreft onder andere leningen aan sportverenigingen en kunst- en welzijnsorganisaties om investeringen te kunnen financieren, maar ook leningen voor economische ontwikkeling. In 2016 is een leningfaciliteit verstrekt aan Cambridge Innovation Center (CIC) om de economische ontwikkeling en het innovatie- en ondernemersklimaat in Rotterdam te versterken. Het CIC verzorgt de huisvesting en ondersteuning van start-ups en innovatieve ondernemers in het Groothandelsgebouw. In 2023 is volgens de afspraken in de leningovereenkomst de opgelopen rente van € 401.000 toegevoegd aan de hoofdsom. De totale hoofdsom van de lening komt daarmee uit op € 10,4 mln.

In 2010 heeft de gemeente een lening verstrekt aan de Hippische Alliantie Rotterdam (HAR) voor de totstandkoming van een permanent tribunegebouw. De HAR is een samenwerkingsverband van het CHIO (een jaarlijks hippisch topsportevenement), de Rotterdamse Manege en Rijvereniging de Hazelaar voor mindervalide ruiters. In 2021 heeft een herstructurering van deze lening plaatsgevonden omdat de HAR door de coronacrisis in financiële problemen was gekomen. Als onderdeel van deze herstructurering wordt de rente tot en met 2024 opgeteld bij de hoofdsom. Na toevoeging van € 36.000 aan rente komt de hoofdsom van de lening uit op € 2,5 mln.

In 2023 is er via het Stimuleringsfonds Volkshuisvesting Nederlandse gemeenten (SVn) voor € 6,5 mln aan nieuwe leningen verstrekt. Daarnaast is er door leningnemers voor € 900.000 afgelost op openstaande leningen bij het SVn. Het totaal aan de via de SVn verstrekte leningen komt daarmee op € 18,0 mln. Het saldo van de via het Nationaal Restauratie Fonds (NRF) verstrekte leningen is met € 332.000 toegenomen tot € 3,2 mln.

Op lopende leningen die verstrekt zijn door de Kredietbank Rotterdam (KBR) is in 2023 voor € 5,6 mln afgelost en voor € 5,3 mln aan nieuwe leningen verstrekt.

De buitengewone waardevermindering (€ 37.671) betreft een vermindering van de voorziening KBR met betrekking tot verstrekte leningen.

Overige uitzettingen met een rentetypische looptijd van één jaar of langer

Het betreft hier een verstrekte subsidie aan Cruise Port Shore Power B.V. voor het realiseren van walstroom aan de Wilhelminakade. Deze subsidie is gegeven de voorwaarden van de subsidie feitelijk een lening en wordt daarom als lening gepresenteerd.

Voorraden

Voorraden

De voorraden bestaan uit aanwezige materialen, grondexploitaties en handelsgoederen. Onder de tabel zijn de onderdelen nader toegelicht. Tevens is hier een toelichting gegeven op de geraamde kosten, opbrengsten en eindresultaat van de bouwgronden in exploitatie.

Toelichting verloopstaat

Voorraden	31-12-2022	Correctie / overboeking	Rente	Investering	Desinvestering	Niet Gemeentelijke bijdrage	Genomen resultaat/ mutatie voorziening	31-12-2023
Grond- en hulpstoffen								
Grond- en hulpstoffen	5.388	0	0	-424		0	0	4.965
Subtotaal grond- en hulpstoffen	**5.388**	**0**	**0**	**-424**	**0**	**0**	**0**	**4.965**
Onderhanden werk, waaronder bouwgronden in exploitatie								
Bouwgronden in exploitatie	-90.958	9.438	-632	72.096	18.315	2.447	-857	-31.675
Voorziening BIE	-54.745	33.013	-836	0	0	0	-76.739	-99.309
Subtotaal onderhanden werk, waaronder bouwgronden in exploitatie	**-145.703**	**42.451**	**-1.469**	**72.096**	**18.315**	**2.447**	**-77.596**	**-130.983**
Gereed product en handelsgoederen								
Gereed product en handelsgoederen	77.617	0	0	24.170	14.834	0	69	87.023
Subtotaal gereed product en handelsgoederen	**77.617**	**0**	**0**	**24.170**	**14.834**	**0**	**69**	**87.023**
Totaal voorraden	**-62.698**	**42.451**	**-1.469**	**95.843**	**33.149**	**2.447**	**-77.527**	**-38.996**

Toelichting verloopstaat

Grond- en hulpstoffen

Tot de grond- en hulpstoffen behoren de magazijnen Materiaalvoorziening, Schone Stad, Zuidlaardermeer, Vervoer en Materieel (lease) en de kwekerij Bomen en Planten van Stadsbeheer. Per saldo zijn de magazijnmutaties in 2023 afgenomen met € 424.000. Bedrag eindbalans bestaat uit:

- Magazijn Materiaalvoorziening € 2,8 mln
- Schone Stad € 387.000
- Zuidlaardermeer € 480.000
- Kwekerij Bomen en Planten € 337.000
- Vervoer en Materieel(Lease) € 981.000

Bouwgronden in exploitatie

Grondexploitaties zijn gronden die worden omgevormd van in bezit zijnde grond met eventuele opstallen tot bouwrijpe grond. Het doel is om deze grond (opnieuw) te bebouwen. Deze grondexploitaties en de voorziening daarop maken deel uit van het programma Stedelijke Ontwikkeling, Grondexploitaties.

Correctie/overboeking

De correctie/overboeking € 9,4 mln heeft betrekking op de volgende interne overboekingen

- Voorbereidingskosten vanuit Immateriële vaste activa naar de grondexploitaties: Merwehaven € 2,9 mln, Parkhaven € 1,3 mln en diverse kleinere projecten € 1,0, mln. (o.a. Slinge 303, Transformatie voetbalvelden en Schuttersveld).
- Overboekingen van boekwaarden vanuit Materiële vaste activa naar de grondexploitaties: Merwehaven € 3,5 mln en diverse andere boekwaarden € 735.000.

Rente

De rente op de bouwgronden in exploitatie en voorziening BIE - € 1,5 mln wordt, conform het Besluit Ruimtelijke Ordening (BRO), verantwoord onder onderhanden werk.

Investering

De investeringen in de bouwgronden in exploitatie van € 72,0 mln bestaan voor € 17,6 mln uit verwervingskosten, € 27,4 mln kosten voor het bouw- en woonrijp maken, € 27,3 mln voor de kosten voor ureninzet, -€ 3,7 mln voor overige verrekeningen en € 3,4 mln voor overige kosten.

Desinvestering

De desinvesteringen van € 18,3 mln bestaan uit de uitgiften van bouwrijpe en/of woonrijpe grond. De grond wordt uitgegeven in volle eigendom of in erfpacht. De grootste gronduitgiften betreffen Nesselande € 8 mln, Nieuw Kralingen Gebiedsvisie € 1,2 mln, Duldalf € 1,2 mln. Het restant is verdeeld over meerdere projecten en heeft betrekking op gronduitgiften kleiner dan € 1 mln.

Niet-gemeentelijke bijdrage

De niet-gemeentelijke bijdragen van € 2,4mln bestaan voor € 1,8 mln uit ontvangen subsidies (Groningerstraat, Feyenoord City en Motorstraatgebied)), voor € 0,1 mln uit investeringsbijdragen en voor € 0,5 mln overige opbrengsten (bijdragen derden in het kader van samenwerkingsovereenkomsten).

Genomen resultaat/mutatie voorziening

Het genomen resultaat van € 0,9 mln bestaat uit tussentijdse winstnemingen op de actieve bouwgronden in exploitatie € 788.000 en verliesnemingen van € 1,6 mln. De mutatie verliesvoorziening grondexploitaties is € 76.7 mln. In de paragraaf grondbeleid worden de resultaatnemingen nader gespecificeerd.

De ramingen van de nog te maken kosten en te realiseren opbrengsten in de grondexploitaties zijn gebaseerd op de inzichten ultimo 2023 en de daarbij behorende inschatting van de uitgangspunten, de parameters en de risico' s. Uiteraard is deze inschatting omgeven door onzekerheden en wordt deze periodiek herzien, waarbij de waardering in het komende jaar zowel positief als negatief kan uitvallen. Afhankelijk van de marktomstandigheden zijn er onzekerheden voor de geraamde afzetmogelijkheden voor woning- en werklocaties en voor de mogelijke uitkomsten daarvan. De geraamde nog te maken kosten bedragen € 786,2 mln (nominaal). Deze raming is onder te verdelen in geraamde kosten voor bouw- en woonrijp maken € 474,7 mln, apparaat € 70,3 mln, verwervingen € 108,6 mln en overige kosten € 132,6 mln. De geraamde opbrengsten bedragen € 725,7 mln. Deze raming is onder te verdelen in geraamde opbrengsten voor gronduitgiften € 667,8 mln, subsidies € 22,5 mln en overige opbrengsten € 35,4 mln. In de paragraaf Grondbeleid zijn de uitgangspunten, parameters, risico's etc. nader uitgewerkt.

Voorzieningen BIE	31-12-2022	Correctie / overboeking	rente	Genomen resultaat/ mutatie voorziening	31-12-2023
Voorziening negatieve GU-plannen	-54.745	33.013	-836	-76.739	-99.309
Totaal voorzieningen BIE	**-54.745**	**33.013**	**-836**	**-76.739**	**-99.309**

Voorziening negatieve GU-plannen

Voor de bouwgronden in exploitatie met een negatieve netto contante waarde is een verliesvoorziening getroffen. De voorziening wordt jaarlijks geactualiseerd. Per 31-12-2023 bedraagt de verliesvoorziening - € 99,3 mln.

Conform het BBV mag maximaal de boekwaarde van het onderhanden werk van de betreffende grondexploitatie als een waardecorrectie op de post bouwgronden in exploitatie worden gepresenteerd. In het geval dat de te treffen voorziening hoger is dan de boekwaarde, wordt het restant gepresenteerd aan de passiefzijde van de balans onder de voorzieningen. Op basis van de boekwaarden van de negatieve grondexploitaties wordt € 99,3 mln als waardecorrectie op de bouwgronden in exploitatie (eindstand 31-12-2023) gepresenteerd en € 101,5 mln onder de voorzieningen. De correctie overboeking € 33 mln betreft het effect reclassificatie BIE 2022 - € 68,5 mln en 2023 € 101,5 mln.

Gereed product en handelsgoederen

Deze post betreft projectmatig aangekochte woningen voor het Nationaal Plan Rotterdam Zuid (NPRZ) en voorraad objecten Vastgoed(intentie verkoop). Investering bedraagt € 24,2 mln. De desinvestering van € 14,8 mln heeft betrekking op de verkoop van panden.

Investering

In 2023 zijn in het kader van NPRZ woningen aangekocht voor € 24,2 mln.

Desinvestering

Het bedrag van € 14,8 mln heeft betrekking op:

- Verkopen objecten intentie verkoop € 9,8 mln
- Verkopen objecten NPRZ € 5,0 mln

Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar

Pagina 210

Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar

In onderstaande tabel zijn de kortlopende vorderingen weergegeven volgens de voorgeschreven onderverdeling naar vorderingen op overheidslichamen, rekening-courant verhoudingen en overige vorderingen. De posten zijn onder de tabel afzonderlijk toegelicht, waarbij de overige vorderingen nog verder zijn gespecificeerd.

Toelichting verloopstaat

	31-12-2022	Nominaal bedrag	Voorziening oninbaarheid	31-12-2023
Vorderingen op openbare lichamen	237.304	219.205		219.205
Rekening-courant verhoudingen met niet-financiële instellingen	14.805	16.080		16.080

Overige vorderingen	256.893	304.098	-117.370	186.727
Totaal uitzettingen	**509.001**	**539.382**	**-117.370**	**422.012**

Toelichting verloopstaat

Vorderingen op openbare lichamen

De vorderingen op openbare lichamen bestaat voor het grootste gedeelte uit een vordering van € 178,5 mln op het BTW- compensatiefonds. Het restant van € 40,7 mln heeft met name betrekking op ministeries, provincies, gemeenten, belastingen en waterschappen. Voor de vorderingen op openbare lichamen is een voorziening onder de overige vorderingen opgenomen van - € 26,4 mln.

Rekening-courant verhoudingen met niet-financiële instellingen

De post rekening-courant verhoudingen met niet-financiële instellingen heeft voor € 5,6 mln betrekking op het NRF (Nationaal Restauratiefonds), voor € 10 mln op het SVN (Stimuleringsfonds Volkshuisvesting Nederlandse gemeenten) en voor € 396.000 op de ETF-regeling (Energietransitiefonds).

Overige vorderingen

Onder de balanspost overige vorderingen is een grote verscheidenheid aan vorderingen opgenomen, waarvan onderstaand de grootste posten (na aftrek voorziening) zijn toegelicht.

	31-12-2022	31-12-2023
Belastingaanslagen	57.744	76.917
Bijstandsvorderingen	33.320	34.591
Uitzettingen in Rijks Schatkist met looptijd <1 jaar	78.000	32.000
Parkeren	16.452	16.887
Huren en exploitatiekosten	8.624	8.804
Vergunningen en Toezicht	8.039	7.923
Overige vorderingen kleiner dan € 5 mln	54.714	9.604
Totaal	**256.893**	**186.727**

Belastingaanslagen

Opgelegde gemeentelijke belastingaanslagen van € 100,1 mln verminderd met de voorziening die is gevormd van € 23,2 mln voor oninbaarheid.

Bijstandsvorderingen

De vorderingen bedragen in totaal € 97,3 mln (inclusief Tozo vorderingen van € 18,5 mln) waarvan € 62,7 mln als oninbaar is voorzien (aandeel Tozo in de voorziening bedraagt € 12,3 mln).

Uitzettingen in Rijks Schatkist met looptijd < 1jaar

Schatkistbankieren Rijk € 32 mln, volgens de regeling schatkistbankieren. Gemeenten zijn gehouden aan deze regeling om hun overtollige liquide middelen aan te houden in de schatkist bij het Rijk. Afloop van het saldo van schatkistbankieren ligt aan de liquiditeitspositie van de gemeente Rotterdam.

Parkeren

Het betreft hier door de gemeente Rotterdam opgelegde parkeerboetes en uitgegeven abonnementen, bezoekerspassen en vergunningen. Het gepresenteerde bedrag is verminderd met de voorziening voor oninbaarheid van € 22,7 mln.

Huren en exploitatiekosten

Binnen de gemeente Rotterdam zijn vastgoed objecten in beheer die verhuurd of verkocht worden aan diverse partijen. Het gepresenteerde bedrag is verminderd met de voorziening voor oninbaarheid van € 1,3 mln.

Vergunningen en toezicht

Het betreft hier onder andere vergunningen vanuit Bouw en Woningtoezicht (BWT). Het gepresenteerde bedrag is verminderd met de voorziening voor oninbaarheid € 1,4 mln.

Overige vorderingen kleiner dan € 5 mln

De overige vorderingen zijn niet toe te rekenen aan een specifieke soort vordering, maar wel te categoriseren naar taakvelden. De grootste taakvelden hebben een aandeel van € 20,9 mln in het saldo. Afval-Grondstoffen € 4,8 mln, Afval-Grondstoffen bedrijfsreinigingsrecht € 3,1 mln, Beheer overige gebouwen en gronden € 2,6 mln, Grondzaken € 2,4 mln, Openbare Orde en Veiligheid € 2,2 mln, Openbaar groen en (openlucht) recreatie € 2,0 mln, Arbeidsparticipatie-Werk € 1,4 mln, Verkeer en Vervoer € 1,4 mln. Wonen en Bouwen € 1,0 mln. Voor de vorderingen op openbare lichamen is een voorziening onder de overige vorderingen opgenomen van -€ 26,4 mln.

Voorziening oninbaarheid

Deze voorziening is getroffen op basis van de vastgestelde kaders voor dubieuze debiteuren.

Liquide middelen

Pagina 211

Liquide middelen

Onder liquide middelen vallen de bank- en kasgelden van het concern.

	31-12-2022	31-12-2023
Bank	14.059	52.094
Kas	343	251
Totaal liquide middelen	**14.402**	**52.345**

Overlopende activa

Pagina 212

Overlopende activa

In onderstaande tabellen zijn de nog te ontvangen en vooruitbetaalde bedragen opgenomen. Deze zijn volgens de voorschriften onderverdeeld in de categorieën overheidslichamen en overige bedrijven of instellingen. Beide categorieën zijn in deze paragraaf verder gespecificeerd en nader toegelicht.

Overlopende activa	**31-12-2022**	**31-12-2023**
De van Europese en Nederlandse overheidslichamen nog te ontvangen voorschotbedragen die ontstaan door voorfinanciering op uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel.	74.825	64.411
Overige nog te ontvangen en vooruitbetaalde bedragen die ten laste van volgende begrotingsjaren komen.	293.790	264.739
Totaal overlopende activa	**368.616**	**329.151**

Verdeling van te ontvangen bedragen van overheidslichamen naar herkomst:

Verdeling overheidslichamen naar herkomst	**31-12-2022**	**Correctie/ overboeking**	**Toevoegingen**	**Ontvangen bedragen**	**31-12-2023**
Overige Nederlandse overheidslichamen	18.505	-1.296	7.024	11.412	12.821
Europese overheidslichamen	1.017	-1.419	471	0	68
Het Rijk	55.304	-44.678	111.992	71.096	51.522
Totaal	**74.825**	**-47.393**	**119.487**	**82.508**	**64.411**

Van Europese en Nederlandse overheidslichamen te ontvangen voorschotbedragen op uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel:

Regeling	31-12-2022	Correctie /overboeking	Toevoegingen	Ontvangen bedragen	31-12-2023	CBS code
Regeling specifieke uitkering gemeentelijke hulp gedupeerden toeslagenproblematiek	8.350	0	24.276	8.312	24.314	Rijk
Bekostigingsregeling opvang ontheemden Oekraïne	15.578	-15.578	59.363	45.331	14.032	Rijk
IBS Provincie Zuid-Holland Verlenging Hoekse Lijn	3.819	0	3.227	0	7.047	Overige
Subsidieregeling ESF+ 2021-2027	0	0	5.923	0	5.923	Rijk
Subsidieverordening Vervoersautoriteit Metropoolregio Rotterdam Den Haag	13.075	-91	2.252	10.631	4.605	Overige
Regeling specifieke uitkering kwijtschelding schulden SZW in verband met de hersteloperatie toeslagen	0	0	8.138	5.300	2.838	Rijk
Bommenregeling	1.105	-1.105	1.632	0	1.632	Rijk
Regeling specifieke uitkering kwijtschelding gemeentelijke belastingen	1.782	-1.189	1.524	1.191	926	Rijk
Besluit schuldentrajecten en Belastingdienst	0	0	2.080	1.163	917	Rijk
Besluit financiële bepalingen bodemsanering	0	0	909	0	909	Rijk
Raamovereenkomst over de aanpak van de dossiers verpakkingen en zwerfafval voor de jaren 2013 t/m 2022	0	0	529	0	529	Overige
Uitvoeringsregeling POP-3 Zuid-Holland	387	0	0	38	350	Overige
Havenomgevingsfonds	0	-92	184	0	92	Overige
Subsidieprogramma ZonMW Interne monitoring en Social Trials	40	0	200	160	80	Overige
Interreg North Sea Region 2014-2020	0	-402	471	0	68	EU
Interreg IVB North West Europe	0	-67	151	25	59	Overige
Subsidieprogramma ZonMW Preventieprogramma 5	0	-84	119	0	35	Overige
LIFE 2021-2027	0	-70	86	0	16	Rijk
Europe for Citizens 2014-2020	7	0	8	0	15	Overige
Investeringssubsidie Duurzame energie en Investeringssubsidie Duurzame energie en Energiebesparing (ISDE)	0	0	14	0	14	Rijk
Subsidieprogramma ZonMW Maatschappelijke diensttijd	48	0	298	337	10	Overige
Subsidieprogramma ZonMw Actieplan eHealth	0	0	8	8	0	Overige
IBS Financial Intelligence Center 2023 - 2027	0	0	630	630	0	Rijk
Specifieke uitkering versterking GGD'en	0	0	1.918	1.918	0	Rijk
Corona organisatie	5.499	-5.499	0	0	0	Rijk

Subsidieregeling ESF 2014-2020	13.230	-13.230	0	0	0	Rijk
Regeling specifieke uitkering kwijtschelding schulden SZW	6.824	-6.824	0	0	0	Rijk
Besluit compensatie schuldentrajecten en Belastingdienst (KOTA)	1.107	-1.107	0	0	0	Rijk
Algemene Subsidie Verordening PZH (ASV)	1	0	0	1	0	Overige
BBZ Bedrijfskredieten	52	-52	0	0	0	Rijk
Bedrijvenregeling	1.078	0	0	1.078	0	Rijk
Begeleid ex-gedetineerden wonen werk	24	-24	0	0	0	Rijk
City Deal Lokale Weerbaarheid Cybercrime	4	0	0	4	0	Overige
IBS Corona organisatie GGD'en	0	0	5.499	5.499	0	Rijk
Interreg 2 Zeeën 2014-2020	23	-23	0	0	0	Overige
LIFE 2014-2020	1.017	-1.017	0	0	0	EU
Subsidieprogramma ZonMw Ethiek en Gezondheid 3	26	0	0	26	0	Overige
Subsidieregeling cofinanciering EFRO	27	0	0	27	0	Overige
Subsidieregeling gebiedsprogramma's groen Zuid-Holland 2016	479	-479	0	0	0	Overige
Subsidieregeling restauratie rijksmonumenten Zuid-Holland 2013	51	0	0	51	0	Overige
Subsidieverordening Verkeer en Vervoer 2012	460	-460	0	0	0	Overige
Uitvoeringsovereenkomst Leuvekolk HbR, RWS en HHSK 2018	675	0	0	675	0	Rijk
URBACT III	22	0	47	69	0	Overige
Interreg Vlaanderen Nederland 2014-2020	36	0	0	36	0	Overige
Totaal activa	**74.825**	**-47.393**	**119.487**	**82.508**	**64.411**	

Correctie / Overboeking

De kolom correctie/overboeking heeft betrekking op overboekingen tussen overlopende activa en passiva medeoverheden, al naar gelang de debet- of creditstand per 31 december 2023 van de betreffende regeling. Daarnaast worden jaarlijks de benamingen van de regelingen en de categorie beoordeeld. In de situatie dat (een deel van) het saldo van een regeling onder een nieuwe naam wordt gepresenteerd, is met behulp van de correctie /overboeking kolom het saldo overgeboekt. De correcties met betrekking tot voorgaande jaren zijn eveneens in de kolom Correcties/Overboekingen vermeld De toevoegingen betreffen de daadwerkelijke uitgaven. De kolom ontvangen bedragen bevat de de nog te ontvangen bedragen na afrekening met de subsidieverstrekkers. Per saldo zijn de uitgaven hoger dan de reeds van subsidieverstrekkers ontvangen bedragen. Daarom zijn deze regelingen aan de activakant gepresenteerd. Hieronder volgt een beschrijving van de subsidieregelingen met een eindbedrag groter dan € 1,050 mln.

Regeling specifieke uitkering gemeentelijke hulp gedupeerden toeslagenproblematiek

Een specifieke uitkering verstrekt door de minister van Financiën voor het bekostigen van gemeentelijke hulp ten behoeve van gedupeerden toeslagenproblematiek. Dit betreft de opbrengst voor de gerealiseerde kosten van gemeente Rotterdam voor de ondersteuning van de gedupeerden van de toeslagen problematiek. In 2023 is er voor € 24,3 mln als vordering opgeboekt ter dekking van de kosten in verband met de kinderopvangtoeslagproblematiek. Er is in 2023 een voorschot van € 8,3 mln ontvangen voor de gedupeerden van kinderopvangtoeslag

Bekostigingsregeling opvang ontheemden Oekraïne

De bekostigingsregeling opvang Oekraïense ontheemden is opgezet ter compensatie van gemeentes die opvangplekken voor Oekraïners faciliteren als gevolg van de Russische invasie. In 2023 is er ter dekking van de kosten voor de opvangplekken voor Oekraïners € 59,4 mln als vordering opgeboekt. Aan voorschotten is € 45,3 mln ontvangen.

IBS Provincie Zuid-Holland Verlenging Hoekse Lijn

Een subsidie verstrekt door de provincie Zuid-Holland voor de aanleg van een verlengde metroverbinding van Hoek van Holland naar een nieuw te realiseren station aan het Noordzeestrand. Er zijn in 2023 geen werkzaamheden verricht aan de Hoekse Lijn die betrekking hebben op de beschikking voor PZH. In 2023 is er voor € 3,2 mln toegevoegd ter dekking van deze maatregelen.

Subsidieregeling ESF + 2021-2027

Een subsidie verstrekt door het Europese programma Europees Sociaal Fonds 2021-2027 van de Europese Commissie voor activiteiten gericht op het ondersteunen van werkgelegenheid, mensen aan (beter) werk te helpen en te zorgen voor eerlijkere arbeidskansen voor EU-burgers. In 2023 is er voor € 5,9 mln vordering opgeboekt ter dekking van deze maatregelen. Er is in 2023 geen subsidie ontvangen.

Subsidieverordening Vervoersautoriteit Metropoolregio Rotterdam Den Haag

Op grond van de Subsidieverordening Vervoersautoriteit Metropoolregio Rotterdam Den Haag kan subsidie worden verstrekt aan verkeers- en vervoersprojecten. Het gaat om subsidies voor de aanleg van infrastructuur, het beïnvloeden van rij- en reisgedrag, de exploitatie van het openbaar vervoer en voor sommige pilots. Deze subsidies worden voornamelijk bekostigd vanuit de BDU–gelden (wet Brede Doel Uitkeringen verkeer en vervoer). Een voorwaarde voor het verkrijgen van een subsidie is dat het een regionaal doel moet bevorderen of dienen, zoals beschreven in de Uitvoeringsagenda Bereikbaarheid (UAB).

In 2023 bedroegen de kosten € 2,3 mln voor de uitvoering van Subsidieverordening Vervoersautoriteit Metropoolregio Rotterdam Den Haag. In totaal heeft gemeente Rotterdam € 10,6 mln ontvangen van de Metropoolregio Rotterdam Den Haag. Dit betroffen onder andere subsidies voor de aanleg van het busstation op Zuidplein, de tramkeerlus bij Wilhelminaplein, aanleg en onderhoud van fietspaden en het verbeteren van gevaarlijke kruispunten.

Regeling specifieke uitkering kwijtschelding schulden SZW in verband met de hersteloperatie toeslagen

Een specifieke uitkering verstrekt door de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid voor de kosten van kwijtgescholden of gerestitueerde schulden binnen het SZW-domein van gedupeerden en toeslagpartners, en voor de kosten die samenhangen met de uitvoering van deze kwijtschelding en restitutie door het college. In 2023 is er voor € 8,2 mln aan kosten als vordering opgeboekt voor de kwijtschelding van de schulden met betrekking tot de toeslagenproblematiek. Er moet nog € 2,6 mln ontvangen worden van het rijk.

Bommenregeling

Bijdrage van het Rijk voor de opsporing en ruiming van conventionele explosieven uit de Tweede Wereldoorlog in het kader van de openbare orde en veiligheid. De vergoeding loopt via het gemeentefonds en is 68 procent van de daadwerkelijke gemaakte directe kosten. Voor het niet gesubsidieerde deel (32 procent) wordt in de begroting rekening gehouden. Het niet gesubsidieerde deel van de projecten van derden wordt door deze derden zelf gedekt. In 2023 is er voor € 1,6 mln aan kosten als vordering opgeboekt ter dekking van deze regeling.

Vooruitbetaalde en nog te ontvangen bedragen	**31-12-2022**	**31-12-2023**
Vooruitbetaalde bedragen	107.319	72.645
Nog te ontvangen bedragen	186.472	192.094
Totaal vooruitbetaalde en nog te ontvangen bedragen	**293.790**	**264.739**

Vooruitbetaalde bedragen	**31-12-2022**	**31-12-2023**
Vooruitbetaalde ICT kosten	21.900	33.706
Verbinding rijksweg A13/A16	21.040	16.056
Vooruitbetaalde subsidies	17.433	12.149
Vooruitbetaalde huren en servicekosten	7.014	7.295
Overige vooruitbetaalde bedragen < € 5 mln	39.933	3.439
Totaal vooruitbetaalde bedragen	**107.319**	**72.645**

Vooruitbetaalde ICT kosten

Deze kosten hebben betrekking op onderhoud, service en licenties over de jaren 2024 tot en met 2026.

Verbinding Rijksweg A13/A16

Vooruitbetaling aan Rijkswaterstaat voor nog te realiseren onderdelen van dit project, zoals verplaatsing tunnelmond, geluidsschermen, recreaduct en meerkosten landtunnel.

Vooruitbetaalde subsidies

In deze post is voor € 9,4 mln vooruitbetalingen 2023-2024 via de subsidiemodule opgenomen. € 2 mln heeft betrekking op subsidie ID-banen. Restant van € 700.000 bevat diverse kleine subsidieposten.

Vooruitbetaalde huren en servicekosten

Voor € 7,1 mln betreft dit vooruitbetaalde kosten 2024. Een voorschot voor de onderhoudskosten van het Timmerhuis van € 155.000 loopt in de komende jaren af.

Overige vooruitbetaalde bedragen

Project Herinrichting Lage Bergse Bos heeft een aandeel van € 4 mln, Suvis-regeling heeft een aandeel van € 3,5 mln , afrekening Regiogemeenten is opgenomen voor een bedrag van € 2 mln. BTW herziening niet economische activiteiten is opgenomen voor een bedrag van € 512.000 en diverse vooruitontvangen posten voor totaal € 1,9 mln. Tevens is er ook voor - € 8,4 mln presentatiewijziging geboekt ivm herrubricering (reclassificatie).

Nog te ontvangen bedragen	**31-12-2022**	**31-12-2023**
Gemeentebelastingen	74.039	52.221
Projectensaldi	10.409	35.868
Wabo Leges	14.086	32.262
Opvang Oekrainers	19.081	30.526
Pintransacties Parkeren	14.034	16.473
Nog te verdelen kosten crediteuren	7.299	4.377
Te ontvangen rente en aflossing	2.401	1.529

Overige nog te ontvangen bedragen < € 5 mln	45.122	18.839
Totaal nog te ontvangen bedragen	**186.472**	**192.094**

Gemeentebelastingen

Deze post is ultimo 2023 opgenomen voor de nog op te leggen aanslagen. Het aandeel Onroerende Zaakbelasting (OZB) omvatte per 31 december 2023 € 41,1 mln, Precario € 3,1 mln, Reclame en Logies € 7,2 mln en het restant van € 800.000 mln betreft Afvalstoffenheffing en Rioolheffing.

Projectensaldi

Dit zijn presentatiewijzigingen in verband met herrubricering (reclassificatie) van projecten met een creditsaldo naar de overlopende activa.

Wabo-leges

Het betreft hier nog te factureren leges op grond van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo). Mutatie betreft afwikkeling 2022 en opboeking nieuwe posten 2023.

Nog te factureren m.b.t. opvang Oekraïners aan derden

Betreft nog te factureren kosten met betrekking tot opvang van Oekraïners aan COA € 28,3 mln en Veiligheidsregio Rotterdam Rijnmond voor € 2,1 mln. De kosten bestaan uit opvang, beveiliging, catering, huisvesting e.d.

Pintransacties Parkeren

Het saldo heeft betrekking op individuele pintransacties Parkeren. Deze worden begin 2024 door de banken afgerekend.

Nog te verdelen kosten crediteuren

Totale saldo heeft betrekking op nog te verdelen kosten crediteuren over het jaar 2023.

Te ontvangen rente en aflossing

Bestaat uit overlopende rente van de vervaldatum van leningen tot ultimo 2022 en rente en aflossing van leningen met een vervaldatum van 31 december 2023 die begin 2024 zullen worden verrekend.

Overige nog te ontvangen bedragen < € 5 mln

Totaalsaldo is opgebouwd uit salaris gerelateerde posten voor € 3,7 mln, nog te factureren huurovereenkomsten volkstuinen € 2,4 mln, nog te ontvangen ten onrechte betaalde BTW OV 65+ € 2,3 mln, nog te ontvangen van RET m.b.t. Randstadrail € 2 mln, nog door te belasten doorstroomlocaties aan COA € 1,7 mln, reclame afdracht JC Decaux € 1,4 mln, huurbaten AHOY nog te ontvangen € 859.000, diverse lease posten € 751.000. Rest nog € 3,7 mln voor diverse kleinere posten.

Eigen vermogen

Pagina 213

Eigen vermogen

Het eigen vermogen bestaat uit de algemene reserve, bestemmingsreserves en het resultaat.

Vermogensspecificatie reservesBestemmingsreserve Rotterdamse Investeringsmotor (RIM)Bestemmingsreserve Gebiedsontwikkeling (GO)Bestemmingsreserve NPRZBestemmingsreserve Energietransitiebudget (ET) Bestemmingsreserve Duurzaamheidstransitiebudget (DTB)Bestemmingsreserves Grondexploitaties (Grexen)

Eigen vermogen	31-12-2022	Mutatie	1-1-2023	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	31-12-2023
Algemene reserve	175.747	17.133	192.880	0	109.203	0	83.677
Bestemmingsreserves	2.553.493	68.184	2.621.676	355.826	301.369	66.416	2.609.717
Gerealiseerde resultaat	85.316	-85.316	0	0	41.280	0	-41.280
Totaal	**2.814.556**	**0**	**2.814.556**	**355.826**	**451.851**	**66.416**	**2.652.115**

Algemene reserve

De algemene reserve is bedoeld als buffer voor tegenvallers. Het betreft de vrij aanwendbare middelen die de gemeente inzet wanneer zich onvoorziene financiële risico’s voordoen. De algemene reserve maakt onderdeel uit van de weerstandscapaciteit. Het totale overzicht van de weerstandscapaciteit is opgenomen bij weerstandsvermogen en risicobeheersing onder het hoofdstuk Financiën.

Bestemmingsreserves

Bestemmingsreserves zijn reserves waar aan de gemeenteraad een specifieke bestemming heeft gegeven. De toevoegingen en onttrekkingen zijn geoorloofd voor zover de Raad hiertoe heeft besloten. Onttrekkingen aan bestemmingsreserves zijn uitsluitend toegestaan wanneer dit past binnen het specifieke doel van de reserve.

Gerealiseerde resultaat

Het saldo op 31-12-2022 betreft het gerealiseerde resultaat over het boekjaar 2022.

De resultaat bestemming is medio 2023 door de Raad bepaald en verdeeld over de algemene reserve en de bestemmingsreserves. Het saldo op 31-12-2023 betreft het gerealiseerde resultaat over het boekjaar 2023.

Vermogensspecificatie reserves

Navigeer hier naar een nadere specificatie van de bestemmingsreserves.

Bestemmingsreserves	31-12-2022	Mutatie	1-1-2023	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	31-12-2023
Rotterdamse Investeringsmotor	1.971.448	485	1.971.933	178.421	128.932	0	2.021.421
Bestemmingsreserve Nationaal Programma Rotterdam Zuid	158.674	121	158.795	23.300	18.179	0	163.916
Bestemmingsreserve Doorbouwfonds	0	0	0	56.331	5.250	0	51.081
Duurzaamheidsbudget	20.000	0	20.000	33.951	9.471	5.695	38.784
Bestemmingsreserve Bodem	34.367	0	34.367	0	3.281	0	31.086
Bestemmingsreserve BUIG (uitkeringen Participatiewet e.d.)	19.441	0	19.441	28.139	16.904	0	30.676
Bestemmingsreserve Gebiedsontwikkeling	38.211	0	38.211	0	4.969	2.600	30.642
Bestemmingsreserve Tweedelijns WMO en Jeugdhulp	58.229	1.529	59.758	0	38.018	0	21.739
Bestemmingsreserve Taakmutatie Gemeentefonds	25.144	0	25.144	5.157	3.625	1.899	24.776
Kredietrisicoreserve	19.211	0	19.211	352	0	0	19.563
Bestemmingsreserve Rivierahal Blijdorp	18.000	0	18.000	0	0	0	18.000
Bestemmingsreserve Armoedefonds	18.900	0	18.900	0	0	1.100	17.800
Bestemmingsreserve Autoluw fonds	20.000	0	20.000	0	2.955	0	17.045
Bestemmingsreserve Nieuw Belastingsysteem	0	0	0	14.981	0	0	14.981
Bestemmingsreserve Regio Deal Onderwijs	14.000	0	14.000	0	0	0	14.000
Bestemmingsreserve Energietransitie	23.047	0	23.047	0	6.446	4.513	12.088
Bestemmingsreserve Energietoeslag	0	32.579	32.579	0	23.799	0	8.780

Bestemmingsreserve Cloudkosten	5.343	2.300	7.643	4.880	4.521	0	8.003
Bestemmingsreserve Blokhuismiddelen	12.267	0	12.267	0	5.816	0	6.450
Verevening kostenverhaal	0	0	0	4.600	0	0	4.600
Bestemmingsreserve Invoeringskosten Omgevingswet	0	3.686	3.686	0	0	0	3.686
Bestemmingsreserve Doorlopende werkzaamheden Tozo-regeling	4.931	0	4.931	0	1.333	0	3.597
Bestemmingsreserve Noodfonds	3.596	0	3.596	0	0	0	3.596
Bestemmingsreserve Bijzondere bijstand, studenten	0	3.236	3.236	0	17	0	3.219
Bestemmingsreserve Evenementenfonds	5.308	2.500	7.808	0	4.833	0	2.975
Bestemmingsreserve Gemeentelijk schuldenbeleid	2.967	0	2.967	0	0	0	2.967
Bestemmingsreserve Citylab	1.431	259	1.690	872	0	0	2.561
Bestemmingsreserve Bestrijding Eenzaamheid Ouderen	0	2.360	2.360	0	0	0	2.360
Bestemmingsreserve Groot Onderhoud (MJOP)	1.267	7.772	9.039	0	6.805	0	2.234
Bestemmingsreserve Convenant ID-banen	2.088	0	2.088	0	0	0	2.088
Bestemmingsreserve Menselijke Maat	2.593	0	2.593	0	624	0	1.969
Bestemmingsreserve Verkeerscirculatieplan (VCP)	0	0	0	2.500	877	0	1.623
Bestemmingsreserve Cofinanciering Europese Subsidies	1.163	0	1.163	411	66	0	1.509
Bestemmingsreserve Afvalstoffenheffing	1.500	0	1.500	0	0	0	1.500
Bestemmingsreserve Duurzaam	1.807	0	1.807	0	350	0	1.457
Bestemmingsreserve Middensegment Huur	1.427	0	1.427	0	0	0	1.427
WABO-leges	2.194	0	2.194	0	948	0	1.246
Bestemmingsreserve Armoedebeleid	4.529	0	4.529	0	2.004	1.000	1.525
Bestemmingsreserve Frictiekosten op afstand zetten LCC's	1.094	0	1.094	0	0	0	1.094
Bestemmingsreserve Funderingen	1.358	0	1.358	0	300	0	1.058
Bestemmingsreserve Bijzondere bijstand, schuldhulpverlening	0	2.284	2.284	0	1.292	0	992
Bestemmingsreserve Inburgering	0	1.155	1.155	0	217	0	938
Bestemmingsreserve Breed Offensief	584	575	1.159	0	221	0	938
Bestemmingsreserve Jaaroverstijgende Cultuursubsidies	931	0	931	0	0	0	931
Bestemmingsreserve Afbouw SSC Flex (suppletieregelingen)	1.516	0	1.516	0	623	0	893
Bestemmingsreserve Kwaliteitsborging	439	371	810	0	0	0	810
Bestemmingsreserve ZVHRR versterken dv personen met verward gedrag	655	0	655	0	0	0	655

Bestemmingsreserve Dichterbij dan je denkt	0	717	717	0	134	0	583
Bestemmingsreserve Toeslagenaffaire Belastingen	443	131	574	0	0	0	574
Bestemmingsreserve Uitvoeringskosten Kwijtschelding Toeslagenaffaire	688	0	688	0	140	0	548
Bestemmingsreserve Stadsinitiatief	2.253	0	2.253	0	1.800	0	453
Bestemmingsreserve Blauwalg Kralingse Plas	1.269	0	1.269	0	0	850	419
Noodsteun Energiekosten Sport	1.400	0	1.400	0	1.080	0	321
Egalisatiereserve Raad/Griffie	250	0	250	0	0	0	250
Egalisatiereserve Rekenkamer	139	0	139	111	0	0	250
Egalisatiereserve Ombudsman	2	0	2	248	0	0	250
Bestemmingsreserve Voorlichting / communicatie verkiezingen	145	0	145	75	0	0	220
Bestemmingsreserve Commissiereizen	155	0	155	55	0	0	210
Bestemmingsreserve B&W Fonds	269	0	269	0	124	0	145
Bestemmingsreserve Regio Deal Cultuur	102	0	102	0	0	0	102
Bestemmingsreserve Herinrichten instrument Hallo Werk t.b.v. Pro VSO jongeren	310	0	310	0	234	0	76
Bestemmingsreserve Gemeentelijke klokkenluidersregeling	34	0	34	0	0	0	34
Bestemmingsreserve Impuls baankansen speciaal voortgezet onderwijs	431	0	431	0	431	0	0
Bestemmingsreserve Uitvoering energietoeslag	0	1.400	1.400	0	1.400	0	0
Bestemmingsreserve Verkiezingen	503	150	653	1.443	1.443	653	0
Bestemmingsreserve Dak- en thuislozen	0	853	853	0	0	853	0
Bestemmingsreserve MaaS en Ma!N	0	787	787	0	0	787	0
Bestemmingsreserve Nieuw Beschut	0	600	600	0	0	600	0
Bestemmingsreserve Meerkosten Corona GRJR	0	377	377	0	0	377	0
Bestemmingsreserve Uitvoeringskosten RBZ	0	355	355	0	0	355	0
Bestemmingsreserve Continuering programma Wijk aan Zet 22-23	0	351	351	0	0	351	0
Bestemmingsreserve Ouderen	0	318	318	0	0	318	0
Bestemmingsreserve Voorbereidingskosten IHP's MV	255	250	505	0	0	505	0
Bestemmingsreserve Koloniaal en Slavernij Verleden	0	195	195	0	0	195	0
Bestemmingsreserve CJG	0	175	175	0	0	175	0
Bestemmingsreserve Achterstanden Stadsarchief	75	119	194	0	0	194	0
Bestemmingsreserve NPRZ - Stedelijke vernieuwingsgebieden	0	100	100	0	0	100	0

Bestemmingsreserve Veerkrachtig BoTu	0	93	93	0	0	93	0
Egalisatiereserve Ombudsman Derdengelden	20	0	20	0	0	20	0
Bestemmingsreserve Stimulering bouwproductie	6.331	0	6.331	0	0	6.331	0
Bestemmingsreserve Decentralisatie AWBZ	1.128	0	1.128	0	906	222	0
Bestemmingsreserve Investeringen Rozenburg	677	0	677	0	0	677	0
Bestemmingsreserve Verkeer en Vervoer 2011	255	0	255	0	0	255	0
Bestemmingsreserve RCP Groene Daken	0	0	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Masterplan Dienstverlening	0	0	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve WerkLocaties	370	0	370	0	0	370	0
Bestemmingsreserve Maatschappelijke Participatie Gebieden	294	0	294	0	0	294	0
Bestemmingsreserve Sport Gebieden	920	0	920	0	0	920	0
Bestemmingsreserve Duurzaamheid gebieden	37	0	37	0	0	37	0
Bestemmingsreserve Economie Gebieden	344	0	344	0	0	344	0
Bestemmingsreserve Doorontwikkeling Organisatie	822	0	822	0	0	822	0
Bestemmingsreserve Actieplan Luchtkwaliteit	993	0	993	0	0	993	0
Bestemmingsreserve Groot onderhoud MBVB	230	0	230	0	0	230	0
Bestemmingsreserve Stedelijk Bereikbaarheid (Waaronder Maastunnel)	18	0	18	0	0	18	0
Bestemmingsreserve Luchtsingel	402	0	402	0	0	402	0
Bestemmingsreserve Kansrijke Wijken	0	0	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Saneringskosten Van der Gaag Dossier	248	0	248	0	0	248	0
Bestemmingsreserve Bouw Nieuw Dierenasiel	154	0	154	0	0	154	0
Bestemmingsreserve Kwaliteitsslag Sportaccommodaties	0	0	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Scoren met Energie	260	**0**	260	0	0	260	0
Bestemmingsreserve Mooi Mooi Middelland	126	0	126	0	0	126	0
Bestemmingsreserve project BAG WOZ	116	0	116	0	0	116	0
Bestemmingsreserve Kwaliteitsslag Sportcomplexen	0	0	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Masterplan ouderen	773	0	773	0	0	773	0
Bestemmingsreserve Brexit	332	0	332	0	0	332	0
Resilience	125	0	125	0	0	125	0
Bestemmingsreserve Taal volwasseneneducatie	800	0	800	0	0	800	0

Basisregistratie wettelijke dienstverlening	80	0	80	0	0	80	0
Ondernemersinitiatieven gericht op herstart	450	0	450	0	0	450	0
Begeleiding naar werk voor Statushouders	1.000	0	1.000	0	1.000	0	0
Bestemmingsreserve Muziekkoepel	752	0	752	0	0	752	0
Bestemmingsreserve CHV Huurdersonderhoud	0	0	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Kwaliteitsverbetering BRP	170	0	170	0	0	170	0
Bestemmingsreserve Herinrichting Driehoeksplein	139	0	139	0	0	139	0
Bestemmingsreserve Maatwerkvoorzieningen Wmo	147	0	147	0	0	147	0
Bestemmingsreserve Wijkpaleis	300	0	300	0	0	300	0
Bestemmingsreserve Economiesubsidies	480	0	480	0	0	480	0
Bestemmingsreserve Upgrade voor the skate!	113	0	113	0	0	113	0
Bestemmingsreserve Transitiekosten	500	0	500	0	0	500	0
Segmentering Bouwplannen	25.000	0	25.000	0	0	25.000	0
Bestemmingsreserve Herstelmaatregelen Corona korte termijn	203	0	203	0	0	203	0
Totaal bestemmingsreserves	**2.553.493**	**68.184**	**2.621.676**	**355.826**	**301.369**	**66.416**	**2.609.717**

Bestemmingsreserve Rotterdamse Investeringsmotor (RIM)

Bestemmingsreserve Rotterdamse Investeringsmotor (RIM)

De gemeenteraad heeft in november 2020 ingestemd met het raadsvoorstel ”Herijking Investeringsfonds Rotterdam; Oprichting van de Rotterdamse Investeringsmotor”.

Hiermee is besloten om vanaf 2021 het IFR, dat investeringsprojecten in het kader van de” Stadsvisie 2030” dekt, af te schaffen en de daarbij horende dekkingsmiddelen over te hevelen naar de RIM.

Naast de middelen uit het IFR zijn de opbrengsten van de verkoop van Eneco toegevoegd aan de RIM.

De gemeenteraad heeft in 2022 besloten om het restant van het niet bestemde deel van de baten van twee grote erfpachtconversies onder te brengen in een aparte cilinder binnen de RIM.

De RIM is opgebouwd uit negen verschillende cilinders, elk met een specifieke, transparante functie.

Bestemmingsreserve Gebiedsontwikkeling (GO)

Bestemmingsreserve Gebiedsontwikkeling

De bestemmingsreserve Gebiedsontwikkeling wordt gebruikt als dekking voor fysieke projecten die bijdragen aan de gemeentelijke doelstellingen voor aantrekkelijke en gezonde woon- en leefmilieus. Het betreft buitenruimteprojecten gekoppeld aan gebiedsontwikkeling en projecten gekoppeld aan vergroening.

Bestemmingsreserve NPRZ

Bestemmingsreserve Nationaal Programma Rotterdam Zuid

Het Nationaal Programma Rotterdam Zuid (NPRZ) bestaat uit de pijlers Onderwijs, Werk, Cultuur, Veiligheid en Wonen. De bestemmingsreserve NPRZ-wonen wordt gebruikt als dekking van projecten binnen de pijler Wonen van het NPRZ. De middelen in de bestemmingsreserve worden gebruikt als dekking voor projecten in de focuswijken, tuinsteden en tuindorpen in Rotterdam Zuid, die bijdragen aan de fysieke doelstellingen van het NPRZ-programma. De projecten zijn concreet opgezet om invulling te geven aan de gemeentelijke opgave binnen het NPRZ of dienen ter ondersteuning en facilitering van de opgave van derden (zoals woningcorporaties).

Bestemmingsreserve Energietransitiebudget (ET)

Bestemmingsreserve Energietransitiebudget

De bestemmingsreserve Energietransitiebudget wordt gebruikt als dekking voor projecten die bijdragen aan de gemeentelijke doelstellingen voor een duurzaam, energiezuinig Rotterdam, met een betere luchtkwaliteit met alle ruimte voor innovaties.

Bestemmingsreserve Duurzaamheidstransitiebudget (DTB)

Bestemmingsreserve Duurzaamheidstransitiebudget

Als opvolger van het Energietransitiebudget kan het Duurzaamheidstransitiebudget (DTB) worden gezien welke in januari 2023 is gestart. De successen en lessen voortkomend uit een door Concern Auditing uitgevoerde audit zijn verwerkt in de organisatie van het DTB-proces.

Toelichting

Hieronder volgt een toelichting van de bestemmingsreserves met een eindsaldo groter dan € 5 mln. Een nadere toelichting op de bestemmingsreserves is terug te vinden in de paragraaf vermogensspecificaties reserves.

Bestemmingsreserve Doorbouwfonds

Ter ondersteuning van de Rotterdamse bouwopgave is het Doorbouwfonds Rotterdam ingesteld. Hiermee wordt invulling gegeven aan de met het Rijk afgesproken woondeal. Met de vorming van het Doorbouwfonds zet het college ook stappen tot het realiseren van een stabiele bouwstroom van minimaal 65% betaalbaar vanaf 2026.

Bestemmingsreserve Bodem

Uit het oogpunt van efficiënt beheer en verantwoording is voorgesteld om de bestemmingsreserve Bodemsanering per 1 januari 2019 in te stellen en het betreffende saldo vanuit de bestemmingsreserve ‘Taakmutatie Gemeentefonds’ over te hevelen. Aan deze reserve worden gelden onttrokken ten behoeve van uitgaven voor bodemsanering. De reserve wordt gevoed vanuit ontvangen rijksmiddelen.

Bestemmingsreserve BUIG (uitkeringen Participatiewet e.d.)

De bestemmingsreserve BUIG is gevormd ter dekking van eventuele toekomstige tekorten op het WWB-inkomensdeel en de (verlaagde) rijksuitkering. Jaarlijks actualiseert de gemeente de reserve bij de kaderbrief op basis van de uitkomsten van de jaarrekening en de verwachting naar de komende twee jaar.

Bestemmingsreserve Tweedelijns WMO en Jeugdhulp

De bestemmingsreserve is gevormd om schommelingen in de zorguitgaven op te vangen bij de WMO en Jeugdhulp.

Bestemmingsreserve Taakmutaties Gemeentefonds

De bestemmingsreserve Taakmutaties Gemeentefonds is gevormd voor ontvangen Rijksmiddelen uit het Gemeentefonds waarvan besteding nog niet heeft plaatsgevonden. In een aantal gevallen zijn doeluitkeringen in jaarschijven uitgekeerd. Over het algemeen loopt in verband met de planontwikkeling de feitelijke realisatie minimaal een jaar achter op deze jaarschijven. De gemeente vangt dit met deze bestemmingsreserve op.

Kredietrisicoreserve

De kredietrisicoreserve dient als buffer voor de risico’s op wanbetaling op door de gemeente verstrekte of gegarandeerde geldleningen. Toename van deze reserve gebeurt door storting van solvabiliteitsbeslag bij verstrekken van nieuwe leningen, garanties en ontvangen renteopslagen en door garantiepremies gedurende de looptijd van de verstrekte leningen en garanties.

Bestemmingsreserve Rivierahal Blijdorp

Bestemmingsreserve is gevormd ter dekking van de kosten met betrekking tot de restauratie van de Rivierahal in diergaarde Blijdorp.

Bestemmingsreserve Armoedefonds

Bestemmingsreserve is gevormd voor de bestrijding van armoede. Ondersteunen van Rotterdammers die de noodzakelijke kosten niet meer kunnen betalen.

Bestemmingsreserve Autoluw Fonds

Het doel van de reserve is om het centrum en de wijken Oude Westen, Nieuwe Westen, Middelland en Oude Noorden zoveel mogelijk autoluwer te maken.

Bestemmingsreserve Nieuw Belastingsyteem

De middelen in deze bestemmingsreserve dienen ter dekking van het implementatietraject van het nieuwe belastingsysteem (de voorbereiding, de implementatie en de nazorg).

Bestemmingsreserve Regio Deal Onderwijs

De bestemmingsreserve is gevormd voor investeringen in onderwijshuisvesting (Schuif op Zuid). Dit is onderdeel van de Regio-deal NPRZ.

Bestemmingsreserve Energietoeslag

Deze middelen zijn toegekend omdat gemeentes de mogelijkheid hadden om alvast € 500 van de voor 2023 te besteden €1.300 aan energietoeslag in 2022 uit te keren. Rotterdam heeft dat in 2022 niet gedaan en zal dit in 2023 en 2024 uitkeren. De aanvragen voor de energietoeslag kunnen tot augustus 2024 worden ingediend.

Bestemmingsreserve Cloudkosten

De bestemmingsreserve is gevormd als dekking voor verwachte kapitaallasten met betrekking tot de Cloud kosten.

Bestemmingsreserve Blokhuismiddelen

De bestemmingsreserve is gevormd voor extra middelen in het kader van de brede aanpak van dak- en thuisloosheid.

Bestemmingsreserves Grondexploitaties (Grexen)

Hieronder volgt de verloopstaat van bestemmingsreserves die dienen ter dekking van de grondexploitaties (Grexen). Deze zijn voor het gepresenteerde bedrag opgenomen in de genoemde reserve in de tabel van de bestemmingsreserves hierboven.

Voor de grondexploitaties worden de middelen in de bestemmingsreserves ingezet ter dekking van de te treffen verliesvoorziening. In 2023 hebben onttrekkingen plaatsgevonden aan de bestemmingsreserves ten behoeve van (de mutaties in) de verliesvoorziening van de volgende grondexploitaties:

Bestemmingsreserve Rotterdamse Investeringsmotor RIM: Merwehaven € 11 mln. en Sportcampus Rotterdam (€ 300.000);

Bestemmingsreserve Nationaal Programma Rotterdam Zuid: Tweebosbuurt (€ 700.000) en Texelsestraat Noord (€ 3,0 mln);

Bestemmingsreserve Doorbouwfonds: Transformatie voetbalvelden Overschie (€ 2,6 mln) en Schuttersveld (€ 2,5 mln).

Totale dekking uit bestemmingsreserves: € 20,1 mln.

Bestemmingsreserves grexen	31-12-2022	Mutatie	1-1-2023	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	31-12-2023
Bestemmingsreserve Rotterdamse Investeringsmotor	1.063	11.571	12.634	0	11.300	0	1.334
Bestemmingsreserve Nationaal Programma Rotterdam Zuid	1.133	3.735	4.868	0	3.701	0	1.167
Bestemmingsreserve Middensegment Huur	685	0	685	0	0	0	685
Bestemmingsreserve Doorbouwfonds	0	5.102	5.102	0	5.102	0	0
Bestemmingsreserve Stimulering Bouwproductie	1.000	-1.000	0	0	0	0	0
Totaal bestemmingsreserves grexen	**3.880**	**19.408**	**23.288**	**0**	**20.103**	**0**	**3.185**

Vermogensspecificaties reserves

Pagina 214

Reserves

Hieronder het overzicht van de reserves van de gemeente Rotterdam. Door op het informatie-icoontje te klikken krijg je de verloopstaat en een algemene toelichting over de betreffende reserve. Daarnaast worden de mutaties aan de bestemmingsreserves en afwijkingen tussen de realisatie en begroting toegelicht.

Realisatie bestemmingsreserves	Beginstand 1-1-2023	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-

Algemene middelen	2.209.168	183.929	241.760	1.899	2.149.437
Bestemmingsreserve Taakmutaties Gemeentefonds	25.144	5.157	3.625	1.899	24.776

Realisatie bestemmingsreserves	Beginstand 1-1-2023	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2023
Algemene middelen	2.209.168	183.929	241.760	1.899	2.149.437
Bestemmingsreserve Taakmutaties Gemeentefonds	25.144	5.157	3.625	1.899	24.776

Verloopstaat Reserve	Beginstand 1-1-2023	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2023
Realisatie 2023	25.144	5.157	3.625	1.899	24.776
Begroting 2023	25.144	1.088	7.586	1.899	16.746
Verschil Realisatie - Begroting	0	4.069	-3.961	0	8.030

Toelichting Reserve	
Raadsbesluit:	Jaarrekening 2006 (einddatum niet van toepassing)
Doel Reserve:	De bestemmingsreserve betreft nog niet door de uitvoerende clusters geclaimde of ingedaalde rijksmiddelen met een specifieke doelstelling / taakstelling die bij Beheer Algemene Middelen gereserveerd zijn voor latere jaren.
Toelichting Realisatie 2023:	Tijdens de voorjaarsnota 2023/ eerste herziening 2023 heeft op basis van een besluit vanuit de retraite een vrijval van € 1,9 mln plaatsgevonden op de bestemmingsreserve taakmutaties Gemeentefonds. Verder hebben er onttrekkingen plaatsgevonden voor de volgende onderdelen: Perspectief op werk (actieplan), Crisisdienstverlening (COVID-19), Actieplan arbeidsmarktregio Rijnmond, en de Omgevingswet.
Toelichting Verschil Realisatie - Begroting	Het verschil tussen de realisatie en de begroting van de toevoegingen bedraag € 4,1 mln en heeft betrekking op een niet begrote toevoeging vanuit de decembercirculaire. Het verschil tussen de realisatie en de begroting van de onttrekkingen komt doordat er niet onttrokken is conform begroting door de volgende onderdelen: Regionale coördinatie nazorg ex-gedetineerde, Samenwerkingsprogramma luchtkwaliteit, Re-integratie bijstandsgerechtigden, Crisisdienstverlening (COVID-19) en de Omgevingswet.

Kredietrisicoreserve	19.211	352	0	0	19.563

Realisatie bestemmingsreserves	Beginstand 1-1-2023	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2023
Algemene middelen	2.209.168	183.929	241.760	1.899	2.149.437
Kredietrisicoreserve	19.211	352	0	0	19.563

Verloopstaat Reserve	Beginstand 1-1-2023	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2023
Realisatie 2023	19.211	352	0	0	19.563

Begroting 2023	19.211	352	0	0	19.563
Verschil Realisatie - Begroting	0	0	0	0	0

Toelichting Reserve

Raadsbesluit:	Begroting 2012 (einddatum niet van toepassing)
Doel Reserve:	De bestemmingsreserve dient ten behoeve van de risico's met betrekking tot de leningen- en garantieportefeuille.
Toelichting Realisatie 2023:	De realisatie heeft betrekking op het solvabiliteitsbeslag en heeft conform de begroting plaatsgevonden.
Toelichting Verschil Realisatie - Begroting	De realisatie van de toevoegingen heeft conform de begroting plaatsgevonden

Algemene Reserve	192.880	0	109.203	0	83.677

Realisatie bestemmingsreserves	**Beginstand 1-1-2023**	**Toevoeging**	**Onttrekking**	**Vrijval**	**Eindstand 31-12-2023**
Algemene middelen	2.209.168	183.929	241.760	1.899	2.149.437
Algemene Reserve	192.880	0	109.203	0	83.677

Verloopstaat Reserve	Beginstand 1-1-2023	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2023
Realisatie 2023	192.880	0	109.203	0	83.677
Begroting 2023	192.880	0	109.203	0	83.677
Verschil Realisatie - Begroting	0	0	0	0	0

Toelichting Reserve

Raadsbesluit:	Doorlopend
Doel Reserve:	De algemene reserve behoort tot het weerstandsvermogen, hetgeen vrij aanwendbare middelen zijn, die worden ingezet om het begrotingsbeeld sluitend te houden en voor onvoorziene financiële risico's.
Toelichting Realisatie 2023:	De realisatie van de onttrekkingen heeft betrekking op het begrote concernresultaat dat jaarlijks per saldo verrekend wordt met de Algemene reserve. De onttrekking heeft plaatsgevonden na de eindejaarsbrief, waarin de laatste begrotingswijzigingen hebben plaatsgevonden.
Toelichting Verschil Realisatie - Begroting	De realisatie van de onttrekkingen heeft conform de begroting plaatsgevonden.

Bestemmingsreserve Rotterdamse Investeringsmotor	1.971.933	178.421	128.932	0	2.021.421

Realisatie bestemmingsreserves	**Beginstand 1-1-2023**	**Toevoeging**	**Onttrekking**	**Vrijval**	**Eindstand 31-12-2023**
Algemene middelen	2.209.168	183.929	241.760	1.899	2.149.437
Bestemmingsreserve	1.971.933	178.421	128.932	0	2.021.421

Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving	67.498	0	27.329	3.948	36.221
Bestemmingsreserve Gemeentelijk schuldenbeleid	2.967	0	0	0	2.967

Rotterdamse Investeringsmotor

Verloopstaat Reserve	Beginstand 1-1-2023	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2023
Realisatie 2023	1.971.933	178.421	128.932	0	2.021.421
Begroting 2023	1.971.933	178.989	169.181	0	1.981.742
Verschil Realisatie - Begroting	0	-569	-40.249	0	39.680

Toelichting Reserve

Raadsbesluit:	November 2020 (einddatum niet van toepassing)
Doel Reserve:	Het op een transparante wijze dekken van investeringslasten die niet worden gedekt uit de bestaande begroting, w.o. de lasten die voorheen werden gedekt uit het IFR en de lasten die voortvloeien uit de aanwending van de verkoopopbrengst Eneco
Toelichting Realisatie 2023:	De realisatie van toevoegingen vindt plaats na een raadsbesluit en wordt centraal uitgevoerd. De onttrekkingen worden ingezet voor de dekking van de kapitaallasten van de geactiveerde projecten en onrendabele top (out of pockets). Onttrekkingen vinden plaats op basis van de realisatie op de projecten.
Toelichting Verschil Realisatie - Begroting	Er zijn in 2023 € 0,6 mln minder baten toegevoegd dan geraamd aan de bestemmingsreserve Rotterdamse Investeringsmotor, doordat de gerealiseerde erfpachtbaten bij de definitieve afronding van de erfpachtconversies in 2023 lager blijken te zijn dan geraamd. Voor de onttrekkingen geldt een onderbesteding. Dit kan komen doordat er geen gedeclareerde kosten geweest zijn en of omdat eerst de middelen vanuit cofinanciering ingezet worden alvorens onttrekking aan de reserve plaatsvindt. Zie de toelichtingen onder de centrale reserves.

Realisatie bestemmingsreserves	**Beginstand 1-1-2023**	**Toevoeging**	**Onttrekking**	**Vrijval**	**Eindstand 31-12-2023**
Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving	67.498	0	27.329	3.948	36.221
Bestemmingsreserve Gemeentelijk schuldenbeleid	2.967	0	0	0	2.967

Verloopstaat Reserve	Beginstand 1-1-2023	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2023
Realisatie 2023	2.967	0	0	0	2.967
Begroting 2023	2.967	0	0	0	2.967

Verschil Realisatie - Begroting	0	0	0	0	0

Toelichting Reserve

Raadsbesluit:	Jaarrekening 2020 (einddatum 31-12-2025)
Doel Reserve:	Deze extra middelen zijn bestemd om de inwoners waar nodig van dichtbij te blijven ondersteunen gelet op de voorziene toename van de schuldenproblematiek.
Toelichting Realisatie 2023:	Niet van toepassing
Toelichting Verschil Realisatie - Begroting	Niet van toepassing

Bestemmingsreserve Taal volwasseneneducatie	800	0	0	800	0

Realisatie bestemmingsreserves	**Beginstand 1-1-2023**	**Toevoeging**	**Onttrekking**	**Vrijval**	**Eindstand 31-12-2023**
Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving	67.498	0	27.329	3.948	36.221
Bestemmingsreserve Taal volwasseneneducatie	800	0	0	800	0

Verloopstaat Reserve	Beginstand 1-1-2023	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2023
Realisatie 2023	800	0	0	800	0
Begroting 2023	800	0	0	800	0
Verschil Realisatie - Begroting	0	0	0	0	0

Toelichting Reserve

Raadsbesluit:	Jaarrekening 2020 (einddatum 31-12-2024)
Doel Reserve:	Vanwege de coronamaatregelen is een vertraging en verschuiving van afronding taaltrajecten 2020 naar 2021 ontstaan. De bestemmingsreserve wordt aangewend om de afronding van deze trajecten in 2021 te financieren.
Toelichting Realisatie 2023:	Bij de voorjaarsnota en de tweede herziening vielen de bestemmingsreserves met de waarde van minder dan € 1 mln (m.u.v. een beperkt aantal bestemmingsreserves) allemaal vrij. De totale vrijval is toegevoegd aan de Algemene Reserve.
Toelichting Verschil Realisatie - Begroting	Niet van toepassing

Bestemmingsreserve Armoedebeleid	4.529	0	2.004	1.000	1.525

Realisatie bestemmingsreserves	**Beginstand 1-1-2023**	**Toevoeging**	**Onttrekking**	**Vrijval**	**Eindstand 31-12-2023**

Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving	67.498	0	27.329	3.948	36.221
Bestemmingsreserve Armoedebeleid	4.529	0	2.004	1.000	1.525

Verloopstaat Reserve	Beginstand 1-1-2023	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2023
Realisatie 2023	4.529	0	2.004	1.000	1.525
Begroting 2023	4.529	0	2.854	1.000	675
Verschil Realisatie - Begroting	0	0	-850	0	850

Toelichting Reserve	
Raadsbesluit:	Jaarrekening 2021 (einddatum 31-12-2024)
Doel Reserve:	Ondersteunen van Rotterdammers die de noodzakelijke kosten niet meer kunnen betalen
Toelichting Realisatie 2023:	De onttrekking is benut om de hogere kosten te dekken bij Armoede en Schulden zoals Gezinsaanpak kinderen in Armoede, Actieplan en de toegekende hogere subsidie.
Toelichting Verschil Realisatie - Begroting	Vanwege de lagere kosten bij Reset Rotterdam en Kredietbank is er minder onttrokken uit de bestemmingsreserve. Een deel van de verwachte kosten van Social Impact Fonds Rotterdam circa € 240.000 worden in 2024 gerealiseerd.

Bestemmingsreserve Bijzondere bijstand, schuldhulpverlening	2.284	0	1.292	0	992

Realisatie bestemmingsreserves	**Beginstand 1-1-2023**	**Toevoeging**	**Onttrekking**	**Vrijval**	**Eindstand 31-12-2023**
Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving	67.498	0	27.329	3.948	36.221
Bestemmingsreserve Bijzondere bijstand, schuldhulpverlening	2.284	0	1.292	0	992

Verloopstaat Reserve	Beginstand 1-1-2023	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2023
Realisatie 2023	2.284	0	1.292	0	992
Begroting 2023	2.284	0	2.284	0	0
Verschil Realisatie - Begroting	0	0	-992	0	992

Toelichting Reserve

Bestemmingsreserve Bijzondere bijstand, studenten	3.236	0	17	0	3.219

Raadsbesluit:	Jaarrekening 2022 (einddatum 31-12-2024)
Doel Reserve:	December circulaire - Bijzondere bijstand. Dekking voor onvermijdelijke claim Meer Schuldhulpverlening. Daarin is de volgende toelichting opgenomen: Deze middelen hebben betrekking op zowel uitkeringskosten en uitvoeringskosten. Sinds 2017 is de vraag naar Schuldhulpverlening en inkomensondersteunende maatregelen gestegen en het is de verwachting dat deze trend zich voorzet (Tussen januari 2022 en januari 2023 is de instroom bij de schuldhulpverlening met 88% toegenomen).Deze stijging is inmiddels niet meer op te vangen binnen de portefeuille van Armoede en Schulden, onder andere doordat de vraag op de overige Rotterdamse Regelingen is gestegen. De bijzondere bijstand betreft een openeinderegeling en dus moeten we het uitkeren en uitvoeren. Daarnaast zijn ook de toegenomen datasignalen (wettelijke taak) meegenomen, waaruit ook ongeveer 10% aan schuldhulpverleningstrajecten komen.
Toelichting Realisatie 2023:	De onttrekking is benut om de hogere kosten te dekken bij bijzondere bijstand zoals studiekosten, bewindvoeringskosten en de energiekosten voor de bewoners die niet in aanmerking komen voor de energietoeslag.
Toelichting Verschil Realisatie - Begroting	Vanwege minder aanvragen op de Individuele Inkomenstoeslag en vrijval van de voorziening dubieuze debiteuren leenbijstand is er minder onttrokken uit de bestemmingsreserve.

Realisatie bestemmingsreserves	**Beginstand 1-1-2023**	**Toevoeging**	**Onttrekking**	**Vrijval**	**Eindstand 31-12-2023**
Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving	67.498	0	27.329	3.948	36.221
Bestemmingsreserve Bijzondere bijstand, studenten	3.236	0	17	0	3.219

Verloopstaat Reserve	Beginstand 1-1-2023	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2023
Realisatie 2023	3.236	0	17	0	3.219
Begroting 2023	3.236	0	3.236	0	0
Verschil Realisatie - Begroting	0	0	-3.219	0	3.219

Toelichting Reserve

Raadsbesluit:	Jaarrekening 2022 (einddatum 31-12-2024)
Doel Reserve:	December circulaire - Bijzondere bijstand studenten. Naast een motie vanuit de raad om de middelen in te zetten voor het compenseren van energiekosten bij Studenten, is het ook onduidelijk hoe de rechtspraak gaat zijn in deze. Er zijn verschillende studenten die een rechtszaak aangespannen hebben.

Bestemmingsreserve Energietoeslag	32.579	0	23.799	0	8.780

Toelichting Realisatie 2023:	De onttrekking is benut ter compensatie van de energiekosten bij studenten.
Toelichting Verschil Realisatie - Begroting	Vanwege minder aanvragen zijn de kosten in 2023 lager gebleven. De verwachte kosten met betrekking tot de rechtspraak zijn niet in 2023 gerealiseerd. Deze kosten worden in 2024 verwacht.

Realisatie bestemmingsreserves	**Beginstand 1-1-2023**	**Toevoeging**	**Onttrekking**	**Vrijval**	**Eindstand 31-12-2023**
Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving	67.498	0	27.329	3.948	36.221
Bestemmingsreserve Energietoeslag	32.579	0	23.799	0	8.780

Verloopstaat Reserve	Beginstand 1-1-2023	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2023
Realisatie 2023	32.579	0	23.799	0	8.780
Begroting 2023	32.579	0	32.579	0	0
Verschil Realisatie - Begroting	0	0	-8.780	0	8.780

Toelichting Reserve	
Raadsbesluit:	Jaarrekening 2022 (einddatum 31-12-2024)
Doel Reserve:	December circulaire - Energietoeslag. Deze middelen zijn bij de decembercirculaire toegekend omdat gemeentes de mogelijkheid hadden om alvast €500 van de voor 2023 te besteden €1300 aan energietoeslag in 2022 uit te keren. Rotterdam heeft dat nog niet gedaan en zal dit dus in 2023 uitkeren. Deze middelen worden daarvoor ingezet.
Toelichting Realisatie 2023:	De onttrekking is benut ter dekking van de energietoeslag zowel voor de uitvoerings- als de uitkeringslasten.
Toelichting Verschil Realisatie - Begroting	De aanvragen voor de energietoeslag kunnen tot augustus 2024 ingediend worden. In 2023 zijn alle aanvragen tot en met december 2023 onttrokken uit de bestemmingsreserve. Het restsaldo wordt benut voor de aanvragen die in 2024 ingediend worden.

Bestemmingsreserve Inburgering	1.155	0	217	0	938

Realisatie bestemmingsreserves	**Beginstand 1-1-2023**	**Toevoeging**	**Onttrekking**	**Vrijval**	**Eindstand 31-12-2023**
Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving	67.498	0	27.329	3.948	36.221

Bestemmingsreserve Inburgering	1.155	0	217	0	938

Verloopstaat Reserve	Beginstand 1-1-2023	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2023
Realisatie 2023	1.155	0	217	0	938
Begroting 2023	1.155	0	1.155	0	0
Verschil Realisatie - Begroting	0	0	-938	0	938

Toelichting Reserve

Raadsbesluit:	Jaarrekening 2022 (einddatum 31-12-2024)
Doel Reserve:	Als gevolg van de Nieuwe Wet inburgering is een grotere ondertussen -groep ontstaan die onder de oude Wet Inburgering valt. In 2022 was nog onbekend wie dit betrof (info vanuit DUO ontbrak), zal 1e kwartaal 2023 wel bekend zijn. De kosten voor de begeleiding van de bredere groep asielmigranten binnen de ondertussen - groep zijn lager uitgevallen. De verwachting is dat deze groep in 2023 zal instromen.Daarnaast is vanwege de latere toekenning van de verhoogde taakstelling voor de nieuwe wet inburgering pas later in het najaar gestart met de uitbreiding van de formatie. Deze taakstelling loopt door in 2023 en daarmee ook een hogere inzet van personeel.
Toelichting Realisatie 2023:	De onttrekking van de reserve is op basis van de gerealiseerde loonkosten tot en met december 2023 van teams Statushouders en Vreemdelingen.
Toelichting Verschil Realisatie - Begroting	Bestemmingsreserve was niet volledig nodig in 2023, omdat de werving van personeel na de zomer pas is gestart. Het resterende bedrag blijft beschikbaar in 2024. Er is achterstand bij de Wet Inburgering. Dit bedrag biedt financiële dekking voor de personele inzet.

Bestemmingsreserve Koloniaal en Slavernij Verleden	195	0	0	195	0

Realisatie bestemmingsreserves	**Beginstand 1-1-2023**	**Toevoeging**	**Onttrekking**	**Vrijval**	**Eindstand 31-12-2023**
Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving	67.498	0	27.329	3.948	36.221
Bestemmingsreserve Koloniaal en Slavernij Verleden	195	0	0	195	0

Verloopstaat Reserve	Beginstand 1-1-2023	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2023
Realisatie 2023	195	0	0	195	0
Begroting 2023	195	0	0	195	0
Verschil Realisatie - Begroting	0	0	0	0	0

Bestemmingsreserve Dak- en thuislozen	853	0	0	853	0

Toelichting Reserve	
Raadsbesluit:	Jaarrekening 2022 (einddatum 31-12-2023)
Doel Reserve:	Koloniaal en Slavernij Verleden - Verplichtingen ihkv subsidieverlening.
Toelichting Realisatie 2023:	Bij de voorjaarsnota en de tweede herziening vielen de bestemmingsreserves met de waarde van minder dan € 1 mln (m.u.v. een beperkt aantal bestemmingsreserves) allemaal vrij. De totale vrijval is toegevoegd aan de Algemene Reserve.
Toelichting Verschil Realisatie - Begroting	Niet van toepassing

Realisatie bestemmingsreserves	**Beginstand 1-1-2023**	**Toevoeging**	**Onttrekking**	**Vrijval**	**Eindstand 31-12-2023**
Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving	67.498	0	27.329	3.948	36.221
Bestemmingsreserve Dak- en thuislozen	853	0	0	853	0

Verloopstaat Reserve	Beginstand 1-1-2023	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2023
Realisatie 2023	853	0	0	853	0
Begroting 2023	853	0	0	853	0
Verschil Realisatie - Begroting	0	0	0	0	0

Toelichting Reserve	
Raadsbesluit:	Jaarrekening 2022 (einddatum 31-12-2023)
Doel Reserve:	De gemeente heeft toezeggingen gedaan om een subsidie te verstrekken t.b.v. de aankoop en aanpassing van een pand door een stichting die aldus een voorziening voor dak- en thuislozen zal realiseren. Door omstandigheden is er vertraging opgetreden.
Toelichting Realisatie 2023:	Bij de voorjaarsnota en de tweede herziening vielen de bestemmingsreserves met de waarde van minder dan € 1 mln (m.u.v. een beperkt aantal bestemmingsreserves) allemaal vrij. De totale vrijval is toegevoegd aan de Algemene Reserve.
Toelichting Verschil Realisatie - Begroting	Niet van toepassing

Bestemmingsreserve Armoedefonds	18.900	0	0	1.100	17.800

Realisatie bestemmingsreserves	**Beginstand 1-1-2023**	**Toevoeging**	**Onttrekking**	**Vrijval**	**Eindstand 31-12-2023**
Armoede, schuldhulpverlening,	67.498	0	27.329	3.948	36.221

inburgering en samenleving					
Bestemmingsreserve Armoedefonds	18.900	0	0	1.100	17.800

Verloopstaat Reserve	Beginstand 1-1-2023	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2023
Realisatie 2023	18.900	0	0	1.100	17.800
Begroting 2023	18.900	0	0	1.100	17.800
Verschil Realisatie - Begroting	0	0	0	0	0

Toelichting Reserve	
Raadsbesluit:	Coalitieakkoord 2022 - 2026 (einddatum 31-12-2024)
Doel Reserve:	Armoedebestrijding
Toelichting Realisatie 2023:	Bij de voorjaarsnota en de tweede herziening vielen de bestemmingsreserves met de waarde van minder dan € 1 mln (m.u.v. een beperkt aantal bestemmingsreserves) allemaal vrij. De totale vrijval is toegevoegd aan de Algemene Reserve.
Toelichting Verschil Realisatie - Begroting	Niet van toepassing

Beheer van de stad	3.171	0	0	1.252	1.919
Bestemmingsreserve Blauwalg Kralingse Plas	1.269	0	0	850	419

Realisatie bestemmingsreserves	**Beginstand 1-1-2023**	**Toevoeging**	**Onttrekking**	**Vrijval**	**Eindstand 31-12-2023**
Beheer van de stad	3.171	0	0	1.252	1.919
Bestemmingsreserve Blauwalg Kralingse Plas	1.269	0	0	850	419

Verloopstaat Reserve	Beginstand 1-1-2023	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2023
Realisatie 2023	1.269	0	0	850	419
Begroting 2023	1.269	0	419	850	0
Verschil Realisatie - Begroting	0	0	-419	0	419

Toelichting Reserve	
Raadsbesluit:	Voorjaarsnota 2019 (einddatum 31-12-2023)
Doel Reserve:	In de motie 'structurele oplossing blauwalg Kralingse plas' wordt verzocht voor de jaarlijks terugkerende blauwalgoverlast in de Kralingse Plas een structurele oplossing te vinden die leidt tot een plas die structureel zomer- en zwemklaar is. Hiervoor is bij de VJN 2017 een budget toegekend van € 5 mln. In verband met nader onderzoek naar de te treffen maatregelen is de uitvoering opgeschoven naar 2023niet benutte

					budget in 2018 niet terug te laten vloeien in de algemene middelen is er een bestemmingsreserve voorgesteld en bij de VJN 2019 ook toegekend.
					Toelichting Realisatie 2023: De werkzaamheden voor de bestrijding van blauwalg zouden in 2023 worden voltooid. Naderhand blijkt toch sprake van een overloop naar 2024. Het restant in de bestemmingsreserve van € 850.000 is na aftrek van de begrote onttrekking vrijgevallen.
					Toelichting Verschil Realisatie - Begroting: Er heeft geen onttrekking plaatsgevonden omdat de lasten in 2023 volledig zijn gedekt door externe bijdragen vanuit de provincie Zuid-Holland en het Waterschap.

Bestemmingsreserve Afvalstoffenheffing	1.500	0	0	0	1.500

Realisatie bestemmingsreserves	**Beginstand 1-1-2023**	**Toevoeging**	**Onttrekking**	**Vrijval**	**Eindstand 31-12-2023**
Beheer van de stad	3.171	0	0	1.252	1.919
Bestemmingsreserve Afvalstoffenheffing	1.500	0	0	0	1.500

Verloopstaat Reserve	Beginstand 1-1-2023	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2023
Realisatie 2023	1.500	0	0	0	1.500
Begroting 2023	1.500	0	0	0	1.500
Verschil Realisatie - Begroting	0	0	0	0	0

Toelichting Reserve

Raadsbesluit:	2e herziening 2022 (einddatum niet van toepassing)
Doel Reserve:	Doel van de reserve is om meevallende baten van de heffing in te zetten voor verevening binnen de afvalstoffenheffing (ASH). De reserve draagt daarmee bij aan een stabieler meerjarig begrotingsproces en een bestendiger tarief.
Toelichting Realisatie 2023:	Realisatie is nihil.
Toelichting Verschil Realisatie - Begroting:	In 2023 was er geen aanleiding om de bestemde financiële middelen in te zetten voor het verevenen binnen de afvalstoffenheffing (ASH).

Bestemmingsreserve Luchtsingel	402	0	0	402	0

Realisatie bestemmingsreserves	**Beginstand 1-1-2023**	**Toevoeging**	**Onttrekking**	**Vrijval**	**Eindstand 31-12-2023**
Beheer van de stad	3.171	0	0	1.252	1.919
Bestemmingsreserve Luchtsingel	402	0	0	402	0

Verloopstaat Reserve	Beginstand 1-1-2023	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2023
Realisatie 2023	402	0	0	402	0
Begroting 2023	402	0	0	402	0

Belastingen	770	14.981	0	196	15.555
Bestemmingsreserve project BAG WOZ	116	0	0	116	0
Basisregistratie wettelijke dienstverlening	80	0	0	80	0

Verschil Realisatie - Begroting	0	0	0	0	0

Toelichting Reserve

Raadsbesluit:	Jaarrekening 2016 (einddatum 31-12-2031)
Doel Reserve:	De bestemmingsreserve is gevormd ter dekking van kosten inzake de onderhoudsplicht van de Luchtsingel, die in 2016 is afgekocht.
Toelichting Realisatie 2023:	Bij de voorjaarsnota en de tweede herziening vielen de bestemmingsreserves met de waarde van minder dan € 1 mln (m.u.v. een beperkt aantal bestemmingsreserves) allemaal vrij. De totale vrijval is toegevoegd aan de Algemene Reserve.
Toelichting Verschil Realisatie - Begroting	Bij de voorjaarsnota en de tweede herziening vielen de bestemmingsreserves met de waarde van minder dan € 1 mln (m.u.v. een beperkt aantal bestemmingsreserves) allemaal vrij. De totale vrijval is toegevoegd aan de Algemene Reserve. Hierdoor ontstaat een meer gestroomlijnde begroting en verbetert het weerstandsvermogen.

Realisatie bestemmingsreserves

	Beginstand 1-1-2023	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2023
Belastingen	770	14.981	0	196	15.555
Bestemmingsreserve project BAG WOZ	116	0	0	116	0

Verloopstaat Reserve

	Beginstand 1-1-2023	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2023
Realisatie 2023	116	0	0	116	0
Begroting 2023	116	0	0	116	0
Verschil Realisatie - Begroting	0	0	0	0	0

Toelichting Reserve

Raadsbesluit:	10m bestuursrapportage 2018 (einddatum t/m nader te bepalen)
Doel Reserve:	De bestemmingsreserve is gevormd om de kosten voor het vertraagde project BAG WOZ te dekken
Toelichting Realisatie 2023:	Bij de voorjaarsnota en de tweede herziening vielen de bestemmingsreserves met de waarde van minder dan € 1 mln (m.u.v. een beperkt aantal bestemmingsreserves) allemaal vrij. De totale vrijval is toegevoegd aan de Algemene Reserve.
Toelichting Verschil Realisatie - Begroting	Niet van toepassing

Realisatie bestemmingsreserves

	Beginstand 1-1-2023	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2023
Belastingen	770	14.981	0	196	15.555

Basisregistratie wettelijke dienstverlening	80	0	0	80	0

Verloopstaat Reserve	Beginstand 1-1-2023	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2023
Realisatie 2023	80	0	0	80	0
Begroting 2023	80	0	0	80	0
Verschil Realisatie - Begroting	0	0	0	0	0

Toelichting Reserve

Raadsbesluit:	Jaarrekening 2020 (einddatum 31-12-2023)
Doel Reserve:	Vormen van een toekomstbestendige organisatie door onder andere een structurele aanpak van werkvoorraden, strategische analyses, het structureel lean maken van processen en kwaliteitsverbeteringen van processen.De bestemmingsreserve Doorlopende werkzaamheden Tozo-regeling is bestemd voor het dekken van de uitvoeringskosten van doorlopende werkzaamheden die gestart zijn in 2020 en nog doorlopen in volgende jaren.
Toelichting Realisatie 2023:	Bij de voorjaarsnota en de tweede herziening vielen de bestemmingsreserves met de waarde van minder dan € 1 mln (m.u.v. een beperkt aantal bestemmingsreserves) allemaal vrij. De totale vrijval is toegevoegd aan de Algemene Reserve.
Toelichting Verschil Realisatie - Begroting	Niet van toepassing

Bestemmingsreserve Nieuw Belastingsysteem	0	14.981	0	0	14.981

Realisatie bestemmingsreserves	**Beginstand 1-1-2023**	**Toevoeging**	**Onttrekking**	**Vrijval**	**Eindstand 31-12-2023**
Belastingen	770	14.981	0	196	15.555
Bestemmingsreserve Nieuw Belastingsysteem	0	14.981	0	0	14.981

Verloopstaat Reserve	Beginstand 1-1-2023	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2023
Realisatie 2023	0	14.981	0	0	14.981
Begroting 2023	0	14.981	500	0	14.481
Verschil Realisatie - Begroting	0	0	-500	0	500

Toelichting Reserve

Raadsbesluit:	2e Herziening 2023 (einddatum 31-12-2027)
Doel Reserve:	De middelen in deze bestemmingsreserve dienen ter dekking van het implementatietraject van het nieuwe belastingsysteem (de voorbereiding, de

Bestemmingsreserve Toeslagenaffaire Belastingen	574	0	0	0	574

implementatie en de nazorg).

Toelichting Realisatie 2023:	Tot op heden is de realisatie nihil.
Toelichting Verschil Realisatie - Begroting	De werkzaamheden voor het project Nieuw Belastingsysteem zijn doorgeschoven naar 2024, waardoor er niet is onttrokken aan de bestemmingsreserve.

Realisatie bestemmingsreserves	**Beginstand 1-1-2023**	**Toevoeging**	**Onttrekking**	**Vrijval**	**Eindstand 31-12-2023**
Belastingen	770	14.981	0	196	15.555
Bestemmingsreserve Toeslagenaffaire Belastingen	574	0	0	0	574

Verloopstaat Reserve	Beginstand 1-1-2023	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2023
Realisatie 2023	574	0	0	0	574
Begroting 2023	574	0	0	0	574
Verschil Realisatie - Begroting	0	0	0	0	0

Toelichting Reserve

Raadsbesluit:	Jaarrekening 2021 (einddatum 31-12-2023)
Doel Reserve:	Het dekken van uitvoeringskosten in 2022 ev.
Toelichting Realisatie 2023:	Tot op heden is de realisatie nihil.
Toelichting Verschil Realisatie - Begroting	Niet van toepassing

Bestaande stad	190.948	23.300	26.232	752	187.264
Bestemmingsreserve Nationaal Programma Rotterdam Zuid	158.795	23.300	18.179	0	163.916

Realisatie bestemmingsreserves	**Beginstand 1-1-2023**	**Toevoeging**	**Onttrekking**	**Vrijval**	**Eindstand 31-12-2023**
Bestaande stad	190.948	23.300	26.232	752	187.264
Bestemmingsreserve Nationaal Programma Rotterdam Zuid	158.795	23.300	18.179	0	163.916

Verloopstaat Reserve	Beginstand 1-1-2023	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2023
Realisatie 2023	158.795	23.300	18.179	0	163.916
Begroting 2023	158.795	23.300	22.178	0	159.917
Verschil Realisatie - Begroting	0	0	-3.999	0	3.999

Bestemmingsreserve groot onderhoud (MJOP)	9.039	0	6.805	0	2.234

Realisatie bestemmingsreserves	**Beginstand 1-1-2023**	**Toevoeging**	**Onttrekking**	**Vrijval**	**Eindstand 31-12-2023**
Bestaande stad	190.948	23.300	26.232	752	187.264
Bestemmingsreserve groot onderhoud (MJOP)	9.039	0	6.805	0	2.234

Verloopstaat Reserve	Beginstand 1-1-2023	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2023
Realisatie 2023	9.039	0	6.805	0	2.234
Begroting 2023	9.039	0	8.807	0	233
Verschil Realisatie - Begroting	0	0	-2.001	0	2.001

Toelichting Reserve

Raadsbesluit:	Jaarrekening 2020 (einddatum 31-12-2047)
Doel Reserve:	"Met het vormen van deze reserve wordt getracht om toekomstige pieken in onderhoud op te vangen. De afdeling Vastgoed gaat in de kostendekkende huur per object uit van een gemiddelde onderhoudsbehoefte over een periode van vijftig jaar. Op dit moment lukt het nog om de pieken per object op te vangen in de totale onderhoudsbegroting van de afdeling Vastgoed, omdat er ook objecten zijn waarbij binnen de onderhoudsbegroting minder dan het gemiddelde uitgevoerd hoeft te worden. "
Toelichting Realisatie 2023:	Met de middelen in de reserve is het vanuit 2022 doorgeschoven onderhoud betaald.
Toelichting Verschil	Door vertraging op een aantal grote projecten is er sprake van een

Toelichting Reserve

Raadsbesluit:	Jaarrekening 2012 (doorlopend)
Doel Reserve:	De vorming van de bestemmingsreserve Nationaal Programma Rotterdam Zuid heeft plaatsgevonden ter dekking van de lasten Nationaal Programma Rotterdam Zuid.
Toelichting Realisatie 2023:	In 2023 is vanuit de bestemmingsreserve NPRZ pijler wonen € 18,2 mln aangewend. De hoogste uitgaven hebben betrekking op Texelsestraat Noord, Fazantstraat, apparaatskosten transformatie, particuliere voorraad overig 2023-2026 en een aantal kleinere projecten.
Toelichting Verschil Realisatie - Begroting	In 2023 is € 3,9 mln minder onttrokken dan begroot door onder andere vertraging /verschuiving van werkzaamheden van projecten (bijv. Beyerlandselaan/Groene Hilledijk, Particuliere voorraad, Strategisch verwerven en subsidieregeling samenvoegen particulieren) naar 2024. Ook was er financiering vanuit andere bronnen, zoals bijdrages derden.

						Realisatie - Begroting	onderbesteding. Relatief grote projecten zijn financieel lastig over de jaarschijven heen in te schatten omdat beperkte capaciteit van aannemers, adviseurs en aanhoudende leveringsproblemen van materialen.				
Bestemmingsreserve Funderingen	1.358	0	300	0	1.058	**Realisatie bestemmingsreserves**	**Beginstand 1-1-2023**	**Toevoeging**	**Onttrekking**	**Vrijval**	**Eindstand 31-12-2023**
						Bestaande stad	190.948	23.300	26.232	752	187.264
						Bestemmingsreserve Funderingen	1.358	0	300	0	1.058
						Verloopstaat Reserve	Beginstand 1-1-2023	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2023
						Realisatie 2023	1.358	0	300	0	1.058
						Begroting 2023	1.358	0	300	0	1.058
						Verschil Realisatie - Begroting	0	0	0	0	0
						Toelichting Reserve					
						Raadsbesluit:					Jaarrekening 2017 (doorlopend)
						Doel Reserve:	De bestemmingsreserve is gevormd om de continuïteit van de funderingsaanpak in Rotterdam te waarborgen. Het betreft meerjarige wijkgerichte participatieprojecten in het kader van gesubsidieerd funderingsonderzoek en urgent bloksgewijs funderingsherstel.				
						Toelichting Realisatie 2023:	De kosten zijn gemaakt voor de langlopende verplichtingen voor funderingsaanpak.				
						Toelichting Verschil Realisatie - Begroting					De realisatie is conform de begroting.
WABO-leges	2.194	0	948	0	1.246	**Realisatie bestemmingsreserves**	**Beginstand 1-1-2023**	**Toevoeging**	**Onttrekking**	**Vrijval**	**Eindstand 31-12-2023**
						Bestaande stad	190.948	23.300	26.232	752	187.264
						WABO-leges	2.194	0	948	0	1.246
						Verloopstaat Reserve	Beginstand 1-1-2023	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2023
						Realisatie 2023	2.194	0	948	0	1.246
						Begroting 2023	2.194	0	1.053	0	1.141
						Verschil Realisatie - Begroting	0	0	-105	0	105
						Toelichting Reserve					
						Raadsbesluit:					Jaarrekening 2020 (einddatum 31-12-2024)
						Doel Reserve:	Dekking van de kosten voor extra benodigde capaciteit en behandelkosten in 2021				

						voor de in 2020 in het kader van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht ingediende plannen in de hoogste categorie					
						Toelichting Realisatie 2023:	De realisatie heeft betrekking op kosten voor bouwplannen.				
						Toelichting Verschil Realisatie - Begroting	In 2023 hebben een aantal bouwprojecten vertraging opgelopen waardoor de behandelkosten opschuiven.				
Bestemmingsreserve Muziekkoepel	752	0	0	752	0	**Realisatie bestemmingsreserves**	**Beginstand 1-1-2023**	**Toevoeging**	**Onttrekking**	**Vrijval**	**Eindstand 31-12-2023**
						Bestaande stad	190.948	23.300	26.232	752	187.264
						Bestemmingsreserve Muziekkoepel	752	0	0	752	0
						Verloopstaat Reserve	Beginstand 1-1-2023	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2023
						Realisatie 2023	752	0	0	752	0
						Begroting 2023	752	0	0	752	0
						Verschil Realisatie - Begroting	0	0	0	0	0
						Toelichting Reserve					
						Raadsbesluit:	Jaarrekening 2020 (einddatum 31-12-2023)				
						Doel Reserve:	Renovatie van de Muziekkoepel Heijplaat				
						Toelichting Realisatie 2023:	Bij de voorjaarsnota en de tweede herziening vielen de bestemmingsreserves met de waarde van minder dan € 1 mln (m.u.v. een beperkt aantal bestemmingsreserves) allemaal vrij. De totale vrijval is toegevoegd aan de Algemene Reserve.				
						Toelichting Verschil Realisatie - Begroting	Niet van toepassing				
Bestemmingsreserve Kwaliteitsborging	810	0	0	0	810	**Realisatie bestemmingsreserves**	**Beginstand 1-1-2023**	**Toevoeging**	**Onttrekking**	**Vrijval**	**Eindstand 31-12-2023**
						Bestaande stad	190.948	23.300	26.232	752	187.264
						Bestemmingsreserve Kwaliteitsborging	810	0	0	0	810
						Verloopstaat Reserve	Beginstand 1-1-2023	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2023
						Realisatie 2023	810	0	0	0	810
						Begroting 2023	810	0	0	0	810
						Verschil Realisatie - Begroting	0	0	0	0	0
						Toelichting Reserve					

Bestemmingsreserve Rivierahal Blijdorp	18.000	0	0	0	18.000
Bestuur	1.014	489	124	20	1.360
Egalisatiereserve Rekenkamer	139	111	0	0	250

Raadsbesluit:	Jaarrekening 2021 (einddatum 31-12-2026)
Doel Reserve:	Dekking voor kosten voor de voorbereiding op de invoering Wet Kwalitetsborging
Toelichting Realisatie 2023:	Niet van toepassing
Toelichting Verschil Realisatie - Begroting	Niet van toepassing

Realisatie bestemmingsreserves	**Beginstand 1-1-2023**	**Toevoeging**	**Onttrekking**	**Vrijval**	**Eindstand 31-12-2023**
Bestaande stad	190.948	23.300	26.232	752	187.264
Bestemmingsreserve Rivierahal Blijdorp	18.000	0	0	0	18.000

Verloopstaat Reserve	Beginstand 1-1-2023	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2023
Realisatie 2023	18.000	0	0	0	18.000
Begroting 2023	18.000	0	17.820	0	180
Verschil Realisatie - Begroting	0	0	-17.820	0	17.820

Toelichting Reserve

Raadsbesluit:	Coalitieakkoord 2022 - 2026 (einddatum t/m nader te bepalen)
Doel Reserve:	Restauratie van de Rivierahal Blijdorp
Toelichting Realisatie 2023:	Niet van toepassing
Toelichting Verschil Realisatie - Begroting	De juiste wijze van borgen van de beschikbaar gestelde middelen vergt het nodige maatwerk en heeft daarom niet meer in 2023 plaats kunnen vinden.

Realisatie bestemmingsreserves	**Beginstand 1-1-2023**	**Toevoeging**	**Onttrekking**	**Vrijval**	**Eindstand 31-12-2023**
Bestuur	1.014	489	124	20	1.360
Egalisatiereserve Rekenkamer	139	111	0	0	250

Verloopstaat Reserve	Beginstand 1-1-2023	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2023
Realisatie 2023	139	111	0	0	250
Begroting 2023	139	0	0	0	139
Verschil Realisatie - Begroting	0	111	0	0	111

Egalisatiereserve Ombudsman	2	248	0	0	250

Toelichting Reserve	
Raadsbesluit:	Jaarrekening 1999 (doorlopend)
Doel Reserve:	Dit is een egalisatiereserve met als doel de onderzoeken van de Rekenkamer Rotterdam te waarborgen.
Toelichting Realisatie 2023:	De realisatie 2023 betreft een deel van het financiële resultaat van het boekjaar, waardoor de maximale hoogte van de egalisatiereserve bereikt is (€ 250.000).
Toelichting Verschil Realisatie - Begroting	De hoogte van de toevoeging is na afsluiting van het boekjaar pas bekend, hierdoor wordt deze niet begroot.

Realisatie bestemmingsreserves	**Beginstand 1-1-2023**	**Toevoeging**	**Onttrekking**	**Vrijval**	**Eindstand 31-12-2023**
Bestuur	1.014	489	124	20	1.360
Egalisatiereserve Ombudsman	2	248	0	0	250

Verloopstaat Reserve	Beginstand 1-1-2023	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2023
Realisatie 2023	2	248	0	0	250
Begroting 2023	2	0	0	0	2
Verschil Realisatie - Begroting	0	248	0	0	248

Toelichting Reserve	
Raadsbesluit:	Jaarrekening 2014 (doorlopend)
Doel Reserve:	Dit betreft een egalisatiereserve met als doel de werkzaamheden van de Ombudsman Rotterdam te waarborgen.
Toelichting Realisatie 2023:	De realisatie 2023 betreft een deel van het financiële resultaat van het boekjaar, waardoor de maximale hoogte van de egalisatiereserve bereikt is (€ 250.000).
Toelichting Verschil Realisatie - Begroting	De hoogte van de toevoeging is na afsluiting van het boekjaar pas bekend, hierdoor wordt deze niet begroot.

Egalisatiereserve Ombudsman derdengelden	20	0	0	20	0

Realisatie bestemmingsreserves	**Beginstand 1-1-2023**	**Toevoeging**	**Onttrekking**	**Vrijval**	**Eindstand 31-12-2023**
Bestuur	1.014	489	124	20	1.360
Egalisatiereserve Ombudsman derdengelden	20	0	0	20	0

Verloopstaat Reserve	Beginstand 1-1-2023	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2023
Realisatie 2023	20	0	0	20	0
Begroting 2023	20	0	0	0	20

Verschil Realisatie - Begroting	0	0	0	20	-20

Toelichting Reserve

Raadsbesluit:	Afspraak d.d. 23 maart 2005 tussen Ombudsman en gemeenteraad (doorlopend)
Doel Reserve:	Dit betreft een egalisatiereserve met als doel te waarborgen dat de derdengelden gewaarborgd zijn.
Toelichting Realisatie 2023:	In afstemming met de Ombudsman is de egalisatiereserve Ombudsman derdengelden vrijgevallen. Het restant ad € 20.000 is toegevoegd aan de algemene egalisatiereserve van de Ombudsman.
Toelichting Verschil Realisatie - Begroting	De vrijval kon niet meer in de 2e Herziening 2023 verwerkt worden.

Bestemmingsreserve Gemeentelijke klokkenluidersregeling	34	0	0	0	34

Realisatie bestemmingsreserves	**Beginstand 1-1-2023**	**Toevoeging**	**Onttrekking**	**Vrijval**	**Eindstand 31-12-2023**
Bestuur	1.014	489	124	20	1.360
Bestemmingsreserve Gemeentelijke klokkenluidersregeling	34	0	0	0	34

Verloopstaat Reserve	Beginstand 1-1-2023	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2023
Realisatie 2023	34	0	0	0	34
Begroting 2023	34	0	0	0	34
Verschil Realisatie - Begroting	0	0	0	0	0

Toelichting Reserve

Raadsbesluit:	Besluit van College van B&W d.d. 2-10-2007 (doorlopend)
Doel Reserve:	Deze bestemmingsreserve dient voor het dekken van eventuele juridische kosten benodigd om de klokkenluider te ondersteunen.
Toelichting Realisatie 2023:	Niet van toepassing
Toelichting Verschil Realisatie - Begroting	Niet van toepassing

Bestemmingsreserve B&W Fonds	269	0	124	0	145

Realisatie bestemmingsreserves	**Beginstand 1-1-2023**	**Toevoeging**	**Onttrekking**	**Vrijval**	**Eindstand 31-12-2023**
Bestuur	1.014	489	124	20	1.360
Bestemmingsreserve B&W Fonds	269	0	124	0	145

Verloopstaat Reserve	Beginstand 1-1-2023	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2023

Realisatie 2023	269	0	124	0	145
Begroting 2023	269	0	20	0	249
Verschil Realisatie - Begroting	0	0	104	0	-104

Toelichting Reserve	
Raadsbesluit:	Begroting 2019 (doorlopend)
Doel Reserve:	De bestemmingsreserve is gevormd voor het doen van relatief kleine uitgaven voor doeleinden met een ideëel of charitatief karakter. Het budget is afkomstig uit vrijval van de gelijknamige voorziening.
Toelichting Realisatie 2023:	In 2023 is een extra onttrekking geboekt voor noodhulp aan Marokko (via VNG Fonds) van € 100.000 en voor een mobiele medische post in Turkije van € 20.000. De regulier donatie betrof € 4.000.
Toelichting Verschil Realisatie - Begroting	De extra donaties konden niet meer in de 2e Herziening 2023 verwerkt worden.

Bestemmingsreserve Commissiereizen	155	55	0	0	210

Realisatie bestemmingsreserves	**Beginstand 1-1-2023**	**Toevoeging**	**Onttrekking**	**Vrijval**	**Eindstand 31-12-2023**
Bestuur	1.014	489	124	20	1.360
Bestemmingsreserve Commissiereizen	155	55	0	0	210

Verloopstaat Reserve	Beginstand 1-1-2023	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2023
Realisatie 2023	155	55	0	0	210
Begroting 2023	155	55	0	0	210
Verschil Realisatie - Begroting	0	0	0	0	0

Toelichting Reserve	
Raadsbesluit:	10m bestuursrapportage 2018 (doorlopend)
Doel Reserve:	De bestemmingsreserve is gevormd ter dekking van de kosten inzake commissiereizen over de gehele raadsperiode.
Toelichting Realisatie 2023:	In 2023 is de jaarlijkse bijdrage van € 55.000 geboekt.
Toelichting Verschil Realisatie - Begroting	Niet van toepassing

Bestemmingsreserve Voorlichting / communicatie verkiezingen	145	75	0	0	220

Realisatie bestemmingsreserves	**Beginstand 1-1-2023**	**Toevoeging**	**Onttrekking**	**Vrijval**	**Eindstand 31-12-2023**
Bestuur	1.014	489	124	20	1.360

Egalisatiereserve Raad/Griffie	250	0	0	0	250
Cultuur	12.667	0	4.833	230	7.604
Bestemmingsreserve	7.808	0	4.833	0	2.975

Bestemmingsreserve Voorlichting / communicatie verkiezingen	145	75	0	0	220

Verloopstaat Reserve	Beginstand 1-1-2023	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2023
Realisatie 2023	145	75	0	0	220
Begroting 2023	145	75	0	0	220
Verschil Realisatie - Begroting	0	0	0	0	0

Toelichting Reserve	
Raadsbesluit:	10m bestuursrapportage 2018 (doorlopend)
Doel Reserve:	De bestemmingsreserve is gevormd ter dekking van de kosten voor voorlichting, communicatie en promotie t.b.v. de gemeenteraadsverkiezingen.
Toelichting Realisatie 2023:	In 2023 is de jaarlijkse bijdrage van € 75.000 geboekt.
Toelichting Verschil Realisatie - Begroting	Niet van toepassing

Realisatie bestemmingsreserves	**Beginstand 1-1-2023**	**Toevoeging**	**Onttrekking**	**Vrijval**	**Eindstand 31-12-2023**
Bestuur	1.014	489	124	20	1.360
Egalisatiereserve Raad /Griffie	250	0	0	0	250

Verloopstaat Reserve	Beginstand 1-1-2023	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2023
Realisatie 2023	250	0	0	0	250
Begroting 2023	250	0	0	0	250
Verschil Realisatie - Begroting	0	0	0	0	0

Toelichting Reserve	
Raadsbesluit:	10 M raadsbesluit 2021 (doorlopend)
Doel Reserve:	De bestemmingsreserve dient om eventuele positieve jaarresultaten beschikbaar te houden voor mogelijk toekomstige Raads opdrachten/onderzoeken.
Toelichting Realisatie 2023:	Niet van toepassing
Toelichting Verschil Realisatie - Begroting	Niet van toepassing

Realisatie	**Beginstand 1-1-2023**	**Toevoeging**	**Onttrekking**	**Vrijval**	**Eindstand 31-12-2023**

Evenementenfonds

bestemmingsreserves

Cultuur	12.667	0	4.833	230	7.604
Bestemmingsreserve Evenementenfonds	7.808	0	4.833	0	2.975

Verloopstaat Reserve	Beginstand 1-1-2023	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2023
Realisatie 2023	7.808	0	4.833	0	2.975
Begroting 2023	7.808	0	5.003	0	2.805
Verschil Realisatie - Begroting	0	0	-170	0	170

Toelichting Reserve

Raadsbesluit:	Jaarrekening 2012 (einddatum t/m niet van toepassing)
Doel Reserve:	De bestemmingsreserve Evenementenfonds is gevormd voor het financieren van toekomstige evenementen.
Toelichting Realisatie 2023:	De realisatie is aangewend voor dekking van evenementen die in 2023 hebben plaatsgevonden (Koningsdag € 1,5 mln, RDNPRZ € 1 mln, European Para Championships € 1 mln, Grand Depart/ Tour de France € 2,15 mln). Ook is een deel (€ 183.208) aangewend voor het evenementenproof maken van de stadsparken (in het jaar 2023 ingezet voor het Kralingse Bos).
Toelichting Verschil Realisatie - Begroting	De lagere onttrekking heeft te maken met het evenementenproof maken van de stadsparken. In 2023 is minder gerealiseerd voor dit doel.

Bestemmingsreserve Groot onderhoud MBVB	230	0	0	230	0

Realisatie bestemmingsreserves

	Beginstand 1-1-2023	**Toevoeging**	**Onttrekking**	**Vrijval**	**Eindstand 31-12-2023**
Cultuur	12.667	0	4.833	230	7.604
Bestemmingsreserve Groot onderhoud MBVB	230	0	0	230	0

Verloopstaat Reserve	Beginstand 1-1-2023	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2023
Realisatie 2023	230	0	0	230	0
Begroting 2023	230	0	0	230	0
Verschil Realisatie - Begroting	0	0	0	0	0

Toelichting Reserve

Raadsbesluit:	Jaarrekening 2016 (einddatum 31-12-2023)
Doel Reserve:	De bestemmingsreserve is gevormd ter dekking van planvorming- en onderzoekskosten inzake de renovatie van het museum Boymans van Beuningen.

Toelichting Realisatie 2023:	Bij de voorjaarsnota en de tweede herziening vielen de bestemmingsreserves met de waarde van minder dan € 1 mln (m.u.v. een beperkt aantal bestemmingsreserves) allemaal vrij. De totale vrijval is toegevoegd aan de Algemene Reserve.				
Toelichting Verschil Realisatie - Begroting	Niet van toepassing				

Bestemmingsreserve Jaaroverstijgende Cultuursubsidies	931	0	0	0	931

Realisatie bestemmingsreserves	**Beginstand 1-1-2023**	**Toevoeging**	**Onttrekking**	**Vrijval**	**Eindstand 31-12-2023**
Cultuur	12.667	0	4.833	230	7.604
Bestemmingsreserve Jaaroverstijgende Cultuursubsidies	931	0	0	0	931

Verloopstaat Reserve	Beginstand 1-1-2023	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2023
Realisatie 2023	931	0	0	0	931
Begroting 2023	931	0	0	0	931
Verschil Realisatie - Begroting	0	0	0	0	0

Toelichting Reserve	
Raadsbesluit:	Vaststelling 1e Herziening 2021 (einddatum t/m nader te bepalen)
Doel Reserve:	De bestemmingsreserve wordt (bij de bestemming van het jaarresultaat) gebruikt voor subsidies waarbij de realisatie van de gesubsidieerde activiteiten in een later jaar plaatsvindt dan begroot. Hiermee wordt voorkomen dat kosten niet toegerekend worden aan de periode dat zij zijn gemaakt.
Toelichting Realisatie 2023:	Niet van toepassing
Toelichting Verschil Realisatie - Begroting	Niet van toepassing

Bestemmingsreserve Regiodeal cultuur	102	0	0	0	102

Realisatie bestemmingsreserves	**Beginstand 1-1-2023**	**Toevoeging**	**Onttrekking**	**Vrijval**	**Eindstand 31-12-2023**
Cultuur	12.667	0	4.833	230	7.604
Bestemmingsreserve Regiodeal cultuur	102	0	0	0	102

Verloopstaat Reserve	Beginstand 1-1-2023	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2023
Realisatie 2023	102	0	0	0	102
Begroting 2023	102	0	0	0	102
Verschil Realisatie - Begroting	0	0	0	0	0

Bestemmingsreserve Noodfonds	3.596	0	0	0	3.596
Dienstverlening	6.008	2.315	2.067	1.726	4.530
Bestemmingsreserve Verkiezingen	653	1.443	1.443	653	0

Toelichting Reserve	
Raadsbesluit:	2e herziening 2019 (einddatum 31-12-2025)
Doel Reserve:	De Regio Deal bevat een samenhangende aanpak van Rijk en regio om de verschillende opgaven in Rotterdam Zuid aan te pakken. Met de Regio Deal Rotterdam Zuid vindt continuering en versnelling op diverse thema's in het kader van het NPRZ plaats. De reserve is nodig om de specifieke middelen voor het thema 'Cultuur' inzichtelijk te houden.
Toelichting Realisatie 2023:	Niet van toepassing
Toelichting Verschil Realisatie - Begroting	Niet van toepassing

Realisatie bestemmingsreserves	**Beginstand 1-1-2023**	**Toevoeging**	**Onttrekking**	**Vrijval**	**Eindstand 31-12-2023**
Cultuur	12.667	0	4.833	230	7.604
Bestemmingsreserve Noodfonds	3.596	0	0	0	3.596

Verloopstaat Reserve	Beginstand 1-1-2023	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2023
Realisatie 2023	3.596	0	0	0	3.596
Begroting 2023	3.596	0	0	0	3.596
Verschil Realisatie - Begroting	0	0	0	0	0

Toelichting Reserve	
Raadsbesluit:	Resultaatbestemming 2019 (einddatum 31-12-2023)
Doel Reserve:	De bestemmingsreserve is gevormd als noodfonds.
Toelichting Realisatie 2023:	Niet van toepassing
Toelichting Verschil Realisatie - Begroting	Niet van toepassing

Realisatie bestemmingsreserves	**Beginstand 1-1-2023**	**Toevoeging**	**Onttrekking**	**Vrijval**	**Eindstand 31-12-2023**
Dienstverlening	6.008	2.315	2.067	1.726	4.530
Bestemmingsreserve Verkiezingen	653	1.443	1.443	653	0

Verloopstaat Reserve	Beginstand 1-1-2023	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2023
Realisatie 2023	653	1.443	1.443	653	0

Begroting 2023	653	1.443	1.443	653	0
Verschil Realisatie - Begroting	0	0	0	0	0

Toelichting Reserve

Raadsbesluit:	Jaarrekening 2013 (einddatum 31-12-2027)
Doel Reserve:	De bestemmingsreserve is gevormd voor het opvangen van fluctuaties in de jaarrekening door kosten Verkiezingen.
Toelichting Realisatie 2023:	Bij de voorjaarsnota en de tweede herziening vielen de bestemmingsreserves met de waarde van minder dan € 1 mln (m.u.v. een beperkt aantal bestemmingsreserves) allemaal vrij. De totale vrijval is toegevoegd aan de Algemene Reserve. De toevoeging betreft de jaarlijkse dotatie aan de reserve € 1,3 mln plus dotatie bijdrage Rijk Waterschapsverkiezingen 2023 € 114.000. De onttrekking is ingezet ter dekking van de projectkosten Provinciale- en Waterschapverkiezingen 2023 en de vervoegde Tweede Kamerverkiezingen 2023.
Toelichting Verschil Realisatie - Begroting	Niet van toepassing

Bestemmingsreserve Citylab	1.690	872	0	0	2.561

Realisatie bestemmingsreserves	**Beginstand 1-1-2023**	**Toevoeging**	**Onttrekking**	**Vrijval**	**Eindstand 31-12-2023**
Dienstverlening	6.008	2.315	2.067	1.726	4.530
Bestemmingsreserve Citylab	1.690	872	0	0	2.561

Verloopstaat Reserve	Beginstand 1-1-2023	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2023
Realisatie 2023	1.690	872	0	0	2.561
Begroting 2023	1.690	872	391	0	2.170
Verschil Realisatie - Begroting	0	0	-391	0	391

Toelichting Reserve

Raadsbesluit:	Jaarrekening 2015 (einddatum 31-12-2024)
Doel Reserve:	De bestemmingsreserve is gevormd als dekking voor juridische verplichtingen projecten Citylab.
Toelichting Realisatie 2023:	Toevoegingen: afromen van de subsidies met prestaties in komende jaren en dekking toekomstige jaren inzet projectleider en uitvoeringskosten Citylab.
Toelichting Verschil Realisatie - Begroting	Geen onttrekking in 2023

Bestemmingsreserve Mooi Mooi Middelland	126	0	0	126	0

Realisatie bestemmingsreserves	**Beginstand 1-1-2023**	**Toevoeging**	**Onttrekking**	**Vrijval**	**Eindstand 31-12-2023**

Dienstverlening	6.008	2.315	2.067	1.726	4.530
Bestemmingsreserve Mooi Mooi Middelland	126	0	0	126	0

Verloopstaat Reserve	Beginstand 1-1-2023	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2023
Realisatie 2023	126	0	0	126	0
Begroting 2023	126	0	0	126	0
Verschil Realisatie - Begroting	0	0	0	0	0

Toelichting Reserve	
Raadsbesluit:	10m bestuursrapportage 2018 (einddatum t/m nader te bepalen)
Doel Reserve:	De bestemmingsreserve is gevormd voor het dekken van de verplichtingen uit het programma Mooi Mooier Middelland.
Toelichting Realisatie 2023:	Bij de voorjaarsnota en de tweede herziening vielen de bestemmingsreserves met de waarde van minder dan € 1 mln (m.u.v. een beperkt aantal bestemmingsreserves) allemaal vrij. De totale vrijval is toegevoegd aan de Algemene Reserve.
Toelichting Verschil Realisatie - Begroting	Niet van toepassing

Bestemmingsreserve Kwaliteitsverbetering BRP	170	0	0	170	0

Realisatie bestemmingsreserves	**Beginstand 1-1-2023**	**Toevoeging**	**Onttrekking**	**Vrijval**	**Eindstand 31-12-2023**
Dienstverlening	6.008	2.315	2.067	1.726	4.530
Bestemmingsreserve Kwaliteitsverbetering BRP	170	0	0	170	0

Verloopstaat Reserve	Beginstand 1-1-2023	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2023
Realisatie 2023	170	0	0	170	0
Begroting 2023	170	0	0	170	0
Verschil Realisatie - Begroting	0	0	0	0	0

Toelichting Reserve	
Raadsbesluit:	Jaarrekening 2021 (einddatum t/m nader te bepalen)
Doel Reserve:	Kwaliteitsverbetering BRP
Toelichting Realisatie 2023:	Bij de voorjaarsnota en de tweede herziening vielen de bestemmingsreserves met de waarde van minder dan € 1 mln (m.u.v. een beperkt aantal bestemmingsreserves) allemaal vrij. De totale vrijval is toegevoegd aan de Algemene Reserve.
Toelichting Verschil	Niet van toepassing

						Realisatie - Begroting
Bestemmingsreserve Achterstanden Stadsarchief	194	0	0	194	0	

Realisatie bestemmingsreserves	**Beginstand 1-1-2023**	**Toevoeging**	**Onttrekking**	**Vrijval**	**Eindstand 31-12-2023**
Dienstverlening	6.008	2.315	2.067	1.726	4.530
Bestemmingsreserve Achterstanden Stadsarchief	194	0	0	194	0

Verloopstaat Reserve	Beginstand 1-1-2023	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2023
Realisatie 2023	194	0	0	194	0
Begroting 2023	194	0	0	194	0
Verschil Realisatie - Begroting	0	0	0	0	0

Toelichting Reserve	
Raadsbesluit:	Jaarrekening 2021 (einddatum t/m nader te bepalen)
Doel Reserve:	Financieren van mensen welke ingschakeld zijn om achterstanden in archivering in te lopen
Toelichting Realisatie 2023:	Bij de voorjaarsnota en de tweede herziening vielen de bestemmingsreserves met de waarde van minder dan € 1 mln (m.u.v. een beperkt aantal bestemmingsreserves) allemaal vrij. De totale vrijval is toegevoegd aan de Algemene Reserve.
Toelichting Verschil Realisatie - Begroting	Niet van toepassing

Bestemmingsreserve Continuering programma Wijk aan Zet 22-23	351	0	0	351	0	

Realisatie bestemmingsreserves	**Beginstand 1-1-2023**	**Toevoeging**	**Onttrekking**	**Vrijval**	**Eindstand 31-12-2023**
Dienstverlening	6.008	2.315	2.067	1.726	4.530
Bestemmingsreserve Continuering programma Wijk aan Zet 22-23	351	0	0	351	0

Verloopstaat Reserve	Beginstand 1-1-2023	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2023
Realisatie 2023	351	0	0	351	0
Begroting 2023	351	0	0	351	0
Verschil Realisatie - Begroting	0	0	0	0	0

Toelichting Reserve	
Raadsbesluit:	Jaarrekening 2022 (einddatum 31-12-2023)

Doel Reserve:	Het bedrag is nodig om de inzet van het programmateam te bekostigen. Hiervoor zijn al verplichtingen aangegaan die doorlopen in 2023.				
Toelichting Realisatie 2023:	Bij de voorjaarsnota en de tweede herziening vielen de bestemmingsreserves met de waarde van minder dan € 1 mln (m.u.v. een beperkt aantal bestemmingsreserves) allemaal vrij. De totale vrijval is toegevoegd aan de Algemene Reserve.				
Toelichting Verschil Realisatie - Begroting	Niet van toepassing				

Bestemmingsreserve Veerkrachtig BoTu	93	0	0	93	0

Realisatie bestemmingsreserves	**Beginstand 1-1-2023**	**Toevoeging**	**Onttrekking**	**Vrijval**	**Eindstand 31-12-2023**
Dienstverlening	6.008	2.315	2.067	1.726	4.530
Bestemmingsreserve Veerkrachtig BoTu	93	0	0	93	0

Verloopstaat Reserve	Beginstand 1-1-2023	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2023
Realisatie 2023	93	0	0	93	0
Begroting 2023	93	0	0	93	0
Verschil Realisatie - Begroting	0	0	0	0	0

Toelichting Reserve	
Raadsbesluit:	Jaarrekening 2022 (einddatum 31-12-2023)
Doel Reserve:	In december 2022 zijn 15 offertes ingediend waarvoor de prestatie in 2022 is geleverd. Deze offertes zijn administratief niet op tijd verwerkt, waardoor de kosten op 2023 gaan drukken. In 2023 is hier echter geen budget voor gereserveerd.
Toelichting Realisatie 2023:	Bij de voorjaarsnota en de tweede herziening vielen de bestemmingsreserves met de waarde van minder dan € 1 mln (m.u.v. een beperkt aantal bestemmingsreserves) allemaal vrij. De totale vrijval is toegevoegd aan de Algemene Reserve.
Toelichting Verschil Realisatie - Begroting	Niet van toepassing

Bestemmingsreserve Menselijke Maat	2.593	0	624	0	1.969

Realisatie bestemmingsreserves	**Beginstand 1-1-2023**	**Toevoeging**	**Onttrekking**	**Vrijval**	**Eindstand 31-12-2023**
Dienstverlening	6.008	2.315	2.067	1.726	4.530
Bestemmingsreserve Menselijke Maat	2.593	0	624	0	1.969

Verloopstaat Reserve	Beginstand 1-1-2023	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2023
Realisatie 2023	2.593	0	624	0	1.969
Begroting 2023	2.593	0	1.148	0	1.445

Verschil Realisatie - Begroting	0	0	-524	0	524

Toelichting Reserve

Raadsbesluit:	Jaarrekening 2021 (einddatum 31-12-2026)
Doel Reserve:	Het versterken van de gemeentelijke dienstverlening
Toelichting Realisatie 2023:	Het Rijk heeft de gemeente Rotterdam via de decembercirculaire 2021 zogenoemde incidentele POK-gelden (Parlementaire Ondervragingscommissie Kinderopvangtoeslag) toegekend tot en met 2026. Met deze gelden worden enerzijds het tijdelijke programmateam Menselijke Maat gefinancierd en anderzijds concrete projectvoorstellen vanuit de gehele organisatie die een bijdrage leveren aan de versterking van de menselijke maat. Hiervoor lopen inmiddels diverse projecten die bijdragen aan de versterking van de Menselijke maat. Op basis van deze kosten heeft er een onttrekking van de reserves plaatsgevonden.
Toelichting Verschil Realisatie - Begroting	Vanwege tegenvallende realisatie i.v.m. capaciteitsproblemen bij IIFO, valt de onttrekking lager uit. Het resterend bedrag wordt meegenomen naar volgend boekjaar.

Bestemmingsreserve Herinrichting Driehoeksplein	139	0	0	139	0

Realisatie bestemmingsreserves	**Beginstand 1-1-2023**	**Toevoeging**	**Onttrekking**	**Vrijval**	**Eindstand 31-12-2023**
Dienstverlening	6.008	2.315	2.067	1.726	4.530
Bestemmingsreserve Herinrichting Driehoeksplein	139	0	0	139	0

Verloopstaat Reserve	Beginstand 1-1-2023	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2023
Realisatie 2023	139	0	0	139	0
Begroting 2023	139	0	0	139	0
Verschil Realisatie - Begroting	0	0	0	0	0

Toelichting Reserve

Raadsbesluit:	Jaarrekening 2021 (einddatum t/m nader te bepalen)
Doel Reserve:	Financieren van een plein tezamen met andere partijen
Toelichting Realisatie 2023:	Bij de voorjaarsnota en de tweede herziening vielen de bestemmingsreserves met de waarde van minder dan € 1 mln (m.u.v. een beperkt aantal bestemmingsreserves) allemaal vrij. De totale vrijval is toegevoegd aan de Algemene Reserve.
Toelichting Verschil Realisatie - Begroting	Niet van toepassing

Economische ontwikkeling	3.639	411	66	2.476	1.509
Bestemmingsreserve	370	0	0	370	0

Realisatie	**Beginstand 1-1-2023**	**Toevoeging**	**Onttrekking**	**Vrijval**	**Eindstand 31-12-2023**

WerkLocaties					
Bestemmingsreserve Economie gebieden	344	0	0	344	0

bestemmingsreserves

Economische ontwikkeling	3.639	411	66	2.476	1.509
Bestemmingsreserve WerkLocaties	370	0	0	370	0

Verloopstaat Reserve	Beginstand 1-1-2023	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2023
Realisatie 2023	370	0	0	370	0
Begroting 2023	370	0	0	370	0
Verschil Realisatie - Begroting	0	0	0	0	0

Toelichting Reserve

Raadsbesluit:	Tweede bestuursrapportage 2014 (einddatum 31-12-2023)
Doel Reserve:	De bestemmingsreserve Werklocaties is gevormd omdat in het collegeprogramma “kendoe 2014-2018” is opgenomen, dat drie winkelgebieden samen met de partijen in die gebieden, vitaler gemaakt dienen te worden. De winkelgebieden Boulevard Zuid, Noorderboulevard en Plein 1953 zijn geselecteerd. In 2015 is samen met de partijen in de winkelgebieden voor elk van de drie gebieden een plan van aanpak voor de periode 2016-2018 opgesteld. Die plannen worden samen met de partijen in de drie winkelgebieden uitgevoerd.
Toelichting Realisatie 2023:	Bij de voorjaarsnota en de tweede herziening vielen de bestemmingsreserves met de waarde van minder dan € 1 mln (m.u.v. een beperkt aantal bestemmingsreserves) allemaal vrij. De totale vrijval is toegevoegd aan de Algemene Reserve.
Toelichting Verschil Realisatie - Begroting	Niet van toepassing

bestemmingsreserves

Realisatie	**Beginstand 1-1-2023**	**Toevoeging**	**Onttrekking**	**Vrijval**	**Eindstand 31-12-2023**
Economische ontwikkeling	3.639	411	66	2.476	1.509
Bestemmingsreserve Economie gebieden	344	0	0	344	0

Verloopstaat Reserve	Beginstand 1-1-2023	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2023
Realisatie 2023	344	0	0	344	0
Begroting 2023	344	0	0	344	0
Verschil Realisatie - Begroting	0	0	0	0	0

Toelichting Reserve

Raadsbesluit:	Inzake invlechting Deelgemeenten (einddatum 31-12-2025)				
Doel Reserve:	De bestemmingsreserve Economie gebieden is gevormd in verband met de opheffing van de Deelgemeenten in 2014. Deze reserve is overgekomen naar Economie en is bestemd voor gebiedsontwikkeling, ondernemersondersteuning en economische visie in de voormalig Deelgemeenten Feijenoord (€ 881.000), Charlois (€ 20.000),Kralingen-Crooswijk (€ 10.000) en Hoek van Holland (€ 55.000)				
Toelichting Realisatie 2023:	Bij de voorjaarsnota en de tweede herziening vielen de bestemmingsreserves met de waarde van minder dan € 1 mln (m.u.v. een beperkt aantal bestemmingsreserves) allemaal vrij. De totale vrijval is toegevoegd aan de Algemene Reserve.				
Toelichting Verschil Realisatie - Begroting	Niet van toepassing				

Bestemmingsreserve Cofinanciering Europese subsidies	1.163	411	66	0	1.509

Realisatie bestemmingsreserves	**Beginstand 1-1-2023**	**Toevoeging**	**Onttrekking**	**Vrijval**	**Eindstand 31-12-2023**
Economische ontwikkeling	3.639	411	66	2.476	1.509
Bestemmingsreserve Cofinanciering Europese subsidies	1.163	411	66	0	1.509

Verloopstaat Reserve	Beginstand 1-1-2023	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2023
Realisatie 2023	1.163	411	66	0	1.509
Begroting 2023	1.163	411	66	0	1.509
Verschil Realisatie - Begroting	0	0	0	0	0

Toelichting Reserve

Raadsbesluit:	10m bestuursrapportage 2016 (einddatum 31-12-2027)
Doel Reserve:	De bestemmingsreserve Cofinanciering Europse subsidies is gevormd voor de cofinanciering van projecten in samenwerking met andere internationale partijen voor economische projecten in de gemeente Rotterdam. Een project wat hiervoor in aanmerking komt is het project "BRIDGE".
Toelichting Realisatie 2023:	De toevoeging aan de reserve is bestemd voor nieuwe Europese programma's. De onttrekking heeft betrekking op het project Airport Technology Lab (ATL).
Toelichting Verschil Realisatie - Begroting	Realisatie is conform begroting.

Bestemmingsreserve Brexit	332	0	0	332	0

Realisatie bestemmingsreserves	**Beginstand 1-1-2023**	**Toevoeging**	**Onttrekking**	**Vrijval**	**Eindstand 31-12-2023**
Economische ontwikkeling	3.639	411	66	2.476	1.509

Bestemmingsreserve Brexit	332	0	0	332	0

Verloopstaat Reserve	Beginstand 1-1-2023	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2023
Realisatie 2023	332	0	0	332	0
Begroting 2023	332	0	0	332	0
Verschil Realisatie - Begroting	0	0	0	0	0

Toelichting Reserve	
Raadsbesluit:	10m bestuursrapportage 2018 (einddatum 31-12-2023)
Doel Reserve:	De bestemmingsreserve is gevormd als buffer om kosten die volgen vanuit de Brexit te kunnen dekken.
Toelichting Realisatie 2023:	Bij de voorjaarsnota en de tweede herziening vielen de bestemmingsreserves met de waarde van minder dan € 1 mln (m.u.v. een beperkt aantal bestemmingsreserves) allemaal vrij. De totale vrijval is toegevoegd aan de Algemene Reserve.
Toelichting Verschil Realisatie - Begroting	Niet van toepassing

Ondernemersinitiatieven gericht op herstart	450	0	0	450	0

Realisatie bestemmingsreserves	**Beginstand 1-1-2023**	**Toevoeging**	**Onttrekking**	**Vrijval**	**Eindstand 31-12-2023**
Economische ontwikkeling	3.639	411	66	2.476	1.509
Ondernemersinitiatieven gericht op herstart	450	0	0	450	0

Verloopstaat Reserve	Beginstand 1-1-2023	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2023
Realisatie 2023	450	0	0	450	0
Begroting 2023	450	0	0	450	0
Verschil Realisatie - Begroting	0	0	0	0	0

Toelichting Reserve	
Raadsbesluit:	1e Herziening 2021 (einddatum 31-12-2024)
Doel Reserve:	De bestemmingseserve is gevormd om ondernemersinitiatieven, die zijn uitgesteld en gaan komen bij de herstart en herstel van de Rotterdamse economie na Corona, te dekken.
Toelichting Realisatie 2023:	Bij de voorjaarsnota en de tweede herziening vielen de bestemmingsreserves met de waarde van minder dan € 1 mln (m.u.v. een beperkt aantal bestemmingsreserves) allemaal vrij. De totale vrijval is toegevoegd aan de Algemene Reserve.

						Toelichting Verschil Realisatie - Begroting					Niet van toepassing
Bestemmingsreserve Economiesubsidies	480	0	0	480	0	**Realisatie bestemmingsreserves**	**Beginstand 1-1-2023**	**Toevoeging**	**Onttrekking**	**Vrijval**	**Eindstand 31-12-2023**
						Economische ontwikkeling	3.639	411	66	2.476	1.509
						Bestemmingsreserve Economiesubsidies	480	0	0	480	0
						Verloopstaat Reserve	Beginstand 1-1-2023	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2023
						Realisatie 2023	480	0	0	480	0
						Begroting 2023	480	0	0	480	0
						Verschil Realisatie - Begroting	0	0	0	0	0
						Toelichting Reserve					
						Raadsbesluit:					Jaarrekening 2021 (einddatum 31-12-2023)
						Doel Reserve:					Deze bestemmingsreserve is ter dekking van reeds aangegane verplichtingen voor subsidies die jaar overstijgend zijn.
						Toelichting Realisatie 2023:					Bij de voorjaarsnota en de tweede herziening vielen de bestemmingsreserves met de waarde van minder dan € 1 mln (m.u.v. een beperkt aantal bestemmingsreserves) allemaal vrij. De totale vrijval is toegevoegd aan de Algemene Reserve.
						Toelichting Verschil Realisatie - Begroting					Niet van toepassing
Bestemmingsreserve Transitiekosten	500	0	0	500	0	**Realisatie bestemmingsreserves**	**Beginstand 1-1-2023**	**Toevoeging**	**Onttrekking**	**Vrijval**	**Eindstand 31-12-2023**
						Economische ontwikkeling	3.639	411	66	2.476	1.509
						Bestemmingsreserve Transitiekosten	500	0	0	500	0
						Verloopstaat Reserve	Beginstand 1-1-2023	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2023
						Realisatie 2023	500	0	0	500	0
						Begroting 2023	500	0	0	500	0
						Verschil Realisatie - Begroting	0	0	0	0	0
						Toelichting Reserve					
						Raadsbesluit:					Coalitieakkoord 2022 – 2026 (einddatum 31-12-2026)

Energietransitie	44.854	33.951	16.267	10.208	52.329
Bestemmingsreserve Duurzaam	1.807	0	350	0	1.457
Bestemmingsreserve Energietransitie	23.047	0	6.446	4.513	12.088

Doel Reserve:	Het opvangen van transitie/frictiekosten die gepaard gaan met het beëindigen of beperken van subsidie- en samenwerkingsrelaties als gevolg van het nieuwe coalitieakkoord
Toelichting Realisatie 2023:	Bij de voorjaarsnota en de tweede herziening vielen de bestemmingsreserves met de waarde van minder dan € 1 mln (m.u.v. een beperkt aantal bestemmingsreserves) allemaal vrij. De totale vrijval is toegevoegd aan de Algemene Reserve.
Toelichting Verschil Realisatie - Begroting	Niet van toepassing

Realisatie bestemmingsreserves	**Beginstand 1-1-2023**	**Toevoeging**	**Onttrekking**	**Vrijval**	**Eindstand 31-12-2023**
Energietransitie	44.854	33.951	16.267	10.208	52.329
Bestemmingsreserve Duurzaam	1.807	0	350	0	1.457

Verloopstaat Reserve	Beginstand 1-1-2023	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2023
Realisatie 2023	1.807	0	350	0	1.457
Begroting 2023	1.807	0	491	0	1.316
Verschil Realisatie - Begroting	0	0	-141	0	141

Toelichting Reserve

Raadsbesluit:	Jaarrekening 2008 (einddatum 31-12-2025)
Doel Reserve:	De vorming van reserve Duurzaam heeft plaatsgevonden ter dekking van de lasten voor de uitvoering van activiteiten ten behoeve van het programma Duurzaam.
Toelichting Realisatie 2023:	De middelen in deze reserve zijn in 2023 ingezet voor het project Stoomintegratie Botlek.
Toelichting Verschil Realisatie - Begroting	In 2023 is minder onttrokken aan de reserve dan begroot, omdat de kosten voor de World Energy Congres (WEC) voornamelijk in 2024 zullen vallen.

Realisatie bestemmingsreserves	**Beginstand 1-1-2023**	**Toevoeging**	**Onttrekking**	**Vrijval**	**Eindstand 31-12-2023**
Energietransitie	44.854	33.951	16.267	10.208	52.329
Bestemmingsreserve Energietransitie	23.047	0	6.446	4.513	12.088

Verloopstaat Reserve	Beginstand 1-1-2023	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2023
Realisatie 2023	23.047	0	6.446	4.513	12.088
Begroting 2023	23.047	0	10.707	4.513	7.827

Verschil Realisatie - Begroting	0	0	-4.261	0	4.261

Toelichting Reserve

Raadsbesluit:	2e herziening 2019 (einddatum 31-12-2025)
Doel Reserve:	De bestemmingsreserve is gevormd om de continuïteit van de Energietransitie te waarborgen. Jaarlijks wordt een bestedingsvoorstel voorgelegd aan de Raad. Een deel van de bestemmingsreserve wordt in eerste instantie gevuld vanuit een lening uit het IFR vooruitlopend op de verkoop van ENECO.
Toelichting Realisatie 2023:	De middelen zijn uitgegeven aan 19 programma's en projecten op het gebied van Haven en Industrie, Gebouwde omgeving, Emissieloze Mobiliteit, Schone Energie, Nieuwe economie en Lokale initiatieven. Enkele voorbeeldprojecten zijn ombouw openbare verlichting naar LED, Smart Energy Systems en Fieldlab Elektrificatie. Daarnaast is er nog € 4,5 mln vrijgevallen. Deze vrijval is overgeheveld naar bestemmingsreserve Duurzaamheidstransitiebudget.
Toelichting Verschil Realisatie - Begroting	Een aantal projecten zijn minder snel gegaan als verwacht. Activiteiten lopen nog wel door en het budget moet beschikbaar blijven. Het gaat bijvoorbeeld om de volgende projecten verkeersexperimenten schone lucht, programma walstroom en laadinfrastructuur.

Bestemmingsreserve Duurzaamheidstransitiebudget	20.000	33.951	9.471	5.695	38.784

Realisatie bestemmingsreserves	**Beginstand 1-1-2023**	**Toevoeging**	**Onttrekking**	**Vrijval**	**Eindstand 31-12-2023**
Energietransitie	44.854	33.951	16.267	10.208	52.329
Bestemmingsreserve Duurzaamheidstransitiebudget	20.000	33.951	9.471	5.695	38.784

Verloopstaat Reserve	Beginstand 1-1-2023	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2023
Realisatie 2023	20.000	33.951	9.471	5.695	38.784
Begroting 2023	20.000	33.951	15.509	5.695	32.746
Verschil Realisatie - Begroting	0	0	-6.038	0	6.038

Toelichting Reserve

Raadsbesluit:	Coalitieakkoord 2022 - 2026 (einddatum 31-12-2026)
Doel Reserve:	We vormen een Duurzaamheidstransitiebudget (€ 100 mln) om de juiste innovaties in de regio te versnellen en zo het verdienvermogen voor de stad en de werkgelegenheid voor Rotterdammers te bevorderen. Het fonds wordt ingezet voor de vergroening van de leefomgeving, duurzame opwek en opslag van zonne- en windenergie, waterstofproductie, de transitie naar een circulaire economie en het reduceren van energiegebruik.
Toelichting Realisatie 2023:	De middelen zijn uitgegeven aan 16 programma's en projecten op het gebied

	van circulaire samenleving, energiearmoede, toekomstbestendig MKB enz. Enkele voorbeeldprojecten zijn toekomstbestendig MKB- circulair ondernemerschap, verduurzaming VVE's en Rotterdam Circulair. Daarnaast is er nog € 5,6 mln vrijgevallen. Dit betreft het verduurzamen van het eigen wagenpark. Deze vrijval is overgeheveld naar bestemmingsreserve RIM.
Toelichting Verschil Realisatie - Begroting	Van een aantal projecten is er in 2023 minder onttrokken dan begroot, waaronder de gebiedsgerichte aanpakken isoleren koopwoningen en verduurzaming mobielen werktuigen. Beide projecten hebben langer de tijd nodig om op te starten en om op stoom te komen, vanwege personele capaciteitsproblemen en dat er een langere voorbereidingstijd nodig is gebleken. De middelen die in het opstartjaar niet gebruikt worden, worden in de opvolgende uitvoeringsjaren benut, want de opgave en doelstellingen zijn ongewijzigd. Een ander project is programma walstroom waar voor de aanbesteding meer tijd nodig was en er bijvoorbeeld wel subsidies zijn beschikt die later worden uitgekeerd en daardoor later worden onttrokken.

Onderwijs	16.088	0	0	0	16.088
Bestemmingsreserve Regio deal onderwijs	14.000	0	0	0	14.000

Realisatie bestemmingsreserves	**Beginstand 1-1-2023**	**Toevoeging**	**Onttrekking**	**Vrijval**	**Eindstand 31-12-2023**
Onderwijs	16.088	0	0	0	16.088
Bestemmingsreserve Regio deal onderwijs	14.000	0	0	0	14.000

Verloopstaat Reserve	Beginstand 1-1-2023	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2023
Realisatie 2023	14.000	0	0	0	14.000
Begroting 2023	14.000	0	0	0	14.000
Verschil Realisatie - Begroting	0	0	0	0	0

Toelichting Reserve	
Raadsbesluit:	Jaarrekening 2018 (einddatum 31-12-2023)
Doel Reserve:	De Regio Deal bevat een samenhangende aanpak van Rijk en regio om de verschillende opgaven in Rotterdam Zuid aan te pakken. Met de Regio Deal Rotterdam Zuid vindt continuering en versnelling van diverse thema's in het kader van het NPRZ plaats. De reserve is bestemd voor de herstructurering van het onderwijsaanbod voor huidige en toekomstige leerlingen op Rotterdam Zuid.
Toelichting Realisatie 2023:	In 2023 is er geen realisatie geweest.
Toelichting Verschil Realisatie - Begroting	Betreft oplevering van Plot Z (Stadionpark) deze zal op zijn vroegst in 2025 ingezet worden.

Bestemmingsreserve	2.088	0	0	0	2.088

Convenant ID-banen

Realisatie bestemmingsreserves	Beginstand 1-1-2023	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2023
Onderwijs	16.088	0	0	0	16.088
Bestemmingsreserve Convenant ID-banen	2.088	0	0	0	2.088

Verloopstaat Reserve	Beginstand 1-1-2023	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2023
Realisatie 2023	2.088	0	0	0	2.088
Begroting 2023	2.088	0	312	0	1.777
Verschil Realisatie - Begroting	0	0	-312	0	312

Toelichting Reserve

Raadsbesluit:	Jaarrekening 2020 (einddatum 31-12-2036)
Doel Reserve:	Dekking verplichting afgesloten convenant instroom/doorstroombanen (ID-banen) t/m 2036
Toelichting Realisatie 2023:	In 2023 is er geen realisatie geweest.
Toelichting Verschil Realisatie - Begroting	Geen realisatie geboekt vanwege niet ontvangen afrekening, in 2024 zal naar verwachting de hele reserve ingezet worden.

Overhead	8.768	4.880	4.520	1.125	8.003
Bestemmingsreserve Doorontwikkeling Organisatie	822	0	0	822	0

Realisatie bestemmingsreserves	Beginstand 1-1-2023	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2023
Overhead	8.768	4.880	4.520	1.125	8.003
Bestemmingsreserve Doorontwikkeling Organisatie	822	0	0	822	0

Verloopstaat Reserve	Beginstand 1-1-2023	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2023
Realisatie 2023	822	0	0	822	0
Begroting 2023	822	0	0	822	0
Verschil Realisatie - Begroting	0	0	0	0	0

Toelichting Reserve

Raadsbesluit:	Eerste bestuursrapportage 2015 (einddatum t/m nader te bepalen)
Doel Reserve:	Deze bestemmingsreserve is bedoeld voor de frictiekosten, gemoeid met de doorontwikkeling van de organisatie in de periode 2016 / 2022. De frictiekosten zijn zowel bedoeld voor de loonkosten (en personeelsgerelateerde kosten) van

	boventallige medewerkers (hpk'ers) die niet betaald kunnen worden uit de begroting van de clusters, als voor kosten die voortkomen uit arrangementen om medewerkers te stimuleren vrijwillig uit dienst te gaan.
Toelichting Realisatie 2023:	Bij de voorjaarsnota en de tweede herziening vielen de bestemmingsreserves met de waarde van minder dan € 1 mln (m.u.v. een beperkt aantal bestemmingsreserves) allemaal vrij. De totale vrijval is toegevoegd aan de Algemene Reserve.
Toelichting Verschil Realisatie - Begroting	In 2023 is de reserve vrijgevallen als onderdeel van herverdeling van middelen vanuit het college.

Bestemmingsreserve Herstelmaatregelen Corona korte termijn	203	0	0	203	0

Realisatie bestemmingsreserves	**Beginstand 1-1-2023**	**Toevoeging**	**Onttrekking**	**Vrijval**	**Eindstand 31-12-2023**
Overhead	8.768	4.880	4.520	1.125	8.003
Bestemmingsreserve Herstelmaatregelen Corona korte termijn	203	0	0	203	0

Verloopstaat Reserve	Beginstand 1-1-2023	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2023
Realisatie 2023	203	0	0	203	0
Begroting 2023	203	0	0	203	0
Verschil Realisatie - Begroting	0	0	0	0	0

Toelichting Reserve

Raadsbesluit:	"Resultaatbestemming 2019 (doorlopend) "
Doel Reserve:	De bestemmingsreserve is gevormd om de herstelmaatregelen veroorzaakt door Corona op korte termijn te kunnen financieren
Toelichting Realisatie 2023:	De bestemmingsreserve is vrijgevallen. Er worden geen kosten/aanvragen meer verwacht m.b.t. herstelmaatregelen Corona.
Toelichting Verschil Realisatie - Begroting	Niet van toepassing

Bestemmingsreserve Cloudkosten	7.643	4.880	4.521	0	8.003

Realisatie bestemmingsreserves	**Beginstand 1-1-2023**	**Toevoeging**	**Onttrekking**	**Vrijval**	**Eindstand 31-12-2023**
Overhead	8.768	4.880	4.520	1.125	8.003
Bestemmingsreserve Cloudkosten	7.643	4.880	4.521	0	8.003

Verloopstaat Reserve	Beginstand 1-1-2023	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2023

Realisatie 2023	7.643	4.880	4.521	0	8.003
Begroting 2023	7.643	4.880	7.708	0	4.815
Verschil Realisatie - Begroting	0	0	-3.187	0	3.187

Toelichting Reserve

Raadsbesluit:	2e Herziening 2020 (einddatum niet van toepassing)
Doel Reserve:	De reserve is bestemd voor het dekken van implementatie en inrichtingskosten voor vervanging van on-premise applicaties naar Cloud. Voorheen werden bij on-premise applicaties de investeringskosten geactiveerd en afgeschreven, echter schrijft de BBV voor dat investeringskosten voor Cloud applicaties direct in de exploitatie verantwoord moeten worden. Om het tempo verschil in het verantwoorden van kosten op te vangen is in 2020 de bestemmingsreserve Cloud gevormd.
Toelichting Realisatie 2023:	De toevoegingen aan de reserve zijn bestemd voor diverse Cloudprojecten. De onttrekkingen hebben betrekking op diverse Cloudprojecten voor bijvoorbeeld implementatiekosten en ureninzet voor € 0,8 mln en op het project GREAT voor € 3,7 mln.
Toelichting Verschil Realisatie - Begroting	Er is minder onttrokken dan begroot omdat een Cloudproject tijdelijk is stopgezet en bij andere Cloudprojecten zijn minder kosten gerealiseerd door vertraging van bestedingen. Bij project GREAT is sprake van uitloop in de planning. De livegang van GREAT is uitgesteld tot 1 januari 2025.

Bestemmingsreserve NPRZ - Stedelijke vernieuwingsgebieden	100	0	0	100	0

Realisatie bestemmingsreserves	**Beginstand 1-1-2023**	**Toevoeging**	**Onttrekking**	**Vrijval**	**Eindstand 31-12-2023**
Overhead	8.768	4.880	4.520	1.125	8.003
Bestemmingsreserve NPRZ - Stedelijke vernieuwingsgebieden	100	0	0	100	0

Verloopstaat Reserve	Beginstand 1-1-2023	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2023
Realisatie 2023	100	0	0	100	0
Begroting 2023	100	0	0	100	0
Verschil Realisatie - Begroting	0	0	0	0	0

Toelichting Reserve

Raadsbesluit:	Jaarrekening 2022 (einddatum 31-12-2023)
Doel Reserve:	In de december circulaire is € 100.000 opgenomen onder kopje vernieuwingsgebieden stedelijke vernieuwingsgebieden. Dit is bedoeld (gelabeld geld) voor NPRZ. In het kader van het Nationaal Programma Leefbaarheid en Veiligheid wordt sinds 2019 intensief samengewerkt met inmiddels 19 gemeenten, waarin de inmiddels 20

						stedelijke focusgebieden liggen. De 20 stedelijke focusgebieden zijn de gebieden waar de leefbaarheid en veiligheid het meest onder druk staan.Gebieden waar een individuele sectorale aanpak ontoereikend is en een aanvullende integrale aanpak vanuit onderwijs, arbeidsmarkt, wonen en veiligheid en gezondheid nodig is. De 20 stedelijke vernieuwingsgebieden ontvangen elk € 100.000. Dit bedrag wordt komende jaren 2023 en verder ingezet. Over de inzet van de middelen wordt nog een besluit genomen, maar maakt onderdeel uit van het vastgestelde Uitvoeringsplan NPRZ 2023-2027. Echter moet dit bijdragen aan Leefbaarheid en Veiligheid op Zuid.
						Toelichting Realisatie 2023: Bij de voorjaarsnota en de tweede herziening vielen de bestemmingsreserves met de waarde van minder dan € 1 mln (m.u.v. een beperkt aantal bestemmingsreserves) allemaal vrij. De totale vrijval is toegevoegd aan de Algemene Reserve.
						Toelichting Verschil Realisatie - Begroting: Niet van toepassing
Sport en recreatie	5.867	0	1.702	1.857	2.308	
Bestemmingsreserve Sport gebieden	920	0	0	920	0	

Realisatie bestemmingsreserves	**Beginstand 1-1-2023**	**Toevoeging**	**Onttrekking**	**Vrijval**	**Eindstand 31-12-2023**
Sport en recreatie	5.867	0	1.702	1.857	2.308
Bestemmingsreserve Sport gebieden	920	0	0	920	0

Verloopstaat Reserve	Beginstand 1-1-2023	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2023
Realisatie 2023	920	0	0	920	0
Begroting 2023	920	0	0	920	0
Verschil Realisatie - Begroting	0	0	0	0	0

Toelichting Reserve	
Raadsbesluit:	Inzake invlechting Deelgemeenten (einddatum t/m nader te bepalen)
Doel Reserve:	De bestemmingsreserve is gevormd voor de realisatie van de beoogde doelen waarvoor deelraden van voormalige deelgemeenten bestemmingsreserves hadden gevormd op onderwerpen die te maken hebben met sport.
Toelichting Realisatie 2023:	Bij de voorjaarsnota en de tweede herziening vielen de bestemmingsreserves met de waarde van minder dan € 1 mln (m.u.v. een beperkt aantal bestemmingsreserves) allemaal vrij. De totale vrijval is toegevoegd aan de Algemene Reserve.
Toelichting Verschil Realisatie - Begroting	Niet van toepassing

Bestemmingsreserve stedelijke bereikbaarheid (waaronder Maastunnel)	18	0	0	18	0

Realisatie bestemmingsreserves	**Beginstand 1-1-2023**	**Toevoeging**	**Onttrekking**	**Vrijval**	**Eindstand 31-12-2023**
Sport en recreatie	5.867	0	1.702	1.857	2.308

Bestemmingsreserve stedelijke bereikbaarheid (waaronder Maastunnel)	18	0	0	18	0

Verloopstaat Reserve	Beginstand 1-1-2023	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2023
Realisatie 2023	18	0	0	18	0
Begroting 2023	18	0	0	18	0
Verschil Realisatie - Begroting	0	0	0	0	0

Toelichting Reserve	
Raadsbesluit:	Jaarrekening 2016 (einddatum 31-12-2023)
Doel Reserve:	De bestemmingsreserve is gevormd ter dekking van niet activeerbare kosten van de renovatie van de Maastunnel.
Toelichting Realisatie 2023:	Bij de voorjaarsnota en de tweede herziening vielen de bestemmingsreserves met de waarde van minder dan € 1 mln (m.u.v. een beperkt aantal bestemmingsreserves) allemaal vrij. De totale vrijval is toegevoegd aan de Algemene Reserve.
Toelichting Verschil Realisatie - Begroting	Niet van toepassing

Bestemmingsreserve Frictiekosten op afstand zetten LCC's	1.094	0	0	0	1.094

Realisatie bestemmingsreserves	**Beginstand 1-1-2023**	**Toevoeging**	**Onttrekking**	**Vrijval**	**Eindstand 31-12-2023**
Sport en recreatie	5.867	0	1.702	1.857	2.308
Bestemmingsreserve Frictiekosten op afstand zetten LCC's	1.094	0	0	0	1.094

Verloopstaat Reserve	Beginstand 1-1-2023	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2023
Realisatie 2023	1.094	0	0	0	1.094
Begroting 2023	1.094	0	0	0	1.094
Verschil Realisatie - Begroting	0	0	0	0	0

Toelichting Reserve	
Raadsbesluit:	Begroting 2018 (einddatum 31-12-2028)
Doel Reserve:	De bestemmingsreserve is gevormd ter dekking van personele lasten (loonkosten, opleidingskosten en begeleidingskosten) als gevolg van het afstoten van Lokale Culturele Centra (LCC's), waaronder LCC 't `Romeynshof. Conform de vastgestelde

						regelingen moet voor 2 jaar kosten worden betaald voor medewerkers die werkzaam zijn in de FSK 1-3 en die de status herplaatsingskandidaat (HPK-er) krijgen. Afgesproken is dat deze medewerkers worden begeleid vanuit programma W&I.
						Toelichting Realisatie 2023: Geen onttrekking in 2023
						Toelichting Verschil Realisatie - Begroting: Niet van toepassing
Bestemmingsreserve - Bouw nieuw dierenasiel	154	0	0	154	0	

Realisatie bestemmingsreserves	Beginstand 1-1-2023	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2023
Sport en recreatie	5.867	0	1.702	1.857	2.308
Bestemmingsreserve - Bouw nieuw dierenasiel	154	0	0	154	0

Verloopstaat Reserve	Beginstand 1-1-2023	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2023
Realisatie 2023	154	0	0	154	0
Begroting 2023	154	0	0	154	0
Verschil Realisatie - Begroting	0	0	0	0	0

Toelichting Reserve	
Raadsbesluit:	Voorjaarsnota 2019 (einddatum 31-12-2023)
Doel Reserve:	De bestemmingsreserve is gevormd voor de bouw van een nieuw dierenasiel.
Toelichting Realisatie 2023:	Bij de voorjaarsnota en de tweede herziening vielen de bestemmingsreserves met de waarde van minder dan € 1 mln (m.u.v. een beperkt aantal bestemmingsreserves) allemaal vrij. De totale vrijval is toegevoegd aan de Algemene Reserve.
Toelichting Verschil Realisatie - Begroting	Niet van toepassing

Bestemmingsreserve Scoren met Energie	260	0	0	260	0	

Realisatie bestemmingsreserves	Beginstand 1-1-2023	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2023
Sport en recreatie	5.867	0	1.702	1.857	2.308
Bestemmingsreserve Scoren met Energie	260	0	0	260	0

Verloopstaat Reserve	Beginstand 1-1-2023	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2023
Realisatie 2023	260	0	0	260	0
Begroting 2023	260	0	0	260	0
Verschil Realisatie - Begroting	0	0	0	0	0

						Toelichting Reserve
						Raadsbesluit: Jaarrekening 2018 (einddatum 31-12-2028)
						Doel Reserve: De bestemmingsreserve is gevormd ter garantstelling aan sportsupport. Deze garantstelling duurt tot 2028.
						Toelichting Realisatie 2023: Bij de voorjaarsnota en de tweede herziening vielen de bestemmingsreserves met de waarde van minder dan € 1 mln (m.u.v. een beperkt aantal bestemmingsreserves) allemaal vrij. De totale vrijval is toegevoegd aan de Algemene Reserve.
						Toelichting Verschil Realisatie - Begroting: Niet van toepassing
Bestemmingsreserve Afbouw SSC Flex (suppletieregelingen)	1.516	0	623	0	893	

Realisatie bestemmingsreserves	**Beginstand 1-1-2023**	**Toevoeging**	**Onttrekking**	**Vrijval**	**Eindstand 31-12-2023**
Sport en recreatie	5.867	0	1.702	1.857	2.308
Bestemmingsreserve Afbouw SSC Flex (suppletieregelingen)	1.516	0	623	0	893

Verloopstaat Reserve	Beginstand 1-1-2023	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2023
Realisatie 2023	1.516	0	623	0	893
Begroting 2023	1.516	0	1.516	0	0
Verschil Realisatie - Begroting	0	0	-893	0	893

Toelichting Reserve	
Raadsbesluit:	Jaarrekening 2021 (einddatum 31-12-2024)
Doel Reserve:	Inzet frictiekosten
Toelichting Realisatie 2023:	De realisatie van € 623.000 betreft frictiekosten medewerkers ouderbetrokkenheid (voormalig SSC Flex) op het programma onderwijs, de gemaakte kosten zijn conform begroting onttrokken. het verschil van € 893.000 betreft team Lekker Fit. De lasten zijn lager dan geraamd en zijn binnen het programma gedekt. De middelen worden ingezet voor de lasten in 2024.
Toelichting Verschil Realisatie - Begroting	Het verschil van € 893.000 betreft team Lekker Fit. De lasten zijn lager dan geraamd en zijn binnen het programma gedekt. De middelen worden ingezet voor de lasten in 2024.

Bestemmingsreserve noodsteun energiekosten sport	1.400	0	1.080	0	321

Realisatie bestemmingsreserves	**Beginstand 1-1-2023**	**Toevoeging**	**Onttrekking**	**Vrijval**	**Eindstand 31-12-2023**
Sport en recreatie	5.867	0	1.702	1.857	2.308
Bestemmingsreserve noodsteun energiekosten sport	1.400	0	1.080	0	321

Verloopstaat Reserve	Beginstand 1-1-2023	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2023
Realisatie 2023	1.400	0	1.080	0	321
Begroting 2023	1.400	0	1.150	0	250
Verschil Realisatie - Begroting	0	0	-71	0	71

Toelichting Reserve	
Raadsbesluit:	Besluit van 15 december 2022 (einddatum 31-12-2023)
Doel Reserve:	Middelen voor het Noodfonds energiekosten verenigingen en speeltuinen
Toelichting Realisatie 2023:	Er zijn subsidies gegeven aan verenigingen en speeltuinen die in nood kwamen door stijgende energiekosten.
Toelichting Verschil Realisatie - Begroting	Het verschil heeft te maken met lagere vaststelling van subsidies.

Bestemmingsreserve Voorbereidingskosten IHP's MV	505	0	0	505	0

Realisatie bestemmingsreserves	Beginstand 1-1-2023	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2023
Sport en recreatie	5.867	0	1.702	1.857	2.308
Bestemmingsreserve Voorbereidingskosten IHP's MV	505	0	0	505	0

Verloopstaat Reserve	Beginstand 1-1-2023	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2023
Realisatie 2023	505	0	0	505	0
Begroting 2023	505	0	0	505	0
Verschil Realisatie - Begroting	0	0	0	0	0

Toelichting Reserve	
Raadsbesluit:	Jaarrekening 2021 (einddatum 31-12-2023)
Doel Reserve:	Voorbereidingskosten IHP's MV
Toelichting Realisatie 2023:	Bij de voorjaarsnota en de tweede herziening vielen de bestemmingsreserves met de waarde van minder dan € 1 mln (m.u.v. een beperkt aantal bestemmingsreserves) allemaal vrij. De totale vrijval is toegevoegd aan de Algemene Reserve.
Toelichting Verschil Realisatie - Begroting	Niet van toepassing

Stedelijke ontwikkeling	133.474	63.431	19.132	36.130	141.644
Bestemmingsreserve Investeringen Rozenburg	677	0	0	677	0

Realisatie bestemmingsreserves	Beginstand 1-1-2023	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2023
Stedelijke ontwikkeling	133.474	63.431	19.132	36.130	141.644

Bestemmingsreserve Investeringen Rozenburg	677	0	0	677	0

Verloopstaat Reserve	Beginstand 1-1-2023	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2023
Realisatie 2023	677	0	0	677	0
Begroting 2023	677	0	0	677	0
Verschil Realisatie - Begroting	0	0	0	0	0

Toelichting Reserve	
Raadsbesluit:	Raadsbesluit 'financiële afwikkeling herindeling Rozenburg' 2011 (einddatum t/m nader te bepalen)
Doel Reserve:	De bestemmingsreserve is gevormd voor investeringen in Rozenburg.
Toelichting Realisatie 2023:	Bij de voorjaarsnota en de tweede herziening vielen de bestemmingsreserves met de waarde van minder dan € 1 mln (m.u.v. een beperkt aantal bestemmingsreserves) allemaal vrij. De totale vrijval is toegevoegd aan de Algemene Reserve.
Toelichting Verschil Realisatie - Begroting	Niet van toepassing

Bestemmingsreserve Verkeer en Vervoer 2011	255	0	0	255	0

Realisatie bestemmingsreserves	**Beginstand 1-1-2023**	**Toevoeging**	**Onttrekking**	**Vrijval**	**Eindstand 31-12-2023**
Stedelijke ontwikkeling	133.474	63.431	19.132	36.130	141.644
Bestemmingsreserve Verkeer en Vervoer 2011	255	0	0	255	0

Verloopstaat Reserve	Beginstand 1-1-2023	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2023
Realisatie 2023	255	0	0	255	0
Begroting 2023	255	0	0	255	0
Verschil Realisatie - Begroting	0	0	0	0	0

Toelichting Reserve	
Raadsbesluit:	Tweede bestuursrapportage 2011 (einddatum t/m 31-12-2025)
Doel Reserve:	De reserve Verkeer & Vervoer vormt de dekking van de gemeentelijke kosten voor verkeerseducatie, die niet op andere wijze begroot zijn. Op deze wijze is er vooralsnog dekking beschikbaar voor deze noodzakelijke activiteit.
Toelichting Realisatie 2023:	Bij de voorjaarsnota en de tweede herziening vielen de bestemmingsreserves met de waarde van minder dan € 1 mln (m.u.v. een beperkt aantal bestemmingsreserves) allemaal vrij. De totale vrijval is toegevoegd aan de Algemene Reserve.

						Toelichting Verschil Realisatie - Begroting					Niet van toepassing
Bestemmingsreserve Duurzaamheid gebieden	37	0	0	37	0	**Realisatie bestemmingsreserves**	**Beginstand 1-1-2023**	**Toevoeging**	**Onttrekking**	**Vrijval**	**Eindstand 31-12-2023**
						Stedelijke ontwikkeling	133.474	63.431	19.132	36.130	141.644
						Bestemmingsreserve Duurzaamheid gebieden	37	0	0	37	0
						Verloopstaat Reserve	Beginstand 1-1-2023	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2023
						Realisatie 2023	37	0	0	37	0
						Begroting 2023	37	0	0	37	0
						Verschil Realisatie - Begroting	0	0	0	0	0
						Toelichting Reserve					
						Raadsbesluit:			Inzake invlechting Deelgemeenten (einddatum 31-12-2023)		
						Doel Reserve:			De bestemmingsreserve Duurzaamheid gebieden is gevormd ter dekking van de lasten van specifieke activiteiten/projecten op het gebied van duurzaamheid in de voormalige deelgemeentegebieden.		
						Toelichting Realisatie 2023:			Bij de voorjaarsnota en de tweede herziening vielen de bestemmingsreserves met de waarde van minder dan € 1 mln (m.u.v. een beperkt aantal bestemmingsreserves) allemaal vrij. De totale vrijval is toegevoegd aan de Algemene Reserve.		
						Toelichting Verschil Realisatie - Begroting					Niet van toepassing
Bestemmingsreserve Verkeerscirculatieplan (VCP)	0	2.500	877	0	1.623	**Realisatie bestemmingsreserves**	**Beginstand 1-1-2023**	**Toevoeging**	**Onttrekking**	**Vrijval**	**Eindstand 31-12-2023**
						Stedelijke ontwikkeling	133.474	63.431	19.132	36.130	141.644
						Bestemmingsreserve Verkeerscirculatieplan (VCP)	0	2.500	877	0	1.623
						Verloopstaat Reserve	Beginstand 1-1-2023	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2023
						Realisatie 2023	0	2.500	877	0	1.623
						Begroting 2023	0	2.500	1.259	0	1.241
						Verschil Realisatie - Begroting	0	0	-381	0	381
						Toelichting Reserve					

Raadsbesluit:	Coalitieakkoord 2022 - 2026 (einddatum 31-12-2024)
Doel Reserve:	Er wordt een verkeerscirculatieplan opgesteld om de doorstroming in de hele stad te bevorderen voor fiets, openbaar vervoer en deelvervoer.
Toelichting Realisatie 2023:	De bestemmingsreserve is in het jaar 2023 aangewend voor werkzaamheden rondom Stedelijke Strategie voor het verkeerscirculatieplan.
Toelichting Verschil Realisatie - Begroting	Er is sprake van onderbesteding doordat onderzoeken naar secundaire effecten zoals luchtkwaliteit, geluid en economische effecten vertraging hebben opgelopen.

Bestemmingsreserve Stadsinitiatief	2.253	0	1.800	0	453

Realisatie bestemmingsreserves	**Beginstand 1-1-2023**	**Toevoeging**	**Onttrekking**	**Vrijval**	**Eindstand 31-12-2023**
Stedelijke ontwikkeling	133.474	63.431	19.132	36.130	141.644
Bestemmingsreserve Stadsinitiatief	2.253	0	1.800	0	453

Verloopstaat Reserve	Beginstand 1-1-2023	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2023
Realisatie 2023	2.253	0	1.800	0	453
Begroting 2023	2.253	0	1.800	0	453
Verschil Realisatie - Begroting	0	0	0	0	0

Toelichting Reserve

Raadsbesluit:	Jaarrekening 2016 (einddatum 31-12-2023)
Doel Reserve:	Deze bestemmingsreserve is ter dekking van reeds aangegane verplichtingen omtrent RIF010.
Toelichting Realisatie 2023:	Het grootste deel van de aanleg van het stadsinitiatief is in 2023 gerealiseerd.
Toelichting Verschil Realisatie - Begroting	De realisatie is conform de begroting.

Bestemmingsreserve Actieplan Luchtkwaliteit	993	0	0	993	0

Realisatie bestemmingsreserves	**Beginstand 1-1-2023**	**Toevoeging**	**Onttrekking**	**Vrijval**	**Eindstand 31-12-2023**
Stedelijke ontwikkeling	133.474	63.431	19.132	36.130	141.644
Bestemmingsreserve Actieplan Luchtkwaliteit	993	0	0	993	0

Verloopstaat Reserve	Beginstand 1-1-2023	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2023
Realisatie 2023	993	0	0	993	0
Begroting 2023	993	0	0	993	0
Verschil Realisatie - Begroting	0	0	0	0	0

Bestemmingsreserve Bodem	34.367	0	3.281	0	31.086

Toelichting Reserve

Raadsbesluit:	Tweede bestuursrapportage 2016 (einddatum 31-12-2023)
Doel Reserve:	De bestemmingsreserve is gevormd ter dekking van kosten inzake het verbeteren van de luchtkwaliteit voor de Rotterdammers. Hiervoor is de Koersnota Lucht in 2015 vastgesteld door de raad. De belangrijkste prioriteiten zijn het versneld laten afnemen van de uitstoot van elementair koolstof met 40% in deze collegeperiode (t.o.v. 2014) en het gemeentelijke wagenpark is in 2018 25% 'schoner'.
Toelichting Realisatie 2023:	Bij de voorjaarsnota en de tweede herziening vielen de bestemmingsreserves met de waarde van minder dan € 1 mln (m.u.v. een beperkt aantal bestemmingsreserves) allemaal vrij. De totale vrijval is toegevoegd aan de Algemene Reserve.
Toelichting Verschil Realisatie - Begroting	Niet van toepassing

Realisatie bestemmingsreserves	**Beginstand 1-1-2023**	**Toevoeging**	**Onttrekking**	**Vrijval**	**Eindstand 31-12-2023**
Stedelijke ontwikkeling	133.474	63.431	19.132	36.130	141.644
Bestemmingsreserve Bodem	34.367	0	3.281	0	31.086

Verloopstaat Reserve	Beginstand 1-1-2023	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2023
Realisatie 2023	34.367	0	3.281	0	31.086
Begroting 2023	34.367	0	5.452	0	28.915
Verschil Realisatie - Begroting	0	0	-2.171	0	2.171

Toelichting Reserve

Raadsbesluit:	2e Herziening 2019 (einddatum 31-12-2023)
Doel Reserve:	De bestemmingsreserve wordt gevoed met rijksmiddelen voor bodemsanering. Aan deze reserve worden gelden onttrokken ten behoeve van meerjarige uitgaven voor bodemsanering.
Toelichting Realisatie 2023:	In 2023 is € 3,2 mln ingezet op de bodemprogramma's Spoed, Gasfabrieken en Gebiedsgericht beheer.
Toelichting Verschil Realisatie - Begroting	In 2023 zijn de materiële kosten achtergebleven op de realisatie, door met name het niet realiseren van de saneringswerkzaamheden (voor planontwikkeling) op het voormalig gasfabrieksterrein Feijenoord. De nieuwbouwplannen worden na herziening van het bestemmingsplan weer opgepakt.

Bestemmingsreserve Gebiedsontwikkeling	38.211	0	4.969	2.600	30.642

Realisatie bestemmingsreserves	**Beginstand 1-1-2023**	**Toevoeging**	**Onttrekking**	**Vrijval**	**Eindstand 31-12-2023**

Stedelijke ontwikkeling	133.474	63.431	19.132	36.130	141.644
Bestemmingsreserve Gebiedsontwikkeling	38.211	0	4.969	2.600	30.642

Verloopstaat Reserve	Beginstand 1-1-2023	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2023
Realisatie 2023	38.211	0	4.969	2.600	30.642
Begroting 2023	38.211	0	9.828	2.600	25.783
Verschil Realisatie - Begroting	0	0	-4.860	0	4.860

Toelichting Reserve	
Raadsbesluit:	Jaarrekening 2016 (einddatum t/m nader te bepalen)len)
Doel Reserve:	De middelen in deze bestemmingsreserve dienen ter dekking van de materiële lasten van buitenruimteprojecten. Het betreft zowel projecten gekoppeld aan de gebiedsontwikkeling als projecten gekoppeld aan vergroening.
Toelichting Realisatie 2023:	Deze bestemmingsreserve wordt ingezet op de gebiedsontwikkelingsprojecten. Daarnaast vindt inzet plaats via uitvoeringsprogramma's Extra Vergroening, Koppelen locale groene plekken en Rivieroevers.
Toelichting Verschil Realisatie - Begroting	In 2023 zijn onttrekkingen lager door vertraging van uitvoering/verschuiving van werkzaamheden naar 2024 en verder. Voor de uitvoeringsprogramma's 20ha Groen, Rivieroevers en Koppelen Locale groene plekken is vertraging van uitvoering van de vlonders bij de Strekkade. Voor een aantal projecten die een bijdrage ontvangen vanuit de programma's 20ha Groen, Parkeervoorzieningen is de uitvoering doorgelopen naar 2024 en zijn een aantal projecten als onderdeel van het programma Rivieroevers anders gefinancierd dan begroot.

Bestemmingsreserve Stimulering bouwproductie	6.331	0	0	6.331	0

Realisatie bestemmingsreserves	**Beginstand 1-1-2023**	**Toevoeging**	**Onttrekking**	**Vrijval**	**Eindstand 31-12-2023**
Stedelijke ontwikkeling	133.474	63.431	19.132	36.130	141.644
Bestemmingsreserve Stimulering bouwproductie	6.331	0	0	6.331	0

Verloopstaat Reserve	Beginstand 1-1-2023	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2023
Realisatie 2023	6.331	0	0	6.331	0
Begroting 2023	6.331	0	0	6.331	0
Verschil Realisatie - Begroting	0	0	0	0	0

Toelichting Reserve	
Raadsbesluit:	Resultaatbestemming 2019 (einddatum 31-12-2023)

Doel Reserve:	De bestemmingsreserve is gevormd om de bouwproductie te stimuleren				
Toelichting Realisatie 2023:	Deze bestemmingsreserve op de grondexploitaties werd grotendeels pas ultimo boekjaar ingezet wanneer het resultaat per grondexploitatie bekend is over het boekjaar. Deze reserve is opgegaan in de in 2023 gevormde reserve doorbouwfonds.				
Toelichting Verschil Realisatie - Begroting	Niet van toepassing				

Bestemmingsreserve Middensegment Huur	1.427	0	0	0	1.427

Realisatie bestemmingsreserves	**Beginstand 1-1-2023**	**Toevoeging**	**Onttrekking**	**Vrijval**	**Eindstand 31-12-2023**
Stedelijke ontwikkeling	133.474	63.431	19.132	36.130	141.644
Bestemmingsreserve Middensegment Huur	1.427	0	0	0	1.427

Verloopstaat Reserve	Beginstand 1-1-2023	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2023
Realisatie 2023	1.427	0	0	0	1.427
Begroting 2023	1.427	0	250	0	1.177
Verschil Realisatie - Begroting	0	0	-250	0	250

Toelichting Reserve

Raadsbesluit:	Resultaatbestemming 2019 (einddatum 31-12-2023)
Doel Reserve:	De bestemmingsreserve is gevormd om huurwoningen in het middensegment te realiseren.
Toelichting Realisatie 2023:	In 2023 heeft geen realisatie plaatsgevonden.
Toelichting Verschil Realisatie - Begroting	In 2023 was rekening gehouden met een mogelijke onttrekking toevoeging aan de verliesvoorziening grondexploitaties. Uiteindelijk bleek dit niet nodig te zijn. In 2024 wordt het restant toegevoegd aan de reserve Doorbouwfonds.

Resilience	125	0	0	125	0

Realisatie bestemmingsreserves	**Beginstand 1-1-2023**	**Toevoeging**	**Onttrekking**	**Vrijval**	**Eindstand 31-12-2023**
Stedelijke ontwikkeling	133.474	63.431	19.132	36.130	141.644
Resilience	125	0	0	125	0

Verloopstaat Reserve	Beginstand 1-1-2023	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2023
Realisatie 2023	125	0	0	125	0
Begroting 2023	125	0	0	125	0
Verschil Realisatie - Begroting	0	0	0	0	0

Toelichting Reserve

Bestemmingsreserve Upgrade voor the skate!	113	0	0	113	0

Raadsbesluit:	Jaarrekening 2020 (einddatum 31-12-2023)
Doel Reserve:	Het concernbreed structureel werken aan weerbaarheid en veerkracht van de stad.
Toelichting Realisatie 2023:	Bij de voorjaarsnota en de tweede herziening vielen de bestemmingsreserves met de waarde van minder dan € 1 mln (m.u.v. een beperkt aantal bestemmingsreserves) allemaal vrij. De totale vrijval is toegevoegd aan de Algemene Reserve.
Toelichting Verschil Realisatie - Begroting	Niet van toepassing

Realisatie bestemmingsreserves	**Beginstand 1-1-2023**	**Toevoeging**	**Onttrekking**	**Vrijval**	**Eindstand 31-12-2023**
Stedelijke ontwikkeling	133.474	63.431	19.132	36.130	141.644
Bestemmingsreserve Upgrade voor the skate!	113	0	0	113	0

Verloopstaat Reserve	Beginstand 1-1-2023	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2023
Realisatie 2023	113	0	0	113	0
Begroting 2023	113	0	0	113	0
Verschil Realisatie - Begroting	0	0	0	0	0

Toelichting Reserve

Raadsbesluit:	Jaarrekening 2021 (einddatum 31-12-2023)
Doel Reserve:	De bestemmingsreserve wordt aangewend ter dekking van de kosten voortvloeiend uit de aangenomen motie 'Een upgrade voor de skate'.
Toelichting Realisatie 2023:	Bij de voorjaarsnota en de tweede herziening vielen de bestemmingsreserves met de waarde van minder dan € 1 mln (m.u.v. een beperkt aantal bestemmingsreserves) allemaal vrij. De totale vrijval is toegevoegd aan de Algemene Reserve.
Toelichting Verschil Realisatie - Begroting	Niet van toepassing

Verevening kostenverhaal	0	4.600	0	0	4.600

Realisatie bestemmingsreserves	**Beginstand 1-1-2023**	**Toevoeging**	**Onttrekking**	**Vrijval**	**Eindstand 31-12-2023**
Stedelijke ontwikkeling	133.474	63.431	19.132	36.130	141.644
Verevening kostenverhaal	0	4.600	0	0	4.600

Verloopstaat Reserve	Beginstand 1-1-2023	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2023
Realisatie 2023	0	4.600	0	0	4.600

Bestemmingsreserve Autoluw fonds	20.000	0	2.955	0	17.045

Begroting 2023	0	4.600	0	0	4.600
Verschil Realisatie - Begroting	0	0	0	0	0

Toelichting Reserve

Raadsbesluit:	Begroting 2023 (einddatum 31-12-2026)
Doel Reserve:	Verwacht begrotingssaldo 2023 agv maatregelen bestuursopdracht wordt ingezet om onzekere effecten maatregelen kostenverhaal (ingeschat op 5 mln per jaar ingaande 2024) te kunnen te kunnen opvangen.
Toelichting Realisatie 2023:	Toevoeging is conform begroting gerealiseerd.
Toelichting Verschil Realisatie - Begroting	Niet van toepassing

Realisatie bestemmingsreserves	**Beginstand 1-1-2023**	**Toevoeging**	**Onttrekking**	**Vrijval**	**Eindstand 31-12-2023**
Stedelijke ontwikkeling	133.474	63.431	19.132	36.130	141.644
Bestemmingsreserve Autoluw fonds	20.000	0	2.955	0	17.045

Verloopstaat Reserve	Beginstand 1-1-2023	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2023
Realisatie 2023	20.000	0	2.955	0	17.045
Begroting 2023	20.000	0	5.000	0	15.000
Verschil Realisatie - Begroting	0	0	-2.045	0	2.045

Toelichting Reserve

Raadsbesluit:	Coalitieakkoord 2022 - 2026 (einddatum t/m nader te bepalen)
Doel Reserve:	Het doel van de reserve is om het centrum en de wijken Oude Westen, Nieuwe Westen, Middelland en Oude Noorden zoveel mogelijk autoluwer te maken.
Toelichting Realisatie 2023:	Deze bestemmingsreserve is in 2023 aangewend, voor het realiseren van de doelstelling uit het coalitieakkoord, om de stad autoluwer te maken.
Toelichting Verschil Realisatie - Begroting	In 2023 is er totaal € 2 mln minder onttrokken dan begroot door beperkte capaciteit en vertraging/verschuiving van werkzaamheden van projecten naar 2024.

Segmentering Bouwplannen	25.000	0	0	25.000	0

Realisatie bestemmingsreserves	**Beginstand 1-1-2023**	**Toevoeging**	**Onttrekking**	**Vrijval**	**Eindstand 31-12-2023**
Stedelijke ontwikkeling	133.474	63.431	19.132	36.130	141.644
Segmentering Bouwplannen	25.000	0	0	25.000	0

Verloopstaat Reserve	Beginstand 1-1-2023	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2023
Realisatie 2023	25.000	0	0	25.000	0
Begroting 2023	25.000	0	0	25.000	0
Verschil Realisatie - Begroting	0	0	0	0	0

Toelichting Reserve	
Raadsbesluit:	Coalitieakkoord 2022 – 2026 (einddatum 31-12-2030)
Doel Reserve:	Het doel van deze reserve is de gewenste segmentering (sociaal / midden / hoog / top) van de woningbouwproductie te realiseren zoals vastgelegd in het coalitieakkoord 2022 – 2026.
Toelichting Realisatie 2023:	Deze is reserve is opgeheven. De reserve is vrijgevallen en toegevoegd aan de reserve doorbouwfonds.
Toelichting Verschil Realisatie - Begroting	Niet van toepassing

Bestemmingsreserve Doorbouwfonds	0	56.331	5.250	0	51.081

Realisatie bestemmingsreserves	Beginstand 1-1-2023	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2023
Stedelijke ontwikkeling	133.474	63.431	19.132	36.130	141.644
Bestemmingsreserve Doorbouwfonds	0	56.331	5.250	0	51.081

Verloopstaat Reserve	Beginstand 1-1-2023	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2023
Realisatie 2023	0	56.331	5.250	0	51.081
Begroting 2023	0	56.331	3.372	0	52.959
Verschil Realisatie - Begroting	0	0	1.878	0	-1.878

Toelichting Reserve	
Raadsbesluit:	1e Herziening 2023 (einddatum t/m nader te bepalen)
Doel Reserve:	In deze Voorjaarsnota wordt ter ondersteuning van de Rotterdamse bouwopgave het Doorbouwfonds Rotterdam ingesteld. Hiermee wordt invulling gegeven aan de met het Rijk afgesproken woondeal. In het coalitieakkoord is met de bestemmingsreserve Segmentering het gewenste doel van de woningbouwproductie zoals vastgelegd in het coalitieakkoord tot 2026 te kunnen realiseren.
Toelichting Realisatie 2023:	In 2023 is deze reserve o.a. benut voor de projecten flexwonen, Toermalijn en de verliesgevende grondexploitaties transformatie voetbalvelden Overschie en Schuttersveld.
Toelichting Verschil Realisatie - Begroting	In 2023 is er meer onttrokken dan begroot door het benutten van deze reserve voor de verliesgevende grondexploitatie Schuttersveld. Aan deze onttrekking ligt een

raadsbesluit ten grondslag.

Bestemmingsreserve Invoeringskosten Omgevingswet	3.686	0	0	0	3.686

Realisatie bestemmingsreserves	Beginstand 1-1-2023	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2023
Stedelijke ontwikkeling	133.474	63.431	19.132	36.130	141.644
Bestemmingsreserve Invoeringskosten Omgevingswet	3.686	0	0	0	3.686

Verloopstaat Reserve	Beginstand 1-1-2023	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2023
Realisatie 2023	3.686	0	0	0	3.686
Begroting 2023	3.686	0	0	0	3.686
Verschil Realisatie - Begroting	0	0	0	0	0

Toelichting Reserve

Raadsbesluit:	Jaarrekening 2022 - taakmutatie (einddatum niet van toepassing)
Doel Reserve:	Implementatie omgevingswet
Toelichting Realisatie 2023:	Niet van toepassing
Toelichting Verschil Realisatie - Begroting	Niet van toepassing

Veilig	904	0	0	248	655
Bestemmingsreserve Saneringskosten Van der Gaag dossier	248	0	0	248	0

Realisatie bestemmingsreserves	Beginstand 1-1-2023	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2023
Veilig	904	0	0	248	655
Bestemmingsreserve Saneringskosten Van der Gaag dossier	248	0	0	248	0

Verloopstaat Reserve	Beginstand 1-1-2023	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2023
Realisatie 2023	248	0	0	248	0
Begroting 2023	248	0	0	248	0
Verschil Realisatie - Begroting	0	0	0	0	0

Toelichting Reserve

Raadsbesluit:	Jaarrekening 2017 (einddatum 31-12-2027)
Doel Reserve:	De bestemmingsreserve is gevormd ter dekking van saneringskosten van Overschiese Kleiweg e.d. met betrekking tot Van der Gaag dossier. De sanering start in 2018, maar exacte datum afronding is nog onduidelijk.

Toelichting Realisatie 2023:	In 2023 is de reserve vrijgevallen als onderdeel van herverdeling van middelen vanuit het college.
Toelichting Verschil Realisatie - Begroting	In 2023 is de reserve vrijgevallen als onderdeel van herverdeling van middelen vanuit het college.

Bestemmingsreserve ZVHRR versterken dv personen met verward gedrag	655	0	0	0	655

Realisatie bestemmingsreserves	**Beginstand 1-1-2023**	**Toevoeging**	**Onttrekking**	**Vrijval**	**Eindstand 31-12-2023**
Veilig	904	0	0	248	655
Bestemmingsreserve ZVHRR versterken dv personen met verward gedrag	655	0	0	0	655

Verloopstaat Reserve	Beginstand 1-1-2023	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2023
Realisatie 2023	655	0	0	0	655
Begroting 2023	655	0	255	0	400
Verschil Realisatie - Begroting	0	0	-255	0	255

Toelichting Reserve

Raadsbesluit:	Jaarrekening 2021 (einddatum t/m nader te bepalen)
Doel Reserve:	Versterken dienstverlening gemeenten: personen met verward gedrag (DU)
Toelichting Realisatie 2023:	De reserve verwarde personen van het Zorg en Veiligheidshuis Rotterdam Rijnmond is in 2023 niet aangesproken, ondanks dat dit wel was begroot. De reden hiervoor is, dat men verwacht dat deze reserve in de komende jaren harder nodig is.
Toelichting Verschil Realisatie - Begroting	De reserve verwarde personen van het Zorg en Veiligheidshuis Rotterdam Rijnmond is in 2023 niet aangesproken, ondanks dat dit wel was begroot. De reden hiervoor is, dat men verwacht dat deze reserve in de komende jaren harder nodig is.

Werk en inkomen	31.819	28.139	21.798	1.742	36.419
Bestemmingsreserve BUIG (uitkeringen Participatiewet e. d.)	19.441	28.139	16.904	0	30.676

Realisatie bestemmingsreserves	**Beginstand 1-1-2023**	**Toevoeging**	**Onttrekking**	**Vrijval**	**Eindstand 31-12-2023**
Werk en inkomen	31.819	28.139	21.798	1.742	36.419
Bestemmingsreserve BUIG (uitkeringen Participatiewet e.d.)	19.441	28.139	16.904	0	30.676

Verloopstaat Reserve	Beginstand 1-1-2023	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2023
Realisatie 2023	19.441	28.139	16.904	0	30.676
Begroting 2023	19.441	28.139	22.580	0	25.000

Verschil Realisatie - Begroting	0	0	-5.676	0	5.676

Toelichting Reserve

Raadsbesluit:	Eerste bestuursrapportage 2015 (einddatum niet van toepassing)
Doel Reserve:	De bestemmingsreserve is gevormd om een eventueel toekomstig tekort te dekken op de WWB-inkomensdeel en de (verlaagde) rijksuitkering.
Toelichting Realisatie 2023:	Vanwege de gemiddelde daling van het aantal uitkeringen in de afgelopen drie jaar leidden deze berekeningen tot een meevaller, want de gemeentelijke uitgaven aan de bijstand zijn lager dan de gebundelde uitkering (BUIG) die het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW) aan de gemeente Rotterdam verstrekt. Vanwege de onzekerheid over de aanpassing van het BUIG-budget gedurende het jaar en een gewijzigde inschatting van andere BUIG-gerelateerde risico's is een dotatie aan de reserve BUIG doorgevoerd bij de 2e herziening 2023.
Toelichting Verschil Realisatie - Begroting	Bij de jaarrekening blijkt dat de gemiddelde kosten per uitkering iets lager zijn uitgevallen dan ten tijde van de 2e herziening, met als gevolg lagere lasten. De afwijking wordt veroorzaakt door het feit dat er minder is onttrokken vanwege enerzijds hogere baten € 4,1 mln en anderzijds door minder lasten -€ 700.000.

Bestemmingsreserve Impuls baankansen speciaal voortgezet onderwijs	431	0	431	0	0

Realisatie bestemmingsreserves	**Beginstand 1-1-2023**	**Toevoeging**	**Onttrekking**	**Vrijval**	**Eindstand 31-12-2023**
Werk en inkomen	31.819	28.139	21.798	1.742	36.419
Bestemmingsreserve Impuls baankansen speciaal voortgezet onderwijs	431	0	431	0	0

Verloopstaat Reserve	Beginstand 1-1-2023	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2023
Realisatie 2023	431	0	431	0	0
Begroting 2023	431	0	431	0	0
Verschil Realisatie - Begroting	0	0	0	0	0

Toelichting Reserve

Raadsbesluit:	10m bestuursrapportage 2018 (einddatum 31-12-2023)
Doel Reserve:	De bestemmingsreserve is gevormd om de rijksbijdrage ten behoeve van het praktijk en speciaal onderwijs te verantwoorden.
Toelichting Realisatie 2023:	De bestemmingsreserve is geheel onttrokken voor het praktijk en speciaal onderwijs conform begroot.
Toelichting Verschil Realisatie - Begroting	Niet van toepassing

Bestemmingsreserve Doorlopende werkzaamheden Tozo-regeling	4.931	0	1.333	0	3.597

Realisatie bestemmingsreserves	**Beginstand 1-1-2023**	**Toevoeging**	**Onttrekking**	**Vrijval**	**Eindstand 31-12-2023**
Werk en inkomen	31.819	28.139	21.798	1.742	36.419
Bestemmingsreserve Doorlopende werkzaamheden Tozo-regeling	4.931	0	1.333	0	3.597

Verloopstaat Reserve	Beginstand 1-1-2023	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2023
Realisatie 2023	4.931	0	1.333	0	3.597
Begroting 2023	4.931	0	1.451	0	3.479
Verschil Realisatie - Begroting	0	0	-118	0	118

Toelichting Reserve	
Raadsbesluit:	Jaarrekening 2020 (einddatum 31-12-2026)
Doel Reserve:	De bestemmingsreserve Doorlopende werkzaamheden Tozo-regeling is bestemd voor het dekken van de uitvoeringskosten van doorlopende werkzaamheden die gestart zijn in 2020 en nog doorlopen in volgende jaren.
Toelichting Realisatie 2023:	De onttrekking heeft plaatsgevonden nagenoeg conform realisatie.
Toelichting Verschil Realisatie - Begroting	Er is voor circa €118.000 minder onttrokken, omdat een aantal medewerkers nog in hun aanloopschaal zaten in combinatie met normbedrag per fsk wat hoger ligt dan de werkelijke lasten.

Begeleiding naar werk voor Statushouders	1.000	0	1.000	0	0

Realisatie bestemmingsreserves	**Beginstand 1-1-2023**	**Toevoeging**	**Onttrekking**	**Vrijval**	**Eindstand 31-12-2023**
Werk en inkomen	31.819	28.139	21.798	1.742	36.419
Begeleiding naar werk voor Statushouders	1.000	0	1.000	0	0

Verloopstaat Reserve	Beginstand 1-1-2023	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2023
Realisatie 2023	1.000	0	1.000	0	0
Begroting 2023	1.000	0	1.000	0	0
Verschil Realisatie - Begroting	0	0	0	0	0

Toelichting Reserve	
Raadsbesluit:	Jaarrekening 2020 (einddatum 31-12-2023)
Doel Reserve:	De bestemmingsreserve is gevormd ter dekking kosten voor de begeleiding naar werk en inzet van instrumenten t.b.v. statushouders in 2022. Het rijk heeft de taakstelling

Bestemmingsreserve Breed Offensief	1.159	0	221	0	938

	voor de huisvesting van statushouders voor 2021 voor de gemeente Rotterdam verhoogd naar 1.000 statushouders. Dit brengt extra kosten met zich mee. Vanuit de onderbesteding in 2020 is een bestemmingsreserve gevormd, die in 2022 zal worden ingezet om de dip in de budgetten voor de statushouders op te kunnen vangen.
Toelichting Realisatie 2023:	De onttrekking heeft plaatsgevonden conform realisatie,
Toelichting Verschil Realisatie - Begroting	Geen verschil

Realisatie bestemmingsreserves	**Beginstand 1-1-2023**	**Toevoeging**	**Onttrekking**	**Vrijval**	**Eindstand 31-12-2023**
Werk en inkomen	31.819	28.139	21.798	1.742	36.419
Bestemmingsreserve Breed Offensief	1.159	0	221	0	938

Verloopstaat Reserve	Beginstand 1-1-2023	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2023
Realisatie 2023	1.159	0	221	0	938
Begroting 2023	1.159	0	1.159	0	0
Verschil Realisatie - Begroting	0	0	-938	0	938

Toelichting Reserve	
Raadsbesluit:	Jaarrekening 2021 (einddatum 31-12-2023)
Doel Reserve:	De bestemmingsreserve is gevormd om de kosten voor Breed Offensief uit te dekken. Hiervoor zijn specifieke Rijksgelden voor ontvangen.
Toelichting Realisatie 2023:	De onttrekking is lager uitgevallen dan verwacht.
Toelichting Verschil Realisatie - Begroting	Implementatie van deze wetswijziging heeft als gevolg een stijging van de aanvragen. Hierdoor werd het inrichten van een efficiënter proces van behandeling van de aanvragen noodzakelijk. Deze wordt nog verder aangescherpt in 2024. Het een en ander resulteerde in een vertraging van de uitvoering en dus ook een lagere onttrekking in 2023.

Bestemmingsreserve Herinrichten instrument Hallo Werk t.b.v. Pro VSO jongeren	310	0	234	0	76

Realisatie bestemmingsreserves	**Beginstand 1-1-2023**	**Toevoeging**	**Onttrekking**	**Vrijval**	**Eindstand 31-12-2023**
Werk en inkomen	31.819	28.139	21.798	1.742	36.419
Bestemmingsreserve Herinrichten instrument Hallo Werk t.b.v. Pro VSO jongeren	310	0	234	0	76

Verloopstaat Reserve	Beginstand 1-1-2023	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2023
Realisatie 2023	310	0	234	0	76
Begroting 2023	310	0	310	0	0
Verschil Realisatie - Begroting	0	0	-76	0	76

Toelichting Reserve	
Raadsbesluit:	Jaarrekening 2021 (einddatum 31-12-2023)
Doel Reserve:	In 2021 heeft WenI van een fonds een bedrag van 310K ontvangen om het instrument HalloWerk toegankelijk te maken voor ProVSO jongeren. Mede door Corona is er in 2021 niet gestart met het werk. Het gaat hier dus om van derden ontvangen geld.
Toelichting Realisatie 2023:	Er zijn gedurende 2023 minder kosten gemaakt dan vooraf ingeschat. Dit wordt met name verklaard doordat de werkzaamheden zijn doorgeschoven naar 2024.
Toelichting Verschil Realisatie - Begroting	Er zijn gedurende 2023 minder kosten gemaakt dan vooraf ingeschat. Dit wordt met name verklaard doordat de werkzaamheden zijn doorgeschoven naar 2024.

Bestemmingsreserve Dichterbij dan je denkt	717	0	134	0	583

Realisatie bestemmingsreserves	Beginstand 1-1-2023	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2023
Werk en inkomen	31.819	28.139	21.798	1.742	36.419
Bestemmingsreserve Dichterbij dan je denkt	717	0	134	0	583

Verloopstaat Reserve	Beginstand 1-1-2023	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2023
Realisatie 2023	717	0	134	0	583
Begroting 2023	717	0	359	0	358
Verschil Realisatie - Begroting	0	0	-225	0	225

Toelichting Reserve	
Raadsbesluit:	Jaarrekening 2022 (einddatum 31-12-2023)
Doel Reserve:	Via het Gemeentefonds is in de september- en decembercirculaire respectievelijk € 478.000 en € 239.000 incidenteel ter beschikking gesteld voor het actieplan ‘Dichterbij dan je denkt’ van het ministerie van SZW. Dit actieplan beoogt om in de arbeidsmarktregio op korte termijn de kansen die de krappe arbeidsmarkt biedt te benutten om extra mensen die nu langs de kant staan naar (parttime) werk of een leerwerkplek te begeleiden.Het gaat hier dus om middelen bedoeld voor de arbeidsregio (en dus niet alleen voor Rotterdam). De besteding van deze middelen wordt onder regie van de centrumgemeente (Rotterdam) afgestemd binnen de arbeidsmarktregio.

						Toelichting Realisatie 2023:	Er zijn gedurende 2023 minder kosten gemaakt dan vooraf ingeschat. Dit ziet met name toe op de personele inzet. Er is gekozen om deze kosten niet te financieren via de reserve. Ook zijn diverse werkzaamheden doorgeschoven naar 2024.
						Toelichting Verschil Realisatie - Begroting	Er zijn gedurende 2023 minder kosten gemaakt dan vooraf ingeschat. Dit ziet met name toe op de personele inzet. Er is gekozen om deze kosten niet te financieren via de reserve. Ook zijn diverse werkzaamheden doorgeschoven naar 2024.
Bestemmingsreserve Uitvoering energietoeslag	1.400	0	1.400	0	0		

Realisatie bestemmingsreserves	**Beginstand 1-1-2023**	**Toevoeging**	**Onttrekking**	**Vrijval**	**Eindstand 31-12-2023**
Werk en inkomen	31.819	28.139	21.798	1.742	36.419
Bestemmingsreserve Uitvoering energietoeslag	1.400	0	1.400	0	0

Verloopstaat Reserve	Beginstand 1-1-2023	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2023
Realisatie 2023	1.400	0	1.400	0	0
Begroting 2023	1.400	0	1.400	0	0
Verschil Realisatie - Begroting	0	0	0	0	0

Toelichting Reserve	
Raadsbesluit:	Jaarrekening 2022 (einddatum 31-12-2023)
Doel Reserve:	Vanuit de ontvangen rijksmiddelen is voor de uitvoering van de Energietoeslag 2022 € 7 mln beschikbaar gesteld. Hiervan is € 3,3 mln in 2022 gerealiseerd. Een deel van de werkzaamheden loopt echter nog door in 2023 (o.a. afhandelen aanvragen laatste maanden 2022, bezwaarschriften en verwijderen ID bewijzen RDD). Derhalve wordt een bestemmingsvoorstel van € 1,4 mln voorgesteld om de verdere afhandeling van de Energietoeslag 2022 in 2023 te kunnen afronden.Een deel van de werkzaamheden van de Energietoeslag 2022 loopt namelijk nog door in het eerste kwartaal van 2023. Hier zit momenteel nog een team op van ca 75 personen (feb), met afloop naar 50 personen in eind maart. Dit is een reeds aangegane verplichting voor inhuur.
Toelichting Realisatie 2023:	De onttrekking heeft plaatsgevonden conform realisatie.
Toelichting Verschil Realisatie - Begroting	Geen verschil

Bestemmingsreserve MaaS en Ma!N	787	0	0	787	0		

Realisatie bestemmingsreserves	**Beginstand 1-1-2023**	**Toevoeging**	**Onttrekking**	**Vrijval**	**Eindstand 31-12-2023**
Werk en inkomen	31.819	28.139	21.798	1.742	36.419
Bestemmingsreserve MaaS en Ma!N	787	0	0	787	0

Verloopstaat Reserve	Beginstand 1-1-2023	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2023
Realisatie 2023	787	0	0	787	0
Begroting 2023	787	0	0	787	0
Verschil Realisatie - Begroting	0	0	0	0	0

Toelichting Reserve	
Raadsbesluit:	Jaarrekening 2022 (einddatum 31-12-2023)
Doel Reserve:	Er is in 2022 een juridische verplichting aangegaan voor de implementatiekosten en het gebruikersrecht voor de duur van 2 jaar voor de licenties MaaS. De MaaS-functionaliteit is als marktoplossing aangekocht in plaats van zelf ontwikkelen, wat voor 2022 stond gepland en wat als onderdeel van programma ADIDAS stond begroot.Voor het proces Vorderen (onderdeel van programma ZekeR) is de applicatie Ma!N aangekocht, maar is de - voor 2022 begrote - implementatie vertraagd vanwege de herijking van de programmatische aanpak zeker.
Toelichting Realisatie 2023:	De vrijval heeft plaatsgevonden conform realisatie.
Toelichting Verschil Realisatie - Begroting	Geen verschil

Bestemmingsreserve Nieuw Beschut	600	0	0	600	0

Realisatie bestemmingsreserves	Beginstand 1-1-2023	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2023
Werk en inkomen	31.819	28.139	21.798	1.742	36.419
Bestemmingsreserve Nieuw Beschut	600	0	0	600	0

Verloopstaat Reserve	Beginstand 1-1-2023	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2023
Realisatie 2023	600	0	0	600	0
Begroting 2023	600	0	0	600	0
Verschil Realisatie - Begroting	0	0	0	0	0

Toelichting Reserve	
Raadsbesluit:	Jaarrekening 2022 (einddatum 31-12-2023)
Doel Reserve:	Door het instellen van de standaard cao Aan de slag is de mogelijkheid voor de gemeente Rotterdam om de Nieuw Beschut medewerkers volgens deze arbeidsvoorwaarden in dienst te nemen. Tot dan werden mensen verloond via de payroll SSC Flex. De overgang van deze medewerkers was gepland in 2022. Echter door exogene omstandigheden (m.b.t. het pensioenfonds) vindt de overgang niet in

					2022 maar in 2023 plaats. Dit heeft geleid tot een onderbesteding in 2022. De kosten van deze overgang bestaan uit een overgangsregeling en juridisch verplichte transitievergoedingen voor de nog over te komen medewerkers.
					Toelichting Realisatie 2023: De vrijval heeft plaatsgevonden conform realisatie.
					Toelichting Verschil Realisatie - Begroting Geen verschil
Bestemmingsreserve Uitvoeringskosten RBZ	355	0	0	355	0

Realisatie bestemmingsreserves	**Beginstand 1-1-2023**	**Toevoeging**	**Onttrekking**	**Vrijval**	**Eindstand 31-12-2023**
Werk en inkomen	31.819	28.139	21.798	1.742	36.419
Bestemmingsreserve Uitvoeringskosten RBZ	355	0	0	355	0

Verloopstaat Reserve	Beginstand 1-1-2023	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2023
Realisatie 2023	355	0	0	355	0
Begroting 2023	355	0	0	355	0
Verschil Realisatie - Begroting	0	0	0	0	0

Toelichting Reserve	
Raadsbesluit:	Jaarrekening 2022 (einddatum 31-12-2023)
Doel Reserve:	Via de decembercirculaire is een bedrag van € 355k toegekend voor extra uitvoeringskosten voor de relatief hoge instroom in het Besluit bijstandverlening zelfstandigen (Bbz) in het eerste kwartaal van 2022. Dit als gevolg van het stopzetten van de Tozo (Tijdelijke Overbruggingsregeling Zelfstandige Ondernemers) en de vereenvoudiging van het Bbz. De regeling is in twee tijdvakken van 3 maanden toegekend tussen 1 oktober 2021 en 1 april 2022.
Toelichting Realisatie 2023:	De vrijval heeft plaatsgevonden conform realisatie.
Toelichting Verschil Realisatie - Begroting	Geen verschil

Bestemmingsreserve Uitvoeringskosten kwijtschelding - Toeslagenaffaire	688	0	140	0	548

Realisatie bestemmingsreserves	**Beginstand 1-1-2023**	**Toevoeging**	**Onttrekking**	**Vrijval**	**Eindstand 31-12-2023**
Werk en inkomen	31.819	28.139	21.798	1.742	36.419
Bestemmingsreserve Uitvoeringskosten kwijtschelding - Toeslagenaffaire	688	0	140	0	548

Verloopstaat Reserve	Beginstand 1-	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand

		1-2023			31-12-2023
Realisatie 2023	688	0	140	0	548
Begroting 2023	688	0	140	0	548
Verschil Realisatie - Begroting	0	0	0	0	0

Toelichting Reserve

Raadsbesluit:	Jaarrekening 2021 (einddatum t/m nader te bepalen)
Doel Reserve:	Het dekken van uitvoeringskosten in 2022 ev.
Toelichting Realisatie 2023:	De onttrekking heeft plaatsgevonden conform realisatie.
Toelichting Verschil Realisatie - Begroting	Geen verschil

Zorg, welzijn en wijkteams	77.896	0	44.741	2.606	30.550
Bestemmingsreserve Decentralisatie AWBZ	1.128	0	906	222	0

Realisatie bestemmingsreserves	**Beginstand 1-1-2023**	**Toevoeging**	**Onttrekking**	**Vrijval**	**Eindstand 31-12-2023**
Zorg, welzijn en wijkteams	77.896	0	44.741	2.606	30.550
Bestemmingsreserve Decentralisatie AWBZ	1.128	0	906	222	0

Verloopstaat Reserve	Beginstand 1-1-2023	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2023
Realisatie 2023	1.128	0	906	222	0
Begroting 2023	1.128	0	906	222	0
Verschil Realisatie - Begroting	0	0	0	0	0

Toelichting Reserve

Raadsbesluit:	Jaarrekening 2012 (einddatum 31-12-2024)
Doel Reserve:	De bestemmingsreserve is ter dekking van investeringskosten om het nieuwe stelsel zorg & welzijn (na de decentralisaties AWBZ en Jeugdwet per 1-1-2015) stevig neer te zetten en om de grootste onzekerheden in de kosten en rijksbudgetten voor tweedelijnsondersteuning Wmo en specialistische jeugdhulp te kunnen opvangen. De onzekerheden in de kosten hebben te maken met het open-eindekarakter van de tweedelijnsondersteuning Wmo en met de toeleiding tot specialistische jeugdhulp die we voor een belangrijk deel niet zelf in de hand hebben (verloopt via de huisartsen). Om de risico's op de inkoop van tweedelijnszorg hanteren we een reserve van 5% van het inkoopbudget van € 340 mln.
Toelichting Realisatie 2023:	De bestemmingsreserve betreft de laatste termijn afschrijving en rente m.b.t. doorontwikkeling Gidso.
Toelichting Verschil	Niet van toepassing

						Realisatie - Begroting
Bestemmingsreserve Maatschappelijke Participatie gebieden	294	0	0	294	0	

Realisatie bestemmingsreserves	**Beginstand 1-1-2023**	**Toevoeging**	**Onttrekking**	**Vrijval**	**Eindstand 31-12-2023**
Zorg, welzijn en wijkteams	77.896	0	44.741	2.606	30.550
Bestemmingsreserve Maatschappelijke Participatie gebieden	294	0	0	294	0

Verloopstaat Reserve	Beginstand 1-1-2023	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2023
Realisatie 2023	294	0	0	294	0
Begroting 2023	294	0	0	294	0
Verschil Realisatie - Begroting	0	0	0	0	0

Toelichting Reserve	
Raadsbesluit:	Inzake invlechting Deelgemeenten (einddatum 31-12-2023)
Doel Reserve:	De bestemmingsreserve is gevormd voor de realisatie van de beoogde doelen waarvoor deelraden van voormalige deelgemeenten bestemmingsreserves hadden gevormd op onderwerpen die te maken hebben met Maatschappelijke Participatie.
Toelichting Realisatie 2023:	Bij de voorjaarsnota en de tweede herziening vielen de bestemmingsreserves met de waarde van minder dan € 1 mln (m.u.v. een beperkt aantal bestemmingsreserves) allemaal vrij. De totale vrijval is toegevoegd aan de Algemene Reserve.
Toelichting Verschil Realisatie - Begroting	Niet van toepassing

Bestemmingsreserve tweedelijns WMO en Jeugdhulp	59.758	0	38.018	0	21.739	

Realisatie bestemmingsreserves	**Beginstand 1-1-2023**	**Toevoeging**	**Onttrekking**	**Vrijval**	**Eindstand 31-12-2023**
Zorg, welzijn en wijkteams	77.896	0	44.741	2.606	30.550
Bestemmingsreserve tweedelijns WMO en Jeugdhulp	59.758	0	38.018	0	21.739

Verloopstaat Reserve	Beginstand 1-1-2023	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2023
Realisatie 2023	59.758	0	38.018	0	21.739
Begroting 2023	59.758	0	38.018	0	21.739
Verschil Realisatie - Begroting	0	0	0	0	0

Toelichting Reserve

Raadsbesluit:	Voorjaarsnota 2017 (einddatum t/m niet van toepassing)				
Doel Reserve:	De bestemmingsreserve is gevormd om schommelingen in de zorguitgaven op te vangen bij de Wmo en Jeugdhulp.				
Toelichting Realisatie 2023:	De onttrekking is benut ter dekking van de hogere kosten op Jeugdhulp, GRJR, Implementatie Nieuwe Inkoop, programma Sorga etc.				
Toelichting Verschil Realisatie - Begroting	Vanwege de lagere productie op de WMO-arrangementen en meevallers op het programma is in 2023 minder onttrokken uit de Bestemmingsreserve.				

Bestemmingsreserve Masterplan ouderen	773	0	0	773	0

Realisatie bestemmingsreserves	**Beginstand 1-1-2023**	**Toevoeging**	**Onttrekking**	**Vrijval**	**Eindstand 31-12-2023**
Zorg, welzijn en wijkteams	77.896	0	44.741	2.606	30.550
Bestemmingsreserve Masterplan ouderen	773	0	0	773	0

Verloopstaat Reserve	Beginstand 1-1-2023	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2023
Realisatie 2023	773	0	0	773	0
Begroting 2023	773	0	0	773	0
Verschil Realisatie - Begroting	0	0	0	0	0

Toelichting Reserve

Raadsbesluit:	10m bestuursrapportage 2018 (einddatum t/m 31-12-2026)
Doel Reserve:	De bestemmingsreserve is gevormd ter dekking van de kosten uit het Masterplan Ouderen Social Trial Dementie 2020-2021
Toelichting Realisatie 2023:	Bij de voorjaarsnota en de tweede herziening vielen de bestemmingsreserves met de waarde van minder dan € 1 mln (m.u.v. een beperkt aantal bestemmingsreserves) allemaal vrij. De totale vrijval is toegevoegd aan de Algemene Reserve.
Toelichting Verschil Realisatie - Begroting	Niet van toepassing

Bestemmingsreserve Blokhuismiddelen	12.267	0	5.816	0	6.450

Realisatie bestemmingsreserves	**Beginstand 1-1-2023**	**Toevoeging**	**Onttrekking**	**Vrijval**	**Eindstand 31-12-2023**
Zorg, welzijn en wijkteams	77.896	0	44.741	2.606	30.550
Bestemmingsreserve Blokhuismiddelen	12.267	0	5.816	0	6.450

Verloopstaat Reserve	Beginstand 1-1-2023	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2023
Realisatie 2023	12.267	0	5.816	0	6.450

Begroting 2023	12.267	0	9.300	0	2.967
Verschil Realisatie - Begroting	0	0	-3.484	0	3.484

Toelichting Reserve	
Raadsbesluit:	Jaarrekening 2020 (einddatum 31-12-2024)
Doel Reserve:	De gemeente Rotterdam heeft een aanvraag ingediend voor extra middelen in het kader van de brede aanpak van dak- en thuisloosheid.
Toelichting Realisatie 2023:	De middelen zijn ingezet voor de doelstellingen in het kader van de brede doelstelling in de brede aanpak van dak- en thuisloosheid.
Toelichting Verschil Realisatie - Begroting	Verscheidene projecten die in 2023 vanuit de bestemmingsreserve zouden worden bekostigd konden niet of pas later van start gaan. Inzet voor deze projecten wordt in 2024 en verder verwacht.

Bestemmingsreserve Meerkosten Corona GRJR	377	0	0	377	0

Realisatie bestemmingsreserves	**Beginstand 1-1-2023**	**Toevoeging**	**Onttrekking**	**Vrijval**	**Eindstand 31-12-2023**
Zorg, welzijn en wijkteams	77.896	0	44.741	2.606	30.550
Bestemmingsreserve Meerkosten Corona GRJR	377	0	0	377	0

Verloopstaat Reserve	Beginstand 1-1-2023	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2023
Realisatie 2023	377	0	0	377	0
Begroting 2023	377	0	0	377	0
Verschil Realisatie - Begroting	0	0	0	0	0

Toelichting Reserve	
Raadsbesluit:	Jaarrekening 2022 (einddatum 31-12-2023)
Doel Reserve:	Landelijk is er bij de decembercirculaire 8,2 mln overgeheveld voor meerkosten corona. Deze kosten landen bij de GRJR en komen ten pas in 2023, na vaststelling van de jaarrekening van de GRJR, ten laste van de gemeente Rotterdam.
Toelichting Realisatie 2023:	Bij de voorjaarsnota en de tweede herziening vielen de bestemmingsreserves met de waarde van minder dan € 1 mln (m.u.v. een beperkt aantal bestemmingsreserves) allemaal vrij. De totale vrijval is toegevoegd aan de Algemene Reserve.
Toelichting Verschil Realisatie - Begroting	Niet van toepassing

Bestemmingsreserve Ouderen	318	0	0	318	0

Realisatie bestemmingsreserves	**Beginstand 1-1-2023**	**Toevoeging**	**Onttrekking**	**Vrijval**	**Eindstand 31-12-2023**

Zorg, welzijn en wijkteams	77.896	0	44.741	2.606	30.550
Bestemmingsreserve Ouderen	318	0	0	318	0

Verloopstaat Reserve	Beginstand 1-1-2023	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2023
Realisatie 2023	318	0	0	318	0
Begroting 2023	318	0	0	318	0
Verschil Realisatie - Begroting	0	0	0	0	0

Toelichting Reserve	
Raadsbesluit:	Jaarrekening 2022 (einddatum 31-12-2023)
Doel Reserve:	Bestemmingsreserve is bedoeld voor het werken aan een samenleving waar (toekomstige) ouderen waardig oud kunnen worden, zelf de regie hebben en met hun netwerk hun leven kunnen leiden. De norm van deze beweging is ‘zelf als het kan; thuis als het kan; digitaal als het kan’. Een belangrijk onderdeel hiervan is dat ouderen een beroep kunnen doen op een sterke sociale basis.Dit bevordert de vitaliteit en gezondheid van ouderen, waardoor zij beter, langer en meer kunnen participeren in de samenleving. Gemeenten spelen hier een belangrijk rol in. Zo kunnen gemeenten het ‘omzien naar elkaar in de wijk’ faciliteren door een breed, laagdrempelig en vindbaar aanbod van activiteiten en ondersteuning in de eigen buurt of wijk.
Toelichting Realisatie 2023:	Bij de voorjaarsnota en de tweede herziening vielen de bestemmingsreserves met de waarde van minder dan € 1 mln (m.u.v. een beperkt aantal bestemmingsreserves) allemaal vrij. De totale vrijval is toegevoegd aan de Algemene Reserve.
Toelichting Verschil Realisatie - Begroting	Niet van toepassing

Bestemmingsreserve Maatwerkvoorzieningen Wmo	147	0	0	147	0

Realisatie bestemmingsreserves	**Beginstand 1-1-2023**	**Toevoeging**	**Onttrekking**	**Vrijval**	**Eindstand 31-12-2023**
Zorg, welzijn en wijkteams	77.896	0	44.741	2.606	30.550
Bestemmingsreserve Maatwerkvoorzieningen Wmo	147	0	0	147	0

Verloopstaat Reserve	Beginstand 1-1-2023	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2023
Realisatie 2023	147	0	0	147	0
Begroting 2023	147	0	0	147	0
Verschil Realisatie - Begroting	0	0	0	0	0

Bestemmingsreserve Wijkpaleis	300	0	0	300	0

Realisatie bestemmingsreserves	**Beginstand 1-1-2023**	**Toevoeging**	**Onttrekking**	**Vrijval**	**Eindstand 31-12-2023**
Zorg, welzijn en wijkteams	77.896	0	44.741	2.606	30.550
Bestemmingsreserve Wijkpaleis	300	0	0	300	0

Verloopstaat Reserve	Beginstand 1-1-2023	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2023
Realisatie 2023	300	0	0	300	0
Begroting 2023	300	0	0	300	0
Verschil Realisatie - Begroting	0	0	0	0	0

Toelichting Reserve

Raadsbesluit:	Jaarrekening 2021 (einddatum 31-12-2023)
Doel Reserve:	Behoud Wijkpaleis voor wijk en Mooi Mooier Middelland
Toelichting Realisatie 2023:	Bij de voorjaarsnota en de tweede herziening vielen de bestemmingsreserves met de waarde van minder dan € 1 mln (m.u.v. een beperkt aantal bestemmingsreserves) allemaal vrij. De totale vrijval is toegevoegd aan de Algemene Reserve.
Toelichting Verschil Realisatie - Begroting	Niet van toepassing

Bestemmingsreserve CJG	175	0	0	175	0

Realisatie bestemmingsreserves	**Beginstand 1-1-2023**	**Toevoeging**	**Onttrekking**	**Vrijval**	**Eindstand 31-12-2023**
Zorg, welzijn en wijkteams	77.896	0	44.741	2.606	30.550
Bestemmingsreserve CJG	175	0	0	175	0

Verloopstaat Reserve	Beginstand 1-1-2023	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2023
Realisatie 2023	175	0	0	175	0

Begroting 2023	175	0	0	175	0
Verschil Realisatie - Begroting	0	0	0	0	0

Toelichting Reserve	
Raadsbesluit:	Jaarrekening 2022 (einddatum 31-12-2023)
Doel Reserve:	Deel van de kosten zijn gemaakt door het CJG en worden meegenomen in de eindafrekeningen van de subsidie in 2023. De Rijkscompensatie voor dat deel van de kosten moet gereserveerd worden voor 2023,
Toelichting Realisatie 2023:	Bij de voorjaarsnota en de tweede herziening vielen de bestemmingsreserves met de waarde van minder dan € 1 mln (m.u.v. een beperkt aantal bestemmingsreserves) allemaal vrij. De totale vrijval is toegevoegd aan de Algemene Reserve.
Toelichting Verschil Realisatie - Begroting	Niet van toepassing

Bestemmingsreserve Bestrijding eenzaamheid ouderen	2.360	0	0	0	2.360

Realisatie bestemmingsreserves	**Beginstand 1-1-2023**	**Toevoeging**	**Onttrekking**	**Vrijval**	**Eindstand 31-12-2023**
Zorg, welzijn en wijkteams	77.896	0	44.741	2.606	30.550
Bestemmingsreserve Bestrijding eenzaamheid ouderen	2.360	0	0	0	2.360

Verloopstaat Reserve	Beginstand 1-1-2023	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2023
Realisatie 2023	2.360	0	0	0	2.360
Begroting 2023	2.360	0	185	0	2.175
Verschil Realisatie - Begroting	0	0	-185	0	185

Toelichting Reserve	
Raadsbesluit:	Jaarrekening 2021 (einddatum 31-12-2026)
Doel Reserve:	Bestrijding eenzaamheid ouderen
Toelichting Realisatie 2023:	Dit jaar heeft er geen onttrekking plaatsgevonden.
Toelichting Verschil Realisatie - Begroting	Halverwege het jaar was de verwachting dat er een onttrekking plaats zou vinden. De werkzaamheden zijn bekostigt uit het huidige budget wat beschikbaar was dit jaar.

Totaal	**2.814.555**	**355.826**	**410.571**	**66.415**	**2.693.394**

Bestemmingsreserve RIM

Bestemmingsreserve Rotterdamse Investeringsmotor (RIM)

De gemeenteraad heeft in november 2020 ingestemd met het raadsvoorstel ”Herijking Investeringsfonds Rotterdam; Oprichting van de Rotterdamse Investeringsmotor”.

Hiermee is besloten om vanaf 2021 het IFR, dat investeringsprojecten in het kader van de” Stadsvisie 2030” dekt, af te schaffen en de daarbij horende dekkingsmiddelen over te hevelen naar de RIM.

Naast de middelen uit het IFR zijn de opbrengsten van de verkoop van Eneco toegevoegd aan de RIM.

De gemeenteraad heeft in 2022 besloten om het restant van het niet bestemde deel van de baten van twee grote erfpachtconversies onder te brengen in een aparte cilinder binnen de RIM.

De RIM is opgebouwd uit negen verschillende cilinders, elk met een specifieke, transparante functie.

Verloopstaat RIM cilinders

Verloopstaat RIM cilinders

Realisatie bestemmingsreserves (RIM cilinders)	Beginstand 1-1-2023	Toevoeging	Onttrekking	Actualisatie	Eindstand 31-12-2023
Totaal cilinders	1.971.933	178.421	128.932	-1	2.021.421
RIM cilinder 0: Allocatie investeringsmiddelen	28.915	178.421	80.401	-68.925	58.009

Realisatie bestemmingsreserves (RIM cilinders)	Beginstand 1-1-2023	Toevoeging	Onttrekking	Actualisatie	Eindstand 31-12-2023
Totaal cilinders	1.971.933	178.421	128.932	-1	2.021.421
RIM cilinder 0: Allocatie investeringsmiddelen	28.915	178.421	80.401	-68.925	58.009

Verloopstaat Reserve	Stand 1-1-2023	Toevoeging	Onttrekking	Actualisatie	Stand 31-12-2023
Realisatie 2023	28.915	178.421	80.401	-68.925	58.009
Begroting 2023	28.915	178.289	80.401	-122.206	4.597
Verschil Realisatie - Begroting	0	131	0	53.281	53.412

Toelichting Reserve

RIM cilinder 1: Dekking afgeronde investeringen	315.726	0	13.988	94.607	396.345

Raadsbesluit:	November 2020
Doel Reserve:	Cilinder 0 is de allocatiecilinder van de RIM. Alle bedragen die aan de RIM worden toegevoegd, zoals bespaarde rente, bijzondere verkoopopbrengsten en incidentele of structurele stortingen vanuit de begroting, worden in eerste instantie in deze cilinder gestort. Zo behouden we het overzicht. Vervolgens worden ze naar de andere cilinders overgeheveld. De overhevelingen blijken uit de kolom 'Actualisatie'. Alleen het bedrag dat is gereserveerd voor het geleidelijk opvangen van het structurele begrotingsknelpunt dat bij de verkoop van Eneco is ontstaan wegens het wegvallen van inkomsten uit dividend, blijft in deze cilinder achter, samen met de begrote overboeking van WBI aan bestemmingsreserve NPRZ.
Toelichting Realisatie 2023:	De bestemmingsreserve IFR is in 2021 verdeeld over cilinders 1 en 2. Het bedrag dat ultimo 2020 in de bestemmingsreserve Verkoopopbrengst Eneco zat, is in 2021 in zijn geheel opgenomen in cilinder 7. Alle ontvangsten voor de RIM zijn op cilinder 0 geboekt, en zijn herverdeeld onder de andere cilinders. De onttrekking aan cilinder 0 van € 80,4 mln heeft voor € 20,5 mln betrekking op overdracht aan bestemmingsreserve NPRZ, voor € 5,4 mln dividendderving Eneco, € 25 mln voor het Doorbouwfonds (inclusief Tegenwind) en € 29,5 mln voor bestemmingsreserve Duurzaamheidstransitiebudget. Het bedrag dat resteert voor dividendderving, € 11,7 mln, zal conform raadsbesluit aflopend tot en met 2028 worden gebruikt om dit begrotingsknelpunt te helpen opvangen. Het restant van het saldo betreft de gelden NPRZ woningbouwimplus.
Toelichting Verschil Realisatie - Begroting	De toevoeging is € 0.1 mln hoger dan begroot. Dit wordt veroorzaakt door incidentele toevoegingen.

Realisatie bestemmingsreserves (RIM cilinders)	**Beginstand 1-1-2023**	**Toevoeging**	**Onttrekking**	**Actualisatie**	**Eindstand 31-12-2023**
Totaal cilinders	1.971.933	178.421	128.932	-1	2.021.421
RIM cilinder 1: Dekking afgeronde investeringen	315.726	0	13.988	94.607	396.345

Verloopstaat Reserve	**Stand 1-1-2023**	**Toevoeging**	**Onttrekking**	**Actualisatie**	**Stand 31-12-2023**
Realisatie 2023	315.726	0	13.988	94.607	396.345
Begroting 2023	315.726	0	13.781	75.596	377.541
Verschil Realisatie - Begroting	0	0	207	19.011	18.804

Toelichting Reserve

Raadsbesluit:	November 2020
Doel Reserve:	Cilinder 1 dekt kapitaallasten van investeringen in materiële vaste activa uit het IFR,

						het Investeringsplan en de middelen uit de erfpachtconversie.
						Toelichting Realisatie 2023: Dekking van ingebruik genomen investeringen in (im)materiële vaste activa, zoals vastgoed, wegen, bruggen en parken. De boekwaarde van cilinder 1 representeerd de investering IFR en Erfpachtconversie. De omslagrente wordt gedekt uit de bespaarde rente. Voor de kapitaallasten voor de investeringen uit het nieuwe investeringsplan, vindt overboeking van de volledige kaptaallasten plaats vanuit cilinder 4.
						Toelichting Verschil Realisatie - Begroting: De onttrekking voor de dekking van kapitaallasten is € 0,2 mln lager dan begroot, veroorzaakt door een onderbesteding van de investeringenbudgetten.
RIM cilinder 2: Dekking lopende investeringen	140.972	0	27.838	23.741	136.875	

Realisatie bestemmingsreserves (RIM cilinders)	Beginstand 1-1-2023	Toevoeging	Onttrekking	Actualisatie	Eindstand 31-12-2023
Totaal cilinders	1.971.933	178.421	128.932	-1	2.021.421
RIM cilinder 2: Dekking lopende investeringen	140.972	0	27.838	23.741	136.875

Verloopstaat Reserve	Stand 1-1-2023	Toevoeging	Onttrekking	Actualisatie	Stand 31-12-2023
Realisatie 2023	140.972	0	27.838	23.741	136.875
Begroting 2023	140.972	0	64.293	94.811	171.489
Verschil Realisatie - Begroting	0	0	-36.455	-71.070	-34.615

Toelichting Reserve	
Raadsbesluit:	November 2020
Doel Reserve:	Cilinder 2 dekt uitgaven van investeringsprojecten, maar niet mogen worden geactiveerd.
Toelichting Realisatie 2023:	Bij de vorming van de RIM op 1 januari 2021 is de boekwaarde van de investeringen die met behulp van het voormalige IFR zijn of nog worden gerealiseerd naar deze cilinder overgeheveld. Hiermee worden de niet-activeerbare lasten van investeringsprojecten gedekt. De bijkomende kosten van investeringsprojecten uit het nieuwe investeringsbeleid worden gedekt, nadat deze uit cilinder 4 zijn overgeboekt.
Toelichting Verschil Realisatie - Begroting	De realisatie van de out-of-pocketprojecten zijn achtergebleven. Dit was vooral het geval bij de projecten Pilot aardgasvrij en de Hoekse lijn.

RIM cilinder 3: Dekking financiële activa	280.253	0	6.431	178.088	451.910	

Realisatie bestemmingsreserves (RIM cilinders)	Beginstand 1-1-2023	Toevoeging	Onttrekking	Actualisatie	Eindstand 31-12-2023
Totaal cilinders	1.971.933	178.421	128.932	-1	2.021.421
RIM cilinder 3: Dekking	280.253	0	6.431	178.088	451.910

financiële activa

Verloopstaat Reserve	Stand 1-1-2023	Toevoeging	Onttrekking	Actualisatie	Stand 31-12-2023
Realisatie 2023	280.253	0	6.431	178.088	451.910
Begroting 2023	280.253	0	10.387	1.506	271.372
Verschil Realisatie - Begroting	0	0	-3.956	176.582	180.538

Toelichting Reserve	
Raadsbesluit:	November 2020
Doel Reserve:	Cilinder 3 staat garant voor het risico, het saldo en rentelasten van toegewezen projecten uit de verkoopopbrengst Eneco (cilinder 7). Projecten worden door een Adviescommissie beoordeeld op drie voorwaarden: bezit-voor-bezit; confinanciering en revolverendheid. Na afloop van het project wordt het resultaat weer teruggestort in cilinder 7.
Toelichting Realisatie 2023:	Voor een overzicht en toelichting van alle investeringen die met behulp van de verkoopopbrengst zijn gedaan, wordt verwezen naar onderstaande tabellen.
Toelichting Verschil Realisatie - Begroting	De onttrekking is lager door onderbesteding bij het project Walstroominstallatie. De actualisatie betreft in 2023 één aangepast project goedgekeurd door de Adviescommissie Aanwending Verkoopopbrengst Eneco, namelijk publiek-private aanpak op werkgelegenheid via Sociaal Impact Fonds Rotterdam (SIFR) voor een bedrag van € 2,5 mln, de aanpassing betreft het beleidsdoel van schuldenproblematiek naar werkgelegenheid. Daarnaast is een nieuw project goedgekeurd, namelijk € 178 mln voor de investering in de 3e stadsbrug, hoogwaardig openbaar vervoer en stadion Stadionpark.

RIM cilinder 4: Egalisatie nieuwe investeringen	36.897	0	0	25.101	61.998

Realisatie bestemmingsreserves (RIM cilinders)	Beginstand 1-1-2023	Toevoeging	Onttrekking	Actualisatie	Eindstand 31-12-2023
Totaal cilinders	1.971.933	178.421	128.932	-1	2.021.421
RIM cilinder 4: Egalisatie nieuwe investeringen	36.897	0	0	25.101	61.998

Verloopstaat Reserve	Stand 1-1-2023	Toevoeging	Onttrekking	Actualisatie	Stand 31-12-2023
Realisatie 2023	36.897	0	0	25.101	61.998
Begroting 2023	36.897	0	0	18.750	55.647
Verschil Realisatie - Begroting	0	0	0	6.351	6.351

Toelichting Reserve	
Raadsbesluit:	November 2020

Doel Reserve:	Cilinder 4 bevat de investeringsruimte die wordt gebruikt voor nieuwe investeringen die samenhangen met de groei of modernisering van de stad. Het nieuwe investeringsbeleid dekt de kosten die de gemeente moet maken voor deze investeringen – voor zover deze niet financieel rendabel zijn – voor een belangrijk deel uit de extra inkomsten, die voortvloeien uit de groei van het aantal inwoners en bedrijven in de gemeente. Dit principe heet groei-met-groei systematiek. De begrote kapitaallasten en projectuitgaven worden eerst overgeboekt aan cilinder 1 en 2.
Toelichting Realisatie 2023:	De begrote investeringsruimte is toegevoegd vanuit cilinder 0, en de gedekte lasten zijn overgeboekt naar resp. cilinder 1 en 2.
Toelichting Verschil Realisatie - Begroting	Niet van toepassing.

RIM cilinder 5: Dekking vervanging, renovaties en restauraties	2.250	0	264	2.290	4.276

Realisatie bestemmingsreserves (RIM cilinders)	**Beginstand 1-1-2023**	**Toevoeging**	**Onttrekking**	**Actualisatie**	**Eindstand 31-12-2023**
Totaal cilinders	1.971.933	178.421	128.932	-1	2.021.421
RIM cilinder 5: Dekking vervanging, renovaties en restauraties	2.250	0	264	2.290	4.276

Verloopstaat Reserve	**Stand 1-1-2023**	**Toevoeging**	**Onttrekking**	**Actualisatie**	**Stand 31-12-2023**
Realisatie 2023	2.250	0	264	2.290	4.276
Begroting 2023	2.250		264	7.842	9.828
Verschil Realisatie - Begroting	0	0	0	-5.552	-5.552

Toelichting Reserve

Raadsbesluit:	November 2020
Doel Reserve:	Cilinder 5 dekt de kapitaallasten van vervangingsinvesteringen, renovaties of restauraties voortvloeien, voor zover deze niet uit de staande begroting en meerjarenraming kunnen worden opgevangen.
Toelichting Realisatie 2022:	Voor zover de bedragen die in 2022 zijn toegevoegd aan cilinder 0 niet dienden ter dekking van vervangingsinvesteringen, renovaties of restauraties, zijn ze overgeheveld naar cilinder 4. Vervolgens zijn ze naar behoefte overgeheveld naar de cilinders 1 en 2. Conform begroting uitgevoerd.
Toelichting Verschil Realisatie - Begroting	Niet van toepassing.

RIM cilinder 7: Verkoopopbrengst	906.619	0	10	-177.990	728.619

Realisatie bestemmingsreserves	**Beginstand 1-1-2023**	**Toevoeging**	**Onttrekking**	**Actualisatie**	**Eindstand 31-12-2023**

Eneco

(RIM cilinders)

Totaal cilinders	1.971.933	178.421	128.932	-1	2.021.421
RIM cilinder 7: Verkoopopbrengst Eneco	906.619	0	10	-177.990	728.619

Verloopstaat Reserve	**Stand 1-1-2023**	**Toevoeging**	**Onttrekking**	**Actualisatie**	**Stand 31-12-2023**
Realisatie 2023	906.619	0	10	-177.990	728.619
Begroting 2023	906.619		45	45	906.619
Verschil Realisatie - Begroting	0	0	-35	-178.035	-178.000

Toelichting Reserve

Raadsbesluit:	November 2020
Doel Reserve:	Een adviescommissie doet voorstellen voor het bestemmen van dit geld, waarbij de omvang van de verkoopopbrengsten Eneco zoveel mogelijk in stand blijft. Bestemmingen worden binnen de RIM verplaatst naar cilinder 0 voor dekking van de begroting en cilinder 3 voor dekking van de exploitatielasten en risico's van fondsen, leningen en deelnemingen. Cilinder 7 is gevuld met de opbrengst die in 2020 werd gerealiseerd als gevolg van de verkoop van aandelen Eneco. De verkoopopbrengst wordt aangewend voor investeringen voldoen aan de voorwaarden bezit-voor-bezit, revolveren en tenminste 50% cofinanciering genereren. Daarmee is het geld bij uitstek geschikt voor investeringen in financiële vaste activa (zie cilinder 3). Door te investeren in activa en projecten die revolveren, wordt de verkoopopbrengst op de lange termijn in stand gehouden, waardoor ook toekomstige generaties over deze investeringsruimte kunnen beschikken. Tot en met 2028 wordt volgens een aflopende reeks, in totaal € 30,9 mln gebruikt voor het geleidelijk opvangen van het structurele begrotingsknelpunt dat bij de verkoop van Eneco is ontstaan wegens het wegvallen van inkomsten uit dividend. Dit is overgeboekt naar cilinder 0.
Toelichting Realisatie 2023:	In 2023 zijn twee projecten door Eneco commissie beoordeeld en goedgekeurd. Het gaat om één aangepast project, namelijk publiek-private aanpak op werkgelegenheid via Sociaal Impact Fonds Rotterdam (SIFR) voor een bedrag van € 2,5 mln, de aanpassing betreft het beleidsdoel van schuldenproblematiek naar werkgelegenheid. Daarnaast is de investering voor de 3e stadsbrug, hoogwaardig openbaar vervoer en stadion Stadionpark (€ 178 mln) goedgekeurd.
Toelichting Verschil Realisatie - Begroting	De onttrekking voor de lasten is € 35.000 lager dan begroot. De onttrekking betreft lagere gerealiseerde kosten van de adviescommissie Eneco wegens een beperkt aanbod van projecten voor advisering.

RIM cilinder 8:	260.301	0	0	-76.913	183.388

Realisatie	**Beginstand**	**Toevoeging**	**Onttrekking**	**Actualisatie**	**Eindstand**

Verkoopopbrengst erfpachtconversie					

bestemmingsreserves (RIM cilinders)	**1-1-2023**				**31-12-2023**
Totaal cilinders	1.971.933	178.421	128.932	-1	2.021.421
RIM cilinder 8: Verkoopopbrengst erfpachtconversie	260.301	0	0	-76.913	183.388

Verloopstaat Reserve	**Stand 1-1-2023**	**Toevoeging**	**Onttrekking**	**Actualisatie**	**Stand 31-12-2023**
Realisatie 2023	260.301	0	0	-76.913	183.388
Begroting 2023	260.301		0	-76.344	183.957
Verschil Realisatie - Begroting	0	0	0	-569	-569

Toelichting Reserve	
Raadsbesluit:	September 2022
Doel Reserve:	Cilinder 8 dekt de kapitaallasten van nieuwe investeringen, voor zover deze niet uit de staande begroting en meerjarenraming kunnen worden opgevangen. De erfpachtbaten worden aangewend voor investeringen voldoen aan de voorwaarden bezit-voor-bezit en zonder noodzaak tot vervanging, renovatie of restauratie (leidt niet voor de gemeente tot structurele lasten).
Toelichting Realisatie 2023:	In de actualisatie is de ontvangst van de erfpachtconversie voor 2023 (€ 58,6 mln) en de overboeking van dekking vanuit investeringsvoorstel 2023 (€ 135,8 mln) weergegeven.
Toelichting Verschil Realisatie - Begroting	Niet van toepassing.

Totaal	**1.971.933**	**178.421**	**128.932**	**-1**	**2.021.421**

Toevoegingen

In 2023 € 178,4 mln toegevoegd aan de RIM, waarvan € 77,1 mln aan reguliere en incidentele toevoegingen, € 58,9 mln aan erfpachtconversie en € 42,4 mln aan bespaarde rente.

Alle middelen die toegevoegd worden aan de Rotterdamse Investeringsmotor (RIM), komen in cilinder 0 (Allocatie investeringsmiddelen) terecht. Vanuit deze cilinder wordt het geld herverdeeld over de overige cilinders.

Cilinder 6, Investeringsmiddelen genererend vermogen, wordt niet gebruikt, en is daarom niet opgenomen in de overzichten.

Cilinder 8, Verkoopopbrengst erfpachtconversie is een nieuwe cilinder en bevat de erfpachtbaten van verkoop erfpacht gronden door twee grote wooncorporaties. Op grond van het raadsbesluit over afdoening motie Vonk, zijn deze middelen toegevoegd aan deze cilinder.

Onttrekkingen

De onttrekking aan cilinder 0 van € 80,4 mln heeft voor € 20,5 mln betrekking op overdracht aan bestemmingsreserve NPRZ, voor € 5,4 mln dividendderving Eneco, € 25 mln voor het Doorbouwfonds (inclusief Tegenwind) en € 29,5 mln voor bestemmingsreserve Duurzaamheidstransitiebudget.

De onttrekking aan cilinder 1 betreft de dekking van kapitaallasten, voornamelijk van investeringen uit het IFR.

Cilinder 2 dekt de lasten van de investeringsprojecten die niet geactiveerd mogen worden. Dit zijn lasten in de exploitatie, zoals out of pocket, uren en subsidies. Zie hiervoor de tabel onderaan deze pagina.

Cilinder 3 bevat alle bestemde middelen vanuit cilinder 7, Verkoopopbrengst Eneco. Dit cilinder garandeert risico's en dekt bijkomende exploitatielasten. In dit cilinder zijn vooral fondsen, aandelenkapitaal, subsidies en leningen opgenomen. Wanneer binnen cilinder 3 geld beschikbaar komt, door verkoop, aflossing of einde project, vloeit het restant terug naar cilinder 7. Op deze wijze wordt zoveel als mogelijk voldaan aan de wens om de omvang van de verkoopopbrengst Eneco in stand te houden.

Aan cilinder 4 wordt jaarlijks vanuit de exploitatie middelen toegevoegd, ter dekking van het nieuwe investeringsplan. Bij activering van deze investeringsprojecten, wordt jaarlijks de kapitaallasten overgebracht naar cilinder 1, of de dekking van de overige exploitatielasten naar cilinder 2.

Extra kapitaallasten voor investeringen bij vervanging, renovaties en restauraties worden geregeld binnen cilinder 5. Voeding vindt plaats door jaarlijkse toevoeging vanuit de begroting en vrijval van kapitaallasten.

In cilinder 7 zijn de middelen opgenomen die nog niet bestemd zijn vanuit de verkoopopbrengst Eneco. Er wordt niet rechtstreeks onttrokken aan dit cilinder. Dit cilinder communiceert met cilinder 3.

Aan cilinder 8, Verkoopopbrengst erfpachtconversie, is in 2023 een bedrag van € 58,9 mln aan opbrengsten toegevoegd. Volgens het investeringsplan 2023 komt uit cilinder 8 de benodigde dekking € 135,8 mln voor investeringsplannen.

Enecomiddelen

Bijzonder aandacht voor de opbrengst van de verkoop Eneco. Na verkoop van aandelen Eneco in 2020 is € 1,2 mld toegevoegd aan RIM-cilinder 7.

Een adviescommissie doet voorstellen voor het bestemmen van dit geld, waarbij de omvang van de verkoopmiddelen zoveel mogelijk in stand blijft.

Bestemmingen worden binnen de RIM verplaatst naar cilinder 3 voor dekking van de exploitatielasten, garantie van fondsen, leningen en deelnemingen.

In 2023 is één aangepast project goedgekeurd door de Adviescommissie Aanwending Verkoopopbrengst Eneco, namelijk publiek-private aanpak op werkgelegenheid via Sociaal Impact Fonds Rotterdam (SIFR) voor een bedrag van € 2,5 mln, de aanpassing betreft het beleidsdoel van schuldenproblematiek naar werkgelegenheid.

Daarnaast is een nieuw project goedgekeurd, namelijk € 178 mln voor de investering in de 3e stadsbrug, hoogwaardig openbaar vervoer en stadion Stadionpark.

Tekst

	Toegekend t/m 2023	Realisatie t/m 2022	Stand 31-12-2022	Begroting 2023	Realisatie 2023	Stand 31-12-2023
Enecomiddelen	**464.394**	**3.742**	**461.051**	**16.092**	**6.343**	**451.910**
Rotterdams Scholingsfonds (RSF)	14.000	1.473	12.527	1.444	748	11.779

	Toegekend t/m 2023
Enecomiddelen	**464.394**
Rotterdams Scholingsfonds (RSF)	14.000
Project omschrijving	Rotterdammers c
Voorwaarden Enecomiddelen:	
1. Bezit voor bezit:	
2. Revolverendheid:	
3. Cofinanciering:	
Raadsbesluit:	2021
Toelichting	In 2023 zijn 867 voucher

	Toegekend t/m 2023	Realisatie t/m 2022	Stand 31-12-2022	Begroting 2023	Realisatie 2023	Stand 31-12-2023
DigiDeal010	1.964	1.964	399	-	-	0

		Rea
	Toegekend t/m 2023	
Enecomiddelen	**464.394**	
DigiDeal010	1.964	
Project omschrijving	De gemeente Rotterdam zet zich a zorgkosten beheersba	
Voorwaarden		

Energietransitiefonds	16.500	-	16.500	-	-	16.500
1: particulieren						

Enecomiddelen:

1. Bezit voor bezit:

2. Revolverendheid:

3. Cofinanciering:

Raadsbesluit: 2021

Toelichting Drieëntwintig Rotterdamse pro

Toegekend t/m 2023

Enecomiddelen	**464.394**
Energietransitiefonds	16.500
1: particulieren	

Project omschrijving Voor het Ener

plaatsgevonden tussen Ene

bij fonds 3, door o.a.

aangepast van € 25 mln na

Het Stimuleringsfonds V

De RIM staa

Voorwaarden

Enecomiddelen:

1. Bezit voor bezit:

2. Revolverendheid:

3. Cofinanciering:

Raadsbesluit: 2021

Toelichting

Energietransitiefonds 3: vve's, MKB en energiemaatschappijen.	15.000	-	15.000	-	-	15.000	**Toegekend t/m 2023**

Enecomiddelen	**464.394**
Energietransitiefonds 3: vve's, MKB en energiemaatschappijen.	15.000
Project omschrijving	Voor het Ener plaatsgevonden aanvragen bij fonds 3, d Bij fonds 3 is Rotterdammers worden l en verbeteri Het Stimuleringsfon De RIM staat
Voorwaarden Enecomiddelen:	
1. Bezit voor bezit:	
2. Revolverendheid:	
3. Cofinanciering:	
Raadsbesluit:	2021
Toelichting	

Energietransitiefonds 4: ETF-R	100.000	-	100.000	-	-	100.000	**Toegekend t/m 2023**

Enecomiddelen	**464.394**
Energietransitiefonds 4: ETF-R	100.000
Project omschrijving	Voor het Energietra

Kapitaalstorting Stedin	63.380	-	63.380	-	-	63.380

De middelen worc

Het fondsbeheer en -m

De RIM staat

Voorwaarden

Enecomiddelen:

1. Bezit voor bezit:

2. Revolverendheid:

3. Cofinanciering:

Raadsbesluit: 2021

Toelichting Ultim

Toegekend t/m 2023 I

Enecomiddelen	**464.394**
Kapitaalstorting Stedin	63.380

Project omschrijving Het kopen van (pre

Stedin gebruikt deze middel

De RIM staat garant voo

Voorwaarden

Enecomiddelen:

1. Bezit voor bezit:

2. Revolverendheid:

3. Cofinanciering: De gemeente Rotterdam pa

Raadsbesluit: 2021

Publiek-private aanpak werkgelegenheid via Sociaal Impact Fonds Rotterdam (SIFR)	2.500	-	2.500	-	-	2.500

Toegekend t/m 2023

Enecomiddelen	**464.394**
Publiek-private aanpak werkgelegenheid via Sociaal Impact Fonds Rotterdam (SIFR)	2.500

Project omschrijving	In het jaar 2021 is copr dienstverl In 2023 bleek binnen 2023 informeerde h beleidsdoel naar v

Voorwaarden Enecomiddelen:

1. Bezit voor bezit:
2. Revolverendheid:
3. Cofinanciering:

Raadsbesluit: 2021

Toelichting

Groeisteun innovatieve bedrijven	7.700	-	7.700	-	-	7.700

Toegekend t/m 2023 **R**

Enecomiddelen	**464.394**
Groeisteun innovatieve bedrijven	7.700

Project omschrijving	Op rijksniveau is er € 31,8 mln Deze investering ma

Uniiq	3.000	-	3.000	2.600	1.262	1.738

Voorwaarden Enecomiddelen:	
1. Bezit voor bezit:	
2. Revolverendheid:	
3. Cofinanciering:	
Raadsbesluit:	2021
Toelichting	

	Toegekend t/m 2023 **Rea**
Enecomiddelen	**464.394**
Uniiq	3.000
Project omschrijving	Innovatie en nieuw ondernemers naar de markt te brengen. Wij l

Voorwaarden Enecomiddelen:	
1. Bezit voor bezit:	
2. Revolverendheid:	
3. Cofinanciering:	
Raadsbesluit:	2021
Toelichting	

Fonds Vitale kerngebieden	9.000	189	8.811	289	208	8.603	**Toegekend t/m 2023**

Enecomiddelen	**464.394**
Fonds Vitale kerngebieden	9.000
Project omschrijving	Het Fonds Vitale kerngebied
	• Het voorkomen van maat
Voorwaarden Enecomiddelen:	
1. Bezit voor bezit:	
2. Revolverendheid:	
3. Cofinanciering:	
Raadsbesluit:	2021
Toelichting	

Woningbouwimpuls Codrico-locatie	8.000	-	8.000	-	-	8.000	**Toegekend t/m 2023**

Enecomiddelen	**464.394**
Woningbouwimpuls Codrico-locatie	8.000
Project omschrijving	
	Met r
Voorwaarden Enecomiddelen:	
1. Bezit voor bezit:	Het versnellen van d
2. Revolverendheid:	

Woningbouwimpuls Noordrand Zuiderpark	15.000	116	14.884	3.884	125	14.759	**Toegekend t/m 2023**

Enecomiddelen	**464.394**
Woningbouwimpuls Noordrand Zuiderpark	15.000
Project omschrijving	Het betreft de eigen mid 2.500 (grotendeels betaalba gemeentelijk
Voorwaarden Enecomiddelen:	
1. Bezit voor bezit:	Het versnellen van de bouw va
2. Revolverendheid:	
3. Cofinanciering:	
Raadsbesluit:	2021
Toelichting	In 2023 zijn voor diverse p

Woningbouwimpuls Schiehaven-Noord	13.000	-	13.000	-	4.000	9.000	**Toegekend t/m 2023**

Enecomiddelen	**464.394**
Woningbouwimpuls Schiehaven-Noord	13.000
Project omschrijving	

Met r

							Voorwaarden
							Enecomiddelen:
							1. Bezit voor bezit: Het versnellen van d
							2. Revolverendheid:
							3. Cofinanciering:
							Raadsbesluit: 2021
							Toelichting In 2023 is een
Woningbouwimpuls Alexanderknoop	3.700	-	3.700	-	-	3.700	**Toegekend t/m 2023**
							Enecomiddelen **464.394**
							Woningbouwimpuls Alexanderknoop 3.700
							Project omschrijving
							Met
							Voorwaarden
							Enecomiddelen:
							1. Bezit voor bezit: Het versnellen van d
							2. Revolverendheid:
							3. Cofinanciering:
							Raadsbesluit: 2021
							Toelichting
Walstroom	11.250	-	11.250	7.875	-	11.250	**Toegekend t/m 2023**

Lening Ahoy	2.400	-	2.400	-	-	-	**Toegekend t/m 2023**

Enecomiddelen	**464.394**
Walstroom	11.250
Project omschrijving	
Voorwaarden	
Enecomiddelen:	
1. Bezit voor bezit:	
2. Revolverendheid:	Terugt
3. Cofinanciering:	
Raadsbesluit:	2022
Toelichting	

Lening Ahoy	2.400	-	2.400	-	-	-	**Toegekend t/m 2023**

Enecomiddelen	**464.394**
Lening Ahoy	2.400
Project omschrijving	
Voorwaarden	
Enecomiddelen:	
1. Bezit voor bezit:	
2. Revolverendheid:	
3. Cofinanciering:	
Raadsbesluit:	2021
Toelichting	

Lening Ahoy	2.400	-	2.400	-	-	-	**Toegekend t/m 2023** **Rea**

Enecomiddelen	**464.394**

							Lening Ahoy 2.400
3e Stadsbrug,	178.000	-	178.000	-	-	178.000	**Toegekend t/m 2023**
Hoogwaardig Openbaar							
Vervoer en station							**Enecomiddelen** **464.394**
Stadionpark							**3e Stadsbrug,** 178.000
							Hoogwaardig Openbaar
							Vervoer en station
							Stadionpark
							Project omschrijving
							Dekking voo
							Metropoolregio Rc
							Voor de realisatie var
							investeringssom naar h
							De bijdrage van de ge
							Voorwaarden
							Enecomiddelen:
							1. Bezit voor bezit:
							2. Revolverendheid:
							3. Cofinanciering:
							Raadsbesluit: 2023
							Toelichting
							Toegekend t/m 2023 **Rea**
							Enecomiddelen **464.394**

Hieronder wordt per project inzicht gegeven in de projectomschrijving, de inhoudelijke toelichting op hetgeen in 2023 is gerealiseerd en een financiële toelichting op het verschil tussen de begroting en realisatie.

	Budget RIM	Realisatie t/m 2022	Begroting 2023	Realisatie 2023	Verschil	Restant per 1-1-2024
Algemene middelen	443.262	239.823	64.293	34.857	-29.436	168.582
IFR - Stadshavens: M4H	20.660	20.358	302	302	0	0
IFR - Coolsingel	9.140	7.563	437	342	-95	1.235

	Budget RIM	Realisatie t/m 2022	Begroting 2023	Realisatie 2023	Versch
Algemene middelen	443.262	239.823	64.293	34.857	-29.43
IFR - Stadshavens: M4H	20.660	20.358	302	302	

Algemene informatie

Project omschrijving	Transformatie in havengebied nabij de stad naar een meer stedelijke economie. De middelen worden i vervoer over water en de ontwikkelstrategi
Gebied	Noord
Planning	2011 tot 2023 Fas

Dekking	RIM	Gemeente (overig)	Derden	Totaal
	20.660	0	0	20.660

Toelichting

Toelichting Uitvoering (inhoudelijk)	Het Ruimtelijk Raamwerk Merwe-Vierhavens vormt de basis voor de inrichting van het gebied. Om de aml een nieuw bestemmingsplan opgesteld. Het bestemmingsplan M4H en de bijbehorende Milieu Effect R noodzakelijke planologische kader voor de bouw van 2.500 woningen in de Merwehaven en de verdere or naar een Makersdistrict. Op 24 mei is het ontwerp bestemmingsplan incl. de MER ter inzage gelegd. Hier De beoordeling en het beantwoorden van de zienswijzen zijn in de 2e helft van 2023 ter hand genomen. N van de commissie MER is daarnaast gewerkt aan een 'Aanvulling MER'. Medio 2024 zal het bestemmir gemeenteraad worden gestuurd. Daarnaast is in 2023 het masterplan incl. GREX voo
Toelichting Verschil realisatie - begroting (financieel)	De uitwerking van het bestemmingsplan heeft in verband met een hoge complexiteit in het M4H-ge beschikbare gelden zijn met deze laatste
Bedrag herbestemming	Niet van toepassing
Toelichting herbestemming	

	Budget RIM	Realisatie t/m 2022	Begroting 2023	Realisatie 2023	Versch
Algemene	443.262	239.823	64.293	34.857	-29.43

middelen						
IFR - Coolsingel	9.140	7.563	437	342	-9	

Algemene informatie	
Project omschrijving	Reconstructie van de Coolsingel naar een boulevard met allure. De Coolsingel krijgt een nieuw profi Hofplein tot aan de Schilderstraat/Witte de Withstraat. Het nieuwe profiel zorgt voor goede verbindingen t het Laurenskwartier. Het profiel wordt opnieuw ingedeeld met meer ruimte en comfort voor voetgange bomen en groen en een hoogwaardige bestrating die aansluit op de monumentale gevels. Door de inrich en nieuwe ornamenten zal het verblijf op de Cools
Gebied	Centrum
Planning	2015 tot 2023 Fas

Dekking	RIM	Gemeente (overig)	Derden	Totaal
	9.140	0	0	9.140

Toelichting	
Toelichting Uitvoering (inhoudelijk)	De werkzaamheden op de Coolsingel zijn vrijwel afgerond. Naast afwikkeling van de laatste restwerkza 2025 nog gewerkt aan de metro entree Stadhuis en inrichting van de bouwplaatsen bij
Toelichting Verschil realisatie - begroting (financieel)	De werkzaamheden op de Coolsingel zijn vrijwel afgerond. Naast afwikkeling begin 2024 van de laatste verplichtingen wordt in 2025 nog gewerkt aan de metro entree Stadhuis en inrichting van de bouw Postkantoor. De gemaakte reserveringen nadeelcompensatie en o
Bedrag herbestemming	Niet van toepassing
Toelichting herbestemming	Het resterende bedrag op RIM O-192 AX Coolsingel van € 1,2 mln is niet meer nodig voor project Co

IFR - Buitenruimte station Hoek van Holland Strand	468	159	309	121	-188	188

	Budget RIM	Realisatie t/m 2022	Begroting 2023	Realisatie 2023	Vers
Algemene middelen	443.262	239.823	64.293	34.857	-29.
IFR - Buitenruimte station Hoek van Holland Strand	468	159	309	121	-

Algemene informatie	

Project omschrijving	In 2014 is een bestuurlijk besluit gevallen over het ombouwen en verlengen van de Hoekse l metroverbinding. Het college van B&W van Rotterdam heeft zich in 2015 uitgesproken voor een verdere do aan het strand en voor een aan de omstandigheden aangepast station. Dit is gebeurd onder de samenwerking met andere partijen geschiedt. De Metropool Regio Rotterdam Den Haag (MRDH) spoorverlenging en de helft van de extra kosten van
Gebied	
Planning	2021 tot 2024 F

Dekking	RIM	Gemeente (overig)	Derden	Totaal
	468	0	0	468

Toelichting

Toelichting Uitvoering (inhoudelijk)	De prestatie is grotendeels geleverd op enkele punten na, vandaar dat niet
Toelichting Verschil realisatie - begroting (financieel)	Het verschil betreft de afrekening van de aannemer. Deze kosten worden verwacht in 2024.
Bedrag herbestemming	Niet van toepassing
Toelichting herbestemming	Niet van toepassing

IFR - Noorderboulevard supermarkt	450	267	180	0	-180	183

	Budget RIM	Realisatie t/m 2022	Begroting 2023	Realisatie 2023	Ver
Algemene middelen	443.262	239.823	64.293	34.857	-2
IFR - Noorderboulevard supermarkt	450	267	180	0	

Algemene informatie

Project omschrijving	Om het stadsdeel te versterken waarin de Noorderboulevard (Zwartjanstraat en Noordmolenstraat) l supermarkt hier gewenst. De enige geschikte locatie hiervoor is het gemeentelijk vastgoed tussen de gaat om 2 voormalige schoolgebouwen met gevels die in de cultuurhistorische verkenning van het Ou
Gebied	
Planning	2018 tot 2023

Dekking	RIM	Gemeente (overig)	Derden	Totaal

IFR - Sportaccommodaties intensivering	1.600	310	160	160	0	1.130

	450	0	0	450	

Toelichting	
Toelichting Uitvoering (inhoudelijk)	Het proje
Toelichting Verschil realisatie - begroting (financieel)	Alle bijdragen aan de aannemer zijn gepleegd, h
Bedrag herbestemming	Het restantbedrag komt beschikbaar voor andere projecten binnen de RIM.
Toelichting herbestemming	Niet van toepassing

	Budget RIM	**Realisatie t/m 2022**	**Begroting 2023**	**Realisatie 2023**	**Vers**
Algemene middelen	443.262	239.823	64.293	34.857	-29
IFR - Sportaccommodaties intensivering	1.600	310	160	160	

Algemene informatie	
Project omschrijving	Coalitieakkoord: "Sportaccommodaties worden verduurzaamd om energiezuiniger te kunnen leningen kan hierbij helpen." Met een bijdrage uit het IFR worden sportaccommodaties verdu verhoging van het subsidiebudget ten behoeve van energiebesparende maatregelen voor breedtespo gebouw en duurzame initiatieven met sportverenigingen. Bij onderbenutting door de vereniging gemeentelijke a
Gebied	Hillege
Planning	2021 tot 2030

Dekking	**RIM**	**Gemeente (overig)**	**Derden**	**Totaal**
	1.600	0	0	1.600

Toelichting	
Toelichting Uitvoering (inhoudelijk)	Met deze financiële aanvulling op de kwaliteitsslag sportcomplexen zijn twee extra kunstgrasve complex van rvv Neptunus-Schiebroek aan de Hazelaarweg en één op het door FC Pretoria en complex aan de Schulpweg. Eerstgenoemde is opgeleverd in augustus 2020, laatstgenoemde in aug gebruikt ter dekking van kapitaallasten die met deze investeringen gepaard gaan (gehant
Toelichting Verschil realisatie - begroting (financieel)	

Rondje Stadionpark - De Kreek	447	0	329	138	-191	309

	Budget RIM	**Realisatie t/m 2022**	**Begroting 2023**	**Realisatie 2023**	**Versch**
Algemene middelen	443.262	239.823	64.293	34.857	-29.43
Rondje Stadionpark - De Kreek	447	0	329	138	-19

Algemene informatie	
Project omschrijving	Het Rondje Stadionpark is een recreatieve route van ongeveer 5 kilometer door het Stadionparkgebie (parken, Maas en sportaccommodaties) met elkaar verbindt. Dit budget is voor het deeltracé de K verbindt Park de Twee heu
Gebied	
Planning	2021 tot 2024 Fas

Dekking	**RIM**	**Gemeente (overig)**	**Derden**	**Totaal**
	447	0	0	447

Toelichting	
Toelichting Uitvoering (inhoudelijk)	Dit project is onderdeel van de 5 km lange recreatieve route Rondje Stadionpark. Het doel is ecologische verbinding te maken tussen Park de Twee Heuvels en het Eiland van Brienenoord oversteek over de Dwarsdijk aangepast om de veiligheid voor voetgar
Toelichting Verschil realisatie - begroting (financieel)	Er is in 2023 min
Bedrag herbestemming	Nog niet bekend
Toelichting herbestemming	Nog niet bekend

IFR - Pilots aardgasvrij	6.400	0	4.900	0	-4.900	6.400

	Budget RIM	**Realisatie t/m 2022**	**Begroting 2023**	**Realisatie 2023**	**Versch**
Algemene middelen	443.262	239.823	64.293	34.857	-29.43
IFR - Pilots aardgasvrij	6.400	0	4.900	0	-4.90

Rotterdams Weerwoord	1.080	929	151	151	0	0

Algemene informatie				
Project omschrijving				
Gebied				
Planning	2021	tot	2030	Fas

Dekking	RIM	Gemeente (overig)	Derden	Totaal
	6400	0	0	6400

Toelichting	
Toelichting Uitvoering (inhoudelijk)	De gebiedsaanpak Pendrecht is vertraagd door ontwikkelingen rondom Warmtebedrijf Rotterdam, he warmtevoorziening en de brand bij de AVR. Deze ontwikkelingen zorgden voor onzekerheid. Daardo investeren. Inmiddels is een oplossing gevonden voor een deel van de problemen. Voor de zomer var eerste clusters beginnen. Over de andere clusters wordt de komende ma
Toelichting Verschil realisatie - begroting (financieel)	Aan het begin van 2023 leken de problemen door het wetsvoorstel WCW opgelost. De uitvoering van de ge kunnen gaan. Vervolgens ontstonden problemen met de aannemer van het warmtebedrijf. En daarna l nieuwe investeringsonzekerheid. Hierdoor heeft de gebiedsaanpak wederom vertraging opgelopen. Daar
Bedrag herbestemming	Niet van toepassing
Toelichting herbestemming	Niet van toepassing

	Budget RIM	Realisatie t/m 2022	Begroting 2023	Realisatie 2023	Vers
Algemene middelen	443.262	239.823	64.293	34.857	-29.
Rotterdams Weerwoord	1.080	929	151	151	

Algemene informatie	
Project omschrijving	Het klimaat verandert. Steeds heftigere buien en langdurige hitte wisselen elkaar af. Dat lever onze econor Er kan schade optreden aan gebouwen en infrastructuur door bijvoorbeeld wate grondwaterstanden als g Het weerwoord van Rotterdam is door water en groen aan te leggen: tuinen, parken, g De programmakosten van het Rotterdams WeerWoord zoals de subsidieregeling, communic
Gebied	

Planning	2021	tot	2023	F

Dekking	RIM	Gemeente (overig)	Derden	Totaal

					1080	0	0	1080

Toelichting	
Toelichting Uitvoering (inhoudelijk)	Diverse projecten die bijdragen aan een klimaatbestendige stad, binnen de doelstellingen va WeerWoord. De kosten in 2023 betrof de afwikkeling v
Toelichting Verschil realisatie - begroting (financieel)	Kosten komen voor uit de vorige fase van het programma, behorende bij de voorgaande col over de jaarschijven heen gemaakt. De totale kosten komen overeen met het te
Bedrag herbestemming	Niet van toepassing
Toelichting herbestemming	Niet van toepassing

Leuvenhaventrap	54	0	54	54	0	0

	Budget RIM	Realisatie t/m 2022	Begroting 2023	Realisatie
Algemene middelen	443.262	239.823	64.293	34
Leuvenhaventrap	54	0	54	

Algemene informatie	
Project omschrijving	Het real
Gebied	
Planning	2023 tot 2023

Dekking	RIM	Gemeente (overig)	Derden	To
	54	0	0	

Toelichting	
Toelichting Uitvoering (inhoudelijk)	
Toelichting Verschil realisatie - begroting (financieel)	
Bedrag herbestemming	
Toelichting herbestemming	

IFR - PMR 150ha	9.880	0	231	113	-118	9.767

	Budget RIM	Realisatie t/m 2022	Begroting 2023	Realisatie 2023
Algemene middelen	443.262	239.823	64.293	34.857
IFR - PMR 150ha	9.880	0	231	113

Algemene informatie	
Project omschrijving	Het behoud van het agrarisch natuurbeheer Noordrand van Rotterda

IFR - Bestaande Voorraad (oud)	1.228	330	50	16	-34	882

Gebied					
Planning	2023	tot	Nog niet bekend		
Dekking	**RIM**	**Gemeente (overig)**	**Derden**	**Totaal**	
	9.880	0	0	9.880	
Toelichting					
Toelichting Uitvoering (inhoudelijk)					
Toelichting Verschil realisatie - begroting (financieel)				Er is in 2023 min	
Bedrag herbestemming	Niet van toepassing				
Toelichting herbestemming	Niet van toepassing				

	Budget RIM	**Realisatie t/m 2022**	**Begroting 2023**	**Realisatie 2023**	**Ve**
Algemene middelen	443.262	239.823	64.293	34.857	-2
IFR - Bestaande Voorraad (oud)	1.228	330	50	16	

Algemene informatie				
Project omschrijving	Het programma Bestaande Voorraad is in de collegeperiode 2006-2010 in gang gezet. Het doe aanpak nemen van 5.000 woningen. De daadwerkelijke verbetering van woningen strek			
Gebied				
Planning	2006	tot	2023	
Dekking	**RIM**	**Gemeente (overig)**	**Derden**	**Totaal**
	1.228	0	0	1.228
Toelichting				
Toelichting Uitvoering (inhoudelijk)			Doel van 5000 bouwkundig verbeterde	
Toelichting Verschil realisatie - begroting (financieel)	Voor BWT is het financieel afgerond.			
Bedrag herbestemming	Het restantbedrag wordt ingezet voor het project Boergoensehof bij PMB.			
Toelichting				

IFR - Blankenburgtunnel (inpassing)	2.800	49	272	191	-81	2.560

herbestemming

	Budget RIM	Realisatie t/m 2022	Begroting 2023	Realisatie 2023	Verschil
Algemene middelen	443.262	239.823	64.293	34.857	-29.436
IFR - Blankenburgtunnel (inpassing)	2.800	49	272	191	-81

Algemene informatie

Project omschrijving	De doelstelling van het project 'Blankenburgverbinding' is het realiseren van een robuuste ontsluiting Complex (HIC) en de Greenport/Westland. De Rotterdamse inzet is gericht op de realisatie van bijbehorend Kwaliteitsprogramma. Doelstelling van de gemeentelijke inzet is dat in het pl Blankenburgverbinding de Rotterdamse belangen worden geborgd. Door realisatie van het kwaliteits kwaliteit de oostrand en de Groene Gordel van Rozenburg, in vergelijking met de hui
Gebied	
Planning	2019 tot 2024 Fase

Dekking	RIM	Gemeente (overig)	Derden	Totaal
	2.800	0	0	2.800

Toelichting

Toelichting Uitvoering (inhoudelijk)	Ondanks vertragingen bij het afzinken van de 2 tunnelelementen wordt de ingebruikname van de Blank eind 2024 voorzien. Bij Rozenburg zijn de viaducten gereedgekomen voor de fly-overs van de toeko Rond de tunnelmond is de aannemerscombinatie begonnen met de landschappelijk (h weginfrastructuur. De beoogde kwaliteitsverbetering van de Groene Gordel richt zich in eerste fase zover nodig afgestemd met de woningbouwlocatie "De Zeehond". In 2023 is voor deze fase het prograr is met de ontwerpuitwerking begonnen. Eind 2023 is een "voorlopig ontwerp" gereedgekomen participatie zal worden georganiseerd. Bij VV Rozenburg is met de middelen van het Kwaliteitsp aangelegd en in gebruik genomen. De tweede fase van de herinrichting Groene Gordel betreft de c aanleg en 'consolidatie' van de nieuwe waterkering (dijk). In 2024 zal de scope van de opgave aan de c in een programma
Toelichting Verschil realisatie - begroting (financieel)	Er is minder gerealiseerd dan begroot. De verwachting is dat het bedrag volle
Bedrag herbestemming	
Toelichting herbestemming	

IFR - Kansrijke	2.088	1.465	45	33	-11	590

wijken

	Budget RIM	Realisatie t/m 2022	Begroting 2023	Realisatie 2023	Verschil
Algemene middelen	443.262	239.823	64.293	34.857	-29.436
IFR - Kansrijke wijken	2.088	1.465	45	33	-11

Algemene informatie

Project omschrijving	In het programma "kansrijke wijken" zijn negen wijken benoemd waar te weinig grote woningen zijn en wonen. Doel van het programma is om de gehele wijk op dit punt meer in balans te krijgen. Na gespr marktpartijen en anderen, zijn er projecten geïdentificeerd die als katalysator voor de drie wijken Oude Middelland het verschil kunnen maken; die kunnen zorgen voor de juiste investeringen door marktpartijen groot zijn om binnen het huidige budgettair
Gebied	
Planning	2016 tot 2026 Fase

Dekking	RIM	Gemeente (overig)	Derden	Totaal
	2.088	0	0	2.088

Toelichting

Toelichting Uitvoering (inhoudelijk)	De scope van het project is gewijzigd naar het verbeteren van de twee bestaande entreegebied beter gebruik ervan mogelijk te maken. De scopewijziging is een gevolg van dat de doorbraak/poort plaatsvinden. Aan de kant van de Zegwaardstraat zal het entreegebied in 2024 worden verbeterd en verg aan de Burgemeester Roosstraat wordt een IP proces gestart en zullen de werkzaamheden naar verwachtir
Toelichting Verschil realisatie - begroting (financieel)	
Bedrag herbestemming	
Toelichting herbestemming	Voor het laatste project Tuin van Noord is 160 benod

IFR - Merwehaven	11.000	0	11.000	11.000	0	0

	Budget RIM	Realisatie t/m 2022	Begroting 2023	Realisatie 2023
Algemene middelen	443.262	239.823	64.293	34.857
IFR - Merwehaven	11.000	0	11.000	11.000

Algemene informatie

Project omschrijving	Ontwikk

IFR - Buitenruimte Binnenstad	79.891	79.723	168	12	-156	156

Gebied				
Planning	2023	tot		
Dekking	**RIM**	**Gemeente (overig)**	**Derden**	**Totaal**
	11.000	0	0	11.000
Toelichting				
Toelichting Uitvoering (inhoudelijk)				
Toelichting Verschil realisatie - begroting (financieel)	De gerealiseerde kosten worden in 2024 volledig gecorrigeerd. Het bedrag var handmatig verwerkt i			
Bedrag herbestemming				
Toelichting herbestemming				

	Budget RIM	**Realisatie t/m 2022**	**Begroting 2023**	**Realisatie 2023**	**Vers**
Algemene middelen	443.262	239.823	64.293	34.857	-29.
IFR - Buitenruimte Binnenstad	79.891	79.723	168	12	-

Algemene informatie					
Project omschrijving	Doel van het programma "Visie openbare ruimte binnenstad" is het totstandbrenging van een kwalitatief hoo het voor bezoekers en bewoners aangenaam toeven is (zgn. City Lounge gedachte). Dit wordt tot stand g stoepen en het openbaar groen beter in te richten en aangename (loop-)routes tussen die plekken te mak de Rotterdamse stijl, de centrumstijl, het verkeersplan, het groenplan, en het lichtplan				
Gebied					
Planning	2008	tot	2024		F
Dekking	**RIM**	**Gemeente (overig)**	**Derden**	**Totaal**	
	79.891			79.891	
Toelichting					
Toelichting Uitvoering (inhoudelijk)	Het laatste onderdeel van het plan Jacobusstraat/Mauritsstraat wordt in 2024 uitgevoerd. Daarna zal h				
Toelichting Verschil realisatie - begroting (financieel)	Vanwege particuliere bouwplaats was het niet mogelijk om het laatste onderdeel in 2023 uit te voer				

IFR - Buitenruimte Timmerhuis	4.460	3.212	100	17	-83	1.231

Bedrag herbestemming	
Toelichting herbestemming	

	Budget RIM	Realisatie t/m 2022	Begroting 2023	Realisatie 2023	Verschil
Algemene middelen	443.262	239.823	64.293	34.857	-29.436
IFR - Buitenruimte Timmerhuis	4.460	3.212	100	17	-83

Algemene informatie

Project omschrijving	De binnenstad rondom het Stadhuis, Timmerhuis en voormalig Postkantoor fungeert als visitekaartje Timmerhuis opgeleverd, het Stadhuis is geheel gerenoveerd en de Meent is opnieuw ingericht. Daarop plaats van de buitenruimte: Stadhuisstraat, het Doelwater, Raamplein, Rode Zand, Noordmolenwerf, Sin
Gebied	
Planning	2015 tot 2026 Fase

Dekking	RIM	Gemeente (overig)	Derden	Totaal
	4.460		0	4.460

Toelichting

Toelichting Uitvoering (inhoudelijk)	Herinrichting van de Noordmolenwerf en de Sint Jacobstraat tot aan de Binnenrotte. In 2024 wordt het 2
Toelichting Verschil realisatie - begroting (financieel)	Door de planning zijn de kosten niet volledige gerealiseerd in verband met de riolering en de stadsver vervangen moeten worden. Het bedrag wordt naar verwachting medi
Bedrag herbestemming	
Toelichting herbestemming	

IFR - Buitenruimte Laurenskwartier (Binnenrotte, Markthal, Blaak 31)	18.876	17.019	100	47	-53	1.810

	Budget RIM	Realisatie t/m 2022	Begroting 2023	Realisatie 2023	Versc
Algemene middelen	443.262	239.823	64.293	34.857	-29.4
IFR - Buitenruimte	18.876	17.019	100	47	-

IFR - Schieveen	8.427	283	311	303	-7	7.840

	Budget RIM	**Realisatie t/m 2022**	**Begroting 2023**	**Realisatie 2023**	**Ver**
Algemene middelen	443.262	239.823	64.293	34.857	-29
IFR - Schieveen	8.427	283	311	303	

Laurenskwartier (Binnenrotte, Markthal, Blaak 31)	
Algemene informatie	
Project omschrijving	Het realiseren van een hoogwaardige buitenruimte in de omgeving van Blaak 31, d Hiermee wordt aangesloten bij grote bouwprojecten en wordt invulling gegeven aan de a
Gebied	
Planning	2010 tot 2029 Fa

Dekking	RIM	Gemeente (overig)	Derden	Totaal
	18.876	0	0	18.876

Toelichting	
Toelichting Uitvoering (inhoudelijk)	Het programma van eisen is afgrond. In 2024 wordt er gestart met het voorlopig ontwerp. D gemaakt. Het project wordt uitgevoerd nadat de RottaNova is opgeleverd. De verwachtin
Toelichting Verschil realisatie - begroting (financieel)	Vanwege verschillende omstandigheden in de planning van het gebouw vertraagd Hierdoor is er mi
Bedrag herbestemming	
Toelichting herbestemming	

Algemene informatie	
Project omschrijving	Het realiseren van een natuur- en recreatiegebied aan
Gebied	
Planning	2018 tot 2025

Dekking	RIM	Gemeente (overig)	Derden	Totaal
	8.427	0	0	8.427

Toelichting	
Toelichting Uitvoering (inhoudelijk)	Vanuit het project wordt uitvoering gegeven aan de realisatie van het na onder de
Toelichting Verschil realisatie - begroting (financieel)	De gerealiseerde beheerkosten zijn iets
Bedrag herbestemming	

IFR - Sportcampus Rotterdam	3.873	2.992	700	568	-132	313

Toelichting herbestemming

	Budget RIM	Realisatie t/m 2022	Begroting 2023	Realisatie 2023	Versch
Algemene middelen	443.262	239.823	64.293	34.857	-29.43
IFR - Sportcampus Rotterdam	3.873	2.992	700	568	-13

Algemene informatie

Project omschrijving	De voorzieningen op het complex Varkenoord waren sterk verouderd en moesten vervangen w aangegrepen om het ruimtegebruik te intensiveren en met name in de tweede fase functies toe te vo ontstaat. van het geactualiseerde Masterplan Sportcampus (raadsbesluit 15 december 2016 en 1 oktober 2020). De loopt achter bij die in Nederland. De sportparticipatie in Rotterdam Zuid loopt nog eens achter bij het ger van het project is om in combinatie met sportstimuleringsprogramma's de sportparticipatie te verh woningen in het alle segmenten in een bijzondere omgeving worden toegevoegd; passend in de
Gebied	
Planning	2015 tot 2032 Fas

Dekking	RIM	Gemeente (overig)	Derden	Totaal
	3.873	0	0	3.873

Toelichting

Toelichting Uitvoering (inhoudelijk)	De sportvoorzieningen zijn vervangen en gereed. In 2022 is Dura Vermeer geselecteerd als par woningbouw in het noordoosten van de Sportcampus. Samen met Dura Vermeer is in 2023 gewerkt gewerkt aan de planvorming voor de woningbouw. Het inrichtingsplan voor het noordelijk deel van het p opgehoogd. Het zand is al ca 2 m ingeklonken. Gewacht wordt op het sein van de Geo techneut dat de gro inrichtingsplan aan te leggen. De grond voor de bouw van de middelbare scholen en de sporthal is uitge bouw van 32 woningen aan Park de Twee Heuvels is voortgegaan in 2023. De aanleg van de woonon volledig voorbereid en zal in afstemming met de ontwikkelaar van de woning
Toelichting Verschil realisatie - begroting (financieel)	
Bedrag herbestemming	Het resterende bedrag is nodig voor de verdere uitvoering van de Sportcampus.
Toelichting herbestemming	Het project is een langjarig project.

IFR - Hart van Zuid	77.395	37.234	6.698	4.773	-1.925	35.388

	Budget RIM	Realisatie t/m 2022	Begroting 2023	Realisatie 2023	Versch
Algemene middelen	443.262	239.823	64.293	34.857	-29.43
IFR - Hart van Zuid	77.395	37.234	6.698	4.773	-1.92

Algemene informatie	
Project omschrijving	Het project Hart van Zuid vindt zijn oorsprong in de gemeentelijke Stadsvisie 2030. In de Stadsvisie vastgesteld in november 2007) is het gebied rond Ahoy, Zuidplein en Vaanweg-Pleinweg opgenomen als V sleutelrol vervullen in de zogenaamde “dubbelslag op Zuid”: het wegwerken van achterstanden en het b Zui De out-of-pocket bijdrage van het IFR zijn ter (a) dekking van het contractbudget (onderdeel periodieke project Hart van Zuid, waarvoor door de ontwikkelende partij deze gebiedsontwikkeling wordt uit risicoreservering; (
Gebied	
Planning	2016 tot 2033 Fas

Dekking	RIM	Gemeente (overig)	Derden	Totaal
	77.395			77.395

Toelichting	
Toelichting Uitvoering (inhoudelijk)	Terugblikkend op de afgelopen jaren van uitvoering zien we dat het contract enerzijds robuust is gebl flexibel om als samenwerkende partners ruimte te vinden voor oplossingen en kansen die ten goede gebied. Inmiddels is het nieuwe zwembad opgeleverd, de renovatie van de hallen van Ahoy afgerond, het ou RACC en het Kunstenpand bestaande uit theater Zuidplein en Bibliotheek opgeleverd. Verder zijn het buss de uitbreiding van het winkelcentrum gereedgekomen en is het hotel in september 2023 geopend. Eind dec bouw van de parkeergarage naast het hotel. Het project is te volgen op de website
Toelichting Verschil realisatie - begroting (financieel)	De out of pocket kosten zijn iets lager gebleken dat begroot, omdat bepaalde onderdelen zijn doorgesch restant middelen blijven benodigd voor de reste
Bedrag herbestemming	Niet van toepassing
Toelichting herbestemming	Niet van toepassing

IFR - Basisaanpak particuliere voorraad 2023-2027	700	0	350	260	-90	440

	Budget RIM	Realisatie t/m 2022	Begroting 2023	Realisatie 2023	Versch
Algemene middelen	443.262	239.823	64.293	34.857	-29.43

IFR - Basisaanpak particuliere voorraad 2023-2027	700	0	350	260	-9	

Algemene informatie

Project omschrijving	In overeenstemming met de afspraken uit het Nationaal Programma Rotterdam Zuid moet in een periode v en 2030) van 13.000 woningen de onderhoud- en beheerstructuur aanmerkelijk worden verbeterd. On zullen in deze collegeperiode minstens 2.400 woningen moeten worden aangepakt. Op 27 j Uitvoeringsprogramma Basiskwaliteit 2023-2027 vastgesteld. Hierin wordt beschreven hoe invulling word 2.400 woningen in NPRZ gebied. De basisaanpak richt zich op het technisch onderhoud va verhuurderschap en het functioneren van Verenigingen van Eigenaren (VVE's). Met eerdere programı woningvoorraad aangepakt. De opgave in de komende periode (2023-2027)
Gebied	
Planning	2023 tot 2027 Fas

Dekking	RIM	Gemeente (overig)	Derden	Totaal
	700	0		700

Toelichting

Toelichting Uitvoering (inhoudelijk)	Het afgelopen jaar is gebruikt om het projectplan Aanpak Basiskwaliteit verder uit te werken als basisdoc het project. Naar verwachting worden er in 2024 circa 300 woningen middels een aanbestedingst
Toelichting Verschil realisatie - begroting (financieel)	Door de opstart en het verbeteren van het projectplan zijn er m
Bedrag herbestemming	Niet van toepassing
Toelichting herbestemming	Niet van toepassing

IFR - Essenburgpark	473	118	355	7	-349	348

	Budget RIM	Realisatie t/m 2022	Begroting 2023	Realisatie 2023	Versc
Algemene middelen	443.262	239.823	64.293	34.857	-29.4
IFR - Essenburgpark	473	118	355	7	-3

Algemene informatie

Project omschrijving	Uitvoering Inrichtingsplan RFC we
Gebied	

Planning	2020	tot	2024		Fa	

Dekking	RIM	Gemeente (overig)	Derden	Totaal
	76	100	297	473

Toelichting

Toelichting Uitvoering (inhoudelijk)	De ecologische onderzoeken zijn afgerond. Daarna is de kapvergunning aangevraagd voor een gesprekken gevoerd over tijdelijke maatregelen t.b.v. het oplossen van de overlast met parkeren e
Toelichting Verschil realisatie - begroting (financieel)	Vanwege het ontbreken van een projectmanager en de landschapper zijn er minder koste De middelen blijven beschikba
Bedrag herbestemming	Niet van toepassing
Toelichting herbestemming	Niet van toepassing

IFR - Blue City - Field Lab	325	293	33	33	0	-1

	Budget RIM	Realisatie t/m 2022	Begroting 2023	Realisatie 2023	Vers
Algemene middelen	443.262	239.823	64.293	34.857	-29.
IFR - Blue City - Field Lab	325	293	33	33	

Algemene informatie

Project omschrijving	Transformatie van de kelderruimte van het gebouw (voormalig Tropicana) tot ca. 1.150 m2 b niveau). Het ‘openen’ van de gevel richting de Nieuwe Maas
Gebied	

Planning	2017	tot	2023	F

Dekking	RIM	Gemeente (overig)	Derden	Totaal
	325	0	0	325

Toelichting

Toelichting Uitvoering (inhoudelijk)	
Toelichting Verschil realisatie - begroting (financieel)	Niet van toepas
Bedrag herbestemming	Niet van toepassing
Toelichting herbestemming	Niet van toepassing

IFR - Stadionpark Infrastructuur (OOP)	16.681	6.126	2.600	1.313	-1.287	9.242

	Budget RIM	Realisatie t/m 2022	Begroting 2023	Realisatie 2023	Versch
Algemene middelen	443.262	239.823	64.293	34.857	-29.43

IFR - Stadionpark Infrastructuur (OOP)	16.681	6.126	2.600	1.313	-1.28

Algemene informatie

Project omschrijving	De mobiliteitsopgave is een belangrijk onderdeel voor de ontwikkeling van de bereikbaarheid de gebie Feyenoord City". Om de bereikbaarheid goed te kunnen borgen zijn er diverse aanpassingen nodig. De ou afdekking van de programmakosten tijdens de voorbereiding en realisatiefase van de mobiliteitsopgave en
Gebied	
Planning	2018 tot 2030 Fas

Dekking	RIM	Gemeente (overig)	Derden	Totaal
	16.681	0	0	16.681

Toelichting

Toelichting Uitvoering (inhoudelijk)	In 2023 zijn kosten gemaakt ten behoeve van het geschikt en gereed maken van de Roseplot, C Colosseumweg. Dit betreffen de hieraan verbonden onderzoekskosten van ProRail voor het buitenwerking Tevens zijn er ook kosten gemaakt voor een haalbaarheidsonderzoek van de RET t.b.v. een energieba gemeentelijke apparaatskosten zijn dat de werkzaamheden
Toelichting Verschil realisatie - begroting (financieel)	De kosten voor 2023 zijn lager uitgevallen dan eerder bij de begroting was aangenomen. Dit daadwerkelijke kosten van ProRail lager zijn uitgevallen dan was aangenomen. Tevens is een deel van he de Wilhelminakade alsnog in
Bedrag herbestemming	Niet van toepassing
Toelichting herbestemming	Niet van toepassing

RIM - Aardgasvrije wijken	52.900	0	7.700	0	-7.700	52.900

	Budget RIM	Realisatie t/m 2022	Begroting 2023	Realisatie 2023	Ver
Algemene middelen	443.262	239.823	64.293	34.857	-2
RIM - Aardgasvrije wijken	52.900	0	7.700	0	-

Algemene informatie

Project omschrijving	Eenmalige financiële bijdrage aan particuliere eigenaren van (een deel va Tussenwijken om hen onafha
Gebied	
Planning	2023 tot 2026

Dekking	RIM	Gemeente (overig)	Derden	Totaal
	52.900	0	0	52.900

Toelichting

Toelichting Uitvoering (inhoudelijk)	Het project is nog niet opgestart. De verwachting is dat de realisatie in 2024 en
Toelichting Verschil realisatie - begroting (financieel)	Niet van toepassing
Bedrag herbestemming	Niet van toepassing
Toelichting herbestemming	Niet van toepassing

IFR - Katoenveem leegstandsbeheer	1.400	674	145	154	9	572

	Budget RIM	Realisatie t/m 2022	Begroting 2023	Realisatie 2023	Verschil
Algemene middelen	443.262	239.823	64.293	34.857	-29.436
IFR - Katoenveem leegstandsbeheer	1.400	674	145	154	9

Algemene informatie

Project omschrijving	Rijksmonument Katoenveem is sinds juni 2016 gemeentelijk eigendom. De gemeente wil het Katoenvee geven om de ontwikkeling van Merwe-Vierhavensgebied (M4H) te stimuleren. Het gebouw is echter in niet bruikbaar. Actief leegstandsbeheer tot het moment van oplevering is noodzakelijk om kraak, diefstal De intentie is om renovatie en ingebruikname aan de markt over te laten. Daarvoor moet een n herontwikkeling worden voorbereid. Leegstandbeheer is tot het moment van oplevering
Gebied	
Planning	2017 tot 2024 Fase

Dekking	RIM	Gemeente (overig)	Derden	Totaal
	1.400	0	0	1.400

Toelichting

Toelichting Uitvoering (inhoudelijk)	Activiteiten ten behoeve van leegstandsbeheer en onderzoek naar- en begeleiding van een mo
Toelichting Verschil realisatie - begroting (financieel)	Er is n
Bedrag herbestemming	
Toelichting	

					herbestemming	
Rotterdams Scholingsfonds	14.000	0	1.444	1.293	-151	12.707

	Budget RIM	Realisatie t/m 2022	Begroting 2023	Realisatie 2023
Algemene middelen	443.262	239.823	64.293	34.857
Rotterdams Scholingsfonds	14.000	0	1.444	1.293

Algemene informatie

Project omschrijving	
Gebied	
Planning	2023 tot 2024

Dekking	RIM	Gemeente (overig)	Derden	Totaal
	14.000	0	0	14.000

Toelichting

Toelichting Uitvoering (inhoudelijk)	
Toelichting Verschil realisatie - begroting (financieel)	De realisatie in 2023 is lager uitgevallen, dit komt doordat er minder s
Bedrag herbestemming	Niet van toepassing
Toelichting herbestemming	

IFR - Capaciteit Feijenoord City	18.833	10.083	2.900	3.538	638	5.211

	Budget RIM	Realisatie t/m 2022	Begroting 2023	Realisatie 2023	Versch
Algemene middelen	443.262	239.823	64.293	34.857	-29.43
IFR - Capaciteit Feijenoord City	18.833	10.083	2.900	3.538	63

Algemene informatie

Project omschrijving	Dekking van de gemeentelijke apparaatskosten, voor zover zij niet gedekt zijn door een investering Stadionpark en onderdeel Feyenoord City. Voor het jaar 2022 betrof dit 2.642 ten behoeve van de bekostigi in de gebiedsontwikkeling. In totaal is er voor 2023 t/m 202
Gebied	
Planning	2019 tot 2025 Fas

Dekking	RIM	Gemeente (overig)	Derden	Totaal
	18.833	0	0	18.833

IFR - A16	5.793	3.283	710	710	0	1.800

	Budget RIM	Realisatie t/m 2022	Begroting 2023	Realisatie 2023	Verschil
Algemene middelen	443.262	239.823	64.293	34.857	-29.436
IFR - A16	5.793	3.283	710	710	0

Algemene informatie

Project omschrijving	De gemeente Rotterdam draagt samen met de Metropoolregio Rotterdam-Den Haag bij aan de inpass Rotterdam. Deze bijdrage uit het voorbereidingsbudget IFR betreft gemeentelijke kosten voor voor
Gebied	

Planning	2018	tot	2025	Fase

Dekking	RIM	Gemeente (overig)	Derden	Totaal
	5.793	0	0	5.793

Toelichting

Toelichting Uitvoering (inhoudelijk)	In 2023 is de tunnel door het Lage Bergse Bos bouwkundig afgerond, zodat ook de inrichting van het parl In de tunnel is gestart met de aanleg van de vele installaties en veiligheidssystemen. De meeste viaducter de noodzakelijke geluidschermen langs het tracé zijn geplaatst. Het eerste, westelijke viaduct "schuifmethodiek" aangelegd, zodat het verkeer eronder door kon blijven rijden. De voorbereidingen voor het bestaande snelwegviaduct over de Hoofdweg zijn zichtbaar geworden door de voorbelastingen (

Toelichting

Toelichting Uitvoering (inhoudelijk)	Het definitief beëindigen van het stadionproject heeft diverse gevolgen welke uitgewerkt worden en nog n worden voorgelegd aan de gemeenteraad. Het projectteam werkt momenteel aan een alternatieve invulling de gebiedsontwikkeling Feyenoord City, alsmede een nieuw Masterplan voor het hele Feyenoord City-gel Kuip) en een geactualiseerd De gebiedsontwikkeling Feyenoord City, uit te voeren door Stichting Gebiedsontwikkeling aan d woningbouwprogramma, Hotels, Retail, Leisure en voorzieningen, aantrekkelijke openbare ruimte Realisatie is primair een taak van de markt. De gemeente verkoopt haar grondpercelen en bepaalt inhou nota's van uitgangspunten), faciliteert de gebiedsontwikkeling door afstemming en overleg en geeft uitvoeri taak voor planologische procedures en vergunningen. Meer informatie over het project is te vi
Toelichting Verschil realisatie - begroting (financieel)	Het project heeft construele wijzigingen moeten maken als gevolg van het niet doorgaan van het s aangepaste taxatie benodigd en is gestart met het opstellen van de herziene grondexploitatie die b voorgelegd. Dit alles heeft ertoe geleid dat er in 2023 meer apparaatskosten gemaal
Bedrag herbestemming	Niet van toepassing
Toelichting herbestemming	Niet van toepassing

RIM - WBI Noordrand Zuiderpark	3.425	0	3.884	125	-3.759	3.300

tijdelijke by-pass in de A16. De aanleg zal in fasen plaats vinden en past binnen de planning naar eind 2

met diverse maatregelen zoveel mogelijk beperkt. Voor de inrichtingsplannen van het Terbregseveld en Sc

(schets)ontwerpen gemaakt; uitvoering start nadat de aannemer van de nieuwe sn

Toelichting Verschil realisatie - begroting (financieel)	
Bedrag herbestemming	
Toelichting herbestemming	

	Budget RIM	Realisatie t/m 2022	Begroting 2023	Realisatie 2023	Versch
Algemene middelen	443.262	239.823	64.293	34.857	-29.43
RIM - WBI Noordrand Zuiderpark	3.425	0	3.884	125	-3.75

Algemene informatie

Project omschrijving	Het betreft de eigen middelen die horen bij de beschikking woningbouwimpuls Noordrand Zuiderpark. Binn 2.500 (grotendeels betaalbare) woningen gerealiseerd worden in een periode tot 2030. In totaal is er spra en € 25 mln gemeentelijk geld. Deze RIM middelen worden ingezet voor woningbouwproj Motorstraatgebied. Dit proj
Gebied	
Planning	2023 tot 2027 Fas

Dekking	RIM	Gemeente (overig)	Derden	Totaal
	3.425	0	0	3.425

Toelichting

Toelichting Uitvoering (inhoudelijk)	
Toelichting Verschil realisatie - begroting (financieel)	Door later opstarten van het project zijn in 2023 geen kosten gemaakt. De verwachting is dat de koste

Stadshart Hoogvliet Binnenban	400	0	127	0	-127	400

Bedrag herbestemming	Niet van toepassing
Toelichting herbestemming	Niet van toepassing

	Budget RIM	Realisatie t/m 2022	Begroting 2023	Realisatie 2023	Versch
Algemene middelen	443.262	239.823	64.293	34.857	-29.43
Stadshart Hoogvliet Binnenban	400	0	127	0	-12

Algemene informatie

Project omschrijving	De bijdrage wordt ingezet voor de herinrichting van de openbare ruimte in het winkelhart van Hoogvlie pleinen te vergroenen, zodat er een aantrekkelijk winkelhart ontstaat met meer gebruiks- en verblijfskwalit parkeren en meer groen vormen de basis voor een duurzaam klimaatbestendig centrum. Hetgeen te Hierdoor draagt het project direct bij aan de doelstelling van een groen, stedelijk woonmilieu en e
Gebied	
Planning	2022 tot 2024 Fas

Dekking	RIM	Gemeente (overig)	Derden	Totaal
	400	0	0	400

Toelichting

Toelichting Uitvoering (inhoudelijk)	
Toelichting Verschil realisatie - begroting (financieel)	Door later opstarten van het project zijn in 2023 geen kosten gemaakt. De verwachting is dat de koste
Bedrag herbestemming	Niet van toepassing
Toelichting herbestemming	Niet van toepassing

IFR - A16	3.217	0	0	3.217	3.217	0

	Budget RIM	Realisatie t/m 2022	Begroting 2023	Realisatie 2023	Versch
Algemene middelen	443.262	239.823	64.293	34.857	-29.43

IFR - A16	3.217	0	0	3.217	3.21	

Algemene informatie

Project omschrijving	Verstrekte bijdrage aan Rijkswaterstaat inzake de werkzaamheden aan A16, zoals meerkosten aan de l
Gebied	
Planning	2023 tot 2023 Fas

Dekking	RIM	Gemeente (overig)	Derden	Totaal
	3.217	0	0	3.217

Toelichting

Toelichting Uitvoering (inhoudelijk)	De kosten van deelprojecten aan de A16 wordt niet geactiveerd bij het Rijk volgens actuele informatie. D gemeente Rotterdam dient deze systematiek te volgen en deze bijdrage dient ten laste van de exploitatie verwerken. Het betreft meerkosten aan de landtunnel en verplaatsing "De kosten van deelprojecten aan de A16 wordt niet geactiveerd bij het Rijk volgens actuele informatie. D gemeente Rotterdam dient deze systematiek te volgen en de bijdrage ten laste van de exploitatie
Toelichting Verschil realisatie - begroting (financieel)	De gemeente Rotterdam ging in de begroting uit van activering van deze bijdrage aan de A16, in de bijdrage ten laste van de exploitatie van het boekjaar 2023 verwerkt. De onttrekking van deze bijdrage is
Bedrag herbestemming	Niet van toepassing
Toelichting herbestemming	Niet van toepassing

IFR ¿ Hoekse Lijn vertraging en verlenging	64.900	47.353	17.547	5.866	-11.681	11.681

	Budget RIM	Realisatie t/m 2022	Begroting 2023	Realisatie 2023	Versch
Algemene middelen	443.262	239.823	64.293	34.857	-29.43
IFR ¿ Hoekse Lijn vertraging en verlenging	64.900	47.353	17.547	5.866	-11.68

Algemene informatie

Project omschrijving	In het coalitieakkoord zijn middelen toegekend aan de bestemmingsreserve Investeringsfonds gemeentelijke bijdrage van € 35 mln aan het project Hoekse Lijn. De financiele uitwerking is nu geconcretis benodigd dan verwacht. Op basis hiervan wordt de begroting geactualiseerd. Daarnaast is in 2019 een div ontvangen van RET NV. Op grond van de vaststellingsovereenkomst wordt deze dividenduitkering ingeze

Gebied					
Planning	2020	tot	2024		Fas
Dekking	**RIM**	**Gemeente (overig)**	**Derden**	**Totaal**	
	64.900	0	0	64.900	
Toelichting					
Toelichting Uitvoering (inhoudelijk)			Het project Metro aan Zee is technisch gereed maar de financiële a		
Toelichting Verschil realisatie - begroting (financieel)			De realisatie is achtergebleven, de definitieve financiële a		
Bedrag herbestemming	Niet van toepassing				
Toelichting herbestemming	Niet van toepassing				

Totaal	**443.262**	**239.823**	**64.293**	**34.857**	**-29.436**	**168.582**

Bestemmingsreserve Gebiedsontwikkeling

Pagina 216

Bestemmingsreserve Gebiedsontwikkeling

De bestemmingsreserve Gebiedsontwikkeling wordt gebruikt als dekking voor fysieke projecten die bijdragen aan de gemeentelijke doelstellingen voor aantrekkelijke en gezonde woon- en leefmilieus. Het betreft buitenruimteprojecten gekoppeld aan gebiedsontwikkeling en projecten gekoppeld aan vergroening.

Toevoegingen

Niet van toepassing in 2023.

Onttrekkingen

In 2023 is aan de bestemmingsreserve Gebiedsontwikkeling € 5 mln onttrokken.

De grootste uitgaven in 2023 hebben betrekking op de navolgende buitenruimteprojecten: Programma Extra Vergroening, Programma ecologische verbindingen, Programma Vergroening bestaande parkeerplaatsen, het uitvoeringsprogramma Rivieroevers 2019-2022, Driehoeksplein BoTu, Het Park, Paradijslaan e.o. buitenruimte.

De onderbesteding ten opzichte van de Begroting 2023 wordt vooral veroorzaakt door lagere bestedingen bij het Programma Extra Vergroening, Programma ecologische verbindingen, het uitvoeringsprogramma Rivieroevers 2019-2022, KPSV Bodemsanering, Boomgaardhof, Paradijslaan e.o. buitenruimte en Leisure Plot (Hart van Zuid).

Diverse projecten zijn in ontwikkeling, maar hebben in 2023 nog niet tot uitgaven geleid. Ook zijn bij diverse buitenruimte projecten de geplande werkzaamheden voor het jaar 2023 doorgeschoven naar 2024.

Overboeking ten behoeve van activering

Ten behoeve van project Herinrichting Winkelcentrum Lage Land onderstaande projecten is in 2023 € 600.000 overgeheveld vanuit de bestemmingsreserve Gebiedsontwikkeling naar de bestemmingsreserve Rotterdamse investeringsmotor (RIM); wanneer sprake is van een investeringsproject kan de bijdrage niet in mindering op de uitgaven worden gebracht maar wordt de investering geactiveerd binnen de RIM. De bijdrage wordt ter dekking van de kapitaallasten overgeheveld van de bestemmingsreserve Gebiedsontwikkeling naar de bestemmingsreserve Rotterdamse investeringsmotor.

Het project Herinrichting Winkelcentrum Lage Land is uitgevoerd en financieel afgewikkeld voor een bedrag van € 600.000 en is overgeheveld naar de bestemmingsreserve Rotterdamse investeringsmotor.

Vrijval/Taakstelling

Door het Directieteam Stadsontwikkeling is op 16 mei 2023 besloten om € 2 mln vrij te laten vallen uit de Bestemmingsreserve Gebiedsontwikkeling. Hiermee wordt mede invulling gegeven aan de besloten bezuinigingstaakstelling.

Hieronder wordt per project inzicht gegeven in de projectomschrijving, de inhoudelijke toelichting op hetgeen in 2023 is gerealiseerd en een financiële toelichting op het verschil tussen de begroting en realisatie

	Budget GO	Realisatie t/m 2022	Begroting 2023	Realisatie 2023	Verschil	Restant per 1-1-2024
Stedelijke ontwikkeling	61.753	37.763	9.828	4.969	-4.860	19.021
GO - Bereikbaarheid	160	1	10	23	13	136
Buurttuin Tuin van Noord						

	Budget GO	Realisatie t/m 2022	Beg
Stedelijke ontwikkeling	61.753	37.763	

GO - Bereikbaarheid Buurttuin Tuin van Noord	160	1

Algemene informatie

Project omschrijving	Het monumentale gevangenisco Rotterdam wordt getransforme Noordsingel) in een woo buurttuin komt na aanleg in eiger gemeente verantwoordelijk voo
Gebied	
Planning	2023 tot

Dekking	GO	Gemeente (overig)	D
	160	0	

Toelichting

Toelichting Uitvoering (inhoudelijk)	De scope van het proj besta beter gebruik ervan mogelijk te de doorbraak/poort naar de Zwar de Zegwaardstraat zal het entree Voor het entreegebied aan d gestart en zullen de we
Toelichting Verschil realisatie - begroting (financieel)	In 2023 zijn er meer uren gere project af
Bedrag herbestemming	
Toelichting herbestemming	

GO -Driehoeksplein BoTu	675	0	400	400	0	275

	Budget GO	Realisatie t/m 2022	Beg
Stedelijke ontwikkeling	61.753	37.763	

GO - Driehoeksplein BoTu	675	0				

Algemene informatie

Project omschrijving	Het (integraal) herinrichten v volledig klimaatadaptief in te ri en ontmoeten. Ook het maatsch c
Gebied	
Planning	2023 tot

Dekking	GO	Gemeente (overig)	D
	675	0	

Toelichting

Toelichting Uitvoering (inhoudelijk)	De uitvoering is in 2023 ges ingericht en er zijn werkzaamhe verwach
Toelichting Verschil realisatie - begroting (financieel)	
Bedrag herbestemming	
Toelichting herbestemming	

GO - OCNC Wandeloordgebied (extra) (Crooswijk)	10.492	10.262	230	0	-230	230

	Budget GO	Realisatie t /m 2022	Be
Stedelijke ontwikkeling	61.753	37.763	
GO - OCNC Wandeloordgebied (extra) (Crooswijk)	10.492	10.262	

Algemene informatie

GO - KPSV Bodemsanering	5.829	2.209	500	135	-365	3.485

Project omschrijving	De subsidie heeft betrek bijdrage voor het woonrijp Nieuw Trapezium. De buiten	
Gebied		
Planning	2023	tot

Dekking	**GO**	**Gemeente (overig)**
	10.492	0

Toelichting

Toelichting Uitvoering (inhoudelijk)	De werkzaamheden zijn gemeente organisee overname in beheer. Gestr
Toelichting Verschil realisatie - begroting (financieel)	De gemeente heeft de co voor de ISV subsidie en is in en accountantscontrole. Na
Bedrag herbestemming	
Toelichting herbestemming	

	Budget GO	**Realisatie t/m 2022**	**Beg**
Stedelijke ontwikkeling	61.753	37.763	
GO - KPSV Bodemsanering	5.829	2.209	

Algemene informatie

Project omschrijving	Het project KPSV (Kostenpla 1995 gemaakte afspraken tu moment verzelfstandigd Conform de gemaakte afsp
Gebied	
Planning	2010 tot

GO - IP Toermalijn - Wildenburg	750	233	50	80	30	437

Dekking	GO	Gemeente (overig)	D
	5.829	0	

Toelichting

Toelichting Uitvoering (inhoudelijk)	Voor de volgende projectlocaties grond van KPSV-contracten: aanvragen beoordeeld en b vergoeding heb
Toelichting Verschil realisatie - begroting (financieel)	De uitvoering is afhankelijk van locaties was in 2023 afhand Vinkenstraat en Waterloostra worden in toekomstige jare KPSV bodemsanering
Bedrag herbestemming	
Toelichting herbestemming	

	Budget GO	Realisatie t/m 2022	Beg
Stedelijke ontwikkeling	61.753	37.763	
GO - IP Toermalijn - Wildenburg	750	233	

Algemene informatie

Project omschrijving	Het bouwrijp maken en he
Gebied	
Planning	2019 tot

Dekking	GO	Gemeente (overig)	D
	750	0	

Toelichting

Toelichting Uitvoering (inhoudelijk)	Het Inrichtingsplan (IP) en de b werkzaamheden zijn

GO - Paradijslaan e. o. buitenruimte	2.700	1.936	764	273	-490	490

Toelichting Verschil realisatie - begroting (financieel)	Voor de coördinatie van techn nodig dan begroot. Als ge wooncomplex Wildenburg is c (IP) aangepast. De Kostenramingen (SSK) to
Bedrag herbestemming	
Toelichting herbestemming	

	Budget GO	Realisatie t/m 2022	Beg
Stedelijke ontwikkeling	61.753	37.763	
GO - Paradijslaan e. o. buitenruimte	2.700	1.936	

Algemene informatie

Project omschrijving	Bijdrage aan de koste Schutterskwatier, de Rusth kwaliteitsimpuls buite voorbereiding; de uiteindelijke re verbaal word
Gebied	
Planning	2014 tot

Dekking	GO	Gemeente (overig)	D
	2.700	0	

Toelichting

Toelichting Uitvoering (inhoudelijk)	Het betreft het
Toelichting Verschil realisatie - begroting (financieel)	De herinrichting Kerkhof afronding vindt binnenkort plaats
Bedrag	

GO - DGE-119000-Hoogvliet Loempia	290	8	5	0	-5	283

		herbestemming	
		Toelichting herbestemming	

	Budget GO	**Realisatie t/m 2022**	**Beg**
Stedelijke ontwikkeling	61.753	37.763	
GO - DGE-119000-Hoogvliet Loempia	290	8	

Algemene informatie	
Project omschrijving	De kosten voor het bouwrijp r voor het saneren van de verv gemaakt. Om de koster woningen is de Loempia ofwel de kosten voor de ontwikkello maken van deze G Gebiedsgrondexploitatie
Gebied	
Planning	2009 tot

Dekking	**GO**	**Gemeente (overig)**	**D**
	290	0	

Toelichting	
Toelichting Uitvoering (inhoudelijk)	In 2023 zijn door het afvoeren va kosten en opbrengsten gemaakt evenwicht waren heeft er geer gevonden. Conform de plannin bestemmingsres beëndigingsdatum is niet bedruipen en het ook
Toelichting Verschil	Het verschil tussen realisatie en ver

GO - DGE-130700-Buitenruimte RCD	3.887	3.834	30	15	-15	38

	Budget GO	**Realisatie t/m 2022**	**Beg**
Stedelijke ontwikkeling	61.753	37.763	
GO - DGE-130700-Buitenruimte RCD	3.887	3.834	

Algemene informatie			
Project omschrijving	Het project Buitenruimte Rotterd buitenruimte rondom het Centra te weten Weena, Conradstraat,		
Gebied			
Planning	2018	tot	
Dekking	**GO**	**Gemeente (overig)**	**D**
	3.887	0	
Toelichting			
Toelichting Uitvoering (inhoudelijk)			
Toelichting Verschil realisatie - begroting (financieel)	De afronding van het p voorzieningen aan de afdeling plaatsgevonden. Van het resta voor de afdeling Stadsbeheer v bollards op het Stationsplein/F		
Bedrag herbestemming			
Toelichting herbestemming			

GO - Delftsestraat Fase 2	200	128	60	6	-54	66

	herbestemming	
Toelichting herbestemming	Het project is geree	

	Budget GO	Realisatie t/m 2022	Beg
Stedelijke ontwikkeling	61.753	37.763	
GO - Delftsestraat Fase 2	200	128	

Algemene informatie	
Project omschrijving	- Verbetering van de vloer van d - Plaatsen van extra afvalbakk van een hek (om betreding va het aanbrengen van
Gebied	
Planning	2018 tot

Dekking	GO	Gemeente (overig)	D
	200	0	

Toelichting	
Toelichting Uitvoering (inhoudelijk)	De vloer van de onderdoorgan opnieuw te gebeuren. uitgevoerd zoals het hek bij de en vergroening. Het laatste wa in
Toelichting Verschil realisatie - begroting (financieel)	Er
Bedrag herbestemming	
Toelichting	

						herbestemming
GO - Herinrichting Hofplein 19-20	1.319	571	150	111	-39	638

	Budget GO	**Realisatie t/m 2022**	**Beg**
Stedelijke ontwikkeling	61.753	37.763	
GO - Herinrichting Hofplein 19-20	1.319	571	

Algemene informatie	
Project omschrijving	Fase 1: vergroening voormalig (De Luchtsingel wordt aange verlichting, om beklimming en b Fase 2: herinrichti Fase 3: herinrichting aan de aan het Hofplein (verplaatsen tr
Gebied	
Planning	2018 tot

Dekking	**GO**	**Gemeente (overig)**	**D**
	1.319	0	

Toelichting	
Toelichting Uitvoering (inhoudelijk)	Voor fase 2 moeten de laatste grasveld langs de spoorlijn (r verbeteringen aan d me
Toelichting Verschil realisatie - begroting (financieel)	Vertraagde uitvoering door ber het nieuwe Bedrijveninve
Bedrag herbestemming	
Toelichting herbestemming	

GO - Dak	2.131	624	150	57	-93	1.450

	Budget GO	Realisatie t/m 2022	Beg
Stedelijke ontwikkeling	61.753	37.763	
GO - Dak Museumpark garage	2.131	624	

Algemene informatie

Project omschrijving	Het evenementendek Museump de Museumparkgarage, opnieuw verharding aangebracht en word omvat deze nieuwe inrich bedriegertjes (fonteintjes). Daarb op het r
Gebied	
Planning	2019 tot

Dekking	GO	Gemeente (overig)	D
	2.131	0	

Toelichting

Toelichting Uitvoering (inhoudelijk)	Project bevindt zich tha
Toelichting Verschil realisatie - begroting (financieel)	Er is vertragin
Bedrag herbestemming	
Toelichting herbestemming	

GO - Boomgaardhof	625	74	551	7	-544	544

	Budget GO	Realisatie t/m 2022	Beg
Stedelijke ontwikkeling	61.753	37.763	

GO - Hefkwartier	1.536	197	15	0	-15	1.339

GO - Boomgaardhof	625	74

Algemene informatie	
Project omschrijving	Een kwaliteitsimpuls geven aa wordt verhoogd, de aangebracht. De werkzaamhed en de diverse woningl

Gebied		
Planning	2019	tot

Dekking	**GO**	**Gemeente (overig)**	**D**
	625	0	

Toelichting	
Toelichting Uitvoering (inhoudelijk)	Het hof is opnieuw ingericht waardoor de ruimte vei
Toelichting Verschil realisatie - begroting (financieel)	Het gedeelte ter plaatse van d opnieuw ingericht en er kon m
Bedrag herbestemming	
Toelichting herbestemming	

	Budget GO	**Realisatie t/m 2022**	**Beg**
Stedelijke ontwikkeling	61.753	37.763	
GO - Hefkwartier	1.536	197	

Algemene informatie	
Project omschrijving	Met het gereedkomen van de aanpak van de rivierkade en toer

GO - Wijnhaveneiland, verlevendiging buitenruimte	120	115	5	2	-3	3

	Unileverlocatie is een overzichtel	
	de verkeersveiligheid en de leef	
	zullen de straten en het	
	Or	
Gebied		
Planning	2019	tot
Dekking	**GO**	**Gemeente (overig)** D
	1.536	0
Toelichting		
Toelichting Uitvoering (inhoudelijk)	Er zijn uren gemaakt in 2023 bedrijven over de bereikbaar bouwterrein van de bouwer (van dit in verband met de grot hebben afrondende werk oplevering buitenruimte en Inrichtingsplan (I	
Toelichting Verschil realisatie - begroting (financieel)	De nieuwbouw in het Hefkwart renovatie van de Rosekr herinrichting van de Orar omleidingsroute aangemerkt kunnen de werkzaamhed Roseknoop. Dar	
Bedrag herbestemming		
Toelichting herbestemming		

	Budget GO	**Realisatie t /m 2022**	**Be**
Stedelijke ontwikkeling	61.753	37.763	
GO - Wijnhaveneiland, verlevendiging buitenruimte	120	115	

Algemene informatie

GO - Hooglandstraat	450	239	211	211	0	0

Project omschrijving	Ter versterking van de t verblijfsgebied is de gedachte gebied 2) aan de kade van de Wijnha	
Gebied		
Planning	2019	tot
Dekking	**GO**	**Gemeente (overig)**
	120	0
Toelichting		
Toelichting Uitvoering (inhoudelijk)	De ponton aan de Wij	
Toelichting Verschil realisatie - begroting (financieel)	De speelplek kon go	
Bedrag herbestemming		
Toelichting herbestemming	De speelplek kon go	

	Budget GO	**Realisatie t /m 2022**	**Be**
Stedelijke ontwikkeling	61.753	37.763	
GO - Hooglandstraat	450	239	

Algemene informatie		
Project omschrijving	De bijdrage wordt inge De herinrichting moet de stra	
Gebied		
Planning	2019	tot
Dekking	**IFR**	**Gemeente (overig)**

GO - Het Park	2.500	2.117	383	546	163	-163

	450	0
Toelichting		
Toelichting Uitvoering (inhoudelijk)	Het project is grotendeels afger ontstaan waardoor in uitgevoerd. Deze kc	
Toelichting Verschil realisatie - begroting (financieel)		
Bedrag herbestemming		
Toelichting herbestemming		

	Budget GO	**Realisatie t/m 2022**	**Beg**
Stedelijke ontwikkeling	61.753	37.763	
GO - Het Park	2.500	2.117	

Algemene informatie			
Project omschrijving	Het Park wordt in samenwerkin op basis van de ontwerpen van met oog voor 21ste eeuws gebr in de periode 2019-2022 gere buitenruimte Parkpaviljoen gerer worden aangepakt. De deelgeb aangepakt zolang hiervoor ge onder andere: herprofileren klinkers, drainage en corter beplanting, inclusief verplaats va		
Gebied			
Planning	2019	tot	
Dekking	**GO**	**Gemeente (overig)**	**D**
	2.500	0	
Toelichting			

GO - Oostervantplein	200	181	4	4	0	15

Toelichting Uitvoering (inhoudelijk)	Deelgebieden 1,5,7,10, 11, 12 e Vanaf 2024 worden de Hoofdro
Toelichting Verschil realisatie - begroting (financieel)	In 2023 is aanvullende financieri van 750 vanuit het verzam gerealiseerde out projectnu Gebiedsontwikkelingsfonds. Dit van het totaal toegeke
Bedrag herbestemming	
Toelichting herbestemming	

	Budget GO	Realisatie t/m 2022	Beg
Stedelijke ontwikkeling	61.753	37.763	
GO - Oostervantplein	200	181	

Algemene informatie

Project omschrijving	Het herinrichten en vergroene en de kruising Beukelsdijk. Voor kruising van de Be aanpassingen var Henegouwerplein ging het om aa de randbeplanting en het a
Gebied	
Planning	2020 tot

Dekking	GO	Gemeente (overig)	D
	200	0	

Toelichting

Toelichting Uitvoering (inhoudelijk)	In 2022 is de openbare ruimte v basis van een
Toelichting	

GO - Kwaliteitsimpuls winkelhart Hoogvliet	500	499	1	0	-1	1

	Budget GO	**Realisatie t/m 2022**	**Beg**
Stedelijke ontwikkeling	61.753	37.763	
GO - Kwaliteitsimpuls winkelhart Hoogvliet	500	499	

Algemene informatie	
Project omschrijving	Het winkelhart vormt h Het centrum is nu steni verblijven. Dit heeft een negati Minder verharding, minder pa duurzaam en klimaatbesten voor hittestress. Met het verg aantrekkelijk winkelhart g
Gebied	
Planning	2020 tot

Dekking	**GO**	**Gemeente (overig)**	**D**
	500	0	

Toelichting	
Toelichting Uitvoering (inhoudelijk)	Het project
Toelichting Verschil realisatie -	

Verschil realisatie - begroting (financieel)	
Bedrag herbestemming	
Toelichting herbestemming	

GO - Buitenruimte Cooltoren en omgeving	1.600	238	50	38	-12	1.324

	Budget GO	**Realisatie t/m 2022**	**Beg**
Stedelijke ontwikkeling	61.753	37.763	
GO - Buitenruimte Cooltoren en omgeving	1.600	238	

Algemene informatie	
Project omschrijving	De Ruimtelijke structuur verl Cooltoren, Down Town en Ma Hoornbrekerstraat en a straatprofiel met een reductie een groenere uitstraling. Hierdoo bewoners een buite
Gebied	
Planning	2022 tot

Dekking	**GO**	**Gemeente (overig)**	**D**
	1.600	0	

Toelichting	
Toelichting Uitvoering (inhoudelijk)	Planvorming (Programm afgerond. Bestekfase wordt op van de aanleg van de nieuwe l van de Baantoren. D
Toelichting Verschil realisatie - begroting (financieel)	Vanwege de koppeling met de grotend
Bedrag herbestemming	
Toelichting herbestemming	

GO - Programma Extra Vergroening	12.150	7.379	1.823	1.341	-482	3.430

	Budget GO	**Realisatie t/m 2022**	**Beg**
Stedelijke ontwikkeling	61.753	37.763	
GO - Programma Extra Vergroening	12.150	7.379	

Algemene informatie	
Project omschrijving	Het realiseren van 20 ha gr (tuinen, daken), aanle onderhoudsplannen, extra In het actieplan “Rotterdam daken”, “werklocaties”, “openba
Gebied	
Planning	2019 tot

Dekking	**GO**	**Gemeente (overig)**	**D**
	12.150	0	

Toelichting	
Toelichting Uitvoering (inhoudelijk)	Vanuit het programma Rotterda buitenruimteplannen onderste
Toelichting Verschil realisatie - begroting (financieel)	De afronding van projecten gaat geplande jaarbudget wordt beste dan begroot. He
Bedrag herbestemming	
Toelichting herbestemming	
Bedrag herbestemming	
Toelichting herbestemming	

GO - Vergroeningsbudget vanuit Parkeervoorzieningen	2.189	600	571	382	-189	1.207

Budget GO	Realisatie t /m 2022	E
Stedelijke ontwikkeling	61.753	37.763
GO - Vergroeningsbudget vanuit Parkeervoorzieningen	2.189	600

Algemene informatie

Project omschrijving	Dit budget is voor he buitenruimte, met verwij
Gebied	
Planning	2020 tot

Dekking	GO	Gemeente (overig)
	2.189	0

Toelichting

Toelichting Uitvoering (inhoudelijk)	Elk jaar wordt confo vastgesteld waar park ingevoerd of uitgebreid e Bluecity is aangepakt Daarnaast is er
Toelichting Verschil realisatie - begroting (financieel)	De uitvoering van deze pro jaar, waardoor de bested Gevolg is dat de uitg
Bedrag herbestemming	
Toelichting herbestemming	

GO - Koppelen lokale groene plekken en initiatieven	3.200	2.152	1.048	278	-769	769

Budget GO	Realisatie t/m 2022	Beg
Stedelijke ontwikkeling	61.753	37.763
GO -	3.200	2.152

Koppelen lokale groene plekken en initiatieven	

Algemene informatie

Project omschrijving	Daar waar mogelijk koppelen we doorgaande en beter aangeslot zowel binnen de stad als ri bijdrage aan de biodiversiteit. tegelijk voor wateropvang en b Het college van B&W heeft ee • Rondje Stadion • De Steilran
Gebied	
Planning	2020 tot

Dekking	GO	Gemeente (overig)	D
	3.200	0	

Toelichting

Toelichting Uitvoering (inhoudelijk)	Daar waar mogelijk koppelen we doorgaande en beter aangeslot zowel binnen de stad als richting
Toelichting Verschil realisatie - begroting (financieel)	De uitvoering voor de verbindir de andere twee routes heeft minder besteed is dan voorzien.
Bedrag herbestemming	
Toelichting herbestemming	

GO - Uitvoeringsprogramma Rivieroevers 2019-	2.600	1.430	1.170	434	-736	736	**Budget GO** **Realisatie t /m 2022** **E**

2022

GO - Leisure Plot (Hart van Zuid)	1.160	625	535	0	-535	535	

Stedelijke ontwikkeling	61.753	37.763
GO - Uitvoeringsprogramma Rivieroevers 2019-2022	2.600	1.430

Algemene informatie

Project omschrijving	Rivieroevers Rotterdam ui door het college d.d. 25 3 onderdelen, namelijk: 2: voorbereiding er Rivieroevers 20 Rivieroevers met
Gebied	
Planning	2021 tot

Dekking	**GO**	**Gemeente (overig)**
	2.600	0

Toelichting

Toelichting Uitvoering (inhoudelijk)	Voor het progran gefinancierd uit de be namelijk 300 van d
Toelichting Verschil realisatie - begroting (financieel)	Toegezegde financierin zijn grotendeels overgeno oogpunt zijn de toegekende bijdrage
Bedrag herbestemming	
Toelichting herbestemming	

	Budget GO	**Realisatie t/m 2022**	**Beg**
Stedelijke ontwikkeling	61.753	37.763	
GO - Leisure Plot (Hart van Zuid)	1.160	625	

GO - Arcadeverlichting	1.037	116	200	0	-200	921

	Budget GO	**Realisatie t /m 2022**
Stedelijke ontwikkeling	61.753	37.763
GO - Arcadeverlichting	1.037	116

Algemene informatie

Project omschrijving	Het Leisureplot maakt onderde waar o.a. ook Zwemcentrum F Ahoy Convention Centre en r wordt ingezet ten behoeve van op de ontsluitingsroute, het ver ontsluiting van de toekomstige van de ontsluiting wordt
Gebied	
Planning	2022 tot

Dekking	**GO**	**Gemeente (overig)**	**D**
	1.160	0	

Toelichting

Toelichting Uitvoering (inhoudelijk)	De werkzaamheden zijn in 2023
Toelichting Verschil realisatie - begroting (financieel)	
Bedrag herbestemming	
Toelichting herbestemming	

Algemene informatie

Project	

omschrijving	De verbetering van de verlicht
	bestaat uit 14 losse mir
	Ook wordt de bijdrage inge

Gebied		
Planning	2019	tot
Dekking	**GO**	**Gemeente (overig)**
	1.037	0

Toelichting	
Toelichting Uitvoering (inhoudelijk)	Het afgelopen jaar zijn t uitgevoerd. De derde staat voo een extra opgave bijgekomen v risico voor de veiligl verlichtingsoplossing wordt hie in april 2024 verwacht waarna van het kunstwerk is afh hiervan vindt in de loop

Toelichting Verschil realisatie - begroting (financieel)	Het wegvallen van een deel
Bedrag herbestemming	
Toelichting herbestemming	

GO - Campus Tarwewijk fase 2	500	188	312	276	-36	36

	Budget GO	**Realisatie t/m 2022**	**Beg**
Stedelijke ontwikkeling	61.753	37.763	
GO - Campus Tarwewijk fase 2	500	188	

Algemene informatie

GO - Verbetering uitstraling Weena	250	208	42	15	-28	28

Project omschrijving	De ambitie is om ee verblijfsplekken als l Zwartewaalschool en het Millinx worden met het schoolplei omgeving van het Mijnsh buitenruimte op locaties 2, vergroenen en eigenaarschap over de buite	
Gebied		
Planning	2020	tot

Dekking	GO	Gemeente (overig)	D
	500	0	

Toelichting	
Toelichting Uitvoering (inhoudelijk)	Er is lange tijd onderbezetting ge is opgelopen en het ge
Toelichting Verschil realisatie - begroting (financieel)	De lagere uitgaven ten opzic minder inzet is geleverd dan g
Bedrag herbestemming	
Toelichting herbestemming	

	Budget GO	Realisatie t/m 2022	Beg
Stedelijke ontwikkeling	61.753	37.763	
GO - Verbetering uitstraling Weena	250	208	

Algemene informatie	
Project omschrijving	Het doel van het project is Station te verbeteren, w

- Aanbrengen van verhoo

- Herstel gazon door

- Aanbrenge

GO - Openbare ruimte historisch Delfshaven	100	13	87	0	-87	87

Gebied		
Planning	2020	tot
Dekking	**GO**	**Gemeente (overig)**
	250	0

Toelichting

Toelichting Uitvoering (inhoudelijk)	In 2023 is vanuit het proje bijdrage geleverd aan Schaatsbaan. Voor het programma Rotterdam Gaa uitvoerin
Toelichting Verschil realisatie - begroting (financieel)	Het resterende budget van he eerste helft van 2024 besteed w voor het gebouw Weenaho resterende budget is onvoldoe Weena aan te leggen (zoals elde

Bedrag herbestemming
Toelichting herbestemming

	Budget GO	**Realisatie t/m 2022**	**Beg**
Stedelijke ontwikkeling	61.753	37.763	
GO - Openbare ruimte historisch Delfshaven	100	13	

Algemene informatie

Project omschrijving	Om de buitenruimte in historisc het gebied op een aant

GO - Doortrekken Plaza Brainpark I	120	4	1	0	-1	116

bereikbaarheid en verblijfs

ingezet voor: Aanpak Piet Heyr

worden), het plaatsen van een

en de zichtbaarheid van

Gebied			
Planning	2020	tot	
Dekking	**GO**	**Gemeente (overig)**	**D**
	100	0	

Toelichting

Toelichting Uitvoering (inhoudelijk)	In eerdere jaren is de uitvoering het Piet Heinsplein gerealiseerd het plaatsen van een open
Toelichting Verschil realisatie - begroting (financieel)	Er is geen uitvoering gewees plaatsen van een aanlegst uitvoeringsbudget. Momen steiger kan aanleggen binnen he
Bedrag herbestemming	
Toelichting herbestemming	

	Budget GO	**Realisatie t /m 2022**
Stedelijke ontwikkeling	61.753	37.763
GO - Doortrekken Plaza Brainpark I	120	4

Algemene informatie

Project omschrijving	Het creëren van De Plaza - het voe Brainpark, door de bes
Gebied	

GO - Binnenban Stadshart	500	499	1	0	-1	1

Planning	2024	tot

Dekking	GO	Gemeente (overig)
	120	0

Toelichting

Toelichting Uitvoering (inhoudelijk)	Op dit moment vinden g werkz
Toelichting Verschil realisatie - begroting (financieel)	Na overeenstemming
Bedrag herbestemming	
Toelichting herbestemming	

	Budget GO	Realisatie t/m 2022	Beg
Stedelijke ontwikkeling	61.753	37.763	
GO - Binnenban Stadshart	500	499	

Algemene informatie

Project omschrijving	De bijdrage wordt ingezet voo winkelhart van Hoogvliet. De zodat er een aantrek verblijfskwaliteit. Minder verharc basis voor een duurzaam klir Hierdoor draagt het project direc

Gebied

Planning	2020	tot

Dekking	GO	Gemeente (overig)	D
	500	0	

Toelichting

Toelichting Uitvoering (inhoudelijk)	Het project i
Toelichting Verschil realisatie - begroting (financieel)	
Bedrag herbestemming	
Toelichting herbestemming	

GO - Kop Keilehaven	552	346	206	206	0	0

	Budget GO	**Realisatie t /m 2022**	**B**
Stedelijke ontwikkeling	61.753	37.763	
GO - Kop Keilehaven	552	346	

Algemene informatie	
Project omschrijving	Doel van het project is: Zow zelf als de aansluiting van he - Het aanleggen - Het aanleggen van een - Het aanleggen van ee - Het aanlegger Door genoemde ingrepen w openbare ruimte
Gebied	
Planning	2019 tot
Dekking	**GO** **Gemeente (overig)**

GO - Open venster, veilige entree	430	0	0	45	45	385

	552	0

Toelichting

Toelichting Uitvoering (inhoudelijk)	Fase 1 en 2 zijn afgerond. F aangelegd en de watertaxi
Toelichting Verschil realisatie - begroting (financieel)	
Bedrag herbestemming	
Toelichting herbestemming	

	Budget GO	**Realisatie t/m 2022**	**Beg**
Stedelijke ontwikkeling	61.753	37.763	
GO - Open venster, veilige entree	430	0	

Algemene informatie

Project omschrijving	Nieuwbouw van de basis bestaande school en de aanl entree te realiseren. Om realiseren wordt een nieuwe l Hiervoor zijn bedrijfsruin aangekocht. De opstallen zijn inrichtingspla
Gebied	
Planning	2023 tot

Dekking	**GO**	**Gemeente (overig)**	**D**
	430	0	

Toelichting

Toelichting Uitvoering	Vanwege meevallers in de uit me

GO - Rondje Stadionpark Buitendijk	1.000	736	264	96	-168	168

	Budget GO	**Realisatie t/m 2022**	**Beg**
Stedelijke ontwikkeling	61.753	37.763	
GO - Rondje Stadionpark Buitendijk	1.000	736	

Algemene informatie	
Project omschrijving	Realiseren deeltracé “Buite verbindt de deeltracés tussen Pa en vormt op die manier een bela De recreatieve route is bedoel
Gebied	
Planning	2020 tot

Dekking	**GO**	**Gemeente (overig)**	**D**
	1.000	0	

Toelichting	
Toelichting Uitvoering (inhoudelijk)	In 2021 is het definitieve Stadionpark de Loop aanbesteding gegund. Daarna Rondje Stadionpark niet leverba is gestart. Een groot deel van de
Toelichting Verschil realisatie - begroting (financieel)	Er is geen bedrag begroot geactiveerd zou worden. Een hoger dan 100 geactiveerd mo dit project bedraagt sle
Bedrag herbestemming	
Toelichting herbestemming	Vanwege meevallers in de uit me

aan de beheerders heef

allemaal uitgevoerd. De laatste w

Toelichting Verschil realisatie - begroting (financieel)	Een deel van het materiaal v waardoor de werkzaamhed seizoensgebonden werkzaamh g
Bedrag herbestemming	
Toelichting herbestemming	

GO - Aanpak parkeerkproblematiek Noord & vergroening	0	0	0	-13	-13	13

	Budget GO	**Realisatie t /m 2022**
Stedelijke ontwikkeling	61.753	37.763
GO - Aanpak parkeerkproblematiek Noord & vergroening	0	0

Algemene informatie

Project omschrijving	Het verminder groenkwaliteit in de 4 v gerealiseerd en er v
Gebied	
Planning	2019 tot

Dekking	**GO**	**Gemeente (overig)**
	0	0

Toelichting

Toelichting Uitvoering (inhoudelijk)	
Toelichting Verschil realisatie - begroting (financieel)	Vanwege een achteraf t van
Bedrag	

						herbestemming	
						Toelichting	
						herbestemming	
Totaal	**61.753**	**37.763**	**9.828**	**4.969**	**-4.860**	**19.021**	

Bestemmingsreserve NPRZ

Pagina 217

Bestemmingsreserve NPRZ

Het Nationaal Programma Rotterdam Zuid (NPRZ) bestaat uit de pijlers Onderwijs, Werk, Cultuur, Veiligheid en Wonen. De bestemmingsreserve NPRZ-wonen wordt gebruikt als dekking van projecten binnen de pijler Wonen van het NPRZ. De middelen in de bestemmingsreserve worden gebruikt als dekking voor projecten in de focuswijken, tuinsteden en tuindorpen in Rotterdam Zuid, die bijdragen aan de fysieke doelstellingen van het NPRZ-programma. De projecten zijn concreet opgezet om invulling te geven aan de gemeentelijke opgave binnen het NPRZ of dienen ter ondersteuning en facilitering van de opgave van derden (zoals woningcorporaties).

Door het Rijk is via het Gemeentefonds een bedrag beschikbaar gesteld waarmee in 2013 de bestemmings-reserve is gevormd. De gemeenteraad heeft op 29 juni 2017 besloten tot de vorming van één bestemmingsreserve voor het programma NPRZ-pijler Wonen door gemeentelijke middelen voor projecten in Rotterdam Zuid te bundelen.

De bestemmingsreserve is in 2017 aangevuld met gemeentelijke financiële middelen voor fysieke projecten in Rotterdam Zuid, die eerst waren ondergebracht in de bestemmings-reserves Investeringsfonds Rotterdam (IFR) en Investeringsbudget stedelijke vernieuwing (ISV3).

Vanaf 2018 is de bestemmingsreserve aangevuld met de gemeentelijke financiële middelen, die door de gemeenteraad beschikbaar zijn gesteld als cofinanciering bij de korting op de verhuurdersheffing, die woningcorporaties van het Rijk hebben ontvangen voor de transformatie-opgave in de focuswijken.

Vanaf 2018 zouden tevens de rijksmiddelen vanwege de regiodeal NPRZ (2018-2025) en de gemeentelijke cofinanciering voor de Regiodeal worden toegevoegd aan deze bestemmingsreserve. Het Rijk heeft echter in december 2019 de rijksmiddelen voor de Regiodeal gewijzigd van decentralisatie-uitkering naar een specifieke uitkering. Daarom zijn alleen de gemeentelijke cofinanciering voor de Regiodeal NPRZ en de rijksmiddelen regiodeal voor 2018 toegevoegd aan deze bestemmingsreserve en worden de rijksmiddelen voor 2019-2021 ondergebracht in een afzonderlijk fondsproject.

Vanaf 2022 wordt de bestemmingsreserve ook aangevuld met de gemeentelijke financiële middelen, die door de gemeenteraad beschikbaar zijn gesteld als cofinanciering bij de door het Rijk toegekende middelen voor Feijenoord en Charlois in het kader van de rijksregeling “Herstructurering Volkshuisvesting 2021”.

In het coalitieakkoord 2023-2026 “Eén Stad” is door het huidige college besloten om nog eens eenmalig € 80 mln te reserveren voor de pijler Wonen. Deze middelen zijn mede bedoeld als cofinanciering voor toekomstige Rijksregelingen (onder andere volgende tranches Volkshuisvestingsfonds). De € 80 mln zijn in 2022 toegevoegd aan de bestemmingsreserve NPRZ-wonen.

Toevoegingen

In 2023 is aan de bestemminsreserve NPRZ-wonen toegevoegd:

Vanuit de RIM (voorheen IFR):

- € 5 mln voortvloeiend uit de gemeentelijke verplichting om – als cofinanciering bij de korting op de verhuurdersheffing van woningcorporaties voor de transformatie-opgave in Rotterdam zuid (convenant Financiële impuls Rotterdam Zuid 2016-2022) – binnen de gemeentelijke begroting in totaal € 50 mln te reserveren;
- € 10,0 mln voortvloeiend uit de gemeentelijke verplichting om – als cofinanciering bij de Regiodeal Rotterdam Zuid 2018-2025 – binnen de gemeentelijke begroting in totaal € 100 mln te reserveren voor NPRZ-pijler Wonen.
- € 1,5 mln voor apparaatskosten voor het programma NPRZ-wonen, conform besluiten in de begroting 2019 (Voorjaarsnota 2018).
- € 4 mln voortvloeiend uit de gemeentelijke verplichting om – als cofinanciering bij de rijkssubsidie vanuit het Volkshuisvestingsfonds (tranche 2021) – binnen de gemeentelijke begroting in totaal € 15,9 mln te reserveren voor NPRZ-pijler Wonen.

Vanuit taakveld Wonen en bouwen en (BWT) van cluster SO:

- € 2,8 mln ten behoeve van de basisaanpak particulier woningvoorraad (conform vaststelling door de Raad van de 2e herziening 2023 en de begroting 2024).

Onttrekkingen

In totaal is er in 2023 € 18,2 mln onttrokken aan de bestemmingsreserve NPRZ-wonen.

De grootste uitgaven in 2023 betreffen uitgaven voor het Basisaanpak particuliere voorraad 2019-2022 (€ 1,9 mln), Basisaanpak particuliere voorraad 2023-2026 (€ 907.000), de uitvoeringskosten voor de projecten Texelsestraat Noord (€ 3 mln), Tweebosbuurt (€ 698.000), Mijnkintbuurt blok 3 (€ 823.000), Strategisch verwerven (€ 423.000), Fazantstraat (€ 1,5 mln), Swiego F1 (€ 832.000), Beijerlandselaan Groene Hilledijk (€ 1,1 mln),

verkenningskosten voor de projecten Gebiedsaanpak Bloemhof (verkenningsfase) (€ 844.000) en Ontwikkellocaties Carnisse (€ 401.000) en apparaatskosten transformatie overige sporen 2023-2026 (particuliere voorraad) € 1,2 mln). Ook is er in 2023 € 1,1 mln besteed aan proceskosten voor het programma NPRZ-wonen en € 3,4 mln aan een groot aantal kleinere projecten.

De onderbesteding ten opzichte van de begroting 2023 wordt vooral veroorzaakt door de projecten: Basisaanpak particuliere woningvoorraad 2019-2022, de subsidieregeling Samenvoegen particulieren, Strategisch verwerven, Grondige aanpak particuliere voorraad Rotterdam Zuid (sti. Wijkverbetering), IP Walravenbuurt, Beijerlandselaan /Groene Hilledijk en Proceskosten Programma NPRZ-wonen.

Hieronder wordt per project inzicht gegeven in de projectomschrijving, de inhoudelijke toelichting op hetgeen in 2023 is gerealiseerd en een financiële toelichting op het verschil tussen begroting en realisatie.

	Budget NPRZ	Realisatie t/m 2022	Begroting 2023	Realisatie 2023	Verschil	Restant per 1-1-2024
Bestaande stad	126.313	58.832	22.178	18.179	-3.999	49.303
NPRZ - Verschoorblok	130	85	45	0	-45	45

	Budget NPRZ	Realisatie t/m 2022	Begroting 2023	Realisatie 2023	Verschil	Restant per 1-1-2024
Bestaande stad	126.313	58.832	22.178	18.179	-3.999	49.303
NPRZ - Verschoorblok	130	85	45	0	-45	45

Algemene informatie						
Project omschrijving	De aanpak van het Verschoorblok maakt onderdeel uit van het Nationaal Programma Rotterdam Zuid. Met dit project wordt in de Verschoorstraat achterstallig onderhoud aan de particuliere woningvoorraad aangepakt en worden kleinere woningen samengevoegd tot grotere, duurzame en comfortabele woningen. Hierdoor ontstaat een meer gedifferentieerd woonmilieu.					
Gebied						
Planning	2023	tot	2024		Fase	Uitvoering
Dekking	**NPRZ**	**Gemeente (overig)**	**Derden**	**Totaal**		
	130	0	0	130		
Toelichting						
Toelichting Uitvoering (inhoudelijk)	De hoofdaanpak achterstallig onderhoud aan de particuliere woningvoorraad is afgerond.					

NPRZ - Wijkconcierges	800	750	50	50	0	0

Toelichting Verschil realisatie - begroting (financieel)	De lagere uitgaven ten opzichte van de begroting worden voornamelijk veroorzaakt doordat de herinrichting van de openbare buitenruimte in met name de binnentuin later wordt uitgevoerd, dit vanwege tekort aan capaciteit. Het restantbudget zal gebruikt worden om het projectdoel te behalen.
Bedrag herbestemming	Niet van toepassing.
Toelichting herbestemming	Niet van toepassing.

	Budget NPRZ	Realisatie t/m 2022	Begroting 2023	Realisatie 2023	Verschil	Restant per 1-1-2024
Bestaande stad	126.313	58.832	22.178	18.179	-3.999	49.303
NPRZ - Wijkconcierges	800	750	50	50	0	0

Algemene informatie

Project omschrijving	Nationaal Programma Rotterdam Zuid (NPRZ) streeft naar wijken waar het prettig wonen is. Komende jaren wordt fors geïnvesteerd via de programma's Wonen en Buitenruimte op die buitenruimte, met extra aandacht op de focuswijken. Die buitenruimte moet uitnodigen tot ontmoeten, verblijven en bewegen (schoon, heel en veilig). Inzet van wijkconciërges leverde in diverse wijken een positief resultaat op dit thema. Daarnaast is de wijkconciërge een belangrijke schakel binnen de keten in de transitie van gebiedsgericht naar wijkgericht werken. De wijkconciërge is een dagelijks benaderbaar en herkenbaar aanspreekpunt voor bewoners. Daarnaast is hij/zij de oren en ogen van de wijk en schakel tussen de Rotterdammer en de collega's van de gemeentelijke clusters.
Gebied	Feijenoord
Planning	2019 tot 2023 Fase Afronding

Dekking	NPRZ	Gemeente (overig)	Derden	Totaal
	800	0	0	800

Toelichting

Toelichting Uitvoering (inhoudelijk)	Sinds 2019 worden 4 wijkconciërges ingezet in de wijken Feijenoord, Afrikaanderwijk, Hillesluis en Bloemhof-Landbouwbuurt. De wijkconcierges zijn ook in 2023 ingezet op de onderdelen schoon heel en veilig, waarbij ze o.a. naastplaatsingen, verstopte containers, verzakkingen en kapot straatmeubilair signaleren, oplossen en voorkomen. Daarnaast onderhouden ze contacten met bewoners over de buitenruimte en helpen hen om klachten door te geleiden

NPRZ - UP Particuliere Woningvoorraad "Steigers op Zuid" (oud IFR)	13.800	13.139	661	338	-323	323

	naar de juiste instantie. Als gevolg van de inzet van wijkconciërges zien we nu tevens een duidelijke koppeling met wijkregie ontstaan (via inloopspreekuren), waardoor de wisselwerking tussen gebiedsbeheer en de functie wijkconciërge ook duidelijker en zichtbaarder wordt.
Toelichting Verschil realisatie - begroting (financieel)	De bestedingen in 2023 passen binnen het geheel van de voorziene werkzaamheden en binnen het totale budget.
Bedrag herbestemming	Niet van toepassing.
Toelichting herbestemming	Niet van toepassing.

	Budget NPRZ	Realisatie t/m 2022	Begroting 2023	Realisatie 2023	Verschil	Restant per 1-1-2024
Bestaande stad	126.313	58.832	22.178	18.179	-3.999	49.303
NPRZ - UP Particuliere Woningvoorraad "Steigers op Zuid" (oud IFR)	13.800	13.139	661	338	-323	323

Algemene informatie

Project omschrijving	In overeenstemming met de afspraken uit het Nationaal Programma Rotterdam Zuid moet in een periode van twintig jaren (tussen 2010 en 2030) van 13.000 woningen de onderhoud- en beheerstructuur aanmerkelijk worden verbeterd. Om deze ambitie waar te maken zullen in deze collegeperiode minstens 3.000 woningen moeten worden aangepakt. Op 9 juni 2015 heeft het college het Uitvoeringsprogramma Steigers op Zuid vastgesteld. Hierin wordt beschreven hoe invulling wordt gegeven aan de aanpak van 3.000 woningen.					
Gebied	Zuid					
Planning	2015	tot	2024		Fase	Uitvoering

Dekking	NPRZ	Gemeente (overig)	Derden	Totaal
	13.800	0	0	13.800

Toelichting

Toelichting Uitvoering (inhoudelijk)	De aanpak om de onderhoud- en beheerstructuur van in totaal 3.000 woningen aanmerkelijk te verbeteren is in de afronding. Eind 2023 zijn er in totaal 2888 woningen bouwkundig gereed.
Toelichting	De lagere uitgaven worden veroorzaakt doordat er minder woningen bouwkundig gereedgemeld

Verschil realisatie - begroting (financieel)	zijn waardoor er ook minder subsidies zijn uitgekeerd.
Bedrag herbestemming	Niet van toepassing.
Toelichting herbestemming	Niet van toepassing.

Texelsestraat Noord	4.105	0	220	3.004	2.784	1.101

	Budget NPRZ	**Realisatie t/m 2022**	**Begroting 2023**	**Realisatie 2023**	**Verschil**	**Restant per 1-1-2024**
Bestaande stad	126.313	58.832	22.178	18.179	-3.999	49.303
Texelsestraat Noord	4.105	0	220	3.004	2.784	1.101

Algemene informatie	
Project omschrijving	Het doel van dit project is om 37 ouderenwoningen in het sociale huursegment en een ontmoetingsruimte met daarbij behorende 8 parkeerplaatsen te realiseren. In de verwervingsfase zullen 18 woningen en 1 bedrijfspand worden aangekocht (eind 2023 t/m 2027). Vervolgens zal het plangebied bouwrijp gemaakt worden in 2027 t/m 2028, waarna vervolgens het gebied woonrijp gemaakt zal worden in 2029 t/m 2030. De uitgifte zal plaatsvinden in 2028.
Gebied	Charlois
Planning	2023 tot 2030 Fase Uitvoering

Dekking	**NPRZ**	**Gemeente (overig)**	**Derden**	**Totaal**
	4.105	0	3.673	7.778

Toelichting	
Toelichting Uitvoering (inhoudelijk)	In 2023 zijn 15 panden aangekocht. Het plan is om het bestaande pand te slopen en daarvoor in de plaats 37 ouderenwoningen in de sociale huursector en een ontmoetingsruimte met daarbij behorende parkeerplaatsen te realiseren.
Toelichting Verschil realisatie - begroting (financieel)	De uitnutting van de toegekende middelen NPRZ houdt verband met de vorming van een verliesvoorziening in verband met het berekende saldotekort (netto contante waarde) van de grondexploitatie Texelsestraat Noord op grond van het raadsbesluit van 28 september 2023.
Bedrag herbestemming	Niet van toepassing.
Toelichting	Niet van toepassing.

NPRZ - Tweebosbuurt	6.000	5.288	712	698	-14	14
NPRZ - Mijnkintbuurt	8.544	8.054	490	242	-248	248

herbestemming

	Budget NPRZ	Realisatie t/m 2022	Begroting 2023	Realisatie 2023	Verschil	Restant per 1-1-2024
Bestaande stad	126.313	58.832	22.178	18.179	-3.999	49.303
NPRZ - Tweebosbuurt	6.000	5.288	712	698	-14	14

Algemene informatie

Project omschrijving	De aanpak van de Tweebosbuurt is onderdeel van de pijler Wonen van het Nationaal Programma Rotterdam Zuid. Het programma beantwoordt aan de uitgangspunten van het NPRZ en de Woonvisie 2030 en past binnen het coalitieakkoord 2022-2026 Eén Stad Rotterdam. Daarnaast levert de nieuwe Tweebosbuurt met woningen die voldoen aan alle eisen die in het kader van duurzaamheid zijn gesteld een bijdrage aan de energietransitie van de stad. Door sloop/nieuwbouw (en deels renovatie) ontstaat in de Tweebosbuurt een gedifferentieerd en kwalitatief hoogwaardig nieuw woonmilieu dat aansluit op het nog te realiseren woonprogramma Parkstad/Nieuw Zuid. Er zijn verschillende woningtypen, geschikt voor diverse doelgroepen, waaronder gezinswoningen. De buurt wordt ontsloten door de aanleg van nieuwe straten over de dijk en er komt kwalitatief meer groen.
Gebied	Feijenoord
Planning	2018 tot 2026 Fase Uitvoering

Dekking	NPRZ	Gemeente (overig)	Derden	Totaal
	6.000	0	0	6.000

Toelichting

Toelichting Uitvoering (inhoudelijk)	In het najaar 2023 is blok S opgeleverd en daarmee zijn 137 nieuwbouwwoningen gerealiseerd, in eerste verhuur in het sociale segment. De bouw van blok I is in het voorjaar 2022 gestart en is nu in volle gang. Daarnaast is het nieuwe bestemmingsplan Tweebosbuurt-Oost eind 2023 opnieuw in procedure gebracht.
Toelichting Verschil realisatie - begroting (financieel)	De uitnutting van de toegekende middelen NPRZ houdt verband met de vorming van een verliesvoorziening in verband met het berekende tekort (netto contante waarde) van de grondexploitatie Tweebosbuurt conform begroting 2023.
Bedrag herbestemming	Niet van toepassing.
Toelichting herbestemming	Niet van toepassing.

blok 1+2 (Gemeente-deel)	**Budget NPRZ**	**Realisatie t/m 2022**	**Begroting 2023**	**Realisatie 2023**	**Verschil**	**Restant per 1-1-2024**
Bestaande stad	126.313	58.832	22.178	18.179	-3.999	49.303
NPRZ - Mijnkintbuurt blok 1+2 (Gemeente-deel)	8.544	8.054	490	242	-248	248

Algemene informatie	
Project omschrijving	Als uitwerking van gemaakte afspraken in september 2016 door gemeente met woningcorporaties in het convenant "Financiële impuls 2016-2022" van juli 2016 is in september 2016 de samenwerkingsovereenkomst “Aanpak particuliere Woningvoorraad Tarwewijk, locatie Mijnkintbuurt” ondertekend door woningcorporatie Woonstad en gemeente Rotterdam. De vermelde financiële middelen zet de gemeente in voor de verwerving van 172 woningen en bedrijfsruimten (eventueel via onteigeningsinstrument). Vervolgens worden deze panden tegen marktwaarde verkocht aan woningcorporatie Woonstad, die vervolgens zorgt voor sloop en bouwrijp maken en het realiseren van 72 grondgebonden sociale huurwoningen met "niet DAEB" kwaliteit.
Gebied	Charlois
Planning	2016 tot 2023 Fase Uitvoering

Dekking	**NPRZ**	**Gemeente (overig)**	**Derden**	**Totaal**
	6.586			6.586

Toelichting	
Toelichting Uitvoering (inhoudelijk)	Alle woningen zijn verworven en doorverkocht aan Woonstad. Op een kleine gronduitgifte na is de rol van de gemeente klaar.
Toelichting Verschil realisatie - begroting (financieel)	De lagere uitgaven worden veroorzaakt doordat na de uitspraak bij de rechtbank in verband met de laatste onteigeningsprocedure het bedrag aan schadeloosstelling dat gereserveerd was niet nodig bleek te zijn.
Bedrag herbestemming	Niet van toepassing.
Toelichting herbestemming	Niet van toepassing.

NPRZ - Strategische	3.000	1.462	1.538	423	-1.115	1.115

	Budget	**Realisatie t/m**	**Begroting**	**Realisatie**	**Verschil**	**Restant per 1-1-**

verwervingen

	NPRZ	2022	2023	2023		2024
Bestaande stad	126.313	58.832	22.178	18.179	-3.999	49.303
NPRZ - Strategische verwervingen	3.000	1.462	1.538	423	-1.115	1.115

Algemene informatie	
Project omschrijving	Het project “Niet-projectmatige verwerving” dient om in de focuswijken van het NPRZ aankopen te kunnen doen voor woningen waar nog geen samenwerkingsovereenkomst (SOK) of bestuurlijk geaccordeerde projectmatige aanpak tegenover staat. Deze middelen worden ingezet om in te kunnen spelen op kansen die de markt biedt voor toekomstige projecten grondige aanpak particuliere voorraad NPRZ.
Gebied	Zuid
Planning	2019 tot 2025 Fase Uitvoering

Dekking	NPRZ	Gemeente (overig)	Derden	Totaal
	3.000	0	0	3.000

Toelichting	
Toelichting Uitvoering (inhoudelijk)	Op dit project worden strategisch verworven panden tijdelijk geadministreerd totdat zij worden opgenomen in een uitvoeringsproject dan wel dat zij weer worden verkocht. In de tussentijd worden deze panden verhuurd hetgeen huuropbrengsten genereert voor dit project. In 2023 zijn er 65 panden aangekocht en zijn er 92 panden opgenomen in uitvoeringsprojecten (sloop-nieuwbouw of samenvoegen binnen NPRZ-gebied).
Toelichting Verschil realisatie - begroting (financieel)	De lagere uitgaven worden veroorzaakt doordat er in 2023 kosten zijn overgeboekt naar de uitvoeringsprojecten. Het project Fazanstraat fase 2 en de Texelsestraat Noord zijn in uitvoering zijn gegaan.
Bedrag herbestemming	Niet van toepassing.
Toelichting herbestemming	Niet van toepassing.

NPRZ - Veldstraat	163	101	61	2	-59	59

	Budget NPRZ	Realisatie t/m 2022	Begroting 2023	Realisatie 2023	Verschil	Restant per 1-1-2024
Bestaande stad	126.313	58.832	22.178	18.179	-3.999	49.303
NPRZ - Veldstraat	163	101	61	2	-59	59

NPRZ - Mijnkintbuurt 3	7.085	6.010	1.075	823	-251	251

	Budget NPRZ	**Realisatie t/m 2022**	**Begroting 2023**	**Realisatie 2023**	**Verschil**	**Restant per 1-1-2024**
Bestaande stad	126.313	58.832	22.178	18.179	-3.999	49.303
NPRZ - Mijnkintbuurt 3	7.085	6.010	1.075	823	-251	251

Algemene informatie	
Project omschrijving	In de Landbouwbuurt is sprake van een overschot aan kleine, kwalitatief slechte woningen. In juli 2016 hebben de gemeente en Havensteder een convenant getekend waarbij o.a. afspraken zijn gemaakt over de inzet van middelen uit de verhuurdersheffingskorting. Besteding van dit zogenaamde "rode geld" is nader vastgelegd in de prestatieafspraken (februari 2018) voor onder andere de Veldstraat. De herontwikkeling van juist de Veldstraat is in het belang van een verbeterd imago op deze visueel belangrijke locatie. In 2019 is hierover een samenwerkingsovereenkomst ondertekend waarin nadere details zijn afgesproken over de taakverdeling, de stedenbouwkundige randvoorwaarden (sloop en nieuwbouw van 11 woningen), en de verdere planning.
Gebied	Feijenoord
Planning	2018 tot 2024 Fase Uitvoering

Dekking	**NPRZ**	**Gemeente (overig)**	**Derden**	**Totaal**
	163	0	0	163

Toelichting	
Toelichting Uitvoering (inhoudelijk)	In 2023 zijn er gesprekken gevoerd met Havensteder over de voortgang van het project. De woningen zijn in 2023 gesloopt. Havensteder is bezig met de selectie van een aannemer voor de realisatie van de nieuwbouw
Toelichting Verschil realisatie - begroting (financieel)	De lagere uitgaven in 2023 ten opzichte van de begroting worden voornamelijk veroorzaakt doordat de er minder inzet nodig was vanuit de gemeente, omdat Havensteder bezig was met de selectie van een aannemer. De resterende middelen zullen gebruikt worden om het beschreven projectdoel te behalen.
Bedrag herbestemming	Niet van toepassing.
Toelichting herbestemming	Niet van toepassing.

NPRZ - Sikkelstraat / Dordtsestraatweg	248	138	110	24	-86	86

	Budget NPRZ	**Realisatie t/m 2022**	**Begroting 2023**	**Realisatie 2023**	**Verschil**	**Restant per 1-1-2024**
Bestaande stad	126.313	58.832	22.178	18.179	-3.999	49.303
NPRZ - Sikkelstraat / Dordtsestraatweg	248	138	110	24	-86	86

Algemene informatie	
Project omschrijving	De gemeente heeft in 2015-2016 met woningcorporatie Havensteder voor delen van de Landbouwbuurt businesscases opgesteld. Momenteel wordt door Havensteder en de gemeente – na project Veldstraat – de businesscase voor het 2e project Sikkelstraat / Dordtsestraatweg nader uitgewerkt en opgestart. De aanpak van Sikkelstraat /

woningcorporaties in het convenant "Financiële impuls 2016-2022" van juli 2016 is in juni 2019 de samenwerkingsovereenkomst “Aanpak particuliere Woningvoorraad Tarwewijk, locatie Mijnkintbuurt fase 3” ondertekend door woningcorporatie Woonstad en gemeente Rotterdam. De vermelde financiële middelen zet de gemeente in voor de verwerving van 132 woningen en bedrijfsruimten (eventueel via onteigeningsinstrument). Vervolgens worden deze panden tegen marktwaarde verkocht aan woningcorporatie Woonstad, die vervolgens zorgt voor sloop en bouwrijp maken en het realiseren van 50 grondgebonden sociale huurwoningen met "niet DAEB" kwaliteit.

Gebied						Charlois
Planning	2018	tot	2027		Fase	Uitvoering

Dekking	**NPRZ**	**Gemeente (overig)**	**Derden**	**Totaal**
	7.085	0	0	7.085

Toelichting	
Toelichting Uitvoering (inhoudelijk)	Alle woningen zijn verworven en doorverkocht aan Woonstad. De gemeentelijke rol is nagenoeg klaar.
Toelichting Verschil realisatie - begroting (financieel)	De lagere uitgaven ten opzichte van de begroting worden voornamelijk veroorzaakt doordat de verwerving en onteigening soepeler en sneller verlopen is dan verwacht. De gemeentelijke rol is voor wat betreft de verwerving klaar maar de gemeente loopt nog een financieel risico over het Woonstad deel. Het restantbudget zal gebruikt worden om het projectdoel te behalen.
Bedrag herbestemming	Niet van toepassing.
Toelichting herbestemming	Niet van toepassing.

NPRZ - Apparaatskosten transformatie PV overig 2023-2026	2.100	0	1.100	1.156	56	944

Dordtsestraatweg is onderdeel van de pijler Wonen van het Nationaal Programma Rotterdam Zuid.

Gebied					Charlois
Planning	2020	tot	2025	Fase	Uitvoering

Dekking	**NPRZ**	**Gemeente (overig)**	**Derden**	**Totaal**
	248	0	0	248

Toelichting

Toelichting Uitvoering (inhoudelijk)	Havensteder is in 2023 bezig geweest met het minnelijk verwerven van de 5 woningen. Voor de nog niet verworden panden is de gemeente in 2023 het onteigeningsproces opgestart. Verzoek tot onteigening is goedgekeurd door de Raad en naar de Kroon gestuurd. Met 1 particulier is overeenstemming bereikt.
Toelichting Verschil realisatie - begroting (financieel)	De uitwerking van het bestemmingsplan heeft het afgelopen jaar de hoogste prioriteit gehad. Dit planologisch kader is nodig om verdere uitwerking per deelgebied mogelijk te maken. De beschikbare capaciteit is vooral hiervoor ingezet waardoor de uitwerking van de plannen in de deelgebieden minder voortgang hebben geboekt dan begroot. De resterende gelden worden ingezet om het projectdoel te behalen.
Bedrag herbestemming	Niet van toepassing.
Toelichting herbestemming	Niet van toepassing.

	Budget NPRZ	**Realisatie t/m 2022**	**Begroting 2023**	**Realisatie 2023**	**Verschil**	**Restant per 1-1-2024**
Bestaande stad	126.313	58.832	22.178	18.179	-3.999	49.303
NPRZ - Apparaatskosten transformatie PV overig 2023-2026	2.100	0	1.100	1.156	56	944

Algemene informatie

Project omschrijving	Het doel van het project transformatie overige sporen particuliere voorraad is om de komende jaren meer variaties te krijgen in het woningaanbod in de focuswijken. Om het genoemde beleidsdoel te bereiken worden de initiatieven en inspanningen langs de volgende sporen benaderd: a. via de gewijzigde subsidieregeling “Samenvoegen en vergroten” wordt door subsidie verstrekt aan eigenaar-bewoners voor samenvoegen en vergroten van bestaande woningen in de particuliere sector; b. door afspraken over de aanpak van blokken te maken met marktpartijen;

Gebiedsaanpak Bloemhof	856	0	856	844	-12	12

	Budget NPRZ	Realisatie t/m 2022	Begroting 2023	Realisatie 2023	Verschil	Restant per 1-1-2024
Bestaande stad	126.313	58.832	22.178	18.179	-3.999	49.303
Gebiedsaanpak Bloemhof	856	0	856	844	-12	12

Algemene informatie

Project omschrijving	De aanpak van Bloemhof is onderdeel van de pijler Wonen van het Nationaal Programma Rotterdam Zuid. Op 3 december 2018 is door het Rijk en gemeente Rotterdam de Regiodeal Rotterdam Zuid ondertekend. De projecten en programma's die de uitwerking vormen van de Regiodeal zijn opgenomen in het integrale Werkprogramma Rotterdam-zuid 2019-2022 dat begin 2019 bestuurlijk is vastgesteld (raadsbesluit 11 april 2019). Voor de gebiedsaanpak Bloemhof is in 2023 een verkenning gestart. In 2023 is er ook een Intentieovereenkomst getekend met de woningcorporaties HefWonen en Woonstad Rotterdam om de samenwerking vast te leggen. Doel van deze verkenning is het krijgen van een bestuurlijke toezegging om te mogen starten met de Gebiedsaanpak (inclusief de benodigde financiële middelen en benodigde capaciteit). Ook is de raad geïnformeerd (over opzet van de aanpak).
	c. door een aantal blokken met appartementen als gemeente zelf als project samenvoegen en vergroten uit te voeren; d. eventuele kansen rond samenvoegen die zich aandienen slagvaardig te faciliteren en ondersteunen.
Gebied	
Planning	2023 tot 2024 Fase Uitvoering

Dekking	NPRZ	Gemeente (overig)	Derden	Totaal
	2.100	0	0	2.100

Toelichting

Toelichting Uitvoering (inhoudelijk)	Naast het reguliere programmamanagement van de grondige aanpak van de particuliere woningvoorraad is er in 2023 veel tijd geïnvesteerd in de voorbereiding van de bestuurlijke besluitvorming om projecten in uitvoering te brengen.
Toelichting Verschil realisatie - begroting (financieel)	De hogere uitgaven ten opzichte van de begroting worden voornamelijk veroorzaakt doordat er meer inzet in de voorbereidingsfase nodig was dan begroot. De uitgaven passen binnen de totale begroting van het programma NPRZ pijler Wonen.
Bedrag herbestemming	Niet van toepassing.
Toelichting herbestemming	Niet van toepassing.

NPRZ - Zegenstraat	1.144	1.022	122	24	-98	98

Gebied						
Planning	2023	tot	2024		Fase	Opstart
Dekking	**NPRZ**	**Gemeente (overig)**	**Derden**	**Totaal**		
	856	150	0	1.006		

Toelichting

Toelichting Uitvoering (inhoudelijk)	Voor de gebiedsaanpak Bloemhof is in 2023 een verkenning gestart. In 2023 is er een Intentieovereenkomst getekend met de woningcorporaties HefWonen en Woonstad Rotterdam om de samenwerking vast te leggen. Doel van deze verkenning is het krijgen van een bestuurlijke toezegging om te mogen starten met de Gebiedsaanpak (inclusief de benodigde financiële middelen en benodigde capaciteit). In oktober 2023 is gestart met een informatiecampagne voor bewoners van Bloemhof over de problematiek van bodemdaling en woningen zonder onderheide fundering. Zo zijn er informatiemarkten georganiseerd voor alle bewoners en worden alle particuliere eigenaren en huurders in Bloemhof met deze problematiek bezocht voor een huisbezoek.
Toelichting Verschil realisatie - begroting (financieel)	De werkzaamheden zijn conform begroting uitgevoerd.
Bedrag herbestemming	Niet van toepassing.
Toelichting herbestemming	Niet van toepassing.

	Budget NPRZ	**Realisatie t/m 2022**	**Begroting 2023**	**Realisatie 2023**	**Verschil**	**Restant per 1-1-2024**
Bestaande stad	126.313	58.832	22.178	18.179	-3.999	49.303
NPRZ - Zegenstraat	1.144	1.022	122	24	-98	98

Algemene informatie

Project omschrijving	In het kader van NPRZ pijler Wonen zijn op 12 juli 2017 de erfpachtrechten van Zegenstraat 10-20 en 25 aangekocht en op 26 augustus 2017 in gemeentelijke handen gekomen om de volgende doelstellingen te bereiken: 1) op korte termijn een maatregel treffen om een einde te maken aan de acute overlast waar de bewoners aan de Zegenstraat mee te kampen hebben, door de huurcontracten van de huidige huurders op te zeggen; 2) een aanvullend middel (eigenaarschap) ter beschikking krijgen om hulpbehoevende

NPRZ - Toekomstperspectief Carnisse fase 3	171	121	50	49	-1	1

	Budget NPRZ	**Realisatie t/m 2022**	**Begroting 2023**	**Realisatie 2023**	**Verschil**	**Restant per 1-1-2024**
Bestaande stad	126.313	58.832	22.178	18.179	-3.999	49.303
NPRZ - Toekomstperspectief Carnisse fase 3	171	121	50	49	-1	1

Algemene informatie	
Project omschrijving	Doel van de voorbereidingsfase is het voorbereiden van een “Toekomstperspectief Carnisse fase 3” dat in 2022 tot een zo breed mogelijk gedragen advies moet leiden, waarna het aan het college van B&W wordt voorgelegd. Het toekomstperspectief betreft een perspectief voor de iets langere termijn en een uitvoeringsprogramma op de korte termijn. Ook worden aanbevelingen gedaan voor een duurzaam participatieproces in de toekomst, niet alleen bij vastgestelde (gemeente) “projecten”, maar ook bij de begeleiding van bewonersinitiatieven én bij de monitoring van het (actieprogramma) Toekomstperspectief zelf.
Gebied	Zuid
Planning	2017 tot 2023 Fase Uitvoering

Dekking	NPRZ	Gemeente (overig)	Derden	Totaal
	1.144	0	0	1.144

Toelichting	
Toelichting Uitvoering (inhoudelijk)	Eén woning in de Zegenstraat is momenteel nog in gemeentelijk eigendom (verhuurd) en overleg vindt plaats met de huidige bewoners om tot een passende oplossing te komen voor het samenvoegen van de woningen.
Toelichting Verschil realisatie - begroting (financieel)	De reden van de lagere besteding in 2023 is dat het vinden van een passende oplossing voor het resterende pand meer tijd vergt dan verwacht.
Bedrag herbestemming	Niet van toepassing.
Toelichting herbestemming	Niet van toepassing.

Planning	2022	tot	2023		Fase	Afronding

Dekking	NPRZ	Gemeente (overig)	Derden	Totaal
	171		0	171

Toelichting

Toelichting Uitvoering (inhoudelijk)	In 2023 is de monitoring van acties uit het ruimtelijk toekomstperspectief gestopt. De laatste 5-6 korte termijn acties zijn overgeplaatst naar het JaarActiePlan 2024 van de wijkraad. Het project is daarmee feitelijk afgerond.
Toelichting Verschil realisatie - begroting (financieel)	Werkzaamheden zijn conform begroting uitgevoerd.
Bedrag herbestemming	Niet van toepassing.
Toelichting herbestemming	Niet van toepassing.

NPRZ - Plein 1953 revitalisering F1 (Pendrecht)	1.400	1.276	124	93	-31	31

	Budget NPRZ	Realisatie t/m 2022	Begroting 2023	Realisatie 2023	Verschil	Restant per 1-1-2024
Bestaande stad	126.313	58.832	22.178	18.179	-3.999	49.303
NPRZ - Plein 1953 revitalisering F1 (Pendrecht)	1.400	1.276	124	93	-31	31

Algemene informatie

Project omschrijving	Doel van deze bijdrage is het winkelcentrum weer aantrekkelijk te maken voor meer koopkrachtige inwoners. De herinrichting van de buitenruimte betreft de vergroening van circa 900 m2, het aan brengen van een haag rondom groenvlak op Plein 1953, verharding vervangen door gras, aanleggen van looppaden en het aanleggen van parkeerplaatsen conform Rotterdamse Stijl. De aanpak van de Tiengemetenbuurt (aansluitend op Plein 1953) betreft aanleggen van nieuwe wandelroutes bij Valckesteijn en het herinrichten van de openbare ruimte rondom sloop /nieuwbouw aan de Tiengemetensingel. Biodiversiteit is een voorwaarde dat wordt gehanteerd en is een mooie kans voor het gebied.
Gebied	Charlois

Planning	2017	tot	2024		Fase	Afronding

Dekking	NPRZ	Gemeente (overig)	Derden	Totaal

	1.400	0	0	1.400		

Toelichting	
Toelichting Uitvoering (inhoudelijk)	In 2023 is de herinrichting van de openbare ruimte rondom sloop/nieuwbouw aan de Tiengemetensingel afgerond. Dit project bevindt zich in de nazorgfase, waarin herstelwerkzaamheden in de buitenruimte uitgevoerd worden.
Toelichting Verschil realisatie - begroting (financieel)	De lagere uitgaven ten opzichte van de begroting worden voornamelijk veroorzaakt doordat er minder herstelwerkzaamheden zijn uitgevoerd dan gepland. De resterende gelden worden ingezet om de financiële werkzaamheden af te ronden.
Bedrag herbestemming	Niet van toepassing.
Toelichting herbestemming	Niet van toepassing.

NPRZ - Buitenruimte Vreewijk Valkeniersbuurt	2.391	1.800	280	141	-139	449

	Budget NPRZ	**Realisatie t/m 2022**	**Begroting 2023**	**Realisatie 2023**	**Verschil**	**Restant per 1-1-2024**
Bestaande stad	126.313	58.832	22.178	18.179	-3.999	49.303
NPRZ - Buitenruimte Vreewijk Valkeniersbuurt	2.391	1.800	280	141	-139	449

Algemene informatie	
Project omschrijving	De fysieke opgave in Tuindorp Vreewijk betreft de aanpak van ca. 1.300 woningen in drie aandachtsgebieden (Linker Halve Vlieger, Valkeniersbuurt en Gebied 9) evenals de herinrichting van ca. 76.000 m² buitenruimte. In de eerste fase wordt gestart met de aanpak van de woningen aan de Korte Dreef (onderhoud in één van 35 woningen), Reigerpad (renovatie van 43 woningen) en Weimansweg (renovatie van 66 woningen en bedrijfsruimtes). De gemeente volgt bij de inrichting van het openbaar gebied de planning van de verbetering van het vastgoed, dat uitgevoerd wordt door Havensteder. De bijdrage wordt ingezet voor de herinrichting van de openbare ruimte van in totaal 15.500 m² groen en bestrating, te weten fase 1, de Valkeniersbuurt. De volgende straten worden aangepakt: Weimansweg, Reigerpad, Eiberpad, Wolvepad, Vossepad, 't Slag en Valkeniersweg.
Gebied	Feijenoord
Planning	2015 tot 2025 Fase Uitvoering

Dekking	**NPRZ**	**Gemeente (overig)**	**Derden**	**Totaal**
	2.391	2.011	0	4.402

NPRZ - Buitenruimte Vreewijk: Linker halve vlieger	640	484	156	178	22	-22

Toelichting	
Toelichting Uitvoering (inhoudelijk)	In 2023 is gestart met de aanleg van de buitenruimte van de Jagerslaan en Weimansweg nadat Havensteder in 2023 de laatste woningen had opgeknapt. Het (school)plein bij 't Slag wordt in 2024 opgeleverd.
Toelichting Verschil realisatie - begroting (financieel)	De lagere uitgaven ten opzichte van de begroting worden voornamelijk veroorzaakt doordat de werkzaamheden rondom de Pniëlschool doorschuiven naar 2024. De resterende gelden worden ingezet om het projectdoel te behalen.
Bedrag herbestemming	Niet van toepassing.
Toelichting herbestemming	Niet van toepassing.

	Budget NPRZ	**Realisatie t/m 2022**	**Begroting 2023**	**Realisatie 2023**	**Verschil**	**Restant per 1-1-2024**
Bestaande stad	126.313	58.832	22.178	18.179	-3.999	49.303
NPRZ - Buitenruimte Vreewijk: Linker halve vlieger	640	484	156	178	22	-22

Algemene informatie	
Project omschrijving	De fysieke opgave in Tuindorp Vreewijk betreft de aanpak van ca. 1.300 woningen in drie aandachtsgebieden (Linker Halve Vlieger, Valkeniersbuurt en Gebied 9) evenals de herinrichting van ca. 76.000 m² buitenruimte. In de eerste fase wordt gestart met de aanpak van de woningen aan de Korte Dreef (onderhoud in één van 35 woningen), Reigerpad (renovatie van 43 woningen) en Weimansweg (renovatie van 66 woningen en bedrijfsruimtes). De gemeente volgt bij de inrichting van het openbaar gebied de planning van de verbetering van het vastgoed, dat uitgevoerd wordt door Havensteder. Havensteder is inmiddels gestart met de Verbeteraanpak woningen in de Linker halve Vlieger, die gefaseerd zal worden uitgevoerd. De bijdrage wordt ingezet voor de voorbereiding van de herinrichting van de openbare ruimte, fase 2 Linker Halve Vlieger. De straten in het gebied tussen Groene Hilledijk, Groene Zoom, Lede en de Bree (Linker Halve Vlieger) worden aangepakt.
Gebied	Feijenoord
Planning	2019 tot 2023 Fase Uitvoering

Dekking	**NPRZ**	**Gemeente (overig)**	**Derden**	**Totaal**

	640	0	0	640

Toelichting	
Toelichting Uitvoering (inhoudelijk)	In 2023 is het bomen- en gemalenonderzoek afgerond en de proefsleuven voor gemalen zijn gegraven. In 2024 wordt het definitief ontwerp vastgesteld en medio 2024 wordt met de uitvoering gestart.
Toelichting Verschil realisatie - begroting (financieel)	In 2023 waren de bestedingen iets hoger dan begroot vanwege de complexiteit tussen de onder- en bovengrond. Hierdoor heeft het afstemmen en aanpassen van het inrichtingsplan om meer inzet gevraagd dan gepland. Hierdoor is er ook vertraging in het project.
Bedrag herbestemming	Niet van toepassing.
Toelichting herbestemming	Niet van toepassing.

NPRZ - Basisaanpak particuliere voorraad 2019-2022	14.000	7.782	2.505	1.905	-600	4.313

	Budget NPRZ	**Realisatie t/m 2022**	**Begroting 2023**	**Realisatie 2023**	**Verschil**	**Restant per 1-1-2024**
Bestaande stad	126.313	58.832	22.178	18.179	-3.999	49.303
NPRZ - Basisaanpak particuliere voorraad 2019-2022	14.000	7.782	2.505	1.905	-600	4.313

Algemene informatie	
Project omschrijving	In overeenstemming met de afspraken uit het Nationaal Programma Rotterdam Zuid moet in een periode van twintig jaren (tussen 2010 en 2030) van 13.000 woningen de onderhoud- en beheerstructuur aanmerkelijk worden verbeterd. De basisaanpak richt zich op het technisch onderhoud van de woning, verbetering van verhuurderschap en het functioneren van Verenigingen van Eigenaren (VVE's). Met eerdere programma's particuliere woningverbetering zijn slechte delen van de woningvoorraad aangepakt. De opgave in de komende periode (2019-2022) is voortzetting van de aanpak. Naar aanleiding van de evaluatie en actualisatie van de aanpak zijn de vernieuwingen in de komende periode: - Verduurzaming: Onderhoud en verduurzaming worden gecombineerd waar mogelijk. De eigenaren beschikken vaak echter over weinig middelen en niet alle investeringen kunnen worden terugverdiend door de energiebesparing. Dit vraagt om de ontwikkeling van nieuw instrumentarium. - Koepel-VVE: mogelijkheden om VvE's op blokniveau te bundelen tot grotere VVE's worden

onderzocht.

- Initiatieven uit de wijk: Er wordt aansluiting gezocht bij eigenaren die hun woning(en) willen verbeteren.

Gebied					Zuid
Planning	2019	tot	2023	Fase	Uitvoering

Dekking	**NPRZ**	**Gemeente (overig)**	**Derden**	**Totaal**
	14.000	0	0	14.000

Toelichting

Toelichting Uitvoering (inhoudelijk)	Onder deze aanpak vallen 3000 woningen waarvan de onderhoud- en beheerstructuur aanmerkelijk zal worden verbeterd. Eind 2023 zijn er in totaal 1881 woningen bouwkundig gereed.
Toelichting Verschil realisatie - begroting (financieel)	De afgelopen periode zijn de negatieve effecten van crises nog steeds duidelijk merkbaar in projecten. Eigenaren hebben meer tijd nodig om de financiering voor onderhoud en verbeteringen rond te krijgen of zijn lastiger te bereiken. De eerdere aandachtspunten van krapte bij bouwbedrijven, hoge kosten van bouwmaterialen en arbeid en druk bij beheerkantoren gelden nog steeds. De opstart van projecten verloopt hierdoor minder voorspoedig als voorheen, maar ook in de uitvoering- en afrondingsfase van het programma ligt de realisatiegraad lager dan verwacht.
Bedrag herbestemming	Niet van toepassing.
Toelichting herbestemming	Niet van toepassing.

NPRZ - Subsidieregeling samenvoegen	2.850	1.860	990	215	-775	775

	Budget NPRZ	**Realisatie t/m 2022**	**Begroting 2023**	**Realisatie 2023**	**Verschil**	**Restant per 1-1-2024**
Bestaande stad	126.313	58.832	22.178	18.179	-3.999	49.303
NPRZ - Subsidieregeling samenvoegen	2.850	1.860	990	215	-775	775

Algemene informatie

Project omschrijving	Het Nationaal Programma Rotterdam Zuid (NPRZ) zet in op de verbetering van wijken in Rotterdam Zuid, waarbij de pijler Wonen zich richt op het verbeteren van de woonomstandigheden en leefkwaliteit, primair in de focuswijken. Op dit moment is de woningvoorraad nog te eenzijdig en bestaat deze veelal uit kleine woningen die behoren tot de kwetsbare voorraad. De aanpak is erop gericht om particuliere woningeigenaren in de NPRZ focuswijken via een subsidieregeling te stimuleren om hun woning samen te voegen met een woning erboven, eronder of ernaast.

Gebied						Zuid
Planning	2019	tot	2025		Fase	Uitvoering

Dekking	**NPRZ**	**Gemeente (overig)**	**Derden**	**Totaal**
	2.850	0	0	2.850

Toelichting

Toelichting Uitvoering (inhoudelijk)	De subsidieregeling samenvoegen en vergroten van woningen Rotterdam Zuid is in 2019 gestart. Via diverse reclame campagnes is het samenvoegen regelmatig onder de aandacht gebracht bij de eigenaren van de woningen in de daarvoor aangewezen gebieden (Feijenoord, Bloemhof, Hillesluis, Afrikaanderwijk en Landbouwbuurt (Fijenoord) en Oud-Charlois, Carnisse en Tarwewijk (Charlois). Er zijn inmiddels subsidies uitbetaald voor 30 samenvoegingen en 49 bij vergroten. In 2023 zijn 3 aanvragen voor samenvoegen en 23 aanvragen voor vergroten ingediend.
Toelichting Verschil realisatie - begroting (financieel)	De lagere realisatie wordt veroorzaakt dat er minder subsidieaanvragen zijn afgerond. Hierdoor wordt er minder subsidie uitgekeerd dan verwacht. Ook zijn er minder aanvragen ingediend dan verwacht. De resterende gelden worden ingezet om het projectdoel te behalen.
Bedrag herbestemming	Niet van toepassing.
Toelichting herbestemming	Niet van toepassing.

NPRZ - Apparaatskosten subsidieregeling	1.210	640	570	197	-373	373

	Budget NPRZ	**Realisatie t/m 2022**	**Begroting 2023**	**Realisatie 2023**	**Verschil**	**Restant per 1-1-2024**
Bestaande stad	126.313	58.832	22.178	18.179	-3.999	49.303
NPRZ - Apparaatskosten subsidieregeling	1.210	640	570	197	-373	373

Algemene informatie

Project omschrijving	Het Nationaal Programma Rotterdam Zuid (NPRZ) zet in op de verbetering van wijken in Rotterdam Zuid, waarbij de pijler Wonen zich richt op het verbeteren van de woonomstandigheden en leefkwaliteit, primair in de focuswijken. Op dit moment is de woningvoorraad nog te eenzijdig en bestaat deze veelal uit kleine woningen die behoren tot de kwetsbare voorraad. De aanpak is erop gericht om particuliere woningeigenaren in de NPRZ focuswijken via een subsidieregeling te stimuleren om hun woning samen te voegen met een woning erboven, eronder of ernaast.
Gebied	Zuid

Planning	2019	tot	2025		Fase	Uitvoering

Dekking	**NPRZ**	**Gemeente (overig)**	**Derden**	**Totaal**
	1.210	0	0	1.210

Toelichting

Toelichting Uitvoering (inhoudelijk)	De subsidieregeling samenvoegen en vergroten van woningen Rotterdam Zuid is in 2019 gestart. Via diverse reclame campagnes is het samenvoegen regelmatig onder de aandacht gebracht bij de eigenaren van de woningen in de daarvoor aangewezen gebieden (Feijenoord, Bloemhof, Hillesluis, Afrikaanderwijk en Landbouwbuurt (Fijenoord) en Oud-Charlois, Carnisse en Tarwewijk (Charlois). Er zijn inmiddels subsidies uitbetaald voor 30 samenvoegingen en 49 bij vergroten. In 2023 zijn 3 aanvragen voor samenvoegen en 23 aanvragen voor vergroten ingediend.
Toelichting Verschil realisatie - begroting (financieel)	De lagere realisatie wordt veroorzaakt dat er minder subsidieaanvragen zijn afgerond. Hierdoor wordt er minder subsidie uitgekeerd dan verwacht. Ook zijn er minder aanvragen ingediend dan verwacht. De resterende gelden worden ingezet om het projectdoel te behalen.
Bedrag herbestemming	Niet van toepassing.
Toelichting herbestemming	Niet van toepassing.

NPRZ - Zwederstraat	76	0	54	54	0	22

	Budget NPRZ	**Realisatie t/m 2022**	**Begroting 2023**	**Realisatie 2023**	**Verschil**	**Restant per 1-1-2024**
Bestaande stad	126.313	58.832	22.178	18.179	-3.999	49.303
NPRZ - Zwederstraat	76	0	54	54	0	22

Algemene informatie

Project omschrijving	Het project “Zwederstraat buitenruimte” is opgenomen in het werkprogramma NPRZ Wonen 2019-2022Het doel van het programma is om de komende jaren de buitenruimte in de focuswijken van een kwaliteitsimpuls te voorzien, zodat deze iedereen uitnodigt tot ontmoeten, bewegen en spelen. In het project “Zwederstraat buitenruimte” wordt de verkoop van de school aan de Zwederstraat 16 aangegrepen om samen met bewoners/gebruikers, Humanitas en Creatief beheer een nieuwe inrichting te ontwerpen.

Gebied

Planning	2021	tot	2023	Fase	Afronding

Dekking	**NPRZ**	**Gemeente**	**Derden**	**Totaal**

NPRZ - Swiego fase 1	11.507	1.102	1.092	832	-260	9.573

	Budget NPRZ	**Realisatie t/m 2022**	**Begroting 2023**	**Realisatie 2023**	**Verschil**	**Restant per 1-1-2024**
Bestaande stad	126.313	58.832	22.178	18.179	-3.999	49.303
NPRZ - Swiego fase 1	11.507	1.102	1.092	832	-260	9.573

Algemene informatie

Project omschrijving	Binnen de Regiodeal Rotterdam Zuid 2019-2022 is grondige aanpak van de particuliere voorraad als onderdeel van het totale werkprogramma NPRZ-wonen opgenomen. Als uitwerking van dit onderdeel van de Regiodeal en het werkprogramma NPRZ – Wonen 2019-2022 is het project Swiego fase 1 opgenomen. Doel van het project Swiego fase 1 is om door aanpak van de particuliere woningvoorraad de komende jaren meer variaties te krijgen in het woningaanbod in de Van Swietenlaan en de Goereesestraat (in de focuswijk Carnisse). Dit behelst het realiseren van nieuwe en gemengde woonmilieus die voldoen aan de NPRZ-doelstellingen door de woningen te transformeren, samen te voegen of via sloop-nieuwbouw te herontwikkelen. Het uitgangspunt is dat de woningen met zelfbewoningsplicht (10 jaar), en eventueel met samenvoeg- of vergrootverplichting, worden verkocht aan particulieren.
Gebied	Zuid
Planning	2020 tot 2030 Fase Uitvoering

Dekking	**NPRZ**	**Gemeente (overig)**	**Derden**	**Totaal**
	11.507	0	2.029	13.536
	76	0	0	76

Toelichting

Toelichting Uitvoering (inhoudelijk)	De herinrichting van het binnenterrein is uitgevoerd. De aanpak van de laad- en loszone is nog niet uitgevoerd, omdat dit pas na de oplevering van het voormalig schoolgebouw uitgevoerd kan worden.
Toelichting Verschil realisatie - begroting (financieel)	Werkzaamheden zijn conform begroting uitgevoerd.
Bedrag herbestemming	22
Toelichting herbestemming	Het budget wordt binnen de bestemmingsreserve NPRZ-wonen herbestemd, omdat het niet meer nodig is voor dit project.

NPRZ - Bewonersinitiatieven	453	300	100	153	53	0

	Budget NPRZ	**Realisatie t/m 2022**	**Begroting 2023**	**Realisatie 2023**	**Verschil**	**Restant per 1-1-2024**
Bestaande stad	126.313	58.832	22.178	18.179	-3.999	49.303
NPRZ - Bewonersinitiatieven	453	300	100	153	53	0

Algemene informatie

Project omschrijving	Binnen de Regiodeal Rotterdam Zuid 2019-2022 is de aanpak van de woonomgeving als onderdeel van het programma opgenomen. Daarom is binnen het werkprogramma NPRZ – Wonen 2019-2022 (uitwerking van de Regiodeal) een buitenruimte programma opgenomen. Het doel van het project bewonersinitiatieven is om de buitenruimte in specifiek de focuswijken (Bloemhof, Afrikaanderwijk, Feijenoord, Hillesluis en de Landbouwbuurt) van een kwaliteitsimpuls te voorzien, zodat deze iedereen uitnodigt tot ontmoeten, bewegen en spelen. Hiertoe wordt het participatieproces met bewoners georganiseerd en worden diverse bewonersinitiatieven gefaciliteerd (ontwerpen en inrichten van een aantal droompleinen).
Gebied	Zuid
Planning	2020 tot 2023 Fase Uitvoering

Dekking	**NPRZ**	**Gemeente (overig)**	**Derden**	**Totaal**
	453	0	0	453

Toelichting

Toelichting Uitvoering (inhoudelijk)	Op het plangebied is geen Wet voorkeursrecht gemeente (Wvg) gevestigd. De woningen worden door de gemeente vrij op de markt aangekocht. Tot en met eind 2023 zijn er 66 woningen aangekocht. De gemaakte kosten zijn voornamelijk gerealiseerd voor het aankopen en beheren van de woningen, het verduurzamen van 24 woningen en het realiseren van diverse samengevoegde kluswoningen. In 2024 worden de gerealiseerde samengevoegde kluswoningen verkocht.
Toelichting Verschil realisatie - begroting (financieel)	De lagere uitgaven ten laste van de bestemmingsreserve zijn voornamelijk veroorzaakt doordat de gemaakte kosten voor het grootste deel gedekt zijn vanuit rijksgelden. Het restantbudget zal gebruikt worden om het projectdoel te behalen.
Bedrag herbestemming	Niet van toepassing.
Toelichting herbestemming	Niet van toepassing.

NPRZ - Buitenruimte Kindercampus Bloemhof	1.089	518	71	71	0	500

Toelichting Uitvoering (inhoudelijk)	In 2023 is een aantal eerder toegezegde bewonersinitiatieven alsnog opgepakt dan wel afgerond. Zo is in de Afrikaanderwijk met bewoners van de Herman Costerstraat gewerkt aan een nieuwe inrichting van hun straat. In het Afrikaanderpark is met een aantal vrijwilligers de omgeving bij het theehuis opgefrist en vergroend. Ook zijn extra speelmogelijkheden toegevoegd bij de speelplekken in de Boekweitstraat en is samen met bewoners een vergroeningsactie op het Robbenoordplein uitgevoerd.
Toelichting Verschil realisatie - begroting (financieel)	Een aantal eerder uitgevoerde bewonersinitiatieven zijn in 2023 alsnog tot een financiële afrekening gekomen op basis van eerdere toezeggingen. Hierdoor zijn uiteindelijk meer kosten gemaakt dan voorzien.
Bedrag herbestemming	Niet van toepassing.
Toelichting herbestemming	Niet van toepassing.

	Budget NPRZ	Realisatie t/m 2022	Begroting 2023	Realisatie 2023	Verschil	Restant per 1-1-2024
Bestaande stad	126.313	58.832	22.178	18.179	-3.999	49.303
NPRZ - Buitenruimte Kindercampus Bloemhof	1.089	518	71	71	0	500

Algemene informatie

Project omschrijving	Het project “buitenruimte Kindercampus Bloemhof” is opgenomen in het programma NPRZ Buitenruimte 2019-2022. Het doel van het programma NPRZ-buitenruimte is om de komende jaren de leefomgeving in de focuswijken (de wijken Oud-Charlois, Carnisse, Tarwewijk, Afrikaanderwijk, Feijenoord, Hillesluis en Bloemhof) van een kwaliteitsimpuls te voorzien. Het inrichtingsplan Kindercampus Bloemhof is ontworpen met het doel om een zo groot mogelijke waarde toe te voegen aan de maatschappelijke doelstelling van de Children’s Zone in Bloemhof. Het ontwerp voegt vergroening toe in de buurt, speelplek met enkele toestellen voor de allerkleinsten en zo ook waterberging in het gebied.
Gebied	Feijenoord

Planning	2019	tot	2024		Fase	Uitvoering

Dekking	NPRZ	Gemeente (overig)	Derden	Totaal
	1.089	729	0	1.818

Toelichting

Toelichting Uitvoering	In 2023 is het definitief ontwerp voor de Kindercampus opgesteld en vastgesteld. Uitvoering van het voorplein Putsebocht 3 is in december 2023 gestart.

NPRZ - Proceskosten programma buitenruimte	1.040	863	67	177	110	0

	Budget NPRZ	Realisatie t/m 2022	Begroting 2023	Realisatie 2023	Verschil	Restant per 1-1-2024
Bestaande stad	126.313	58.832	22.178	18.179	-3.999	49.303
NPRZ - Proceskosten programma buitenruimte	1.040	863	67	177	110	0

(inhoudelijk)	
Toelichting Verschil realisatie - begroting (financieel)	Werkzaamheden zijn conform begroting uitgevoerd.
Bedrag herbestemming	Niet van toepassing.
Toelichting herbestemming	Niet van toepassing.

Algemene informatie

Project omschrijving	In het werkprogramma NPRZ Wonen 2019-2022 is het doel gesteld om komende jaren de buitenruimte in de wijken: Feijenoord, Afrikaanderwijk, Bloemhof, Hillesluis, Tarwewijk, Carnisse, Oud-Charlois en Landbouwbuurt van een kwaliteitsimpuls te voorzien, zodat de buitenruimte uitnodigt voor nieuwe bewoners om daar te komen wonen. Dit budget is voor dekking van gemeentelijke apparaatslasten voor het buitenruimte programma, voor zover het geen uitvoeringsproject betreft én voor zover zij zo omvangrijk zijn dat zij niet binnen de apparaatslastenbudgetten van de gemeente kunnen worden opgevangen. Doel van dit project is het opleveren van een samenhangend buitenruimte programma, met projecten, om in de focuswijken een woonomgeving te realiseren die iedereen uitnodigt tot ontmoeten, bewegen en spelen.
Gebied	Zuid
Planning	2019 tot 2023 Fase Afronding

Dekking	NPRZ	Gemeente (overig)	Derden	Totaal
	1.040	0	0	1.040

Toelichting

Toelichting Uitvoering (inhoudelijk)	In 2023 is een nieuw NPRZ programma Buitenruimte opgesteld voor de periode 2023-2027 overeenkomstig de wens van de gemeenteraad. De realisatie heeft betrekking op monitoring en voortgang van het oude buitenruimte-programma, begeleiden bewonersinitiatieven, en quickwins

NPRZ - Plein Zwartewaalschool	240	0	40	0	-40	240

	Budget NPRZ	**Realisatie t/m 2022**	**Begroting 2023**	**Realisatie 2023**	**Verschil**	**Restant per 1-1-2024**
Bestaande stad	126.313	58.832	22.178	18.179	-3.999	49.303
NPRZ - Plein Zwartewaalschool	240	0	40	0	-40	240

Algemene informatie

Project omschrijving	Het project Plein Zwartewaalschool " is opgenomen in het werkprogramma NPRZ Wonen 2019-2022. Het doel van het programma is om de komende jaren de buitenruimte in de focuswijken van een kwaliteitsimpuls te voorzien, zodat deze iedereen uitnodigt tot ontmoeten, bewegen en spelen. Doel van het nieuwe inrichtingsplan is het vergroenen van het plein voor de Zwartewaalschool. Er zullen een aantal ingrepen uitgevoerd worden om een groene verbinding tussen Balkon aan de Maas en Zuidplein te realiseren. De behoeften en wensen van de bewoners/gebruikers zullen actief worden opgehaald en deze partijen worden betrokken bij de uiteindelijke inrichtingsplannen.
Gebied	
Planning	2023 tot 2025 Fase Uitvoering

Dekking	**NPRZ**	**Gemeente (overig)**	**Derden**	**Totaal**
	240	0	0	240

Toelichting

Toelichting Uitvoering (inhoudelijk)	In 2023 is de uitvoering is door technische en contractuele omstandigheden vertraagd. Het ontwerp moest gewijzigd worden en zijn er afspraken gemaakt over de geleidelijke aansluiting van het riool aan het hoofdsysteem.
Toelichting Verschil realisatie - begroting	In 2023 is minder besteed dan gepland omdat de start uitvoering is vertraagd en verschoven naar 2024. De resterende middelen zullen gebruikt worden om het beschreven projectdoel te behalen.
Toelichting Verschil realisatie - begroting (financieel)	In 2023 is een wisseling in het programmamanagement doorgevoerd. Meerdere personen werken nu aan het programma en er is projectmanagement ingezet op de grotere bewonersinitiatieven. De overschrijding wordt met name veroorzaakt doordat er meer inzet is geleverd voor het opstellen van het nieuwe programma buitenruimte 2023-2027 en het opstellen van het nieuwe programma NPRZ Buitenruimte.
Bedrag herbestemming	Niet van toepassing.
Toelichting herbestemming	Niet van toepassing.

NPRZ - Beijerlandselaan/ Groene Hilledijk	5.900	900	2.400	1.157	-1.243	3.843

	Budget NPRZ	**Realisatie t/m 2022**	**Begroting 2023**	**Realisatie 2023**	**Verschil**	**Restant per 1-1-2024**
Bestaande stad	126.313	58.832	22.178	18.179	-3.999	49.303
NPRZ - Beijerlandselaan/ Groene Hilledijk	5.900	900	2.400	1.157	-1.243	3.843

Algemene informatie	
Project omschrijving	Het doel van het project Beijerlandselaan / Groene Hilledijk is om de komende jaren een vitale lokale economie en een aantrekkelijk woonklimaat in het winkelgebied en de omliggende wijken te creëren. Om het genoemde beleidsdoel - een meer gedifferentieerde en kwalitatief betere woning- en winkelvoorraad in Rotterdam Zuid - te realiseren worden bestaande woningen/winkels in de particuliere sector aangekocht om vervolgens opgeknapt, herontwikkeld, samengevoegd en / of vergroot te worden. Onderdeel hiervan is de aanpak van de luifels voor de winkelspanen (Luifelplan fase 2). Aanpak van ondermijnende criminaliteit, de overlast en problematisch verhuur is daarbij randvoorwaardelijk.
Gebied	
Planning	2020 tot 2030 Fase Uitvoering

Dekking	**NPRZ**	**Gemeente (overig)**	**Derden**	**Totaal**
	5.900		4.700	10.600

Toelichting	
Toelichting Uitvoering (inhoudelijk)	Fase 1, 2 en 3 van het puien- en gevelherstel op de Beijerlandselaan en Groene Hilledijk zijn afgerond, Op de winkelboulevard zijn door de gemeente totaal ca. 71 winkelpanden aangekocht ten behoeve van kwaliteitsverbetering en transformatie (waaronder samenvoegen). Er hebben diverse nieuwe invullingen / verplaatsingen plaatsgevonden van nieuwe ondernemers en de eerste bedrijfsruimtes zijn getransformeerd tot woningen. De bovenliggende woningen worden veelal gerenoveerd om vervolgens verkocht te worden aan toekomstige eigenaren-bewoners.
Toelichting Verschil	Het uitzetten van de verbouwingen duurt langer vanwege aanbesteding, hierdoor is de realisatie lager dan begroot. De resterende middelen zullen gebruikt worden om het beschreven projectdoel te behalen.
(financieel)	
Bedrag herbestemming	Niet van toepassing.
Toelichting herbestemming	Niet van toepassing.

NPRZ - Simonsblokken buitenruimte	636	84	389	65	-324	487

realisatie - begroting (financieel)	
Bedrag herbestemming	Niet van toepassing.
Toelichting herbestemming	Niet van toepassing.

	Budget NPRZ	Realisatie t/m 2022	Begroting 2023	Realisatie 2023	Verschil	Restant per 1-1-2024
Bestaande stad	126.313	58.832	22.178	18.179	-3.999	49.303
NPRZ - Simonsblokken buitenruimte	636	84	389	65	-324	487

Algemene informatie

Project omschrijving	Aan de Feijenoordkade liggen vier bouwblokken met 490 portiekwoningen van Woonstad Rotterdam, ook wel de Simonsblokken genoemd. De vier woningblokken beschikken ieder over een openbaar binnenterrein waar de gemeente eigenaar van is en kunnen een opknapbeurt gebruiken. Er is nu de kans om een integrale kwaliteitsverbetering door te voeren voor de buurt om de leefbaarheid van de buurt te vergroten. De planvorming wordt samen met de bewoners uitgevoerd, zodat de binnenhoven voor en door de bewoners zijn. Doelstellingen van het project zijn: - verhogen van de leefbaarheid van de wijk Feijenoord door een hogere gebruikskwaliteit van de Simonsblokken, met focus op ontmoeting, kwaliteit van beplanting en betere speelaanleiding voor de kinderen; - het actief betrekken van bewoners bij de inrichting en beheer van de binnenterreinen; - het verbeteren overgangen van openbaar en privé; - realiseren betere verbindingen tussen de hoven voor een meer open en uitnodigend karakter en - aandacht voor klimaat adaptieve maatregelen.
Gebied	Feijenoord
Planning	2019 tot 2024 Fase Uitvoering

Dekking	NPRZ	Gemeente (overig)	Derden	Totaal
	131	0	0	131

Toelichting

Toelichting Uitvoering	In 2023 is de opdrachtverstrekking aan de uitvoerder voorbereid. Vanwege vertraging in de opdrachtverstrekking aan de uitvoerder kan de beplanting pas in het plantseizoen van najaar

(inhoudelijk)	2024 uitgevoerd worden.
Toelichting Verschil realisatie - begroting (financieel)	De lagere uitgaven ten opzichte van de begroting worden voornamelijk veroorzaakt doordat de uitvoeringswerkzaamheden doorschuiven naar 2024. De resterende gelden worden ingezet om het projectdoel te behalen.
Bedrag herbestemming	Niet van toepassing.
Toelichting herbestemming	Niet van toepassing.

NPRZ - Inrichtingsplan Walravenbuurt	1.245	261	984	364	-620	620

	Budget NPRZ	**Realisatie t/m 2022**	**Begroting 2023**	**Realisatie 2023**	**Verschil**	**Restant per 1-1-2024**
Bestaande stad	126.313	58.832	22.178	18.179	-3.999	49.303
NPRZ - Inrichtingsplan Walravenbuurt	1.245	261	984	364	-620	620

Algemene informatie

Project omschrijving	Het project “inrichtingsplan Walravenbuurt ” is opgenomen in het werkprogramma NPRZ Wonen 2019-2022. Het doel van het programma is om in de focuswijken de buitenruimte van een kwaliteitsimpuls te voorzien, zodat deze iedereen uitnodigt tot ontmoeten, bewegen en spelen. In de Walravenbuurt (Hillesluis) zijn er rondom het Walravenplein en het Van Haeftenplein een aantal woningbouwontwikkelingen van Woonstad en een particulier initiatief gesitueerd. Deze twee stenige pleinen zullen opnieuw worden ingericht en er zullen een aantal ingrepen uitgevoerd worden om de pleinen beter (veiliger) met elkaar te verbinden. Op het Van Malsenplein is het uitgangspunt dat de huidige speelelementen worden gehandhaafd en er extra groen wordt toegevoegd. De behoeften en wensen van zowel verhuurder (Woonstad) als de bewoners/gebruikers worden actief opgehaald en deze partijen worden betrokken bij het uiteindelijke inrichtingsplan.
Gebied	Feijenoord
Planning	2020 tot 2024 Fase Uitvoering

Dekking	**NPRZ**	**Gemeente (overig)**	**Derden**	**Totaal**
	145	0	0	145

Toelichting

Toelichting Uitvoering (inhoudelijk)	In 2023 is de herinrichting van de buitenruimte van het Van Malsenplein uitgevoerd. In 2024 worden de werkzaamheden aan het Van Haeftenplein en het Walravenplein uitgevoerd.

Transformatieopgave winkelpanden ¿ aanloopstraten NPRZ	240	55	85	85	0	100

Toelichting Verschil realisatie - begroting (financieel)	De lagere uitgaven in 2023 ten opzichte van de begroting worden voornamelijk veroorzaakt doordat de uitvoering van de werkzaamheden later is gestart en doorloopt in 2024. De resterende middelen zullen gebruikt worden om het beschreven projectdoel te behalen.
Bedrag herbestemming	Niet van toepassing.
Toelichting herbestemming	Niet van toepassing.

	Budget NPRZ	Realisatie t/m 2022	Begroting 2023	Realisatie 2023	Verschil	Restant per 1-1-2024
Bestaande stad	126.313	58.832	22.178	18.179	-3.999	49.303
Transformatieopgave winkelpanden ¿ aanloopstraten NPRZ	240	55	85	85	0	100

Algemene informatie

Project omschrijving	In de aanloopstraten Boulevard Zuid in de wijken Hillesluis, Vreewijk, Bloemhof inclusief de Dordtselaan (Groene Hilledijk, Strevelsweg, Polderlaan, Hillevliet, Bree, Hillevliet, Lange Hilledijk en Putsebocht) is de gemeente in gesprek met verschillende pandeigenaren die een transformatie van winkels naar wonen of andersoortige sociaal-maatschappelijke- c.q. zorg gerelateerde dienstverlening overwegen. Doel is om in de komende 2 jaar 28 winkelpanden in de aanloopstraten buiten het kernwinkelgebied Boulevard Zuid te transformeren naar een andere economische functie of een woonfunctie De eigenaren dienen gefaciliteerd te worden bij het daadwerkelijk realiseren van deze transformaties en het naar een hoger niveau tillen van de betreffende omvormingstrajecten. Deze bijdrage wordt ingezet voor de inhuur van de transformatiemanager en inzet van de expertpool van architecten voor het project aanloopstraten Boulevard Zuid (Hillesluis, Vreewijk, Bloemhof inclusief de Dordtselaan).
Gebied	Feijenoord
Planning	2022 tot 2024 Fase Uitvoering

Dekking	NPRZ	Gemeente (overig)	Derden	Totaal
	240	0	0	240

Toelichting

Toelichting Uitvoering (inhoudelijk)	In 2023 heeft de transformatiemanager 40 gesprekken met de pandeigenaren in de aanloopstraten buiten het kernwinkelgebied gevoerd. Dit heeft geresulteerd in transformatie van circa 20 panden naar een andere economische functie of een woonfunctie.

NPRZ Basisaanpak particuliere voorraad 2023-2026	11.200	0	917	907	-10	10.293

Toelichting Verschil realisatie - begroting (financieel)	Werkzaamheden zijn conform begroting uitgevoerd.
Bedrag herbestemming	
Toelichting herbestemming	Niet van toepassing.

	Budget NPRZ	Realisatie t/m 2022	Begroting 2023	Realisatie 2023	Verschil	Restant per 1-1-2024
Bestaande stad	126.313	58.832	22.178	18.179	-3.999	49.303
NPRZ Basisaanpak particuliere voorraad 2023-2026	11.200	0	917	907	-10	10.293

Algemene informatie

Project omschrijving	Net als in de afgelopen collegeperiodes worden in de collegeperiode 2023-2026 opnieuw 2.400 nieuwe woningen in aanpak genomen. Op die manier wordt toegewerkt naar de NPRZ-doelstelling om in 2030 de onderhoudsstaat van 13.000 woningen binnen de particuliere woningvoorraad te verbeteren. De aanpak zal worden uitgevoerd in de gebieden Charlois, Feijenoord en IJsselmonde. Het uiteindelijke doel is het realiseren van een meer gedifferentieerde en kwalitatief betere woningvoorraad in Rotterdam Zuid. Zodoende wordt er op termijn een verbetering van de woonomgeving gehaald, conform de doelstellingen in het werkprogramma NPRZ Wonen 2019-2022 en het vervolgprogramma 2023-2026
Gebied	
Planning	2023 tot Fase Uitvoering

Dekking	NPRZ	Gemeente (overig)	Derden	Totaal
	11.200	0	0	11.200

Toelichting

Toelichting Uitvoering (inhoudelijk)	Op 27 juni 2023 is het uitvoeringsplan basiskwaliteit 2023-2027 vastgesteld door de gemeenteraad. Bij 300 woningen is de aanpak gestart.
Toelichting Verschil	De iets lagere realisatie ten opzichte van de begroting is voornamelijk veroorzaakt doordat er iets minder uren zijn besteed dan begroot.

NPRZ - Placemaking programma	100	23	77	10	-67	67

	Budget NPRZ	**Realisatie t/m 2022**	**Begroting 2023**	**Realisatie 2023**	**Verschil**	**Restant per 1-1-2024**
Bestaande stad	126.313	58.832	22.178	18.179	-3.999	49.303
NPRZ - Placemaking programma	100	23	77	10	-67	67

Algemene informatie	
Project omschrijving	Binnen het programma NPRZ wordt via placemaking gestimuleerd dat (tijdelijke) ideeën tot leven gebracht worden in Rotterdam zuid. Deze ideeën hebben veelal een tijdelijk karakter, hebben een raakvlak met de gebiedsontwikkeling en tonen aan dat er positieve verandering gaande is in de focuswijken van Zuid. De werkzaamheden betreffen onder andere het organiseren, faciliteren en monitoren van alsmede het rapporteren over de gerealiseerde initiatieven voor placemaking.
Gebied	Zuid
Planning	2019 tot 2024 Fase Uitvoering

Dekking	**NPRZ**	**Gemeente (overig)**	**Derden**	**Totaal**
	100	0	0	100

Toelichting	
Toelichting Uitvoering (inhoudelijk)	In 2023 is het event 'Zomer op Zuid' georganiseerd.
Toelichting Verschil realisatie - begroting (financieel)	De lagere uitgaven ten opzichte van de begroting worden voornamelijk veroorzaakt doordat er in 2023 niet veel nieuwe placemaking-initiatieven zijn gestart.
Bedrag herbestemming	Niet van toepassing.
Toelichting	Niet van toepassing.

herbestemming

NPRZ - Grondige aanpak PV Rotterdam Zuid	10.000	990	690	0	-690	9.010

	Budget NPRZ	Realisatie t/m 2022	Begroting 2023	Realisatie 2023	Verschil	Restant per 1-1-2024
Bestaande stad	126.313	58.832	22.178	18.179	-3.999	49.303
NPRZ - Grondige aanpak PV Rotterdam Zuid	10.000	990	690	0	-690	9.010

Algemene informatie

Project omschrijving	Binnen de Regiodeal Rotterdam Zuid 2019-2022 is grondige aanpak van de particuliere voorraad als onderdeel van het totale werkprogramma NPRZ-wonen opgenomen. Als uitwerking van dit onderdeel van de Regiodeal en het werkprogramma NPRZ – Wonen 2019-2022 is het project Stichting Wijkverbetering Rotterdam Zuid opgenomen. Doel van het project is dat de stichting Wijkverbetering in de komende jaren ongeveer 200 woningen van de particuliere woningvoorraad in de Tarwewijk en Oud Charlois Zuid aanpakt om hiermee meer variaties te krijgen in het woningaanbod in die wijken. De aanpak betreft het realiseren van nieuwe en gemengde woonmilieus die voldoen aan de NPRZ-doelstellingen door de woningen aan te kopen, samen te voegen en/of te vergroten, een aantal jaren te verhuren en ze vervolgens te verkopen, indien mogelijk aan de zittende huurders. De NPRZ subsidie is bedoeld om een stimulerend effect teweeg te brengen in de beoogde aanpak van de woningen en hiermee de gewenste transformatie te ondersteunen.
Gebied	Zuid

Planning	2020	tot	2039	Fase	Uitvoering

Dekking	NPRZ	Gemeente (overig)	Derden	Totaal
	10.000	0	0	10.000

Toelichting

Toelichting Uitvoering (inhoudelijk)	In 2023 zijn er geen woningen aangekocht door Stichting Wijkverbetering Rotterdam Zuid (SWRZ). De aanpak is weliswaar gestart maar er is nog geen aangepakte woning opgeleverd conform de afspraken. Op basis van een evaluatie met de gemeente heeft de stichting in 2023 een voorstel voor herziene afspraken uitgewerkt.
Toelichting Verschil realisatie - begroting (financieel)	De lagere uitgaven ten opzichte van de begroting worden voornamelijk veroorzaakt doordat de er minder woningen zijn verworven dan gepland en er weliswaar is gestart met de verbeteraanpak van de woningen maar de werkzaamheden nog niet zijn afgerond. Er zijn minder woningen verworven door de sterke concurrentie in de wijken waar de stichting actief is en door belemmeringen die de stichting ervaart bij de financiering van individuele woningen. Er is gestart met de aanpak van de woningen maar deze werkzaamheden zijn nog niet afgerond in 2023. De

NPRZ - Capaciteit programma NPRZ-wonen	6.000	0	1.750	1.108	-642	4.892

	aanpak van de woningen vergde een langere voorbereidingstijd dan voorzien en door stijgende (ver)bouwprijzen vergde met name de aanbesteding van de werkzaamheden meer tijd dan gepland.
Bedrag herbestemming	Niet van toepassing.
Toelichting herbestemming	Niet van toepassing.

	Budget NPRZ	Realisatie t/m 2022	Begroting 2023	Realisatie 2023	Verschil	Restant per 1-1-2024
Bestaande stad	126.313	58.832	22.178	18.179	-3.999	49.303
NPRZ - Capaciteit programma NPRZ-wonen	6.000	0	1.750	1.108	-642	4.892

Algemene informatie	
Project omschrijving	Het programma NPRZ pijler wonen bevat een breed scala aan projecten, gericht op zowel de woningvoorraad als de woonomgeving. De gemeentelijke apparaatslasten voor het organiseren en monitoren van de pijler Wonen van het Nationaal Programma Rotterdam Zuid, zijn zó omvangrijk zijn dat zij niet binnen de reguliere budgetten van de gemeente kunnen worden opgevangen. Voor de jaren 2023-2026 gaat het om € 1,5 mln. jaarlijks ten behoeve van de gebiedsontwikkeling Nationaal Programma Rotterdam Zuid.
Gebied	
Planning	2023 tot 2026 Fase Uitvoering

Dekking	NPRZ	Gemeente (overig)	Derden	Totaal
	6.000	0	0	6.000

Toelichting	
Toelichting Uitvoering (inhoudelijk)	In 2023 heeft het programmateam haar activiteiten voortgezet. Dit team is niet gebonden aan specifieke projecten, maar zet zich op het bredere programmaniveau in om de ambities van het NPRZ - pijler wonen te kunnen realiseren. De werkzaamheden betreffen onder andere het – zowel beleidsinhoudelijk als financieel - organiseren, faciliteren alsmede het rapporteren over het programma. Tevens zijn er diverse onderzoeken uitgevoerd om onder andere de voortgang van de pijler Wonen en het behoud van sociale stijgers in de focuswijken van het NRPZ te monitoren.
Toelichting Verschil	De lagere uitgaven in 2023 zijn veroorzaakt doordat de gemaakte kosten deels niet op dit op dit project zijn geboekt. De resterende middelen zullen gebruikt worden om het beschreven projectdoel te behalen.

NPRZ - Buitenruimte Vreewijk: Deelgebied 9	273	167	106	106	0	0

realisatie - begroting (financieel)	
Bedrag herbestemming	Niet van toepassing.
Toelichting herbestemming	Niet van toepassing.

	Budget NPRZ	Realisatie t/m 2022	Begroting 2023	Realisatie 2023	Verschil	Restant per 1-1-2024
Bestaande stad	126.313	58.832	22.178	18.179	-3.999	49.303
NPRZ - Buitenruimte Vreewijk: Deelgebied 9	273	167	106	106	0	0

Algemene informatie

Project omschrijving	De fysieke opgave in Tuindorp Vreewijk betreft de aanpak van ca. 1.300 woningen in drie aandachtsgebieden (Linker Halve Vlieger, Valkeniersbuurt en Gebied 9) evenals de herinrichting van ca. 76.000m² buitenruimte. In de eerste fase wordt gestart met de aanpak van de woningen aan de Korte Dreef (onderhoud in één van 35 woningen), Reigerpad (renovatie van 43 woningen) en Weimansweg (renovatie van 66 woningen en bedrijfsruimtes). De gemeente volgt bij de inrichting van het openbaar gebied de planning van de verbetering van het vastgoed, dat uitgevoerd wordt door Havensteder. Havensteder is inmiddels gestart met de Verbeteraanpak woningen in de Linker halve Vlieger, die gefaseerd zal worden uitgevoerd. De bijdrage wordt ingezet voor de uitvoering van de herinrichting van de buitenruimte, deze volgt op de uitvoering van de verbetering van het vastgoed. De gemeente volgt bij de inrichting van het openbaar gebied de planning van de verbetering van het vastgoed, dat uitgevoerd wordt door Havensteder. Deze bijdrage wordt ingezet voor de voorbereiding van de herinrichting van de openbare ruimte, fase 3 Deelgebied 9. De straten in het gebied tussen Enk, Korte Dreef, Groenezoom en Mare (deelgebied 9) worden aangepakt.
Gebied	

Planning	2019	tot	2024		Fase	Uitvoering

Dekking	NPRZ	Gemeente (overig)	Derden	Totaal
	273	0	0	273

Toelichting

Toelichting Uitvoering	Vanwege de complexiteit tussen de onder- en bovengrond loopt de realisatie uit. In 2023 is het bomenonderzoek afgerond. Het voorlopig ontwerp (VO) is afgerond en met de resultaten van de

(inhoudelijk)	proefsleuven wordt nu gewerkt aan het definitief ontwerp.
Toelichting Verschil realisatie - begroting (financieel)	Werkzaamheden zijn conform begroting uitgevoerd.
Bedrag herbestemming	Niet van toepassing.
Toelichting herbestemming	Niet van toepassing.

NPRZ - Integrale aanpak winkelgebied Slinge	600	233	367	349	-18	18

	Budget NPRZ	Realisatie t/m 2022	Begroting 2023	Realisatie 2023	Verschil	Restant per 1-1-2024
Bestaande stad	126.313	58.832	22.178	18.179	-3.999	49.303
NPRZ - Integrale aanpak winkelgebied Slinge	600	233	367	349	-18	18

Algemene informatie				
Project omschrijving	De integrale aanpak van het winkelgebied Slinge Pendrecht/Zuidwijk is onderdeel van de pijler Wonen van het Nationaal Programma Rotterdam Zuid [NPRZ]. Het doel van het project is het versterken van de Slinge als belangrijkste winkel en voorzieningengebied van Pendrecht en Zuidwijk. Met nadruk op de integrale aanpak van de 4 pijlers, economische versterking (branchering), veiligheid vergroten, ruimtelijke kwaliteit verbeteren en het mede aanpakken van de sociaal maatschappelijke problematiek.		
Gebied	Charlois		
Planning	2021	tot	2025	Fase	Uitvoering

Dekking	NPRZ	Gemeente (overig)	Derden	Totaal
	600	0	0	600

Toelichting	
Toelichting Uitvoering (inhoudelijk)	In 2023 is het programmaplan verder uitgewerkt in een uitvoeringsprogramma voor het winkelgebied Slinge en wordt waar mogelijk (deels) uitgevoerd. Zo geeft de aangestelde transformatiemanager richting aan de transformatie (brancheringsplan, ondersteuning aan eigenaren/ondernemers), is gestart met een signaleringssysteem van ondermijning en worden via zogenaamde Quick wins specifieke plekken in de buitenruimte aangepakt.
Toelichting	De werkzaamheden zijn nagenoeg conform begroting uitgevoerd.

NPRZ - Kop van Carnisse	460	340	120	84	-36	36

Verschil realisatie - begroting (financieel)	
Bedrag herbestemming	Niet van toepassing.
Toelichting herbestemming	Niet van toepassing.

	Budget NPRZ	Realisatie t/m 2022	Begroting 2023	Realisatie 2023	Verschil	Restant per 1-1-2024
Bestaande stad	126.313	58.832	22.178	18.179	-3.999	49.303
NPRZ - Kop van Carnisse	460	340	120	84	-36	36

Algemene informatie

Project omschrijving	De bijdrage wordt gebruikt voor de ambtelijke kosten voor de project voorbereidingsfase. Deze zal moeten resulteren in een visiedocument voor het gebied Dorpsweg / Wolphaertsbocht / Pleinweg voor de toekomst (tot ca. 2030): een ontwikkelvisie met een fasering (fase 1,2 en 3), een uitwerking van de aanpak met een financiële berekening. Na vaststelling van het visiedocument en de nota van uitgangspunten zal er gewerkt worden aan een stedenbouwkundig en buitenruimteplan als uitwerking van het visiedocument. Het streven is om in 2023 met de daadwerkelijke fysieke werkzaamheden voor het project te starten.
Gebied	Charlois
Planning	2020 tot 2024 Fase Uitvoering

Dekking	NPRZ	Gemeente (overig)	Derden	Totaal
	460	0	0	460

Toelichting

Toelichting Uitvoering (inhoudelijk)	In 2023 hebben 2 particuliere eigenaren een nieuw akkoord bereikt met een ontwikkelaar over een mogelijke herontwikkeling van het project Kop van Carnisse, van Oestendestraat. Daarnaast zijn eind 2023 2 panden in de Van Eversdijckstraat aangekocht. De gesprekken met eigenaren /gebruikers van de achterliggende panden aan de Wolphaertsbocht leveren nieuwe planvarianten op. De gemeente heroriënteert zich op eventuele aanpassingen van beide concept nota's van uitgangspunten.
Toelichting Verschil	Marginaal.

NPRZ - Fazanstraat fase 2	406	270	135	108	-27	27

realisatie - begroting (financieel)	
Bedrag herbestemming	niet van toepassing.
Toelichting herbestemming	niet van toepassing.

	Budget NPRZ	Realisatie t/m 2022	Begroting 2023	Realisatie 2023	Verschil	Restant per 1-1-2024
Bestaande stad	126.313	58.832	22.178	18.179	-3.999	49.303
NPRZ - Fazanstraat fase 2	406	270	135	108	-27	27

Algemene informatie

Project omschrijving	De aanpak van de Fazantstraat fase 2 is onderdeel van de pijler Wonen van het Nationaal Programma Rotterdam Zuid. Op 27 november 2017 zijn de gemeente Rotterdam, het Rijk, Corporaties en Marktpartijen met de coalitieovereenkomst NPRZ een samenwerking aangegaan voor de eerste fase van de grondige aanpak van de Vogelbuurt. Eind 2020 is de gemeenteraad niet akkoord gegaan met de integrale herstructurering van de Fazanstraat en daarom moet een gewijzigde aanpak uitgewerkt worden Fazanstraat fase 2. In opdracht van de raad wordt gewerkt aan een nieuw plan in samenspraak met de bewoners voor het samenvoegen van woningen, portiekaanpak en woningverbetering. Tevens wordt er een haalbaarheidsstudie uitgevoerd naar de planontwikkeling (grondexploitatie) van het vrijkomende plot van de Kameleon. Tenslotte zal er een programma van eisen en definitief ontwerp gemaakt worden voor de omliggende buitenruimte.
Gebied	Charlois
Planning	2021 tot 2023 Fase Afronding

Dekking	NPRZ	Gemeente (overig)	Derden	Totaal
	406	0	0	406

Toelichting

Toelichting Uitvoering (inhoudelijk)	in 2023 is de nieuwe aanpak voor het project Fazantstraat voorbereid en in besluitvorming gebracht. Op 28 november 2023 heeft het college van B en W het besluit genomen voor het in uitvoering brengen van de Fazantstraat.
Toelichting Verschil realisatie -	De lagere uitgaven ten opzichte van de begroting worden voornamelijk veroorzaakt doordat er minder inzet in de voorbereidingsfase nodig was dan begroot.

NPRZ - Katendrechtse Lagedijk Wolphaertsbocht	492	242	170	162	-8	88

	Budget NPRZ	**Realisatie t/m 2022**	**Begroting 2023**	**Realisatie 2023**	**Verschil**	**Restant per 1-1-2024**
Bestaande stad	126.313	58.832	22.178	18.179	-3.999	49.303
NPRZ - Katendrechtse Lagedijk Wolphaertsbocht	492	242	170	162	-8	88

begroting (financieel)	
Bedrag herbestemming	27
Toelichting herbestemming	De resterende middelen zullen binnen de bestemmingsreserve worden herbestemd om de doelstellingen van het NPRZ-wonen te realiseren.

Algemene informatie

Project omschrijving	Binnen de Regiodeal Rotterdam Zuid 2019-2022 is de grondige aanpak van de particuliere voorraad winkelstraten als onderdeel van het totale programma opgenomen. Daarom is binnen de uitwerking van de Regiodeal en het werkprogramma NPRZ – Wonen 2019-2022 het project Katwol (Katendrechtse Lagedijk Wolphaertsbocht) opgenomen. Het doel van het project Katendrechtse Lagedijk - Wolphaertsbocht is om de komende jaren slecht functionerende winkelpanden te transformeren en de uitstraling daarvan te verbeteren. Door deze aanpak wordt een vitale lokale economie en een aantrekkelijk woonklimaat in het winkelgebied en de omliggende wijken gecreëerd.
Gebied	Charlois
Planning	2021 — 2025 — Fase: Uitvoering

Dekking	**NPRZ**	**Gemeente (overig)**	**Derden**	**Totaal**
	492	0	0	492

Toelichting

Toelichting Uitvoering (inhoudelijk)	Inhoudelijk is realisatie doelstellingen ver gevorderd. In 2023 zijn 4 panden getransformeerd tot woningen en 12 winkelpanden verbeterd qua uitstraling. Met de aanvullende subsidieregeling is de laatste hand gelegd met de meest complexe winkelpanden om de uitstraling verbeterd te krijgen.
Toelichting Verschil realisatie - begroting (financieel)	De lagere uitgaven ten opzichte van de begroting worden voornamelijk veroorzaakt doordat er minder subsidies zijn verstrekt dan gepland. Het restantbudget zal gebruikt worden om het projectdoel te behalen.

NPRZ - Inrichtingsplan Kokerstraat fase 1	147	140	7	7	0	0

Bedrag herbestemming	Niet van toepassing.
Toelichting herbestemming	Niet van toepassing.

	Budget NPRZ	Realisatie t/m 2022	Begroting 2023	Realisatie 2023	Verschil	Restant per 1-1-2024
Bestaande stad	126.313	58.832	22.178	18.179	-3.999	49.303
NPRZ - Inrichtingsplan Kokerstraat fase 1	147	140	7	7	0	0

Algemene informatie

Project omschrijving	Het project Kokerstaat is opgenomen in het werkprogramma NPRZ Wonen 2019-2022 (uitwerking onderdeel van de Regiodeal Rotterdam Zuid 2019-2022). Het doel van het programma is om de komende jaren de buitenruimte in de focuswijken van een kwaliteitsimpuls te voorzien, zodat deze iedereen uitnodigt tot ontmoeten, bewegen en spelen. De opgave voor de Kokerstraat en omliggende straten is om de verblijfskwaliteit van het gebied te verbeteren door middel van vergroening waardoor het Kokerplein meer betekenis krijgt in de context van de buurt en bewoners uitgenodigd worden elkaar te ontmoeten. Het project Kokerstraat is verdeeld in twee fases: de Kokerstraat (ook wel het Kokerplein genoemd) (Fase 1) en de omgeving van de Kokerstraat (Wapenstraat, Schildstraat) (Fase 2).
Gebied	Feijenoord

Planning	2020	tot	2023	Fase	Afronding

Dekking	NPRZ	Gemeente (overig)	Derden	Totaal
	147	0	0	147

Toelichting

Toelichting Uitvoering (inhoudelijk)	Fase 1 is opgeleverd in 2022. In 2023 is voor fase 2 het definitief ontwerp opgesteld. In 2024 wordt naar verwachting het definitief ontwerp voor fase 2 uitgewerkt en vastgesteld en kan gestart worden met de fysieke werkzaamheden. Voor de uitvoering zijn aanvullende financiële middelen beschikbaar vanuit andere dekkingsbronnen.
Toelichting Verschil realisatie - begroting (financieel)	De bestedingen in 2023 passen binnen het geheel van de voorziene werkzaamheden en binnen het totale budget.
Bedrag	Niet van toepassing.

NPRZ - Ontwikkellocaties Carnisse	1.135	507	228	401	173	227

	Budget NPRZ	**Realisatie t/m 2022**	**Begroting 2023**	**Realisatie 2023**	**Verschil**	**Restant per 1-1-2024**
Bestaande stad	126.313	58.832	22.178	18.179	-3.999	49.303
NPRZ - Ontwikkellocaties Carnisse	1.135	507	228	401	173	227

Algemene informatie	
Project omschrijving	Het doel van het project ontwikkellocaties Carnisse is de planvoorbereiding van de projectlocaties: Robbenoordplein, Texelsestraat, Pleinweg-Goereesestraat en Koppen Amelandseplein. De bijdrage dient ter dekking van de kosten van de voorbereidingsfase, die gemaakt worden in het kader van de uitwerking van de haalbaarheidsstudies, businesscases en voorbereiding van de bestuurlijke besluitvorming.
Gebied	Feijenoord
Planning	2021 tot 2024 Fase Uitvoering

Dekking	**NPRZ**	**Gemeente (overig)**	**Derden**	**Totaal**
	1.135	0	0	1.135

Toelichting	
Toelichting Uitvoering (inhoudelijk)	Voor de projecten Texelsestraat, Robbenoordplein en Pleinweg-Goereesestraat heeft het college van BenW in 2022 dan wel .2023 een startbesluit genomen. De gemeenteraad heeft in 2023 besloten om de grondexploitatie Texelsestraat in uitvoering te brengen (raadsbesluit 28 september 2023). In 2024 wordt de bestuurlijke besluitvorming verwacht voor de aanpak van de projecten Robbenoordplein (voorjaar) en Pleinweg-Goereesestraat (najaar), waarna deze projecten in uitvoering gaan.
Toelichting Verschil realisatie - begroting (financieel)	De hogere uitgaven worden veroorzaakt doordat er meer inzet op participatie conform Stadsvernieuwing 2.0 is geleverd dan verwacht. De uitgaven passen binnen de totale begroting van het programma NPRZ pijler Wonen.
Bedrag herbestemming	Niet van toepassing.
Toelichting herbestemming	Niet van toepassing.

NPRZ - Quick wins	150	56	94	8	-86	86

	Budget NPRZ	Realisatie t/m 2022	Begroting 2023	Realisatie 2023	Verschil	Restant per 1-1-2024
Bestaande stad	126.313	58.832	22.178	18.179	-3.999	49.303
NPRZ - Quick wins	150	56	94	8	-86	86

Algemene informatie

Project omschrijving	Binnen de Regiodeal Rotterdam Zuid 2019-2022 is de aanpak van de woonomgeving als onderdeel van het programma opgenomen. Daarom is binnen de uitwerking van de Regiodeal en het werkprogramma NPRZ – Wonen 2019-2022 een buitenruimte programma opgenomen. Het doel van het project quick wins is om de buitenruimte in de focuswijken: Feijenoord, Afrikaanderwijk, Bloemhof, Hillesluis, Tarwewijk, Carnisse en Oud-Charlois aantrekkelijk te maken (met bijvoorbeeld fijne verblijfplaatsen, uitdagende en veilige speelplaatsen en een groene omgeving om te wandelen).
Gebied	Zuid

Planning	2021	tot	2023		Fase	Uitvoering

Dekking	NPRZ	Gemeente (overig)	Derden	Totaal
	150	0	0	150

Toelichting

Toelichting Uitvoering (inhoudelijk)	In 2023 is in het kader van Quick wins een bijdrage gegeven aan de plaatsing van een hekwerk op het Stichtseplein. Ook voor de speeltuin Lepelaarsingel is een bijdrage toegezegd voor extra speelvoorzieningen.
Toelichting Verschil realisatie - begroting (financieel)	Meerdere voorziene kosten zijn uitgebleven, door uitstel van werkzaamheden en gebruik andere financieringsbronnen.
Bedrag herbestemming	Niet van toepassing.
Toelichting herbestemming	Niet van toepassing.

NPRZ Fazanstraat	1.519	1.519	0	1.519	1.519	-1.519

	Budget NPRZ	Realisatie t/m 2022	Begroting 2023	Realisatie 2023	Verschil	Restant per 1-1-2024
Bestaande stad	126.313	58.832	22.178	18.179	-3.999	49.303
NPRZ Fazanstraat	1.519	1.519	0	1.519	1.519	-1.519

NPRZ Riederkop	260	196	64	45	-19	19

Algemene informatie					
Project omschrijving	Doel van het project Fazanstraat fase 2 is om door aanpak van de particuliere woningvoorraad de komende jaren meer variaties te krijgen in het woningaanbod in de focuswijk Vogelbuurt. Dit behelst het realiseren van nieuwe en gemengde woonmilieus die voldoen aan de NPRZ doelstellingen door de woningen te transformeren, samen te voegen of via sloop-nieuwbouw te herontwikkelen. Het projectgebied Fazanstraat beslaat 101 woningen. Deze woningen komen in aanmerking voor de aanpak samenvoegen / vergroten omdat deze voldoen aan de kaders voor samenvoegen / vergroten (zoals besloten / vastgelegd in het werkprogramma NPRZ-wonen 2019-2022). Het gaat hierbij om woningen die kleiner zijn dan 75 m2 die samengevoegd worden waardoor woningen ontstaan die groter zijn dan 85m2 (gebruiksoppervlakte) dan wel worden vergroot met minimaal 20 m2 gebruiksoppervlakte. Deze woningen worden ook verbeterd en verduurzaamd. Na het uitvoeren van bovenstaande werkzaamheden worden de woningen verkocht aan eigenaren met een zelfbewoningsplicht. Er wordt in de komende jaren nog gericht aangekocht. Belangrijk is dat er voor de particuliere eigenaren in de Fazantstraat nog gebruik gemaakt kan worden van de “Subsidieregeling samenvoegen en vergroten van woningen Rotterdam Zuid 2019 /1 die in de vergadering van 15 november 2022 door het college van B en W is vastgesteld.				
Gebied					
Planning	2021	tot	2030	Fase	Uitvoering

Dekking	**NPRZ**	**Gemeente (overig)**	**Derden**	**Totaal**
	1.519	0	0	1.519

Toelichting	
Toelichting Uitvoering (inhoudelijk)	Vanaf vestigen Wvg (december 2020) tot eind december 2023 zijn er in het kader van de aanpak van de particuliere voorraad 70 woningen door de gemeente aangekocht.
Toelichting Verschil realisatie - begroting (financieel)	De hogere uitgaven worden veroorzaakt doordat het project eerder in uitvoering is gegaan dan verwacht. De uitgaven passen binnen de totale begroting van het programma NPRZ pijler Wonen.
Bedrag herbestemming	Niet van toepassing.
Toelichting herbestemming	Niet van toepassing.

Budget NPRZ	**Realisatie t/m 2022**	**Begroting 2023**	**Realisatie 2023**	**Verschil**	**Restant per 1-1-2024**

Bestaande stad	126.313	58.832	22.178	18.179	-3.999	49.303
NPRZ Riederkop	260	196	64	45	-19	19

Algemene informatie	
Project omschrijving	De Riederkop en het Riederplein vormen samen een belangrijke strategische bouwsteen in de aanpak ‘Hand-in-Hand’. Met dit project wordt door fysieke ingrepen de woonkwaliteit en leefbaarheid in de omgeving van Riederkop en Riederplein verbeterd. De bijdrage wordt gebruikt voor de planvoorbereidingskosten. Om het plan van aanpak op een laagdrempelige manier toegankelijk te maken voor het publiek wordt gedacht aan een ‘open werkplaats’ in de buurt waar bewoners, ondernemers en andere belanghebbenden in gesprek kunnen met de Alliantie Hand in Hand en medewerkers van de gemeente Rotterdam over de plannen voor de toekomst.
Gebied	

Planning	2021	tot	2024		Fase	Uitvoering

Dekking	**NPRZ**	**Gemeente (overig)**	**Derden**	**Totaal**
	260	0	0	260

Toelichting	
Toelichting Uitvoering (inhoudelijk)	In 2023 is op basis van ambitiedocument en teken- en rekenmodel een intentieovereenkomst opgesteld tussen gemeente Rotterdam en Woonstad Rotterdam. In de volgende fase zal een gezamenlijke haalbaarheidsstudie uitgevoerd worden om te komen tot een gezamenlijke businesscase voor het project Riederkop.
Toelichting Verschil realisatie - begroting (financieel)	Werkzaamheden zijn nagenoeg conform begroting uitgevoerd.
Bedrag herbestemming	Niet van toepassing.
Toelichting herbestemming	Niet van toepassing.

NPRZ Oud Carnisse fase 1	510	54	456	0	-456	456

	Budget NPRZ	**Realisatie t/m 2022**	**Begroting 2023**	**Realisatie 2023**	**Verschil**	**Restant per 1-1-2024**
Bestaande stad	126.313	58.832	22.178	18.179	-3.999	49.303
NPRZ Oud Carnisse fase 1	510	54	456	0	-456	456

Algemene informatie						
Project omschrijving	Doel van het project Oud Carnisse fase 1 is om door aanpak van de particuliere woningvoorraad de komende jaren meer variaties te krijgen in het woningaanbod in de focuswijk Carnisse. Dit betreft het realiseren van nieuwe en gemengde woonmilieus die voldoen aan de NPRZ-doelstellingen door de woningen te transformeren, samen te voegen of via sloop-nieuwbouw te herontwikkelen. Het project is opgedeeld in 2 fases. De ambitie van fase 1 is om in totaal 60 woningen en 5 bedrijfsruimtes aan te kopen ten behoeve van samenvoegen en vergroten. Om dit te realiseren, wordt de Wvg (Wet voorkeursrecht gemeenten) gevestigd op dit projectgebied. Naast het verwerven van de woningen worden de bewoners gestimuleerd om gebruik te maken van de subsidieregeling voor samenvoegen en vergroten, waarbij de projectorganisatie ondersteuning zal bieden. In fase 2 zal in het noordelijk deel van het plangebied onderzoek worden gedaan naar de funderingsproblematiek en de daarbij te volgen andere aanpak. Dit funderingsonderzoek in fase 2 valt niet binnen dit project.					
Gebied						Charlois
Planning	2023	tot	2029		Fase	Uitvoering
Dekking	**NPRZ**	**Gemeente (overig)**	**Derden**	**Totaal**		
	510	0	1.190	1.700		
Toelichting						
Toelichting Uitvoering (inhoudelijk)	De gemaakte kosten zijn voornamelijk gerealiseerd voor het aankopen en beheren van 9 woningen in 2023.					
Toelichting Verschil realisatie - begroting (financieel)	De lagere uitgaven ten laste van de bestemmingsreserve zijn voornamelijk veroorzaakt doordat de gemaakte kosten voor grootste deel gedekt zijn vanuit rijksgelden. Het restantbudget zal gebruikt worden om het projectdoel te behalen.					
Bedrag herbestemming	Niet van toepassing.					
Toelichting herbestemming	Niet van toepassing.					

Totaal	**126.313**	**58.832**	**22.178**	**18.179**	**-3.999**	**49.303**

Bestemmingsreserve Energietransitie

Bestemmingsreserve Energietransitie

Met nieuwe energie bouwen aan de stad van morgen

De bestemmingsreserve Energietransitiebudget wordt gebruikt als dekking voor projecten die bijdragen aan de gemeentelijke doelstellingen voor een duurzaam, energiezuinig Rotterdam, met een betere luchtkwaliteit met alle ruimte voor innovaties.

Het Energietransitiebudget (ETB) is eind 2022 beëindigd. Er is € 68,2 mln beschikbaar gesteld voor projecten die een bijdrage leveren aan de energietransitie. Projecten zijn vastgelegd in het Uitvoeringsplan Energietransitie 2020-2022.

In het kader van schone energie is onder meer een bijdrage geleverd aan het vergroten van zonne-energie in de stad en zijn er subsidies verstrekt ten behoeve van innovatie versnelling in Smart Energy Systems. In het kader van lokale duurzame initiatieven is onder meer gestimuleerd om lokale energiecoöperaties op te richten en zijn energiecoaches ingezet om de energiearmoede te bestrijden.

Rondom de haven en industrie zijn bijdragen geleverd aan de verduurzaming van bedrijventerreinen, walstroomvoorzieningen gerealiseerd en energievouchers voor ondernemers uitgegeven.

Voor het thema gebouwde omgeving is onder meer een bijdrage geleverd aan het verduurzamen van VvE's, vooral gericht op de kleinere mindere draagkrachtige VvE's, als ook energiebespaarpakketten (energievouchers) voor huurders afgegeven.

Diverse verkeersexperimenten Schone Lucht zijn uitgevoerd, een bijdrage is geleverd aan het programma Zero Emissie Stadslogistiek (ZES) en er is onder andere geïnvesteerd in laadinfrastructuur allen ter bevordering van emissieloze mobiliteit.

Voor het creëren van een nieuwe economie die samenhangt met de energietransitie en verduurzaming leveren wij onder meer een bijdrage aan het MKB voor innovaties en zijn diverse maatregelen rondom circulariteit genomen.

Hieronder wordt per project inzicht gegeven in de projectomschrijving, de inhoudelijke toelichting op hetgeen in 2023 is gerealiseerd en een financiële toelichting op het verschil tussen de begroting en realisatie.

	Budget ET	Realisatie t/m 2022	Begroting 2023	Realisatie 2023	Verschil	Restant per 1-1-2024
Energietransitie	41.171	19.504	10.707	6.446	-4.261	15.221
ET - Energie van Rotterdam	500	178	323	0	-323	323

	Budget ET	Realisatie t/m 2022	Begroting 2023	Realisatie 2023	Verschil	Restant per 1-1-2024
Energietransitie	41.171	19.504	10.707	6.446	-4.261	15.221
ET - Energie	500	178	323	0	-323	323

ET - Programma versnellen Innovatie Rotterdams MKB	921	855	45	45	0	21

van Rotterdam

Algemene informatie					
Project omschrijving	Subsidie aan stichting Energie van Rotterdam die als doel heeft collectieve zonprojecten op daken te realiseren en zo duurzame energie bereikbaar te maken voor alle Rotterdammers. Ambitie van de EVR is dat alle Rotterdammers kunnen deelnemen aan een collectief zonneproject, ook zonder zelf te investeren. Met deze aanpak wil de EVR lokaal eigenaarschap stimuleren en zonnedaken (financieel) toegankelijk te maken voor alle Rotterdammers. De middelen zijn bedoeld als startkapitaal voor de uitvoering van de eerste collectieve zonnedaken. Met diverse externe partijen lopen gesprekken voor aanvullende financiering.				
Gebied					Rotterdam
Planning	2021	tot	2025		Fase
Dekking	**Energietransitie**	**Gemeente (overig)**	**Derden**	**Totaal**	
	500	0	0	500	
Toelichting					
Toelichting Uitvoering (inhoudelijk)	Met de opening van het ETF voor energiecoöperatie, is deze financieringsmogelijkheid niet meer nodig voor EVR.				
Toelichting Verschil realisatie - begroting (financieel)	De subsidie is niet uitbetaald.				
Bedrag herbestemming	323				
Toelichting herbestemming	Niet gebruikt budget gaat over naar het DTB.				

	Budget ET	**Realisatie t/m 2022**	**Begroting 2023**	**Realisatie 2023**	**Verschil**	**Restant per 1-1-2024**
Energietransitie	41.171	19.504	10.707	6.446	-4.261	15.221
ET - Programma versnellen Innovatie Rotterdams MKB	921	855	45	45	0	21

Algemene

informatie

Project omschrijving	Het brede MKB is de kurk van de Rotterdamse economie en werkgelegenheid. Het MKB kent behalve koplopers ook een groot ‘peloton’ dat het hoge tempo van vernieuwing moeilijker bij kan houden en moeite heeft met het vormgeven van noodzakelijke vernieuwingen. Dit terwijl er grote kansen liggen voor verduurzaming en digitalisering. Het programma Versnellen Innovatie Rotterdams MKB zet in op het vergroten van bewustwording (informatie en inspiratie), overzicht (kennis, financiering) en handelingsperspectief voor het brede MKB. We ontwikkelen het programma met partners zoals MKB Rotterdam-Rijnmond, VNO-NCW Rotterdam, KvK, Rabobank, ministerie EZK en onderwijsinstellingen. Het programma richt zich alleen op die zaken die buiten het bereik van het MKB zelf liggen. Hiermee willen we de het MKB stimuleren om de transitie naar een meer circulaire, duurzame en digitale bedrijfsvoering in te zetten. De interesse is groot. Zo waren er in 2019 150 MKB bedrijven aanwezig op de MKB dag ‘jouw afval is goud waard’. Verder is recent gestart met het project ‘koplopers circulaire restaurants’, loopt het project CIRCO tracks waarin MKB-bedrijven aan de slag gaan met een circulair ontwerp van hun dienst of product, zijn digitale en circulaire goodiebags beschikbaar via ondernemen010, en wordt er een communicatiecampagne ontwikkeld.
Gebied	Rotterdam

Planning	2019	tot	2023		Fase	Uitvoering

Dekking	**ET**	**Gemeente (overig)**	**Derden**	**Totaal**
	921	0	0	921

Toelichting

Toelichting Uitvoering (inhoudelijk)	In dit project van 2019-half 2023 (einde projectperiode) zijn in totaal 6186 ondernemers geholpen, waarvan in de eerste helft 2023 1737 ondernemers. Dit is bereikt door het organiseren van activiteiten om ondernemers te inspireren, informeren of activeren. Voorbeelden: ondernemen010live!, innovatiecongres, maar ook de Nieuwe Nassen challenge en de digiwerkplaats inzet.
Toelichting Verschil realisatie - begroting (financieel)	Niet van toepassing
Bedrag herbestemming	Niet van toepassing
Toelichting herbestemming	Niet van toepassing

ET - Programmatische aanpak Smart Energy	3.547	2.235	875	747	-128	566

	Budget ET	**Realisatie t/m 2022**	**Begroting 2023**	**Realisatie 2023**	**Verschil**	**Restant per 1-1-2024**
Energietransitie	41.171	19.504	10.707	6.446	-4.261	15.221

Systems (incl M4H)

ET - Programmatische aanpak Smart Energy Systems (incl M4H)	3.547	2.235	875	747	-128	566

Algemene informatie

Project omschrijving	Het programma Smart Energy Systems is erop gericht om de ontwikkeling van innovaties op het gebied van de energietransitie en slimme energiesystemen te versnellen (diensten, producten, samenwerkings- en financieringsmodellen, sociaal-participatieve modellen). Het programma scout kansrijke innovaties met potentiële impact op de Rotterdamse energietransitie en innovatieve economische clustervorming en werkgelegenheid. Het programma beoogt de ontwikkeling van innovaties naar commercieel aantrekkelijke toepassingen te versnellen. Het programma richt zich op ondersteuning van private partijen in de fase tot een investeringsbeslissing en zet in op het versnellen van investeringen in schaalbare en/ of repliceerbare oplossingen. Het gaat om een brede range van energie innovaties. Zoals technische innovatie op het gebied van software en diensten op het gebied van het Internet of Energy (IoE), op het gebied van opslag, waterstof, opwek en energiebesparing en andere energietechnieken. Ook financieel-organisatorische, governance en sociaal-participatieve innovatie passen binnen de scope van het programma. Het SES-programma faciliteert geselecteerde innovaties en ondernemers om versneld te komen tot investeringen. Dit doet het programma door de inzet van de (innovatie)subsidie Smart Energy Systems, maar ook door de inzet van netwerk en kennis. Daarnaast wil het programma de lessen uit de innovatieprojecten benutten en vertalen naar beleid, regelgeving en ander instrumentarium gericht op het realiseren van de doelstellingen op het gebied van klimaat en energie.

Gebied						Rotterdam
Planning	2019	tot	2023		Fase	Uitvoering

Dekking	**ET**	**Gemeente (overig)**	**Derden**	**Totaal**
	3.547	0	220	3.767

Toelichting

Toelichting Uitvoering (inhoudelijk)	Met de ETB budgetten 2020-2022 zijn 27 innovatieprojecten geïdentificeerd, gevalideerd en gefaciliteerd. De stand van zaken eind 2023 is dat een groot deel van de subsidieprojecten is afgerond en dat voor een deel van deze projecten de vaststelling wordt voorbereid. Verschillende van deze innovaties en ondernemers hebben succesvol vervolgstappen gezet richting toepassing en opschaling van de innovaties. De komende jaren zullen de resultaten hiervan en de positieve impact in termen van CO2 besparing, verduurzaming en verslimming van het energiesysteem en innovatieve investeringen en banen verder concreet worden.

Toelichting Verschil realisatie - begroting (financieel)	De realisatie van budgetten is voor een groot deel afhankelijk van de voortgang van gefaciliteerde innovatieprojecten van innovatieve ondernemers. Het programma management voert hier accountmanagement op en heeft over deze voortgang per project eind 2023 de stand van zaken opgemaakt inclusief een inschatting van de voortgang en de tot dan toe behaalde prestaties. Voor wat betreft het programma budget is in 2023 minder besteed aangezien er voor dit jaar ook DTB gelden beschikbaar waren voor o.a. de nieuwe openstelling en programma management voor de nieuwe innovatieprojecten die in 2023 door het programma positief zijn gevalideerd.
Bedrag herbestemming	Niet van toepassing
Toelichting herbestemming	Niet van toepassing

ET - Biondoil 2	500	300	200	180	-20	20

	Budget ET	**Realisatie t/m 2022**	**Begroting 2023**	**Realisatie 2023**	**Verschil**	**Restant per 1-1-2024**
Energietransitie	41.171	19.504	10.707	6.446	-4.261	15.221
ET - Biondoil 2	500	300	200	180	-20	20

Algemene informatie	
Project omschrijving	Biondoil is een privaat initiatief gesteund door beoogde partners Shell, Uniper, Fortum, Technip FMC en Chempolis. Het project is erop gericht fossiele grondstoffen te vervangen door biobased chemicaliën. Biondoil produceert, op basis van niet aan voedsel gerelateerde, houtachtige biomassa, diverse biobased chemicaliën en ethanol. Het project draagt op verschillende manieren bij aan het vormgeven van de biobased ambities van de regio: • De geproduceerde bio-ethanol dient als biobased vervanging van brandstof voor benzinemotoren. Daarmee helpt dit project om de Europese en Nederlandse bij-mengverplichting te realiseren met productie op eigen grond. • Het bijproduct van houtverwerking – lignine – krijgt in dit project een hoogwaardigere toepassing dan bij verbranding in een kolencentrale. De lignine zal bitumen vervangen in asfalt. Daarmee kunnen wegen met bio-asfalt worden geasfalteerd. • De geproduceerde CO2 is zeer zuiver en kan bijvoorbeeld gebruikt worden in de frisdrankenindustrie. • Tenslotte produceert een Biondoil fabriek nog andere, hoogwaardige biochemicaliën.
Gebied	Rotterdam
Planning	2020 tot 2023 Fase Opstart

Dekking	**Energietransitie**	**Gemeente (overig)**	**Derden**	**Totaal**
	500	0	0	500

Toelichting

Toelichting Uitvoering (inhoudelijk)	Project is afgerond in 2023. Vervolgfase van project wordt nog niet uitgevoerd door gebrek aan beschikbare ruimte in haven.
Toelichting Verschil realisatie - begroting (financieel)	Subsidie is iets lager vastgesteld.
Bedrag herbestemming	20
Toelichting herbestemming	Project is afgerond. Verschil kan over naar het DTB

ET - Fieldlab elektrificatie	2.500	1.879	620	620	0	1

	Budget ET	Realisatie t/m 2022	Begroting 2023	Realisatie 2023	Verschil	Restant per 1-1-2024
Energietransitie	41.171	19.504	10.707	6.446	-4.261	15.221
ET - Fieldlab elektrificatie	2.500	1.879	620	620	0	1

Algemene informatie

Project omschrijving	Elektrificatie gaat een essentiële rol spelen in de verduurzaming van de industrie in de haven. Veel technologieën die in theorie kansrijk zijn, zijn al ontwikkeld op laboratoriumschaal. Veelal gaat het echter nog niet om ‘proven technology’ en is er daarom ook nog geen sprake van toepassing op grote schaal van de bestaande industriële sites in het havengebied. Het project ‘field lab industriële elektrificatie’ (FLIE) biedt een proeftuin om kansrijke initiatieven te testen op middelgrote schaal, om hiermee ervaring op te doen en aan te tonen dat innovaties ook op (haven)industriële schaal toepasbaar zijn. Het field lab zal daarnaast vanuit een zogeheten competence center pilotprojecten bij eindgebruikers ondersteunen. De kennis en ervaring die deze pilots opleveren dragen vervolgens bij aan implementatie, risicomanagement, wet- en regelgeving. Het field lab bestaat financieel uit drie onderdelen: de programmaorganisatie die de diensten verzorgt, investeringen in fysieke infrastructuur en de individuele projecten die in het field lab getest zullen worden. De gemeentelijke bijdrage richt zich vooral op de algemene kosten. De initiële investering bedraagt ongeveer € 15 mln. Hieraan dragen wij € 2,5 mln. bij. Andere publieke en semipublieke partijen (EZK, TNO, FME, Deltalinqs, HbR, IQ, PZH) dragen zorg voor de rest van de initiële investering die zich richt op innovatie. De baten zien we terug in het halen van duurzaamheidsdoelstellingen en het revitaliseren van de haveneconomie. De financiering van individuele projecten wordt primair door het bedrijfsleven gedragen – door technologieleveranciers en industriële bedrijven uit de haven.
Gebied	Rotterdam

Planning	2020	tot	2023		Fase	Uitvoering
Dekking	**ET**	**Gemeente (overig)**	**Derden**	**Totaal**		
	2.500	0	12.500	15.000		

Toelichting	
Toelichting Uitvoering (inhoudelijk)	Projectactiviteiten onder gemeentelijke subsidie zijn afgerond, en rapportage wordt nu opgesteld.
Toelichting Verschil realisatie - begroting (financieel)	Niet van toepassing
Bedrag herbestemming	1
Toelichting herbestemming	Afrondingsverschil

ET - Opwek zonne energie in de stad	832	400	164	117	-48	315

	Budget ET	**Realisatie t/m 2022**	**Begroting 2023**	**Realisatie 2023**	**Verschil**	**Restant per 1-1-2024**
Energietransitie	41.171	19.504	10.707	6.446	-4.261	15.221
ET - Opwek zonne energie in de stad	832	400	164	117	-48	315

Algemene informatie	
Project omschrijving	Het programma Opwek zonne-energie in de stad omvat onderzoeken naar en experimenten ten behoeve van de opschaalbaarheid van het opwekken van zonne-energie binnen de gebouwde omgeving en op of langs infrastructuur. Hiermee moet inzicht worden verkregen welke experimenten voldoende potentie hebben om zonne-energie op te schalen. Dit wordt onderzocht binnen de drie experimenten, te weten: zonne-energie in Next Generation Woonwijken, zonnedaken op parkeerterreinen en opwek zonne-energie op en langs snelwegen: 1. Samen met Woonstad Rotterdam en Stedin wordt een modulair opgebouwd energiesysteem opgezet in de wijken Prinsenland en Het Lage Land met mogelijkheden voor gefaseerde uitrol van verschillende vormen van het opwekken van schone energie, opslag en distributie (smart grids). In 2020 is de markt geconsulteerd om te komen tot haalbare toepassingen en investeringen in het gebied. Dit heeft in 2021 geresulteerd in de plaatsing van een batterij bij voetbalvereniging Alexandria 66. In 2021 is verdere studie verricht naar de haalbaarheid om de Alexander sporthal in samenwerking met Vastgoed en het Sportbedrijf verder te verduurzamen o. a. door zonnepanelen op de gevel aan te brengen. Dit zal in 2022 een vervolg krijgen.

2. In 2020 is in beeld gebracht welke gemeentelijke parkeerterreinen in aanmerking komen voor het overkappen met zonnedaken. Tevens is daarbij onderzocht welke andere functies als toevoeging mogelijk zijn. Daarbij moet worden gedacht aan elektrische laadpalen, docking stations voor elektrische fietsen en/of opslag. In 2020 is ook een interactieve online tool ontwikkeld voor eigenaren van parkeerterreinen, projectontwikkelaars en andere potentiële initiatiefnemers t.b.v. het analyseren van de potentie én haalbaarheid voor het overkappen van parkeerterreinen. In 2021 zijn de voorbereidingen gestart om in Q1 van 2022 een aanbesteding op de markt te zetten om het parkeerterrein bij Hockey club HCR het parkeerterrein te overkappen met zonnepanelen. In 2022 wordt verder onderzoek gedaan om met de opgedane ervaring van de aanbesteding bij HCR grotere stappen te zetten. De bedoeling is om dan een aantal parkeerterreinen in een keer aan te besteden.

3. Onderzoek naar de de mogelijkheden voor het (grootschalig) opwekken van zonne-energie langs en op de Rotterdamse ring van snelwegen (De 'Ruit van Rotterdam'). In 2021 is RWS gestart met het programma OER. Hier kijkt RWS naar de mogelijkheden voor opwek van zonne-energie op en langs snelwegen. Aangrenzende gemeenten kijken naar de koppelkansen op hun grondgebied. Voor Rotterdam geldt dat er in 2022 gekeken wordt naar de A15 en de randen. Medio 2022 zal waarschijnlijk de voorverkenning starten naar de mogelijkheden rond de de A20.

Gebied					Rotterdam
Planning	2019	tot	2023	Fase	Opstart

Dekking	**ET**	**Gemeente (overig)**	**Derden**	**Totaal**
	832	0	0	832

Toelichting

Toelichting Uitvoering (inhoudelijk)	1. Sportbedrijf Rotterdam en de gemeente Rotterdam hebben gezamenlijk een pilot opgezet om meer ervaring op te doen met zonnepanelen op gevels. Hiertoe zijn bij twee gymzalen van het Sportbedrijf twee verschillende typen zonnepanelen op de gevel aangebracht. De gemeente heeft hierbij vooral een rol gehad in het aanjagen van de pilot, de keuze voor de toegepaste systemen en leveranciers en heeft een kleine financiële bijdrage gedaan in de investering van de zonnepanelen. Om de toepassing van de zonnepanelen verder op te schalen, ondernemen we verschillende activiteiten: • Onderzoek naar subsidiemogelijkheden voor zonnepanelen op gevels; • Het versoepelen en standaardiseren van welstandsregels voor bepaalde gebieden/situaties; • Potentie van zon op gevels in beeld brengen; • Faciliteren van bestaande initiatieven. 2. Het bestuur van Hockey Club Rotterdam is veranderd. Het nieuwe bestuur is niet zeker van een solar carport. Een andere hockeyclub (Tempo 34) heeft inmiddels wel een vergunning voor een solar carport aangevraagd. Momenteel is een verkenning gaande om geschikte parkeerlocaties te vinden op gemeentelijke gronden qua ruimtelijke inpasbaarheid en of pasbaarheid in gebiedsontwikkelingsplannen. Voor parkeerterreinen die met erfpacht zijn uitgegeven en/of in privaat eigendom zijn worden eigenaren geënthousiasmeerd om solar

carports te realiseren.

3. In 2022 is een QuickScan uitgevoerd naar de mogelijkheden voor de opwek van zonne-energie langs de A15 (voorverkenningsfase OER A15-A38). De potentie op deze zoeklocaties (zonnepanelen in/op bermen, verkeersknooppunten, geluidsschermen) is in 2023 aan de hand van een technische en ruimtelijke analyse verder uitgewerkt. Voor het gehele tracé is het afgelopen jaar een ruimtelijke visie opgesteld. In april/mei 2024 gaan we met de bewoners, bedrijven en andere belanghebbenden/ geïnteresseerden in gesprek om de kansen en aandachtspunten voor zon in de verschillende zoekgebieden te inventariseren.

Daarnaast hebben we grondig onderzoek gedaan naar de mogelijkheden voor zon langs onze lokale infrastructuur (grond in eigendom en beheer van gemeente Rotterdam en RET). De mogelijkheden lijken in eerste instantie heel groot. Bij nader onderzoek blijkt echter dat er veel percelen afvallen vanwege technische, financiële en/of ruimtelijke overwegingen. In 2024 gaan we verder aan de slag met de voorbereiding van de locaties, die nu nog in beeld zijn.

Toelichting Verschil realisatie - begroting (financieel)	Onderbesteding op punt 2.
Bedrag herbestemming	48
Toelichting herbestemming	Vanwege afronden van het ETB gaan de verschillen naar het DTB.

ET - Pilot stimuleren overstap elektrisch koken	515	220	277	105	-172	190

	Budget ET	Realisatie t/m 2022	Begroting 2023	Realisatie 2023	Verschil	Restant per 1-1-2024
Energietransitie	41.171	19.504	10.707	6.446	-4.261	15.221
ET - Pilot stimuleren overstap elektrisch koken	515	220	277	105	-172	190

Algemene informatie

Project omschrijving	Bij de energietransitie in de gebouwde omgeving gaat het onder meer over verwarmen, koken en warm tapwater. Door een combinatie van eigen investeringen, subsidie (voor verwarmen en koken) en leningen, willen we de kosten voor de Rotterdammer behapbaar houden. Energietransitie moet voor iedereen haalbaar en betaalbaar zijn. Heindijk, Korendijk e.o. en Pendrecht zijn de eerste wijken in Rotterdam die van het aardgas afgaan. Bewoners zijn dat niet verplicht. Door hen een aantrekkelijk aanbod te doen én maximale ontzorging te bieden, verleiden we hen om deze stap te zetten. Bewoners zien het meest op tegen de overstap naar

elektrisch koken. Veel bewoners hebben weinig financiële ruimte (60% van de woningeigenaren in Pendrecht heeft een laag inkomen). Met deze pilot bieden we ontzorging en subsidie. Doel is dat 1000 huishoudens overstappen op elektrisch koken.

De regeling staat niet op zichzelf maar is onderdeel van een bredere aanpak en strategie om Heindijk, Korendijk e.o. en Pendrecht aardgasvrij te maken. Via deze bredere aanpak maken mensen bijvoorbeeld kennis met elektrisch koken, leiden we energiecoaches op om bewoners met energieadviezen te helpen en werken we aan verbeteringen in de wijk.

Gebied						Heindijk, Korendijk, Pendrecht
Planning	2019	tot	2023		Fase	Opstart

Dekking	**ET**	**Gemeente (overig)**	**Derden**	**Totaal**
	515	0	0	515

Toelichting

Toelichting Uitvoering (inhoudelijk)	Er zijn in totaal 645 subsidie aanvragen voor elektrisch koken gedaan. Daarvan zijn er 563 vastgesteld. De eerste jaren van de subsidieregeling vielen in de corona periode. Daardoor kon er weinig campagne worden gevoerd. In 2021 is een plan gemaakt om een inhaalslag te maken. Dat heeft erin geresulteerd dat in 2022 en 2023 alsnog een groot aantal subsidies is verstrekt. Tot 30-09-23 konden subsidies worden aangevraagd. De regeling liep tot het einde van dit jaar. Inmiddels is de regeling in aangepaste vorm verlengd omdat die in een behoefte voorziet en bijdraagt aan het slagen van de aardgasvrij aanpakken.
Toelichting Verschil realisatie - begroting (financieel)	
Bedrag herbestemming	172
Toelichting herbestemming	Vanwege afronden van het ETB gaan de verschillen naar het DTB.

ET - Maatregelen Schone Lucht	652	440	211	211	0	0

	Budget ET	**Realisatie t/m 2022**	**Begroting 2023**	**Realisatie 2023**	**Verschil**	**Restant per 1-1-2024**
Energietransitie	41.171	19.504	10.707	6.446	-4.261	15.221
ET - Maatregelen Schone Lucht	652	440	211	211	0	0

Algemene

informatie

Project omschrijving	In heel Rotterdam willen we in 2020 voldoen aan de Europese normen voor luchtkwaliteit. Deze normen mogen dan in geen enkele straat worden overschreden. Op dit moment is de luchtkwaliteit echter met name op de drukke doorgaande wegen onvoldoende en is er sprake van overschrijding van de Europese normen. Om de doelstelling te halen is nieuw beleid en een nieuw pakket aan maatregelen nodig. Binnen het programma worden de volgende maatregelen genomen: • Zelf luchtkwaliteit meten door Rotterdammers. Dit programma start in het najaar van 2020 waarbij rekening gehouden wordt met de geldende maatregelen rond corona. • Inzet van alternatieven voor dieselgeneratoren bij evenementen en materieel op bouwplaatsen: bouwmaterieel levert een aanzienlijke bijdrage aan de concentratie stikstofdioxide (NO2) in de stad. Met de grote bouwopgave zal deze bijdrage verder toenemen. Om de uitstoot van het materieel op de bouwplaatsen terug te dringen wordt een aanpak opgesteld. Hierin wordt tevens de aanpak van generatoren meegenomen en de verschoning van de mobiele werktuigen (Non Road Mobile Machinery). • Verduurzaming personenmobiliteit: project wordt uitgevoerd door afdeling mobiliteit • Campagne Houtstook. Deze campagne heeft als doel om aandacht te vragen voor goed stookgedrag waarmee overlast kan worden voorkomen.
Gebied	Rotterdam

Planning	2019	tot	2023	Fase	Uitvoering

Dekking	**ET**	**Gemeente (overig)**	**Derden**	**Totaal**
	652	0	0	652

Toelichting

Toelichting Uitvoering (inhoudelijk)	De maatregelen zijn uitgevoerd en afgerond. Voor het project houtstook zijn 3 communicatiecampagnes gevoerd om rotterdammers meer bewust te maken. Daarnaast is gewerkt aan de ontwikkeling van een stookverbod bij stookalert, in samenwerking met andere gemeenten en het Rijk. Het stookverbod bij een stookalert is niet ingevoerd omdat er bestuurlijk geen draagvlak voor was. Het project aanscherpen eisen is gefaseerd uitgevoerd bestaande uit 1) het verzamelen van kennis, 2) het uitvoeren van pilots en 3) het ontwikkelen van beleid bij aanbesteding en er zijn twee pilots uitgevoerd. Via het raamwerkcontract stadse werken is in Rozenburg 700 m riool zero emissie aangelegd. Daarnaast zijn bij de aanbesteding van het grijsbestek eisen gesteld aan de in te zetten apparatuur, in combinatie met een subsidie. Daarnaast is er een roadmap ontwikkeld om de verduurzaming van mobiele werktuigen vorm te geven. Hierbij wordt samengewerkt met andere gemeenten en het Rijk. In het najaar van 2023 heeft de gemeente het SEB-convenant ondertekend. (SEB= schoon en emissieloos bouwen) Het meten van luchtkwaliteit met het project de Luchtclub is uitgevoerd en afgerond Er hebben circa 550 Rotterdammers zelf de luchtkwaliteit gemeten met een sensor gedurende 2 jaar.

Toelichting Verschil realisatie - begroting (financieel)						Niet van toepassing
Bedrag herbestemming						Niet van toepassing
Toelichting herbestemming						Niet van toepassing

ET - Stimuleren slimme bouwlogistiek	1.478	364	167	167	-1	947

	Budget ET	**Realisatie t/m 2022**	**Begroting 2023**	**Realisatie 2023**	**Verschil**	**Restant per 1-1-2024**
Energietransitie	41.171	19.504	10.707	6.446	-4.261	15.221
ET - Stimuleren slimme bouwlogistiek	1.478	364	167	167	-1	947

Algemene informatie

Project omschrijving	Rotterdam overschrijdt op een aantal drukke doorgaande wegen de wettelijke EU-norm voor luchtkwaliteit. De bouwsector is verantwoordelijk voor circa 27% van uitstoot van alle transportbewegingen in de stad. Bouwlogistiek is daarmee – na de categorie stukgoederen (met 39%) – de grootste veroorzaker van luchtverontreiniging in de stad. Met de stimuleringsregeling Bouwlogistiek stimuleren we efficiëntere, meer planmatige, en (zo mogelijk) emissievrije bouwlogistiek, waarbij bouwers minder ritten door de stad maken om de Rotterdamse bouwplaatsen te bevoorraden. De regeling heeft een directe relatie met de woningbouwopgave (18.000 woningen erbij) die ertoe leidt dat de bouwlogistiek de komende jaren toeneemt. In 2019 en 2020 zijn er vijf subsidieaanvragen ingediend waarvan er twee zijn verleend. Deze twee projecten leveren samen bijna 3500 ritbesparingen op. De regeling is onderdeel van de afspraken met het Rijk over de verbetering van de luchtkwaliteit in Rotterdam, waarvoor we een rijkssubsidie van € 6,5 mln hebben ontvangen.
Gebied	Rotterdam
Planning	2020 tot 2023 Fase Uitvoering

Dekking	**ET**	**Gemeente (overig)**	**Derden**	**Totaal**
	1.478	0	1.500	2.978

Toelichting

Toelichting Uitvoering	De subsidieregeling Stimulering ritbesparing in de bouwlogistiek is in 2021 verlengd, maar het aantal aanmeldingen viel tegen. Subsidie is toegekend aan twee projecten die samen meer dan

(inhoudelijk)	500 vrachtautoritten hebben bespaard. Uit de evaluatie blijkt echter dat subsidie niet het meest effectieve instrument is gebleken voor het verduurzamen van de bouwlogistiek. Wanneer aannemers aan de slag gaan met een project is het vaak te laat in het proces om de uitvoeringswijze en logistiek te veranderen. Om deze reden stelt de gemeente Rotterdam nu kaders bij de projectontwikkeling, een benadering die voor het eerst wordt toegepast bij de ontwikkelingen op de pols van Katendrecht. Bovendien werkt de gemeente samen met de Topsector Logistiek aan de ontwikkeling van een simulatietool. Deze tool zal de verkeerskundige gevolgen van bouwprojecten op het wegennet inzichtelijk maken, waardoor het mogelijk wordt congestie in de stad te voorkomen als gevolg van geplande bouwprojecten.
Toelichting Verschil realisatie - begroting (financieel)	De subsidieregeling is opgezet samen met de markt. In de praktijk is gebleken dat de subsidieregeling niet effectief is geweest en er minder aanvragen zijn ingediend dan vooraf werd ingeschat.
Bedrag herbestemming	Niet van toepassing
Toelichting herbestemming	Niet van toepassing

ET - Verkeersexperimenten schone lucht	4.000	1.068	1.980	936	-1.044	1.996

	Budget ET	**Realisatie t/m 2022**	**Begroting 2023**	**Realisatie 2023**	**Verschil**	**Restant per 1-1-2024**
Energietransitie	41.171	19.504	10.707	6.446	-4.261	15.221
ET - Verkeersexperimenten schone lucht	4.000	1.068	1.980	936	-1.044	1.996

Algemene informatie

Project omschrijving	In de Rotterdamse MobiliteitsAanpak RMA en de Koersnota Schone Lucht is afgesproken dat er een verkeersaanpak wordt uitgevoerd om de knelpunten luchtkwaliteit aan te pakken. Deze aanpak moet bijdragen aan de drie hoofdopgaven van de RMA: faciliteren van groei van de stad, bevorderen van de mobiliteitstransitie en schonere lucht. Het experiment is gestart in juni 2020 waarbij zowel op Rotterdam Noord als Zuid een aantal wegvakken tijdelijk zijn afgezet. De effecten van de maatregelen worden in kaart gebracht en op basis daarvan worden de verdere ingrepen uitgewerkt. De experimenten maken deel uit van de afspraken met het Rijk over de verbetering van de luchtkwaliteit in Rotterdam, waarvoor we een rijkssubsidie van € 6,5 mln heeft ontvangen.
Gebied	Rotterdam
Planning	1-1-2019 tot 31-12-2022 Fase Uitvoering

Dekking	**ET**	**Gemeente (overig)**	**Derden**	**Totaal**
	4.000	0	4.000	8.000

Docking station-virtuele energiecentrale	350	360	90	0	-90	-10

	Budget ET	**Realisatie t/m 2022**	**Begroting 2023**	**Realisatie 2023**	**Verschil**	**Restant per 1-1-2024**
Energietransitie	41.171	19.504	10.707	6.446	-4.261	15.221
Docking station-virtuele energiecentrale	350	360	90	0	-90	-10

Algemene informatie

Project omschrijving	Met dit project dragen we bij aan de realisatie van een docking station op de locatie Waalhaven voor het laden van gecontaineriseerde batterijen voor de binnenvaart. In de technische opstelling worden een grote gecontaineriseerde batterij samen met een groot vliegwiel in een vaste opstelling gerealiseerd, met daarnaast twee (en in de toekomst meerdere) plekken waar

Toelichting

Toelichting Uitvoering (inhoudelijk)	In het kader van de RMA is onderzocht welke netwerkmaatregelen een bijdrage kunnen leveren aan verbetering van de luchtkwaliteit, de Groei van de Stad en de mobiliteitstransitie (meer ruimte voor ov, fiets en voetgangers). Een van de maatregelen is het wegnemen van rijstroken op de Maastunnelcorridor. Gestart is met tijdelijke verkeersmaatregelen om in de praktijk te testen of de verkeersveiligheid kon worden gewaarborgd en er niet elders stagnatie zou ontstaan. Uit de eindevaluatie is gebleken dat de maatregel passend is en is besloten om de tijdelijke situatie om te zetten naar een meer permanent karakter. De aanpak bij de Maastunnel is tevens nodig om in de toekomst een snel openbaar vervoer (HOV) verbinding met tussen CS en Rotterdam Zuid te realiseren. Om het HOV te realiseren is het nodig om vervoerscapaciteit (in de tunnel) vrij te maken zodat ook de tunnelveiligheid wordt geborgd en de aanrijdtijden voor spoedtransport naar het Erasmus MC. De werkzaamheden lopen door in 2024 omdat er samenloop is met andere projecten in de buitenruimte.
Toelichting Verschil realisatie - begroting (financieel)	De redenen dat niet alle kosten in 2023 gemaakt zijn maar wel in 2024 gemaakt zullen worden, komt door: - Afhankelijkheid van Stedin om elektrische voeding te realiseren voor de ANPR-camera's; - Afhankelijkheid van project HOV om de bewegwijzeringsborden te combineren waardoor het met minder kosten gerealiseerd kan worden; - Afhankelijkheid van project 'Fietsstraten Maastunnelcorridor' waardoor de uitwerking van aanpassing kruising Wolphaertsbocht vertraging op liep; - Afhankelijkheid van project 'IP Rochussenstraat'; - Afhankelijkheid project 'Hoogtemeldingen Maastunnel'.
Bedrag herbestemming	Niet van toepassing
Toelichting herbestemming	Niet van toepassing

de mobiele batterijen kunnen worden geladen en ontladen. Het laadstation wordt daarbij technisch uitgerust als virtuele energiecentrale om systeemdiensten, in samenwerking met Eneco, te leveren aan het energiesysteem. Hierdoor wordt de onbalans van het energienet (gedeeltelijk veroorzaakt door nieuwe onvoorspelbare energiebronnen zoals zon en wind) verholpen. De docking stations worden gebruikt om verwisselbare batterijcontainers te laden, zodat deze opnieuw gebruikt kunnen worden in de binnenvaart, voor festivals en op bouwplaatsen. Wanneer de verwisselbare batterijcontainers zijn volgeladen kunnen deze ook worden ingezet op de systeemdienstmarkt.

Gebied						Rotterdam
Planning	2020	tot	2023		Fase	Opstart

Dekking	**Energietransitie**	**Gemeente (overig)**	**Derden**	**Totaal**
	350	0	3.500	3.850

Toelichting

Toelichting Uitvoering (inhoudelijk)	Dit is een subsidie. In september hebben we een verzoek tot verlenging looptijd gekregen, omdat de voorbereiding (financiering, engineering, tracestudie Stedin) meer tijd had gekost dan verwacht.
Toelichting Verschil realisatie - begroting (financieel)	We hebben de looptijd van de subsidie op verzoek verlengd. In de eerste helft van 2024 zal de installatie in gebruik worden genomen. Daarna bij vaststelling zal de resterende 90 k worden uitgekeerd.
Bedrag herbestemming	Niet van toepassing
Toelichting herbestemming	Niet van toepassing

ET - Energievouchers voor ondernemers	375	133	38	38	0	204

	Budget ET	**Realisatie t/m 2022**	**Begroting 2023**	**Realisatie 2023**	**Verschil**	**Restant per 1-1-2024**
Energietransitie	41.171	19.504	10.707	6.446	-4.261	15.221
ET - Energievouchers voor ondernemers	375	133	38	38	0	204

Algemene informatie

Project omschrijving	Met dit project worden energievouchers beschikbaar gesteld aan alle ondernemers op de Rotterdamse stedelijke bedrijventerreinen. Met de voucher krijgen zij € 700 korting op het uitvoeren van een energiescan, dak scan voor zonnepanelen of energiebesparende maatregel.

We verwachten hiermee een investering met een multiplier van minimaal 5 te realiseren (voor iedere € 500 een investering van minimaal € 2.500). Dit zorgt voor een boost op schone energie binnen de gebouwde omgeving. Doel is om in de periode 2020 - 2022 ondernemers middels de vouchers te stimuleren om te investeren in verduurzaming van hun pand(en). Per bedrijventerrein gaan we de effectiviteit van de maatregelen en de resultaten van energiebesparing en CO2-reductie monitoren.

Gebied						Rotterdam
Planning	2021	tot	2023		Fase	Opstart

Dekking	**Energietransitie**	**Gemeente (overig)**	**Derden**	**Totaal**
	375	0	0	375

Toelichting

Toelichting Uitvoering (inhoudelijk)	Deze subsidieregeling is eind 2022 gesloten. Begin 2023 zijn de laatste aanvragen behandeld. Dit project is afgerond. In maart 2023 is de opvolger van deze subsidie gestart genaamd "Duurzaamheidsvoucher voor ondernemers" met dekking uit het DTB.
Toelichting Verschil realisatie - begroting (financieel)	Niet van toepassing
Bedrag herbestemming	Niet van toepassing
Toelichting herbestemming	Niet van toepassing

ET - Energievouchers voor VVE's Pendrecht	300	0	160	20	-140	280

	Budget ET	**Realisatie t/m 2022**	**Begroting 2023**	**Realisatie 2023**	**Verschil**	**Restant per 1-1-2024**
Energietransitie	41.171	19.504	10.707	6.446	-4.261	15.221
ET - Energievouchers voor VVE's Pendrecht	300	0	160	20	-140	280

Algemene informatie

Project omschrijving	Het project betreft een financiële tegemoetkoming voor VvE's die energiebesparende maatregelen nemen, al dan niet gecombineerd met onderhoudswerkzaamheden. In Pendrecht zijn er nauwelijks 'rijke' VvE's. Veel VvE's hebben te maken met achterstallig onderhoud. Daarom kiezen we voor een aanpak waarbij zowel het uitvoeren van onderhoudswerkzaamheden als het nemen van duurzame maatregelen worden gestimuleerd.

Indien een VvE in Pendrecht isolatiemaatregelen laat uitvoeren aan het gebouw, al dan niet gecombineerd met onderhoudswerkzaamheden, kan een deel van deze kosten vergoed worden. Daarnaast begeleiden we de VvE's bij de verduurzaming of onderhoud van hun panden. De regeling voor Pendrecht is maatwerk en wijkt af van de regeling voor VvE's in de rest van Rotterdam. We gaan onderzoeken of de Pendrechtse aanpak meer stimulerend werkt. De geleerde lessen worden meegenomen bij het opstellen van eventueel nieuwe regelingen. De VvE's in Pendrecht kunnen kiezen van welke regeling zij gebruik maken, de stedelijke regeling vanuit VVE010 of de Pendrechtse regeling.

Gebied						Rotterdam
Planning	2020	tot	2023		Fase	Opstart
Dekking	**Energietransitie**	**Gemeente (overig)**	**Derden**	**Totaal**		
	300	0	0	300		
Toelichting						
Toelichting Uitvoering (inhoudelijk)	In het jaar 2023 is er 1 subsidie aanvraag aangevraagd, goedgekeurd en verstrekt van € 20.000.					
Toelichting Verschil realisatie - begroting (financieel)	Gezien de omvang van de investeringen hebben de VvE's behoefte aan meer voorbereidingstijd en meer vergaderingen met de leden. De besluitvorming om aan de slag te gaan duurt jaren, mede vanwege financiële tekorten. Door de subsidieregeling te verlengen en laagdrempeliger te maken, wilden wij VvE's de gelegenheid geven alsnog een aanvraag te doen. Met deze regeling konden wij de VvE's middels een subsidie tot € 20.000 van de totale kosten tegemoet komen. In de praktijk is gebleken dat € 20.000 een druppel op een hete plaat is en niet toereikend genoeg als de cruciale onderhoudswerkzaamheden die bij voorkeur opgepakt moeten worden een budget nodig hebben van enkele tonnen tot meer dan een € 1 mln.					
Bedrag herbestemming						280
Toelichting herbestemming	Het project is afgerond. Het verschil gaat over naar het DTB.					

ET - Energievouchers voor VVE's	1.300	540	665	315	-350	445

	Budget ET	**Realisatie t/m 2022**	**Begroting 2023**	**Realisatie 2023**	**Verschil**	**Restant per 1-1-2024**
Energietransitie	41.171	19.504	10.707	6.446	-4.261	15.221
ET - Energievouchers voor VVE's	1.300	540	665	315	-350	445

Algemene informatie

Project omschrijving	Dit project heeft als doel om VvE's te ondersteunen bij het duurzaam onderhoud en verduurzamen van hun woongebouw (met name thema Energie), met extra aandacht voor VvE's in NPRZ-gebied en de gebiedsaanpakken. Het voorstel biedt hiertoe drie samenhangende faciliteiten: 1. Systematisch advies en procesbegeleiding voor VvE's. De aanbesteding / raamovereenkomst voor advies en ondersteuning verduurzaming VvE's is bedoeld voor alle VvE's in Rotterdam van 8 of meer appartementen. Er wordt een combinatie gemaakt van een energie-advies en een duurzaam meerjarenonderhoudsplan dat is gericht op een termijn van 15 jaar, en het praktisch voorbereiden voor het nemen van twee maatregelen binnen 5 jaar. De ondersteuning bestaat daarom ook uit juridische en financiële borging, waarbij gebruikgemaakt wordt van gemeentelijke en landelijke subsidies en leenfaciliteiten. Hiermee worden ca. 60 VvE's ofwel ca. 2.500 woningen bereikt, met name in de jaren 2022 en 2023; 2. Een subsidieregeling om de daadwerkelijke uitvoering te versnellen. De subsidieregeling 'isolatievouchers' is bedoeld voor kleine VvE's tot 8 appartementen. Mede vanwege een gewenste impuls voor de lokale werkgelegenheid, worden deze kleine VvE's gestimuleerd om binnen 1 jaar (2021-2022) één isolatiemaatregel uit te voeren. Zij ontvangen hiervoor 1.500 euro per appartement en maximaal 10k per VvE; 3. Aanvullende activiteiten voor info, advies en ondersteuning aan VvE's en uitvoering regelingen. De aanvullende activiteiten zijn bedoeld om met name kleine VvE's te interesseren en informeren, en daarna toe te leiden naar praktisch advies over verduurzaming in combinatie met onderhoud, inclusief financiën en besluitvorming. Daarnaast zijn er ca. 15 grote VvE's met in totaal ca. 800 woningen die vóór 2020 startten met een begeleidingstraject (zogenaamde 'ELENA-VvE's), die tot in Q2 van 2021 nog ondersteuning aangeboden krijgen.
Gebied	Rotterdam
Planning	Q3 2020 tot Q2 2024 Fase Opstart

Dekking	Energietransitie	Gemeente (overig)	Derden	Totaal
	1.300	0	0	1.300

Toelichting

Toelichting Uitvoering (inhoudelijk)	In 2021 is er vertraging opgelopen in de voorbereiding (de benodigde aanbesteding) van faciliteit 1. In 2022 zijn de diensten gestart in het advies en ondersteuningstraject voor verduurzaming en deels uitgevoerd. In 2022 zijn 23 VvE's gestart in het traject. Eind 2022 hadden hiervan 16 VvE's fase 1 doorlopen en 1 VvE zowel fase 1 als 2. In 2023 zijn nog 37 VvE's gestart met het traject. Eind 2023 hebben in totaal 53 VvE's fase 1 doorlopen, 4 VvE's zowel fase 1 als 2 en zijn 4 VvE's vroegtijdig gestopt met het traject. 31 oktober 2022 is de isolatie-subsidieregeling voor kleine VvE's (faciliteit 2) gesloten. In 2023 zijn de laatste aanvragen beoordeeld en is een deel van de verleningen vastgesteld. In 2024 zullen de overige verleningen worden vastgesteld. Faciliteit 3, voor aanvullende diverse activiteiten, is in 2023 overgegaan naar het DTB project verduurzaming VvE's.
Toelichting Verschil realisatie -	Eind 2023 was er € 350.000 aan niet opgemaakt budget. Van deze € 350.000 is € 75.000 een begrote onttrekking aan de bestemmingsreserve ETB ten behoeve van faciliteit 1. Daarnaast is er een post van € 275.000 voor faciliteit 1 waar verplichtingen zijn aangegaan die in 2024

Gebiedsaanpakken aardgasvrij	2.719	64	515	507	-8	2.148

begroting (financieel)	betaald worden.
Bedrag herbestemming	Niet van toepassing
Toelichting herbestemming	Niet van toepassing

	Budget ET	Realisatie t/m 2022	Begroting 2023	Realisatie 2023	Verschil	Restant per 1-1-2024
Energietransitie	41.171	19.504	10.707	6.446	-4.261	15.221
Gebiedsaanpakken aardgasvrij	2.719	64	515	507	-8	2.148

Algemene informatie

Project omschrijving	Deze collegeperiode gaan we in vijf wijken in Rotterdam aan de slag met gebiedsaanpakken om te leren wat er nodig is om bestaande wijken aardgasvrij te maken. Dit doen we in de wijken Pendrecht, Bospolder-Tussendijken, Groot-IJsselmonde (Reyeroord/Heindijk), Rozenburg en Prinsenland-Het Lage Land. Hierbij is het doel om te komen tot een aanpak om de rest van de Rotterdam voor 2050 van het aardgas af te halen. We willen alle bewoners in de pilotgebieden een haalbaar en betaalbaar aanbod doen om over te gaan op stadsverwarming en/of elektrisch koken. Hierbij kiezen we ervoor om eigenaar- bewoners financieel tegemoet te komen. Dit doen we omdat we bewoners van de eerste pilotwijken niet al het leergeld willen laten betalen en om mensen te verleiden over te stappen op een aardgasvrij alternatief. In de gebiedsaanpakken is namelijk sprake van een aanpak op basis van vrijwilligheid. Deze middelen zijn bedoeld om te starten met de uitvoering van het aardgasvrij maken van de genoemde wijken.
Gebied	Rotterdam
Planning	2020 tot 2030 Fase Opstart

Dekking	Energietransitie	Gemeente (overig)	Derden	Totaal
	2.719	0	0	2.719

Toelichting

Toelichting Uitvoering (inhoudelijk)	In de wijk Heindijk zijn in 2023 de werkzaamheden aan de buitenruimte afgerond. De wijk kreeg een nieuw riool, een warmtenet en een aantrekkelijke groene inrichting. Ongeveer 320 woningen in de wijk zijn inmiddels vrij van aardgas. De Korendijkflat staat als laatste wooncomplex in de wijk nog in de planning bij Vattenfall.
Toelichting Verschil realisatie - begroting	Verschil te klein

ET - Ombouw openbare verlichting naar LED	8.350	2.087	2.113	1.835	-278	4.428

	Budget ET	**Realisatie t/m 2022**	**Begroting 2023**	**Realisatie 2023**	**Verschil**	**Restant per 1-1-2024**
Energietransitie	41.171	19.504	10.707	6.446	-4.261	15.221
ET - Ombouw openbare verlichting naar LED	8.350	2.087	2.113	1.835	-278	4.428

Algemene informatie

Project omschrijving	De openbare verlichting bestaat in Rotterdam uit 106.900 armaturen (lampen). Deze verlichting verbruikt op jaarbasis € 22,7 mln kWh. Dit energieverbruik komt overeen met het gemiddelde verbruik van 7.500 huishoudens. Van de huidige verlichting is pas 15% in led uitgevoerd en alleen de verlichting van hoofd-en verzamelwegen wordt in de nachtelijke uren gedimd. De ombouw naar led ‘volgde’ tot nu toe het jaarlijkse vervangingsprogramma van de verlichting. Hierbij wordt nu 3%-4% aan armaturen vervangen. In dit tempo zou het nog 25 tot 30 jaar duren voordat alle verlichting is vervangen door led. Met dit project versnellen we dit naar 6 jaar. In april 2020 is gestart met het vervangen van de armaturen in het gebied Prins Alexander. Planning is dat er jaarlijks 15.000 armaturen worden vervangen. Als het gehele areaal is omgebouwd naar led, inclusief een dimregime, dan wordt ten opzichte van het huidige verbruik circa 30% energie bespaard. Dit is € 6,8 mln kWh die niet hoeft te worden opgewekt. Dit komt neer op het elektriciteitsverbruik van 2.270 huishoudens.
Gebied	
Planning	tot Fase Uitvoering

Dekking	**ET**	**Gemeente (overig)**	**Derden**	**Totaal**
	8.350	0	0	8.350

Toelichting

Toelichting Uitvoering (inhoudelijk)	De prognose voor 2023 was het vervangen van 8.000 armaturen door Led armaturen waarvan wij 7.000 armaturen gerealiseerd hebben. We verwachten nog steeds dat we het project eind 2025 hebben afgerond en als de prestaties van de afgelopen periode kunnen vasthouden. Dit nog even onder voorbehoud. Inmiddels zijn zo’n 67.000 armaturen vervangen.
Toelichting	Na de actualisatie van de onttrekking bij de 2e Herziening 2023 heeft er een correctie plaats

(financieel)	
Bedrag herbestemming	8
Toelichting herbestemming	Verschil 2023 gaat over naar DTB

ET - Bleekaarde	200	100	100	100	0	0

Verschil realisatie - begroting (financieel)	gevonden op het ultimo 2022 geactiveerde bedrag.
Bedrag herbestemming	Niet van toepassing
Toelichting herbestemming	Niet van toepassing

	Budget ET	Realisatie t/m 2022	Begroting 2023	Realisatie 2023	Verschil	Restant per 1-1-2024
Energietransitie	41.171	19.504	10.707	6.446	-4.261	15.221
ET - Bleekaarde	200	100	100	100	0	0

Algemene informatie

Project omschrijving	Project betreft subsidie voor de bouw van een pilot plant voor het hergebruik van 2000 ton bleekaarde per jaar. Als de pilot succesvol is kan worden opgeschaald naar een fabriek die 20.000 ton kan verwerken (gerecycled en/of thermisch verwerkt). Bleekaarde is een speciaal soort kaolien (mineraal) waarmee plantaardige oliën worden gezuiverd voordat de oliën verwerkt (geraffineerd)worden. Na gebruik is het een afvalproduct (SBE). Na succesvolle tests met de pilot plant wordt er in de haven door GBN, initiatiefnemer en investeerder, een fabriek gebouwd voor de circulaire verwerking waarbij de plantaardige olie wordt teruggewonnen en een grote hoeveelheid groene stoom worden geproduceerd. De olie kan vervolgens worden gebruikt als brandstof. Tenslotte zal voor de resterende, van oliegezuiverde, bleekaarde zelf een nuttige bestemming gevonden worden zodat deze niet hoeft te worden gestort of verbrand zoals nu het geval is. In Rotterdam staat het grootste cluster van plantaardige oliën verwerkende industriële bedrijven van Europa. Het aanbod van SBE is dus nergens zo groot als in Rotterdam.
Gebied	
Planning	tot Fase Uitvoering

Dekking	ET	Gemeente (overig)	Derden	Totaal
	200	0	0	200

Toelichting

Toelichting	Proeffabriek is uiteindelijk niet gerealiseerd, de business case bleek na initieel onderzoek niet

ET - Groencollect	96	83	13	-83	-96	96

	Budget ET	**Realisatie t/m 2022**	**Begroting 2023**	**Realisatie 2023**	**Verschil**	**Restant per 1-1-2024**
Energietransitie	41.171	19.504	10.707	6.446	-4.261	15.221
ET - Groencollect	96	83	13	-83	-96	96

Uitvoering (inhoudelijk)	goed genoeg. Rapportage wordt nu opgesteld, en na ontvangst van die rapportage wordt lager vastgesteld.
Toelichting Verschil realisatie - begroting (financieel)	Niet van toepassing
Bedrag herbestemming	Niet van toepassing
Toelichting herbestemming	Niet van toepassing

Algemene informatie

Project omschrijving	Na afloop staat er een kleinschalige vergistingsverwerkingslijn voor aanzienlijke hoeveelheden stedelijk organisch restmateriaal die dient als template voor verdere verspreiding over de regio Rotterdam naar nog 3 locaties. Er is werk voor minimaal 4 mensen die voorheen in de bijstand zaten en er zijn jaarlijks meer dan 50.000 dieselkilometers vervallen omdat het afval lokaal wordt vergist en niet naar elders (Moerdijk) hoeft te worden afgevoerd voor verwerking.
Gebied	
Planning	2021 tot 2026 Fase Uitvoering

Dekking	**ET**	**Gemeente (overig)**	**Derden**	**Totaal**
	96	0	0	96

Toelichting

Toelichting Uitvoering (inhoudelijk)	Tijdens de uitvoering van het project ging Nederland in een Corona lock-down. Groencollect was voor dit project, en haar bedrijfsresultaat, sterk afhankelijk van de horeca. Omdat de horeca sloot is het project niet goed van de grond gekomen. GroenCollect zelf is de bedrijfseconomische impact van Corona niet te boven gekomen en eind 2023 failliet gegaan.
Toelichting Verschil realisatie - begroting (financieel)	Door het achterblijvende resultaat is de subsidie teruggevorderd van GroenCollect. Hierdoor is een onderbesteding ontstaan ter grootte van het subsidiebedrag, € 96.000.

ET - Programma Walstroom	1.400	583	750	0	-750	817

	Budget ET	**Realisatie t/m 2022**	**Begroting 2023**	**Realisatie 2023**	**Verschil**	**Restant per 1-1-2024**
Energietransitie	41.171	19.504	10.707	6.446	-4.261	15.221
ET - Programma Walstroom	1.400	583	750	0	-750	817

Algemene informatie	
Project omschrijving	Programma voor de ontwikkeling van walstroom, bestaande uit drie onderdelen: realisatie van concrete walstroom projecten in de stad(Lloydkade en Coolhaven/Aelbrechtskade), een ontwikkelprogramma voor walstroom voor stad en haven i.s.m. met het Havenbedrijf, en het technisch ontwerp en voorbereiding van de aanbesteding van een walstroom installatie voor de cruise terminal aan de Wilhelminakade.
Gebied	
Planning	tot
Fase	Uitvoering

Dekking	**ET**	**Gemeente (overig)**	**Derden**	**Totaal**
	1.400	0	0	1.400

Toelichting	
Toelichting Uitvoering (inhoudelijk)	Dit programma liep tot en met 2022 en zou dus eigenlijk afgerond moeten zijn. Maar er is begin 2023 met geld uit dit programma nog een subsidie beschikt van € 750.000 voor het Havenbedrijf voor walstroom aan de Park- en Lloydkade.
Toelichting Verschil realisatie - begroting (financieel)	Samen met de € 750.000 uit dit budget is er nog € 1 mln vanuit de SPUK aan subsidie beschikt voor walstroom Park- en Lloydkade. De eerste subsidiebetaling is vanuit dit geld gedaan. De verplichting van € 750.000 staat nog wel open.
Bedrag herbestemming	Niet van toepassing
Toelichting herbestemming	Niet van toepassing

ET - Laadinfrastructuur	5.000	4.457	500	0	-500	543

	Budget ET	**Realisatie t/m 2022**	**Begroting 2023**	**Realisatie 2023**	**Verschil**	**Restant per 1-1-2024**

emissieloze voertuigen

Energietransitie	41.171	19.504	10.707	6.446	-4.261	15.221
ET - Laadinfrastructuur emissieloze voertuigen	5.000	4.457	500	0	-500	543

Algemene informatie

Project omschrijving	Het programma Laadinfrastructuur emissieloze voertuigen geeft invulling aan de Rotterdamse aanpak Nul emissie mobiliteit welke in 2019 bestuurlijk is vastgesteld. Daarnaast ondersteunt het programma de inspanning op het gebied van laadinfrastructuur uit het coalitieakkoord. Op basis van de vraag bepalen we hoeveel laadpalen en welke verdere infrastructuur nodig is om elektrisch rijden nog gemakkelijker en aantrekkelijker te maken. Een passende laadinfrastructuur is noodzakelijk om emissievrij rijden met elektrische voertuigen mogelijk te maken. Laadinfrastructuur is ook vereist ter ondersteuning van (toekomstig) flankerend beleid van de gemeente, dat elektrisch rijden verder wil stimuleren. Hiermee wordt Rotterdam minder afhankelijk van fossiele grondstoffen. Rotterdam en Nederland behoort tot de koplopers op het gebied van elektrisch vervoer. Er is een hoog aandeel verkochte elektrische auto's en we hebben een hoge dichtheid laadpunten. Ook op innovatie thema's zoals smart charging, communicatieprotocollen en standaarden behoren we bij de top. Zowel Rotterdamse als Nederlandse bedrijven doen nationaal als internationaal goede zaken. Cijfers van RVO uit 2019 geven aan dat er in 2019 een landelijke omzet stijging was van 44% die boven de € 1 mld uitkwam. Door als stad te investeren in laadinfrastructuur gaat er een directe stimulans uit naar inwoners en bedrijven om over te stappen op elektrische voertuigen. Deze kip/ei benadering heeft aantoonbaar gewerkt toen we enkele jaren terug zijn gestart met het realiseren van het laadnetwerk en zal ook nu nieuwe doelgroepen zoals personenvervoerders en logistieke partijen over de streep trekken. Per 2019 heeft dit geleid tot een totaal van 1.150 openbare laadpalen, het laadplein Veerhaven, twee snelladers en laadinfra in de stad t.b.v.55 E-bussen.
Gebied	Rotterdam
Planning	2020 tot 2023 Fase Uitvoering

Dekking	**ET**	**Gemeente (overig)**	**Derden**	**Totaal**
	5.000	0	2.500	7.500

Toelichting

Toelichting Uitvoering (inhoudelijk)	Budget ten behoeve van de realisatie van openbare snelladers. O.a. bestemd voor aansluiting op het net van het Erasmus medisch centrum, verfraaiing trafo's en duurzaamheidopties.
Toelichting Verschil realisatie - begroting	De voorbereidingen voor de realisatie zijn in gang gezet en de kosten worden in 2024 en 2025 verwacht. Dit gedurende de looptijd van het plaatsingscontract.

ET - Stappenplan Zero Emissie Stadslogistiek (ZES)	3.593	2.320	456	370	-85	903

	Budget ET	**Realisatie t/m 2022**	**Begroting 2023**	**Realisatie 2023**	**Verschil**	**Restant per 1-1-2024**
Energietransitie	41.171	19.504	10.707	6.446	-4.261	15.221
ET - Stappenplan Zero Emissie Stadslogistiek (ZES)	3.593	2.320	456	370	-85	903

Algemene informatie	
Project omschrijving	Met dit meerjarige programma willen we een samenhangend pakket van stimulerende en regulerende maatregelen voor emissievrije stadslogistiek in Rotterdam realiseren. Het programma beschrijft de stappen die we hiervoor tot en met 2025 nemen. Het belangrijkste onderdeel is de invoering van de zero-emissiezone voor stadslogistiek vanaf 2025. De beoogde zone omvat grofweg het gebied binnen de ring van Rotterdam exclusief de bedrijventerreinen. De leefbaarheid (waaronder bereikbaarheid en luchtkwaliteit) staat in dit gebied het meest onder druk en dit gebied is het meest kansrijk voor slimme logistieke concepten waarmee het aantal transportritten gereduceerd kunnen worden. De invoering van een zero-emissiezone in Rotterdam (en in andere steden) biedt de (logistieke) ondernemers een gelijkwaardig speelveld en een stok achter de deur om versneld te verduurzamen en een inhaalslag te maken t.o.v. andere sectoren die al veel verder zijn. De middelen worden ingezet om samen met een representatieve afspiegeling van de logistieke sector de zero-emissiezone verder in te richten. De meeste grote bedrijven hebben voldoende investeringsruimte om zelf de overstap naar emissievrij transport te kunnen maken. Deze bedrijven hebben vooral zo snel mogelijk duidelijkheid nodig over de zero-emissiezone. Extra aandacht is er voor stimuleringsmaatregelen voor het lokale MKB. Voor het MKB is de stap naar emissievrij transport door o.a. de hoge aanschafkosten nog moeilijk. De intentie is om eind 2020 met de logistieke sector een convenant te ondertekenen. Hierin zijn afspraken vastgelegd over de geografische afbakening en toegangseisen van de zeroemissiezone voor stadslogistiek in 2025 en is ook benodigd flankerend beleid opgenomen.
Gebied	Rotterdam
Planning	2020 tot 2030 Fase Uitvoering

Dekking	**Energietransitie**	**Gemeente (overig)**	**Derden**	**Totaal**

(financieel)	
Bedrag herbestemming	Niet van toepassing
Toelichting herbestemming	Niet van toepassing

3.593	0	0	3.593	

Toelichting	
Toelichting Uitvoering (inhoudelijk)	De logistieke sector is gestimuleerd om de transitie naar slimme en schone stadslogistiek te maken door ruimtelijk beleid, pilots en subsidies. In de omgevingsvisie zijn rondom de ZES-zone zoekgebieden voor stadslogistiek aangeduid, waarvoor we het afgelopen jaar de ruimtelijke behoefte in kaart hebben gebracht. Op kleiner niveau wordt geëxperimenteerd met nieuwe logistieke concepten. Veel ondernemers hebben zich de afgelopen twee jaar gemeld met goede ideeën en dankzij de Lab ZES subsidie zijn er 18 vernieuwende logistieke concepten van start gegaan. Er is gewerkt aan whitelabel pakketlockers in openbare ruimte, geautomatiseerde PickUp-DropOff punten, initiatieven voor gebundelde belevering en prioriteit voor emissievrije vrachtauto's bij verkeerslichten.
Toelichting Verschil realisatie - begroting (financieel)	Verschillende subsidies(vaststellingen) en verplichtingen zijn iets vertraagd.
Bedrag herbestemming	Niet van toepassing
Toelichting herbestemming	Niet van toepassing

ET - Waterstofsysteem opleidingschip	200	40	160	160	0	0

	Budget ET	**Realisatie t/m 2022**	**Begroting 2023**	**Realisatie 2023**	**Verschil**	**Restant per 1-1-2024**
Energietransitie	41.171	19.504	10.707	6.446	-4.261	15.221
ET - Waterstofsysteem opleidingschip	200	40	160	160	0	0

Algemene informatie	
Project omschrijving	Subsidie aan het Scheepvaart en Transport College (STC) om haar nieuwe opleidingsschip te voorzien van een waterstof brandstofcel om emissieloos te kunnen varen en hun leerlingen op te leiden in deze techniek. Voor de binnenvaart en zeevaart is de toepassing van waterstof één van de belangrijke transitiepaden. Met het inbouwen van een waterstofsysteem heeft STC een opleidingsschip dat de komende generaties leerlingen voorbereid op toekomstige vaartechniek.
Gebied	
Planning	tot Fase Uitvoering

Dekking	**ET**	**Gemeente (overig)**	**Derden**	**Totaal**

	800	0	0	800		

Toelichting	
Toelichting Uitvoering (inhoudelijk)	Looptijd subsidieproject wordt verlengd wegens verlate levering waterstoftank - die nodig is voor realisatie van de resultaatafspraken. Projectactiviteiten zijn verder volledig uitgevoerd in 2022 en 2023.
Toelichting Verschil realisatie - begroting (financieel)	Niet van toepassing
Bedrag herbestemming	Niet van toepassing
Toelichting herbestemming	Niet van toepassing

ET - Energietransitiefonds voor particulieren, VVE's, MKB	610	250	230	0	-230	360

	Budget ET	**Realisatie t/m 2022**	**Begroting 2023**	**Realisatie 2023**	**Verschil**	**Restant per 1-1-2024**
Energietransitie	41.171	19.504	10.707	6.446	-4.261	15.221
ET - Energietransitiefonds voor particulieren, VVE's, MKB	610	250	230	0	-230	360

Algemene informatie	
Project omschrijving	Het energietransitie leenfonds is een financieringsinstrument van de gemeente. In 2021 zijn de energietransitieleningen die bedoeld zijn voor een pandverduurzaming en -verbetering, beschikbaar en bekend gemaakt via de Power voor Rotterdam campagne. • Sinds april 2021 kunnen de particulieren woningeigenaren een lening aanvragen. • Sinds juni 2021 kunnen VvE's , kleine bedrijven en maatschappelijke organisaties een lening aanvragen. Dit heeft tot half juni 2022 geleid voor ongeveer 200 ingediende aanvragen, waarvan 40 momenteel in behandeling zijn en 100 aanvragen zijn toegekend. Daarvan zijn 100 leningen in gebruik. Het toegekende energietransitiebudget is benut om de aanvragen te behandelen en de leningen bekend te maken in de stad.
Gebied	Rotterdam

Planning	2020	tot	2024		Fase	Uitvoering

Dekking	**ET**	**Gemeente (overig)**	**Derden**	**Totaal**
	800	0	0	800

Toelichting

ET - Energiearmoede bestrijden door coaching	1.234	549	55	55	0	629

Toelichting Uitvoering (inhoudelijk)	In 2023 zijn de energietransitieleningen ook beschikbaar gemaakt voor een nieuwe doelgroep: de energiegemeenschappen. Sinds september mogen zij naast andere Rotterdammers bij de Gemeente een leningaanvraag indienen. Tot eind 2023 zijn er totaal ongeveer 625 aanvragen in behandeling genomen, waarvan circa 275 in 2023. Daarmee is een totaalbedrag van circa € 6,3 mln beschikbaar gesteld aan leningaanvragers en de verduurzaming van de stad. Sinds de opening van het fonds neemt het gebruik van de energietransitieleningen qua aantal aanvragen lineair toe. Opmerkelijk is dat deze ontwikkeling met een verdubbeling van het totale beschikbaar gestelde bedrag in het laatste halfjaar van 2023 gaat gemoeid.
Toelichting Verschil realisatie - begroting (financieel)	Andere financieringsbronnen hadden voorrang.
Bedrag herbestemming	230
Toelichting herbestemming	Het verschil van 2023 zal vrijvallen en overgaan naar het DTB

	Budget ET	Realisatie t/m 2022	Begroting 2023	Realisatie 2023	Verschil	Restant per 1-1-2024
Energietransitie	41.171	19.504	10.707	6.446	-4.261	15.221
ET - Energiearmoede bestrijden door coaching	1.234	549	55	55	0	629

Algemene informatie

Project omschrijving	Doel van het project is het tegengaan van energiearmoede bij Rotterdamse huishoudens met een smalle beurs, dit zijn 100.000 huishoudens met een inkomen tot 140% van het Sociaal Minimum Inkomen. De aanpak die hiervoor wordt gevolgd is een combinatie van het uitreiken van 32.000 energiebespaarboxen, met voor een deel daarvan een concreet aanbod voor hulp aan huis of energiecoaching. Het project maakt hierbij gebruik van de energiebespaarboxen van de Regeling Reductie Energiegebruik Woningen (RREW). Dit zijn boxen met een aantal kleine energiebesparende maatregelen (douchekop, ledlampen, tochtstrips). Deze zijn boxen worden gefinancierd voor het Rijk. De gemeente werkt hierbij samen met lokale partners in de wijken. Zij organiseren kleinschalige evenementen om 15.000 boxen uit te delen (markten, bijeenkomsten op scholen, in kerken, moskeeën, buurthuizen, etc.) De overige 17.000 boxen worden ‘gewoon’ opgehaald bij Huizen van de Wijk (geen onderdeel van dit project).

	Doelstelling is dat 585 huishoudens aan huis worden geholpen door een energieklusser of energiecoach, zowel met het monteren van energiebesparende maatregelen als met inzicht in gedrag rond energieverbruik. Hierdoor gaan deze huishoudens direct minder energie gaan verbruiken en zijn daarmee minder geld kwijt aan hun energierekening.
Gebied	
Planning	tot Fase Uitvoering

Dekking	ET	Gemeente (overig)	Derden	Totaal
	800	0	0	800

Toelichting	
Toelichting Uitvoering (inhoudelijk)	De uitvoering is volledig conform plan in 2022 uitgevoerd en afgerond: 32.000 boxen uitgedeeld, waarvan 15.000 op evenementen en 585 keer huis aan huis coaching. De realisatie in 2023 betreft een administratieve afronding.
Toelichting Verschil realisatie - begroting (financieel)	Niet van toepassing
Bedrag herbestemming	Niet van toepassing
Toelichting herbestemming	Niet van toepassing

Totaal	**41.171**	**19.504**	**10.707**	**6.446**	**-4.261**	**15.221**

Duurzaamheidstransitiebudget (DTB)

Pagina 219

Duurzaamheidstransitiebudget (DTB)

Met nieuwe energie bouwen aan de stad van morgen

De bestemmingsreserve Energietransitiebudget wordt gebruikt als dekking voor projecten die bijdragen aan de gemeentelijke doelstellingen voor een duurzaam, energiezuinig Rotterdam, met een betere luchtkwaliteit met alle ruimte voor innovaties.

Het Duurzaamheidstransitiebudget (DTB) is in januari 2023 gestart en is de opvolger van het Energietransitiebudget (ETB).

Voor de periode 2023 tot en met 2026 is vanuit het Coalitieakkoord € 100 mln beschikbaar gesteld voor het DTB. Van enkele ETB-projecten lopen er kosten door.

Enkele succesvolle projecten in 2023 zijn:

- Toekomstbestendig MKB-Circulair ondernemerschap, waarbij de inzet onder meer is gericht op startend en bestaand MKB dat circulair wil ondernemen en daarbij ondersteuning vraagt en gericht op de vroege innovatiefase van nieuwe marktinitiatieven.
- Duurzaam ondernemen in het kader van een toekomstbestendig MKB, waarmee met het aanbieden van Energiescans voor alle Mkb'ers ondernemers op praktische wijze ontzorgd worden met advies over energiebesparende maatregelen.
- Werkgeversaanpak Mobiliteit die zich richt op het in samenwerking met bedrijven verduurzamen van het -woon-werkverkeer en zakelijk verkeer.

Van een aantal projecten is er in 2023 minder onttrokken dan begroot, waaronder de gebiedsgerichte aanpakken isoleren koopwoningen en verduurzaming mobielen werktuigen.

Beide projecten hebben langer de tijd nodig om op te starten en om op stoom te komen, vanwege personele capaciteitsproblemen en dat er een langere voorbereidingstijd nodig is gebleken.

De middelen die in het opstartjaar niet gebruikt worden, worden in de opvolgende uitvoeringsjaren benut, want de opgave en doelstellingen zijn ongewijzigd.

Een ander project is walstroom waar voor de aanbesteding meer tijd nodig was en er bijvoorbeeld wel subsidies zijn beschikt die later worden uitgekeerd en daardoor later worden onttrokken.

Fondsbeheer monitort structureel op de besteding van de DTB-projecten om strak te sturen op de financiën en resultaten. Over alle projecten wordt periodiek gerapporteerd over de voortgang op resultaten en realisatie.

Het college heeft besloten om voor 14 projecten in de ronde van november 2023 financiering voor de komende jaren uit het DTB toe te kennen.

Sommige projecten zijn nieuw en sommige projecten zijn meerjarig toegekend. Het betreft de volgende projecten die voor deze ronde zijn toegekend vanuit het Duurzaamheidstransitiebudget:

- Programma Rotterdam Circulair
- Energiebank RET
- Subsidieregeling duurzaam bouwen
- Circolab Maritime
- Voucherregeling Flex scans netcongestie
- Klimaataanjagers (inclusief aanjager POR)
- Werkgeversaanpak Duurzame Mobiliteit
- Renovatie monument Putselaan 178
- Verduurzamen woningen Carnisse / Charlois
- Toekomstbestendig MKB – Duurzaam ondernemen
- 3,2 km2 zonnepanelen in 2026

- Verduurzamen gemeentelijk wagenpark
- Verstevigen en opschalen Rotterdamse ETF
- Backbone Rozenburg

Hieronder wordt per project inzicht gegeven in de projectomschrijving, de inhoudelijke toelichting op hetgeen in 2023 is gerealiseerd en een financiële toelichting op het verschil tussen de begroting en realisatie.

	Budget DTB	Realisatie t/m 2022	Begroting 2023	Realisatie 2023	Verschil	Restant per 1-1-2024
Duurzaamheidstransitiebudget	76.219	0	15.509	9.471	-6.038	66.748
Rotterdams Burgerberaad	1.800	0	500	79	-421	1.721

	Budget DTB	Realisatie t/m 2022	Begroting 2023	Realisatie 2023	Versc
Duurzaamheidstransitiebudget	76.219	0	15.509	9.471	-6.0
Rotterdams Burgerberaad	1.800	0	500	79	-4

Algemene informatie					
Project omschrijving	Het organiseren van een Rotterdams Burgerberaad voor het klimaat: een g ongeveer 130 Rotterdammers wordt gevraagd welke klimaatmaatregelen zij vo klimaatdoelen voor 2030 te realiseren. Zij gaan met elkaar leren over het ond voorstellen bedenken en met elkaar stemmen over welke voorstellen zij in v gemeenteraad. In het najaar van 2024 worden de voorstellen aangeboden aan d van de uitvoering van de plannen is v				
Gebied					
Planning	2023	tot			Fa

Dekking	**Duurzaamheidstransitiebudget**	**Gemeente (overig)**	**Derden**	**Totaal**
	1.800	0	0	1.800

Toelichting	
Toelichting Uitvoering (inhoudelijk)	In 2023 hebben we het vo Startnotitie opgesteld met uitgangspunten van het burgerberaad die is vastgeste Projectorgar De totale lotingsaanpak georganiseer Inhuurprocedure participatiebureau en comn Campagne en programma burgerbe Start met werven onafhankelijk voorzitter en gesp Ontwikkeling communicatiestrategie, visueel ont
Toelichting Verschil realisatie - begroting (financieel)	In 2023 zijn er voorbereidingskosten gemaakt. In 2024 worden de uitvoeringskosten dan vindt het burg

Rotterdam Circulair	19.278	0	4.173	4.006	-167	15.272

Bedrag herbestemming					Niet
Toelichting herbestemming					Niet

	Budget DTB	Realisatie t/m 2022	Begroting 2023	Realisatie 2023	Versc
Duurzaamheidstransitiebudget	76.219	0	15.509	9.471	-6.0
Rotterdam Circulair	19.278	0	4.173	4.006	-1

Algemene informatie

Project omschrijving	Het coalitieakkoord stelt dat het programma Rotterdam Circulair wordt voortgezet het College structureel budget toegekend voor het behoud- en de inzet van persor budget, afkomstig uit het DTB, is nodig voor de uitvoering van activiteiten binner ver Het vervolgprogramma zet in op het vergroten van onze impact door activiteit binnen een zestal impac 1) Bouwen; Gebiedsontwikkeling, gebouwen en c 2) Organische stromen; GFT, organische stromen in de buitenruimte en 3) Consumptie; Focus op een aantal impactvolle stromen waaronder; Textiel, voe 4) Opdrachtgeverschap en inkoop; We geven het goede voorbeeld en stimu innov 5) Ondernemerschap; In de 6) Rotterdammers en de wijken; dichtbij, inclusief en vanuit de ener Bovenstaande agenda's schetsen de breedte van de circulaire opgave. Het is meerdere maatschappelijke opgaves raakt en als gevolg verbinding heeft met meerd

Gebied				
Planning	2023	tot		Fa

Dekking	Duurzaamheidstransitiebudget	Gemeente (overig)	Derden	Totaal
	19.278	0	0	19.278

Toelichting

Toelichting Uitvoering (inhoudelijk)	In oktober 2023 is het programmaplan 2023 - 2026 Samen in actie voor ee vastgesteld door het college. We werken aan minder, beter, langer en opnie Voorbeelden van projecten uit het p • De ontwikkeling van een dashboard om de voortgang in circulair werken in de bo

• We geven het goede voorbeeld door te sturen op lagere milieu-impact van de

• Schoon inzamelen van bladafval waar bokashi mee

• Experimenten om voedselverspilling te voorkomen (programma het l

• Ketensamenwerking rondom textielproductie, -reparati

• Een circulaire subsidieregeling voor circulair

• Bouw van en ontwikkeling van een circulair aanbod voor in

Zie voor meer projecten het programmaplan Rotterdam Circul

De projecten die we uitvoeren zijn een middel om tot nieuwe antwoorden te komen grondstoffentransitie te signaleren. We verbinden het leren van de praktijk systeemverandering die nodig is. Met deze aanpak verbreden, verdiepen en veranke denken en doen. Oftewel: opschalen naar het

Toelichting Verschil realisatie - begroting (financieel)	Een aantal projecten zijn door diverse redenen niet uitgevoerd en verschoven bedrag aan onderbesteding zal toegevoegd worden aan het DTB budget 2024 van a om alsnog deze project
Bedrag herbestemming	Niet
Toelichting herbestemming	Niet

Toekomstbestendig MKB ¿ Duurzaam ondernemen	1.600	0	600	450	-150	1.150

	Budget DTB	**Realisatie t /m 2022**	**Begroting 2023**	**Realisatie 2023**	**Versc**
Duurzaamheidstransitiebudget	76.219	0	15.509	9.471	-6.0
Toekomstbestendig MKB ¿ Duurzaam ondernemen	1.600	0	600	450	-1

Algemene informatie

Project omschrijving	We bieden het MKB met energiescans inzicht in de meest effectieve aanpas energierekening te verlagen, praktische hulp bij de uitvoering van kleine maatregel om verduurzaming van hun pand en/of bedrijventerrein te realiseren. De gem invulling aan door Energiescans voor alle Mkb'ers aan te bieden. Met deze r ondernemers op praktische wijze ontzorgd met advies over energiebesparende ma het beter inregelen van installaties, het aanbrengen van isolatie of de aanschaf va en de aanvraag van subsidies. We bereiken de ondernemers door de succes bedrijventerreinen voort te zetten, door winkelgebieden te bezoeken en door alle in ondernemers gebruik te kunnen laten maken van een Energievoucher. Per jaar kun ondernemers gebruik maken van een energie-voucher en kan de aanpak voor worden uitgebreid met 230 onder
Gebied	
Planning	2023 tot Fa

Dekking	**Duurzaamheidstransitiebudget**	**Gemeente**	**Derden**	**Totaal**

Gebiedsgerichte aanpakken isoleren koopwoningen	12.200	0	2.660	337	-2.323	11.863

			(overig)		
	1.600	0	0	1.600	

Toelichting

Toelichting Uitvoering (inhoudelijk)	Begin 2023 is de Open House inschrijving voor de Duurzaamheidsvouchers voo succ 8 adviserende partijen hebben deelgenomen aan de eerste tranche. Binnen 4 maa eerste 500 vou De tweede tranche van 500 vouchers is eerder dan gepland gestart in oktober 2024. In 2023 hebben 576 ondernemers gebruik gemaakt van de Duurzaamheidsvo 551 voor een Energiescan en 25 voor een dakscan-zonnepanelen. Begin 2023 is pilot Klus & Coach uitgevoerd en in de zomer is een aanbesteding gestart voor de het traject. Reeds 500 ondernemers zijn ondersteund met een energieadvies en ene maatregelen ter waarde van € 500 per ondernemer én begeleiding bij verdere ver project loc
Toelichting Verschil realisatie - begroting (financieel)	Klus & Coach traject is in het najaar van 2023 gestart. De € 150.000 verschil gaat voor de lopende uitvoering
Bedrag herbestemming	Niet
Toelichting herbestemming	Niet

	Budget DTB	**Realisatie t /m 2022**	**Begroting 2023**	**Realisatie 2023**	**Versc**
Duurzaamheidstransitiebudget	76.219	0	15.509	9.471	-6.0
Gebiedsgerichte aanpakken isoleren koopwoningen	12.200	0	2.660	337	-2.3

Algemene informatie

Project omschrijving	We willen als gemeente dat woningen sneller, slimmer en socialer worden geïs gaan we tw 1) Eigenaren via gebiedsgerichte aanpakken isolatie helpen. In 2023 star aanpakken. We willen ongeveer 2.000 woningen bereiken. Focus op gebieden me relatief veel slechte energie labels (E, F, G), gebieden die niet in de nabije to aangesloten op het warmtenet en gebieden waar relatief veel kopers wonen met e 2) Eigenaren in de gebiedsaanpakken en verkenningen aardgasvrij een aanbo woning te isoleren om de woningen voor te bereiden op midden- en lage temperatu In de periode 2023-2026 slaan gemeente Rotterdam, woningeigenaren en ext handen ineen om 4.000 woningen te verbeteren, waaronder in ieder geval de wo

Gebied			
Planning	2023	tot	Fa

Dekking	Duurzaamheidstransitiebudget	Gemeente (overig)	Derden	Totaal
	12.200	0	0	12.200

Toelichting

Toelichting Uitvoering (inhoudelijk)	We zijn in 2023 gestart met de eerste gebiedsgerichte of collectieve aanpakken en Hierin werken we samen met andere programma's (VvE-aanpak, Program Particuliere Woningvoorraad) en organiseren we zelfstandige besparingsacti (relatief) veel EFG energie-labels en risico op e
Toelichting Verschil realisatie - begroting (financieel)	Belangrijkste reden van verschil is dat de uitvoering vertraagd is. Meer tijd nodig voo en de voorbereiding kost minder geld dan uitvoering. In aangepaste prognose is dee naar 2
Bedrag herbestemming	Nie
Toelichting herbestemming	Nie

Toekomstbestending MKB ¿ Circulair ondernemerschap	3.480	0	750	412	-338	3.068

	Budget DTB	Realisatie t /m 2022	Begroting 2023	Realisatie 2023	Versc
Duurzaamheidstransitiebudget	76.219	0	15.509	9.471	-6.0
Toekomstbestending MKB ¿ Circulair ondernemerschap	3.480	0	750	412	-3

Algemene informatie

Project omschrijving	De inzet op Circulair Ondernemerschap* is erop gericht om het primaire grondstof Rotterdamse MKB naar beneden te brengen. Tegelijkertijd stimuleren we me draagvlak, de groei en verankering van het circulair ondernemerschap in Rotter bedrijven levert dit kostenbesparingen op en toegang tot een groeiende mark produc Bestaande Mkb'ers bieden we informatie en advies door middel van het c sectorspecifieke initiatieven m.b.t. aanpassingen in hun bedrijfsproces. Ook sta Mkb'ers krijgen zo ondersteuning om hun start mogelijk te maken. Vernieuwend MK vroege innovaties stimuleren we om hun groei en impa Per jaar dragen we bij 8-16 MKB ondernemers concreet bij aan hun vestiging, on groei. Een veelvoud bereiken we met informatie en advies. Daarmee draagt he werkgelegenheid maar ook aan een forse verlaging van CO2-uitstoot, luchtvervu negatiev *Onze gemeentelijke inzet sluit aan op Europees en Nationaal beleid voor een klima
Gebied	
Planning	2023 tot Fa

Dekking	Duurzaamheidstransitiebudget	Gemeente (overig)	Derden	Totaal

				3.480	0	220	3.700

Toelichting

Toelichting Uitvoering (inhoudelijk)	In 2023 zijn circa 350 bedrijven betrokken geweest bij circulaire activiteiten vanuit d het Circulair loket zijn tientallen vragen behandeld. Ook zijn Rotterdamse circula verschillende manieren (digitaal) onder de aandacht gebracht. Via onze betro ondersteuning van, BlueCity hebben we bijgedragen aan het vestigingsklimaat voor ers. Daarnaast zijn verschillende MKB- bedrijven met circulaire (vroeg) innovaties o subsidie voor hun d
Toelichting Verschil realisatie - begroting (financieel)	De gemeente heeft subsidie verstrekt aan verschillende innovatieve onderneme uitvoeringsplanning van hun werkzaamheden vindt een groot deel daarvan in verstrekte subsidie valt daardoor niet meer ten
Bedrag herbestemming	Niet
Toelichting herbestemming	Niet

Laadinfrastructuur	6.768	0	1.050	1.050	0	5.718

	Budget DTB	**Realisatie t /m 2022**	**Begroting 2023**	**Realisatie 2023**	**Versc**
Duurzaamheidstransitiebudget	76.219	0	15.509	9.471	-6.0
Laadinfrastructuur	6.768	0	1.050	1.050	

Algemene informatie

Project omschrijving	We zetten met de aanpak Nul emissie mobiliteit in op een versnelde transitie va elektrische aangedreven voertuigen (of indien elektrisch niet mogelijk waterstof) belangrijke resultaten geboekt en dit heeft geleid tot een bovengemiddeld aa kilometers binnen de Rotterdam heeft voor 2025, samen met 30 andere gemeenten, een nul em stadslogistiek afgekondigd. Hiermee zal de groei van elektrisch voertuigen voor sta gaan versnellen. Eerst de lichtere en later de zwaardere voertuigen. Rotterdam maa van de NAL- regio G4 (Nationale Aanpak Laadinfrastructuur), waarbij in de bestuur met het Rijk is afgesproken dat we laadinfrastructuur plaatsen voor alle voertuigen op een manier dat het laden net zo makkelijk is als het laden van de n Rotterdam heeft in 2021 in de laadstrategie bepaald dat de groei niet belemmerd m een gebrek aan laadpunten. Tenslotte, elektrisch rijden is onmogelijk als je je auto ni Dit voorgestelde project is daarmee dan ook rand voorwaardelijk om de transitie mogelijk te maken voor alle doelgroepen e
Gebied	
Planning	2023 tot Fa

Dekking	**Duurzaamheidstransitiebudget**	**Gemeente (overig)**	**Derden**	**Totaal**
	6.768	0	0	6.768

Toekomstbestendig MKB ¿ Groeiversnelling MKB¿	750	0	150	130	-20	620

Toelichting

Toelichting Uitvoering (inhoudelijk)	Rotterdam heeft dit jaar ruim 550 laadpalen geplaatst in de publieke ruimte. Hie elektrisch rijder op elke 200m loopafstand een laadpunt ter beschikking. Om he onnodig te belasten doen we proeven met slim laden die gaandeweg opgeschaald logistieke bedrijven voor te bereiden op de ZE-zone voor stadslogistiek, hebbe bedrijven laten adviseren en zijn bij 3 partijen adviestrajecten ingekocht gericht op laad en energieoplossingen. Deze adviestrajecten zullen de komende 2,5 jaar
Toelichting Verschil realisatie - begroting (financieel)	Niet
Bedrag herbestemming	Niet
Toelichting herbestemming	Niet

	Budget DTB	Realisatie t /m 2022	Begroting 2023	Realisatie 2023	Versc
Duurzaamheidstransitiebudget	76.219	0	15.509	9.471	-6.0
Toekomstbestendig MKB ¿ Groeiversnelling MKB¿	750	0	150	130	-

Algemene informatie

Project omschrijving	Wil Rotterdam ook toekomstig economisch rendement, meer bedrijvigheid e creëren op het terrein van duurzaamheid dan is het stimuleren van alleen ver voldoende. Investeren in vernieuwend ondernemerschap dat zich in de stad ontwik net zo belangrijk. Zodat nieuwe oplossingen, bijvoorbeeld op het gebied van duurza onze stad vandaan komen. Vanuit economisch perspectief doen we dit op verschil Door in te zetten op vier programma's en activiteiten wordt in brede zin geï innovatieklimaat van Rotterdam. Daarmee creëren we omstandigheden die de k voor bedrijven om te komen tot nieuwe oplossingen voor CO2-reductie. Do ondernemerschap aan te jagen komt innovatie in verschillende sectoren noodzakelijk om innovaties binnen het MKB te richten en op te schalen zodat ze o toepasbaar zijn en effect hebben. Het draagt bij aan het brede draagvlak onder on stad en helpt de kleinere bedrijven uit de stad verder in hun groei. Het bij actieprogramma is in maart 2023 door het college vastgesteld. De uitgaven sta programma om middels projecten de transitie door te maken naar een op
Gebied	
Planning	2023 tot Fa

Dekking	Duurzaamheidstransitiebudget	Gemeente (overig)	Derden	Totaal

Smart Energy Systems	5.400	0	700	254	-446	5.146

	750	0	92	842	
Toelichting					
Toelichting Uitvoering (inhoudelijk)	De gemeente Rotterdam heeft zich in 2023 op de volgende ond 1. Opzetten vervolg van het Europese programma Scale-up (met focus op klimaat te 60% financiering vanuit de EU. De verwachting is dat de gemeente de aanvraag v van het Europese programma begin 2024 definitief kan indienen, waarvoor sta 2. Internationalisering voor Rotterdamse innovatieve MKB bedrijven. Activit waarmee Rotterdamse innovatieve MKB bedrijven hun internationaliseringsvraagstu en hun bedrijven internationaal kunnen laten groeien. Het begeleiden van in bedrijven op specifieke handelsmissies naar het buitenland, in samenwerk organisa 3. Upstream Festival Rotterdam. Upstream is een jaarlijks netwerkevenement v bedrijven in Rotterdam. Om deze bedrijven te laten groeien wordt ingezet op het bij op het gebied van talent, investeren en nieuwe markten, waarbij de gemeente met nog meer specifiek de connectie met het Rotterdamse innovatieve MKB bedrij 4. DTB heeft een bijdrage geleverd aan versnellingsprogramma's voor innovatieve zoals Port XL, de Erasmus University Challenge en de Philips Innovation Awa programma's van PortXL en de PHIA bestaan vaak uit bedrijven met initiatieven wel op verduurzaming en de				
Toelichting Verschil realisatie - begroting (financieel)	Minder uitgegeven dan begroot doo				
Bedrag herbestemming					Niet
Toelichting herbestemming					Niet

	Budget DTB	Realisatie t /m 2022	Begroting 2023	Realisatie 2023	Versc
Duurzaamheidstransitiebudget	76.219	0	15.509	9.471	-6.0
Smart Energy Systems	5.400	0	700	254	-4

Algemene informatie	
Project omschrijving	Het SES-programma is een bestaand innovatieprogramma gericht op het versnell van de energietransitie. Het programma omvat begin 2023, 27 innovatieproje significante impact en resultaten opleveren voor de Rotterdamse energietransitie (MW duurzame opwek) en economie (banen/ fte, investeringen, innovatiekra portfolio met innovaties op systeemniveau (smart systems) en op het gebied van distributie/ transport. Het continueren van het Smart Energy Systems programm resulteert concreet in 7 – 10 nieuwe innovaties per jaar, dus bovenop de 27 inno 2023 al liepen. Over de gehele looptijd (2023 - 2026) betekent dat 2 innovatieprojecten. De subsidieregeling Smart Energy Systems is een belangrijk nieuwe innovaties te identificeren, valideren en te selecteren. Het programm

	Systems fungeert als ingang voor innovatieve ondernemers/ consortia en facilite
	beschikbaar stellen van net
Gebied	
Planning	2023 tot Fa

Dekking	Duurzaamheidstransitiebudget	Gemeente (overig)	Derden	Totaal
	5.400	0	0	5.400

Toelichting

Toelichting Uitvoering (inhoudelijk)	Het SES-programma is in 2023 voor het vierde jaar succesvol gebleken in het scoute selecteren van potentievolle energie-innovaties voor Rotterdam. Van het beschi budget van € 1 mln in 2023 is € 998.296 gecommitteerd voor 11 innovatieprojec bijdrage gedaan aan de verduurzaming van het wagenpark van de gemeente me waterstof voertuig. Het SES-programma heeft een uitgebreide webs ondernemen010.nl/smart-energy-systems/) en communicatie aanpak. In S organiseerde het programma een break-out sessie over financiering op het congres (AHOY). Ook was het programma 1 van de initiatiefnemers van de Innovation Expo zetten verschillende SES-ondernemers uit voorgaande jaren succesvol stappen r uitrol van hun innovatie in de regio (o.a. Skoon en Rable kregen vervolgi verschillende innovatieprojecten werden succesvol afgerond met perspectief vo zoals S4Energy, C-Green, Enertrans, Docklab Ilsa-Tech, Data Safe House, Wattlab
Toelichting Verschil realisatie - begroting (financieel)	Programma budget (€ 350.000): omdat in 2023 ook een deel van de kosten vo genomen vanuit ETB programma budget dat beschikbaar was, is er een bedrag over. Dit budget kan in 2024 goed gebruikt worden omdat de verwachting is da middelen nodig zijn voor programma management. Het programma (incl. no projecten) groeit alsook de kansen om innovaties verder te vertalen richting ne (zoals nieuw beleid). Innovatie budget (€ 350.000): prognose was dat van de r gevalideerde - innovatieprojecten van 2023 de voortgang dusdanig zou zijn dat € 35 gerealiseerd zou zijn. Dit is minder geworden o.a. door vertraging in de administrat van subsidies uit de 5de subsidieronde (Q2 2023) alsook het feit dat een gr innovatiebudget is gecommitteerd aan innovaties in de 6de subsidieronde (Q4 innovatieprojecten is in 2023 nog niks gerealiseerd. Belangrijk om te vermelde beschikbare innovatie budget van € 1 mln in 2023 € 998.296 is gecommitteerd uitgegeven (gerealiseerd) worden in de jaren 2024 en 2025 omdat de in gang innovatieprojecten ook ieder hun l
Bedrag herbestemming	Niet
Toelichting herbestemming	Niet

Verduurzaming VVE's	3.660	0	690	656	-34	3.004

Budget DTB	Realisatie t/m 2022	Begroting 2023	Realisatie 2023	Versc

Duurzaamheidstransitiebudget	76.219	0	15.509	9.471	-6.0
Verduurzaming VVE's	3.660	0	690	656	-

Algemene informatie

Project omschrijving	Dit project heeft als doel om VvE's te ondersteunen bij het duurzaam onderhoud er van hun woongebouw (met name thema energie). Dit door uit twee samenhange 1. Continuering en doorontwikkeling van VVE-010 als hét VvE loket i 2. Procesbegeleic Alle Rotterdamse VvE's kunnen (ad. 1) bij VVE-010 terecht voor algemene informa advies over onderhoud en verduurzaming. Vervolgens (ad. 2) worden VvE's begelei van een duurzaam Meerjarenonderhoudsplan (DMJOP), inclusief de daa besluitvorming binnen de VvE, marktuitvraag en financiering. Zodat er vervolgen maatregelen worden genomen. De huidige aanbesteding voor activiteit 2 loopt tot 2023 wordt gestart met een nieuwe aanbesteding voor de begeleiding van VvE's. Na is dit medio 2024 afgerond en start de nieuwe r
Gebied	
Planning	2023 tot Fa

Dekking	Duurzaamheidstransitiebudget	Gemeente (overig)	Derden	Totaal
	3.660	0	12.500	16.160

Toelichting

Toelichting Uitvoering (inhoudelijk)	In 2023 is een gezamenlijke subsidie (ad. 1) vanuit de afdelingen Duurzaamhe Woningtoezicht verleent aan VVE-010 voor de uitvoering van verschillende activitei het onder andere om: loketfunctie; gebiedsgerichte aanpakken; advisering & pro basiskwaliteit en advisering & procesbegeleiding duurzaamheid. Daa samenwerkingsovereenkomst gesloten tussen de gemeente en VVE-010 voor d 2026. Hiermee is geborgd dat alle Rotterdamse VvE's bij VVE-010 terecht kunnen informatie en advies over onderhoud en verduurzaming. Daarnaast is in 2023 de gestart met de procesbegeleiding verduurzaming en zijn 17 kleine VvE procesbegeleiding verduurzaming. Ook is gestart met de voorbereidingen v aanbesteding voor de procesbegeleiding. Deze is naar verwachting medio 2024 a start de nieuwe ro
Toelichting Verschil realisatie - begroting (financieel)	De kosten voor de procesbegeleiding vielen in 2023 lager uit. Een deel van de kos door VVE-010 op zich genomen. In 2024 zijn deze kosten onderdeel van de
Bedrag herbestemming	Niet
Toelichting herbestemming	Niet

Inzet Haven en Industrieel Cluster ¿ aanvraag	4.000	0	1.000	165	-835	3.835

Budget DTB	Realisatie t /m 2022	Begroting 2023	Realisatie 2023	Versc

walstroom

Duurzaamheidstransitiebudget	76.219	0	15.509	9.471	-6.0
Inzet Haven en Industrieel Cluster ¿ aanvraag walstroom	4.000	0	1.000	165	-8

Algemene informatie

Project omschrijving	Samen met het Havenbedrijf heeft de gemeente haar ambitieuze doelen vastgesteld in de Walstroomstrategie, die in 2020 door de gemeenteraad en de Havenbedrijf is aangenomen. Walstroom is elektriciteitsvoorziening voor schepen c zijn, zodat ze hun generatoren kunnen uitzetten. Door groene elektriciteit te gebruik fossiele scheepsbrandstof worden emissies van CO2, stikstof, fijnstof en zwavel ge wordt er flink minder geluid geproduceerd door schepen aan walstroom, wat in de s minder overlast voor bewoners en dieper in de haven deels in minder overlas geluidsruimt Als we inzoomen op de gemeentelijke uitvoering van het walstroomprogramma, dan de walstroomprojecten die geluid en/of luchtkwaliteit verbeteren voor de b gemeente Rotterdam. Het gaat dus om het stimuleren van walstroom voor kades i stad. Het kan gaan om walstroom voor zeeschepen, maar ook voor binnen rivie
Gebied	
Planning	2023 tot Fa

Dekking	Duurzaamheidstransitiebudget	Gemeente (overig)	Derden	Totaal
		0	0	0

Toelichting

Toelichting Uitvoering (inhoudelijk)	In 2023 is een Europese aanbesteding gedaan voor de regeling haarbaarheidsstu De regeling is gestart in november 2023 en al 10 bedrijven hebben zich aangem loopt door tot en met 2026. Verder zijn er uren gemaakt door collega's van RO, Pl het walstroomproject voor de Cruiseterminal. En er is een maatwerksubsidie be walstroominvestering voor Broe
Toelichting Verschil realisatie - begroting (financieel)	Naast de gerealiseerde € 165.000 zijn er in 2023 nog voor € 600.000 aa aangegaan. Maar we hebben ook de opstart van de regeling van de haalb onderschat, en bovendien hebben we geen opdracht gegeven vo
Bedrag herbestemming	Nie
Toelichting herbestemming	Nie

Werkgeversaanpak Mobiliteit	1.450	0	950	950	0	500

	Budget DTB	Realisatie t/m 2022	Begroting 2023	Realisatie 2023	Versc

Duurzaamheidstransitiebudget	76.219	0	15.509	9.471	-6.0
Werkgeversaanpak Mobiliteit	1.450	0	950	950	

Algemene informatie

Project omschrijving	De Werkgeversaanpak Duurzame Mobiliteit richt zich op de halvering van de CO2 werk gerelateerde verkeer - woon-werkverkeer en zakelijk verkeer - in 2030. Di globaal de helft van het personenverkeer. Dit vindt plaats door andere mobiliteits thuiswerken, fiets, OV en bedrijfsvervoer, deelmobiliteit en elektrisch rijden. He programma waarin met alle bedrijven in Rotterdam afspraken w De bedrijven zelf hebben een cruciale rol in het betrekken van nieuwe bed klimaatopgave op zich staan belangen van bedrijven centraal – beter marktpositie, goed en aantrekkelijk werkgeverschap, kosten beheersing en (eigen) ber ondersteuning van de transitie bij bedrijven en de ondersteuning van het bedrijve uitvoeringsorganisatie Zuid-Holland Bereikbaar. De aanpak is tot nu toe zeer suc een jaar zijn ca 50 Rotterdamse corporates bij de zogenaamde. Klimaatalliantie aar voor 20% van de Rotterdamse werkgelegenheid. Voor (dit jaarprogramma betrekken van de MKB met meer dan 100 arbeidsplaatsen centraal. Deze bedrijven landelijke regelgeving hun CO2 uitstoot gaan rapporteren, wat een goede basis bie verduurzamen. Daarnaast wordt de aanpak voor kleine bedrijven Onderdeel van het programma is de regionale opschaling in MRDH en provincie, ir Minder Hinder werkgeversaanpak (gerelateerd aan het grootschalig weg onderhouds komende 10 jaar) en het verzorgen van cofinanciering door collega overheden. afstemming op de gebiedsgerichte werkgeversaanpak van het wegen-onderhouds door de urgentie binnen deze aanpak bijdragen aan een snelle implementatie v meer richting
Gebied	
Planning	2023 tot Fa

Dekking	Duurzaamheidstransitiebudget	Gemeente (overig)	Derden	Totaal
	1.450	0	0	1.450

Toelichting

Toelichting Uitvoering (inhoudelijk)	Toename alliantiepartners en inzet op onder andere bedrijventerreinen loopt c
Toelichting Verschil realisatie - begroting (financieel)	Niet
Bedrag herbestemming	Niet
Toelichting herbestemming	Niet

Zero Emissie Stadslogistiek	5.606	0	270	270	0	5.336

	Budget DTB	Realisatie t /m 2022	Begroting 2023	Realisatie 2023	Versc
Duurzaamheidstransitiebudget	76.219	0	15.509	9.471	-6.0
Zero Emissie Stadslogistiek	5.606	0	270	270	

Algemene informatie

Project omschrijving	Het aantal logistieke bewegingen in Rotterdam groeit. Het toenemende a vrachtwagens dat hiermee gepaard gaat is een grote veroorzaker van CO2 uitstoo Sinds 2014 werkt de gemeente Rotterdam vanuit het platform Logistiek ondernemers, bedrijven en kennisinstellingen om de stadslogistiek slimmer en sch 1. Minder bestel- en vrachtwagens in de stad door vernieuwende logistieke c logistieke hub 2. Geen uitstoot van schadelijke gassen door elektrisch aangedre Om dit te bereiken heeft het vorige college van B&W – in samenwerking met de lo besloten om op 1 januari 2025 een Zero Emissie Zone voor Stadslogistiek (ZES-zor zoals vastgelegd in het Convenant ZES. Deze zone omvat grofweg het gebied bin Rotterdam exclusief de aanliggende bedrijventerreinen. Vanaf 2025 moeten alle r bestel- en vrachtwagens in deze ZES-zone uitstootvrij zijn. Uiterlijk in 2030 mog geen zakelijke bestelen vrachtwagens met brandstofmotor meer
Gebied	Heindijk, Kore
Planning	2023 tot Fa

Dekking	Duurzaamheidstransitiebudget	Gemeente (overig)	Derden	Totaal
	5.606	0	0	5.606

Toelichting

Toelichting Uitvoering (inhoudelijk)	Via de door convenantpartners opgerichte Adviesgroep Stadslogistiek Rotterdam w en actuele kwesties besproken. Speciaal voor kleine ondernemers is er een m benadering. Verschillende methoden worden toegepast om ondernemers informeren en te ondersteunen. Diverse digitale en fysieke campagnes he aanzienlijke groei van de Logistiek 010-community, die momenteel bijna 3000 leden hebben bijna 1000 ondernemers baat gehad bij persoonlijk advies binnen het Ecosta Om een nog grotere groep ondernemers te helpen, is het evenement "Plug In 010" waar meer dan 400 lokale ondernemers op afkwamen. Dit evenement georga In 2023 startte ook de concrete voorbereiding voor de realisatie van de zero-emissie heeft zijn zienswijze kunnen indienen op het ontwerp-verkeersbesluit. Deze zie worden meegenomen bij het vaststellen van het definitieve verkeersbesluit en onthe het tweede kw

Programma Zon	3.820	0	390	390	0	3.430

Toelichting Verschil realisatie - begroting (financieel)	Niet
Bedrag herbestemming	Niet
Toelichting herbestemming	Niet

	Budget DTB	Realisatie t/m 2022	Begroting 2023	Realisatie 2023	Versc
Duurzaamheidstransitiebudget	76.219	0	15.509	9.471	-6.0
Programma Zon	3.820	0	390	390	

Algemene informatie

Project omschrijving	In het coalitieakkoord is de ambitie opgenomen in 2026 3,2 km2 zonnepanelen t gemeentelijke inzet is gericht op het faciliteren van burgers, bedrijven en ins wegnemen of verminderen van belemmeringen, kortom het versnellen va zonnepanelen. Wij doen dit door het beschikbaar stellen van informatie/commu begeleiding, onderzoek, monitoring, projectmanagement, kaders, het maken faciliteren van initiatieven en het initiëren van projecten op gemeentelijke objecte Zelf realiseert de gemeente zonnepanelen op de geschikte - en beschikbare daken vastgoed. Deze DTB-aanvraag betreft een intensivering van de gem
Gebied	
Planning	2023 tot Fa

Dekking	Duurzaamheidstransitiebudget	Gemeente (overig)	Derden	Totaal
	550	0	430	980

Toelichting

Toelichting Uitvoering (inhoudelijk)	Voor Solar Carports wordt verkend wat de meest haalbare locaties zijn. Deze verkend op ruimtelijke haalbaarheid en of het in te passen is in gebiedsontwikkel moment is er voor het parkeerterrein van een sportvereniging de eerste vergu ingediend en voor enkele andere locaties voeren we concrete gesprekken over solar carports. Daarnaast wordt er gewerkt aan het ontwikkelen van een /vuistregels voor de realisatie van solar carports, evenals dat we de mogelijk projectsubsidie aan he Servicepunt Zon voor Bedrijven heeft tot op heden contact gehad met ruim 400 bed er meer dan 100 inhoudelijk geholpen zijn, en er 82 bedrijven zijn overgegaan t heeft ervoor gezorgd dat bijna 60.000 (0,11 km2) zonnepanelen
Toelichting Verschil realisatie - begroting (financieel)	Er is geen verschil tussen de realisatie en de begroting. De DTB-aanvraag is comp behoeve van de intensivering van de gemeentelijke inzet op het gebied van
Bedrag herbestemming	Niet

Proceskosten	1.200	0	300	241	-59	959

	Budget DTB	**Realisatie t/m 2022**	**Begroting 2023**	**Realisatie 2023**	**Versc**
Duurzaamheidstransitiebudget	76.219	0	15.509	9.471	-6.0
Proceskosten	1.200	0	300	241	-

Algemene informatie

Project omschrijving	Binnen de bestemmingsreserve Duurzaamheidstransitiebudget (DTB) is een budge het organiseren en beheren van de gelden van deze bestemmingsreserve. De w betreffen het beoordelen van ingediende aanvragen voor een bijdrage/subsi uitbetalen en vaststellen van bijdragen aan projecten, controleren en toezien v middelen in de bestemmingsreserve, het monitoren van de voortgang in d controleren van de in LIAS begrote cijfers, het controleren en goedkeuren va onttrekkingen en het vaststellen van vrijvallende middelen bij de pro werkzaamheden betreffen het rapporteren over de bestedingen uit de bestemmin kader van de P&C cyclus (fondsbeheer). Het coördineren van (her)bestemmingsvo vrijgevallen middelen aan het ge
Gebied	
Planning	2023 tot Fa

Dekking	**Duurzaamheidstransitiebudget**	**Gemeente (overig)**	**Derden**	**Totaal**
	1.200	0	0	1.200

Toelichting

Toelichting Uitvoering (inhoudelijk)	Het proceskostenbudget is bedoeld voor de gemeentelijke coördinatie en het Duurzaamheidstransitiebudget. Het budget is voornamelijk ingezet voor intern gem de fondsbeheerder, projectleider en overige afdelingen zoals
Toelichting Verschil realisatie - begroting (financieel)	Doorbelastingen van interne afdelingen v
Bedrag herbestemming	59
Toelichting herbestemming	Afgesproken is dat niet geschreven uren niet doorgeschoven

Ontwikkeling aanpak Circulair afdeling Vastgoed	297	0	136	15	-121	282

	Budget DTB	**Realisatie t /m 2022**	**Begroting 2023**	**Realisatie 2023**	**Versc**
Duurzaamheidstransitiebudget	76.219	0	15.509	9.471	-6.0
Ontwikkeling aanpak Circulair afdeling Vastgoed	297	0	136	15	-1

Thermische energiewinning uit afvalwater - potentie en pilots	1.210	0	140	67	-73	1.143

Algemene informatie

Project omschrijving	Via pilotprojecten in de stad een aanpak ontwikkelen voor opschalen van circu duurzaam beheer van gemee
Gebied	
Planning	2023 tot Fa

Dekking	Duurzaamheidstransitiebudget	Gemeente (overig)	Derden	Totaal
	297	0	0	297

Toelichting

Toelichting Uitvoering (inhoudelijk)	Via 6 pilotprojecten zetten we in op de volgende circulaire principes 1) Circulair bouwen (i - Resultaat: In waarderingsmethoden (VEX, ook GREX) materialen op waarde zett re - Resultaten: om bovenstaande te realiseren moet in de projectencyclus diverse (g i) circulaire ontwerpprincipes (losmaakbaarheid, adaptiviteit) in \ ii) opnemen in contractfases (circ iii) toetsing na realisati 2) Circulair / duu - Resultaat: Meerjarenonderhoudsprogramma's (DMJOPs) aangevuld met acties materialen einde levensduur waarde blijven behouden (he In 2023 is gestart het oppakken van deze onderwerpen en zijn ze belegd bij c pilotprojecten. Er is gestart met een onderzoek naar afschrijven naar restwaarde. D onderwerpen worden in 2024 verder in de pilotprojecter
Toelichting Verschil realisatie - begroting (financieel)	De aanpak vraagt veel uren van de gemeente, die na het beschikbaar komen van gelijk beschikbaar waren. In 2024 is d
Bedrag herbestemming	Niet
Toelichting herbestemming	Niet

	Budget DTB	Realisatie t/m 2022	Begroting 2023	Realisatie 2023	Versc
Duurzaamheidstransitiebudget	76.219	0	15.509	9.471	-6.0
Thermische energiewinning uit afvalwater - potentie en pilots	1.210	0	140	67	-

Algemene informatie

Project omschrijving	Via concrete pilotprojecten in de stad thermische energiewinning uit afvalwater, c realiseren. Naast de kennis die opgebouwd zal worden tijdens dit project wordt oc

Verduurzaming mobiele werktuigen	2.200	0	550	0	-550	2.200

product geleverd aan de Rotterdammers: CO2-arme en aardg

Gebied					
Planning	2023	tot			Fa
Dekking	**Duurzaamheidstransitiebudget**	**Gemeente (overig)**	**Derden**	**Totaal**	
	1.210	0	0	1.210	

Toelichting

Toelichting Uitvoering (inhoudelijk)	Gestart met potentiestudie riothermie in Rotterdam. Hiervoor is o.a. de riothermiet software-model om het rendement in te schatten van riothermie op een locatie en CO2-reductie hierbij. Voor de riothermie-tool is gewerkt aan een ve
Toelichting Verschil realisatie - begroting (financieel)	Vooraf meer begroot voor de opstartfase, budget wordt gebruikt voor verdere uitv
Bedrag herbestemming	Niet
Toelichting herbestemming	Niet

	Budget DTB	**Realisatie t/m 2022**	**Begroting 2023**	**Realisatie 2023**	**Versc**
Duurzaamheidstransitiebudget	76.219	0	15.509	9.471	-6.0
Verduurzaming mobiele werktuigen	2.200	0	550	0	-5

Algemene informatie

Project omschrijving	Het project richt zich op verduurzaming van mobiele werktuigen, met meer aa uitvoeringsfase / directievoering /handhaving. Vanuit bestaande relaties en het I gaan we samen optrekken met de markt. We organiseren een aantal pilots, bij kader van de 7 stadsprojecten (we maken de stad mooi op een mooie manier). H gebruik van Rijkssubsidies om meerkosten te vergoeden. We gaan beleid ma langere termijn de verduurzaming van mobiele werktuiger

Gebied					
Planning	2023	tot			Fa
Dekking	**Duurzaamheidstransitiebudget**	**Gemeente (overig)**	**Derden**	**Totaal**	
	2.200	0	1.500	3.700	

Toelichting

Toelichting Uitvoering (inhoudelijk)	Binnen dit project zijn vooral acties uitgevoerd die nog ten laste komen van de voorg de vorige financieringsbron was. Projecten hebben over het algemeen een vrij la wat kenmerkend is voor projecten in de buitenruimte. In 2023 zijn diverse pilots uitge

Waterstofbudget	1.500	0	500	0	-500	1.500
Totaal	**76.219**	**0**	**15.509**	**9.471**	**-6.038**	**66.748**

	zero emissie rioolvervanging in Rozenburg. Ook is een dialoogtraject met marktpart
	, weg- en waterbouw (GWW) vormgegeven en gestart. In het laatste kwartaal is h
	Emissieloos Bouwen) SEB-convenant ondertekend door Rotterdam, waarmee we
	richting van zero-emissie
Toelichting Verschil realisatie - begroting (financieel)	Het project is pas in de zomer toegekend en ingeregeld, waardoor het niet meer n verplichtingen aan te gaan. Het budget wordt daarom doorgeschoven naar 2024. vooral ten laste gekom
Bedrag herbestemming	Niet
Toelichting herbestemming	Niet

	Budget DTB	**Realisatie t /m 2022**	**Begroting 2023**	**Realisatie 2023**	**Versc**
Duurzaamheidstransitiebudget	76.219	0	15.509	9.471	-6.0
Waterstofbudget	1.500	0	500	0	-5

Algemene informatie

Project omschrijving	Opzetten van een breed waterstofcluster in Rotterdam, dat niet alleen b industriebedrijven maar ook interessant is voor MKB, maakindustrie en starten aantrekkelijk voor theoretisch en praktisch geschoolde werknemers. Door investeren tonen we onze betrokkenheid als gemeente aan, wat andere partijen (z publiek) meer geneigd maakt om me
Gebied	
Planning	2023 tot Fa

Dekking	**Duurzaamheidstransitiebudget**	**Gemeente (overig)**	**Derden**	**Totaal**
	1.500	0	4.000	5.500

Toelichting

Toelichting Uitvoering (inhoudelijk)	Bevindt zic Ondersteuning van 5 tot 10 projecten deze collegeperiode, met een beoogd bijdrage per project van € 150
Toelichting Verschil realisatie - begroting (financieel)	Opstartfase heeft
Bedrag herbestemming	Niet
Toelichting herbestemming	Niet

Voorzieningen

Voorzieningen

Voorzieningen worden gevormd voor verplichtingen en verliezen waarvan de omvang op de balansdatum onzeker is, doch redelijkerwijs is in te schatten.

Toelichting verloopstaatVermogensspecificatie voorzieningen

Voorzieningen	31-12-2022	Correctie	Toevoeging	Aanwending	Vrijval	31-12-2023
Verliesvoorziening Grondexploitaties	68.498	33.013	0	0	0	101.510
Voorziening Pensioenen Bestuurders	42.394	0	1.947	1.868	2.607	39.866
Voorziening Verzekeringen	3.147	0	1.306	1.749	434	2.271
Voorziening Leges Leidingen	1.545	0	1.833	0	1.545	1.833
Voorziening Beheer en Onderhoud N209	510	0	0	46	0	463
Voorziening Pensioenvoorziening Ex Raadsleden	1.500	0	0	1.088	188	224
Voorziening Bomenfonds	35	0	0	0	0	35
Voorziening Vervangingsinvesteringen Riolering	0	0	31.886	31.886	0	0
Voorziening Naheffingsaanslag BTW compensatiefonds gratis OV 65+	2.663	0	0	0	2.663	0
Totaal Voorzieningen	**120.291**	**33.013**	**36.973**	**36.638**	**7.437**	**146.202**

Toelichting verloopstaat

Hieronder volgt een toelichting van de voorzieningen met een eindsaldo groter dan € 5 mln.

Een nadere toelichting op de voorzieningen is terug te vinden in de hierop volgende paragraaf: Vermogensspecificaties voorzieningen

Verliesvoorziening Grondexploitaties

In de BBV-notitie grondexploitaties die in 2019 is uitgebracht is een aanscherping aangebracht in de manier waarop de verliesvoorziening grondexploitaties in de balans moet worden verwerkt. Vanaf 2019 moet de waardecorrectie slechts tot de boekwaarde van de negatieve grondexploitaties op de balans worden opgenomen. Het surplus moet als voorziening onder de passiva worden verantwoord.

Voorziening Pensioenen Bestuurders

De voorziening is gevormd om over voldoende vermogen te beschikken om aan de (toekomstige) pensioenverplichtingen van het college van B&W en politiek ambtsdragers van Gebied en ex deelgemeenten te kunnen voldoen. De hoogte van de voorziening is conform de berekening van een externe deskundige.

Vermogensspecificatie voorzieningen

Vermogensspecificatie voorzieningen

Vermogensspecificaties voorzieningen

Pagina 221

Vermogensspecificaties voorzieningen

Hieronder het overzicht van de voorzieningen van de gemeente Rotterdam. Door op het informatie-icoontje te klikken krijg je de verloopstaat en een algemene toelichting over de betreffende voorziening. Daarnaast worden de mutaties aan de voorziening en afwijkingen tussen de begroting en realisatie toegelicht.

Realisatie Voorzieningen	Beginstand 1-1-2023	Toevoeging	Aanwending	Vrijval	Eindstand 31-12-2023
Bestuur en Dienstverlening	43.894	1.947	2.957	2.796	40.090
Voorziening Pensioenen Bestuurders	42.394	1.947	1.868	2.607	39.866

Realisatie Voorzieningen	Beginstand 1-1-2023	Toevoeging	Aanwending	Vrijval	Eindstand 31-12-2023
Bestuur en Dienstverlening	43.894	1.947	2.957	2.796	40.090

Voorziening Pensioenen Bestuurders	**42.394**	**1.947**	**1.868**	**2.607**	**39.866**

Verloopstaat Voorziening Pensioenen Bestuurders (samenvoeging van de voorziening Pensioenen bestuurders en voorziening pensioenen gebieden)	**Beginstand 1-1-2023**	**Toevoeging**	**Aanwending**	**Vrijval**	**Eindstand 31-12-2023**
Realisatie 2023	42.394	1.947	1.868	2.607	39.866
Begroting 2023	42.394	1.885	1.885	0	42.394
Verschil Realisatie en Begroting	0	62	-17	2.607	-2.528

Toelichting Voorziening

Ingesteld per:	1-1-2014
Eindigt per:	Geen einddatum bepaald
Doel Voorziening:	Het beschikken over voldoende vermogen om aan de (toekomstige) pensioenverplichtingen van (oud)politiek ambtsdragers van het college van B&W, Gebied en ex deelgemeenten te kunnen voldoen.
Toelichting Realisatie 2023:	De realisatie bestaat uit betaalde voorschotten aan de pensioenuitvoerder en de waardenoverdrachten van pensioenen van en naar een ander pensioenfonds.
Toelichting Verschil Realisatie - Begroting 2023:	Het verschil tussen begroting en realisatie is vooral veroorzaakt door een in december 2023 ontvangen berekening van de benodigde omvang van de voorziening door de pensioenuitvoerder. Door de gestegen rente in 2023 kon € 2,6 mln van de voorziening vrijvallen.

Voorziening Pensioenvoorziening ex raadsleden	**1.500**	**0**	**1.088**	**188**	**224**

Realisatie Voorzieningen	**Beginstand 1-1-2023**	**Toevoeging**	**Aanwending**	**Vrijval**	**Eindstand 31-12-2023**
Bestuur en Dienstverlening	**43.894**	**1.947**	**2.957**	**2.796**	**40.090**
Voorziening Pensioenvoorziening ex raadsleden	**1.500**	**0**	**1.088**	**188**	**224**

Verloopstaat Voorziening Pensioenvoorziening ex raadsleden	**Beginstand 1-1-2023**	**Toevoeging**	**Aanwending**	**Vrijval**	**Eindstand 31-12-2023**
Realisatie 2023	1.500	0	1.088	188	224
Begroting 2023	1.500	0	0	0	1.500
Verschil Realisatie en Begroting	0	0	1.088	188	-1.276

Toelichting Voorziening

Ingesteld per:	1-1-2015
Eindigt per:	Geen einddatum bepaald
Doel Voorziening:	Het dekken van de verplichtingen voortkomend uit pensioenrechten voor de nieuwe raadsleden (vanaf eind maart 2014).
Toelichting Realisatie 2023:	De realisatie betreft de afkoop van polissen bij de Pensioenverzekeraar.
Toelichting Verschil Realisatie - Begroting 2023:	De afkoop van polissen bij de Pensioenverzekeraar was niet begroot, omdat deze vooraf niet was in te schatten. Hierdoor is het verschil van € 1,1 mln ontstaan.

Overhead	**3.147**	**1.306**	**1.749**	**434**	**2.270**
Voorziening Verzekeringen	**3.147**	**1.306**	**1.749**	**434**	**2.270**

Realisatie Voorzieningen	**Beginstand 1-1-2023**	**Toevoeging**	**Aanwending**	**Vrijval**	**Eindstand 31-12-2023**
Overhead	**3.147**	**1.306**	**1.749**	**434**	**2.270**
Voorziening Verzekeringen	**3.147**	**1.306**	**1.749**	**434**	**2.270**

Verloopstaat Voorziening Verzekeringen	**Beginstand 1-1-2023**	**Toevoeging**	**Aanwending**	**Vrijval**	**Eindstand 31-12-2023**
Realisatie 2023	3.147	1.306	1.749	434	2.270
Begroting 2023	3.147	2.194	1.313	880	3.147
Verschil Realisatie en Begroting	0	-887	435	-447	-876

Toelichting Voorziening

Ingesteld per:	1-1-2005
Eindigt per:	Geen einddatum bepaald
Doel Voorziening:	Het stellen van zekerheden bij de afdoening van schadegevallen.
Toelichting Realisatie 2023:	Door ontwikkelingen in onderhanden schadedossiers worden toevoegingen gedaan aan de voorziening. Afwikkeling van schades gebeurt door aanwending van de voorziening. Neerwaarts bijgestelde, of afgewezen claims leiden tot vrijval.
Toelichting Verschil Realisatie - Begroting 2023:	De omvang van de schadeportefeuille en het verloop in de onderliggende dossiers, zijn op voorhand moeilijk te voorspellen. De mutaties in de voorziening volgen de werkelijke ontwikkelingen van schades en de afwikkeling daarvan.

Beheer van de stad	**2.089**	**33.719**	**31.932**	**1.545**	**2.331**
Voorziening Vervangingsinvesteringen	**0**	**31.886**	**31.886**	**0**	**0**

Realisatie Voorzieningen	**Beginstand**	**Toevoeging**	**Aanwending**	**Vrijval**	**Eindstand**

riolering

	1-1-2023				31-12-2023
Beheer van de stad	**2.089**	**33.719**	**31.932**	**1.545**	**2.331**
Voorziening Vervangingsinvesteringen riolering	**0**	**31.886**	**31.886**	**0**	**0**

Verloopstaat Voorziening Vervangingsinvesteringen riolering	**Beginstand 1-1-2023**	**Toevoeging**	**Aanwending**	**Vrijval**	**Eindstand 31-12-2023**
Realisatie 2023	0	31.886	31.886	0	0
Begroting 2023	0	32.365	32.365	0	0
Verschil Realisatie en Begroting	0	-479	-479	0	0

Toelichting Voorziening	
Ingesteld per:	1-1-2007
Eindigt per:	Geen einddatum bepaald
Doel Voorziening:	De voorziening dekt de kosten van vervangingen van riolen
Toelichting Realisatie 2023:	Het jaarlijkse bedrag binnen de rioolheffing wordt aangewend ter dekking van de investeringsuitgaven aan de rioolvervanging.
Toelichting Verschil Realisatie - Begroting 2023:	Door een geboekt explotatieresultaat van - € 2,6 mln is de begrote toevoeging niet volledig afgeboekt op de vervangingsinvesteringen van riolen. In dit resultaat is rekening gehouden met hogere energielasten welke naderhand niet zijn opgenomen in het concernresultaat. Hierdoor ontstaat alsnog een positief resultaat. Overeenkomstig de motie “niet om in te boeken maar om mee af te lossen” dient een positief resultaat van het product riolering binnen het gesloten financiële rioolsysteem verwerkt te worden. Hierdoor is een aanvullende toevoeging aan de voorziening nodig. In het jaarrekeningproces 2023 is hier (nog) geen invulling aan gegeven waardoor het nu onderdeel uitmaakt van het concernresultaat.

Voorziening Leges Leidingen	**1.545**	**1.833**	**0**	**1.545**	**1.833**

Realisatie Voorzieningen	**Beginstand 1-1-2023**	**Toevoeging**	**Aanwending**	**Vrijval**	**Eindstand 31-12-2023**
Beheer van de stad	**2.089**	**33.719**	**31.932**	**1.545**	**2.331**
Voorziening Leges Leidingen	**1.545**	**1.833**	**0**	**1.545**	**1.833**

Verloopstaat Voorziening Leges Leidingen	**Beginstand 1-1-2023**	**Toevoeging**	**Aanwending**	**Vrijval**	**Eindstand 31-12-2023**

Realisatie 2023	1.545	1.833	0	1.545	1.833
Begroting 2023	1.545	1.545	0	1.545	1.545
Verschil Realisatie en Begroting	0	288	0	0	288

Toelichting Voorziening

Ingesteld per:	31-12-2013
Eindigt per:	Geen einddatum bepaald
Doel Voorziening:	De vooruitontvangen opbrengsten van derden waarbij de kosten met een specifiek doel in een volgend jaar worden gemaakt.
Toelichting Realisatie 2023:	De vrijval van de voorziening Leges Leidingen is in maart 2023 geboekt. De toevoeging van € 1,8 mln heeft eind 2023 plaatsgevonden. De toevoeging is afhankelijk van de ingediende aanvragen vanaf 1 juli tot en met 31 december en de stand van de uitvoering hiervan. Dit levert een verschil tussen realisatie en begroting van 288.
Toelichting Verschil Realisatie - Begroting 2023:	Omdat de toevoeging van te voren niet in te schatten is, wordt de begroting gelijk gehouden aan de laatst berekende toevoeging (2022).

Voorziening Bomenfonds	**35**	**0**	**0**	**0**	**35**

Realisatie Voorzieningen	**Beginstand 1-1-2023**	**Toevoeging**	**Aanwending**	**Vrijval**	**Eindstand 31-12-2023**
Beheer van de stad	**2.089**	**33.719**	**31.932**	**1.545**	**2.331**
Voorziening Bomenfonds	**35**	**0**	**0**	**0**	**35**

Verloopstaat Voorziening Bomenfonds	**Beginstand 1-1-2023**	**Toevoeging**	**Aanwending**	**Vrijval**	**Eindstand 31-12-2023**
Realisatie 2023	35	0	0	0	35
Begroting 2023	35	0	0	0	35
Verschil Realisatie en Begroting	0	0	0	0	0

Toelichting Voorziening

Ingesteld per:	31-12-2016
Eindigt per:	Geen einddatum bepaald
Doel Voorziening:	De voorziening is bedoeld voor het herplanten van bomen en is gevormd door éénmalige afkoop van herplantplicht door derden.
Toelichting Realisatie 2023:	In 2023 is geen bedrag begroot, omdat er geen opgaaf is ontvangen van de uitvoering ten laste van de voorziening Bomenfonds.

Er zijn nog geen projecten geweest waar gebruikt gemaakt is van het bomenfonds.

Toelichting Verschil Realisatie - Begroting 2023:	Realisatie conform begroting

Voorziening Afkoop beheer en onderhoud N209	**510**	**0**	**46**	**0**	**463**

Realisatie Voorzieningen	**Beginstand 1-1-2023**	**Toevoeging**	**Aanwending**	**Vrijval**	**Eindstand 31-12-2023**
Beheer van de stad	**2.089**	**33.719**	**31.932**	**1.545**	**2.331**
Voorziening Afkoop beheer en onderhoud N209	**510**	**0**	**46**	**0**	**463**

Verloopstaat Voorziening Afkoop beheer en onderhoud N209	**Beginstand 1-1-2023**	**Toevoeging**	**Aanwending**	**Vrijval**	**Eindstand 31-12-2023**
Realisatie 2023	510	0	46	0	463
Begroting 2023	510	0	46	0	463
Verschil Realisatie en Begroting	0	0	0	0	0

Toelichting Voorziening	
Ingesteld per:	1-7-2019
Eindigt per:	31-12-2033
Doel Voorziening:	Rotterdam neemt een deel van de N209 over van de Provincie Zuid Holland. Voor het beheer en onderhoud voor de komende 15 jaar heeft Rotterdam een bijdrage gekregen.
Toelichting Realisatie 2023:	In 2019 is een deel van de N209 en het viaduct over de A13 overgenomen van de Provincie Zuid-Holland. Voor de overdracht heeft de provincie een afkoopsom betaald van € 695 voor onderhoud gedurende de komende 15 jaar.In 2023 is 1/15e deel van de afkoopsom beheer en onderhoud N209 aangewend.
Toelichting Verschil Realisatie - Begroting 2023:	Realisatie conform begroting.

Stedelijke inrichting en ontwikkeling	**71.161**	**0**	**-33.013**	**2.663**	**101.510**
Verliesvoorziening Grondexploitaties	**68.497**	**0**	**-33.013**	**0**	**101.510**

Realisatie Voorzieningen	**Beginstand 1-1-2023**	**Toevoeging**	**Aanwending**	**Vrijval**	**Eindstand 31-12-2023**
Stedelijke inrichting	**71.161**	**0**	**-33.013**	**2.663**	**101.510**

en ontwikkeling					
Verliesvoorziening Grondexploitaties	**68.497**	**0**	**-33.013**	**0**	**101.510**

Verloopstaat verliesvoorziening Grondexploitaties	**Beginstand 1-1-2023**	**Toevoeging**	**Aanwending/Correctie**	**Vrijval**	**Eindstand 31-12-2023**
Realisatie 2023	68.497	0	-33.013	0	101.510
Begroting 2023	68.498	0	0	0	68.498
Verschil Realisatie en Begroting	0	0	-33.013	0	33.012

Toelichting Voorziening	
Ingesteld per:	31-12-2019
Eindigt per:	Nader te bepalen.
Doel Voorziening:	De verliesvoorziening grondexploitatie betreft de reclassificatie van de verliesvoorziening conform de voorschriften van de BBV. In de BBV-notitie grondexploitaties die in 2019 is uitgebracht is een aanscherping aangebracht in de manier waarop de verliesvoorziening grondexploitaties in de balans moet worden verwerkt. Vanaf 2019 moet de waardecorrectie slechts tot de boekwaarde van de negatieve grondexploitaties op de balans worden opgenomen. Het surplus moet als voorziening onder de passiva worden opgenomen.
Toelichting Realisatie 2023:	Pas per jaarultimo zijn de resultaten op de grondexploitaties worden verwerkt, waarmee ook eventuele verliezen zijn verwerkt in de verliesvoorziening.
Toelichting Verschil Realisatie - Begroting 2023:	Geen sprake van tussentijdse boekingen op de verliesvoorziening.

Voorziening naheffingsaanslag BTW compensatiefonds gratis OV 65+	**2.663**	**0**	**0**	**2.663**	**0**

Realisatie Voorzieningen	**Beginstand 1-1-2023**	**Toevoeging**	**Aanwending**	**Vrijval**	**Eindstand 31-12-2023**
Stedelijke inrichting en ontwikkeling	**71.161**	**0**	**-33.013**	**2.663**	**101.510**
Voorziening naheffingsaanslag BTW compensatiefonds gratis OV 65+	**2.663**	**0**	**0**	**2.663**	**0**

Voorziening naheffingsaanslag	**Beginstand 1-1-2023**	**Toevoeging**	**Aanwending**	**Vrijval**	**Eindstand 31-12-2023**

BTW compensatiefonds gratis OV 65+					
Realisatie 2023	2.663	0	0	2.663	0
Begroting 2023	2.663	0	0	2.151	512
Verschil Realisatie en Begroting	0	0	0	512	-512

Toelichting Voorziening	
Ingesteld per:	1-12-2021
Eindigt per:	Nader te bepalen.
Doel Voorziening:	De Belastingdienst heeft in het verleden de teruggave van btw (via het Btw-compensatiefonds) voor vrij reizen voor AOW-gerechtigden - toen nog gratis OV voor 65+'ers - goedgekeurd. In de loop van 2015 heeft zij haar standpunt gewijzigd en dit aan de gemeente kenbaar gemaakt. De Belastingdienst stelt dat deze btw niet voor teruggave in aanmerking komt, omdat de gemeente niet de afnemer is van de prestatie en dat het om een verstrekking aan individuen gaat. Hierbij is aangegeven dat dit standpunt geldt vanaf 1 januari 2016.
Toelichting Realisatie 2023:	Op 8 augustus 2023 heeft de Belastingdienst uitspraak gedaan op het ingediende bezwaar over belastingjaar 2017. Dit bezwaar is toegewezen: De RET had geen btw in rekening mogen brengen bij de gemeente én de gemeente had geen teruggave btw mogen indienen. Ditzelfde zal gaan gelden voor 2018 en verder. Hiermee is de bodem onder het bestaansrecht van deze voorziening verdwenen. De voorziening was namelijk gevormd voor de onzekerheid van het zich voordoen van het volgende scenario: de belastingdienst vordert van de gemeente terug zonder dat de gemeente via de RET door de belastingdienst zou worden gecompenseerd voor de aan hen (naar nu blijkt ten onrechte) in rekening gebrachte btw.
Toelichting Verschil Realisatie - Begroting 2023:	De vrijval voorziening werd ten tijde van de 2e herziening lager begroot, omdat - naar later bleek ten onrechte - het bedrag van belastingjaar 2016 in de berekening van de vrijval buiten beschouwing werd gelaten.

Eindtotaal	**120.291**	**36.973**	**3.625**	**7.437**	**146.202**

Vaste schulden met een rentetypische looptijd van één jaar of langer

Pagina 222

Vaste schulden met een rentetypische looptijd van één jaar of langer

In de volgende tabel zijn de vaste schulden met een looptijd van één jaar of langer opgenomen.

	31-12-2022	Correctie	Vermeerdering	Vermindering	31-12-2023	Rente:
Obligatieleningen	54	0	0	0	54	N.v.t.
Medium Term Notes	34.000	0	0	8.500	25.500	56
Totaal obligatieleningen:	**34.054**	**0**	**0**	**8.500**	**25.554**	**56**
Binnenlandse banken en overige financiële instellingen	479.603	0	0	96.236	383.367	10.721
Openbare lichamen	125.000	0	95.000	0	220.000	4.061
Totaal onderhandse leningen	**604.603**	**0**	**95.000**	**96.236**	**603.367**	**14.782**
Waarborgsommen	2.060	0	411	396	2.075	N.v.t.
Vooruit ontvangen afkoopsommen erfpacht	36.266	1.900	4.952	2.570	36.747	N.v.t.
Totaal overige leningen	**38.326**	**1.900**	**5.363**	**2.966**	**38.823**	**N.v.t.**
Totaal vaste schulden	**676.983**	**1.900**	**100.363**	**107.702**	**667.744**	**14.838**

Toelichting verloopstaat

Indien van toepassing zijn per categorie de rentekosten opgenomen in de verloopstaat.

De behoefte aan nieuwe financieringsmiddelen is afhankelijk van de ontwikkeling van de gemeentelijke investeringen in vaste activa en onderhanden werk, de ontwikkeling van de interne financieringsmiddelen en de ontwikkeling van de bestaande in portefeuille opgenomen geldleningen.

Obligatieleningen

Obligatieleningen

Tot in de jaren ’50 van de vorige eeuw heeft de gemeente obligaties uitgegeven om in de financieringsbehoefte te voorzien. De rentecoupons op de obligaties zijn verlopen en er wordt dus geen rente meer uitbetaald. Een klein deel van de in het verleden uitgegeven obligaties is nog niet geïnd door de houders.

Medium Term Notes

Medium term Notes (MTN’s) zijn waardepapieren die worden uitgegeven onder het MTN-programma Nederlandse Gemeenten dat wordt verzorgd door de Bank Nederlandse Gemeenten. In 2023 is € 8,5 mln afgelost.

Onderhandse leningen

Onderhandse leningen van binnenlandse banken en overige financiële instellingen

Bij de volgende banken en overige financiële instellingen zijn onderhandse leningen opgenomen:

	31-12-2022	31-12-2023
Bank Nederlandse Gemeenten	395.876	308.107
Nederlandse Waterschapsbank	83.727	75.260
Totaal	**479.603**	**383.367**

Onderhandse leningen van openbare lichamen

Bij de volgende gemeenten en provincies zijn leningen opgenomen:

	31-12-2022	31-12-2023
Provincie Gelderland	40.000	85.000
Provincie Groningen	10.000	10.000
Provincie Noord-Brabant	75.000	75.000
Gemeente Dordrecht	0	40.000
Gemeente Noordoostpolder	0	10.000
Totaal	**125.000**	**220.000**

Overige leningen

Waarborgsommen

Dit betreft ontvangen waarborgsommen bij woningen en bedrijfsmatig onroerend goed welke bij beëindiging van het huurcontract worden terugbetaald.

Vooruit ontvangen afkoopsommen erfpacht

De post vooruit ontvangen afkoopsommen erfpacht omvat het nog niet vrijgevallen deel van de vooruit ontvangen afkoopsommen uit hoofde van niet-eeuwigdurende erfpacht.

31-12-2023	**36.266**

Toevoeging afkoopsommen 2023	4.952
Vrijval / Verminderingen 2023	2.570
Correctie	1.900
Balans per 31-12-2023	**36.747**

Netto-vlottende schulden met een rentetypische looptijd van één jaar of korter

Pagina 223

Netto-vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar

Onder de netto-vlottende schulden met een rente typische looptijd korter dan één jaar zijn de betalingsverplichtingen opgenomen die de gemeente binnen één jaar moet voldoen.

Toelichting verloopstaat

Kortlopende schulden	**31-12-2022**	**31-12-2023**
Kasgeldleningen	60.000	125.000
Banksaldi	13.244	14.832
Overige schulden	147.584	147.812
Totaal netto-vlottende schulden	**220.829**	**287.644**

Toelichting verloopstaat

De kasgeldleningen die zijn aangegaan geven de korte termijn financieringsbehoefte weer.

Kasgeldleningen openbare lichamen	**31-12-2022**	**31-12-2023**
Gemeente Almelo	10.000	0
Totaal	10.000	**0**

Overige kasgeldleningen	**31-12-2022**	**31-12-2023**
Achmea Investerings Management (A.I.M.) Lagere Overheden (LO) Kasgeldstortingen Fonds	0	125.000
Stichting Pensioenfonds Rail & OV	50.000	0

Aegon Custody BV	0	0
Zilveren Kruis	0	0
Totaal	**50.000**	**125.000**

Het saldo van ontvangsten en betalingen bepalen de behoefte aan kasgeldleningen.

Banksaldi	**31-12-2022**	**31-12-2023**
Betalingen onderweg/kruisposten	14.077	16.058
BNG	-832	-1.226
Totaal	**13.244**	**14.832**

Het saldo betreft de betalingen onderweg naar de bank en de schuldpositie van bankrekeningnummers welke op naam staan van de gemeente Rotterdam.

Overige schulden	**31-12-2022**	**31-12-2023**
Na te betalen facturen	126.605	112.200
Herziening gemeentefonds	3.780	18.766
Crediteuren Kredietbank	15.032	15.323
Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers (TOZO) en Zelfstandige regeling	1.863	1.275
Overige schulden < 5 mln	304	249
Totaal	**147.584**	**147.812**

Na te betalen facturen

Deze post heeft betrekking op nog te betalen facturen die voor eind december zijn ontvangen.

Herziening Gemeentefonds

De herziening op het Gemeentefonds wordt uiterlijk 2 jaar na afloop van het desbetreffende jaar definitief vastgesteld. De belangrijkste maatstaf die het meest fluctueert en nog kan worden bijgesteld is de 'waarde van de stad'. Dit is de totale Waardering Onroerende Zaken (WOZ)-waarde van de woningen en de niet-woningen van de

gemeente Rotterdam. Het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties verwerkt met een vertraging de waarden van de maatstaf 'waarde van de stad'.

Crediteuren Kredietbank

De bedragen hebben betrekking op schulden aan derden die zijn overgenomen van particulieren in het kader van de schuldhulpverlening.

Tijdelijke Overbruggingsregeling Zelfstandig Ondernemers (TOZO) en Zelfstandige regeling

De Tijdelijke Overbruggingsregeling Zelfstandig Ondernemers (TOZO) is een maatregel om zelfstandige ondernemers, waaronder Zelfstandigen Zonder Personeel (ZZP'ers) te ondersteunen tijdens de Coronacrisis. Het Regionaal Bureau Zelfstandigen voert de Zelfstandige regeling uit. Het Regionaal Bureau Zelfstandigen verricht werkzaamheden in het kader van bijstandverlening zelfstandigen en de Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijke arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ).

Overige schulden

De overige schulden bestaan uit een bankrekening waarvan cliënten die geen beschikking hebben over een eigen bankrekening met een prepaidkaart een gelimiteerd bedrag kunnen opnemen.

Overlopende passiva

Pagina 224

Overlopende passiva

In onderstaande tabellen zijn de vooruit ontvangen en nog te betalen bedragen opgenomen. De vooruit ontvangen bedragen zijn volgens de voorschriften onderverdeeld in de categorieën overheidslichamen en overige bedrijven of instellingen. De categorieën zijn in deze paragraaf verder gespecificeerd en nader toegelicht.

Toelichting verloopstaat

	31-12-2022	31-12-2023
De van de Europese en Nederlandse overheidslichamen ontvangen voorschotbedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren.	334.417	523.682
Overige vooruitontvangen bedragen die ten bate van volgende begrotingsjaren komen (vooruit ontvangen bedragen).	10.744	13.811

Verplichtingen die in het begrotingsjaar zijn opgebouwd en die in een volgend begrotingsjaar tot betaling komen, met uitzondering van jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume (nog te betalen bedragen).	218.310	297.077
Totaal overlopende passiva	**563.471**	**834.571**

Verdeling van ontvangen bedragen overheidslichamen bedragen naar herkomst

Categorie	31-12-2022	Correctie/ overboeking	Ontvangen bedragen	Vrijgevallen bedragen of terugbetalingen	31-12-2023
Overige Nederlandse overheidslichamen	9.965	-688	15.593	10.615	14.256
Het Rijk	285.538	-17.117	425.568	217.872	476.117
Europese overheidslichamen	38.914	-1.419	70.769	74.955	33.310
Totaal overheidslichamen	**334.417**	**-19.224**	**511.931**	**303.442**	**523.682**

Regeling	31-12-2022	Correctie /overboeking	Ontvangen bedragen	Vrijgevallen bedragen of terugbetalingen	31-12-2023	CBS code
Besluit Woningbouwimpuls 2020	53.016	-91	3.763	2.974	53.714	Rijk
Tijdelijke regeling specifieke uitkering gebiedsbudget	0	0	35.936	0	35.936	Rijk
Regeling specifieke uitkering herstructurering volkshuisvesting	34.245	0	0	1.774	32.471	Rijk
Regio Deal Rotterdam Zuid	32.756	0	0	3.178	29.578	Rijk
SPUK Aanpak Energiearmoede	17.978	0	16.050	5.114	28.914	Rijk
Regeling specifieke uitkering woningbouw op korte termijn door bovenplanse infrastructuur	0	0	28.899	0	28.899	Rijk
Meerjarig regeling specifieke uitkering herstructurering volkshuisvesting	0	0	27.914	0	27.914	Rijk
Specifieke uitkering Startbouwimpuls	0	0	26.721	0	26.721	Rijk
Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling (EFRO)	33.356	0	55.720	65.614	23.463	EU
Besluit specifieke uitkeringen gemeentelijk onderwijsachterstandenbeleid	13.699	0	58.286	53.831	18.154	Rijk
Specifieke uitkering aardgasvrij in het kader van het Nationaal Programma Rotterdam-Zuid	17.906	0	0	308	17.598	Rijk
Subsidieregeling sanering verkeerslawaai	16.641	0	277	138	16.780	Rijk
Eenmalige specifieke uitkering Regio Deals Regio Deal Rotterdam Zuid II	0	0	16.209	0	16.209	Rijk
Regeling specifieke uitkering voorkomen georganiseerde en ondermijnende jeugdcriminaliteit 2022	3.000	0	13.287	1.733	14.554	Rijk

Regeling specifieke uitkering vastgoedtransitie gesloten jeugdhulp 2020	14.942	0	0	3.167	11.775	Rijk
Regeling kansrijke wijk	0	0	9.697	359	9.338	Rijk
Regeling specifieke uitkering COVID-19 vaccinaties	0	0	17.084	8.901	8.183	Rijk
Specifieke uitkering Wet Inburgering 2021	4.197	0	6.392	2.486	8.104	Rijk
Regeling specifieke uitkering instandhouding en doorontwikkeling expertisecentra jeugdhulp	8.442	0	0	1.230	7.212	Rijk
IBS Ministerie van Justitie en Veiligheid structurele middelen Haven	0	0	9.561	2.969	6.592	Rijk
Specifieke Uitkering Lokale Aanpak Isolatie	0	0	5.816	0	5.816	Rijk
Middelen inhalen COVID-19 gerelateerde onderwijsvertragingen	0	5.795	3.852	4.294	5.354	Rijk
Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling 2021-2027	5.034	0	7.497	7.503	5.028	EU
Regeling specifieke uitkering randvoorwaardelijke functies jeugdhulp	0	0	4.897	0	4.897	Rijk
Regeling specifieke uitkering ventilatie in scholen	6.492	0	0	1.793	4.699	Rijk
Specifieke uitkering Proeftuinen Aardgasvrije Wijken	4.751	0	0	100	4.651	Rijk
Regionale Bestuursovereenkomst Blankenburgverbinding	4.170	0	0	0	4.170	Overige
Just Transition Fund 2021 - 2027	0	0	5.251	1.090	4.161	EU
Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers (Tozo)	1.817	-1.817	4.110	0	4.110	Rijk
Regeling specifieke uitkering IZA-doelen 2023-2026	0	0	6.964	2.901	4.063	Rijk
Specifieke uitkering versterking voor sport en bewegen, gezondheidsbevordering, cultuurparticipatie en de sociale basis 2023-2026	0	0	12.854	8.906	3.948	Rijk
Regeling specifieke uitkering Tijdelijke impulsregeling klimaatadaptatie	1.686	0	2.079	0	3.765	Rijk
IBS Ministerie van Justitie en Veiligheid versterking aanpak ondermijning 2022 tot en met 2024	1.466	0	4.483	2.311	3.638	Rijk
IBS Project Mainportontwikkeling Rotterdam - deelproject Bestaand Rotterdams Gebied	3.501	0	0	0	3.501	Rijk
Wet Educatie en beroepsonderwijs	761	0	9.826	7.605	2.981	Rijk
Meerjarige regeling specifieke uitkeringen voor huisvesting aandachtsgroepen	0	2.000	799	7	2.792	Rijk
Subsidieverordening Vervoersautoriteit Metropoolregio Rotterdam Den Haag 2023	0	0	3.821	1.461	2.360	Overige
IBS Corona organisatie GGD'en	0	0	24.066	21.726	2.340	Rijk
Regeling specifieke uitkering tijdelijke onderwijshuisvesting ontheemden	948	0	1.350	0	2.298	Rijk
Regeling Horizon Europe 2021-2027	60	0	2.207	5	2.262	Overige
Bonus zorgprofessionals COVID-19	1.806	-1.718	2.117	399	1.806	Rijk

Regeling vaststelling regels verstrekken eenmalige specifieke uitkering aan gemeenten huisvesting kwetsbare doelgroepen	2.540	0	0	788	1.752	Rijk
Tijdelijke regeling spuk bodem 2022	2.194	0	0	509	1.685	Rijk
Kansen voor West	1.665	0	1.108	1.098	1.675	Overige
Regionale meld- en coordinatiecentra voortijdig schoolverlaten 2020-2024	0	1.365	4.579	4.340	1.604	Rijk
Regeling specifieke uitkering Schone Lucht Akkoord	1.716	0	400	740	1.377	Rijk
Subsidieregeling ESF 2014-2022	0	-13.230	25.987	11.482	1.276	Rijk
Regeling eenmalige specifieke uitkering en subsidies lokale bibliotheekvoorzieningen	0	0	1.320	110	1.210	Rijk
Regeling stimulering verkeersveiligheidsmaatregelen 2022-2023	0	0	1.218	223	994	Overige
Tijdelijke regeling capaciteit decentrale overheden voor klimaat- en energiebeleid (CDOKE)	0	0	11.708	10.819	889	Rijk
Regeling specifieke uitkering Impuls Jongerencultuur	400	0	381	0	781	Rijk
Regeling specifieke uitkering extra financiële middelen RMC-functie	718	0	0	0	718	Rijk
Tijdelijk besluit specifieke uitkering verbetering digitale dienstverlening	120	0	468	46	542	Rijk
Sub.reg huisv.aandachtsgr	775	0	0	265	510	Rijk
LIFE 2014-2020	0	-1.017	2.118	625	476	EU
Specifieke uitkering preventieve aanpak tegen ondermijning	625	0	310	492	443	Rijk
IBS Ministerie van Justitie en Veiligheid extra cybergelden RIEC	4.936	0	0	4.511	425	Rijk
High Impact Crime (dader)aanpak 2022-2024	0	0	480	74	406	Rijk
Subsidieregeling Knelpuntenpot sociale huur en middenhuur Zuid-Holland	400	0	0	0	400	Overige
Regeling specifieke uitkering zwembaden en ijsbanen COVID-19	466	-114	0	0	351	Rijk
Subsidieprogramma ZonMW Actieprogramma Grip op Onbegrip	0	0	316	0	316	Overige
Regeling SPUK voorschoolse educattie ontheemde peuters	0	0	288	0	288	Rijk
Regeling specifieke uitkering tijdelijke ondersteuning toezicht en handhaving	268	0	0	0	268	Rijk
Regeling specifieke uitkering onderwijsroute	559	0	568	862	265	Rijk
Subsidieregeling publieke gezondheid	605	0	4.570	4.917	258	Rijk
Subsidieregeling Woonvormen senioren Zuid-Holland	200	0	200	150	250	Overige
Regeling specifieke uitkering heroïnebehandeling	220	0	1.551	1.549	222	Rijk
Regeling specifieke uitkering Informatiepunten Digitale Overheid	0	0	645	432	214	Rijk
Subsidieregeling gebiedsprogramma's groen Zuid-Holland 2018	0	-479	1.090	400	211	Overige

Bijdrageregeling versterking economisch vestigingsklimaat Metropoolregio Rotterdam Den Haag 2020	108	67	434	405	204	Overige
Erasmus+	28	0	160	6	182	EU
Besluit rijkssubsidiëring instandhouding monumenten 2013	149	0	27	0	176	Rijk
Subsidieregeling Vliegende Brigade Zuid-Holland	92	0	110	31	171	Overige
IBS HHSK klimaatbestendige inrichting Agniesebuurt	163	0	0	0	163	Overige
Regeling reductie energiegebruik woningen	150	0	0	0	150	Rijk
Financieringsregeling Metamorfoze Archieven en Collecties	20	0	145	18	147	Overige
Begeleid ex-gedetineerden wonen werk	0	-24	491	324	142	Rijk
Subsidieregeling PrEP	568	0	403	831	140	Rijk
Horizon 2020	1.601	0	1.085	2.555	131	Overige
Algemene subsidieverordening Zuid-Holland 2013	0	0	394	270	124	Overige
Specifieke uitkering lokale preventieakkoorden en preventieaanpakken	0	0	200	94	106	Rijk
Actieplan Wapens en Jongeren	0	30	105	30	105	Rijk
Digital Europe Programme	0	0	101	0	101	Overige
Regeling specifieke uitkering gemeente in verband met de versterking van de lokale integrale aanpak van radicalisering, (gewelddadig) extremisme en terrorisme 2022	99	0	0	0	99	Rijk
Versterking van de lokale integrale aanpak van radicalisering, extremisme en terrorisme 2023-2026	0	0	502	409	94	Rijk
IBS FNO programma Geestkracht	0	0	92	0	92	Overige
Subsidieregeling mobiliteit Zuid-Holland 2017	83	0	0	0	83	Overige
Subsidieprogramma ZonMW Economische zelfstandigheid van vrouwen	160	0	0	88	72	Overige
Regeling specifieke uitkering MKB-deals	282	0	0	210	71	Rijk
Subsidieregeling instandhouding monumenten	65	0	120	122	63	Rijk
Eurocities	0	0	61	0	61	Overige
Subsidieregeling Groen Zuid-Holland 2016	10	-10	50	0	50	Overige
Sub. Reg. Praktijkleren	0	0	206	158	48	Rijk
Afvalfonds Verpakkingen	231	0	2.319	2.503	47	Overige
ZoRo busbaan	50	0	0	7	43	Overige
Regeling specifieke uitkering regionaal projectleider aanpak huiselijk geweld en kindermishandeling 2022	42	0	0	0	42	Rijk

ICLEI Action Fund 2.0	0	0	38	0	38	Overige
IBS Rijk Pilot regionale aanpak van seksuele uitbuiting	58	0	0	27	31	Rijk
Regeling specifieke uitkering reductie energiegebruik	25	0	0	0	25	Rijk
Subsidieregeling erfgoedlijnen Zuid-Holland	0	0	25	0	25	Overige
Regeling specifieke uitkering circulaire ambachtscentra 2020 - 2022	23	0	0	0	23	Rijk
Subsidieprogramma ZonMW Wat werkt voor de jeugd	70	0	82	132	20	Overige
Subsidieprogramma ZonMw MDT-kort voor gemeenten	0	0	14	0	14	Overige
Regeling specifieke uitkering voor gemeenten in verband met de versterking van de lokale integrale aanpak van radicalisering, (gewelddadig) extremisme en terrorisme in 2021	12	0	0	0	12	Rijk
Subsidieregeling Molens Zuid-Holland 2013	0	0	9	0	8	Overige
IBS NIK Erfgoed Telt	10	0	0	2	8	Overige
Algemene Subsidieverordening Waddenfonds 2017	7	0	0	0	7	Overige
IBS Centrum voor Criminaliteitspreventie en Veiligheid Lokale weerbaarheid cybercrime en gedigitaliseerde criminaliteit	0	0	80	75	5	Overige
Subsidieprogramma ZonMW Preventieprogramma 2019-2022	32	0	0	28	4	Overige
IBS Ministerie van Justitie en Veiligheid versterking aanpak ondermijning 2019, 2020 en 2021	172	0	0	168	3	Rijk
Regeling specifieke uitkering stimulering sport	41	0	100	140	2	Rijk
IBS Nationaal Programma Onderwijs	5.795	-5.795	0	0	0	Rijk
Regionale meld- en coordinatiecentra voortijdig schoolverlaten	1.365	-1.365	0	0	0	Rijk
Regeling specifieke uitkering vergroten van beschikbaarheid van acute jeugd-ggz capaciteit	9.839	0	0	9.839	0	Rijk
Communicatiestrategie Geweldig Rotterdam	30	-30	0	0	0	Rijk
Financiële impuls huisvesting grote gezinnen vergunninghouders	33	0	0	33	0	Rijk
Havenomgevingsfonds	92	-92	0	0	0	Overige
HHSK Kralingse Plas 2018	30	0	25	55	0	Overige
IBS Ministerie van Justitie en Veiligheid versterkingsgelden lokale integrale aanpak radicalisering, extremisme en terrorisme 2020	63	0	0	63	0	Rijk
IBS Project Mainportontwikkeling Rotterdam - deelproject 750 hectare Natuur en Recreatiegebied	144	-144	0	0	0	Rijk
IBS Provincie Zuid-Holland Afzanden Kralingse Plas 2018-2020	148	0	0	148	0	Overige

Interreg 2 Zeeën 2014-2020	0	-23	570	547	0	Overige
Interreg IVB North West Europe	67	-67	0	0	0	Overige
Interreg North Sea Region 2014-2020	402	-402	0	0	0	EU
LIFE 2021-2027	70	-70	0	0	0	Rijk
Meerjarige regeling voor huisvesting aandachtsgroepen	2.000	-2.000	0	0	0	Rijk
Overeenkomst met Flevoland over overdracht Programmabureau West-Regio (Kansen voor West) en afbouw uitvoeringsovereenkomst	74	0	0	74	0	Overige
PSR INTERREG VI 2023	0	0	25	25	0	Rijk
Regeling specifieke uitkering controle naleving coronatoegangsbewijzen 2022	595	0	0	595	0	Rijk
Regeling specifieke uitkering Meerkosten Energie Openbare Zwembaden	0	0	4.375	4.375	0	Rijk
Regeling specifieke uitkering opzet expertisecentra jeugdhulp 2020	785	0	0	785	0	Rijk
Regeling specifieke uitkering regionale aanpak voortijdig schoolverlaten	258	0	0	258	0	Rijk
Regeling specifieke uitkering specialistische functies aanpak huiselijk geweld en kindermishandeling	29	0	717	746	0	Rijk
Rights, Equality and Citizenship Programme 2014-2020	94	0	23	118	0	EU
Samenwerkingsovereenkomst Binnenstedelijke Rotte	95	0	0	95	0	Overige
Specifieke uitkering continuering dagprogrammering NPRZ	3.000	0	7.800	10.800	0	Rijk
Specifieke uitkering Sportakkoord en leefstijlinterventies 2020-2022	338	0	0	338	0	Rijk
Specifieke uitkering ten behoeve van de financiering van (tijdelijke) capaciteit of externe expertise ter bevordering van de snelheid van de woningbouw in de veertien grootschalige woningbouwgebieden	0	91	0	91	0	Rijk
Specifieke uitkering voor de gemeenten met een Landelijke Vreemdelingen Voorziening in verband met de bekostiging ervan in 2023	0	0	1.871	1.871	0	Rijk
Subsidieprogramma ZonMW COVID-19 Programma	75	0	0	75	0	Overige
Subsidieprogramma ZonMW Preventieprogramma 5	84	-84	0	0	0	Overige
Subsidieregeling herstructurering/ontwikkeling bedrijventerreinen	3.320	0	2.080	5.400	0	Rijk
SZW Pro-VSO	-0	0	0	0	0	Rijk
Tijdelijke regeling maatregelen covid-19	168	0	0	168	0	Overige
Totaal passiva	**334.417**	**-19.224**	**511.931**	**303.442**	**523.682**	

Toelichting verloopstaat

Correctie/Overboeking

De kolom correctie/overboeking heeft betrekking op overboekingen tussen overlopende activa en passiva medeoverheden, al naar gelang de debet- of creditstand per 31 december van de betreffende regeling. Daarnaast worden jaarlijks de benamingen van de regelingen en de categorie beoordeeld. In de situatie dat (een deel van) het saldo van een regeling onder een nieuwe naam wordt gepresenteerd, is met behulp van de correctie /overboeking kolom het saldo overgeboekt. De correcties met betrekking tot voorgaande jaren zijn eveneens in de kolom Correcties/Overboekingen vermeld. De kolom ontvangen bedragen bevat de in 2023 geboekte toename van de schuldpositie. Dit zijn de nog niet met subsidieverstrekkers afgerekende bedragen. De kolom vrijgevallen bedragen of de terugbetalingen betreffen de daadwerkelijke uitgaven. Voor deze regelingen dient nog met de subsidieverstrekkers te worden afgerekend. Daarom zijn deze regelingen aan de passiva kant gepresenteerd. Beschrijving van de subsidieregelingen met een eindbedrag groter dan € 1,050 mln wordt verder toegelicht.

Besluit Woningbouwimpuls 2020

Een specifieke uitkering verstrekt door de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties voor het inlopen van het woningtekort en het meerjarig hoog houden van de bouwproductie. De uitkering wordt verstrekt op basis van het Besluit en de Regeling Woningbouwimpuls 2020. De ontvangst betreft een voorschot voor een nieuw toegekende bijdrage voor de woningbouwimpuls voor de Kaai. In 2023 is bijna € 3,0 mln uitgegeven voor de bouwimpulsen Feyenoord City en Zuiderpark.

Tijdelijke regeling specifieke uitkering gebiedsbudget

Een specifieke uitkering verstrekt door de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties voor het realiseren van gebiedsmaatregelen die als randvoorwaarden noodzakelijk zijn om op een woningbouwlocatie woningbouw plaats te laten vinden.

De ontvangst betreft een voorschot voor de gebieden Binnenstad+M4H en Oosterflank.

Regeling specifieke uitkering herstructurering volkshuisvesting

Een specifieke uitkering verstrekt door de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties voor bijdragen aan fysieke maatregelen in een of meer deelplannen ter uitvoering van een programma in kwetsbare gebieden die de herstructurering van kwalitatief slechte woningen tot doel hebben, in het bijzonder particuliere woningen, in het belang van de woonkwaliteit en de leefomgeving in de betreffende gebieden. De onttrekking heeft betrekking op de uitgaven die gemeente Rotterdam heeft gedaan aan fysieke maatregelen in deelplannen ter uitvoering van een programma in kwetsbare gebieden.

Regio Deal Rotterdam Zuid

Op grond van de Regio Deal Rotterdam Zuid verstrekt het Rijk subsidie voor de continuering en versnelling van de integrale aanpak op de thema's school, wonen en werken in het kader van het Nationaal Programma Rotterdam Zuid. Dit is nodig om de achterstanden van Rotterdam Zuid op het gebied van school, werk en wonen weg te werken en opleidingsniveau, arbeidsparticipatie en woonkwaliteit in 2030 te laten stijgen naar het G4-gemiddelde.

SPUK Aanpak Energiearmoede

Een specifieke uitkering verstrekt door de minister voor Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening voor het ondersteunen van kwetsbare huishoudens in huur- en koopwoningen, waarbij maatregelen worden genomen om op korte termijn de energierekening te verlagen. De ontvangst betreft een voorschot voor de aanpak van energiearmoede. Het volledige toegekende bedrag is als voorschot uitgekeerd. In 2023 is ruim € 16 mln aan voorschot ontvangen en is ruim € 5,1 mln uitgegeven aan dit onderwerp.

Regeling specifieke uitkering woningbouw op korte termijn door bovenplanse infrastructuur

Een specifieke uitkering verstrekt door de Minister van Infrastructuur en Waterstaat om gemeenten in staat te stellen bovenplanse infrastructurele voorzieningen te realiseren zodat op locaties in heel Nederland op korte termijn grootschalige woningbouw kan plaatsvinden. De ontvangst betreft een voorschot op de woningbouw Alexanderknoop, M4H en Brainpark I.

Meerjarig regeling specifieke uitkering herstructurering volkshuisvesting

Een specifieke uitkering verstrekt door de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties voor een integrale aanpak die leidt tot het verbeteren van de leefbaarheid en de veiligheid te bevorderen in kwetsbare gebieden, primair door woningen te herstructureren, in het bijzonder de particuliere woningvoorraad en secundair door inrichting van de omringende openbare ruimte en realisatie van maatschappelijke voorzieningen in de nabijheid van betreffende woningen. De ontvangst is bestemd voor de herstructurering van woningen en leefomgeving in Rotterdam-Zuid (NPRZ wonen).

Specifieke uitkering Startbouwimpuls

Een specifieke uitkering door de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties voor projecten die planologisch ver genoeg zijn om uiterlijk in 2024/2025 te starten met bouwen, maar door de veranderde economische omstandigheden de businesscase niet meer kunnen rond rekenen. Het voorschot is bestemd voor realisatie van 2.647 woningen.

Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling (EFRO)

Kansen voor West II is het samenwerkingsprogramma van de vier provincies in de randstad en de G4 gericht op het stimuleren van regionale ontwikkeling. Het Kansen voor West II programma wordt uitgevoerd met middelen uit het Europese fonds voor regionale ontwikkeling (EFRO). De gemeente Rotterdam is als management autoriteit verantwoordelijk voor de uitvoering van het programma. Activiteiten die voor subsidie in aanmerking komen moeten betrekking hebben op innovatie en duurzame energie. Het programma heeft bijna € 56 mln aan voorschotten ontvangen en bijna € 66 mln aan subsidievoorschotten en eindafrekeningen betaald.

Besluit specifieke uitkeringen gemeentelijk onderwijsachterstandenbeleid

Een specifieke uitkering verstrekt door de minister van Basis- en Voortgezet onderwijs en Media voor het voorkomen en bestrijden van onderwijsachterstanden in de Nederlandse taal, het voorkomen van segregatie en het bevorderen van integratie. De uitkering wordt verstrekt op basis van Artikel 168a, eerste en derde lid van de Wet op het Primair Onderwijs. Er is een voorschot van ruim € 58 miljoen ontvangen en er zijn bijna € 54 miljoen aan kosten uitgegeven.

Specifieke uitkering aardgasvrij in het kader van het Nationaal Programma Rotterdam-Zuid

Een Rijksbijdrage ten behoeve van het aardgasvrij maken van wijken binnen het Nationaal Programma Rotterdam Zuid

Subsidieregeling sanering verkeerslawaai

Op grond van de Subsidieregeling sanering verkeerslawaai kan subsidie worden verstrekt aan projecten gericht op het beperken van de geluidsbelasting vanwege wegen en spoorwegen aan woningen, andere geluidsgevoelige gebouwen en geluidsgevoelige terreinen dan wel het beperken van het geluidsniveau binnen woningen of andere geluidsgevoelige gebouwen. De regeling is bedoeld voor (samenwerkingsverbanden van) gemeenten. In 2023 is ruim € 300.000 aan voorschotten ontvangen en heeft gemeente Rotterdam ruim € 100.000 aan kosten gemaakt.

Eenmalige specifieke uitkering Regio Deals Regio Deal Rotterdam Zuid II

Een specifieke uitkering van de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties voor het verbeteren van de kwaliteit van leven, wonen en werken van inwoners en ondernemers in Rotterdam Zuid. Er is in 2023 ruim € 16 mln aan voorschotten ontvangen.

Meerjarige regeling voor huisvesting aandachtsgroepen

Een specifieke uitkering verstrekt door de minister van Buitenlandse Zaken en Koninkrijkrelaties voor de bouw van permanente en/of flexibele woonruimte voor aandachtsgroepen.

Regeling specifieke uitkering voorkomen georganiseerde en ondermijnende jeugdcriminaliteit 2022

Een specifieke uitkering verstrekt door de minister van Justitie en Veiligheid voor de preventieve aanpak tegen georganiseerde en ondermijnende criminaliteit. Gemeente Rotterdam ontvangt een bijdrage voor de preventieve aanpak tegen georganiseerde en ondermijnende jeugdcriminaliteit. In 2023 is ruim € 13 mln aan voorschotten ontvangen en er is bijna € 2 mln aan deze regeling uitgegeven.

Regeling specifieke uitkering vastgoedtransitie gesloten jeugdhulp 2020

Een specifieke uitkering verstrekt door het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport. De uitkering wordt verstrekt op basis van de Regeling specifieke uitkering vastgoedtransitie gesloten jeugdhulp 2020.

Regeling kansrijke wijk

Een specifieke uitkering van de Minister voor Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening voor het Nationaal Programma Leefbaarheid en Veiligheid voor de organisatie van een uitvoeringsprogramma in het stedelijk focusgebied of de stedelijke focusgebiede, de bekostiging van integrale activiteiten en de bekostiging van activiteiten die bijdragen aan de doelstellingen van het onderdeel ‘meedoen in de samenleving’ van het Nationaal Programma Leefbaarheid en Veiligheid. Er zijn zes hoofdthema's, (1) preventie van armoede en schulden, (2) veerkracht en weerbaarheid, (3) re-integratie, (4) school en omgeving, (5) ontwikkeling van het jonge kind en (6) gezonde leefomgeving. Er is in 2023 bijna € 10 mln aan voorschotten ontvangen, en er is bijna € 400.000 aan deze regeling uitgegeven.

Regeling specifieke uitkering COVID-19 vaccinaties

Een specifieke uitkering van de Minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport voor het toedienen van COVID-19-vaccinaties conform de basiscapaciteit COVID-19-vaccinatie, het inrichten van de infrastructuur ten behoeve van de basiscapaciteit COVID-19-vaccinatie en het treffen van voorbereidende werkzaamheden voor de situatie dat de Minister, naar aanleiding van een advies van de Gezondheidsraad of het OMT-V, besluit tot een COVID-19-vaccinatiecampagne in de periode van 1 juli 2024 tot en met 31 december 2024. In 2023 is ruim 17 mln aan voorschotten ontvangen, en er zijn bijna € 9 mln aan kosten gemaakt voor deze regeling.

Specifieke uitkering Wet Inburgering 2021

Een specifieke uitkering verstrekt door de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid voor het beschikbaar stellen van voorzieningen aan inburgeringsplichtigen die bijdragen aan het voldoen aan de inburgeringsplicht. Gemeente Rotterdam ontvangt jaarlijks een bijdrage voor het beschikbaar stellen van voorzieningen aan

inburgeringsplichtigen die bijdragen aan het voldoen aan de inburgeringsplicht. In 2023 is er bijna € 6,4 mln aan voorschotten ontvangen. De bijbehorende kosten bedragen ruim € 2,5 mln.

Regeling specifieke uitkering instandhouding en doorontwikkeling expertisecentra jeugdhulp

Een specifieke uitkering verstrekt door de Minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport voor activiteiten die nodig zijn voor de opzet en realisatie van het expertisecentrum jeugdhulp voor het bovenregionale gebied via een lerende aanpak. De bijdrage is bedoeld om te zorgen voor passende oplossingen voor jongeren met complexe en meervoudige problematiek die nu vastlopen in de zorg en niet de juiste hulp krijgen, om bij te dragen aan een lerend stelsel en de ontwikkeling van kennis en voor de organisatie en het beheer van een expertisecentrum jeugdhulp. Gemeente Rotterdam heeft in 2021 een beschikking en voorschot ontvangen voor een bijdrage voor de instandhouding en doorontwikkeling van het expertisecentrum jeugdhulp voor het bovenregionale gebied via een lerende aanpak

IBS Ministerie van Justitie en Veiligheid structurele middelen Haven

Èen bijdrage van de Minister van Justitie en Veiligheid voor het terugdringen van de georganiseerde drugscriminaliteit in de Rotterdamse haven. In 2023 is bijna € 10 mln aan voorschot ontvangen, en is er bijna € 3 mln aan deze regeling uitgegeven.

Specifieke Uitkering Lokale Aanpak Isolatie

Een specifieke uitkering van de Minister voor Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening voor de verduurzaming van slecht geïsoleerde woningen van eigenaar-bewoners en woningen van verenigingen van eigenaars, woonverenigingen en wooncoöperaties in het kader van het Nationaal Isolatieprogramma.

Regeling specifieke uitkering ventilatie in scholen

Een specifieke uitkering verstrekt door het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijkrelaties. De uitkering heeft tot doel te stimuleren dat bestaande schoolgebouwen noodzakelijke en energiezuinige maatregelen uitvoeren om het binnenklimaat in bestaande schoolgebouwen te verbeteren. Gemeente Rotterdam heeft verschillende beschikkingen ontvangen voor maatregelen met betrekking tot ventilatie van scholen. In 2023 is bijna € 1,8 mln aan deze regeling uitgegeven.

Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling 2021-2027

Een subsidie verstrekt door het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling 2021-2027 voor het verkleinen van de economische verschillen binnen Europa. De subsidie is bedoeld voor economische activiteiten die gericht zijn

op innovatie (slimmer) en op de overgang naar een koolstofarme economie (groener). Het geld is vooral voor het midden- en kleinbedrijf (MKB) bedoeld.

Regeling specifieke uitkering randvoorwaardelijke functies jeugdhulp

Een specifieke uitkering van de Minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport voor activiteiten die nodig zijn in verband met de inkoop en organisatie van de volgende randvoorwaardelijke functies voor expertisenetwerken jeugdhulp, voor activiteiten die nodig zijn in verband met de instandhouding en doorontwikkeling van het expertisenetwerk jeugdhulp voor het bovenregionale gebied conform de uitgangspunten als bedoeld in de Kamerbrief 'Stand van zaken expertisecentra jeugdhulp' d.d. 17 juni 2020, voor de academische onderzoeksfunctie van de academische centra kinder- en jeugdpsychiatrie, voor activiteiten die nodig zijn voor de financiering van wetenschappelijk academisch onderzoek als onderdeel van de academische functie van één van de academische centra kinder- en jeugdpsychiatrie en voor de plaatsingscoördinatie gesloten jeugdhulp, voor de financiering en instandhouding van een plaatsingscoördinatie gesloten jeugdhulp. In 2023 is bijna € 4,9 mln aan voorschot ontvangen

Specifieke uitkering Proeftuinen Aardgasvrije Wijken

Een specifieke uitkering verstrekt door het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijkrelaties voor activiteiten die tot doel hebben om via een wijkgerichte aanpak bestaande woningen en andere gebouwen aardgasvrij of aardgasvrij-ready te maken. De uitkering wordt verstrekt op basis van de Regeling specifieke uitkering proeftuinen aardgasvrije wijken. Voor deze regeling hebben we in 2023 geen voorschotten ontvangen, maar wel ruim € 100.000 aan kosten gemaakt.

Regionale Bestuursovereenkomst Blankenburgverbinding

Op grond van de Regionale Bestuursovereenkomst Blankenburgverbinding verstrekt het rijk een bijdrage aan het kwaliteitsprogramma Blankenburgverbinding (Nieuw Waterland)

Just Transition Fund 2021 – 2027

Een subsidie verstrekt door het Europese programma Just Transition Fund 2021-2027 voor de overgang naar een Klimaatneutraal Europa. Het subsidieert innovatie van de regionale economie en het verminderen van de negatieve gevolgen voor de werkgelegenheid als gevolg van deze transitie. In 2023 is er voor dit project € 5,2 mln aan voorschotten ontvangen en ruim € 1 mln uit gegeven.

Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers (Tozo) BK

Een tijdelijke overbruggingsregeling van de staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid om ondernemers te ondersteunen tijdens de coronacrisis. De regeling is voor zelfstandig ondernemers, waaronder zzp'ers. Het voorziet in een aanvullende uitkering voor levensonderhoud als het inkomen door de coronacrisis tot onder het sociaal minimum daalt en in een lening voor bedrijfskapitaal om liquiditeitsproblemen als gevolg van de coronacrisis op te vangen. Hiervoor hebben we ruim € 4,1 mln aan voorschotten ontvangen.

Regeling specifieke uitkering Tijdelijke impulsregeling klimaatadaptatie

Een specifieke uitkering verstrekt door de minister van Infrastructuur en Waterstaat voor het versneld uitvoeren van kosteneffectieve maatregelen en voorzieningen die bijdragen aan het voorkomen of beperken van wateroverlast of het beperken van de gevolgen van droogte of overstromingen in de werkregio van decentrale overheden. Gemeente Rotterdam ontvangt een bijdrage voor het versneld uitvoeren van kosteneffectieve maatregelen en voorzieningen die bijdragen aan het voorkomen of beperken van wateroverlast of het beperken van de gevolgen van droogte of overstromingen. Er is in 2023 een voorschot van bijna € 2 mln verstrekt.

IBS Ministerie van Justitie en Veiligheid versterking aanpak ondermijning 2022 tot en met 2024

Een bijdrage verstrekt door de minister van Justitie en Veiligheid voor de uitvoering van het versterkingsplan RIEC. De middelen worden ingezet om de aanpak op ondermijning te versterken. Gemeente Rotterdam ontvangt voor het Regionale Informatie- en Expertise Centra een bijdrage voor het versterkingsplan ondermijning. Er is in 2022 een voorschot van ruim € 4,4 mln ontvangen.

Specifieke uitkering versterking voor sport en bewegen, gezondheidsbevordering, cultuurparticipatie en de sociale basis 2023-2026

Een specifieke uitkering verstrekt door de Minister voor Langdurige Zorg en Sport voor activiteiten in het kader van de ambities en doelen zoals gesteld in het GALA en het Hoofdlijnen Sportakkoord II. De activiteiten vallen onder de thema's sport, beweging en cultuur, gezondheid & sociale basis en ondersteunende onderdelen. In 2023 is er voor deze specifieke uitkering ruim € 12 miljoen aan voorschotten ontvangen. En ruim € 9 mln aan kosten gemaakt.

IBS Project Mainportontwikkeling Rotterdam - deelproject Bestaand Rotterdams Gebied

Het programma Bestaand Rotterdams Gebied (BRG) maakt deel uit van het project Mainportontwikkeling Rotterdam. Het programma omvat projecten die bijdragen aan de ontwikkeling van de Rotterdamse haven en de gelijktijdige verbetering van het woon- en leefklimaat.

Meerjarige regeling specifieke uitkeringen voor huisvesting aandachtsgroepen

Een specifieke uitkering verstrekt door de Minister voor Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening voor een project waarbij woonruimten voor aandachtsgroepen gerealiseerd worden die aan de bestaande voorraad woonruimten worden toegevoegd en die gedurende ten minste tien jaar na voltooiing geheel voor aandachtsgroepen bestemd zijn, Voor een project waarvan aannemelijk is gemaakt dat het binnen vijf jaar na de datum van toekenning van de uitkering gerealiseerd is en voor een project waarbij de woonruimten verhuurd zullen worden op basis van een schriftelijk huurcontract tussen huurder en verhuurder. Voor dit meerjarige project hebben we in 2023 bijna € 8 mln aan voorschotten ontvangen. De kosten waren ruim € 6.000.

Wet Educatieve beroepsonderwijs

Gemeente Rotterdam ontvangt jaarlijks een bijdrage voor het aanbieden van kwantitatief en kwalitatief voldoende aanbod van opleidingen educatie op het gebied van Nederlandse taal, rekenen en digitale vaardigheden. Om voldoende aanbod te kunnen realiseren hebben we € 9,8 mln ontvangen in 2023. Hiervan hebben we € 7,6 mln uitgegeven.

Subsidieverordening Vervoersautoriteit Metropoolregio Rotterdam Den Haag 2023

Een subsidie van de vervoersautoriteit Metropoolregio Rotterdam Den Haag voor verkeers- en vervoersprojecten. Het gaat om subsidies voor de aanleg van infrastructuur, het beïnvloeden van rij- en reisgedrag, de exploitatie van het openbaar vervoer en voor pilots. Deze subsidies worden voornamelijk bekostigd vanuit de BDU–gelden (wet Brede Doel Uitkeringen verkeer en vervoer). Een voorwaarde voor het verkrijgen van een subsidie is dat het een regionaal doel moet bevorderen of dienen, zoals beschreven in de Uitvoeringsagenda Bereikbaarheid (UAB). Hiervoor hebben we € 3,8 mln voorschotten ontvangen en 1,4 mln aan kosten om het project uit te voeren.

Regeling specifieke uitkering tijdelijke onderwijshuisvesting ontheemden

Een specifieke uitkering verstrekt door de minister voor Primair en Voortgezet Onderwijs voor de tegemoetkoming aan gemeenten in de kosten die zij hebben gemaakt of zullen maken voor het organiseren van tijdelijke onderwijshuisvesting ten behoeve van ontheemde jongeren uit Oekraïne. In 2023 is er voor dit project ruim € 1,3 mln ontvangen aan voorschotten. In dit jaar geen kosten gemaakt

Regeling Horizon Europe 2021-2027

Een subsidie verstrekt door het Europese programma Horizon 2021-2027 van de Europese Commissie om onderzoek en innovatie te stimuleren. Onderdeel van het programma is de inzet op de maatschappelijke vraagstukken zoals klimaatverandering, vergrijzing, voedselveiligheid en betaalbare duurzame energie. Ook wordt

subsidie verstrekt voor de samenwerking en integratie op het gebied van R&D t.a.v. bedrijfsleven, ondernemerschap, de wetenschappelijke onderzoekswereld en het hoger onderwijs te bevorderen. Hiervoor hebben we in 2023 € 2,2 mln aan voorschotten ontvangen en € 5.000 aan kosten uitgegeven.

Bonus zorgprofessionals covid-19

Op grond van de subsidieregeling Bonus zorgprofessionals covid-19 kunnen subsidies worden verstrekt voor het uitkeren van een bonus aan zorgprofessionals die werkzaamheden hebben verricht ten tijde van de covid-19 uitbraak. Voor het uitkeren van deze bonus is er in 2023 ruim € 2,1 mln ontvangen. De kosten waren bijna € 400.000.

Regeling vaststelling regels verstrekken eenmalige specifieke uitkering aan gemeenten huisvesting kwetsbare doelgroepen

Een specifieke uitkering verstrekt door de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties voor het versneld realiseren van projecten die in de huisvesting van kwetsbare doelgroepen voorzien. De uitkering wordt verstrekt op basis van de Regeling specifieke uitkering aan gemeenten ten behoeve van de huisvesting van kwetsbare doelgroepen

Tijdelijke regeling spuk bodem 2022

Een specifieke uitkering verstrekt door de staatssecretaris van Infrastructuur en Waterschappen voor het in staat stellen van bevoegde gezagen om een aantal taken op het gebied van bodemsanering goed af te ronden en nieuwe bodemkwaliteitsopgaven te signaleren en daarop te reageren met een passende aanpak. De uitkering is bedoeld voor historische spoedopgaven, buitenproportionele opgaven en oude afspraken die zijn gemaakt tussen het Rijk en een bevoegd gezag over ernstige bodemverontreiniging. Gemeente Rotterdam heeft verschillende subsidies toegekend gekregen voor het tegengaan van bodemverontreiniging. Er zijn in 2023 geen voorschotten ontvangen. Wel zijn er kosten gemaakt van ruim € 500.000K.

Kansen voor West

Kansen voor West is het samenwerkingsprogramma van de vier provincies in de randstad en de G4 gericht op het stimuleren van regionale ontwikkeling. Het Kansen voor West programma wordt uitgevoerd met middelen uit het Europese fonds voor regionale ontwikkeling (EFRO). De gemeente Rotterdam is als management autoriteit verantwoordelijk voor de uitvoering van het programma. Projecten die voor subsidie in aanmerking komen moeten betrekking hebben op innovatie en duurzame energie. Gemeente Rotterdam treedt op als management autoriteit voor het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling. Voor het uitvoeren van dit programma ontvangt gemeente Rotterdam een bijdrage, genoemd de technische bijstand. Voor dit programma is € 1,1 mln aan ontvangen en € 1,1 mln aan kosten gemaakt.

Regeling specifieke uitkering IZA-doelen 2023 -2026

Een specifieke uitkering verstrekt door de Minister voor Langdurige Zorg en Sport voor activiteiten in een samenwerkingsregio in het kader van de ambities en doelen zoals gesteld in het IZA en uitgewerkt in de Werkagenda VNG bij het IZA. De doelen bestaan in ieder geval uit het opstellen van een regiobeeld, het opstellen van een regioplan en het opstellen van een mandaatstructuur.

Regionale meld- en coördinatiecentra voortijdig schoolverlaten 2020-2024

Een specifieke uitkering verstrekt door de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. De uitkering wordt verstrekt op basis van de RMC-wet en het Besluit regionale meld- en coördinatiefunctie voortijdig schoolverlaten. De RMC-functie heeft tot taak contact te leggen met de niet kwalificatie plichtige dreigende voortijdig schoolverlaters uit het VO en MBO, en hen zoveel mogelijk terug te begeleiden naar school en/of werk.

Regeling specifieke uitkering Schone Lucht Akkoord

Een specifieke uitkering verstrekt door de staatssecretaris van Infrastructuur en Waterstaat met als doel het stimuleren van het uitvoeren van een project ter verbetering van de luchtkwaliteit. Het project is gericht op een pilotproject, een emissie verlagend project of een project gericht op innovatieve maatregelen, het vergaren van kennis- of adviesproducten of op communicatie- of participatieactiviteiten. Gemeente Rotterdam ontvangt diverse bijdragen voor het treffen van maatregelen ter verbetering van de luchtkwaliteit. Hiervoor is er € 1,2 mln onttrokken aan kosten. En € 163.000 ontvangen aan voorschotten.

Subsidieregeling ESF 2014-2020

Een subsidie verstrekt door het Europese programma Europees Sociaal Fonds 2014-2020 van de Europese Commissie voor activiteiten gericht op de re-integratie van mensen met afstand tot de arbeidsmarkt en voor activiteiten gericht op het bevorderen van duurzame arbeidsinzet van werkenden. In 2023 is er € 25,9 mln onttrokken aan kosten en € 11,4 mln ontvangen aan voorschotten.

Regeling eenmalige specifieke uitkering en subsidies lokale bibliotheekvoorzieningen

Een specifieke uitkering verstrekt door de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap voor het realiseren van toekomstgerichte bibliotheekvoorzieningen in gemeenten door tegemoetkoming in de kosten die gemeenten maken voor de oprichting van nieuwe bibliotheekvestigingen en het verbeteren of doorontwikkelen van bestaande

beperkte bibliotheekvoorzieningen en door het verstrekken van subsidies aan provinciale ondersteuningsinstellingen ten behoeve van ondersteuning bij de uitvoering van activiteiten ter realisering van het doel van deze regeling. Er is in 2023 € 1,3 mln ontvangen aan voorschotten en € 1,1 mln aan kosten onttrokken.

Vooruitontvangen bedragen	31-12-2022	31-12-2023
Vooruitontvangen ruimtelijke projecten	4.163	6.161
Overige vooruit ontvangen < € 5 mln	6.601	7.650
Totaal	**10.744**	**13.811**

Vooruitontvangen ruimtelijke projecten

Projecten waarbij per saldo meer vooruit ontvangen is dan aan kosten is gemaakt. Deze post fluctueert jaarlijks afhankelijk van de voortgang van de projecten.

Overige vooruit ontvangen bedragen < € 5 mln

Het betreft hier een aantal posten waarvan de grootste van € 4,3 mln betrekking heeft op vooruitgefactureerde huren inzake maatschappelijk en commercieel vastgoed en erfpacht. Vooruitontvangen bedragen Rotterdampas 2024 voor € 919.000. Subsidieregeling Oranjebonnen van Eneco staat in voor een bedrag van € 550.000 en BTW afwikkeling Catullusweg staat in voor een bedrag van € 485.000. Rest nog € 1,4 mln voor een aantal kleinere posten.

Nog te betalen bedragen	31-12-2022	31-12-2023
Te ontvangen facturen	83.649	118.863
Loonheffing, premies en salaris	86.130	88.192
Rente en aflossing	9.568	9.749
Parkeren	6.819	7.999
Reparatie- en onderhoudsfonds Leasebedrijf	6.699	7.407
Subsidie Onderwijshuisvesting 2021-2023	0	6.005
Overige nog te betalen bedragen < € 5 mln	25.445	58.862
Totaal	**218.310**	**297.077**

Te ontvangen facturen

Hier worden de in 2023 geleverde prestaties opgenomen waarvoor in 2023 nog geen factuur is ontvangen. De grootste posten bestaan uit € 72,6 mln diverse zorg posten zoals; Zorg in Natura Jeugd, hulpmiddelen, AOW jeugdtegoed en Jeugdhulp, € 42,1 mln vastgelegde ontvangsten op inkooporders. Projectgerelateerde verplichtingen over het jaar 2023 is opgenomen voor een saldo van € 2,2 mln. Nog te ontvangen facturen voor ruimen explosieven WOII € 679.000. Het restant van 1,3 mln bestaat uit diverse kleinere posten.

Loonheffing, premies en salaris

Deze post bevat € 87 mln af te dragen loonheffing over 2023, subsidievermindering loonheffing van - € 927.000 en € 1,9 mln voor diverse salaris gerelateerde inhoudingen en afdrachten.

Rente en aflossing

Dit betreft de opgebouwde rente over leningen vanaf de vervaldatum tot eind 2023 en de rente en aflossing van leningen met een vervaldatum van 31 december 2023 die begin 2024 worden verrekend.

Parkeren

Post betreft voor € 6,1 mln uit voor parkeervergunningen en € 1,9 mln uit overige parkeer gerelateerde producten en diensten.

Reparatie- en onderhoudsfonds Leasebedrijf

Dit zijn reserveringen voor te maken kosten van leasevoertuigen.

Subsidie Onderwijshuisvesting 2021-2023

Dit zijn subsidies die aan scholen verstrekt worden voor onderhoud.

Overige nog te betalen bedragen < € 5 mln

De grootste bedragen bestaan uit herrubricering posten binnen projecten € 23,9 mln, diverse verminderingen belastingen € 4,9 mln, aankoop Humanitas € 4,4 mln, afrekening Regio Gemeenten € 4,5 mln. Nog af te dragen BTW over 2023 € 3,5 mln, nog te ontvangen facturen Collectiegebouw € 3,4 mln, nog te betalen ten onrechte geclaimde BTW/BCF over 2016-2021 € 3 mln, € 2,5 mln nog te verrekenen vennootschapsbelating en af te rekenen Trevvel voor het jaar 2023 voor een bedrag van € 1 mln. Blijft nog € 7,8 mln voor diverse posten kleiner dan € 1 mln.

Niet uit de balans blijkende rechten en verplichtingen

De niet uit balans blijkende verplichtingen zijn langlopende overeenkomsten waaruit één of meerdere verplichtingen voortvloeien. Hiertoe rekenen we ook de verplichtingen die slechts voor één jaar of minder zijn aangegaan, die in de loop van het jaar zijn ontstaan en per ultimo van dat betreffende jaar nog voortduren. Er dient gerapporteerd te worden over alle contracten die boven het drempelbedrag liggen van de Europese aanbestedingsregels. De meerjarige contracten nemen we op voor het volle bedrag waarover het contract is gesloten.

Achtervang, garanties en borgstellingenBankgarantiesRenteswapsInkoopverplichtingenHuurverplichtingen SubsidieverplichtingenArbeidskostengerelateerde verplichtingenNiet uit de balans blijkende rechten

De volgende verplichtingen worden onderscheiden:

- garantieverplichtingen
- inkoop- en afnameverplichtingen
- huurverplichtingen
- subsidieverplichtingen
- leveringsverplichtingen
- arbeidskostengerelateerde verplichtingen

Onderstaand volgt de beschrijving van garanties en borgstellingen zoals wordt voorgeschreven in artikel 57 van het BBV. Vervolgens is, conform artikel 53 van het BBV, een beschrijving van de belangrijkste overige financiële verplichtingen opgenomen. Ten slotte wordt een overzicht van de niet uit de balans blijkende rechten getoond.

Buiten balanstelling	Gegarandeerd bedrag 31-12-2022	Gegarandeerd bedrag 01-01-2023	Gegarandeerd bedrag 31-12-2023
Niet uit de balans blijkende verplichtingen			
Borgstellingen waarborgfondsen met achtervang gemeente Rotterdam	9.849.507	9.849.507	9.010.380
Garanties volkshuisvesting particulieren	26.839	26.839	23.866
Garanties ten behoeve van rechtspersonen	7.257	7.257	4.366
Totaal achtervang, garanties en borgstellingen	**9.883.603**	**9.883.603**	**9.038.612**

De indirecte garantstellingen (2022: 64,8 mln) worden niet meer opgenomen; de bijbehorende regelingen zijn vervallen en er is geen sprake meer van rechtstreekse garantstellingen. De onder de buiten balanstelling opgenomen posten worden hieronder nader toegelicht.

Achtervang, garanties en borgstellingen

Achtervang, garanties en borgstellingen (bestaande uit waarborgfondsen, garanties volkshuisvesting particulieren, gemeenschappelijke regelingen)	Gegarandeerd bedrag 01-01-2023	Gegarandeerd bedrag 31-12-2023
1. Borgstellingen waarborgfondsen met achtervang gemeente Rotterdam	9.849.507	9.010.380
2. Garanties volkshuisvesting particulieren	26.839	23.866
3. Garanties ten behoeve van rechtspersonen	7.257	4.366
Totaal achtervang, garanties en borgstellingen	**9.883.603**	**9.038.612**

De gemeente fungeert als achtervanger bij twee verschillende waarborgfondsen, de Stichting Waarborgfonds Eigen Woningen (WEW) en de Stichting Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW). Als achtervanger is de gemeente verplicht om renteloze leningen te verstrekken aan de waarborgfondsen als die in liquiditeitsproblemen komen door een te laag fondsvermogen. In lijn met de voorgaande jaren wordt het gegarandeerde bedrag weergegeven als het totaal van de borgstellingen die de waarborgfondsen hebben afgegeven op Rotterdams grondgebied. Dit is niet het werkelijke risicobedrag voor de gemeente Rotterdam. Bij aanspraak op alle achtervangers door de waarborgfondsen voor renteloze leningen wordt het hier gepresenteerde bedrag als verdeelsleutel gehanteerd. De VNG is gevraagd een methodiek te ontwikkelen voor de verslaglegging over de achtervangpositie en de berekening van het risico waarmee de achtervangpositie gepaard gaat.

1. Borgstellingen waarborgfondsen met achtervang gemeente Rotterdam

Borgstellingen van waarborgfondsen op Rotterdams grondgebied met achtervang gemeente	Gegarandeerd bedrag 01-01-2023	Gegarandeerd bedrag 31-12-2023
a. Waarborgfonds Eigen Woning (WEW)	2.273.000	2.049.000
b. Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW)	7.576.507	6.961.380
Totaal borgstellingen van waarborgfondsen	**9.849.507**	**9.010.380**

Ad 1.a Achtervang Waarborgfonds Eigen Woning

Het WEW biedt via de Nationale Hypotheek Garantie (NHG) aan de geldgevers zekerheid voor het geval de hypotheekgever niet aan zijn financiële verplichtingen voldoet. Geldgevers kunnen het WEW aanspreken voor de restschuld bij gedwongen verkoop. De achtervangfunctie van de gemeente geldt alleen voor hypotheken die tot 1

januari 2011 zijn afgesloten, daarna is sprake van 100% achtervang van het Rijk. De Rotterdamse achtervangpositie bij WEW neemt jaarlijks verder af. Volgens de laatste opgave van het WEW wordt borg gestaan voor leningen onder Rotterdamse achtervang (afgegeven tot 2011) met een oorspronkelijke leningbedrag van € 2,0 mrd. Dit is 0,8% van het totaal door het WEW gegarandeerd bedrag (€ 243,9 mrd).

Ad 1.b Achtervang Waarborgfonds Sociale Woningbouw

Het WSW heeft als doel om de toegang tot de kapitaalmarkt voor de deelnemende woningcorporaties te bevorderen. Daarvoor biedt zij zekerheid aan geldgevers van woningcorporaties voor de rente- en aflossingsverplichtingen van de geborgde geldleningen. De woningcorporaties betalen hiervoor een borgstellingsvergoeding aan het WSW. Pas als de buffers van het WSW ontoereikend zijn, wordt de achtervang van het Rijk en de gemeenten aangesproken. In 2018 is het WSW een strategisch programma gestart om het borgstelsel te versterken. In 2021 zijn de gewijzigde afspraken tussen WSW, de corporaties en de achtervangers vastgelegd in verschillende overeenkomsten. Vóór 1 augustus 2021 stonden gemeenten rechtstreeks in de achtervang voor individuele leningen. Voor leningen na 1 augustus 2021 worden leningen achteraf aan gemeenten toegerekend naar rato van het bezit van de betreffende corporatie dat zich in de gemeente bevindt. Van het totaal van € 91 mrd door het WSW geborgde bedrag heeft € 7,0 mrd betrekking op de achtervang van de gemeente Rotterdam.

2. Garanties volkshuisvesting particulieren

Garanties volkshuisvesting particulieren	Gegarandeerd bedrag 01-01-2023	Gegarandeerd bedrag 31-12-2023
a. Hypotheekgaranties (50% contragarantie Rijk)	24.510	21.787
b. Garantie NRF-leningen	2.329	2.079
Totaal garanties volkshuisvesting particulieren	**26.839**	**23.866**

Ad 2.a Hypotheekgaranties

Deze hypotheekgaranties zijn in het verleden rechtstreeks door de gemeente ten behoeve van particulieren verstrekt. Tot 1995 gold er een rijksregeling. Eventuele verliezen op grond van deze regeling komen voor 50% voor rekening van het Rijk en voor 50% voor rekening van de gemeente. Het risico voor de gemeente is 50% van het verschil tussen restantschuld en de waarde van de woning bij verkoop. Bij de instelling van het WEW in 1995 eindigde deze rijksregeling.

Ad 2.b Garantielening NRF-leningen

In 1992 is de Samenwerkingsovereenkomst en de Overeenkomst inzake Zekerheidsfonds tussen de gemeente Rotterdam en de Stichting Nationaal Restauratiefonds (NRF) getekend. Hierbij heeft de gemeente Rotterdam zich garant gesteld voor door het NRF uitgegeven geldleningen aan voornamelijk particulieren.

3. Garanties ten behoeve van rechtspersonen

Ultimo 2023 was het totaal gegarandeerde bedrag € 4,4 mln (2022: € 7,3 mln). Dit betrof 9 verschillende geldnemers (2022: 13) met totaal 12 geldleningen (2022: 17). De meeste borgstellingen zijn vóór 2008 afgegeven. In 2023 zijn geen nieuwe borgstellingen verleend.

Achtervang, garanties en borgstellingen t.b.v. rechtspersonen	Geldnemer	Aandeel Rotterdam	Hoofdsom	Gegarandeerd bedrag 01-01-2023	Gegarandeerd bedrag 31-12-2023
Garanties ten behoeve van rechtspersonen, niet-deelnemingen					
Kunst	Stichting KunstAccomodatie Rotterdam	100%	857	86	0
	Stichting Kunstzinnige Vorming	100%	945	197	0
	St Muziektheater de Ontmoeting	100%	319	274	269
Zorg	Stichting Argos Zorggroep	100%	4.813	3.441	1.914
	Stichting Horizon	100%	497	177	0
	Stichting Humanitas	100%	1.157	545	476
	Stichting Laurens	100%	3.864	966	644
	Stichting Lelie Zorggroep	100%	327	143	123
Sport en recreatie	Stadion Excelsior BV	100%	590	107	54
	St. Koninklijke Rotterdamse Diergaarde	100%	3.800	715	309
	Watersportvereniging Aegir	100%	25	5	3
Overig	Woonvereniging De Nieuwe Blauwen	100%	349	4	0
	Woonwerkvereniging de Lelie	100%	763	598	575
Totaal garanties ten behoeve van rechtspersonen			**18.306**	**7.257**	**4.366**

De garanties die in het segment *Kunst* zijn verstrekt, hebben betrekking op drie stichtingen voor aankoop en verbouwing van hun locaties.

De garantieverplichtingen in het segment Zorg betreffen voornamelijk leningen ten behoeve van de investeringen in zorginstellingen (Argos, Humanitas, Laurens), waarbij de garanties in eerste instantie in de jaren 1970 – 1990 zijn afgegeven. In de jaren 90 zijn een aantal schulden geherfinancierd en wederom gegarandeerd. Het totale schuldrestant van de leningen in het segment Zorg is teruggelopen van € 5,2 mln ultimo 2022 naar € 3,2 mln ultimo 2023.

In het segment Sport en recreatie staat voor € 0,4 mln (2022: € 0,8 mln) aan garanties uit, vooral voor Diergaarde Blijdorp (€ 0,3 mln).

Overige niet uit de balans blijkende verplichtingen

Bankgaranties

Ultimo 2023 heeft de gemeente Rotterdam voor in totaal € 0,1 mln aan bankgaranties uitstaan.

Renteswaps

De gemeente heeft in 2009 en 2010 renteswaps afgesloten om toekomstige renterisico's te beperken. Daarna zijn geen nieuwe renteswaps meer afgesloten. Het totale volume van de lange financieringsbehoefte dat door middel van swaps tegen toekomstige renterisico's is beschermd bedraagt per ultimo 2023 € 185 miljoen. Deze swaps zijn afgesloten bij de Bank Nederlandse Gemeenten, een van de meest veilige banken ter wereld. De renteswaps zijn effectief.

Bedragen x € 1.000	**BNG 253507**	**BNG 253508**	**BNG 260784**
Type instrument	Payer swap	Receiver swap	Payer swap
Tegenpartij	BNG Bank	BNG Bank	BNG Bank
Onderliggende waarde	100.000	-100.000	85.000
Jaar van afsluiten	2010	2010	2010
Ingangsjaar	2010	2010	2012
Looptijd	50 jaar	20 jaar	50 jaar
Betaalde rente	3,10%	Euribor	3,31%
Ontvangen rente	Euribor	3,35%	Euribor
Onderliggende lening(en)		1001770	10018970 10018980
Hoofdsom onderliggende lening(en)		100.000	85.000
Marktwaarde per 31-12-2022	-14.873	2.385	-18.550
Marktwaarde per 31-12-2023	-13.958	3.919	-17.201

Een renteswap heeft bij afsluiten een marktwaarde van € 0. Afhankelijk van ontwikkelingen in de marktrente kan zich gedurende de looptijd van een renteswap een (positieve of negatieve) marktwaarde ontwikkelen. De marktwaarde van de renteswaps zal echter aan het einde van de looptijd altijd weer teruglopen tot € 0. De theoretische marktwaarde van de renteswaps bedroeg ultimo 2023 -€ 27,0 mln (ultimo 2022 was dit -€ 31,0 mln). Deze marktwaarde is echter alleen van belang indien er sprake is van een bijstortverplichting – daarbij wordt een bedrag tot maximaal de marktwaarde ter zekerheid aan de tegenpartij in onderpand gegeven – of als er voortijdig moet worden afgekocht. Omdat voor de gemeente geen bijstortverplichting geldt en er contractueel geen bijzondere ontbindende voorwaarden bestaan, is deze theoretische marktwaarde voor de gemeente niet relevant.

Inkoopverplichtingen

Onderstaand worden de lopende contracten vermeld waarvoor langlopende inkoopverplichtingen bestaan.

Inkoop- en afnameverplichtingen	**Openstaande verplichting (x € 1.000,-)**
Categorie	
Activiteiten	358
Automatisering	67.531
Communicatiekosten	4.380
Facilitaire diensten	515.592
Financiele diensten	2.835
Flexibele arbeid	35.885
Gebouwen & Installaties	175.147
GREX	2.880
Horeca	299
Kantoorbenodigdheden	13.768
Maatschappelijke activering	218.735
Materialen	22.324
Medische kosten	3.882
Natuur en Milieu	1.722
Niet-Inkoop en specifiek	1.470
Overige materiële kosten	3.704
Personeelskosten	2.747
Subsidies	92

Telecommunicatie	4.653
Uitbestede werkzaamheden	283.794
Veiligheid & Middelen	3.530
Verkeer & Parkeer	27.780
Vervoer	13.224
Vervoer & Logistiek	12.157
Voorziening	5.501
Werken	342.322
Sport	-
Eindtotaal	**1.766.311**

Huurverplichtingen

Voor de vastgoedexploitatie wordt een aantal vastgoedobjecten meerjarig gehuurd. Onderstaande tabel toont de huurverplichtingen voor 2023 en de daaropvolgende jaren.

Huurverplichtingen	**Openstaande verplichting (x € 1.000,-)**
Huurcontract voor:	
Concernhuisvesting	317.240
Onderwijs	209.798
Sport en Recreatie	14.024
Kunst en Cultuur	115.251
Overige	8.430
Totaal	**664.743**

Subsidieverplichtingen

Verplichtingen van subsidies die toegekend zijn in 2023 waarvan de activiteiten gedeeltelijk of geheel plaatsvinden in 2024.

Subsidieverplichtingen	**Openstaande verplichting (x € 1.000,-)**
Structureel dKC	39.824
SO Algemeen	6.001

SO Duurzaamheid	3.229
552 - PWVB	1.743
SO Duurzaamheid Gebouwen	1.117
Jeugd - Jeugdhulp B	837
SO Duurzaamheid Gebiedsaanpak	473
Werkgelegenheid	384
SO Economie	330
Mobiliteit	273
Overig dKC	156
SB Klimaat	127
Jeugd - Kansrijk Opgroeien	75
Algemeen	74
Zorg en Maatschappelijke Opvang	51
Veiligheid	51
Zorg en Veilig	36
Bijzondere bijstand	27
Onderwijshuisvesting	21
Jeugd - Sociaal Medische Indicatie	19
Citylab010 stadsjury	18
Leefstijl, Leefomgeving en Indicatie	18
Onderwijs VO	10
Gebiedscommissie	6
179 Sport	6
Onderwijs Jonge Kind	5
Projectsubsidies cultuur	5
Zorg en Marktsamenwerking	3
Eindtotaal	**54.918**

Arbeidskostengerelateerde verplichtingen

Voor de arbeidskosten gerelateerde verplichtingen met vergelijkbaar volume is door het college een eenduidige gedragslijn ontwikkeld. Voor de arbeidskostengerelateerde verplichtingen heeft de gemeente geen voorziening

getroffen. Uitgangspunt is het BBV waarin staat voorgeschreven dat voor arbeidskostengerelateerde verplichtingen met een jaarlijks vergelijkbaar volume, zoals voor verlofsparen, geen verplichting mag worden opgenomen. Uitzonderingen vormen specifieke posten voor pensioenen van bestuurders. Jaarlijks wordt een inventarisatie gemaakt van de arbeidskostengerelateerde verplichtingen (met onderbouwing). Op grond van de onderbouwing wordt beoordeeld of de geïnventariseerde verplichtingen leiden tot een verstorend effect.

Er is sprake van een verstorend effect indien de mutaties in de omvang van de gemiddelde verplichtingen of de lasten voor arbeidskostengerelateerde verplichtingen, over een periode van vier jaar meer dan 2% bedraagt van het totaal aan personele lasten van de jaarrekening (t-1). Indien sprake is van een verstorend effect, is sprake van een ‘niet vergelijkbaar volume’. In dat geval wordt in de concernjaarrekening een voorziening gevormd voor het deel dat de norm van 2% overschrijdt. Indien het risico zich voordoet, dan beslist het college bij de bestuursrapportages over de budgettaire consequenties. De gemiddelde omvang van de aan arbeidskostengerelateerde verplichtingen in de periode 2024 tot en met 2027 bedraagt € 34,2 mln, waarbij de mutaties in de jaarschijven per jaar onder de tolerantienorm van circa € 22,2 mln blijven. De gemeente blijft hiermee onder de norm en er is geen sprake van een verstorend effect.

Niet uit de balans blijkende rechten

Huurrechten

Huurvorderingen van huurcontracten op jaarbasis op portefeuilleniveau.

Portefeuille	Bedrag (x € 1.000,-)
Beheer Gebiedsontwikkeling	80.017
BNK Bedrijfsmatig onroerend goed	13.287
BNK Strategisch	535
BNK Wonen	138
Brandstofverkooppunten	34.564
Concernhuisvesting	477
GO Beheer panden NPRZ	3.994
GO Beheer GREX	10.347
Grond	25.310
Kunst en cultuur	163.549
Onderwijs	16.413
Opvang Vluchtelingen Oekraïne	12
Parkeren	33.422

Reclame	17.154
Sport en recreatie	68.895
Water	958
Welzijn en zorg	26.148
Totaal	**495.219**

Overige rechten

Eind 2022 hebben we bezwaar ingediend tegen de naheffingsaanslag BCF 2017 in verband met gratis reizen voor onder andere AOW'ers.

Overige niet uit de balans blijkende rechten	Bedrag (x € 1.000,-)
BTW-compensatie gratis openbaar vervoer; bezwaar terug te vorderen compensabele BTW 2022	419
Totaal	**419**

Gebeurtenissen na balansdatum

Pagina 226

Gebeurtenissen na balansdatum

Er zijn geen gebeurtenissen na balansdatum die relevant zijn bij de Jaarrekening 2023.

Overzicht van baten en lasten

Pagina 227

Overzicht van baten en lasten

Baten en lasten op concernniveauIncidentele baten en lastenBaten en lasten conform BBV BegrotingsrechtmatigheidClusteroverheadBaten en lasten per programmaAlgemene dekkingsmiddelen

Baten en lasten op concernniveau

In de tabel hieronder worden de baten en lasten gepresenteerd naar verantwoordingscategorieën.

Overzicht van baten en lasten Concern	Oorspr.	Bijgestelde	Realisatie	Afwijking

	Begroting 2023	Begroting 2023	2023	
Baten exclusief reserves	**4.179.294**	**4.470.718**	**4.410.143**	**-60.575**
Bijdragen rijk en medeoverheden	2.806.066	3.191.935	3.107.867	-84.069
Belastingen	408.689	442.047	444.332	2.285
Dividenden	89.557	96.585	96.610	25
Financieringsbaten	2.346	4.529	6.191	1.661
Overige opbrengsten derden	897.579	771.493	762.084	-9.410
Overige baten	-24.944	-35.873	-6.940	28.933
Lasten exclusief reserves	**4.083.813**	**4.712.155**	**4.544.543**	**-167.612**
Apparaatslasten	1.219.542	**1.388.718**	**1.386.756**	**-1.961**
Inhuur	67.427	123.562	133.752	10.190
Overige apparaatslasten	36.951	33.650	36.957	3.308
Personeel	1.115.164	1.231.506	1.216.047	-15.459
Overige verrekeningen	-93.379	**-125.562**	**-89.345**	**36.217**
Overige verrekeningen	-93.379	-125.562	-89.345	36.217
Programmalasten	2.957.650	**3.448.999**	**3.247.132**	**-201.868**
Financieringslasten	26.709	22.415	15.375	-7.040
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	874.192	1.079.756	896.801	-182.955
Kapitaallasten	177.119	147.342	153.567	6.225
Overige programmalasten	74.194	78.035	60.473	-17.563
Salariskosten WSW en WIW	56.450	54.178	52.748	-1.430
Sociale uitkeringen	991.758	1.168.337	1.164.815	-3.522
Subsidies en inkomensoverdrachten	757.228	898.936	903.354	4.417
Saldo voor vpb en reserveringen	**95.481**	**-241.437**	**-134.400**	**107.037**
Vennootschapsbelasting	**800**	**2.067**	**28.041**	**25.974**
Saldo voor reserveringen	**94.681**	**-243.504**	**-162.441**	**81.064**
Reserves	**-94.681**	**243.504**	**121.161**	**-122.343**
Onttrekking reserves	175.118	529.075	410.571	-118.504
Toevoeging reserves	269.799	351.966	355.826	3.859

Vrijval reserves	0	66.395	66.416	20
Saldo	**0**	**0**	**-41.280**	**-41.280**

Incidentele baten en lasten

In dit overzicht worden de incidentele baten en lasten weergegeven waaruit het structurele begrotingssaldo wordt afgeleid. Dit geeft inzicht in de mate waarin de structurele lasten inclusief de structurele toevoegingen aan reserves gedekt zijn door structurele baten inclusief structurele onttrekkingen aan reserves. Volgens de Gemeentewet en Provinciewet dient in het belang van de horizontale verantwoording en het verticale toezicht er sprake te zijn van een structureel en reëel evenwicht. Met het begrip 'structureel evenwicht' wordt nadrukkelijker bedoeld dat in de begroting structurele lasten gedekt worden door structurele baten. De term 'reëel' heeft betrekking op de mate van realiteit van de (meerjaren)ramingen.

Incidentele baten en lasten	Begroting 2023	Realisatie 2023
Totaal baten	**4.423.268**	**4.410.143**
Incidentele baten	301.554	403.524
Algemene middelen	85.802	153.769
Decentralisatie-uitkeringen	85.802	153.769
Armoede, schuldhulpverlening, integratie en samenleving	614	0
Extra Rijksbijdrage Stelpost Inburgering	614	0
Beheer van de stad	0	0
Geen incidentele baten voor dit programma	0	0
Belastingen	0	0
Geen incidentele baten voor dit programma	0	0
Bestaande stad	34.476	28.288
Verkoopopbrengsten vastgoedobjecten	34.476	28.288
Bestuur	0	0
Geen incidentele baten voor dit programma	0	0
Cultuur	0	0
Geen incidentele baten voor dit programma	0	0
Dienstverlening	0	0
Geen incidentele baten voor dit programma	0	0
Economische ontwikkeling	0	0

Geen incidentele baten voor dit programma	0	0
Energietransitie	0	0
Geen incidentele baten voor dit programma	0	0
Onderwijs	0	0
Geen incidentele baten voor dit programma	0	0
Overhead	0	0
Geen incidentele baten voor dit programma	0	0
Sport en recreatie	0	0
Geen incidentele baten voor dit programma	0	0
Stedelijke ontwikkeling	136.853	118.186
Baten grondexploitaties	92.800	20.763
Stornering naar Voorraden	-15.447	34.735
Incidentele erfpachtconversies	59.500	62.688
Veilig	0	0
Geen incidentele baten voor dit programma	0	0
Volksgezondheid	23.281	31.678
Coronaorganisatie	23.281	31.678
Werk en inkomen	0	0
Geen incidentele baten voor dit programma	0	0
Zorg, welzijn en wijkteams	18.983	66.961
Opzetten expertisecentrum Jeugdhulp	9.939	0
Rijksbijdrage opvang vluchtelingen Oekraïne	0	42.685
Toeslagen 010	9.044	24.276
Diverse programma's	1.545	4.641
Vrijval voorzieningen	1.545	4.641
Structureel	**4.316.322**	**4.039.553**
Totaal lasten	**4.653.898**	**4.572.584**
Incidentele lasten	337.576	533.031
Algemene middelen	85.802	153.769
Decentralisatie-uitkeringen	85.802	153.769

Armoede, schuldhulpverlening, integratie en samenleving	0	0
Geen incidentele lasten voor dit programma	0	0
Beheer van de stad	0	0
Geen incidentele lasten voor dit programma	0	0
Belastingen	0	0
Geen incidentele lasten voor dit programma	0	0
Bestaande stad	12.409	31.762
Boekwaarde verkoop vastgoedobjecten	8.872	27.916
Verkoopkosten vastgoedobjecten	3.537	3.847
Bestuur	0	0
Geen incidentele lasten voor dit programma	0	0
Cultuur	7.100	6.880
Noodsteun cultuursector en Bibliotheek	7.100	6.880
Dienstverlening	0	0
Geen incidentele lasten voor dit programma	0	0
Economische ontwikkeling	0	0
Geen incidentele lasten voor dit programma	0	0
Energietransitie	0	0
Geen incidentele lasten voor dit programma	0	0
Onderwijs	0	0
Geen incidentele lasten voor dit programma	0	0
Overhead	0	0
Geen incidentele lasten voor dit programma	0	0
Sport en recreatie	0	0
Geen incidentele lasten voor dit programma	0	0
Stedelijke ontwikkeling	112.232	174.104
Lasten grondexploitaties	77.353	80.066
Project Mainport Rotterdam	9.879	0
Verliesneming grondexploitatie	25.000	94.038
Veilig	0	0

Geen incidentele lasten voor dit programma	0	0
Volksgezondheid	0	0
Geen incidentele lasten voor dit programma	0	0
Werk en inkomen	0	0
Geen incidentele lasten voor dit programma	0	0
Zorg, welzijn en wijkteams	33.220	31.167
Opzetten expertisecentrum Jeugdhulp	9.939	0
Coronaorganisatie	23.281	31.167
Diverse programma's	86.812	135.348
Toeslagen 010	9.044	24.276
Out of pocket uitgaven voor investeringen	64.293	92.098
Toevoeging Voorziening dubieuze debiteuren	13.475	18.974
Onttrekking en vrijval reserves	582.596	476.987
Structureel	13.465	13.663
Incidenteel	569.131	463.324
Toevoeging aan reserves	351.966	355.826
Structureel	0	0
Incidenteel	351.966	355.826
Saldo na reserveringen	**0**	**-41.280**
Totale incidentele baten	**870.685**	**866.848**
Totale incidentele lasten	**689.542**	**888.856**
Structurele begrotingssaldo	**-181.143**	**-19.271**
Structurele begrotingssaldo in % van baten excl. onttrekkingen reserves	**-4,1%**	**-0,4%**

Toelichting staat incidentele baten en lasten

Uit bovenstaande tabel blijkt dat meerjarig de structurele lasten volledig gedekt worden door de structurele baten. Hieronder worden de grootste, meest terugkerende incidentele posten toegelicht.

Decentralisatie-uitkeringen - Algemene middelen
De decentralisatie-uitkeringen vanuit het gemeentefonds worden per definitie als tijdelijk en dus incidenteel aangemerkt. Tegenover de baat bij het programma Algemene middelen staan lasten bij de overige programma's.

Verkoopopbrengsten vastgoedobjecten - Bestaande stad
Incidentele opbrengsten door verkoop (dispositie) van vastgoedobjecten die de gemeente niet meer nodig heeft voor haar kerntaken.

Baten uit grondexploitaties - Stedelijke inrichting en ontwikkeling
De baten uit grondexploitaties bestaande uit baten uit gronduitgiften, subsidies en bijdragen van derden. Hier staan incidentele lasten in de grondexploitaties tegenover.

Lasten uit grondexploitaties - Stedelijke inrichting en ontwikkeling
De lasten in de grondexploitaties bestaande uit kosten voor verwerving, bouwrijp maken, woonrijp maken en overige kosten. Hier staan incidentele baten uit de grondexploitaties tegenover.

Boekwaarde verkoop vastgoedobjecten - Stedelijke inrichting en ontwikkeling
Incidentele afschrijvingslasten (boekwaarde verkopen) die voortvloeien uit de verkoop van vastgoedobjecten.

Baten en lasten conform BBV

De keuze is gemaakt om de sturing door de raad, het college en de organisatie op elkaar te laten aansluiten. Het gaat erom dat volgens het BBV alle overhead, dus ook de leidinggevenden (en hun ondersteuning) van het primaire proces moeten worden verantwoord onder de overhead. In de praktijk vindt de sturing en verantwoording hierop plaats binnen het primaire proces. De baten en lasten zoals opgenomen onder de programma’s voldoen niet aan de vereisten van het Besluit Begroting en Verantwoording gemeenten (BBV).

Voor een analyse van verschillen tussen de gerealiseerde en begrote baten en lasten en mutaties in reserves wordt verwezen naar de programma's.

In de jaarrekening is het door het BBV voorgeschreven overzicht van baten en lasten opgenomen. Dit overzicht bevat de totalen van baten, lasten, vennootschapsbelasting en mutaties in de reserves, op basis van zowel de begroting als de realisatie.

In de tabel hieronder zijn, per programma, de baten en lasten opgenomen overeenkomstig de voorschriften van het BBV. De verschillen ten opzichte van de baten en lasten in de programma’s zijn opgenomen in de tabel Clusteroverhead, die daaronder staat.

De kosten van overhead zijn te vinden bij het programma Overhead van onderstaande BBV Programmaverantwoording. De financiële cijfers van dit programma Overhead (excl. reserves) komen overeen met het BBV-taakveld 0.4 Overhead. Het totaal van de overheadkosten (incl. reserves) over 2023 is € 547 mln. en bestaat uit twee delen. Het eerste deel betreft clusteroverhead en wordt (per programma apart) in onderstaand overzicht Clusteroverhead getoond en telt op tot € 107 mln. Deze overheadkosten vallen onder de apparaatslasten van de begrotingsprogramma’s. Het tweede onderdeel betreft de concernbrede overhead en bedraagt over 2023 in totaal € 440 mln.

Overzicht van baten en lasten programma conform BBV	Begroting 2023	Realisatie 2023	Afwijking

Algemene middelen			
Baten exclusief reserves	2.317.116	2.302.377	-14.739
Lasten exclusief reserves	-15.112	-24.932	-9.819
Vennootschapsbelasting	0	0	0
Toevoeging reserves	195.103	198.603	3.500
Onttrekking reserves	204.611	204.773	163
Vrijval reserves	1.899	1.899	0
Baten exclusief reserves	2.317.116	2.302.377	-14.739
Lasten exclusief reserves	-15.112	-24.932	-9.819
Vennootschapsbelasting	0	0	0
Toevoeging reserves	195.103	198.603	3.500
Onttrekking reserves	204.611	204.773	163
Vrijval reserves	1.899	1.899	0
Saldo Algemene middelen	**2.343.635**	**2.335.378**	**-8.257**
Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving			
Baten exclusief reserves	60.968	54.497	-6.471
Lasten exclusief reserves	265.432	242.279	-23.153
Toevoeging reserves	0	0	0
Onttrekking reserves	42.108	27.329	-14.780
Vrijval reserves	3.095	3.095	0
Baten exclusief reserves	60.968	54.497	-6.471
Lasten exclusief reserves	265.432	242.279	-23.153
Toevoeging reserves	0	0	0
Onttrekking reserves	42.108	27.329	-14.780
Vrijval reserves	3.095	3.095	0
Saldo Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving	**-159.261**	**-157.358**	**1.902**
Beheer van de stad			
Baten exclusief reserves	268.095	270.026	1.931
Lasten exclusief reserves	462.449	463.539	1.090
Vennootschapsbelasting	800	157	-643

Toevoeging reserves	0	0	0
Onttrekking reserves	7.291	6.241	-1.049
Vrijval reserves	7.610	7.610	0
Baten exclusief reserves	268.095	270.026	1.931
Lasten exclusief reserves	462.449	463.539	1.090
Vennootschapsbelasting	800	157	-643
Toevoeging reserves	0	0	0
Onttrekking reserves	7.291	6.241	-1.049
Vrijval reserves	7.610	7.610	0
Saldo Beheer van de stad	**-180.253**	**-179.819**	**434**
Belastingen			
Baten exclusief reserves	370.686	374.459	3.773
Lasten exclusief reserves	19.201	20.622	1.421
Toevoeging reserves	14.981	14.981	0
Onttrekking reserves	500	0	-500
Vrijval reserves	196	196	0
Baten exclusief reserves	370.686	374.459	3.773
Lasten exclusief reserves	19.201	20.622	1.421
Toevoeging reserves	14.981	14.981	0
Onttrekking reserves	500	0	-500
Vrijval reserves	196	196	0
Saldo Belastingen	**337.200**	**339.052**	**1.852**
Bestaande stad			
Baten exclusief reserves	155.842	183.585	27.743
Lasten exclusief reserves	177.938	154.158	-23.780
Vennootschapsbelasting	1.267	27.884	26.616
Toevoeging reserves	3.700	3.700	0
Onttrekking reserves	42.002	18.267	-23.735
Vrijval reserves	752	752	0
Baten exclusief reserves	155.842	183.585	27.743

Lasten exclusief reserves	177.938	154.158	-23.780
Vennootschapsbelasting	1.267	27.884	26.616
Toevoeging reserves	3.700	3.700	0
Onttrekking reserves	42.002	18.267	-23.735
Vrijval reserves	752	752	0
Saldo Bestaande stad	**15.690**	**16.861**	**1.171**
Bestuur			
Baten exclusief reserves	1.882	4.784	2.901
Lasten exclusief reserves	20.803	19.822	-981
Toevoeging reserves	130	489	359
Onttrekking reserves	20	124	104
Vrijval reserves	0	20	20
Baten exclusief reserves	1.882	4.784	2.901
Lasten exclusief reserves	20.803	19.822	-981
Toevoeging reserves	130	489	359
Onttrekking reserves	20	124	104
Vrijval reserves	0	20	20
Saldo Bestuur	**-19.031**	**-15.384**	**3.647**
Cultuur			
Baten exclusief reserves	3.135	2.975	-160
Lasten exclusief reserves	166.341	166.049	-293
Onttrekking reserves	2.500	2.500	0
Vrijval reserves	230	230	0
Baten exclusief reserves	3.135	2.975	-160
Lasten exclusief reserves	166.341	166.049	-293
Onttrekking reserves	2.500	2.500	0
Vrijval reserves	230	230	0
Saldo Cultuur	**-160.476**	**-160.344**	**133**
Dienstverlening			
Baten exclusief reserves	10.394	12.444	2.050

Lasten exclusief reserves	84.894	83.721	-1.172
Toevoeging reserves	2.315	2.315	0
Onttrekking reserves	3.027	2.101	-927
Vrijval reserves	1.726	1.726	0
Baten exclusief reserves	10.394	12.444	2.050
Lasten exclusief reserves	84.894	83.721	-1.172
Toevoeging reserves	2.315	2.315	0
Onttrekking reserves	3.027	2.101	-927
Vrijval reserves	1.726	1.726	0
Saldo Dienstverlening	**-72.062**	**-69.766**	**2.295**
Economische ontwikkeling			
Baten exclusief reserves	5.481	4.093	-1.388
Lasten exclusief reserves	36.753	35.857	-896
Toevoeging reserves	411	411	0
Onttrekking reserves	2.670	2.196	-474
Vrijval reserves	2.476	2.476	0
Baten exclusief reserves	5.481	4.093	-1.388
Lasten exclusief reserves	36.753	35.857	-896
Toevoeging reserves	411	411	0
Onttrekking reserves	2.670	2.196	-474
Vrijval reserves	2.476	2.476	0
Saldo Economische ontwikkeling	**-26.536**	**-27.503**	**-967**
Energietransitie			
Baten exclusief reserves	29.274	17.691	-11.583
Lasten exclusief reserves	75.641	32.963	-42.679
Toevoeging reserves	34.361	34.361	0
Onttrekking reserves	38.213	9.192	-29.021
Vrijval reserves	4.451	4.451	0
Baten exclusief reserves	29.274	17.691	-11.583
Lasten exclusief reserves	75.641	32.963	-42.679

Toevoeging reserves	34.361	34.361	0
Onttrekking reserves	38.213	9.192	-29.021
Vrijval reserves	4.451	4.451	0
Saldo Energietransitie	**-38.064**	**-35.990**	**2.074**
Onderwijs			
Baten exclusief reserves	75.893	71.099	-4.793
Lasten exclusief reserves	224.652	218.817	-5.835
Toevoeging reserves	0	0	0
Onttrekking reserves	934	623	-312
Vrijval reserves	0	0	0
Baten exclusief reserves	75.893	71.099	-4.793
Lasten exclusief reserves	224.652	218.817	-5.835
Toevoeging reserves	0	0	0
Onttrekking reserves	934	623	-312
Vrijval reserves	0	0	0
Saldo Onderwijs	**-147.825**	**-147.095**	**730**
Overhead			
Baten exclusief reserves	8.714	11.025	2.311
Lasten exclusief reserves	560.175	558.803	-1.372
Toevoeging reserves	4.880	4.880	0
Onttrekking reserves	7.708	4.521	-3.187
Vrijval reserves	1.125	1.125	0
Baten exclusief reserves	8.714	11.025	2.311
Lasten exclusief reserves	560.175	558.803	-1.372
Toevoeging reserves	4.880	4.880	0
Onttrekking reserves	7.708	4.521	-3.187
Vrijval reserves	1.125	1.125	0
Saldo Overhead	**-547.508**	**-547.013**	**496**
Sport en recreatie			
Baten exclusief reserves	12.004	11.728	-276

Lasten exclusief reserves	107.357	104.337	-3.020
Toevoeging reserves	0	0	0
Onttrekking reserves	4.353	3.389	-964
Vrijval reserves	1.839	1.839	0
Baten exclusief reserves	12.004	11.728	-276
Lasten exclusief reserves	107.357	104.337	-3.020
Toevoeging reserves	0	0	0
Onttrekking reserves	4.353	3.389	-964
Vrijval reserves	1.839	1.839	0
Saldo Sport en recreatie	**-89.161**	**-87.380**	**1.781**
Stedelijke ontwikkeling			
Baten exclusief reserves	341.767	320.917	-20.851
Lasten exclusief reserves	372.227	354.341	-17.886
Toevoeging reserves	67.269	67.269	0
Onttrekking reserves	88.087	58.432	-29.655
Vrijval reserves	35.548	35.548	0
Baten exclusief reserves	341.767	320.917	-20.851
Lasten exclusief reserves	372.227	354.341	-17.886
Toevoeging reserves	67.269	67.269	0
Onttrekking reserves	88.087	58.432	-29.655
Vrijval reserves	35.548	35.548	0
Saldo Stedelijke ontwikkeling	**25.906**	**-6.714**	**-32.619**
Veilig			
Baten exclusief reserves	30.000	22.332	-7.668
Lasten exclusief reserves	196.140	187.342	-8.798
Onttrekking reserves	255	0	-255
Vrijval reserves	248	248	0
Baten exclusief reserves	30.000	22.332	-7.668
Lasten exclusief reserves	196.140	187.342	-8.798
Onttrekking reserves	255	0	-255

Vrijval reserves	248	248	0
Saldo Veilig	**-165.637**	**-164.762**	**875**
Volksgezondheid			
Baten exclusief reserves	68.815	55.481	-13.335
Lasten exclusief reserves	98.712	80.264	-18.449
Onttrekking reserves	0	0	0
Baten exclusief reserves	68.815	55.481	-13.335
Lasten exclusief reserves	98.712	80.264	-18.449
Onttrekking reserves	0	0	0
Saldo Volksgezondheid	**-29.897**	**-24.783**	**5.114**
Werk en inkomen			
Baten exclusief reserves	578.368	579.893	1.525
Lasten exclusief reserves	826.932	807.896	-19.036
Toevoeging reserves	28.817	28.817	0
Onttrekking reserves	36.243	26.144	-10.099
Vrijval reserves	1.742	1.742	0
Baten exclusief reserves	578.368	579.893	1.525
Lasten exclusief reserves	826.932	807.896	-19.036
Toevoeging reserves	28.817	28.817	0
Onttrekking reserves	36.243	26.144	-10.099
Vrijval reserves	1.742	1.742	0
Saldo Werk en inkomen	**-239.395**	**-228.934**	**10.462**
Zorg, welzijn en wijkteams			
Baten exclusief reserves	132.283	110.739	-21.543
Lasten exclusief reserves	1.031.620	1.038.666	7.046
Toevoeging reserves	0	0	0
Onttrekking reserves	48.553	44.741	-3.812
Vrijval reserves	3.459	3.459	0
Baten exclusief reserves	132.283	110.739	-21.543
Lasten exclusief reserves	1.031.620	1.038.666	7.046

Toevoeging reserves	0	0	0
Onttrekking reserves	48.553	44.741	-3.812
Vrijval reserves	3.459	3.459	0
Saldo Zorg, welzijn en wijkteams	**-847.325**	**-879.727**	**-32.402**
Totaal	**0**	**-41.280**	**-41.280**

Begrotingsrechtmatigheid

In deze paragraaf wordt een toelichting gegeven op verschillen tussen de over 2023 gerealiseerde en begrote lasten. De vergelijking gebeurt op het niveau van de begrotingsprogramma's en overeenkomstig BBV-verslaggevingsvoorschriften.

Bij drie van de 18 begrotingsprogramma's hebben zich lastenoverschrijdingen voorgedaan. Deze overschrijdingen bleken pas bij het opstellen van de jaarrekening en konden daarom niet eerder worden gerapporteerd.

Bij het programma Beheer van de stad bedraagt de lastenoverschrijding € 1.090. Deze is veroorzaakt door een correctie op de investeringen in riolering. De overschrijding van de lasten van het programma Belastingen van € 1.421 is het gevolg van een hoger dan begrote dotatie aan de voorziening dubieuze debiteuren. Bij het programma Zorg, welzijn en wijkteams is de lastenoverschrijding € 7.046. De overschrijding is veroorzaakt door nacalculatie van de bijdrage van Rotterdam aan de Gemeenschappelijk Regeling Jeugdhulp Rijnmond.

Alle bekende bijstellingen zijn verwerkt bij de tweede herziening. Er zijn in 2023 geen onderschrijdingen van de lasten en afwijkingen van de baten die voor de tweede herziening bekend waren en hadden moeten worden bijgesteld.

Clusteroverhead

Clusteroverhead vormt het verschil tussen de lasten, die onder de begrotingsprogramma's worden verantwoord en de lasten, die in de BBV Programmaverantwoording onder de programma's worden verantwoord. De clusteroverhead zijn alle leidinggevenden en hun ondersteuning binnen het primaire proces.

Onderstaande tabel geeft per begrotingsprogramma weer, hoeveel de overheadlasten zijn.

Overheadkosten die aan investeringsprojecten en grondexploitaties worden toegerekend verlagen de overheadlasten van een programma. Dit veroorzaakt een negatief saldo aan clusteroverhead bij Stedelijke ontwikkeling vanwege de vele uren die op projecten worden geschreven.

Clusteroverhead per programma	**Realisatie 2023**
Algemene middelen	0

Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving	5.194
Beheer van de stad	21.572
Belastingen	1.874
Bestaande stad	5.486
Bestuur	961
Cultuur	795
Dienstverlening	6.666
Economische ontwikkeling	3.259
Energietransitie	4.739
Onderwijs	3.592
Sport en recreatie	1.254
Stedelijke ontwikkeling	-14.520
Veilig	10.953
Volksgezondheid	5.085
Werk en inkomen	30.403
Zorg, welzijn en wijkteams	19.482
Totaal Clusteroverhead	**106.797**

Baten en lasten per programma

In de tabel hieronder worden de baten, lasten (inclusief clusteroverhead) en reservemutaties per programma gepresenteerd.

Programma (lasten incl. overhead)	Baten	Lasten	Toevoeging reserves	Onttrekking reserves	Vrijval reserves	Saldo
Algemene middelen	2.302.377	- 24.932	198.603	204.773	1.899	2.335.378
Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving	54.497	247.473	0	27.329	3.095	- 162.553
Beheer van de stad	270.026	485.269	0	6.241	7.610	- 201.391
Belastingen	374.459	22.496	14.981	0	196	337.178

Bestaande stad	183.585	187.528	3.700	18.267	752	11.375
Bestuur	4.784	20.783	489	124	20	- 16.345
Cultuur	2.975	166.844	0	2.500	230	- 161.139
Dienstverlening	12.444	90.387	2.315	2.101	1.726	- 76.432
Economische ontwikkeling	4.093	39.115	411	2.196	2.476	- 30.762
Energietransitie	17.691	37.702	34.361	9.192	4.451	- 40.729
Onderwijs	71.099	222.410	0	623	0	- 150.688
Overhead	11.025	452.006	4.880	4.521	1.125	- 440.216
Sport en recreatie	11.728	105.590	0	3.389	1.839	- 88.634
Stedelijke ontwikkeling	320.917	339.821	67.269	58.432	35.548	7.807
Veilig	22.332	198.295	0	0	248	- 175.715
Volksgezondheid	55.481	85.349	0	0	0	- 29.868
Werk en inkomen	579.893	838.299	28.817	26.144	1.742	- 259.337
Zorg, welzijn en wijkteams	110.739	1.058.148	0	44.741	3.459	- 899.209
Totaal	**4.410.143**	**4.572.584**	**355.826**	**410.571**	**66.416**	**- 41.280**

In de tabel hieronder worden per programma de afwijkingen op baten, lasten en reserves gepresenteerd. Voor de toelichting op de afwijkingen per programma wordt verwezen naar het onderdeel programma's in het jaarverslag.

Voor de toelichting op het gebruik van het geraamde bedrag voor onvoorzien wordt verwezen naar de toelichting op het programma Algemene middelen.

Programma	**Afwijking baten**	**Afwijking lasten**	**Afwijking reserves**	**Afwijking saldo**
Algemene middelen	-14.739	-9.819	-3.337	-8.257
Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving	-6.471	-22.677	-14.780	1.426
Beheer van de stad	1.931	3.718	-1.049	-2.837
Belastingen	3.773	1.686	-500	1.587
Bestaande stad	27.743	4.228	-23.735	-220
Bestuur	2.901	-385	-235	3.051
Cultuur	-160	-455	0	294
Dienstverlening	2.050	-1.371	-927	2.494

Economische ontwikkeling	-1.388	-558	-474	-1.305
Energietransitie	-11.583	-42.361	-29.021	1.757
Onderwijs	-4.793	-5.471	-312	366
Overhead	2.311	-7.403	-3.187	6.526
Sport en recreatie	-276	-2.813	-964	1.574
Stedelijke ontwikkeling	-20.851	-23.771	-29.654	-26.734
Veilig	-7.668	-8.256	-255	333
Volksgezondheid	-13.335	-17.995	0	4.660
Werk en inkomen	1.525	-17.995	-10.099	9.421
Zorg, welzijn en wijkteams	-21.543	10.060	-3.812	-35.416
Saldo	**-60.575**	**-141.638**	**-122.343**	**-41.280**

Algemene dekkingsmiddelen

Het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) schrijft voor dat de begroting en de jaarstukken een overzicht van algemene dekkingsmiddelen bevat.

Overzicht algemene dekkingsmiddelen

De algemene dekkingsmiddelen van de gemeente zijn die inkomsten van de gemeente waar geen directe dienstverlening en/of bestedingsverplichtingen tegenover staan. Het zijn dan ook vrij besteedbare middelen die jaarlijks worden ingezet ter dekking van de uitgaven op de diverse programma's.

De algemene dekkingsmiddelen bestaan uit:

- opbrengsten van de lokale heffingen, waarvan de besteding niet gebonden is
- algemene uitkeringen uit het Gemeentefonds,
- opbrengst uit deelnemingen: de dividenden,
- het saldo van de financieringsfunctie: de rente inkomsten van de reserves en het renteresultaat.

Algemene dekkingsmiddelen	**Bijgest. Begroting 2023**	**Realisatie 2023**	**Afwijking**
Lokale heffingen waarvan de besteding niet gebonden is	496.734	498.410	1.676
Algemene uitkeringen gemeentefonds	2.217.223	2.201.270	-15.953
Dividend	96.585	96.610	25
Saldo financieringsfunctie	-17.885	-9.184	8.701

Totaal	**2.792.657**	**2.787.105**	**-5.552**

Lokale heffingen

Er zijn twee soorten lokale heffingen. Lokale heffingen waarvan de besteding niet gebonden is en die vrij kunnen worden ingezet. Deze soort van lokale heffingen vallen onder de Algemene dekkingsmiddelen en betreft de volgende heffingen:

- de onroerendzaakbelasting (OZB),
- de roerendzaakbelasting
- de algemene parkeerbelasting,
- de logiesbelasting
- en de reclame- en precariobelasting.

Er zijn ook lokale heffingen die niet vrij kunnen worden ingezet omdat deze binnen de heffing dienen te worden ingezet en daarmee voor het uitvoeren van werkzaamheden of beleid. Het gaat om onder meer de volgende heffingen: afval- en rioolheffing, bedrijfsreinigingsrecht en de leges omgevingsvergunningen. Deze heffingen vallen niet onder de Algemene dekkingsmiddelen.

Lokale heffingen waarvan de besteding niet gebonden is	**Bijgest. Begroting 2023**	**Realisatie 2023**	**Afwijking**
Onroerende zaakbelasting	330.480	332.519	2.039
Roerende zaakbelasting	315	328	13
Logiesbelasting	15.648	15.785	137
Reclame- en precariobelasting	13.691	14.335	644
Algemene parkeerbelasting	136.600	135.443	-1.157
Totaal	**496.734**	**498.410**	**1.676**

Rechtmatigheidsverantwoording

Pagina 228

Rechtmatigheidsverantwoording

Verantwoordelijkheid College van burgemeester en wethoudersBevinding

Verantwoordelijkheid College van burgemeester en wethouders

De baten en lasten alsmede de balansmutaties moeten getrouw in de jaarrekening worden opgenomen. Uit het getrouw opnemen van de baten en lasten alsmede de balansmutaties, blijken een drietal rechtmatigheidscriteria

niet expliciet. Dit betreffen het begrotings-, voorwaarden-, en misbruik- en oneigenlijk gebruik criterium. In deze rechtmatigheidsverantwoording licht het college van burgemeester en wethouders toe in hoeverre bij de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten, alsmede de balansmutaties het begrotings-, voorwaarden-, en misbruik- en oneigenlijk gebruik criterium zijn nageleefd. Dit houdt in dat de verantwoorde baten en lasten, alsmede de balansmutaties in overeenstemming zijn met door de raad vastgestelde kaders zoals de begroting en gemeentelijke verordeningen en met bepalingen in de relevante wet- en regelgeving. Bij de waarderingsgrondslagen in de jaarrekening is het door de raad op 14 maart 2024 vastgestelde normenkader van de relevante wet- en regelgeving verder toegelicht.

Deze verantwoording hanteert een grensbedrag omdat alleen de van belang zijnde aspecten in de verantwoording hoeven te worden betrokken. Deze grens is door de gemeenteraad bepaald en bedraagt 1,0% (maximaal 3%) van de totale lasten inclusief toevoegingen aan de reserves en is daarmee vastgesteld op € 48,7 miljoen. De grondslag voor deze verantwoording is de Kadernota Rechtmatigheid 2023 van de Commissie BBV van november 2023.

Bevinding

Het college is van mening dat de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties niet rechtmatig tot stand zijn gekomen binnen de daarvoor gestelde grens.

De geconstateerde afwijkingen betreffen:

Onrechtmatigheden (in € miljoen)				
Begrotingscriterium	**Fouten**		**Onduidelijkh**	
Overschrijding van de lasten bij programma Beheer van de stad. Deze overschrijding is onrechtmatig maar geaccepteerd aangezien deze past binnen het door de raad vastgestelde beleid (zie Kadernota accountants-controle en rechtmatigheidsverantwoording rekening 2023, hoofdstuk 4.4)	€ 1,1			
Overschrijding van de lasten bij programma Belastingen. Dit betreft een geaccepteerde overschrijding.	€ 1,4			
Overschrijding van de lasten bij programma Zorg, welzijn en wijkteams. Dit betreft een geaccepteerde overschrijding.	€ 7,0			
Overschrijding van de totaal gevoteerde investeringsbudgetten (kredieten) bij Programma Zorg, welzijn en wijkteams. Dit betreft een geaccepteerde overschrijding	€ 1,4			
Subtotaal begrotingscriterium		**€ 11,0**		**€**
Door de raad geaccepteerde begrotingsonrechtmatigheden	€ 11,0			
Totaal begrotingscriterium		**€ -**		**€**
Voorwaardencriterium	**Fouten**		**Onduidelijkh**	

Inkoopcontracten die niet als rechtmatig kunnen worden beschouwd doordat (een deel van) de onderbouwing ontbreekt	€ 15,7			
Onrechtmatige aanbesteding vanuit de doorloop van oude (doorlopende) contracten en op nieuwe contracten	€ 4,0			
Onrechtmatige aanbesteding bij het afsluiten van een overbruggings-overeenkomst bij de inkoop van ondersteuning voor de wijkteams.	€ 63,1			
Rechtmatigheidsfouten in versterkte subsidies en bijdragen door een te hoge vaststelling van de subsidiebedragen bij enkele dossiers	€ 6,2			
Rechtmatigheidsonduidelijkheden bij verstrekte subsidies en bijdragen door het niet vermelden van de subsidievorm in de beschikking			€ 10,4	
Rechtmatigheidsonduidelijkheden bij proces Wet Maatschappelijke Ondersteuning vanuit de controle op de PGB			€ 3,2	
Rechtmatigheidsonduidelijkheden bij proces Wet Maatschappelijke Ondersteuning vanuit de controle op het Collectief aanvullend vervoer			€ 2,7	
Totaal voorwaardencriterium		**€ 89,0**		**€**
M&O criterium	**Fouten**		**Onduidelijkh**	
Er zijn geen bevindingen boven de rapportagegrens				
Totaal M&O criterium		**€ -**		**€**
Totaal aan rechtmatigheidsafwijkingen		**€ 89,0**		**€**

In de paragraaf Bedrijfsvoering is op basis van de Kadernota rechtmatigheid van de commissie BBV en op basis van de afspraken met de raad aanvullende informatie opgenomen over de financiële rechtmatigheid. In deze paragraaf heeft het college ook beschreven welke actie hij onderneemt om vermelde afwijkingen in de toekomst te voorkomen.

Verantwoording WNT

Pagina 229

Verantwoording WNT

Bezoldiging topfunctionarissen

De Wet Normering Topinkomens (WNT) is van toepassing op gemeente Rotterdam. Het voor gemeentelijke toepasselijke bezoldigingsmaximum is in 2023 € 223.000 (algemeen bezoldigingsmaximum). In het geval van gemeenten zijn de gemeentesecretaris en de gemeentegriffier aangemerkt als topfunctionaris. De WNT verplicht ook tot openbaarmaking van de bezoldiging of ontslagvergoeding van de ‘overige functionarissen’ indien deze bezoldiging respectievelijk (ontslag)uitkering de maximale norm te boven gaat.

Gegevens 2023 (bedragen x € 1)	*I.C.M. Broeders*	*V.J.M. Roozen*
Functiegegevens	**Griffier**	**Gemeentesecretaris**
Aanvang en einde functievervulling in 2021	1/1 – 31/12	1/1 – 31/12
Omvang dienstverband (in fte)	1	1
Dienstbetrekking	Ja	Ja
Bezoldiging		
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	161.001	193.478
Beloningen betaalbaar op termijn	22.576	22.703
Subtotaal	183.577	216.181
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	223.000	223.000
-/- Onverschuldigd betaald bedrag en nog niet terugontvangen bedrag	0	0
Bezoldiging	183.577	216.181
Het bedrag van de overschrijding en de reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	n.v.t.	n.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	n.v.t.	n.v.t.

Gegevens 2022 (bedragen x € 1)	*I.C.M. Broeders*	*V.J.M. Roozen*
Functiegegevens	**Griffier**	**Gemeentesecretaris**
Aanvang en einde functievervulling in 2022	1/1 – 31/12	1/1 – 31/12
Omvang dienstverband (in fte)	1	1
Dienstbetrekking	Ja	Ja
Bezoldiging		
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	166.732	186.752
Beloningen betaalbaar op termijn	23.041	23.818
Subtotaal	189.773	210.570
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	216.000	216.000
-/- Onverschuldigd betaald bedrag en nog niet terugontvangen bedrag	0	0
Bezoldiging	189.773	210.570
Het bedrag van de overschrijding en de reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	n.v.t.	n.v.t.

SiSa-verantwoording

SiSa-verantwoording

SiSa staat voor *Single information, Single audit*. SiSa is de manier waarop gemeenten, provincies en gemeenschappelijke regelingen jaarlijks verantwoording afleggen over de besteding van specifieke uitkeringen.

De SiSa-bijlage van de Jaarstukken 2023 wordt hier gepresenteerd.

SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2023 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 12-02-2024

Verstrekker	**Uitkeringscode**	**Specifieke uitkering** **Juridische grondslag** **Ontvanger**	**Indicator**	**Indicator**	**Indicator**	**Indicator**
JenV	**A6**	**Specifieke Uitkering Preventieve Aanpak tegen Ondermijning (onderdeel BOTOC)**	Totale besteding (jaar T)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T)	Totale cofinanciering (t/m jaar T)	Eindverantwoording (Ja/Nee)
				Tussentijds afstemmen van juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie ten laste van zowel provinciale als overige middelen		
		Gemeenten				
			Aard controle R	*Aard controle n.v.t.*	*Aard controle n.v.t.*	*Aard controle n.v.t.*
			Indicator: A6/01	*Indicator: A6/02*	*Indicator: A6/03*	*Indicator: A6/04*
			€ 86.665	€ 1.308.921	€ 1.003.071	Ja

	Projectnaam/nummer	Project afgerond in (jaar T)? (Ja/Nee) - per project aangeven	Toelichting op niet-afgeronde projecten en afwijking t.o.v. de toekenning – Bij afwijkingen is afstemming met ministerie verplicht
	Aard controle n.v.t.	*Aard controle n.v.t.*	*Aard controle n.v.t.*
	Indicator: A6/05	*Indicator: A6/06*	*Indicator: A6/07*
1	Alleen jij bepaalt wie je bent (AJB)	Ja	
2	Schoon Schip	Ja	
3	Project Citysteward	Ja	
4	Uitvoering actieprogramma Veiligheid in en om scholen	Ja	
5	Project Schaduwzijde drugsgebruik	Ja	
6	Project Vadercentrum	Ja	
7	Project Join the Club	Ja	
8	Pilot Ervaringsdeskundigen	Ja	
9	Project LOVITURA	Ja	
10	Voorlichting Criminele Uitbuiting	Ja	
11	Project City24 - Over leven in IJsselmonde	Ja	
12			
13			
14			
15			

JenV	**A16**	**Bekostigingsregeling opvang ontheemden Oekraïne**	Vul in totaal cumulatief te ontvangen normbedrag per gerealiseerde gemeentelijke plek per dag (GOO) (jaar T)	Vul in verschil bij hogere werkelijke bestedingen ten opzichte van de uitkomst van A16/01 (jaar T) - uitzonderingsbepaling (GOO)	Vul in vrijwillige teruggave bij lagere werkelijke bestedingen ten opzichte van de uitkomst onder A16/01 (jaar T) – uitzonderingsbepaling (GOO)	Besteding (jaar T) tbv de transitie - uitgezonderd uitvoeringkosten	Bestedin uitvoerin tbv d
		Gemeenten					
			Aard controle R	*Aard controle R*	*Aard controle n.v.t.*	*Aard controle R*	*Aard*
			Indicator: A16/01	*Indicator: A16/02*	*Indicator: A16/03*	*Indicator: A16/04*	*Indicat*
			€ 41.286.856			€ 13.878.941	€
			Totaal bedrag vorderingen (/ onrechtmatig uitgekeerde) verstrekkingen (jaar T) POO	Vul in totaal te ontvangen normbedrag uitvoeringskosten per geregistreerde persoon waaraan in een maand een verstrekking is gedaan (POO) (jaar T)	Berekening totale besteding (jaar T)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T)	
					Som indicatoren 01/02/04/05/06/07 en 08		
			Aard controle R	*Aard controle R*	*Aard controle n.v.t.*	*Aard controle n.v.t.*	
			Indicator: A16/07	*Indicator: A16/08*	*Indicator: A16/09*	*Indicator: A16/10*	
			€ 0	€ 967.890	€ 59.362.926	€ 123.948.326	
JenV	**A17**	**Regeling specifieke uitkering voorkomen georganiseerde en ondermijnende jeugdcriminaliteit**	Besteding (jaar T)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T)	Project afgerond in jaar T (Ja/Nee)	Eventuele toelichting als bij de vorige indicator “nee” is ingevuld	
		Gemeenten	*Aard controle R*	*Aard controle n.v.t.*	*Aard controle n.v.t.*	*Aard controle n.v.t.*	

				Indicator: A17/01	*Indicator: A17/02*	*Indicator: A17/03*	*Indicator: A17/04*
				€ 1.732.810	€ 1.732.810	Nee	Einde regeling ligt in 2026
JenV	**A18B**	**Bekostiging eerste opvang ontheemden Oekraïne door Veiligheidsregio's (SiSa tussen medeoverheden)**		Naam veiligheidsregio	Naam kostensoort	Besteding per kostensoort (jaar T)	
				SiSa tussen medeoverheden			
				Aard controle n.v.t.	*Aard controle n.v.t.*	*Aard controle R*	
				Indicator: A18B/01	*Indicator: A18B/02*	*Indicator: A18B/03*	
			1	050617 Veiligheidsregio Rotterdam-Rijnmond	Meerkosten coördinerende gemeente	€ 685.386	
			2	050617 Veiligheidsregio Rotterdam-Rijnmond	Hotels/centra	€ 1.560.932	
			3	050617 Veiligheidsregio Rotterdam-Rijnmond	Overige specifieke meerkosten	€ 0	
			4	050617 Veiligheidsregio Rotterdam-Rijnmond	Overige Meerkosten	€ 0	
				Eindverantwoording (Ja/Nee)	Eventuele toelichting als bij de vorige indicator "nee" is ingevuld		
				Aard controle n.v.t.	*Aard controle n.v.t.*		
				Indicator: A18B/04	*Indicator: A18B/05*		
				Ja			
JenV	**A20**	**Specifieke uitkering versterking van de**		Beschikkingskenmerk	Naam taak/project	Bestedingen (jaar T) komen overeen met	Besteding uitvoering	Cu

lokale integrale aanpak van radicalisering, extremisme en terrorisme 2023-2026			activiteitenplan per taak/project (Ja/Nee)	activiteiten (jaar T) per taak/project	activiteiter T) per ta
Gemeenten				Zelfstandige uitvoering (excl. SiSa tussen medeoverheden)	Incl. SiS medec

	Aard controle n.v.t.	*Aard controle n.v.t.*	*Aard controle D1*	*Aard controle R*	*Aard c*
	Indicator: A20/01	*Indicator: A20/02*	*Indicator: A20/03*	*Indicator: A20/04*	*Indicat*
1	4338735	Analyse	Ja	€ 35.887	
2	4338735	Signalering	Ja	€ 0	
3	4338735	Regie	Ja	€ 65.801	
4	4338735	Duiding & expertise	Ja	€ 3.000	
5	4338735	Coördinatie	Ja	€ 55.000	
6	4338735	Deskundigheidsbevordering: overige trainingen	Ja	€ 0	
7	4338735	Gerichte preventie-projecten	Ja	€ 0	
8	4338735	Generieke preventie-projecten	Ja	€ 145.500	
9	4338735	Eenjarige flexibele schil	Ja	€ 26.240	
10					
18					

	Kopie Beschikingskenmerk	Kopie Naam taak/project	Afwijking t.o.v. aanvraag overeengekomen (Ja /Nee) in (jaar T) per taak/project - bij Ja is indicator 09 verplicht	Toelichting afwijking besteding (jaar T) volgens activiteitenplan per taak/project	Eindverant
	Aard controle n.v.t.	*Aard controle n.v.t.*	*Aard controle n.v.t.*	*Aard controle n.v.t.*	*Aard con*

		Indicator: A20/06	*Indicator: A20/07*	*Indicator: A20/08*	*Indicator: A20/09*	*Indicat*
	1	4338735	Analyse	Nee	Facturatie volgt begin 2024. Doorschuiven van budget naar 2024 gemeld aan NCTV	
	2	4338735	Signalering	Nee	Uitgaven in 2024. Doorschuiven van budget naar 2024 gemeld aan NCTV.	
	3	4338735	Regie	Nee	De korting van 2023 is in afstemming met de NCTV toegepast op deze taak, ipv op elke taak percentage korting toe te passen	
	4	4338735	Duiding & expertise	Nee	Uitgaven vooral in 2024. Doorschuiven van budget gemeld aan NCTV	
	5	4338735	Coördinatie	Nee	nvt	
	6	4338735	Deskundigheidsbevordering: overige trainingen	Nee	nvt	
	7	4338735	Gerichte preventie-projecten	Nee	nvt	
	8	4338735	Generieke preventie-projecten	Nee	Na verantwoording door opdrachtnemers wordt laatste 20% betaald. Doorschuiven van budget gemeld aan NCTV	
	9	4338735	Eenjarige flexibele schil	Nee	nvt	
	10					

JenV	**A23**	**Bekostigingsregeling Landelijke Vreemdelingen Voorziening 2023**	Landelijke Vreemdelingen Voorziening uitgevoerd (jaar T)? (Ja/Nee)				
			Gemeenten	*Aard controle R*			
				Indicator: A23/01			
				Ja			
FIN	**B2**	**Regeling specifieke uitkering gemeentelijke hulp gedupeerden toeslagenproblematiek**	Aantal (potentieel) gedupeerden die in aanmerking komt voor ondersteuning (jaar T)	Cumulatief aantal (potentieel) gedupeerden die in aanmerking komt voor ondersteuning (t/m jaar T)	Aantal uitgewerkte plannen van aanpak in (jaar T)	Cumulatief aantal uitgewerkte plannen van aanpak (t/m jaar T)	Norm voor a, b /nee)(va
							Nee: ree
			Gemeenten				
			Aard controle R	*Aard controle n.v.t.*	*Aard controle D2*	*Aard controle n.v.t.*	*Aard con*
			Indicator: B2/01	*Indicator: B2/02*	*Indicator: B2/03*	*Indicator: B2/04*	*Indica*
			426	11.003	829	1.858	
			Wijziging keuze per (2023/2024)	Eindverantwoording (Ja /Nee)	**Reeks 1**	**Reeks 1**	
					Besteding (jaar T) werkelijke kosten van onderdeel a, b, d en f (artikel 3)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) werkelijke kosten van onderdelen a, b, d en f (artikel 3)	
					Keuze werkelijke kosten	**Keuze werkelijke kosten**	
			Aard controle n.v.t.	*Aard controle n.v.t.*	*Aard controle R*	*Aard controle n.v.t.*	
			Indicator: B2/07	*Indicator: B2/08*	*Indicator: B2/09*	*Indicator: B2/10*	

N.V.T.	Nee	8.837.417	16.137.738		

Reeks 1	**Reeks 1**	**Reeks 1**	**Reeks 1**		
Besteding (jaar T) werkelijke kosten van onderdeel c (artikel 3)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) werkelijke kosten van onderdeel c (artikel 3)	Besteding (jaar T) werkelijke kosten van onderdeel e (artikel 3)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) werkelijke kosten van onderdeel e (artikel 3)	Bestedin werkelijl van on met betr de kin	

Werkelijke kosten	**Werkelijke kosten**	**Keuze werkelijke kosten**	**Keuze werkelijke kosten**	**Werkelijl**	
Aard controle R	*Aard controle R*	*Aard controle R*	*Aard controle R*	*Aard*	
Indicator: B2/11	*Indicator: B2/12*	*Indicator: B2/13*	*Indicator: B2/14*	*Indica*	
€ 13.225.725	€ 15.952.487	€ 1.762.696	€ 3.932.791		

Reeks 2	**Reeks 2**	**Reeks 2**	**Reeks 2**		
Normbedrag onderdeel a x aantal (potentieel) gedupeerden (jaar T) (artikel 3)	Normbedrag onderdeel a x aantal (potentieel) gedupeerde cumulatief (t/m jaar T) (artikel 3)	Normbedrag onderdeel b x aantal plannen van aanpak (jaar T) (artikel 3)	Normbedrag onderdeel b x aantal plannen van aanpak cumulatief (t/m jaar T) (artikel 3)	No onde aantal P T)	

Keuze normbedragen	**Keuze normbedragen**	**Keuze normbedragen**	**Keuze normbedragen**	**norm**	
Aard controle R	*Aard controle R*	*Aard controle R*	*Aard controle R*	*Aard*	
Indicator: B2/17	*Indicator: B2/18*	*Indicator: B2/19*	*Indicator: B2/20*	*Indica*	

Reeks 2	**Reeks 2**	**Reeks 2**	**Reeks 2**		
Normbedrag onderdeel e (afhankelijk van aantal (potentieel) gedupeerden), indien	Normbedrag onderdeel e (afhankelijk van aantal (potentieel) gedupeerden),	Normbedrag onderdeel f x aantal driegesprekken (jaar T) (artikel 3)	Normbedrag onderdeel f x aantal driegesprekken cumulatief (t/m jaar T) (artikel 3)	verant (jaar T SPUK B	

			nog niet eerder opgegeven (jaar T) (artikel 3)	indien nog niet eerder opgegeven (t/m jaar T) (artikel 3)			
			Keuze normbedragen	**Keuze normbedragen**	**Keuze normbedragen**	**Keuze normbedragen**	
			Aard controle R	*Aard controle R*	*Aard controle R*	*Aard controle R*	*Aard con*
			Indicator: B2/23	*Indicator: B2/24*	*Indicator: B2/25*	*Indicator: B2/26*	*Indica*
							€ 2

SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2023 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 12-02-2024

Verstrekker	**Uitkeringscode**	**Specifieke uitkering** **Juridische grondslag** **Ontvanger**	**Indicator**	**Indicator**	**Indicator**	
BZK	**C9**	**Specifieke uitkering woningbouwimpuls**	Projectnaam/nummer	Aantal woningen waarvan bouw is gestart in (jaar T) komt overeen met fasering uit de projectaanvraag (Ja/Nee) - bij Nee is indicator 15 verplicht	Afgesproken datum van start bouw van de eerste woning uit de projectaanvraag binnen 3 jaar na toekenning gehaald? (Ja/Nee)	A w gesta
		Tranche 1 t/m 5				
		Gemeenten				
			Aard controle n.v.t.	*Aard controle n.v.t.*	*Aard controle D1*	*Aa*
			Indicator: C9/01	*Indicator: C9/02*	*Indicator: C9/03*	
		1	Noordrand Zuiderpark / 2020-0000079886	nee	ja	
		2	Feyenoord City / 2020-0000079786	Nee	Nee	
		3	Codrico Ontwikkeling 2021-0000093292	Nee	Ja	
		4	MerweHaven (2022-0000095972)	Ja	Ja	

	5	De Kaai / 2023-0000051338	Ja	Ja	
	6				

		Kopie projectnaam /nummer	Uitvoering WBI-maatregelen verloopt conform fasering projectaanvraag (Ja/Nee) - bij Nee is indicator 15 verplicht	Besteding (jaar T)	Cumul

		Aard controle n.v.t.	*Aard controle n.v.t.*	*Aard controle R*	
		Indicator: C9/07	*Indicator: C9/08*	*Indicator: C9/09*	
	1	Noordrand Zuiderpark / 2020-0000079886	Nee	€ 147.349	
	2	Feyenoord City / 2020-0000079786	Nee	€ 2.826.657	
	3	Codrico Ontwikkeling 2021-0000093292	Nee	€ 0	
	4	MerweHaven (2022-0000095972)	ja	€ 0	
	5	De Kaai / 2023-0000051338	Ja	€ 0	
	6				

		Kopie projectnaam /nummer	Prijscategorieën woningen komen overeen met projectaanvraag (Ja/Nee) - bij Nee is indicator 15 verplicht	Toelichting afwijking(en)	Eind pro

		Aard controle n.v.t.	*Aard controle n.v.t.*	*Aard controle n.v.t.*	*Aa*
		Indicator: C9/13	*Indicator: C9/14*	*Indicator: C9/15*	
	1	Noordrand Zuiderpark /	Ja	**Start bouw**: er zijn in 2022	

		2020-0000079886		meer woningen gestart met bouwen dan in de aanvraag was aangegeven, in 2023 zijn er echter geen woningen gestart. De huidige lastige economische omstandigheden zijn hier grotendeels de veroorzaker van, het is lastiger om projecten financieel van de grond te krijgen. **Maatregelen**: de maatregel verplaatsing Humanitas heeft eerder plaatgevonden dan was gefaseerd (in 2021), dit is gemeld. Derhalve loopt de realisatie van de maatregelen niet meer gelijk aan de initiele planning. Voor de overige maatregelen proberen we de uitvoer gelijk op te laten lopen met de realisatie van de woningbouw waar mogelijk.
	2	Feyenoord City / 2020-0000079786	Ja	Bij aanvraag is een inschatting gemaakt van de fasering, deze pakt in de praktijk anders uit. Met BZK is de situatie besproken die ontstaan is door de uitspraak van de Raad van State. De uitspraak van de RvS om het bestemmingsplan Feyenoord City te vernietigen. Door deze uitspraak vertraagd de startbouw van de eerste woningen. Hierdoor zal de planning om binnen 3 jaar na beschikking van de subsidie te starten met het bouwen van de eerste woningen niet behaald worden. Vlak voor de zomer 2023 is een

				wijzigingsverzoek ingestuurd om een akkoord te krijgen op de gewijzigde planning. Hier is eind december door BZK goedkeuring op gegeven. Dit wordt door BZK nog definitief gemaakt in een goedgekeurd wijzigingsverzoek. Deze volgt naar verwachting in februari 2024.
	3	Codrico Ontwikkeling 2021-0000093292	Ja	De anterieure overeenkomst was nagenoeg gereed bij indiening van de WBI-aanvraag. Voor ondertekening van de overeenkomst was alleen een Didam-publicatie noodzakelijk dat Rijnhaven Belegging C.V. de enige serieuze gegadigde is voor ontwikkeling van het Codrico-terrein inclusief het verplaatsen van de fabriek. Tijdens de publicatie is hiertegen echter door 1 partij bezwaar ingediend en dit heeft tot een rechtszaak geleid. De gemeente is hierin door de Rechtbank volledig in het gelijk gesteld. Echter is hierdoor kostbare tijd verloren gegaan, omdat - zolang er geen uitspraak was gedaan- de anterieure overeenkomst, en de ontwikkelovereenkomst voor de nieuwe locatie van de fabriek, niet konden worden getekend, wat heeft geleid tot vertraging van de (ontwerp)activiteiten voor verplaatsing van de fabriek.

					In november 2022 heeft de Rechtbank uitspraak gedaan, waarna de anterieure overeenkomst eindelijk kon worden getekend. De vertraging van circa 1 jaar voor het sluiten van de anterieure overeenkomst zet de planning op scherp.	
			4	MerweHaven (2022-0000095972)	Ja	
			5	De Kaai / 2023-0000051338	Ja	
			6			
BZK	**C10**	**Tijdelijk besluit specifieke uitkering verbetering digitale dienstverlening**	Besteding (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) vanaf verantwoordingsjaar 2020 tot einde looptijd	Project afgerond in (jaar T)? (Ja/Nee)	B ve toekenr
		Gemeente en Provincies				
			Aard controle R	*Aard controle n.v.t.*	*Aard controle n.v.t.*	*Aa*
			Indicator: C10/01	*Indicator: C10/02*	*Indicator: C10/03*	*I*
			1	€ 37.564	€ 37.564	Nee
			2	€ 6.521	€ 6.521	Nee
			3	€ 0	€ 0	Nee
			4			
BZK	**C30**	**Specifieke uitkeringen proeftuinen aardgasvrije wijken 2e ronde**	Besteding (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen	Cumulatieve bestedingen (t/m jaar T) te laste van Rijksmiddelen	Aantal (t/m jaar T) aardgasvrij gemaakte bestaande woningen en andere gebouwen in de wijk	Aa besta

						en ande
				Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie		
			Gemeenten			
			Aard controle R	*Aard controle n.v.t.*	*Aard controle D2*	*A*
			Indicator: C30/01	*Indicator: C30/02*	*Indicator: C30/03*	*I*
			€ 0	€ 161.058	640	
			Eindverantwoording (Ja /Nee)			
			Aard controle n.v.t.			
			Indicator: C30/07			
			Nee			
BZK	**C31**	**Regeling vaststelling regels verstrekken eenmalige specifieke uitkering aan gemeenten huisvesting kwetsbare doelgroepen**	Besteding (jaar T)	Cumulatieve besteding (t /m jaar T)	Besteding (jaar T) aan projecten die niet zijn opgenomen in de toezegging	Ever op /aanvr
						b
			Gemeenten			
			Aard controle R	*Aard controlen n.v.t.*	*Aard controle n.v.t.*	*Aa*
			Indicator: C31/01	*Indicator: C31/02*	*Indicator: C31/03*	*I*
			€ 708.522	€ 927.899	€ 518.700	tusse later is de
BZK	**C32**	**Regeling specifieke uitkering ventilatie in scholen**	Beschikkingsnummer /naam	Besteding (jaar T)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T)	Start uiterl

Gemeenten				
	Aard controle n.v.t.	*Aard controle R*	*Aard controle n.v.t.*	*A*
	Indicator: C32/01	*Indicator: C32/02*	*Indicator: C32/03*	*I*
1	SUVIS21-00773183	€ 0	€ 1.557	
2	SUVIS21-00791794	€ 429.281	€ 800.000	
3	SUVIS21-00774051	€ 0	€ 1.626	
4	SUVIS21-00896233	€ 88.910	€ 420.000	
5	SUVIS21-00797682	€ 1.089	€ 118.978	
6	SUVIS21-01021370	€ 28.549	€ 61.930	
7	SUVIS21-00797692	€ 7.584	€ 171.843	
8	SUVIS21-00804028	€ 3.329	€ 161.737	
9	SUVIS21-00874325	€ 0	€ 124.454	
10	SUVIS21-00874337	€ 0	€ 7.100	
11	SUVIS21-01217751	€ 0	€ 0	
12	SUVIS21-01621932	€ 0	€ 88.050	
13	SUVIS21-01243980	€ 0	€ 10.610	
14	SUVIS-21-2-02282391	€ 3.195	€ 3.195	
15	SUVIS-21-2-02282397	€ 0	€ 0	
16	SUVIS21-2-02339219	€ 0	€ 0	
17	SUVIS21-2-02339832	€ 0	€ 0	
18	SUVIS21-2-02339844	€ 13.333	€ 13.333	
19	SUVIS21-2-02340016	€ 0	€ 0	
20	SUVIS21-2-02340029	€ 144.140	€ 144.140	
21	SUVIS21-2-02340911	€ 8.902	€ 8.902	
22	SUVIS21-2-02341011	€ 21.161	€ 21.161	
23	SUVIS21-2-02385400	€ 0	€ 0	

	24	SUVIS21-2-02401174	€ 111.505	€ 277.130
	25	SUVIS21-2-02385148	€ 59.119	€ 111.201
	26	SUVIS21-2-02385327	€ 65.605	€ 143.596
	27	SUVIS21-2-02670877	€ 22.403	€ 64.403
	28	SUVIS21-2-02703520	€ 70.938	€ 70.938
	29	SUVIS21-01108500	€ 6.120	€ 33.064
	30	SUVIS21-2-02712296	€ 32.185	€ 217.897
	31	SUVIS21-2-02401425	€ 0	€ 0
	32	SUVIS21-2-02401569	€ 0	€ 0
	33	SUVIS21-2-02703721	€ 0	€ 887
	34	SUVIS21-00766478	€ 0	€ 1.307
	35	SUVIS21-00791716	€ 263.375	€ 263.375
	36	SUVIS21-00791800	€ 12.746	€ 24.050
	37	SUVIS21-00791820	€ 0	€ 150.000
	38	SUVIS21-00792261	€ 40.847	€ 61.359
	39	SUVIS21-00792732	€ 40.847	€ 61.359
	40	SUVIS21-00792745	€ 128.037	€ 188.186
	41	SUVIS21-00801063	€ 95.029	€ 150.000
	42	SUVIS21-00801071	€ 0	€ 150.000
	43	SUVIS21-2-03061739	€ 0	€ 0
	44	SUVIS21-2-03062075	€ 0	€ 0
	45	SUVIS21-2-03070485	€ 0	€ 249.019
	46			

	Kopie Beschikkingsnummer /Naam	Zijn de begrotingsposten waarvoor een uitkering is aangevraagd uitgevoerd? (Ja/Nee/N.v.t.)	Toelichting (verplicht als bij indicator 08 nee is ingevuld)

		Aard controle n.v.t.	Aard controle D2	Aard controle n.v.t.
		Indicator: C32/07	Indicator: C32/08	Indicator: C32/09
	1	SUVIS21-00773183	Nee	De werkzaamheden zijn begonnen in 2022 en deels zijn de begrotingsposten uitgevoerd. Er is vertraging opgetreden bij de verdere uitvoering van de werkzaamheden.
	2	SUVIS21-00791794	Ja	De ingediende eindverantwoording en subsidievaststelling dient nog door de directeur te worden goedgekeurd.
	3	SUVIS21-00774051	Nee	De werkzaamheden zijn begonnen in 2022 en deels zijn de begrotingsposten uitgevoerd. Er is vertraging opgetreden bij de verdere uitvoering van de werkzaamheden.
	4	SUVIS21-00896233	Ja	De ingediende eindverantwoording dient nog te worden getoetst.
	5	SUVIS21-00797682	Ja	De eindverantwoording met accountantsverklaring is getoetst en de subsidie is vastgesteld.
	6	SUVIS21-01021370	Nee	De werkzaamheden zijn verder voortgezet in 2023 en deels zijn de begrotingsposten uitgevoerd
	7	SUVIS21-00797692	Ja	De ingediende eindverantwoording dient nog te worden getoetst.
	8	SUVIS21-00804028	Ja	De ingediende eindverantwoording dient nog te worden getoetst.
	9	SUVIS21-00874325	Ja	De eindverantwoording met

				accountantsverklaring is getoetst en de subsidie is vastgesteld.
	10	SUVIS21-00874337	Nee	De werkzaamheden zijn in 2022 begonnen en deels zijn begrotingsposten uitgevoerd. Voor de verdere uitvoering van werkzaamheden wordt gewacht op goedkeuring van de gemeente.
	11	SUVIS21-01217751	Nee	De werkzaamheden zijn gestart, maar zijn vertraagd.
	12	SUVIS21-01621932	Ja	De eindverantwoording met accountantsverklaring is getoetst en de subsidie is vastgesteld.
	13	SUVIS21-01243980	Ja	De ingediende eindverantwoording is getoetst en deelwaarnemingen uitgevoerd om rechtmatige inzet vast te stellen. De verantwoording is goedgekeurd en de subsidie vastgesteld.
	14	SUVIS-21-2-02282391	Nee	De werkzaamheden zijn ultimo 2022 gestart en deels zijn de begrotingsposten uitgevoerd.
	15	SUVIS-21-2-02282397	Nee	De werkzaamheden zijn ultimo 2022 gestart. Vanwege mogelijke nieuwe huisvestingsontwikkelingen is de verdere uitvoer (tijdelijk) stil gelegd.
	16	SUVIS21-2-02339219	Nee	De werkzaamheden zijn ultimo 2022 gestart. Vanwege mogelijke nieuwe

				huisvestingsontwikkelingen is de verdere uitvoer (tijdelijk) stil gelegd.
	17	SUVIS21-2-02339832	Nee	De werkzaamheden zijn ultimo 2022 gestart. Vanwege mogelijke nieuwe huisvestingsontwikkelingen is de verdere uitvoer (tijdelijk) stil gelegd.
	18	SUVIS21-2-02339844	Nee	De werkzaamheden zijn ultimo 2022 gestart en deels zijn de begrotingsposten uitgevoerd.
	19	SUVIS21-2-02340016	Nee	De werkzaamheden zijn ultimo 2022 gestart. Vanwege mogelijke nieuwe huisvestingsontwikkelingen is de verdere uitvoer (tijdelijk) stil gelegd.
	20	SUVIS21-2-02340029	Nee	De werkzaamheden zijn ultimo 2022 gestart en deels zijn de begrotingsposten uitgevoerd.
	21	SUVIS21-2-02340911	Nee	De werkzaamheden zijn ultimo 2022 gestart en deels zijn de begrotingsposten uitgevoerd.
	22	SUVIS21-2-02341011	Nee	De werkzaamheden zijn ultimo 2022 gestart en deels zijn de begrotingsposten uitgevoerd.
	23	SUVIS21-2-02385400	Nee	Eerder was al aangegeven dat de subsidie ingetrokken zou worden, maar de start- en eindtermijnen van de regeling zijn opgerekt, zodat er meer tijd was het dispuut tussen de gemeente en een ander schoolbestuur op te lossen. Uit navraag bleek dat

				toch niet aan de verplichtingen voldaan kan worden. Gewacht wordt op schriftelijke bevestiging dat de subsidie kan worden ingetrokken.
	24	SUVIS21-2-02401174	Ja	De ingediende eindverantwoording dient nog te worden getoetst.
	25	SUVIS21-2-02385148	Nee	Werkzaamheden gestart in 2022 en begrotingsposten deels verder uitgevoerd in 2023.
	26	SUVIS21-2-02385327	Nee	Werkzaamheden gestart in 2022 en begrotingsposten deels verder uitgevoerd in 2023.
	27	SUVIS21-2-02670877	Ja	De werkzaamheden zijn opgeleverd en een voorlopige eindverantwoording aangeleverd. Het schoolbestuur is gewezen op de verplichting een accountantsverklaring toe te voegen bij de verantwoording. Na ontvangst kan de vaststelling van de subsidie plaatsvinden.
	28	SUVIS21-2-02703520	Ja	De werkzaamheden zijn opgeleverd en een voorlopige eindverantwoording aangeleverd. Het schoolbestuur is gewezen op de verplichting een accountantsverklaring toe te voegen bij de verantwoording. Na ontvangst kan de vaststelling van de subsidie plaatsvinden.

	29	SUVIS21-01108500	Ja	De ingediende verantwoording dient nog getoetst te worden. Hiertoe zal nog een deelwaarneming uitgevoerd worden. Na positieve toetsing vindt de vaststelling plaats.
	30	SUVIS21-2-02712296	Nee	Werkzaamheden gestart in 2022 en begrotingsposten deels verder uitgevoerd in 2023.
	31	SUVIS21-2-02401425	Nee	De werkzaamheden zijn gestart, maar zijn vertraagd.
	32	SUVIS21-2-02401569	Nee	De werkzaamheden zijn gestart, maar zijn vertraagd.
	33	SUVIS21-2-02703721	Nee	De werkzaamheden zijn gestart, maar (tijdelijk) stil gelegd in verband met huisvestingsontwikkelingen
	34	SUVIS21-00766478	Nee	Werkzaamheden gestart in 2022 en begrotingsposten deels uitgevoerd. Project heeft vertraging opgelopen in de verdere uitvoer.
	35	SUVIS21-00791716	Nee	De werkzaamheden zijn ultimo 2022 gestart en deels zijn de begrotingsposten uitgevoerd in 2023.
	36	SUVIS21-00791800	Nee	Werkzaamheden gestart in 2022 en begrotingsposten deels verder uitgevoerd in 2023.
	37	SUVIS21-00791820	Ja	De werkzaamheden zijn uitgevoerd en de verantwoording met accountsverklaring is goedgekeurd en de subsidie vastgesteld.
	38	SUVIS21-00792261	Nee	Werkzaamheden gestart in

				2022 en begrotingsposten deels verder uitgevoerd in 2023.
	39	SUVIS21-00792732	Nee	Werkzaamheden gestart in 2022 en begrotingsposten deels verder uitgevoerd in 2023.
	40	SUVIS21-00792745	Nee	Werkzaamheden gestart in 2022 en begrotingsposten deels verder uitgevoerd in 2023.
	41	SUVIS21-00801063	Ja	De werkzaamheden zijn uitgevoerd en verantwoord, maar de definitieve bijdrage kan pas worden vastgesteld als de accountantsverklaring binnen is.
	42	SUVIS21-00801071	Ja	De werkzaamheden zijn uitgevoerd en verantwoord. De accountantsverklaring moet nog steeds binnenkomen voor de vaststelling van de definitieve bijdrage. Er waren problemen, doordat niet alle facturen bij het schoolbestuur waren binnengekomen.
	43	SUVIS21-2-03061739	Nee	De werkzaamheden zijn ultimo 2022 gestart, echter de verdere uitvoering is vertraagd.
	44	SUVIS21-2-03062075	Nee	De werkzaamheden zijn ultimo 2022 gestart, echter de verdere uitvoering is vertraagd.
	45	SUVIS21-2-03070485	Ja	De werkzaamheden zijn uitgevoerd en verantwoord. Inmiddels is de accountantsverklaring binnen

					en is de bijdrage definitief geworden.	
			46			
BZK	**C41B**	**Regeling specifieke uitkering flexibele inzet woningbouw**	Hieronder per regel één provincie(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die provincie invullen	Besteding (jaar T) aan flexibele ondersteuning, capaciteit en expertise	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) aan flexibele ondersteuning capaciteit en expertise	cofinar
		SiSa tussen medeoverheden				
			Aard controle n.v.t.	*Aard controle R*	*Aard controle n.v.t.*	
			Indicator: C41B/01	*Indicator: C41B/02*	*Indicator: C41B/03*	*In*
			1	030008 Provincie Zuid-Holland	€ 98.410	€ 119.170
			2			
				Kopie provinciecode	Cumulatief aantal (t/m jaar T) woningen dat in deze projecten wordt gerealiseerd	Eindverantwoording (Ja/Nee)
			Aard controle n.v.t.	*Aard controle n.v.t.*	*Aard controle n.v.t.*	
			Indicator: C41B/07	*Indicator: C41B/08*	*Indicator: C41B/09*	
			1	030008 Provincie Zuid-Holland	84	Nee
			2			
BZK	**C47**	**Volkshuisvesting**	Deelplannaam	Aantal woningen waarvan de herstructurering gestart is in (jaar T)	Aantal woningen waarvan de herstructurering gestart is (t/m jaar T)	gel wo labelst

			Gemeenten				
				Aard controle n.v.t.	*Aard controle n.v.t*	*Aard controle n.v.t.*	*Aa*
				Indicator: C47/01	*Indicator: C47/02*	*Indicator: C47/03*	*I*
			1	Deelplan Algemeen + hand in hand Hillesluis	41	41	
			2	Oud-Charlois en Tarwewijk	138	138	
			3	Carnisse	192	192	
			4				
				Kopie deelplannaam	Totale opbrengsten (jaar T) per deelplan	Cumulatieve opbrengsten (t/m jaar T) per deelplan - inclusief uitvoering door derden vanaf sisa 2022	cofinar
					Zelfstandige uitvoering		
				Aard controle n.v.t.	*Aard controle R*	*Aard controle R*	
				Indicator: C47/07	*Indicator: C47/08*	*Indicator: C47/09*	*I*
			1	*Deelplan Algemeen + hand in hand Hillesluis*	€ 0	€ 0	
			2	*Oud-Charlois en Tarwewijk*	€ 0	€ 0	
			3	*Carnisse*	€ 89.537	€ 133.331	
			4				
				Zelfstandige uitvoering (Ja/Nee)	Eindverantwoording (Ja/Nee)		
				Aard controle n.v.t.	*Aard controle n.v.t.*		
				Indicator: C47/11	*Indicator: C47/12*		
				Ja	Nee		
BZK	**C51**	**Aardgasvrije wijken i.h.k.v. het Nationaal Programma Rotterdam Zuid (NPRZ)**		Besteding proceskosten over totale aanvraag (blok 3 uit begroting) (jaar T)	Cumulatieve proceskosten over totale aanvraag (blok 3 uit begroting) (t/m jaar T)	Aanvraag is volgens plan /aanvraag uitgevoerd (Ja /Nee) (Indicator 04 verplicht als hier Nee wordt ingevuld)	Ever op /aanvr

				Aard controle R	*Aard controle n.v.t.*	*Aard controle n.v.t.*	*Aa*
				Indicator: C51/01	*Indicator: C51/02*	*Indicator: C51/03*	*I*
				€ 0	€ 27.109	Ja	
				Projectnaam	Besteding activiteiten (blok 1 begroting) (jaar T)	Cumulatieve besteding activiteiten (blok 1 begroting) (t/m jaar T)	Onr (blok 2

				Aard controle n.v.t.	*Aard controle R*	*Aard controle n.v.t.*	
				Indicator: C51/07	*Indicator: C51/08*	*Indicator: C51/09*	*I*
			1	Pendrecht	€ 0	€ 0	
			2	Reyenoord	€ 0	€ 0	
			3	NPRZ buiten de gebiedsaanpakken	€ 296.482	€ 375.032	Nie
BZK	**C55**	**Aanpak energiearmoede**		Het aantal huishoudens in huurwoningen aan wie energiebesparende voorzieningen zijn verstrekt die kunnen leiden tot vermindering van energiegebruik/de energierekening	Besteding (jaar T) van de onder indicator 01 gemoeide kosten	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) van de onder indicator 01 gemoeide kosten	koopw ene vo vers leiden van en

				Aard controle n.v.t.	*Aard controle R*	*Aard controle n.v.t.*	*Aa*
				Indicator: C55/01	*Indicator: C55/02*	*Indicator: C55/03*	*I*
				9.548	€ 4.165.889	€ 4.784.434	

			Het aantal huishoudens dat ondersteuning – bijvoorbeeld via advies aan huis- heeft gekregen in de vorm van advies over vermindering van het energiegebruik voor zijn specifieke woningen waar de bewoner direct zijn/haar energieverbruik mee heeft kunnen verminderen.	Besteding (jaar T) van de onder indicator 07 gemoeide kosten	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) van de onder indicator 07 gemoeide kosten	
			Aard controle n.v.t.	*Aard controle R*	*Aard controle n.v.t.*	
			Indicator: C55/07	*Indicator: C55/08*	*Indicator: C55/09*	
			8.927	€ 809.727	€ 812.727	
			Het aantal kleine gasbesparende maatregelen (w.o. radiatorfolie en tochtstrips)	Het aantal kleine elektriciteitsbesparende maatregelen (w.o. LED-lampen)	Het aantal grote(re) gasbesparende maatregelen (w.o. dakisolatie, vloerisolatie, spouwmuurisolatie etc.)	Het elektrici m vervan wa
			Aard controle n.v.t.	*Aard controle n.v.t.*	*Aard controle n.v.t.*	*Aa*
			Indicator: C55/10	*Indicator: C55/11*	*Indicator: C55/12*	*I*
			24.700	10.767	385	
BZK	**C56**	**Regeling huisvesting aandachtsgroepen**	Beschikkingsnummer	Projectnaam	Besteding (jaar T) per project	beste
						Inc door d

		Aard controle n.v.t.	*Aard controle n.v.t*	*Aard controle R*	
		Indicator: C56/01	*Indicator: C56/02*	*Indicator: C56/03*	I
	1	*RHA2021-02301107*	*Beverwaard meewoonstudenten*	€ 25.000	
	2	*RHA2021-02327979*	*Hoek van Holland (Stichting Ontmoeting)*	€ 0	
	3	*RHA2021-02327991*	*Talingstraat*	€ 0	
	4	*RHA2021-02329052*	*Doorstroom Rotterdam*	€ 0	
	5	*RHA2021-02330987*	*Flexwonen Nesselande*	€ 240.000	
	6	*RHA2021-02334157*	*Flexwonen IJsselmonde*	€ 0	
	7				

		Kopie Projectnaam	Opbrengsten jaar T	Cumulatieve opbrengsten (t/m jaar T)	kostena o onver

		Aard controle n.v.t.	*Aard controle R*	*Aard controle R*	
		Indicator: C56/07	*Indicator: C56/08*	*Indicator: C56/09*	I
	1	*Beverwaard meewoonstudenten*	€ 0	€ 0	
	2	*Hoek van Holland (Stichting Ontmoeting)*	€ 0	€ 0	
	3	*Talingstraat*	€ 0	€ 0	
	4	*Doorstroom Rotterdam*	€ 0	€ 0	
	5	*Flexwonen Nesselande*	€ 0	€ 0	
	6	*Flexwonen IJsselmonde*	€ 0	€ 0	
	7				

		Eindverantwoording (Ja/Nee)	Zijn binnen twee jaar na de datum van toekenning		

				van de uitkering onomkeerbare stappen gezet?		
			Aard controle n.v.t.	*Aard controle n.v.t.*		
			Indicator: C56/13	*Indicator: C56/14*		
			Nee	Ja		
BZK	**C62**	**Specifieke uitkering aan gemeenten voor de bekostiging van de kwijtschelding van gemeentelijke belastingen van gedupeerden door de toeslagenaffaire**	Gederfde opbrengsten (jaar T) die voortvloeien uit het kwijtschelden van gemeentelijke belastingen	Eindverantwoording (Ja /Nee)		
			Aard controle R	*Aard controle n.v.t.*		
			Indicator: C62/01	*Indicator: C62/02*		
			€ 222.671	Nee		
BZK	**C64**	**Tijdelijke capaciteit of externe expertise 14 grootschalige woningbouwgebieden**	Besteding (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen	Cumulatieve besteding (t /m jaar T) ten laste van Rijksmiddelen	Eindverantwoording (Ja/Nee)	
			Aard controle R	*Aard controle n.v.t.*	*Aard controle n.v.t.*	
			Indicator: C64/01	*Indicator: C64/02*	*Indicator: C64/03*	
			€ 91.226	€ 182.000	Ja	
BZK	**C74**	**Regio deal Rotterdam Zuid**	Totaal ontvangen Rijksbijdrage	Totaal beschikbaar t.o.v. ontvangen Rijksbijdrage	Toelichting	Eindve
				Automatisch ingevuld	Hier eventueel opmerkingen of toelichtingen	Als hiervo is afg kom best wi

			Aard controle n.v.t.	*Aard controle n.v.t.*	*Aard controle n.v.t.*	*Aa*
			Indicator: C74/01	*Indicator: C74/02*	*Indicator: C74/03*	*I*
		1	€ 106.000.000	€ 90.484.157		
			Betreft pijler	Totale verplichting (t/m jaar T) ten laste van Rijksmiddelen per pijler	De besteding in (2019) ten laste van Rijksmiddelen (prestatie) per pijler	De best (pr
					Deze indicator komt overeen met indicator 04 in de SiSa-bijlage van 2019	

		Aard controle n.v.t.	*Aard controle n.v.t.*	*Aard controle D2*	
		Indicator: C74/05	*Indicator: C74/06*	*Indicator: C74/07*	*I*
1	School	€ 0	€ 3.049.024		
2	Werk	€ 0	€ 6.270.000		
3	Wonen	€ 0	€ 2.522.722		
4	Cultuur	€ 0	€ 500.025		
		Betreft pijler	Cumulatieve besteding per pijler (t/m jaar T)	Cofinanciering (jaar T)	cofinar

			Aard controle n.v.t.	*Aard controle n.v.t.*	*Aard controle n.v.t.*	*Aa*
			Indicator: C74/09	*Indicator: C74/10*	*Indicator: C74/11*	*I*
		1	School	€ 29.100.000	€ 212.515	
		2	Werk	€ 22.666.004	€ 0	
		3	Wonen	€ 20.422.297	€ 9.896.412	
		4	Cultuur	€ 2.000.000	€ 1.551.220	
BZK	**C87**	**Specifieke uitkering continuering Dagprogrammering, activering en re-integratie NPRZ 2023**	Besteding (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen aan dagprogrammering NPRZ	Besteding (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen aan de personele inzet voor re-integratie van werkzoekenden NPRZ	Eindverantwoording (Ja/Nee)	

			Aard controle R	*Aard controle R*	*Aard controle n.v.t.*	
			Indicator: C87/01	*Indicator: C87/02*	*Indicator: C87/03*	
			€ 7.600.000	€ 3.200.000	Ja	
BZK	**C92**	**Regeling specifieke uitkering Informatiepunten Digitale Overheid**	Besteding (jaar T)	Bedrag doorgeschoven naar t+1	Aantal informatiepunten dat de gemeente financiert	Aan het a de Infc

			Aard controle R	*Aard controle R*	*Aard controle n.v.t.*	*Aa*
			Indicator: C92/01	*Indicator: C92/02*	*Indicator: C92/03*	*I*
			€ 431.690	€ 161.332	8	
BZK	**C94**	**Regeling houdende regels verstrekking specifieke uitkering aan gemeenten verduurzaming [...] van eigenaars, woonverenigingen en wooncoöperaties**	Beschikkingsnummer	Besteding (jaar T)	Het aantal slecht geïsoleerde woningen [...] , eventueel in samenhang met energiezuinige ventilatiemaatregelen zijn genomen [...]	H geïsol [sam e boven gemidd 20 waard

			Aard controle n.v.t.	*Aard controle R*	*Aard controle n.v.t.*	
			Indicator: C94/01	*Indicator: C94/02*	*Indicator: C94/03*	*I*
		1	*LAI23-03465153*	€ 0	0	
		2				
			Bedrag dat vanuit de specifieke uitkering besteed is aan gerichte ondersteuning en/of het bedrag waarvoor derden	Besteding van middelen ten behoeve van uitvoering als bedoeld in artikel 2, derde lid, onderdeel b	Bedrag dat vanuit de specifieke uitkering besteed is aan die energiebesparende isolatiemaatregelen,	Eindve

				met de benodigde expertise zijn ingeschakeld als bedoeld in artikel 2, derde lid, onderdeel a, van de regeling		eventueel in samenhang met energiezuinige ventilatiemaatregelen.
				Aard controle R	*Aard controle R*	*Aard controle R*	*Aa*
				Indicator: C94/07	*Indicator: C94/08*	*Indicator: C94/09*	*I*
			1	€ 0	€ 0	€ 0	
			2				
BZK	**C96**	**Regiodeals 4e tranche**		Naam actielijn/ programmalijn/ pijler	Besteding per actielijn/ programmalijn/ pijler (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen	Besteding regionale financiering (jaar T) per actielijn/ programmalijn/ pijler.	Correc T R prog
					Zelfstandige uitvoering (excl. SiSa tussen medeoverheden)	Zelfstandige uitvoering (excl. SiSa tussen medeoverheden)	
				Aard controle n.v.t.	*Aard controle R*	*Aard controle R*	
				Indicator: C96/01	*Indicator: C96/02*	*Indicator: C96/03*	*I*
			1	Pijler Werk & ESV	€ 0	€ 0	
			2	Pijler School	€ 0	€ 0	
			3	Pijler Thuisbasis op orde	€ 0	€ 0	
			4	Pijler Participatie & Onderzoek	€ 0	€ 0	
			5	Pijler Grip op vastgoed	€ 0	€ 0	
			6				
				Kopie Naam actielijn/ programmalijn/ pijler	Totale cumulatieve besteding per actielijn/	Totale cumulatieve besteding regionale	

			programmalijn/ pijler (t/m jaar T) ten laste van Rijksmiddelen	financiering (t/m jaar T) per actielijn/ programmalijn/ pijler.	
			Inclusief uitvoering door derden	Inclusief uitvoering door derden	
		Aard controle n.v.t.	*Aard controle n.v.t.*	*Aard controle n.v.t.*	*Aa*
		Indicator: C96/06	*Indicator: C96/07*	*Indicator: C96/08*	*I*
	1	*Pijler Werk & ESV*	€ 0	€ 0	
	2	*Pijler School*	€ 0	€ 0	
	3	*Pijler Thuisbasis op orde*	€ 0	€ 0	
	4	*Pijler Participatie & Onderzoek*	€ 0	€ 0	
	5	*Pijler Grip op vastgoed*	€ 0	€ 0	Doel i van wonen het NI 1) op draag handha aan van kwet n 2) op la w han als b s aa norm ve sociale ve

			6				
				Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee)	Cumulatieve besteding uitvoeringskosten zijnde kosten ten behoeve van Voorbereiding, Administratie en Toezicht (VAT-kosten) (t/m jaar T)	Totale compensabele BTW (t /m jaar T) deel rijksbijdrage	Eindve
				Aard controle n.v.t.	*Aard controle R*	*Aard controle R*	*Aa*
				Indicator: C96/10	*Indicator: C96/11*	*Indicator: C96/12*	*I*
				Ja	€ 0	€ 0	
BZK	**C100**	**Regeling kansrijke wijk**		Naam stedelijk focusgebied	Naam onderdeel	Besteding (jaar T) per onderdeel	Cumul
				Aard controle n.v.t.	*Aard controle n.v.t.*	*Aard controle R*	*A*
				Indicator: C100/01	*Indicator: C100/02*	*Indicator: C100/03*	*In*
			1	Rotterdam	Organisatie uitvoeringsprogramma	€ 354.528	
			2	Rotterdam	Integraal	€ 0	
			3	Rotterdam	Armoede en schulden	€ 0	
			4	Rotterdam	Veerkracht en weerbaarheid	€ 0	
			5	Rotterdam	Re-integratie	€ 0	
			6	Rotterdam	School en Omgeving	€ 0	
			7	Rotterdam	Ontwikkeling jonge kind	€ 0	
			8	Rotterdam	Gezonde leefomgeving	€ 0	
			9				
BZK	**C105**	**Regeling specifieke uitkering startbouwimpuls**		Projectnummer	Aantal woningen waarvan de bouw is gestart cumulatief (t/m jaar T)	Afgesproken datum van start bouw gehaald? (Ja/Nee) - bij Nee is indicator 10 verplicht	Aantal gerealis

		Aard controle n.v.t.	*Aard controle n.v.t.*	*Aard controle D1*	*Aa*
		Indicator: C105/01	*Indicator: C105/02*	*Indicator: C105/03*	*In*
	1	*Hartenrust Nieuwbouw*	0	Nee	
	2	*PB01121 Odeon*	0	Nee	
	3	*Tamboer 2 Oost Nieuwbouw*	0	Nee	
	4	*Klapwiek Optoppen*	0	Nee	
	5	*De Graaf*	0	Nee	
	6	*Alexanderpark Rotterdam*	0	Nee	
	7	*Nieuwbouw Soetendaalseweg*	0	Nee	
	8	*De Sax*	0	Nee	
	9	*Max Euwekwartier fase 1*	0	Nee	
	10	*Timber*	0	Nee	
	11	*Hof van Maasdam*	0	Nee	
	12	*Vlietpark fase 2*	0	Nee	
	13	*Nieuwbouw Oost-Sidelinge*	0	Nee	
	14				
		Kopie projectnummer	Cumulatieve besteding (t /m jaar T)	Prijscategorieën woningen komen overeen met projectaanvraag (Ja/Nee) - bij Nee is indicator 10 verplicht	Toe (en) b
		Aard controle n.v.t.	*Aard controle n.v.t.*	*Aard controle n.v.t.*	*Aa*

		Indicator: C105/07	Indicator: C105/08	Indicator: C105/09	In
	1	*Hartenrust Nieuwbouw*	€ 0	Ja	project (n
	2	*PB01121 Odeon*	€ 0	Ja	project (n
	3	*Tamboer 2 Oost Nieuwbouw*	€ 0	Ja	project (n
	4	*Klapwiek Optoppen*	€ 0	Ja	project (n
	5	*De Graaf*	€ 0	Ja	project (n
	6	*Alexanderpark Rotterdam*	€ 0	Ja	project (n
	7	*Nieuwbouw Soetendaalseweg*	€ 0	Ja	project (n
	8	*De Sax*	€ 0	Ja	project (n
	9	*Max Euwekwartier fase 1*	€ 0	Ja	project (n
	10	*Timber*	€ 0	Ja	project (n
	11	*Hof van Maasdam*	€ 0	Ja	project (n
	12	*Vlietpark fase 2*	€ 0	Ja	project (n
	13	*Nieuwbouw Oost-Sidelinge*	€ 0	Ja	project (n
	14				
		Kopie projectnummer	Eindverantwoording (Ja /Nee)		
		Aard controle n.v.t.	*Aard controle n.v.t.*		
		Indicator: C105/13	*Indicator: C105/14*		

			1	*Hartenrust Nieuwbouw*	Nee	
			2	*PB01121 Odeon*	Nee	
			3	*Tamboer 2 Oost Nieuwbouw*	Nee	
			4	*Klapwiek Optoppen*	Nee	
			5	*De Graaf*	Nee	
			6	*Alexanderpark Rotterdam*	Nee	
			7	*Nieuwbouw Soetendaalseweg*	Nee	
			8	*De Sax*	Nee	
			9	*Max Euwekwartier fase 1*	Nee	
			10	*Timber*	Nee	
			11	*Hof van Maasdam*	Nee	
			12	*Vlietpark fase 2*	Nee	
			13	*Nieuwbouw Oost-Sidelinge*	Nee	
			14			
BZK	**C106**	**Tijdelijke regeling specifieke uitkering gebiedsbudget**	Beschikkingsnummer	Totale besteding (jaar T)	Cumulatieve totale besteding (t/m jaar T)	
				Automatisch berekend	*Automatisch berekend*	
			Aard controle n.v.t.	*Aard controle n.v.t.*	*Aard controle n.v.t.*	
			Indicator: C106/01	*Indicator: C106/02*	*Indicator: C106/03*	
			2023-0000100070 en 2023-0000100072	€ 0	€ 0	
			Cumulatieve aantal woningen bouw gestart (t /m jaar T)	Cumulatieve aantal betaalbare woningen bouw gestart (t/m jaar T)	Cumulatieve aantal woningen opgeleverd (t/m jaar T)	Cu beta opgele
			Aard controle D1	*Aard controle D1*	*Aard controle D1*	
			Indicator: C106/04	*Indicator: C106/05*	*Indicator: C106/06*	*In*

				0	0	0	
				Naam gebiedsmaatregel	Besteding (jaar T) per gebiedsmaatregel	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) per gebiedsmaatregel	Ge a
				Aard controle n.v.t	*Aard controle R*	*Aard controle n.v.t*	*Aa*
				Indicator: C106/09	*Indicator: C106/10*	*Indicator: C106/11*	*In*
			1	*Rijnhaven (aanleg Rijnhavenpark)*	€ 0	€ 0	
			2	*Merwehaven Bronmaatregel aanleg walstroom*	€ 0	€ 0	
			3	*Getijdenpark Merwehaven*	€ 0	€ 0	
			4	*Wegnemen hindercontouren Marconikwartier*	€ 0	€ 0	
			5	*Aanleg getijdenpark eerste deelfases Feyenoord City*	€ 0	€ 0	
			6				
BZK	**C109**	**Meerjarig regeling specifieke uitkering herstructurering volkshuisvesting**		Plan/projectnaam	Aantal woningen waarvan de herstructurering is gestart (jaar T)	Aantal woningen waarvan de herstructurering is gestart cumulatief (t/m jaar T)	gel woning
				Aard controle n.v.t.	*Aard controle n.v.t.*	*Aard controle n.v.t.*	*Aa*
				Indicator: C109/01	*Indicator: C109/02*	*Indicator: C109/03*	*In*
			1	*Meerjarig regeling specifieke uitkering herstructurering volkshuisvesting*	0	0	

			2					
				Kopie plan/projectnaam	Cofinanciering (jaar T) per project	Cumulatieve cofinanciering (t/m jaar T) per project	Zelfsta	
				Aard controle n.v.t.	*Aard controle R*	*Aard controle n.v.t.*	*Aa*	
				Indicator: C109/07	*Indicator: C109/08*	*Indicator: C109/09*	*In*	
			1	*Meerjarig regeling specifieke uitkering herstructurering volkshuisvesting*	€ 0	€ 0		
			2					
BZK	**C209**	**Meerjarige regeling voor huisvesting aandachtsgroepen**		Beschikkingsnummer	Projectnaam	Besteding (jaar T) per project	beste	
							Inc door d	
				Aard controle n.v.t.	*Aard controle n.v.t*	*Aard controle R*	*Aa*	
				Indicator: C209/01	*Indicator: C209/02*	*Indicator: C209/03*	*In*	
			1	*RHA2022-03340518*	*Flexwonen Toepad*	€ 6.514		
			2	*RHA2023-03517897*	*Tamboer 2*	€ 0		
			3	*RHA2023-03517929*	*Transformatie Dalweg*	€ 0		
			4					
				Kopie Projectnaam	Aantal volledig gerealiseerde woonruimten (t/m jaar T)	De uitvoering loopt volgens de planning (ja/nee)	Zelfsta	
				Aard controle n.v.t.	*Aard controle n.v.t.*	*Aard controle n.v.t.*		

			Indicator: C209/07	*Indicator: C209/08*	*Indicator: C209/09*	*In*
		1	*Flexwonen Toepad*	0	Ja	
		2	*Tamboer 2*	0	Ja	
		3	*Transformatie Dalweg*	0	Ja	
		4				
			Eindverantwoording (Ja /Nee)			
			Aard controle n.v.t.			
			Indicator: C209/11			
			Nee			

SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2023 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 12-02-2024

Verstrekker	**Uitkeringscode**	**Specifieke uitkering** **Juridische grondslag** **Ontvanger**	**Indicator**	**Indicator**	**Indicator**	
OCW	**D1**	**Regionale meld- en coördinatiefunctie voortijdig schoolverlaten**	Besteding (jaar T)	Opgebouwde reserve ultimo (jaar T-1)	Eindverantwoording (Ja /Nee)	
		Besluit regionale meld- en coördinatiefunctie voortijdig schoolverlaten Regeling vsv voor de jaren 2021 t/m 2024				
		Contactgemeenten				
			Aard controle R	*Aard controle R*	*Aard controle n.v.t.*	
			Indicator: D1/01	*Indicator: D1/02*	*Indicator: D1/03*	
			€ 150.000	€ 1.364.620	Nee	
OCW	**D8**	**Onderwijsachterstandenbeleid 2023-2026 (OAB)**	Besteding (jaar T) aan voorzieningen voor	Besteding (jaar T) aan overige activiteiten (naast	Besteding (jaar T) aan afspraken over voor- en	Correctie bes

			voorschoolse educatie die voldoen aan de wettelijke kwaliteitseisen (conform artikel 159, eerste lid WPO)	VVE) voor leerlingen met een grote achterstand in de Nederlandse taal (conform artikel 158 WPO)	vroegschoolse educatie met bevoegde gezagsorganen van scholen, houders van kindcentra en peuterspeelzalen (conform artikel 160 WPO)	
		Gemeenten				
			Aard controle R	*Aard controle R*	*Aard controle R*	
			Indicator: D8/01	*Indicator: D8/02*	*Indicator: D8/03*	
			€ 36.096.659	€ 17.733.475	€ 1.000	
			Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Aan andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (lasten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid	Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Aan andere jaar T middele spe onderwijsachte
				Bedrag		
			Aard controle n.v.t.	*Aard controle R*	*Aard controle n.v.t.*	
			Indicator: D8/06	*Indicator: D8/07*	*Indicator: D8/08*	
		1				
OCW	**D10**	**Volwasseneneducatie**	Verstrekte uitkering (jaar T) (inclusief eventuele prijsbijstelling)	Reservering educatie voorgaand jaar (jaar T-1) [beschikking OCW]	Totaal beschikbare middelen educatie (jaar T)	Bested
		Contactgemeenten				
			Aard controle R	*Aard controle R*	*Aard controle R*	

			Indicator: D10/01	*Indicator: D10/02*	*Indicator: D10/03*	*I*
			€ 9.825.788	€ 760.623	€ 10.586.411	
OCW	**D11**	**Regeling specifieke uitkering extra financiële middelen RMC-functie**	Besteding (jaar T) contact gemeente	Cumulatieve besteding (t/m jaar T)	Eindverantwoording (Ja /Nee)	
		Contactgemeenten				
			Aard controle R	*Aard controle n.v.t.*	*Aard controle n.v.t.*	
			Indicator: D11/01	*Indicator: D11/02*	*Indicator: D11/03*	
			€ 0	€ 37.380	Nee	
OCW	**D12**	**Regionale meld- en coördinatiefunctie**	Besteding (jaar T) contactgemeente	Opgebouwde reserve ultimo (jaar T-1)	Eindverantwoording (Ja /Nee)	
		Besluit regionale meld- en coördinatiefunctie voortijdig schoolverlaten Regeling vsv voor de jaren 2021 t/m 2024				
		Contactgemeenten				
			Aard controle R	*Aard controle R*	*Aard controle n.v.t.*	
			Indicator: D12/01	*Indicator: D12/02*	*Indicator: D12/03*	
			€ 2.540.898	€ 209.004	Nee	
OCW	**D12A**	**Regionaal programma voortijdig schoolverlaten**	Besteding (jaar T) contactgemeente	Besteding aan contactschool (jaar T)	Totale besteding (jaar T) van educatie (automatisch ingevuld)	Opgebouwd
		Besluit regionale meld- en coördinatiefunctie voortijdig schoolverlaten Regeling vsv voor de jaren 2021 t/m 2024				
		Contactgemeenten				
			Aard controle R	*Aard controle R*	*Aard controle n.v.t.*	
			Indicator: D12A/01	*Indicator: D12A/02*	*Indicator: D12A/03*	*In*
			€ 1.365.231	€ 283.960	€ 1.649.191	
OCW	**D14**	**Regeling specifieke uitkering inhalen COVID-19 gerelateerde**	Besteding (jaar T) maatregelen artikel 3, lid 2, a t/m e samen opgeteld	Besteding (jaar T) voor tijdelijke extra huur van bestaande huisvesting indien	Besteding (jaar T) voor ambtelijke capaciteit van de gemeente of inkoop	Correctie bes

		onderwijsvertragingen		deze extra huisvesting nodig is voor de uitvoering van maatregelen die scholen of gemeenten in het kader van het Nationaal Programma Onderwijs nemen	van expertise voor de uitvoering van het Nationaal Programma Onderwijs	
			Aard controle R	*Aard controle R*	*Aard controle R*	
			Indicator: D14/01	*Indicator: D14/02*	*Indicator: D14/03*	*I*
			€ 3.544.515	€ 0	€ 749.152	
			Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Aan andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (lasten) uit de specifieke uitkering gemeenten t.b.v. het Nationaal Programma Onderwijs	Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Van andere jaar T middele spe gem Natior
			Aard controle n.v.t.	*Aard controle R*	*Aard controle n.v.t.*	
			Indicator: D14/06	*Indicator: D14/07*	*Indicator: D14/08*	*I*
		1				
OCW	**D19**	**Tijdelijke onderwijshuisvesting ontheemden**	Besteding ten laste van Rijksmiddelen (jaar T)	Cumulatieve besteding ten laste van Rijksmiddelen(t/m jaar T)	Eindverantwoording (Ja /Nee)	
			Aard controle R	*Aard controle n.v.t.*	*Aard controle n.v.t.*	
			Indicator: D19/01	*Indicator: D19/02*	*Indicator: D19/03*	
			€ 0	€ 402.470	Ja	
OCW	**D21**	**Specifieke uitkering Impuls Jongerencultuur**	Naam instelling of samenwerkingsverband	Besteding (jaar T) per instelling of samenwerkingsverband	Cumulatieve besteding (t /m jaar T) per instelling of samenwerkingsverband	Eindverantw

				Aard controle n.v.t.	*Aard controle R*	*Aard controle n.v.t.*	*Aa*
				Indicator: D21/01	*Indicator: D21/02*	*Indicator: D21/03*	*I*
			1	n.v.t.	€ 0	€ 0	
			2				
OCW	**D22**	**Regeling specifieke uitkering voor de voorschoolse educatie aan ontheemde peuters**		Besteding (jaar T)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T)	Eindverantwoording (Ja /Nee)	

				Aard controle R	*Aard controle n.v.t.*	*Aard controle n.v.t.*	
				Indicator: D22/01	*Indicator: D22/02*	*Indicator: D22/03*	
			1	€ 0	€ 0	Ja	
			2				
OCW	**D23**	**Regeling eenmalige specifieke uitkering en subsidies lokale bibliotheekvoorzieningen**		Beschikkingsnummer /referentienummer	Aard van de activiteit besteding (jaar T)	Besteding (jaar T)	Indien b meegenome

				Aard controle n.v.t	*Aard controle n.v.t*	*Aard controle R*	*A*
				Indicator: D23/01	*Indicator: D23/02*	*Indicator: D23/03*	*I*
			1	SB230124	a) Oprichting van een nieuwe bibliotheekvestiging	€ 0	
			2	SB230125	c) De doorontwikkeling van een bestaande beperkte bibliotheekvoorzieng	€ 0	
			3	SB230129	a) Oprichting van een nieuwe bibliotheekvestiging	€ 0	
			4	SB230130	c) De doorontwikkeling van een bestaande beperkte bibliotheekvoorzieng	€ 110.000	

			5			
				Eindverantwoording (Ja /Nee)		
				Aard controle n.v.t.		
				Indicator: D23/07		
			1	Nee		
			2	Nee		
			3	Nee		
			4	Nee		
			5			
IenW	**E3**	**Subsidieregeling sanering verkeerslawaai**	Hieronder per regel één beschikkingsnummer en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie	Besteding (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen	Overige bestedingen (jaar T)	Bested meerwerk da Wet geluids v
		Subsidieregeling sanering verkeerslawaai				
		Provincies, gemeenten en gemeenschappelijke regelingen (Wgr)				
				Aard controle n.v.t.	*Aard controle R*	*Aard controle R*
				Indicator: E3/01	*Indicator: E3/02*	*Indicator: E3/03*
			1	576.267.01	€ 0	€ 0
			2	576.232.01	€ 0	€ 0
			3	2019.049.03	€ 0	€ 0
			4	2019.045.03	€ 0	€ 0
			5	2019.071.03	€ 0	€ 0
			6	2019.042.03	€ 0	€ 0
			7	2019.040.03	€ 0	€ 0
			8	2019.047.03	€ 0	€ 0

9	2019.046.03	€ 0	€ 0	
10	2019.041.03	€ 0	€ 0	
11	2019.044.03	€ 0	€ 0	
12	576.267.03	€ 0	€ 0	
13	576.232.03	€ 0	€ 0	
14	576.235.03	€ 0	€ 0	
15	2019.050.03	€ 0	€ 0	
16	2019.048.03	€ 0	€ 0	
17	2019.051.03	€ 0	€ 0	
18	2019.052.03	€ 0	€ 0	
19				

	Kopie beschikkingsnummer	Cumulatieve bestedingen ten laste van Rijksmiddelen (t/m jaar T)	Cumulatieve overige bestedingen (t/m jaar T)	Cumulatieve H /m jaar T artikel 2 regeli
		Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie	Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie	Deze indi voor afstemming en voll verantwoo
		Aard controle n.v.t.	*Aard controle n.v.t.*	*Aa*
		Indicator: E3/07	*Indicator: E3/08*	*Indicator: E3/09*	
1	*576.267.01*	€ 0	€ 0	
2	*576.232.01*	€ 0	€ 0	
3	*2019.049.03*	€ 0	€ 0	
4	*2019.045.03*	€ 0	€ 0	
5	*2019.071.03*	€ 0	€ 0	
6	*2019.042.03*	€ 0	€ 0	
7	*2019.040.03*	€ 0	€ 0	
8	*2019.047.03*	€ 0	€ 0	

			9	*2019.046.03*	€ 0	€ 0	
			10	*2019.041.03*	€ 0	€ 0	
			11	*2019.044.03*	€ 0	€ 0	
			12	*576.267.03*	€ 0	€ 0	
			13	*576.232.03*	€ 0	€ 0	
			14	*576.235.03*	€ 0	€ 0	
			15	*2019.050.03*	€ 0	€ 0	
			16	*2019.048.03*	€ 0	€ 0	
			17	*2019.051.03*	€ 0	€ 0	
			18	*2019.052.03*	€ 0	€ 0	
			19				
IenW	**E44**	**Tijdelijke impulsregeling klimaatadaptatie 2021–2027**		Beschikkingsnummer	Besteding (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen	Cumulatieve besteding (t /m jaar T) ten laste van Rijksmiddelen	Besteding (va
				Aard controle n.v.t.	*Aard controle R*	*Aard controle n.v.t.*	
				Indicator: E44/01	*Indicator: E44/02*	*Indicator: E44/03*	*I*
			1	IENW/BSK-2022/21582, zaaknr. 31176879 - nr. 5000005223	€ 0	€ 0	
			2	IENW/BSK-2022/21582, zaaknr. 31176879 - nr. 5000005223	€ 598.648	€ 598.648	
			3	IENW/BSK-2023/90670, zaaknr. 31187837- nr. 5000006054	€ 0	€ 0	
			4	IENW/BSK-2023/90670, zaaknr. 31187837- nr. 5000006054	€ 0	€ 0	
			5	IENW/BSK-2023/90670, zaaknr. 31187837- nr. 5000006054	€ 0	€ 0	
			6				

		Kopie beschikkingsnummer	Naam/nummer maatregel	Maatregel afgerond in (jaar T)? (Ja/Nee) - per maatregel	
		Aard controle n.v.t.	*Aard controle n.v.t.*	*Aard controle n.v.t.*	
		Indicator: E44/07	*Indicator: E44/08*	*Indicator: E44/09*	
	1	IENW/BSK-2022/21582, zaaknr. 31176879 - nr. 5000005223	Aanleg waterberging en vergroenen - Stadsproject Hofplein (100021365)	Nee	
	2	IENW/BSK-2022/21582, zaaknr. 31176879 - nr. 5000005223	Aanleg waterberging - Nieuwe Singel Reijeroord (Hart van Reijeroord) (100023032)	Nee	
	3	IENW/BSK-2023/90670, zaaknr. 31187837- nr. 5000006054	Aanleg waterberging en vergroenen - Stadsproject Hofbogen (100021256)	Nee	
	4	IENW/BSK-2023/90670, zaaknr. 31187837- nr. 5000006054	Aanleg waterberging en vergroenen - Stadsproject Prins Alexanderplein (100021689)	Nee	
	5	IENW/BSK-2023/90670, zaaknr. 31187837- nr. 5000006054	Aanleg waterberging en vergroenen - Herinrichting Schouwburgplein (100021249)	Nee	
	6				

		Kopie beschikkingsnummer	Zelfstandige uitvoering (Ja /Nee)	Correctie besteding (jaar T-1) ivm SiSa tussen medeoverheden	Correctie cof T-1) i
		Aard controle n.v.t.	*Aard controle n.v.t.*	*Aard controle n.v.t.*	
		Indicator: E44/10	*Indicator: E44/11*	*Indicator: E44/12*	*I*
	1	IENW/BSK-2022/21582, zaaknr. 31176879 - nr. 5000005223	Ja	€ 0	

			2	IENW/BSK-2022/21582, zaaknr. 31176879 - nr. 5000005223	Ja	€ 0	
			3	IENW/BSK-2023/90670, zaaknr. 31187837- nr. 5000006054	Ja	€ 0	
			4	IENW/BSK-2023/90670, zaaknr. 31187837- nr. 5000006054	Ja	€ 0	
			5	IENW/BSK-2023/90670, zaaknr. 31187837- nr. 5000006054	Ja	€ 0	
			6				

IenW	**E53**	**Regeling specifieke uitkering Schone Lucht Akkoord**	Beschikkingsnummer / naam	Besteding (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen	Cumulatieve besteding ten laste van Rijksmiddelen (t/m jaar T)	Daadwerke van het p
					Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie	

				Aard controle n.v.t.	*Aard controle R*	*Aard controle n.v.t.*	*Aa*
				Indicator: E53/01	*Indicator: E53/02*	*Indicator: E53/03*	*I*
			1	SPUKSLA-21-01248020	€ 0	€ 0	
			2	SPUKSLA-21-01267637	€ 20.290	€ 193.656	
			3	SPUKSLA-21-01283833	€ 91.149	€ 122.326	
			4	SPUKSLA-21-01304154	€ 20.545	€ 98.302	
			5	SPUKSLA-21-01393490	€ 91.149	€ 152.674	
			6	SPUKSLA-22-03092131	€ 200.000	€ 200.000	
			7	SPUKSLA-22-03166590	€ 166.500	€ 166.500	
			8	SPUKSLA-22-03166838	€ 0	€ 0	
			9	SPUKSLA-23-03518080	€ 0	€ 0	

			10				
				Kopie beschikkingsnummer /naam	Jaar waarin het project is opgenomen in een decentraal uitvoeringsplan		
				Aard controle n.v.t.	*Aard controle n.v.t.*		
				Indicator: E53/07	*Indicator: E53/08*		
			1	SPUKSLA-21-01248020	2022		
			2	SPUKSLA-21-01267637	2019		
			3	SPUKSLA-21-01283833	2019		
			4	SPUKSLA-21-01304154	2019		
			5	SPUKSLA-21-01393490	2019		
			6	SPUKSLA-22-03092131	2022		
			7	SPUKSLA-22-03166590	2022		
			8	SPUKSLA-22-03166838	2022		
			9	SPUKSLA-23-03518080	2023		
			10				
				Eindverantwoording (Ja /Nee)			
				Aard controle n.v.t.			
				Indicator: E53/09			
				Nee			
IenW	**E83**	**Tijdelijke regeling specifieke uitkering bodem 2022**		Projectnaam / nummer	Besteding (jaar T) per project	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee)	Correctie Jaa i medeoverh
				Aard controle n.v.t.	*Aard controle R*	*Aard controle n.v.t.*	
				Indicator: E83/01	*Indicator: E83/02*	*Indicator: E83/03*	*I*

			1	31185123 / 5000005703	€ 416.025	Ja	
			2	31183419 / 5000005442	€ 93.139	Ja	
			3				
				Kopie projectnaam / nummer	Uitvoering is volgens aanvraag uitgevoerd (Ja /Nee), zo nee geef in indicator 08 de reden aan.	Optionele toelichting. Verplicht als bij 07 nee is ingevuld	Project af
				Aard controle n.v.t.	*Aard controle n.v.t.*	*Aard controle n.v.t.*	*Aa*
				Indicator: E83/06	*Indicator: E83/07*	*Indicator: E83/08*	*I*
			1	31185123 / 5000005703	Ja		
			2	31183419 / 5000005442	Ja		
			3				
				Eindverantwoording (Ja /Nee)			
				Aard controle n.v.t.			
				Indicator: E83/10			
				Nee			
IenW	**E104**	**Specifieke uitkering woningbouw op korte termijn door bovenplanse infrastructuur**		Beschikkingsnummer	Cumulatieve totale besteding (t/m jaar T-1)	Totale besteding (jaar T)	Cumulatieve
					Geldt alleen voor SiSa 2023 of SiSa 2024		
				Aard controle n.v.t.	*Aard controle R*	*Aard controle R*	*Aa*
				Indicator: E104/01	*Indicator: E104/02*	*Indicator: E104/03*	*In*
			1	*31195676-5000006559*	€ 0	€ 0	
			2	*31195178-5000006485*	€ 0	€ 0	
			3	*31194774-5000006476*	€ 0	€ 0	

	4				
		Kopie beschikkingsnummer	Cumulatieve aantal woningen opgeleverd (t/m jaar T)	Cumulatieve aantal betaalbare woningen opgeleverd (t/m jaar T)	Eindverantw
		Aard controle n.v.t.	*Aard controle n.v.t.*	*Aard controle n.v.t.*	*Aa*
		Indicator: E104/07	*Indicator: E104/08*	*Indicator: E104/09*	*In*
	1	31195676-5000006559	*0*	*0*	
	2	31195178-5000006485	*0*	*0*	
	3	31194774-5000006476	*0*	*0*	
	4				
		Naam infrastructurele voorziening	Cumulatieve totale besteding (t/m jaar T-1) per infrastructurele voorziening	Totale besteding (jaar T) per infrastructurele voorziening	Cumulatieve infrastructu
			Geldt alleen voor SiSa 2023 of SiSa 2024		
		Aard controle n.v.t.	*Aard controle R*	*Aard controle R*	*Aa*
		Indicator: E104/11	*Indicator: E104/12*	*Indicator: E104/13*	*In*
	1	*Aanleg gebiedsontsluitingswegen*	€ 0	€ 0	
	2	*Realiseren nieuwe verbindingen en aansluitingen op Marconiplein*	€ 0	€ 0	
	3	*Last mile voorzieningen*	€ 0	€ 0	
	4	*Realiseren van een voetgangersbrug*	€ 0	€ 0	
	5	*Realiseren geluidswerende schermen*	€ 0	€ 0	
	6	*Realiseren mobiliteitshub*	€ 0	€ 0	
	7				

IenW	**E106B**	**Regionale Aanpak Laadinfrastructuur**	Hieronder per regel één provincie(code) of gemeente(code) uit (jaar T) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die provincie of gemeente invullen	Besteding (jaar T)	Cumulatieve besteding (t /m jaar T)	Eindverantw

SiSa tussen medeoverheden

	Aard controle n.v.t.	*Aard controle R*	*Aard controle n.v.t.*	*Aa*
	Indicator: E106B/01	*Indicator: E106B/02*	*Indicator: E106B/03*	*Ind*
	060344 Gemeente Utrecht	€ 0	€ 0	

SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2023 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 12-02-2024

Verstrekker	**Uitkeringscode**
EZK	**F11**

EZK	**F28**
SZW	**G2**
	2023

Alle gemeenten ve

SZW	**G3**

Alle gemeenten vera

SZW	**G4**	
		Alle gemeenten verantw

SZW	**G10**	
		Alle gemeenten verantwoorden hier het g
SZW	**G12**	
		Alle gemeente
SZW	**G13**	

Alle gemeent

SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2023 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 12-02-2024

Verstrekker	Uitkeringscode	Specifieke uitkering Juridische grondslag Ontvanger	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator
VWS	**H1**	**Ministeriële regeling heroïnebehandeling**	Feitelijke bezetting behandelplaatsen (jaar T)	Feitelijke bezetting behandelplaatsen (jaar T)	Besteding (jaar T)	
			Afspraak	**Realisatie**		
		Gemeenten				
			Aard controle D1	*Aard controle D1*	*Aard controle R*	
			Indicator: H1/01	*Indicator: H1/02*	*Indicator: H1/03*	
			89	74	€ 1.486.016	
VWS	**H3**	**Seksualiteitscoördinatie- en hulpverlening + aanvullende curatieve SOA bestrijding**	Aantal consulten (jaar T) seksualiteitshulpverlening in het verzorgingsgebied.	Aantal gevonden SOA's (jaar T) in het verzorgingsgebied	Aantal SOA-onderzoeken (jaar T) in het verzorgingsgebied	Besteding (jaar T)
		Subsidieregeling publieke gezondheid				
			Aard controle D1	*Aard controle D1*	*Aard controle D1*	*Aard controle R*
			Indicator: H3/01	*Indicator: H3/02*	*Indicator: H3/03*	*Indicator: H3/04*
			1.424	3.232	14.894	€ 4.916.831
VWS	**H4**	**Regeling specifieke**	Ontvangen Rijksbijdrage	Totale werkelijke		

		uitkering stimulering sport		(jaar T)	berekende subsidie			
			Gemeenten					
				Aard controle R	*Aard controle n.v.t.*			
				Indicator: H4/01	*Indicator: H4/02*			
				€ 82.362	€ 80.654			
				Activiteiten	Totale werkelijke berekende subsidie per project (jaar T)	Werkelijke besteding voor de activiteiten inclusief btw x 17,5% (jaar T) **Onroerende zaken**	Werkelijke besteding voor de activiteiten inclusief btw x 17,5% (jaar T) **roerende zaken**	W v inc
				Aard controle n.v.t.	*Aard controle R*	*Aard controle R*	*Aard controle R*	
				Indicator: H4/03	*Indicator: H4/04*	*Indicator: H4/05*	*Indicator: H4/06*	
			1	2.2 / 100024057 (MO-gedeelte)	€ 80.654	€ 0	€ 80.654	
			2					
VWS	**H5**	**Regeling specifieke uitkering PrEP**		Aantal intakeconsulten	Aantal vervolgconsulten	Aantal geïnde eigen bijdragen van de gebruiker van € 7,50 per dertig pillen		
				Aard controle R	*Aard controle R*	*Aard controle R*		
				Indicator: H5/01	*Indicator: H5/02*	*Indicator: H5/03*		
				203	3.615	8.009		
VWS	**H8**	**Regeling Sportakkoord 2020-2022**		Beschikkingsnummer	Totaal bedrag volgens beschikking	Besteding aanstellen sportformateur (jaar T)	Besteding uitvoering sportakkoord (jaar T)	be s
						Gerealiseerd	**Gerealiseerd**	

				Aard controle n.v.t.	*Aard controle n.v.t.*	*Aard controle R*	*Aard controle R*
				Indicator: H8/01	*Indicator: H8/02*	*Indicator: H8/03*	*Indicator: H8/04*
			1	560131900	€ 377.165	€ 0	€ 174.604
			2				
				Kopie beschikkingsnummer	Eindverantwoording (Ja /Nee)		

				Aard controle n.v.t.	*Aard controle n.v.t.*		
				Indicator: H8/07	*Indicator: H8/08*		
			1	560131900	Ja		
			2				
VWS	**H10**	**Regeling specifieke uitkering vastgoedtransitie gesloten jeugdhulp 2020**		Aantrekken projectleider en ondersteunend personeel (volgens lid 2 sub a) uitgevoerd? (Ja /Nee)	Opstellen bovenregionaal plan (volgens lid 2 sub b) uitgevoerd? (Ja/Nee)	Opstellen strategisch vastgoedplan (volgens lid 2 sub c) uitgevoerd? (Ja/Nee)	Toelichting (indien bij indicatoren 01, 02 en 03 Nee is ingevuld is toelichting verplicht)

				Aard controle n.v.t.	*Aard controle n.v.t.*	*Aard controle n.v.t*	*Aard controle n.v.t.*
				Indicator: H10/01	*Indicator: H10/02*	*Indicator: H10/03*	*Indicator: H10/04*
				Ja	Ja	Ja	nvt
				Besteding (jaar T) realisatie activiteit opstellen bovenregionaal plan (volgens lid 2 sub b en de restricties benoemd in lid 3)	Cumulatieve besteding (t /m jaar T) realisatie activiteit opstellen bovenregionaal plan (volgens lid 2 sub b en de restricties benoemd in lid 3)	Besteding (jaar T) realisatie activiteit opstellen strategisch vastgoedplan (volgens lid 2 sub c en de restricties benoemd in lid 4)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) realisatie activiteit opstellen strategisch vastgoedplan (volgens lid 2 sub c en de restricties benoemd in lid 4)

			Aard controle R	*Aard controle n.v.t.*	*Aard controle R*	*Aard controle n.v.t.*	
			Indicator: H10/07	*Indicator: H10/08*	*Indicator: H10/09*	*Indicator: H10/10*	
			€ 0	€ 0	€ 0	€ 25.000	
			Besteding (jaar T) realisatie activiteit verbouwen (lid 2 sub e)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) realisatie activiteit verbouwen (lid 2 sub e)	Besteding (jaar T) realisatie activiteit vervangende nieuwbouw (lid 2 sub f)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) realisatie activiteit vervangende nieuwbouw (lid 2 sub f)	E

			Aard controle R	*Aard controle n.v.t.*	*Aard controle R*	*Aard controle n.v.t.*	
			Indicator: H10/13	*Indicator: H10/14*	*Indicator: H10/15*	*Indicator: H10/16*	
			€ 821.904	€ 2.556.904	€ 0	€ 0	
VWS	**H12**	**Regeling specifieke uitkering lokale preventieakkoorden of preventieaanpakken**	Besteding (jaar T)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T)	Is voldaan aan de uitvoering van het lokale preventieakkoord of aanpak? (Ja/Nee)	Eindverantwoording? (Ja/Nee)	

			Aard controle R	*Aard controle R*	*Aard controle n.v.t.*	*Aard controle n.v.t.*	
			Indicator: H12/01	*Indicator: H12/02*	*Indicator: H12/03*	*Indicator: H12/04*	
			€ 93.765	€ 93.765	Ja	Nee	
VWS	**H14**	**SPUK expertisecentra jeugdhulp**	Besteding (jaar T) – zelfstandige uitvoering	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) – inclusief uitvoering door derden vanaf Sisa 2022	Eindverantwoording? (Ja/Nee)	Optionele toelichting	

			Aard controle R	*Aard controle R*	*Aard controle n.v.t.*	*Aard controle n.v.t.*	

			Indicator: H14/01	*Indicator: H14/02*	*Indicator: H14/03*	*Indicator: H14/04*	
			€ 1.253.807	€ 2.534.958	Nee	verantwoording H14B in 2024	
VWS	**H15**	**Specifieke uitkering tijdelijk vergroten van beschikbaarheid van acute jeugd-ggz capaciteit**	Besteding (jaar T) – zelfstandige uitvoering	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) – inclusief uitvoering door derden vanaf Sisa 2022	Plannen uitgevoerd conform aanvraag? (Ja/Nee)	Optionele toelichting	Eir
			Aard controle R	*Aard controle R*	*Aard controle n.v.t.*	*Aard controle n.v.t.*	
			Indicator: H15/01	*Indicator: H15/02*	*Indicator: H15/03*	*Indicator: H15/04*	
			€ 9.799.048	€ 18.923.728	Ja	Nvt	
VWS	**H20**	**Regeling specifieke uitkering vastgoedtransitie residentiële jeugdhulp 2021**	Betreft naam onderdeel	Aantrekken projectleider en ondersteunend personeel (volgens art. 4 lid 2 sub a) uitgevoerd? (Ja/Nee)	Opstellen bovenregionaal plan (volgens art. 4 lid 2 sub b) uitgevoerd? (Ja/Nee)	Opstellen strategisch vastgoedplan (volgens art. 4 lid 2 sub c) uitgevoerd? (Ja/Nee)	bij t
			Aard controle n.v.t.	*Aard controle n.v.t.*	*Aard controle n.v.t.*	*Aard controle n.v.t*	
			Indicator: H20/01	*Indicator: H20/02*	*Indicator: H20/03*	*Indicator: H20/04*	
		1	Vastgoedtransitie open driemilieusvoorzieningen	Ja	Ja	Ja	
		2	Ombouw van separeerruimten of ontwikkeling van relationele beveiliging	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	
			Kopie naam onderdeel	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) realisatie	Besteding (jaar T) realisatie activiteit	Cumulatieve besteding (t/m jaar	

		activiteit aantrekken projectleider en ondersteunend personeel (volgens art. 4 lid 2 sub a en de restricties benoemd in art. 5 lid 2)	opstellen bovenregionaal plan (volgens art. 4 lid 2 sub b en de restricties benoemd in art. 5 lid 2)	T) realisatie activiteit opstellen bovenregionaal plan (volgens art. 4 lid 2 sub b en de restricties benoemd in art. 5 lid 2)	op (
		Aard controle n.v.t.	*Aard controle n.v.t.*	*Aard controle R*	*Aard controle n.v.t.*
		Indicator: H20/07	*Indicator: H20/08*	*Indicator: H20/09*	*Indicator: H20/10*
1	Vastgoedtransitie open driemilieusvoorzieningen	€ 143.483	€ 0	€ 0	
2	Ombouw van separeerruimten of ontwikkeling van relationele beveiliging	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	
	Kopie naam onderdeel	Besteding (jaar T) realisatie activiteit afstoten (art.4 lid 2 sub d)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) realisatie activiteit afstoten (art. 4 lid 2 sub d)	Besteding (jaar T) realisatie activiteit verbouwen (art. 4 lid 2 sub e)	I T) ve
		Aard controle n.v.t.	*Aard controle R*	*Aard controle n.v.t.*	*Aard controle R*
		Indicator: H20/13	*Indicator: H20/14*	*Indicator: H20/15*	*Indicator: H20/16*
1	Vastgoedtransitie open driemilieusvoorzieningen	€ 0	€ 0	€ 0	
2	Ombouw van separeerruimten of ontwikkeling van relationele beveiliging	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	
	Kopie naam onderdeel	Cumulatieve besteding (t /m jaar T) realisatie activiteit vervangende nieuwbouw (art. 4 lid 2 sub f)	Activiteit Ombouw separeerruimten gerealiseerd (art. 4 lid 1 sub b) (Ja/Nee)	Activiteit Ontwikkeling relationele beveiliging als de instelling niet meer	B s (

					beschikt over een separeerruimte (art. 4 lid 1 sub b) (Ja /Nee)
		Aard controle n.v.t.	*Aard controle n.v.t.*	*Aard controle n.v.t.*	*Aard controle n.v.t.*
		Indicator: H20/19	*Indicator: H20/20*	*Indicator: H20/21*	*Indicator: H20/22*
	1	Vastgoedtransitie open driemilieusvoorzieningen	€ 0	n.v.t.	n.v.t.
	2	Ombouw van separeerruimten of ontwikkeling van relationele beveiliging	n.v.t.	nee	nee
		Kopie naam onderdeel	Besteding realisatie activiteit ontwikkeling relationele beveiliging in (jaar T) (art. 4 lid 1 sub b)	Cumulatie besteding (t/m jaar T) realisatie activiteit ontwikkeling relationele beveiliging (art. 4 lid 1 sub b)	Optionele toelichting
		Aard controle n.v.t.	*Aard controle R*	*Aard controle n.v.t.*	*Aard controle n.v.t.*
		Indicator: H20/25	*Indicator: H20/26*	*Indicator: H20/27*	*Indicator: H20/28*
	1	Vastgoedtransitie open driemilieusvoorzieningen	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
	2	Ombouw van separeerruimten of ontwikkeling van relationele beveiliging	€ 0	€ 0	nvt
		Eindverantwoording (Ja /nee)			
		Aard controle n.v.t.			

			Indicator: H20/29				
			Nee				
VWS	**H22**	**Regeling specifieke uitkering regionaal projectleider aanpak huiselijk geweld en kindermishandeling 2022**	Besteding (jaar T)	Cumulatieve besteding ten laste van Rijksmiddelen (t/m jaar T)	Gerealiseerde activiteit aanstellen regionaal projectleider voor het uitvoeren van activiteiten in het kader van het programma 'Geweld hoort nergens thuis' in het jaar 2022? (Ja /Nee)	Toelichting (Toelichting verplicht indien bij H22/03 "Nee" is ingevuld)	
			Zelfstandige uitvoering	Inclusief uitvoering door derde vanaf SiSa 2023			
		Gemeenten		Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie			
			Aard controle R	*Aard controle R*	*Aard controle n.v.t.*	*Aard controle n.v.t.*	
			Indicator: H22/01	*Indicator: H22/02*	*Indicator: H22/03*	*Indicator: H22/04*	
			€ 0	€ 33.300	Ja		
VWS	**H24**	**Regeling specifieke uitkering specialistische functies aanpak huiselijk geweld en kindermishandeling 2022**	Projectnummer	Gedurende (jaar T) zijn de activiteiten verricht i.h.k.v. van de specialistische functie waarvoor de uitkering is ontvangen (ja /nee)	Besteding activiteiten (jaar T)	Correctie besteding realisatie activiteiten (jaar T-1)	De
			Aard controle n.v.t.	*Aard controle n.v.t.*	*Aard controle R*	*Aard controle R*	
			Indicator: H24/01	*Indicator: H24/02*	*Indicator: H24/03*	*Indicator: H24/04*	
			1044218	Nee	€ 0	€ 28.855	
VWS	**H26**	**Regeling specifieke**	Projectnummer	Gedurende jaar T zijn de	Besteding (jaar T) –	Cumulatieve	Eir

		uitkering randvoorwaardelijke functies jeugdhulp		activiteiten verricht in het kader van de randvoorwaardelijke functie waarvoor de uitkering is ontvangen? (Ja /Nee)	zelfstandige uitvoering	besteding (t/m jaar T) – inclusief uitvoering door derden vanaf Sisa 2024	
				Aard controle n.v.t.	*Aard controle n.v.t.*	*Aard controle R*	*Aard controle R*
				Indicator: H26/01	*Indicator: H26/02*	*Indicator: H26/03*	*Indicator: H26/04*
			1	*1044502*	*Nee*	€ 0	€ 0
			2				
				Zelfstandige uitvoering (Ja /Nee)			
				Aard controle n.v.t.			
				Indicator: H26/07			
			1	Ja			
			2				
VWS	**H29**	**Regeling specifieke uitkering versterking GGD'en**		Naam van de pijler	Besteding (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen – zelfstandige uitvoering	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) ten laste van Rijksmiddelen – Inclusief verantwoording tussen medeoverheden	Plannen uitgevoerd conform uitvraag? (Ja/Nee)
				Aard controle n.v.t.	*Aard controle R*	*Aard controle R*	*Aard controle n.v.t.*
				Indicator: H29/01	*Indicator: H29/02*	*Indicator: H29/03*	*Indicator: H29/04*
			1	Kwetsbaarheden wegnemen	€ 1.245.053	€ 1.245.053	Ja

			2	Verstevigen (boven) regionale monitoring en surveillance	€ 0	€ 0	Nee
			3	Versterken wetenschappelijke kennisinfrastructuur	€ 537.482	€ 537.482	Ja
			4	Samenwerking bovenregionaal niveau	€ 0	€ 0	Nee
			5	Versneld opleiden	€ 124.830	€ 124.830	Ja
VWS	**H29B**	**Regeling specifieke uitkering versterking GGD'en**	Hieronder per regel één (code) uit (jaar T) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die GGD invullen	Naam van de pijler	Besteding (jaar T)	Plannen uitgevoerd conform uitvraag? (Ja/Nee)	
		SiSa tussen medeoverheden					
			Aard controle n.v.t.	*Aard controle n.v.t.*	*Aard controle R*	*Aard controle n.v.t.*	
			Indicator: H29B/01	*Indicator: H29B/02*	*Indicator: H29B/03*	*Indicator: H29B/04*	
			1		Kwetsbaarheden wegnemen		
			2		Verstevigen (boven) regionale monitoring en surveillance		
			3	50520 Geneeskundige Gezondheidsdienst Zuid-Limburg	Versterken wetenschappelijke kennisinfrastructuur	€ 196.606	Ja
			4		Samenwerking bovenregionaal niveau		
			5	50444 Gemeentelijke Gezondheidsdienst Regio Utrecht	Versneld opleiden	€ 0	Nee
VWS	**H30**	**Specifieke uitkering**	Naam onderdeel	Totaalbedrag (jaar T)	Besteding (jaar T)	Welk bedrag per	

versterking voor sport en bewegen, gezondheidsbevordering, cultuurparticipatie en de sociale basis 2023-2026		toegekend per onderdeel	per onderdeel	onderdeel neemt u mee van 2023 naar 2024?	
		Aard controle n.v.t.	*Aard controle n.v.t.*	*Aard controle R*	*Aard controle n.v.t.*
		Indicator: H30/01	*Indicator: H30/02*	*Indicator: H30/03*	*Indicator: H30/04*
	1	Lokaal Sportakkoord	€ 558.131	€ 151.795	€ 111.626
	2	Brede regeling combinatiefuncties	€ 3.842.517	€ 3.264.957	€ 577.560
	3	Terugdringen Gezondheidsachterstanden	€ 858.663	€ 858.663	€ 0
	4	Kansrijke Start	€ 643.997	€ 515.197	€ 128.799
	5	Mentale Gezondheid	€ 300.532	€ 255.646	€ 44.886
	6	Aanpak overgewicht en obesitas	€ 751.330	€ 625.412	€ 125.918
	7	Valpreventie	€ 2.211.057	€ 919.058	€ 442.211
	8	Leefomgeving	€ 429.332	€ 247.609	€ 85.866
	9	OKO & Vroegsignalering alcoholproblematiek	€ 107.333	€ 107.333	€ 0
	10	Versterken sociale basis	€ 1.567.060	€ 1.270.720	€ 296.340
	11	Mantelzorg	€ 429.332	€ 249.981	€ 85.866
	12	Eén tegen eenzaamheid	€ 429.332	€ 12.625	€ 85.866
	13	Welzijn op recept	€ 236.132	€ 0	€ 47.226
	14	Versterking kennis- en adviesfunctie GGD	€ 107.333	€ 0	€ 21.467
	15	Coördinatiekosten regionale aanpak	€ 382.105	€ 324.204	€ 57.901
		Kopie naam onderdeel	Meegewerkt aan de monitoring (Ja/Nee/ n.v.t.)?		

				Aard controle n.v.t.	*Aard controle n.v.t.*	
				Indicator: H30/07	*Indicator: H30/08*	
			1	Lokaal Sportakkoord	Ja	
			2	Brede regeling combinatiefuncties	Ja	
			3	Terugdringen Gezondheidsachterstanden	Ja	
			4	Kansrijke Start	Ja	
			5	Mentale Gezondheid	Ja	
			6	Aanpak overgewicht en obesitas	Ja	
			7	Valpreventie	Ja	
			8	Leefomgeving	Ja	
			9	OKO & Vroegsignalering alcoholproblematiek	Ja	
			10	Versterken sociale basis	Ja	
			11	Mantelzorg	Ja	
			12	Eén tegen eenzaamheid	Ja	
			13	Welzijn op recept	Ja	
			14	Versterking kennis- en adviesfunctie GGD	Ja	
			15	Coördinatiekosten regionale aanpak	Ja	
				Eindverantwoording (Ja /Nee)		
				Aard controle n.v.t.		
				Indicator: H30/09		
				Nee		
VWS	**H32**	**Regeling specifieke uitkering Meerkosten**		Beschikkingsnummer / kenmerk	Totaal ontvangen Rijksbijdrage (jaar T)	Cumulatieve besteding (t/m jaar

Energie Openbare Zwembaden				T) ten laste van Rijksmiddelen	
			Automatisch berekend	*Automatisch berekend*	
		Aard controle n.v.t.	*Aard controle n.v.t.*	*Aard controle n.v.t.*	
		Indicator: H32/01	*Indicator: H32/02*	*Indicator: H32/03*	
		MEOZ23244	€ 4.374.911	€ 4.374.911	
		Naam zwembad	Totale verlening per zwembad (jaar T)	Cumulatieve besteding per zwembad (t/m jaar T) ten laste van Rijksmiddelen	Verduurzamingsplan aanwezig (Ja/Nee)
		Aard controle n.v.t.	*Aard controle n.v.t.*	*Aard controle R*	*Aard controle D1*
		Indicator: H32/04	*Indicator: H32/05*	*Indicator: H32/06*	*Indicator: H32/07*
	1	*Recreatiebad Hoek van Holland*	€ 46.512	€ 46.512	Ja
	2	*Zwembad Hoogvliet*	€ 163.694	€ 163.694	Ja
	3	*Pernis*	€ 32.392	€ 32.392	Ja
	4	*Sportcentrum West*	€ 428.957	€ 428.957	Ja
	5	*Zwembad Overschie*	€ 175.511	€ 175.511	Ja
	6	*Recreatiecentrum Oostervant*	€ 263.834	€ 263.834	Ja

			7	*Van Maanenbad*	€ 304.276	€ 304.276	Ja
			8	*Sportcentrum De Wilgenring*	€ 521.915	€ 521.915	Ja
			9	*Oostelijk Zwembad*	€ 227.829	€ 227.829	Ja
			10	*Afrikaanderplein*	€ 384.048	€ 384.048	Nee
			11	*Zwembad IJsselmonde*	€ 214.844	€ 214.844	Ja
			12	*Het Alexanderhof*	€ 405.591	€ 405.591	Ja
			13	*Recreatiecentrum De Zevenkampse Ring*	€ 228.642	€ 228.642	Ja
			14	*Zwembad Sportcentrum De Rozenburcht*	€ 255.919	€ 255.919	Ja
			15	*Zwemcentrum Rotterdam*	€ 720.947	€ 720.947	Ja
			16				
VWS	**H33**	**Regeling specifieke uitkering COVID-19-vaccinatie**	Besteding (jaar T) voor het in stand houden van een infrastructuur t.b.v. een basiscapaciteit voor het zetten van COVID-19 vaccinaties daarbij rekening houdend met mogelijke opschaling	Besteding (jaar T) voor opschaling van de basisinfrastructuur voor het zetten van COVID-19 vaccinaties in het kader van een vaccinatiecampagne.	Heeft u (met toestemming van de minister van VWS) de infrastructuur voor basiscapaciteit voor alternatieve doeleinden ingezet? (Ja/Nee)	Besteding (jaar T) ten behoeve van alternatieve doeleinden (verplicht als bij voorgaande indicator ‘Ja’ is geselecteerd)	
			Aard controle R	*Aard controle R*	*Aard controle D2*	*Aard controle D2*	
			Indicator: H33/01	*Indicator: H33/02*	*Indicator: H33/03*	*Indicator: H33/04*	
			€ 5.535.602	€ 3.226.468	Nee	n.v.t.	
VWS	**H34**	**Regeling specifieke**	Projectnummer	Gedurende (jaar T) zijn de	Besteding	Correctie besteding	De

		uitkering specialistische functies aanpak huiselijk geweld en kindermishandeling 2023		activiteiten verricht i.h.k.v. van de specialistische functie waarvoor de uitkering is ontvangen (ja /nee)	activiteiten (jaar T)	realisatie activiteiten (jaar T-1) vanaf Sisa T+1	
			Aard controle n.v.t.	*Aard controle n.v.t.*	*Aard controle R*	*Aard controle R*	
			Indicator: H34/01	*Indicator: H34/02*	*Indicator: H34/03*	*Indicator: H34/04*	
		1	*1045481*	Ja	€ 717.233	€ 0	
		2					
VWS	**H35**	**Specifieke uitkering IZA-doelen 2023-2026**	Beschikkingsnummer	Zijn activiteiten verricht zoals vermeld in artikel 3 van de regeling (jaar T) (Ja/Nee)	Is meegewerkt aan monitoring zoals gesteld in artikel 7 lid 2 in de regeling (jaar T) (Ja/Nee)	Besteding (jaar T) Zelfstandige uitvoering	Co
			Aard controle n.v.t.	*Aard controle n.v.t.*	*Aard controle n.v.t.*	*Aard controle R*	
			Indicator: H35/01	*Indicator: H35/02*	*Indicator: H35/03*	*Indicator: H35/04*	
		1	*IZA2023nr029*	Ja	Ja	€ 2.901.101	
		2					
LNV	**L4B**	**Deelproject 750 hectare natuur- en recreatiegebied (Project Mainportontwikkeling Rotterdam)**	Besteding (jaar T) ten laste van provinciale middelen	Cumulatieve besteding ten laste van provinciale middelen tot en met (jaar T)	Eindverantwoording (Ja/Nee)		
		Uitwerkingsovereenkomst tussen het rijk en de provincie Zuid-Holland, de gemeente Rotterdam en de stadsregio Rotterdam		Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie	Als u kiest voor ‘ja’, betekent dit dat het project is afgerond en u voor het komende jaren geen bestedingen meer wilt verantwoorden		
		Stadsregio (Wgr+) Rotterdam en gemeente					

		Rotterdam					
			Aard controle R	*Aard controle n.v.t.*	*Aard controle n.v.t.*		
			Indicator: L4B/01	*Indicator: L4B/02*	*Indicator: L4B/03*		
			€ 0	€ 26.473.000	Ja		
LNV	**L7B**	**Regeling specifieke uitkering IBP-Vitaal Platteland**	Gebiedsnaam/nummer	Hieronder per regel één provincie(code) uit (jaar T) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die provincie invullen	Totale besteding (jaar T)	Totale cumulatieve besteding (t/m jaar T)	E

		SiSa tussen medeoverheden				
			Aard controle n.v.t.	*Aard controle n.v.t.*	*Aard controle R*	*Aard controle R*
			Indicator: L7B/01	*Indicator: L7B/02*	*Indicator: L7B/03*	*Indicator: L7B/04*
		1	N.v.t.	030008 Provincie Zuid-Holland	€ 0	€ 0
		2				

LNV	**L15**	**Eenmalige bijdrage voor de uitvoering van en openstelling van de Stimuleringsregeling Boerderij van de Toekomst Kansen voor West**	Totale bestelding (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen	Cumulatieve bestedingen ten laste van Rijksmiddelen tot en met (jaar T)	Aantal vouchers (t/m jaar T)	Eindverantwoording (Ja/Nee)
				Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie.		

Aard controle R	*Aard controle n.v.t.*	*Aard controle n.v.t.*	*Aard controle n.v.t.*	
Indicator: L15/01	*Indicator: L15/02*	*Indicator: L15/03*	*Indicator: L15/04*	

	€ 250.000	€ 250.000	29	Ja

Overzicht van baten en lasten naar BBV-taakveld

Dit onderdeel bevat de landelijk voorgeschreven bijlage met gerealiseerde baten en lasten per taakveld.

Baten en lasten per taakveld

Overzicht van baten en lasten per BBV-taakveld	Baten	Lasten	Saldo
0.1 - Bestuur	5.132	51.556	-46.423
0.10 - Mutaties Reserves	476.987	355.826	121.161
0.11 - Resultaat van de rekening van baten en lasten	0	-41.280	41.280
0.2 - Burgerzaken	11.545	45.902	-34.357
0.3 - Beheer overige gebouwen en gronden	227.210	118.255	108.954
0.4 - Overhead	11.025	558.803	-547.778
0.5 - Treasury	101.107	-28.066	129.174
0.61 - OZB woningen	68.605	3.629	64.976
0.62 - OZB niet-woningen	263.925	8.709	255.215
0.63 - Parkeerbelasting	172.455	37.986	134.469
0.64 - Belastingen overig	26.144	8.256	17.887
0.7 - Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds	2.201.270	8	2.201.262
0.8 - Overige baten en lasten	29.960	27.005	2.956
0.9 - Vennootschapsbelasting (Vpb)	0	28.041	-28.041
1.1 - Crisisbeheersing en Brandweer	8.791	81.864	-73.073
1.2 - Openbare orde en veiligheid	14.068	107.301	-93.233
2.1 - Verkeer en vervoer	22.456	230.791	-208.336
2.2 - Parkeren	17.059	34.419	-17.360
2.3 - Recreatieve havens	0	0	0
2.4 - Economische Havens en waterwegen	0	0	0

2.5 - Openbaar vervoer	8.215	21.571	-13.356
3.1 - Economische ontwikkeling	233	9.676	-9.443
3.2 - Fysieke bedrijfsinfrastructuur	0	0	0
3.3 - Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	2.117	6.876	-4.759
3.4 - Economische promotie	16.375	14.876	1.499
4.1 - Openbaar basisonderwijs	0	0	0
4.2 - Onderwijshuisvesting	547	75.714	-75.166
4.3 - Onderwijsbeleid en leerlingzaken	78.279	158.956	-80.677
5.1 - Sportbeleid en activering	3.565	19.072	-15.507
5.2 - Sportaccommodaties	5.375	64.228	-58.853
5.3 - Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	2.414	106.117	-103.703
5.4 - Musea	566	40.950	-40.385
5.5 - Cultureel erfgoed	289	2.718	-2.428
5.6 - Media	546	25.067	-24.521
5.7 - Openbaar groen en (openlucht) recreatie	4.380	79.362	-74.982
6.1 - Samenkracht en burgerparticipatie	86.737	187.294	-100.557
6.2 - Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	25.880	159.836	-133.955
6.3 - Inkomensregelingen	564.729	793.024	-228.295
6.4 - WSW en beschut werk	9.735	95.004	-85.270
6.5 - Arbeidsparticipatie	13.084	94.444	-81.360
6.6 - Maatwerkvoorzieningen (WMO)	0	15.530	-15.530
6.71a - Huishoudelijke hulp (WMO)	0	0	0
6.71b - Begeleiding (WMO)	0	216.838	-216.838
6.71c - Dagbesteding (WMO)	0	0	0
6.71d - Overige maatwerkarrangementen (WMO)	8.320	40.681	-32.361
6.72a - Jeugdhulp begeleiding	123	7.140	-7.016
6.72b - Jeugdhulp behandeling	0	43.696	-43.696
6.72c - Jeugdhulp dagbesteding	0	3.922	-3.922
6.72d - Jeugdhulp zonder verblijf overig	60	5.338	-5.279
6.73a - Pleegzorg	0	0	0

6.73b - Gezinsgericht	0	172.615	-172.615
6.73c - Jeugdhulp met verblijf overig	0	0	0
6.74a - Jeugd behandeling GGZ zonder verblijf	0	8.006	-8.006
6.74b - Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf	0	0	0
6.74c - Gesloten plaatsing	0	0	0
6.81a - Beschermd wonen (WMO)	2.657	68.351	-65.694
6.81b - Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)	5.302	84.026	-78.724
6.82a - Jeugdbescherming	20.776	77.246	-56.470
6.82b - Jeugdreclassering	0	0	0
7.1 - Volksgezondheid	55.481	80.264	-24.783
7.2 - Riolering	98.302	76.790	21.512
7.3 - Afval	113.100	102.672	10.428
7.4 - Milieubeheer	19.178	58.498	-39.320
7.5 - Begraafplaatsen en crematoria	7.104	7.753	-649
8.1 - Ruimte en leefomgeving	650	15.023	-14.373
8.2 - Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	2.780	82.201	-79.422
8.3 - Wonen en bouwen	72.493	136.751	-64.258
Saldo	**4.887.130**	**4.887.130**	**0**

Baten en lasten per taakveld

Bovenstaand overzicht bevat de in 2023 gerealiseerde baten en lasten per taakveld. Het overzicht betreft de in artikel 24, lid 3d van het BBV genoemde, verplichte Bijlage taakvelden. De taakvelden zijn ingedeeld overeenkomstig de landelijke Regeling vaststelling taakvelden en verstrekking informatie voor derden.

Wijken

Pagina 232

Algemeen

In Rotterdam is de ‘Wijk aan Zet’. In 2022 zijn 39 dorps-/wijkraden van start gegaan en kreeg iedere wijk een eigen vertegenwoordiging. Zo bespreken de gemeente en de wijk steeds samen wat er in de wijk speelt. Eind 2022 hebben de dorps-/wijkraden, samen met de wijk en de gemeente, wijkplannen opgesteld. In elk wijkplan staat:

- Een toekomstbeeld van de wijk en de wijkopgaven voor de komende jaren;
- Een actieplan met daarin doelen, resultaten en acties om de wijkopgaven te bereiken.

Voor het realiseren van de acties in de wijkplannen heeft het college de collegetarget Wijk aan zet vastgesteld. Het doel hiervan is om in deze collegeperiode naar het oordeel van de wijkraad 75% van de acties in de wijkplannen te realiseren.

Op de volgende pagina's vindt u de wijkverslagen 2023 welke zijn opgesteld door de nieuwe wijkraden.
De tussentijdse mijlpaal 2023 van het collegetarget van Wijk aan zet, dat naar het oordeel van de wijkraden is gerealiseerd, bedraagt 62%.

Inmiddels zijn voor de tweede keer Jaaractieplannen opgesteld door de wijkraad, die in juli 2024 worden vastgesteld door de gemeenteraad. Tegelijkertijd is ook het wijkwethouderschap gestart. De wethouders zijn hiermee vast aanspreekpunt voor bepaalde wijken om zo het contact nog beter te regelen.

Gebruiksaanwijzing vinden Wijkplannen

Optie 1 via de kaart:

Zoom in om (steeds meer) wijknamen zichtbaar te krijgen op onderstaande kaart. De kaart is ook verschuifbaar. Klik op een wijknaam om doorgestuurd te worden naar deze wijk. De kaart bevat roze en groene vlakken. De groene vlakken zijn havengebieden. Zij zijn niet klikbaar en wijzen niet door naar een wijk.

Optie 2 via een lijst:

Een lijst met wijken is te vinden via de groene menuknop rechtsboven aan uw scherm: klik op de menuknop. En klik vervolgens op "wijken". U ziet nu de wijken op alfabetische volgorde staan. Als u op de door u gewenste wijk klikt, wordt u doorgeleid naar deze wijk.

Wijkverslag Afrikaanderwijk 2023 Pagina 233

Wijkverslag-2023-Afrikaanderwijk.pdf - PDF(136.1K)

Wijk Agniesebuurt - Provenierswijk Pagina 234

Wijkverslag-2023-Agniesebuurt-Provenierswijk.pdf - PDF(1.2M)

Wijk Bergpolder - Blijdorp - Liskwartier Pagina 235

Wijkverslag-2023-Blijdorp-Bergpolder-Liskwartier.pdf - PDF(3.5M)

Wijk Beverwaard

Pagina 236

Wijkverslag-2023-Beverwaard.pdf - PDF(362.4K)

Wijk Bloemhof

Pagina 237

Wijkverslag-2023-Bloemhof.pdf - PDF(151.9K)

Wijk Bospolder - Spangen - Tussendijken

Pagina 238

Wijkverslag-2023-Bospolder-Spangen-Tussendijken.pdf - PDF(152.7K)

Wijk Carnisse - Zuiderpark

Pagina 239

Wijkverslag-2023-Carnisse-Zuidplein-Zuiderpark.pdf - PDF(265.9K)

Wijk Cool - Scheepvaartkwartier - Stadsdriehoek

Pagina 240

Wijkverslag-2023-Cool-Scheepvaartkwartier-Stadsdriehoek.pdf - PDF(722.1K)

Wijk Crooswijk

Pagina 241

Wijkverslag-2023-Crooswijk.pdf - PDF(982.9K)

Wijk Delfshaven - Schiemond

Pagina 242

Wijkverslag-2023-Delfshaven-Schiemond.pdf - PDF(914.8K)

Wijk Dijkzigt - Oude Westen

Pagina 243

Wijkverslag-2023-Dijkzigt-Oude-Westen.pdf - PDF(893.2K)

Dit wijkverslag is ambtelijk vastgesteld.

Wijk Entrepot - Noordereiland

Pagina 244

Wijkverslag-2023-Entrepot-Noordereiland.pdf - PDF(1.5M)

Wijk Feijenoord Pagina 245

Wijkverslag-2023-Feijenoord.pdf - PDF(245.4K)

Wijk Groot- en Oud-IJsselmonde Pagina 246

Wijkverslag-2023-Groot-Oud-IJsselmonde.pdf - PDF(488.3K)

Wijk Heijplaat Pagina 247

Wijkverslag-2023-Heijplaat.pdf - PDF(274.7K)

Wijk Hillegersberg Pagina 248

Wijkverslag-2023-Hillegersberg.pdf - PDF(512.7K)

Wijk Hillesluis Pagina 249

Wijkverslag-2023-Hillesluis.pdf - PDF(120.3K)

Wijk Hoek van Holland Pagina 250

Dorpsverslag-2023-Hoek-van-Holland.pdf - PDF(1.1M)

Wijk Hoogvliet Pagina 251

Wijkverslag-2023-Hoogvliet.pdf - PDF(11.8M)

Wijk Katendrecht - Wilhelminapier Pagina 252

Wijkverslag-2023-Katendrecht-Wilhelminapier.pdf - PDF(159.3K)

Wijk Kralingen Pagina 253

Wijkverslag-2023-Kralingen.pdf - PDF(1.1M)

Wijk Kralingseveer

Pagina 254

Wijkverslag-2023-Kralingseveer.pdf - PDF(401.4K)

Wijk Lage Land - Prinsenland - 's-Gravenland

Pagina 255

Wijkverslag-2023-Het-Lage-Land-Prinsenland-s-Graveland.pdf - PDF(825.7K)

Wijk Lombardijen

Pagina 256

Wijkverslag-2023-Lombardijen.pdf - PDF(613.0K)

Wijk Mathenesse

Pagina 257

Wijkverslag-2023-Mathenesse.pdf - PDF(638.7K)

Dit wijkverslag is ambtelijk vastgesteld.

Wijk Middelland - Nieuwe Westen

Pagina 258

Wijkverslag-2023-Middelland-Nieuwe-Westen.pdf - PDF(155.3K)

Wijk Nesselande

Pagina 259

Wijkverslag-2023-Nesselande.pdf - PDF(2.7M)

Wijk Ommoord

Pagina 260

Wijkverslag-2023-Ommoord.pdf - PDF(767.5K)

Wijk Oosterflank

Pagina 261

Wijkverslag-2023-Oosterflank.pdf - PDF(600.4K)

Wijk Oud-Charlois - Wielewaal

Pagina 262

Wijkverslag-2023-Oud-Charlois-Wielewaal.pdf - PDF(431.6K)

Wijk Oude Noorden Pagina 263

Wijkverslag-2023-Oude-Noorden.pdf - PDF(1.1M)

Wijk Overschie Pagina 264

Wijkverslag-2023-Overschie.pdf - PDF(707.3K)

Wijk Pendrecht - Zuidwijk Pagina 265

Wijkverslag-2023-Pendrecht-Zuidwijk.pdf - PDF(652.2K)

Wijk Pernis Pagina 266

Wijkverslag-2023-Pernis.pdf - PDF(323.5K)

Wijk Rozenburg Pagina 267

Dorpsverslag-2023-Rozenburg.pdf - PDF(3.5M)

Wijk Schiebroek Pagina 268

Wijkverslag-2023-Schiebroek.pdf - PDF(5.2M)

Wijk Tarwewijk Pagina 269

Wijkverslag-2023-Tarwewijk.pdf - PDF(1.2M)

Wijk Vreewijk Pagina 270

Wijkverslag-2023-Vreewijk.pdf - PDF(292.0K)

Wijk Zevenkamp Pagina 271

Wijkverslag-2023-Zevenkamp.pdf - PDF(3.5M)